INCUNABULA
L. Inv. Nr. 4865
ACO

Alphonsus a Spina Ord. Min.:
Fortalitium fidei contra fidei
Christianae hostes.
Norimbergae, Antonius Koberger
per E. Weissenburger 1494

ALPHONSUS de SPINA

FORTALITIUM FIDEI contra Judeos, Saracenos aliosque christianae fidei inimicos. Nürnberg, Anthonius Koberger, 25 Februarii 1494.

Ff. VIII - CCLXXXII.

Defectus. Desunt ff.nn./initialia/libri I-IO, ff. I-VII, CCLXXXI, CCLXXXIII-CCC. =

Hain, 875. - GW, I578. - BMC II, p.438. - Pellechet I, 565. - Schubert, A. Die Wiegendrucke der Studienbibliothek zu Olmütz, Nr. 69. - Jędrzejewska, H. i ~~Polaczkowa~~ Eleczar owa, M. Katalog inkunabułów Biblioteki Miejskiej w Gdańsku, 2I. - Katalog inkunabułów Biblioteki Zakładu im. Ossolińskich we Wrocławiu, I2. - Kocowski, B. Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, II6.

4865
VIII 2

suā cōfessionē fecit in cōsilio iudeorū. vt nō intelligerent q̄ p̄ morte suā pertibat doctrina sua audierūt ab eo. Immodo videbitis filiū hois venientē in nubib⁹ celi Math. xxvij. & Mar. xiij. qui fuerunt & sunt sui p̄dicatores. pp̄ qō xp̄i bene senserūt q̄ ad obscurandū & ad annihilandū doctrinā xp̄i ibu patrū, p̄erat eis occidere in ḡm. plurib⁹ q̄ p̄ eū cōuersis ad suā doctrinā p̄ dicatōes suos & discipulos. & sic nō potuerunt extinguere lucē ō qua loquimur ses q̄ iesus filius marie est verus filius dei. Item p̄fessus ē libere in iudicio pilati locū cesaris tenentis secundā veritatē. s. q̄ erat rex iudeox cuius p̄fessione audita pilatus riidit q̄ nō inueniebat in eo cām mortis. Certissime sciēs q̄ p̄ inuidiā p̄curabāt morte suā & quō cōfessus est se esse regē q̄ declarauit regnū suū nō esse ō hoc mūdo. Et sic aī q̄ daret sniam cōtra eū p̄tendo eū ee tustū & innocentē. Iudei q̄ tñ desiderabant morte suā publice se obligauerunt q̄ peccatū mortis sue eet sup eos & sup filios suos dicētes. Sanguis ei⁹ sup nos & sup filios nros Math. xxvij hac obligatione & pcō existe cā q̄diu mundus durauerit exinbus in eo iudeis & filijs eox ira dei sp erit sup eos, qui manifestissime videt q̄ ad annullandam doctrinaz iesu xp̄i nihil p̄fuit mors p̄ eos p̄curata: q̄ in pūcto quo dedit aiam suā in manib⁹ patris audierūt dici a centurione q̄ execatōem faciebat, p̄ pilato q̄ ille hō crucifixus vere erat filius dei. vñ examē mortis sue fortificauit plus doctrinā suā q̄ gentiles qui eū crucifixerūt cōfessi sunt eaz esse verū filium dei.

¶ Secundum examen.

Non minus cō firmata fuit p̄dicta veritas in secundo examine post morte suam q̄ iudei videtes q̄ xp̄iani sic cōuersi de iudeis sicut de gētibus attendebāt. plus ad doctrinā iesu q̄ moysi cōiuncti in multis cōsiliis & habitis plurimis p̄silijs nunq̄ potuerūt tantū facere q̄ apli nō p̄dicarent in eius noīe. a quibus audierūt q̄ magis cōueniens erat obedire deo q̄ eis mandauit p̄dicare q̄ hoibus mandantibus Actum Act. v. & quō sub celo nō esset datus aliud nomen in quo oporteret hoies saluos fieri. nisi in noie iesu xp̄i. q̄ō ipi nō possent nō manifestare veritatē quā viderant & audierāt Act. v. & sic deuicti rōnibus ap̄lox q̄s pluo cognouerant hoies ideotas & laicos. Postq̄ p̄bauerūt q̄ non p̄ficiebant in suis publicis mandatis. ordinauerūt vnā subtilē incoeptāq̄ rem̄ q̄ videbat satis rōnabilis. q̄ multi de solo matrimonio receperūt fieri baptismum. non ex hoc fine q̄ xp̄iani intelligerēt q̄ ipi habebant bonū zelū & affectōem ad fidē xp̄i iesu. Hos vocat scriptura p̄sendo ap̄los siue deceptōis ap̄los. q̄ de subitis sine p̄ minerā factaz in muro intrauerūt in eccia ad p̄sentādam libertatē xp̄ianox p̄ doctrinā iesu xp̄i. liberatoā de seruitute legis moysi cuius iugū ferre nō potuerūt nec ipi nec p̄res eox. Isti ergo ficti apli cuz essent magis p̄bi. magis rhetorici. magis ista in lege. & vsura sicut in consuetudine phariseox magnā sanctitatē fingentes facta sua diligentia cū maiori astutia qua potuerunt videtes q̄ nō curabāt xp̄iani de rōnibus solo quibus arguebant per p̄biam esse impossibile. q̄ infinitū & finitū tempale & eternū. causa & effectus dominus & seruus essent vna res. & sic q̄ deus & homo non poterat eē vna p̄sona filius marie. plus credēres verba xp̄i q̄ oia sua argumēta. vñ sunt

24 CT 21287

alia astutia magis ꝓfunda qñ vidēdo q̄ ex quo nō poterāt facere q̄ xp̄iani ñ obseruarēt legē gr̄e q̄ est euangelij lex. dicendo q̄ lex data p̄ Moysen eq̄ erat lex dei multū laborauerūt vt seruaretur ambe ꝓiunctum siue in simul ⁊ alij q̄ tēpe tñ ꝓualuerūt q̄ multi etiam de maiorib⁹ xp̄ianis et rectorib⁹ aliorū in parte eis ꝓsentiebant nō comedendo cibos qui p̄ moysen defendebant. ⁊ sic erant dantes exemplū gentib⁹ puersis similia facere sicut si illud p̄ eos salute eēt necessariū. Ex facta declaratiōe q̄ seruatio vtr⁹ legis ꝓdicit obseruatōi alteri⁹. ⁊ q̄ lex data p̄ moysen q̄ erat ꝑ⁹ dei nō pōt ꝓpari legi date p̄ dñm suū. sed q̄ ē ei subiecta. ⁊ cuz lex moysi esset figura fm q̄ cū dei adiutorio declarabit in alio passu. q̄ habita veritate figurata p̄ eam debebat cessare figura. ꝓsecutio iudeoꝝ nō potuit ꝓualere qñ solūmō cū hac veritate q̄ filj⁹ marie est verus filj⁹ dei cessauerūt oia ꝓsilia minatiōes incoopte ꝓhibitiōes ⁊ disputatiōes quib⁹ vsi sunt iudei propter multa dāna. ꝓterea ex toto cōfusi videntes q̄ cū rōne nō poterāt ꝓualere. vsi fuerāt vt sicut vnt tyrānus. qñ aliqđ dat ei bonū ꝓsiliū q̄ vt nō audiat eū. licentiat eū de domo sua vel expellit eū p̄ vim. Sic fecerūt iudei cum apl̄is. q̄ nolēteo eos audire in synagogis suis licentiauerūt eos extra terraz suā. Et sic ꝑ veritas examinata q̄ pt⁹ ꝗ xp̄c ascendit ad celos iudei insurrexerūt cōtra suos discipulos quos non potentes ꝓincere verbis. nō dimittēteos ꝓdicare in suis synagogis propter hoc eo doctrina semper magis ac magis crescēs ꝓdicata fuit gentilibus

Tercium examen.

Decessu huic examini aliud fortius examē. ⁊ multo maiori tempe agentibus cōtra discipulos xp̄i ihesu. quoꝝ cum iudeis vna sola erat ꝓcipalis differētia. s. q̄ messias promissus eis in lege ⁊ prophetis iaz venerat. sed q̄ interfecerant eaz maiores eoꝝ videndo se dānatos si confiterent q̄ ipe esset suus messias. suus rex suus dñs. restituerunt quātū potuerūt. faciendo illud qđ erat petius ꝓ eis. nolendo audire eos q̄ de hoc loquebant sic q̄ sua ꝓpria voluntate manserūt ip̄i in cecitate. ꝓpter qđ cū cecus nō sit dignus magno regimine expulsi ó ciuitate trin. pdiderūt dñiū qđ primo habebant. vbicunq̄ sint ip̄i subiecti existētes eis qui tenent dominiū tempale. ⁊ sic erunt q̄diu mūdus durauerit ñ ó cōtra totā voluntatē suā verificato verbo quā vt occiderēt xp̄m dixerūt ante pilatū. q̄ nō haberēt aliū regē nisi cesarē imperatorē ꝓpter regnantē. ⁊ cogitantes q̄ nō audiēdo discipulos ihesu xp̄i cessaret lux veritatis. cōtra quā vt non intrarent in eoꝝ domibus clauserunt ianuas. ꝓ ipsomet facto dederunt occasionē vt amplius predicta veritas splēderet. qui ipsi habitando in toto mūdo dign̄ inter gentiles illi audītes q̄ erant inter iudeos ⁊ apostolos questiones. voluerunt scire causas suarū questionū. ⁊ sic audierunt doctrinā ihesu xp̄i quā non audierant si apostoli voluerāt ꝓdicare in templo suoꝝ deoꝝ. fm q̄ in quacunq̄ domo ciuitate. ꝓuincia vel regno nolunt audire alium esse dñm suū nisi illum quem ꝓ tali ipi hūt. Iste fuit finis ꝓsecutōis iudeorū q̄ veritas ꝓ ipsos cōcepta. fuit fortificata ⁊ exaltata in mītomaiori gradu qñ multomaior ꝑs gentiliū ꝗ esset iudeoꝝ eā receperunt de q̄ facto maiores eoꝝ. s. imperator ⁊ illi q̄ erant ó senatu romano displicuerūt videtes q̄ illi qui efficiebant xp̄iani nō curabāt de sua ordinatōe. s. q̄ null⁹ deberet esse recept⁹ ꝓ deo sine suo examie ⁊ mādato exq̄ erāt gubnatores totⁱ mūdi. Ita

nifestat sup hec passu vnū secretū t ve
ritas facti qō homo intelligens q̄ scit
romanoꝝ hystorias. t qualiter incepit
multoꝝ deoꝝ adoratio q̄ seipm potest
cognoscere t hoc est secretū q̄ nō erat
difficile posse habere ꝓnsuz a senatu
romano vt ibu xp̄c reciperet in deum
fm q̄ erāt illi mīti q̄s ipi adorabāt exā
multo maiores excellēte fuerūt in eis
in quocūq; aliorū. Sed gentiles re-
gebant illis tēpibus. q̄tum spectat ad
adorationē suoꝝ deoꝝ duplici sentē-
tia suoꝝ sapientū; Prima q̄ nullꝰ deꝰ
deberet eē refutatꝰ. Secūda q̄ fm quod
ille deus vellet deberet esse adoratus t
honoratꝰ. t cum esset doctrina ibu xp̄i
q̄ erat vnꝰ solus deꝰ t q̄ ulum solū de-
bebant adorare t ei soli seruire. videntes
q̄ in hoc facerēt ꝓra idq; tota vi
ta sua ipi t sui ancessores habuerūt ꝓ
fide. q̄ adorando ibum xp̄m anullabāt
seruitiū oim deoꝝ suoꝝ. fecerūt ordi
natōnes t mandata q̄ oēs qui adora
rent ibm xp̄m. exā reprobabāt religio
nē deoꝝ suoꝝ. ipo facto bāa deoꝝ cēnt
ꝓfecta. t ipi occiderēt crudelitatibꝰ t
tortionibus q̄ posset excogitari to
mentis. quas ordinatōes t leges fecerant
q̄ vim t nō spontanee. q̄ quanto
plures occidebant xp̄ianos tanto am-
plius amittebant sua dominia. solue-
tibus xp̄ianis integre omnia tributa t
onera eis impositā ad hoc expresse se
scientes obligatos fm doctrinā sancti
pauli. faciēdo etiā in rebꝰ eis mandat
fidele seruitiū. Itez gentiles q̄ sic plꝰ
faciebāt ad suā laudem t gloriā t suo-
rum deoꝝ. multo amplius volebant
q̄ deuici ꝓ disputatōes cōfortarētur
se eis adorando quos ipi ꝓ diis ado-
rabant. Hs q̄ asi ꝓ vltimo remedio
fecerūt legeꝝ mortis. videndo manifeste
q̄ sui sapientes pbi. nec ꝓlati tēploꝝ
deoꝝ suoꝝ t ydoloꝝ nō poterāt re
sistere nec ꝓducere rōnibus t aucto
ritatibꝰ ꝓdicatis q̄ discipulos ibu xp̄i
quibꝰ cū dedit mandatū ꝓdicādi doctri-
nam suā ꝓ singulari ꝓsolatōe dixit eis.
q̄ mittebat eos sicut agnos inter lupos.
t cū isti nō essent nisi. xij. t septuagin-
duo t sic paucissimi. Et illi quibꝰ eos
mittebat erāt iudei atq; gētiles tales q̄
sine ꝓparōne alicui ꝓpoti fm modum
loquēdi erāt infiniti lupi. cū tñ vnꝰ lu-
pus sit sufficiēs ꝓra magnā agnorum
multitudinē. Hec fuit veritas maxime
miraculi q̄ pauci agni victoriā habue
rūt de infinitis lupis. qui tot mūdi firmis-
sime credidit verū esse qō ꝓ habe-
bat ꝓ incredibili t fm suos sapientes
phos ꝓ impossibili. q̄ iesus xp̄c bō
q̄ fuit mortalis t mortuus resurrexit q̄
se viuꝰ et q̄ in fine mūdi hs resuscitare
oēs mortuos. t q̄ nō minꝰ est admira
bile q̄ ista duo incredibilia fuerūt a to
to mundo credita firmiter ꝓ doctrinaz
duodecim dominū scz apostoloꝝ ihesu
xp̄i quoꝝ multi fuerūt ydeote et
ꝓfectores. t sic crediderunt sine donis
tēpalibꝰ q̄ erant pauperrimi credi-
derūt sine aliqua deceptōne. q̄ ꝓdica-
bant in publico. crediderunt sine ali-
vi. quia nō legit de aliqua guerra per
eos facta vel ꝓcurata t q̄ plus est abs-
q̄ positōne timoris alicui guerre sup
hoc factis principibus xp̄ianis seruā-
do doctrinā iesu xp̄i suā legē esse liber
tatis. q̄ui voluerit credere euāgelio sal
uabit. qui vo non ꝓdemnabit. Marci
xvj. t sic durante vita apl̄oꝝ in to-
to mundo splenduit t fructificauit do
ctrina ihesu xp̄i. Et fuit hoc admirabi-
le. q̄ nō obstantibus omnibꝰ ꝓfectoꝝ
tribus. vt ꝓmaniter oēs ipi receperūt
martyriū ꝓpletis diebꝰ senectutis eoꝝ
In quoꝝ tpe t ducentis. septuagintab⁹ annis
paucos dicā. si dico centū mille xp̄ia-
nos. ꝓ ꝓfessōe vitaꝝ q̄ tractamꝰ scilz
ibm xp̄m filiū marie eē verū deū volū
tarie ipimet se offerēdo cū magnis tor

mentis fuerūt mortui. Etiā dicā paucū si dico vnū milionē gentiliū videndo firmitatē martyr̄ in dicto tēpe recepisse baptismū ⁊ cōbustis suis ydolis factos eē veros xpianos q̄ nō solū accidit rome in grecia in ytalia in pribus occidentis ꝫ etiā in toto mōdo imperatorib⁹ illi⁹ tpis exāb⁹ dñis toti⁹ mūdi. ⁊ si in aliq̄bus regionib⁹ erāt diuersa dominia ipimet pncipes faciebāt ℈ xpianos silēs psecutōnes. ¶Spāliter de ō sunt manifeste historie actorib⁹ earum mortuis. iam sūt elapsi mille anni q̄ ō arabia ⁊ de plia q̄ sūt prima dñia habita p sectatores legis machometi fuerūt q̄ plurimi gloriosi martyres scti quor̄ festiuitates vbicūq; sunt xpiani celebrat ecclia. vñ multi pncipū ⁊ spāliter imperator̄ multi videntes q̄ nō diminuebant p̄dictā sctām veritatem. ꝫ q̄ p sua tormēta eā fortificabāt multiplicaꝫ cōfitentib⁹ tandem cessauerūt aliq̄ tpe exercitare suas ordinationes crudeles et mandata in xpianis. Ista tercia psecutio tyrānor̄ fuit maximū examen veritatis quā ego p̄dico ⁊ oēs sui fideles. scz ihm filiū marie eē verū filium dei. Istud terciū examē in tanta ꝓfirmatōne ꝓfuit huic veritati q̄ destructis templis ydolor̄ fuerūt in toto mūdo edificate solēnes eccle. In quib⁹ cum magnis laudib⁹ymnis ⁊ singularib⁹ cantibus septē horis diei publice confitet p̄dicta veritas. Cantorib⁹ assignato salario de publico sufficienti et multum honorabili spāliter in ecclīs cathedralibus ⁊ sic patet terciū examen. in q̄ explicat vnū secretum q̄ oēs pncipes mūdi nō potuerūt extinguere lucē predicte veritatis data p eos mortē pluribus ℈ centuꝫ mille martyrib⁹ ⁊ q̄ illo tempe fuerūt cōuersi ad fidem plures ℈ vn⁹ milio gentiliū.

¶Quartum examen.

QVm xpiani iam fuissent in pace ⁊ tranquilitate aſt fidē cōuersi ⁊ sic cessante psecutōne gentilitum cōtra eos ex inter semetipis natus est quarū examē q̄ p̄dictam veritatem scz ihm filiū marie esse verū deū apparuit vsq; ad vltimū punctū. Hac psecutōne existente piculosissima q̄ē inter eos q̄ sunt eiusdē dom⁹ q̄ plurimi magistrati q̄ erant de principalib⁹ ecclesie. pātarche. archiepi. epi. pbri ⁊ diacon. ⁊ nō min⁹ laici. cū multis ⁊ magnis argumentis no. ⁊ ve. resta. q̄ gentiles facere nō poterant q̄ nesciebant nec iudei allegabant cōtra xpianos. q̄ cōfitendo p̄dictam veritatē stabant in magno errore exā ipis nō approbatur p scripturā eor̄ habita p sctā imo allegabant multos passus eiusdem fm q̄ ipsi exponebāt q̄ videbant ꝓtrariū dicere. quor̄ rōnes ⁊ argumēta etiā multor̄ doctor̄ catholicor̄ in plīa et methaphisica fundator̄ ⁊ in theologia p fectissimor̄ vt ampli⁹ predicta veritas appararet facta. habem⁹ scripta in tanta abundantia q̄ omnia argumēta que fiūt p infideles ꝓtra eandē faciūt pulsimū volumē ⁊ paruā empesiam. Sic q̄ p apparentiā eor̄ dicta veritas ꝑtū ad studiosos in lege dei sit nec in minima pte obscurata. q̄ p seipsum quilibꝫ ꝑtūcunq; infidelis posset videre si vellet attendere etiā quo tpe cū pura intētione cognoscēdi veritatez ⁊ ea cognita amare eā ⁊ amādo ꝓfirmando se illa ⁊ defendere eā. hoc dicto in oibus nationibus mūdi ⁊ inter oēs sapientes sciar̄ exīte approbato q̄ multa reputant falsa et adhuc impossibilia q̄ examinata diligenti studio inueniunt vera ⁊ multum necessaria ⁊ per contrarium de aliis multis. Vnde quia circa examen altissimarū veritatum delectatur ꝑplurimum claritissimi intellectus hominum. ⁊ ex alia parte quo ad cog

nitionem veram illaꝝ multū ꝓsunt. volūtates pure ⁊ damnāt affectionate ⁊ quanto plus durat mund⁹ ꝓpter nimiam ꝓmutatōnem exercitiꝝ veritas scientiarū plus declarant ⁊ ḋie appurant. Et ideo examen ꝑdicte veritatis scꝫ q ibs filius marie: est verus filius dei: sicut principale omniū in ecclesia dei durauit maior tpe: ꝙ tria ꝓma examina ⁊ durabit vsq ad finē mūdi. Tūc in maiori fortitudine qñ illud qđ machometus bestia q̄ ascendit de terra nō fecit. bestia q̄ ascendet de mari ⁊ extollēt sup oīe qđ dicit ⁊ honorat̄ sicut deꝰ sedebit in templo ⁊ oñdet se sicut si esset deus. Hū studiū huius bestie erit ad hoc vt ponet oīes viros suos q̄ sit vt deꝰ reputat̄. ꝓsequens est q̄ faciet crudelissimā ꝓsecutōnem contra oīs ꝓfitentes q̄ ibs filius Marie: est filiꝰ verus dei ⁊ ipemet deꝰ. Super qua veritate ꝑ tpe illo quo plus viter hec quarta ꝓsecutio durauit: vt nō ꝓualeret. facta fuerunt multa ꝓsilia aliq̄ ꝓicularia aliq̄ generalia. Item multe ꝓcautiones aplazate añ principes vel ꝓmunitates quib⁹ habitis magnis disputatōnib⁹ allegantes ꝓta ꝑdictā veritatem fuerūt ꝓfusi ⁊ dimiserūt errorē suū. multi illoꝝ quos ipsi querebāt et in fauorē suū venerāt ad dicta consilia vel ꝓgregatōnes. ⁊ q: aliqui pauci remanebant. vel cū fauore aliquoꝝ prīcipū vel sicut est ꝓdicto falsa ꝓbatarus scientiarum nō generaliꝫ ⁊ in publico. Sed nūc ista: nūc illa ꝑdicādo ad partem: aterū reuiuebāt sui errores. Et tō in illo tpibus plusq̄ in aliis ante nec post fuerūt ꝙplurima cōsilia. Hoc reputato ꝑ sano remedio ⁊ singulari defensione fidei catholice: q̄ veniat ad lucem et oñdat in publico quicqđ cōtra eā dicit in abscondito ⁊ nō solū huius veritatis de q̄ ad ꝓs loqmur: ⁊ cuiuscūq̄ veritatiꝫ. ⁊ hec sua ꝓpria cōditō q̄ quāto plus tractat ⁊ reuoluit tanto ampliꝰ lucet: simile lapidi vere ꝑcioso q̄ quanto plꝰ politꝫ tanto plus lucet. Est ⁊ silꝫ auro q̄ si sēl bñ appurati fuerit: quāto pluries ponit in fornace ignis. tanto fine alīq̄ diminutōne fit pōderis efficit ꝑcio sius. Vnde sicut dicit dñs iohes de zegobia archiepus cesariensis. in tractatu cōtra saracenos vbi tāgit ꝑdicta ꝑdicta examia. Ego vidi mlta examina multaꝝ veritatum catholicaꝝ temꝑe meo ⁊ fui ꝑceps in illis.

Sed de illo quod magis publicus est possum dare exemplum. Homo quidam cuiusdam magni dominij super certos articulos affirmatos per eos esse veritates euangelij post habitas per eos aliquas magnas victorias contra fideles quando venerunt ad consilium audita suis disputationibus quantus voluerūt dicere senserūt veritatē ꝓtraꝫ sorti suo ꝓtrario q̄ ampliꝰ nō eleuauerūt caput ꝑdita tota sua elatōne. Vnde cū nos sciamꝰ certissime veritatē de qua loqmur transisse ꝑ tam multa. tas grandia. tam fortia. tam notoria. et tas examina cōtinuata: ⁊ q̄ quāto plus de ea tractat ⁊ cōtra eam disputat vel aliquid dicit: tanto ampliꝰ inuenit clariora puriora ⁊ firmiꝰ fundata nō possumꝰ ꝑdictā veritatē abscondere: dño ihesu ꝓho cui seruire debemꝰ fideles mādante discipulis suis q̄ illud qđ fuisset eis in secreto dicti manifestarēt in publico. ⁊ quod audissent in aure. id ē in abscondito predicarent super tecta: quia qui accendit lucernaꝫ in domo sua nō ponit eaꝫ sub modio vel sub lecto. sed super candelabrum in alto vt clare videantur que sunt in ea quicūq̄ ingrediunt in domo sua. Et sic magister veritatis ⁊ ꝓpꝰ loquar si dico mgr qui ē ipsa veritas. postq̄ fuit captus quādo interrogauit eū iudex de doctrina sua ⁊ de discipulis dixit. Ego palā locutꝰ sū

mūdo. Ego semp docui in synagoga t in templo q̄ omes iudei puenerūt et in occulto locut⁹ sum nihil. vt subuersor. interroga eos q̄ audierūt q̄d locut⁹ sim ipsis. ecce hi sciūt q̄d dixerim ego Jo. xviij. In istis vbis oñdit tota fiducias sue innocētie q̄n acceptabat pena se totum mundū in testimoniū. sic etā q̄n ascendit ad celos dedit mandata suis discipulis q̄ darent testimoniū de factis suis t dictis in iudea et i rim in samaria t vsq̄ ad vltimū terre. i. vsq̄ ad fines totius mūdi: t rōnabiliter hoc p̄ cepit exā recepat a p̄e suo in hereditatem: dñationē totius mūdi. t nō solus in hoc hēat firmū testimoniū q̄ deus p̄ ostimuit eū heredē oim suoꝝ faciēdo caput t principiū non solū oim hoim ſ̄ etā angeloꝝ minoꝝ t maioꝝ q̄ sūt in celo. t ꝓiter olm diaboloꝝ q̄ angelis sūt subiecti ad coloceñ. j. t ad phil. ij. Propterea ḡ que dicta sūt in his q̄tuor euāngelibus fideles xp̄iani p̄dicant publice. t ꝓfitent ihm xp̄m filiū marie esse verū filium dei.

Q̄ fides xp̄i est lege moysi antiquioꝝ siue prioꝝ.

Secund⁹ articul⁹ē. q̄ fides xp̄i ē lege moysi antiquioꝝ siue poꝝ. Ad cui⁹ euidentiā duo sunt notanda. Primū est q̄ abrahā añ legem imo t añ circūcisionē iust⁹ fuit t nō fuit iust⁹ nisi merito fidei vt ptz gen. xv, credidit abrahā deo t reputatū ē ei ad iusticiā. Item merito fidei fuit sibi fca repromissio. t spāliter illa semine tuo bñdicent oēs gentes vt ptz gen. xxij. Sequit ḡ ex his q̄ fides xp̄i fuit ipsa lege moysi tpe prioꝝ. Et ꝙuis aplus ꝺ spāliter ꝓbet ad gal. iij. exemplo abrahe. tñ hoc idem ꝓbat ad heb. x. p plura exempla sicut patet de Abel Enoch Noe Sara Isaac Jacob Joseph t moyse. Isti enī t multi alij iusti fuerūt ante legem iustificati vt patet ibidem.

Secūdo notandum q̄ deus ꝓmisit abrahe inter cetera q̄tuoꝝ. Primo hereditatis successorē. Secōo hereditatis adeptōnem. Tercio seminis multiplicationē. Quarto vniuerse gentis benedictionē. Et licet ad ifam ista q̄tuoꝝ ei ꝓmissa fuerint de aliq̄ tpali principali ter tamen deus spūalia intelligebat.

Primo ḡ ꝓmisit sibi de⁹ heredē scilicet ysaac gen. xv. Sed i hoc principaliter ꝓmisit sibi xp̄m qui ꝓ tanto heres abrahe dicit. q̄ ex eo fm carnē descendēs. in ei⁹ regnauit. rāgnat. regnabit hereditate. Vñ gabriel ait de xp̄o. regnabit in domo Jacob in eternum. Lu. j. Secōo ꝓmisit sibi hereditatem tempalez scz hereditatē chanaan a fluuio egypti vsq̄ ad fluuiū eufraten. vbi supra. nō q̄ ipse vnq̄ illam possederit nisi in semine suo. vñ t semini suo dicebat. t dabo tibi terram hāc. In hoc autez spūaliter sibi ꝓmittebat spūalis hereditas. s. vniuersa ꝓgregatio fideliū tam iudeoꝝ q̄ gentiliū cui⁹ ipse per fidem pr̄ est. Promittebat etiā sibi hereditas glorie que ꝓter fidem ei⁹ sinus abrahe nuncupat. Tercio promisit ei seminis multiplicatōnem sicut stellas celi t sicut harenā maris gen. xxij. Oēs qui ex ipso descendūt p ysaac et iacob sunt sicut stelle celi. Sed precipue veri christiani qui sunt eius semen spirituale et semen dei repromissum inquantum eius fidem imitant. Sed mali q̄ ex eo descendūt p ysmahelē t filios cethure t p esau fuerūt sicci et steriles velut harena maris. ſ̄ p̄cipue mali xp̄iani q̄ si hāt fidez abrahe nolē fidei: tñ ei⁹ opibus ꝓtradicūt. Quarto ꝓmisit ei deus oim gentiū bñdictōnem bñdictōez quidē gr̄e in p̄senti et glorie in futuro. nō q̄ p eum esset danda vt fi enda hec benedictio. sed q̄ semē non q̄ q̄cūq̄ semē ſ̄ p vnicū q̄ ē xp̄c. Non enim in ysaac iacob vel ioseph vel mo

ysc dauid vel salomone vel in aliq̄ alio homie potuit ꝟ verificari in semie tuo bñdicent oēs gentes.gen.xxij.qđ declarat apl's ad gal'.iij.dicens Abrae dicte sunt pmissiones ⁊ semi ei⁹ nō dicit in semib⁹ q̄si in multis.ꝯ q̄si in vno ⁊ semini tuo q̄ est xp̄c. Nota abrae cui deus nō falleret xpter ei⁹ fidelitatē ⁊ anticipatā dicte sūt supple a deo merito sue fidei repromissioneo:loq̄tur in plurali xpter pmissiones supradictas.vel da ꝟm glo.freq̄nter idē.i. etna beatitudo ē sibi pmissa.⁊ semini ei⁹.i.xp̄o nonq̄ ad xp̄m fieret pmissio ꝯ q̄ ad eū ptinebat qz p eū pmittebat vanda bñdicendo ⁊ q̄ illud semē sit xp̄c et non alⁱ⁹ notat ex vbis scripture:q̄ ē in semie tuo bñdicent oēs gētes nō solū iudei. Vnō ait nō dicit supple scp̄tura in semibus q̄si in multis q̄ facēt si de multis vellet intelligi:ꝯ dicit q̄si in vno ⁊ semini tuo q̄ est xp̄c. Vñ de vno solo vult intelligi ⁊ illud vnū ē xp̄c.Si ei de multis vellet intelligi dixisset in seminib⁹ tuis bñdicent ⁊c.ꝯ dixit ibi semini.volens de vno intelligi xpꝰ qđ dicit apl's ⁊ semi tuo. Pz igit q̄ cū pmissio facta fuerit abrae merito sue fidei: sicut ipse apl's innuit ad hebr.x. Et ista pmissio fuit facta diu añ legis datōnez.q̄ fides xp̄i pmissi p̄cessit legē moysi.Et sic ex p̄dicta scriptura pauli q̄si ex quadā aureola aromatū collegi.hūc florem pulcerrimum.s.ꝯ fides xp̄i est lege moysi antiquior.

¶ Qđ fides christi est lege moysi stabilior

Tercius articul⁹ ē q̄ fides xp̄i est lege moysi stabilior. ¶ Ad cui⁹ euidentiam duo sunt notanda Primū q̄ sicut dicit apl's vbi supra a tempe facte pmissionis abrae vsq̄ ad temp⁹ q̄ lex moysi fuit data fluxerunt anni.cccc.x.xxx.quos sic ꝓbat Rabanꝰ sicut dicit magr in hystoria Actuū vij. Dicit em rabanꝰ q̄ a tpe pmissionis p̄ facte abrae fluxerūt vsq̄ ad ingressū egypti anni.cc.xv.qđ verū est qz tempore future pmissionis erat abrah. lxxv.annox:⁊ ab illo tpe vsq̄ ad natiuitatem ysaac.fluxerūt.xxv.anni ⁊ ab illo tpe vsq̄ ad natiuitatē iacob fluxerūt xl.anni.Et ab ab illo tpi vsq̄ ad ingressum iacob in egyptū fluxerūt ānī.cxxv deinde ab ingressu iacob.vsq̄ ad mortem Joseph anni.lxxj. deinde vsq̄ ad exitum filioꝝ isrl de egypto ānī.cxliij. ⁊ quinquagesimo die egressionis data est lex Exo.xix.⁊.xx.⁊ sic sūt.cccc.xxx. anni.Et si dicat ꝓra apl'm id qđ dicit dom⁹ abrae gen.xv.q̄ semē ei⁹ esset futurū pegrinū in terra non sua .cccc.annio. ꝯdem dicit stephan⁹ Act. vij.non faciendo mentionem de.xxx.ānis.Si ei pōt q̄ scriptura nō ꝓputat minicietas. Dicit etiam augus. q̄ hec ꝓputatio debet ptendi vsq̄ ad montes Heon regem amoreorum.et og regem basan.

¶ Secundo est notandum q̄ promissio facta abrae que fuit iuramento dei confirmata Gen.xxij. Per memetipsum iurauī dicit dominus ⁊c.sequitur in semine tuo benedicent omnes gentes terre.⁊ Luce.j. Jusiurandum quod iurauit abraam: fuit dictum xpter sui stabilitatem ⁊ firmitatem testamenti. Est em testamentum scriptura autentica ⁊ solida.⁊ talis fuit illa pmissio:qz fuit summe auctoritatis ⁊ summe stabilitatis. Vnde tante fuit firmitatis: q̄ lex post data non euacuauit ipsam. Sed potius semen pmissum euacuauit legem sicut declarabitur articulo. vj.de cessatōne legis.Si enim lex euacuasset pmissionem.nūc hereditas glorie non esset ex promissione:sed ex lege ⁊ si esset ex lege.cum Abraam ysaac et iacob fuerunt ante legem nunc non haberent istam hereditatem cum tamen dicat christus Matthei.xij. adducens

illud Exo.iij. Ego sum deꝰ abrāā ⁊ deꝰ ysaac. ⁊ deꝰ iacob nō est deus mortuorū ꝫ viuox. Viuūt ꝑ illū: nō vita naturę: ꝑ vita glorie. qō plane dicit christus Math. viij. Dico aūt vob ꝙ multi ab oriente ⁊ occidēte venīēt ⁊ recūbēt cū abrāā ysaac ⁊ iacob in regno celoꝝ. Jō hec hereditas nō ē ex lege ꝫ ex promissione ꝙ cuꝫ fuerit merito fidei xp̄o ꝓmissi. qz illā ꝑ promissionē hꝫ iā abrāam ⁊ nō hꝫ eā ex lege qz diu añ legē fuit mortuꝰ. ꝑ hꝫ eā ꝑ ꝓmissionē. ꝑ cum ꝓmissio fuerit facta ⁊ iurata vt predictū est merito fidei. sequit ꝙ fides xp̄i est summe stabilitatis et stabilior lege moysi cū illa sit euacuata ꝓsemē promissum. Hec oīa pulcherrime ponit paulꝰ apl's ad gal'. iij. Hoc aūt dico vobis testm̄ ꝓfirmatū a deo ꝙ post. cccc. ⁊ xxx. ānos facta est lex: nō irritum facit ad euacuandā ꝓmissionē. nam si ex lege hereditas iā nō ex ꝓmissione abrae aūt ꝑ repromissionē donauit deus. qō sic explicat. Hoc autē. i. ꝓmissionem abrae factā. dico. i. affirmo testm̄ confirmatū a deo etiā ꝑ iuramenta. qō scilicet testm̄ post. cccc. xxx. annos post ꝫs supple facta est lex nō irritū facit. id ē nō euacuat. qō quidē faceret si ꝑ eam daret benedictio. nō ꝑ lex irrituꝫ facit. ꝑdictum testm̄ ad euacuandū. i. vt euacuet promissionē supple abrae factam nō igit ꝑ legem benedictio est: qz data est lex post multū tp̄us a promissione facta. que quidē ꝓmissio non dixit ꝙ ꝑ legem eēt promissio ꝫ ꝑ semen. Si em ex lege eēt hereditas: nō eēt ex promissione: ⁊ nūc abrāā nō haberet eaꝫ qō est falsum vt supra dictum. ꝓpter qō dicit apl's. Lex nō euacuat promissionem. ꝫ Nam si ex lege hereditas: qō oporteret si lex euacuaret ꝓmissionē: iam nō esset supple hereditas ex ꝓmissiōe qō probat dicens. Abrae aūt donauit deꝰ supple istā hereditatē ꝑ repromissiōez Constat em ꝙ abraam iam hꝫ eā: ⁊ nō hꝫ eam ex lege. qz diu añ legē fuit mortuus ꝑ habet eā ꝑ promissionez. Ergo cuꝫ promissio fuerit facta merito fidei sequit ꝙ fides xp̄i ꝓmissi ē summe stabilitatis ⁊ stabilior lege moysi. Hec veritas tangꝫ vna pulcherrima flos colligit ex ꝑdicto ꝓbio apl's. ꝙsi ex quadaꝫ arcola aromatū ⁊ ꝓpterea fideles xp̄iani ꝓficiēt fidem xp̄i stabilissimaꝫ et legem moysi stabiliorem.

¶ Quōd fides xp̄i ē lege moisi vtilior et pfectior.

Quartus articulꝰ est ꝙ fides xp̄i est lege moysi nobilior ⁊ perfectior. Ad cuius euidentiā quatuor sunt notanda. Primum ꝙ ꝙuis lex moysi non sit effectiua iusticie: nec meritoria bñdictōnis glorie. nō tñ frustra fuit data. Fuit ei data ꝓpter ꝙtuor cās ꝙs breuiter glo. tangit. Prima ꝓpter ꝑcā. ꝑhibitōnez vt saltem timore pene hoies cessarēt transgredi vt hec tandez facerēt voluntate. Secūa ꝓpter populi eruditionē ⁊ dispositōnez vt. s. ꝑ legem morbū suū agnoscerēt de cuius ignorantia in lege nature ꝙuictus erat vt scilicet ppl'm dei eruditus ipm dignū faceret ad ꝛcipiendū ꝓmissionē ꝙ est xp̄us Tercia ꝓpter remediū flagitatōez vt sez homo supbe in suis viribꝰ fidens ꝑcepta acciper. in quibꝰ deficiens factꝰ ꝑ uaricator liberatorē saluatorēꝙ requireret. Data est em̄ lex vt dicit augus. vt ceruix ſuperbox ꝙ nñ sibi arrogabant vt liberū arbitriū sibi putarēt ad iusticiā sufficere ꝺs cum lex transgredi faceret humiliaret ⁊ sic medicus operaretur. Quarta ꝓpter futurox significatōnez. Legalia em̄ fuerūt quedā vmbra futurantem significans. quedamꝙ figura futuram veritatem ꝓsignans vt infra videbitur. Secūo notandū ꝙ lex fuit ordinata. id est ordinabiliter ange-

lex ministerio data ⁊ bene ordinabiliter. q; inter abraam ⁊ xp̃m .inter .pmissionem ⁊ semen .inter tpo legis nature ⁊ tpo gratie. Magno em̃ cõsilio factus est vt nõ statim post hois casum veniret mediator. ℟ q primo humanũ genꝰ quicerek ō ignorantia tpe legꝭ nature q nec morbi nec medici claram noticiaꝫ dabat. nec ad ista bō ex suis naturalibꝰ attingere valebat. Demũ conuinceret de impotentia legis scripte quam homo virtute ꝓpria seruare nō potuit nec ipsa dabat adiutricẽ gr̃am ad seruãdũ vt ꝓpter ista duo scz ignorantiã ⁊ impotentiam cogeret saluatorez petere nec xp̃i aduentu supflua indicaret. Multiplicate sunt infirmitates hominũ cõtra quas nec p legem nature nec per legem moysi se iuuare poterant. ꝓpẽ qõ accelerauerũt ad medicũ qui veniens tanc̃ alter samaritanꝰ vulnera sanauit languidi quẽ sacerdos ⁊ leuita .i. vetus lex ⁊ sacerdotiũ immisericorditer pertransierãt Lu.x. qui etiam tanc̃ alter helyseus coaptant se corpaliter puero mortuo sunamitis filio suscitauit cum quẽ tñ eius puer cũ suo baculo q desiginabat legis uaricã nõ potuit suscitare .iij. ℟ eg.iij. qui tanc̃ alter angelus descendẽs in piscinã nostre mortalitatis sanauit illũ quẽ inuenit sibi suecz ecclie vnitus Job.v. Qui oñipotens sermo patris venit in mũdũ dum omnia mediũ silentiuz tenerent Sap̃.xviij. Primũ silentiũ fuit ante legẽ scriptam. Secũm sub lege. Terciũ in gr̃a. Primũ fuit ignorancia languoꝝ. Hec cunctis desperatio curatõis. Terciũ adeptio sanitatis. Nũ legẽ em̃ hõ morbos suos nõ cognoscebat nõ sciebat nec remedium q̃rebat. Lex aũt ostẽdit languidis vulnera. ⁊ iõ data lege mox fuit ruptũ silentiũ ⁊ cepẽrũt egri medi petẽ remedium. Sz q; lex ḡnio erat nec auxiliũ cõferebat; p diuturnos clamores fatigati homines. ⁊ de salute desperantes cessauerũt loq; ⁊ sic subsecutũ ẽ silentiũ secũm. Et tũc ops sermo pris venit in mundum. Samaritanꝰ appropiauit ad vulnera tum: angelꝰ magni ꝓsilij in piscinã descendit ⁊ helizeꝰ ad suscitandũ mortuũ accessit. i. summi regis filiꝰ descẽdit de cõlitate pris ad pnbulũ crucis. de se de patris ad officinã pcri. de lumine celi ad tenebras mũdi ⁊ inferni. ⁊ venẽs locutus est pacem: dedit gr̃am: ꝓposita misericordiam, punitit veritatem. et ita rupto silentio ceperũt egri magnis clamoribus flagitare remediũ ⁊ accelerare ad medicũ p quem vulnera sanarẽtur: morbus curaret: recepta ꝑ sanitate ⁊ donata immortalitatis felicitate. nihil vltra restabit petendus. ⁊ tũc erit terciũ beatũ silentiũ ordinabiliter. Ergo ⁊ magno dei consilio data est lex. s. inter abraam ⁊ xp̃m .inter ꝓmissiõez ⁊ semen promissum .inter tpo legis nature ⁊ tpo legis gratie. inter primũ silẽtium ⁊ terciuz. Nũ em̃ data fuit lex cepit frangi primũ silentiũ ipsa aũt manente fuit secm̃ silentiũ. ⁊ tũc veniente medico ruptoq; secõ silentio. terciuꝫ homines optinuerũt. Tercio notandum est: q quãdo lex fuit data fuit posita in ptãte hui⁹ qui venturus erat verus mediator: vt ituret q̃dũ ipse vellz ⁊ quãdo vellet cessaret. Ipse aũt voluit q cessaret qñ ipse venit ⁊ tñ verꝰ mediator fuit. Et hã ptz q ꝓra mediatorez faciũt qui legẽ cũ euangelio obseruare volũt. Ex q vteriꝰ ꝑz pclusio intenta: q fides euangelij sine xp̃i nõ solũ ẽ lege moysi antiquato: ⁊ stabilior: ℟ etiaz pfectior. q; ipam euacuat. sicut illõ qõ pfectũ est euacuat qõ ex pte ẽ. j. com. xiij. Cum em̃ venit mediator: ⁊ legem euãgelicã statuit: voluit q cessaret lex mosaica, ꝓpter suã imperfectionez: ⁊ hoc ipe facẽ potuit: q; in eiꝰ ptãte tanc̃ verbũ positũ fuit. Quarto notandũ q

hic mediator nō est vn⁹ nature: ꝫ duplicis. Est em̄ gigas gemine substãe. s. diuine t hūane. Ipe igit cū sit de⁹ t hō i ter homines t deum mediat. Dū homines ꝙ a deo recesserāt p se reconciliat: ipe vt de⁹ oia creauit. ꝫ incarnatum de⁹ nō oia recreauit. Et ipe incarnatꝰ de⁹: est cū patre t spō spū vn⁹ de⁹: qz nō sūt plures dij ꝫ vn⁹ dōs Ex ꝙ pz ꝙ h mediator non ē federator vni⁹ ptis nīs ꝫ duarū ptiū. s. dei t hois. t pz etiā ꝙ incarnatus de⁹ nō est ꝑpter mediatorē int deū t homines: ꝫ incarnatum homo Incarnatum em̄ de⁹ nō ē medi⁹ ꝫ equalis deo patri. Tē iste mediator nō ē arbiter vni⁹ ppli ꝫ duorū. s. iudeorū t gentiliū. q̄s tandē duos parietes ecclie in se angulari lapide copulauerit virtusq; populi euacuādo ritus ad ephe. ij. t. j. petri. ij. ꝙ qui obseruāt legalia xp̄m nō vt mediatorē recipiūt. qz ipm videnť asserere mediatorē tm iudeorū q̄d ee nō pōt. qz mediator nō est nisi duorū pplorum Ergo ꝙ ex circūcisione vel ꝓpucio ad fidē cōuersi sunt maneāt sicut sunt nec curēt circūcisi de ꝓpucio nec ꝓpuciati de circūcisione. qz vt dī ad gal. vlti. In vero mediatore ihū xp̄o. neq; circūcisio aliq̄d valet neq; ꝓpucium ꝫ noua creatura. Hec quatuor notabilia patent ex intentōne apī ad gal. vbi supra vbi sic dicit. q̄d igit lex ꝓpter transgressionem posita est. donec veniret semē cui ꝓmiserat ordinata p angelos in manu mediatoris. mediator aūt vni⁹ nō est. de⁹ aūt vn⁹ est. q̄ ifa breuiter sic exponitur Quid igit lex. i. ad q̄d pdest. eā sicut dictū ē in p̄cedēti articulo. nō euacuat ꝓmissionē nec ē ex ipa hereditas. Hñ det apls ꝙ int cetera ad q̄ pdest: pdest ꝓpter trāsgressores supple puniēdos t flagellādos. posita ē q̄ supple stare debuit donec veniret semez. i. xp̄e. cui. i. p quez ꝓmiserat supple de⁹. vel fm glo. cui. i. de q̄ dandā oīb⁹ gentib⁹ nō soluz iudeis gr̄ā t gloriē benedictōez: lex di co ordinata. i. ordiabiliter data eo mō q̄ dictū ē: p angelos. i. ad ifirmū p ministeriū angelorū q̄ in psona dei apparebāt Moysi t ei loq̄bant. vel p angelos dicit glo. i. p moysen t aaron q̄ tāq; angeli erāt ydonei dei mistri. lex dico posita t ordinabilr data: in manu. i. i ptāte t volūtate mediatoris. i. huiꝰ q̄ inter deū t homines t angelos int duos populos. s. iudaicū t gentilē erat ventur⁹ mediator. posita dico t ordiata fuit i manu mediatoris vr videlicet starer q̄diu ipe vellet t q̄n vellet cessaret. voluit autem ꝙ cessaret q̄n venit t q̄n inter deum t homines int gētiles t iudeos ver⁹ mediator fuit. t dico ꝙ mediator fuit int deum t homines t int diuersorū ritūū homines. q̄ quidē ē necessariū: qz sequitur mediator vni⁹ nō est nec arbit⁹ vni⁹ tm ꝫ duorū scz dei t hois. ꝫ nō vnius pplī tm ꝫ duorū vt dictū est. Quis autē iste mediator incarnatum hō mediator sit duorū: incarnatum tm de⁹ est vn⁹ cū patre t spū tuscto. qz vt dicit Deu. vj. de⁹ aūt vn⁹ est. vel posset hic dici fm glo. ꝙ dī hic mediator inter deū t homines: t inter homines t homines, non inter deū t deū: qz nō sunt plures dij ꝫ de⁹ inquit vn⁹ est.

¶ Ex pdictis oīb⁹ q̄si ex quadā arcola apls intendit elicere tres cōclusiones. Prima ē ꝙ in aduentu mediatoris fuit lex moysi euacuata qz in manu sua fuit posita t in sua oīmoda ptāte sicut dcm̄ est. Secūda cōclusio ē ꝙ q̄ cum euāgelio obseruāt legalia ꝫ mediatorez faciūt q̄ in aduētu suo legē adimpleuit dando sibi finē imo nec ipm vt mediatorē recipiūt: qz facto suo videnť astruē ipm nō esse arbitrū nec federatorem nisi tm iudeorū. Tercia cōclusio ē ꝙ fides xp̄i ē oīno pfectior vt nobilior lege moysi.

¶ Quod fides xp̄i ē lege moysi vtilior

Quint⁹ articul⁹ est ꝙ fides ihesu xp̄i ē lege moysi vtilior ꝫ colligit ex ꝓbis apī infra ca. supradi

cto q̄ſſ ex quadā aromarū areola vbi ꝓter dicit sic lex ergo aduersus promissa dei. Absit. Si em data esset lex que posset viuificare vere ex lege eēt iusticia. ꝙ cluſit scriptura oīa sub peccato. vt promissio ex fide ihu xpi daret credentib⁹ ad gal. iij. Hic sunt duo notanda. Primū est q̄ p legez nunq̄ fuit vita anime: cui⁹rō sepe dicta est: q: et⁹ sacramenta nō afferebāt gr̄am. et sic non ꝓstabant aie vitā. Scōm est q̄ circūcisio nō fuit ex lege ꝙ ex pmiſſ⁹ vt saluator dicit in iobe. diu em aīa legē fuit circūcisio instituta. q: gen. xvij. Dicendū est etiam q̄ ex circūcisione nunq̄ fuit ꝓfecta vita. q: nunq̄ potuit introducere hoies vbi est ꝓfectio vite. Vñ iacob dixit circūcisus Gen. xxxvij. Descendam in infernū lugens filiū meū. et ita uid circūcisus dicit ꝙ. xxxvij. Assumulabo: descendentib⁹ in lacum. Item p legem moysi nunq̄ fuit ꝓfecta iusticia Hec em dicit apls ad hb. iij. ex operibus legis nō iustificab oīs caro. et illud ex primo sequit: si em p legem eēt vera vita. ac p hoc et vera iusticia q̄ ducit ad regnū in q̄ est ꝓfectio vite. ad romanos. iij. Iusticia dei est p fidem ihesu xpi sup oīs qui credūt in eū. Est q̄ fides ihu xpi lege vilior: et ꝓpterea dicit apls. Lex igit aduersus promissa dei q̄ſi dicat. ex quo euacuata est q̄ implere cepit promissio. nunq̄ aduersab diuine promissioni. Absit. Non em est inimica ꝙ ꝓsentanea diuinis promissis. Verū est tñ q̄ fides cui⁹ merito fuit promissio: est vilior et efficatio: lege. q̄ habak. quia lex nunq̄ potuit viuificare nec iustificare. Si em data esset lex q̄ posset viuificare. i. vitā spūalem afferre. vere supple et non opinatiue. ex lege. i. ex operibus legis eēt iusticia: q̄ tñ verū nō est Sz cluſit scriptura. i. lex scripta cluſit. i. clausa relict oīa. i. oīs hoies tam iudeos q̄ gentiles sub pcō. nemine em a pcī carcere potuit expedire. vel cluſit. i. clausa demōstrauit eē p legez em cognitio pcī ad hb. iij. q̄ quidez p euidentia facū est vt promissio vite ſes et iusticie et bñdictiōis eterne ex fide bīu ihu xpi. nō ex lege supple moysi. promissio dico. i. res promissa daret credentib⁹ supple in xpm. Dz igit ex ꝓdictis clarissime q̄ fides ihu xpi ē antiquior stabilior nobilior et multo vtilior lege moysi. Et q: tam altissime extollitur fides ihu xpi supra legē moysi. multum debent gaudere xpiani filij ecclesie de fidei susceptōne. multūq̄ debēt animari ad fidei promissionē: et ad fidez p opa: ꝓbatōez et ꝓfectōez ac defensionē. cuz ex eadē excellentior sit religio xpiana cū alia gente totius vniuersi: q⁹ ꝓpter catholicoz ꝓsolatiōnem ex trib⁹ mitēdo declarare.

¶ Primo ex pte pīi et matris. O fidelis xpiane. pr⁹ tu⁹ est dīcius xpc. sicut ex ꝓpetanib⁹ veri patris declarat. Sūt em veri patris cōditiones.

¶ Quarus prima est. q̄ pater naturaliter appetit filios generare. desiderat ei spēm multiplicare in filijs. Vñ Arist. ij. de aia tractās de ꝙuite generatiā dicit Naturalissimū ē oi nature viuenti generare sibi sile: sequitur vt eē diuoz immortale principe⁹. Sic xpc nos appetit in fide sua spūali generare. vt eē dei immortale principe⁹. Et tō dedit eis potestatē filios dei fieri his q̄ credūt i nomie ei⁹ iob. j. id ē in re nois ei⁹. Quo audito filij dei fiāt et quō ꝙ generatio nobilissima distinguat a carnali subdit q̄ nō ex sanguinib⁹. s. fcie q̄ſi materie et viri. q̄ſi foetantui. In q̄ bñā generatōne fm materiā et fm modus generādi miserā oñdit. Sz ex deo nati sī. ecce generatio et nauitas spūal. Vñ ait secure credam⁹ hāc excellentiā. s. hoiem nasci ex deo sībit deū nasci ex hoie. Ex hac em susceptōne infirmitaz sanat nra infirmitas vt possim⁹ dīj vt filij dei fieri et

hoc est. & verbū caro factū est. qđ supe
rius erat: inferi⁹ descendit. Quid ergo
mirū si qđ inferi⁹ erat in id qđ superi⁹
erat ascendit: qz si de⁹ factꝰ est hō. credi
dz q homo fiat de⁹. & si deus hō venit
tu mundū q hō factus de⁹ ascendat in
celum. hec oia in glosa. Scđa condi
tio veri pīj est q desiderat filios mul
tiplicare. sta & xpc desiderat nos in fi
de multiplicare: qz vult oēs homines sal
vos fieri & in agnitōnez veritatis. s. sue
fidei venire vt pz infra. j. ad Thimo. ij.
Sed hāc multiplicatōez filioꝝ nō ap
petit ibs ꝓpter defectibilitatē sue natu
re: sicut est in puro homine: qui qz nō pōt
gmanere in seipo cuz sit corruptibilis
desiderat q ꝑseruet in suo simili et sic
ꝑpetuet generatio. Sz vult ihs xpus
pī in hāc multiplicatōnez filioꝝ ꝓpter
bonitatē suā quā vult quantuz in se est
cōicare oibus. Tercia ꝑditio veri pīj
est q ad filioꝝ generatiōes transfundit
de suo ſuba suā naturā specificā tū non
minus. Sic dei filꝰ ihs xpc vt & nos fi
lios dei faceret sine sui dine nature mi
noratōne seipm nobis dedit. Quarta
cōditio veri patris est q filios teneris
me diligit. vñ sepe sibipsi necessaria ſ
trahit vt filios suos pascat. sic xpus vt
dicit apls⁹ ij. ad cor. viij. cum esset di
ues factꝰ est egen⁹ ꝓpter nos. & maxime
pater illū filiū diligit qnē sibi magis si
milē ꝑspicit & in ipm intuitus figere cō
suevit. qz vbi amor ibi oculꝰ. Sic xpus
magis cū diligit q ei p similitudinem
gre magis appropinqt. Hic diligēter
attende q ꝙnis generaliter oēs xpiā
ni filij dei nolent ex eo q credūt iesum
xpm esse verū filiū dei sicut dictū est. al
ii cū ꝓrie imo illi soli possunt dici filij
dei. quib⁹ dicere pōt xpus. hic est filius
me⁹ dilect⁹ in q mihi bñ ꝑplacui Ma
thei. iij. Isti sunt illi q non solum ore se
ꝓfitent xpianos. sed corde credūt & op
ibus ostendūt. De malis autem dubi
tandis quales inter ceteros sunt illi. qui
obseruāt legalia cū euangelio ꝙquerit
xpus dicens. filios enutrini & exaltaui
ipsi aūt spreuerūt me. ysa. j. Nat cum
deberēt ee filij xpi sunt hostes xpi. Et
sic pz dignitas religionis xpiane ex pte
patris q est ihs xpc de⁹ & hō habens
ꝑditōnes veri pīj. Ostendit etiam
dignitas religionis xpiane ex pte ma
tris. ꝙ dicens que est ista mr nra. Hūdet
apls q illa q̄ sursum est libera est mater
nra ad gal. iiij. qđ vt intelligere valea
mus recitat Bene. in li. iij. declamat.
omū. declamatione scđa. de quodā qui
monima vxore q in partu perierat stat
duxit aliā. & puerū penne misit ad alē
dum ad villā quandā extra ciuitatem
& ex alia vxore statim aliū habuit quē
misit etiā ad villā eodē mō alendū cuz
primo. Post multū ꝛo tpis redierunt
pueri p oīa similes. Licet em scđa es
set matrona ꝙ prim⁹ qz forte vnius
anni. mbilomin⁹ tñ tant⁹ erat scđus
quant⁹ erat prim⁹ sicut multotiēs acci
dit: & forte vterq; pīzabat in corpe & fa
cie. querente aūt mre đo eoꝝ eēt filius
suus noluit ei dicere pr̄. & ideo ipa flen
te & filij videtes matrē siue nouercam
flemē. fledāt & forte vterq; ipsoꝝ time
bat ne esset ꝓuignus: quos pī alloquit
dicēs. Quid fletis o pueri non oportet
timere nouercam. lites sunt inter me &
vxorē mā inter vos: dimittatis eā face
re vicem q nō iudicant đs eēt filꝰ sua
dubitans q si sciret nō hēret curam nisi
de filio suo & nō de filio alterius matris.
Itaq; sic remanēte in dubio curā gere
bat virtusq; eqlem. Spūaliter p istum
pīem intelligim⁹ xpm q̄ dz duos filios
vnū de mre monima in pctō hec ē mala
ꝑcia que ꝓcepit dolorē & pepit iniqui
tatem. ꝓo. vij. q in partu mortꝰ. Gen.
xxxv. cum ꝑturiret rachel ob difficul
tatem partus periclitaret pepit filium
noie benoym. q in nostra lingua sonat

principiũ doloꝛis mei ꝑo. xlvij. ibi doloꝛes vt pueꝛiantis. Filia vꝛoꝛ est ꝑscia bona q̃ bꝫ filiũ. i. iustũ et bonũ viꝛum q̃ a deo in villa istꝰ mũdi eq̃liter nutrit: cũ malos! Math. v. pluit sup iustos ⁊ iniustos ⁊ solẽ suum oꝛiri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ ambo sunt in ecclia que est nouerca malorꝝ ⁊ mꝝ bonoꝝ. tñ ignoꝛat q̃s sit suus filiꝰ vel ꝓximꝰ. q̃s sit iustus vel iniustꝰ explicite in gꝛa dei. q̃a vt habetur Eccles. ix. Nemo scit vtrum amoꝛe vel odio dignꝰ sit. ploꝛat aũ ꝛegem salomonẽ mꝝ. iij. Reg. iij. vt filium nõ moꝛiendũ in ꝑcio q̃ viuꝝ in gꝛa coꝛꝛigat. q̃ ꝑ nofice tibi xꝑe occlrat ne peccatoꝛ sine nutꝛice maneat ⁊ mꝝe. Hinc ꝛatur filij q̃s pateꝛ ꝓsolak q̃ ꝓ maioꝛi vtilitate vniuꝝs ꝓtio facit q̃ boni ꝑ admixtionẽ malorꝝ sunt in maioꝛi merito. ⁊ mali citꝰ ꝑsit cõuerti q̃ Fm aug. malꝰ ideo viuit vt vel coꝛꝛigak vel vt ꝑ eum bonꝰ exerceak. Sic ergo ista mꝝ nꝛa ecclesia catholica eq̃liter in ꝑsti nos nutꝛit ⁊ miꝛo amoꝛe filios suos amat dicens ysa. xlix. Nunq̃d obliuisci ꝑt mater infantẽ suũ vt nõ misereak filio vteri sui. ⁊ si illa oblita fuerit ego autẽ nõ obliuiscar tui. Ecce q̃ excellentiam nꝛã ex ꝑte matꝛis. q̃ nõ sum⁹ ancille sed liꝫ q̃ libere. ad gak liij. Hec mater quãdo erũt ꝓplete aũgmentate amoꝛeoꝝ: vt Gen. xv. ⁊ augmentata vsq; ad mensꝝ frumenta: vt Iob. iiij. i. virtutes bonoꝝ tũc manifeste cognoscet q̃s est filiꝰ suus legitimꝰ. i. ꝓpꝛius xꝑianus. q̃ tunc sententiabit ver⁹ salomõ. i. ihs xꝑe oũdendo ruꝛez nostꝛã. ⁊ filiũ dicẽs angelis suis illud. iij. Reg. iij. Date huic infantẽ viuũ hec est eius mꝝ ei⁹. hec ẽ que sursum ẽ illius q̃ est mꝝ nꝛa. ⁊ sic ꝑtz excellentia religionis xꝑiane ex ꝑte ꝑis ⁊ mꝝis. ¶ Scõo ostdit dignitas religionis xꝑiane ex ꝑte hereditatis. q̃ sibi debet sup̃ma hereditas. cui nulla filio excogitari põt. j. coꝛ. ij. ⁊ ysa. lxiij. exq̃ arguit nobilitas hereditis. hõc aũt hereditatẽ nob insinuat beat⁹ paul⁹ ad Ro ma. viij. si filij ⁊ heredes. heredes quidem dei. i. visionis dine in q̃ ꝓsistit beatitudo q̃ est statꝰ oim bonoꝝ aggregatione ꝓfectꝰ Fm boetiũ li. iij. ꝓ. xj. Cohedes aũt xꝑi ad Ebꝛ. vbi supꝛa. i. simꝰ heredes cũ xꝑo cui⁹ hereditas ẽ cẽ gloriosum in coꝛpe ⁊ aia ita ⁊ oño filij sui erũt gloꝛiosi cum eo in coꝛpe ⁊ anima. Nec voluit ꝑ nꝛm xꝑm q̃ sua electa habitatõ vocaꝛet synagoga q̃ eccia dicẽs petro sup hãc pe. edi. ec. meã. Mathei xvj. q̃s duplici ꝛõne sciꝛ ẽ. Pria vt fieꝛet distinctio inꝛ iudeos ⁊ xꝑianos. nõ em videbak ꝛõnabile vt locus esse habitatio xꝑi vbi suos filios dꝫ hereditaꝛe noꝛe iudaico noiaꝛet. Scõa ratio ẽ: ꝓpꝛietas vocabuloꝝ q̃ sicut synagoga grece aggregatio dr latine. Sic eccliа grece latine ꝓuocatõ dr. ⁊ q̃ xꝑiani cõ uocati sũt ideo a ꝓuocatõne eccia dcã est Cõgregatio em pecoꝝ ⁊ bestiaꝝ. ꝓuocatio vero hoim ⁊ Fm hoc iudei ⁊ quecũq; alia hoim ꝓgregatio q̃les sunt saraceni bestijs ꝓpank. xꝑiani vero hoibus Quanta ergo est differentia bestiaꝝ ad hoies. tanta est iudeoꝝ ⁊ alioꝝ infideliuꝫ ad xꝑianos q̃ illi ꝓgreganꝫ. illis ꝓuocanꝫ vt notat beat⁹ ꝓsp̃ⁿ. xj. etimo. In illa ergo celesti habitatõne. i. eccliа triumphãti hereditas illa beatifica ꝑpa debit xꝑiano. ¶ Et nota q̃ gꝛia celestꝫ que est illa hereditas ex ꝓpꝛietate naturali nulli debet nisi soli deo. hoib⁹ aũt ex ꝓditõne naturali debet solum terra Gen. ij. Formauit deus hoiez de limo terre. q̃s ꝓfirmãs dr in ꝑs. cxiij. oĩs. celũ celi dño. i. gꝛia celi dño. terꝛã aũt dedit filijs hoim. Si q̃ gloꝛia ex ꝓditõne naturali nulli debet nisi soli deo. quõ q̃ ꝓpꝛio xꝑiano datur, ꝑ hereditate. Hñ deo q̃ ex sola dei ꝓmissione. q̃ si deꝰ ea ꝓmisit alicui cũ non posset mẽtiꝛi nec falli si ꝓmisit certissime dabit. ¶ Nõ

videam⁹ cui ꝓmisit ppl'o illam. non in deo cuꝫ nō possint oculi videre in tota lege moysi q̄ de⁹ eis promisit gloriā paradisi Nec agareni⁹ quib⁹ promisit machomet⁹ suā gloriā porcoꝝ & asinoꝝ vt videbit libro quarto. Ꝫ solus xp̄ianis de⁹ promisit gloriā suā. qō pulcherrime declarat sanct⁹ Vincen. in quodā sermone q̄ similitudinē regis habētis vnicā filiam dilectissimā q̄ cōduxit tres seruos. vni promisit optimā promissionem. alteri xij. aureos pluresq̄ pecūias. tercio vo promisit filiā cū regno si bñ sibi seruiret Nō querit cui istoꝝ debet filia regis: & quis poterit legitime eam petere: cer tū est q̄ nec prim⁹ nec secūd⁹: sed tercius ex promissione. licet nō sit dign⁹ eam habere. tā q̄ sibi rex promisit pōt eā petere Ita in ꝓposito. Iste rex nobil' ē ille de quo apoca. xix. rex regū & dñs dominā tiū vocabit nomē ei⁹ verbuꝫ dei. Filia pulcra quā habet est gloria celestis. ita est pulcra sm aug. q̄ si nō licet ibi licet stare nisi vni⁹ diei mora innumerabiles ānt hui⁹ vite plenā delicijs ꝓtemnerent. iste rex ꝺduxit tres seruos scilꝫ ppl'os. Primo ppl'm iudaicū in exitu egypti & in monte synai Moyses fuit cursor: & notari⁹ hui⁹ conductoris. & isti ppl'o promisit promissionem. Ecce q̄d dic instrumentū: si in ꝓceptis meis ambulaueritis & mandata mea custodieritis dabo vobis ꝛc. Leui. xxvj. & Deutero. xviij. vbi nihil explicat nisi promissio bonoꝝ ꝛpalium vide ibi. Nū ergo iude⁹ mortis licet seruauerit legē moysi totaliter & vixerit i illa sanctissime si dici pt̄ nō pt a deo petere & gloriaꝫ paradisi. q̄ rideret sibi de⁹. O miser tu petis filiā meam & nunq̄d nō solui taꝫ tibi q̄ promisi. & sic pōt petere & ꝓcedit iude⁹ in infernū ¶ Tercio ꝺduxit agarenoꝝ. Et licet vn⁹ agaren⁹ vixerit hic beatissime & fuit misericors castus ꝛc. nō poterit in morte sua petē filiam summi regis. Videam⁹ pactuꝫ q̄ fecit de⁹ cum eis. Ipsi em̄ descēdūt ab abraam p ysmahelē filiū ei⁹. et ideo dicunt ysmahelite. & p agar ancillaꝫ iō dicunt agareni. Iudei vo descendunt ab abraam p saram. ideo debēt dici saraceni: ysmahelī pñi ysmahelitaꝝ. promisit de⁹ dicēs abrae sr ysmahel q̄ audiui te. Ecce benedicā ei & augebo eū valde xij. duces generabit ecce. xij. floreni. et faciā illum crescere in gentē magnam Gen. xvij. Ista promissio est iam impleta. vt patet Gen. xxvj. vbi nominant illi xij. duces. Cū g̃ ille agaren⁹ moritur si voluerit petere gloriā paradisi respondebit ei vt iudeo & sic ꝓcedit in infernū Modo videam⁹ q̄d promisit ppl'o xp̄iano nō bona ꝛpalia imo dicit q̄ despiciamus illa. & vult q̄ habeam⁹ hic laboreo infirmitates & miserias. Ꝫ si bene seruiuim⁹ sibi promittit nob dare filiam suā cum regno suo q̄uoꝝ euāgeliste q̄si quatuoꝝ notarij fecerūt de ista promissione instrm̄. Testes sunt. xij. apli & lxxij. discipuli. Ecce clausula instrumēti. quicūq̄ fecerit volūtatē p̄is mei q̄ i celis ē ipse intrabit in regnū celorum. Math. vij. Et ideo q̄ xp̄ian⁹ vixit sm voluntatē dei in patria & bona vita moritur. Dicit sibi xp̄us quid vis. Videt dñe Ego seruiui vob vellē hereditatē quā mihi promisisti. Respice instrm̄ licz nō sim dignus peto gloriaꝫ paradisi. tūc xp̄c dat. promissum scz gloriā suam. Ecce ergo qualiter nullus pōt habere hereditatem glorie paradisi nisi solus populus xp̄ianus. q̄ istū ppl'm elegit deus vt daret filiā suā cuꝫ regno. vt dicit ysa. lj. Audite me qui sequimini q̄ iustum est & queritis dñm. Attendite ad petrā vñ excisi estis. s. ad xp̄m a q̄ xp̄iani & cauernam laci de qua ꝓcisi estis. Ps est cauerna vulneris lateris. Attendite ad abrā ꝑrem vr̄m p fidem & ad sarā que peperit vos q̄ ad vnū vocauit cuꝫ scz ad pactū promissionis filiet būdixi &

multiplicauit enim. ¶ Quarto ostdit dignitas xpiane religionis. s. cē filium dei t hereditem ex angelico testimonio qz intelligēs angel⁹ pdictā excellētiam nō sustinuit a iohe adorari. Apoc. xix. nit em iohes. Cecidi ad pedes angeli vt adorarē eū t dixit mihi vide ne fecerio. Pseruꝰ em tuꝰ sum t fratrū tuoꝝ habentiū testimonium ihu. deum adora. Cecidit iohes ad pedes angeli vt adoraret cū: nō tū sicut creatura creatorez ꝫ sicut seruꝰ vehemēter ac cū seruili ꝫ tectione honorat dñm suum creatum. Nempe angelꝰ ut vet. testa. sustinebat sic se ab hoie adorari. qō tū nō sustinere hoiem o manifeste ꝓhibere videtur ꝓterea sequit t dixit mihi vide ne feceris. s. aliter reuerentiā mihi. Cuius causam subdit dicēs. Pseruꝰ tuus sum id est tecū. t sicut tu sum seruꝰ eiusdem dei t dñi ihu xpi. Et ne credat q respectu soliꝰ iohis ꝓter singularē excellentiā ei⁹ hic diceret t nō de omnibus xpianis q xpi sunt serui. ideo subdit et fratrū tuoꝝ habentiuz testimoniū iesu xpi. i. q pfecto corde ꝓfitent ac testificātur ihm xpm esse verū deū t dñm vniuersoꝝ atq hoim redemptorē et saluatorē. Et ideo merito fideles xpiani cōfitent ihm xpm verū filiū dei cui⁹ sunt filij p gratie adoptōez. q tam eraz matrē dedit eis. t tam excellentez heredi tatez ꝓmisit t Pseruos eoꝝ angelos fecit. Et sic patet ex pdictis. v. articlis excellentia fidei catholice ac etiā religionis xpiane.

Q lex moysi cessauit esse lex.

Ext⁹ et vltimꝰ articlꝰ est q lex moysi iā nō ē lex ꝫ q cessauit cē lex. Hoc etiā cedit ad ostendendū maiorē excellentiā legis noue siue fidei xpiane vt ipsa sola iam dicat lex dei. In pūti articlo erūt ītuor puncta ꝓncipalia. ¶ Primꝰ erit oīdere quō in dei tā nō būt legē. ¶ Secūs erit oīdere quō circūcisionē q vtunt indei sp sunt in maiori ira dei t abominatōe. ¶ Tercius erit oīdere quō oia in figura contingebāt illis. ¶ Quartꝰ erit oīdere q cūcta erāt scripta de messia venturo impleta fuerūt in xpo ihu saluatore nro. ¶ Circa primū punctū notandū q rō fundamentalis ꝗre iudei non būt aliquā legez t ꝗre cessauit ea ꝫ p dicebat sua t q erat lex dei quā nō solū licitus erat nō soluere ꝫ ad obseruandaz eam obligabant t iam nō sē obligati ad seruandū: imo obligant ad nō seruandū qz cessauit cē lex dei: pdita vrute q p in ea erat q iō pdita fuit. qz fcā fuit mutatio i suba t nā vtutis quā significabat scptura qō declarat. vij. passiū. Quod rū pmꝰ cē q lex iudeorū ꝓter ea ad q p obligabant ipi t oēs alij hoies p legē nature scptā ñ in tabulis lapideis nec cartꝰ papiri vl pgamen. ij. cor. iij. ꝫ vt hō ñ excusat ab eꝰ obsuatōne scpte in cordib⁹ vsq ad illō tps erāt certa mandata p q regi debebāt vsq ad aduentū messie qz ad ꝫ mādata ñ erāt obligati alij hoies q̄z durāte lege moysi multi fuerūt salui p̄ mādo legē nāe. ꝫ fuerūt obligati iuxi ō q̄z semie erat nascitur⁹ messias ēt audire debebāt sic moysen. deutro. xviij. t i q debebat cē benedictio oim gentiū gen. xij. que etiaz debebat dare testū nouū nō sine testō ꝓt hiere. xxxj. Itē q debebat cē dux t ꝓceptor gentiū ordiat⁹ p deū q erat lux cap. ysa. xlij. ¶ Secūs passus dependēs a p ē q lex moysi ꝓncipalr attēdebat aduētū messie. rōne cui⁹ elegit deꝰ iudeos p sepo populū peculiarē t dedit ei legē mandata t sacra vsq ad tps correctōnis posita et ordinata ad heb. ix. Itē fecit ꝓ eis multa miracla. q t alia multa nō fecit natōnib⁹ gentiuz. ꝫ ꝓmisit q regerent gentes p suum liberum arbitrium sm q eis videretur. ¶ Tercius passus est q qñ talez diuisionē fecit deꝰ. s. iudeoz

ē gentiliū habentē pncipiū in pſona abrae duo fecit. ꝓ obligauit ſe. ſcdo dixit ſignū principale: fuit obligatio ꝙm deꝰ fecit abrae ⁊ alijs pribus q̄ de semine eox nasceret messias q̄ eos dēbat do cē ⁊ dirigē corus opa ⁊ eos redimē ⁊ in sua gra exaltare sup oēs gentes q̄ nō crederēt in eū. Scdo vt esset notificata dria hui⁹ ppli peculiaris ab oib⁹ alijs q̄ ꝓpria dria cēt principalr ⁊ staret l fide. q̄ de semine abrae deberet nasci saluator mūdi qō alij ppli erā eis non erat dictū nō credebāt q: ad .x. fides est ex auditu credēdo id qō aliqs audit ꝓpter auctrem dicēdi intelligēdo q̄ talis est verax et potēs facere qō dicit. Hec fides cū sit vtus nō corpis ꝫ aie per se ipsam nō apparens eē. dedit deꝰ abrae circūcisionē in signuz q̄ illi in qb⁹ esset crederēt aduentū messie sic q̄ fm q̄ res pt⁹ est ꝙ signū ei⁹: pt⁹ intelligebat esse fidē in ppło iudeox ⁊ ꝑter circūcisio sicut signū fidei fm qō legit ō abraam gen. xv. q̄ ꝓ credidit misteriū ⁊ postea fuit ei data circūcisio signum iustitie magne fidei qā ꝓra totā naturā credidit vbis dei gen. xvii. q̄ sara bēt filiū de cui⁹ semie nasceret ille q̄ esset benedictio gentiū ꝓpter qō abraā dicit⁹ fuit pater nō solū iudeox ꝫ multax gentiū. ¶ Quart⁹ passus ē q̄ ad significandū misteria gre ptinentia messie. quō dēbat eos redimere sustinēdo mortē ⁊ vando eis gram suā fuerūt ordinata sacrificia ⁊ multe cerimonie sive p̄ moysen sive p̄ dauid ⁊ salomonem stabilite. Sed ⁊ de aduentu messie ⁊ de tempore in q̄ haberet esse. ⁊ de opib⁹ que haberet facere ⁊ de alijs reb⁹ que in tempore debebāt accidere nō solū moyses ꝫ etiam oēs ꝓphete locuti sunt ex predc. ¶ Quint⁹ passus ex p̄cedentib⁹ p̄dicto est q̄ circūcisio ⁊ lex moysi erat sicut vnū instrumentum obligationis inter deū ⁊ iudeos expresse ꝓmens q̄ deꝰ dēbat implere. ⁊ illud iudei interea dēbant facere: vicz illud qō aīa legē faciebant abraā ysaac ⁊ iacob et alij pies sui circūcidere se ⁊ filios suos in signū q̄ de genere iudeox messias habēt esse. ¶ Item ⁊ facere sacrificia ⁊ cerimonias significās misteria messie ptinētia ⁊ q̄ oēs essent in spe sui aduent⁹ dispositi ad recipiendū suā doctrinā ⁊ sua mandata ⁊ sic fecerūt se dignos ad recipiēdum gram quā eis dēbat dare. ¶ Sext⁹ passus est q̄ fm ea q̄ dicta sunt lex moysi ante aduentum messie erat vna obligatio plena et vacua plena figura ⁊ vacua res ei⁹. plena ꝓmissione. ⁊ vacua ꝓmissio. q: deꝰ ꝓmiserat ⁊ nondū impleuerat ꝫ dēbat implere ꝙ eū ꝓmisſum in aduētu messie. ⁊ in signuz q̄ illud dēbat implere sicut dictū est dedit eis circūcisionē ⁊ alias cerimonias. ⁊ sacrificia in lege specificata. q̄ oīa ex q̄ erant mādata seruari sicut signa ⁊ figuras illi⁹ q̄ dēbat eē in aduentu messie erāt ordinata vt fierent ꝛtpe certo. ꝫ anteq̄ implerēt ꝓdictū rpo erat in lege virtus obligatio facta. durans vsq̄ ꝓmissum eēt impletū. Vñ q: lex erat vacua ⁊ plena requirebat impleri illo q̄ erat vacua ⁊ euacuari illo q̄ erat plena fm q̄ est q̄cunq̄ instrm obligationis ꝙ qō aliqs ꝓmittit alteri dare ei vel facere aliqd magnus. q̄d talis obligatio anteq̄ impleat ꝓmissum ē plena ⁊ vacua: vacua q: nō est adhuc datū vel factū qō ꝓmissum est: plena spe ⁊ virtute q: talis obligatio dat ius illi cui fcā est vt possit petere ⁊ ꝓpellere ꝓmittentem: vel ad min⁹ queri de eo si in tēpe qō assignauit non impleuit ꝓmissum. ita q̄ quantū est vacua ꝓmissio tantuz est plena spe. ⁊ veritate ⁊ iure ad petendum ⁊ requirendū obligatum vt impleat ꝓmissum. ¶ Septimus passus est q̄ ꝓdictis intellectis. quicūq̄ potest ꝙ seipsum cognoscere. q̄ si talis obliga-

tio est vera: q̄ suba ⁊ natura veritatis vato q̄ notificek p scriptur̄ nō est i eo qō est int⁹ sed qō principaliter est in eo qō ē extra. s. in actu q̄ transit q̄ vnus se obligauit alteri. ⁊ in actu futuro que ē adimpleri ꝓmissum: ⁊tum ad ꝓmissum actū nō pōt haberi mutatio. q̄ nec de⁹ cū tota sua ꝑtē pōt facere qō ꝑteritū sit nō ꝑteritū. licet potuit facere q̄ non transiret. Sz exq̄ trāsiuit ⁊ tam in se ē nihil ⁊ q̄ nō trāsierit erit ē nihil. Dicere q̄ de⁹ pōt facere q̄ ꝑteritū nō sit ꝑteritū ē mꝫ sicut dicere q̄ de⁹ ex nihilo facit nihil q̄ nullū est possibile. nec pōt intelligi quō ex nihilo fiat nihil. Et ideo exq̄ actꝰ ꝓmꝰ obligatōnis tam transiit ⁊ ille nō pōt mutari ⁊tum ad talez actū obligatio sp erit vera. Sz q̄ talis actꝰ sit principaliter ꝓpter tā qō futurū est. qō est adimpleri ꝓmissum si obligatio est vera vel nō attendik ad scām qō est finis ipsiꝰ vicz si est impletū vel nō qō fuit ꝓmissum q̄ inꝺtum nō fuerit impletū. q̄ suba ⁊ natura obligationis nō est mutata licz trāsierit ipse sp maneat obligatio in sua veritate ⁊ firmitate. imo plus firmak quāto amplius transit de tpe in q̄ debebat impleri ꝓmissum. exq̄ illi cui facta fuerat obligatio accrescit plus de iure ⁊ ꝓtate ad illud petendū. Non sic certissime ē qñ realiter fuit solutū ꝓmissum q̄ statim ipso facto scriptura obligatōnis cessat eē vera q̄ tam ē mutata suba ⁊ natura veritatis impleto qō in eaꝫ erat vacuum ⁊ euacuato illo quo ꝑ. erat plena. Primo cū erat plena iure ⁊ ꝓtate ad petendū ꝓmissum ⁊ ad faciendū reordinatas q̄lscq̄ erit solutū debitū. Sz qñ est solutū ꝓmissum. s. q̄ postq̄ solutū non pōt iuste petere sicut ꝑ. nec ñ potest facere res ordinatas seruari q̄ sit solutum debitum. Et ideo per ea virtute manet vacua iure quo ꝓmo erat plena quia impletum fuit quod ei ea vacuum non potentibus stare istis duob⁹ simul scilicz q̄ vera obligatio respectu vni⁹ ⁊ eiusdem rei sit plena ⁊ vacua. Sed quantū impletur ex vna parte tm euacuak ex altera. vñ si solusk pro debiti tam deficit sibi pars iuris. qō sibi primo pertinebat. non potēs iuste petere siue paucum siue multum qō iaz solutum est. Verumtamen in scriptura obligatōnis nihil mutak. quia ipsa stante clausa in archa. nec rasa scriptura nec cancellata nec scripta in spatulis. solutōne facta q̄ solū actum soluti onis mutata suba perdit veritatē ⁊ ꝓtatem suam que primo erat in ea. ex q̄ primo erat plena. ⁊ sufficit q̄ ille vel alter notarius vel sine notario fideles p sone dent testimoniū esse factam solutionem. Et si non esset q̄ de solutōne facta daret testimoniū. sufficit testimonium: q̄ est de⁹ cui nihil occultak. ꝓpter qō soluto tā debito ē falsa illa q̄ ꝑ erat vere obligatio. q̄ fuit facta mutatio i suba ⁊ natura in q̄ erat principalr virtus eiusdem. Ex istis ꝫ explicatis passib⁹ sine rōnib⁹ tam clare sicut sol lucet manifestak iudeos nō bñ legē aliquā. exq̄ est impletū qō eis p deū fuit ꝓmissū scz aduent⁹ messie ꝓpter qō fuit in ea impletū qō erat vacuū. ⁊ euacuatū illud quo ꝑ erat plena. Et istis terminis vsꝰ est ihs xp̄c. loquens ō ista materia ꝗn do dixit nolite cogitare q̄ ego veni solvere legē vult dicere frangere eā vt facere ꝓpera eam nō veni soluere eā ꝫ adimplere Matth. v. Exēplū ꝓbis vsuo est Luce iiij. qñ in sinagoga nazareth apto p eū li. ysaie. scriptura q̄ occurrit i aperiendo erat. Spūs dñi sup me ad euāgelizandum pauperibus misit me ⁊c. ysa. lxi. ⁊ cū sedisset ⁊ oculi oim exītiū in sinagoga essent intenti ad illō qō dicere dixit. Hodie ē impleta ista scīpta auribꝰ vrīs. q̄ ipemet erat ille ō q̄ loq̄bak ysai. ⁊ sic alīqꝫ ipse venturus ille scri-

ptta erat vacua. ꝫ qñ missus per spm̃ dei ꝓdicabat statim fuit plena et ꝓpleta. Sic dixit petro. qñ volẽdo cũ defendere q̃ nõ capent cũ iudei abscidit auriculã vni⁹ illo⁹. Nũ putas q̃ nõ possum rogare patrẽ meũ et exhibebit mi plusq̃ xij. legiones angelo⁹ quõ ḡ implebũt scripture. Matth. xxvj. Itẽ tpe q̃ habuit mori q̃ nondũ erat ꝛpletũ dictũ dõ ps. lxvij. ꝛ in siti mea potauerũ me aceto. vt adimpleret cũ dixisset. Sicio. dederũt ei bibere acetũ felle mixtũ. pñter dixit. Consummatũ est Joh. xix Et post resurrectõez suã oñsis manib⁹ ꝛ pedib⁹ q̃ fuerãt plagata. ꝛ latere apto dixit eis. hec sunt ẏba que locut⁹ sum vob̃ qñ erã vobiscũ q̃ oportebat impleri oĩa que erãt scripta in lege moysi ꝛ ꝓphetis ꝛ psalmis de me Lu. vlt. Dixerat eis hec antecq̃ victima vice ascenderet in irsem q̃ implerent scripture. cuz proditorie traderet principib⁹ sacerdotũ ꝛ ꝓdemnat⁹ ꝓ eos ad mortẽ. ipsi darent eum gentib⁹ vt flagellarent eum et crucifigerent ꝛ occiderẽt ꝛ q̃ ipse resurgeret tercia die Matth. xx. Marci. x. et Lu. xviij. Ergo exq̃ oĩa ista auctoꝛes sc. q̃ oĩa scripta in lege moysi in ꝓphĩs et in psalmis cõplerent in monte ꝛ in resurrectiõe ihu xpi cũ id qđ est impletũ ꝛ plenũ nõ impleat manifeste intelligitur q̃ scripture ve. testa. erãt vacue q̃sq̃ ꝓ seipm eas implevit ihs xpc. ꝛ propter ḥ ipse iuste loquebat qñ discipulis suis dixit Matth. v. q̃ nõ cogitaret ipsum venisse ad solvendũ legẽ. q. nõ venerat ad faciendũ ꝓtra eã ꝫ implendũ eam. Plus est q̃ cecus q̃ nõ intelligit q̃ ille q̃ soluit illud ad qđ erat obligatus exq̃ implet obligatõez in q̃ erat vacua q̃ solvendo debitũ frangit obligationez nec facit ꝓtra eam. qñ ipse finit ꝓplet ꝛ pficit finem ad quez obligatio fuerat facta. Sed ḥ bñ sequit q̃ exq̃ implet illud solvendo ꝓmissuz q̃ facit eã vacuã iuris ꝛ virtutis q̃ illi cui erat facta obligatio ꝓ primebat etiã si circa ipsum ꝑmaneat scriptura obligatõnis sine mutatõne aliqua q̃rum ad literam exq̃ soluto debito est mutata substantia ꝛ natura veritatis q̃ faciebat obligatõez ꝓ esse verã. ¶ Qui attente ꝓsiderare voluerit supradictas rõnes clare poterit intelligere q̃ iniuste vel si dixerõ i sipienter nõ mentiar. Nã gareni ipon̄ut fidelib⁹ ihu xpi ñ cẽ xpianos: q. ñ se circũcidũt ꝛ q. ñ fuãt sabbm ꝛ q. ñ faciũt pascha agni sic fecit ihs xpc. vt q. comedunt carnes porci qđ ipse nõ fecit. si ꝓ bassent q̃ postq̃ ipse solvit ꝓ eũ ꝓmissum ad abrahaz ꝛ alios patres ipse fecit ꝓdicta haberẽt aliquẽ colorez sed q̃ postea ñ deberet facere etiã si grossissimus esset ingenio quilibet hõ illud ꝑt intelligere q̃ exq̃ predicta ꝛ alia multa habebãt cursum suũ antecq̃ ꝓmissio esset impleta oñib⁹ ꝓtingentib⁹ iudeis i figuraz vt infra videbit. ꝛ sic debebant dimittere eã cum veritas veniret. sicut figura ymaginis qñ est iam depicta et finita cessat. Sic est ḥ figura domus q̃ cessat qñ ipsa est facta. Nñ q. circumcisio ꝛ alia plura in magnũ mysteriuz q̃ ihmmet deũ erant data. sicut ꝓ pignore quousq̃ esset solutũ debitũ. ipsemet qui habebat soluere eas servavit. Sed si p⁹ monẽ suã qñ dixit. Cõsummatũ ẽ Joh. xx. vult tm̃ dicere iam sunt repleta oĩa misteria. ipse servaverat qđ ipse servavit antea. s. q̃ celebrasset pascha agni ordinatũ ipsis iudeis in figuram sue mortis q̃ debãt fieri ꝛ sic de aliis figuris. eoipso q̃ dederat intelligi deum nõ ꝓplevisse qđ ꝓmiserat suis ꝓib⁹ factis ꝓphetis. q̃ habebat eos redimere ꝛ liberare de ptãte diaboli. ꝛ cũ eẽt ꝓteritũ tps in q̃ debebat impleri. quid aliud erat servare legem moysi sicut p⁹ nisi dare testimonium deũ nõ cẽ verũ. Exq̃ in tempe ꝓ eũ assi

gnato non impleuerat p eu3 pmissu3. Et qō plus est. cum maior t principal' pmissio dei esset q deus habebat filiū suū dare in mortē p salute illoꝝ t totius mundi. cū ipemet fuisset moriturus habebat vel poterat dare testimoniū q si nō fuisset moriturus & q debebat mori iterū. t q vna vice vel plurib⁹ ad min⁹ quolibet anno semel. sicut summ⁹ sacerdos quolibet anno intrabat semel in sanctaſcōꝝ cū sanguine sacrificij. hec hic. figurādo sacrificiū qō erat multomagis dignitatis t excellētie cum maiori efficacia t cōplemēto. sanctificante existētes in peccō. q̄ sanctificaret sanguis hircoꝝ t thaurorꝝ. que erant principalia legis moysi sacrificia significanna mortē q̄ habebat ee filij dei in cruce pp salutē totius mūdi. qō nō pluribus sed vna vice solū sēl habebat impleri filio dei existente vno solo t non multo. Et cuꝫ ipe esset homo natus de genere iudeoꝝ t ordinatio est homies semel mori. sic filius solū semel t non pluries debuit mori. Qui si seruauerat sicut prius legē moysi dederat itelligere q nō erat moriturus sicut a deo pfe suo acceperat mandatū. erat iste bonor quē iesus filius virginis t dei debebat pfi suo p actus suos dare plenum testimoniū. q deus pater suus nō erat verax. cquo nō impleuerat p ipm pmissum. Altior p certo in eo erat reuerentia ad pfem q stando in cruce cuꝫ summi sacerdotes t alij boies stantes iudei. pmittebāt q crederēt in eū si descenderet de cruce cōtemnēdo gloriaꝫ t bonorē ei. pmissum. q: a pfe acceperat mandatū ponēdi aiam suā moriēdo. cū eēt ei iniuria descēdere de cruce virtus q̄ post mortē resurgere de sepulchro factus obediēs patri vsq; ad mortē. voluit plus iplere q̄ erat iudeis pmissum p deū cōplēdo obligatōez eis data t sic dicēte ꝑpaule pdicta obligationē iplere legē moysi in q̄ erat vacua. t faciēdo eā vacuā iure q̄ erat plena. s. iuris t peritōis. q̄ cōpetebat iudeis q̄uscq; eēt ipletū pmissum. qō mo fuerat eis datū cū multa solēnitate. qua maior altera esse nō pōt nec cogitari qñ pmissum pfe factū cōfirmauit deus iurando p seipm cuꝫ nō posset intelligi aliquod maius p qō iurasset. vt Gen. xxij. t Exo. xxxij. sicut boies qñ debite t iuste iurant p rē quā cogitant maiorem esse seipis vel p rem quā magis amant. t lō nō potuit dare maiorē firmitatē deus sue pmissiōi q̄ iurādo p seipm. Et vt intelligeret q̄ sine aliqua dubitatōe volebat illud implere sicut p iurauerat abrae replicauit iuramentū faciendo eēdē pmissionē ipi dauid cū iuramēto firmatā. Et illud q̄ in hac materia ē altissime cōtēplatōis. cū deus fecisset multas pmissiōes iudeis et suis primis pribus. addūa exposse pditōe q̄ ipe impleret pmissa sua si seruarēt sua mandata t plenerassent in suo seruitio. t q̄ si nō facerēt ñ solū nō daret eis p ipm pmissa. & q̄ puniret eos magnis penis dando eos in prāte suoꝝ inimicoꝝ t ponēdo eos extra terrā pmissionis. & in hanc pmissionē benedictōis olim gētiū in semine abrae q̄ mitteret messiā ad saluādum eos fecit deus sine cōditōe. Et vlterius q̄ cum singularissima deuotōe et firmo intellectu vs ꝓsiderari q̄ hec fuit maior pmissio quā fecit deus. maior dico t sic pro certo affirmo. Fuit. n. magna pmissio dei facta iudeis q̄ liberaret eos a seruitute egypti. q̄ daret eis terrā pmissionis. q̄ daret eis bona in ea eis specificata. Verūtā hec sunt quidē pmissiones in cōparatōe illius que intelligebatur spūalis t principalis pp opa eoꝝ virtuosa. t pp obiam t obseruātiaꝫ suoꝝ mandatoꝝ. q̄ erāt satis difficilia q̄ daret eis p̄ hāc vitā paradysum gloriā celc

c

Incolumia 2 ... Bayerische Staatsbibliothek ... 21287 4865 Acm

stem sne eternū durantē. que ꝓmissio ls incōpabiliter sit maior q̄ oēs alic. da oīs largitor ē maioris excellētie ⁊ dignitatis q̄ suū ꝓpriū donū. exquo est dñs eiusdē. ꝓpter qđ qñ aliquis dat ali quid de suo. exquo ipe ē maior nō intelligit dare seipm. ⁊ qñ dat seipm intelligit dare oia sua. Et iō ꝓmissio paradisi nō pōt equari ꝓmissioni de qua loquimur facte ꝑ deū abrae ⁊ alijs in deo⁹ pfibus. hoc ē qđ ꝓmisit dare seipm nobis mādando filio suo q̄ ē ipemet deus facere oia ptinentia ad salutē nr̄am. ⁊ illius quo nō pōt dici maior amor. ponēdo aiam suā ꝓ amicis suis. ⁊ sic patiendo mortē vt nos liberaret a ptāte inimici quaz sup nos habuerat ꝓp pctm̄ ade ꝓmi pris nostri. Istud tñ sine ꝑcio donū. volens deus totū ⁊ totaliter impleri. exp̄esse revelauit dauid ꝓphetꝫ q̄ sua ꝓmissio ⁊ testamentū erat sine aliqua ꝓditiōe. ⁊ q̄ tam firmū erat ⁊ fidele q̄ ꝑsp̄eruz fuaret sua mia. Et si filij ei⁹ dimitterēt legē suā corrūpendo iustīcias ⁊ non seruando mandata sua visitaret peccata eo⁹ in flagellis ⁊ tñ q̄ nunq̄ amoueret miam suā nec faceret ꝫ suū datū testamentū. nec faceret verba sua vana. ⁊ sine effectu. ⁊ qđ sp impleret qđ fuit p̄ eū ꝓmissum. ꝓpter hos ergo ⁊ alias ꝛplures cōsideratas rōnes nisi si voluerit loqui cōtra totā rōnē nō pōt aliquis dicere. q̄ iesus xp̄c post mortē suam ꝑ quā deus p̄r suus ipleuerat qđ ꝓmiserat. q̄ ipe sicut ꝑus debebat seruare i se legē moysi dando ꝑ suos actꝰ testimoniū nō ee implerū qđ erat iplēdū. ⁊ q̄ multo maioris attentōis est ꝑ suos ꝓprios actus cōferendo deū p̄rez suū. qz nō impleuit in tpe assignato ꝓmissum ⁊ iuratū. q̄ erat mendax ⁊ periurus. Quis nō dico hec dicere. sed et olū modo audire pōt tam grandē blasphemiā. Quia ꝑ xp̄o iesu pⁿ mortē suam nō fuit ꝓueniens seruāre legē moysi. qz in eiꝰ obseruatōe faciebat magnā offensam ⁊ iniuriā deo p̄r suo dando testimoniū de eo exq̄ nō ipleuerat promissum nō veracē ⁊ ꝑfectū. Imaginet vnusq̄sq̄ in seipo si fidelibus iesu xp̄i licitū ē seruare legē moysi sicut ꝓius ⁊ sic circūcidere se. ⁊ facere cerimōias in lege moysi ordinatas sicut ꝑ pignore vel diuisa quā debebāt ducere in se iudei q̄usq̄ eēt ipletū illud qđ ꝑ deum eis fuerat ꝓmissum. qđ aliud eēt hoc nisi ꝑ suos actus cōtinue dare testimoniū. q̄ nō erat adhuc crucifixus iesus xp̄c. ⁊ q̄ ad iplēdū ꝑ deū ꝓmissum debebat venire in mūdū ⁊ crucifigi. ⁊ tūc tps in quo debuit cōpleri ꝓmissio dei iam eēt ꝑteritū sicut dictū est. erat dare testimoniū q̄ exquo defecerat deꝰ i dictis suis nō erat verax sed falsus et ꝑiurus. Et qđ dubitauit q̄ quicūq̄ affirmaret talē blasphemiā de deo. q̄ talꝫ nō eēt amicus dei nec eēt in sua gr̄a ⁊ in suo odio ⁊ inimicicia. ⁊ qđ nimium aggrauat nō q̄tidie sed ⁊ vel septies siē iusto accidē pōt q̄ i vna die cadat septies. puer. xxiiij. ⁊ toties resurgat si i tali odio ⁊ ira dei eēt cōtinue de nocte ⁊ de die ꝑ actus suos ⁊ vitā dando testimoniū deū in sua ꝓmissione defecisse. Et sic ꝑz consideratio ꝓma hⁱ secūdi articuli. s. q̄ iudei iam nō habent legē qz lex moysi cessauit postq̄ ea xp̄c adimpleuit. ¶ De secō puncto hⁱ articuli q̄ est q̄ correlariū p̄cedētis notādū q̄ sicut dictū est cū tps ꝓmissionis iā sit ꝑteritū ⁊ p iesum xp̄m impletū q̄ diceret adhuc legalia seruanda ee iste esset blasphemus ⁊ in cōtinua ira dei. ⁊ cōstat q̄ in tali ira ⁊ odio dei sunt certissime ⁊ ꝓpinue iudei cū ipi sint circūcisi ⁊ circūcidant ꝓpios suos roturo debito. retinere ꝑignus qđ datū fuit quousq̄ eēt debitū solutū ⁊ ducēdo ea cōtinue in se ꝑ diuisa in magna iniuria

offensa dei. sicut si nō obseruasset iuramentū p eū factū. ¶ Hz diceret ꝺ forte in deus. ego libenter dimitterē circūcisionē si possem et accipem baptismū et sequerer xpm ꝯ nō possum circūcisionē dimittere qz obligat ad ꝓpetuū. qz istud pactū datū abrae et semini ei⁹ per deū fuit fedus sempiternum vt ꝑz gen. xvij. ꝯ cū obliget ad ꝓpetuū oꝑz vt illud obseruem. ¶ Audeo iudeo q̄ sempiternū nō accipit ꝑ ꝓpetuo vel eterno ꝯ ꝑ longo tpe ꝑz Exo. xij. vbi dr̄ q̄ ritus et festiuitas pasce debebat celebrari sedere sempiterno. cñ Iere. xxiij. scribit. Ecce dies veniūt dicit dñs. et nō dicent vltra viuit dñs q̄ eduxit filios isrl̄ de terra egypti. et ꝑ cōsequēs sequit illo tpe vel in illis diebus nō curabit de pbatge. qz istud festū nō erat aliud nisi memoria liberatōis filio⁹ isrl̄ de terra egypti. Circūcisio ꝫ ꝑ longū tpo deberet durare. cñ aduenīente xpō debebat cessare. qz fuit data abrae in signū xpi de eo nasciturī. vt dr̄ ad Ro. iiij. ¶ Nō ita ē q̄ aduenīēte signato cessat signū sicut dato vino remouet circulus q̄ erat signū vini. Simile ē cētā de ꝓtractu obligatōis. sicut late dictū est in p̄cedenti cōsideratōe. qz si sit cōtractus obligatōis de. x. florenis vsq̄ ad festū sancti Iohānis vel vsq̄ ad aliū determinatū terminū solutio illius ꝓtractus est nullus. Simile etiā est de ꝓmissiōe regis facta militi de castro aliquo dādo et in signū talis ꝓmissionis dat sibi annulus quē portet vsq̄ ad impletōē ꝓmissi. dato castro miles ñ portabit amplius annulum. qz nihil aliud significabat nisi ꝓmissionē factā de castro. ¶ Itē aduenīente rege cessant signa et solēnitates q̄ ꝓp regis aduentū fiebāt. Item aduenīēte festo cessat vigilia q̄ erat dispositio et ꝓparatio ad festū. ita circūcisio erat vigilia et ꝓparatio ad aduētū xpi et ad baptismū qō est maximū sacramentū. ¶ Itē possessio limitata inter duos terminos nō ꝫtendit se citra primum. nec vltra secundū. ꝯ talis possessio fuit circūcisio limitata inē abrām et xpm. Gen. xvij. hoc erit pactū inter me et te q.d. incipiat in me et non ꝓgrediet vltra me. Certissime ꝫ ex oibus supradictis ꝑz cessatio circūcisionis. ꝫ iudei vētes eadē cū hoc sit magna iniuria. vt ratio dictū est ac si nō soluissent promissum ꝓp hoc sunt in cōtinua ira et odio dei. ¶ Tertio ꝓpūctus ē ostendere quō oia in figura cōtingebant illis. sic dicit apls⁹ i. Cor. x. et addit scripta aūt ad correctiōem nr̄am. vbi duo sunt notanda in p̄dictis verbis. ꝓmo tpo vnde ꝓfiguratū. secūdo tpo gre consummatiui ꝓmū fuit sub lege mosaica. secundū est sub lege euangelica. primū fuit figurarū. secundū gr̄arū. In ꝓ solū fuit figuratio ac ꝓ hoc imꝑfectio ꝙa nihil ad ꝑfectū adduxit lex. ad Heb. vij. In secūdo ē veritatis exhibitio ac ꝓ hoc ꝑfectio. vñ vocat ab apls⁹ plenitudo tpis. ad Gal. iiij. ¶ Pro primo ergo dicit apls⁹ oia in figurā contingebant illis. In figura dicit ꝓsignāte illa que tpe gratie sunt implenda et dr̄ in figura. sicut. n. videmus q̄ figura celaris vel herculis. et si sit in se res aliqua principaliter nō signum est cesarem vel herculem repsentans sic et omnia que fuerunt facta in veteri testamento fuerunt in se res aliquę sicut paradysus. archa noe diluuiū. arcus celestis. nubes tabernaculū ꝫ ēplū et hmōi. principaliter nō signa erāt. nō qdē rei ꝓpter sicut sūt sacra noue legis q̄ significāt gratiā tm ꝓpter sed fuerunt signa gratie et veritatis exhibite in nouo testamento Iohannis. j. Lex per moysen data ē. gra et veritas ꝙ iesus xpm facta ē. vñ possumus dicē de his q̄ sūt tpe gre exhibita illud qō scribit Sap. xviij. Figura eorū e longinqꝫ allata ē. Itē sicut dictū qō

ꝑ ſuã figurã cognoſcit ipſecte cognoſcit intrinſice. qz nõ videt in ſe ſ̃ q̃t abſtractiue. qz cognoſcit in alio pura in ſua imagine ſic t filij iſrael qui ſolum figuras t corticem lr̃e attendebant ea que impleta ſunt tpe gr̃e. t ſi aliq̃ mõ cognoſcebãt. ipuriſſime tñ t valde imꝑfecte in ſignũ cui⁹cũ moyſes de mõte deſcẽderet comuta t ſplẽdida facie nõ potuerũt hebrei claritatez vult⁹ei⁹ aſpicere. t ſi aliq̃s radios cernebant. vultus tñ ſui ſclaritatẽ nullatenus attingebant Exo.xxxiiij. Et ſic iudei ſolũ videbant figurã t attẽdebãt lr̃e corticem. medullã tñ ſpũalis ſenſus neq̃ attingebant t vſq; in hodiernũ diẽ velamen ſup cor iudeoꝝ poſitus eſt vt nõ ꝑũt cognoſcere veritatẽ. Hꝫ xp̃iani reuelata facie gloriã dñi ſpeculant. ſic dicit ap̃lus.ij.ad Cor.iij. Ñ doctor catholicus figurat ꝑ moyſen. Eſt enĩ aſſumptus de aq̃s baptiſmalib⁹. de q̃ dicit Johãnes.xij. q nõ ꝑ figuras t enigmata ſ̃ palã deũ videt. q̃ quidẽ verũ eſt nõ tñ ſimpliciter. qz videmus ꝑ ſpeculũ t in enigmate.j.Corint xiij. ſ̃ ſolũ reſpectu iudeoꝝ. Pro ſecundo addit ſcripta ad correctiõẽ nr̃am. Primũ.n. tꝑs fuit quodãmõ pctã cõmittendi. Hoc̃m aũt ẽ tꝑs pctã corrigẽdi lex.n. ꝓhibebat ꝛcupiam. t ſic dando ſpiritus noticiã ipam excitabat. t q̃m ſacramẽta legis nõ ꝓferebant grãm. Ꝯ ꝑ quandã occaſionẽ nõ datã quidẽ cũ lex cẽt ſcã t iuſta. ſ̃ acceptam a iudeis carnalibus quaſi eos ipellebat ad peccandũ. Ñ t lex dicebat lex peccati t mortis. ſicut ap̃ls ad Rom. vij. t viij. ¶ Tꝑs aũt gr̃e ẽ tꝑs pcti corrigẽdi. tum qz pena iudeoꝝ reddit xp̃ianos cautiores. t qz ſacramẽta noue legis grãm cõferũt t ſcriptura euãgelica expreſſius peccata cõdẽnat. Ñz ſi de oi ſcriptura canonica verũ eſt q̃ dicit ap̃lus.ij. ad Thio.iij. Dis ſcriptura diuinit⁹ inſpirata vtilis ẽ ad docẽdũ. ad corrigẽdũ. ad arguendũ. ad eruiendũ in iuſticia. vt ſic hõ dei ꝑfectus ad oẽ opus bonũ inſtructus. principaliter tñ verũ eſt de ſcriptura euãgelica. Hec.n. docet fidei veritatẽ. arguit mũdi vanitatẽ. corrigit peccati vilitatẽ. erudit ꝑcepti equalitatẽ. ¶ Circa primũ iterũ ſciẽdũ eſt q in veteri teſtamẽto ſub figurarũ inuolucris ꝓfigurabant quamor q̃ ſunt xp̃ianis tpe gr̃e reuelata. vicz credendoꝝ cõtinẽtia. canẽdoꝝ imꝑ inimicoꝝ fraudulẽtia t malicia mentoꝝ virtutũ t bonoꝝ virtꝫ t efficacia.

¶De prefiguratione credẽdorũ t primo de prefiguratione ſancte trinitatis.

¶ Quantũ ad primũ notandus q q omnes articuli fidei in ſcriptura veteri ſub figuris multiplicibus quaſi ſub quibuſdã figillis q̃ nũc ſoluta ſunt velabant. Articulus.n. trinitatis t vnitatis de quo dixerat moyſes ſm vitatẽ hebraicã. Gen.j. In principio creauit heloim q̃ eſt plurale h⁹ nois hel q̃ eſt idẽ q dij. heloim dixit qz ꝑſonarũ pluralitatẽ t creauit ꝓpter ẽntie vnitatẽ de quo etiã refert iidem eodẽ ca. q volens formare hoiem dixit. faciamus hoiem ad imaginẽ t ſmilitudinẽ nr̃am. faciamus dictũ ẽ ꝓpter ꝑſonaꝝ pluralitatẽ t nr̃az qz ſubſtantie vnitatẽ de quo etiã pſ. lxvj. dr̃. Benedicat nos deus deus nr̃ t benedicat nos deus tr̃. ter dicit deus nõ ꝓpter tres deos ſ̃ ꝓpter tres diuinas ꝑſonas. Cũ aũt dicit in ſingulari metuant cũ tr̃. hoc dicit qz nature idẽtitatẽ de quo etiã dicit Eſaie xxvj.c.vj. Seraphin clamabant alter ad alterũ. ſanctus ſcũs ſcũs dñs deus ſabaoth. ter dicit ſanctus q tres ſunt diuine ꝑſone dñs deus addit q eſt in tribus deitas

vna. de hoc articulo qui est primū ere
dibile hēs expressam figurā in sancto
abraam de quo sic dicit Gen. xviij. q
tres vidit vnū adorauit dicens dne ꝛc
tres sibi apparuerūt. qz tres sunt divine
psone quas sicut vnū adorauit dicēs.
dne. qz in eis est vna deitas que ē pcipua
rō adorandi tres diuinas psonas.

De prefiguratione dominice incarnationis.

Articulus dñice incarnatōis in
veteri testamento sub figurarū
involucris fuit ō quo dic Esa.
Ecce virgo cōcipiet ꝛ pariet filiuz ꝛc.
Esa. vij. Et hiere. Nouū faciet dñs su
per terrā femina circūdabit virū Mic.
ꝛc. xxxj. habes figuras multiplices in
veteri testamēto. hunc.n. figurauerūt
paradisus voluptatis Gen. ij. ꝛ arcus
divine charitatis Gen. x. Quid p pa
radisum nisi virginē intelligimus. in
cuius medio. i. vtero fuit lignū vite. i.
dei filius. Et in quo deus sola virtute
nullo creature cōcurrente ope posuit
hoiem. i. xpm. Quid p arcū variū nisi
iesum intelligo quē deus posuit in nu
bibus. i. in marie visceribus radijs di
vine gratie penetratis q̄ fuit ꝛ est quā
tū ad hoies signū divine recōciliatōis
In cuius signū arcus est versus celuz
ꝛ corda versus nos. ꝛ iō nō oportet time
re sagittas ire dei submersionis gene
ralis aquarū. Huc etiā figurabant ru
bus visionis ꝛ vellus gedeonis ignis
fuit in rubo. qz divinitas fuit iūcta hu
manitati. ꝑ nō cōburebat rubus. quia
ꝑter istā vnionē nō fuit assumpta hu
manitas nec in divinitatē cōuersa. Exo.
iij. Ite ros fuit in vellere. i. divis gra i
maria. virginitate cōseruata ipam dei
filio fecūdās. terra fuit circūquaq; sic
ca. qz caro marie ñ fuit aliā semie pol
luta Judi. vj. Hunc etiā figurauerūt
arche testamēti cōditio. solis descēsus
ꝛ porte clausio. Quid p archā nisi ma
triā intelligimus. quid p vnā auream
inter archā inclusam. nisi hūanitatem
xpi. quid p mannā qō erat intra vnaz
nisi divinitatē eius intelligo. ō ista ar
cha bñ Exo. xxv. De cōtentis aūt i ar
cha explicat apls ad hebre. ix. Sol de
scēdēs p. x. gradus i horologio achaz
signat q̄ sol iustitie descendit p decez
ordines creaturaz ꝛ de decimo assum
psit hūlionē naturā de corpe gloriose
virginis marie. Nouē ordines fuerūt
nouē ordines angelorz. Decimus ordo
fuit hoim. de hoc descensu bñ. iiij. Re.
xx. Porta fuit clausa ppetuo ꝛ tñ sol⁹
rex ingredit ꝛ egredit p eam. Porta si
gnificat virginē. qz virgo mansit ppe
tuo. ꝛ tñ rex glorie solus ingressus fuit
in eā p carnis assumptōem ꝛ egressus
p eā p stupendā editōem de qua habe
tur Ezechielis. xliij.

De prefiguratione nativitatis christi.

Articulus aūt nativitatis xpi ō
quo dixit Esaias pphēta. ca. ix.
Parvulus natus est nobis ꝛc.
fuit figuratus in nativitate ysaac. de q̄
Gen. xxj. In nativitate samuelis ō q
j. Reg. j. Hij. n. ḡuis nō fuerūt nati de
virginibus. sed tñ nati de sterilibus ꝛ
supra nature cursum. Fuit aūt figura
tus expressius in ascēsu floris. de quo
Esa. xj. Flos de radice iesse ascēdet. et
in egressu fontis Jobel. iij. Fons egre
diet de domo dñi ꝛc. ꝛ in ortu solis. de
quo Eccli. j. Oritur sol ꝛc. In abscisiōe
lapidis Dañ. ij. dr: q̄ abscisus ē lapis
de monte sine manib⁹ q̄ statuā pfregit
huius statue caput erat ex auro puris
simo. pectus aūt ꝛ brachia de argento
venter ꝛ femora de ere. pedes de ferro
ꝛ terra. q̄ hanc statuā figurāt quatuor
magna regna sibi in orbe succedentia
sm q̄ daniel divinitus edoctus ibi ex

ponit. Primū est regnū chaldeorum q̄ significat p caput aureū vt ibidē dr. Secundū est regnū p̄sarum q̄ figurat p argentū q̄ subiecit sibi regnū chaldeorū. Tertiū ē regnū grecorū. s. alexandri q̄ subiecit sibi regnū p̄sarum t figurat p eos. Quartū ē regnū romānorū q̄ figurat p ferrum q̄ subiecit sibi regnū grecorū. aliaq; regna mūdi sīc ferrū domat oīa. Per lapidē abscisus de monte sine manibus significat xp̄c sine regnū xp̄i. cui subijciendū erat p̄dictū regnū romānorū. In hac expositiōe oēs catholici t hebrei cōueniūt. Quo suppositō sic arguit. In hac ꝓphīa exprimit q̄ ille cui subijciendum erat regnū romanorū t impiū est ip̄e xp̄c. cui hoc q̄ sit cōplētū tpe cōstantini t silvestri pape. quo tpe romanorū impiū sūrrectū est p verā fidē ihesu xp̄o filio marie virginis. Sequit q̄ iste ē vere xp̄c veritas t signatū hūmodi figure. q; mons significat virginē. lapis xp̄m. abscisio lapidis natiuitatē eius q̄ fuit de virgine sine manibus. i. sine ope cuiusq; creature. hic lapis cōfregit statuā mūdi vanitatē. dictū regnū romanorū sibi subijciendo.

De prefiguratione vite t conuersationis christi.

Vita xp̄i t cōuersatio de qua habetur. iij. in terris visus est t cum hoībus conuersatus est. fuit figurata p colūnā q̄ filius isr̄l̄ ibat que de nocte erat ignis illuminans sine die ꝙ nubes refrigerans. Vita. n. xp̄i illuminauit mūdū ꝓtra noctē ignorantie t refrigerauit ꝑ estū cupie. nec vacat a mysterio q̄ illa nubes erat tenebrosa egyptijs t luminosa hebreis. qa in vita xp̄i fuerūt reprobi excecati t electi illustrati de hac colūna dr̄ Exo. xiij

De prefiguratione doctrine t predicationis christi.

Doctrina aūt xp̄i t p̄dicatio fuit figurata in legis datōe q̄ fuit facta moysi Exo. xx. t in legis secunda scriptōne Exo. xxxiij. t in legis repetitōe q̄ fuit facta i Deutronomio q̄ p totū. ꝓter q̄ dicit hiero. in epla ad paulinū. Deuteronomiū ꝙ secta lex t euāgelice legis ꝓfiguratio. ut ea figurata i locutōe angelorū q̄ exponat dei loquebāt sanctis ꝓphīs. t pcipue in locutione illius q̄ loquebat moysi t filijs isr̄l̄ aliq̄n in monte aliq̄n in deserto. aliq̄n ad ostiū tabernaculi. aliq̄n inter cherubim q̄ ppiciatoriū obumbrabant vide scripturas.

¶ De prefiguratione passionis christi.

Articulus de passione xp̄i morte t sepultura. de quo Dauid. ix. ꝓphā p̄dixerat dicēs. occidetur xp̄c. fuit multipliciter figurat⁹. fuit. n. xp̄c venditus i Ioseph Gen. xxxj. Nudatus in noe Gen. ix. Ligatus in samsone Judic. xvj. Irrisus in helyseo cui dicebant pueri ascēde calue. iij. Re. ij Cōsputus in iob Job. xvj. Cesus t ꝑforatus in Esaia. q̄ dicebat corp⁹ meū dedi percutientib⁹ t genas meas vellentibus Esa. l. Suspēsus in botro qui portabat in vecte. Et in serpēte eneo ꝙ ꝓ Numine. xxj. de secūdo Nūe. xxj. Clauis affixus in ysaac. q̄ portabat ligna. t quē p̄ ligabat sup structe lignorū Gen. xxij. Et crucē xp̄c baiulauit t sup eam fuit colligatus. q; in ea fuit clauis affixus. Translanceatus in ad̄. Ioh. n. fuit latus ade t inde fuit formata mulier Gen. ij. Et aptū fuit latus xp̄i dormientis in cruce. t inde fuit formata ecclesia. q; de xp̄i lateali vulnere fluxerunt eccie sacra. Fuit occisus in Abel Gen. iiij. Sepultus in iona. Fuit em̄ ionas in ventre ceti tribus diēb⁹ et tribus noctib⁹. sic t saluator fuit tot diebus t tot noctib⁹ in corde terre. sicut

sphe dixit in euangelio math. xij. hanc figurā habeo Jone. ij. Hec sepultura fuit figurata in quiete dñi que fuit. vij die. Gen. ij.

De prefiguratione descensus aie christi ad inferos

Articulus de descensu anie xpi ad inferos fuit figuratus in descensu dei q̄ descēdit in egyptū vt liberaret pplm isrl' de manib⁹ egyptior. Exo. iij. & aia xpi descēdit in infernū q̄ p egyptū tenebrosam figurat vt educeret vinctos suos de lacu in q̄ nō erat aqua sicut dicit vaticinans zacharias. zacha. ix. Xpc etiā est pfigurat⁹ in abacuc q̄ tulit prandiū cōsolari onio danieli viro desideriorū. i. sanctis patrib⁹ deliberari desiderantib⁹ q̄ erāt in lacu leonū Dan. vi.

De prefiguratione resurrectionis christi.

Articulus resurrectōis xpi ō q̄ i ps. xij. ex psona xpi. exurrexi qr dñs suscepit me. & alibi psal. lvj Exurgā diluculo. fuit figuratus in iacob. de quo Gen. xxviij. q̄ surgēs mane iacob tulit lapidē quē supposuerat capitī suo & erexit in titulū. Jacob est xpc q̄ surrexit mane supple a mortuis Mane dico cū adhuc cēnt tenebre. et tulit lapidē. i. dūritatē suā quam supposuerat capiti suo. i. deo supple substantificauerat. Caput. n. xpi deus est. vt dicit apls Cor. xj. & erexit in titulū scz a fidelib⁹ cōtēplādū ꝑdicādū & adorandū. Fuit etiā figuratus in sampsone. de quo dr̄ Judi. xvj. q̄ dormiit ad noctis mediū. & ꝓsurgēs tulit ambas fores corpus. s. & ait suā. Ex his duabus figuris ortū habuerāt ille due opiniones Aug. & Greg. Dicit. n. aug. q̄ xpc surrexit mane. i. diluculo dici pasche dñs. p se fm̄ iacob. Greg. aūt dicit q̄ surrexit media nocte dñs sacrum sampsonis. p se. qui possunt cōcordari p hoc q̄ xpc surrexit in principio diei tercie. & sic post mediā noctē. Statim enī post mediā noctē dico naturalis incipit & pōt dici mane. & hoc p aug. Vl dicendū q̄ surrexit dñs fm̄ veritatem mane etiā dici artificialis. hoc. n. reputat ꝓbabilit⁹ nō ti erat clara dies imo adhuc erāt tenebre. vl q̄ de nocte surrexit. & sic salvat opinio vtriusq.

De prefiguratione ascensionis christi.

Articulus de ascensione xpi de quo in psal. lxvij. Ascendisti in altū &c. & alibi psal. xlvj. Ascendit deus in iubilo. fuit figurat⁹ in trāslatione enoch. Gen. v. & in ascēsiōe helye. iiij. Reg. j. In regressu iacob q̄ dixit Gen. xxxij. In baculo meo transiui iordanē istū. & nūc cū duabus turmis regredior. Xpc in baculo crucis trāsiuit iordanē mortalitatis & cū duabus turmis. s. angelor⁹ & hoim regressus ē in celū. Fuit etiā figuratus in adventu filij hoīs vsq; ad antiquū dierū de quo Dan. vij. Ecce dicit ibi in nubibus celi q̄ filius hoīs veniebat & vsq; ad antiquū dierū venit & dedit ei potestatē honorē & regnum.

De prefiguratione aduentus christi ad iudicium.

Articulus de aduētu xpi ad iudicū de q̄ exīsse. ꝓphauit Jobel iij. Judi. n. dr̄ ex psona dei. Cōgregabo omnes gentes & deducā illos in vallē iosaphat. ibi disceptabo cum eis. fuit etiā exīsse figuratus Dan. vij vbi dr̄ q̄ throni positi sunt & antiquus dierū sedit. & libroꝝ eius aperti sunt. ibiq; dicit q̄ fluuius igneus rapidusq; egrediebat a facie sedētis. & ꝓsumpsit bestiā cum vndecim cornibus suis quo sctō sancti acceperūt regnū. throni figura-

dant sedes aplox. antiquus sedens iudicante xpm q est antiquissim⁹ fm diuinitatē. flumē igneus egrediens figurabat xp̄ sniam acutiozē q̄s sit ignis q cōsumit demones cū reprobis cūctis Judicabunt. n. ex his que apparebūt in libris ꝛciax. q tunc aperiēt. quo facto scti regnū dei ppetuo possidebūt.

De prefiguratione generalis resurrectionis.

Articulus aūt de xp̄i carnis resurrectōe de quo ꝓphetauit iob xix. ca. dicens. Scio q redemptor meus viuit ꝛ in nouissimo die de terra ꝛē. vsq; ibi in sinu meo. fuit figuratus ezechiel. xxxvij. vbi dicit q ossa q̄ prius erant arida vehemēter. accesserūt ossa ad ossa vnūq̄q; ad iunctura suā. ꝛ sup ea neruī ꝛ carnes ascēderūt. ꝛ ingressus est in ea spūs ꝛ vixerūt. q̄ oia exponit ibidē ꝓpha de resurrectōe mortuox. Dñs ibi dicit. hec dicit dñs. Ecce ego aperiā tumulos vros ꝛ educam vos de sepulchris vris populus meus ꝛē.

De prefiguratione vite eterne ꝛ mortis eterne: malis ꝛ bonis dande.

Articulus aūt de vita etna quā electi post mortē assequent fuit figuratus in scala iacob. de q̄ dicit Gen. xxviij. q vidit scalā tangentē celū ꝛ angelos ascendentes ꝛ descēdentes. ꝛ dñm innixū scale. Scala significat vitā sanctā que habet multos gradus. qm̄ multi sunt gradus sanctitatis. p hanc descendunt angeli dei vt informent hoies ꝛ ascendēt viri angelici vt videant dñm ipi scale innixum cuius quidē visio erit vita beata. Fuit etiā figuratus in terra ꝓmissionis quā filij israel post transitū deserti. p⁹ multos labores multaq; ꝑlia adepti fuēr sicut sancti post transitū deserti pnie sequentes ducatū colūne nubis et ignis .i. vite saluatoris post multos labores bonox. opex. post multas victorias viciox ꝛ hostiū spūaliū. beatificā vitaz q̄ eterna erit finaliter assequēt. Sub isto articulo cōtinet fides de morte eterna reprobis debita. que fuit figurata Nume. xvj. vbi dicit q chore datan ꝛ abiron ꝛ multi alij pp peccatū suum viui descenderūt in infernū. sic reprobi vt vita naturali. priuati tā vita gre et glorie descendūt in infernū. extūc erit verū qđ dicit Math. xxv. q ibunt reprobi in supplicū. iusti aūt in vitam eternā. Electi figurāt p pincernā pharaonis cui dixit ioseph. memento mei cū tibi bene fuerit ꝛē. Reprobi aūt per pistorē q̄ amputato capite suspensus est in cruce Gen. xl.

De prefiguratione vnitatis ecclesie.

Articulus de vnitate eccle fuit figuratus in archa noe i tabernaculo federis in templo salomonis. ꝛ in hierm̄ terrestri. In archa fuerunt cōgregata aialia de oi sexu et genere. ꝛ in eccia catholica sunt collecti. Judeus ꝛ gentilis. masculus ꝛ femina. liber ꝛ seruus. homo irrōnalis ꝛ vtens rōne. Archa ferebat sup aquas ꝛ eccia fuit sup tribulatiōes b⁹ mūdi. Ad archā colūba rediens portauit ramū olive. ꝛ xp̄c ad eccias remertēs spūaliter denūciat pacem. In mūdo inquit ꝑssurā habebitis i me aūt pacē Job. xvj. Extra illā archaz nullus saluari potuit. sic ꝛ extra eccīam. nullus pōt ee saluus. De his oib⁹ hēs Gen. vij. ꝛ viij. In tabernaculo ꝛ in templo colebāt ꝛ adorabāt deum. fiebāt ibi sacrificia p que remittebant pcā. ꝛ pc ō reos recōciliabant deo. sic in sola eccia est diuinus cultus. offerūt grata sacrificia. recōciliant peccatores ꝛ remittūtur tibi peccata. vnde bene dicit eccia.

Credo vnā sanctā ecclām catholicam sanctoꝝ cōsonē.remissionē peccatoꝝ. .i.in qua sola est sanctoꝝ cōmunio et remissio pctoꝝ. Hierusalē etiā erat ciuitas sacerdotalis ⁊ regia sed excellentius sancta eccla.qz in ea sunt oēs xp̄iani sacerdotes ⁊ reges facti in sanguine ihesu xp̄i Apoca.v. Sic igit hēmus tota fidei continentiā in scriptura veteri multipliciter figurata ꝛc.

De prefiguratione cauendorū.ſ.vij.capitaliū viciorꝝ ⁊ trāsgressionis.x. preceptorum.

Quantū ad secundū sciendū qz peccata q̄ oīno cauere debem⁹ fuerunt figurata multipliciter. sez in lepre plaga. de qua Leuit. xiij. In lepra marie de q̄ Nume.xij. In lepra giezi de qua.iiij. Reg.v. In monticinys ⁊ imūdicijs q̄ fuerūt in multis locis,pbibita in lege.pctm.n.aiam fec̄ leprosam ⁊ ipam eiecit a cōsortio angelorꝝ.facit.n.aiam imundā ⁊ feridam plusq̄ cēt aliqua legalia imūdicia vel aliqō monticinū faceret. Septē autez peccata mortalia fuerūt figurata p septē funes q̄bus ligatus fuit sampson Iudi.xvj. Sunt n.pcā quedā vincula ⁊ funes quibus ligant pctōres ne libere possint incedere vel opari. Decez aūt trangressiones ℈ xp̄i p̄cepta decalogi fuerūt figurata.p.r.cornua bestie Dan̄.vij.de q̄bus egredit.xij. loquens ℈ deū blasphemias p qō desperatio et finalis ipenitēcia figurat. Sic q̄ habemus qz pctm in generali ⁊ peccatorum numerus multipliciter fuerūt in scriptura veteri figurata ꝛc.

De prefiguratōe malicie inimicorꝝ spiritualium:

Quantū ad tercā notandus qz inimici spūales q̄ nos p peccato feriunt ⁊ gr̄a dei ⁊ virtutib⁹ spoliant in scriptura veteri figurant.i serpente qui sedurit etiam Gen̄.iij.et in serpētibus q̄ percusserūt filios israel Nume.xxj.⁊ in vitio ⁊ leone quos interfecit dauid.j.Reg.xvij.⁊ in duobus vitis q̄ deuorauerūt.xlij. pueros.iiij. Reg.ij.Et in duobus pncipib⁹ latronū isboseth filiū saul.ij.Reg.iiij.Et in duobus draconib⁹ de q̄bus dr̄ deut̄ x. Demones.n.q̄ p serpētē vitos ⁊ dracones figurant aliqñ psequunt eccl̄as mālfeste sicut leo. Aliqñ occulte sicut draco ⁊ serpens ⁊ latro. figurant etiaz p illos q̄ psequebant filios israel in deserto.℈ quos pugnauerūt moyses ⁊ iosue.Et nō vacat a mysterio qz nūq̄ potuerūt supare iebuseos p quos carnis victa q̄ nunq̄ pfecte in hac vita ō lege cōi supant ⁊ figurat. Figurāt etiā p goliath saulē ⁊ absalonē psecutores dauid. Item figurant p egyptios.caldeos.medos.pſas.grecos.romanos. hebraici populi psecutores.

De p̄figuratōe virtutis ⁊ efficacia sacramentorum.

Quantū aūt ad quartū notādū qz arma ⁊ remedia quibus sanātur peccata ⁊ vincunt spūales inimici sunt. vij.sacramenta. vij.virtutes. vij.dona ⁊. vij.bona.spūalia.

Septem sacramenta sunt figurata multipliciter. ⁊ primo: De prefiguratione baptismi.

Baptismus figuratus fuit in diluuio Gen̄.vij. In mari rubro. Exo.xiiij. Sicut.n.in diluuio ⁊ in mari rubro fuerūt consumpti oēs peccatores.sic in baptismo xp̄i sanguine rubricato oia peccata delent.

De prefiguratione sacramenti confirmatōis.

Confirmatio fuit figurata in vnctione regū. hoc.n.sacro xp̄iani roborāt in fide. ⁊ sicut reges ad spūalia bella ꝓpant.vide ō vnctiōe

saul.j.Reg.x.t de vnctõe dauid.j.Regum.xvj.

De prefiguratione sacramenti eucharistie.

Sacramentum eucharistie fuit figuratũ in oblatõne melchisedech ẽtium ad spẽs. offerebat eĩ panem t vinũ gen.xiiij. Et i agno paschali ẽtum ad contemptũ in sacmento qõ est vera caro xpi Exo.xij. t in mãna ad saporẽ spũalẽ Exo.xvj. habebat. n.mãna oĩe delectamẽtũ t saporẽ suauitatis Sap.xvj. Et mlto fortius in sacro altaris.figuratũ etiã fuit p oia sacra antique legis.

De prefiguratione sacramenti penitentie.

Sacramentũ aũt pnie ẽtus ad cõtritõem.in gemitu dauid fuit figuratũ de quo i psal.vj. Lauabo in gemitu meo ꝛc. Et in fletu ezechie.iiij.Reg.xx. Ẽtũ ad cõfessionẽ fuit figuratũ in leprosis de ꝗbus ꝑceptũ est vt se oĩderent sacerdoti. Leui.xiij. Et in confessione dauid ꝙ dixit posũ pctm cõmiserat peccauit dño.ij. Reg.xij. Ẽtum ad satisfactõs fuit figuratũ in sacro regis niniue. vide Jone.iij. quõ p hũilitatẽ t ieiunia dño satisfecit. Ẽtũ aũt ad vniuersa figurat hoc sacrm p septẽ lotões ꝗbus se lauit naaman in iordane t mũdata fuit ei⁹ lepra.iiij.Reg.v. Jordanis interpretatur iudicũ t significat pniam p quã pctõres se iudicãt ne iudicent a dño. t in ꝟ iordane se dz lauare septies .j. vij. pctã mortalia vt sic mundet spũalis lepra. Figurat etiã p.xj. saga cilicina ꝗb⁹ tegebat tabernaculũ Exo.xxvj. qi .x. ꝑcepta decalogi sunt. t. trãsgressiones ꝙ figurant p.x. plagas egypti. Vide in Exodo de quor medio egredit. xy. id est desperatio t finalis impenitentia ꝙ fuit figurata p.xj. comua bestie. sicut ꝓdictum est supra. Et figurant hec.xj. mala nõ solũ p.xj. comua vex p.xj. populos. de ꝗbus in psal.lxxxij. Moab t agareni ꝛc. Vide glo. t interpretationes .j. ꝙ.xj. mala dz se pctõr pũgere.xj. sagis cilicinis pnie vt sic vulñ apiat t virus egrediat.

De prefiguratione sacramenti ordinis.

Sacramẽtũ ordinis fuit figuratũ in institutõe ordinis leuitar t ministror tabernaculi. de ꝗbus in libro nũeror. Et in ordinatiõe sacerdotũ ō qua Exo.xviij. Precipue aũt fuit figuratũ sacerdotiũ eccie in sacerdotio melchisedech. de quo Gen. xiiij. Sacerdos.n.ecclasticus nõ est sacerdos fm ordinẽ leui ꝫ fm ordinem melchisedech in psal.cix.

De prefiguratione sacramenti matrimonij.

Sacramentũ aũt mrimonij noue legis fuit figuratũ i mrimonio.qõ fuit inter adã t eã. vñ ipe dixit.pp hoc relinquet hõ prem et mrem ꝛc. Gen.ij. Adã.n.nõ legit habuisse nisi vxorẽ vnicã. vñ ibi dixit adhebit vxori sue nõ vxoribus. Figuratũ etiã fuit p mrimoniũ qõ fuit int ysaac t rebeccam. de quo Gen.xxiiij. Ipe.n. ysaac fuit vnicus vnice. xpter ꝟ munis fuit ab illa maledictõe quaz incurrit lamech ꝙ primus induxit bigamiã Gen.iiij. t tale dz eẽ mrimonium eccie. de tali.n. dicit apls ad ephe.v. Sacrm hoc dico magnũ in xpo t in eccl̃ia. Nec etiaz dico ꝙn bigamia vel octogamia sit verũ mrimoniũ ꝫ tamẽ multũ distat a rõne sacri. Notat supr hoc Alexander de ales in.iij. tractatu ij. sup. ij. ꝓcepto. q. bñe plures vxores fuit adulteriũ ipi lamech pp duo. Pri

mo:q: fuit ℨ ius nāle.ſ. ne facias alij ꝙ tibi nō vis fieri. Et vir non vult q̄ vxo: diuidat carnē ſuā cū multis ⁊ ſta peccauit in deū. Hecūdo q: fuit ℨ mo rē ⁊ ꝓſuetudinē ⁊ moderantiā. Ex in cōtinentia.n. imoderata plures habu ſt. ⁊ ſic ſcandalizauit primū. Hāc vo ꝓfes nō cōmiſerūt adulteriū in habē do plures. nec peccauerūt ℨ ius natu rale. q: cū eis occulta inſpiratōne fuit diſpenſatū. nec ℨ mozē q: iam erat i cō ſuetudinē tractū. ¶ Et nota q̄ cā diſpē ſationis fuit triplex. ſ. ꝓp multiplicatī onē cultus dei. exēplo abrae Geñ. xvj Itē in figurā. Cōiugiū.n. pārū ſignificabat cōnubiū xp̄i ecclē. q̄ multipli cak p cōtēplatiuos ⁊ actiuos. ſ. filios ⁊ mercēgrios qō figuratū fuit in vxo ribus iacob ſberio ⁊ ancillis ſiue con cubinis Geñ. xxvj. Itē ꝓp moderan tiā ⁊ tpantiā. Moderate.n. appetebāt antiq̄ ꝓfes coitū. ſ. ꝓp ſolā ꝓpagatiōez ad cultū dei. exēplo dauid. q. Re. xxvj

Cōcu bina

¶ Ad maiorē aūt euidentiā ꝓdictoꝝ nota q̄ ꝙcubina dr̄ duob⁹ modis. vno mō aſſumpta ad tps ad plē ꝓducēdā. qō dr̄ aſſumpta ad tps hoc dr̄ ad diffe rentiā vxoris. ⁊ q̄ dr̄ ad plē ꝓcreandā hoc dr̄ ad dr̄iam meretricis. talis ꝙcu bina nō eſt vxo:. ⁊ coitus cū ea ē fornī carius ⁊ illicitus ſm ſe. ⁊ ē etiā ℨ legez naturalē ⁊ ſcriptā. Jus.n. publicū le gio naturalis dicta, ꝓcreatiōem filoꝝ cū educatiōe ⁊ hereditatis ſucceſſione qō nō poſſet eē niſi eēt copula parētū inſeparabilis. Itē eſt ℨ ius priuatū rōis qō dictat nō facere alij qō hō fieri non vult ſibi ⁊ econuerſo. Quilibet.n. vir vult vt effectus eius cui copulak ſibi inſeparabiliter adhereat. Scōo mō dici tur cōcubina aſſumpta inſeparabilit ad ſp. ſ. ꝓdūōis ſeruilis. ⁊ ſic realiter erat vxo:. Ez tñ dī cōcubina. q: nō erat ꝓ cipalis vxo:. vñ Geñ. xvj. Sara dedit abrae Agar i vxorē. Rachel dedit ba lam ancillā viro ſuo in cōiugiū Geñ. xxx. Licet aūt quelibet talū diceret ve ra vxo:. ⁊ inter virū ⁊ eā diceret veraz matrimoniū. deficit tñ a rōne facti qō ē vnici ad vnicā. vt dictū eſt. ¶ Viteri⁹ notat hic dñs bona ventura in iij. q̄ ꝓdicta diſpēſatio de pluribus vxoꝝ nō fuit tpe nature inſtituta. q: tūc non erat neceſſitas ſterilitatis. nec in tpe gre eſt. q: multiplicatū eſt genus humanū ad cultū xp̄i. Ez rōe vtilitatis fuit tpe abrae. q: ante eā multiplicabant nō ad cultū dei ſ ad mala. ⁊ tō delecti ſunt de terra. Ez rōne honeſtatis ad illos ſe extendit q̄ vxoꝝ ⁊ ꝙcubinis ſpanē ⁊ ad cultū dei multiplicandū ſciebant ⁊ volebant vti. Hec aūt diſpēſatio ſcā eſt diuina inſpiratōe in p̄riarchis ⁊ re ge dauid. qñ ⁊ qm̄ vtriq; facta eſt ō ſe mine dauid repromiſſio. ⁊ q: iſti erāt tanq̄ capita. ⁊ imitādi erāt tāq̄ ſancti intellexerūt recte diſpenſatōes ad oēs extendi q̄ erāt imitatores eoꝝ. ⁊ mos fuit ex hoc introductus durās vſq; ad xp̄i aduentum.

¶ De prefiguratione extreme vnctionis.

Sacramentū extreme vnctōnis fuit figuratū in multiplici vnctione veteris teſtamenti. Tunc ci vngebantur reges ⁊ ſacerdotes. templum ⁊ altare. ⁊ certe cum ꝯchriſtian⁹ eſt propinquus morti. Tunc propinquus eſt vt ſicut rex adipiſcak regnū glorie. vt etiam ſicut ſacerdos offerat deo ſacrificium laudis perpetue. Vt etiam in eius anima templo ⁊ altari ſummus pontifex deus colatur laudet ⁊ honorek inetermū. ⁊ ꝓpter hoc vngit xp̄ianus cuz eſt ꝓpinquus morti. Vngebank etiam antiquitus pugiles. ⁊ ſic xp̄ianus in morte quia aggredit dei-

lum fortissimū. tunc. n. ipm hostis impetit vehemētius. ꝓpter qđ optet ipm tanq̄ strenuū pugilē strenue dimicare Ongebant etiā antiquitus spōse cum viris tradebant. Dñ & vxor ab vngendo dicit eo q̄ vngeret & certe aia xp̄iani cuz dz exire de corpe dz tradi celesti sponso & traduci in tabernaculū ei⁹ vt eius castis amplexibus ꝑpetuo delectetur.

De prefiguratōe septem donoꝝ spūssancti:

Septē aūt dona ꝑ quibus dicit Esa.xj. figurata sunt ꝑ .vij. crines capitis samson. ꝗbus rasis ab eo recessit fortitudo Judi.xvj. & vere exclusis a capite hois. i. ab aia. vij. donis spūssancti recedit a b hoie fortitudo. Figurāt etiā fm expositōes grego. ꝑ septē filios iob. Job.j. Per dona eñ spūssancti adoptat hō in filium dei ꝑfectissime. vt sit dignus hereditate superna.

De p̄figuratōe. vij. virtutū.

Septē aūt virtutes figurant ꝑ septē dies ꝗbus deus cūcta fecit opa & postea quieuit. q̄ ꝑ virtutes illuminat aia & in ipis ꝺescit cuz ꝑ ipas ꝓuenit ad requiē spūale in p̄senti & eternā in futuro. Figurant etiā ꝑ septē dies festiuitatū legaliū. ꝑ ipas eñ aia solēnizat colit deū & a vicijs ꝺcessat. Figurant etiā ꝑ illas septez mulieres de ꝗbus Esa.iiij. Apphenderūt septez mulieres virū vnū &c. Nemo. n. est vir nec vir vnus vnitate gr̄e nisi quez iste die apphendunt.

De prefiguratōe. vij. bonoꝝ spūaliū. & primo bonitatis crucis in passione christi.

Vnt etiam alia bona spūalia q̄ multū valent ad supatōem hostiū ac etiā ad pūgatōem vicioꝝ. Primū est virtus crucis & passionis xp̄i q̄ fuit figurata in baculo dō et in quinq̄ lapidib⁹ ꝗs accepit de torrēte cū ꝗbus occidit philisteū. j. Reg. xvij baculus crucē figurabat. quinq̄ lapides q̄nq̄ plagas iesu quas xp̄ian⁹ cuz funda sue cōsideratōis debet ꝺ demones iacere. & sic debellabit hostis.

De prefiguratione bonitatis & orationis matris iesu christi

Secundū aūt bonū est virtus et oīo mr̄is xp̄i que fuit figurata ꝑ iudith q̄ holofernem occidit. Judith.xiij. & hester q̄ aman & hostes ꝑpli israel occidi ꝓcurauit. vide i libro hester. & ꝑ iahel q̄ sisarā ꝓcussit. Judi. iiij. & ꝑ bersabee mr̄em salomonis ꝺ q̄ iij. Reg. ij. Jpa. n. & si fuit spōsa dei ꝓpatris sicut hester assueri. fuit tñ vere mr̄ veri salomonis cui dic̄ filius suus illud ꝗbū qđ dixit salomon mr̄i sue. iij. re. ij Pete mater mea qđ vis. neq̄. n. fas ē vt auertā faciē tuā. oia etiā q̄ salomon dicit in laudē sponse in libro Canti. de gloriosa matre dñi spiritualiter exponunt mr.

De prefiguratione bonitatis virtutis ptātis siue auctoritatis ecclie in orando.

Tercīū bonū ē virtus. ptās. siue auctoritas eccle cuius oī. me placet deo. Est. n. ipa vnica sponsa xp̄i cui dixit sponsus Canti. ij. Ostende mihi faciē tuā sonet vox tua in auribus meis. vox. n. tua dulcis et facies tua decora.

De prefiguratōe virtutis orationis sanctoꝝ noui testamēti.

Quartū bonū est oratio sanctorum noui testamēti qui iam cū xp̄o regnāt. s. apostoloꝝ q̄ fuerunt figurati in sanctis patriarchis et ꝓphetis. nā sancti patriarche factis

t xpbete dicta grām noui testament ꝑ
pfignarūt t meruīs pplm deo reccōci-
liare efficaciter meruerūt. de quibus
Esa.xxvij. Qui ingredīūr impetu :d
iacob.florebit t germinabit isrl. t im-
plebunt facīē orbis semine ꝛc. sanctō-
rū martyrū q̄ fuerūt figurati in sanct̄
machabeis q̄ interptant victoriosi. fu
erūt.n. re t nole victores sctōr pfesso
rū q̄ fuerāt figurati in filijs xpbtarū.
de quib⁹ i.j.t.ij. Hreg. Sācior t sctāx
virginū q̄ fuerūt figurati in abel q̄ fu-
it pīmus virgo. de quo Gen.iiij. Et in
filia iepte. Judi.xj. Et in abisac sunā-
mite. q̄ fouit dauid regem. de quo.iij.
Regum.j.

De prefiguratione bonorum pastorum ecclesie.

Quintū sūt bonū est sedulitas
bonorū pastorū eccie. q̄ fuerunt
figurati p moysen iosue t dō. il
li.n. orādo ḡmaxime t nihilominus
opando pstrauerūt hostes. Vide quō
moyses orādo pstrauit amalech. exo.
xvij. Sic t boni pastores eccie orādo
t opando docendo t lucis exēpla mi
nistrando. hostes eccie superant t per
ipos subditi ad sctitatis opa puocāt.

De prefiguratōe bonitatis diuine inspirationis:

Extū bonū est diuina inspira-
tio q̄ etiā indulcorat hmōi ama
ritudinē t illustrat aiam cōtra
errorū caligīē. Vnum ad primū figu
rat p illud lignū qō oūdit dās moysi.
qō cum in aquis missum fuisset in dul
cedinē verse sunt Exo.xv. Vnum ad
secundū figurant p fauū mellis quez
gustauit ionathas. t illūinati sūt ocu
li eius. j. Hreg. xiiij. Que etiā figurat p
angelū dōi q̄ descendit in fornacē ꝛc.
Dan.iij. qm refrigerat cōcupia.

De pfiguratōe bonitatis discrete pſiderationis hominis.

Septimū bonū est discreta hois
cōsideratio. dz.n. hō sepe cōside
rare t ad mēntā reducere. vij.
xpi beneficia. vij. anīs gaudia. vij. effu
siones sanguinis ihesu. vij. ordines san
ctorū q̄ sunt in patria. vij. offensas q̄b⁹
offendūt homes deū p. vij. peccata mo
talia. vij. plagas nouissimas de quib⁹
Job. apoc. xv. p quas intelligunt. vij.
inferni supplicia. vij. dotes glie quas
merent electi p septē opa mie. septem
sanctorū ordines figurant p septez bo
ues pulcras t crassas. t. vij. dotes glo
rie per. vij. spicas plenas t formosas.
oēs q̄ reprobi p. vij. fedas bones t cō
fectas macie. t. vij. inferni supplicia. p
vij. spicas pcussas vredine de quib⁹ oi
bus habet Gen. xlj. Per quas. vij. cō
sideratōes ruit mundi vanitas. pecca
ti vilitas. carnis cōplacentia. t demo-
nū fraudulentia. Vñ figurant iste. vij
pſideratōes p illos. vij. circuitus quos
fecerūt filij isrl circa vbē iericho ipos
archa dōi precedente Josue. vj. Sic t
xpc q̄ est archa dōi xpīanū pcedat in p
senti exilio sit sp ante sue mentis ocu
loo. t sic. vij. circuitus t. vij. cōsideraci-
ones p̄dictas faciat ḡtū ad ipm mundi
vanitas destruet. Apparet igit ex pre
missis q̄ fm q̄ dicit aplūs ad Hebre. ix
facta in veteri testamēto fuerūt pabo
le instantis tpis. t sic oia in figurā con
tingebant illis. j. Cor. x. Et sic pz pri
mū principale hui⁹ pſideratōis tercie.

De prefiguratōe correctōis nostre in tpe gratie.

Circa secundū huius tercij pun
cti est sciēdū q̄ tempus gratie
vt dictum ē. est tēpus peccata
corrigendi t cauendi ad que multum
valent peccata veterū que punita fue
runt temporaliter. In quor quidē puni
tionibus figurabat punitio xpiane
sempiterna si cōmittant similia

De prefiguratione correctionis superbie.

Ad correctõem.n. supbie ⁊ inobedientie multũ valet moralis adam figura i tunicio pelliceis eiusq; electio de paradyso. q̃ ipe ⁊ uxor sua meruerũt. p se ⁊ cũctis posteris suis. p eo q; cõsentientes suggestioni dyabolī supbi ⁊ inobedientes fuerũt. Ad hoc etiã multũ valet expulsio saul de regno q̃ ꝓpter supbiã ⁊ inobediẽtiam regnũ israel amisit. sicut de hoc habet .j. Reg. xv. ⁊. xvj. Ad hoc etiã multum valet suspensio absalonis in quercu. q̃ ꝓpter supbiã ⁊ ambitõem regnãdi suspensus i quercu. fuit a ioab interfect⁹ .ij. Reg. xviij. Multa etiã valet ad hoc plaga ꝓminata ezechie. pp hoc q; quãdã ostentatõne ostenderat babylonijs oĉs thezauros domus sue. iiij. Re. xx. valet etiã ad hoc mors illo⁹ principu⁹ q̃nquagenariorũ q̃ supbe loquẽtes he lye meruerũt extingui ab igne celesti. iiij. Reg. j.

De prefiguratione correctõis Invidie.

Ad correctõẽ etiã invidie multũ valet maledictio cayn. q̃ propter invidiã Abel inffecit geñ. iiij. Reprobatio esau q̃ frẽ suo iacob invidẽs ⁊ odio hñs. sicut dr Geñ. xxvij. fuit tpaliter reprobatus. valet ad hoc tribulatio quam passi fuerunt filij Jacob. qui invidẽtes ioseph ipmq; odio habentes. sicut dicit Geñ. xxxvij. fusti nuerũt ꝓpter hoc tribulatõem multiplicem in egypto sub eodem Joseph fratre suo. Valet etiam ad hoc vexatio saul qui invidens dauid nec rectis oculis ipm aspicere valens. propter ꝟ quod dixerũt mulieres percussit saul mille ⁊ Dauid. x. milia. fuit invasus a maligno spiritu. j. Regũ. xvj. Ad hoc etiam multũ valet lepra marie ⁊ ieniterũ plaga. q; invidẽtes murmurauerunt contra moysen. ꝟ maria haberet Nome. xij. de leuitico. xvij. Ad hoc etiam multum valet interfectio adonie. qui invidens salomoni regi israel. pp hoc fuit interfectus.

De prefiguratione ad correctionẽ iracundie.

Ad correctionẽ iracundie valet maledictio cayn. cui dixit dñs vbi supra. Cur iratus es quare concidit vultus ⁊c̃. Valet etiam maledictio furoris symeon ⁊ leui. qui irati ꝓpter stuprum dine interfecerũt siechimitas Geñ. xxxiij. de quibus dixit iacob maledicendo Geñ. xlix. In furore suo occiderunt virum maledictus furor eor⁹ ⁊c̃. Valet insuper ad hoc sũmersio pharaonis ⁊ egyptiorum qui turbati ⁊ irati ꝓpter exitum filiorũ israel insecuti fuerũt eos. ⁊ tandẽ submersi sunt i mari rubro Exo. xiiij. Valet etiã ad hoc mors nabal de quo dicitur .j. Reg. xxv. q; erat vir durus ⁊ malicios⁹ ⁊ pessimus. ꝓpterea factum est cor eius emortuũ. ⁊ ita percussit dominus nabal ⁊ mortuus est.

Auaricie.

Ad correctionem etiam peccati auaricie occurit achor vt achan qui accepit de anathemate lericho regulã auream propter suam auariciã. ⁊ argentũ ⁊ pallium propter qõ fuit lapidatus ⁊ cuncta que illi⁹ erant igne consumpta Josue. vij. Occurrit etiam achab qui concupiuit insuper eam naboth. propter quam ipsum fecit interfici cui dixit helyas in hoc loco in quo lanxerunt canes sanguinẽ naboth lambent sanguinẽ tuum ⁊c̃. iij. Reg. xxj. Occurrit insup giezi qui ꝓpter cupiditatem suam ⁊ auariciã accepit ⁊ naaman tria talenta argenti et vestes mutatorias duplices. propter

qñ lepra naaman adhesit ei.iiij.Re.v voluit etiam vendere gratiam sanitatis. Occurrit heliodorus qui volens rape pecunias que erant in erario fuit verberatus egregie t positus in gestatoria sella.ij.Pacha.iij.

Accidie.

PD correctiõem autem accidie occurrunt duo que peregrinatione egressa vt videret mulieres illius terre fuit a sichem oppressa Gen.xxxiiij. Filij israel qui vacantes ocio expectantes moysen fecerunt vitulũ Exo.xxxij.t propter vitulũ quẽ adorauerunt.xxxiij.milia fuerunt interfecti.dauid qui otiãs in palatio domus concupiuit bersabee cum qua et concubuit t postea vxorem viri sui interfici fecit.ij.Reg.xj.Sodoma cuius peccati occasionez dicit prophetasuille habundantiã diuitiarũ otiuz et saturitatem panis.Ezech.xvj.

Gule.

PD correctiõem aũt gule occurrunt eua.esau.ionathas.loth.holofernes filij israel t sacerdotes belis.propter gulam.n.eua maledictiõem meruit Gen.ij.Esau primogenita vendidit Gen.xxv.Loth propter ebrietatem incestum cõmisit Gen.xx. Ionathas patrẽ offendit;aliqualiter populũ turbauit.j.Regũ.xiij.Holofernes a iudith fuit interfect9 Judith.xiij.Sacerdotes belis qui devorabãt que offerebant a dario trucidati sunt Danielis.xiij.

Luxurie.

PD correctiõem aũt luxurie occurrunt.inũdatio diluuij gen. vij.t cõsumptio quinq; ciuitatũ.Gen.xix.Interfectio sichimitarum propter dinam Gen.xxxiiij.Periit filior israel in deserto qui fuerũt fornicati cũ madianitis.t iõ multi fuerunt percussi Nume.xxv.Destructio tribus beniamin.qui pp vxorẽ leuite quã abstendo interfecerũt quasi omo ꝓsumpti fuerunt Judi.xix.t.xx.ca.Infortunio dauid cui ꝓpter vxorez vrie hoc contigit q̃ absalon filius suus in ꝓcessus fuit ad concubinas suas.ij.Reg.xvj. sicut ꝓpheta ei predixerat.xij.Reg.xij. Interfectio amon propter thamar sororẽ suã.ij.Reg.xiij.Infatuatio samsonis iudicis.xvj.Apostasia salomõis cuius cor fuit deprauatũ p mulieres ij.Reg.xj.Interfectio ꝓsbyterorũ qui cõcupierunt susannã Dañ.xiij.

Idolatrie.

PD correctiõem idolatrie occurrit illud Exo.xxxij.Sedit populus mãducare t bibere t surrexit ludere.i.cotã vitulo conflatili coreas ducere vel ludere.i.ad instar puerorũ vitulũ adorare.q̃ opere fusorio factꝰ erat.Pueri.n.fingunt sibi ẽ luto q̃dã idola que postea pueriliter adorãt.vñ nihil aliud fuit ludere e cotaz vitulo q̃ idolũ factũ adorare.t ibidẽ dicit q̃ leuite de mandato moysi pp hoc pcm interfecerũt quasi.xxxiij.milia hoim. Illud etiã occurrit de hoc idẽ q̃ quasi oia flagellat captiuitatẽ ppli israelitici fuerunt pp idolatrie scelus hoc q̃ntũ ad primũ ꝑceptũ. Ad correctiõem blasphemie q̃ est cõtra scõm ꝑceptuz habes lapidatiõem blasphemi Leuit. xxiiij. Ad correctiõem violantiũ sabbatũ habes punitiõem illius qui ligna in sabbato colligebat.vide Nume.xv hoc q̃ntũ ad terciũ ꝑceptũ. Ad correctiõem ꝓ temeritatis vsurpantiũ officia ministroz ecclie habes ꝓcussionem ozie qui archam tetigit.ij.Reg.vj.Jepram ozie qui thura incendebat.ij.Par.xxvj. Ad correctiõem inhonoristiũ parentes habes maledictiõz chami q̃ irrisit pr̃i suo Gen.ix.Et maledictiõ rẽ rubẽ qui sedauit cubile pr̃is sui cui

dixit pſ non crescao. Gen.xlix. Maledictiõem absalonis q̃ expulit pr̃em suũ de urbẽ t polluit cõcubinas eius. vbi supra. Ad correctõz homicidij habes interfectõez illoz q̃ interfecerunt isboseth.ij.Reg.iiij.t interfectõz ioab q̃ abner t amasam interfecerat de quo.ij.Reg.ij. Ad correctõnem mechie habes multa q̃ supra statim ostensa sũt

Ad correctõz furti habes lapidatõz pharaonis Exo.xij. duo vitia pcepta nõ habuerunt penã determinatã in lege. Iccirco q̃uis trãsgressio ipoz sit peccatũ mortale aĩ mortis eterne meritũ ipoz tñ punitio nõ fuit alicubi in scriptura veteri figurata.

De prefiguratõe ad correctionẽ malorũ principũ.

AD correctõem sũt malor principũ occurrit pharao pp quem egyptus periit. Exo.xiiij. Occurrit roboã pp quẽ regnũ ut scissum fuit.iij.Reg.xij. Itẽ sennacherib propter cui⁹ maliciã t superbiã percussit angelus dñi.clxxxv.milia assiriorũ.iij.Re. xix. Occurrit etiaz nabuchodonosor q̃ propter maliciã suã fuit q̃si conversus in bestiã.Dan.iiij. Itẽ antiochus ō quo dr̃.ij.Macha.ix.q̃ de ipius corpe vermes scaturiebãt. t infra dicit q̃ homicida t blasphemus miserabili vita fũctus est. Occurrit etiã trãslatio regnorũ de gente in gentẽ que malicie ascribitur t attribuit malicie pncipũ Ecc.x.

De prefiguratione ad correctionẽ malorũ prelatorũ.

AD correctõem malor platorũ occurit heli q̃ fuit negligens in correctõe filiorũ qui de sella corruens mortuus fuit multaq̃ mala populo acciderunt.j.Reg.iiij.

De prefiguratione ad correctionẽ malorũ sacerdotũ.

AD correctõem malorũ sacerdotum occurrunt filij Heli ofni t phinees qui nescientes sacerdotio officiũ.j.Reg.ij. corruerũt in plio j.Reg.iiij. Occurrit etiã nadabt abiu qui obtulerũt ignẽ alienũ . t ipi fuerũt a dño percussi devorauitq̃ eos ignis.levitici.x. Ignẽ alienũ offerũt sacerdotes suari t luxuriosi quos gehenne incendiũ devorabit.

De prefiguratione ad correctionẽ olim predictorũ.

AD correctõem olim p̃dictor occurit cõsiderare virtutes scõr veteris testamẽti viez iusticiaz noe.de qua Gen.vj. Fidẽ t obedientiã abrae.de fide habes gen.xv. t obedientia gen.xxij. Itẽ de vitute eiusdẽ pace quã voluit hẽe cum loth habes Gen.xiij. Occurrit secũdo cõsiderare simplicitatẽ Jacob Gen.xxv. Castitatẽ ioseph Gen.xxxix. Humilitatẽ david habes in multis locis.j.Reg. Jeiunũ moysi de quo Exo.xxxiij. Jeiunũ helye ō quo.iij.Reg.xix. Abstinẽtiã iudith vide in libro illo.daniel pueroz eius Dan.j. zelum phinees q̃ interfecit fornicatorẽ. Num.xxv. t matharbie.qui trucidauit sacrificãtẽ super aram.j.macha.ij. Occurrit etiã considerare sedulitatẽ laborandi ruth. t largitatẽ booz. vide in libro ruth.pariam iob t thobie vide in libris eoz. Occurrit etiã cõsiderare zelũ zamuelis q̃ interfecit regẽ agag.j.Reg.xv. t helie q̃ interfecit sacerdotes baal.iij.Re.xviij Occurrit etiã cõsiderare strenuitatem machabeoz t martyriũ eliazari t illorũ.vij.fratrũ.ij.Macb.vj.t.vij. Sic ẽ patet q̃ bene dixit ap̃lus q̃ sacra veteris testamẽti scripta sunt ad correctionem nostrã. Dicit eñ apostolus.j.Corinth.xj. Dum iudicamur autez a domino corripimur. vt nõ cum hoc mũ-

do damnentur. Ꝑz multū terribile est qō scriptura dicit q̄ difficile est corrigē quē deꝰ despexerit Eccles. vij. De signū est diuine despectionis qñ bō a malis suis nō corrigit q̄ totiens ⁊ in tot locis corripit p scripturas. Ꝑz ergo clarissime ex his q̄ dicta sunt in hac tercia pſideratōne q̄ oia q̄ p̄dicam⁹ de xp̄o ihu. omnia credēda oia caueda. ois inimicorū spūaliū malicia. ois virtꝰ facꝑtus ⁊ efficacia oia p̄dicta ⁊ alia fuerūt i lege ⁊ ꝓphis ⁊ psalmis ꝓfigurata ⁊ ad nr̄az correctōnem scripta q̄ omnia illa in figuram ꝓtingebant illis.

Qō oia scripta ō vēturo messia impleta sunt in ieſu christo.

Quartꝰ punctꝰ ⁊ vltimꝰ huiꝰ sexti articuli est videre quō oia q̄ scripta erāt de messia vēturo fuerūt impleta in xp̄o ihu saluatore nr̄o ⁊ ideo ipse verꝰ messias nec alius expectandꝰ. Pro cuiꝰ claro intellectu aperiunt. xij. thezauri. Primꝰ erit de tēpore aduentꝰ xp̄i. Scōs de eiꝰ pgenie. Tercius de assimilatōne. Quartꝰ de loco natiuitatis. Quintꝰ de eiꝰ nomine. Sextus de eiꝰ veneratōe. Septimus de mō viuendi. Octauꝰ de mō moriendi. Nonꝰ de cā mortis. Decimꝰ de eius resurrectōne. Undecimꝰ de ꝓmio credentiū. Duodecimꝰ de pena ꝓsequentiū in ꝓsenti ⁊ in futuro.

Qō verꝰ messias debebat venire in destructione secūdi templi et ablatione ceptri israel: et impletione .lxx. hebdomadarum danielis.

Primus thezaurus aperitur de tempore aduentus messie q̄ sacra scriptura ꝓnunciauit ⁊ specifice determinauit. Pro cuiꝰ declaratōne hic adducam quatuor testimonia. Primum est testimonium ꝓbetarum sm glosā talmuth. licet in illo libro reperiant multe vanitates et abominatōnes ⁊ hereses. non solum cōtra legem euangelicā sed etiā ptra cētiam diuinā. ⁊ contra legem scripture ac cōtra legem nature vt suo loco videbitur ꝓpter q̄ puniri deberent. Verus tamen ad p̄uincendā malicia eoꝝ ꝓ ꝓpꝫis auctoritatib⁹ suoꝝ doctoꝝ cōcluderent aduētus messie. sicut optime fuit disputatū cum sapientib⁹ eoꝝ ⁊ concluſum ⁊ determinatū coram summo pontifice Benedicto. xiij. Presentib⁹ pluribus cardinalibus p̄latis ⁊ magistris in theologia ⁊ alijs multis notabilibus ꝓsonis. Anno dñi. M.cccc.xij xviij. pontificat⁹ eiusdem summi ꝓpontificis. Scōm est testimoniū inquisitōnis iudeoꝝ. Tercium erit testimonium iosephi historiographi eoꝝ. Quartus erit testimonium p̄fati qui cum tradidit crucifigendum arbitrio eoꝝ.

Dē primo dico q̄ tempus assignatum aduentus messie erat in fine secundi templi hierusalem pauloante destructiōez eiusdem templi vt ꝓz Malach. iij. vbi dicit. Ecce ego mitto angelū meum et ꝓparabit viam ante faciem meā. ⁊ statim veniet ad templū scm̄ suū dñator quē vos quæritis. ⁊ angelus testamēti quē vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituū. In dicto textu sunt tria vocabula q̄ significāt suū aduentū mīm̄ ꝓpe. Primū est ecce. qō ondit rez pñtem añ noo. Scōm est statim. quod ondit rem brevissimā vel fine tempore Tercū est ecce venit. Rex qñ dixit ad templū suū ondit q̄ in hora sui aduentus eēt templū edificatū ⁊ in bono statu. Per ꝓtrariū illi⁹ qō credūt iudei q̄ dicūt q̄ qñ ipse veniet inueniet eos in captiuitate ⁊ templum desertum. Rex scdo sicut dixit ysa. ca. lvj. hec dicit dominꝰ. Custodite iudiciū ⁊ facite iusticiā q̄z iux̄ est sal⁹ mea vt veiat ⁊ iusticia

mea vt reuelet. Et declarant doctores hebreoꝝ in hec exit rabi. i. genesi mag. Rabi mosse darsau qđ voluit dicē ibi est salus mea vt veniat et iusticia mea vt reuelet hoc dī p̄ p̄ rege messia ꝑ qđ dixit daniel ca. ix. et adducat iusticia sē piterna. Iter tercio dixit zacharias. ix. Exulta satis filia syon. Iubila filia hierusalē. Ecce rex tuus veniet tibi iustus et saluator ipse pauꝑ et ascendēs super asinā et sup̄ pullū filiū asine. Iꝛ̄ctum dixit ecce rex tu⁹ oñdit ei⁹ aduentū hierusalē. Et qđ restat i ꝺ̄ textu oñdit q̄ loqꝛ̄ de ꝓ̄o ibu qui tali hiis intrauit in ciuitatē. Nullū facit admirari quō oēs isti ꝑphe fuerunt p̄corde vt oēs vna voce dicerēt aduentū messie cē tam p̄pinquissime et q̄ postmodū retrocesserūt tanto tpe a tpe vltimo p̄dictoꝝ p̄ophetaꝝ vsq; hodie cū transierint ias vltra mille septingēti ānī. inuenim⁹ enī balaam Nu. xxiiij. dixisse ꝑphando p rege dauid y debo eū ꝗ non mō intueboꝝ illū ꝗ nō ꝓpe et ab eo vsq; ad dauid nō fuerūt nisi qdringēti ānī modicum plus. Quare p vim habem⁹ dicere q̄ pauco tpe post dictos ꝑphas hēbat cē aduent⁹ messie. ¶ Dicet iude⁹ p dicta ꝑphaꝝ bñ oñdit esse aduent⁹ messie in breui. ꝗ quō ꝓbabit ei q̄ ille aduentus fuit in fine tempꝝ scōꝝ in cadez hora q̄ fuit aduent⁹ ihu xp̄i. Dico q̄ ꝺ̄ ostenditur multū bñ multis autēticis ꝑphis et rōnib⁹ et primo p ysa. c. ix. q̄ dixit. Puer nat⁹ est nob et filius dat⁹ est nob et factus est principat⁹ sup̄ humeros ei⁹ et vocabit nomē ei⁹ admirabilis cōsiliari⁹ deus fortis. pater futuri seculi. pn̄ceps pacis. multiplicabit ei⁹ imperiuꝝ et pacis non erit finis. Non est dubiuꝝ quin ista ꝑpheta loquatur de messia: quia impossibile est aliquem hominē carnalem in quo non sit omina natura simulari tam excellentissimis titulis.

¶ Item q̄ ipsimet doctores hebreoꝝ dicunt boc in plogo beccarabeti. id est lamentatōnis magne. Ubi dicit Rabi oze. galileus in noie messie est par. q̄ sic scriptū est. pater futuri seculi pn̄ceps pacis. Item in libro canbedrin in ca. qđ incipit tot⁹ israel dicit rabi ibaꝛbum. Que est rano q̄ quecūq; men. q̄ est in medio vocabuli est aperta et hec est clausa. Rñdet quia deus voluit facere de ezechia messiam. et venit virt⁹ iudicialis et dixit añ deū dñm mundi. David qui dixit ate te tot cantica et tot laudes non facis messiā et ezechiam p quo feciſti tot miracla et nō dixiſti vnū canticū ante faciem messie. et ideo deus clausit men. Et illa hora exiuit filia vocis. i. vna reuelatio et dixit secretū meū mihi. secretum meū mihi: ve mihi. Et declarat Rabi salomon q̄ dicebat de⁹ hoc secretū de aduentu messie meū ē. Et q̄ ꝑphera respondit ve mihi vule dicere. ꝙ miser q̄ veniet ille messias.

¶ Ex p̄dicta auctoritate possum⁹ elicere tres ꝓclusiones. Prima q̄ messias est ipsemet de⁹. q̄ p̄dicti tituli nō possunt iustificari nisi de ipsomet deo. Secunda ꝓclusio est q̄ messias natus est de maria existente virgine. q̄ illa litera men. posita in verbo multiplicabit qđ in hebraico dicit leuiarbe ostendit nomē ei⁹ qđ est in hebraico meriem. in latino maria ambo noia incipiūt in illa litera men. ꝗ in recta scripta q̄si cursu naturali debebat esse men apta. Iꝛ̄ctum vo est clausa per ꝓtrarium et cōtra naturaꝝ toti⁹ scripture ostendit dicta meriem vel mariā esse clausam siue vginem. Sic ens cōtra cursum nature cōcepit et pepit q̄ nō ex virili semine ꝗ mystico spiramine. Tercia ꝓclusio est que ad ꝓpositū facit q̄ dicta men clausa ostendit tempus aduent⁹ messie p̄cise et aliter. quia hec ꝑphetia fuit dicta in quarto anno regis achaz et ab illo anno vsq; ad destructionez primi templi

Obiectio Iudeoꝝ

que facta fuit. xj. anno regis sedechie transierūt. cl. anni. Item duravit captiuitas babilonie. lxx. annis. Templum scōm qđ edificavit Neemias duravit. ccc. xx. annis: si subtrahamus. xl. ānos qui transierūt a passione xpi vsq; ad destructōnem complt p eum remanent seccenti ānī q̄ transierunt ab hora in q̄ dicta fuit p̄dicta xpi hereia vsq; ad passionem xpi. t tantum sumat mea clausa i numero fm hebreos cui⁹ figura i abedario hebreoꝝ hec est. Ex quib⁹ sequit q̄ in illa mea clausa ostendū nob deus illa duo secreta cum dixit secretum meū mihi feci et meū mihi. Primus q̄ mater messie debebat esse maria siue virgo. Scōm q̄ temp⁹ saluatōis aduent⁹ messie fuit punctualiter secē totus annoꝝ a revelatōne xpi hereie vsq; ad passionem saluatoris. Iterum pōt idem p̄bari in vna auctoritate que est medrastuphin. i. glosa psalteri vbi dicit rabi iohanā trib⁹ annis cum dimidio stetit gloria dñi in mōte oliueti dñs voces t dicendo. Mucrite dñm dū inueniri potest invocate eum dū xps est vsq. lv. Item dixit in berexit raba. i. in Geneſi magno habūmosse darsau. Quid voluit dicere salomon in canticis canticoꝝ ca. j. quādo dixit exultauimus t latabimur in te quādo hoc erit Mō pedeo dei stabit in monte oliueti illa hora eruimo nos leui. Dico q̄ manifeste apparet q̄ isti tres anni cum dimidio sunt illa dimidia ebdomada quā dixit dnicl p̄ messia. Confirmatur autem pactum multis. Inuenim⁹ esse q̄ sic fuit quia saluator noster recepit baptismū in etate. xxx. ānoꝝ. t deinde vsq; ad tp̄m passionis fuerūt quasi tres ānī cuꝝ dimidio quib⁹ ambulauit p galileā t p montem oliueti vocando homines ad pniaz. t respectu hui⁹ dicebat p̄dicta vba yſa. recitata p rabi iohanā. i. q̄rite dñm dū tē. v. ō. Item pōt p̄bari manifeste q̄ aduent⁹ messie debeat esse in p̄dicto tp̄e p auctōes quandā hebreoꝝ q̄ est in libro canhedrin in ca. qđ incipit tot⁹ usq; t i li. abadezara. c. j. vbi dī sic legit in studio helie sex mille ānī est mund⁹. duo milia vanitat⁹. duo milia legis. t duo milia messie. Hēc exspectata nra iam sunt extra magna paro. Iterū in eodē ca. dixit helias rabi inda nō est min⁹ mund⁹ q̄ dnōginta q̄nq; iubilei. in vltimo iubileo veniet filius dauid glosa rabi salomon istō sum mat q̄tuor mille ducenti t dnōginta anni t in vltimo iubileo fili⁹ dauid veniet. Notus est q̄ motus messie fuit circa tp̄s q̄n impleti sunt q̄tuor mille anni a creatōne mūdi t posito q̄ nō inueniatur punctualiter q̄ esset illa hora quatuor mille anni non est mirum q̄ major decomputatio q̄n sit hec inuenit in verbis dei in textu legis. cum deus dixit Abrae scias q̄ futurum est semen tuum in captiuitate in terra aliena q̄dringentis annis t quando fuerunt liberati dicit textus q̄ steterant. cccc. xx. annis et postq̄ bene visitauimus computum inuenimus q̄ exquo Iacob descendit in egyptum vsq; que fuerunt liberati per manus moysi non transierunt nisi. cc. x. anni. Item si bene numeramus computum inuenimus q̄ subiectio captiuitatis non fuit nisi q̄si centum anni. ergo fm hoc non est mirum si doctor dixisset sex mille annos de duobus in duobus milib⁹ ergo facta acciderunt circa illam diffinitionem modicum plus vel minus vel posito q̄ dicat aliquis q̄ fm auctoritates illā tempus aduentus redemptoris deberet esse in plenitudine q̄tuor milliū annoꝝ post destructionez templi unde q̄ saluatio foret diucnis ānis anticipata ad̄ p̄pūā doctoris. Dico q̄ est mirabile q̄ yſa. in fine ca. lx. illud p̄nosticauit dicendo. Ego dñs in tp̄e subito sa-

cla istud t qui bñ oculos ad videndū
pñt intelligere qō rōnabili⁹ est. q adhuc
nos saluatoris anticipatetur ex gra dei
ducentis ānis. añ tps suū q in preteritum
transcūdo milleducenti anni p⁹ qnos
mille nō venīdo. Iterū ad ampliores
pbatōes dicte pclusionis inuenim⁹ qō
dicit Talmuth hieruſalemitta in libro
berahot in ca. hataeore t meqrabeti. i.
lamētatio magna dicit sic. Accidit vni
iudeo q stabat laborādo q dedit mugi
tū boū. trāsitq; vn⁹ arabs auditq; vo
cem bouis. t dixit iudeo filī iudei. ſol
ue. ſolue. ſolue tuos boues t tuū appa
ratū q; sanctuariū vim destruit. Iterū
bos dedit secūdum mugitū. et dixit ei
arabs iudee filī iudei. liga tuos boues
t ppara illos q; nat⁹ est rex messias. Et
dixit ei iude⁹: qō est nomē suū. Rñdit
menahē. i. ꝓsolator. Dixitq; ei iterū iu
deus. t quō est nomē sui pris. Dixit ei
ezechias. i. fortitudo dei. Dixit iterum
iude⁹. t vbi est nat⁹. Dixit ei in bethleē
iude. Dicit rabi abon. Et qd oportet di
scere ab arabib⁹ quia terr⁹ clar⁹ ē i ysa.
x. q dixit libanus cum excelsis cadet.
t dicit statim p⁹t egredietur virga de radi
ce yesse. Ex pdicta auctē elicimus rx
multas bñ qnor⁹ pclusiones. Prīa qa
aduent⁹ messie fuit circa destructōnem
templi. Secūa q messie nomē ē menahē
qō sonat in hebraico cōsolator: qr p
manū ei⁹ fuit cōsolata gen⁹ humanus
de pcō adā. Tercia q est filī⁹ dei q; no
men pris qō h; inticulat ipse qō est eze
chias significat in hebraico idez q de⁹
fortis. Quarta q natus est in bethleē
Item dixit talmuth in berexit raba an
tiqua dicit rabi samuel filius nahamā.
Vnde pbabis tu q in die in q fuit de
structio templi in illa die natus ē mes
sias de q dixit ysaie ca. vi. Anteq; pa
riret peperit anteq; ventret partus ei⁹ pe
perit masculū in hora qua fuit destru
ctio templi dederūt voces israel sicut
mulier existens in partu t dicit Jona
thas in translatione caldaica anteq; ei
ventiret angustia fuit saluata et anteq;
ventirēt dolores partus reuelat⁹ est rex
messias. Item dicit in eodē libro rabi
samuel filī⁹ iohannā semel ibat helias p
viam in die q fuit destructū templum
t audiuit vnā fillā vocis. i. reuelatōem
clamantē t dicentē. Templū sanctum
vadit ad destructōez. quando illud au
diuit helias imaginatus est quō possz
destruere mundum t venit. inuenit ho
mines arantes t seminātes t dixit eis
Deus ē iratus pra mundus. t vult de
struere domuz suam t captiuare suos
filios inter gentes t vos intromittitis
vosipsos inutilis tempalib⁹. Exiuit al
tera reuelatio t dixit dimitte eos face
re quia iam natus est saluator israhel.
Dixitq; ipse t vbi est ille. dicū est illi in
bethleem iude fuit illuc t inuenit mu
lierem quandā sedentē in porta dom⁹
sue et filium eius inuolutum in sangu
inē t iacentez ante eam. Dixitq; ei fi
lia filium peperisti t dixit sic. Et ait ei.
Et quid est hoc q sic est inuolutus in
sanguine. Respondit grande malū est
quia in die in quo natus est destructus
est templū. Dixitq; ei surge filia t acci
pe eum. quia per manum suam debet
esse magna saluatio. In illa hora surre
xit mater t accepit puerū: t ipse recef
sit inde vsq; ad quinq; annos. t in fine
quinq; annor⁹ dixit. quor videbo salua
torem israel q nutritur in forma regis
vel angelorum. fuit ergo t inuenit mu
lierem in porta dom⁹ sue t dixit ei filia
quid est de illo puero. Rñdit rabi. Nō
ne dixi tibi q cum malo nutritur quia
in die qua natus est fuit templum de
structus. t vltra hoc quia habet pedes
nō ambulat. oculos habet t nō videt.
Aures hz t nō audit. os hz t nō loqui
tur t sic scarat sicut vn⁹ lapis. t dū ipse
loqueret eum ea insufflauit ventus a

quatuor ptib⁹ mūdi ⁊ plecit eum i mari magno. ⁊ ea hora bestias scidit vestimēta sua ⁊ euulsit capillos suos ⁊ dixit. ve q; perdita est saluatio isr̄l. Et ecce nuncius vna filia vocis .i. reuelatio. et dixit bestia nō est sicut tu cogitas ꝙ ānor cētis ānis habitabit i mari magno. ⁊ lxx. annis. vbi ascēdit sum⁹ circa filios chore ⁊ lxxx. annis in porta Rome qō remanet annor⁹ p omnes ciuitates vsq; ad finē. Ecce quō apparet manifeste ex oīnibus p̄dictis auctib⁹ āduentū messie esse in destructōne templi. Hz iudeus poterit arguere dicēdo q; predicte auctores, pbant aduentū ⁊ destructionem fuisse cadē die. ꝙ veritas nō est sic q; a die passionis vsq; ad destructōem transierūt. xl. āni. Hic pōt dari optime duplex rūsio. Prima q; istud nomē dies accipi pōt tripl̄r. s. stricte large ⁊ largissime. Primo accipit, put sol est supra orizōtē. Secō accipit p. xxiij. horis. Tercio accipit p oī tpe sicut inuenim⁹ in ysai. a ca. xix. vsq; ad. xxxix. vbi sepe fit mentio de hoc nōie dies. et necessario hz accipi p maiori tpe q; ē annor⁹. Secōa rūsio est q; si templum bū duranit post passionem. xl. ānis. Veritas tñ est q; in hora passionis p̄dicte plū omnē sanctitatē suā ⁊ cessauerunt oīnia miracula q; fiebāt in eo. Nolite ꝙ querere o iudei maiorē destructōez q; illā. Vñ dicit talmuth in libro ó yoma in ca. qō incipit septē dies. legūt mgr̄i x. miracula q; facta erant in domo sctā scz q; abortiuit ex odore carnis sancte. Non ferebat caro sctā aliq; tēpe. nunq; apparuit musca in templo. nunq; accidit pollutio sacri magno in die indulgentiar. Nunq; inuēta est macula i pane ꝓpositōnis. ⁊ licet pedes starēt in tēplo cū bēbant humiliari spaciosi inueniebant. Nunq; nocuit serpēs nec alacerti birr̄m. Nunq; dixit vir socio suo. Extra nō hospitiū habui in birr̄m. Nunq; fuit sufficiens pluuia ad extinguendum ignem altaris. Et nunq; fuerunt sufficientes venti ad torquendū pilare fumiq; ascendebat de altari. Et dicit Hausamaya et adhuc plures: q; ptes vasor⁹ terreno⁹ q; frangebant in tēplo fundebant in eodem loco. Et dicit abaxe. ⁊ adhuc plume auiū sacrificij ⁊ cinis altaris incensi oīnia fundebant in loco suo. Et totū hoc cessauit. xl. annis ante destructōez templi. sicut scriptum est signa nostra nō vidim⁹ nō est vir ꝓpha neq; apud nos est scīes vsq; quo ps. lxxiij. Item dicit in eodem libro legunt magistri q. xl. annis in quib⁹ administrauit symeon iustus omni hora veniebat sors dei ad manum dexteram ꝙ extunc aliquādo in dextera aliquando in sinistra. Item cicopolone rubie efficiebat alb⁹. ⁊ extūc aliq; alb⁹ aliq; nō. Item candela que erat in occidēte tēpli omni hora erat incensa: sed extūc aliquando incensa aliquando extincta. Item ignis altaris excedebat per seipsum. ⁊ nō erat necesse sacerdotib⁹ mittere ligna nisi bis in die solum vt affirmaret p̄ceptum qō habebat sacerdos de mittendo ligna Leui. vj. Sed ex illo tūc aliquādo excedebant aliquādo nō. intm̄ q; sacerdotes nō cessabant ponere ligna tota die. Itēq; in Talmuth hierosolomitista in libro de yoma i ca. quod incipit duo byrci. legunt magistri. q. xl. annis ante destructōnez templi inueniebant extinctam candelam: que erat in occidente et copolane, stabat semper rubeus ⁊ sors dei veniebat ad manum sinistram ⁊ clandebāt portas templi in sero ⁊ inuenichant eas apertas de mane ⁊ dixit rabi iohanā filius zachai. templum templum: quare nos terres: iam scimus q; tu⁹ finis debet esse destructio. q; p te ꝓphetauit zacharias c. xj. Aperi libane portas tuas ⁊ deuoret ignis cedros tuos. ecce ꝙ cla

rissime quō. xl. annis ante destructōez qua hora fuit xp̄i passio cessarūt oīa miracula ⁊ pdidit templū scitatē suā.

Et nō solū tūc dicta miracula cessauerūt. Eadem hora animotū fuit sceptrum iuda fin illud qō ꝓphauit iacob ⁊ scriptū est in libro canhedrin in. c. qō incipit haudhod q̄ in libro de aboda zara in ca. j. dicit sic. legunt magri q. xl. annis ah destructōez templi fuerūt ammoti canhedrin. i. lxx. iudices ꝓsistorij gazit ⁊ fuerūt positi in hamith. Declarat Rabi sichim. locus erat in hirlm q̄ vocabal hamith. dicit rabi abdin et ex illo tūc nunq̄ amplꝰ iudicarūt iudicium criminale iqr iudiciū criminale nō poterat fieri nisi in ꝓsistorio gazith. Et dicit rabi mosse darsan q̄ nō auferetur sceptrū de iuda ꝙ dicit ꝓpter ꝓsistorium gazit qō erat in terra iuda et dux de femore eiꝰ isti sunt canhedrin q̄ erāt sedētes in ꝓsistorio gazit qō erat qō erat in terra iuda ⁊ dixit sic iacob Canhedrin qui stabūt sedentes in ꝓsistorio gazith nunq̄ erāt āmoti a terra iuda iudicando iudicia criminalia q̄usq̄ veniat ꝙlo qui est messias ⁊ dicit rabi rachanū q̄ fuerūt āmoti a ꝓsistorio canhedrin gazit ⁊ fuit eis āmota ptās iudicandi iudiciū criminale. ꝓfuerunt saccos sup coxia sua. ⁊ euulserūt capillos suos et dixerūt ve nobis q̄ āmotū est sceptrū iuda ⁊ filiꝰ dauid nō venit. Qui multū nō est corde cecus bñ pōt videre clarissime quō sequit ex oīb⁹ supradictis auctrib⁹ aduentꝰ messie ꝓ illa hora.

Verūtamen ꝓ maiori satisfactione pōt videri hec veritas ex magna publicatōne q̄ ibat ex ore omniū gentiū eo tempe de aduentu messie intm q̄ quia viderūt illa hora regē vnū qui regnabat in ciuitate iude que dicebatur biter qui erat homo magne fortitudinis ⁊ victor ꝓlioꝝ cuiꝰ nomen erat bacoziba. statim reputauerūt eum messiaz intelligentes q̄ in illa hora erat tp̄us assignatū aduentus messie: dicit in libro canhedrin in ca. qō incipit totus israel q̄ barcoziba regnauit. xxx. annis cum dimidio et dixit doctoribus ego sum messias. ⁊ rabi aquiba quando videbat barcozibam dicebat. Iste ē messias. Item dicit rabi moysen de egypto in ca. de iudicib⁹ lectōnib⁹ regū. rabiaquiba magus sapiens erat ⁊ de maiorib⁹ Talmuth erat ⁊ portabat arma barcozibe regis ⁊ dicebat de eo q̄ ipse erat rex messias quousq̄ ipsum interfecit adrianꝰ ꝓpter pctā ipa. Item possumꝰ verificare ꝓdictam ꝓclusionez ex ꝓphetijs danielis. s. p illas. lxx. hebdomadas quas tradit in. ix. ca. sui libri q̄ non pōt declarari nisi ꝙ rege messia sicut dicit rabi moyses magister gerundensis in glosa quā fecit sup danielem vbi dicit sic. ⁊ vngak sanctus sanctorū. Iste est messias sanctificatꝰ filiorū Dauid. Et dicit rabi mosse darsan ⁊ adducak iusticia sempiterna iste est rex messias. Item dicit in fine libri qui vocak cederbaolam rabi yose. lxx. hebdomade nūerate sunt a destructōne ꝑmi templi vsq̄ ad destructōez templi vltimi q̄ sunt. lxx. anni captiuitatis babilonice ⁊. cccc. xx. quibꝰ durauit templū scōm ⁊ in finem illorū debebat venire messias ⁊ sic declarat gaon rabi cahadyas ⁊ rabi abzabā abenazdra. Item pdictā ꝓphetiā exponit petrus alfonsi conuersus multum grate fin antiqs hebreos declarando tempꝰ aduentus messie sic dicens in libro dañ. Ihūs aduentꝰ xp̄i sic est danieli ꝙ angelū reuelatum. lxx. hebdomade sunt ꝓstitute sup populum tuū ⁊ sup vrbem sanctuarij tui vt ꝓsumek ꝑuaricatio ⁊ finez habeat pctā et deleatur iniquitas et adducak iusticia seculoꝝ ⁊ impleak visio ⁊ ꝓphetie ⁊ vngak sanctus sanctoꝝ. Scito ergo ⁊ aduerte ab exitu sermonis vt iteruz edifi-

Nō. hec declarat ꝓphetiam Danielis de aduentu Messie

cetur hierusalem vsq; ad xp̃m ducem hebdomada septima t hebdomada.lx due erũt t rursum edificabit platea et muri in angustia tempor t post hebdomodas.lxij.occidet xp̃s t ciuitatem t scñarium dissipabit ppl̃s cum duce vẽturo t finis eius vastitas et post finem belli statuta desolatio.Confirmabit aũt pactum multis hebdomada vna et in dimidio hebdomadis deficiet hostia t sacrificiũ et in templo erit abominatio desolatõnis t vsq; ad ꝯsũmatõnẽz t finem ꝓseuerabit desolatio. ꝓphetia sane ista clausa est t intelligendum difficilio t sunt ibi termini multi designati sed tamen omnes ad designandum xp̃i aduẽtũ sunt positi. In primis igit sciẽdum est q hebdomade iste annor sũt hebdomade.Cum igit ait.lxx.hebdomade ꝓstitute sunt sup ppl̃m tuũ t super vrbem sanctuarij tui vt ꝯsumet p̃uaricatio t finem accipiat petm̃ t deleatur iniquitas t adducat iusticia seculor t impleat visio t ꝓphetie t vngat sanct9 sanctor.Cum illud inq; ait nominari voluit qi septies septuaginta.i. cccc.xc.anni erant ꝓstituti ab eisdem anni ꝓphetia vsq; ad destructõẽz ier̃m t templi q̃ a tyto romanor imperatore facta fuit cui9 destructõnis tpe iam xp̃o venerat q et iusticia seculorũ t sanctus sanctor erat p quẽ etiã t petm̃ oẽ t iniquitas est delera t ꝓphetia omnis implera.Cetera aũt oia q sequunt:ad hor.cccxc.annor diuisiones t declarationẽ it posita.p q̃ aũt q ait ab exitu sermonis vt edificet ier̃m vsq; ad xp̃m ducẽ hebdomade.lxx. innuit q ab huiusmodi die ꝓphie vsq; ad Cyr regem ꝑsar qui ab ipso deo p ysaiã.xlv.xp̃us appellat9 est fuerũt.lxx.annor hebdomade.i.xlix.anni.Cui9 cyri ꝓcepto cepit hierusalẽ edificari in cui9 reedificatione postq; ꝯsumatum est opus vsq; ad aduentum tyti sup hierusalem.cccc xxxiij.anni fuerunt et hoc q dicit hebdomadẽ.lxij.id est.cccc.xxxiij.ãni est t rursum edificabit platea t muri i angustia tempor et posuit hebdomadas septem et postq; occidet christ9 ciuitatem t sanctuariũ dissipabit popul9.scz roman9 cum duce venturo.id est Tyto t finis eius vastitas et post finem belli statuta desolatio.Q̃ aũtem sequitur confirmabit pactuz multis hebdomada vna.illa profecto hebdomada vna septem sunt anni obsidionis.septẽ em annis obsessa est ciuitas ab exercitu romano: et infra illos septem annos adeo coarcti fuerũt intus et afflicti q nõ haberent vnde sacrificium facere possent.et hoc est q ait in dimidio hebdomadis et infra hebdomadam deficiet hostia t sacrificium t in templo erit abhominatio desolatõnis q etiam addit vsq; ad ꝯsumationẽ et finem ꝓseuerabit desolatio insinuat q captiuitas et desolatio illa fine foret caritura. Septem ergo hebdomade vsq; ad Cyrum et.lxij.hebdomade a Cyro vsq; ad Tytum t hebdomade obsidionis vna ꝓfecto.lxx.sunt hebdomade hec est expositio p̃dicti alfonsi medici imperatoris hispanie regis Alfonsi qui cũ esset sapientissim9 erat iudeos illũinatus a do puerisus fuit ad xp̃m t scripsit optime dya logũ fidei catholice ꝑ nomo dñi. M. C. vj.qui aũt pleni9 voluerit scire diuisionẽ dictar.lxx. hebdomadar sicut eas diuisit daniel.i.ad.vij.t ad.lx.t ad duas t ad vnã t illa vna t duas dimidias inueniet multũ optime in glosa mgri nicolai de lyra sup danielẽ. Hz t ꝓpter nõnulla que addut moderni iudei i ꝓphetia iacob de sceptro t in supradictã de.lxx.hebdomadibus:ser ꝓpter eor rem curtas exp̃ones annullandas p̃dictaz duas ꝓphias exponit co mõ t forma q dict9 inclit9 doctor ꝑdicto.de lyra suis locis exponit ne diligẽs scire forte iopia

libroꝝ intelligat curuitates iudeorum Huc em̃ libꝝ ꝓ ignorantib⁹ scripsi vt breui volumine leuiter possint arma inuenire ꝓtra inimicos xp̃i. Et introducitur primo ꝓphia iacob in q̃ expaimitur tp̃o aduent⁹ messie Gen. xlix. vbi dicit iacob filijs suis. Cõgregamini vt ãnũciem vobis que ventura sunt nobis in nouissimis dieb⁹ sequik. Non auferet sceptrũ de iuda et dux de femore eius donec veniet q̃ mittendus est t ipe erit expectatio gentiũ qõ sic exponik a nicolao de lyra vbi supra. Nõ auferetur sceptrũ de iuda. i. dignitas regia t dux de femore ei⁹: qz deficiente regno interfecto rege zedechia in captiuitate babilonica extũc gubernat⁹ fuit xp̃s iudeorum ꝓ illos qui erãt de tribu iuda: qz i reditu dicte captiuitatis zorobabel fuit dux eoꝝ vt habek zach. iiij. ca. t Aggei primo ca. t post sacerdotes gubernauerũt pplm vt ꝑ tpe machabeoꝝ q̃ etiaz erãt de tribu iuda qz tribus sacerdotalis t tribus regia erãt ꝓiuncte vt patet iij. Reg. xj. vbi dicit q̃ iozabeth sozor achosie regis iuda tulit ioas t erat sex annis cum ea in domo dñi qz ipsa erat vxor ioiade pontificis t istud regimẽ duranit vsq; ad tp̃s herodis q̃ fuit alienigena de gente ydumeoꝝ et ipso regnante nat⁹ est xp̃us vt habek Math. ij. Cui⁹ regnũ durabit in secla seculoꝝ amen. Et ideo subdit donec veniat qui mittend⁹ est. i. xp̃e qui missus es t a pfe ꝓ salute generis humani t ipse erit expectatio gentiũ Fm q̃ dicit aggei. ij. c. Ecce veniet desiderat⁹ cunct⁹ gentibus ꝛc. In hebreo aũt habek sic t erit ei aggregatio gentiũ t hoc impletũ est in regno xp̃i. qz post resurrectõez t ascensionem xp̃i ad celos ap̃lis predicantib⁹ fidem xp̃i. Iudei ꝓ maiori parte remanserũt obstinati in infidelitate sua t gentes cum magna deuotõne receperunt fidem xp̃i. Et sic xp̃o aggregate sunt ꝓpter apostoli dixerũt iudeis vt habek Act. xiij. c. Vobis oportebat primum loqui verbũ dei ꝙ qñ repulistis illud t indignos vos iudicastis vite eterne. ecce conuertimur ad gentes: sic em̃ ꝓcepit nobis de⁹. Sed hanc ꝓphetiã que satis clare exposita est de xp̃o iudei multipliciter nituntur subuertere. Ad cuius intellectũ sciendum q̃ in hebreo habek donec veniat silo. Hec autez dicta hebraica silo est ꝓpriũ nomẽ loci. Significat em̃ iã i alio sensu missionẽ t sic ẽ nomen ꝓnume: ꝓut ergo est nomen loci accipiũt hic eã aliqui iudei dicentes q̃ ꝓphetia impleta est qñ Saul qui erat de tribu beniamin vt habek. j. Reg. ix. fuit electus in regẽ t iunctus fuit i silo vbi erat tabernaculũ dñi archa t ꝑ ꝑsequens victio vbi reges debebant iungi t sic sceptrum qõ accipik ꝓ quodam dominio t primatu qõ fuerat in tribu iuda vsq; tũc fuit translatũ ad tribum beniamin. Sed hoc dictũ manifeste ꝓtariak textui qz añ electiõez saulis archa dei iam erat ammota de silo t erat in cariathiarim vt habetur ꝓmo Regum. vij. ca. Item post saul immediate imo ipso adhuc regnante fuit dauid iunctus per samuelem: quia dauid fuit primus rex de tribu iuda t tũc reges de illa tribu quando incepit successerunt. Qz autem sceptrum dicatur auferri de tribu iuda quando incepit esse in ꝓpinqua dispositõne ad gradus ꝓfectum non est verisimile. Et ideo alij iudei dicunt q̃ ista ꝓphetia impleta fuit in electõne hieroboam in regez qui erat de tribu effraym: quia decem tribus ablate sunt a regno iuda et adheserunt hieroboam quando roboam die constituto dedit populo duram responsionem. iij. Regum. xij. t sic exponunt donec veniat silo. id est donec veniat hieroboam coronandus in tali loco. Sed ista expositio ostenditur falsa

per terrum quia congregatio illa non fuit facta in ſylo: ſed in ſichem vt habe tur. iij. Reg. xvij. ca. Item nō fuit abla tum regnum a domo iuda tūc ſed ſtetit vſq; ad captiuitatem babilonicā p ſucceſſionem hereditariam. Et illi ſoli dicebant ꝓphe reges quia inſtituebantur p inunctōnem. quia templum .arcba domini. t illa que ad inunctōnem requirebant in hieruſalem remanſerūt que erat metropolis in regno iuda. ꝓpter qō alij iudei accipientes ꝺ nomen ſylo, put ſignificat miſſiones dicunt q dicta ꝓphetia impleta eſt tempe nabuchodonoſor qñ venit contra hieruſalē t occidit zedechiam regem et ſic defecit regnum iuda. Et ideo exponūt predictam literam ſic. Non auferetur ſceptrum tc. donec veniat qui mittend⁹ eſt. ſ. nabuchodonoſor qui ꝓpter peccata iudaici populi miſſus fuit a deo ad deſtruendā terram t auferendū regem t erit ei aggregatio gentiū: quia ꝓpter dilatōnem ſui imperij aggregate ſunt gentes ſub eius dominio. Sed iſta expoſitio t ꝓcedentes ꝓſimiles ſi fūt deſtruunt p tranſlatōnem caldaicā quaz iudei vocant targum que ita autentica eſt apud iudeos q nullus doctor eorum fuit auſus ei ꝓtradicere imo quādo litera hebraica eſt obſcura recurūt ad illam ꝓ explanatōne. In illa autem ſic habet. Non auferet ſceptrū ꝺ iuda tc. donec veniat meſſias. Nabuchodonoſor aūt nec aliquis iſtorū vocatus ē meſſias in ſcriptura ſ; ſolus xp̃c qui p miſſus in lege t ꝓphetis erat. Ex ꝺ patet clarius veritas noſtre catholice expoſitōnis ꝓdicte. Cum ergo a tempore ꝓdicti herodis regis ceſſauerit regia dignitas tribus iudee ducat⁹ t in tēpore illo nullus alius apparuit q̄ ex doctrina t operatōnibus poſſet dici xp̃s niſi ibus ſaluator noſter. Sequit ergo q ipſe eſt verus meſſias et q ei⁹ aduentus transiuit in ꝓteritum. Item predictus petrus alfonſus cōueriſus in ſuo dyalogo ꝓdictam ꝓphetiaz exponit ſic dicens. Doctores antiqui hebreoꝝ ſic expoſuerūt ꝓphetiam iacob. Non auferet ſceptrum .i. virga regni de iuda t dux de femore. i. de filijs filioꝝ eius in ſecula donec veniat qui mittend⁹ ē. id eſt xp̃c cui⁹ eſt regnū t ad ipſum congregabunt gentes. Et nos quidem noſtimus q poſtq̄ venit xp̃c nec⁹ rex nec⁹ dux de iuda fuit vlterius. Et rede ita q̄ debemus q hic temp⁹ xp̃i aduentus determinatum fuit t q ꝛo qui tempore illo venit ſine dubitatōnis ſcrupulo xp̃us extitit. Deōo introducit ꝓphetia Dañ. ca. ix. vbi gabriel angelus inſtruxit danielem de illo tempe dicens. lxx. hebdomades abbreuiate ſunt ſup populum tuū t ſup vrbem tuam ſanctaz vt ꝓſumet̄ p̄uaricatio t finem accipiat peccatū t deleat iniquitas et adducat iuſticia ſempiterna. t impleat viſio et ꝓphetia t vngat ſanctus ſanctorum.

Ad intellectū hui⁹ ꝓphetie ꝺ videndum eſt q̄liter hic accipiat hebdomas vel hebdomada qō eſt idem. In ſacra eñ ſcriptura vnomō accipiat ꝓ tempe ſeptem dierū t hoc mō cōiter accipit. hoc etiam mō loquit ſcriptura Jeniſ. xxiij. vbi dicit q ſeptez hebdomade ſt accipiēde a feſto paſce qui faciūt. xlix. dies. t. l. die celebrandum eſt feſtū pentbecoſtes. Alio mō accipit ꝓ tempe ſeptem annoꝝ. Et hoc modo loquit ſcriptura de hebdomada Jeni. xxv. vbi dicit numerabitis ſeptem hebdomadas annoꝝ que faciūt annos. xlix. t. l. ānus qui immediate ſequit qui dicit iubile⁹ qui apud iudeos erat annus remiſſionis vt ibidem dicit. Non autē inuenit hebdomada accipi pluribus modis. Non poteſt hic hebdomada accipi ꝓ hebdomada dierum quia tota ꝓphetia danielis fuit ꝓpleta infra annum t

dimidiū ergo p locū a diuisione oportet q̄ accipiat a nūero annox. t in hoc oēs expositōes ꝓueniūt: ꝫ in hoc differt. Quia alīq̄ catholici vt beda t alij dicūt q̄ isti anni intelligendi sūt anni lunares q̄ sunt breuiores ānis solaribꝰ xj. diebꝰ. Noti fuerūt aūt ad hoc dicēdum ex duobꝰ. primo ex textu qr dicūtur hebdomade abbreuiate Et sicut dictum est anni lunares sunt breuiores annis solaribꝰ. et per ꝓsequens hebdomade annorū lunariū sunt breuiores. Secūdo qr angelꝰ loquebat danieli q̄ erat hebreus. Hebrei aūt computabāt p annos lunares vt dicit ipse beda. Et ideo angelꝰ posuit numerū annox prędictox p hebdomadas annox lunarium. Vtrūq̄ dictum nō placet Nicolao de lyra. Et est ratio qr in hebreo nō ponit abbreuiatio ꝓut sonat in detruncatione seu diminutione sed in Hebreo ponit precise vt notat tempis determinationē. s. nec plus nec minꝰ. Similiter scōm est falsum. Si em̄ iudei haberent annū breuiorem. xj. diebꝰ q̄s annꝰ solaris cū ꝑm legē suā teneant p mense cuiuslibz ānī facē pascha t die determinato. s. xiiij. die pmi mēsis. seqret q̄ pascha eox huiꝰ ānī ꝑcederet pascha ānī precedentis in. xj. diebꝰ. Et eodem mō pascha anni sequētis ꝑcederet p. xxij. dies t sic anticipando tempus quolibet anno p. xj. dies. Ad qō quidē sequeret q̄ iudei celebrarent pascha suū ex obligatōne ꝑcepti infra breue tps in quolibet mense totiꝰ ānī. Hoc autē apparet manifeste falsum ex vsu eox qr sp faciunt eodem tpe. Et ideo ꝑ q̄ cōputant p annos solares sicut t nos. licz enim incipiāt menses a lunatōnibꝰ tū tertiꝰ annꝰ apud eos bz lunatōnes. xiij. Ita q̄ p embolismos faciūt adequationes tempis t sic computant p annos solares sicut t nos. Dato tam q̄ computarent p ānos lunares nihilominꝰ babet ꝓpositū nr̄m vt videbit. Ecce videndū est q̄ ānos ꝓmēt hebdomade ꝑdicte t ꝑ q̄ simultiplicent. lxx. p. vij. resultant. cccc. xl. Tercio videndū est a quo tpe incipiat ꝓputatio istox hebdomadox. t dicūt alīq̄ iudei q̄ incipit ab. xj. āno regis zedechie q̄n destructū est primū templū. Alij dicūt q̄ incipit a primo āno darij qr illo tpe dixit āgelus ista danieli. Alij dicūt q̄ incipit cōputatio ista a reditu captiuitatis sb zorobabel duce āno scōo cyri regis ꝑsox. Alij dicūt q̄ incipit ꝓputatio ista a. xx. āno regis artarxerxis q̄n missus ē Nemias ad reedificandū ir̄m. Que aūt istox opinionū sit vera ꝓpter ꝓlixitatē euitandā omittit t ea3 qr ꝑm omnes istas ꝓputatōes bñ ꝓpositū nostrū sufficienter. s. q̄ tps aduent⁹ xp̄i sit preteritum. pō ꝑ3 qr angelꝰ determinate assignat. cccc. xc. ānos vsq̄quo impleatur visio t ꝓpheta t vngat sanctꝰ sanctox id est xpc. Sed q̄litercūq̄ accipiat cōputatio anni lunaris vel solaris et vbicūq̄ incipiat ꝓputatio qr infra tū non pōt accipi q̄ a. xx. āno regis artarxerxis tot⁹ tū numerꝰ ꝑdictꝰ tam diu est ꝑteritus. Et declaro saltem de vltimo: nūerū ꝑdictū impletū. s. a. xx. āno artarxerxis vsq̄ ad. xviij. annū tyberij cesaris i quo passus est xp̄us. Si fiat ꝓputatio p annos lunares qō ꝑ3 ꝫ mō. Regnū ꝑsarum durauit ānis. cc. xxxiij. t a principio regni vsq̄ ad. xx. artarxerxis fluxerūt ānī c. xv. t pꝰ durauit. cxviij. annis. Regnū grecox durauit. ccc. ānis t tūc cepit regnum Romanox a cuiꝰ principio vsq̄ ad. xix. annū tyberij fluxerūt ānī. lvij. q̄ simul iuncti ꝑ3 q̄ faciūt. cccc. lxxxv. annos solares q̄ implent ꝑdictū numerū ānos lunares ānos: quia annus lunaris cōtinet. ccc. liij. dies. Solaris vero cccl xv. quadrantem vnū et. v. horas et patet scōm verū numerus q̄. ccccl xxv. ānī solaris sunt. cccxc. anni lunares q̄

est numerus hebdomadaꝝ ꝓputando vt dictū est ꝑ annos lunares. ¶ Aduertendū tamē q̄ rabi salomon dat quandam expositōē falsam ad ratōnem ꝓdictam quā oportet remouere. dicit.n. q̄ septem hebdomade ille nō cōtinent temp⁹ ꝓcisum vsq; ad aduentū xp̄i ej passionis sue mysterium vt ꝓdictū est. Sed dicit q̄ ꝓtinet temp⁹ ꝓcisus a destructōne ꝓmi templi vsq; ad destructionē scōd ꝑ tytū t vespasianū cui⁹ expositō talis est. Septem hebdomade ꝓcise. i. determinate sup pp̄m mū anteq̄ veniat ꝓfecta captiuitas eoꝝ que facta est ꝑ romanos ꝑburentes ciuitatem et templū t ejcientes inde populum iudaicū vt ꝓsumat ꝓuaricatio. id est desistant a ꝓuaricatiōib⁹ castigati ꝑ ꝓdictam captiuitatem t deleat iniquitas eoꝝ. s. ꝑ captiuitatem et afflictōem ꝓdictam que est pena vt dicit. t adducat iusticia sempiterna. i. vt ineternum iustificent ꝑ ꝓdictam captiuitatem ꝑ petio tolerando. t vt sic finaliter impleat visio t ꝓphetia. i. visiones de xp̄o ꝓmisse ꝑ ꝓphetas t vngat sanct⁹ sanctoꝝ id est archa dei t vasa sanctuarij. q̄ recuperabunt ꝑ messiā venturū in fine hui⁹ captiuitatis vt dicit. Ex quantus debeat durare ista captiuitas nō dicit: t sic ꝑ ꝓsequens xp̄o determinatū ipsius hic nō ponit. ¶ Quo aūt ista expositio sit falsa t erronea patz ꝑ ifam precedentē vbi dī q̄ angel⁹ gabriel venit ꝓpter oratōes daniel' orantis ꝑ liberatione pp̄li ad annunciandū exauditōem sue petitōis. Et ideo nō solū nunciauit ei liberatōes a captiuitate babilonica ꝫ etiā ꝓfectā liberatōnem fiendas ꝑ xp̄m de qua Daniel principaliter orabat. Et ideo dicere q̄ angelus venerit ad denunciandum danieli ꝓfectam captiuitatē sui pp̄li. t nullū certū xp̄s liberatōnis fiende ꝑ xp̄m ꝫ est valde absurdū t ꝓcedenti ifē ꝓrariū q̄ nō venisset ad ꝓsolatiōes danielis sed magis ad desolatōes. Item qō dicit q̄ per captiuitatem in qua sunt desistūt a ꝓuaricatiōib⁹ hoc est aperte falsum q̄ sup oīa gentes intendūt sortilegijs et augurijs vt sciūt illi qui nouerunt facta eoꝝ t tñ ista ꝓhibent eis maxime in lege diuina ꝑ. m. Exo. t Deu. t in plurib⁹ alijs locis ve. testa. Item q̄ dicit visiones impleri ꝓphetaꝝ ꝑ merita eoꝝ ē cōtra illud qō dī Deu. ix. Scito q̄ nō ꝓpter iustificatōes tuas dederit tibi de⁹ terrā banc in possessionē ꝛc. multominus ꝓpter iusticias eoꝝ implenda est ꝓmissio de xp̄o t maxime quia de ipo scribit ysa. viij. Et erit ad lapidem offensionis t petram scandali duab⁹ domib⁹ isr̄l et in laqueū t ruinam habitā tibus ierm. Item q̄ dicit q̄ vnctōes sancti sanctoꝝ intelligi vnctiones arche et sanctuarij qui recūgabunt ꝑ regem messiam hoc est ꝓra illud qō habetur Hiere. iij. Cumq; multiplicati fueritis t creueritis in terra in diebus illis ait dñs nō dicēt vltra archa testamenti dñi neq; ascendet sup̄ cor neq; illi⁹ recordabunt neq; visitabitur neq; fiet vl tra quia certitudinē veteris testamenti oīa cessauerūt post passionem christi extūc em fuerunt mortua manet ergo veritas inconcussa q̄. s. tempus hebdomadaꝝ fuit impletum in christi aduentu qui peccata nostra tulit omnia. que in deū in nos t in ꝓximū cōmissa erant: iusticiam adduxit legem t ꝓphetias implenit: t vnctus est plenitudine gr̄e a deo pr̄e. ¶ Tercio determinat sacra scriptura xp̄o aduent⁹ messie ysa. xlvi. tertius ibi est anteq̄ pturiet peperit. Et licet aliquid de hoc retro sup̄ dictum sit. hic tñ plenius exponit. sup̄ q̄ glosa hebraica q̄ anteq̄ nat⁹ fuisset ille qui in seruitutē redegit vltimam: natus fuit redemptor. Igit ante natiuitatem xp̄i q̄ ciuitatem t templū destru-

xit t ppl'm captiuauit t in venditões t seruitutē exposuit unūq; q vabantur. xxx.p uno nūmo argenteo vt dic hugo floriacen. fuit nativitas ipsi⁹ xpi.b idem ps p translatões caldaicā ibidem quē ꝓpat isti mulieri pturienti que an gustias maximas patit t dolores: ad huc nō erit ei vehemens angustia.t ad huc nō veniet ei tremor cum dolorib⁹ pter partum t revelabit rex messias. Dolor em̄ t angustia part⁹ exprimūt maximā calamitatem quā habuerunt in obsidione tyti t vespasiani.vbi tanta fuit angustia t calamitas q̄ implē tum est illud Trenoꝝ.iiij. Man⁹ mul erum misericordiū coxerūt filios suos t multas alias angustias t miserias passi sunt que iosephus narrat in libro antiquitatū de bello iudaico vt videbi tur li.iij. Et ante istā obsidionē clarū ē q̄ fuit ibs nazarenus nat⁹ p.lxx.ānos: t passus p.xl.annos. Iste text⁹ cuꝝ glo sa caldaica est tante auctis apud iude os q̄ mūti doctores coxꝑcedūt q̄ mes sias natus est in die destructōnis templi. Pro q̄ allegat rabi hamon q̄ ibanus cum excelsis cader.t egredief vir ga de radice yesse ysa.xj. Et interrogāt ipsi indei vbi est ipse messias nat⁹ in il la die destructōnis templi. Kfident q̄ dam q̄ est in padiso cū angelis: vinēs ibi eo mō quo moyses vixit.xl.diebus in monte synai t expectat ꝓceptuꝝ dñi ad se ostendendū. Alij q̄ est vltra mō tes caspios expectans ꝓceptum dñi de liberatōne ppli. Ely dicūt q̄ vadit per mundū sicut pauꝝ t humiliat⁹ ꝓp pec cata ppli sui fm̄ q̄ dicit ysa.liij. et nos reputauimus eū quasi leprosum ꝛc.q̄ usq; appareat ex ꝓcepto domini in vir tute ad liberatōnem filiorum israel de captiuitate t miseria in qua sunt. Ta lis em̄ varietas ostendit q̄ dictum coꝝ est ficticiū. Sed quicq̄d sit dictū: videtur q̄ verū est q̄ tempus veniendi mes sie taxatum in scriptura iam ꝓterijt et impletū est in ihesu nazareno vero mes sia nostro. Et istud fuit vocatum tē pus plenitudinis ad gal. iiij.t ephe.j. q: in xpi aduentu fuit q̄druplex plenī tudo.s.nature.scripture. gratie et tem poralis mensure. Nature quidē quia tūc venit finis oīs creature.s. homo ꝓiunctus est suo principio.s.deo. Vn de tūc factus est nobilis circulus q̄ est pfectissima figuraꝝ. Tūc etiam fuit vl timus modus formandi homines qui sit possibilis.s.de mliere sine viro. Alij em̄ tres ꝓcesserant t iste fuit quartus. Scripture etiā quia ꝓmissa fuerūt red dita: figure complete t oīes scripture delucidate. Gratie plenitudo insuper apparuit in fecunditate marie: iustifi catōne iohis: in missione spūssancti su per apl'os.t in sacramentis ecclie que sunt gratie vasa. Plenitudo nihilomi nus tempalis mensure. Oīs em̄ per fectio ꝓsistit in tribus ꝓcesserat autem temp⁹ nature in quo fuit ꝓuicatum humanū gen⁹ de ignorantia. Tempus eti am legis scripte in q̄ fuit ꝓnicū de im potentia. Et hoc fuit tercium ꝓplenan tum vniuersoꝝ temporꝝ in q̄ fidelibus dat vera dei cognitio veraq; virtus ad ꝓpletōez diuine legis: t in signū istarū plenitudinū voluit venire dei fili⁹ sexta mūdi etate.vj. ānoꝝ millenarioꝝ vj. mense a ꝓceptōne iohis sexta die vt di cit t forsitan sexta hora. Probabile ei est q̄ illa die ꝓcept⁹ fuit adā celestis: in q̄ fuit format⁹ adā terrenus. Illa hora veniret medicus in qua primus hō in duxit humano generi mortiferam in firmitatem: sexta etiam die fuit passus t sexta hora in cruce fuit ꝓclauat⁹. Hoc ergo fuit temp⁹ beneplaciti t ips mise rendi vt ꝓ.iij. ꝑs.ca.j. Scōm testio nium aduentus messie est inquisitō iu deoꝝ fctā ipe xpi quā ñ fecissent nisi tē pus impletū cognouissent.tūc em̄ iudrē-

De fide opinione Judeoꝝ q̄ Messias ē ꝓdit

Tempus aduentus Messie

tos miserūt sacerdotes t leuitas ad Iohannē baptistā quē tūc sanctissimū in sctitate videbāt vt interrogarēt eum si erat messias vt dī Iob. j. Qui si dixisset q̄ sic eū recepissent ꝛ ꝓfessus ē t nō negauit. q; nō sum ego xp̄c. i. messias vtq; ꝓfessus est tñ q̄ erat eius vox t ꝑco clamās vt ꝑparent sibi vīā tanq̄ summo ꝛgi suo vero messieq; t digito eū ondit dicēs eis. hic est de q̄ dicebā vobis qui ppst me venit ante me factus ē. cuius nō sum dign⁹ corrigiā calciamēti soluē Et iterū digito eū ondens ait. Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pcā mundi. Ho ē etiā valet inquisitio facta p eos eodem tpe de barcosyba vt supradictū ē. Frustra em̄ eēt talis inquisitō si tps implentum nō coguissent. ¶ Tertiū testimoniū est Iosephi sapientissimi historiographi iudeox q̄ in xviij. li. antiq̄tatū describens tēpa tyberij cesaris sub q̄ passus ē xp̄c sic dicit. Fuit eisdē tpib⁹ ihs vir sapiēs si tñ virū eum noiare fas est Erat em̄ mirabiliū opex effector t doctor eox hoīm q̄ libēter ea q̄ vera sunt audiūt; t multos quidē iudeox multos etiā ex gentib⁹ sibi adiūxit: xp̄c ē erat. hūc accusatōe primox nr̄e gentis virox cū pylat⁹ in cruce agendū cē decreuisset nō deseruerūt eū q̄ ab initio eū dilexerant. Apparuit em̄ eis iterū viuus ter q̄ diuinit⁹ inspirati ꝓphe hec vel alia ō eo innūera miracula futura ꝓdixerūt. hec ille. ¶ Quartū testimoniū ē pylati q̄ āno dñi. xxxvj. impij ⁹o tyberij. xxj. cū eēt mos romanis vt ꝓuincie iudicēs senatui scripto renūciarēt vt si q̄d noui in his q̄s regebāt ꝓuinciis accidisset: scripsit epl'am ad tyberiū ſ̄ hac forma. Tyberio augusto pontⁱ pilat⁹ salutē. Quic accidit q̄ ipse ꝓbauit iudeos p inuidiam se suosq; posteros crudeli damnatōne ꝑemisse. Cum em̄ ꝓmissum haberent patres eorū q̄ deus ipsox mitteret illis p virginem sanctā sunz qui rex ipsox merito diceret hūc me ꝓsente misit in iudeam quem cū vidissent cecos illūinasse. leprosos mūdasse. paraliticos curasse. demones effugasse. mortuos suscitasse. ventis imperasse. pedibusq; siccis super undas maris ambulasse t alia multa miracula fecisse t omīs popul⁹ iudeox diceret eum esse dei filiū; ꝓncipes sacerdotū inuidia ꝓta eum moti traq; mihi eum tradiderūt t alia. paluꝭ mentiēres hūc magum esse t ꝓta legem eox agere dixerūt. Ego aūt ita esse credidi. Ipsum q; flagellatum eox arbitrio tradidi qui eum crucifixerūt t sepulchro custodes adhibuerūt. Ille quoq; militib⁹ meis custodientib⁹ die tercia resurrexit. Intm̄ ho nequicia iudeox ꝓta eum exarsit vt ipsis custodientibus pecuniā darent quatin⁹ discipulos eius corp⁹ rapuisse dicerent. Sed illi qō facrum fuerat tacere nō valentes testati sunt eum resurrexisse seq; visionem angelox vidisset a iudeis pecuniā accepisse. Hoc aūt ideo scripsit ne qs aliter estimet factum esse vel credendū mendacijs iudeox. Tūc tyberius cum suffragio magni fauoris retulit ad senatum t posuit vt xp̄c deus haberet. At senatus recusauit: indignat⁹ q; nō sibi ſ̄m morē epl'a p̄ fuisset delata. Et sic satis claret ex p̄dictis q̄tuor testimonijs tēpus aduentus messie fuisse ante destructionem secundi templi.

Q̄ver⁹ messias dz eē de genere iude ꝓcedēs de medio filiorum iacob.

SEcūd⁹ thesaur⁹ apīt de genere messie. qō sacra scptura p̄nūciat t specifice determinat t ipletus ē in ihū nazareno. Naz dixit dñs moysi Deu. xviij. ꝓphaz suscitabo eis de medio frm̄ suox sil'z tibi. ponāq; verba mea in ore eius. Qui aūt verba eⁱ⁹ q̄ loquit

voie meo audire noluerit ego vltor ex istam. Et p3 q̄ ista auctas nulli pōt applicari nisi ieſu nazareno vero meſſie nr̄o: qō p3 p duas ei⁹ ptes principales. Prima po auctis est ꝓpham suscitabit de⁹ filijs isr̄l de medio fratrū suor. Ecce gen⁹ meſſie. Pro q̄ nota q̄ iudei dicunt filij isr̄l vel iacob qō idez ē. Israel nūr habuit q̄tuor vxores ex quib⁹ procreauit xij. filios t vnā filiā. Prima fuit lya q̄ habuit ser filios t vnā filiā per ordinē q̄ sequunt. s. Ruben. Symeon. Leui. Iudas. Isachar. zabulon. Dyna p3 Gen̄. xxxv. Scōa vxor ei⁹ fuit rachel q̄ habuit solū duos filios. s. Ioseph Beniamin. Tercia fuit balla ancilla rachelis q̄ būit solū duos filios. s. Dan t nepthalim. Quarta fuit zelpha ancilla lye q̄ bōit solum duos filios. s. gad t asser qō p3 Gen̄. vbi supra. Nō q̄d dicit auctas. ꝓphas suscitabo eio de medio fratrū suor. Iste ē ꝓpha qui debebat esse messias non potuit esse de filijs bale ancille rachelis: q: nō habuit nisi duos filios t in duob⁹ nō est medium. nec potuit cē de filijs zelphe ꝓpter eandez cām nec a filij de filijs rachelis ē oportet q̄ sit de filijs lye q̄ fuerūt septem t in nūero septenario ē medium sez quart⁹. Nūerenk ē filij lye p ordinē primi tres sunt Ruben. Symeon. Leui. vltimi tres yſachar. zabulon. dyna. medij istor fuit iudas q̄ fuit quart⁹. ꝓpha ē qui debebat cē messias ad h̄ vt suscitaret eū de⁹ de medio fratrum suor de buit esse de tribu iuda. Ecce gen⁹ eius. Hic diligēter attende absconditū mysterij ḡre. s. de⁹ dixit. de medio suscitabo ꝓphā. i. messiā. Gen⁹ eñ būanū p̄ter pecc̄ primi hois et pp innumera pecc̄ q̄ postmodū hoies ꝑmiserūt fuit diuisum a deo sicut dicit ysa. lix. Iniq̄tates vestre diuiserūt inr̄ vos et deū vr̄m t abscondērūt faciem ei⁹ a vobis. Istō est signum maximi odij inter deum et homines. s. abscondere faciem suā ab homine. Quia tria sunt signa inimicicie t istud est sup: ponū. Primum est cū quis denegat alicui suam familiaritatem quemadmodum xp̄c illi cui dixit Matb. viij. t Luce. ix. vulpes foueas habent cē. Scōm est cum quis denegat alicui suam loquelam sicut Johannes euange. dicit loquens de heretico. ij. to. j. nec ave ei dixeritis. Tercium t vltimū est cum quis denegat alicui suū aspectū. sicut dauid dixit de absalone filio suo. ij. Reg. xiij. q̄ nō videret faciem regis: In hoc gradu erat deus respectu humani generis sicut ait moysi Exo. xxxiij. Non videbit me homo t viuet. t gemēs Job. ca. xiij. dicebat. Cur faciem tuā absconditis et arbitraris me inimicum tuum Habacuc. c. j. Mūdi sunt oculi tui dñe vt nō videas malū t respicere ad iniquitatē nō poteris. Cū ergo tanta esset discordia inter deū t homines t ad pacificandum discordes sit necessarius mediator. Ihō messias ꝑmissus debuit exire t suscitari de medio qō verdicie fuit impletum in xp̄o ihu saluatore nostro. Quia ipse vt ostenderat q̄ verā pacē venerat facere inter deū t hoies t vt innueret: q̄ verus mediator erat quasi semp medium elegit. s. pacem inchoans. pacez ordinans. pacē ꝑfirmās. pacem publicans. pacem ꝑseruās. Hi sunt quinq̄ passus ascensus nostre salutis. Est ergo primus passus q̄ xp̄c pacez inchoans exiuit de medio q: est media in trinitate ꝑsona. Hic sunt due ꝓpositiones signare. Prima est q̄ debuit deus incarnari vt homo reconciliaret deo t fieret pax. Scōa q̄ nō pater nec spūs sanct⁹ h̄ filius. Prima ꝓpositio patet duplicit̄er. primo q: nulla creatura sufficiebat ad tātū debitū ꝑsoluēdū. cū debitū cēt infinitū q: ꝙ infinitū offensa fuit facta. Scōo q: ꝓria ꝓpio curantur.

Cum ḡ hō cum peccasset voluerit esse deus dicēte sibi dyabolo eritꝭ sicut dij: Gen.iij.ḡ p cōsaniū vt hō curaret optuit q̄ p̄ prarius de⁹ fieret hō. De hac materia in ārto loc⁹ dicet. Hēc̄a ꝓpositio p3 qr licet tres pſone sint vn⁹ de⁹, distinguunt̄ tñ realiter p relatiōes t habent etiā appropriata distincta. qr potentia appropriat pri. sapia filio. t bonitas siue amor spūscto. q̄ sunt quasi tres diuise triū pſonaꝝ offerentiū se in campo certamine vt cuiuscūq; tangeret diuisa, p hoīe exiret in campum. venit dyabol⁹ t tetigit diuisas filij dicēdo pentib⁹ primis. Eritis sicut dij sciētes bonū t malū. nō dixit potentes nec boni sed sciētes. t cū scia sit appropriatū filij sicut potentia pris. t bonitas spūscti vt dictū est. nō ergo debuit venire p redemptōne hois t ei⁹ reconciliatōe de⁹ pater nec spūsanct⁹ ſ filius q̄ est media in trinitate pſona. Iesu pacem inchoans venit in tpe medio. Quirūt. n. tria silentia ab initio mūdi vsq; ad beatitudinē eternā sicut patuit supra in .ij. ar. iiij. tercie p̄sideratōis. t ꝫ est qō dicit Bapt. xviij. Dum medium silentium tenuerūt oīa t nox i suo cursu medium iter b̄ret. ſ. ihpotes sermo tu⁹ dñe exiliens de celo a regalib⁹ sedib⁹ venit. Angel⁹ venit ad virginē hora cōpletorij. Et ideo nūc pulsat, p ane maria: duranit sacra collocutio vsq; ad dimidium noctis t tunc dante consensū virgine oīpotens sermo dei. i. verbū patris q̄ est ei⁹ filius a regalib⁹ sedibus venit i vterū virginis. Sic ergo p3 q̄ filius dei venit in medio silentio in incarnatōnem sic etiā natus fuit media nocte sicut p3 Lu. ij. qr pastores custodiebant vigilias nocturnas. p̄dicta tria silentia figurant nobis tres magnos annos durationis mūdi. In quoꝝ medio debebat venire messias ad vnificandū gen⁹ hūanum, p petitū mortuū dicēte ꝫpha abacuc. iij. c. dñe op⁹ tuū in medio ānoꝝ vnifica fluid in medio ānoꝝ notū facies. Tres pacē inchoās steterit in medio. ſ. vteri v ginalis. Ipsa em̄ v̄go bta q̄ debuit esse mater ili⁹ excellentissimi mediū inē deum t hoiem rōnabile fuit q̄ etiaꝫ ipsa esset mediū. Fuit em̄ medium loycale mediū morale t mediū naturale. querūt em̄ loyci mediū ad p̄cludendū maiorē extremitatē ō minoꝝ de q̄ fac̄ Aris. magnū p̄cessū i.ij. priorꝝ. Maior extremitas de⁹ ē. minoꝝ extremitas i genē rōnabiliū hō ē p̄sierūt p̄tarche et ꝫphe t multi alij multos tpib⁹ mediū ad cōcludendū p̄dictam maiorē extremitatem de minoꝝ t nō inuenerūt. Ihs venit beata virgo t facta est mediū: quia in ipsa t p ipsam verbum caro factum est t maior extremitas p̄dicata est de minori. quia homo est deus. t etiā minor de maiori quia deus est hō. Est em̄ virgo beata medium morale. Fm em̄ aristotlem. ij. ethicoꝝ mediuꝫ morale est virtus nihil participans de extremis q; extrema sūt viciosa, tale medium fuit virgo beata q̄ nullū vicium contraxit. Et fm Piero. nihil gratie. nihil virtutis. nihil candoris est quod nō resplendeat in maria. Fuit etiā mediū nāle q̄ ponit̄ triplex a phis. ſ. medium circuli. mediū celi. medium mūdi. Mediū circuli ē a q̄ oēs linee recte, p tracte ad circūferentiā sunt eq̄les. Et ergo istud est bta virgo. In circulo sē p̄ōes q; i circuitu impij ambulabāt teste ps. xj. t ab ea ad circulū linee ducte sunt eq̄les qr oēs p̄ōes et alios eq̄liter videt respicere. vñ Bern. Maria o.b⁹ oia facta ē sapiēt⁹ t insipientib⁹ copiosissima charitate debitrice se fecit. vt de plenitudine ei⁹ suscipiāt vniuersi. Est er mediū celi q̄ dr linea eq̄noctialis in q̄ cū ē sol eq̄noctium facit t sub q̄ bitantes nō agitant̄ p̄turbatōnibus tpm: qr sunt in optima dispositōe

xpter qđ multi theologi dixerũt q sub illa linea est paradisus terrestris: talis linea fuit ẏgo brã q: cũ sol iustitie factũ est equinoxiũ: q: nox sicut dies fuit illuminata. Infinitũ visum ẽ eqri finito. eternũ tpali. Immortale mortali. Inuisibile visibili. Immẽsus capabili. diuitẽ pauperi. boies etiã q habitant sub hac linea sũt in optima dispositõne: non agitant nec̃ mouent pturbatõnib⁹ demoniũ. xpter qđ merito dicitur paradisus. Tũc em impleta fuit figura illa Gen̄.ij. q: posuit de⁹ lignũ vite in medio paradisi. i. xp̃m verũ filiũ suũ in medio ventr̄ ẏginalis. Est etiã virgo brã mediũ mundi. Istud dī a phis esse terra q eqliter vndiq̃ distat a celo. Tres sũt sunt xpietates terre xpter q virgo brã dī terra. Est em infima t materia ẏgo infima q: humilima: cũ enim deberet esse mr̄ dei vocauit se ancillaz Lu.j. Ecce ancilla dñi ⁊c. Scdo ad terrã currũt aq̃ t ad brãm ẏginẽ abundãte gr̃az p̃s.c.xij. iter mediũ montiũ pertransibũt aq̃. Tercio oia ponderosa tendũt ad terrã tanq̃ ad centrũ t suuz mediũ vt ibi saluent sic t pctõres gñali pondere pctõz recurrẽtes ad istũ mediũ saluant. Nñ berũ. ad mariaz velut ad mediũ dei recurrãt q in celo sunt et q in inferno. t q nos pcesserũt. t nos q sum⁹ t q nos sequunt t nati natorum t q nascent ex illis. Sic g̃ p̃z quõ beata ẏgo est mediũ loycale. morale t naturale p pace flenda inter deũ t boies. Verus g̃ messias filius dei in inchoatõne pacis extulit de medio psonaz diuinaz inq̃tum de⁹. Fuscitat⁹ est de medio fratrũ. Inq̃tum hõ: venit ī medio filentio in medio annoz t stetit in medio paradisi. s. vterī ẏginalis t sic tanq̃ mediator: verus in inchoatione pacis vnuit duas. s. deum t homines: quia deus t homo vnus est xp̃c. s. verus mediator. Secund⁹ passus est q ordinando pacem xp̃c verus messias stetit in medio quadrupliciter. Primo statim sicut fuit natus stetit in medio animalium. scz bouis t azini sicut p̃z abacuc. ij. Fm aliam translatõnem. per bouem qui ruminat intelligunt contemplatiui quorum officium est ruminare dei magnalia. s. rerum creatõnem. domis rectea: õnem. mundi gubernationem premiatõnem bonoz: t punitionẽ malorum. Per azinum intelligunt activi quorum officium est onera t labores tolerare quales sunt predicatores confessores t oĩes exercitantes se in operibus misericordie. inter quos xp̃s positus est. vtroq̃ in societatem recipit t ad suam beatitudinem perducit tam factos homines. i. rationabiles q p paccatũ quasi bestie vivebant. Secundo ordinando pacem inuentus est in medio doctoz sicut patet Luce.ij. Cum factus esset annoz. xij. dicit textuo audientẽ illos t interrogantem se quid. stupebant aũt sup prudentia t responsis eius. q: nunq̃ viderant infantem tam tenere etatis tante sapientie p maxime cum scirent eum literas non didicisse. Inuentus est g̃ in medio doctoz in signũ q sapientes t docti huius mũdi vel hẽbant ad illud mediũ mentis vel q sapia illoz p excessum splẽdoris illi⁹ mediꝰ debebat obfuscari. qđ indicat nũer⁹. xij. ãnoz q ẽ nũer⁹ superexcrescẽs fm bm ysiñ. li etimo. iij. q: ei⁹ ptes aliquote pl⁹ reddũt q̃ suũ totum. p̃z q: ille est vnꝰ t duo t tres t q̃tor et sex q̃ sunt tũcte reddit. x. t sex. sic etiaz imp: roportionabilit sapia xp̃i excedebat sapiam doctoz. Tercio ordinãdo pacem transiuit p mediũ inimicoz ipsos fugiẽs Lu.iij. q: cũ voluissent ipm p̃cipitare ō mõte ipe trãsiẽs p mediũ illoz ibat. Dicit beda q cum p̃cipitarent rupis ad modũ cere liq̃facte cessit t fecit quoddã pcauũ in q̃ recept⁹ est xp̃s

t manent ibi rugevestior signa pedio sicut asserunt illi qviderūt. tūc.n. fecit se inuisibilē p mediū transiens. fugiēs morte ēpiratōio. qr nō debebat mori nisi in ligno vt vinceret vincentez in ligno. Quarto ordinādo pacē stetit in medio discipulor. dando eis formam eligendi plātū eos crudelēs t elo ferulens. vñ Luce. xxiij. Ego inqt in medio vrm sūz. sicut q ministrat. q. d. Ille sit vobis supior q fuerit būlior. nō ergo attendatis qs sit maior ꝫ attendite qs būlior sicut ego. qui lz sim dño t magister vr nō. sicut q recūbit in mensa ꝫ sicut qui ministrat. ptz ergo q xpc verus messias ordinādo pacē inter deuz t hoiem stetit in medio aialiū. Innocuus est in medio doctor fugit p medium pfector t ministrat in medio discipulor. Tercius passus est xpc. cōsumādo pacē ordinatā stetit in medio dupliciter. p stetit in medio latronū sicut ptz Jo. xix. crucifixerūt cū eo duos latrones hinc t inde mediū aūt Iesum qō iudei fecerūt vt pplis cōis cogitaret q qr erat cū malefactorib⁹ punit⁹ erat malefactor sicut t alij. Sz ñ divina dispensatōne factū est vt impleret ꝫphia Ysaie q ante illū vacua fuerat Ysa. liij. t cū sceleratis deputatus est. Posit⁹ ē aūt in medio latronū. vt nullus quātūcunqz pctor desperet de venia si voluerit facere pniam. qr t ille latro lz sero cognoscēs pctm suū t petens miaz inuenit subito venīā. hodie inquit eris mecū in paradyso. t sic factū est. qr ea dē die vidit divinā ēntiā que visio dr paradysus. sic cū videret xpm sci patres in inferno paradisus fuit ibidē. Hecūdo cōsumādo pacē stetit in medio terre. qr mōs calvarie vbi crucifix⁹ ē xpc est in medio terre habitabilis. tūc aūt impleta fuit ꝫphia dauid in pō. lxxiij. Deus aūt rex nr ante secula. i. eterna ordinatione rex optatus est salutē i medio terre. tūc.n. ibi optata est salus humani generis t cōsūmata pax int hominē t deū. Fuit.n. xpc crucifixus in medio terre vt tanq̄ centrū t mediuz oīm oia traheret ad seipm. qr ipe dixit cū exaltat⁹ fuero a terra in cruce i medio terre oia trahā ad meipm Jo. xij.

Quartus passus est q xpc publicādo pacē cōsummatā stetit medio. vnō post resurrectōem stetit i medio discipulor suor. t dixit eis ter. pax vobis. Joh. xx. q. d. Jam est pax inter deū et hoiem ꝓsumata p passionē meā. stans in medio latronū t i medio terre. t iō pacē cōsūmatā vobis i publico dicēs in medio vrm pax vobis. Et sicut xpc p seipm stans in medio pacē publicauit discipulis. sic t p lras p totū mundū divulgauit. Ille lre inter ceteras fuerūt eple pauli in quib⁹ mō publicauit q xpc ꝓsonaliter extrema divisa vnierat factus meditator. vñ ad Gal. iij. loquens de xpo quō lex fuit posita in manu eius. sicut i manu mediatoris vt de ea faceret qō vellet dicit. mediator aūt vnius nō est. deus aūt vn⁹ est. ops ergo q mediator sit duor t sit nō solū deus ꝫ deus t hō vnīs extrema divisa. publicauit etiaz q xpc fuit mediator extrema ꝓcorditer pacificās vt ptz ad Hebre. ix. vbi dicit q xpc nov testamēti mediator ē. vt morte inter cedente in redēptōem earū quaricationū que erāt sub ptori testamēto. repromissionē acciptāt q vocati sunt eterne hereditatis. Intimauit etiā firma pacē p lras. pp qō de xpo dicit ad Hebre. viij. melioris testamēti mediator ē Jesus. quanto in melioribus repromissionibus sanctiū est. Veteris testamēti mediator fuit moyses q. p. misit observātias bona tpalia. Novi testamēti mediator est ihesus qui promittit fidelibus regnū celor. publicauit etiā p lras hominibus q xpc pacē imobiliter ratifi-

caneret dicēs de ipo.j.Thi.iij. Medi
tor dei ⁊ hoim hō iesus xpc. cuius te
stamentū confirmatū est rpibus fnis.

Quintus passus ē q̄ xpc pacē pub
licatā cōseruando vsq; in finem seculi
stat in medio. Ipc.n.dixit Math.vlt.
Ecce ego vobiscū sum oibus diebus:
vsq; ad cōsūmatōem seculi. Hz quō sit
in medio vidit Joh. euāgelista apoc.
j.vbi dicit.vidi septē cādelabra aurea.
⁊ in medio.vij.candelabrox aureox si
milē filio hois.i.xpo filio dginio. Ista
septē candelabra aurea sūt septē eccie
sacra.s.baptism⁹.cōfirmatio.pnia.eu
charistia.sacer ordo.mrimoniū.extre
ma vnctio. In quox medio.s.in sacra
mento eucharistie est xpc verus deus
⁊ verus hō.qō sacramentū etiā durabit
vsq; ad aduentū xpi ad iudiciū. vt
dicit aplūs.j.Cor.xj.Quotiens.n.mā
ducabitis panē hunc ⁊ calicē bibetis
mortē dñi annūciabitis donec veniat.
scz ad iudiciū. Est ergo xpc in sacrām
to eucharistie vsq; ad finē seculi. sicut
in medio septē candelabrox aureorum
pacem inter deū ⁊ hoiem cōseruando
⁊ nō solū inter deum ⁊ hoies.sed etiaz
inter hoies ⁊ hoies existentes in me
dio eox.eox voluntatē faciendo.sicut
ipe dicit Math.xviij.vbi duo vel tres
fuerint cōgregati in noīe meo in me
dio eox sum. Dicit in noīe meo.i.in
charitate in medio eox sum.s. eox fa
ciendo voluntatē si fuerit eox petitio
triplici conditiōe regulata.s.q̄ petant
p se ⁊ pie ⁊ pseueranter. Bene ergo di
ctū est moysi a dño in pmissione mes
sie. ꝓphetā suscitabo eis de medio fra
trū suox. Ex quib⁹ duo catholica do
cumenta acciptunt. Primū q̄ verus
messias debebat eē mediator dei ⁊ ho
minū. Secundū q̄ verus messias de
bebat eē de genere tribus iude q̄ ma
nifeste impleta sunt in xpo iesu salua
tore nostro.

Q; verus messias debeat esse similis moysi in dādo legē

Tercius thesaurus aperit ō assi
milatione messie quā sacra scri
ptura determinat. q; postq̄ de⁹
dixit moysi. ꝓphetaz suscitabo eis de
medio fratrū suox stantm subiūxit cui
debebat assistāri dicēs sis'em tui.c.quo
supra.forte.n.dixissent iudei nō sufficere
ad hoc q̄ dō dicat messias q̄ exeat a medio.s.a tribu iuda. quia mul
ti alij ꝓphete fuerūt ō tribu iuda.vt da
uid.⁊ sic suscitati sunt de medio fratrū
suox. Sed quid dicit regula. singula
que nō psunt multa vnita iuuant. suf
ficit q̄ q̄tū ad hoc q̄ debebat eē de tri
bu iuda verificat in iesu nazareno. qa
ihe fuit filius marie que fuit despōsa
ta ioseph q̄ fuit de tribu iuda. vt patet
Math.j.⁊ mulieres nō desponsabant
nisi viris tribus suc. Jō sequit in au
ctoritate que dicta fuit moysi. ꝓphetā
suscitabo eis ⁊c.sis'em tui.q̄ dicat de⁹
nō solū sufficit q̄ sit de tribu iuda sed
q̄ assimilet tibi. Ista sūtrudo debuit
hm aliq̄d singulare eē q̄ō fuerit i moy
se ⁊ ū hm aliquid cōe. Moyses duxit
ppm ⁊ rexit. Multi etiā alij hoc fece
runt vt aaron cū eo ⁊ post eum Josue
Moyses fecit multa miracula et alij
multi. hoc idem ⁊ maiora vt heliseus
q̄ mortuū suscitauit q̄ō ē maximū mi
raculox. Hz in q̄ inuenit moyses sin
gularis nō habens parē in quo dz sibi
assimilari messias.certe in dando le
gem. hic sunt quatuor puncta videda
Primus punctus est q̄o moyses fu
it singularis in dando legem. Secun
dus si iesus verus messias debuit da
re aliā legē a lege moysi. Tercius si de
bebat illā legē quā daret scribē. Quar
tus que est excellentia legis noue.

¶ Quomoyses fuit singularis in dando legem.

Circa primū poneū posset aliquis dicere q moyses non fuit singularis in dando legē. quia ſm Isid. v. etbl. c. j. multi fuerūt q dederunt leges. q primus q dedit leges grecis fuit foroneus rex. primus q dedit leges egyptijs fuit mercurius termegistus. primus qui dedit leges atheniensibus fuit solon. primus q dedit leges lacedemonijs fuit ligurgus. Iste fecit legē q ciues haberēt liberiatē eligendi magistratus t rectores. Iste diuisit solū tam in domibus q̄ in vineis t alijs p̄dijs q equale ne dō possz dici potentior alio. Iste fecit inuenes vna veste nō amplius toto anno vterētur. nō pmisit aliquē cultus alio p̄gredi. nec opulentu⁹ epulari. Qui singula ſ pecunia ſ cōpensatōe messiū coequari iussit. pueros puberes nō in foro sed in agrū deduci iussit ne primos ānos in luxuria sed in labore t ope agerent nec prius in vbē redirent q̄ viri facti essent. Statuit virgines sine dote nubere vt vxores nō pecunie cā eligerēt ſ virtute. t sic mrimonia diuina pnerēt. Martimū honorē nō diuitijs t potentū ſ senū esse statuit. Demuz vt suis legibus eternitatē daret iureiurādo obligauit ciuitatē nihil mutaturos priusq̄ reuerteret. Profectus est autē cretā vbi voluntariū exilium p̄petuo egit moriensq̄ abijci sua ossa in mari iussit. ne forte lacedemonios se solutos crederent iureiurando si corpus eius reduceret ad ciuitatē. Primus q̄ dedit leges romanis fuit Numa pompilius. qui primus successit romulo in regno Deinde cū pplos seditiosos magistratus ferre nō posset. x. viros legib⁹ ferendis creauit. qui leges ex libris solonis in latinū sermonē trāslatas. xij. tabulis exposuerūt. Paulatim aūt antiquę leges vetustate atq̄ incuria periērūt. Noue a constantino cesare cepēt t reliquis succedentibus. eraneq̄ permitte t moderate. Postea theodosius minor augustus ad similitudinez gregoriani t hermogeniani codicem factum constitutionuz a Constantini temporib⁹ sub proprio cuiusq̄ imperatoris titulo disposuit quem suo nomine theodosianuz vocauit. Justinianus vo qui iperauit anno dominī q̄n gentesimo quadragesimosecundo. et imperauit annis. xxxviij. hic leges ciuiles q̄ romane quarū erat nimia prolixitas admirabili brevitate correxit t ad. xij. libros coartauit. Et de omnib⁹ vnū codicē ordinauit. quē codicē Justinianū appellari volnit. Fecit etiam librum institutionū quez in quattuor distinxit libros in quibus legum primordia continentur. Nouas quoq̄ leges quas ipe fecerat in vnū volumen redactas novellas vocari voluit que cōmuniter autentice appellant t sunt per collatōes distincte. Omniū etiam magistratuū t iudicum seu iuris consultoris legesq̄ duoz milliū librorz esse dicebant abbreuiari fecit t ad numerz librorz quinquaginta redigit. q̄primoq̄ libū digestorz seu pādectarz vocari mādauit. quibus legibus hodie tot⁹ mūdus ordinatur t regit. In isto principe cōcurrerūt potentia sapientia t diuinus cultus. per potentiā hostes superauit. per sapiam inundū iustis legibus ordinauit. per diuinū cultuz deū t ecclesiam edificijs t alijs operibus honorauit. Cum ergo omes predicti leges dederint vt ostensum est: patet euidenter q̄ Moyses in dando legem non fuit singularis. Respondeo et primo declaro quid est lex. Secundo distinguam nomen legis. Tercio soluetur dubitatio. Circa primū dicit q̄ lex est quoddā spāle vinculū quo ho-

mines tenent ⁊ ligant ne ꝙ actus illiciti eos cuagent. Sic.n. atalia siluestria si domant nisi ꝑ sortibus vinculis teneãtur. quia. ſ. nũq̃ domita efficerent si sine vinculis ad voluntatẽ suã vagari dimitterent. Sic ꝺo necesse fuit vt leges ⁊ mandata a deo ⁊ a supplotibus fierẽt vt infra limites iusticie vagabiles mores hoim conigerẽt ⁊ domarent. Hõ ẽm ꝙ sicut vir vanus in supbiã erigit. ⁊ sicut pullũ onagri se natũ liberũ putat. vt ꝺr Job. xj. Nunq̃ pfecte corrigeret vl domaret si sine legẽ vinculo vagari ad arbitriũ sineret. Et hõ circa scõm ad ligandũ mores hoim ne vagarent cõstituta est lex triplex. ſ. lex nature diuine cure ⁊ hũane cure. Lex nature est illa inflexibilis certitudo quã deus infinderit ꝓscie collocauit ne ꝺo excusari possit que vnicuiq; dictat ⁊ ostendit ꝺd bonũ vel quid malũ. de qua ꝺr ad Roma. ij. Cũ gentes que legẽ nõ habẽt ea que legis sunt faciunt. ipi sibi sunt lex vide ibi. Lex diuine cure ẽ quã dedit deus moysi i scriptis. Et hõ ꝺr lex scripture. ⁊ quã xp̃c in illa ꝓmissus iplẽs vacuitatẽ eius veniens ex generis humani amore ꝙ seipm do cuit ⁊ in cordibus impssit sutisq; fidelibus dereliquit ⁊ hõ dicta ẽ lex amoris. Lex ꝺo humane cure est illa quã ad regimẽ hũanus pncipes statuerũt. de qua ꝺr. j. Cor. vij. Lex in hoie dominat quãto tpe vivit. Circa tertiũ ad ꝓdictã dubitatõ nẽ ꝺr ꝙ verũ est moysen in dãdo legẽ esse singularez. ⁊ verũ est ꝙ alij ꝙ dicti sunt dederũt leges. qz moyses dedit legẽ diuinã. Illi ꝺo leges dederũt hũanas. ait.n. beatus ysidorus vbi supra. Moyses gentis hebraice ꝓus olim diuinas leges sacro ſmõ explicauit. vt infra ca. ij. ponens ordiam inter leges diuinas ⁊ hũanas dicit. omẽs aũt leges aut diuine sunt aut hũane. diuine nature hũane moribus constant. Ideoq; hec. ſ. hũane discrepant. qz alie alijs gentibus placent. Si ꝙ moyses ideo dedo legẽ diuinã fuit singularis ⁊ solus in illo ꝙ singularẽ fuit ꝓpha suscitaturus de medio debebat ei assistari. sequitur ꝙ ille ꝓpha debebat dare legẽ diuinã. qõ solũ impletũ est in iesu xp̃o saluatore nr̃o ꝙ dedit legẽ euangelicaz q̃ lex diuina est ⁊ noua. sicut moyses dedit legẽ diuinã antiquã. Quo ad secundũ pnctũ. ſ. vtrũ iesus verus messias debuit dare legẽ diuinã aliã a lege moysi. dico ꝙ sic. ad qõ ꝓbandũ adduco tres fidelissimos testes. quoꝝ primus est esaias ꝙ in. c. ij. qõ ad lram exponit de messia inter cetera dicit. De syon exibit lex ⁊ verbũ dñi de irlm. qõ verũ est in iesu nazareno vero messia ⁊ in eius discipulis ⁊ aplis ꝙ inceperũt verbũ ꝓdicatõis in irlm. ⁊ cõtinuauerũt ⁊ publicauerũt ꝙ totũ mundũ. ꝺa in oẽm terrã exiuit sonus coꝝ ⁊c. Declarat rabisalomon sup verbo. elevabitur sup oẽs colles. c. eodẽ dicẽs. Quid vult dicere elevabit sup colles nisi qz miraculũ ꝙ erit factũ in eo erit maius q̃ miracula montis synaiꝝ carmeli et thabor. Et qõ est illud miraculũ ẽ illõ qõ dicit de syon exibit lex. Iterũ ꝺr i midraas tusim. i. in glo. psalterij sup illud Dñe in fortitudine tua letabit rex. psa. xx. ꝺr sic. Quid voluit dicere Esaias i c. xj. qñ dixit. In illo die erit radix yesse que stat in signũ pploꝝ ipm gentes deprecabunt. ⁊ erit sepulchꝝ eius gloriosum. Dicit rabihãma. Nonvenit rex messias nisi vt det gentibus seculi mãdata. sicut tabernacula palmes ⁊ philacteria. Satis apparet ex intentõe huius doctoris ꝙ deus debebat dare legem nouã in qua essent mandata ceremonialia sicut in lege vetert. Et qz facmentõem aliquarũ ceremoniaꝝ legis antique. nõ apparet ꝙ sit sua intentio ꝙ messias deberet dare illas easdem

cerimoniaꝝ. cum causa ꝓpter q̄ date fuerunt in illo tpe sit iam p̄terita ⁊ i tpe messie nō est locus vt dicit. Itē dr in midras sichasirim .i. in glo. cantico rū sup textu ca. p̄mi vbi dr. Osculetur me osculo oris sui. dic̄ rabi iabyda. In hora qua israhel audierunt ex ore dei. Duo prima mandata legis fuerūt firmari in cordibus suis taliter. q̄ nō tradiderunt oblationi. Veniūt ad moysen ⁊ dixerunt. en rabi opz q̄ tu sis mediator inter deū ⁊ nos. sicut scriptū est Exo. xx. Dixerūt moysi loquere tu nobis ⁊ audiemus. non loquatur dñs nobis ne forte moriamur. Ex illo tūc docebat eos moyseo legē. ⁊ qui addiscebant oblationi tradebāt. ⁊ dixerūt. sic̄ moyses est carnalis ⁊ transiens sic doctrina sua transit a nobis. ⁊ dixerūt rabi. vtinā vellet deus secūdo ostēdi nobis ⁊ ip̄e oscularet nos osculis oris sui taliter q̄ sua doctrina reformaretur in cordibus nr̄is. ⁊ dixit eis moyses hoc nō pōt ee mō. ꝙ in tpe messie erit. quia sic scriptū est Hiere. xxxj. dabo legem meā in visceribus eoꝝ ⁊ in cordib⁹ eorū scribam eaꝝ. hec ibi. Hec est illa lex quā cum magna instantia petebat dauid secūdus testis in psal. cxviij. legez pone mihi dñe viā iustificationū tuaꝝ ⁊ exquirā eam sp. hic pōt queri a iudeis quā legē hic petebat a dño Dauid. nō legem moysi qz eam iam habebat. ꝙ aliā. qz dicit viam iustificationū tuarū. ⁊ hec nō est alta nisi veri messie iesu nazareni qui iustificat. lex. n. moysi nō iustificabat nec eius sacrificia. ptz qz illa sacrificia de q̄ se non placebant deo. nec cū lege instituta sunt Hiere. vij. B dicit dñs. nō sum locutus cum patribus vr̄is in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocaustoꝝ ⁊ victimarū. ꝙ fm q̄ dicit rabi moyseo ō egypto. Ista sacrificia nō fuerūt data nisi vt retraherent a sacrificijs ydoloꝝ. ⁊ in signū huius nō fuerunt data ꝓpło nisi postq̄ ꝓplo ad idolatriā declinauit vt ruinam constanter adorando. Ideo voluit deus magis ea sibi offerri q̄ idol. ⁊ de hoc pulcre tractat sanctus Tho. ꝓma sc̄de. q. cij. arti. iij. in corpe. ⁊ dein de p totū. Itē patet q̄ sacrificia legis moysi nō iustificauerūt. qz semp cū eorū oblatōe requirebat oblatio sacerdotis patet in leuitico. Sed q̄d si sacerdos esset malus ⁊ indignus vtrū eraꝝ direct a dño. certe nihil valebat totum sacrificiū. ⁊ hoc est qō dicunt doctores theologi i quarto q̄ sacrificia valebāt nō ex ope opato ꝙ ex ope opante. Secus est de sacrificio veri nr̄i messie iesu nazareni. q̄ valent ex ope opante. et ex ope opato. vt ptz i baptismo q̄ quātucunq̄ sit malus minister ⁊ pessim⁹, etiā iudeus ⁊ infidelis quicūq̄ faciēs qō eccl̄ia intendit. baptismus complet suū effectū. Petebat ergo dauid legē veri messie iesu nazareni que iustificat dicens. legem pone mihi dñe iustificationū tuarū. hec est illa lex .i. iesu nazareni data in monte syon nō in monte synai de qua tercius testis .i. Hieremias ca. xxxj. dicit. Ecce dies veniūt .i. tpa noui testamēti. dicit dñs. ⁊ faciam domui israel ⁊ domui iuda .i. fidelib⁹ xp̄m cōfitentibus. generaliter ⁊ credentib⁹ de iudeis specialiter fm q̄ dicit Act. xiij. Primū vobis oportebat loqui verbum dei. ⁊c. fedus nouū .i. legem novaꝝ. lex em̄ frequenter in veteri testamento vocatur fedus nō fm pactum qō pepegi cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti qō irritū fecerunt. iō̄m multipliciter transgrediendo. sic̄ ptz in libris iudicū regū ⁊ paral. Ecce ꝙ expresse dicit ꝙ ba legem veri messie quam vocat fedus nouum esse pactū debere esse aliam a lege moysi. ⁊ dicit nō fm pactū qō pepigi cū ꝑribus eorum in die qua eduxi eos de terra egy

ptī.ſ.cum dedit eis legē in mōte ſynai

Quia ergo alia debebat cē lex meſſie promiſſi.ſ.ieſu xp̄i a lege moyſi videdā eſt differentia inter vtranq; legem que nō vna ſed multe incōpabiles dicte ſunt de q̄bus dat teſtimoniū ſacra ſcriptura ſp̄aliter doctrina beati pauli qui plen⁹q; oēs alij autores nouī teſtamenti locutus eſt oſidens.q; q; impleta erāt miſteria ip̄ius ceſſauit vſus legis moyſi que primo erat. Et de diuerſis ptibus ſuarū ep̄ſarū colligunt hic.xiiij.dñie.t addam vnaz vt ſic ſunt xv.dāe que p ordinem ſunt iſte que ſequūt.vicz lex moyſi eſt lex carnis.lex xp̄i eſt lex ſpūs.lex moyſi eſt lex timoris.lex xp̄i eſt lex amoris. lex moyſi ē lex figure.lex xp̄i eſt lex veritatis.lex lex moyſi eſt lex oneris ponderoſi t ſine cōmodo.lex xp̄i ē lex ſuauſtanis leuitatis t multi fructuſ.lex moyſi ē lex ſeruitutis.lex xp̄i eſt lex libertatis,lex moyſi eſt lex que occidit lex xp̄i eſt lex que viuificat.lex moyſi eſt lex mortis lex xp̄i eſt lex vite.lex moyſi eſt lex q̄ ē p̄tus pcti.lex xp̄i eſt lex q̄ ē plenitudo gr̄e.lex moyſi eſt lex antiquitatis t debilitatis.lex xp̄i eſt lex nouitatis t fortitudinis. lex moyſi eſt lex vacua . lex xp̄i eſt lex abundantie.lex moyſi ē lex imperfectōis.lex xp̄i eſt lex pfectōis.lex moyſi eſt lex nocte.lex xp̄i ē lex diei. lex moyſi eſt lex tenebraz.lex xp̄i ē lex lucis clare.lex moyſi ē lex miſterij dānationis.lex xp̄i eſt lex iuſticie t ſalutōis.lex moyſi ē lex ptcularis.lex xp̄i eſt lex generalis. Omiſſis primis.xiiij xpter plicitatē euitandā. que diligēs lector in p̄dictis ep̄lis poterit inueſtigare ꝫ quālibet cōditōem legis moyſi poterit cōcludere nō ſm pactuz ꝛc. vt ſupra. Vltimā ſolū p p̄ti intendo p tractare cuz hec ſit inter ceteras .xpia dīa vtriuſq; legis.lex.n. moyſi fuit ptcularis pp multa.primo q; lex ſeruil.ſ. moyſi. Scōo quo ad pp̄lm.q; fuit data ptcularī t limitato pp̄lo.ſ.deſcēdētibus ab abrāā p yſaac. Tercio q̄ ad p̄cepta cerimonialia ſacramēralia t iudicialia q̄ ſolū obligabant pp̄lm limitatū.ſ.iudeoz t nō alios boies mūdi, ꝓpter qō ille pp̄lo fuit dictus peculiaris. Quarto erat limitata t ptcularis quo ad locū.ſ.terre promiſſionis in qua obligabant iudei.t nō in altera ip̄lere multa ſuoz p̄ceptoz habentibus in ſe ceteros limites vel termios. Quinto quoad tp̄s.q; habebat durare tpe limitato.ſ.vſq; ad aduentū meſſie . lex ꝥo xp̄i eſt lex vniuerſalis. p̄ q⁹ lex dñi vniuerſi ſicut lex moyſi lex ſeruī. Scōo ē lex vniuerſalis ex ſine aliqua limitatōe q; mādat ſuis ap̄lis dicēs.cūtes i mūdū vniuerſum p̄dicate euangeliū oīni creature matth. vl.t q; baptizarēt oēs gentes t docerēt nō doctrinam moyſi ſeruī ſui ſed quā ip̄e dñs p̄cepit eis. et ꝓterea data t notificata lege q̄ ē vniuerſalis t cōis oibus gentibus, ſtatim ceſſauit lex moyſi q̄ erat ptcularis data iudeis cūvna eēt incōpatibilis alteri.t dico incōpatibilis ñ ſolū q; obſeruantia vtriuſq; nō p̄t cē in vna p̄ſona que ad plenū eas ſeruet.ſed vltra hoc incōpatibilitas eſt reſpectu diuerſarū p̄ſonarū cū vna lex q̄tū ad obſeruantiā debitā ip̄ius repellat in exiliū mittat alterā.nō ſolū ab illa p̄ſona in qua ſtat vel a domo.ciuitate regno vel imperio ſ a toto mūdo. t iō melius dicitur q; vna lex alterā totaliter annullat volo dicere q; nō p̄t eſſe lex dei ordinata ad ſalutē aiaz quā obſeruādo hō mereꝫ paradiſum niſi vna ſola q̄ ē lex gr̄e cui ē incōpatibilis lex ſcripture.ē ergo altera lex xp̄i a lege moyſi q; vna ptcularis t altera vniuerſalis . q; non ſm pactū ꝛc. vt ſupra.t ſic ceſſare debuit lex moyſi ſicut ptcularis aduenīente lege xp̄i que ē vniuerſalis t cōis

sicut minor dādo locū maiori. Quo ad tertiū punctū i q̄rebat exquo verus messias debebat dare legē. sic moyses t alia a lege moysi. vtr debuit scribere legē illā in pellibus petris vl alt quibus aliq extrinsecis. Videt.n. q̄ fuisset valde rōnabile q̄ ipe fecisset aliquē librū sacre scripture cui⁹ ipe fuisz principalis actor t scriptor. qz quelibz scia habet suū principalē actorez sicut grāmatica donatū. logica aristotelem. geometria euclidē. Ad hanc q̄onē rn̄detur ex dictis sancti Thome vltima pte sūme. q. xlij. arti. iij. q̄ n̄ fuit decēs aut cōueniens q̄ xp̄c legē suaz aut aliquē libr de sua doctrina scriberet propter quinq rōnes. Prima ne derogaret dignitati suc. qz oportuisset scribere miracula t sanctitatis opa p ipm facta t famā quaz habuit in pplo q̄ oia essent in laudē sui. que licz sint supbia scribere potuisset. in mentib⁹ tn̄ hoim nō careret arrogantie nota. Secda rō ne tolleret auctoritatē suā spūssancto Is.n. inditia sint opa trinitatis adextra fm Aug. in enchi. t ad pollētū. xxviij q. j. Sic em. tn̄ cōmendat pfio auctoritas in mūdi creatiōe. Auctoritas filij i mūdi redēptiōe. Et spūssancti in hoim interna inspiratōe t scripturarū q̄ sanctos cōscriptōe. vñ Greg. dicit in pfogo moraliū q̄ sacre scripture actor est spūssanctus. t apls. ij. ad thio. iij. q̄ sacra scriptura est diuinitus inspirata et vtilis ad docendū. Oz aūt ad spūmsanctū pertineat scribere ptz. qz scribere ē officiū digitoz. nūc aūt spūssanctus ē dextre dei digitus. Exo. viij. t Luc. xj. Man⁹.n. t lingue doctoz nō sunt nisi instrumēta t calamus spūssancti. vñ dicit dauid psal. xliij. lingua mea calam⁹ scribe. Tercia rō nō decuit q̄ xp̄c legē t doctrinā suā scriberet in aliquo libro pp̄ suā excellentiā singularē. scripturā. ordinanī ad impressionē doctrine in cordibus auditoz sicut ad finez. Tūc sic. excellentiori doctori excellentior modus dz attribui doctrinā tradēdi t docendi. Sed excellentior mod⁹ est doctrinā in mentibus auditoz imprimere. sicut faciebat xp̄c q̄ in libro scribere. igit nō debuit scribere legem suā. vñ pitagoras t socrates t plō antiquit q̄ fuerūt doctores excellētissimi. istū modū tenuerūt q̄ nunq̄ aliquos libros scripserūt. t hec est rō formalis sancti thome. Quarta rō ē vt legē nouā a veteri distingueret t separet. lex em̄ vetus dī lex scripta etiā digitus q̄rum ad p̄cepta moralia. Si nona essz scripta xp̄m. etiā posset dici lex scripta Quia igit illa fuit lex timoris fuit scripta in libris t codicib⁹. qz ista amoris fuit scripta solūz in cordibus. Quinta rō t vltima est, preter regiā excellētiā demonstrandā. xp̄c.n. fuit rex. Iesus nazarenus rex iudeoz Jo. xix. Et decet regiā maiestatē q̄ sua dicta t facta p suos notarios scribant nō p se sicut fecerūt quatuor euāgeliste xp̄i iesu veri messie notarij. Sic q̄ ptz q̄ xp̄c nō debuit legē nouā p se scribere in aliqbus extrinsecis sed ex amore scripsit eā in cordibus fideliū sicut dī in supradicta auctē Hiere. q̄ dabo legē meā in visceribus eoz t in corde eoz scribā eam.

Ex p̄dictis satis claret q̄ verus messias debuit assimilari moysi i dādo legē. t q̄ nō debuit dare talē legē sicut erat antiqua q̄ legē nouā. t q̄ illā si debuit scribere p se in aliqbus extrinsecis sed i viscerib⁹ t in cordib⁹ fideliū q̄ oia ad liraz ipleta sē in iesu xp̄o salvatore nr̄o

Quo ad q̄rtū pūctū q̄ ē de excellentia legis noue iz ex supradictis differētijs clareat manifeste. specialius tamē eius excellentia declaratur ex sex gradibus perfectiōnis. primus est ex ostentione cognitiōis dei. secundus ex contento oz rōnabilitate in mādatz vel mo

nitis. Tercius ex miraculoꝝ claritate Quartus ex eccie stabilitate. Quintus ex diuina bonitate. Sextus ex amenissima ꝓmissoꝝ incõgabilitate. Circa primũ gradũ notandũ est ꝙ lex mosaica quo ad fide vnius dei erat impfecta. qz licz in illa fuit aliqualis noticia vnius dei. z etiã xpi in quodã generali nõ tñ fuit ibi noticia explicata trinitatis ꝓsonarũ in vnitate essentie nec per ꝓsequens incarnatõis. Cuius rõ est qz sicut cognitio naturalis ꝓcedit de impfecto ad pfectũ. vt dr̃ ꝑ phisicoꝝ. vñ z pueri vocant ꝑ oẽs viros pres z oẽs femĩas matres. z postea distinguũt. Ita silr supnaturalis cognitio minoꝝ fuit in lege veteri q̃ in noua in qua ꝙ xpm veritas lucide est reuelata. ꝓpter qõ dicit saluator Joh. xvij. Pr̃ manifestaui nomen tuũ hoibus quos dedisti mihi. Jpe. n. manifestauit expresse trinitatez ꝓsonarũ. pr̃em noiando a q̃ eternaliter ꝓcessit ꝙ generatiõez dicẽs Joh. xvj. Exiui a patre z veni in mundũ. s. in vtero beate virginis carnẽ assumendo. Spm̃sctm̃ ꝓmittendo Joh. xv. Cuz venerit paclytus quẽ ego mittam vobis a patre. ecce ꝓcessus spũs sancti ab vtroq;. Nominauit etiã expr̃ se trinitatẽ ꝓsonaꝝ in forma baptismi Matb. xxviij. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos. s. in noie pr̃is z filij z spũs sancti. Manifestauit etiaz vnitatẽ essentie Joh. x. dicens. Ego et pater vnũ sumus hoc est qõ iohãnes i sua prima canonica ca. v. dicit exp̃sse tres sunt qui testimoniũ dant in celo: pater verbum z spũs sanctus. z hij tres vnũ sunt. In figura h⁹ moyses loq̃bat ad ppl'm velata facie. vt hr̃ exo. xxxiij qz mysteria fidei nr̃e erãt figuris z enigmatib⁹ velata sicut supra late declaratũ fuit. In figura etiam h⁹ velũ templi fuit scissum in xpi passione. ad oñdendũ ꝙ declarata z manifestata erãt que ꝓius latebant sub velamine. ꝓpr̃ qõ ipa lex noua tanq̃ ꝑfecta in cognitione ẽ donũ ꝑfectũ descendens a pre luminũ. vt dr̃ Jaco. j. ꝓz q̃ ꝙ cognitio dei ꝑfecta est in lege noua que impfecta fuit in veteri. ꝓpter qõ ꝑfes veteris testamẽti poterant dicere illud quod scribit. j. ad Cor. xiij. expte cognoscimus z expte ꝓphetamus. i. impfecte. Secũdus gradus quo oñdit lex noua pfectissima est ex contentoꝝ rõnabilitate vel mandatis vel monitis. qõ vt clarius videat oñdit ipfectio legis mosaice quo ad totũ corpus suũ. scz q̃ ad p̃cepta moralia z iudicialia z sacramentalia z cerimonialia. Primo. n. in lege moysi p̃cepta moralia fuerũt impfecta. z dicunt moralia p̃cepta illa q̃ sunt de dictamine rõnis etiaz si nulla lex esset sicut ẽ illud mãdatũ qõ scribitur Exo. xx. Honora pr̃em tuũ z matrẽ tuã ꝛc. Et silr illud qõ ꝙ modũ monitõis scribit Leuit. xix. Coram cano capite cõsurge z honora ꝓsonã senis z silia. Qz aũt ista fuerũt ipfecta declaratur dupliciter. primo qz p̃cepta moralia in lege moysi ordinabãt act⁹ hominũ exteriores tñ. ꝓpter qõ apls ad Ro. iij. vocat legẽ moysi legẽ factorũ. De actibus aũt interioribus in q̃bus consistit bonũ moris nihil ordinabat aut parũ. Sed ꝫ hoc ẽ qõ dr̃ exo. xx. Non concupisces, vxorẽ ꝓximi tui ꝛc. Dicendũ est ꝑm antiquos doctores ꝙ talis ꝓcupia ñ ꝓhibebat inquãtũ erat oĩno latens in corde q̃ inquantũ ꝓrũpebat exterius ꝙ aliqua signa. vt ꝙ verba scurrilia. impudicos tactus z oscula ꝛc. hmõi. ió sic exponũt. Nõ cõcupisces. i. signa ꝓcupie nõ facies. Vñ ad ad philiꝑ. iij. dicit glo. ꝙ lex vet⁹ ꝓhibebat manũ nõ aĩm. Vel dicẽdũ ꝑm alios ꝙ lex vetus ꝓhibebat cõcupiam animi latentẽ. hoc tñ erat in paucis. s. in mechia z furto. Item in istis insuffi

cienter, phibebat ꝓcupiam. q; nō punicbat trangressores. ⁊ sic ꝓz q; insufficienter lex mosaica ordinabat actus interiores. Secūdo declarat sic. quia lex mosaica etiā actus exteriores ordinabat sicut ꝓz Deutro. xxiij. vbi dicitur sic. Nō fenerabis fratri tuo pecuniā ad vsurā nec frugē nec aliquā aliā rem sed alieno. Ibi. n. ꝓmittitur vsura cū alienis ꝑsonis qō est illicitū ꝑtra dictamen recte rōnis. Itē deutro. xxiij. ꝓmittit viro dare libellū repudij etiaz cā indebita. Vñ ibidem subdit si acceperit homo vxorē ⁊ habuerit eā ⁊ nō inuenerit grām in oculis eius ꝓp aliquā feditatē. scribet libellū repudij ⁊ dabit in manu eius ⁊ dimittet eaz de domo sua. Indiuisibilitas aūt p totā vitaz ē de dictamine rōnis naturalis. ⁊ sic ꝓz q; lex vetus imꝑfecta fuit in moralib⁹ Et ꝓpter hanc imꝑfectōem lex mosaica dicit pedagogus noster ad Gal. iij. id est regula puerox ⁊ imꝑfectox in q̄ bus nō querit ꝑfectio interior ꝑ ab exterioribus inhonestis timore discipline reprimunt. Et in actibus exteriorib⁹ multa eis ꝓmittunt que nō ꝓmitterēt viris ꝑfectis. ꝓpter qō aug. li. de spū. ⁊ lra exponens illud ij. Cox. iij. lra occidit ⁊c. dicit hoc nō ꝙm de cerimonialibus intelligēdū ꝑ etiā de moralib⁹ veteris legis. q;. s. nō phibebant aliq̄ que de se sunt mortifera. vt ꝓz ex ꝓdictis. ꝓpter qō dicit ad Gro. iij. ex opibus legis nō iustificat⁹ omis caro. Sed lex nouā ꝑfecta est in moralibus. q; ꝑfecte ordinat actꝰ hūanos nō solū exteriores sed etiā interiores ⁊ in hoc imꝑfectōez legis supplet. ꝓpter qō dicit saluator imꝑfectōem legis adimplendo math. v. ꝛ audistis q; dictū est antiquis. non occides. qui aūt occiderit reus erit iudicio. Ego autē dico vobis. q; omis qui irascit fratri suo reus erit iudicio in q̄ ordinat motū interiorē. vt ꝓz. Similiter lex nouā actus exteriores ordinat nullū malū ꝓmittendo. ꝓpter qō dicit Saluator Math. xij. Dico aūt vobis q̄m de omi verbo ocioso qō locuti fuerint homes sup terrā reddent rōnē i die iudicij. Si aūt hic phibet verbū ociosum p cōsequēs verbū nociuū. ⁊ multo fortiꝰ oēz actū malū. ꝓterea math. v. post supplctōem ꝑceptox moraliuz veteris legis cōcludit ꝑfectōem euangelicā dicens. Estote ergo ꝑfecti sicut pater vr celestis ꝑfectus est. ꝑfecit aūt xp̄c moralia ꝑcepta legis. etiaz cōsilia euangelica supaddendo. ꝓpter quod math. xix. Iuueni dicēti se custodisse mandata legis ⁊ querenti viteꝰ viam ꝑfectionis. dicit saluator. adhuc vnuz tibi deest. Si vis ꝑfectus ē vade ⁊ vē de oia que habes ⁊ da pauꝑibus. ⁊ habebis thesaurū in celo ⁊ veni ⁊ sequere me. Secūdo in lege moysi iudicialia ꝑcepta erant ipfecta. qō ꝓz ex duobus. primo ex mō inducēdi homes ad obseruantiā iusticie. ad qō ordinabāt iudicialia ꝑcepta. Secō ex ipis precꝑtis. primū ꝓz sic. ꝓpriū est hoīm imꝑfectox vt inducant ad iusticiā obseruandā timore pene. vñ dicit Horatius. libro epistarū. oderūt peccare boni. virtutis amore. oderūt peccare mali formidine pene. hoc etiā declarat rōe. q; illud qō cū timore fit penale est ⁊ non delectabile. vñ dr. j. Job. iij. timor penā hz. Opari aūt virtuose nō est pena virtuoso ⁊ ꝑfecto sed magis delectabile. ꝓpter qō dr. ij. ethi. q; signuz habit⁹ generati est delectatio in ope. lex moysi inducebat homes ad iusticiā obseruandā ꝑ timorē penarū. ꝓpter qō dr lex timoris. Et in signū hui⁹ lex fuit data i terroribus. vt ꝓz Exo. xix. Iam aduenerat dies tercius in quo. s. data est lex. Sequit ⁊ ceperunt audiri tonitrua et micare fulgura. ⁊ nubes densissima operire montē. clāgorq; buccine vehemēr

perstrepebat. Timuitq; ppls q erat in castris. Et sitr facies Moysi apparuit cornuta qñ secundo apposuit leges in tabulis descriptā t timuerūt filij israel. vt hī Exo. xxxiij. In corditus. n. illis designabat terror t feritas legis. ptz ergo primū. vicz impfectio iudicialiū pceptoz ex mō inducendi ad opera iusticie. s. p timorē pene. Scdo idez patz ex ipis met pceptis iudicialib⁹ q̄ aliqñ infligebant penā innocenti t aliqñ culpabilē nō puniebant. Primus ptz p illud qō hī Nume. xxxv. de homicidio dino casuali vbi dicit talis q̄ forsitan t absq; odio t inimicicijs interficiebat hoiem. debebat confugere ad vnā ciuitatē refugij t ibi manere vsq; ad mortē sūmi sacerdotis qō erat aliqñ p magnū tpus. Talis q̄ erat innocēs cū homicidiū erat dino casuale t involūtariū. sine culpa puniebat graui pena. q; oportebat eū exulē eē p magnū tpus a sua ciuitate t a sua possessione. Scōm ptz vbi subdit de tali fugitivo innocente q; si infra terminos vrbium inuentus fuerit t peussus ab eo qui vltor est sanguis absq; noxa erit q̄ eū occiderit. Debuerat. n. pfugus vsq; ad mortē sūmi sacerdotis in vrbe habitare. t sic ptz q; interfectio innocentis in tali casu remāeret sine pena q̄ tū ē grauis culpa. Talis aūt impfectio legis cōueniebat impfectioni ppli q̄ erat, primus ad effusionē sanguinis. t iō interfector a casu. remanens in sua ciuitate inter amicos interfecti erit in piculo mortis q̄uis innocēs. t sic defacili pōt in pplo homicidia multiplicari. Et tō ad hec mala vitanda data est lex pdicta de eius fuga q̄uis ēet innocēs. Et eadē rōne pcebat lex. Si aliq̄s amicus mortui interficeret cū extra fines ciuitatis refugij. vt sic cogeret in vrbe remanere nō ex sua culpa q̄, propter homicidia vitanda. ad que ppls tanq̄ imperfectus erat, primus. Exemplū idoneum ponit pbs dnto ethicoz dicēs q; aliqñ leges sunt similes regulis q̄bus vtunt artifices in lesbia ad volandū lapides q; lapides illi⁹ regionis sunt male volubiles. tō vtunt artifices regulis plūbeis vt possint rectificari lapidis applicari. sic in veteri testamēto date sūt leges aliquā impfectōes hītes pp impfectōem illius ppli. lex tñ euāgelica q̄ tū ad iudicialia est pfectissima. quia inducit ad obseruantiā legis. non p timorē pene q̄ p amorē iusticie. qō est, p prie pfectoz vt supradictū ē. propter qō lex noua merito dicit pfecta sm qō dī Jaco. j. Qui aūt pspexerit in lege pfecte libertatis. i. in lege euangelij q̄ ducit hoiem ad pfectōem t liberat a seruitute timoris t seruitute peccati. sicut dūs ait Joh. viij. Si manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis. et vos cognoscetis veritatē et veritas liberabit vos. Itē q; nullū innocentem punit. nec aliqō malū impunitū relinquit. q; etiā verba ociosa punitēda ostēdit. vt supra dctm ē. t nō solū vba ociosa sed malas cogitatōes sm qō dicitur matb. v. Ego dico vobis q; quicūq; viderit mulierē ad concupiscendā eā iam mechatus ē in corde suo. propter qō lex noua est pfecta. de qua pōt exponi illud Canti. vj. Vna ē colūba mea pfecta mea. Dicit etiā lex noua columba metaphorice. q; est sine felle amaritudinis nullū innoxiū puniens. dī etiaz pfecta. q; nullū malum pmittens. t sic apparet pfectio legis euangelice q̄tū ad iudicialia. Tercio declarat quō sacra veteris legis erāt impfecta. Ad cuius euidentiā cōsiderandū q; illa sacramēta erant ordinata ad faciendum hoies idoneos ad cultū diuinū. t iō aliqua erant cōia toti pplo tam viris q̄ mulierib⁹ vt purificatōes. aliqne a tactu immundicie mortui. q̄ purificatōes

ficebant p aspsionē aque expiatōis. de qua dr Nūc. xix. t sitia. Aliq̄ aūt erāt solis viris cōuenientia. sicut circūcisio Aliqua solis sacerdotibus sicut consecratio t victio sacerdotis t hmōi. Eorum rō est. q: sacerdotes applicabant spāli modo ad cultū dei. Ista ñ sacramenta p̄dicta erant imperfecta. q: nō cōferebant grām. sine qua nō efficiūt homines idonei ad cultū diuinū. Jō sacramenta legalia dicunt egena t infirma. ad Gal. iiij. vbi dicit sic. Nūc aūt cū cognouistis deū: imo cogniti estis a deo. quō cōuertimini iterū ad egena t infirma elementa. Dicunt aūt infirma. q: nō cōferebant aliquā ptātē spiritualē. sicut cōferūt sacra noue legis. Silr dicunt egena q: nō conferebant grām que necessaria ē ad beneuentendū illa ptāte. Sed ꝓ hoc videt q: i exo. t leuit. quasi vbiq; dicit. q: illa sacramēta reddebant hoies idoneos ad cultus diuinū. dr q: talis idoneitas erat p q̄n dā mūdictā t expiatōem corpalem sic in noua lege quis dicit ineptus ad ministrandū t celebrandū pp̄ imūditias manuū. loco manuū reddit cū aptus sed hec aptitudo est ñ corpalis. Sic erat de aptitudine que dabat p sacramenta veteris legis. Et ꝓpter hoc dicāt tur illa sacra emūdatōes carnis. vt dr ad hebr. ix. vbi dr sic. sanguis hircoꝝ qui. s. offerebat in cōsecratōe sacerdotū t cinis vitule asperſus quo oēs imūdabant a tactu monticini vel imūdi. vt dictū est inq̄natos sanctificat ad emūdatōem carnis. s. corpis. q: sicut dictū est talia non p̄ferebant grām sed auferebant quedā impedimēta seu irregularitates impedientes a tabernaculi ingressu sicut in noua lege p̄z p exēplū. q̄. n. p̄ platos dispēsabat cū aliquo illegitime nato vel puato vno oculo vt hmōi nō cōferk ad hec sibi gra sed ñ tollit irregularitas. Sz cōtra hoc vi q: fm doctrinā sanctoꝝ circūcisio tollebat peccatū originale. t p ꝓns cōferebat grām vt cōiter tenet. Dicendū fm antiquā opinionē q̄ tollebat pcm̄ originale nō tñ cōferebat grām. hec enim erat ptās circūcisionis vt tenet a multis t magnis doctoribꝰ quoꝝ rōnes propter plixitatē omittunt. t in hoc differebat a baptismo q̄ nō solū auferebat pcm̄ originale sed cōfert grāz. Silr pōt dici q̄ si in circūcisione gra cōferebat. hoc nō erat in virtute illius sacri. sed in fide xp̄i venturi. quē p̄testabat ille q̄ circūcidebat si adult? erat vt alꝰ p eos si puulus erat. Et hoc est qō dicitur cōiter q̄ valebat ex fide suscipientiū nō aūt ex ope opato. p quē modū valent sacra noue legis. pz igr q̄ sacra veteris legis erant imperfecta. Sz lex noua p̄fecta est q̄ntū ad sacra. q: illa cōferūt grām q̄ illa nō faciebant. vt dcm̄ ē ꝓpter qō dr Joh. j. lex p moysen data est. gra t veritas p ihesum xp̄m facta ē. ꝓpter hec de iohanne baptista qui per suam p̄dicatōnem t baptismuꝫ disponebat populum ad christi baptismū. t p consequens ad alia sacra cum baptismus sit ianua omniū sacramētoꝝ Luce. j. dicitur. Ipse p̄ibit ante illuꝫ in spiritu t virtute helye parare dño plebem perfectam. Sunt ergo ablata sacramenta veteris legis. t introducta septem sacramenta noue legis. in quibus tanq̄ perfectissimis sacramentis deus attulit nobis causas salutis spiritualis. Cause autem salutis spiritualis nō sr̄ nisi quatuor. sicut t quatuor sunt cause salutis corporalis. scilicet curatiua. conseruatiua. p̄seruatiua t melioratiua. Curatiua est duplex. quedaz enim totaliter t simul curat vt baptismus culpam t penam oīno delens quantū in se est. q̄daz vo paulati vt pnia. Cōseruatiua ē vt confirmatio. vi hac. n. dat spūscūs ad robur

ꝛ cõfirmatõem gr̃e que data est in baptismo. Preseruatiua est mr̃imoniũ i quo ꝓcupia carnalis in ruinã rurpitu dinis ꝓna excipit honestate nuptiarũ ne ruat in mortale peccatũ. Meliorativa est ordo in qua gr̃a meliorat vel augmentat. vel etiã extrema victio q̃ hoiem in meliori statu ponit ꝛ securio rẽ reddit. Est quoꝝ quedã alia medicina p̃dicta quatuor sola faciẽs. s. eucharistia qm̃ ꝛ venialia curat ꝛ ab eis aiaꝫ ꝓseruat. grãm quoꝝ cõseruat. q; psal. ciij. panis cor hois cõfirmat ꝛ etiã gratiã augmentat. Quarto in lege moysi cerimonialia fuerunt imꝑfecta. Ad cuius euidentiã notandũ q; cerimõie veteris legis fuerũt in quadruplici differentia. Quedã ꝓtinent ad sacra quedã ad sacrificia. quedã ad obseruatiõꝫ ꝛ quedã ad sacra. Sacra aũt ꝛ obseruatões ordinant ad sacrificia ꝛ ad sacra. Quia sacra dicunt vasa ꝛ loca ꝛ hmõi q̃bus vtebant in sacrificijs ꝛ ritu colẽdi. Obseruatões dicunt q̃dã modi viuendi religiosi q̃bus vtebant iudei q̃ erant ꝑpls peculiaris ipius dei. vtpote q; custodirẽt se ab aliq̃bus cibarijs potibus vestibus ꝛ sibus. ex hoc q; erant ꝑpls deo cõsecratus ꝓ sacr̃m circũcisionis ꝛ alia sacramẽta. Nũc aũt ita est q; ex fine accipit rõ eoꝝ que fũt ad finẽ. ꝛ ideo ostenso q; sacrificia ꝛ sacramenta imꝑfecta erãt sufficiẽter erit oñsum q; sacra ꝛ obseruatões erãt imꝑfecta. q; ordinabant ad duo p̃dicta sicut ad finẽ vt patuit dictũ est. Sz aũt sacrificia veteris legis eẽnt imꝑfecta oñdit. q; quedã erant sacrificia ꝓ peccatis oblata. ꝛ hec erant imꝑfecta. q; nõ poterant auferre peccata. ꝑp q̃ dic̃ aps ad Hebr. x. Impossibile ẽ sanguinez hircoꝝ ꝛ tbauroꝝ auferri petã. Et item ibidẽ ois quidẽ sacerdos. s. veteris legis ꝓsto est quotidie ministrans ꝛ eaſdẽ offerens hostias q̃ non pũt auferre peccata. Et idẽ hr̃ Esa. xl. libanus ꝺo sufficiet ad succendendũ ꝛ aialia non sufficient ad holocaustũ. libanus autẽ hic vocatur primũ templũ q̃ fuit factũ de lignis libani. Aialia aũt illa oblata ẽtũ ad ꝓtẽ cõcremata nõ sufficiebant ad amotionem pcti. Illa autem erant sacrificia pacifica. i. ex deuotõne oblata ad grãm dei impetrãdã seu ad aliq̃ beneficiũ diuinũ. Et illa erãt imꝑfecta. q; gratia diuina seu beneficiuz diuinũ nõ impetrabat rõe oblati muneris. licet aliq̃ daret ꝓpter oblatõem ꝛ fidẽ offerentis. Et hoc est q̃ dic̃ apostolus ad hebr. ix. Tabernaculũ factũ est primuz ꝛc. Sequit que est ꝓpabola tpis instantis iuxta quã munera ꝛ hostie offerunt que nõ pũt �qum cõsciam ꝓ fectũ facere seruiẽtẽ. q; ꝑfectio cõscie est donũ gr̃atie. Et sic ꝑtz ꝓpositum q; lex moysi ẽtũ ad cerimonialia ꝛ sacrificia erat imꝑfecta. Sz lex nova ꝑfectissima est quantũ ad sacrificia. q; ipa est vnũ sacrificiũ ꝑfectissimũ. s. eucharistia. que nõ tm̃ est sacr̃m ꝫ etiã sacrificiũ. q; ibi xp̃c quẽadmodũ imolatur ꝛ fructus siue beneditte passionis a populo ꝓcipit. Istud aũt sacrificiũ tanꝫ vnũ ꝛ ꝑfectũ fuit in lege figuratuz per multa sacrificia ꝛ varia sicut ꝑfectũ ꝓ imꝑfecta. Eius aũt ꝑfectio apparet in duobus. q; ꝓ tollit peccata q̃ nõ poterant facere legis sacrificia. ꝓpter q̃ dr̃ Jo. j. Ecce agn9 dei ecce q; tollit petã mũ di. petã r̃m q; dicit. b. Jobeo. j. Canonica. iiij. ca. Ipe ẽ ꝓpciatio ꝓ peccatis nr̃is. nõ ꝓ nr̃is aũt tm̃ ꝫ ꝓ toti9 mũdi. Scõo apꝑet ei9 ꝑfectio. q; augmentat grãm. r̃m q; dicit Jo. vj. Qui manducat me viuit ꝑp me. s. ꝓ augmẽtum gr̃e. De ꝫ sacrificio panis ꝛ vini in beresich raba. i. in genesi magno. Habi mosse darsan sup textũ gen. c. xiiij. melchisedech rex salẽ offerẽs panẽ ꝛ vinũ Erat eĩ sacerdos dei altissimi. dic̃ ra-

bismalchel filius nabaman. Iste melchisedech erat sem filius noe. ꝛ qđ voluit dicere, pferens panē ꝛ vinū. ostendit nobis q̄ decuit ei actus sacerdotij q̄ erat sacrificare panē ꝛ vinū. ꝛ hoc est qđ dicit psal. in psal. cix. Jurauit dñs nō penitebit eū tu es sacerdos in eternū fm ordinē melchisedech. Et qđ est ille. ille est rex messias pp qđ scriptū ē Ecce rex tu⁹ venit tibi iust⁹ ꝛ saluator ipse. zacha. ix. Et in ꝺ qđ dic̄t, pferēs panē ꝛ vinū concordat cū psal. qđ dic̄t psal. lxxj. Erit firma mētū in terra in summis montiū vbi dicit translatio chaldaica erit sacrificiū panis in terra in capitib⁹ montiū synagoge. Et cū ille psal. lxxj. De⁹ iudiciū tuū regi da fm doctores thalmuth totus loquat ꝺ messia. q̄cūq; si nō ē cecus poterit videre fm p̄dictā translatiōem chaldaicā q̄ messias erit firmamentū in terra in altitudine montiū synagoge. q̄ mōtes synagoge ꝛ eccie sunt sacerdotes q̄ quotidie ꝺ facto eleuant messiā sup capita sua. ꝛ est ista clarū q̄ nō p̄sit negare nisi illi sup quos venit maledictio esaie. in cecitate oculor. vt cordis. hoc est gymicū sacrificiū excellētissimū legis noue i pane ꝛ vino. qđ sacrificiū ē ipemet messias ꝛ sic pfectio legis euangelice ptz ex pfectione sacrificij. Et cū oēs cerimōie eccie sint ꝑcipue pp istud sacrificiū sic pp finē. sequit q̄ cerimonie xp̄ianorū sunt pfectissime. Nec est mirādū q̄ in lege noua fiant cerimōie q̄ aliq̄d figurent, sicut figurabant cerimonie veteris legis. Cerimonie. n. ordināt ad cultū diuinū. Et fm q̄ dicit aug. in enchiridion. c. iij. Deus spe fide ꝛ charitate colit loquendo de cultu interiori q̄ est p fidē ꝛ charitatē. Est ꝫ triplex stat⁹ hois in quo hꝫ fides ꝛ spes de bonis celestib⁹ ꝛ de his p que ad ipa introducimur. s. de mysterijs xp̄i ꝛ de vtrisq; sicut de futuris. ꝛ hic est stat⁹ veteris testamenti in quo hꝫ fides de bonis celestibus sicut de futuris. Sz de his per que introducimur ad celestia. s. de mysterijs xp̄i sicut de p̄ritis⁹ vꝫ p̄teritis ē status noue legis. Tercius status est i quo vtraq; habent tanq; p̄tita ꝛ euidētia. ꝛ nihil credit. ꝛ hic ē status patrie celestis. In hoc aūt statu tercio vbi nihil credit nihil est cerimoniale vel figurale ad cultū ꝑtinens fm q̄ hꝫ apoca. xxj. Templū nō vidi in ea. dñs enim deus oipotens tēplū illius est. Patet igit rōne aduenīe secūdo statu. s. noue legis cerimonie primi status. s. veteris legis cessare debuerūt ꝛ induci alie q̄ conuenirent statui noue legis in q̄ bona celestia expectant de futuro. q̄ hꝫ fides in xp̄i habita sunt de p̄terito. Et iō q̄ cerimonie veteris legis, significabant xp̄m venturū. dignū est vt sic euacuarēt in noua lege i qua mysteriū xp̄i iā est p̄teritū. Et hoc est qđ dicit ap̄s ad Hebr. ix. translato sacerdotio necesse est vt legis trāslatio fieret q̄tū. s. ad cerimonialia. thurificatiōe tm exempta. q̄ si significabat mysteriū xp̄i directe. sed deuotiōi ꝑ ppli ad xp̄m. nūc aūt dz esse nō minor deuotio ad ipm iam p̄sentialiter exhibitū q̄ erat tūc ad ipm venturū. ꝓpter qđ in noua lege manet thurificatio p quā designat ministrorū eccie ꝛ ipius ppli deuotio. Innumē aūt sunt in lege noua cerimonie. Et si nūq; aliud attenderēt iudei ꝛ pagani, nisi excellentiā cerimoniarū in ritu xp̄iano. Istud solū deberet cōuincere eccitatē eor. sicut ptz de ornamētis sacerdotalibus ꝛ ministror. ꝛ de aliis que cum tanta solēnitate fiunt in altari ꝛ i choro in festis duplicibus maioribus minoribus semi duplicib⁹ ꝛ simplicibus quales etiā cerimonie fiūt in choro a cātorib⁹ ꝛ organis q̄honestissime inclinatiōes. Quid dicaz de ornatu in crucib⁹ ꝛ calicibus aureis ꝛ argenteis

ceteriscq; vasis & relicq̃ijs in q̃bus reliquie sanctor̃ q̃ p xp̃o mortui sunt vel cum fidelissime secuti sunt bonor̃ifice pserunt. Mirabant itdei vnū tēplū salomōis q̃ in stupore quertant p̃ multitudinē magnitudie eccl̃ie xp̃i in toto orbe cōstructarū. Mirent altitudinē & pulchritudinē turrīū in q̃bus armonia dulcissima resonat campanar̃ q̃ p laudib⁹ diuinis & p̃ uocatōe populor̃ & p terrore demonū mira efficacia ppulsant. q̃d dicā ō cerimonijs romane curie in summi pontificis ignorātū & regū unctōe. q̃d de p̃secratōe epor̃ eccl̃iarū altarīū vasor̃ & vestimēt̃or̃ que oia admirāda & stupēdissima sunt cū xp̃o. & in admiratōem cōuertūt devote aspicientes. Attēdāt aūt miseri iudei. s. & infideles sup oia in vna & eadē fide tantā diuersitatē religionū vbi homines a seculo fugientes exponūt totū ip̃s vite sue in laudib⁹ & seruitio redēptoris. quā ꝛ diuersis cerimonijs p̃ cōseruatōe religionū q̃ quibusdā muris vtunt. sicut nuclei in testa cōseruat et mel in fauo & ciuitas in muro. In substantia tñ eiusdē fidei nullatenꝰ discrepantes ad vnū beatitudis terminū nituntur puenire. Sic ergo ptz in summa colligendo q̃ lex noua que euāgelica dr̃ pfectissima est in moralib⁹. q̃ ea implent. addita pfectōe. q̃ illi p̃cepto nō occides addit nō irascī. Et illi nō mechaberis addit nō cōcupiscere ex visu Et illi nō periurabis addit nō iurare omnino. i. sine legitima cā. & sic ō alijs. math. v. Et ab illo p̃mutuū vsure alieno tollit impfectio date mutuū nihil inde sperantes Luce. vj. Et illi de libello repudij addit si q̃s dimiserit vxorē suā nisi ob fornicatōem mechat. & q̃ eā duxerit similiter mechat Math. v. & sic tollunt impfectōes talīū p̃ceptor̃ in lege veteri. Si queras vtrum moralia p̃cepta p̃nt dici euacuata simplr. Ꝓdemus q̃ moralia p̃cepta fuerūt euacuata tñ̄modo sm quid. s. q̃tū ad impfectōem cuius rō est. q̃ sunt ō dictamine recte rōnis. & tō manēt q̃tū ad substātiam p̃cepti. remota tñ in pfectōe sicut dem est q̃ q̃ ex impfecto fit pfectū nō tollitur terminus a quo & tñ eius ipfectio sic q̃ ex minus albo fit magis albū non tollit albedo p̃cedens sed tñ eius impfectio. Nō est sic de cerimonialib⁹ veteris legis. q̃ cōtrariant nouе legi cultui. & q̃ fit mutatio de vno ꝑ̃tio in alterū oportet termini a q̃ totaliter euacuari sicut q̃ ex albo fit nigrū. albedo tollitur. Cerimonie veteris legis dicuntur ꝑ̃tie cerimonijs noue legis. q̃ ille figurabant xp̃m venturū. & iste iam de p̃terito aduenisse. & tō totaliter cessare debuerūt. Etiā lex noua est pfectissima i iudicialib⁹ ex amore ad iusticiā inducendo. innocētē nō p̃dēnando. nec alī q̄ malū impunitū relinquendo. & impleuit xp̃s iudicialia p̃cepta. & ideo q̄ iusticie addidit equitatē mie. vt ptz in absolutōe adultere Joh. viij. Iusticia em̄ sm rigorē diminuta est a mīa que superexaltat iudiciū Jaco. ij. Sz nunq̃d iudicialia p̃cepta veteris legis totalit euacuata sunt. Ꝓdeo q̃ q̃ corrūpit terminus a quo. p accidēs illud q̄ est ei adiūctū corrūpit. pōt tñ manere eius termino ad quē si nō habeat ad ipsum contrarietatē. nō tñ māet idē numero sed spē tñ. Sic q̃ de aere fit ignis corrūpit aer & manet in igne qualitas similis eadē specie. s. raritas. talia fuit iudicialia veteris legis. q̃ aduenīte lege gr̃e cessat etiā eor̃ obligatio. possit tñ aliquis p̃cepto ordinare q̃ seruarē tur in regno suo. ita tñ q̃ nō reputaret ea cē obligatoria ex lege moysi. Nō aūt p̃dicti est. q̃ iudicialia p̃cepta p se & directe nō erant ordinata ad significandū aliquid futurū. sicut erant cerimonialia. sed erant ordinata p se & directe

ad seruandū ordinē iusticie in populo iudaico. vt supra dcm̄ est. Quia tñ statꝰ illius pplī erat figuralis totius respectu xp̄i vt dicit apl̄s. j. Cor. x. Hec in figura cōtingebāt illis. q̄ ꝓpter ꝓcepta iudicialia illius pplī erant figuralia nō directe sed ex consequenti. t iō si aliq̄ seruarēt ea ex hoc q̄ fuerūt trāc statuta hoc eēt dicere q̄ status ille adhuc duraret. qđ est erroneū t illicitum. si tñ alīqs princeps vellet ea de nouo statuere posset licite. a ſ Considerandū tñ q̄ in lege noua transeūt q̄tū ad eoꝝ rigorem. q: essent magis obseruanda ex amore virtutis q̄ ex timore. q: lex noua est lex amoris. ꝓpter qđ dicit. j. Jo. iiij. ꝓfecta charitas foras mittit timorē ☞ adimpleuit etiā xp̄c ꝓcepta iudicialia rigorē eoꝝ tpando in aliquibus. vt dictū est q̄ seipm̄ t in alijs dimisit tpamentū suis ministris. ſ. ecclie plātis et principibus catholicis. vt de talibꝰ ordinent sm̄ q̄ viderint vtile cōtrā fideliū sm̄ tempoꝝ varietatē t locoꝝ t psonarū. t istud nō fuit destruere legez sed adimplere. q: sic ordinauit meliorē modū obseruatiōis iusticie. sicut nō destruit puer q̄n fit vir. q: licz transeat puericia. manet tñ melior status eiusdem psone etate mutata. lex vetus habuit q̄si statū pueri respectu noue legꝫ pp qđ vt supra dictū est ad Gal. iij. dr̄ lex pedagogus nr̄ fuit in xp̄o. ſ. regulatiuus status puerilis. ꝓpter qđ erat lex timoris. sicut pueri sub disciplina t timore custodiunt. lex aūt euangelica est lex amoris. t iō nō debet eē tantus rigor penarū. q: ꝓpriū horum perfectoꝝ est magis duci ad virtutē amore iusticie q̄ timore pene. vt supra dictum est. Est etiā lex noua ꝓfectissima in sacramentalibꝰ. vt dcm̄ est ō eucharistie sacrō. Et implenit xp̄c sacramentalia legis p exhibitōem veritatis. venit. n. rex t implenit figuras que vacue erāt Implenit sacrm̄ circūcisiōis quod se oādebat solū ad viros primo suscipiēdo in seipo. Scō melius efficacius t generalius instituēdo sacrm̄ loco tpī sez baptismū in quo cōfert maior gr̄a t remediū tam viris q̄ mulieribꝰ. Implenit etiā sacrm̄ vnctōis regū t sacerdotū. nō q̄ assumpserit statuz sacerdotis legalis vel terreni regis. imo dixit coram pylato. regnū meum nō est de hoc mundo Joh. xviij. t iō nō habuit istaz vnctōem corpalē regū vel pontificū. ſz vnctōem spūalē habuit a deo pre per plenitudinē gr̄e sm̄ q̄ dr̄ in psal. xliij Unxit te deus deus tuꝰ oleo letitie etc. Est etiā lex noua ꝓfectissima i cerimonialibus vt dictum est. t xp̄c implenit cerimonialia nō solū q̄ pertinebāt ad sacramenta sed etiā ad sacrificia. sic̄ immolatio agni paschalis t iuge sacrificiū t sīlia q̄ erant figuratiua vnius sacrificij ꝓfecti. ſ. xp̄i in cruce offerendi. Et ideo ista implenit xp̄c vno mō corpaliter patiendo in corpe in cruce. Alio mō efficacius sacrificiū. ſ. eucharistiā instituēdo. Quedā etiā cerimōialia pertinebāt ad sacramenta. t de talibus erant ꝓcepta ꝓhibitiua vsuū aliquoꝝ ciboꝝ t cōsimilia. t ista adimpleuit xp̄c. q: dicit Petrus Actu. x. immundū t cōmune nūq̄ intrauit in os meum. t multo fortius christus hec obseruauit. et sic ista ꝓcepta adimpleuit obseruando t obseruationem meliorem declarando. per talem enim abstinētiam a corporalibus ciblis significabatur abstinentia a spiritualibus immundicijs. Hanc autem mundiciā instituit christus in lege euangelica que est mundissima dicens Math. v. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbūt t per consequens debuit cessare illa figura vel abstinētia. Propter quod dicitur Act. x. Que deus purificauit. tu cōe ne dixeris quia nullus cibus co-

inquinat homes qui enim gr̃arũactõne
pcipit ⁊ hoc est qõ dicit xp̃c math.xv.
Qõ intrat in os nõ coinquinat aiam
dimisit tñ deus in ordinatione ecie ꝺ
aliqbus abstinẽtijs faciendis,p loco ⁊
tpe. ⁊ sic ꝓz excellentia legis xp̃i ẽptus
ad totũ corpus.⁊ quõ xp̃s legẽ adim-
pleuit ẽptũ ad oia genera ꝓceptoꝝ.Est
etiã pfectissima p amotõez velaminis
qõ significatũ est.qz tunc sacramenta-
lia ⁊ cerimonialia mutata sunt q̃ ad
effectũ sed nõ q̃ ad obseruantiã. qz cuz
honore sepelire debuit synagoga mat
nã. Legalia.n.tripliciter considerã
tur.primo q̃ viua ante passionẽ.⁊ tũc
iudei tenebãt cõseruare ex ꝓcepto. Se-
cundo q̃ mortua.s.a passione dñi vsq
ad fidei manifestã reuelatiõem. ⁊ hoc
tpe pmissum erat eis seruare ⁊ petrus
seruauit. Tercio cõsiderat tp̃s in q̃ fu-
erũt mortua.s. post fidẽ reuelatã ⁊ ex-
tũc nec ꝓcepta nec pmissa ꝛ oino ꝓhi-
bita ne cineres mortales .s. synagoge
sepulte de tumulo ꝓdirent qõ horribi
le foret ⁊ fetidũ. Sic ergo lex noua in
toto corpe pfectissima ẽ sicut ex oppo-
sito lex vetus toto corpe ipfecta. Dia
etiã cõtẽta in lege noua vt dicit doctor
subtilis scotus in plogo primi sniarũ.
q.ij.sũt rõnabilissima.i. q̃ nihil tradit
dissonũ rõni.⁊ in hoc multũ cõmẽdat
excellentia legis nouę.Quid.n.rõna-
bilius q̃z deũ tãq̃ finẽ ⁊ vltimũ supra
oia debere diligi ⁊ primũ sicut scipm
.s.ad id ad qõ sctpm fm Greg. In q̃-
bus duob⁹ ꝓceptis dependet vniuersa
lex ⁊ ꝓphe.math.xxij. Item math.vij.
oia que vultis vt faciãt vobis homies
⁊ vos facite eis.ex isto q̃si ex p̃ncipijs
practicis alia practica i sc̃ptura sequũ
tur tradita honestat rõni cõsona sicut
de eo q̃ rõnabilitate patere põt singil-
latim cuilibet ptractanti de ꝓceptis et
cõsilijs ⁊ sacramẽtis. qz in oibus vide
tur cẽ quasi quedã explicatio legis na
ture q̃ fm ap̃lm ad Romanos.ij. scripta
est in cordibus nr̃is. ⁊ hoc quo ad mo
ralia.de quo aug.ij.de ci.dei.ca.xxviij
in fine. Nihil in eis turpe aut flagitio-
sum spectandũ imitandũq̃z ꝓponitur
vbi veri dei aut ꝓcepta insinuant aut
miracula narrant.aut dona laudant:
aut beneficia postulant. De credibili-
bus etiã ptz.qz nihil credimus de deo
q̃ aliquã impfectiõz iportat. imo siq̃d
credimus verũ cẽ magis attestat pfec-
tiõni diuine q̃z eius oppositũ.ptz ꝺ tri
nitate psonarũ de incarnatiõe verbi et
hmõi.nihil.n.credimus incredibile qz
tunc incredibile cẽt ea mundũ credere
sicut deducit aug.de ci.dei.libro.xxij.
ca.v.mũdũ tñ ea credere nõ est incre-
dibile qz hoc videm⁹. Tercio ostendit ex
cellẽtia legis noue ex tercio gradu pfec
tionis eiusdẽ.s.ex miraculoꝝ claritate
qõ sic deducit p̃dictus doctor subtil⁹
deus nõ põt cẽ testis falsus. q̃z ipe inuo
catus a p̃dicante sc̃ripturã vt ostenderet
doctrinã eius cẽ verã.fecit aliqõ opus
sibi ꝓpriũ.vtpote miracula ac p̃ hoc te
stificatus est hoc cẽ verũ qõ ille p̃dica
uit. Confirmat p̃ Richardũ p̃ de tri.c.
ij.dñe si error est a te decepti sum⁹.nam
tantis signis cõfirmata sunt q̃ nõ nisi
a te fieri pñt.q̃ si dicas miracula non
fuisse facta.cõtra hoc dici põt illa sen-
tentia aug.de ci.dei.li.xxij.ca.v.si ista
miracula cẽ facta nõ credunt.hoc vo-
bis vnũ grande miraculũ sufficit.q̃ tã
orbis terrarũ sine vllis credit miracul⁹
Si.n.qõ credim⁹ dicat incredibile cẽ
nõ minus est incredibile.homines inq̃t
ignobiles quo ad genus. infimos quo
ad reputatiõz.paucissimos quo ad nu
merũ.qz.xij.imperitos quo ad scientiã
qz piscatores.rẽ ita incredibilẽ.s.xp̃m
esse verũ filiũ dei passum,p genere hu
mano in cruce tercia die resurrexisse ⁊
ad celum ascendisse taz efficaciter mũ
do doctis psuadere potuisset mũdus

credat illud sicut iam credidisse videmus nisi p illos aliq̄ mira fierēt p que mund⁹ ad credendū inducerēt. vñ sub dit ibi Aug. contra fund capitulū et ꝓterea mund⁹ nūcio exiguo ignobiliū infirmoꝝ et imperitoꝝ hoim credit. q: in tam ꝓtemptibilib⁹ testib⁹ multo mirabilius diuinitas seipsam ꝓsuasit. quid cū incredibili⁹ q̄s q̄ ad legem ꝓpriaz carni et sanguini doctores pauci et rudes et pauperes ad fidē plurimos sapientes conuertērūt. q̄ sp̄aliter p̄z de multis paucissimis p̄ fidei rebellib⁹ vt p⁹ cōuersis vt de paulo prius ꝓsecutore pt⁹ gentiū doctore. De augustino pri⁹ per manicheos seducto p⁹ doctore catholico. De dyonisio pri⁹ pbo postea pauli discipulo. De cipriano prius mago p⁹ epo xp̄ianissimo et sic de aliis innumerio. Contra idem scō potest dici illud idem Aug. li. x. de ciui. dei ca. xviij. an dicet aliq̄s: ista falsa cē miracula nec fuisse facta ꝙ mendaciter scripta. Quisq̄s hoc dicat: si de hijs reb⁹ negat oīno vllis lr̄is esse credendus pōt etiam dicere nec deos vllos curare mortalia: et ibidē si libris magicis sine q̄ honestius putant theorice credūt. cur illis libris credere nolūt ista esse facta q̄bus tanto maior debet fides quāto sup omnes est cui soli sacrificandū cē ꝓcipiūt Cōtra idem tercio ē q: q̄dam sūt facta q̄ nisi a nimis ꝓterrietib⁹ negari ꝓt vt sunt mirabilia facta a siluestro coā ꝓstantino tam in curatōe lepre eius q̄s postea in disputatōe ei⁹ ꝓtra iudeos q̄ facta tanq̄ celeberrima mūdū nō latuerūt. Forte dices q: licet miracla sūt facta nō tū sunt testificantia veritatem quia antixp̄s faciet miracula. Contra si aliquis vocatus in testem signū consuetum testificatōis ꝓmittat adducet et ꝓfectis nō contradicat talis tacitur nitas non stat cum veritate ꝓfecta miracula autem est tale signum dei vt testis sibi: igit si ꝓmittat miracula fieri a demonibus nō ꝓdicendo annunciās videlicet nō esse sua testimonia: nō vident esse verax ꝓpter qđ est impossibile et p hoc dicit ad illud de antixp̄o: qz xp̄s p̄dixit miracula faciēnda per eum nō esse testimonia veritatis: vt̄z Mat. xxiij. et. ij. ad Thessalo. ij. vnde contra falsa miracula antixp̄i posset sibi obuiari saltem de istis duobus hoc modo si tu es deus fac me videre nudā diuinā essentiam et post visionem memoriam certā habere visionis et certitudinem habere q̄ illa fuerit visio nuda diuine essentie et nūc credaz tibi. Item si tu es deus dic mihi quid faciam aut q̄d cogitabo vel q̄d appetā ꝓ tali die vel hora. Et hui⁹ vie efficaciā ex miraculis in nūm saluator Johā. v. et opera que ego facio illa testimoniū perhibent de me. Si mihi nō vultis credere operib⁹ credite et sic patet excellentia noue legis ex miraculoꝝ claritate. Quarto ostendit excellentia legis noue ex quarto gradu ꝓfectōis et⁹ i. ex ecclesie stabilitate q̄ ad caput et membra. Et primo q̄ ad caput p illud aug. de vtilitate credē di ca. viij. Dubitam⁹ nos ei⁹ ecclie credere gremio q̄ usq̄ ad ꝓsummationem gentiū ab aplica sede p successiones epoꝝ frustra hereticis circūlatrātibus et ꝓtim plebis ipsi⁹ iudicio et ꝓtim ꝓsiliorꝝ q̄uitate et ꝓtim ex miraculoꝝ maiestate dānati culmen auctis obtinuit. et paz p⁹ q̄d ē q: tā ingruz pt cē ozi dei q̄s tanto labore prauitate auctī velle resistē. Vñ gamaliel Act. v. Si ē ex hoib⁹ ꝓsiliū hoc aut op⁹ dissoluet si vo ē ex deo nō poteritis dissoluere ne forte et deo repugnare videamini. Etiam lu. xxij. ait dns. Ego rogaui p te vt nō deficiat fides tua et tu aliq̄n conuersus confirma fratres tuos. Sed o ꝙz stabilitas ecclie q̄ ad mēbra. vñ aug. sup epla fundamēti. Quis ei tātā mīitudiem ad petrū pnā

ad legem ꝓtrariã carni et sanguini seruandã inducerent nisi de⁹. C ōfirmat qz sadeox secta non manet in vigore sic ꝫ eos deducit aug. in sermõe de aduentu vos mꝫ ꝓcio o iudei ꝛc. Si obijcit de ꝑmanẽcia secte machometi. Hñsio illa incepit p⁹ legẽ xpi plusꝫ sexcentis ãnis vt dicẽt li. iiij. et ꝓphia dr esse apud eos q secta eox cito finiẽda ẽ nõ est sic de lege xpi qz ipe dixit Mat. xxiiij. celũ et terra trãsibũt ꝓba aũt mea nõ trãsiẽt. q̃si dicat lex mea sine fine durabit qz ꝓba xpi sunt lex ei⁹. Itez manẽte sacrificio legꝭ noue manet et lex nona: ꝫ vsqꝫ ad finẽ illud sacrificiũ durabit ꝑz Math. vi. vbi dicit saluator. Ecce ego vobiscũ sum. s. in sacrõ altar⁹ vsqꝫ ad cõsummatõnez scli. lex ꝙ xpi in q̃ tale sacrificiũ ꝓmanabit durabit vsqꝫ ad consummatõem seculi. Item dicit apls. i. Cor. xi. Quotiẽscũqꝫ manducabit⁹ panem hũc et calicẽ biberis mortẽ dñi annũciabit⁹ donec veniat. s. ad iudicium. Est ꝙ lex nona excellẽtissima ꝓpter suã ꝑpetuã stabilitatẽ et capite et in mẽbris

Quinto ostdit excellentia legꝭ noue ex quinto ẽdu eiusdẽ. s. ex diua bonitate q nõ deest toto corde q̃rentib⁹ salutem. multi em diligẽtissime q̃rentes salutem: ad hãc legẽ ꝓuersi sunt et quanto feruẽtiores facti sunt in q̃rendo tanto in hac lege amplius ꝓfirmati subtoqꝫ in ea penitẽres de malicia in bonitatem mutati sunt et qõ ampli⁹ in admirationẽ inducit est q potentes ꝑfrui bonorib⁹ mũdi diuitijs eiusdem et deliciis ad libitũ vti hec velut stercora arbitrãtes humilitatẽ pauptatẽ et castitatẽ q̃ eis opponunt amplexãtes sub religionis voto tpe vite sue crucifixi mõo et mund⁹ eis se volũtarie astrinxerũt sic q̃die experimur. Tormenta q̃z p eaz plures in magna exultãtõe spũs et tristicias sunt ppessi q̃ ñ vident ꝓbabilia nisi de⁹ hãc legez singulariter et ineffrogabiliter approbaret et ordinaret ad salutem tanqꝫ excellentissimã et pfectissimã legẽ sine q̃ salus esse non potest.

Sexto et vltimo ostdit excellẽtia legis noue ex sexto gradu pfectõis eiusdem. s. ex amenissima ꝓmissox incompabilitate. In lege em veteri ꝓmissa ꝑfecta fuerũt. promittebant em tria scilꝭ bona tpalia. vita tpalis. et pax tpalis. De p̃ leui. xxvij. Si in pceptꝭ meis ambulaueritis et mãdata mea custodieritis et feceritis ea dabo vob⁹ pluuiã tpibus suis ꝛc. ysa. j. Si volueritis et audieritis me bona terre comedetꝭ ꝛc. De scõo leuit. xviij. Custodite leges meas atqꝫ iudicia q̃ faciens hõ viuet i eis Ho. iiij. Moyses scripsit qm iusticiã que ex lege est q fecerit hõ viuet in ea. De tercio leui. xxvij. dabo vob⁹ pacẽ in finib⁹ vris dormietis et erit q exterre at. Item deu. xxviij. Si audieris vocẽ dñi tui et facias oĩa mãdata ei⁹ faciet te excelsiorẽ oibus gentib⁹ ꝛc. s. in tpalibus. Ecce ꝓmissa legis moysi. Sꝫ quid ꝓmittit lex machometi. Certe ꝓmittit suis credentib⁹ ꝑ finali beatitudine illud qõ vebek porcis et asinis. sexgulã et coitu. Quã ꝓmissionẽ ꝓba despiciens q fuit q̃si isti⁹ secte. s. auicẽna. vij. methaphizice. vij. c. ꝛ̃ltũ finẽ quasi ꝑfectionẽ et hoim magis ꝓgruentẽ inquit lex nostra quã dedit machomet⁹ ostdit infelicitatis dispõnem et miserie q̃ sunt fm corpis sensus. et est alia promissio q̃ apprehẽdit ab intellectu. Sequit ibi sapientib⁹ multomagis cupiditas fuit ad ꝓsequendã hãc felicitatez q̃ corpis q̃ q̃uis darek eis nõ tñ attenderũt nec appreciati sunt cam in ꝓparatione felicitatis q̃ est plancta ꝓme veritati. hec ille. Nobis autẽ in lege xpi excellentiora ꝓmittũtur qz ꝓmisit bona spũalia et eterna. s. gratiam in presenti que ꝑcellit omnib⁹ bonis temporalibus et etiam gloriaz in futuro. Tria

aūt spāliter obseruantib⁹ dei mandata ꝓmisit.s.regnū celoꝝ vitam eternam: ⁊ pacem sine fine. De primo Mathei tij. Ꝑniam agite appꝛopinq̄bit vobis regnū celoꝝ. De scōo Math. xix. ois qui relinquit domū vel fratres aut sorores aut ꝑrem aut matrē vꝛoꝛem aut filios aut agros ꝓpter nomē meū centuplū accipiet. ¶Non est sic intelligendum vt aliq̄ dicerūt q⁹ post aliquā reuolutionem tempoꝝ post iudiciū centuplū omniū q̄ deuuttunt hic ꝓpter deū reddat in eadem specie vt centum agri ꝓ vno agro diuulso: ꝛ est sensus q⁹ q̄ corpalia ꝓ xp̄o dimiserit bona gratie recipiet hic in ꝑsenti q̄ in tm̄ excedunt bona tempalia ac si centenari⁹ numerus quo numero compet ⁊ vitam eternam possidebit.s. in futuro. De tercio Job.v. Pacem relinquo vobis. pacē meā do vobis.s.qualis ego sum: quia etern⁹ cum patre ⁊ spūsancto non qualis est mūdus q̄ transit ⁊ a⁹ pax. Et nō est mirū si xp̄c dat suis credentib⁹ pacem eternā: q⁹ ipse est ꝑincepꝫ pacis: ysa.ix.sequit ibidem ⁊ pacis nō erit finis. hāc ꝓmissionē ꝑdixerat ysaias fiēdam suis credentib⁹ ꝓ regem messiam ca.xxxij. vbi dicit sedebit ꝑplus meus ī pulchritudinē pacis q⁹ pax celestis ex nulla parte impediet seu obscurabit. In tabernaculis.i.in mansionibus diuersis ꝓn diuersitatē ⁊ varietatē meritoꝝ. De quib⁹ Job.xxi. In domo ꝑris mei mansiones multe sunt. fiducie q̄a oīa sunt ibi certi de sue beatitudinis eternitate ⁊ in requie opulēta q⁹ ibi totaliter quietabit appetit⁹ ꝓn illud ꝑs. xvj. Satiabor cū apparuerit gl̄ia tua. Sil⁹ in lege veteri ꝓmiario erat mors tempalis. vñ ysa.j. Si me ad iracundiam ꝓuocaueritis gladi⁹ devorabit vos sed in lege noua ꝓmittit mors eterna. Math.xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternū. Sic ergo patet excellentia legis noue ex ꝑdictis ser gradibus. Ex quib⁹ correlative sequit lex xp̄i esse ꝓiorem lege moysi .nō quidē tempe sed ꝓfectōne: licet fides xp̄i fuerit ꝓior lege moysi ꝓioritate nō solus ꝓfectōnis sed etiā temꝑis q⁹ ante. cccc xxx. annos vt patuit supra eadem consideratōne ar.ij. Et notandum q⁹ euāgelium xp̄i dicit lex a legendo quia in eo legit diuina iusticia. dicit lex a ligādo q⁹ ꝑ ipsum ligat humana insolētia dicit lex a legendo.i.colligendo .q⁹ de ipsa colligit sapida scientia. dicit lex a legando: quia in ipsa legat beatitudo eterna. Lex euangelica est illa lex de q̄ dicit Ecclesiastici.xxiij. Hec oīa liber vite ⁊ testamenti altissimi ⁊ agnitio veritatis. Vere liber vite est q⁹ verba euangelica animā viuificār. vere et testamenti altissimi q⁹ verba euangelica eterna ꝓmia obseruantib⁹ ꝓmittūt. vere etiā agnitio veritatis quia verba euangelica errꝛoꝝ tenebras a mētibus fugant. Hec est lex que in se est sinceriissima et absq̄ omni admixtōne falsitatis ꝓpter q̄d dicit lex dñi immaculata tē.ps.xviij. hec est etiam respectu omniū virtuosissima ideo dicit cōuertens animas. lex euangelica aiam dulcificat ꝛra mundi multiplicē ꝓsuram quia est testimoniū dñi fidele sapientiam.i.sapidam scientiā ꝓstans parvulis.s.vere humilibus. Ipsa nihilominus animas letificat contra coꝛdis tristiciā ⁊ hoc est q⁹ sequit iusticie dñi recte letificantes coꝛda. letificāres quidem q⁹ ꝓmittūt penitentib⁹ ventā ⁊ ꝑseuerantibus gloriā. Ipsa etiā alios illuminat ꝛra ignoratiā: q⁹ ē ꝓceptū dñi lucidū illuminās oculos. beat⁹ ergo hō quē tu eruditeris dñe tibi ⁊ ō lege tua docueris eum. ps.xciij.

Q⁹ verus messias debet nasci ī bethleem.

Quart⁹ thesaur⁹ apīk de loco natiuitatis messie quez pnūciauit ⁊ determiauit specifice sac̄ scriptura Michee.v. Et tu bethleem effrata paul⁹es in milibus iuda: ex te mihi egrediet ꝙ sit dñator in isrl. translatio caldaica hz. Ex te egrediet messias: h aūt vt ipsi ⁊ nos ꝓcedim⁹ implerū ē in ibu nazareno ꝙ nat⁹ē in bethleez vt pz Matth.ij. Seqt de et⁹ deitate. Et egressus et⁹ ab initio a dieb⁹ eternitatis et⁹. Per h aūt dicūt aliꝙ nō intelligitur deitas et⁹ ꝓuisio ⁊ depstinatio natiuitatis et⁹ a dieb⁹ eternitatis siue ab eterno. Sz h rōsio nihil valet qz ꝓuisio ab eterno de reb⁹ oib⁹ ē cōis etiā de inimicis qz oia sūt ꝓuisa ab eno ⁊ p h non intelligerek aliꝙ spālitas in xpo respectu alioz ꝓbaz q̄truncunqz mioz. Et ſō dicūt aliꝙ iudei de nomie messie qō fuit ab eno afi mōm creatū. Septem eñ dicūt añ mōm ⁊ ab eno creata. scz lex pnia ihenna. dom⁹ scrūarij. thron⁹ gl̄ie. paradisus voluptatis. ⁊ nomē messie. Et sic exponūt illō gen.ij. plantauerat dñs de⁹ paradisum voluptatis a principio. i. añ mōm p duo milia ānoz̄. ⁊ sic exponūt illud ⁊ egressus et⁹ a principio a dieb⁹ eternitatis de noie messie qō fuit añ mōm creatū mō ꝓdicto. Sz h ita irrōnabilia sūt ꝙ nō indiget reprobatōe lex eñ nō potuit creari nisi in aliꝙ intellectu: nō dino qz nihil ē ibi creatū nouiter nec in alio. qz nullū tale erat ante mōm. Silr pnia nō est nisi de pcō pterito ſō nō est añ mōm: qz pcm̄ si fuit añ mōm cū pcm̄ hīet cē in hoie vl̄ angelo ꝙ scōm ipos nō pūt fuisse añ mūdū ⁊ ꝓsil mō pūt alia reprobari ꝙ causa brēitatis omitto.

Q nomen messie debuit esse nouū. et illud est ihesus.

Quintus thesaurus apīk de nomine messie qō ante et⁹ aduentum incognitū erat. dixerat eñ Isai. in ca. lxij. vocabīk tibi nomē nouū qō os dñi noiauit. Istud nouum nomen: ozē dñi p angelū fuit denūciatū Joseph ⁊ marie ꝙgini qō esset ibs. Istud p̄tecto sum nomen ineffabile fuit dictū. Greci ꝓ thetragramaton nominauerunt. a thetra qō est q̄tuor ⁊ grama lr̄a quasi nomē q̄tuor lr̄ar̄. Et vt videak noutas isti⁹ benedicti nois ihs: aperio q̄nqz mirifica secreta ꝓdicti ineffabilis nominis thetragramaton. Primus secretū est qz in elemētario sicut scribīk a iudeo ab eo ꝓferri nō pōt. Scribīk eñ q̄tuor lr̄is. s. ꝓth. benaf. he. velut si nos tris vtamur lr̄is. ih. ub. vñ ⁊ a grecis thetragmaton. dīt dictuz est qz hebrei ꝓnunciant Adonay: aliter scribentes ⁊ aliter ꝓferētes. qz nō est eis datuz ineffabilitatem hui⁹ nois penetrare. vnō nec valent ꝓferre. Scōm secretū est: qz istud sctm̄ nomē significat misteriū trinitatis ⁊ vnitatis diuine essentie tres nanqz lr̄e sunt quib⁹ ipm̄ sctm̄ nomen scribīk sed vna earū bis ponīt. s. he. que innuit spūm̄ scm̄ ꝓcedere tam a filio q̄ a patre. ꝓth idē est qz principiū ⁊ ꝓuenit patri qui est principiuz sine principio: qz pater a nullo ꝙ alie ꝓsone ab eo ꝓcedunt. he interpretatr vita ⁊ ꝓuenit spūi sctō q̄ est oim vitificator et inspirator: sicut ipse dñs ait Jo. vj. Spūs est qui vitificat. vaf. idem sonat qz ipse qō est ꝓnomen demonstratiuuz ⁊ significat filium qui visibilis et demonstrabilis factus est in assumpta humanitate: qz in terris visus est ⁊ cū hominib⁹ ꝓuersatus est Baruth.iij. Tercū secretū est qz istud sanctū nomē vt tradūt periti hebreorū tante virtutis est vt si distinguak in tres dictiones quelibz significet nomen dei. p se idipsum significans qō ⁊ integrū nomē qō ex q̄tuor lr̄is ꝓstat. Si ei ꝓmā ꝓpōr̄ ⁊ secdaz. s. ꝓth ⁊ he. erit vnū nomen. Si secdaz et

terciã. ſ. he. ⁊ naſ. iaz habebis ſcõm. Si terciã ⁊ quartã. ſ. naſ. ⁊ he inuenies terciũ nomẽ vt innũera trin⁹ ⁊ vn⁹ q̃ ꝺ̃ nomine deſignãt. Quartũ ſecretũ qõ bis maius eſt q̃ tra ſcõm nomen ꝓpagat a ꝑmo ⁊ terciũ a ſcõo vt aliud ſine alio ꝓnunciari nõ poſſit. he nanq; littera cõio eſt ꝑmo nomini ⁊ ſcõo naſ cõmunis eſt ſcõo ⁊ tercio. in hoc q̃ ſcõm nomen deſcendit a ꝑmo oñdit filius ꝓſubalis patri a q̃ genit⁹ eſt. In ꝺ̃ vero q̃ terciũ deſcendit a ſcõo oñdit ſpiritus ſanct⁹ ꝓſubalis filio q̃ ꝓſubalis ẽ patri: vt liqueat q̃ pater eſt in filio et fili⁹ ſit i ꝑe ⁊ ſpũſſanct⁹ in ꝑe ⁊ filio. Jo. xiiij.

Quintũ ſecretum eſt q̃ in ꝺ̃ dei nomine video ineffabili nomẽ ibu eſt inſertũ imo nõ eſt aliud nomẽ q̃ illõ. ꝑs tres eñ lre ei⁹ principales ſunt yoth he naſ q̃ ſim lras nras idem ſunt q̃ i ꝺ̃ u. ⁊ pater q̃ iſte tres lre ꝓnũcãt faciũt iſtud nomẽ ibu ineffabil⁹ ſuꝑꝛaponit ꝓpter timlum crucis. he ꝺ̃ vel ꝺ̃ duplicat ſignificat nõ ſolũ ſpũm ſcm̃ ꝓcedere a patre et filio ſ̃ etiã miſteriũ incarnatõnis deſignat. q̃ ſpũſcõ coopante ⁊ nõ ex virili ſemine ꝓcep⁹ eſt meſſias ibs xp̃c dñs noſter vt primũ he referat ad ꝓductõnem ſpũſſancti. Scõm ꝺ̃ ad ꝓceptionem ſiue incarnatõez v̄bi diuini. Ecce q̃ nomẽ nouũ: q̃ nouiter ab angelo ꝓnunciatũ: nõ potentib⁹ iudeis illõ primo, pnũciare. ⁊ ſicut ipſe meſſias vocatus eſt noie nouo ſic etiã ſerui ſui ſicut ꝑdixerat yſa. in ca. lxv. ſeruos ſuos vocabit noie alio in q̃ qui bñdict⁹ eſt ſup terrã bñdicet in dño amen. Serui enim dei añ aduentũ meſſie vocabant iudei vel iſrl. ſ̃ meſſias in ſuo aduentu debebat eos vocare alio noie vt nõ iudei. ñ iſrl: ſ̃ xp̃iani a xp̃o noienk. Sed oriũtur due difficultates ex fonte moueret iude⁹. Prima eſt cum plurib⁹ aliis nominib⁹ meſſias noiet in ſcripturis ſcilz emanuel yſa. vij. admirabilis. ꝓfitari⁹ deus fortis. princeps pacis. pater futuri ſeculi. yſa. ix. ergo nõ illis ſ̃ voluit ibs. Hñdek q̃ ſm ꝑm a fine denoiat res primo de alia. xp̃us igit debuit denoiari a fine intento q̃ finis fuit ſaluatio humani generis. et ideo debuit noiari ibs qõ interpꝛat ſal⁹ vl̃ ſalnatio. Ipſe enim ſaluũ faciet ꝑplm ſuum a ꝑcis eoꝝ. Matth. j. Item dicit ſanct⁹ Thomas q̃ poti⁹ debuit noiari iſto nomine qõ eſt ſal⁹ vel ſaluatõ q̃ aliq̃ alio q: omnia alia noia includunt in iſto: ꝓs Nam ſaluatio generis humani ꝓtinet principiũ mediũ ⁊ finẽ. Iſtud ꝓnomen emanuel qõ interpꝛat nobiſcũ deus ẽ principiũ ſaluatõnis nr̃e. quõ in dño ſuppoſito vnite ſunt due nature ſcz diuina ⁊ hũana. Iſta vo noia admirabilis. ꝓfitari⁹ ꝓtinẽt medium. Iſta nomina princeps pacis. ꝓ futuri ſecli. ꝓtinent finẽ. q: nr̃a ſaluatio ad pacẽ ⁊ ad futurũ ſeculum poſſidendum ordinabit. Sed iſtud nomen benedictum ibus totum ꝓceſſum ratõne ſaluatõnis ꝓtinet ſcilicet principiũ mediũ et finem. Jõ iſto noie ibs tanq̃ magis ſufficienti: q: includit omnia alia nomina debuit meſſias nominari. Secunda difficultas eſt. diceret enim iudeus quõ tu dicis q̃ iſtud nomen ieſus eſt nouum cũ alij tres ante aduentum ibu nazareni fuerunt vocati iſto nomine ſcilicet ihesus ſirach ihesus naue. ⁊ ibus filius Joſedech ſacerdos. Reſponſio q̃ iſtud nomen ibs eſt nomen nouum in xp̃o ꝓpter effectum nouum: quia et ſi i alijs qui vocati ſunt nomine ibs. nomẽ fuerit correſpondens ꝓprietati quia ſaluauerunt ⁊ fuerũt ſaluatores. Iſtud fuit in tempalibus: nõ in ſpũalibus. illi ſaluauerũt ꝑplm a multis malis ⁊ dãnis non tñ a culpa ⁊ ꝑcis ſicut bñdict⁹ nr̃ ibs dicẽte angelo ioſeph Mat. j. vocabis nomẽ eius ihm. ipſe enim ſaluũ faciet ꝑplm ſuum a ꝑcis eoꝝ. Ytez illi ſal-

nauerūt in tpe ⁊ saluatio eop transiuit cū tpe. ℞oster bñdict⁹ saluauit in tēpe ꝫ ei⁹ saluatio durat sine tpe inēternum Et ideo in eo bz verā ꝓpietatem nois nō in alijs qz fin loycos nomē est vox significatiua sine tpe: nomē ibs ⁊ alijs fuit vox significatiua cū tpe: qz solum in tpalibus ⁊ tpaliter non spiritualiter nec etnaliter salnauekt. Bz in xpo ibu. vo messia fuit ⁊ est vox significatiua sine tpe cum sua saluatio sine tpe hoc ē inēternū sit vt dictū est. ℞ benedictuz nomē p te pcōres a pctis saluank mathei.j.p te remissionē pcōp accipiunt oīes qui credūt in eum cui⁹ est nomen Act.iiij.et.j. Joh.ca.ij. sine te nō ē aliud nomen sub celo datuz hoibus in q opteat nos saluos fieri Act.iiij. Tu es nomē honorabile in celo ⁊ i terra et in inferno ad Phil.ij. In noie iesu oīe genu flectak celestiū terrestriū ⁊ infernoz. Tu in periculis in plus in malis in angustijs in tribulatonib⁹ ⁊ necessitatib⁹ es ꝓtectio ⁊ defensio firma Pro uerbi.xviij. Turris fortissima nomen dñi ad ipm pfugit iustus ⁊ saluak ⁊ nō solū iust⁹ ꝫ ⁊ iniustus si cū fide ⁊ deuotione recurrerit p te demonia eijciunk linguis nouis hoies loquunk ⁊ serpētes tollunk venenū mortiferū ⁊ nocet ⁊ languores sanank Math.vlt. Tu es mel in ore melos in aure iubil⁹ in corde fm ℣erū. nō est ḡ mirū si hoc ē nomen tuū admirabile in vniuersa terra vt finaliter q̄ te inuocauerit fide forma ta caritate salu⁹ sit sobek.ij. q̄cūq; inuocauerit nomē dñi saluus erit. s. in noie qō saluatio vel saluus interpretak sicut elt nomen iesus. ℞i plura alia singularissima vis videre de hoc gloriosissimo noie vide in viginti duob⁹ sermonibus quos alias feci ob ei⁹ honorē sup thanate est nomen ei⁹ iesus.

¶ vero missie in lege promisso debebant offerri munera in suo aduentu.

Ext⁹ thesaur⁹ apik de veneratōne messie. Sacra enī scriptura pnūciauit ⁊ specifice determinauit ex tpe abrae q̄ reges orientis venirent ad adorandū messiā regem ⁊ q̄ ei ducerēt aurū incensum qō apparet ēt manifeste fm doctores hebreop ex sequētib⁹ auctib⁹. Et p̄ dicit in bereslth ota.i.in genesi quo dixit rabi raboste. 3 dixero tibi vnū verbū bonū dices tu noie meo ⁊ dixit ei ⁊ qō est illud ℣bz fidit scias q̄ omnia munera q̄ dedit iacob pater vī ipsi esau Gen.xxxiij. significant q̄ p tpe debent gentes redire ad regē messiā qz scriptū est p̄s.lxxj. reges arabū ⁊ saba dona adducent ⁊ dixit ei verbū dixisti mihi p vitā mā ego dicā nomini tuo. Item dicit talmuth in bereslth Rabba rabi moysen darsā Saba sunt filij abrae qz sic scriptuz est Gen.ca.xxv. Abrāā vo alia duxit vxorem noie cethurā q̄ pepit ei zamram ⁊ iexan ⁊ madan ⁊ madiā ⁊ iesboth ⁊ sue Jexan quoq; genuit saba ⁊ dadan. Etiam tercia qñ augmētauit salomon regnū suū dixerūt forte est messias ⁊ illa hora venerūt ad eū sicut scriptū est.iij. Regū.x. Sed ⁊ regina saba audita fama salomonis. In noie dñi venit tem ptare eum. Inc̄tum dicit in noie dñi apparet q̄ ꝓphetabant in nomine [illegible] mini sicut habebant mandatuz [illegible] vt sic facerent. Et vnde p̄batur q̄ debent venire tempe messie et seruire sibi ysa. dicit ca.lx. Omnes de saba venient aurum ⁊ thus deferentes ⁊ laudē domino annunciantes iste est messias Ecce quomodo ex auctoritate p̄dicta ostendit ꝓpositum. ¶ Verumtamen si dicat iudeus q̄ intentio ysa. in illa ꝓpheta erat q̄ cum messias erit sedens

in regno suo in hierusalem q̄ illa hora ꝓpter magnam famā suam omnes reges mittent ei dona ⁊ venient ad visitandum ⁊ glorificandū eum sicut faciebant salomoni ꝓpter suam magnā sciētiam. Et fidek q̄ hoc nō hz locū quia textus dicit ⁊ laudem domino annunciantes qō annunciare dicit in hebraico bozora ⁊ istud nomē significat narrare aliquam rem quaz homo scit illi q̄ nescit. ⁊ illo modo q̄ aduersarius declarat textus nō esset sic. quia tam scirent illi de hierusalē. sed tamen eo mō quo fuit in aduentu xp̄i. venit bene concorditer in vocabulo annūciare: q̄ reges qui venerūt in natiuitate iesu xp̄i hierusalem quesierūt ab herode ⁊ ab existentib⁹ in ciuitate vbi est qui natus est rex iudeoꝝ Matb.ij. sicut ipsi sciebāt ex suis ꝓphetis sicut supra dictum est in auctoritate ⁊ Hierosolomite mirati sunt de hac narratōne. quia istud erat eis ignotū quoniq̄ petierūt a sacerdotibus ⁊ a sapientibus. Qui respondērūt q̄ sic verum erat q̄ natus erat q̄ sua natiuitas debebat esse in bethleem sicut plenissime ꝓmisit Matb.ij. Et i tali casu optime verificat verbū prophetie fm hebraicam veritatem ⁊ laudem domino annunciantes ⁊ nō fm expositionem iudeoꝝ.

Qz verus messias debuit venire p̄ pauper ⁊ mansuetus.

Septimus thesaurus aperit de mō viuēdi messie quē modum fac̄ scriptura ꝓnunciauit ⁊ specifice determinauit. s. in maxima pauptate ⁊ mansuetudine de primo zach.ix. Ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ saluator: ⁊ ipse pauper ⁊ ysa.liij. Ascendet sicut virgultū ⁊ sicut radix de terra sitienti q̄ō non hz magnos ramos nec folia aq̄ defectu. hoc impletū est i tibu nazareno qui natus est in pauperrate. Vñ de hoc fuit datū ꝓ signo pastorib⁹ Luce.ij. Inuenietis infantem pannis inuolutū ⁊ positū in p̄sepio. virtute etiam in magna pauptate. vñ ipse dixit Matbei.viij. ⁊ Lu.ix. vulpes fouea habēt ⁊ volucres celi nidos: filius aūt hominis nō habet vbi caput suum reclinet. Mortuus est etiam in magna pauperrate quia nudus in cruce. linū etiā corpus fuit inuolutū i syndone aliena. sic etiam sicut pauper sepult⁹. quia i sepulchro alieno vt patet Matb. xxvij. ⁊ Mar.xv. ⁊ Luce.xxiij. et Job.xix.

De scōo. s. q̄ messias deberet eē mānsuetus: quia dicitur Ysaie .xlij. vbi ad literā loquit de messia. Calamū quassatum nō cōteret ⁊ linū fumigāns non extinguet in veritate educet iudicium videm⁹ sane q̄ calam⁹ quassat⁹ leuiter pōt ꝓfringi linū aūt fumigans. i. linuz ꝓbuium sed tñ aliquid retinens fumi id est ignis ꝓfacilime pōt extingui. sed quid p̄ calamū quassatū vel linū pene extinctuz melio⁹ q̄ pctōis fragilitas q̄ ꝓquassatus ⁊ pene in pctō est extinct⁹ pōt intelligi. Calamuz aūt quassatum xp̄c nō ꝓtriuit ⁊ linū fumigans nō extinxit: q̄ peccatores pene mortuos in pctis occidi nō ꝓcepit sed misericorditer tolerauit et ad piam reuocauit qō ex ꝓsequentibus designauit ꝓpria cuz addidit in veritate educet iudiciū. Veritas quippe ⁊ iustitia idem est. In lege vo moysi iudicium erat ⁊ ꝓceptum peccatores occidi. Xp̄c aūt ad veritatē ⁊ iustitiā adduxit iudiciū q̄ peccatores nō occidi sed q̄ō iustius est donec penitterent sustinere ꝓcepit cū dixit nolo mortē peccatoris sed vt conuertat ⁊ viuat. Fuit etiā humilim⁹ ⁊ mansuetus quia ipse dixit Matb.xj. discite a me q̄ mitis sum humilis corde ⁊ propter suam mansuetudinē sub nomine agni fuit ostensus populo a Johanne baptista dicente. Ecce agnus dei Joh.j.

Q verus messias debebat mori in maxima humilitate inter sceleratos.

Ctauus thesaur⁹ aperit de modo moriẽdi messie quẽ modus sacra scriptura ꝓnũciauit ⁊ specifice determiauit in maxima hũilitate. vñ ysa. liij. Sic⁹ ouis ad occisionem duct⁹ est ⁊ q̃si agn⁹ coram tondẽte se obmutescet ⁊ nõ aperuit os suũ: qđ manifestissime implet̃ est in ihu nazareno: qui ipse añ pylatũ adduct⁹ falsoq; accusatus vberat⁹ etiã ⁊ colaphis cesus cõticuit ⁊ ipse pylato de plurib⁹ eũ interrogãti verbũ vix aliqđ rñdit. Ipsa etiã debebat inẽ sceleratos reputari sic dicit ca. eodẽ. ⁊ cũ sceleratis reputat⁹ est qđ implet̃ fuit in xpo: quia inter latrones crucifixus.

Q debebat mori propter peccata hominum.

Non⁹ thesaur⁹ aperit de cã mortis messie quã cãm sacra scptura ꝓnũciauit ⁊ specifice determinauit. s. ꝓpter pcã hoim generalr ps ysa. vbi supra oñs nos q̃si oues errauim⁹ vnusq̃sq; in viam suã declinauit. oues quippe simplicia ⁊ stolidissima sẽ animalia ⁊ vaga ⁊ nos stulti q̃si oues errauimus q: ipm q̃lis vel qđ eẽt non nouimus. Vnusq̃sq; aũt in viã suã declinauit. hoc ẽ doctrine sue vir. vll⁹ credidit ꝛ suã q̃sq; veterẽ retinuit ⁊ dñs posuit in eo iniquitates oĩm nr̃m. i. originale pcñm. q̃ irritemur oñs. Ipe aũt vulnerat⁹ ẽ ꝓpter iniq̃tates nr̃as attrit⁹ ẽ ꝓpt scelera nr̃a. ⁊ disciplina pacis nr̃e sup eũ i. disciplinã ⁊ correctõez quã vt pacem hiem⁹ passuri eramus ꝓ nob ipse sustinuit vt misericors ⁊ benign⁹. Passe ⁊ liuore ei⁹ sanati sum⁹. liuor. s. flagellor ⁊ vulnerũ q̃ ꝓ nob est ꝓpassus. ⁊ in fine capli ipe pcã mitor tulit ⁊ ꝓ trãsgressorib⁹ orauit. qđ totũ hz vex ⁊ impletum est in ihesu nazareno: vt patet in euangelio.

Q tercia die resurgere debuit a mortuis.

Decim⁹ thesaur⁹ aperit de resurrectione messie quã sacra scriptura ꝓnũciauit ⁊ specifice determinauit ac etiã ei⁹ ascensionẽ ad dexteraz dei. Primũ ps Osee. vj. vbi dñs. venite ⁊ reuertamur ad dñm: q: ipe cepit ⁊ sanabit nos: percutiet ⁊ curabit nos: viuificabit nos p⁹ duos dies ⁊ in die tercia suscitabit nos ⁊ viuem⁹ in aspectu eius. Caplm istud exponit a fidelib⁹ hebreis de aduẽtu messie: diuersimode tñ quia rabi salomõ exponit applicãdo ad tribulationẽ in q̃ sũt nũc iudei positi per mõm dispersi a q̃ suis oĩonib⁹ publicis ⁊ priuatis petũt liberari ꝓ messia cui⁹ aduentũ expectant. Dicit g̃ viuificabit nos post duos dies in tercia die resuscitabo vos. ꝓ primã diem dicit q̃ intelligit tps primi templi ꝓ salomonẽ edificati. cui successit nox destructionis ꝓ caldeos. ꝓ secam diẽ tps secundi ꝓ zorobabel reedificati cui successit nox destructõis ꝓ romanos. Per terciã diẽ dicit q̃ intelligit tps tercij templi ꝓ messiam edificandi de q̃ exponũt edificatorem templi que habek in fine ezechielis fm errorem suũ. hoc dictũ fundatur sup falsum. s. q̃ xpc sit venturus q̃ iam transiuit in ꝑteritũ sicut diffuse in apertione primi thesauri ⁊ in sequentibus fuit declaratũ ⁊ q̃ ad errores tercij templi materialis in tercio libro plenius declarabit. Est ergo sensus fm veritatem viuificabit nos post duos dies. scz mortis ⁊ sepulture sue ipse messias ⁊ in tercia die resuscitabo vos. s. resurgens a mortuis quod dicit q̃ eius resurrectio est principiũ resurrectõis nostre ad vitam immortalem. Unde pri me Corinth. xv. Xpc resurgens a mortuis primicie dormientiũ qm̃ ꝓ hoiem

mozo ꝛ p hoiem resurrectio mortuoꝝ ꝛ sicut in adam oēs moriunt: ita ꝛ in xpo oēs vivificabunt. Ista expositio magis ꝓsonat lre ꝙ ꝓcedens q; accipit dies ꝑpie. Sequit ꝛ vivem⁹ in conspectu ei⁹. s. vita gr̃e in p̃nti ꝛ vita gl̃orie i futuro. Et nō est mirū q; ipse xp̃s messias ver⁹ est via veritas ꝛ vita Jo. xiiij. Oz aūt messias debebat resurgere tercia die ſm doctores hebreoꝝ declarat. Habi Mosse darsan in geneſi magno sup textum capl̃. xxij. die aūt tercio elevatis oculis vidit locū ꝙui dicit rabi mosse multe trinitates dei habentur i scriptura ꝛ vna eaꝝ est resurrectio messie. Veruntū sc̃m. s. q̃ messias sedeat ad dexterā dei. apparet ex vita aūcte q̃ est in midras tulim. i. in glosa psalterij sup illud p̃s. xvij. Et dediſti mihi salutem ꝓtectōnis tue ꝛ dextera tua suscepit me vbi dicit Habi yodan noie rabi bamma. Tpe venturo de⁹ faciet sedere regem messiam ad dexterā suam q; sic scriptū est p̃s. cix. Dixit dñs domino meo sede a dextris meis. vbi dicit translatio caldaica dixit dñs ẏho suo. ꝛ abraam erit sedens ad partez sinistrā ꝛ facies eius pallide erūt dicendo dñe ꝛ filius filij mei sedet ad partem dextera ꝛ ego ad sinistram. Hz de⁹ cōsolabit eaꝝ dicendo filius filij tui est ad dextetum meam et ego sum ad dexteraz tuam. et illa hora abraam erit contentus hoc ē q̄ dixit dauid. ꝛ dextera tua suscepit me p̃s. xvij. Item dicit i libro aginga in ca. q̄ incipit Est dorsus una scriptura dicit in dañ. ca. vij. throni positi sunt q̄ est plurale. Et postea dicit thronus eius flamme ignis q̄ est singulare vident duo textus contrarij: dicit Habi aquiba. non sunt contrarij: quia vnus thronus est pro deo et alius pro Dauid. Declarat rabi Salomon. iste dauid est messias. Item dicit in Bereſich raba. id est in geneſi magno Habi mosse darsan sup textum Gen̄. c. xviij Et abraam adhuc stabat coraz domio vult dicere quod dixit psalmista: psal. xvij. ꝛ dediſti mihi ꝓtectionem salutis tue. Iste est abraam cui dixit deus noli timere abraam ego protector tu⁹ sum ꝛ dextera tua suscepit me. Iste ē messias de quo scriptū est. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis Dicit rabi amon hoc quod dixit text⁹ ꝛ abraam adhuc stabat coram domio correctio est sapientū quia primo erat scriptū ꝛ domin⁹ adhuc stabat coram abraam ꝛ rabini mutauerūt cum multis aliis mutatōnib⁹ que fecerūt in sacra scriptura inter quas vna est in p̃s. xxj. vbi dicit. Circūdederūt me canes consiliū malignāntiū obsedit me caus. id est foderūt man⁹ meas ꝛ pedes meos. Sed rabini mouerunt illud caus. quod sonat foderūt ꝛ posuerūt in loco suo caari q̄ sonat sicut leo. Et multe harū mutationū mirate sunt plenissime in Midras' tulim. id est in glosa psalterij in quo dicit q; de istis mutationibus ꝓpter eos dicit ꝓpheta hiere. xxiij. Peruertistis verba deoꝝ viuorum dñi sabaoth dei vr̄i ꝛ Hiere. in. c. ix. de eis dixit: veritatē nō loquent̄ docuerūt linguā suā loq̄ mēdaciu. Ecce ꝙ clare in suismet libr̄ cōdemnant tanq̄ falsi ꝛ mēdaces illi qui mutauerūt ẏba dei. Nec ꝓsensit ſpūssanc⁹ q; oīa in Talmuth eēnt mēdacia ꝛ falsa vt p verba ibidem inserta confunderet ceci tas iudeoꝝ.

Oz verus messias debebat dare suis credentibus in presenti gratiam suam in futuro gloriaz sempiternam.

Vndecim⁹ thesaur⁹ apīt ō ꝓmio credētiū ꝛ seq̄ntiū messiā i p̃nti ꝛ i futuro quod ꝓmitū fac̃ scptura p̃nū cianitr ꝛ specifice demōstrauit i duob⁹ loc̄. i. ysa. lxv. vbi ad ifam loq̄t de rege messia. Ecce serui mei comedent

t vos esurietis. Ecce serui mei bibent t vos sitietis. Ecce serui mei letabuntur t vos confundemini. Ecce serui mei laudabūt p exultatōe cordis t vos clamabitis p dolore cordis t p cōtritōne spūs vlulabitis t dimittetis nomē vestrū in iuramentū electis meis t interficiet te dñs de⁹ t seruos suos vocabit nomie alio. In q̄ q̄ bñdict⁹ ē sup terraz bñdicet in deo amē. Que oia implent in ꝓmio qō dat ibs nazaren⁹ sequtibus cū. Dicit eīs serui mei comedēt. scz corpus meū. vñ ait nisi māducaueritz carnem filij hois Joh. vj. et ibidem. Caro mea vere est cib⁹ vel comedent doctrinam spūalem vel misteria fidei. vel comedent. s. in futuro cognitōez veritatz. ꝗ est d'uitatz. vñ ait vt edatis t bibatis sup mensam meā in regno pūs mei luce. xxij. Et ps. xvj. dī. Satiabor cū apparuerit gl'a tua. Sic ꝗ ait xp̄c. Serui mei comedēt t vos. s. increduli iudei t damnati esurietz. Ecce serui mei bibēt scz aquā viuā Joh. vj. Si q̄s sitit veniat ad me t bibat. t iterū Joh. vij. Qui biberit ex aq̄ quā ego dabo ei fiet in eo fons aq̄ salientis in vitā eternā hec aq̄ viua est gratia spūssancti quaz xp̄c dat suis fidelib⁹ in pūti. Et ideo faciet eos saltare in vitā eternā. q: aq̄ tantū ascendit naturaliter quantū descendit. Et q: illa gr'a descendit a deo q̄ sedet in celo: vbi est vita eterna. Ideo fit in eo fons aq̄ salientis in vitā eternā. Vel sic serui mei bibent. s. sanguinem meū: quia sanguis me⁹ vere est pot⁹ Joh. vj. t ibidem nisi manducaueritis carnem filij hominis t biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. et vos scilicz increduli iudei t damnati sicietis. s. aquam viuam t sanguinē meum Ecce serui mei letabunt. s. in eterna beatudine. Unde Joh. vj. xp̄c dicit gaudium vestrū nemo tollet a vobis t vos scilicet increduli iudei et damnati confundemini s. videntes alios in locū vestrum successisse. Ecce serui mei laudabunt p exultatōe cordis sm illud ps. lxxxiij. in secula seculoz laudabunt te. t vos. s. increduli iudei t damnati clamabitis. s. in inferno p dolore cordis. scz ex ꝓscia pcōz. t p ꝓtritōne spūs vlulabitis quia ibi erit fletus et stridor dentiū Matb. xxv. t dimittetis nomē vīm. s. altis in locū vīm succedētib⁹ iō sequit in iuramentū electis meis vt. s. de cetero nō vocemini circūcisio ꝗ cōcisio nec me habeatis qui sum via veritas t vita Joh. xiiij. ꝗ electi mei dicent filij abzaelis vos olim. Seqt. t interficiet te dñs deus. s. spūali gladio cū dixero. Ite maledicti in ignē eternū ꝛc. mathei. xxv. t seruos suos vocabit alio nomine. s. xp̄iano a meipso Jhu xp̄o in q̄ qui bñdict⁹ est sup terrā credendo t sequendo benedicet in deo amen. Cum scz dicam in iudicio electis meis venite benedicti patris mei ꝛc. cap. eodem.

Item scō determinat in sacra scriptura ꝓmiū eternū sequentiū messiā hie sum xp̄m ysa. lj. vbi dicit q̄ redempti sc a dño reuertent t venient in syon laudantes t leticia sempiterna sup capita eoz. Gaudiū t leticiā tenebunt fugiet ab eis dolor t gemit⁹. Ego egoipse cōsolabor vos. qō sic exponit qui redempti sunt a dño. s. sanguine filij reuertentur. s. ad viam iusticie t venient in syō. id est in pūtem eccl'iam t beatitudinez eternaz laudantes. s. t dicentes. Beati qui habitant in domo tua dñe in secula seculoz laudabūt te ps. lxxxiij. t leticia sempiterna que. s. nō deficiet sup capita ipsoz. i. sup eoz mentes gaudiū t leticiā obtinebunt. scilicz in celo fugiet dolor t gemit⁹: q: absterget de⁹ omnez lachrymā ab oculis sctōz ꝛc apocal. xxj. ergo egoipse. s. filiꝰ q: aliꝰ ñ ꝓt: ꝓsolabor vos q̄si dicat. Invocasti me. t ego ꝓsolabor vos t ñ p ꝓphas ꝗ p meipm glīfi cādo q: ꝗ ē vita eōrū vt cognoscant te deum verū, t quē misisti ihm xp̄m Job.

xvij. vita eñ etna sine btūdo pſistit eſſentialr in aſpectu claro ipſi⁹ diuinitatis vt tñ hz aduncta fruitōez q̄ ē ꝑpetua felicitatr cū firma tenōne. Et cōſequenti tam pſistit btūdo in aſpectu humanitatr xpi q̄ eſt instrūm nos inducēs ad btūdinē principalē: btūdo enim hoīs principio ē ad vltimū t optimum bonū: t tō nō pōt pſistē in principio ad aliq̄ bonū tpale vel corpale vt dicunt rudes saracent. q̄ expectāt tm alia vita i voluptatib⁹ carnalib⁹ t diuinis t aliis pſitibus p̄mitari. Sm q̄ dī in alchorano machometi q̄ tñ vita fin pbm dē vita pecudū. j. ethicoꝝ. ꝓpter q̄ ipe auicenna d pſideratus dicit q̄ ꝓpha quem vocat machometū, p̄mittit eis talem felicitatem in p̄mio quaz multi sapientes nō attenderūt sicut patuit supra in actione tercij thesauri in septimo gdu pfectionis legis euāgelice. Hilr iudei resurrectōez futurā expectāt ad vitā carnalē t tō felicitatē vite future credūt pſistere in bonoꝝ tpalium plenitudine t pacis tranqllitate vtz vbi supra. Sz beatitudo xpianoꝝ eſt in adeptōne summi boni p aptam visionē t fruitōnez t firmam tenōez. Considerandū ē etiaz q̄ cū filio dicit ad ꝑem Iob. xvij. hec ē vita eterna vt cognoſcant te solū deū. per q̄ non hī q̄ sol⁹ pr̄ sit de⁹ t filio⁹ creatura vt dicebat arrio⁹: q: q̄ dictio excluſiua solus nō ōtermiat li te. ita q̄ sit sensus q̄ sol⁹ pr̄ sit de⁹ q̄ determinat ū deū. et eſt sensus q̄ illa ē sola deitas vera q̄ eſt in pre t sic ab illa nō excludit filio⁹: q magis includit q: vna ē deitas in vtroq; q excludit ꝑa deitas ab his q̄ a gentilib⁹ colebant. s. Iouē. saturno. t silib⁹. Dico etiā q̄ hec dictō sol⁹ determinet li te vt sit sensus q̄ solus pater sit deus nō tamen p hoc excludit filius a deitate: q magis includit: quia fin pbm sol⁹ idē eſt q̄ non cum alio. t ideo tantummodo excludit illud q̄ alietatē dicit filius aūt nō eſt alius a pre in essentia: q tñ in psona. Et ideo q̄n hec dictio sol⁹ additur vni psone respectu termini essentialis sicut in ꝓposito nō excludit alias psonas q magis includit et hoc patet p auctorem saluatoris Math. xj. vbi dicit nemo nouit filiū nisi pr̄ neq; patrez q̄s nouit nisi filio⁹. Si eñ hec dictio excluſiua addita vni psone respectu termini essentialis excluderet aliā sequeret q̄ pr̄ nō cognoſceret se sed tñ filius t filius nō cognoſceret se sed tñ pater q̄ eſt absurdum dicere. ptz q̄ primū sequentiū xpm: q: eſt beatitudo eterna i visione diuinitatis cū fruitōne t firma tenōne et sic beatificabil alia rationabilis: t in visione clara humanitatr xpi sic t sic beatificabil corpus humanum vt sic ꝑfecta beatitudo in corpe t aīa. Creauit eñ deus hoīem vt totū beatificaret t pascua inueniret intus t extra fin aug. intus in deitate saluatoris: et extra in carne redemptoris.

Q̄ persecutores veri messie a perpetua pena in presenti non debebant releuari nec in futuro a damnatōne eterna.

Duodecim⁹ thesaurus aplē. s. pena plequentiū messiā in p̄ri t i futuro. quā penā sacra scriptura pronunciauit t specifice determinauit t p̄ de pena in p̄ri vita. vñ Amos. ij. sup trib⁹ sceleri⁹ isrl t sup q̄nq; ñ cōuertā eū; q: vendiderūt iustū p argēto. s. ihm nazarenū. Sz ad ꝺ rñdent iudei q̄druplicit̄er. Primo q̄ iste textus loquit de sceleribus isrl nō iuda t sic nihil p nobis. q: illud sceler⁹ ihu nazareni cōmissum eſt in iuda nō in isrl'. et marie q: ꝓpheta loquit hic primo de sceleribus iuda postea de isrl i textu. Sz ista rñsio nulla eſt q: in templo scō venerūt t fuerūt de captiuitate decē tribus

ꝛ fuerūt oēs ꝓgregati simul de ysrl' ꝛ ō iuda p licentiā datā p cyrū regē psarū ꝛ pz etiā Nec. vij. ꝛ xviij. ca. habitauerūt oēs israel in ciuitatib⁹ suis. Item ysaie xj. quō desolabit dōs linguā mar ꝛ egypti. s. nilum vt transirent calciati vide hec pulchre in lyra quō hoc fuit. Tūc oēs venerūt ad scōm templū et vocati sunt israel. Qō ergo' ꝑmittit in textu primo de scelerib⁹ iuda respicit ad destructōnem primi templi quia illi ō israel nō erant ibi: ꝛ tñ subiungit in textu de scelerib⁹ israel respicit destructionem scōi templi: quia oēs de israel ꝛ de iuda erāt ibi ꝛ oēs vocati sunt israel patet hoc p rabi moysen de egypto q̄ loialiter dicit in libro sofrin mors ihu nazareni fuit cā vt destrueret israel ense. Ecce quō vocat oēs de secūdo templo israel. Item pcīn qō tantūmō iuda fecit pcīn iuda appellat. Quod aūt iuda simul fecit et israel peccatum vocat israel. hierosolymis em̄ tūc erat cū iuda magna pars filioꝝ beniamin ꝛ leui. Jure igit pars totius dz suscipere nomen. Est ꝛ alia nō inferio: causa q: videlicet pp'l's israel licet tūc mortī nō corpe pīs fuisset. audito tñ q̄ eorū fecerāt socij eoꝝ culpe laudatores ꝛ cōsentanei ꝛ pticipes oīno facti sunt voluntatis volūtas itaq̄ eis ꝓfecto ē imputanda. Sed quō ꝑdicta captiuitas accidit israeli ꝓpter venditōez iusti ihu cum israel nō vendiderit xp̄m sed tñ a iuda scarioth legat emisse. Ḥnde tur q̄ q: israel vt venderet xp̄c consensum auxiliū atq̄ ꝓsilium adhibuerūt. Ideo nō min⁹ ꝫ si ipsi vendidissent se ipsos incurrerūt. Neq̄ enim ꝛ salomon ydola fabricauit ꝫ q: vxoribus ꝛ cōcubinis fabricantib⁹ assensum ꝑbuit cuꝝ fabricasse litera dicit. Secō dicunt ad hec iudei q̄ istud scelus de venditione iusti p argento fuit venditio Joseph p fratres suos: sed illud nihil valet: quia vbi ponit primū scōm terciū ꝛ quartū ordo est finis primi ꝛ posteri⁹. Videdū est ergo qō est primū scel⁹ qō scōm ꝛc. Et scienduꝫ est q̄ ista tria scelera p ordinē sicut venīūt sunt ista. Primū vēditio ioseph ꝓpter qō fuerūt captiui in egypto. Scōm adoratio vitulī ꝓpt qō fuerūt vno die interfecti. xxiij. milia hominū Exo. xxxij. Terciū occisio ꝓphaꝝ ꝓpter ꝫ qō ducti sūt captiui in babilonē. lxx. ānis. Quartū dcī ꝛ nō pōt dari nisi venditio ihu nazareni q: vēditō ioseph. primum in ordine fuit pp qō postea pharaonis sūt passi duriss̄imū iugū vt dictū est. Sz cū pnia pacta iam sūt liberati a culpa q̄re de indulto rursum crimiabunt pcō. Tercio forte dicet iude⁹ q: si ḥ ū dicat de ioseph iusto pōt tñ dici de alio q̄libet iusto: ꝫ hoc ꝛ dignū ꝛ irratōnabile esse videt vt cum tantū crimē sit q̄ nulla indulgēcia seq̄tur ꝓpter qō diuina ira in totū ysrl' desciat pp'lm illi⁹ celeb pſona in quaꝝ illud fuit cōmissum. Insup cum reatus iste in hebraeo sermone tali describatur vocabulo quare imponit illi qui negauerit deum. venditio autem indei non equat negatōni dei sed ipsi tñ ac tales vendiderūt hoiem xp̄m videlicet filiū dei q̄ in culpa sunt pares deū negati.

Et si queras q̄ sunt illa pcā q̄tuor q̄ oīa pateant ad negare deū cē eq̄lia. Ḥsidek q̄ primū pcīn fuit cū i heremo vitulū conflatilem p deo adorauerūt in q̄ sacro satis deū negauerūt et q: ab oībus est hoc pcīn ppetratū tāo cōmune fuit oīm. Scōm in q̄ ꝛ deū silik negauerūt ꝛ oēs peccauerunt fuit q̄ ieroboam vitulos silēs fabricauit ꝛ ab oibus adorari cōstituit. Terciū aūt cū iudei ꝓphas vniuersi eadē volūtati oc ciperūt ꝛ coꝝ dicta ꝓtempserūt. Quartū vo qō magis est oīm⁹ ꝛ graui⁹ est q̄ xp̄m de filiū ꝛ hominē ab oīi peccati cōtagione alienū inique vendide-

runt ⁊ iniusta nece ꝓdemnauerūt. hoc pcīm ꝓpter cecitatē iudeox occultū est eisdē sicut dicit rabi onanerari delari libro vayera raba.i.leuitico magⁿ. Primi peccauerūt ⁊ fuit discooptus suus pcīm ⁊ fuit discoopta sua pnia. Secūdi peccauerūt ⁊ fuit discooptum suus pcīm ⁊ fuit discoopta sua pnia. Tercij peccauerūt ⁊ fuit d.scooptū suus pcīm ⁊ fuit discoopta sua pnia. Quarti peccauerūt ⁊ fuit discooptū eis pcīm suū: nō est discoopta sua pnia. Vñ dicit eis ꝓpter suā cecitatē: fidelibꝫ tñ videntibꝫ est discooptū suū pcīm ⁊ sua penitētia vt dictū est ⁊ dicet. Item petrus alfonsi vir eruditissimꝰ de q̄ supra in apertione primi thesauri locutꝰ sum in suo dyalogo ostendēs cām captiuitatis iudeox esse venditōes xp̄i ⁊ nō venditionem ioseph sic inquit ꝓtra eos. Quod aūt euidentiꝰ testimoniū q̄ritis vos ꝓpter dei monē hāc subisse captiuitatez q̄ id q̄ apud vos scriptū legist̄. quia videlicet in ipso captiuitatis exordio quidē terre vbi princeps decē de melioribꝫ totius israelitici ppli ananiam.f. traditōis filiū symeonē gamalielis filium ysmahel helisei filiū ⁊ achiba ceteroq̄ captos in carcerem misit scisciatans vt quid iustū vendidissent. lex eīm inquit decreuit vt mortis sīa mulctet quicūq̄ iudeū vendiderit. Et vos igit fm iudiciū legis mori debetis dēq̄ decreto vario dat corpa leto nō eīm offis vna cohercuit pena. q̄ singulis singla sunt genera mortis ꝓposita. Alium videlicet ignis cremauit. aliꝰ ferrei pectinis vngulibus lacerarꝰ expirauit. aliuz ꝑo mors queuis diuersa ꝓsumpsit quē admodū mortes illas doctrine vestre liber exposuit. Doctores aūt vestri huius iusti ꝓ quo illi sunt ita puniti nomen mutantes in hoc facto ꝓtraꝰ contraxerūt. De xp̄o dicentes q̄ princeps ille iustum denominans ioseph filiuz iacob. quem in egyptuz fratres vendiderant intelligebat eiusq̄ sanguinē ab illis exigens ꝓpter eum talibꝰ illos supplicijs affecit. Sz absurdū ratōni videtur vt id ab eis exigeret qō ad minus millequingentis annis antea factū esset maxime cū tēpe quo venundatꝰ est ioseph. nulla lex esset q̄ eos princeps ille mortis reos cōuincere posset. Q̄ si vultis vt etiā de ꝓphetis in medū auctoritatem deferā qua captiuitatē hāc ꝓpter hoiem illū ipsum necessario christū esse ostendā. Ecce ꝓfero ysaiā capi. xxxiij: a finibꝰ inquit terre laudes audiuimꝰ gloriam iusti: hec verba iusti huius laudes vbiq̄ terraz ostendūt fuisse nec alterius iusti bois laudes tantas vnq̄ fuisse audiuimꝰ vt peuenirent vsq̄ ad fines terre. Cui iusto qz tribulatōes q̄ō fine cā passusꝰ erat ꝓpha ꝓuidebat his vbis ꝓpatiens dicebat. ve mihi. ꝓuaricantes ꝓuaricati sunt ⁊ ꝓuaricatōne transgressoz ꝓuaricati sunt. ꝓuidēs eīm ꝓpha q̄o ꝓphis dei aduentū ꝓnunciantibꝰ tribulatōes illaturi eēnt ait ꝓuaricantes ꝓuaricati sunt. Intuitꝰ aūt qz nec membris ꝓtenti ipm etiā caput inuidia pleni ꝙbuscūq̄ possent modis essent oppressuri. Et fm corpis passibilitatem occisuri ꝓuaricatōnis nomē ingeminans subiūxit ⁊ ꝓuaricatōe transgressoz ꝓuaricati sunt. Qua ꝓ pena ꝓ hmōi pctō plectēdi eēnt dicāte sp̄ū ꝓsciens ait illico subiungens. formido ⁊ fouea et laqueꝰ sup te qui habitatoz es terre. Inter cetera quoq̄ de eadem gente ait grauabit eum iniquitas sua ⁊ corruet ⁊ nō adijciet vt resurgat: vbi videlicet vobis certuz euadendi captiuitatem termini fundit⁹ depōsit. Quarto dicūt iudei aliter ad hoc q̄ si nos dicim⁹ q̄ iste iustꝰ ꝓ argento venditꝰ fuit ihs nazarenꝰ petūt ipsi quis fuit ille paup de q̄ subiūgit ⁊ paupes ꝓ calciamēto. Ad qō dico q̄ ille fuit verꝰ messi-

as noster ihs nazarenꝰ quez zacharias vocat nō solū iustū ⁊ saluatorem: sed ⁊ pauperem zach.ix. In maiorē quantitatem peti sūt notāte: dicit terr⁹ ⁊ paupe rem,p calciamēto q; p̄murrit iustū pro argento. ⁊ rederet forte alicꝫ q; p magno p̄cio argenti. ℔ hic exponit debilitas p̄cij ⁊ modicitas qū dicit q; venditerūt,p calciamēto.i. p p̄cio calciamē torū.qō p̄cium est cōiter.xv. morapetinoz q; sumant.xxx. albos vel denarios. ℣libi vo p̄ciū sotularius est duo solidi cū dimidio q; etiā sumāt.xxx.denarios.qz solidus est.xij.denarij pro q; p̄cio fuit vendit⁹ xp̃c. ℣uicqd q; valeāt illi denarij vel illud argentū designat modicū p̄cium,p quo paup xp̃c fuit venditus qz pro p̄cio calciamentoz. Amito dicūt iudei ad istū textū q; intelligit sic. Iustū,p argēto.i.iusticiā quia iudices ⁊ ministri iustitie pecunia corrupti vendebant paupes bois iusticiā pro modico p̄tio qz,p calciamento ℔ ista filio nulla est: qz cum de⁹ sit magis,pnus ad miserendū q; ad puniendus et deus pepercerit sup tria prima scelera q; grauiora sunt vt ydolatria.homicidium.fratres venditio a fortiori etiā parceret sup illud quartū qō nō est ita grue. ℞eliquit ergo q; venditio ist⁹ iusti,p argento et paupis,p calciamento est venditio iusti paupis ihu nazareni veri messie nostri sup quā de⁹ non parcit iudeis.qz nō dat venia nō penitenti ⁊ in p̄cō p̄tinue p̄seueranti. Nō g; a p̄dicta captiuitate exire poterant donec patrū suoz in se p̄cm emendēt.i.q; illi nō crediderūt credāt. Mūdata vo mē te cuiuslibet a culpa p̄festim eū p̄sequit pietas diuina.qō etiā suoz q̄dā doctorum.s. Rabina subtilib⁹ ⁊ occultis exp̄timi voluit verbis si illud fue mentis duriciam penetrasset. Interrogat⁹ em̄ qñ dauid filius esset venturꝰ hodie ait si verbis credideritis ei⁹. Dis em̄ verbis intelligi dedit q; quicunq; quanto hora mandatis dei obediēs ⁊ credul⁹ fuerit illico fili⁹ dei ad eūz accedit. De hac pena irrenocabili in hac vita.dicit etiā dañ.ix.occidet xp̃c et nō erit eius pp̄s q; eū negaturus est ⁊ ciuitatem et sanctuariū dissipabit pp̄s cū duce vēturo ⁊ finis ei⁹ vastitas ⁊ post finē belli statuta desolatio. Ecce triplex pena occidentium xp̃m in p̄senti vita. Prima pena qz nō sunt ei⁹ pp̄s: qz nō xp̃iani sed adhuc indei appellant. Scōa pēa dissipatio ciuitatis ⁊ templi qualis facta fuit p̄ tytum cū romano exercitu. Tercia pena q; finis eius est vastitas ⁊ statuta desolatio.i.finē capiunt q; omnia impleta sunt post mortē xp̃i quem occiderūt. Si dubitant de tercio sat̄ debz esse eis sufficiēs testimoniū :quia sunt iam .M.cccc.xx.anni q; p̄tinuat p̄dicta desolatio ciuitatis et templi: vt supra dictum est. Secōo sacra scriptura specifice determinauit p̄sequentiū mel liam penā in futuro. vñ dicit ysa. vl. de fidelib⁹ sequētib⁹ xp̃m ꝓtra iudeos incredulos ⁊ impenitentes. Egrediēt̄ur ⁊ videbūt cadauera virorū que p̄uaricati sunt in me. vermis eoz nō morietur Ignis eoz nō extinguet ⁊ erūt visꝰ ad satietatē visionis omni carni. Intellect⁹ p̄dicte auctus ē iste. Egredient.s.bri qui fuerūt credentes ⁊ sequētes veruz messiam. Egredient dico in die iudicij nō,p loci mutatōne ℔,p cōsideratione ⁊ videbūt cadauera eoz q; p̄uaricati sūt in me.qz inquit dñs.p̄uaricantes. reputati oīm̄ p̄cōz terre p̄uaricati sūt xp̃m,p̄missum nō recipiēdo ei⁹ doctrinam nō sequendo ⁊ ip̄m crucifigendo cadauera dicit.i.corpa damnatoruz in tehenna. Et dicunt q; eternā damnatōnem cident. Qz ⁊ demones cadauera p̄ūt dici fin q; homines appellant. Unde inimicus homo hoc fecit.hec i glosa.⁊ q; iste sit intellectus patet per hoc

qō sequit. vermis eox nō morietur: quia vermes corpis mortuox corrodētes in sepulchris cito deficiūt q; cuz eis i puluere conuertunt & ignis eox nō extinguetur. Exq patet q dictuz est de cruciatu corpox infideliū & omniū damnatorū in igne inferni q est in extinguibilis extrinsecus. Et de vermi sicie qui semp intrinsecus corrodebit eos q nō crediderūt nec secuti sunt xpm verū messiā vñ sicut tinea comedit vestimentuz et vermis corrodit lignū & ignis deuorat ligna sic meror & tristicia exercciat corviri. Sequit. & erūt visq ad satietatem visionis oīi carni q; f. boni videbunt eos a se iusto iudicio seperatos. amissa potentia q̄ seruiebant pra bonos vt vindictam dei in illos tanta & vltra nō exposcant q dicūt nō vsqquo dne nō vindicas sanguinē nostrū satiabunt quoq; de beatitudine sua gras agentes visa impiox ineffabili pena hec ex ordinaria glosa. Nicolaus vo de lyra satis coniecturaliter sic exponit. Et erūt visq ad satietatem. i. repletōes & plectōes visionis oīi carni. i. oīi homini beato. nō sic intelligendo q beati delectent p se i penis damnatox. sz q; talis iustus declarat eis diuine iustitie exercitiū & pie misericordie bñficiuz quo penas illas euaserūt & xpie glorie augmētuz inchoatuz apparet in alios comparata ad suum statum q; appositis iuxta se statuz maiora & minora vident. s. electi. Et ex istis trib⁹ beati p se letant sm qō dicit ps. lvij. Letabit⁹ iust⁹ cum viderit vindictam. Ecce primū man⁹ suas lauabit in sanguine peccatox inchoatum dei misericordia facto e immunis ab illis penis. Ecce scdm si vtiq est fructus iusto: accipit hic fi. p quia: q; p hoc apparet maior fruitio xpi & sic totum cedit in gloriā electox & ipsi⁹ veri messie christi ihu principaliter qui in die iudicij dicet exterminis ad sinistrā. s. incredulis et damnatis. Ite maledicti in ignez eternum qui paratus est diabolo & angelis eius Matth. xxv. Exterminis vo ad dexteram dicit venite benedicti patris mei possidete regnū qō vobis paratus est ab origine mūdi ea. eodem. Ex p dictis. xij. thesauris colligit vna ratō q si quedam corona victorie incōparabilis valoris pra iudeos que talis est.

Quandocuq; sacra scriptura pronunciat aliqō futurū & specifice determinat tempus veniendi pgenie venturo: cui debet assimilari: locum natiuitatis: nomen ei⁹ veneratōnem singularem modum viuendi. modū moriendi. causas mortis. resurrectōes eius. premiuz credentiū. & penā plequentiū ipm in vita pñti & in futuro scło. Si ista omnia cō currūt simul in vnū determinatū hominē manifestū q illud qō fuerat p illam scripturā pdictū & denunciatū est in illo tali hoie adimpletū. Sed sacra scriptura pdixit & denūciauit oia pdicta q omnia in Ihu nazareno saluatore nostro sunt impleta nec alius inuent⁹ est in q omnia pdicta simul cōcurrerent igit; ꝯcludit q ipse est verus messias i lege promissus nec ali⁹ expectand⁹. Maior istius ratōis clara est sicut lux & ab omnibus pcessa & ideo pbatōe nō indiget. Sz minor latissime declarata & in aptione pdictox. xij. thesaurox q apti sunt ad declaratōez aduent⁹ messie veri in lege promissi qui est xpc ihs filius dei viui. Et in hoc pplet liber primus qui e de armatura fideliū & de excellentia fidei catholice dñi nostri ihu xpi qui est turris fortitudinis a facie inimici. Cui honor laus benedictio & gloria sine fine Amen.

Explicit liber primus fortalicij fidei

Incipit liber secundus qui est de bello hereticoꝝ.

Antiquoꝝ in libris legim⁹ geniliuz: milites būanā venerātes gloriam generose diuersa monstroꝝ genera destruxisse. Sicut hercules antheū. Thesē⁹ minotaurū. Iason thaurū ignituomū inextinguibilē apru meleager Caleb⁹: stigiale monstrū. perseus marinū monstrū. Sic etiā generosi ecclesie milites vt Hiero. Augu. Hylari⁹ et ceteri pīces orthodoxi diuersoꝝ hereticoꝝ et heresis monstra spūalibus armis expugnasse legunt. Non tñ sic oīno extincta sunt heretum monstra: quin repullulare conetur. ac etiam nouę hereses oriant in aliquibus solo noie xpianis. Qui et si non publice: in puenticulis tñ suis venenū effundētes de illis fabulant quasi vespertiliones et noctue lucem fugientes. quia oculis egris odiosa est lux. Et nō soluz oculos egros habent hereticī. sed ceci sunt. qō ostendit ex fidei effectu. Est enīz fides diuinus radi⁹ animā illustrans. disponit eā animā ad lumen summe veritatis: ex eo q summe veritati cam stabiliter inherere facit: qō quidem pōt ratione ostendi. Constat eīm q qlīcunq; aliqua virt⁹ que influit in aliq agente et q̄ete nō infigit in recipiēte. caret ibi suo naturali operatōne et suo debito fine: sic patet in radio solis sup aquā currentē: et nō quiescentez vt i flumine in quo q̄ radius quiete non figit actio eius careret debito fine. qm quidez finis ē aquā subtiliare. et ex ea partes subtiles attrahere et in vaporem mutare et sursū elevare. Ex quo manifestū est q quies disponit ad illuminatōnem rei: scōm eīm phm septimo phisicoꝝ homo fit sapiens et intelligit cum anima quiescit.

Cum igit fides animā in deo stabiliat eam in ipso quietez ipsam disponit ad eternam illuminationē. Et hec est ratio q̄re hereticī st totaliter ceciuec a ꝺo merent illuminari quia nihil stabiliter credunt. et se ab vno oppositō in aliud vertūt. cum careant fidei lumine disponente. Iuxta illud aplī ad ephe. iiij. te nebas obscuratū habentes intellectū. quia sicut oculus non potest videre sine luce sic intellect⁹ nihil pōt capere credibilium sine fidei lumine qua carent hereticī. Vt ergo bellū hereticoꝝ presertim nr̄i tpis cōtra nostr̄ fidei fortalitiū viriliter possit dissolui pīsertim cuz sint ceci vt dictū est de heresi et hereticis. xij. psideratōnes sunt practande. Prima quid ē heresis. Secūda vnde habuit originem heresis. Tercia q̄ requirūtur ad hoc vt ꝺo propīe dicat hereticus. Quarta quot sunt modi hereticorum. Quinta si ē alicuius vtilitatis eē hereses in ecclesia dei. Sexta expurget heses pīsertim in nostris temporibus repullulare vel oriri sentiunt quēꝝ bellū contra fidei fortaliciū in nihilū computabimus cum sit turris fortitudinis a facie inimici. Septima erit ad quos pertinet diffinire que assertio est catholica vel heretica vtrum. s. ad theologos vel canonistas. Octaua vtruz hereticī sunt vitandi. Nona vtrū sit cum hereticis vel alijs infidelib⁹ publice disputandum. Decima quis est modus inquirendi hereticos. Undecima qualis pena hereticus est puniendus. Duodecima quis potest hereticos capere et tormentis exponere.

De quidditate heresis et quō differt ab errore.

Circa primā cōsideratiōez que est scire q̄d ē heresis. Respondet frm illuminatum doctorem Franciscum de maronis i tra-

etatū suo de hereticis q̄ heresio est error. sed nō quicunq; error q̄ est ꝫ fidez catholicā aut ecclam. vt dr̄ in phemio de origine heresis. Aug. vbi dr̄ q̄ non oīs error est heresis. Iz heresis sine errore eē nō possit. Ista aūt diffinitio cō firmat p illud qō dr̄ Act. v. vbi secta saduceoꝝ fuit vocata heresis. q̄ nō solū cōtra fidē veteris testamēti negabant resurrectiōem t angelos ꝫ etiā cōsyna gogā pharisеoꝝ vtrūq; profitentū. Hz nūqd heresis differt ab infidelitate. dico q̄ sic. q̄ infideles errant circa totaz fidē. hereticī aūt circa ptē Iz vtrūq; sit ꝫ fidē catholicā t ecclam. Sed ꝫ q̄ in dei dicunt infideles t tñ cōtrarie vnuz deū. Fidei q̄ sicut pagani errant circa totā fidē iudeoꝝ. t iō dicunt infideleo. sic iudei errāt circa totā fidē xp̄i q̄ dicit catholica. sunt. n. a pietate religionis xp̄iane alieni.

De origine heresum t quō possunt repelli.

Secunda considerātio est vñ habuit originē heresis. p cuius declaratiōne notandū q̄ fm Isid. viij. ethimol. c. iij. t. xxiij. q. ij. c. heresis. Heresis ab electōe vocat q̄. s. vnusq;q; id sibi eligat qō illi eē vt dek. vt pōt paripathetici. academici. epicurei. t stoici. vel sicut alij q̄ puersum dogma cogitāteo arbitrio suo de eccia recesserūt. Exinde ergo heresis dicta est greca voce ex interpratōe electionis siue. q̄ q̄sq; arbitrio suo ad instruenda siue ad suscipienda quelibet ipe sibi eligit. Nobis ergo ex nro arbitrio nihil inducere licz. nec eligere q̄ aliqs de arbitrio induxerit. Apl̄os dei habemus auctores q̄ nec ipi q̄q; ex suo arbitrio qō inducerent elegerūt. ꝫ acceptā a xp̄o disciplinā fideliter natiōib⁹ assignauerūt. ita q̄ si angelus etiam ō cciis aliter ei⁹ angelizauerit anathema vocat. hec ille. Ex his ptz q̄ heresis habuit oriū ab electōe p̄priū iudicij. q̄ nō eligunt ea q̄ sunt a xp̄o vere tradita. ꝫ ea que sibi suggerit mēs p̄pria. Volēteo n. aliqui p se sacra scriptura. sine eligere suis p̄prijs iudicijs. in hereses diuersas incidēt. Fm q̄ dīc aug. in li. lxxxiij. qōnū. q. lxix. Non pōt inquit oriri error q̄ palliat nomie xp̄iano nisi de scripturis male intellectis t hoc iō. q̄ antecedentia t subsequentia nō cōtulerūt. vñ ibidē solet circūstantia scripturarū illuminare sniam. nec etiā alia loca scripture protulerūt. vñ hereses sunt orte p se legendo q̄ cōferendo repulse sunt. q̄ cōferētes diuersas sñias adduxerūt que ex semuicē mutuo inueniri potuerunt qualiter erunt intelligēde. Et iō ꝫ istos dicit Aug. in libro cōtra epl̄am fundamēti. Nō credere inquit aug. euāgelio nisi q̄ eccie catholice credo. igit irrōnabile est aliquid scripture recipe t aliud nō. p̄p̄ria electōem t iudicium sequendo. cū ecclesia catholica totā equaliter recipiat vt certum. patet ergo vnde hz oriū heresis. q̄ a p̄p̄ria electōe.

Sex sunt modi ex quib⁹ cō uincitur q̄ aliquis sit hereticꝰ.

Tercia consideratio est scire que requirunt ad hoc vt aliqnis sit hereticus. Fidei q̄ sex. Primo q̄ erret. q̄ error est genus heresis fm aug. de origine hereseꝝ circa principiū. vbi dicit q̄ hz heresis sine errore eē nō possit. tñ nō oīs error est heresis. Stupiuo aūt est a quo nō puertitur cōsequētia fm q̄ dicit arist. in postpdicamētis. c. de priori. Secō q̄ erret in veritate. cū sit aliud error fidei t aliud a patōis. dico q̄ erret in veritate. q̄ in opere errantes nō dicūtur hereticī. Vnde aug. in yponosticon dicit q̄ heresis sumit circa falsas opiniōes. Ter

clo q̄ nō solū .s. erret in veritate q̄ne q̄dem est in sacra scriptura expressa sed etiam extra scripturā ab apīis credita vt de simbolo apl̄oꝝ aut ab eccia determinata ne in simbolo eccie. Aut a sanctis annunciata cōfirmāte eccia. vt in simbolo athanasij. aut eunctos ꝺ determinātem eccie. Nēs.n. isti taliter errantes sunt hereticī reputandi. vt patz p aug. de fide ad petrū. Quarto q̄ nō solū erret i hac veritate sed q̄ q̄ñz ipaz cōfessus fuerit. qz iudei t pagani ls errent. in talibus tñ nunc̄z ꝓpie dicūtur hereticī. vt ptz de significatōe eoꝝ quā ponit aug. de vera religione circa p̄n cipium. t bene dixi ꝓpie. qz large loquendo ſm godefredū. omnis qui nō tenet articulos fidei pōt dici hereticus t sic iudei t pagani dicent hereticī. et hoc mō nō ois hereticus ē excōicatus. Quinto requirit q̄ nō erret circa totā sed circa ptē. q̄n qui totaliter errāt dicunt apostate. Sexto requirit q̄ non solū sic erret ſ q̄ obstinate in errore p̄sistat. vñ ſm aug. nō qui falsas gignūt opiniōes sed qui eas pīnaciter defendunt sunt hereticī reputandi. vt iterum aug. t hoc. xxiij. q. iij. dicit apls. Si q̄ liam suā ls puersaz aūlla pīnacit aio sitate defendunt. Sequit querū autē cauta sollicitudine veritatē corrigi parati cum inuenerint nequaq̄z sunt iter hereticos cōputādi. qz .s. nō habēt electionē contrariā doctrine eccie. Si q̄s aūt pīnaciter determinationi vniuersalis eccie resisteret hereticus eēret. cuiꝰ quidē auctoritas principaliter residet in petro. xxiij. q. j. quotiēs. t. c. Is est fides. Ex his ptz q̄ nō quicunq̄ deuiat a fide. sed qui pīnaciter deuiat ꝓ pie dicitur hereticus. hoc etiā alibi dicit aug. Hereticus est qui cōceptā noui erroris p̄fidiaz pīnaciter defendit. Sc̄ōm vo Ilera n. de Ales in. q. sum me sue tria cōcurrunt ad pfectā rōnez heresis .s. falsa credulitas in rōnabili p uersa voluntas in ꝓcupiscibili. t defensionis siue impugnatiōis pīnacitas i irascibili. Sc̄ōm primuz attēdit illud Ysidori. Qui scripturā aliter intelligit q̄ sensus spūssancti flagitat a quo cōscripta est licz de eccia nō recesserit tñ hereticus appellare pōt. Itē dicit Isidorus. viij. ethi. c. vj. ūm fine ſm primū t secundū attēdit descriptio augu. libro de vtilitate credēdi. t in glo. sup verbo optz hereses eē. j. Cor. xj. ſ. q̄ hereticꝰ est q̄ alicuius tpalis cōmodi t maxie glorie p̄cipatusq̄ sui gratia falsas ac nouas opiniones vl̄ gignit vl̄ sequit. ſm vo terciū sumptis primo t scōo diffinitio attēdit q̄ ponit in glo. sup verbo audio inter vos scismata ee. c. eodē. Qui inquit in eccia dei p̄sumūt sua dogmata defensare p̄sumūt hereticī sūt. Patz q̄ manifeste ex p̄dictis que reqrunt ad hoc q̄ aliq̄s sit hereticus dicēdus. qz falsa credulitas puersa voluntas t defensionis siue impugnatōis pīnacitas. Notandū tñ ſm tho. i. iij. q̄ si q̄s errat ad q̄ explicite credēda nō tenet nō est hereticus. vt si quis putaret Jacob eē p̄fem abrae t hmōi. t cū cognoscit hoc esse ꝺ vitatē fidei t scripture credit ei sīl̄r t circa ea ꝺ quibus int̄ doctores sunt opiniones donec p eccliam determinatuz sit. Hꝫ occurrunt due difficultates. p̄ma ē si dubij i fide sint hereticī reputādi. t vr q̄ sic. qz scribit extra ꝺ hēticis. q̄ dubitat in fide infidelis ē. nec ei oīno credēdum ē qui fidei virtutē ignorat. Itē scribit Jacobi. j. Postulet aūt in fide nihil hesitans. qz qui hesitat similis ē fluctui maris q̄ a vēto mouet t circumfert. t subditur ibi causa dubitantis vl̄ hesitans in fide duplex est. t vir duplex animo inconstans ē in oībus vijs suis. tales autem sunt hereticī. quia non incōstanter ſ firmiter ē credēdum. Hꝫ in cōtrariū vr

q thomas fuit dubius in fide non tamē ponit q sint hēretici. ¶ Pro declaratione huius difficultatis notandus. fm aug. ō anchora in libro de potestate. q. xxviij. q aliquis pōt dici dubius in fide quinq modis. Primo modo subreptitia tēptatione. Secundo veritatis elucidatiōe. Tercio imperfecta adhesione. Quarto voluntaria hesitatiōe Quinto pruiaci defensione. ¶ Primo modo dubitare in fide nō facit hominē hēreticum. quia ē humane tēptatiōis. non. n. ē in ptāte hominis quin suggeriat homini aliquid cogitandus. vñ si subita subreptione vl diabolica tentatione quis incipit dubitare de aliq articulo vt ō hūs q̄ sunt fidei statim si captivat intellectū suum in obsequium xpi. vt deliberet hoc credere qō eccia credit. nō cedit sibi talis dubitatio ad defectū ⁊ ad pfectū. Vñ apls propter hmōi tentatiōnis impulsum petebant Addauge nobis dñe fidem Luce. xvij. Semp. n. debemus rogare deū vt adiuuet incredulitatē nr̄am. Secundo modo non facit hominē hereticū sed est christiane professionis ⁊ perfectionis. ponunt enim doctores christiane fidei illa que sunt magis determinata in fide sub dubitatione questionū. rōnes p ⁊ cōtra ad illa adducēdo. non q de ipa cōclusione dubitet ⁊ vt veritas dicte cōclusionis magis elucidet fm quē modū dicit pīus q dubitare ō sit gulis non ē inutile. Per tales. n. dubitatiōes p ⁊ ℨ. rōnes ad illa que sunt fidei adducendo. veritas fidei pīj opitulat ⁊ cōtra impios defendit. vt dicit aug. Tercio mō nō facit hoiem hēticū ⁊ peccatē ⁊ malū xpianū. oēs. n. peccantes fm chryf. imfecte credunt eo ipō q nō viuunt fm q̄ credunt. nam si pfecte adhereret quasi trāsituri ō hoc mundo non quasi meternū mansuri. ¶ Quarto modo facit hominē errantē ⁊ incredulū. eo. n. ipō q aliq̄s eligit voluntarie credere qō vult ⁊ discredē quod non vult non ē paratus sequi in omnibus doctrinā eccie. ⁊ q ꝓpō errat ⁊ infidelis reputandus est. Sed quum recte facit hominē hēticum. quia non credē illa que sunt fidei ⁊ que in cōcusse eccia tenet cum primaci defensione directe ad hereticos spectat. Ad primū argumentū dicendū q dubitans in fide varia electione vt si quis credit quod vult ⁊ discredit quod nō vult infidelis ē non tamē hēticus. nisi prinaciter defendat falsa que de deo credat vel de tota vel de parte sacre scripture a deo inspirate. Ad secundū dr q loq̄tur de fide imfecta peccatoꝝ. vñ dicit glo. sup illo. conscientia peccati pressus dubitat ō pīus celestibus ⁊ sequentibus vento tentatiōis facile deserit fidem. ⁊ statim fm tentationis voluntatē distrahit ad errorē. ⁊ fit ei tempus infidelitatis. ¶ Secunda difficultas est vtrum sequentes opinionē erroneam alicuius magistri sint hereticī reputandi. videt alicui q sic. quia de falsis et errantibus magistris dicitur Matth. xxiij. ve vobis qui circuitis mare ⁊ aridas vt faciatis vnum pselitū. ⁊ cum factus fuerit facitis eum filium gehēne duplo ꝯ vos. ergo discipuli sequētes doctrinas erroneam alicuius magistri hēretici. reputandi sunt hēretici sicut ipse. Incōtrarium videtur esse. quia xpc mandauit doctrinā phariseoꝝ ⁊ scribaꝝ seruādā cē Matth. xxiij. dicēs. Super cathedram moysi sederūt scribe ⁊ pharisei. oīa q̄ dixerint vobis seruate ⁊ facite. fm vo opa eoꝝ nolite facere. Dicendū ad difficultatē q diuerse opiniones doctoꝝ sacre scripture si non pugnent ad fidē ⁊ ad bonos mores. absq̄ periculo audītoꝝ vtrāq̄ opinionē sequi pōtest tali. n. casu locū habet illud Ro. xiiij. vnusquisq̄ in suo sensu habundat. in

alijs sūt que ptinent ad fidē t bonos mores nullus excusat si sequat opinionē erroneā alicuius mgri. nō q̄dē pp ignorantiā. q: tunc immunes haberēt a pcō q̄ secuti sūt opinionē arrij. nestorij t alioꝝ errantiū in fide. nec etiā excusari pōt pp simplicitatē t ignorātiaz q: in rebus dubijs. pessime in his q̄ sunt fidei nō est facili pstādus assensus. Ideo vt dicit aug. vj. de doctrina xp̄iana. Cōsulere dz alicui regulā fidei quā de scripturarū planioꝝ locis et auctoritate ecclie capit. Sic Richardus sup illo verbo Matth. xvij. apparuerūt illis moyses et helyas dicit. suspecta debet hr̄i ois veritas quā nō cōfirmat legis vel pphetie scripture auctoritas. Qui ergo assentit opinionē alicuius mgri ꝫ manifestū scripture testimoniū t ꝫ illud qō publice tenet fm ecclie auctē puto q̄ ab erroris vinculo nō pōt excusari. Hō aūt que adducit ꝓ ista pte cōcedenda ē. q: si tales audītores mgroꝝ cecitatē imitāt eoꝝ errores sequētes t mores imitantes t ptinaciter ꝫ ecclie mandatū defendentes nō solū errantes verūctiaz hereticī reputandi sunt. Ad aliud vo q̄ō in contrariū adducebat dicendū q̄ signāter p̄mittit sup cathedrā. vt intelligat q̄ illa que ptinent ad cathedre doctrinaz veritatis t iusticie seruanda sunt t facienda q̄ auditores. Illa vo q̄ sunt cōtra fidē t bonos mores nō spectāt ad cathedrā veritatis t iusticie sed potius ad cathedrā falsitatis t pestilentie.

¶ De quinq; modis hereticoꝝ t quō heresis se extēdit ad tria genera credibiliū. t quid p̄opue de hereticis est sentiendū

Quarta consideratio est scire quot modi sunt hereticoꝝ. Hūdēt q̄ quinq; principaliter

Primus ē eoꝝ q̄ errant circa cerimonialia. vt ptz de heresi Nichol aitaruz quoꝝ facta se xp̄o odisse testat. p̄z apoc. ij. c. Isti nicholaite fm Isido. viij. ethico. c. v. dicti sunt a nicholao dyacono ecclie hierosolymoꝝ q̄ cū stephano t ceteris cōstitutus est a petro. qui ꝓpter pulcritudinē relinquēs vxores. dicerat vt q̄ vellet ea vteret. versa ē in stupꝝ talis cōsuetudo. vt inuicē p̄ugia cōmutarent quos iohānes in apocalypsi reprobat dicēs. sed hoc habes q̄ odisti facta nicholaitarū. Secundus modus ē eoꝝ q̄ errant circa sacrā scripturā. sicut faustus q̄ dānauit vet⁹ testamentū. vt ptz p aug. ꝫ faustū. In hoc errore etiā fuerūt manichei qui vetus testm̄ respuūt t nouū in pte recipiunt. Tercius modus est eoꝝ q̄ errant cōtra ecclesiam tenentes sicut sunt greci cōtra ecclesiam tenētes p determinatōez spūsci a filio nō ꝓcedere q̄ erroꝝ damnat de fide catholica. c. fideli. Quartus modus est eoꝝ q̄ errant circa articulos fidei. sicut sabelliani ꝫ articulus incarnatiōis. Isti. n. vnā psonā p̄is et filij t spūssancti asserūt. Quint⁹ modus ē eoꝝ q̄ errant cōtra sacrm̄ eccie. vt manichei circa sacrm̄ eucharistie. t arriani q̄ dicūt sacrificia p defūctis offerri nō cōpetere. vt hr̄ p aug. de origine heresis. Sz nūq̄d ad oia credibilia heresis se extendit. Hūdet Alexander in. vj. sūme sue q̄ heresis ad tria genera credibiliū extendit p oppositum ad fidē fm quandā ptinentiā analogicā. Nā rō fidei ponit t principaliter ē circa articulos fidei. t p oppositū heresis. Secō fides extendit ad illa q̄ docet sacra scptura circa mores. vt q̄ fornicatio est pcm̄ mortale t p oppositū heresis. Tercio fides extēdit ad historias in biblia cōtentas. t p oppositus heresis. Qui. n. assereret aliquā historiā biblie esse falsam. t hoc ptinaciter

hereticꝰ cēſeſt. Primo credibilia ꝓ
credunt t postea intelligunt. Secun
da ſit credunt t intelligūt. Tercia cre
dunt t nunq̄ intelligunt. Sed q̄ in
ꝓcedentibus cōſideratōibus aliq̄n lo
cuti ſumꝰ de hereticis cōiter. aliq̄s ꝓ
ꝓrie. Ideo ꝓ reali inueſtigatōe here
ticoꝝ introduco hic octo cōcluſiones
quas ponit franciſcus de maronis vbi
.s. Prīa ꝯcluſio ē q̄ ñ oēs excōicati ſt
hereticī. q̄ excōicatio eſt pena pcti nō
pcm̄. hēlio ār ē pcm̄. Itē erā eccia fa
ceret hereticos q̄tiens excōicaret eos.
Item ſi excōicatio eſſz hereſis fruſtra
hereticī excōicarenk. q̄ vnū ſil̄e nō pu
nik ꝓ ſil̄e. q̄ cū iam eſſent hereticī fru
ſtra hereticarentur ꝓ excōicatōez. Itē
nullus pōt ſe abſolvere ab excōicatōe
t ñ oīs hereticꝰ pōt ſe ab hereſi retra
here. ola iſta patent ꝓ canones. Secūd
da cōcluſio eſt q̄ quidā excōicati ſunt
circa excōicatōem ipaz hereticī. qui. ſ.
eum excōicank nō credunt vinculum
excōicatōis aliquā efficaciā hāe cuius
oppoſitū determinat eccia. Itē etiam
eius oppoſitū determinak in ſacra ſcri
ptura. ad Gal'. j. de anathemate eius
qui euāgelizat ꝑter fidē catholicā. Itē
fidē hāe. j. t. ij. ca. de illo inceſtuoſo quē
paulus excōicauit. Itē iſta cēſura tra
dita eſt ab apl̄o eccie. vt dicat capitu
lū apl̄ice. xviij. q. iij. Tercia ꝯcluſio q̄
nō oēs ſciſmatici ſunt hereticī. q̄ aug.
de origine hereſum diſtinguit inē ſciſ
ma t hereſim. Itē in principio ō vera
religione diſtinguit ſciſmaticos ꝫ here
ticos. Item ſciſma originak ex inо
bedientia. hereſis aūt ex ignorātia. vt
ait aug ſup Iobem. Itē donatiſte pa
fuerūt ſciſmatici q̄ hereticī. vt ꝓz per
aug. de origine hereſum. Quarta con
cluſio eſt q̄ quidā ſciſmatici circa ipm
ſciſma fuerk hereticī. vt illi qui nō ci e
dunt obediendū vni eccie. q̄ vnus ar
ticulus fidei eſt de ſancta eccia catholi
ca. quē deſcripſit beatus mathe. Itē
claues eccie fuerūt tradite petro apl̄o
Matb. xvj. Itē claues eccie fuerūt ei
tradite Jo. xxj. Itē aug. de fide ad pe
trū. ponit inter fundamenta fidei obe
diendū eccie. t ibidē ꝓz q̄ patarus nō
obediendū cē eccie militat cōtra arti
culū fidei t ſacram ſcripturā t auctori
tatē ſanctoꝝ. t talis eſt hereticus. ſed
ſi obediendū credat ſed nō velit talis
videt cē ſciſmaticus. Quinta ꝯcluſio
q̄ nō oēs ſimoniaci ſunt hereticī quia
papa Alexander diſtinguit inter ſimo
niacos t hereticos. vt hī in. iij. ſniarū
di. xxv. Itez aliq̄s pōt cē ſimoniacus
nō errando in fide. vt credens ſe male
facere dū ſpūalia emit. Itē. j. q. j. c. re
ptunk. dak alia pena ſimoniacis. quia
anathematis obprobrio cōdēnank at
q̄ a ꝓcipatōe corꝑis t ſāguis xp̄i alie
nantur. Et ſi fuerit accuſatus ſuſcepti
honoris gradu puniek t in monaſterio
ghenni pnia tradik. Et illi qui hac cau
ſa munerū acceptores extiterūt ſi cle
rici ſunt honoris amiſſione mulctenk
Si vo laici ꝑpetuo anathemate cōdē
nenk. vide ibi. Item in. v. libro diſtin
guik titulus hereticoꝝ a titulo ſimoni
acoꝝ. Sexta cōcluſio eſt q̄ q̄dā ſimo
niaci ſunt hereticī. q̄ aug. de origie he
reſum ſimoniā ponit hereſim primā.
Item extra de ſymonia. c. quotiēs ap
pellat ſimoniā hereſim. Itē. j. q. j. c. p̄s
byter. vbi dicik ſimoniā eſſe hereſim
nullus fidelium ignorat. Itē. iiij. ſniarū
di. xxv. dī q̄ nō eſt dubitādū de ſimo
niacis q̄ hereticī ſunt. Sed oak diffi
cultas q̄ ſimoniaci ſunt hereticī t quī
non. Ḡ fidek q̄ illi qui ementes ſpūa
lia nō putāt ſe errare aut male facere.
ſen q̄ vendentes ea ſunt hereticī. quia
cōtra auctoritatē xp̄i gratis accepiſtis
gratis date. t ꝫ auctē petri in actibus.
t ꝫ determinatōem eccie militātis. vt
ꝓz ex cauſis ꝓallegatis. Itē illi q̄ cōſt

tenk male facere si nolunt omittere p̄ pter superbiam aut auariciā nō sunt hereticī. qz habent errorē in ope nō in fide. Septima cōclusio q̄ nō oēs sortilegi sunt hereticī. qz pena hereticoꝝ nō ꝯponit sortilegis q̄ diuinatōem faciūt. in tabulis vel codicib⁹. vt hī extra de sortilegis. c. in tabulis. Itē nō est sacerdos hereticus q̄ vocauit infantē vt inquireret furtū eccie ibidē. c. ex tuarū. Itē de sorte que fuit missa in electōne epi que nō damnat vt hereticā. ibidē in. c. eccia. Itē titulus sortilegioꝝ in b̄ sepat a titulo hereticoꝝ. Octaua conclusio est q̄ aliqui sortilegi sunt hereticī. ⁊ inducunt hic quatuor casus. Primus eoꝝ q̄ dicunt sortilegia nō eē illicita cū habeant qñq̄ spēm pietatis vt si ꝓpter spem recuperande sanitatis fiāt. Q̄ aūt istō sit hereticī, pbat qz oppositū est ab eccia determinatū. extra de hereti. c. j. Itē ibidē dicit eē pcīm gravissimū. licz aūt nō sit heresis fornicari tñ hereticū est dicere fornicatōez licere Secūdus casus est in ceremonijs ecclesie qñ quis abunt eis ad sortilegia facienda. vt aqua benedicta vel cera vt incēso bñdicto ⁊c. credēs hāc efficaciā aliquā respectu talis effectūs mali. qa q̄ male sentit de eccia est hereticus cōtra articulū math. talis āt male sentit. de ea putās malos effectus ex eius ceremonijs pcurare. Tercius casus ē circa articulos fidei. vt cū qs abutit verb fidei. vt verbū caro factū ē. ⁊ silib⁹ designantib⁹. vt sacrilegia causent credēs ad malū istud verbū efficaciā hāc. qa talis male sentit de fide. ⁊ ois talis est hereticus reputandus. cōtra articulū iohānis in ꝓposito. Quartus casus ē. in sacris noui testamēti qbus abuntk. bruta cōicātes aut baptismū imaiatis cōferētes. tales. n. sunt hereticī in duplici casu. Primo si cōferre se credant baptismi sacrm rei iaiate. Scōo si putāt sacrm baptismi hāc efficaciā respectu alicui⁹ effectus mali. qz vterq; ipoꝝ male sentiūt de sacris eccie. ⁊ tales sunt hereticī. vt patuit. ō. Itē q̄ dogmatisat q̄ sacrm baptismi pōt cōferri etiā īrōnabilibus etiā est hereticus reputand⁹. ⁊ p ꝑs q̄ credit talē errorē. Itē qui diceret q̄ sacrm baptismi pōt hāc efficaciā respectu alicuius mali eēt hereticus. cū male de ipo sentiret sacro ⁊ errorē teneret. ⁊ p ꝑs q̄ credit hūc errorē nō est catholicus. Sz ozik difficultas si talis ab heresi pōt aliquo mō excusari. Dī aūt q̄ sic. qz aliqs pōt illo vti nō intelligēdo cōferre sacrm. nec putando hāc efficaciā malā ꝫ solū intendeno seruire diabolo. vt habeat suū intentū. talis nō errat nisi in ope. sic faciūt idolatre. Secūda difficultas si sortilegiū ē sacrilegiū. dicit aūt q̄ sic. ⁊ maxime. qz maxie sacra ledūt. cū qs eis abunt ad obsequiū demonū Tercia difficultas ē quare talia sortilegia dicunt hāc maximā efficaciā. Rñdet q̄ cā ē qz demones quoꝝ ministerio talia fiūt maxime delectant aut appetunt illa in qbus sūme deus offendit. Quarta difficultas est si tales sortilegi sunt hereticī magis ꝙ symoniaci. Dicit q̄ sic. qz maior est error sacra eccie cōtēptibiliter. imo abhoiabiliter ptractare ꝙ ipa emere vel vendere. Et hec sufficiant de ꝓsideratōe quarta. in qua ostensum ē quot sunt modi hereticoꝝ. ad quos. ſ. oēs alij reducunt vt cōiter. ⁊ ad que se extēdit heresis q̄cūq;. ⁊ quid sentiendū est quo ad rē. ⁊ p̄ pue loquendo de hereticis.

Q Vtile est eē hereses i eccia dei ꝛz in se hereses male sint.

Quinta consideratio est videre si est alicuius vtilitatis hereses eē in eccia dei. Dico q̄ sic. qō oñdit auctē apli. j. Coꝝ. xj. vbi

dī. optet t hereses eē. vt q̄ ꝓbati sunt: manifesti fiant in vobis. supra quo dicit glo. optet. i. vtile est etiā hereses eē sicut erant in his q̄ dubitabāt de resurrectōe. scissure aūt erant ꝓ donis spūalibus. Vidēo. n. diabol' tēpla demonū deseri. t nomē liberatoris t medicatoris curare genus hūanū. monit hereticos q̄ sub nōie xp̄iano resisterēt doctrine xp̄iane. Qui. n. in eccia xp̄i moribundū quid p̄ranūq; sapiūt si corrigi vt sanū rectūq; sapiāt resistunt contumacit suaq; pestifera dogmata emēdare nolunt sed defensare ꝓsistunt heretici sunt. Et hij etiā sic malo suo ꝓsunt vertō catholicis. dū deus vtit etiā malo bene. t diligentib' deū oīa cooperant in bonū Ro. viij. Dēs inimici eccie vt ecclā errores vel malicia depictati ꝓsunt. q: si acciptūt ptātē affligendi corpaliter exercent eius patiaz. Si ꝓ bo male sentiendo aduersant exercēt eius sapiam. ab aduersario. n. mota q̄stio discēdi existit occasio. Multa q̄ppe ad fidē catholicā ptinentia dū hereticoꝝ callida inq̄rendine cogitant. vt aduersus eos defendi possint t cōsiderant diligentius t intelligunt clarius t p̄dicant instantius. Hereticoꝝ enī genus callidū est nō spū sapie sed impatientie. Dū pacē catholicā turbāt in vsum cedit ꝓficientiū fm illud. filio erudimo sapiens erit. ip̄i dēte aūt ministro vtet. Vtak ḡ t hereticis ñ vt eoꝝ approbemus errores q̄ vt catholicam doctrinaz aduersus eoꝝ insidias asserētes vigilantiores t cautiores simus. ꝓsunt ḡ nobis heretici nō veruz docendo qō nescimus. q̄ ad verū querē dū t apiendū catholicos excitādo. Tō q: diuina ꝓuidentia multos hereticos ꝓmit. t cū insultāt nobis t infrogāt nos que nescimus. vel sic exercitamur pigriciam t diuinas scripturas nosse cupiamus. vñ ait. optet hereses eē nō vult apls nec optat vt hereses sint. sed q: sic futurū est. dicit. t q: hoc vtile est. Sed quid ē vtile subdit. vt nō tm̄ reprobi q̄ dicunt ego sum pauli. q̄ etiā q̄ ꝓbati sunt in vobis. inter vos sicut illi q̄ dicunt. ego sum xp̄i. manifesti fiāt hominibus. hij. n. deo ꝓbati sunt q̄ bene possunt docere. q̄ manifeste eē hoībus nō ꝓnt nisi cum docent. docere aūt non sunt nisi qui doceri querūt. Sed multi ad querendū pigri sunt nisi q: molestias t insultatōes hereticoꝝ quasi de graui somno excitent. hec ibi. Ex quibus ꝓz manifeste vtile eē hereses nō ī se q: male sunt q̄ q: earū cā excitant catholici viri ad ꝓsiderādas vitates fidei catholice et sacre scripture. q̄ prio inaduertēter q̄si somno q̄t dormiebāt.

Q. xiiij. sunt hereses repullulantes istis temp̄ibus.

Extra cōsiderātō huius secūdi libri exp̄mit hereses repullulantes t q̄ de nouo oriūtes. vt nostrū fidei formaliciū per vias subterraneas subuertāt. quia in occultis feruent non attendentes q: est tutius fortitudinis a facie inimici. Et q: quia supra firmā petrā fundatū ruinari nō possit. Et hz nō dubitet plures eē q: dato vno incōuenienti plura cōfingunt. illos tamen solūz que ad mei noticiam venerunt gladio fidei trucidare lumine altissimi p̄cedente conabor. Sunt autem predicte hereses in numero. xiiij. Prima est q: nullus potest saluari sine circūcisiōe carnali. Secunda est q: christi euangelium est falsum. Tercia q: confessio sacramētalis non valet ad remissionē peccatoꝝ. sed sola contritio sufficit. Quarta est. q: confessio non est facienda homini: sed deo soli. Quinta est q: dato q: confessio homi sit facienda solū est facienda

xpiano sacerdoti. Sexta ē q nō tenetur aliquis cōfiteri sacerdoti si laico sit p̄sto. Septima est q nō est obediendū nisi soli deo. Octaua q dato q obediendū sit homini nō tñ existenti in peccato. ꝛ q solū boni sacerdotes hñt potestatē ligandi atq; soluendi. Nona ē. nō officiū ꝛ ordo sed meritū bōe vite habet ptātem soluendi ꝛ ligandi cōsecrandi ꝛ benedicendi. Decima q non est vera relaxatio vel indulgentia epi. in cōsecratōe eccie vel alias indulgentias cōcedendo. Undecima est q suffragia vel orōnes p mortuis ab existētibus in mortali factis non ꝓficiunt. Duodecima q nō ē purgatorū. Tredecima q nō est alia vita nisi ista. Decimaquarta ꝛ vltima q illi q sunt nati in tali signo vl fato nō ꝑnt euitare peccata ad que inclinant.

Quot xpiani qui vtuntur circumcisione carnali post euangeliū publicatōem sunt heretici reputādi ꝛ vt tales puniēdi.

Prima heresis in his solū orit q de iudaismo venerūt fortassis attendentes ad illud Gen. xvij Masculus cuius ꝓpucij caro circūcisa nō fuerit delebit aia illa ō ꝓpl'o suo q; pactū meū irritū fecit. ꝛ etiā q; xpc circūcisus fuit. Pro exclusione hui⁹ sceleratē heresis ponō duas cōclusiones. ꝛ post primā rūdebo ad obiecta. Prima est q erroneū ē xpiano vti circūcisione carnali. Secūda est q necessariū est xpiano vti circūcisione spūali. Primā sic deduco. Quivere xpianus est factus est nouā creatura p baptismū ptz ad Gal. vl. Si ḡ redeat ad circūcisionē carnalē efficit vetus creatura cū accipiat sacramentū inueteratū qō iam cessauit sicut ostensum est supra. li. j. p̄sideratōe. iij. arti. vj. in p̄mo puncto de cessatōe legis moysi. Sz accipe sacrm̄ qō iam cessauit ē erroneū. ergo vti circūcisione carnali in viro xpiano est erroneū. Item q vtik sacro qō nihil valet errat. sed xp̄ianus q vtik circūcisione carnali vtik sacro qō nihil valet. ḡ valde errat maior est nota. minor est apli vbi supra dicentis. In xpo. n. ihesu neq; circūcisio aliquid valet neq; ꝓputiū. q. d. equalia sunt deo circūcisio et ꝓputiū nec vnū nec alterū valet ad salutē. Sz noua creatura. i. regeneratio ꝛ noua vita. Nouā. n. creaturā dic̄ nouā vitā p fidē xpi. vt dicit glo. Et iterū ad Gal. v. In xpo ihesu neq; circūcisio aliquid valet neq; ꝓputiū ꝫ fides que p dilectiōem operatur sup quo dicit glo. fides nō vtiq; otiosa. q; fides sine operibus nō saluat Jaco. ij. Sz que operatur p charitatē dr ꝓprium opus fidei ipa dilectio est. sine dilectōe fides manet ē fides cū dilectōe xpiani ē. Alia. i. fides sine dilectōe demonis est. Nāt demones credūt ꝛ cōtremiscūt. qui aūt non credunt tardiores sunt ꝛ peiores q̄ demones. Sz multū interest vtrū quis credat ipm ee xpm an credat in xpm. Nam ipm ee xpm demones crediderūt nec tñ in xpm crediderūt. Ille cm̄ credit in xpm q sperat i xpm ꝛ diligit xpm. hec ibi. Multū ḡ errat quicūq; xpianus qui vtik circūcisione carnali cū in xpo nihil sibivaleat. ꝛ cū ostēdet se fidē otiosam hre. Item tercio arguitur sic. quicūq; de libero se facit seruū multū errat. sed xpianus qui vtik circūcisione carnali de libero se facit seruū. ergo multū errat. maio: ptz. q: effik crudelis sibipi. mino: ē apli ad galath. v. vbi vtrunq; osidit dicēs. Itaq; frēs mei nō sum⁹ filij ancille sed libere q̄ libertate xpc nos liberauit. Sup quo dicit glo. nō sumus filij ancille q; nō sumus serui pc̄cati vel legis. sed liberi. s. hierlm celestis qui est ꝓpl'o nouus regni celoꝝ ꝛ nō alio mō sum⁹ fi-

jũ libere ꝙ p eam libertatẽ qua liberta
te.i.p quã libertatẽ xp̃c nos liberauit.
q̃ immunis a petõ ex dilectõe obediens
fuerit.libertas ergo qua liberan sum⁹
mus a xp̃o est petõ remissio t fidei p
opantis dilectõem iustificatio. hec ibi
Scõm oñdit.c.eodẽ dicens. State q̃
t nolite iterũ seruitutis iugo cõt neri.
Ecce ego paulus dico vobis qm̃ si circ
cũcidimini xp̃c nihil vobis ꝓderit.su
per quo glo.dicit. galathas horat ne
se iugo legis velit subijcere t terret pe
riculi ꝓmiatõe.t qz p xp̃m liberi estis.
ergo state t firmo fide.fixo pede ꝑma
nete in libertate. t nolite ꝓmeri iugo
seruitutis.i.legis que in seruitutes ge
nerat. Et addit iterũ. nõ quia galathe
prius legem custodierint.sed dũ circũ
cisionis t legaliũ obseruatõnũ iugo se
subijciebant quasi ad eosdẽ remittebã
tur cultus q̃bus in idolatria ante fue
bant.qz nõ est leuior hec legis seruꝰ.
q̃ idolatrie. Nota terribile verbũ glo
riosi Hiero.sequit. Hiero. aũt ista le
galia post xp̃i passionẽ siue in eis spes
ponãt siue nõ obseruantibꝰ. dicit no
xia eẽ nisi dispensatorie custodiant.et
ꝑm hoc locum hic ita exponit si circũ
cidamini nihil vobis xp̃c ꝓderit.quia
circũcisio iam nõ solũ ꝓdest sed obest
Antecq̃ nova inciper ꝓdicatio optuit
circũcidi.nũc aũt lege xp̃i succedente
nihil ꝓderit fideli addita circũcisio q̃
oberit.maius.n.malũ est ex libero ser
uum fieri q̃ nasci.hec in glo.Ex ꝺ̃ ha
bet manifeste qꝺ magis peccat xp̃ianꝰ
circũcidens seipm vel filiũ suũ q̃ inde
us eodẽ genere pcti t ceteris paribus
circũstantijs.patet etiã ex ꝺ̃habit o qꝺ
xp̃ianus vtens circũcisione nimis er
rat cũ se faciat veterẽ creaturã novam
deserendo vt patuit argumẽto.j. Et qz
circũcisio nihil ei valet.vt ꝓz argumẽ
to.j.t.ij.t de libero se facit seruũ.vt ꝓz
argumẽto.iij. Itẽ.iiij.arguit sic. Qui
cunq; de amico dei se ꝓfitetur inimicũ
eius.t ei odiosum valde errat.q̃ xp̃ia
nus vtens circũcisione ẽ talis.q̃ valde
errat.maior est nota.minor ꝓbat̃ p lo
cũ a minori.quia si iudeus vtens circũ
cisione est blasphemus.t in continua
tra t odio dei.vt declaratũ fuit supꝛ li
bro.j.cõsideratõe.iij.arti.vj. in secũdo
puncto. ergo multo fortius erũt blas
phemi.t in cõtinua tra t odio dei.dicũ
q̃ xp̃iani vtentes circũcisione.t tanto
grauius peccant q̃ iudei quãto ipi cõ
fitent.t.suꝫ xp̃m eẽ filiũ dei t virginis
marie verũ messiam venisse in mũdũ
t cõpleste ꝑ mortẽ suã qõ fuit ꝑ deum
ꝓmissus. Ex quo elicit correlariũ dñs
cesarien sis in tractatu ℨ saracenos di
cens. Quicunq; manifeste intelligere
põt q̃ grauissimũ peccatũ cõmittunt.
t in q̃ profundissimã heresim icurrũt
neophiti de iudeis facti xp̃iani. si post
q̃ receperũt baptismũ cõtentes fidez
xp̃i q̃ fuit natus de virgine. qꝺ mortuꝰ
fuit t resurrexit.t ascendit ad celos ipi
redeunt sicut prius ad obseruãdũ sab
batũ.t volando sicut prius seruare le
gẽ moysi.nõ comedere ea q̃ in illa ꝓhi
bent.t si circũcidunt filios suos post
q̃ baptisati sunt.in hoc nõ debent hꝫ
aliquaꝫ partem xp̃iani qꝺ nõ corrigãt
qñ talis actus venerit ad noticiã suã:
cum sit ex toto t totaliter actus fidei
xp̃iane cõtrarius. qz ex quo mysteriuꝫ
circũcisionis est spes aduẽtus messie.
t illud qꝺ quis expectat nõ ꝫ ipso fcõ.
intelligit qꝺ tales circũcidentes faciũt
ꝓfessionẽ iesum xp̃m nõ esse natũ ex
virgine.nec crucifixũ nec mortuũ nec
resuscitatũ nec ascendisse ad celos.hec
ille. Manifeste iste doctor oñdit in ꝑ
dictis oẽs xp̃ianos vtentes circũcisio
ne esse hereticos. Sed nũquid sunt
aliqui tales isto tpe.certe non sum re
ctio de viu.sed illi qui viderunt filios
xp̃ianoꝝ circumcisos ꝓpnjs oculis te

stimoniū phibuerūt ⁊ phibente scīm⁹ q; verū est testimoniū? cox. Erat coopt ret istud grauissimū crimen ⁊ p̄uersuz beresim. vnus xp̄ianus bīs duos filios circūcisos. quox vn⁹ est apud nos. dixit hos sic natos cū circūcisione qō dictū quante irrōnabilitatis ⁊ falsitatz fatio notū est. Si.n. istud eēt possibile q; circūcisio fieret i vētre mris i abrāā primo circūciso ostendisset miraculose deus ⁊ frustra fuisset cultet lapide⁹ ad circūcidendū in lege. Et iter. quia nō diceret circūcisio. erā p nihil ꝓpucii scissum est circūcirca. Sz diceretur illud tale. si sic acciderei mōstrū in natura pp defectū materie. sicut ille q nascit cū aliquo defectuoso mēbro. Jtez q; cū natura intendit generatōem. nūq deficit in mēbris generatōis in aliq ꝓpuciū aūt est ō cōplemēto mēbri generationis. ⁊ pp hoc mouet dubiū frā ciscus de maronis in materia de generali resurrectōe. si oēs resurgent cū circūcisione. ⁊ dicit q nō. q; ꝓpucii videtur penitere ad integritatē hois. tō cuz ea erit futura resurrectio cū sic fuerint creati primi parentes. Sz tunc est dubium si xp̄c cum ꝓpucio resurrexit dicit q sic. q; dicit apls q; in virū pfectū hec ille. patet ergo irrōnabilitas ⁊ falsitas illius dicti q nati sunt ei filij circūcisi. Mulier etiā quedaz in ciuitate zamorēn. habens duos filios pulos circūcisos. timens q hoc veniat ad noticiā cuiusdā ibidē verbū dei p̄dicātis ⁊ reprehendentis dure peccata malorū. xp̄ianoz die quadā cū trāsitū faceret ante domū dicte mulieris gardianus p̄uennus dicte ciuitatis exiuit ad eum mulier illa. ⁊ hilari vultu ipm recipiēt inter cetera dixit sibi. Nescitis dñe q̄d accidit bis duobus filij meis. Cū enim edificarēt hec domus noua. ⁊ esset hic multū de calce iste pulus Indeuo de calce intra ꝓpuciū posuit. ꝓter qō calcem facta virgula fuit. necesse fuit q; vocaremus cirugicū q abscidit ꝓpuciū ei⁹ dē vt curaret. Stat iste alius pul⁹ ponens paleas intra ꝓpuciū infirmatus fuit in virga. ꝓter qō a cirugico erat abscisum est ꝓpuciū. ⁊ sic vident circūciti ⁊ nō nō fuit aliud nisi qō dictū est. Gardianus vo ille miratus est de verbo cū nō quereret de materia illa et dissimulauit cognoscēs fictiōem fatis colorata. Sed q̄d amplius dolendū ē nec sine amaritudine cordis exprimere queo. q; adulti eox q iam longo tpe citra noie xp̄iano gaudebāt alij circūcisi sunt. Cū.n. p̄dicarē anno dñi. M. cccc. lix. in villa merine de campis⁹ relatū fuisset mihi q virū religiosuz eiusdē gentis q cēnt ibi plures heretici occulti q asserebam xp̄t euangeliū cē falsum. vt dicet infra zelo fidei succensus p̄dicauī ibi plures sermones de excellentia nr̄e fidei damnādo errores p̄dictos vt dño mihi dedit. Certificat⁹ fuit deinde quasi sex mēsibus elapsis q illū q bene nouerat eox secreta. nihil occultū q nō sciak q eo tpe quo ibi p̄dicabak fuerūt in quadā domo dicte ville secretissime occulti fere. xxx. eox no uiter circūciti. p vulneribus circūcisionis sanandis. Alij vo cōuerti sunt ad iudaismū. sicut ō eadē villa. ⁊ credo q vnus magox q dicebak magr frācisc⁹ medicus venditis secrete q possidebat in irūm. ꝓcauo factus est iude⁹. sic mihi rex fruit pūte q̄dā iudeo medico q idem asseruit fore verū. De pluribus alijs dicit q ꝓparant se secrete vt similiter faciant illusi diabolico ꝓfilio deo pmittente q pp eox peta dat eos in reprobū sensum. Jsti tales xp̄iani vtentes circūcisione inimici dei. ⁊ magis heretici sunt illi de q̄bus paulus ad tytū in p̄ capitulo enumerat. xv. cōditōes pessimas. s. q; sunt inobedientes. vani loqui. seductores, vniuersos domos

subuertentes. docētes que nō oportet
mendaces. crudeles. gulosi. nō sani in
fide. intendētes iudaicis fabulis. auer
tentes se a veritate. cōfitentes se nosse
deū. factis negantes. abhominabiles. in
credibiles. ad oē opus bonū reprobi.
cuius verba ad ītam sunt hec. Sunt
em̄ multi inobedientes. vaniloqui et se
ductores. maxime q̄ de circumcisione
sunt quos oportet redargui q̄ vniuersas
domos docentes q̄ nō oportet lucri gr̄a
Dixit quidā ex illis ꝓpriꝰ eoꝝ ꝓpheta
Cretensis sp mēdaces. male bestie. vē
tris pigri testimonij. hoc verū est. quā
ob cām increpa illos dure. vt sani sint
in fide nō intendētes iudaicis fabulis
et mandatis hoīm auertentiū se a veri
tate. oia. n. mūda mūdis. Coinq̄natis
aūt et infidelibus nihil mundū. sed in
q̄nate sunt eoꝝ et mens et cōscia. Cōfi
tent. n. se nosse deū. factis aūt negant
cum sint abhominabiles et incredibi
les. et ad oē opus bonū reprobi. Sup
quo glo. ordinaria sic dicit. Inobedi
entes se. vaniloqui ad alios et seducto
res circūeuntibus et cuiuscūq; gene
ris frandibus maxime qui de circūci
sione sunt. i. de iudeis qui sub noie xpi
iudeizare docebant. Hebreni. n. in xpo
nō puri erant xpiani. q̄ etiam legē par
tim xpi venerari volebant. De q̄bus
subdit quos oportet redargui. Ideo da
xpi sunt qui subuertunt vniuersas do
mos. i. totā familiā docentes q̄ nō opꝛ
et hoc faciūt gr̄a turpis lucri. s. terrene
rei. p terrenis acquirendis. Dixit qua
si tales vere sunt. sicut dixit quidā ex il
lis qui eos nouerat. Iste sunt epigine
nides cretensis. in cuius libris hoc in
uenit. nomē eius nō cōmēorauit apls
q̄ inter ꝓphetas vel nō inuenit. ꝓpha
q̄ verū dixit. et si ꝓpheta esset illoꝝ nō
deo et ꝓximus illoꝝ q̄ eoꝝ naturā bene
operatur qōniq; ad hoc dictū est ne dei
ꝓpheta videret sed illoꝝ. Cretenses sp
sunt mēdaces exp̄ius sum et lōgo rpe
hanc mendacij ꝓpietatē nō dico toco
sam ꝑ pniciosaz in virꝝ religiosis ciusdē gētis. quos sanctos p̄mittens repu
tabā. mūcēo angelos sathane in lucis
angelos transformatos potius repu
rant. Cū fm verā cōsciam nihil in eis
nisi sitatā eqtatē senserimus. que dā
plex ē iniq̄tas. male bestie. s. sanguinē
sitientis et ventris pigri. i. gulosi. et iō
pigri. Et ne minus credas ei q̄ gētilis
erat. cuius verba cōmendat apls dicēs
Testimoniū hoc verū est. q̄ vanis at
q; supfluis gentiliū superstitionū et poe
ticarū sentēnijs abrasis atq; decisis. q̄d
parū reptū fuerit ad ministerū dom̄
dei assumēdū est. Quā ob cām q̄ do
cere q̄s nō oportet. qua ob cām increpa
illos nō vt soles molliter ꝑ dure vt sa
ni sint in fide. i. vt recte credāt. q. d. nō
recte credunt. Ego. n. vidi quandā pel
quipiā que casu venit ad manꝰ meas
Et que sacra sunt cōtra hāc gentē in ci
uitate toleti. et inter multa q̄ sibi legi.
vnde notat q̄ aliqui eoꝝ nō sint sani i
fide sicut ea que sequunt. Primo q̄ fi
lios suos circūcidāt. Secūdo q̄ sacra
mentū altaris nihil aliud est nisi q̄daz
cerimonia. vt sacerdotes trahant gen
tes ad deuotionem. Tercio q̄ mittunt
etiam oleum et habent lampades in si
nagogis iudeorum. Quarto q̄ obser
uant sabbatum sicut iudei. et operan
tur occulte die dominica. Quinto q̄
faciunt iuramenta sicut iudei in cōtra
ctibus suis dicentes q̄ per nomen Pre
atoris vini veri qui fecit mare et arenas
et celum et stellas. et dederit tabulas le
gis Moysi q̄ ipse daret et solueret ꝛc.
Sexta q̄ fides catholica erat quedaz
truffa. et q̄ nihil aliō erat in hac vita ni
si nasci et mori. et q̄ totū aliō vitaꝰ erat
Septio q̄ cū i pleulio se videbāt nūq̄

nominabant xpm nec beatā virginē ḣ dicebant adiuuat te adonay. Octauo q̄ vigo marta nō erat noianda. q; fuerat quedā peccatrix que stat ꝑ cauda tuda. Nono q̄ in die iouis fctō occidebant agnū ⁊ comedebant. Decio q̄ cū sunt in eccla nō attendunt cū eleuatur corpus xpi nec signant se nisi cū dimidia cruce. Undecimo q̄ fingunt puulos in piculo cū nascunt. ⁊ dicūt q̄ pp piculū baptizant eos ⁊ nō est sic. sicut de duab⁹ filiab⁹ alfandari cursoris domoz inuenit ibidē q̄ cū cēsit. xviij annoz fuerūt baptizate. Duodecimo q̄ faciunt circa defunctos ōēs cerimonias iudeoz. Tredecimo q̄ ꝓtrahūt matrimonia in gradu ꝓhibito sine dispēsatōe eccie. Decimoquarto q̄ mittunt puulos ad sinagogas vt doceant i eisdē. Decimoquinto q̄ docēt de sacro baptismi ⁊ de cerimonijs q̄ fiunt a sacerdote. Decimosexto q̄ dant publice ad vsuras amicis xpianis in lege christi dicendo q̄ dicti xpiani sunt sui inimici ⁊ legis. ⁊ iō nō peccant dādo ad vsurā eis imo q̄ cū hoc faciant lucrāt indulgentias. Decimoseptimo q̄ non curant de excōicatōibus nec de absolutione accipienda nec credunt nec intelligunt si sunt excōicati. q̄ sunt excōmunicati pp debita ad que tenent cuz ꝓter illa soluenda excōicant. ⁊ si soluunt hoc faciunt vt nō capiant. vel vt non euitent sed non timoze dei. nec vt euitent piculū aiarū suarū. ⁊ cū hac incredulitate nō curant de absolutōe dicentes. q̄ soluto debito amotū est peccatū. ⁊ q̄ nō indigent absolutōne. ⁊ sic diminuunt se stare excōicatos toto tpe vite sue. Decioocauo q̄ raro audiunt missam ⁊ diuina officia raro etiā confitentur. ⁊ si veniūt ad ꝓfessionē. hoc faciūt pp verecūdiā ⁊ vt nō expellant ab ecclesijs ⁊ nūq̄ cōfitent aliq̄s peccatū ḣ opa virtutis ⁊ sanctitatis. Iz sciantur publici peccatores. xix. q̄ sacrm ꝓfessionis ordinauerūt. xij. ebrij q̄ fuerūt cā q̄ occiderent p mundū plures q̄. xx. nulle pſone. Xx. q̄ sunt idolatre. q; inuenit in eadē pquisitia p illū testē qui vidit iuramēto ꝑstito q̄ alfonsius gūdisalui de faro ꝓdicte ciuitatis cines ꝓdicte gentis cū mentia alfonsi vxore sua habebant in eadē domo vnū retabulū de petra tabulis cooptū cū ianuis suis in q̄ erant. iiij. imagines lignee firmiter cōiuncte lapidi illi. figura vnius illarū erat bois longi magne quātitatis habentis coronā aureā. ⁊ a ꝑsona infra erat imago illa nigra sicut carbo. Tres vo alie imagines habebāt figurā domicellarū. erant ītā nigre sicut carbones hūtro capillos prensos ḣ nigros. Et dixit testis ille iuratus qui vidit q̄ ꝓdicti tenebant dictū retabulū in quodā loco occulto. s. in recto camere quadrate in qua dormiebāt ⁊ claudebāt tabul' cū clauis. Cū vo erat pulsata campana p aue maria ꝓcipiebant ꝓdicto testi cū eis cōmemorāti vt ascēderet ad ꝓdictū locum cum quadā scala qui amouebat clauos ⁊ tabulas illas. ⁊ extrahebat ꝓdictū retabulū. ⁊ ligato fune vsq; ad coz manus suspēdebat. Qui recipientes illud faciebāt q̄ ꝓdictus testis adozaret imagies illas ⁊ deoscularetur oza ipoꝝ dicendo q̄ erant sancti. ⁊ statim extinguebāt candelas ⁊ crucibula que incēsa tenebāt. ⁊ ozabant magno spacio ante idola illa in arabico vsq; ad gallicantū. In q̄ hoza vocabant iterū ꝓdictū testē ⁊ faciebant q̄ verum eleuaret retabulū illud ad ꝓdictum locū claudēdo sic prius diligēter. Dixit etiā q̄ qualibet die hoza meridiana illud faciebāt ⁊ q̄ būc laborē habuit ḣdm vixit cum eis. Dixit etiam de illis q̄ comedebāt carnes p totā quadragesimā sextisq; feriis octauis diebus sabbatoz. Xxj. q̄ sunt pcio-

res hereticl q̄s arriani et quicūq; alij q̄ ꝫ legē xp̄i errauerūt. sicut p̄z in p̄dicta pcessia de errore didaci gomes bachalarij filij de moſen iohñ. eiusdē gentis sicut affirmauit iuramēto interpoſito Aluarus fernādi medicus p̄dicte ciuitatis cōuincitus p̄tatus in testē in forma iuris. dicit. n. q̄ loquendo de lege xp̄i t lege iudeo p̄ cū eo q̄ dixit ei p̄dictus bachalari⁹ ambulate. q̄ nihil scitis. q̄ si sciretis scripturas q̄s nos habemus vos mirar emi. Qui dixit sibi que scripture sunt ille. q̄ ego sepe pertransiui testamentū vet⁹ t nouū. t cuꝫ hoc etiā signauit plura loca p̄dicte scripture. Respondit p̄dictus didacus gomes bachalarius tota ipa scriptura est propp̄o. sed nr̄i fratres alias scripturas habent maioris certitudis t maioris autoritatis. Cūq; p̄dictus testis cogitaret q̄ illa essent aliq̄ mag̃ mysteria sanctissime trinitatis vel incarnatiōis. vel verbi diuini seu natiuitatis xp̄i mortis vel resurrectiōis vr̄i sanctissimi sacri altaris dixit sibi q̄ oñderet eidē. Et ipe respondit q̄ totū erat scriptū in hebraico. Et iterū dixit ei. Quid est illud q̄d est ibi scriptū vltra illud q̄d tenek in biblia. Respondit ei q̄ hec erant secreta rerū p̄teritarū. s. quis fuit abraam t adhuc xp̄c. t quis machometus. t quos spiritus habuerūt q̄libet eoꝝ. t q̄ mirabāt de gētibus q̄ credūt tot insipiētias sic dicit. q̄ abraam querebat spm̄ q̄ rūderet suis petitōibus t nō inueniebatur. Quadā vo die abrā exīte nudo in q̄ dā circulo cōuocādo spm̄ q̄ ei rūderet. nihil vidit de quo possit sanguinē extrahere nisi de virga virili sua t circūcidit se. t cū cecidit sanguis statim rūdit sibi spūs saturni. t q̄ totum aliud erat derisio quedā. Et dixit ei spūs q̄ in anulo saturni sunt octogita puncta t q̄ q̄cq̄d diceret sic erit. t q̄ illa pūcta revelauit spūs abrae t abrā filio suo t sic q̄ illa ꝫphetabant ꝫphete. Dixit et ei q̄ iesus xp̄c habuerat spm̄ mercurij t q̄ addiscebāt cū vno magno rabino ihe iesus t iudas scarioth ac alij iudei t q̄ iesus fuit filocaptus de quadā iuuencula iudea. q̄d cū cognouit ille rabinus. posuit excōicatōem sup iesum xp̄m p. x. dies. t in octauo die dilatauit excōicatōem p. xx. t deinde dilatauit p. xxx. dies. Et cū hoc vidit Iesus xp̄c recessit t separauit se ab illo rabino. t q̄ incepit p̄dicare ꝫ mḡm suum. t q̄ sic ambulando appropinq̄uit vn⁹ p̄dictoꝝ octoginta punctoꝝ saturni t dixit q̄ posuit se iesuo xp̄c ad seruandum punctū illū q̄ ptē suā. t rabinus ille q̄ suā t iudas siñ. Et dixit q̄ rabinus ille t iudas dormierūt. t q̄ iesus xp̄c vigilauit optime. t cū venit ille pūctus dixit q̄ dixi iesus xp̄c. Pie deus miserere oim q̄ me audierūt et in me credent. t in hoc excitatus est rabin⁹. Face mala morte moriaris tu t tui credētes. Excitatus etiam iudas dixit. male finiā ego si de te nō dedero malū finē. t dicit q̄ sic totū ipletum fuit. Et q̄ iudei maledicūt illū rabinū. q̄ excōicauit iesum xp̄m dicētes q̄ si nō excōicauerat eū totū mundū puerterat ad iudaismū. t iō vrunq; maledicūt sed plus iesum xp̄m q̄ maledixit eos. Dixit etiā vlterius q̄ machomet⁹ habuit spm̄ martis. Et tot t tanta dicebat iste testis q̄ habebat in scriptis q̄ plus videbant stulta figmenta cōposita malicioſe t ex invidia t peiora q̄s dixerant arriani t manichei. Dicebant etiā q̄ q̄ malā artem iesus xp̄c fecerat in morte sua terremotū. t q̄ ꝫpter talia ꝫphete fuerant occisi. q̄ vtebant malis artibus. t q̄ sic etiā a siñ fuerant mortui. sicut mali t falsi q̄ iusticiā. t talik mortui sunt qualiter opa fecerūt. Dicebat etiā q̄ sanctū sacr̄m altaris ordiatū fuerat in forma hostie rotūde sicut sol. q̄

erat sacrificiū sol'.t q' iupiter sol t mercurius ordinauerāt legē xpianox. Sic q' iupiter accepit babitū.mercurij'sermonē.sol vo sacrificiū. Et cū p̄dicta t multa alia abominabilia audiuit p̄dict' testis ab illo didacogomecij. nō soluz cōtra legē iudeox sed etiā xpianox dicit q' sepauit se ab eo.vidit.n. q' tic expediebat ei q: peio:a videbant p̄dicta q̄ idolatrare. Dicebat.n.si in isto qui est graduatus in scia t filius doctoris talia inueniunt q̄d erit in alijs. Dixit etiā p̄dictus testis q' tantū cognoscebat de p̄dicta gēte q' plus crederet uni saraceno q̄ iuraret sibi i lege sua q̄ uni cōuerso q̄ iuraret sibi super sancta dei euangelia t q' boni inter eos sunt pauci t p maioꝝ pte sunt usurares. sōnētes. creditores malarū rerū.sōnitatores intromissi in oibus alijs armbus. Viceſimo secūdo q' sacerdos quidaz eiusdē gentis cōsecrauit die quadā q̄n q̄ hostias quax unā sūpsit t alias tradidit fratribus suis t nescit q̄d factus est de illis. Hec t plura alia cōmenit in p̄dicta pelq̄sia q̄ brevitatī cā obmitto. Itē me exīte in ciuitate segobien. Anno. Mcccc.lix.cū indei celebrarēt festū tabernaculox t unus iudeus timeret puniri ab alio in synagoga xpi aliq̄d peccatū cōmissum. recōmendauit se cuidā xpiāo algazelo iudeox.vt veniens in synagogā pōs non pmitteret punitōem eiusdē. Qui veniēs vidit synagogā plenā hoibus orantibus ac illustratā inminarijs multitudine.t cuz ad ianuam synagoge pmaneret exiuit unus capite coopto.q̄ cū quesiuiss ab eo quis eēt agnouit eū eē unū de conversis p̄dicte ciuitatis. Qui mirat' et volēs videre amplius inuenit plures alios ibidē cū indeis babitu t oratōne eōformes q̄ oia p̄dictus algazelus oibus volentibus audire publice affirmabat. Itē in villa de formesta huius regni castelle quidā barbitonsor eiusdē gentis.cuius nomē fernandus fatu ei publice dixit t sepe idē affirmauit. sez q' tesus xpc nō erat verus deus nec credebat in eū t q' de' nūq̄ habuerat filiū.sed q' solū credebat in illo uno deo q̄ fec celū t stellas.mare t arenas. Itē quidā seruus berencus fuit accusat' coram dño petro palentino qui facta inquisitione inuētū est testionijs septē testiuz eadē dixisse vt ego vidi in pesquisia q̄ ad manus meas deuenit p mandatuz dicti epi q̄ cepit p̄dictū malū xpianuz t timore mortis potius q̄ amore veritatī obiurauit beresim ibi publice vbi peccauit. Deinde fuit absolutus ab ex cōicatōe in forma iuris q' me expmissione mihi facta p p̄dictū diocesanum t demū posuus in carcere a quo exire fin ius nō debebat. Hogaminibus tñ multox liberamus a carceribus relegatus est exilio a p̄dicto loco decē annis hec acciderūt anno dñi. M.cccc.lviij. in p̄dicta villa. Notarius public' pesquisie fuit petr' martini calderon. Testes vo rodericus garsie de alna. t alfonsus lupi tonsor.t alfonsus de villa regali faber.t alfōsus sancij t aguilar t fernandus sancij p̄or.t alfonsus fernandi. Homo t gundisaluus.pancho macellarius. Ferē etiā q' est liber q̄dā apud eos quē ꝓposuit mgr̄ martinus toletanus astrologus ꝑ fidē catholicā qui liber ne cognosceret q' ab ipo factus eēt verso nole suo ipm intitulauit. qz ipe lingua nra vocat martin.t ex b verso nie intitulauit illū libz nitram. Ex q̄bus oibus manifeste patz q' non sunt sani in fide plures eox vt dic paulus. Increpa q̄ illos dure vt sani sint i fide.i.vt recte credant sicut dictum est Sequit textus cū glo. nō intendētes iudaicis fabulis ītalis observantie.in qua nemo iustificat apud deū t mandatis hoim.qi mandata legis post ma

nisestā veritatē tam hoīm t nō dei mā
data sunt. hoīm dico auertētiū se a ve
ritate spūalis intelligentie. Quicquid
ēm aduersus veritatē opponit hūana
inuentio est. Ideo mādata hoīm t fa
bules appellat que narrant. q; nescie
tes vim scripturarū interiora verbo
legis colorē sequunt nō saporē. putāt
ēm nunc̄ recedendū eē ab his q̄ moy
ses tradidit vtputa de escarū oīa. Oīa
ēm quasi se auertūt vere a veritate. q̄a
oīa hūanis vsibus cōcessa mūda sunt t
mūdis. s. alio q̄ fide bona sumūt t iu
sti sunt. q̄ōpi negāt. īō q; in lege q̄dā
moyses, phibuit t ab imūdis mūdan
dis creuit. hoc aūt nō fm naturas q̄s
deus creauit intelligi voluit. sed fm si
gnificatōes. oīa ergo mūda sunt mun
dis fm naturā in qua creata sunt. vñ i
Gen. Vidit deus cūcta que fecerat t
erant valde bōa. Cēm significatōes
ēm quedā immunda sunt iudeis. nec no
bis oia apta sunt. vel p̄ter salutē cor
poꝝ vel p̄ter ꝓsuetudinē hūane socie
tatis. Cū ergo cuiq; sua reddunt t na
turalē ordinē seruāt omia mūda sunt
mundis. Cōtaminatis aūt p̄ peccā t in
fidelibus. s. qui nō credūt ia deum. vel
deo nihil mundū est. q; nō sunt digni
donis dei sed t mens .i. intellectus et
ꝓscia eoꝝ inq̄nate sunt q̄i nō ex cibo ē
inq̄natio eoꝝ ꝫ ex malo intellectu t cō
scia peccatoꝝ. Et vere mens t ꝓscia eo
rū coīquinata sunt. q; cōfitent ēdem
verbis se nosse deū. factis aūt negant.
vñ. j. Joh. ij. dr. Qui dicit se nosse deū
t mandata eius nō custodit mendax ē
si negatio nō tm̄ lingua fit sed t factis
certe multos inuenimus antixpos q̄
ore ꝓficent xp̄m t moribus dissentiūt
ab eo. Quisquis factis negat xp̄m an
tixp̄c est. Tales n. sunt oēs mali catho
lici q; nō verbis sed factis negant. No
lite ergo eē ō fide seculi aduigite fidei
recte viram rectam. vt xp̄o confitea
mur verbis vera dicendo t factis be
ne viuendo. Nam si confitemini ver
bis t non factis fideo talium morum
ꝑpie est fides demonioꝝ. Quꝫ sunt q̄s
se confitentes nosse deum cum tñ sint
abominabiles. i. deo odibiles t incre
dibiles. i. nec abiles credere. t ad oīe
opus bonum reꝓbi. i. a deo reꝓboba
ti. vt nō habeat gratiā ad bene operan
dum. hec in glo. Patz ergo ex p̄dictis
quales sunt illi xp̄iani qui vsitatur cir
cūcisione carnali. t quō incidūt in cri
men hereſis. t propterea sunt dure re
p̄hendendi t digne castigandi ab illis
quoꝝ officiū est errores cōtra fidē ca
tholicā inquirere. Et sic ꝑz prima cō
clusio huius primi erroris. s. q; errone
um est imo hereticum est xp̄iano vti
circumcisione carnali. ¶ Ad argu
menta sup que fundari videbat p̄dicta
hereſis. Iꝫ ex precedentib? satis pa
reat eoꝝ solutio. dicit tñ q; lex illa gen.
xvij. masculus cuius p̄putij caro cir
cumcisa ꝛc. Durauit vsq; veros messi
as xp̄c cam in seipo implenit t promissa
fuit vsq; post euangelij publicatiōem.
Ad secundū in quo dicitur q; xp̄c fuit
circūcisus ergo t nos debemus circū
cidi. R̄ideo q; istud argumentū pec
cat ex defectu imaginatiōis. Cogitant
ēm heretici q; causa quare xp̄c fuit cir
cumcisus in carne fuerit t nos taliter
circūcideremur. sed non est sic. Et licz
multe assignentur a doctoribus ratio
nes quare voluit circūcidi dominus
Iesus. in presenti tamen sufficiunt tres
Prima est vt ipe se ostenderet filium
Ebrae cui preceptum circumcisionis
omnis erat factum t promissio nascitu
ri semenis. t sic dei promissionem assi
gnaret impleram. Secūda ratio vt cir
cūcisionē sicut alia legalia suscipiēs
ab onere legis nos liberaret dando fi
nem legi scripte. Tercia ratio vt frēm
iudeorum se ostenderet ne haberent

tustā occasionē ipm repellēdi. sic ḡ impleuit ꝓceptū dñi. insūo octo diex circumcidet (Gen. xvij. Et sic manet lex illa vacua ture quo erat plena ante xpi circūcisionē ex quo facta ē plenitudo ꝓmissi. ꝛ plene fuit declarātū supra li bro. j. ꝓsideratōe. iij. arti. vj. Et qz inter ceteras hereses hec seruet ꝓ pūti intātū vt plurimi etiā adulti circūcidāt et venditis oibus exeunt regnū iudei efficiant vt dictū est. Jō cū hec pestis rabida conet ex toto subuertere legē xpi Jō viriliter resistēdū est p̄cipue a dyocesanis ꝛ inquisitoribus heretice prauitatis ac etiā a p̄dicatoribꝰ euāgelicis Necnō a principibꝰ brachij secularis ꝛ ab oibus militibus ꝛ veris catholicis qz nō est minus dn hec massa sit multū corrupta in occultis. ꝛ tō multū periculosa. qz sm Hern. sup cantica. plus nocet falsus catholicus q̄ si vere appareret hereticus. ꝛ nulla efficacior pestis ad nocendū q̄ familiaris inimicꝰ quales sunt isti inter nos. vñ dns Ezechi. xiij. c. illos qui nō resistūt hereticis acriter reprehendit dicens. Nō ascendistis ex aduerso. nec opposuistis vos murū ꝓ domo israel. vt staretis in prelio. Ex aduerso. n. ascendere ꝛ ꝓ domo isrl se opponere murū est ꝓ defensione catholice veritatis cuicūq; heretico domū israel que est ecclesia cupiam destruere totis viribus obuiare qō vbanus videt inuere. j. q. iij. ca. Saluator p̄dicit i euāgelio circa finē seculi pseudo xpi ꝛ pseudo ꝓphas surgere ꝛ multos seducere ꝛ fideles suos in mundo multas bitaturas pssuras. q̄ in portas inferi ñ p̄ualituras. pinde vt ait apl's j. Cor. x. optet eē hereses. vt qui ꝓbati sunt manifesti fiant. optet nos cū prophera ex aduerso fugere ꝛ murū opponere ꝓ domo isrl. ꝛ cū apl's vt dr Act. xiij. Per multas tribulatōes intrare in regnū dei. qm̄ nō sunt cōdigne passiones huius xpis ad futurā gloriā que reuelabit in nobis Roma. viij. Ex quibus dat intelligi q̄ ? quascūq; hereses insurgētes optet catholicos ex aduerso cōsurgere ꝛ se muru opponere ꝓ defensione fidei catholice. intantū etiam si papa fuit hereticus ꝛ fidē moliꝰ fuerit destruere orthodoxā optet catholicos oēs aliose obuiare. ꝛ tō nō imerito ꝓhibent neophiti ordinari di. xlviij. c. q̄m. pagrauo. j. Et assignat hic in textu cū glosa duplex cā. Prima ne incidāt in supbiā putantes q̄ fides xpiana multū indiget illis. Secūdo qz nōdū sunt expti statū eccie vel religiōis. nec sciūt modos psonax. Itē nō ieiunauerunt nō steterūt nō flenerūt nec ꝓbati sunt vñ tales nec ad minores debent ꝓmoueri nec tonsurari. arg. xix. q. iij. monasterijs. Tercia cōclusio ē q̄ necessariū est xpianis vt circū cisione spūali. de qua loquit Hern. in sermone circūcisionis dicens. Frēs nos circūcidi necesse est nō lra sed spū ⁊ veritate circūcidi nō in vno mēbro tm̄ ḡ in toto corpore simul. licz. n. magis in ea pte i qua mā data est iudeis circūcisio. regnet cōcupiscētia. vniuersam tñ occupat carnez a planta pedis vsq; ad verticē capitis nō est in nobis sanitas. nec est ps aliq̄ que tabida nō sit hoc veneno. hec ille. Ex quibꝰ ptz q̄ nos xpiani debemus nos circūcidere. nō in vno mēbro tm̄. sed in oibus. Sicut. n. ridiculū esset si q̄s in ptē barbā suā raderet sic q̄ in pte circūcisionē spūalē facit ꝛ in pte se circūcisum reliquit. Debemus ḡ nos circūcidere interius ꝛ exterꝰ. Interꝰ q̄ntū ad cognitōes ⁊ desideria. ꝛ exterius q̄ntū ad singula mēbla ꝛ opa. hec ē circūcisio viciox quā necesse ē q̄ faciamꝰ qz hec ē q̄ facit xpianū iustū ꝛ sanctū. Ex notandū viterꝰ q̄ pōt p̄dicta cōclusio deduci ex quadruplici similitudie qua solet aliq̄ res circūcidi. Primo ad

euitandū corruptōez. Scdo ad penarū dū fructificatōez. Tercio ad demōstrādū distinctōez. Quarto ad attingēdum p̄gruā situatiōez. Primo ḡ aliq̄ res dr circūcidi ad euitandū corruptōez. solet eñ res aliq̄ circūcidi ne alia corrūpat p ipam. Videm⁹ eñ q̄ qñ in pomo est aliq̄ ps putrida t corrupta nisi circūcidat. pa sana p aliā corrūpit. deinde ēt putrid⁹ ab ore expellit ne p eū⁹ fetorē totū os corrūpat. vt ita de mēbro putrido respectu corpis. Sic debem⁹ nos circūcidere a pctis ne p vnū pctm̄ alia corrūpat t sic amittat vitā gr̄e t p ꝫs vitam glie. Et iō scribit Deu. xxx. Circūcidet dñs de⁹ cor tuū t cor semis tui vt diligas dñm deū tuum ex toto corde tuo vt possis viuē. Et nota q̄ dicit circūcidet dñs de⁹ cor tuū. Ista eñ mēbra in q̄b⁹ sūt iste turpes infirmitates corrodēret solēt circūcidi ne p morbū mēbra aliq̄ corrūpant. Et certe pctm̄ i corde est infirmitas corrodēs oia bona gr̄e, vñ sic vinū corruptū corrūpit dolū. t nimi⁹ calor cibū. ita cū pctm̄ sit corruptio et sit q̄si quidā morb⁹ infernalis q̄ qñ incipit oportet mēbr̄ circūcidi. Est ei ignis vsq̄ ad ꝫsumptōez demorās alias corrūpit t cōburit. ideo dī cor circumcidi ne alia corrūpat. Ideo dī deu. x. Circūcidite p̄pucia cordis vr̄a. Sed q̄ q̄rit quod dī in bereſith quintana sup Gen̄. xvij. vbi dī t dabo pactū meum inter me t inter te cē. Habi agba dicit. q̄tuor p̄pucia sūt dī eñ p̄pucū in aure de q̄ scriptum est Hiere. vj. Cui loq̄r t quē ꝓtestabor vt audiat ecce p̄pucate sūt aures eor̄ et n̄ potuerūt attendē. Ecce vbū dñi factū ē eis in obprobriū nō volūt ipm. Dictū est etiā p̄pucū oris sicut scriptū ē exo. vj. Et ego p̄pucta⁹ labior̄ ē. Dictūq̄ ē p̄pucū in corde Hiere. ix. Et omis domus tui ad p̄pucian sunt corde. Et rursus est dictum Jeni. xxvj. Et inducam eos in certā inimicor̄ suor̄ vt vel tunc supplicet vel humiliet cor eor̄ p̄pucia tum t tūc placeret p pctō suo. Et iterū Deutron. xxx. t circūcidet dñs de⁹ cor tuū t cor seminis tui. Dicit dominꝰ p̄pucū in corpe Gen̄. xvij. Et p̄pucia⁹ masculꝰ q̄ non circūciderit carnem p̄pucij sui abscidet aia illa de pplis suis becrabi aquiba. Circa q̄ notat in pugione q̄ sicut q̄tuor sunt genera p̄pucij sic eodē mō sunt q̄tuor genera circūcisionis. quor̄ tria. s. auris cordis t oz̄ q̄ spūalia sunt. p omnib⁹ sunt necessaria. Quartū vero genꝰ. q̄ corporale et umbra reliquor̄ siue figura ex quo venit messias noster p̄ceptorū spūalium magister. Non solū est inutile sed etiā omnib⁹ ipm facientibus damnosum t valde pniciosum sicut declaratum est in p̄cedenti prima cōclusione. Circūcidat ergo p̄pucium auris oris t cordis nostri ne aia corrumpat q̄ fm Greg. peccatū q̄ p pniaz nō dimit mor̄ sua pondere ad aliud trahit. Ista circumcisio debet fieri cum cultro pnie alit homo moreret q̄ figurat Exo. iiij. vbi dr̄ q̄ angelus dñi occurrit ꝓra filiū moysi t cum occidere voluit vt dicit glosa. Tulit ergo sephora acutissimam petrā t circūcidit p̄pucium filij sui. Iste filius circūcisus quez vult dñs interficere est malus xp̄ian⁹ sephora ē eccls. interpat eñ placens deo. Sic petra acutissima circūcidit filiū suū q̄ infrangit penitentia vñ acuta est p amaram cordis ptritōnem. acutior p cōfessionem acutissima p satisfactōnem. Et certe acutū debet esse instrumentum quo nō solum septem dierum: sed multor̄ annorum abscindi debet anime p̄pucū. vñ Bernardus abscindat ferro acute compunctōnis vicus inueterate cōsuetudinis. Nisi ergo acuta pnia circumcidaris. acuta sentētia occideris. Et ideo scribitur Gen̄. xvij. masculꝰ cuius p̄pucij caro circumcisa non fuerit delebit ant

ma illa de pplo suo. Sicut etiã faciendũ est in republica q̃ p vnũ malũ hominẽ. latronẽ. homicidã. adulterũ crimine pessimo maculatũ ꝛc. hmõi. corrũpit vñ tales circũcidendi sũt p iusticiã ꝛ mortẽ sicut onis morbida ne pereat grex. Scõo ondit ꝓdicta cõclusio ex scõa similitudine q̃ solz aliq̃ res circũcidi. s. ad ꝓcurandũ fructificatõnem Videm⁹ em q̃ vinee ꝛ arbores circũcidunt vt meli⁹ fructificẽt nisi em̃ super flua resecarentur nõ fructificarẽt. sic et nos tenemur nos circumcidẽ. i. a pctis purgare aliter quicq̃d laborem⁹ nihil ꝓdest nec ꝑtem in bonis ecclie nec celestis glorie hẽm⁹ frater em̃ mortu⁹ nõ põt hie ꝑtem in bonis a ffe viuo acq̃sitis. nec cib⁹ corpi ministrat⁹ ꝓdest mẽbro putrido vel absciso. Ita certe hoi exĩti in pctõ nõ ꝓsunt bona eccie õnũ ad meritũ glorie: q̃ abscisus ẽ a corpe ecclesie p meritũ licet nõ p numerum. Et iõ necesse est nos a pctõ purgari: vt hẽam⁹ fructũ de bonis ecclie ꝛ ꝑtez in bonis celestis ꝓfie. Et ideo ꝓfit dicere pctõres de bonis illud Gen. xxxiij. si circũcidam⁹ masculos nros ꝛc. p masculos q̃ dñant femis ꝛ generãt intelligit veritas q̃ est dña in potentijs aie et generat bona opa q̃ debet circũcidi ab omni immũditia qõ figurat gen. xvij. vbi habet q̃ abraam fuit circũcisus cũ filijs suis ꝛ seruis suis. Abraã qui interpretat pater multar⁹ gentiũ est voluntas a qua habent bona opa filij et⁹ alie potentie serui et⁹ ꝛ sensus corpis q̃ oia debẽt circũcidi volũtas ab omni malo vsu ꝛ mẽbra ab oi malo actu os oculi auris: ꝛ sic de alijs. vñ em̃ hõ potẽs ꝛ dives nõ daret filiã suam vni rustico hũti vile ꝛ turpe artificiũ ꝫ hmõi nobili daret. Ita de⁹ valens nobilior ditior ꝛ potentior nõ dabit eternã gloriã habenti vile ac turpe artificium peccati: ꝫ nobili habenti oñia necessaria. Nã homo tendens ad habendã filiam alicui⁹ magni solet se decenti⁹ gerere et a vilibus retrahere. Vñ dicũt angeli illud Gen. xxxiij. nõ possum⁹ facere qõ petitis ꝛ dare sorores nr̃am. i. gloriam eternã homini incircũciso hoc est immũdo. ꝫ in hoc valebim⁹ federari si eẽ voluerimus nostri simes. i. vacare mundicie ꝛ circumcidat in vob⁹ oĩs masculini seruus hoc est si purget volũtas ab omni pctõ. Et sic ꝑz q̃ necessariũ est xpianis vti circũcisione spũali si volũt fructum bñdictionis acquirere. Tercio ondit ꝓdicta ꝓclusio ex tercia similitudine q̃ solet aliqua res circũcidi. scilicz ad demonstrandũ distinctõem. Solet em̃ aliqua res circũcidi vt a re alia melius cognoscat vel distinguat vt patet in ouibus q̃ vt distinguant ab alijs solent circũcidi in auri⁹ vel in loc̃ alijs ꝑz ẽt in equis ꝛ pluribus alijs. Sic et nos debem⁹ a pctõ circũcidere vt a familia dyaboli distinguamur. vñ pctm̃ in alia signuz est dyaboli. ꝛ circũcisio a pctõ signũ est dei. Ideo dicit ad Phi lipen. iij. nos sum⁹ circũcisio qui spiritu seruim⁹ deo ꝛ gloriamur in xpo ihu ꝛ nõ in carne fiduciã habentes. Et nota q̃ dicit nos sum⁹ circũcũsio. id est circũcisi. ℓ vide q̃ isti armigeri q̃ seruiunt istio magnis dñis solent esse in noua tunica stricte cincti stricte calciati cũ alba cucula cũ serto pulchro. Ita illi q̃ seruiunt deo debent habere tunicam nouã pulchre ꝓscie. stricte cincti cingulo castitatis. ꝛ sancte affectõnis: bñ calciati exemplis sanctor⁹. cũ alba cucula intentõnis recte. q̃ facit elevare capillos. i. cogitõnes ad deũ habẽtes i capite sertũ de pulchris floribus. i. devotis oĩonib⁹. talis sic circũcisus est de familia dei. vñ sicut miles cognoscit ꝑm arma sic ad signũ pcti vel gre cognoscũtur filij dyaboli vel dei. vñ Hiere. iij. Circũcidimi dño ꝛ auferte ꝓpucia cor

dñū vīox. q̄si dicat sicīs circūcīsi sic de cer famulos dei Gen. xvij. Circūcidetis carnē ꝓpucij vr̄i. i. a vob oēm imūdiciā auferet⁹ vt sit signū federis inter me ⁊ vos. i. vt sit signū q̄ estis de familia mea necessariū est ḡ xp̄ianis vti circūcisione spūali vt dictū est a filijs dy aboli. Quarto oñdit ꝑdicta ꝓclusio ex q̄rta similitudine q̄ solet aliq̄ res circūcidi. s. ad attingendū ꝓgruā situatōnez Videm⁹ enī q̄ lapides anteq̄ in edificio collocent diligenter circūcidunt vt melⁱ⁹ in edificio valeāt ordinari. Sic si volum⁹ in edificio paradisi simari oportet nos circūcidi ab oi peccō ⁊ poliri virtutib⁹ ⁊ bonis opibus. vñ sicut lapides meli⁹ sculptī ⁊ politi ⁊ decorati solēt poni in loc⁹ nobiliorib⁹: ita magⁿ boni et magⁿ purgati ⁊ ornati ponent in loco supiori ⁊ nobiliori: naz ꝑm excellentiā meritoꝝ recipiēt aie distributiōes ꝑmioꝝ ⁊ ideo dicit beat⁹ Greg. vbo beata trīn dicta pacis visio q̄ ꝑstruit in celis vitis ex lapidibus ⁊ angelis coronata vt sponsata comite platee ⁊ muri eius ex auro purissimo. Porte nitēt margaritis abdite patentib⁹ ⁊ brute meritoꝝ illuc introducit oi⁹ q̄ ob xp̄i noie hic in mūdo ꝑmit. Tunsionib⁹ ꝑcussis expoliti lapides suis cooptant locis p manū artificis disponunt ꝑmāsuri sacrīs edificijs. Isti dī Exo. xij. Siquis pegrinoꝝ in vob̄m voluerit trāsire colontā. i. agricultura vel cultū religiōis a colo colis: ⁊ facē phase circūcidetur mal⁹. ps quō necessariū ē xp̄ianis vti circūcisione spūali peccoꝝ si volūt tanq̄ vti lapides collocari in gl̄ia beatorum.

De hereſi eorum qui dicunt euangeliū esse falsum.

Secunda hereſis est eoꝝ qui dicūt euangeliū esse falsum quoꝝ motiuuz est: q̄ quotiens⁹ q̄s in aliqua doctrina inuenit aliquid falsuz tota illa doctrina iudicatur falsa. quia ſm apostolū ad Gal. v. modicum fermentum totam massam corrumpit. ⁊ sic est de euangelio xp̄i vt dicunt ergo ⁊c. Istud ꝓbant quia in euangelio Matb. in ca. q. inuenit allegatum: vt impleret quod dictum est p̄ ꝓpheram ex egypto vocaui filium meum. dicūt isti q̄ in nullo inuenit ꝓpheraꝝ. Item dicūt de illo quod scribit infra eodem ca. vt adimpleret quod dictū est p̄ prophetas q̄m nazareus vocabit. q̄ tū etiā in nullo ꝓpheraꝝ inuenit vt ipsi dicūt. Concludūt ḡ totū euangeliū ee falsuz hūc errorem defendi cū ꝑdicarez in puentu metine de campis. q̄ in predicta villa multi de eodē genere erant eo dem vulnere vulnerati: vt mihi p fide dignos ⁊ etiā de eodem genere fuit intimatū. Contra quos ꝑdicauī eos ee nō solum pessimos hereticos: totū euangeliū damnantes: ⁊ etiā insipientes et ignorātes: scripturas ꝓpheraꝝ nō legētes in q̄bus expsse ꝓnūcī q̄ euangeliste affirmāt. Primū inuenit expresse i primo. xij. ꝓphaꝝ numeroꝝ. s. in osee i ca. xj. in principio vbi dī. Puer israel ⁊ dilexi eū ⁊ ex egypto vocaui filiū meum. Ista auctas habet duplicē sensum vnū ystalē. q̄ verificata ē ad ystaz ꝙ ppter ist⁹ vocato a dño de egypto. plecit⁹ tū ꝙ dño ihu xp̄o q̄ est filⁱ⁹ dei natural. Alij aūt sc̄ti filij dñi p adoptōez sicut ⁊ tota ecclesia que habet. j. Paral. xxij. Ego ero illi in pr̄em ⁊ ipe erit mihi in filiuz ad ystaz intelligit de salomone tū min⁹ ꝓphe. De dño aūt nr̄o ihu xp̄o ꝓmissū me vt dicit apl̄s ad Heb. j. dicēs. Cui eñ aliq̄n dixit angelorū fil⁹ me⁹ es tu ⁊c. Et iterum ego ero illi in pr̄em et ipse erit mihi in filiū ⁊ hoc modo intelligit euangelista hoc q̄ dicit Osee. xj. vt dictum est. Itez possumus sicut dicit Hiero. in omel. aliter ꝓsolari hunc locū pp̄ ꝓlixiosos. quoꝝ ꝓsuetudinez

paulus apls se hīe denegat ⁊ ecclesiaꝫ xpi ⁊ testimoniū ꝓferim⁹ ex mūnis dicente balaā in .c. xxiij. De⁹ eduxit illū de egypto cui⁹ fortitudo sīl est ℞ unicornis. i. unicornis qō ē aial fortissimū ℔ capit in sinu ṽginis adolescētule ꝓnocat⁹ ad ei⁹ canticū dulcissimū. Sicut fili⁹ dī fortissim⁹ cui⁹ fortitudine nemo resistē poterat in sinu adolescētule ṽginis marie ad ei⁹ dulcissimū canticum Ecce ancilla dñi ꝓnocat⁹ incarnat⁹ est ⁊ mānsuetissim⁹ fact⁹. Et sicut in monte unicornis ut legit in ei⁹ venatōne due domicelle ꝯcurrūt. q̄ ꝑ una portat gladiū ⁊ altera uicē. q̄ ꝑ cantu inebriatus q̄ portat gladiū eū occidit ꝯcutiēdo eū in corde ⁊ q̄ uicē portat recipit sanguinē q̄ purpura tingit imperator. Sic i monte xpi accidit Domicella portans gladiū fuit synagoga q̄ ipm occidit. ℔ domicella portās uicē fuit eccla catholica q̄ sāguinez ei⁹ recipit q̄ purpura imperator. i. cor aīe rubricate ex cū fidem xpi receperūt ⁊ nō solū illi: sed et oēs fideles eodez sanguine lauant et mūdissimi efficiūt ℞poc. j. dilexit nos ⁊ lauit nos a pcis nris in sanguie suo licz ḡ ꝑdicta aūctas nō inueniat ab hereticis ꝑdictis in sipientib⁹ in. lxx. inꝓphetib⁹: q̄rant ubi dictū est ⁊ inueniēt. Scā aūctas inuenit in ꝑ maio ꝑ prophetaꝫ. i. moysica. c. xj. ubi dī. Egredietur ṽga de radice yesse ⁊ flos de radice ei⁹ ascendet. ubi hebraica ueritas sic hz et nazaren⁹ de radice eius cōsurget. Nazaren⁹ interpretat flos uel floridus Hiero. aūt transferens secut⁹ est interp tatōnem uocabuli dicens ⁊ flos de radice eius descē. cē. Euangelista ꝙ scribens secutus est ueritatem hebraicaꝫ: quia cum ꝑdicta ꝓphetia exponeretur de messia ad litera uirga de radice yesse est beata ṽgo que descendit de genē dauid ⁊ sic de radice yesse qui fuit pater Dauid alio noie dictus ysay. ⁊ fuit uirga rectissima sine aliqua obliquita te pcī: xp̄c ꝙ fuit ex ea cōsurgens uelut flos pulcherrim⁹ q̄ speciosus forma ꝑ filios hoim ps. xliij. Jp̄c est ḡ nazarenus quia tot⁹ floridus ⁊ pulcherrimus. Ipse nazaren⁹ q̄ in nazareth cōceptus sicut p̄z Luce. ij. ⁊ q̄ in nazaret nutrit⁹ sicut patet Math. ij. Predicte ꝓphie q̄ uacue erant ante aduentū xpi in ei⁹ aduentu implete fuerūt sicut patet Math. ij. q̄ monit⁹ Joseph per angelū ut fugeret in egyptum cum puero ⁊ matre eius ꝓpter herodē ⁊ q̄ esset ibi usq; dū uocaret iterū ꝑ angelum defuncto herode sic factū est ut p̄z ibidez Et sic de egypto dei fili⁹ fuit uocat⁹ et ueniens habitauit in ciuitate nazareth ut p̄z ibidem ⁊ sic est impleta scā p̄ophetia nō solū q̄ ibi ꝯceptus ℔ etiam q̄ ibi habitauit et fuit nutritus licet in bethleem nat⁹ ⁊ in irm occisus. Jtē dicūt euangeliū marci esse falsuz ex eo q̄ in ei⁹ principio dī unū falsum: scribitur enī ibi Jnitiū euangelij ihu xpi filij dī sic̄ scriptuz est in ysaia ꝓpha. Ecce ego mitto angelū meū añ faciē tuaz q̄ ꝓparauit uiā tuā ante te. uox clamantis in deserto ꝓparate uiā dñi recte facite semitas eius. Modo dicūt isti: patz q̄ primū est falsum. s. ego mitto angelum meū ante faciē tuaz cum nullubi reptāt in ysaia sed in malachia. Hiceudum est ad hūc errorē fm q̄ notat Nicolaus de lyra q̄ marc⁹ añ ei⁹ ꝙuersionē ad fidē. fuit instructus in lege ⁊ p̄ophetis ⁊ tō incepit suū euangeliū: i uno ꝓtextu ꝓphetias ꝓiungēs quaꝫ prima scribit malachie. iij. ⁊ sc̄da ysa. xl. Verumtamē marc⁹ hic solū exprimit ysaiam ꝓphām dicens: sicut dictum est in ysaia ꝓpha quia licz ambo ꝓphete ꝙo spiritu ꝓphetauerūt: ysaias tamen ꝑncipalio: ē altero ⁊ tō sol⁹ noiatur: et ꝺa aūctas ultima ē ipsi⁹ ysaie. res aūt denoiat a fine. Jō nō falsū dixit marc⁹ ℔

verū noiando ysaiā et subtricendo malachiā. Item verū. et ponit in glosa laterali. Nota q̄ b testimoniuz ecce ego mitto ãgelū meū ẽ malachie. vrrūq; tamen dicit eē ysaie. q: t si nō verba sensus tñ inuenit in ysaia t manifestꝰ inuenit in b versu vox clamantis in deserto. Angelꝰ em̄ q̄ mittit añ faciē est vox clamantis in deserto: pparauit aūt viā dicens pare viā dñi facite rectas semitas. potuit em̄ p malachia ysaia nomē diuinū occurrere nec voluit Marcus emẽdare: qz oīs ꝓbē vno spū locuti sunt q̄si vno ore. Utraq; solutio satisfaciat cuicūq; intelligēti: t satis cōcorditer ad ꝓpositū veritatē et ad ꝓfusionē malicie opponentis crimē falsitatis euãgelio xp̄i q̄ nō solū verū dixit p euãgelistas suos: ꝫ erā est ipa veritas vt ps Job. xxiij. Supradicti inciderūt i hāc pnersaz heresim edocti a q̄daz religioso hispano eiusdē generis in flandria q̄ eis legit aliq̄ capla biblie vt ferē in occulto dānando legē ãgelicā cuz eēnt ibi mercatores t taliter impressit errorē p̄dictū t alios in eis q̄meātes i hispaniā multos alios puertert in occultio Et isti sunt illi de q̄b supradixi in pria heresi q̄ fuerūt abscōditi q̄si p̄mensem p sanādo vulnere circūcisionis t q̄ expectāt in breui facē transitū in berberiam cū illo nonso nequā q̄ cos expectāt secrete in ciuitate hispalen. vt facto trāsitu ibi libere efficiant iudei. Qui hoc nouit testimoniū ꝓbibuit t scimꝰ quia verū est testimoniū eius.

De heresi eorum qui negāt confessionem valere ad remissionem peccatorum.

Tercia heresis ẽ eoz q̄ negāt cōfessionē valere ad remissionem pcātoz. Sunt em̄ nōnulli xp̄iane religionis inimici qui asserūt q̄ cōfessio nō valet ad remissionem pcātoz ꝓbare nituntꝰ auctib⁹ t rōnib⁹. Primo sic deꝰ gratis remittit pcā nō merito hois ꝫ nec p cōfessionē. si em̄ p ꝓfessionem remittit pcā: merito remittit cōfitentis. Scōo sic apls ait ad Tytū. iij. nō ex opib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos: ꝫ sm suā miseriam saluos nos fecit. ꝫ nō p ꝓfessionē. Tercio sic sm aplm ad Ro. ix. nō est volentis neq; currētis ꝫ miserentis est deꝰ. Prima em̄ gra quā deus in nobis opat est pcātoz remissio: ꝫ nō mediante cōfessione ꝫ dei miseratione remittit culpa. nō ꝫ cōfessio est necessaria ad salutē. Scōo hoc ꝓbare nituntur auctib⁹ sanctoz. p auctē ꝫ ambro. super Lucam dicētis. Ideo fecit petꝰ quia culpa suppressit et nō inuenio q̄d dixerit: inuenio q̄ fleuit: lachrymas eiꝰ: lego: satisfactiōes nō inuenio. Contra hāc heresim multe clamāt auctes sanctoz. Ait em̄ aug. ꝓfitere q̄cunq; fecisti q̄ in verbo q̄ in ope q̄ in nocte q̄ in die ꝓfitere in tpe opportuno t in die salutis recipies celestem thesaurus. Scōo ait Greg. nō deus vlcisci malicia qui confiteri delicta ꝓsuadet: optat dissolui cōfitentes ne fumaces punire cogat q̄ti die. xp̄i euãgelia clemēter vocat ꝓfessiōne tyranni ex puro corde desiderat et cūcta q̄ delinquim⁹ relaxat. Ad primā rōnem q̄ dicūt heretici q̄ deꝰ gratis remittit peccatū non merito hominis Dicendum q̄ sola dei gratia peccatus remittit nec confessio est causa effectiua remissionis peccati ꝫ sola gratuita voluntas dei. Est tamen confessio causa sine qua non quia nisi homo paniteat a deo peccatum non remittet. Sicut sol domum illuminat quia fenestra aperit nō tamen apertio fenestre est causa illuminationis sed causa occasionalis. causa ꝫo efficiens illuminationis ẽ ipse sol. Ad scōam rōnem in qua dicit q̄ nō ex opib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos sic intelligēdū ẽ q̄ opa ꝫ excludāt gram

nec gra opa.q; ex gratia opa t ipa gra est cā efficiēs nre salutis. Sīr gra non excludit pniam nec pnia gram. quia t pnia quedā gra ē. Eodē mō rūdendus est ad tertiā rōnem non est volentis nec curentis.q; ēgnis cursus.i.opatio vel bona volūtas sit salutis occasio. tamē efficiēs cā salutis existit penes gratiaz dei miserentis.de⁹ em primā graz opatur in nobis.i.peti remissionē nō mertis nris exigentib⁹ sed miscōia sua tm. Ad auctem ambro.qui dicit se lachrymas petri legisse nō satisfactōez vel cōfessionem p hoc nō excludit quin multa facta sunt que scripta nō sūt. vel dicit q nondum facta erat institutio confessionis.

De heresi eorum qui negāt confessionem fieri homini.

QUarta heresis est eoz q̄ concedunt confessionē fiendā: ꝫ negant eā fiendā hoi. Dicūt em isti heretici. Quid oportet q̄ ista publicatio petōz fiat mō in nova lege hoi p confessionē q̄d in lege veteri nō fiebat nisi do p solā cōtritiōez q̄d ḡ oportet mō addere cōfessionē. Sicōo sic Crisost. sup epla ad hebreos dicit. Nō dico tibi q te p̄das in publicū nec apud alios te accuses ꝫ obedire te volo ꝓphe dicenti. ps. xxxvj. Revela viā tuā afi deū. ḡ cōfitere petā ma afi verū iudicem cū q̄rimonia delicta tua pnūcia nō lingua: ꝫ cōscie tue memoria t tūc venū spera misericoz: diā te posse consequi. Item tercio dicit idem Crisost. petā tua dicito vt deleas illa: ꝫ si cōfundaris alicui dicere: dicito ea q̄tidie in aia tua. nō dico tibi vt cōfitearis illa pseruo tuo vt tibi exprobet dicito deo qui curat ea nec ei si nō dixeris ea nō ignorat cum ea facie bas pīto erat cū admitteres ea cognoscerat. Ex oib⁹ istis ḡ illi eliciūt cōfessionem fiendā soli deo. Hec rabida heresis multū viget istis temp̄bus in aliq̄ bus occulte pfabulantib⁹ t in conventiculis suis. Pro destructōne huius erroris intendo contra ipsum pcedere quintupliciter. Primo aūctoritate veteris testamenti p quā ostendā q̄ cōfessio q̄ fit homini in nova lege tam fuit declarata in veteri lege q; scribit Prouerb. xxviij. Qui abscondit scelera sua nō dirigēt. qui aūt cōfessus fuerit t reliquerit ea miscōiam psequet. Tunc arguo sic ex ipsa auctoritate petā abscondi nō dēt. imo cōfiteri ḡ deo vel homini: nō deo q; ps. dicit. delicta mea a te nō sunt abscondita. t apls ad Heb. iiij. oia nuda t apta sunt oculis eius ḡ petā abscondi homini nō dz imo dz confiteri homini hoc oñdit nobis xpc in figura qñ dixit leprosis Luce. xvij. Ite oñdite vos sacerdotib⁹ t sequit q̄ dum irent mūdati sunt. Secōo arguit cōtra eandē heresim ex pte pfectōnis legis nove. vnō circa hoc est sciendū q̄ de⁹ in oñi statu tam nature q̄ legis mosaice q̄ legis etiam gre voluit q̄ sibi hō p petis cōfiteret ꝫ diversimode. Nā in statu nature sufficiebat sibi vt hō de petis solā contritionē hēret vt in corde peniteret: sed postea pcedens in statu legis q̄ fuit pfectior statu nature voluit vt nō solus hō de petis cōtritionē hēret: ꝫ q̄ etiam p petō aliqō holocaustū offerret sicut vitulū de armēto ac edum de grege. ꝫ postea vltra pcedens in statu gre tanq̄ pfectiori ceteris voluit vt nō solum corde t sacrificio. ꝫ etiā ore ꝓpio cōfessio fieret de petis t valde congrue dīs ordinauit. q; sicut nos sum⁹ in statu pfectionis vite. ita pfecti⁹a petis nostris expurgari debem⁹. Status em noster scz gratie statui nature siue legis comparat sicut fructus compat flori. nam sicut fructus plus habet de pfectione q̄ flos. sic status gre pl⁹bz de pfectiōe q̄ status nature t legis mosaice. quare nullus debet mirari si nos qui sumus

in gradu pfectioni q̄s fuerunt gentiles: vel in dei si a nobis plus exigit vt perfectio eos inuenire valeamus. Sicut ei fructus venit post florem ordine nature sic confessio oris venit post cordis contritionem. & sicut fructus latet i arbore anteqū floreat: sic in statu nature ista confessio nullatenus apparebat. quia soli deo per contritionem fiebat. sed sicut postea per florem ostenditur aliquantulum fructus sic in statu legis aliquantulum oportuit hominis perfectionem p munera apparere. q: tunc peccatum non solum deo sed etiaz populo erat notum licet non expressum: sed cognoscebat ex quo offerebat q̄ in aliquo deum offenderat. sed per quid ignorabat. sed cum fructus per florem aduenit tota virtus arboris in eius p̄ductione se ostendit. sic eodem modo in statu gratie qui nūc est tota pfectio hominis in hoc debet consistere q̄ nō solum cum deo conueniat sicut primi nec ipsi per munera: se ostendant sicut secundi venerendo. s. ad confessionē: sed etiam oportet q̄ peccatuz exprimat sicut arbor in tota pfectione sua profert fructum. & ideo voluit vt ore p̄nio confiteamur de peccatis. Et quia ipse non est p̄sens visibiliter dimittit nobis ministros ecclesie vt eis cōfitēmur: vt sic ordo nature dei prudentia respondeaz vnde leo papa. Multiplex misericordia dei que ita lapsib⁹ humanis subuenit vt non tm̄ modo p baptismū sed etiam p penitentiam spes vite reparetur. Xp̄c em̄ hanc p̄positis ecclie tradidit p̄tātem vt vere penitentib⁹ pnie satisfactionē daret. & eosdem salubri satisfactione purgatos ad cōmunionē sacramentoz per gratiā reconciliatōnis admitteret. Tercio arguit cōtra eandez hereſim sic: q: sicut dī filius erat p̄ homi incognit⁹ sicut verbū cogitatū ē ignotum: ita valebat q̄ homo recognoscere ipsum esse deū vt in corde suo solū qui peccauerat se recognosceret offendisse. Et ideo nō requirebat ab ecclia vireo: sed q̄ sibi p̄portionabiliter sicut ipse erat incognit⁹: ita sibi hō incognite rāderet. Sz q: mō ē nō solū vt ꝓbuz cogitatū sed etiā platū inītum ex virgine carnem sumpsit. & in mundo ver⁹ deus & homo apparuit requirit vt homo sibi nō solū agnoscat clandestine se deū offendisse: sed etiam se deo oretenus manifestet q̄ p̄ oris sui se manifestauit carnē de virgine assumēdo. & iō vult vt nō solū hō sibi corde cōfiteat ꝫ etiā oretenus sacerdoti. Dñs aug. de verbis dñi. Qui vult videri deus cum sit homo. nō imitat illum qui cum deus esset pro illo factus est homo. tibi q̄dem non deo esto aliquid min⁹ q̄s es. sed cognosce quod es. cognosce te infirmum. cognosce te hominem. cognosce te peccatorē. appareat in confessione tua macula cordis tui et pertinebis ad gregem xp̄i. q: confessio peccatoris inuitat medicū ad sanandus. Quarto arguit cōtra eandē hereſim ratione assumpta p̄ filiatione in moralib⁹. Sicut em̄ videm⁹ q̄ q̄s alt̄ius bon⁹ hō offendit ab alio non solū ipse dñs offendit sed etiā vxor eius. nec etiā ipse placat ab offensa nisi ab eius vxore si tam̄ sit fidelio ei indulgentia etiā postulet. Sic deus nunq̄s parcit alicui qui eum offenderit nisi vxori sue. s. ecclie reconciliet se. xp̄c em̄ duas vxores hr̄e dicit. vnā. s. pulcherrimā & dilectā ac sibi gratam. s. ecclam que velut bona dīa inuitat sibi reputat quicūd xp̄o iniurioſe est illatum. Et ideo xp̄c nunq̄s placatur nisi vxori tam nobili & tam dilecte peccator reconciliet⁹ cui⁹ locuz tenet sacerdos quicūq̄s sit dummō potestatem hēat absoluēdi. Dñs aug. in lib. de pnia. Qui vult cōfiteri petā vt inueniat gratiam q̄rat sacerdotem q̄ sciat ligare

t solnere iudicet hō seipsum voluntate dum pōt t moreo ꝙuertat in melius t veniat ad antistites p q̄o clauio illa i eccia ministrat a ꝓpositis sacro⁹ accipiat satisfactōis sue modū. Quinto t vltimo arguit ꝓtra eandē heresim h Quia sicut de⁹ offendit qui hō ꝓpetrat malū t q̄si quandā verecūdiaz patit si seruus quē redimerat ita care apostataret ab ei⁹pio dño p ꝙm ita vult ipe deus q̄ q̄ reconciliat illi ipse seru⁹ vere cundiā t maximā ꝓfusionē patiat: nō aūt pōt matoꝛē pati q̄ q̄ seruo pp deum humiliat t sibi oꝛeten⁹ ꝓfitet. Non enim esset magna hūiliatio si dño tm se humiliaret. quare de⁹ voluit q̄ hō cōfiteret homini. s. suo sacerdoti. Vñ Beda. Cōueniens est vt nos q̄ peccando deo ꝓtumaces fuim⁹ penitēdo supplices sacerdotib⁹ t ministris ei⁹ simus. t hō q̄ ad gr̄am ꝓseruandam mediatoꝛe eguit. iam eam nisi p mediatoꝛē habere nō possit. Ex ꝓdictis igit manifestū est q̄ nō sufficit solū deo ꝓfiteri sine sacerdote. nec ē vere humilis t penitens si nō desiderat t requirit sacerdotis iudiciū. Si tm nō pōt hꝫ copiā sacerdotis sufficit ꝓfiteri socio vel ꝓximo studiose tm inquirend⁹ est sacerdos. q̄ sacerdotibus ꝓcessit ptātem ligandi t soluendi. t ideo q̄bus ipi dimittūt t deus dimittit. Si ḡ desit sacerdos socio vel ꝓximo facienda ē cōfessio. Vñ aug⁹. Tanta vis cōfessionis est vt si deest sacerdos confiteat ꝓximo. Sepe em̄ oītingit q̄ penitēs nō pōt verecūdari añ sacerdotē quē desiderauit nec ipse nec locus offert t si ille cui cōfitebit ptātē soluēdi nō hz fit tm dignus venia ex sacerdotis desiderio q̄ crimē socio confitetur. Mundati em̄ sunt leproſi dum irent se oñdere sacerdotibus anteq̄ ad eos veniebāt. Vñ patet deū ad coꝛ respicere dum ex necessitate ꝓhibent ad sacerdotes ꝙuenire. Nunc restat respondere ad argumenta hereticoꝝ in ꝓncipio huius tercij erroꝛis posita.

Ad ꝓmū cū dicit. q̄d oportet q̄ fiat ista publicatio peccatoꝝ ex quo l lege veteri nō fiebat nisi deo. Ꝛndet q̄ non offendebat solū deus. mō homo t deqnia deus factus est hō ꝛto optet q̄ reueles t publices ꝓm tuū deo p cōtritionem t hoi cōfessionē t dices cū ꝓp. xxxj. Delictū meū cognitū tibi feci t iustitiā meā nō abscondi. s. homini cui abscondere poteram. q̄ deo notū erat

Ad scām argumentū Crisostimi. nō dico vt te ꝓdas &c. dico q̄ nō est ita intelligendū q̄ liceat alicui si temp⁹ habeat sacerdoti nō ꝓfiteri. Sed quia sufficit vbi crimē occultū est soli deo p sacerdotem dicere t ideo nō oportet publicare coram multis q̄ occultum est q̄ notauit dicens: nō tibi dico vt te ꝓdas in publicū. Vñ leo papa. Sufficit confessio que ꝓmum deo offertur deinde sacerdoti qui pro delictis penitentium precatoꝛ accedit. tunc em̄ plures poterūt ad penitentiam ꝓuocari si populi auribus non publicet cōscie tia ꝓfitētis. sicut em̄ publica noxia publico egent remedio: ita occulta secreta confessionē t occulta satisfactōe purgant. Nec necesse ē vt q̄ sacerdoti semel ꝓfessi fuim⁹ iterum ꝓfiteamur nisi q̄ absit in ides ꝛtingat nos redire. sed lingua cordis nō carnis apud verū iudicem id semp ꝓfiteri debem⁹. vñ Crisost. Nūc aūt si recordaris pctoꝝ tuoꝝ t frequenter ea in ꝓspectu dei ꝓnūcies t p eis deꝑceris cit⁹ ea delebis. Si vo obliuiscaris nūc coꝝ recordaberis nolens q̄ publicabunt t in ꝓspectu ꝓferentur omniū amicoꝝ t inimicoꝝ sanctoꝝq̄ angelorum. Et per ea que dicta sunt patet solutio etiam ad tercium argumentum et sic sum expeditus de quarto erroꝛe siue heresi.

De heresi eorum qui asserūt confessionem fiendam soli curato sicut proprio sacerdoti.

Prima heresis est eorum qui credūt q̄ confessio est fienda homi. ꝯ dicunt q̄ soli est fienda ꝓprio sacerdoti. Sic errauit mgr Jobes de poliaco q̄ posuit sequentes articulos: vtz in extrauaganti. Job. xxij. vas electōnis videlicet q̄ cōfessi fratrib⁹ licentiā generalē cōfessiones audiendi habentib⁹ eadem pcā qui cōfessi fuerant iterum ꝓprio sacerdoti cōfiteri tenerentur ac stante statuto oīno vtriusq; sexus in pcilio generali nec de⁹ nec romanus pontifex facē posset q̄ parochiani ſ tenerent oīa pcā sua semel in anno ꝓprio sacerdoti. ſ. parochiali curato cōfiteri. Item q̄ nō posset papa generalē dare ptātem audiendi cōfessiones. imo nec deus ḡn cōfessus generalē hūo licētiam teneret iterū eodē suo ꝓprio sacerdoti veluti parochiali curato confiteri. Hi articuli a Job. xxij. in p̄dicta extrauaganti tam falsi q̄ erronei erga sanā doctrinā deuij aucte aplica sunt damnati ⁊ reprobati. Ipseq; Jobes de poliaco veris rōnib⁹ q̄ opinioni quā dudū habuerat cōtrarijs ⁊ quib⁹ rndere non potuit demonstratis eosdē articulos nō esseveros affirmauit in cōsistorio publico necnō in pntia p̄dicti Jobis pape ⁊ cardinaliū reuocauit. Et q; succedente tpe nonnulle pſone ecclesiastice necnō ⁊ alie vtriusq; sexus pſone p̄dictos reuocatos articulos fuerunt amplexantes in ficientes fidelium animos vt fratribus p̄dictis nō confiterent. Et vt ab eorum deuotōne eos retraherēt: nō solū p̄dictos articulos: sed et alios etiā sacris canonib⁹ cōtrarios affirmare publice nō erubuerūt. Vñ licet cōfessio fratrib⁹ electis ⁊ a dyocesanis admissis facta dubitabilis ⁊ incerta sit. vñ tenent oīno incertū dimittere: et sic solū cōfiteri suis sacerdotib⁹ curā aiaꝝ hūib⁹ sub pena pcti mortalis. Item q̄ quis ipsi frēs admissi aucte habeāt cōfessiones audiēdi ⁊ absoluēdi tamē pp̄s subiecā⁹ accedēdi ad eos sine licētia ꝓprij sacerdotis nō hz ptātem. Item q̄ fratres petentes p̄uilegia pro cōfessionib⁹ audiendis ⁊ sepulturis habendis sunt in pcō mortali. Item q̄ romani pōtifices p̄cedentes p̄dicta p̄uilegia vltra firmāt ſ in illi pcō mortali ⁊ excōicati. Item q̄ tales frēs cōfitentes nō sūt pastores ſ fures latrones et lupi. Item q̄ sacerdos curat⁹ dās licētiā mendicātibus cōfessiones audiēdi magis dispēsat sup p̄dicto statuto vtriusq; sexus q̄ papa fratrib⁹ licentiā tribuens iuxta formā decretalis audiēte. Hia supradicta lamētabili ḡrela p fratres mendicātes ad aures Eugenij pape quarti pcuenerūt. Qui facta diligen examinatōe p diuersos in iure canonico doctores ac sacre pagine pfessores tanq; falsos ⁊ erroneos ⁊ sacr' canonibus ꝓtinos aucte aplica dānauit ⁊ fpro banuit vtz in bulla sua q̄ incipit: Gregē nobis creditū. quā confirmauit Nicolaꝰ quint⁹: vtz in bulla sua q̄ incipit. pastoris nre. Quā cōfirmatoriā bullā dirigit vniuersis ⁊ singulis. p̄triarchis. archiepis. epis. electis et abbatib⁹ vbilibet cōstitutis. vt quotiēscūq; fuerit requisiti sup p̄dictis a quoq; p̄dictorum ordinū p̄dicatoꝝ et minoꝝ et aliorum mēdicātiū p̄uilegiatoꝝ mgro generali ac pūncial. ministro. vicario. vel alio gerente officiū ad cōfutandos ac reprimendos ac penitus tollendos h⁹modi errores. put in decretali sup cathedraꝫ ac in p̄dicta extrauaganti vas electionis p̄tinet diligēti studio atq; cura. put deceat ac intēdāt ⁊ q; p̄fatas p̄stitutōes faciant inuiolabiliter ab omnibus obseruari. Et q; si forsan inuenerint aliq;s

predicatos damnatos articulos aut aliquid ipsoꝝ primaꝝ asserẽtes vel tenẽtes seu pdicanteo ꝫ illos cõuer vt diuisim ranꝯ ꝫ hereticos ⁊ de catholica fide suspectos pcedãt.necnõ ipsos ⁊ eorũ quẽliber iuxta ramoꝝ excessuũ qlitatẽ p censurã ecclasticã ⁊ alia iurꝭ optima remedia aũcte pdicta ꝓpescẽ studeant.Cum pfatem libꝝ scriberẽ in villa vallis oletana. ãno dñi. M.ccc. lviij.Clericꝰ quidã nomie alfonsus debeãt in eccia bti Jacobi pdicte ville õ pdictis reprobatis ꝓpositõnibꝰ tres publice pdicauit.Quaꝝ prima fuit q̃ qlibet teneb̃at confiteri cure prochiali ad minꝰ semel in ãno. Secũda est q̃ fideles obligabank petere licẽtiã a sua cura parochiali vt possint pfiteri religiosis mẽdicantibꝰ ⁊ q̃ nõ debebat dare licentiã nisi his qbus sibi bñ visum foret.Tercia fuit q̃ oñs illi q̃ confessi fuerãt religiosis pdictis obligabank iterũ cõfiteri de eisdem petis suo ꝓprio sacerdoti. scilz prochiali cure.Cum q̃ cognoui q̃ pdictꝰ clericus dixerat pdictas ꝓpositiones p fide dignas plonas rehsiui dominũ petrũ epm palentinũ q̃ tũc in ea dez villa pñs erat vt de pdictis reciperet verã informatiõez q̃ cognita veritate vocato pdicto clerico mandauit sibi vt pdictas ꝓpositões in eadẽ eccia in q̃llas pdicauerat sequenti dñica publice reuocaret qõ ⁊ factũ fuit pñibꝰ pluribus religiosis pdicatoꝝ ⁊ nostri ordinis ⁊ magna populi multitudine.

¶ De heresi eorum qui dicũt q̃ nõ tenetur quis confiteri sacerdoti si laicus sit presto.

Sexta heresis ẽ eorũ q̃ dicũt q̃ nõ tenet quis confiteri sacerdoti si laycus sit pñto cui possit cõfiteri. Improbat ista insipientissima heresis ostendendo q̃ requirendum sit examen sacerdotis cui concessit deꝰ potestatem ligandi ⁊ soluendi quod ostendit Aug. in libro de pnia dicens. Qui vult confiteri peccata vt inueniat gratiam querat sacerdotẽ qui sciat soluere. Item ait aug. Judicet seipsum homo voluntatẽ dum põt ⁊ mores cõuertat in melius veniet ad antistites p q̃s illi claues in ecclesia ministrant a prepositis sacramentoruꝫ acciptat satisfactiõis sue modũ. Item leo. multiplex miserta dei que lapsib̃ humanis subuenit vt nõ modo p baptismũ sꝫ etiam p pniaꝫ spes vite repiatur. Sic diuine voluntatis pñsidys ordinatis vt indulgẽtiam dei nisi supplicatõnibꝰ sacerdotũ nequeãt obtinere. xp̃c em̃ hanc ꝓpositis ecclesie tradidit ptatem vt confitentibus pnie satisfactõnem darent eosdẽ q̃ salubri satisfactõne purgatos ad cõmunionem sacramentoꝝ p ianuaꝫ reconciliatõnis admitterent. Item leo: sufficit cõfessio que primũ deo offert: deinde sacerdoti q̃ p peris delinquentium precatoꝝ accedit ⁊ etiã plures ad pniam poterũt ꝓuocari si ppli auribꝰ nõ publicet pscia pfitentis. In necessitate tñ põt hõ cõfiteri pcta sua ꝓximo vel socio si desit sacerdos. Ex pdictis manifestũ est q̃ nõ sufficit cõfiteri deo sine sacerdote cum possit haberi nec ẽ vere humilis ⁊ penitens si non desiderat ⁊ requirit sacerdotis iudiciũ si tamẽ põt habere copiam sacerdotis sufficit confiteri socio vel proximo vt predictum est.

De heresi eorum qui dicunt q̃ non est obediendum nisi soli deo.

Septima heresis est eoꝝ q̃ dicũt q̃ nõ est obediendũ nisi soli deo Iste fuit error cuiusdaꝫ hereticꝰ q̃ dicebat valdus a q̃ valdẽses heretici nũcupank. Ille suo spũ ductꝰ ⁊ nõ a deo missus nouã sectaꝫ inuenit vt sine

alicui⁹ plati aucte sine inspiratōne sine scia sine lr̄atura p̄dicare psumeret sine tōne pbe sine visione ꝓpha sine missione aplūs sine instōne didascal⁹ vt no tat Hilari⁹ in lt. suo ꝓtra hereticos. Predicta vo hereticū seq̄ntes ipm nituntur ꝓbare ex actib⁹ aplor̄ Act. v. vbi introducunt petr⁹ t iohes loquētes ad scribas t phariseos i hūc modū. Vosipsi iudicate cui sit obediēdū⁹ deo p̄cipieti an vob phibēti⁹. Ite si hō hoi obedierit i his i q̄b⁹ obediēdū ñ ē peccaret q: in ḡ deo obedīcō nō ē Samuel etiam ait ad saul. j. Reg. xv. spēs ariolādi ē nolle obedire. spēs ariolādi vocat samuel q̄dāmō deū negare ꝓ inobiam. Sz nolle obedire homi nō est ariolare ꝫ nolle obedire deo. q̄ obediēdū ē deo nō hoi q: p ḡ q nō obedim⁹ hoi nō ariolamur ꝫ p ḡ q negam⁹ obiam deo. Ad p̄dicta q̄ deo t hoi obediendū est sed deo magis q̄ hoi. hoi tñ obediendū est: q: ptās sup h oies a deo data ē. Ñ et xp̄c ad pylatū: Joh. xix. ait. nō hr̄es in me ptātem nisi datū eēt tibi desup. q̄ si pylatus q̄ ab imperatore romano ptātez terrenā habuerat eā sup xp̄m habebat multomag⁹ t ali⁹ hō sup alios homines Xp̄c etiā patri putativo t matri obediens fuit. erat em̄ subdit⁹ illis vt Luce ij. Petrus etiam t iohes p ḡ q̄ dicūt potius eē obediendum deo p̄cipieti q̄ hoibus nō negant hoi esse obediendū ꝫ insinuāt pot⁹ esse obediendū deo q̄ hominib⁹. hoibus tñ in malis obediēdum nō est sed in bonis⁹ in hoc q̄ obeditur hominib⁹ in bonis obeditur deo Q̄z samuel ait q̄ spēs ariolandi ē nolle obedire intelligit in illo casu in quo ex p̄cepto vel inspiratōne divina aliquis aliquid alicui iniungit. Sicut samuel ex inspiratōne divina vel ex p̄cepto divino inūxerat sauli vt expectaret eum. In eo ergo q̄ non expectauit inobediens deo fuit non tñ homini t hac inobedientia speciem ariolādi fuit Q̄z autem hominibus t maxime p̄latis obediendū sit ostendit paulus in epistola ad romanos capi. xiij. dicens. Oīa ia anima potestatibus sublimiloribus subdita sit. nō est em̄ ptās nisi a deo. que aūt sunt a deo ordinata sunt. itaq̄ qui potestati resistit dei ordinatōi resistit. ideo em̄ t tributa prestat⁹ ministri em̄ dei sunt in hoc ipm seruientes Petrus etiā in canonica prima cap. ij. ait. Serui subditi estote in oī timore dñis nō tm̄ bonis t modestis sed etiam discolis. Angeli etiā sibimutuē obediūt minores vic⁹ maioribus vt testat Dyonisius de eccleſti ierarchia Inuta etiā aialia sibimutuē obediūt q̄ō etiā in minimis aialib⁹. i. in apib⁹ manifestū est. potestates ergo t seculares t ecclesiastice a deo sūt ordinate vt inferiores regant vt t gratiā p̄sequant subditi si bene agant vel si aliud operāt penaz sustineant. patet ergo subditos debere suis p̄latis obedire sive boni sint sive mali. In bonis tamen sit obediētia non in malis q: obedientia honesta est animi deliberamis iuste institutis effect⁹. q: in his debem⁹ obedire p̄latis qui iuste deliberant t iuste imperāt. Sūt aūt tem quedā sine quib⁹ nō est salvo vt ad impletōnes p̄ceptoz moraliū in q̄bus tenemur oino obedire p̄latis. Sunt quedā cū quibus nō est salus vt mortalia peccā i quibus agendis nulli obedire tenemur. Sūt aūt q̄daz media cū quib⁹ē sal⁹ vt carnes p̄medē vel nō cōmedē t filia, layco aūt p̄dicare si periculosum nō est p̄dicare aūt periculosū q: nō intelligit q̄ dicit nec scripturas intelligit quas exponere p̄sumit si plat⁹ iniungat ei vt taceat tacere tenet t si si taceat mortal⁹ peccat. Unde si sub pena excōicatōis ei phibet p̄dicare, ille vo p̄dicet excōicatōnis sue subiacet. Ñ isti valdenses q̄ ꝓtra p̄ceptū dñi pape

imo cõtra totaz eccliam ꝓdicant ꝙbus inuncti est a dño papa vt nõ ꝓdicent ſnie excõicatõnis ſubiacẽt. In cõſilio etiã lateranẽſi in eos ſnia excõicatõnis lata eſt. Vñ eis cõfeſſõ nõ eſt cũ ſnia aplica ab eccia ꝓciſi ſint. Jõ aũt excõicati fuerũt qz officiũ qõ ad eos nõ ptinet vſurpabãt ꝓtra fidẽ quedam ꝓdicabãt eccie verbis aut facto derogabant t os in celũ ponebãt cũ curie romane detrahebãt qz inſtar ſacrilegij eſt de facto ſummi pontificẽ diſputare. Quib⁹ em̃ magꝭ credendũ eſt an ydeot⁹an eccleſie ſapiẽtib⁹ viniverſis. Si ꝙ in his q̃ nõ periculoſa ſũ in dñia ſunt vt non abſtinere a carne vel vino in caſu obedim⁹ maiorib⁹ t ꝓlatis nr̃is, multomagis ꝓdicti hereticiteneñ eccie romane obedire in his ꝙ̃ periculoſum eſt facere cuz ſnia ꝓlati atteſtante Gregõ. ſiue ſit iuſta ſiue iniuſta nõ ſolũ timenda eſt ſed et tenenda.

De hereſi eorũ qui dicũt nõ eſſe obediendum prelatis exiſtentibus in peccato mortali et qõ tales non habent poteſtatẽ ligandi et ſoluendi.

Octaua hereſis ẽ ꝓdictoꝝ ſualdẽſiũ qui dicũt q̃ dato q̃ obediendum ſit homini. hoi tñ nõ exiſti in pcõ t q̃ ſolũ boni ſacerdotes habẽt ptãtem ligandi t ſoluendi. Hic etiam fuit error Job. heueliis anglici qui inter innũerabiles errores ꝙs poſuit iſte fuit vn⁹ q̃ nullus eſt dñs ciuilis. null⁹ eſt ꝓlatus. nullus eſt epũs dum ẽ i peccato mortali. Inſecut⁹ eſt hũc vna alia vulpecula idem aſſerẽs. ſ. Jobes bus de bohemia. t vippera tercia Hiero. ẽ praga q̃ in ꝓcilio Cõſtantiẽſi in pñtia martini pape quinti fuerũt dãnati tan ꝙ hereticiAnno dñi. M.cccc.et. xvj. Iſti ergo hereticidicũt obediendum ẽ bonis ꝓlatis t eis qui ſunt aplor⁹ vicarij in vita t officio. Eos aũt qui aplor⁹ vitã nõ habent nec officiũ eor⁹ retinent mercennarios dicunt non paſtores.

Quod ꝓbare nituntq. quia dicit aug. in libro de baptiſmo peccator⁹ remiſſionem p ſeipſum facit deus vel per columbe membra. Dicit etiam Auguſt. pcã dimitti vel teneri a ſanctis. Idem ſup Exodo vbi de lamina aurea legit. Erat em̃ lamina aurea ſemp in fronte ſacerdotis. hoc inquit ſignificat fiduciam bone vite ꝙ̃ qui vere perfecteq̃ nõ ſignificatõne ſed veritate ſacerdos habet ſolus põt peccata auferre. Jõ gregorius. Iſti ſoli habẽt in hac carne poſiti t ligandi t ſoluendi ptãtem ſic ſancti aplꝭ qui eor⁹ exempla ſimul cuz doctrina tenent. Item ex dictis augenſis: hec ſoli petro poteſtas ꝓceſſa eſt t imitatorib⁹ petri. Nam quicũq̃ petri veſtigia imitantq habent digne t recte ligandi t ſoluendi poteſtatez. Item malachie ij. etiam legit maledicam benedictõnibus vr̃is. t alibi. Ezechie. xiij. ve illis q̃ viuificãt aias q̃ nõ viuũt t mortificant aias q̃ nõ moriunt. Si em̃ male dicit dñs bñdictõib⁹ eor⁹ t ſi aie ꝙs btificant nõ viuũt ergo quõ p eos gra bñdictionis tranſfundit. Ad ꝫ oia dicũt vere catholici q̃ oẽs ſacerdotes hũt ptãtez ligãdi atq̃ ſoluẽdi: ꝫ illos ſolos digne ac recte hac ptãte vti qui ꝓditi ſunt vita t doctrina apoſtolica t ad hoc referunt predicte auctoritates que dicunt iniuſtos ſacerdotes nec ligare nec ſoluere. i. nec digne nec recte fit per illos q̃ ſcti nõ ſunt retentio vel remiſſio peccator⁹. dat em̃ de⁹ bñdictões digne poſcenti etiã p indignũ miniſtrũ. Cõ autem legit in malachia ſic intelligi põt maledicã benedictõib⁹ vr̃is. i. his que benedictõnib⁹ vr̃is poſſideris. q: faciaz vobis ea cedere in maledictionẽ, nõ in bñdictões q: t ſi benedicunt ſanctis ꝫ non faciunt vere corde: et ideo comma

bñdictio eis vertit in maledictões. Vt sic maledicã bñdictõib⁹ vita.i.qõ a vobis benedicit a me erit maledictus: qz benedicũt iniqui agentib⁹ adulãturqz peccãtib⁹ dñmodo diuites sint. Predictis hereticis obuiat sanct⁹ clemens dicẽs. Sacerdotes t oñs mistri ecclie oñis plebs eos suos diligẽ debent t eoz pcepȝ obedire etiã si ipsi aliter qõ absit agãt nisi in fide errauerint. Item obuiat eis Eusebi⁹ papa dicẽs. Oues ꝯ suo pastori nimisi sunt nec reprehendẽ nisi a fide exorbitauerit nec vllatenus accusare pñt qz facta pastoris oño gladio ferieda non sunt. Item obuiat eis beat⁹ Bern.q̃ loquẽs de reuerentia ergã plãtos sic inquit. Nõ sufficit exterius obtgare plãtis nisi interi⁹ aliud sub limiter sentiam⁹ de eis. Et si em̃ a deo indigna alicui⁹ plati vita cõpit vt nihil oino excusatõis nubil dissimlatiõis admittat, pter eũ tñ a q̃ oñis peãs est excelsum eoz reputare debem⁹ nõ ꝓpter psone meritȝ ordinatõni diuine t dignitati deferẽtes. Ideo dissimlem⁹ interi de magnis ecclias plãtis. sic em̃ faciẽdũ est t sic placet illis vt euadãt humana iudicia vt randẽ incidãt in iudiciũ qõ in eis q̃ psunt fiet: Sap. vj. Judicium durissimũ fiet his q̃ presunt. Item auctib⁹ sctõꝝ, pbat q̃ oñes sacerdotes bñt ligandi t soluẽdi ptãtes t p hiero. hoc testat sup illũ locũ euãgelij Mat. xvj. vbi dñs ait petro. tibi dabo claues regni celoz ꝛc. bñt inquit ptãtem iudicandi t alij apli bñt t oñis eccla i episcopis t in pbyteris. Sz sanct⁹ petrus eam spãliter accepit vt oñis intelligãt quicuqz ab vnitate fidei t a societate ecclie se separauerit nec a petro solui nec celũ posse ingredi. Item scdo q̃ sacerdos etiã si mal⁹ sit gratiam tamen trãsfundat pro suc dignitatis officio Augusti. ostendit dicens dictum est a domino in numeris ad moysen t aarõ sacerdotes vos ponite nomẽ sup filios israel ego dño benedicã eis vt vt grate traditio p̃to ministerijo ordinate transfundat hoibus nec volũtas sacerdotȝ obesse vel pdesse possit ñ meritũ benedictõnem poscentis. Tres tercio augusti. in libro de corpe xpi obuiat pdictis hereticis qui dicũt sacrm altarȝ solum pfici a bono sacerdote dicens. Intra catholicã ecclam in ministerio corporis t sanguinis dñi nihil a bono ma iuo nihil a malo min⁹ pficit sacerdote qz nõ in merito cõsecrantis sed in verbo efficit creatoris t in virtute spiritus sancti. Quanta aũt sit dignitas sacerdotis t ordinis hinc aduertimus. Dicit em̃ Aug. in libro questionũ veteris t noui testamenti dictũ est de nequissimo caypha inter cetera. hoc aũt a seipso nõ dixit sed cum esset pontifex anni illius, pbauit Joh. xj. per hoc ostenditur spm gratiaz nõ psonam segui digni vel indigni ñ ordinẽ traditõnis vt ꝯnis aliqs boni meriti sit nõ tñ possit bñdicere nisi fuerit ordinat⁹ vt officiuz t misterij exhibeat dei aũt est effectuz tribuere benedictõnis.

De hereti eorũ qui dicũt qõ nõ officiũ et ordo sed meritum bone vite habet potestatem ligandi et soluendi ꝓsecrandi et benedicendi.

Vna hẽsis ẽ eorũdẽ q̃ nõ officiũ t ordo ñ meritũ bone vite habz ptãtez ligãdi soluẽdi ꝓsecrãdi t bñdicendi. Est ꝯ eoz ꝓclusio q̃ magis opat meritũ ad ꝓsecrãdũ l̃ bñdicẽdũ l̃ ad ligãdũ vl̃ ad soluẽdũ q̃ ordo vl̃ officiũ. Vñ ipi ꝯnis ordinati ñ sunt qz se iustos cẽ fingũt t merita aplox hic p̃sumũt bñdicere mõ sacerdotali. dicũt etiã se posse ꝓsecrare ligare soluere qz meritũ dat ptãtem nõ officiũ. Et ideo

q; se dicũt aplos; vicarios p merita dicũt se hẽre eoꝝ officia in q̃ maxime contra ecclam nauigãt ⁊ se hereticos esse demonstrãt. Istũ aũt errorẽ volũt munire auctẽ Et sicũ q̃ ait sacerdotes nõ p̃ p̃na auctẽ benedicũt. ℟ q; xp̃i figuram gerũt ⁊ ꝓpter eũ qui in ipsis est benedictõis plenitudinẽ tribuũt nec solũ is q̃ sacerdotiũ sortit⁹ est: ℟ quicũq; xp̃m in seipso hz ⁊ ei⁹ figuram gerit p cõuer sationem bonã sicut moyses ydone⁹ est vt benedictões p̃stet. Ecce hic habes q̃ nõ solũ sacerdotes ℟ oñis cum q̃ xp̃c inhabitat benedictões p̃stet. Solutio p̃dicto⁹ est ꝑ Manũ in libro suo de hereticis q̃ sacerdotes in q̃bus xp̃c habitat plenitudinẽ benedictõnis tribuere dicunt. Predictis ergo respondentes dicim⁹ q̃ alia est benedictio q̃ congruit solis sacerdotib⁹. Alia q̃ ab oñibus bonis cõiter exigẽ. Denicq; illi sacerdotes in quib⁹ xp̃c inhabitat benedictionis plenitudinẽ tribuere dicũt. nõ q; illi soli: ℟ illi soli licite ⁊ digne id agant nec sub dũos mala vita sacerdotis ledit si bona facit̃ que ille dicit. vñ Greg. papa. Multi dum plus vitã sacerdotũ q̃ suã discutiũt in errores foueas vilabunt⁹ considerantes q̃ nõ eos vita sacerdotũ ledet si humilit bonis sacerdotũ amonitõib⁹ aurem accomodauerit.

De heresi eorum qui dicũt qõd nõ est vera indulgentia vel relaxatio episcopi in cõsecratõne ecclesie vel alias indulgentias dando.

Decima heresis est eorũdẽ q̃ nõ est vera indulgentia epi vel relaxatio in ꝓsecratõe ecclie vl alias indulgẽtias ꝓcedẽdo q̃ sic nituntur ꝓbare. Iste tenet ad satisfactiõez trium annorum: vnus eps in vnius eccle dedicatõne relaxat terciam ptem. Eadez ratõne alius tercius ⁊ reliqui⁹ terciaz ptem q; tantã ptẽz relaxãdi hñt scio ⁊ tertio ℔ii p̃m⁹ qõ si ita ẽ ꝑ trib⁹ obulis relaxabit̃ pena triẽnio. Preterea in dicta vl ista relaxatio nec eã satisfactionis ꝓpensatio si ꝑ vna obulo vel nũmo relaxat vnus ãni satisfactio. Solutio ad p̃missa q̃ eps relaxat in absolutionib⁹ penã purgatoriã nõ ꝛpalez. Ad argumẽta dñ q̃ ille cui iniungit satisfactio aut hz charitatẽ aut nõ. si charitatẽ nõ hz nihil ei ab eꝑo relaxat. Si vo in charitate ẽ ꝺ dictat ei charitas vt penitentiã sibi iniũctã ꝑficiat nec palpet sciẽs corpalez declinãs penã dñi agat p̃nisam sibi iniũctã si ꝑt q; ipa charitas reddit ipm̃ patiẽ vt nõ solũ illã: verum etiã vt maiorẽ ꝓpleret si ei iniũcta fuisset. talis si illud adimpleret ꝑ q̃ facta ẽ relaxatio ab eꝑo nõ relaxãde pene intentõe. ℟ charitas feruore ⁊ decedit ali pactã p̃niaz remittet ei tñ ꝺ pena purgatoria quãtuz in ℣ p̃ntis scio relaxauit eꝑs. Dicim⁹ etiã q̃ hz p̃mutari penã corpalẽ in penaz pecuniariaz q̃ in plerisq; longa ꝯuior ẽ corpali. nec istũ q̃ ex charitate accedit fit p̃mutatio pene ℔ii ad ipm̃. q; nõ hac intentiõe facit illud ꝑ qua fit relaxatio vt relaxet ab iniuncta p̃nia. sed solo intuitu charitatis nec vult vt relaxet ℟ ꝓpositũ hz perficiendi p̃niam si ꝓcesserit ei vitã. q; ergo hz ꝑpositũ ꝑficiendi p̃niam ⁊ in ipsa nõ remanet dñi ꝑficiat si ali pactaz p̃niaz decedat. Et ipse eps hac intentiõne relaxat vt in purgatorio aliq̃d de p̃nia relaxet isti. si morte p̃uent⁹ fuerit tantũ de pena purgatorij relaxabit̃ quantũ in ℣ seculo de pena temporali relaxatum esse videbatur.

De heresi eorum qui dicũt q; oratones ⁊ suffragia ꝑ mortuis ab existentibus in peccato mortali non proficiunt.

Vndecima heresis est q̄ oiones vel suffragia p̄ mortuis ab exīti bus in mortali fact̄ nō ꝓficiūt mortuis q̄ō sic ꝓbare nituntk. Quō. n. pōt ꝓdesse alij cum nō pōt ꝓdesse sibi. Oratio q̄ fit in oratio pncie quō in alterius salutē erit. Item. iij. q. vij. In g̃ uiorib⁹ dr̄ sic. Cū is q̄ displicet ad intercedendus mittit animꝰ iratꝰ iudicis ad deteriora ꝓuocat. Itē q̄ indeuote orat iudiciū sibi postulat. Sz q̄ sibi in orati one postulat iudiciū: quō alij in oione postulat remediū. Item oratio eius fit in pctō quō q̄ fit ꝓ solute aliq̄. Item q̄ meret offensam apō deū q: orat quō ꝓ alio orat: pctōi cñ dicit de⁹ pō. xiix. Quare tu enarras iusticias meas t assumis testm̄ meū p os tuū. s. positum

Könib⁹ idem ꝓbare conant sic. Sacerdos in mortali exīs dum celebrat diuina orat: ergo illa q̄ actio est mala est ac meret sibi penā eternā g̃ eadē nō meretur alij pene relaxatōes. nulla em̄ actō ne pōt q̄s mereri bonū t malū. Item dicit auctas de coha. cle. t mulier vxa duxit q̄ illiꝰ sacerdotis missa audiēda nō est de quo in dubitāter ꝓstat q̄ habeat ꝓcubinam. Alia etiā clamat auctoritas q̄ ille q̄ in mortali pctō est nec i ecclesia orare nec psalmos debet dicere.

Solutio omniū p̄dictoꝝ t determinatio fm alanū vbi supra est q̄ oratio q̄ fit ab eccīa a quocūq; ꝓferat̄ ꝓdest et mortuis t viuis t sic ad p̄dicta facilis pōt dari responsio. Verū est q̄ si is q̄ ad intercedendū mittit deo p̄ peccatus mortale displiceret ipso q̄ orare ꝓsumit: deterior fit diuina celebrādo maxime si in notorio crimine fuerit: q: in eo peccat q̄ ꝓsumit q̄ alijs occasio scādali fit: sed tñ q̄ō orat in ꝓsona eccīe dicēs oremus ipsum significatū oratiōis sue ipsa significatio ꝓdest alijs. non ex virtute ipsius orantis sed ex virtute ecclesie ad hoc orationem instituentis vt ꝓsit viuis vel mortuis. Peccet ergo q̄ in peccato mortali exīs ꝓsumit celebrare: ꝓdest tñ oratio ex opere operato sui significatōis nō ex opere operantis ad actōes orantis.

Sciendū tamen q̄ duplex est deuotio. Est deuotio nature t deuotio gr̄ie. Deuotio nature est qñ q̄s ex naturali pietate orat t ex quadā humilitate ḡnis sit i pctō. peccat em̄ sub deo: q: dolet se eē i pctō talis si orat ex eo q̄ orat nō peccat. q: nō indeuote orat ex opere operato ad deuotōnem nature hmōi oratio ipsi oranti nō obest t illi ꝓ quo orat ex opere operato ad virtutem orationis ꝓdest. Deuotō gratie est qñ aliquis ex charitate orat sensus ergo est q̄ qui indeuote orat. i. sine deuotōne nature vel gratie iudiciū sibi postulat. i. peccat. Ille aūt qui peccato notorio laborat t ꝓbet alijs scādalum oratio fit ei in peccatū nō alijs ꝓ quib⁹ orat. Ex hac ingr̄ orantis nō est virtꝰ orationis. sic ergo meret offensas apud deus actōne ꝓpria. apud deū tñ potat virtus orationis ꝓ alio. Cum aūt dicit peccatoꝝ dirit de⁹ ꝛc. pctōr dicit ille qui gloriat cus malefecerit q̄ laborat in publico crimine vel qui ꝓfitetur vel confessus est in iure. talis enim nō peccat sub deo sed in deum. talis si in publico i ecclesia orat vt̄ p̄dicat vt̄ psalmos cantat t vt dictū est si ille cui⁹ crimen notorium est diuina celebrat ex opere operato in se est peccat: virtuo tñ orationis alios adiuuat. Si vo hereticus ab ecclesia diuisus pro alijs orat: tam non orat in ꝓsona eccīe: et ideo nec ipsi nec alij ꝓdest oratio. Ex p̄missis patet q̄ peccatoris obstinatio q̄ orat mala est nec ei nec alij ꝓdest. Sz ipsa significatio oratiōis q: ad hoc instituta ē in ecclesia dei vt alijs ꝓsit t sic alijs ꝓdest vt si est mala sed bona. Quod aūt dicit q̄ illius sacerdotis missa nō est audienda de quo indubitanter constat q̄ habeat ꝓcubinam intelligendū est de sacerdo-

te q̄ quietus vel ꝓfessus est in ſuꝛe. cūꝰ missa ſi ē audiēda ſi eo q̄ mala sit: ꝯ b facieēdū ē in verecūdiā vel ꝓfusionez sacerdotiꝭ vt sacerdos pcīm ſuū recogꝺscat t penitcat. ¶ Sāt oīoes ab eccl'ia ꝓsti tute, ꝓsint cū i eccia, pferūt sive a bono sive a malo rōibꝰ ꝓbat sic. Si merita mīstroꝝ nō augēt vel minuūt vi sacro rū vī q̄ nec vim oīonis ꝯ hoc ptz quia vis baptismi nō augek vel minuit a q̄cūq̄ dek vel vio eucharistie vel alterī⁹ sacri a silī nec vires oīonū ecclīasticaꝝ bīt in se quandā vīutē sacralem. puta si merita ministroꝝ augerēt vim oratiōnū vel minuerēt vnitas eccl'ie nō staret: imo scisma fieret. q̄ q̄dam seq̄rētur sacerdotē quē crederēt meliorē t fugerent deteriorē t sic quidā seq̄rent vnuz quidā aliū. ¶ Paulꝰ ꝑa illos qui gloriabant de baptismis dicit vnū eē baptismū vnū esse q̄ baptisat. ¶ silī em̄ non debemꝰ gīari de oīonibꝰ aliq̄ꝝ tanta ē em̄ vis oīonis, plata ab vno quanta ab alio ꝯtum ad ipsiꝰ oīonis significationē nō ꝯtum ad ipsiꝰ orantiꝭ devotōem Una ē em̄ vis oratōnis ꝯ nōvna devotio orantis. Devotio em̄ pōt esse efficaciōr quāto maioꝝ ꝯ oratio quātū in se ē nō erit fructuosioꝝ. Vbis aūt inesse virtutē varie clamāt scripture et divine et humane. Nōne vis est in bis vbis: baptiso te in noīe ꝑīs t filij et ſpūſſancti amen. t in bis. hoc est em̄ corpꝰ meum Et hic est em̄ calix ⁊c. Quare q̄ i ecclesiasticis oratōnibꝰ nō inerit vis si ꝓferant in ꝑsona eccl'ie nō ꝯtum ad ꝓferentem ꝯ ꝯtum ad instituentem.

De heresi eoruz qui negāt purgatorium esse.

Decima heresis est eoruz q̄ negant purgatorium esse dandum. Unde dicunt q̄ propter auariciam eccl'esia ponit esse purgatorium post hanc vitam vt sez pro animabus detk elemosyne t oblatōnes et fiant obseqnia t talia. Contra hūc errorem ꝓcedek tripliciter. primo auctoritate doctoꝝ. scōo rōnibus inquisitorum. tercio auctoritatibꝰ sacre scripture. hoc mō ꝓcedit Franciscus de maronis di. xxiij. q. x. vbi monet questionē: virū post hāc vitam sit necessarium ponere purgatoriū. Primo ergo auctate arguit Hiero. q̄ in canone hec expſse dicit t augꝰ. grego. etiam in epistola ad bonifaciū t in multis alys locꝭ. Hi spondent heretici t dicūt q̄ isti doctores fuerūt ex parte eccl'ie t ideo assentientes eius auaricie ꝓmanerūt se cū ea. Ideo scōo aliqui inquisitores arguunt sic cōtra eos. primo sic. Moriatur vnus homo oīno iustus et innocens. moriat etiā alius qui fuit semp peccator penituit tñ in fine quō erit q̄ ambo simul vadūt ad paradisum nunq̄d innocens debet statim evolare t ille q̄ semper peccator ante et tūc penituit sed ꝓ peccatis nullā penaz sustinuit ꝺz post hanc vitam puniri. Hident heretici q̄ nō sed ambo debent ire ad paradisum sed ille qui ꝓ pctis penam nō sustinuit diminuet de gloria. Scōo arguunt inquisitores sic. Quia si purgatoriuz non est frustra timemus peccata et abstinemus quia possemus penitere i fine t sic evolare. Hident heretici q̄ nō frustra timemus t abstinem⁹: quia vt dictū est minꝰ de gloria habeē. Tercio arguūt inquisitores sic nullū malum impunitū sed si purgatoriuz non esset nō punirent oīa pcā eoꝝ qui salvātur cum hic nō puniant q̄ in fine penitent. Quarto q̄ deꝰ aliqs malos punit in vita ista aliqs non. Dicit franciscꝰ q̄ ille rōnes nō ꝓcūdūt ꝯ sūt ꝛ nos sic ꝛ illos. Ꝯ arguit alit ꝛ ꝓdictos hēticos sic. Aliqs non vult baptisari baptismo flaminis vīz ad mortē. t sic si abstineat vsq̄ ad finē eā evolabit sic alij q̄ ꝯ bene

agunt. Hñdent q tanta virtus ē in sacramento pnie ad delēdū pcā. sicut ē in sacro baptismi. Ex hoc arguit ꝓtra eos sic. primo q si hoc eēt verū aliqs puniret de venali pctō etialit. ex mltitudine em peccatoꝝ venialiū si non punit in purgatorio sibi subducit aliquis gradus glorie quo pnaf̄ pp peccata venialia. t sic carentia illius gradus glorie qui sibi alꝰ deberet cū sit ꝑ petua erit pena illius peccatis venialibus correspōdens. Secūdo arguit sic suppono q maior pena t maius malū est primatio visionis dīne q̄ pena sensus sed tm est in malo carēta visionis quantuz est in bono visio divina. Tunc arguo sic. Quicūq; mala sic cōpant q vnū fm naturā excedit aliquā quicunq; gradus mali excedētis excedit totū aliud malū. sed carentia visionis divine fm naturā excedit in malo penā sensus. ergo quicunq; gradꝰ primatōis visionis divine excedit totā penā sensus inferni. sic ergo ꝑz q negato purgatorio aliquis puniret ꝑpetuo ō venialibus in paradiso. Hñdent heretici q iste rōnes sunt phice t subtiles. t apls dicit ad Colos. ij. Nemo vos seducat p inanē phiam. Jō isti heretici petūt auctoritates sacri canonis. dicūt em q in sacra scriptura non inuenit q post hanc vitā sit necessariū ponē purgatoriū. Jō adduco ℥ eos auctos sacre scripture. Prima auctas est. ij. mach. xij. vbi dicit q iudas ꝑsiderabat q bij qui cum piecate dormitōem accepant optimā haberēt repositā grāz. t obtulit p eis. xij. milia dragmas argēti. ista aūt oblatio nō potuit eē p his q sūt in inferno. q ibi nulla ē redēptio. nec p his qui sunt in paradyso. q redēptiōe nō indigent. nec de eis pōt dici illō qō sequit. sancta ergo t salubris est cogitatio p defunctis exorare vt a pctis soluant. q ibi pctā non bñt. ergo fuit illa oblatio p his q sunt i pūrgatorio. Ad illud argumētū dicūt heretici q liber Machā. nō ē de canone. C ōtra accipio ergo verbū xpi Math. xviij. Frat⁹ dns tradidit seruū tortorib⁹ quousq; redderet vniuersum debitū. hoc aūt nō pōt intelligi in hac vita nec in inferno. q illi sp sunt in debito. ergo hz intelligi de his q sunt in purgatorio. Secunda auctoritas cuāgelij ē Math. v. Esto consentiens aduersario mo ꝛc. Et sequit. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. Istud exire nō intelligit de paradyso nec de inferno ergo ō purgatorio. Sz ꝓtra istō donec q̄z accipit cū exclusiōe actus sequētis. sicut Gen. viij. dicit. Corvus qui ē emisit noe ñ reuertebat donec siccarent aque sup terrā. t tñ nūq; postea ē reuersus. Et sil'r de dña t sponso suo Joseph math. ij. dr q nō cognouit eā donec pepit filiū suū primogenitū nec ex hoc sequit q fuerit cognita postea. Sil'r ergo in ꝓdicta auctoritate intelligendū est donec reddas ꝛc. Sz nō faciendo vim de li donec ꝑ pūt arguo sic q: in ꝓdicta auctē saltim ē redditio debiti sed illi de inferno nūq; reddūt debitū. ergo hz nō possz argui ꝑ li donec tñ pōt argui ꝑ redditōz debiti. Sz ne ℔ calūniet adducit adhuc septē auctes q rū prima est Math. xij. Quicūq; peccauerit in filiū remittet ei. qui aūt peccauerit in sp̄m̄ sc̄m̄ non remittet ei nec in hoc seculo nec in futuro. hic supponit q remissio fiat in futuro seculo nō in inferno. q: ibi nulla est redēptio. nō in paradiso. q: ibi nullus intrat cū peccato. ergo hoc erit in purgatorio. alias nō eēt verū verbū xpi. Secūda auctoritas ē Luce. xij. Seruus q cognouit voluntatē dñi sui t nō fecerit eam plagis vapulabit multis. t ergo aliquis paucis. qui nec cognouit nec fecit eaz sed inferno non est multū nec paucuz

sed infinitū. ergo hoc habet intelligi ō purgatorio. Tercia auctas est apli. j. Cor. iij. Si cui⁹ opus arserit detrimētū patiet, ipe aūt salvus erit sic tū quasi p ignē. Certū est qō nō loquit de igne hui⁹ mūdi. nec de igne inferni. q: non salvat. ergo loquit de igne purgatorij

Quarta auctoritas est apli. j. Cor. xv. qui vult, pbare resurrectōem dicēs si mortui nō resurgūt vt quid baptizāt p mortuis. supponit aūt q aliqs baptizat, p mortuis. aliquis ḡ actus bonus p mortuis exhibet vel baptism⁹ lacrimarū vel aliquid tale. nullus aūt debet exhibere aliquid tale, p mortuis de paradiso. nec de inferno. ergo talis actus debet exhiberi p mortuis i purgatorio. Quinta auctas scribit Mat. xij. hunc deus suscitavit a mortuis die tercia solutis doloribus inferni. Certū est aūt q xpc nō solvit dolores inferni inferioris. nec limbi q dicit sin⁹ abrae q: ibi erat magna cōsolatio. sicut dicit Luce. xvj. de lazaro exāte in limbo et de divite existente in inferno. hic cōsolat tuyo cruciatio. ergo hoc intelligit de doloribus purgatorij. Sexta auctoritas scribit apoc. xv. vidi in dextera sedentis sup thronū librū. et nemo inventus est dignus aperire librū nec i celo. nec in terra nec subtus terras. Ex hoc hr̄ q aliqui credebant digni in celo et in terra. et subtus terrā sed nō in inferno. q: ibi nulla dignitas. Ibi null⁹ est dign⁹ ergo in a iqua mansione subtus terrā que nō est infernus. et hec vocat purgatoriū. Septima auctas habet ibidē. Nēs cantabant in celo et in terra et subtus terram. hoc nō pōt intelligi de exūtibus in inferno. q: illi non cantant nec laudant deū ñ sunt in sempiterna blasphemia. Ex istis auctibus hr̄ veritas determinata ab eccia catholica qō est dare purgatoriū. et p3 falsuz cē eccīam illud instituisse ꝓpter auaricia. Quicunq; ergo ptinaciter affirmauerit tenuerit vel dogmatizauerit. q post hanc vitā nō est dare purgatoriū hereticus est dicēdus. q: militat ꝫ sacram scripturā et ꝫ determinatiōem eccie. Et si queras exquo est dandum purgatoriū in quo loco ē situatū. Hñdent doctores in. iij. q de lege cōi locus purgatorij est sub terra. est tercia mansio inferni. q: infima vocat infernus. inferior vbi sunt dānati in culpa actuali qui patiant penā sensus et dāni. Secūda vocat limbus q̄ est locus pūlor nō baptizator. et isti sūt in culpa originali q̄ patiunt penam damni tm̄ q̄ est carētia visionis divie. Tercia vocat purgatoriū q̄ ē loc⁹ elector ñ p̄fector q̄ sunt in gra et in pena. Quarta vocat sinus abrae vel limbus patr̄ in quo erant sancti patres ante aduentū xpi in gra et cōsolatōe. Sic ergo de cōi lege locus purgatorij est sub terra De lege tñ spāli sine ex privilegio sepe aie purgant in locis alijs sup terrā sic narrat Greg. in li. dialo. de quodaz epo q̄ apparuit in quodā balneo et ibi pstabat obsequiū. et hoc erat sibi purgatoriū. et de aia cuiusdā que in glacie purgabat qō potuit cē ex aliqua spāli cā. s. vel p cōfirmāda fide nr̄a de alia vita. vel vt aie illius subuenirek a fidelibus qbus apparet. vl̄ ꝓpter aliquid relandū. vel ꝓpter aliquā vinentiū edificatōem. De dispensatōne ḡ dei est q aie purgant in illis locis qbus peccauerūt. De acerbitate ignis purgatorij et quō punit alas. et an p demones vel seipo doctores latissime loquūt in q̄rto. ideo ptereo.

De hereſi eoz qui negāt aliā vitā post sepatōem aie a corpe

Terciadecima hereſis est eoz q̄ negant aliā vitā et imortalitatē aie et resurrectōem. Negata. n.

anime īmortalitate ꝓbir negant aliam vitā fore t resurrectōem hmōi opinionis fuerūt quidā ꝓbi vocati epicurei. isti.n. dixerūt q̄ mortuo hoīe perit aia t q̄ nihil sube eius remanebat. Hanc opinionē istoꝝ introducit Seneca tragedia. vj. vbi introducit choꝝ. Q̄ si que erāt vbi aie defunctoꝝ sunt. dicit q̄ vbi sunt res que nate non sunt. vult dicere q̄ sicut illud q̄ nātū nō est nō dr esse. nec aliquā subam. sic eodē mō dicēt ō aiabus defunctoꝝ. t dicit q̄ dicunt isti q̄ illud q̄ cōiter dicit q̄ est infernus: q̄ ibi puniunt mali. q̄ sunt vani rumores sil'eo somnio q̄ facit hominē sollicitū meditatiōe ꝑpter aliq̄ malus q̄ somniauit. t cū excitat nihil inuenit de quo timeat. Ita dicere q̄ ē infernus t q̄ ibi puniunt mali. istud ponit timorē t pauorē. t dicebāt isti q̄ nihil hoꝝ erat. Hanc opinionez introducit salomō Eccl. iij. c. ꝑpe finē. vbi dicit q̄ erat opinio aliquoꝝ q̄ vnus t idē essz finis t mors siue interitus hoīm t iumentoꝝ t equa vtriusq̄ cōditio. t ita isti fm hoc nō credebant īmortalitatē aie. nec aliā vitā ex quo dicebant equalē esse finē t mortē hoīm t iumentoꝝ. Et sicut spūs siue aia bestiarū tēdit in nihil. sic spūs hoīs q̄ nullus credere debet hoc de mente salomonis fuisse. sicut notat nicolaus de lira. t apparet manifeste in fine dicti libri. s. Eccl. xij. vbi dicit q̄ cuncta q̄ fiunt adducet deꝰ in iudiciū ꝓ omi errato siue bonū siue malū sit q̄ esset nō posset nisi aia esset īmortalis. Et expressius q̄ nō ex ꝑsona sua sed impioꝝ dicit. ptz per hoc q̄ in fine libri eodē capitulo qua si determinando subiungit. donec reuertat pulvis in terrā suā vnde erat etiā spūs redeat ad illū q̄ dedit illū. t dato q̄ illud esset de mente salomonis. s. vnū eē interitū hoīs t iumenti referendū est ad spūs ꝓbicū nō ad spūs rōnalē. Est.n. in hoīe duplex spūs. s. spūs rōnalis t incorporeus qui non perit cum corpe. Vltimus qui dicit ꝓbicus seu naturalis. quo mediante aia rōnalis vnitur corpori. t ille corporeus est subtilior aere minus subtilis igne. quo mediante fit sensus t imaginatio. t iste perit cū corpore. Talis spūs ē in corpe bruti aiantis. t illud vegetat. t corpe pereūte perit. t fm hoc ait salomon q̄ vnus est interitus hoīs t iumenti q̄tū ad corpus t spūm ꝓbicū. Vltimus etiā ꝑdicte dānate opinionis fuerūt illi ex quoꝝ ꝑsona dicit Sap. ij. Ex nihilo nati sumus. t post hoc erimus tanq̄ si nō fuerimus Huius querser dānate opinionis fuerunt saducei. q̄ q̄ credebant q̄ aie nō erant īmortales negabāt resurrectionē. sicut ptz Act. xxiij. Hec etiā dānata opinio istis tpib⁹ etiā in multis xp̄ianis inuenitur regnare. quia ad hoc vigilanter intendit diabolus. Vñ dicit albinus in sua dicta. q̄ diabolus querendo oēs alios modos q̄bus possit hoīem ad dānatōem deducere. Inuenit spāliter vnū subtilissimū q̄ quez si pōt homini nocere paucū vel multū per hoc ꝑm ꝓsternit t leuiter ad dānatōem deducit. t est iste q̄ vulnerat hoīem in occulto vere credulitatis. vt fac eū dubitare in vtrate fidei catholice. t spāliter iuxta posse suū laborat q̄ faciat eum dubitare q̄ sit altera vita ni si hec. t q̄ debeat fieri resurrectio mortuorum. quia si hoc facit eum credere vel in hoc dubitare statim homo sic deceptus dimittit se cadere in omne peccatum. t elongatur ab omni virtute et perdit omnem timorez t amorem dei t vitit desperatus qui perdidit totam fidem t spem dei. t singulariter anhelat diabolus viribus suis ad decipiendum. per hanc viam omnes homines q̄ sunt magis peccatores t spāliter superbos t pōposos t mundū amatores

diuitiarū ꝓmmidi ⁊ delitiarū carnaliū ⁊ reiect hunc modū. q; primo ponit oculos eoꝝ ma magna crimina que fecerūt ⁊ magnas penas que ꝑ scripturas ꝓpter illa sunt eis preparate. ⁊ cū illi miseri hoc cōsiderant ponit eos in desperatōem dicens eis q; ꝑ hoc dānati erunt qui morient. ⁊ renēdo eos i tali cogitōe dic eis postmodū quasi dans aliquā cōsolatōem q; nō timeāt. imo q; fortificant ⁊ letent ⁊ habeāt bonū cor ⁊ dent sibi bonū tēpus. ⁊ q; faciāt quicqd eis placuerit. q; nūq; deꝰ resuscitabit eos nec iudicabit. q; nō ē altera vita nisi hec ꝑs. Et hinc inolenit illud erroneū ꝓuerbiū qđ i nostra lingua dicit. En esto müde ñ me veas malpasar. c. en el. otro nō me feras penar. ⁊ adhuc dicit eis q; nō est aliquis deus. ⁊ q; nra mors ⁊ natiuitas est sic bestiarū. q; sicut bestie nascunt ⁊ moriunt ita erit de nobis. Et dicit ꝑdictꝰ doctor q; spāliter diabolꝰ monet ⁊ auget hanc tentatōem tpe mortis. q; videt q; ille passus est valde strictus ⁊ periculosus. ⁊ q; ducit secū magnū pauorem. ⁊ ꝓterea poterit citius ꝓsternere ⁊ decipe hoiem nisi iuuet a deo ꝓpter bona merita que ante fecit. q; illa procurant hoi tpe illo succursum. ⁊ ꝓpter hoc dicit q; ordinauit sancta mr ecclia: q; ꝛpiānis i hora mortis dicat. Credo in deū qđ est fundamentū nre fidei catholice. ⁊ q; faciāt cū oi deuotōe cōfessionē fidei. ⁊ q; reducat eis ad mēoriā passio ⁊ mors saluatoris ihesu xpi ex q; puenit electis pseuerātia in fide. ⁊ deinde in fine vite ꝑciosa ⁊ sancta mors ante eum. hec ille: Ex ꝑdictis patz. vñ habuerūt ꝑdicti heretici occasionē errandi. ⁊ quō diabolus inter cetera vigilanter laborare miseros hoies deducat ad credendū q; non est altera vita.

¶ Improbat aūt ꝑdictus error quadrupliciter. primo ꝑ dicta gentiliū pphoꝝ. Secundo rōnibus doctoꝝ catholicoꝝ Tercio auctoritatibus sacre scripture. Quarto ꝑ splendores miraculoꝝ. Circa primū notādus q; post illud genus phoꝝ de quibus dictū est in principio huius capituli fuerūt duo genera aliorū phoꝝ quoꝝ primi vocati fuerūt peripatetici. quoꝝ dux ⁊ mgr fuit Aristoteles qui. xvj. de animalibus ca. tiij. dicit sic intellectus solus est ab extrinseco ⁊ solus habet esse diuinū. Itē in secūdo de aia dicit q; aia intellectiua est alterum genus ab aia vegetatiua ⁊ sensitiua. et q; ipam solā cōtingit separi a corpe rōne ꝓpetuū a corruptibili. Itez in libro de pomo dicit. ve anime peccatrici que nō habet locū redeundi ad suū creatorē q; turpia eius opera impediūt ascensum eius ad deū. Aliꝰ phūs fuerūt vocati stoyci. dux ⁊ mgr quoꝝ fuit plato. q; plus q; aliquis alius phūs affirmauit immortalitatē aīe. Vñ in libro timei. c. tiij. ⁊. v. inter multa erronea que de aia dicit. hoc vnū verū infert q; aia est immortalis. ⁊ q; si vincit passiones vel si ab eis vincat ꝓmiabit vel puniet post mortē. Vñ ponit q; si aia existēs i corpore viri vincat a passionibꝰ corpis pⁿ separatōem a corpe viri i corpus muliebre mittet. ⁊ si se ibidē male habuerit i corpus pecoris transibit post mortem in penā. ⁊ sic q; male vel deteriꝰ se habuerit in deterius pecus vertet. finaliter tñ omnes redibunt ad generalē innocentiam ⁊ dignitatē cum fuerint ꝑ penas satis expiate. Affirmauit etiā immortalitatē aīe. ⁊ q; aie virtuosoꝝ bonorum debebant premiari in alio mūdo. ⁊ anime malorū puniri. vt ꝑz in disputatione socratis ⁊ suoꝝ discipulorū quam introducit in phedrone vbi per modū dialogi multis cōiecturis probat anime hominis imortalitatē. ⁊ dato q; taliter nō accedat ad veritatē nre fidei. ē tñ mirabile q; hō phūs sine fide

solūmodo p rōnez ⁊ lumen naturalis intelligentie veniret in tam altam cognitōem. ⁊ forte cā huius potuit cē. q; sicut dicit Hiero. in epla ad paulinū. que ponit in plogo biblie. Plato descendit in egyptū vt videret libros legis ⁊ pphetarū quos vidit ⁊ potuit cē q; inspiratus ut sacra scriptura q; Hieremiā pphām cū. s. in egyptū descendit vt ponit leonardus aretinus i plogo libri platonis qui intitulat phedon. fuit inductus ad loquēdū de aia magistere ⁊ catholice q; aliquis ali⁹ pho

¶ Item pitagoras hocidē asserit vt ponit Ouidi⁹. xv. metamorphosios vbi dicit. morte carent anie sempq; priora relicta. sic de nouis domibus viuunt. habitantq; recepte. sed melius dicit in versibus aureis sicut allegat calcidi⁹ cōmento sup thymeū platonis. vbi dicit. corpe dispōsito tñ libet ad ethera p gens euadens boiem fact⁹ deus etherei alter. Item mercurius trimegest⁹ ad exclepam. qpe principiū dicit. O exclepa ois aia būana imortalis est. q; nō vniformiter cuncte sed alio ⁊ alio mō. ⁊ infra post mediū libri cū fuerit aie a corpe facta discessio. tunc examē meritiq; eius arbitrium transiet in summā decimens prātem. Iscq; cum eā pia iusticiaq; puderit in sibi cōpetentib⁹ loc⁹ manere pmittit. Si delictor; ipaz maculis vicisq; obligatā viderit desup ad ima deturbans p telis aeris ignis ⁊ aque sepe discordantib⁹ tradit. ⁊ sic in ter celū ⁊ terram mundanis fructibus in diuersis sp ctni penis agitata reptabit. vt in hoc anie obsit eternitas q; sit in mortali sitia eterno supplicio subiugata. hec ille. Stelicq; etiā dicunt quoruz opinionez introducit macrobius sup somniū scipionis q; vnus qui vocabatur fereq; pbilius de quo loquit valerius. libro. j. in titu. miraculoz. q; dicit. q; cum mortuus in quodaz prelio. ⁊ q; steterit mortuus p. x. dies separata aia a corpe. ⁊ q; postmodū resurrexit ⁊ renouauit multa alterius mundi spāliter ō imortalitate aiarū. ⁊ q; ab isto hoie resuscitato habuit plato fundamentū et doctrinā quā introduxit in phedrone Item in secundo libro sup somniū scipionis. macrobius dicit. aia aūt q; verus homo est ab omni conditōe mortalitatis aliena ē a deo vt ad mutatōez dei mundū regentis regat ⁊ ipa corp⁹ dū a se animat. etiā in eodē dicit ⁊ hec sit pārtis tpis cōsūmatio. vt aia non solū imortalē sed deū esse clarescat. Huius etiā opinionis fuit Tullius q; fm q; dicē dicit⁹ macrobi⁹ virtutū opus scripsit pdictū somniū scipionis vbi introducit scipionē asianū ⁊ alios magnos ⁊ virtuosos viros iungendo. q; apparuerunt post mortē ⁊ dixerunt de premijs aiarū boīm virtuosoz; que habēt in celo. ⁊ de penis quas mali patiunt. Item in rethoricis tullius ait. Probabile quidē videt sapiētibus penas cē paratas apud inferos. ergo anie post mortē sūt supstites. In amphorismis etiā de cēsura summe bontatis legit. q; aia ē in orizonte eternitatis. i. in termino ppetuitatis. qō est ppetuitas ut aia ita q; finit in aia. i. nō prendit vltra aiam sed est supra tempus. temp⁹ vocat hic motū habens principiū ⁊ finē. ⁊ si aia habeat principiū nō habebit finem. Hanc etiā opinionē introducit Virgilius in sexto libro eneydoz; vbi scribit quō eneas venit ad campos elisios qui sūt campi paradisi q; inuenit ibi anchisen pcem suum ⁊ alios maiores ⁊ anteceſsores. Item etiam de aia turni loquens ait in. xij. vitaq; cum gemitu fugit indignata sub vmbras. i. aia turni recedens a corpore cuz indignatione decēdit ad inferos. hic insinuauit virgilius aiam esse superstitē post mortē. huius opinionis etiā fuit scne-

ca in eplis vbi dicit. mors quã ptimescimus t recusamus intromittit vitaz nõ eripit. veniet iterũ q nos in lucẽ reperet dies. huiº opiniõis fuerũt oẽs pbi q dicti sunt stoici. q opinio ẽ i magnã cõfirmatóz nre facre fidei t in maximã cõfusionẽ nõ credentiũ t hereticoz. qz si dicti pbi dicti solũ rõne t lumine naturali crediderũt t cognouerũt aiẽ imortalitatẽ. t q post mortẽ hoim aiẽ bonoz ptinant in gria. t aiẽ malorũ affligũt in pena sine fine. multomagis õ credere t affirmare debent xpiani q vitra rõnẽ t lumen naturalis intelligentie sunt informati lege dei quam dedit t publicauit p Moysen t alios sanctos xpbas. t p doctrinã noue legis quã nr saluator deus t hõ p scipm pso naliter pdicauit t ostdit. Sz qz anctoritas in diuersum põt flecti sensum. iõ secũdo ipobat pdictus error rõnibus doctoz catholicoz. Primo sic ois corruptio causat ex ẽrietate sed nihil ẽ q subẽ aiẽ cõtrariet. ergo nõ põt aia corrumpi. Cõfirmat p sic. qcq corrũpit aut corrũpit ex dissonantia ptiũ vt corpus aut ex fluxu materie vt ẽrietas. Dio. n. ẽrietas in se imutabilis ẽ. qõ aũt desinit eẽ ex fluxu materie in qua est bz. Vñ boetius in plogo sup arismetricã ait. Sapia est speculatio eorũ que fm sui imutabilitatẽ sortiunt substanniã t ẽrietatẽ. Aia aũt nõ est subalis corpalis. ergo ex dissonãtia ptiũ corrũpi nõ põt q simplex est. ẽrietas aũt nõ est sine forma. q subã ẽ. t ita ex fluxu materiei corrũpi nõ põt. q in materia nõ est. ergo incorruptibilis ẽ. q aũt incorporea sit ptz. q hoc genus substantiũ spũs sub se cõtinet bas spẽs aiaz t angelũ. ergo aut angelus incorporeº nõ est vel aia incorporea est. Secũdo cõfirmat. q corruptio nõ fit in entib⁹. nisi rõne appetitus. ergo vbi appetitº est quietatus vitra nihil appetit. Sed materia p aiam rõnalẽ vltimate quietat. qz nullã nobiliorẽ hre põt. Secũdo arguit ex diuina bonitate sic. Cuz deus sit oibus bonus. maxime tñ bonus est amicis suis. sed amico ẽrietum est cõuenire. viij. ethicoz. t amicus saluet amici vitã si põt. ergo faciet q aia viuat post sepatiõem a corpe. Tercio arguit ex diuina causalitate. Dis causa quantoplus intendit ad esse alicuiº tantoplus intendit ad eius cõseruationẽ. sed esse aie rõnalis primus intendit ds ad esse ds forma solis q nobiliº est esse eius cũ sit spũalis t spũalia corpalibus pferunt. vt dicit aug. ix. de trini. coz ergo sol sit incorruptibilis. multo ergo fortius aia erit incorruptibilis et imortalis. Quarto arguit ex magnitudine diuine potentie xpbando necessitatẽ alterius vite p resurrectiõem sic. Videmus. n. q natura reducit p vnũ granũ seminis arborẽ vel herbã sui generis. verũtñ nõ reducit eandẽ herbaz vel arborẽ nũero sed alterã silem. Et similiter in generatõe naturali hoim bestiarũ t aniũ. qz naturaliter exit hõ ab hoie t femina p generatõnem. t sic de aubus t bestijs. sed nõ redit idem hõ numero. nec eadẽ bestia sed alter hõ t altera bestia. Vñ si natura haberet tãm magnũ posse q illũ eandẽ hoiem numero t eandẽ nũero bestiã t arborem que deficit t mortt posset reducere vitam matorẽ ptãtẽ hñet ds bz. t iõ si deus nõ resuscitaret illũ eũdẽ hoiem numero qui mortt nõ ostderet q suũ posse esset maius ds posse nature. Cum ds posse suũ incõpabiliter maiº sit ds posse nature. si nõ faceret illud p qõ suus posse ostdat maius ds posse nature cõtrariat sue ptãri t pfectõi qõ est inconueniens. Ex quo manifeste ptz q erit resurrectio t altera vita. t q idẽ corpº numero resurget ad manifestandus q maius ẽ posse dei ds nature. Quin-

to arguit ex diuina sapia. q; pfectius opus arguit maiorē sapiam in mgro. qui illud fecit. Ph̄ si deus creauit hominē ea intentōe vt resurgat t duret sine fine. Hoc videt nobilius q̄ si illud creasset ea intentōe vt nō resurgeret et duraret sine fine. Et vbi ē nobilior intentio t nobilior respectus oñdit excellentius opus. t ex opis excellētia matertate t nobilitate oñdit excellentior t nobilior sapia in mgro. Necesse ē ergo resurrectiōem fieri t aliā vitā dare. vt diuina sapia excellētissima cognoscat. Sexto arguitur ex amabilitate eternitatis dei necesse est hoi charitarē bē. hoc est deū amare. q; deus est eternaliter amabilis. Ph̄ si hō resurgat et ex diuine eternitatis influētia homo sit ppetuo durabilis in gloria. amabilior erit eternitas diuina q̄ si hō nō resurgeret sed finiret in morte. Ad ostendendū ergo cōcordiā inter duratiōem dei t hois t amoris excellentiā fiet resurrectio q̄ si nō fieret nō ostēderetur.

Septimo arguit ex diuie iusticie eq̄tate. Justicia. n. dei requrit q̄ oibus reddat fm merita t demerita. alis nō esset iustus. Cū ergo hoc nō fiat in vita pñti cū mali videāt florere. Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos. boni Po tribulant. ergo fiet in vita alia qō cē nō pōt nisi aia sit imortalis t nisi fiat resurrectio. tūc. n. illa reo que bonū vel malū fecit in hoc mundo p diuinā iusticiā p miabit vel punict. Octauo arguitur ex eternitate diuine iusticie sic poterit deus eternaliter iudicare boiem. si hō posset esse sine initio sicut poterat eūs iudicare eternaliter si hō essꝫ sine fine vñ si resurrectio nō esset significaret q̄ si creatura posset esse sine initio. q̄ dō nō posset sua iusticia eternaliter boie vti. vt ergo dei intelligi q̄ deus poterat eternaliter vti fine initio in homie si homo posset esse eternaliter sine initio. sapia diuina ordinauit q̄ fiet resurrectio t q̄ iusticia diuina sit potēs cōseruare būanus corpus sine fine dato q̄ sp sit in tormentis vt iusticia vtat in eo. Nono arguit ex naturali appetitu hominis sic. impossibile est appetitū naturalē cē frustra. sed homo naturaliter appetit ppetuo manere. qō patet ex eo q̄ esse est qō ab oibus appetitur. homo. n. per intellectus appetit cē nō solum vt nunc. sicut bruta aialia ḡ simpliciter. sequet ḡ homo ppetuitatē fm aiam qua esse simpliciter t fm omne tpus apphendit. Decimo arguit ex capacitate aie. q; anima capax est beatitudinis. Deus aūt vt ait aug. ingenti libertate implet omēs creaturas fm capacitatē eax. ergo cōfert aie beatitudinē. Ad beatitudinē autē spectat vita ppetua. ergo necesse est alterā vitā ponere t aiam esse immortalem.

Undecimo arguit ex hois timore. q; si aia moreret cū corpe hō nō plus timeret mortuus q̄ lupus vel canis mortuus. cū ḡ expiamur singulare timorē in homine mortuo quem nō experimur in ceteris aialibus mortuis. ergo necesse est dicere q̄ relinquit aliquid viuens post mortē hominis qō timeat. Duodecimo arguit sic. deus fecit aiam ad imaginē t similitudinē suā sed deus est immortalis. ergo t aia. et ls nō posset forsitan rōne naturali demonstrative ꝓbari. sicut satis ptz per debilitatē rōnū. quo ad hoc tam a sanctis q̄ a pbis adductarū. Sūme tñ cōuenit hoc credere sicut multa alia sūt vera que ꝓbare demonstrative nescimus. sicut alterum istox. p certo est verū mūdus incepit esse vt mūdus non incepit esse. cū nullū istox demōstrative ꝓbari pōt fm Aristotilem. iij. topi cox. Unde cōmuniter dicitur de quodam religioso q̄ redarguit quendam pbm exeo q̄ negauit animam esse im

mortalē. Quero inquit a te pbē ait ille religiosus. aut ania est mortalis vel imortalis. si ē mortalis nullū incōmodū infligeret credentibus eā ēē imortalē. si vo est immortalis tunc credere eā mortalē quid incōmodū i te. sequit ergo melius est credere eaz ēē imortalem q̄ mortalē. Tercio ip̄obat p̄dictus error auctoritatib⁹ quadruplicit. primo auctoritatib⁹ noui testamēti ex euangelio. Secūdo auctoritatib⁹ ei⁹ dē ex epl̄is t actibus. Tercio auctoritatibus veteris testamēti. Quarto auctoritatibus doctor ecclie que oia expresse sonant aliā vitā. De primo idu cunt. xij. auctoritates. Prima auctoritas habet Joh. vj. Hec est aūt voluntas patris mei q̄ misit me. vt oīs q̄ videt filiū p fidē formatā charitate. ió sequitur. t credit in eū habeat vitā eternam qō infallibiliter est verū in p̄destinatis. t ibidē. Qui mānducat meā carnē t bibit meū sanguinē h̄z vitam eternam. t ego resuscitabo eum in nouissimo die. Secūda auctoritas h̄ Joh. iij. cuz xp̄c loquerēt samaritane. Qui biberit ex aqua quaz ego dabo ei fiet i eo fons aque viue salientis in vitā eternā. Tercia auctoritas est Joh. vj. Qui mānducat hunc panē viuet in eternū. Quarta auctoritas est Math. xix. et Marci. x. Cum quereret iuuenis ille mḡr quid boni faciā vt vitā eternā possideam. Rñdit ei xp̄c si vis ad vitaz. s. eternā ingredi serua mandata. Quinta auctoritas Marci. ix. bonuz est tibi claudū introire in vitā eternā q̄ duos pedes habētē mitti in gehennaz ignis inextinguibilis. Sexta auctoritas est Mar. x. Nemo est qui reliquerit domū aut frēs aut sorores aut p̄rem aut mr̄em aut vxorē aut filios p̄p me t p̄pter euangeliū qui nō accipiat cēties tm̄ nunc in tp̄e hoc. domos t fratres t sorores t mr̄es t filios t agros cū p̄secutiōibus. t in futuro seculo vitā eternam. Dicit q̄ in p̄nti accipiet centies tm̄. qz p tpalibus accipit in p̄nti bona sp̄ualia que tm̄ excedunt bona tpalia quantū centenarius vnitatē. Alit aūt p̄t exponi de religiosis q̄ p vno p̄re carnali vel fratre dimisso habēt sp̄uales fratres t mr̄es t p̄res multos t etiam possessiōes multas t agros inquātū ex possessionib⁹ oīm fideliū sufficiēter sustentāt. Fm illud ap̄li. ij. ad Cor. vj. Quasi nihil habentes t omia possidentes. Vñ aug. Cōtēne omia t habebis oia. Septima auctoritas est Jo. iij. Qui credit in filiū habet vitā eternā. qui aūt incredulus est filio nō habet vitā eternā sed ira dei manet super eū. Et ibidē. Sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitū daret. vt oīs qui credit in illū non pereat sed habeat vitam eternā. Octaua auctoritas ē Jo. v. Scrutamini scripturas in q̄bus putatis vitā eternā habere. t ille sunt qui testimoniū p̄hibent de me t nō vultis venire ad me vt vitā habeatis. Nona auctoritas ē Jo. vj. vbi dicit q̄ cū multi ex discipulis iesu abirent retro dicit iesus ad. xij. Nunq̄d t vos vultis abire. Rñdit ei simon petrus. dñe ad quē ibimus verba vite eterne habes. et nos cognouimus et credimus. qz tu es xp̄c filius dei. Decima auctoritas ē Joh. x. Oues mee vocem meā audiūt t cognosco eas t sequunt me t ego vitam eternā do eis. Undecima auctoritas est Jo. xij. Qui odit aniam suā in hoc mundo in vitam eternā custodit eam.

Duodecima auctoritas ē Math. x. Nolite timere eos qui occidūt corp⁹. aiam aūt non possunt occidere sed potius eum timete qui p̄t aiaz t corpus perdere in gehennaz. Hee duodecim auctes ex euāgelijs deducte sunt quasi. xij. columne auree nr̄i inexpugnabilis fortalicij. Predictis adiungūt alie. xij

auctes aplox xpi. Prima est cum in dei cõtradicerent paulo t blasphemarent.tũc pstanter Paulus t barnabas dixerũt ad.xiij.vobis oportebat primũ loqui verbũ dei sed qm repulistis illũ t indignos vos iudicastis vite eterne. ecce puertimur ad gẽtes. sic.n. pcepit nobis dns. Secũda ẽ eiusdẽ ad gal. vltimo. Qui seminat in carne sua de carne t metet corruptiõem.qui aũt seminat in spũ de spũ metet vitã eternã.

Tercia est eiusdẽ.j.Thimo.j. Jõ mi sericordiã cõsecutus sum vt in me primo ostenderet ihesus xpc oim patiam ad informatiõem eox qui creditur sunt illi in vitã eternã. Quarta est eiusdẽ.j. Thimo.vj.Certa bonũ certamẽ fidei apphende vitam eternã in qua vocat⁹ es t cõfessus cõfessionẽ bonã. Quinta ẽ eiusdẽ Thimo.j. Paulus dei seruus aplus ihesu xpi sm fidẽ electox dei t agnitiõem veritatis que sm pietatẽ est in spem vite eterne quã promisit qui nõ mentit deus añ tpa secula. Sexta est eiusdẽ ad tytum.iij.dicens. Justificati gra ipius heredes sum⁹ sm spem vite eterne fidelis sermo ẽ. Septima auctas est eiusdẽ.j.Cox.xv.Si in hac vita tm in xpo sperantes sumus miserabiliores sumus oibus hoibus.q.d. Si speramus in hac vita remunerari a xpo miserabiliores sumus cẽ. qz alij ad minus pfruũt bonis hui⁹ vite nos aũt patimur mala. In primitiua.n.ecclesia fideles erãt multa sustinẽtes adversa. Sed cõtra hoc posset argui de mltis phis qui voluptates t diuitias huius seculi cõtempserũt. t cũ hoc negabant resurrectiõem mortox. nec tñ dicunt miserabiliores alijs hoibus sũ meliores. Dicendũ qz nõ est sile ꝺ ipis t xpianis.qz phi hoc fecerũt ꝓpter mala bona cõsequenda.s. virtutes intellectuales t morales.i quibus cõsistit cognitio veritatis t pfectio politice bonitatis.hoc aũt nõ pot dici ꝺ xpianis q cõfitent xpm resurrexisse a mortuis qõ falsum eẽt si resurrectio eẽt impossibilis.falsitas aũt malũ ẽ intellectus sicut veritas eius bonus. Octava est apli petri.j. Pe.iij.Saluos baptisma facit.nõ carnis depositiõ sordiũ sed cõscientie bone interrogatio in deus per resurrectiõem ihesu xpi qui est in dexteram dei pfis.deglutiẽs mortẽ vt vite eterne coheredes efficeremur. ꝓfectus in celũ subiectis sibi angelis t ptãtibus t virtutibus. Nona ẽ Jo. apli.j. Jo. j.vidimus t testamur et annunciamus vobis vitã eternã. Decima est eiusdẽ in.c.iij.hec ẽ repromissio quã ipe pollicitus est nobis vita eterna. Undecima ẽ eiusdẽ in.c.v.hoc est testim oniũ qm vitã eternã dedit nobis deus.t hec vita in filio eius est. Duodecima est eiusdẽ in eo.eodẽ assumpsit nos t dedit nobis sensum vt cognoscamus verũ deũ.t simus in filio eius vero hic ẽ verus de⁹ t vita eterna. Ecce habem⁹ xij. ꝓpugnacla nri fortalicij aplox xpi Nunc videamus auctes veteris testamenti t inuenim⁹ tres. Prima ẽ tobie .xij.Elemosina a morte liberat t facit inuenire vitã eternã.Secũda ẽ Eccli. xxvij.Qui elucidãt me vitã eternã habebunt.Ecce primũ qõ pmittit diuina sapia suis elucidatoribus. Tercia est Dañ.xij. Multi de his qui in pulvere terre dormiũt euigilabũt. Alij in vitam eternã alij in obprobriũ vt videãt sp. Premissis aũt oibus articulus fidei vltimus cõcordat q ẽ carnis resurrectiõz t vitã eternã añẽ. Hec est ergo finis verissima catholice fidei ꝺ doctox Dicit.n.in libro de ecclasticis dogmatibus solũ hoiem credimus hre aiam substantiã que t eterna a corpe vinit. t sensus suos atq igenia vitacik retinere nec cũ corpe mouẽ sicut arabs asserit nec p⁹ modicũ intuallũ sicut senon.qz

substantialiter viuit. ⁊ aug. O aia mea illā patriā petere debuisti in qua ē ḋes sine labore gaudiū sine dolore. pax sine tribulatōe. lux sine tenebris. vita sine morte. Idem si sit aia cū corpe interiret. p nihilo dei filius deo pri spm cōmendaret. ℞ morit ⁊ deo pri spm cōmendat ⁊ morē corpis ⁊ imortalitatē aie designaret. Cōfirmāt finalit oia ḋicta auctē. b. Greg. i. iij. li. dialogorū vbi loquens de vita aie post obitus sic ait. Carnales quiq; q: illa inuisibilia scire nō valent p exprimentū. dubitant virū ne sit qō corpalibus oculis nō vident. que nimirū dubietas primo parenti nro esse non potuit. q: exclusus a paradiso gaudijs hoc quod amiserat quō viderat recolebat. Hij aūt sentire vel recolere audita nō possunt. q: eor nullū sicut ille saltē de preterito exprimē tū tenent. ac si eñ pgnans mulier mittat in carcerē. ibiq; puerū pariat ḋ natus in carcere nutriat ⁊ crescat. Cui si fortasse mater que hunc genuit solem lunā stellas. montes. ⁊ campos. volantes aues. currentes equos nomiet. Ille ḋo qui est in carcere natus ⁊ nutrit⁹ nihil aliud q̄ tenebras carceris sciat ⁊ hoc quidē esse audiat. sed q: ea p exprimentū nō nouit veraciter esse diffidat Ita in hac exilij sui cecitate nati homes dū esse sūma atq; inuisibilia audiunt. diffidunt an vera sint. q: sola hec infima in ḋbus nati sunt visibilia nouerit Hi factū est vt ipe inuisibiliū ⁊ visibiliū creator ad hūanū generis redēptiōz vnigenitus pris veniret. ⁊ spūsc̄m ad corda nra mitteret. quannus p cū viuificati crederemus. que adhuc scire per exprimētū nō possumus. quoq; ergo hunc spūs hereditatis nre pignus accepimus ⁊ vita inuisibiliū nō dubitam⁹ Nam q: post morē carnis viuat anima pbz rō sed fidei admixta. Nunq̄d ⁊ scripti ac martires xpi pmē vitā despicerent. in morte carnis aias ponerēt nisi certiorē aiarū vitā sequi scirēt. Et ecce hij ḋ aias i morte posuerūt atq; aiarū vitā post morē carnis ē credidert quottidianis miraculis chomscāt. ad extincta eor nanq; corpa viuētes egri venūt ⁊ sanant. pluri veniūt ⁊ demonio vexant. demoniaci veniūt ⁊ liberātur. lepr̄osi veniunt ⁊ mundant. deferunt mortui ⁊ suscitant. Si igit vitam aie manētis in corpe depbēdis ex motu mēbror cur nō ppendis vitā aie p̄ corpus etiā p ossa mortua i virtute miraculor. Mā ⁊ multi nror mentis oculū fide pura ⁊ vberi oratōe mūdantes egredientes ex carne aias frequēter viderunt. Hec ille. De hoc ponunt plura miracula in libro dialogor. vide ibi

De heresi eor qui dicunt q̄ nō possunt euitare peccata qui fuerunt nati in tali cōstellatiōe vel signo.

Qrtadecima heresis est eor ḋ q̄ dicunt se nō posse euitare pcā. q: sunt nati in tali signo. Hic notādū est q̄ sm greg. in omelia ⁊ sm aug. in. v. de ciui. dei. c. j. ⁊ xxiij. q. iij. quidam heretici. ⁊ est Isido. viij. etbimolo. c. v. fuerūt q̄dā heretici dicti priscillianiste q̄ fundamentis astrologor adherētes dicūt vnūquēq; hoīem sub cōstellatōibus stellarū nasci cartūq; influentijs regi. dicunt etiā tales stellas dictor hoim esse fatū. q̄ quidē fatum sm aug. nō dicūt dispōnē ac causarū ordinē siue cōnexionē in ipso reb⁹ sm diuinā voluntatē. sicut dicit Boetius iij. de cōsolatōe. pſa. vj. Sz dicūt fatū vim positōis siderū qualis est q̄n quis nascit vt cōcipit quā vitare nō possent Dicūt etiā hēre pmē stellas sup hoim vitā morē actus ⁊ officia. Dicūt. n. q̄ mars fac̄ hoiez homicidā ⁊ latronem. Mercur⁹ piscatorē. Libra trapezetā cāpso

rēt mercatorē. h° opinionis fuerit thal
mudiste dicētes ō thalmuth talia ūba
filij t̄ passiones rerū nō dependent ex
meritis sed dependēt ex cōstellatōe si
gni. Sic attribuerūt malā regis saul t̄
bonū regis dauid planetis t̄ signis di
centes in eodē libro. Si natus fuisset
saul in signo dauid q̄ cecidisset cōtra eo
Itē dicunt iudei in libro thalmuth in
ca. qō incipit ceder thabemer q̄ vnus
doctor cui nomē erat rabi alazar vem-
peda dicebat q̄ stringebat ei fortit mū
dus. vult dicere q̄ hēbat magnā paup
tatē t̄ faciebat orōnē deo q̄ relevaret
ipm ab illa magna paupertate. t̄ dr ibi
q̄ deus rīdit sibi. vis q̄ pter amorem
tuū destruā mundū t̄ iterū creem illū
t̄ forte erio in signo in quo efficieris di
ues. Ex ḡbus apparet manifeste q̄ ist
intelligebant deū nō hīc ptātē auferē
do ab illo miseriā nisi mediantibus si-
gnis. Ex isto fundamēto supradicti he-
retici posuerūt q̄ stella que nato vñ
orta fuit ad hoc nouiter facta t̄ creata
fuit vt xp̄o influeret sup eius vitā mo
rē actus t̄ officia ptātē haberet t̄ sibi i
oibus satū eēt. Pro tanto dicit Hie.
vbi supra q̄ p̄dicti heretici hoc in adiu
torū sui erroris assumūt q̄ noua stel-
la exiit cum vñs in carne apparuit. cu
ius fuisse fatū eandē stellam putant.

Predictus error siue hereſis impro
bat p tres doctores, pbatissimos. scz p
Aug. Crisſ. t̄ Greg. Et primo p augu.
qui in. v. libro de ciuitate dei in ca. j. di
cit istā opinionē esse offensiuā et iniu-
riosam quattuor rebus insignib⁹ t̄ ire
probabilibus. primo cōi legē t̄ secte i ge
nerali. Secūdo celo i spāli. Tercio iu-
dicio diuinali. Quarto, pbatōni exp̄i
mentali. Primo aug. dicit q̄ ista opi-
nio est offensiua t̄ iniuriosa oi legi t̄.
Fm. n. Tullij de natura deor oīs lex t̄
secta posuit deū esse. Non ē taz fera tā
cruditusq̄ moris cuius mentē opinio
deor nō habuerit inquit tullius. Tes
oīs secta t̄ lex ponit q̄ deus in necessi
tatibus dr inuocari t̄ rogari. Vñ fm
pbm in ethicis. latera t̄ cultus deor sē
de lege nature. t̄ fm tullium vbi supra.
Omnis lex t̄ secta sacrificia quedā dr
q̄bus deos suos reuerēt. Si ergo ista
opinio veritatē cōtineat que dicit stel
las habere hanc ptātē q̄ ex suis influē
tijs moribus t̄ actibus hominū impo
nāt necessitatē quā euitare nō possint
ad quid deus in necessitatib⁹ inuoca-
bit aut rogabit. q. d. frustra. Vñ cōtra
ponentes istā opinionē dicit in textu.
Hij ab auribus hoīm repellendi sunt
nō solū eor qui verā religionē tenent.
sz qui deor qualūcunq; dr falsor vo-
lunt eē cultores. Hec opinio q̄d aliud
agit nisi vt nullus oīno colat aut roge
tur deus. hec aug. Itē secundo ḥ opi
nio est offensiua t̄ iniuriosa celo spāli
ter magna diffamatio istius ciuitatis
esset si diceret q̄ in aula sui p̄siliarij ci
ues t̄ rectores concluderent t̄ determi
narent latrocinia perpetrāda homicidia t̄ cetera mala cōmittenda p istam
imaginatōem. Augustinus dicit q̄ ce
lum quedam curia vel ciuitas est. Ci
ues sunt stelle. t̄ si isti influunt t̄ neces
sitant ad latrocinia, homicidia. t̄ cete
ra mala. celo est vituperiū t̄ iniuria.

Tercio hec opinio est offensiua t̄ in
iuriosa diuino iudicio. Vnde Augu.
in textu. Quale inquit iudicium de fa
ctis hominū relinquit deo quibus ce-
lestis adhibet necessitas. ad idez. xxiij
q. iij. vsio ire. Quarto t̄ vltimo est
offensiua hec opinio, pbationi experi-
mentali. Sepe videmus q̄ duo gemi
ni nati t̄ cōcepti sub eodē signo t̄ ꝑstel
latōe stellarū sunt tā diuersi in oibus
t̄ dissimiles q̄ magis sunt similes il-
li qui in diuersis cōstellatōibus sunt
nati t̄ concepti. t̄ istam ratōnem dicit
Augustinus fortissimā. Vñ in textu

cōtra ſtos. Quid inquit eſt q̄ nūq̄ dicere potuerūt cur in vita geminox in actiōibus in bonis cereriſq̄ reb⁹ ad humanā vitā ptinentib⁹ atq̄ in ipa morte ſit plerūq̄ tantaq̄ diuerſitas vt ſimiliores eis ſint quantū ad hoc attinet multi extranei q̄s ipi inter ſe gemini q̄ exiguo tpis interuallo in naſcēdi ſepato. in cōceptu sūt p vnū cōcubitū vno etiā momento ſeminati. dat exēplū in .iiij. ca. t idem hī Heſa. xxv. malachie. j. t. xlvij. dis. quantūlibet. Iacob dilexit eſau odio habuit. Nati ſunt duo gemini antiqua patr mēoria. ſic alter poſt alterū. vt poſterior plantaz priorē teneret. tanta fuit in eox vita mox diuerſitas. tanta in actib⁹ diſparitas tanta in parentū amore diſſimilitudo vt etiā inimicos eos inter ſe faceret iſta diſtātia. Nunq̄d hoc dicit q̄ vno ambulante alius ſedebat. vno dormiente alius vigilabat. vno loquente alius tacebat vnus duxit mercēnariā ſeruitutē aliuſ nō ſeruiuit. vnus a mīre diligebat ali⁹ a mīre nō diligebat. vnus honorē qui apud eos magnus habebat amiſit alt adeptus eſt. hec aug. Secundo improbat iſta hereſis p Chriſo. q̄ dicit q̄ hec opinio facit triplicē blaſphemiaz in deū. prima eſt q̄ deus eſt. t fuit malus in ſtellas creando. vñ ſup Math. dicit ſic. Si aliquis adulter t homicida fiat p ſtellas magna eſt iniq̄tas ſtellarū. maior illius qui creauit ſtellas. Nā cum ſit pſcius futurox deus ex q̄ tanta iniq̄tas futura erat p ſtellas ſi noluerit emendare. non eſt bonus. ſi voluit t nō potuit impotens eſt. Secunda blaſphemia eſt q̄ deus eſt crudelis in talibus p delicto penas dare. vnde Chryſo. vt quid mali penā ſuſcipiam. q̄ non voluntate ſed neceſſitate cōmiſi. Tercia blaſphemia eſt q̄ deus ē inſipiens in pcipiēdo. vñ chriſo. quis. n. iubet aliquē ne faciat malū q̄ nō pōt declinare aut vt faciat bonū ad q̄ nō pōt puenire. hec ille. vñ merito dicitur math. xj. Jugū. n. meū ſuaue eſt. t Jo. v. Mandata eius grauia non ſunt.

Tercio t vltimo improbāt hec opinio heretica p Greg. ſicut p aug. ſ dat ſpāliter vnū exemplū de honorib⁹ t dignitatib⁹ hoīm. Vñ in omel. epiphanie. dicit ſic. Abſit a fidelīū cordib⁹ vt fatū aliquid dicamus. vitā quippe hominū ſolus hanc cōditor q̄ creauit adminiſtrat. Nequ. n. ꝓpter ſtellas homo ſed ſtelle ꝓpter hoīem facte ſunt. Sēctur in perſarū q̄z frācoꝝq̄ terra reges ex genere pdeunt q̄bus pfecto naſcentibus quis eſtimet quanti eiſdez momento horarū t tempox ex ſeruili cōditōe naſcant. t tū regū filij vno eodēq̄ ſidere cū ſeruis nati ad regnū pficiunt cum ſerui qui ſecū fuerant geniti in ſeruitute moriant. Hec Greg. Patet igit p iſtos tres doctores venerabiles q̄ p̄dictā opinio eſt falſa t hereticā vnde determinando veritatē cōcludit aug. de ſtella nouiter chriſto naſcente creata q̄ ipa non eſt chriſto in fatum. Vnde ſermone. viij. ſuper Johannē. Non eſt ſub fato ſiderum. domin⁹ ſiderū cum ipe ſit conditor ſiderū. t cōtra fauſtum non ideo chriſt⁹ natus eſt vt ſi dici oporteat non ſtellam xpō ſed xpm ſtelle fatum dicerem⁹ fuiſſe. Ipe quippe illi non illa. huic naſcendi contulit cauſas. Si quereret aliquis diligens ſcire vtrum ex impreſſione luminarium celeſtium cauſetur aliquo modo in hominibus diuerſitas mox Reſpondet q̄ motos hominū t eventus futurox a ſideribus cauſari. dupliciter pōt intelligi. Aut neceſſario t ſufficiēter aut diſpoſitiue t pingēter. Si dicat primo mō. ſic non tm eſt falſum ſ etiā hereticū. qz repugnat xpiane religioni. tū qz veritas fidei in hoc errore ſaluari non poſſet. dum. n. ois ponit

a siderib⁹ necessario euenire. tollit me
ritū ⁊ p ꝑo gloriā. tū q; honestas mo
rū ꝙ hunc errorē ꝓiudicū patit dū cul
pa peccantis in sidera refundit. vt su-
pra dictū est. q; sic licentia malefacien
di sine reꝓhēsione credit. vt hō ad oīa
dū ⁊ colendū sidera incurrat. Si aūt
dicat mores hoim a dispositiōibus si-
derū variari dispositiue ⁊ cōtingenter
sic pōt habere veritatē. q; nec rōni nec
fidei repugnat. Planū est. n. q; dispo-
sitio corpis varia multū facit ad varia
tōem affectionū ⁊ mox aīe. vt pluriū
eñ ania corpis cōplexiones imitat. vt
dicit ser. ꝓncipiator. Ꝑ colerici sunt
iracundi ⁊ sanguinei sunt benigni. me
lancolici sunt inuidi. ⁊ flematici pi-
gri. hoc aūt nō est necessariū. q; aia do
minat suo corpi maxime qñ est aduta
p grām. multos. n. videmus colericos
mansuetos. ⁊ melācolicos benignos.
qñ ergo virtus corpis celestiuz opat
admixtōem ⁊ qualitatē cōplexionum
Hinc est q; p consequens operat quo
dāmodo ad qualitatē mox valde tam
de longinquo. plus. n. facit ad qualita
tē cōplexionis virtus nature inferio-
ris ꝙ virtus siderus. Ꝑ aug. in. v. de
ci. dei. c. ij. In solutōne cuiusdā qōnis
de duobus fratribus qui simul infir-
mabañ ⁊ curabañ cum querēt vnde
hoc effet. magis cōmendat rōem ypo-
cratis ꝙ astronimi. ypocras. n. respon
dit q; hoc erat ꝓpter similitudinē com
plexionis. Et astronomus rñdit q; hoc
erat ꝓpter idēritatē cōstellatiōis. melꝰ
eñ rñdit phisicus. q; cām dedit magis
ꝓpriam ⁊ ꝓpinquā. Est sic ergo dicen
dū q; impssiones siderū aliquo modo
disponūt ad varietatē mox. nō ꝗdem
dispōne necessaria ⁊ prima ⁊ sufficien
te sed remota ⁊ cōtingente. Sed con
tra obijcit q; pho libro ō ꝓprietatibus
elementoz dicit q; regna vacua fcā fūt
⁊ terre depopulate apud cōūctos Jo-
uis ⁊ saturni. sed talia nō dependēt ex
libero arbitrio. ergo ⁊c. Ḥsidet q; hoc
dicit pho. nō q; homes nō potuerūt resi
stere influentie illius cōstellatiōis sed
q; noluerūt. q; dicit Tholomeus in al
magesti. sapiens hō ꝙnabitur astris. ꝙ
uis aūt cōūctio iouis ⁊ saturni. eo q;
saturnus habet influentiā malancoli-
cā ⁊ malam. Jupiter aūt imittit valde
bonā influentiā pōt ad rēpā vel discor
diam homes inclinare. cui hō inclinatōi
homes ꝙ libertatē arbitrij pñt resisteret
satis faciliter cum adiutorio gr̄e dei.

Cōtra obijcit iterū q; Damascenus
li. ij. ca. vj. dicit cōstituūt multotiens
⁊ comete signa quedā mortis regū ⁊c.
Ḥsio. quidā dicunt q; cometa nec na
turaliter generat nec ēvna de stellis in
firmamento positis. Ynō nec eius si-
gnificatio est naturalis. vñ damascen⁹
li. ij. ca. vj. Dicit q; comete non sunt ex
his que a principio genite sunt sed di
uina iussione ℔m ipm tempus consti-
tuunt ⁊ rursus dissoluunt. hec dama-
scenus. Et ꝓ tale signū deus ꝓnunciat
mortē regū magis ꝙ alioz. tum quia
rex est persona cōis. tum q; ex hoc pōt
iniri turbatio regni. de cuius custodia
magis solicitāt angeli ꝓpter cōe bonū

Et si queras qō est illud regnū in q̄
deber tale accidere. Hic rñdet catholi
cus dicens. q; quandocūq; apparet sꝑ
significat mortē vel imutatōez alicui⁹
ꝓncipis vl̄ destructōis alicui⁹ patrie et
sꝑ dirigit radios suos ad illā patriam
cui minat. Illijs aūt q̄ viam phīcā
sequunt vt stella cometa sit impressio
calida ⁊ sicca generata ex inferiori pte
aeris ꝓpe ignē de vapore calido ⁊ sicco
⁊ globus illius vaporis adunatus ap-
paret corpus stelle. Partes aūt illius
corporis discōtinuate circa illū globū
⁊ in longū ꝓtense in suis extremitati-
bus illi globo cōmicate sunt quasi ci⁹
come sicut loquit Albertus magnus

dicēs q̄ comete sunt stelle habētes comas qō fit q̄ aerē inflāmatū contentū a stellis siue planetis quinq; ſ. saturno ioue. mercurio ⁊ venere. Ista. n. planete ꝓpter velocē motū ipoꝛ igniūt aerē in circuitu eorum. ⁊ sic ꝓpter aerem inflāmatū ꝓtentū a stellis ꝓdictis contincto lumine eoꝛ cū eo vident stelle ille comete. ⁊ fm hanc positōez signat ⁊ causat nō p se sed p accidēs mortalitatē ꝓuenientē ex infirmitatib⁹ calidis ⁊ siccis. q; vehemens distēpata siccitas ꝓsueta est ꝓuenire ⁊ ꝓtinuari generationi comete. ⁊ q; vt in plurib⁹ diuites nutriūt calidis ⁊ siccis. Jō illo tpe multi diuites moriunt. inter q̄s mors regū ⁊ principuz est magis notabilis. Huius opinionis vī esse Jsidoꝛus in lij. ethimologiaꝛ. Dicit. n. q̄ hoc genꝰ sideris q̄ apparet signat pestilentiaz. aut famē. aut bellū. Jtez videt sentire beda. Dicit. n. q̄ signat pestilentiā. aut bella. aut ventos aut estus. Et si q̄s vtrū illa stella que apparuit in natiuitate xp̄i fuit cometa. Rñdet beda q̄ ñ. q; ex q̄buscunq; causis nascat cometa siue ex planetis siue ex fixis sp apparet in ꝓte septētrionali. Stella autez q̄ apparuit in ortu xp̄i mouebat ab oriēte ad meridiē versum occasum qō nō solet facere motus cometaruz. vt dicit chryso. Et sic ptz fm quēlibet istarum opinionū nullū ꝓnuꝰ astra hñe dñiuz sup liberū arbitriū. Iz inclinent dispositos ad aliquas passiones.

Q diffinire q̄ assertio ē catholica vel hereticа ꝓtinet ad theologos

Ꝓptima consideratio ē scire ad quos ꝓtinet diffinire. que assertio est catholica vel hereticа. vtrū. ſ. ad theologos vel canonistas. Et rñdet venerabilis Hilhelmus ocham in suo dialogo q̄ istud verbum diffinire habet plures significatōes de quibus due ad ꝓpositū vident ꝓtinere Contingit. n. aliquid diffinire auctoꝛitatiū. ⁊ sic diffintre q̄ assertio catholica ⁊ que hereticа sit censenda a d summū pontificē ꝓtinet ⁊ cōcilium generale. Jsto modo contingit diffinire p modū doctrine quō mḡri in scolis diffiniunt q̄nes ⁊ determinant. ⁊ sic accepto verbo diffiniendi circa ꝓpositaz q̄nē diuersimode sentiunt fratres. Est. n. vna opinio q̄ ad canonistas ꝓncipaliter spectat que assertio est catholica que hereticа. iudicare ad q̄ mouent triplici rōe. Prima est hec. Jd illam sciam ꝓncipaliter spectat diffinire vel discernere que assertio ē catholica ⁊ que hereticа censenda. que ꝓncipaliter tractat de assertione veritatū theologicarū ⁊ reprobatōe hereſum dānatoꝛ hmōi est scia canonistaꝛ ⁊ nō theologoꝛ. ergo. Secūda rō hec est. Jd illā sciam ꝓtinet diffinire q̄ assertio est catholica ⁊ que hereticа est censenda. cui fides q̄tū ad credibilia principalibus adhibet. Sz q̄tū ad ea que sunt fidei magis credēdū est canonistarū scientie q̄ theologorū q; magis credendū est eccie p quā edita est scia canonistaꝛ q̄ euangelio. Teste aug. qui videt asserere maioꝛez esse auctoꝛitatē eccie q̄ euāgelij. quia nec euangelio inquit crederē nisi auctoritas eccie cōpulisset ergo ad sciaz canonistaꝛ magis ꝓtinet diffinire que assertio est catholica que hereticа est cēsenda q̄ ad theologiaz. Tercia rō est hec. Jd illā sciaz principaliter spectat discernere que assertio est catholica que hereticа est censenda. cui⁹ auctas habz simbolū fidei ⁊ articlos ordinare ⁊ articulos fidei recte ⁊ rite distinguere ꝫ hoc spectat ad sūmū pontificē q̄ actoꝛ est scientie canonistarū. ergo p ꝓhio ad ipos principaliuꝰ q̄ ad thelogicos ꝓtinet diffinire. que assertio catholica q̄ hereticа debeat reputari. Jdq; indubi-

tanter tenēt q ad theologiā spectat nō
p modū diffinitōis auctoritatiue sed p
modū doctrine principaliter diffinire
que assertio catholica q̄ hereticā cen-
senda est. ⁊ q ad canonistas nō pti-
net nisi inquantū eox scia aliqua ad fidē
spectantia dinoscit mendicare a theo-
logia qō nirunt rōnibus affirmare. q̄-
rū prima est hec. Ad illius scie docto-
reo pp quā solūmō dicit assertō catho
lica vel hereticā principaliter spectat
diffinire p modū doctrine que assertio
est catholica reputanda. Sed p theo-
logiā solūmō scit quecunq; assertio ca
tholica reputanda. q̄ illa assertio sola
que est cōsona theologie ē vere catho
lica. Illa vo que theologie noscit ad-
uersari esse dinoscit hereticā. Si enī
aliqua assertio quibuscunq; de causis
summox pontificū vel etiā generaliū
cōsilioz aut etiam impatoz legib⁹ in-
meniret aduersa si theologie nullate-
nus obuiaret q̄uis p̄o falsa ⁊ erronea
posset haberi. nō tñ deberet inter here
ses cōputari. ergo ad theologie tracta
toreo principaliter pti-net diffinire per
modū doctrine. que assertio catholica
⁊ que hereticā censenda est. Secunda
rō est hec. Ad illius scie tractatoreo in
qua explicite ⁊ cōplete tradit regula fi
dei ortodoxe. principaliter spectat dif-
finire p modū doctrine que assertio ca
tholica q̄ hereticā est cēsenda. Hmōi
aūt est scia theologica nō canonistarū
multa. n. ad fidē nr̄am spectāria i theo
logia reperiunt explicite. ō q̄bus in scia
canonistaz mencio nō bī. nihil autes
poterit ad regulā fidei in alia scia po-
terit repiri. nisi q a theologia recipiūt
ergo ad theologos noscit talio diffinī-
tio principaliter pti-nere. ad canonistas
nō spectat nisi inquantū aliqua theo-
logica a theologia noscunt mēdicare
Tercia rō est hec de assertōibus quas
scia supioz ⁊ inferioz tractare noscunt
haberi supioz scia principaliter iudica-
re. Sed de quibusdā assertionibus ca-
tholicis ⁊ hereticalibus theologia q̄ ē
supioz ⁊ scia canonistaz que ē inferioz
aliquo mō p̄tranctant ergo ad theolo
giā pti-net principaliter talio diffinitio
⁊ p pās ad theologos principaliter spec
tat diffinire p modū doctrine. que as-
sertio catholica que hereticā est cēsen-
da. Plures alias solēnes rōnes facit
vbi supra venerabilis ochan q̄ hec suffi-
ciant. p pti. Restat aūt videre ad rō
nes canonistaz. Ad primā nōnulli re-
spondent theologi dicētes q ad theo-
logiā nō ad sciam canonistarū spectat
principaliter de approbatōe veritatuz
catholicarū ⁊ reprobatōe hereſum vā
natax tractare. cuius rōnē assignāt di
centes q assertio veritatis est approba
tio veritatis. qui. n. aliq̄ dictuz asserit
ē verū approbat illud dictū tanq̄ ve
rū. assertio veritatis est approbatio ve-
ritatis. Approbatio aūt veritatis ē re-
probatio cōtrarie falsitatis. q̄ qui ali-
quā approbat veritatē. p cōsequēs cōtrariā reprobat falsitatē. sicut q̄ p̄cipit
vnū cōtrarioz p pās ꝓhibet aliud. vt
notat glo. in decreto di. j. hūanū super
verbo ꝓhibet assertio. ergo veritatum
theologicarū p quandā cōsequentiā ē
reprobatio oīm hereſuz cōtrariax. Cū
ergo p theologiā principaliter vitates
theologice asserant. sequit q approba
tio veritatū theologicarū ⁊ damnatio
hereſum principaliter ad theologiam
pertinet. Sed dices exquo talis ap-
probatio ⁊ reprobatio p̄incipaliter ad
theologiam pertinet ergo non tñ ad
eam pertinet. Respondent p̄dicti dice-
reo q ad sciaz canonistarū pti-net libri
decretoz ⁊ decretaliū ⁊ alie quēstiōes
summoz pontificū ⁊ cp̄ale. in quibus
q̄edā veritates theologice asserunt.
⁊ nōnulle hereſes reprobant. licet tñ il
le vitateox hereſeo sint pauce respectu

illarū que in theologia habent. ⁊ ideo non tm̄ ad theologiā ꝫ etiā ad sciētias canonistarū spectat aliquas veritates catholicas approbare. ⁊ aliquas hereseos licꝫ peruicas reprobare. Ad theologiā aūt spectant oēs veritates catholicas approbare ⁊ oēs hereseos reprobare. quare licꝫ principaliter talis approbatio ⁊ reprobatio ad theologiā pertineat. ptinet tm̄ secundario nihilomin⁹ ad sciam canonistax. Illā rōnē adducunt dicentes theologia: veritates catholicas approbando ⁊ hereseos reprobando a canonistarū scia nihil oino recipit vel mendicat. Canonistax tm̄ sciētia veritates catholicas approbādo et hereseos reprobādo a theologia omia mēdicādo, pcedit. quare ad theologiā hec principaliter ⁊ vniuersaliter ptinere noscunt ad canonistarū sciam secūdario ⁊ pticulariter. Ad secundā rōnē canonistax rndet q̄ q̄tū ad ea que fidei sunt magis credendū est theologie q̄ cuicūq̄ alie scie. nulliusq̄ scriptoribus quarūcūq̄ sciarū ita oportet credere sicut scriptorib⁹ sacre theologie auctoritas beati aug. que adducit vt nonnulli dicunt frequēter a multis cōtra intellectū beati augu. pessime allegat. Ad cuius intellectū dicūt cē sciendū: q̄ nomen eccie equoce in locis variis scripturax accipit aliqñ, p loco corpali diuinis officijs deputato. Aliqñ pro aliquo spāli collegio clericox. aliqñ, p toto collegio oim clericox. Aliqñ pro aliqua multitudine spāli cleri ⁊ ppli. aliqñ, p tota ꝓgregatōe oim fideliū sil'i hac vita mortali degētū. Aliqñ vo nomen eccie nō solū totā cōgregatōez viuentiū sed etiā fideles mortuos comprehendit. ⁊ isto vltimo mō accipit eccias beatus aug. in libro ꝫ manicheos. ⁊ recitat di. xj. c. palā. Qui ait palā ē q̄ in re dubia ad fidē valeat catholice eccie auctas que ab ipis fundantissimis sedibus apl̄ox vsq̄ ad hodiernū diē succedentiū sibimet epox serie. ⁊ tot ppl̄ox cōsentiance firmat vbi eccia catholica epos ⁊ ppl̄os a tpe apl̄ox vsq̄ ad ordines sibimet succedētes importat. ⁊ sic accipit nomē eccie. Aug. cū asserit q̄ nō crederet euāgelio nisi eū auctas eccie ꝓpelleret. Ista. n. eccia scriptores euāgelij. ⁊ oēs ppl̄os cōprehēdit sicut ꝓbatū est. Quare ex auctē aug. sane intellecta inferri nō pōt q̄ magis sit credendū sūmo pontifici canonū ꝓditori q̄ euangelio ⁊ p ꝫa p eā ꝓbari nō pt: q̄ maior fides sit exhibenda sacris canonibus q̄ euāgelio xpi. Cōcedunt tm̄ q̄ magis credendū est eccie que ē multitudo catholicox oīm q̄ fuerūt a tpibus ꝓphetarū ⁊ apl̄ox vsq̄ mō q̄ euāgelio. nō qz de euāgelio sit aliqualiter dubitandū ꝫ qz totū ē maius sua pte. Eccia igit q̄ maioris auctoritatis ē q̄ euangelista est illa eccia cuius auctor euangelij ꝓbatur cē diuinissim. Nō ē aūt mirū si maior est auctoritas totius q̄ ptis. iō maior est auctas totius ꝓgregatōis cōprehendētis euangelistas. ⁊ oēs alios orthodoxos vsq̄ ad hec tēpa q̄ vnius vel etiā plurū ꝑsonarū ꝓgregationis eiusdē. Qz aūt cōditor canonū nō sit maioris auctoritatis q̄ euangelii sed multo minoris ipīmet canonū cōditores testant apte. Urban⁹. ii. papa. vt hr̄. xxv. q. j. ca. sunt quidā. ait. Sciendū vo sūmope ē q̄ inde nouas leges pōt cōdere pōtifex supple romanus. vñ euangeliste nequaq̄ aliq̄d dixerunt. vbi vo apte dōs vel eius apostoli vel cox sequaces sancti pres sententialiter aliq̄d diffinierūt ibi romani pontifices nō nouā legē dare possunt sed potius quod ꝓdicatum est vsq̄ ad aiam ⁊ sanguinē ꝑfirmare debet. ii. n. q̄ docuerūt apli ⁊ ꝓphete q̄ absit destruere niteret nō sniam dare sed magis errare conuinceret. Ex his igit col.

ligimr euidenter q̄ conditor conanus minoris est auctoritatis q̄ euangelium sacrosctm. ꝓtra qō nouam legem neq̄ q̄ condere pōt sed euangeliū defendere vsq; ad animā ꝛ sanguinem obligat Contra qō si nouā legem dare ꝓsumeret esset de errore ꝑ catholicos ꝓuincēdos; bis Fabianus papa ꝓcordat qui vt habet. xxiij. p. iij. ca. qui oīpotentem deū metuit nec ꝓtra euangelium nec cōtra apl̄os nec contra ꝓphas nec nec sanctor patrum ustituta agere aliquid vllo mō cōsentit. Ex quibus verbis patēter habet q̄ ꝓdictor canonum si oīpotentē metuit nihil cōtra euangelium ꝓponere ꝓsumit flamere ex tanō maioris q̄ minoris auctoritatis q̄ euangeliū esse dinoscit q̄ in pluribus capitulis in libro decretor in certis locis clarī constat sicut ex distinctōne. xx. ca. noli. ꝛ. c. ego solus ex ca. q̄s nescit et ca. noli. ꝛ ca. neq̄. ꝛ ex. xxiij. di. ca. sic. ꝛ ex cā. ij. q. iij. ca. si is qui pest. Alie auctoritates q̄plurime q̄s longum esset recitare hoc idem asserūt manifeste. et ꝓpter easdem rōnes dicūt q̄ tota multitudo xpianor nūc vita mortali viuētium non est maioris auctis q̄ sit scm euangeliū. q; multitudo viuentiū debet vsq; ad aiam et sanguinē defensare euangeliū. Ad tertiā rationem canonistar rndent nōnulli dicentes q̄ summus pontifex debet sacrar literar habere noticiā ꝛ etiā i sacris canonib⁹ debet esse peritus. Et ideo simbolum ordinare articlos fidei recte distinguere spectat ad ipsum ꝑcipue cum consilio ꝛ assensu ꝓlij generalis. Si i simbolū ordinando ꝛ articulos fidei distinguendo ꝛ eadē rōne in distinguēdo autentice que assertio est catholica ꝛ que heretica reputanda. theologie principaliter debet uniti. scōdario aūt i sacris canonib⁹ se potest fundare. Et ideo ex ista rōne cōcludi pōt q̄ ad theologos spectat principalr diffinire docēdo vel legē alijs exponēdo q̄ assertio inter catholicos queue inf hereticos dz nūerari. Et licz cū theologi vel alij de hereti accusant vel alios excusare conant. libell⁹ excusatōnis rnsionis appellatōis ꝛ hmōi ꝓponē nesciāt nec formare sed ad canonistas oporteat eos recurrē. non tñ ex hō ꝓcludit q̄ ad eos principalr ptineat diffinire q̄ assertio catholica ꝛ q̄ heretica ē censenda vt dictū ē. q; aliō ē discernere q̄ assertō ē ꝛ. et aliud ē scire formas accusationū ꝛ modū agēdi cōtra hereticos in iudicio defendendi de hereti accusatos. q; primum ad theologos. scōm ad canonistas dinoscit pertinere. qm aliō est cognoscere denarios veros a falsis. aurū ab auricalco. eqs sanos ab eqo egrio. arma fortia fabricata ab alijs. Et aliud est scire si aliqs ō aliquo ꝓdictor voluerit in iudicio accusare aliquē. ꝛ accusat⁹ si se voluerit defensare quō libelli accusatōnis. rnsionis. appellatōis. ꝛ hmōi. quia vti i iudicio fuerit oportunū confici debeāt et ordinari. Primū admonetari⁹ aurifabros. fabros ferri. et fabricatores armorū spectare dinoscit. Scōm vō ad iuristas nō est dubiū ptinere. Vñ per istā rationem ꝓbari ꝓsingeret q̄ ad iuristas ptinet discernere qō aurū est verū ꝛ qō falsum. q̄ panni sunt artificialiter facti q̄ aliter. Et vt ꝓcludā breuit de oībus mechanicis ꝛ rer⁹ naturalib⁹ vniuersis. q̄ in vsum hoim veniunt hūent principalr iuriste discernere qualis essent fm naturā suā vel artem. cum de hmōi oīb⁹ ꝓtingat in iudicio litigare In quo casu necessariū est litigātes ꝓ libellis accusatōnes rnsionis appellatōnes huiusmodi ad iuristas habere recursum. Constat q̄ sepe iurisperiti de rebus minimis an sint tales q̄les debent esse fm naturam vel artem a qua fiunt nesciunt iudicare. quomō

tñ de talibus rebus recupandis vel defendendis in iudicio opteat formare libellos ⁊ alia q̄ spectant ad formā agendi ⁊ defendendi coram iudice nō ignorant.

Quomodo hereticis a fidelibus sunt vitandi.

OCtaua consideratio est si heretici sunt vitādi. ūre videt alicui q̄ nō ꝑm illud Matth. xiij. ne forte colligētes zizania eradicetis simul ⁊ triticū simite vtraq; crescē vsq; ad messem. zizania sūt heretici. triticū vo fideles: messis finis scīi q̄ heretici sūt tolerandi int fideles ⁊ nō sunt ab eis vitandi vsq; ad finē scīi. Pro declaratiōe hui⁹ ꝓsideratōis ⁊ solutōne argumēti notādū q̄ multiplex ē cōtio ⁊ sūt multiplex est cōtionis priuatio. Est em cōtio spūalis. s. q̄ est in ꝓpensu vero vel interpretatiuo ⁊ h mō nō est cū hereticis cōicandū sic intelligit illud. ij. cor. vj. Exite de medio eor glo. spūaliter. s. vt eor scelera i crepetis. Est scīo cōtio in sacris h etiā mō nō ē cōicandū cū hēticis notatis siue noiatis. q etiā ly non sint notati siue noiati tñ quantū ē ex se priuent effectu cōtionis sacror qz ipo iure sūt excōicati siue occulti siue manifesti. ex de hēticis excōicam⁹. Est iteruz cōtio i cibo potu ⁊ hmōi h etiā mō nō ē cōicandū cuz illis hēticis q̄ ꝓcisi sūt ab eccia noiatim Est etiā. tiij. cōtio corpalis vt cohabitatio in eadē ciuitate. ⁊ talis cōtio non vitabat in ꝓncipio pp multitudinē hereticor. si aūt timeret de lapsu ab aliquibus tuci⁹ esset nō fugere cū eis. Sic ergo pōt rñderi ad argumentū q̄ illō dictum pōt intelligi de hereticis occulte quor heresis deꝑhendi non pōt tales em ⁊ si excōicent excōicatōne generali nō tñ excōicatōne psonali nec externi nant gladio materiali. nisi cū multitudine infideliū manifestor intelligātur vel intelligi pōt ō catholicis mal. Vñ rabanus hūs discretōnis exemplū cōtinuit dz tolerare malos pp bonos. Sciendū aūt q̄ messis dī tpo illud q̄ hērici manifeste corruptiui alior fuūt abijciendi euāgelica falce ꝑm h intelligit ꝓmissio q̄ tpe illo q̄ non discernit plene an sit hereticus. cū aūt innotuerit plene eccie corruptio sua ē psonalr ꝓsequendus. Vñ aug. li. de vera religione dicit sentētionaliter q̄ in eccia tamdiu sustinetur error alicui⁹ donec aut accusatōem inueniat. aut opinionē prauā pinacit defendat. Cū aūt dī. j. cor. xij. necesse ē hereses eē. Ibi dī necesse illō qō ē vtile p accidens siue ꝓter intentōnes hereticor. s. ad h vt ab his q̄ se exercēt in diuina scriptura pigricia eaz discutiendi exercitiat ⁊ magr fidei veritas declaret: vt supra patuit ꝓsideratōne. v. h etiam hr ex glo. sup illud Isa. vij. h dicit dns tē. sp. i. vsq; ad finē seculi erūt alīq̄ hereses vel malicie hoim ad exercēdā fideliū sapiam ⁊ patiam. Sic q̄ ptz quō heretici sunt vitandi. s. notorij. Dico ēt sine denunciatōne cū nulla possit tergiuersatōne celari puta si publice ꝓdicarent cōtra fidē. extra de cohabitatōe clericor ⁊ mulierū. c. vita. ⁊. c. finali. possumus tñ ⁊ debem⁹ eos monere ⁊ inducere vt ad verā fidem redeant. In alijs vo nō licet eis cōicare etiā si sit pr filius mariti⁹ vel vxor aut sero: huic seruituti subiect⁹. et ideo si infidelis discedit. discedat ꝑm apl̄m. xxviij. q. j. in ca. si infidelis.

An sit cum hereticis aut aliis hominibus publice disputandum.

NOna cōsideratio est. Si est cū hereticis vel cum alijs infidelib⁹ publice disputandum. Videt ꝑm Tho. in scōa scōe. q. x. q̄ in

disputatõne fidei sunt duo ꝓsiderãda. vnũ ex parte disputantis. s. quia disputat tanq̃ dubius de fide ꝛ experiri volens veritatẽ tũc peccat pculdubio tãq̃ infidelis. Si aũt disputat ad confutandũ errores vel ad exercitiũ est laudabilis. Aliud est ꝓsiderandũ ex parte audientiũ vtrum. s. ipsi sint instructi ꝛ firmi in fide tũc eis nullũ est periculuz disputare. Ecce si audientes sũt simplices ꝛ in fide titillantes ꝛ tũc circa tales distinguendaz est. qz si sunt sollicitati ab infidelib⁹ nitentibus in eis fidẽ corrumpere tũc necesse est publice disputare dũmodo inueniant aliq̃ ad h̃ ydonei. q̃ hoc eis simplices i fide firmabũtur ꝛ tollet decipiẽdi facultas infidelibus. Si vo nõ sunt sollicitati tũc periculosum est publice de fide disputare coꝝ simplicib⁹ quoz fides etiã ex h̃ est firmior q̃ nihil diuersum audierũt: ꝛ ideo nõ expedit eis vt audiãt verba infidelium disputantiũ ꝓtra fidẽ. ꝓhibẽtur quoq̃ omes layci publice disputare de fide vel occulte. q̃ vo ꝓtra fecerit excõmunicatõnis laqueo innodet extra de hereticis. c. q̃nq̃ ii. vj.

De modo inquirendi hereticos.

Decima consideratio est videre q̃s est mod⁹ inquirendi hereticos. Ad q̃ breuiter dr q̃ si papa dat certã formaz illa tenenda est alias ꝓsit queri p accusatõez inquisitionẽ ꝛ denunciatõez. Sed in examinatione testiũ ꝓtra hereticos debẽt interesse due ꝑsone religiose et si fieri põt p publicã ꝑsonã ꝓscribi testiũ dicta ex̃ de hereticis. c. vt officiũ ii. vj. §. volumus Et ꝓcedit religiosis q̃ dũ eẽnt in seculo tabellionat⁹ officiũ habuerũt ꝛ exercuerũt ꝛ etiã clericis si in sacris sint cõstituti exercẽ libere officiũ tabellionatus q̃ ad ꝓmissa si eis iniunctum fuerit vt in dicto ca. vt officium. §. ꝓcedentes Item tenent dyocesani vel archiepi vt archidyaconi semel saltẽ in ãno p se vt p alios q̃rere hereticos vbi fama ẽ eos habitare. ꝛ illos quos credũt de hoc aliquid scire debẽt ꝓpellere iurare vt iniciẽt si quos habẽt suspectos ꝓpter occulta cõuenticula vel alia signa. extra i ca. excõicam⁹. §. addicim⁹. Suspectus aũt si vocatus ꝓfiteatur ꝛ sperat de correctione põt ei iniungi pnia salutaris. Si aũt negat ꝛ ante sit infamatus indicet ei purgatio quã si nõ ꝓstiterit excõicabitur ꝛ vsq̃ ad satisfactõnez condignã ab omnibus euitabitur ꝛ si per annuz sic steterit extunc velut hereticus condemnet vt i dicto ca. excõicam⁹. §. qui autez. Item illi qui ꝓsunt ciuitati vel loco alij quocunq̃ nomine censeãtur ad requisitõnes eoꝝ debẽt iurare ꝓcise attendere inuiolabiliꝫ ꝛ seruare ac facere. ac omnibus subditis inuiolabiliter obseruari toto tempe fuit regimis constitutiones in fauorem fidei a sede apostolica pmulgatas ac etiaz approbatas. quas qui iurare noluerit et seruare vt infamis ꝛ tanq̃ hereticoꝝ fautor ac de fide suspectus. officio ꝛ honore sui regiminis expoliet⁹. nec vlterius ad dignitatem aliquam vel officiũ publicum assumatur nec teneat aliq̃d quod fecerit vt potestas balliuus consul vel rector extra ii. vj. capi. vt officiũ §. statuimus. Debent etiam omnes rectores in hoc negocio parere dyocesanis et etiam inquisitoribus nec aliquo modo debẽt cognoscere de hoc crimine. vt captos liberare ꝛ huiusmodi. alios sunt excõmunicati ꝛ si excommunicatõnem sustinuerint per annum condemnari debent tanq̃ heretici extra in ca. vt inquisitõnis ii. vj. Itẽ i negocio hẽsio ꝓcedi põt simpliꝫ ꝛ de plano. ꝛ si piculũ eẽt nõ notario accusatõib⁹ vl̃ reb⁹ publice nisi coꝝ aliquib⁹ ꝓuidio

ſeiplendo ⁊ detinendo ſecretū ⁊ hmōſi ꝯ ceſſante ꝑiculo publicent vt ſit i aliꝭ iudicijs extra in ca. ſtatuta. li. vj. Sed nunq̄d hereticꝰ poterit appellare. Dico q̄ hereticis inhibita ē appellatio extra eodē vt inquiſitōis li. vj.

De pena qua ſunt puniendi hereticī.

Decima conſideratio eſt quali pena ſūt hereticī puniendi. Rñdet q̄ q̄druplici pēa ſunt hereticī feriendi. ſ. excōicatiōe depoſitōne rerū ablatōe ⁊ militari ꝓſecutione. Excōicatōne q̄ois hereticꝰ ſiue occultꝰ ſiue manifeſtus ipſo iure ē excōicatꝰ maiori excōicatiōe. xxiij. q. j. c. ſ. ⁊. ij. extra de hereticis. c. ad obediēdā Scōo depoſitione q̄ indiſtincte ſiue clericus ſiue laycus etiaꝫ papa vel imperator vel q̄libet aliꝰ debet deponi ab oñi dignitate. xl. di. ſi papa. xxiij. q. j q̄ ꝓtra pacem. Tercio rerū tēporaliū ablatōne: q̄ oñia bona eoꝝ debēt confiſcari eccīe cui deſeruiebāt ſi erāt clerici vel layci ſi in tpali iuriſdictione ſūt eccīe ſubiecti. Alioꝝ vo laycoꝝ bona principibus ſecularibꝰ ꝓfiſcant. Quarto militari ꝓſecutōe: ſi em̄ ꝓpter malos puniendos oppreſſit regiam maieſtatē nō ſolū legibus eſſe decoratā ſ armis armatam. multo fortiꝰ ꝓpter hereticos exterminandos. Ideo dicit glo. j. Corinth. v. de paulo q̄ cū videbat aliꝭ ꝑ uersos ad corrūpentes fidem ſaltane tradebat corpaliter vexandos. Sic ergo hereticī non ſolum excōicant ⁊ deponunt: ſ ⁊ oñi officio ⁊ beneficio debent expoliari. ⁊ ſi clericus ſit dꝫ degradari ⁊ demū quilibet talis dꝫ relinqui arbitrio ptātis ſeculāris animaduerſione debita puniendꝰ. ſ. crematōne niſi cōtinuo poſt deꝑhenſionē erroris ad fidē velit reuerti ac errorem ſuū abiurare ⁊ ſatiſfactionem exhibere ⁊ ſic redeūtes debent in ꝑpetuo carcere recludi ex de here. ca. excōicam⁹. ij. Ex quā penaꝫ incurrūt credētes receptores defenſores ⁊ fautores hereticoꝝ. Rñdet q̄ quilibet talis eſt excōicatꝰ ⁊ ſi nō ſatiſfecerit infra annuꝫ extūc ipſo iure eſt infamis nec ad publica officia ſeu conſilia nec ad eligēdos aliꝭ ad hmōi nec ad teſtimoniū dꝫ admitti nō pōt condere teſtamēta nec ad alicui⁹ hereditatis ſucceſſionē accedē. Nullus quoq̄ ei ſuper quocūq̄ negocio: ſ ipſe alijs cogetur rñdere ſi iudex ē eius nō valet ſententia. Si aduocatꝰ nō admittit eius patrocinium. Si tabellio nō valēt eiꝰ inſtrumenta ⁊ ſic in ſimilibus. Si vo ſit clericus ab oñi officio ⁊ bñficio ꝑ deponi. ⁊ illi qui tales poſtq̄ fuerint ab ecclesia denominati euitare ꝓtemptrint debēt excōicari ꝓbant hec oñia extra eo. excōicam⁹ ꝑ. pagpho. credētes. Itē oñs clerici q̄ talib⁹ exhibēt eccīaſtica ſacra vel traderent eccīaſtice ſepulture aut exequias ſeu oblatōes eoꝝ reciperēt dñt ꝓuari ſuo officio ad qđ nunq̄ reſtituent ſine idulto ſedis apſtice ſpāli ſilr ⁊ regulares q̄ etiā ꝓuilegia i ill' dyoceſib⁹ nō fuerint eis in qb⁹ tales exceſſus ꝓpetrare ꝓſumpſerit vt i dcō c. excoicam⁹ pagpho. ſane clerici. Et nota q̄ ipſi credētes eoꝝ erroꝝ hētici ſt dicendi. ex. e. excōicam⁹. ij. Quicūq̄ et hēticos credētes receptores defenſores vl' fautores eoꝝ ſciēter ꝓſumpſerit eccīaſtice tradē ſepulture excōicati ſt nec dñt abſolui niſi ꝓpriis mānib⁹ publice exumulēt ⁊ ꝓiciant corpa dānatoꝝ ⁊ locꝰ ille ꝑpetua careat ſepultura ex de hēticis. c. q̄cūq̄ li. vj. Itē hētici cū oib⁹ fautoribꝰ modo dictis ⁊ ipſoꝝ filijs vſq̄ ad ſcōam generationē ad nullum eccīaſticū beneficium ſeu officium publicuꝫ admittant alio irritum eſt extra. c. ca. quicunq̄ pagpho hereticī. Et ſi dicas ex predictis colligit q̄ hereticus eſt multipli

ci pena puniend⁹ hoc videt irratõnabile. q; deus nõ punit bis in idipm. Cuz ẽ oẽs hereticꝰ sunt excõicati vt dictuz est et excõicatio sit pena sequit̃ q; non sunt alia pena puniendi. ℞ videt q; pro vno petõ vna pena quis punit. Sed si ad vnũ petũ plura ꝯcurrũt q̃ sunt mlta pnã vel ꝓpter relapsum eiusdez põt bñ iuste puniri multiplici pena. Siqs ergo labit in damnatuz heresim punit pena excõicatõis. q; vt dictuz est oẽs hereticꝰ est excõicatꝰ: ꝛ si pꝰ abiurauerit heresim iterũ labat debz alia pena corporali puniri vel spali damnari.

¶ Quis potest capere hereticos ꝛ tormentis exponere.

Vodecima consi

deratio est scire qs põt capere ꝛ tormentis exponere hereticos. ℞ videtur q; tam epꝰ q̃ inquisitor vtruz sine alio põt citare et capere et tute custodire vel ꝓpedibꝰ mãcipare ac manicis ferreis si eis vtsum fuerit faciendũ. Et deputare dare carceri ꝛ q; magis ad penaz q̃ ad custodiã videat vel tormẽtis exponere vel ad sniam ꝓcedere ẽ eos nõ põt epus sine inquisitore: nec inquisitor sine epo aut eius sup hoc delegato aut epali sede vacãte delegato capti si sui admnicẽ copiã possint habere infra octo dies postq̃ scientiaz requisierint pñt tñ qlibet pdictoꝝ cõmittẽ alteri vices suas vel ꝓpꝛias significare suũ consilium ꝛ ꝓcessum extra de hereticis. li. in clementinis. ¶ Sed occurrunt hic finaliter .xv. difficultates. Prima ẽ si carcer in quo ponunt heretici debeat esse cõis epo et inquisitori. Dicit q; sic ꝛ debẽt habere duos custodes vnu quem volet epus ꝛ ei⁹ debebit ꝛ vterq; eorum potest habere sub se vnum fidelem ministruz ꝛ illius loci erũt due claues diuerse. quarum vnus custodit vnam ꝛ alius aliam tenebit. et poterit officium ministrandi charitatis committere suo ministro ꝛ tenent predicti custodes anteq̃ exequant officiũ coram eis a quibus assignant iurare tactis eis ꝙtuor ẽngeliis q; in custodia omnẽ diligentiaz quã poterũt adhibebũt ꝛ q; alicui carcerato nihil in secreto loquet nisi audiente alio. ꝛ q; ipsis carceratis fideliter conferent, pitionẽ quã ipsi receperint ex ordinatõne ꝓmuni ꝛ q; a gentibus vel amicis vel alijs fidelibus psonis offert eisdem nisi epi vel inquisitoris vel suoꝝ cõmissarioꝝ ordinatõ refragetur ipsis fideliter ꝛ absq; diminutione aliqua ministrabũt nec in his fraudem aliquã adhibebunt ꝛ eodem modo iurabũt pdicti custodiam ministrie coram eisdem extra. e. ca. multoruz in clementis. Et eodem modo iurabunt notarij inquisitoris coraz epo cum inquisitore vel substitutis ab eis q; suum officium fideliter exercebunt: ꝛ idem fit de alijs psonis necessarijs ad dictum officium extra. e. multoꝝ in clement. i nisi. ¶ Secũda difficultas est de xpianis qui efficiunt indei vel redeũt ad iudaismum si debeat ꝓcedi contra eos sicut contra hereticos dico q; sic eiaz si infãtes metu vel mortis fuisset baptizati si de hoc fuerint confessi. Aut q; indeos aut xpianos mutati sicut cõtra fautores ꝛ defensores talium ꝓcedendum extra de here. ca. contra. li. vj. ¶ Tercia difficultas est si ꝓpter heresim maritorũ debeant ꝓfiscari dotes vroꝝ catholicaꝝ. Dicit q; non nisi cũ eis sciẽter. s. sciendo eos esse hereticos cõtraxissent extra. e. decernit. li. vj. Quarta difficultas est si post mortem hereticoꝝ possint occupari bona eius si de eius hẽsi non fuit in vita declaratum. ℞ spõdetur q; sic si postea declaretur extra e. accusatus. § porro. li. vj. ¶ Quinta difficultas est si debeant puniri sacerdotes qui instruũt hereticos de celanda

veritate dicit q debitā pena debent ca stigari. Heligiosi etiā hereticī sunt gra tius alijs puniēdi extra.e. accusatus. §.sacerdotes.li.vj. Sexta difficultas est de crate inquisitoris virū.s. requiratur determinata etas vt possit officium exercē. Hūdet q nō pōt eē inq̄sitor nisi attigerit.xl.an.r tam ipse q̄ ꝑmissarij deputati nō pñt pecuniā extorquere nec scienter ecclīax bona ob delictus clericoꝝ fisco eccie applicare.alioq̄ sē excōicati ipso facto a q̄ non pñt absolui ꝓterq̄ in mortis articulo.donec illis a q̄ bus extorserint plene satisfecerīt ō pecunia sic extorta nullis ꝓsilegijs pactis aut remissionibꝰ sup ō valituris eē ō hereticis volētes in clementinis. Septima difficultas ē si pōt inq̄sitor ꝓcedere ꝑ aliquē officialē vel nūciū romane curie.dē q nō vtz extraganti Joh.xxij. q̄ incipit ꝓfrater. Octava difficultas est q̄s ꝓprie dicendꝰ est relapsus. Hūdetur q accusatꝰ de hereſi vel suspectꝰ vehemēti suspitōne q̄ in iudicio abiurauit r postea ꝓmittit in ipam talis cenſet relapsus.licz antea ipm heresis crimen non fuerit plene ꝓbatū q̄ si levis fuit suspicio non dz iudicari relapsus. q̄q̄ ex ō sit grauiꝰ puniendꝰ. nō tñ dz ex ō i heresim relapsor pena puniri extra de here.accusatꝰ.lib.vj.Qui ꝓo in vna spē siue in vno fidei articulo vl sacramēto eccie errauit r postea abiurauit simplr vel generalr hēsim si postea erret in alio relapsus ē iudicandꝰ ex.e. accusatꝰ.li.vj. Ille aūt de cuiꝰ lapsu in heresim añ abiuratōez ꝓstiterat vl nūc ꝓstat si postea hereticus recipiter deducat visiter vel associet vel mūera aut dona eis donet vel mittat vel favorē impendat q̄ excusari nō possit iudicari dz relapsus.extra.e.accusatꝰ. li.vj. in tali casu verum est qō dicit apls ad Rom. primo.q̄ talia agūt digni sunt morte ñ solum qui faciūt:sed etiam q̄ consentiunt facientibus. Nona difficultas ē si qñ negociū heresis committit alicui vel aliquibꝰ generaliter in certis locis adunatis epis aūctas eoꝝ ordinaria ꝓcedendi vel delegata si eā hēant. Dicit q nō ꝙ vtroq; de eodē facto inquirē possunt cōiter r si diuisim ꝓcedant conari debēt sibi cōcari processus vt p hoc melius possit veritas inueniri r ꝑ vtro q; simul snia ꝓferat nisi alter alteri deferat q si ita snia nō ꝓcedent ad sedem aplicam remittat.extra.e. per hoc lib. vj.Et intellige q ꝓdictam ꝓmunicatōnem ꝓcessuz oportet fieri .qñ nihil aliud restat agendū nisi q snia ꝓmulgetur.quia si alter nō posset ꝓmodo ꝓcedere nisi vitio actibus alteriꝰ ꝓcessi tñ cōmunicatio tribuat vt in extraganti bdicti.xj.q̄ incipit ex eo. Decima difficultas est quā penam incurrunt epi vel inquisitores vel eoꝝ substituti si malicioſe aut fraudulenter imponāt alicui crimē hereſ vel aliq̄d alio falso imponentes qō impediat executionē officij eorūdem. Hūdet q si ipsi causa odij.gratie vel amoris vel lucri: vel cōmodi tēpalis omiserint ꝓcedere vel aliquē vexarent imponēdo ipsam heresim eē.Si epi sunt vel supra p triennū incurrunt suspensionem ab officio.Si inferiores sunt excōicati sunt a qua nō nisi p papaz possunt absolui ꝓterq̄ in mortis articulo. r eandē penā incurrūt si omiserint ꝓtra quenq̄ ꝓcedere vbi fuerit ꝓcedendū. extra de here.multoꝝ in de. Undecima difficultas est si in aliquo casu sunt hereticī tolerandi. Hūdet q in pena heresis tria possunt considerare. Primo ipsius gravitatē criminis. Secdo eccie corrigentis charitatē. Tercio ipsoꝝ fidelium utilitatem. Considerando ꝓmo criminis gravitatem statim cum hereticī deprehensi sunt essent interficiendi magis q̄ incendiarij aut falsarij. vñ Exo.

xxxij. statim cū moyses descēdit ō mō te mādauit q̄ frater interficeret fratres suū t̄ prīm⁹ primū ꝑ ꝓpriū ydolatrie. Et deut. vij. mandatu fuit ꝑ dō israel co vt aras hereticoꝝ subuerteret t̄ sculptilia ꝓbureret. Et. iiij. reg. xxij. dicit q̄ rex iosias vidit sepulchra q̄ erant in monte⁹ tulitq̄ ossa eoꝝ de sepulchris t̄ ꝓbuit illa. Si ꝓ cōsideremꝰ in tali crimine charitatē ecclie: tūc nō statim tradunt hereticī exterminio. sed circa eos seruat ordo correctōis fraterne. q̄ monent primo t̄ secō t̄ si postmodū reperiunt relapsi nō amplius ecclia eos tolerat q̄ nihil amplius de eoꝝ correctōne impat. Sed ꝑsiderando vilitatem fidelium si aliq̄ sint hereticī q̄ sic defendūt falsitatē suā sue vt in terra multitudinē faciant t̄ pnicioꝝ segregationes vel eccie cōturbatōes cogitēt tūc obstāq̄ alia dilatōne vel inquisitōne exterminandi sunt. q̄ cū bonū cōe sit ꝑferendū priuato magis est ꝓuidendū saluti cōi q̄ saluti alicuⁱ⁹ vel aliquoꝝ.

Duodecima difficultas est. si hereticī reuertēres ad fidē semp sint recipiēdi. q̄ dicit Exo. xxij. maleficos nō pateris viuere. vnde glo. ꝑ maleficos intelligunt petōres petō hereseos t̄ petō cōtra naturā. q̄ statim sunt vita corporali priuādi ne alios inficiant. Ryndet q̄ hereticos eē recipiendos potissime relapsos triplr pōt intelligi. Primo ad sacroꝝ ꝓceptoꝝ. Secō ad bonoꝝ temporaliū restitutōes. Tercio ad vite ꝓpriis ꝑseruationē prima reuersio nunq̄ negat hereticis. q̄ salus anime est ordine charitatis omnibus est appetenda etiam inimicis iuxta illud Math. v. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos propter quod hereticī semper reuertentes quantumcunq̄ et quotiēscunq̄ relapsi fuerint ab ecclesia recipiunt ad penitentiaꝫ et eucharistie ꝓceptōes. vñ sicut scribit. extra de here. c. sup eo. §. nos itaq̄ lib. vj. q̄ si post relapsum hereticī penituerunt t̄ penitentie signa manifeste apparuerint in eis sacramenta penitentie et eucharistie humiliter petita neq̄q̄ fuit eis denegāda. Sed secō t̄ tercio mō negat eis reuersio. quia si ipsi seruarētur in vita post relapsum t̄ restitmerentur ad dignitates t̄ ad bona ꝓpria. et si vita corpali seruarentur incolumes. si iterum laberent possent alios inficere t̄ alij citius in heresim laberent si ipsi sine pena transirent. Interdū tamen ecclesia hereticos ad bonoꝝ ꝓpriū restitutionē recipit vel ꝓpter bonū lucis intuendū. Dicit enī aug. in epla ad Vincentiū nōnullos toleramꝰ q̄s corrigere vel punire nō possumꝰ nec ꝓpter paleas relinquimꝰ aream. nec ꝓpter edos in fine segregandos deserimꝰ gregē dominī. nec ꝓpter vasa facta in ꝓmelia migrantis de domo vāl. ꝑs ergo quō cōcedit hereticis reuersio t̄ quomō non.

Decima tercia difficultas est. si loq̄mur de hereticis non relapsis cum volunt redire ad fidem q̄liter debēt recipi. Respondet q̄ si aliquis hereticꝰ vel hereticoꝝ credens receptatoꝝ. fautor. defensoꝝ necnō t̄ de heresi infamatus vel suspectus ad vnitatē ecclie redire volens erit ad arbitriū epi. ꝓpriꝰ primo debꝫ abiurare errorem t̄ promittere t̄ etiā ꝑ scripturam firmare. q̄ tenebit firmiter ad mandata eccle catholicā fidem et hoc publice sīn q̄ eiꝰ crimē fuerit publicus vel priuatū. j. q. vij. ḡtiens. de ꝓse. dis. v. ego berēgariꝰ et de hō. ad abolendam. Postea ꝺꝫ sīn ecclie formā absolui de qua. xj. q. iij. cū aliquis. extra de sen. ex cō. cuꝫ desideres. Postea eis ꝺꝫ imponi qō in talibus solet iniungi vt in ca. quotiens. t̄ capi. ego berengarius. vbi supra. Et quando tales voluit reuerti ꝓuideri debet solerter q̄ sint vere conuersi si debēāt recipi. ex. c. vt officiū. §.

ñ.li.vj. Pena autem q̃ talibus dz imponi declarat.extra de hereticis excõmunicam⁹.ij. vbi dicit. Si qui autem de p̃dictis postq̃ fuerint deprehensi redire voluerint ad agendã ꝑdignaz penitentiã in ꝑpetuo carcere detrudãtur

Decima quarta difficultas est si prelatus sit hereticus vtruz habebat potestatem spũalem. Hfidek q̃ prelatus hereticus nõ est ꝑlatus etiã si sit papa :qz ipso facto est depositus. Vnde papa eligit in caput tot⁹ eccl̃ie iuxta illõ ad Eph.j. ipsum dedit caput sup omnem eccl̃iã que ẽ corp⁹ xp̃i. Capitis autẽ ẽ influere vitã in omnib⁹ membris.ꝛ ꝓ cipium vite spũalis est ipsa fides quia sine fide impossibile ẽ placere deo. Vñ apl's ad Heb.xj. Fidẽ dicit eẽ substantiam.i.fundamentũ omniũ rerũ sperãdarum. Si ergo papa dephendat detinus a fide caret vita spũali ꝛ p consequẽs alijs influere nõ põt Vnde sicut homo mortuus nõ est homo: sic papa in heresi depbensus nõ est papa ꝓpter qõ ipso facto ẽ depositus si ergo dicitur de papa multo fort⁹ de quocũq; alio ꝑlato inferiori. Amplius autẽ declarat p̃dicta difficultas fm Thom̃.in scõa scõe.q.xxxix.ar.iij. vbi distinguit de duplici ptãte spũali.quaꝝ vna ẽ sacramentalis alia est iurisditõnalis. Sacramentalis est q̃ p aliquã ꝓfectiõem ꝓfertur ꝛ talis fm essentiam remanet i homine q̃diu viuit: siue in scisma siue in heresim labat.qõ ꝓz p hoc q̃ redies ad eccl̃iam nõ iteruz ꝓfecrat.ꝫ tñ tales vsum ptãtis amittũt: ita q̃ nõ licet eis sua ptãte vti.si tñ vsi fuerint effectũ habet in sacrãtib⁹.qz in his hõ nõ operat nisi ficut instrm dr. Vñ effect⁹ sacrales nõ excludunt ꝓpter culpã quãcũq; cõferẽtis sacrm. Ptãs aũt iurisdictionis est q̃ ex simplici iniunctõne hois cõfertur ꝛ ideo nõ immobiliter adheret ꝛ in scismatico ꝛ hẽticis nõ manet. Vñ nõ pñt absoluere nec excõicare nec indulgentias facere.aut aliqõ hmõi ꝛ si fecerint nihil est actũ. vij.q.j. nouacianus.

Decima quinta difficultas est si pt⁹ abiurationem heresis aliqui inuenian tur relapsi virũ sint statim tradẽdi iudicio seculari. Hfidek q̃ sic:qz sicut fides est fundamentuz spũale eo q̃ sine fide impossibile est placere deo vt dicitur ad Heb.xj.sic heresis que est fidei corruptio totam spũalem vitã dz surripere eo q̃ modicum fermentuz totam massam corũpit.j.Cor.v. Vñ de auctoritate iudicij seckaris scribit.xxxiij. q.iij.resecande q̃ resecande sunt putri de carnes et scabiosa ouis a caulis repellenda est ne tota domus massa.corpus ꝛ pecora ardeat corũpak putrescat ꝛ intereat. Arrius eñ in alexãdria vna scintilla fuit:ꝫ qñ nõ statim oppsa est totũ orbem et⁹ flamma depopulata est.vñ ad hmõi periculũ euitandũ cuz hereticj depbendunk relapsi vel per facti euidentiã vel p ꝓpriam ꝓfessionem seu p testes absq; mora tradendi sũt iudicio seculari. Et ꝓpterea scribit. extra de here.sup eo.li.vj. Nos itaq̃ inquisitioni tue de fratrũ nostror⁹ ꝓsilio rñdemus q̃ q̃ post abiurationes depbensi fuerint in heresim cecidisse sine vlla pene tuus audientia relinquẽdi sunt iudicio seculari. Et sic imponit finis.ꝫ. li. in q̃ de natura seu quidditate heresis.ꝺ modis hereticor⁹.de heresib⁹ repululãtib⁹ istis tpibus: de nõ inquirendi eos.ꝛ ꝺ eor punitõne dictũ est.frustra eñ hereticj sunt circumkatrantes ꝛ q̃si per minas nostrum fidei fortalicium impugnantes cum sit turris fortitudinis a facie inimici in virtute domini nostri iesu christi cui est honor et gloria in seculorum secula ãmen.

Explicit liber secundus.

Incipit liber tercius de iudeorum bello contra fidei fortaliciu.

Hereticoꝝ bello quasi periculosioꝝ soluto cum sit a familiaribꝰ inimicis lateꝛ primissuꝫ. Iudeoꝝ vesana ꝓgenies nō erubescit tentare si possit nr̄m fidei fortaliciū ꝓ viribus expugnare ac si cecus in campū exiret vt pugnaret cū vidente. Non.n. vident cecitate percussi qō est turris fortitudinis a facie inimici. Vt ergo videatur modus bellandi iudeoꝝ dissolutio sui belli et eoꝝdem ꝓfusio in p̄ni tercio libro nr̄i fortalicij duodecim ꝓsideratiōes intellectui occurrūt ꝓtractāde Quaꝝ prima erit de iudeoꝝ cecitate t sua nebulosa noticia. Scōa de iudeorum parentela ex talmuth doctrina. Tercia de iudeoꝝ diuersitate in sua fide t credentia. Quarta de iudeoꝝ bello ꝓ argumenta sumpta ex lege mosaica. Quinta de iudeoꝝ bello ꝓ argumenta sumpta ex lege euangelica. Sexta de iudeoꝝ bello ꝓ argumēta sumpta ex naturali scia. Septima ō iudeoꝝ crudelitatibꝰ t sua inaudibili sceticia. Octaua de iudeoꝝ fatuitatibus t sua grandi stulticia. Nona de iudeoꝝ expulsionibꝰ t sua magna ſgmina. Decima de iudeoꝝ mirabilibus t sua obstinata malicia. Undecima de iudeoꝝ obligatōne ex iure canonico t ciuili ac ordinatōne regia. Duodecima ō iudeoꝝ ꝙuersione in fine seculi a sua duricia.

De iudeorum cecitate t de sua nebulosa noticia.

Arca p̄mā considerat̄oneꝫ q̄ est de iudeoꝝ cecitate duo sunt videnda. Primuꝫ q̄ ē cā cecitatis corū. Scōm si pōt sanari vt reducant ad lucem. De primo dī q causa cecitatis iudeorū est qꝛ dño pecnerūt sicut deducit mgr̄ berñ. oliuerij i tractatu suo ꝓra cecitatem iudeoꝝ allegans illud Sopb. j. ambulabūt vt ceci. qꝛ dño peccauerūt. licet enim verba ista generaliter de oīnibus peccantibꝰ sint dicta q̄ vere dño peccant teste ps. q̄ dicit. tibi soli peccaui t malū coram te feci ps. l. ex quo petō ſpūaliter ceci efficiunt. iuxta illud Sapie. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ ſpāliter tñ intelliguntur de iudeis q̄ quodā singulari modo dño peccauerūt ihm xp̄m filiuꝫ dei iniuste crucis supplicio interimēdo ꝓpt qō ſpāli mō facti sunt ceci iné oēs gentes vt nō solū patiant cecitatē culpe sicut ceteri pctōres ſ etiā b̄eant cecitatē ignorantie sup oīa. ꝓpter quā ignoraū tiam scripturam xp̄te legis mīme intelligunt. t qō in illa ad eoꝝ directionem est valde clarum. in ꝓpriaꝫ damnationem venit in obscurū de quibus dicit Treñ. iij. Excauerūt ceci in plateis. errare em̄ in plateis nihil aliud ē q̄ deficere in scripturis claris et manifestis circa quas nō ꝓte dicunt errare qui nolūt ipsas recipe ſ illi q̄ volūt intelligere. t tamen dicūt se eas tenere sicut nō dicit vere cecus cui est abūs visibile obiectum sed qui ꝑsentē obiecto nō potest habere visionis actū. Populus igit̄ iudaicus merito dicit cecus q̄ vetus testamētū recipit t que i eo scripta sunt recte intelligere nescit. Dicūt em̄ iudei q̄ sigillum legis nondū ē amotum. dixerat em̄ deus Ysai. in capt. viij. liga testimoniū signa legem in discipulis meis. hic ponit occultatio misteriꝝ xp̄i. liga testimoniū. id est inuolue ꝓbetiaꝫ i obscuritatibus xp̄ter incredulos quibus talia sunt celanda. signa legem in discipulis meis. id ē apostolis aliisq̄ xp̄i discipulis q̄ ꝑdicādo

legem obscuritates ꝓphetarum aperuerũt ⁊ declarauerũt ostendentes eas in xp̃o impletas vt̃ in actib⁹ apl̃oꝝ sicut fuerat a deo ꝓordinatũ. Et hoc modo dictum fuit Danie. xij. capitulo tu autem Daniel claude sermones signa libꝝ vsq; ad ꝓ̃initũ tp̃s. Cũ ergo p̃dictũ verbũ dixit de⁹ .s. liga testimoniũ ⁊ cetera. intellexit ꝓpha q; ꝺ erat ꝓ peccata ꝓpli. orauit deũ statim: vt̃ in litera sequẽti dicẽs expectabo dñm .s. ihm xp̃m q; abscondit faciẽ suã a iacob .i. a pp̃lo iudaico descendẽte a iacob. qz in aduentu ei⁹ pp̃lus ille ꝓ maiori pte fuit excecat⁹ ꝓ infidelitatẽ sicut dicit ad roma. xj. cecitas ex pte ꝓtigit in isrl. ⁊ pstolabor .i. patiẽter expectabo aduẽtuz ei⁹. vel sic ⁊ ꝓstolabor eũ ꝙſi dicat spez habeo in re. q; istud sigillũ amouebit. ⁊ ex ꝺ ordinauerũt indei in suis oratoꝝ nibus vt oarẽt deũ q; amoueret sigillum legis. Dicendo sic in oꝛone dñe sigillũ legis amoue vt eã possim⁹ intelligere. Et tenẽt iudei q; istud sigillus dz amouere messias. ⁊ ꝺ in his q; nõ ꝓ̃t intelligẽ ipsi⁹ legis sp dicit in talmudico vult dicere. istud maneat i dubio q; usq; veniat messias q; illũ declaret. Sz verus messias q; est xp̃c ibo tam venit vt patuit supra li. j. in aptione. xij. thau rorũ quarti p̃cti articuli sexti. et infra adhuc magis videbit cũ dissoluet bellus indeo ꝓ. hic verus messias amouit sigillũ legis cũ aperuit libꝝ ysaie Luc. iiij. stans in templo aũ pharisẽos. ⁊ primũ qꝺ se obtulit nõ sine grandi misterio fuit illud qꝺ in eodẽ libro. c. lxj. fuerat ꝓphetatum .s. spũs dñi sup me. eo q; unxerat me dñs. ad annũciandũ mansuetis misit me vt mederer ꝓteritos corde. ⁊ p̃dicarẽ captiuis indulgentiam ⁊ clausis apertõez ⁊ p̃dicarem annũ placabilem domino et diem vltionis deo nostro. vt ꝓsolarer omes lugentes ⁊ ponerem lugentib⁹ syon ⁊ dare cis coronam ꝓ cinere. oleum gaudij ꝓ luctu. pallũ laudis ꝓ spiritu meroris. Cum ẽm legeret hanc ꝓphetiam xp̃c dixit eis. hodie impleta est hec scriptura in auribꝰ nostris Luc. iiij. ꝑ manifeste amouit sigillũ omiũ ꝓphetarum q; loquunt̃ de aduentu messie declarando se esse messiã de q; ꝓphetia loquebat ⁊ postea amouit alia legis sigilla sicut patuit supra lib. j. Et amplius infra patebit. Hũc librũ legis ⁊ ꝓphetaꝝ vidit iohannes euãgelista in dextra sedentis sup thronũ scriptũ int⁹ ⁊ foris ⁊ signactũ sigillis septem. et dicit q; non inueniebat aliq̃s dign⁹ soluere illa sigilla ⁊ aperire libꝝ neq; in celo neq; in terra neq; subtus terram: imo nec ꝑspicere illũ ⁊ ꝓsolare eũ angel⁹ q; secũ loquebatur. ꝛc. ut ille ne fleueris ecce vicit leo de tribu iuda radix Dauid aperire libꝝ ⁊ soluere septem signacula ei⁹ quẽ dicit agnus stantem .s. xp̃m tanq̃ occisum. Et sequit ⁊ venit ⁊ accepit de dextra sedentis in throno libꝝ. ⁊ cum aperuit librũ quatuor animalia ⁊ viginti quatuor seniores ceciderũt coꝝ agno cantantes canticũ nouũ dicentes dignus es dñe accipe libꝝ et aperire signacula ei⁹ qm occisus es ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo. ex omi tribu ⁊ lingua ⁊ pp̃lo ⁊ natiõne ⁊ fecisti nos deo nro. regnũ ⁊ sacerdotes ⁊ regnauim⁹ super terram ãpoca. v. Sed licet sigillus legis ⁊ ꝓphetarum: imo ⁊ sigilla sint soluta ⁊ litera apta ꝓ messiam. Iudei miseri quib⁹ fuit nubes nolunt credere q; sigillũ secreti legis sit amotus. Et hinc est q; idem dubium qꝺ habebant ante q; veniret tenent nũc postq; transierũt mille quadringenti septuaginta ãni a sua natiuitate. ⁊ nolunt attenti videre quõ ꝓpheție iam sunt implete ꝑmanentes in maledictõne dicte scripture. liga testimoniũ. signa legem. ⁊ iterum ysa. vj. audite audientes ⁊ nolite intelli-

gere ⁊ videte visionē ⁊ nolite agnoscere. quasi dicat auditis nō intelligitz videtis ⁊ non cognoscitis. Et statim sequitur. excecca cor populi hui⁹ et aures ei⁹ aggrana ⁊ oculos eius claude ne forte videant oculis suis ⁊ auribus suis audiant ⁊ corde suo intelligant. Hic notat Nicola. de lyra q̄ talis excecatio et obduratio nō ē a deo directe: ꝫ a liberi arbitrij defectibilitate. Homo ei auertens se a deo merek vt iuste deus retrahat gr̄am suaz ab eo. cui⁹ effect⁹ est illuminare intellectum ⁊ mollificare affectum: ⁊ ideo ipsa subtracta homo excecatur ⁊ obdurat ex sua malicia. Et hoc fuit impletū q̄n ad p̄dicatōnem x̄pi in dei p̄ magna parte fuerit obdurati fm q̄ dicit expresse Job. xij. ꝓterea non poterant credere. quia dixit ysaias. excecauit oculos eoꝝ ⁊ induravit cor eorum. In qua excecatōne ac etiam duricia vigz in in p̄sens tempus pdurat generatio ista. Contra quos q̄si contra pertinaces tam ꝓtra simplices iudeos ꝫ ꝓtra literatos eoꝝ qui nolūt credere q̄ sigillū legis est amotū. Dicit ysaias. c. xxix. Claudet oculos vestros. id ē excecabit: sacerdotes et scribas qui debent vos dirigē sic oculi cetera membra corporis. Sciendū tñ q̄ deus nō ē causa excecatōis directe sed indirecte inq̄tum iuste a malis subtrahit gratiā suā mentis illuminatiuam sicut statim supradictū est. Sequit ꝓphas quia imminente euersione ire⁹ apparuerunt plura signa hui⁹ euersionis vt dicek infra ꝓsideratione. ix. que cū aliqui tangz ꝓphete falsi interpretabant in contrarium sez in bonum ciuitatis futurum. et principes vestros quia decepti a talibus prophetis rebellauerunt Romanis ⁊ erit vobis visio omnium scilz ꝓphetarum antiquoꝝ qui ꝓphetauerūt de aduētu x̄pi ⁊ de destructione ciuitatis ⁊ templi ꝓpter eius mortem sic verba libri signati q̄ non potest legi ꝫdiu est signatus. Ideo subditur quem cum dederint scienti literas dicent lege istū respondebit non possum. signatus est em̄. sic respondent iudei moderni. multi em̄ doctores eoꝝ qui precesserunt determinauerūt tempus aduentus messie vnus post alium ⁊ omnes defecerūt quia tempora ab eis prefixa transierūt fm q̄ dicit Rabi salomon super Danielem ⁊ causam huius defectus dicunt doctores moderni iudeorum. scilicz q̄ sermones ꝓphetarum sunt clausi. sic ꝫ datur liber scienti literas. id est perito iudeo ⁊ respondet se non posse legere. quia est signatus quasi dicat ego non legam. quia nolo amouere sigillum. sequit ⁊ dabitur liber. s. apertus per predicatōnem x̄pi ⁊ apostoloꝝ ⁊ aliorum predicatoꝝ euangelij x̄pi nescienti literas. dicentiq̄ ei lege. ⁊ respondebit nescio literas. quia quando simplicibus iudeorum fit sermo de aduentu x̄pi ꝓterito ⁊ cōsimilibus dicunt̄ se non esse peritos in lege. ꝫ q̄ magistri eorum scirent de talibus respondere quorum erroribus firmissime adherent. Sic ergo accidit omnibus miserio iudeis tazſatis ꝫ simplicib⁹ q̄ oēs ceci facti sūt q: qui nescit legere nō intelligit ꝓphetias. ⁊ q̄ scit legere nō vult amouere sigillū dicens. Ideo q̄ pr̄mens ⁊ animei nō receperūt ih̄m x̄pm nec intellexerūt q̄ ꝓphetie in eo fuerunt implete: ergo nec ego volo credere. Hec est magna cecitas ⁊ azimina bestialitas. quia si primi excecati non cognouerunt bonum plus sunt culpādi isti vltimi qui vident tēp⁹ transisse ⁊ legunt sanctas scripturas ⁊ nō intendūt in eis sigillum amotum manentes in sua perfidia sicut patres eorum. Et ideo Iu. vij. x̄pus comparauit eos pueris dicēs. cui ergo similes dicam homines generationis huius ⁊ cui similes sunt. sūt

pueris sedentib⁹ in foro.et loquentib⁹ adinuicē ⁊ dicentib⁹ cantauim⁹ vobis in tibijs ⁊ nō saltastis.lamētauim⁹ et nō plorastis vbi dicit glo.Ifalte.pueri doctores sc̄i spū hūiles.forū synagoga vel ipsa birlim in q̄ intra pceptor dei cōdebant q̄ pribulib⁹ solebant exprobrare q̄ nec psalmis allecti ad landes assurrexerūt corde deuoto mēbror agilitate qō notat salt⁹ nec trenis.i. lamētatio nib⁹ ꝓbar in excidijs factis vel fiendis ad pniam sunt cōuersi. Voluit ergo xp̄s exprimē cecitatē ⁊ obstinatōes iudeor in ꝓdicta similitudine puerorꝫ ad Iaz em̄ sic faciebāt pueri iudeor. Circa qō est aduertendū q̄ multum valde facit ad virtutem q̄ aliq̄ a sua puericia assuescūt oib⁹ opib⁹ virtuosis. Iō apud antiq̄s fuit ꝓfectū ⁊ expedit q̄ sic pueri exerceant in ludis honestis inducētib⁹ ad vtutē ⁊ retrahētib⁹ a vicijs ꝓpt qō pueri hebreor hēbant talē ludum. Diuidebant em̄ in medio ciuitat̄ i duas ptes eq̄les ⁊ illi q̄ erāt ex vna pte cantebant carmen letitie.⁊ alij ex opposito carmen lugubre et postea exprobabant sibi mutuo ⁊ exultātes dicebant alijs q̄re sibi nō cōgaudebāt. et ecōtra alij q̄re sibi nō cōpatiebant. ⁊ ꝟ fiebat ad exprimendū vanā letitiā ⁊ defectū compassionis ⁊ amicicie ad inuicez in hoc mundo sicut videmus frequenter etiā in eadem ciuitate imo etiā in eodē vico vel etiāvel eadem domo q̄ aliqui letant ⁊ alij etiā tristant ex opposito ꝟ similiter erat de iudeis q̄tuz ad hoc q̄ viderāt austeritatē iobis nec p hoc moti fuerāt ad pniaz ⁊ postea viderūt dulcedinē ⁊ mansuetudinē xp̄i. quia dulcedinē eius ꝓdicauit et cum eis dulcit ⁊ mansuete conuersatus est: nec q̄cq̄ penas imposuit penitentibus sed dixit vade ⁊ amplius noli peccare Iobis vij.⁊ tū p hoc nō fuerūt moti ad deuotionis dulcedinē ⁊ pietatis.ꝫ magz remanserūt ceci ⁊ obstinati in pctis.scilz virtuosq̄ vitā in malū interꝑtando qō faciūt hodiernis tpib⁹. Qūt ꝙ iudei nules pueris nō q̄tum ad eor ignorātiā:ꝫ q̄tum ad ludi eor interꝑtatōem ꝟ sufficiāt de cecitate iudeor. De secūdo.r.si pōt sanari cecitas iudeorum. Videt q̄ possibilitas nō negat.ꝫ quia medicinā recipe recusant. Ido sui culpa sp cecj manēt. Ad hāc em̄ cecitatem ab ipso ꝓpō amonēdā sp ecclia ab initio sui adhibuit spūalem medicinā alt q̄ p miracl'or opationez sicut fuit tpe xp̄i ⁊ apl'or. Interdū vo p aliquā partialem pfectionē vt saltez impleta facie eor ignominia puerierent ad querendum dominū. Aliquādo p deuotā oīonem sicut in parasceue. Item⁹ ⁊ p pfidis iudeis vt deus ⁊ dñs noster auferat velamen a cordib⁹ eorum vt ⁊ ipſ agnoscant iesum xp̄m dominū nostrū. Communiter etiam p sacre scripture predicationē que cōueniens ⁊ vtilis modus videt ad ipsor puersionez. Nam si interdū in eis ꝓdicatio non proficit: meritū tamen sui laboris ꝓdicans non amittit. Vnde bern̄. ad eugenium.libro iij.ca.ij.planta.riga.fer curam. ⁊ tuas explicuisti pces sane incrementuz vbi voluerit dabit deus:nō tu. vbi forte noluerit.nbi deperit nihil:dicēte scriptura. Reddet deus mercedē laboz suoz vt Paple.r. Paulus loquit Corinth.xv.plus omnib⁹ laborauj nō ait, plus omnib⁹ pfai.aut plus omnib⁹ fruct̄ificaui.verbū insolens.i. arrogans religiosissime vitans.alias autē noverat hominem quem docuit deus.q: vnusquisq̄ sm̄ suum laborem accipiet Corinth.iij. nō sc̄m̄ pfectū.id est fructuz conuersionis ⁊ ob hoc in laboīb⁹ potius q̄ in pfectibus gloriandū esse putauit cum non sit in homine vt scmen serenū respondeat.

De iudeorum parentela ex talmuth doctrina.

Secunda consideratio est de iudeorum parentela ex talmuth doctrina. licet enim iudei ex nobilib⁹ gentibus orti sint quales fuerunt Abraam Isaac et Jacob. suis tamen pctis exigentib⁹ meruerūt noiari ore diuino ppter dure cernicis vt ps Exo. xxxij. generatio prava atq; puersa ꝛc. vt⁹ Deut. xxxij. generatio prava et exasperans. ps. lxxviij. Et in nouo testō ore xpi dicunt generatio mala et adultera: vt patet Matth. xij. generatio incredula Matth. xvij. generatio infidelis et puersa Luc. ix. Hi cecitate pensi cōponentes libꝝ qui apud eos talmuth dicit quedam turpissima scripserūt. ex q̄bus parentela eor fedissima et horribilis declarat. Primo dicūt in libro qui dicit byobamud in ca. q̄ incipit babba balgemnito sup textū Gen. c. ij. q̄ deus fecit Euam et adduxit ad Adā hoc aute os de ossib⁹ meis et caro de carne mea dicūt ipsi sic. Apparet ex h textu q̄ adam habuit copulā carnalē cū omnibus femininis oim animaliū et nō fuit refrigerata voluntas ei⁹ quousq; habuit ꝓiunctōnem cuz eua et ideo dixit. nūc video q̄ hoc est os de ossib⁹ meis: et caro de carne mea: videte quomodo hoc est abominabile et immundū ꝓter eo q̄ est falsum duplici rōne. Prima quia ipsimet ponūt alibi in Thalmuth q̄ deus creauit adam in grandi magnitudine plus q̄ alterum intantū q̄ dicunt in Canbedrin in ca. quod incipit. Ebac dynema monet q̄ adam tenebat de terra vsq; ad celum et sequēter membra sua habebant esse Fin illaz ꝓportionem ergo quomodo potat habere coniunctionem cum gallina et cū passere paruulis ꝛc. Secūda ratio, ppter brevitatē tergis q: ipsimet dicunt in ca. q̄ incipit Cohengadol. talia verba duodecim horze est dico. In prima fuit ꝓgregatus pulvis de quo factus fuit Adam. In secūa fuit factum corp⁹. In tercia fuerūt extensa membra sua. In quarta fuit anima infusa in eo. In quinta surrexit sup pedes. In sexta posuit nomina omnib⁹ animalib⁹. In septima fuit facta Eua et ei trādita. In octaua ascenderūt duo in lecto et descenderūt et hoc hoc glosat rabi salomon. q: in illa hora generauerūt Cayn et quandaz sororem cū eo. In nona fuit eis factus ꝑceptum q̄ nō comederent de fructu. In decima peccauerūt. In vndecima fuerūt iudicati. In duodecima fuerūt expulsi a paradiso. Sequit ergo Fin hanc auctem q̄ nō habebat temp⁹ faciendi illud peccatū tam abominandum q̄ ipsi dicit et in suis verbis ꝓtradicūt sibipsis et contradicit vnum alteri vnde videt q̄ omnia sunt falsa vel mendacia. Quicquid sit de falsitate hui⁹ doctrina patet q̄ ibidem dicit rabi eliezer q̄ adam coiuit cum omnibus bruttis et iumentis et inde geniti sunt homines mōstruosi ex quo cōcludunt duo. primo q̄ iudei sunt fratres hoīn monstruosorum. Secundo q̄ asina et porca sit nouerce eorum. Dicet forte iu de⁹ si homines monstruosi sunt fratres iudeorum et asina et porca sunt nouerce eorum: ista etiā sequit de xpianis et aliis hoib⁹ cuz adam sit pater oim. Rndet q̄ nō sequitur ex eo q̄ solt iudei affirmant supradicta turpissima et nō alij homines. Item demones sunt fratres iudeorum q̄ sic patet. Nam dicit rabi salomon q̄ ante creatōnem Eue Adam habuit vxores nomine lilis. et q̄ fuit ante Adam pro ligno vetito excōmunicatus q̄ triginta annos in quibus ex vxore lilis genuit tantū demones. Item dicit in libro canbedrin q̄ illi. cxxx. anni spacij quod fuit ex quo natus fuit cayn et abel quo-

usq; natus fuit Seth. q̄ durante illo tē pore non faciebat adam nisi generare spūs malignos et ipsa pariebat eos. Ex quibus manifeste ꝓcludit intentus scz q̄ demones t maligni spūs sūt fratres iudeox t nō alioꝝ boim. qz ipi soli ponūt hanc doctrinā infamātes patrem suū adam. Et ideo ꝓfusionē q̄ ex infamatōne pīis sequit in pīmū reportant. Nō merito dixit eis xp̄c cuz se iactarēt filios abrae t essent ꝺicentes in optibus vos ex pr̄e dyabolo estis Joh. viij. Ex quo sequit q̄ iudei nō solū sūt fratres demonū vt ꝓmicit ex eox doctrina ꝙ etiā filij dyaboli ex doctrina filij dei. Et qz demones sunt eox fratres iuste diuidūt cū eis hereditatē. s. inferni possessionē. Dicet forte inde⁹ q̄ non sequit necessario diuisio hereditat⁹ inferni int demones t iudeos lz sint fratres qz iacob t esau erāt frēs nī iacob cū esau noluit dividere hereditatē. Respondet q̄ esau ideo ꝺ fecit qz timuit hereditatis diminutōez. hinc est q̄ partem ꝓmpsit vt pax quid. Sz dyabolus abundat in hereditate vermium t ignitū infernalū quam libēter diuidit cū iudeis fratrib⁹ suis. Item dicit rabi ysnya q̄ serpēs qui decepit euaz coiuit cum ea t ex ꝺ sequit q̄ serpēs est vitricus iudeox cū ipsi soli hoc ponāt: t iō nō immerito morē serpentū imitātur vñ ps. lvij. furor illis. s. iudeis ſm simi litudinē serpentis sic [illegible] is surdet obturanti aures suas. [illegible] obturauerūt aures [illegible] arant ne audiant [illegible] ne. [illegible]uēt miracula eius [illegible]rū ps. cxxxix. Fecuerūt linguas [illegible], cutes. s. in christi accusatione venenum aspidū sub labijs eox. s. in [illegible]cie blasphematōe. Patet ergo iudeox parentela ex talmuth t doctox suox doctrina. quia sunt fratres dominū monstruox ex bestijs natorum. Sunt etiam eorū nouerce azina t porca t omnes alie femelle bestiales. sunt fratres nō min⁹ demonū. t filij dyaboli nectar habentes ꝓ vitrico serpentē eiusdem mores imitantes.

De iudeorum diuersitate in sua fide et credentia.

Tercia considerat̄ est de iudeorū diuersitate in sua fide t credentia. Notat e[illegible] mgr alfonsus ꝙuersus in libro pīox dei capitulo. xxxiij. vbi dicit q̄ iudei sunt inter se diuisi in fide: qz aliqui eox vocātur rabini t pharisei q̄ credunt Talmuth. Alij vocant carraym q̄ solūmodo credunt bibliā. Alij vocant saducei q̄ non credūt alias post mortem manere. Alij credūt q̄ aīe manēt post mortē: sed nō credūt penam vel remunerationem in alio mundo. Alij vocant cuthibini qz venerūt de terra q̄ dicit cutha et habitauerūt in samaria t ꝙuersi sunt ad legem iudeox mens leonū: t aliqui istorum vocant samaritani quos alij iudei habent tanq̄ hereticos. Alij eox vocātur mecubilini q̄ credūt in decem pīsonis q̄ dicūt ipsi decez nūeros qui sunt in deo. Alij credūt in duas substātias. scz mgrm t discipulū quē vocent matraton qō nomināt deū sicut su⁹ mgr. Alij credūt translatōez animox de vno boie in alterū de femina in feminam t de viro in bestiā auē vel serpentē. piscē vel stellā vel aliquā ferā qō remanſit in eis. ex opinionib⁹ aficerio et pitagore. Alij credūt q̄ aīe semp fuerūt. Alij sūt qui dicūt q̄ anime creare fuerūt ab initio mundi. Alij dicunt q̄ solum creantur quando generant corpora eorum. Alij dicunt q̄ anime erunt in alio mūdo expolitate ab omni corpore recipiēdo gloriam dei. Alij dicunt q̄ erūt vbi anime cum corporibus. Alij eorū credunt q̄ comedent t bibent t facient fi

hoc & q comedent oīa vnū pīscē qui dicit leuiathan. Et aliqui dicunt q habebunt satis ad comedendū in illo pīsce p spaciū viij milū annoꝝ. & q comedent semīa huiꝰ leuiathan que est in sale posita p eis a creatōne mundi. & q bibent vinū qō seruat in suis vuis etiam a creatōne mundi. Alij eoꝝ cre dunt q erūt ibi sine cibo & potu & sine cōiunctōne cum mulieribus. Alij credunt resurrectōnez mortuoꝝ nunqꝫ futuram. Alij eoꝝ credunt q omnes homines resurgent. Alij credūt q solum resurgent filij israel. Alij dicūt q solus illi qui fuerūt iusti de israel resurgent. Alij credūt q etiā iusti aliaꝝ gentiū resurgēt. Alij eoꝝ credūt q pⁿ resurrectōs sint tm̄ morituri. Alij credūt q prⁿ resurrectōez nūqꝫ āpliꝰ morīēt. Alij eorū cre. q pⁿ resurrectōez erit i paradiso terrestri. Alij cre. q erit i paradiso celesti. Alij cre. q nūqꝫ deꝰ reuelauit ꝓphis nec āgel⁹ tps adueꝰ messie ꝙ solū nom suū. Alij eoꝝ cre. q reuelauit ꝓphis ꝙ adhuc nō accessit tps eiꝰ. Alij eoꝝ cre. q iam tps suū trāsiuit ꝙ nō veit pp pctm suū. Alij cre. q iā veit & fuit natꝰ tpe dēsigto ꝙ q nō veit ad saluādū eos. Alij cre. q veit ad saluādū eos ꝙ ñ saluauit eos pp pec cata eoꝝ. et q sic ñ saluauit eos sic nec saluauit alios. Alij eoꝝ cre. & dicunt q nūqꝫ adhuc natꝰ ē. Alij eoꝝ se reputāt ꝓphas & nō credūt vnū nec alteꝝ. Alij eoꝝ cre. opiōes ꝓpositas ex p̄dictis q diuersimōde sē mixte. Et pp has oīas p̄dictōes opiniōū inē eos apparet mālse ste q sē facti ceci et deuij a via vitatis. Circa illō tps i q apparuerūt i vestimētis iudeoꝝ sīgula cruc' in reḡ castelle sic infra dicet Fin qō scēpsit rabi abraaz benesdra in li. suo q legē glosauit. oīno iudei p̄dicti regni & p maiori pte i tota hyspania signāter in ciuitate burgensi erāt saduccei & hereticī. sicut etiaz scēpsit rabi mosse legionēn. in libro quez fecit ꝓ reḡhensione saduceoꝝ & dixit q ab anno creatōnis mundi q̄nq; milium decce. & xxxviij. annoꝝ cōuersi sūt omnes p̄dicti iudei ad credendū hāc fidez quā nūc credūt pharisei in Talmuth nō voluntarie sed violenter ꝓpter regis castelle p̄cepta. qui in illa carnoneū. predicti regni erāt pharisei et saducei. Hi saducei habebāt maiorē prātez & non incēdebāt candelas in nocte diei sabbati in aliq̄ loco totius iudaismi et inter pharisēos erant tres frēs honorabiles & maiores hoꝝ vocabāt Habi nehamia qui semp̄ triūphabant & eis discipliebat. q; lex pharisēoꝝ nō impiebat inter eos quousq; vnⁿ eoꝝ ꝓpter honorez sue legis exposuit se periculo mortis incendens candelam die sabbati publice ꝓpter qō cōmota fuit tota villa & fuerūt magne cōtentōnes inter eos in ātū q vtraq; ps hꝫ venire coꝝ rege Alfonso & venit in auxiliū phariseoꝝ iudeoꝝ q̄das p̄dicti regis medicꝰ q̄ vocabat rabi hyu. castri. benalfacar granatēsis. ꝓpter quē fecit rex q̄d voluit. & ꝑcepit oīb⁹ saduceis q ꝓuenirēt se ad legē pharisēoꝝ Iꝫ eis nimiū displicuerit: & extūc vsq; nūc credūt isti iudei i lege phariseoꝝ & ꝓpter talia accīa voluunt semp̄ de vna side in alterā et currūt de vnj & mirabiles sicut oues sine pastore ab illo tūc q̄ dimiserūt verū pastorem quē hēbant' elongantes se ab eius via & doctrina q̄ fuit verꝰ messias ihus. xp̄c dñs noster q̄ venit eis ad ostendēdam viā rectā ne perirent cū sit via veritas & vita Iob. xiiij.

De bello iudeorum per argumenta sumpta ex lege mosaica.

Carta considera tio ē de bello iudeoꝝ p argumēta sumpta ex lege mosaica quibꝰ putāt nostrū fidei soraliciū expugnare & reducunt oīa argumēta p̄cipalia ex le-

ge sumpta ad numerū. xxiij. seruabit aūt talis ordo q ad qlibet argumentū statim dabit sua solutio: qr ꝺ requirit certamē militantiū vt ꝓfusio cūctetur

Primū argumentū iudeox est q ꝓpant legē moysi ꝑpetuo duraturā cui⁹ oppositū fuit declaratū supra li. j. ar. vj. Arguūt ergo sic ꝑ. Oīa opa dei sūt pfecta ꝫ lex antiq̄ fuit data a deo ꝫ impossibile est in ea dare impfectiōez ꝓpt quā debuerit cessare. Maior ꝓz deut. xxxij. vbi dicit dei pfecta sunt opa mio rem ꝓcedūt xpiani ergo sequit conclusio. Confirmat etiā illa lex est pfectior quā deus plurib⁹ miraculis ꝓfirmauit q̄ illa quā paucioꝝ⁹ vel nullis. sed legem antiquā pluribus miraculis ꝓfirmauit q̄ nouā ergo ꝛc. maior est manifesta. qr sapiens artifex firmius fundat ꝛ magis conat stabilire pfectum opus q̄ impfectū. quēadmodū em̄ plura remedia sunt adhibenda vbi mal⁹ periculum imminet ita plura opa vel facta sunt expēdenda vbi pfectius opus impleri debet minor etiā ꝓz qr nulloꝝ leguntur ita magna miracula sicut sunt q̄ habēt in exodo ꝛ i toto pentateuco et si alqua miracula legunt in euangelio ista sunt dubia apud iudeos nec apparet causa quare eis sit fides adhibenda.

Sed qr sup oīa vincit veritas vt dicit. ij. Esdre. ca. iij. ideo non est difficile argumēta cecox̄ soluere. Dico aūt ad argumentū cū dicit. oīa opa dei esse pfecta q deus fecit legē antiquā ita esse pfectam sicut fieri potuit fm̄ ꝓditionem ppli recipientis legem. Nam populus ille ita erat impfectus q dicentibus exploratoribus. ciuitates terre ꝓmissionis esse fortes ꝛ munitas et bene muratas. statim desperauerunt ꝛ dimisso domino ꝛ moyse noluerūt reuerti in egyptum sicut legit Numeri. xiij. Sic etiam quando moyses stetit in monte syna. xl. diebus. obliti omnium mirabiliū que viderant in egypto. declinauerūt ad ydolatriaz vt habetur Exoꝺ. xxxij. Si ergo moyses ꝓmisisset eis ꝓ hereditate regnū celox̄ vtiq̄ desperassent si ꝓcepisset eis non odire inimicum ꝛ dimisso eo ꝓcul dubio ydolatrassent. Illa ergo lex pfecta fuit fm̄ q ppls exigebat. Sed aduenient maiori dispositiōe in ppło pfectior lex dari debuit sicut aia pueri nō est ita pfecta sicut aia viri. ita lex data populo rudi tempe moysi nō fuit ita pfecta sicut lex data tempe xp̄i et sic nec ꝑpetuo durabilis. Ad confirmatiōez cum dicebat q plura miracula arguūt pfectionē legis. Dicendū q̄ uno modo nō est verū. miracula em̄ fiunt in legis datōne ad confirmandū corda populi ne vacillent in lege. qñ ergo ppls legē recepturus: magis est indispos⁹ plura miracula sunt necessaria ad ꝓfirmādam illam legem. non ergo miracula plura arguūt legē pfectiorem: sed ostēdunt populū recipientē illā legem minus esse pfectū ꝛ dispositū ad recipiendum diuina: quēadmodum em̄ rudis homo etiam cuz multis principijs nescit elicere vnā conclusionem. Ille tamen qui est subtilis ꝙ pancioꝝ media scit pludere veritatē scientificam sicut populus iudeoꝝ rudis cum omnibus miraculis in lege antiqua factꝫ ne sciebat veritatez cognoscere. sed populus effectus perfectior nō indiguit multitudine miraculoꝝ sed paucis miraculis perfecte adhesit veritati diuine: concessa tamen maiori ꝓpositione. Minor est falsa. Nam malus miraculum fuit liberare totum genus humanum a potestate dyabolica quod fecit xp̄s in lege noua. quam liberare populuz iudaicū a seruitute egyptiaca. Ibi em̄ interfect⁹ est pharao cū curribꝰ ꝛ eq̄bus ei⁹. hic vo victus est dyabol⁹ cuz suis virtutibus nec fuit maius mira-

culum diuidere mare Exo.xiiij.quaꝫ siccis pedibus ambulare sup mare qđ fecit xp̃s Math.xiiij.t Iobis.vj.Sicut nō fuit mirabiliꝰ qđ helias diuisit aquas iordanis.iiij.Regū.ij.q̃ qđ heliseus fecit natare ferꝝ.iiij.Regum.vj. ℟ hoc non caret misterio. Nā aḋ multe sunt ppłi multi.vt dī dpoc.xvij. In lege q̃ diuidēte ppłm ab alijs populis debuit fieri diuisio aḋꝫ ℟ vbi lex.quātum in se est oēm ppłm sbjcit diuine volūtati debuit ipe dñs sup oēs aquas integras ambulare nec est maiꝰ miraculū aquā amarā reddere dulcē Exo. .xv.q̃ mutare aquā in vinū Iobis.ij. aquā em̄ amarā puerit i dulcē lex antiqua.qđ ea q̃ offerebāt ydolis vt adorabant ab ydolatrio iussa sunt offerri deo in sacrificijs.℟ qꝫ vinū lenificat corbois.lex euāgelica aquā in vinū puertit qꝫ ad summū t pfectū gaudiū pducit.miracula etiā q̃ in euāgelio t i actibus apłoꝝ legunt multa plra sunt numero q̃ q̃ facta sunt i veteri testamēto Fecit etiā multa alia miracula hiesus q̃ si scpta eēnt p singula.libros ide scriptos totꝰ mūdꝰ capere nō pt vt dī Iob. vltio.ca.Si āt ista miracula iudei recipere nolūt teneant sibi dammū.Dixerat em̄ eis ysaias i ca.vij.si ñ crediderit̄ nō pmanebitis. patet q̃ lex moysi nec est pfectoꝝ lege noua nec ꝓfēter ppetuo duratura. Notandum ñ est ḃ circa xp̃i miracula sicut scribitur in pugione pre scōa.c.viij.q̃ iudei xp̃i miraculis inuidēteꝫ beelzebub principi demoniorꝫ ea pnitꝰ asscripserūt porro qꝫ tot fecit miracula t talia q̃ t qualia nemo vn̄q̃ aliquis fecit Iobis.xv. Nūq̃ ḋppe aliꝰ aliqs vt ipe t sui in eiꝰ nomine illuminauit cecos.fecit audire surdos.ambulare claudos atq̃ ℨctos. t loqui mutos quēadmodū pdixerat ysa.xxbcta.ca.xxxv.deus ipe veniet t saluabit nos tunc aperient oculi cecorū t aures surdoꝝ patebūt tūc saliet sicut cervus claudus t decātabit lingua mutoꝝ ꝛc.bis qꝫ miraculoꝝ generibꝰ alia q̃plura addidit sicut fuit resurrectio mortuoꝝ t subita curatio leprosoꝝ et diuersoꝝ infirmoꝝ.qꝫ ista inq̃ t plura alia innūera fecit dñs nr̄ ihs xp̃s miracula soli deo possibilia.cōnata est ei iudaica prauitas cui nūq̃ deest nec defuit vulpia calliditas alia detorquere blasphemia. Cōposuerūt igit libellū i q̃ ℨ xp̃m talē mētiti sunt fabulam. Tpe inquiunt belam regine.i.belene q̃ vniuerse terre,ista dñabat ibus nocti.i.die suo nazaren⁹ venit hierl̄m inuenitq̃ i tēplo dñi lapidē in q̃ sedebat olim archa dñi.t erat in eo scriptū.sembamefurao.i.nomē dei expositū.q̃cunq̃ ꝺo illiꝰ nōis łras addiscebat t sciebat poterat facere q̃q̃d volebat.Sapientes ꝺo istꝰ timentes ne viri istꝰ addiscerēt illud nomē t ꝺture illiꝰ destruerant se cultū.fecerūt duos canes ereos t posuerunt eos sup duas colūnas ℨ portam domꝰ sanctuarij.quādocūq̃ igit ingrediebat aliqs et addiscebat łras p̄dicti nois t exibat.canes illi erei latrabāt ei ita horribiliter q̃ pterritꝰ obliuiscebat nomē t łras quas didicerat. vēit itaq̃ ihs nocti. t ingressus templū dixit illas łras t scripsit in pergameno deide incidit carnē cruris sui t in incisione illa inclusit dictā cartulā t dixit̄do nomen nullū sensit dolorē. t redit cutis cōtinuo sicut ań erat.C Cūq̃ egrederet de templo latrauerūt ei canes erei sup̄dicti t statim obliuio est nomen preter itaq̃ i domū suā t aperuit cruꝛ cū cultello.acceptq̃ cartulā vbi erant łre sembamm epborasf.i.nomio dei expositi vel explanati.t iter didicit eas. quo facto congreganit.ccc.et.x.de iuuenibus istꝰ t dixit eis videre ob hoc me dicunt sapientes esse spurium quia super israel volunt habere dominum.

vos autem scitis q̄ omnes prophete ꝓphetauerunt sup̄ messiam ⁊ in veritate ego sum ipe. ⁊ super me dixit ysaias. capitulo. vij. Ecce alma concipiet ⁊ pariet filium ⁊ vocabitur nomē eius emanuel. Dauid quoq; annus me⁹ prophetauit super me ⁊ dixit. Dominꝰ dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Genuit itaq; mater mea sine coitu masculi virtute dei. Ipsi sūt igitur spurij et non ego. sicut dictum est Osee. ij. et filiorum eius nō miserebor quia filij fornicationū sunt. Respōderunt ei iuuenes. Si tu es messias ostende nobis signū. quod signū iquit queritis a me. dixerunt ei. fac claudus stare sicut nos. qui ait. adducite eum ad me: continuo igitur duxerunt claudū ad eum qui nunq̄ steterat super pedes dixitq; super illum sembammefozas. Illa autez hora claudus surrexit ⁊ stetit super pedes suos. Inclinauerūt ei homines ⁊ dicebant. iste sine dubio ē messias. Adduxerūtq; ei iterum leprosum. ⁊ dixit nomen posuitq; manum super eum ⁊ statim curatus est. Secreuerunt ergo ei multi ribaldi gēis nostre. Videntes igitur sapientes q̄ credebant ei israel ceperūt ipm ⁊ duxerūt ad helam reginam i cuius manu erat tota israel ⁊ dixerunt ei. domia nostra in manu ḟtius est sortilegiū ⁊ facit errare mundum. iesus ꝯo nocri respōdit ei. Domia olim prophete prophetauerunt super me. quoꝝ vnus dixit. Ysaie. xj. Egredietur palmes de radice yesse ⁊ ego sum ille. super istis vero dixit Dauid. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. Dixit ipsa. est ne i lege vestra quod ipe dixit. Respōderunt in lege nostra est hoc sed nō est dictum de eo. Sed super eo scriptum est Deuteronomij. xviij. Prophera ät ille morietur quia locutus est iniquitatem contra deum. De messia ꝯo dñm est in diebus eius salnabit iuda. dixit ille iniquus ⁊ ait regine. ego sum ille q̄ resuscitabo mortuos. Misit itaq; regina fideliozes quos habebat cū ipsis ⁊ fecit impius ille reuiuiscere mortuū ꝑ sembammefozas In illa hora obstupuit regina ⁊ dixit: vere magnū signū est hoc. deditq; sapientibus verecundiam et exierunt confusi a conspectu eius. Fuitq; ipis ⁊ israeli dolor magnus. Fuit autem iesu nocri in galilee am supiozem iuerunt sapientes ad reginam ⁊ dixerunt ei. dña nostra scimus ergo est cū isto hoie ⁊ deuiat creaturas. Misit igitur illa milites q̄ capent eum ⁊ nō ꝓuiserunt hoies galilee sed voluerunt pugnare cū eis. qui ait. nolite pugnare ꝑ me. q; fortitudo patris mei de celo ⁊ signa que dedit mihi tu ebuntur me. Faciebant itaq; hoies de galilea aues de luto cora eo. ⁊ ipe dicebat sembammefozas sup eas ⁊ statim aues ille volabant. ceciderunt igit illi in facies suas adorantes eū. Dixit etiam in illa hora vt apponeret vnꝰ maximus lapis molaris ⁊ ꝓiceret i mari. ⁊ vt factuz est dixit ille impius sembammefozas. i. nomen dei expositum ⁊ fecit molam illā stare sup faciē maris sedituq; sup eaz ⁊ ait militibus. Ite ad dñam vestrā ⁊ nūciate ei q̄ vidistis deinde surrexit cū eis et cepit ambulare sup faciez aque. Ablerūt milites ⁊ omnia q̄ viderant dixerunt helam regine que vehementer obstupescens vocauit sapientes ⁊ dixit eis. Vos dicitis q̄ ḃ homo iesus nocri est sortilegus: scias q̄ signa q̄ facit ostendit eū filiū dei Qui dixerūt ei: dña nra fac cū venire ⁊ nos detegemus fraudem eius. Interim ablerunt seniozes israel ⁊ fecerunt quendam intrare domū sanctisanctorum qui dicebatur Judas scarioth. et didicit litteras sembāmefozas eo modo quo eas didicit iesu nocri et fecit

incisionem cruris et alia q̄ ipe fecerat
Venit igitur ille nocri.i.nazarenꝰ cū
societate sua et stans coram regina fe-
cit venire sapientes et ille stans coram
regina dixit.super me prophetauit da
uid.quia circumdederūt me canes sy
nagoga malignātium obsedit me.sed
et super me dictum est illud Hiere.j.
Ne timeas a facie eorum quia ego te
cum vt liberem te dicit dñs. Sapientes
ꝙ contradicebant ei et ait regine: ascē
dam in celum et sic dixit David super
me.psalmo.cv.Exaltare sup celos de-
us.elevauitq; manus vt alas p nomē
sembāmefozas explanatus. volauitq;
inter celum et terram q̄ quādo sapien-
tes israel viderunt sic dixerunt ad in-
dam scarioth vt diceret sembāmepho
ras et ascenderet post eum qui ascēdit
et luctatus est cum eo:et ceciderūt am-
bo et fregit sibi ille impius brachium.
et super hoc opere singulis annis chri
stiani plorant ante pascha suū.hoza il
la ceperunt illū ifīt et operuerūt eū pā
nis et percutiebant eū virgis malagrana
torum dicentes. Belam regine. Si est
filius dei dicat quis percussit eum et ne-
sciuit dicere. Dixit itaq; regina sapien
tibus.ecce in manibus vestris est facite
ei quicq̄d placuerit in manibus ve-
stris Ceperunt ergo eū et duxerunt ad
suspendendū.omne ꝙ lignū vel arbor
in quo suspendebat statim frangebat
Ipe quippe p sembāmefozas adiura-
uerat omnia ligna ne susciperent eum.
Abierunt itaq; et adduxerunt stipites
vnius cauli qui non est de ligno sed
de herbis et suspenderunt sup illū.neq;
enim hoc est mirꝝ quia singulis annis
crescit tantū vnus caulis in domo san
ctuarij q̄ descendunt de eo centū libre
seminis. Ex his poterit animaduerte-
re quisq; prudēs q̄ tanta fuit miracu-
lorum dñi nri iesu christi euidētia tā
ta magnitudo et multitudo tāta excel-
lentia et certitudo q̄ iudaica prauitas
quo erumperet non habebat. cōfugit
igitur ad propatum suū qō est mentiri
libellum mēdacij plenū atq; blasphe-
mijs turpibus componēs hec sub cōpen-
dio sumpta sunt: impletūq; est in
persona christi:quod scriptum est per
ꝓpheram Osee.vij. Ve eis q̄m recesse
runt a me:vastatio eis. quia p̄uaricati
sunt in me.ego redemi eos:et ipi locu-
ti sunt contra me mendacia. Est aūt
hic notandum q̄ indeoꝝ fama falsidi
tas apud intelligentes christi fidē ad-
iuuat vnde se nocere putat. Et si q̄dez
ipsi qō asserunt dñm iesum talia i ve
ritate fecisse licet in nomine dei virtu
te miracula.ostendunt ꝓculdubio tā
tam miraculoꝝ eius fuisse excellentiā
q̄ eam ipoꝝ impietas demonibus ne
quiuit asscribere tantaq; fuisse eoꝝ cui
dentia q̄ nequaq; ea ipoꝝ inuidia va
luit suffocare. At vo p talem modum
id est p sembammefozas.hoc est p no
men dei explanatum siue expositum
dñi iesu miracula fuisse facta delirā
transluceat eoꝝ mendacū si sit q̄ diligē
ter inspiciat. Si verum namq; fuisset q̄
aliquod nomen dei apud eos esset cui
deus talem virtutem et talem efficaci-
am prestitisset:profecto inuisset se eo
tempore Vespasiani et Tyti et feciss̄et
q̄ Hierusalem non potuisset capi et
iudei occidi et captiuari eo modo quo
infra dicet consideratione.ix.vel etiaz
virtute hui⁹ nominis volassent i celū:
vel omnes vel saltem aliqui. Denicq;
cum helena mater fuit constantini im
peratoris in cuius tpe dñm iesum fu
isse dicunt:et a tempe iesu christi vsq;
ad constantinū et helenā fuerūt trecen
ti anni vt patet p imperatoꝝ romano
rum historias manifestum est indeo
in supradicto libello fabricationes eē
mēdacij. Notādū eē q̄ dic̄ be. Aug.

Prenidens inquit dñs ihesus impios quosdam futuros q̄ miracula eius calumniarent magicis artibus attribuē-do ꝓphetas aſi ꝓmisit. Nunq̄d enim si magus erat magicis artibus fecit vt coleret. nunquid ꝛ mortu⁹ mag⁹ erat ꝛ antecḡ natus. ꝓphetas igit audi ꝛ lege qui ante dñm venerūt. Forma igit sumpta ex verbis sancti Augustini dicamus iudeis. Esto q̄ suspicari potuerit dñm nr̄m ihesum christū p̄ artē aliquam vel p̄ virtutem suprādicti nomis dei fecisse miracula vt ipi calumniant p̄ quā artem queso añḡ natus esset p̄ quadringentos annos ꝛ vltra aduentui suo ꝛ toti vite sue. necnō ꝛ factis suis ꝛ dictis atq̄ suor̄ tam cōgrua vt patet ex p̄dictis ꝛ dicendis patebit dicta reddidit ꝓphetar̄ sermo nāq̄ ꝓpheticus ꝛ maxime de aduentu messie quē docūq̄ a iudeis exponit iudaice semper ꝛ vbiq̄ renitit iuxta eor̄ expositionem absurdā. ꝛ incōpossibilia cōtinet ꝛ inuenit mendax. Aſi vo de dño ihu ꝛ sibi ꝓtinentib⁹ accipit vt ex solio etiā que dicta sunt haberi p̄t. occurrit. consentit consonat ꝛ obedit. nihil impossibile. nihil absurdū ingerit ꝫ inuenitur verax. Adhuc etiā si ipe dñs ihūs vt a iudeis sibi est impositus p̄ artem sepe dictā faciebat miracula. p̄ quā artē fecerunt ea post monē eius apli ꝛ ceteri discipuli vt testimonio thalmud patet non p̄ semhāmeforas. ꝫ p̄ nomen dñi nr̄i ihesu christi fecisse miracla. Vnde sup̄ Ecclesiasten. j. cuncte res vel cuncta verba difficiles vel difficilia nō p̄t vir eas vel ea ploqui. Accidit q̄ Rabi eliazarum bendama mortuus est p̄ morsum serpentis venitq̄ iacob. i. iacobus vir de villa cathanea ad curandus eū ex nomine ihesu. i. ihesu filij pandera ꝛ non ꝓmisit eū rabi ismahel ꝫ dixit ei non licet tibi benadama. ꝛ ait illi permitte mihi ꝛ ego inducam cōtra te argumentū vel auctoritatem q̄ licitū est. et nequiuit auctoritatem inducere. et faciēs homo viuet in eis dictū est de mādatis vel ꝛ nūq̄ moriat in eis. Item in libro sebath hierusalem in distinctione cenomasarcim filius filij. rabiosue filij leui. glutiuerūt toxicon. s. vel aliud mortiferus. Venit itaq̄ vir ex nomine ysua. i. ihs pantherim ꝛ sanatus est vel quiuit cuiq̄ exisset aut ei quō ꝓtraxit cū. Ait ei verbo talis Ait ad eū remissius fuisset ei si mortuus non fuisset. ꝛ non audiuisset sicut ꝛ factū ei fuit sic. i. mortu⁹ est statim. Si quis diligenter aduertat has duas traditiones in nomine dñi nostri ihesu christi facta fuisse miracula iudaicar̄ scripturarum testimonio ꝓbabit̄ potro si dicatur p̄ artē opabant ea apostoli tanq̄ a xp̄o dño edocti dum viuerēt qua arte poterūt dici ea fecisse iā mortui qua etiā arte posteri eor̄ pueri ꝛ puelle ꝛ si per artem q̄s illi qua arte ipor̄ implorantes auxiliū apud xp̄m qua arte reliquie ipor̄. qua vestes. qua sandariola. qua baculi. patet ꝫ q̄ miracula xp̄i ꝛ suor̄ ita firmiter constāt q̄ nulla posſunt inficiari nequitia. Notandus ꝫ q̄ iudei iccirco in suprādictis traditionibus ꝛ alibi benpandera. i. filiū pāde ra. Alibi iebusua pantheria. i. ihesum pantherie noiabant: qr vt ait Johānes damascenus in. iij. libro leui quē sanctus lucas a ioseph ascendendo. quartum noiat genuit panthera. panthera autē genuit barpanthera. barpāthera genuit ioachim. Ioachim vero duxit annā q̄ valde erat honesta ꝛ laude dig. quemadmodum verus anna sterilis existens per votum ꝛ repromissionem samuelem peperit. ita ꝛ hec per preces ꝛ repromissiones adeo dei attulit genitricem. Hec Damascenus.

Contendit iudeus probare q̄ lex Moysi non est abolita

et hoc sic.

Secundū argumentum sic procedit ad idem. s. q lex moysi non est abolita sed adhuc observanda et arguit sic. Si lex bona est et a deo data observanda est: cuius cōtrarium decretū erit observandū si mandatū dei nō est observandum qđ cōtra consilium dabant nobis xpiani quō illud effugerēt maledictū. maledictus q non permanserit in omnibus que i lege scripta sunt. legislator nihil excipit sed vniuersaliter omnia mandat observanda. xpiani ut ad suū arbitriū legis et mandatorū observantiam determinat. Ad ista respōdet magister Alanus in suo quadripartito libro. in. ca. iuj. dicendo q lex mosaica diuino intellectu est intelligēda. Hic spondemus ergo legem bonā et a deo datam ac a deo quicqđ in ea scriptum est a diuino sensu intellectum suis tēporibus obseruatū et obseruandū esse sanximus. ea cū diuino intellectu itelligenda erant: quia si ad lītam accipimus multa repugnantia videmus. Cū cū dicat moyses. vidit deus cuncta q fecerat et erant valde bona Gen. primo. Quō in lege dicunt quedā esse mūda et quedam immūda ad lītam: qō enim immundū est quō est valde bonū. nec solum ea prohibent in lege que sui natura homini ad vescendū nociua sūt verum etiam ea que gustu iocunda et que vsu salubria ad comedendum esse sunt licet a deo dicta sint tamen ad se inuicem ad lītam oīno dissidēt. In exodo etiam inter alia pcepta de faciendo altare dñs moysi ibi pcepit. ca. xx. Altare de terra facietis mihi. in sequē tibus aūt sic legitur. fecit itaq moyses altare tumulatitiū ō lignis seruim et alibi fundauit baseo eneas. in introitu tabernaculi: multū itaq aduersum videtur vt aliud et aliter qđ dñs iubet p moysen ab ipso moyse agat. Aliud ergo qđ lītra sonat hic accipi oportet. Jtē ad litteram quomodo stare potest q deus prohibet Deute. xxij. ne homo araret in boue et asino. Vnus quodcūq aliud tibi placet: asino imponere non vetat lex: et ponere iugum cū asino quare nō licet. Ad pascua ducere bouē cum asino licebit. In pascuis enim simul esse et pasci lex permittit et arari simul prohibet et interdicit. Si autez propterea verat quia hoc alias immundū lex dicit. quare circa illud cetera q dicta sunt permittit et solum arare excipit: equus in lege animal immundū esse prohibet et alia multa. nec tamen arare bouem cum equo vel alio animali immundo in lege prohibetur: hanc non solum in his que dicta sunt mādatis sed inq̄ pluribus aliis legalibus cerimoniis cōtrarietatem videmus nisi ea competenti sensu intellexerimus. Discreto itaq et diuino sensu hec discutienda et intelligenda sunt. Siquo legem debito sensu accipimus omnia legis mandata debita obseruatione obseruare poterimus quedam ad lītam et sine vllo velamine figuraū dicta esse accipiendū et q̄dam vō ad figuram et profundo velamine ad vmbrata esse intelligere quedā ad tempus obseruari iussa sunt. quedā sine vlla tpis determinatione. que cū alterius sacramenti prenunciatiua erant et veritatis figuram fatentur suo tempe manifesto rei atq veritatis presentia oportuit vt eoꝝ remaneret prenunciatio et figura. Nam sicut vsu ipo loquēdi vtimur verboꝝ vetustitudinibus dicendo erit q̄dā futurū est ipmq erit prorsus obmittentes in presenti assumimus: est quodq ipm iam preterisse significātes vtimur fuit. Sic in rebus prēnciatiuis alicuius sacramenti vbi presens manifestatur sacramentum eius iam superfluo reseruaretur. figura seu signū que alicuius misterij significatiua nō erāt:

ꝫ apte seu fideiveritatem insinuāt seu carnis edificationem cōmendant ea a iudeis & christianis non ad tempus ꝫ imperpetuū obseruanda sunt earūq; transgressio nullo modo potest multa esse. hec Hanus

Conedit iudeus probare q̄ diuine sanctiones veteris testamenti non sunt mutate.

TErcium argumentū iudeoꝝ est ad probandum q̄ diuine sanctiones veteris testamenti nō sunt mutate. Arguūt ergo contra xp̄ianos sic. Si sermo dei ad tp̄s obseruandus est eoq; finone annullato alio tpe aliꝰ obseruandus est. Sicq; p tpm vicissitudines diuine sanctiones mutantur quo pacto ratū non erit qđ dr. psalmo cxviij. In eternū dñe permanet verbum tuū. & illud Math. xxiiij. Celū & terra transibunt verba autē mea nō trāsiēt. quid interest cur deus hoc animal im mundum iudicet illud mundū: & vt prohibeat: illo vti permittebat. quis enim audiuit. vt dicit ysai. xl. spiritū dñi. aut quis eius consiliarius fuit. vt istud agi permittat. illud prohibeat. fuisse obsequēdi. ergo ei obsequendum ergo ei obsequi summa virtus est. prohibuit fieri. ḡ iam non licet idq; si postea fiat peccatū eē dicimus ac pena debita puniendum. vt ergo seruemꝰ figuras contemnemꝰ lras vt seruemus alteꝝ que ratio ē dānare alteꝝ. Seruemꝰ lram. seruemus & lre figuram. maneat parua sensu nostro lra. maneat & vbo: & addat spiritualis & concessa nobis sit a deo misteriꝝ latentis intelligentia. Abstinemus a peccato qđ lex iubet. abstineamꝰ & ab eo si qđ est qđ p porcū figurat peccatū Non aremꝰ a bone & asino q̄d legislator prohibuit & si q̄ intelleximus q̄ asini & bouis copulamē phas est euitare imo pemñ est non euitare: ita & de ceteris: ita emñ lex adimpleta & adimplenda esse censet & adimplet. Solutio p̄dicti Hani vbi supra q̄ in nouo testamento diuine sanctiones veteris testamenti nō mutant ꝫ adimplent. Dicit ḡ q̄ sermo diuinus in nullo annullat: diuine sanctiones nō mutant. q; xp̄s non venit soluere legem ꝫ adimplere. Vñ ipe ait Matth. v. Amen dico vobis iota vnū aut vnꝰ apex nō pteribit a lege donec oia fiant: non igit vult eā soluere ꝫ adimplere vt patuit ē. ii. primo. ar. vj. & i. primo thesauro quarti pūcti eiusdē articuli. Lex emñ prohibet homicidiū: xp̄s tam & odiū. lex emñ prohibet homicidiū carnis. xp̄s et iam ipm appetitū cordis. nobis lex prohibet vti carne porcina & ea tunc ab eo abstinente abstinentia nobis necessaria erat quoniam veritatis future figura erat & figura seruanda erat donec adesset ipsa veritas figure tam pñs adest q̄to abstinere liceat. vt multi nr̄oꝝ abstineāt non solū ab ea ꝫ etiā oñi carne vno et eodem iudice se vestiꝝ dsq; huc. Moyses carnē suillā immundā nominat vti ea prohibet & pterea dictis q̄ vti ea nō licet. Moyses non alius ꝫ idē ipe carnem suillā dicit mundā et valde bonā & eā ad vescendū sicut cetera scribit deum fecisse bonā: et iō dicit q̄ vti ea licet. Postq; emñ enūerauit deū creasse vniuersa. pisces maris: volucres celi. cuncta aiantia terre in qb⁹ aia viuēs ē. non lōge infra subdit. vidit deus cuncta que fecerat & erāt valde bona. qđ valde bonum est nulla ex pte malū est. qđ vero nulla ex pte malū est. quō malū & immundū est. Quicqd ḡ in carne suilla necesse est a deo factꝰ considerat mundū & valde bonū est atq; vti licet. quia vbi p hoc aial voluptas & immūdicia figurat. immundū pter ꝺ aial eē iudi

catur. & ea immundicia vti nō licx. Si ergo hoc mundū & immundū aial esse intelligit & eo vti & nō vti a deo nobis permittit. eadem ratōe licet in boue & asino arare. & ꝓhibetur ne arem⁹ i boue & asino si melius nō pōt q deus ꝓmittit qui hec omnia hūanis vsib⁹ creauit. Sed bos q̄ vngulā findit & rumi nat & ad excolendā terrā omnino ydoneus est ꝓdicatorē ecclesie discretum designat in his que agit sensum habē tem qui mādata dei meditat. Hic apō se meditando ruminat die ac nocte nō solum sibi vtilis ⁊ alijs huic non est associandus in ꝓdicatione alter mori bus etiā indiscretus sensu. ideoq. & lit teris imperitus. q̄ non solū verbo ē inutilis ⁊ suo exemplo alijs nocuus ex istit. ḡo etiam lex ḡntium ad ifalia abo lita sit auctoritates sequētes ostendūt Fiet em̄ dōs ꝓ ꝓbetam Hiere. xxxj. & ad Heb. viij. Cōsummabo testamē tum nouū sup domū iuda: sup domū israbel. Quid vocauit testamentū no uū nisi legem euangelicā quā suscipiente vetus debuit cessare q: sic seruare non pōt vt q̄. Adueniente em̄ veritate debet vmbra cessare. Et Ysa. legitur sacrificia mea odiuit alia mea. Itē dauid ait in pō. l. Cum si voluisses sacrificium dedissem vtiq; holocaustis non delectaberis. Item dauid. Sacrificium & oblationē noluisti. aures aūt ꝓfecisti mihi. holocaustū em̄ ꝑ pecca to non postulasti. tunc dixi ecce venio & alibi. non in sacrificijs meis arguā te. holocausta aūt tua in conspectu meo sunt semp: non accipiā de domo mea vi tulos. neq; de gregib⁹ tuis hircos. Itē videmus etiam i magna parte ea que ꝑtinent ad legem veterē cessare. non enim est apud iudeos sacrificium vel hostia. non prophēta. non rex. nō tem plum. nō locus sacrificij. & quid plen⁹ q̄ singula in maxima parte abolita est lex. videt ergo q̄ lex moysi tam locus non habeat.

Contēdit iudeus probare q̄ circūcisio ꝓpetuo sit duratura.

QVantum argumentum iudeorum contra nr̄m fidei fortalicium est de circumcisione quam affirmāt duraturā ꝓpetuo & consequēter legem moysi arguūt ergo sic. Idē iudiciū videt esse ḡntium ad durationem agie post de lege antiqua. & ō circumcisione hoc em̄ xpiani concēdunt ⁊ circumcisio ineternū debet durare i populo dei. pater quia Gen. xvij. dāt in fedus sempiternū ergo et lex debet esse sempiterna. licet ad illud argumentum data sit solutio ū. li. j. ar. vj. in puncto. ij. Verūtamē vt adhuc clarius ceritas iudaica cognoscat in hoc passu nolo silentio ꝓtransire Dicendū ergo q̄ in veteri lege duplicem inuenimus circūcisionem vnā carnalem quā ipsi obseruant & aliam spūalem de qua dr Deutero. x. Circumcidite ḡgit ꝓpucium cordis vestri. & cervicem vram non indurescite. Et Hiere. iiij. Circumcidimini & auferte preputiū cordium vestrorum viri iuda Sic ⁊ etiam distinguere possumus de eterno & sempiterno q̄ habet duas significationes. Interdum enim ponit pro eternitate simpliciter vt in pō. Tu aūt dñe ineternū ꝓmanes Et illud Hieremie. x. Dñs autem deus verus est & ipse deus viuens & rex sempiternus. Aliquando vero accipitur pro duratione finita: quale est illō primo Regum. xxvij. Credidit ergo achis dauid dicens. Multa mala operatus est contra populū israbel. erit ⁊ mihi seruus sempiternus. manifestum est q̄ hic accipitur sempiternum pro duratione finita: quia non poterat pl⁹ durare ista sermo ⁊ cōz vita simile habet Gene. xxvij. vbi dicit q̄ oderat

semper esau Jacob. Quando ergo dicebat q circumcisio debz durare i sempiternum. Si sit sermo de circumcisione spirituali indubitanter est verum q simpliciter in eternū debz esse in populo dei z anīa que cum est cū prepucio peccati est extra populum dei quātum ad meritū. Si vo loquaris de circumcisione carnali accipe similiter sempiternam scdo modo dictum: q ꝯdiu lex durauit que soli vni populo precipiebatur debuit durare signū quo ille populus ab alijs gentibus distinguebatur z cessante lege signū etiaz debuit cessare. Et ideo dicit Gen. xvij. q circumcisio data est in signū ꝓpter quod ꝯdiu ille populus seperatus fuit ab omni gente in deserto nullus eoꝝ circumcisus fuit ꝯ intrantes terram promissionis plenam diuersis populis omes simul fuerunt circumcisi in galgalis. vt habet Josue quinto ca.

Contēdit iudeus probare q si sabbatū cessat lex noua nō est est a deo

Vltimum argumentū iudeoꝝ est de sabbato ex cuius cessatione arguunt legem nouā nō esse a deo sic. Illa lex que contrariat preceptis diuinis non est a deo: ꝯ lex euāgelica est hmōi ergo nō est a deo. Maioꝛ est manifesta quia deus nō potest sibiipi esse contrarius. ꝯ minoꝛ ptz de observatione sabbati quā deus precepit in veteri lege. lex vo euangelica huius observantiam tollit z ꝓhibet: ergo est contraria deo non ergo est a deo. Respondet q in tali precepto duo sunt consideranda. Primū est q propter reuerentiam dei cessabat ppl̄us ab oi opere fuilꝛ liberius diuinis vacare possz z istud erat morale. per hoc em̄ precipiebatur q homo aliquo tpe vacet rebus diuinis. iuxta illud p̄s. xlv. vacate z videte quia ego sum deus. z sm hoc cōputat inter precepta decalogi moralia z lex que hanc observantiā in se ꝓhibere et esset contraria ordinationi diuīe et non posset esse a deo. Sz lex euāgelica hanc observantiā nō tollit ꝯ precipit. vt patet de diebus festis z alijs festis in nouz lege ordinatis. Sed considerādum est in dicto precepto erat taxatio tēporis vel diei. s. q hec observantia fieret tali die determinata. z istud erat ceremoniale. z ideo hoc mutari potuit z debuit ꝓpter rationabilem causaz. Judei em̄ colebant diem sabbati i memoriam creationis rerū: qō inuit moyses Exo. xx. dicens. Memento vt diē sabbati sanctifices. Sex diebus fecit deus celum z terram z requieuit die septio ac si diceret: completo ope creationis statim debuit ordinari dies cōmemoratiua ipsius creationis. homo etiam fuerat factus sexta die: et ideo primū diem post suā creationē debet expēdere singulariter ob reuerentiā dei. cetera vo ad sui necessitatē. In noua aūt lege illa dies q debuit observari ad vacandum deo non solū debet nobis reducere ad memoriā beneficiū creationis. ꝯ etiam innouationē spiritualem q̄ inchoata ē in xpi resurrectione. z sō sabbatū mutatū ē in dñicū diē in q̄ christus resurrexit. Significat enā dñica q̄ est octaua dies. octaua diē resurrectionis in q̄ pfectꝰ requiem expectam⁹. Hic est q messias nr̄ dñs ihs xps postq̄ factus ē. xxx. annoꝝ soluit q̄ntū ad partē istā sabbatū curādo leo infirmos. z dādo eis licētiā lectulos asportādi Johis v. z spicas discipuli suis esurientib⁹ ꝓfricādi Marci. ij. Cetera quēadmodū de circūcisiōe dcm̄ ē ꝓbatiꝰ q data fuit i signū. sic z sabbatū vt hī Exo. xxxj. c. Sabbata mea seruabitꝭ qz signū sūt inter me z vos ac gñatōes vras. Itē in libro biza. s. omnipere. q. yom tob. talit

scriptū est. Dixit rabi iohanan. Omne ꝓceptū qđ dedit deus scis t bñdictio: israeli dedit eis publice ꝓter sabbatuz qđ dedit eis in secreto sicut dictum est Exo. xxxj. Inter me t inter filios israel. si sic est nō sūt obligati. goy. i. xpiani vel alie gentes ad sabbatū. Ex oib⁹ bijs ꝓz q nō sunt obligati ad seruandum sabbatum xpiani nec alie gentes Itē cōtra obseruantiam circūcisiōis t sabbati adducit rō nō parū efficax. ex duabus traditōnibus sicut notatur in pugione. c. xj. tercie ptis. tercie distinctionis. quaruz prima est illud qđ in myd̄as rulyn. i. glosa psalmo ꝓ talis scriptū est pō. lxxiij. Et oia cornua impioꝝ confringā: t exaltabunt cornua iusti. cornu nō est dictū ñ cornua. Decez eēt cornua sūt que dedit deus sanctus t bñdictus israeli. Cornu abrae ō quo dictū ē Esa. v. Vinea fuit dilecto meo in cornu filij olei. Cornu ysaac de quo dictū est Gen. xxij. Et ecce aries vnus retentus in dentibus q cornua sua. Cornu ioseph. i. cornu regni de quo dictū est Deut. xxxiij. Et cornua rinocerontis cornua ei⁹. Cornu moysi de quo dictū ē Exo. xxxiij. qz cornuata erat facies eius. Cornu ꝓphetie de quo dictū est. j. Reg. ij. t ornauit anna t dixit. Exultauit cor meū in dño: t exaltatuz est cornu meū. Cornu legis de quo dictuz est Abacuc. iij. Et cornua duo de manu eius. Cornu sacerdotij de quo dictū est pō. cxj. Cornu ei⁹ exaltabit in gl̄ia. Cornu leuiticū de quo dictū est. j paralip. xxv. Hinc isti filij heman vt dēcis regis in ꝓphis dei ad exaltandum cornu. Cornu iustin de quo dictū ē pō. xcj. Et a cornibus vnicornium exaudisti me. Et cornu regis messye de quo dictū est. j. Reg. ij. Et dabit fortitudinem regi suo t sublimabit cornu messye sui. t sic est dicēs pō. cxxxj. Ibi germinare faciaz cornu dauid: paraui lucernaz messye meo. Nū aūt peccauerūt israel ablata fuerūt eis t data sunt gentibus seculi. Sicut dictū est Daniel. vij. cap. Post hec videns fui in visione noctis t ecce bestia quarta terribilis atq mirabilis t fortis nimis: t dentes ferreos habebat magnos comedit t cōminuit t residuū pedibus suis conculcauit. t ipa dissilis ab oibus alijs bestijs q fuerunt ante ipam t cornua decē habebat Assimilate sūt eīs gentes: sicut hmōi feris t oīni tpe in quo gentū seculi cornua fuerūt stantia. Cornua israel erūt confracta sicut dictū est Treno. ij. Cō fregit in ira furoris oīe cornu israel

Qualiter aūt legalia de⁹ iudeis abstulerit ꝓ rōnes t significant sabbatū t circūcisionē t qualiter eis ista duo t alia dyabolus restituerit habek apud eos i thalmut in libro mayla impereq. i. distinctōe qu e icipit q seruzbbae. Nua dam vice decreuit regnū neḡ. i. romanū q non seruarent iudei sabbatū t q nō circūciderēt filios suos. t vt cognoscerent menstruatas. Tūc iuit rabi ruben. cercinauitq se more scz romanorum. Cumq iuisset t sedisset cū eis. ait illis. Qui habet inimicū depauper eū vel ditat. Dixerūt ei depaupat. Dixit eis si ita est non faciant iudei opus in sabbato vt de pauperk. Dixerūt romani benedixit. abrogauerūtq decretum Rursūq etiā dixit eis. Qui habet inimicum debilitat euz an fortificat. Dixerunt ei: debilitat. ait eis. Si ita ē circūcidant filios suos octauo die vt debilitentk. Dixerunt. Optime dixit. Et cassauerūt illud. Iteruz dixit eis. Qui habet inimicum multiplicat eū an diminuit eū. Dixerunt ei, diminuit. Dixit eis. Si ita est non cognoscant menstruatas. Dixerūt. benedixit: t cassauerūt illud. Demū perpenderunt q iudeus erat t restituerunt decretum vt prius. Dixerunt ergo iudei. quis ibit t irrita

bit statuum illud. vadat rabi symeon qui didicit facere signa ⁊ mirabilia. p̄ eum vo vadat rabi eleazar. Egressus est eis itaq; obuiaz ventamalyon .i. demoniū sic vocatum ⁊ ait: est placentia vestra vt vadam vobiscū. fleuit rabi symeon: ⁊ ait ancille domus patris apparuit angelus ter. nobis aūt nec semel ventat: ergo miraculū vndecunq; Precessit igit ventāmalyon ⁊ intrauit in filiam cesarie. Cūq; pueniissent dixerunt ventāmalyon egredere. vocat⁹ ergo egressus est ⁊ abijt. Dixitq; iudeis cesar. Postulate ḋcquid est vobis ad postulandū. Introducti sunt igit i domū thesauri vt tollerent quicquid vellent. inuenerunt q; chartam illam in q̄ scriptum erat dictū statutū ⁊ ruperunt eam hucusq; tbalmut. Animaduertat prudētia tua lector q̄ p̄ istas duas tradiciones habeb̄ euidenter q̄ deus abstulit a iudeis p̄ romanos sabbatū ⁊ circuncisiones ⁊ alias cerimonias. Confregit quippe in ira furoris sui omne comu coz de quibus vnuz erat lex vt paulo ante dictum est ⁊ nunq; restituit eis. nec p̄ se. nec p̄ angelū. nec p̄ ꝓphetā nec p̄ alium virum sanctū. Sed ipi in dei recuperauerūt circūcisiones ⁊ sabbatum ⁊ cetera hmōi p̄ dyabolicū miraculum: vt in ꝓma traditione ostē sum est. Nullus ergo viterius nisi sit demoniacus corseruare debet ea que deus abstulit. ⁊ dyabolus tam liberis se iudeis visibiliter ingerendo instituit. quando eīm vel vbi vnq; scienter dyabolus bonū homini aliquod nisi fere vbi ꝓspexit malum maius: et montes pessimam sibi ex eo immere finaliter ꝓcurauit. Cui vnq; boni aliquid nisi fallendi studio ꝓpasit nunq; non ipse est qui primos hominēs quasi eis viliter consulendo fefellit. none ipse est qui contra sanctum Job ipm etiā dominū ꝓuocauit Job. ij. c. ¶n ignorāt iudei miseri q̄ dyabolus fuerit qui patres suos ad adorandū vitulum mentiendo protraxit. vt habet in libro sabath impereq. qui incipit dixit rabi aqba in fine. xl. dierū venit sathan ⁊ peruasit mundum ⁊ induxit tempestates maximam in aerem ⁊ dixit isral. Vbi est moyses. Dixerunt ei. Ascendit in montem. Dixit eis tam peruenerunt sexte hore ⁊ non respexerunt sup eo. fuit ergo mortuus est ⁊ non curauerunt sup eo. Ostendit ergo eis similitudines feretri eius in nube. hinc est q̄ dixerūt ad aaron quia hic Moyses vir qui fecit nos ascendere de terra egypti nescimus quid factum est ei. ⁊ quid scriptū est consequenter ⁊ dixit aaron. abstrahite inaures auri que sunt in auribus ⁊c. Et accepit de manibus eorum ⁊ formauit illud in forma ⁊ fecit illum vitulum fusorie ⁊ dixerunt. Isti sūt dij tui israel ⁊c. His sic premissis dicatur iudeis vt attendant que sit eorum prudētia. quis sensus qui dyabolum volunt habere suspectum in recuperatōne circuncisionis ⁊ sabbati. qui patres eorū ad faciendum ⁊ adorandum vitulum ⁊ ad attribuendum sibi magnalia que deus fecit mēdacijs ⁊ falsis prodigijs tam studiose ꝓtraxit. Euidenter ergo apparet q̄ intentio ⁊ studium dyaboli ac voluntas erga bonos nunq; est nisi mala. quare satis est manifestū q̄ grādis est stultitie ⁊ q̄ magna insania ⁊ q̄ immensa iudeorum vecordia qui circuncisionem ⁊ sabbatum ⁊ alia que deus eis abstulit ⁊ dyabolus reddidit non cessant obseruare. Supradictis adhuc videt addendum id quod de sabbatho scriptum est in bereshit minor. vbi dicit Gen. ij. Et benedixit deus diei septimam dominus rufus nequaz questiuit a rabi aquibar ait ei. quid est inter dic ⁊ dico. dixit ei rabi aquiba. et quid est inter virum ⁊ viros. dixit ei. q̄d

dixi tibi: q quid dixisti mihi. Ait ei. dixisti mihi in quo differt sabbatū ab oībus alijs viris. Dixit sibi. decedit rex ꝑter gliam suā. sic quoq; voluit deus istū dicē honorare. vnō tu facies me scire istud. Dixit ei flumus sabbatian⁹ arguit hoc qui trahit lapides p totam septimanam q in sabbato quiescit. Dixit ei de longe attractum tu trahis mihi Admiror: dixit ei. Ecce ille q facit ascēdere mortuos arguit Omni nanq; die est ascendens q non in sabbato. Fuit q temptauit in parte suo qui ascendit oībus diebus q in sabbato non ascendit post sabbatum scisitatus est eū et ait ei pater exquo mortu⁹es fecisti te iudeum admiror q̄ebiem ascendisti oībus diebus hebdomade q in sabbato non ascendisti. Ait illi. omis q non obseruat sabbatū spōte sua apud vos obseruat cum hic malo velle suo. dixit ei q cuiusmodi labor est vobis ibi. Ait ei oībus diebus septimane iudicamur. in sabbato aūt quiescimus. Reuersus est ad rabi aquiba q dixit ei. Si est fm verba tua q deus scīus q benedictus p quiescē in sabbato vult honorare non mutat in eo ventos. nō faciat descendere pluuias. non fluctuet mare in vndis suis. Dixit ei rabi aquiba habet se in istis deus sicut is q transfert p quatuor vinas. Si vis lector figmenta hec iudaica cōtra ipos cōuertere dicas quēadmodū flumius supra ficus fuit signū obseruandi sabbati quādo p totā hebdomadā currebat trahendo lapides q quiescebat in sabbatis vt ipi fabulant. sic est nunc efficax argumentū nō obseruādi sabbatū. q; nusq; sub celo sit flumi⁹ q magis quiescat in sabbatis q̄ in ceteris diebꝰ. Per totū quippe mundū discurrūt mercatores q sic ducunt medicinalia variaq; pigmenta ex India que est in oriente vsq; ad hyspaniam que est in occidente. q a meridie vsq; ad septentrionem in que est vsq; ad anglicos q nouā regiones scotos q sic vsq; ad totū mundū. qō si verū esset iustitiam sibi narrarēt q nomē patrie vbi talia esset flumina iudeis ꝓcurātibus nō tacerent. Ite mḡr iohānes valisoletanus cōuersus in libro de cōcordia legum dicit q istud de lapidū flumine nō est verū: nec dicit hoc p aliquē sapientē nisi p cōmunit atē ipor rabinorū iudeorū ad ipor confortationē q gaudiū sui cordis quoniā hoc nō scribit i aliqua scriptura autētica. nec in aliq̄ libro aristo. de mirabilibus locorū. nec in aliquo alio loco. q̄ in libris solūmodo iudeorū ad ipor confortationē explicat. Hec ille. Ad aliud do figmentum de mortuo nō ascendente in sabbato dici potest q dyabolus veritāma lyon vel aliquis alius potuit assumere figuram patris rufi antedicti q facere ac dicere que dicta sunt vt iudeorū circa obseruantiam sabbati confirmaret errorem. Ad tertium dicitq; q qui non obseruat apud nos spontaneum sabbatum apud mortuos obseruabit cum coactus etc. vtū. Ergo abraam q ipi alij sancti q nunq̄ coluerūt sabbatū punient p totam septimanā cū infidelibus q cōpulsi requiescent in sabbato. hoc aūt falsum esse quis dubitat. Et aūt abraam non coluerit sabbatum habet in bereschi minori. Sup illud Gene. ij. vbi dictum est. Et benedixit de⁹ diem septimū. dixit rabi iohānan abraam non est scripta de eo obseruantia sabbati. Hec ex pugione vbi. ō. Possumus etiam nobis assumere demonstrationē q sabbatū verū quod significat quietē. vt pz Deut. v. c. sabbatū. d. ḡes dñi dei tui est dies dñica quā nos xpiani obseruam⁹. qm̄ fm sapientes iudeor⁹ talmut vt notat mḡr iohes valisoleta⁹ ꝓuersus i lib. ō. xxxdia legū. titulo. iij. c. x. ꝓma conuictio solus q in

neque fuit in principio creationis mūdi facta fuit die lune ad ḡnḡs horas et ducenta ꝛ quatuor minuta horę. Et q̄ ezrus nō dicit nisi sex diebus operaberis ꝛ die septima requiescęs. ꝛ nō dixit qua die signata inciperent computari illi sex dies. Esset rōnabile q̄ computatio incipiat a die istius cōiunctionis solis ꝛ lune. q̄ hec duo luminaria distinguunt diem ꝛ noctem. Que conuētio vt predicit facta est die lune. ꝛ sic dies septima est dies solis que est dies dñica vt obseruamus xp̄iani. Est etiaz alia ratio. quoniam in ista die saturni quā iudei obseruant est magna mutatio fm stellas ex diuersitate dierū ꝛ locoꝝ fm longitudines ꝛ latitudines terrarū. q̄ hierusalem est in longitudine. lxvj. graduū. Et ista terra valisoletana regis castelle est in longitudine lxvj. graduū. Et est differētia inter hierusalem ꝛ istam terram plusq̄ quatuor horarū. Item est alia differentia inter ista fm motum puncti altionis spere none p quem mouent poli. ꝛ sic a tēpore quo lex moysi data est vsq̄ ad ista tpa est facta mutatio ꝛ differentia plusq̄ p ḡnquaginta gradus. ꝛ isto polox motu mutare sunt lōgitudines ꝛ latitudines ꝛ mutati sūt dies ꝛ noctes in oibus mūdi partibus vsq̄ ad ista tempora ꝛ fm diuersitatē terrarū supradictā hodie iudei vnam horam illi⁹ diei sabbati sibi precepti nō obseruant. nec illam met diez a moyse illio temporib⁹ institutam. Talis mutatio potest clarissime cognosci ex mora quā fecit sol spacio vni⁹ diei stando imobiliter tempore Josue: ꝛ etiā ex retrocessione solis decem lineis in horologio Achas tpe regis ezechie. Et si iudei dicunt fm supradictā rationē q̄ idē debet iudicari ō die dñica fm xp̄ianos. Respōdeo q̄ hec obseruantia quā obseruant christiani non dependet a die dominica ratione diei dominice: sed ratōne resurrectionis christi veri messye in qua die ipe resurrexit. nec obest mutatio facta ex quo manet ipa principalis ꝛ p̄cisa causa quare fit sez memoria creationis mūdi ꝛ resurrectionis sancti messye ꝛ adhuc non obligarent seruare p̄dicta. nec etiā sacrificiū ꝛ obseruatōes septimarū ꝛ pollutionū ꝛ aliox similium. posito q̄ ad terram pristinā reducerent: qō est impossibile ꝓpter diuersitatem locox terre fm longitudinē et latitudinē. ꝛ terrarū etiam constellationes fm imaginationē sapientum. et iste est magnus defectus legis. s. q̄ oia que legis erant nō obseruari debebāt in omni loco mūdi quod non est in lege christi veri messye. quia in omni loco ꝛ quacunq̄ parte terrax tenent xp̄iani legem sancti messye firmiter obseruare. Sanctus Bernardus in suo euangelio eterno assignat duodecim priuilegia diei dominice ꝓpter que sabbatū non imerito in dominicā die mutata est. Prima est q̄ fuit prima omnium dierū. Secundū q̄ erit vltima dies presentis vite. Tercium. quia diez dominicam nulla precessit nox. Quartū q̄ ei nulla nox subsequet. Quintū. qa in eo creauit deus celum ꝛ terraz. Sextum. q̄ in eo creati sunt omnes angeli a deo ꝛ boni in paradiso gratificant ꝛ glorificati sunt ꝛ econtra mali angeli i eodem die peccantes de celis ad inferos expulsi sunt. Septimū. q̄ fm ozosium in die illa primo precepta data sunt filijs israel. Octauū. q̄ in illa die christus incarnatus est. Naz vt testat magister hystoriarū die qua dixit deꝰ fiat lux visitauit nos oriēs exalto ꝛ christus incarnatus est. In hōi mysteriuz ꝛ figurā datū fuit māna i die dñica sic ait sup Exo. origen. Hoc q̄dē pbat p hoc q̄ i. xvj. c. dictū ē. Sex dieb⁹ colliget ꝛ illō. die āt sexta duplū colligent.

patet esse dicē sextā vocari illū q̄ sabbatū p̄cedebat q̄ est feria sexta. ⁊ ex h̄ patet q̄ mānā die dñico datū fuit. Et esset dierum cōtinuus collectū fuit. Septima aūt die cessatū est: ⁊ p cōsequēs mane initiū a prima die dñica exordium sumpsit. Nonus q̄ in die dñica xp̄s destructis inferni claustris captiuam ducens captiuitatē. ac sc̄os p̄x alios de lymbo eripiens triumphalr a mortuis resurrexit: cui⁹ resurrectio nr̄e resurrectōis exemplar est. Decimus. q̄ die dñico spūs paclitus discipulis datus est. Undecimū. q̄ in die dñico erit resurrectio mortuor̄. ⁊ reddet de⁹ vnicuiq; s̄m opa sua. Duodecimus q̄ in die dñico erit initiū ⁊ cōtinuatio sine fine laudū dei ⁊ dñi nr̄i ih̄u x̄pi veri messye in gl̄ia sempiterna. Unde Esa. vlti. Et erit semē eor̄ ex sufficientia mēsis ex mense suo ⁊ ex sufficiētia sabbati in sabbato suo. istud est seculū futurū q̄ totū erit sabbatū. i. requies.

Et nota q̄ mensis legitime dicit̄ hebreides hebraice: ponit̄q; apud eos p̄ p fectōne numeri oim dier̄ in q̄bus luna p̄ficit cursum suū. Cū luna quippe eōputant iudei ⁊ nō cū sole. Mensis ergo hic vt ait b̄tus Greg. p̄ pfectōne positū est: ⁊ sabbatū p̄ requie in q̄ servile opus fieri nō licebat. Erit ergo semen eor̄. i. apostolor̄ ⁊ sc̄or̄ p̄dicatorū facientiū filios spūales. ex mensis sufficientia. i. ex sufficientia pfectionis vite p̄ntis. in mēse suo. i. in pfectōe glorie sue in futuro. Sicq; semen auditū ex sufficientia sabbati. i. requiei in diebus dñicis ⁊ festiuitatibus aliis ad audiendū verbū dei necnō ex sufficientia requiei a vicijs ⁊ p̄tis in vita p̄senti erit in sabbato suo. i. in sempiterna requie sua: in vita futuri seculi. q̄ totus est sabbatū vt p̄dictū est. Et si quer̄ quare fuit ordinata quies diei septime p̄ iudeos die sabbati ⁊ nō alia dies septimane. Refidet supradict⁹ magister iohes in eodē lib. ii. iij. c. viij. q̄ ad h̄ fuit triplex ratio. Prima est q̄m s̄m astrologos maior cōiunctio saturni cum ioue fuit in capite arietis ascendente aquario q̄. est dom⁹ saturni que cōiunctio necessitauit ⁊ coegit ppl̄m iudeorū vt starent in captiuitate egypti qua dringentis annis: ⁊ q̄ inde educerent i manū forti ⁊ brachio extento. ⁊ q̄ sibi facerent miracula extra naturā. Et iō fuit in die saturni dies sabbati ordinata in memoriā exitus de egypto ⁊ in memoriā cōiunctionis saturni ⁊ ioris in domo aquarij: vt dictū est. Et ratio q̄re magis firmauerūt se sup saturnū q̄s sup ioue est. q̄ saturnus est altior. Itē q̄ ascendens cōiūctionis fuit aquari⁹ que est dom⁹ saturni secūda. Item p̄pter alias p̄prietates q̄s iudei ⁊ terra ip̄or̄ habent cū saturno s̄m q̄ dicunt astrologi ⁊ vlterius declarabo. ⁊ ideo ordinatū fuit a iudeis q̄ dies septima q̄ nihil opari debent q̄ esset in die saturni: ⁊ q̄ essent in tenebris ⁊ sine candelis: etiā que ponūt astrologi debere obseruari in die saturni vt liberent homines a damnis suis ⁊ influentia effectiua. Secūda rō est: q̄ ista die saturni planete infectiui ⁊ damnosi habent singularē potestatē. q̄m p̄ma hora noctis diei sabbati est hora martis s̄m cōputatōem horar̄: vt iudei cōputant ordinādo primo nocte: ⁊ postea diez. Et prima hora diei sabbati est hora saturni. qui duo planete sunt damnosi s̄m astrologos: ⁊ sic in die illa naturali. dō nosi planete habent suā influentiam damnosam singularem. Et sic scripsit rabi abraam in glosa sua quā fecit sup decem p̄ceptis super illo specialiter Memento vt diem sabbati ⁊c. Dicit istud p̄ceptum fuit p̄pter speram saturni: ⁊ qualibz die in hebdomada habent ⁊ stelle mobiles ipsa rum quelibet

vnam dīē in qua magis apparet ipsaꝝ virtus.ꝛ qm̄ vna die in hebdomada ꝙ eſſent tenebant in signū ꝛ memoriam creatōnis mūdi.vt dictū eſt. Ideo ordinauit eis moyſes in mara ꝙ iſta dies requietōnis eſſet ſpecialr ꝛ signant illa dies ſaturni que eſt ſabbatū i qua ſtelle ꝑdicte dānoſe habēt poteſtatem ꝛ influentiā ſingulares:vt ab iſtarū dānis ꝛ infectōibus tuerent. Tercia ratō eſt ꝓpter poteſtatē illis planetis datas ſup iudeos ꝛ terrā ſuam.qz ſm aſtrologos iudei ſunt ſub cōſtellatōne martꝫ ꝛ ſaturni.ꝛ ſic ꝑ experientiā ptꝫ qm̄ quādo ſaturn⁹ eſt in domo caſus ſui.ꝛ habet aſpectuꝫ a malis ꝛ damnoſis aliis ſtellis.tūc euidēter apparet malū op⁹ aliqō in iudeis ꝛ hoc ſepiſſime ſum expt⁹.ꝛ ſm cōditōnes ſuas videnr eſſe de natura ſaturni ,put dixit Ptolomeus ꝙ de natura ſaturni eſt miſeria ꝛ caſus ꝛ ppl's captiuus ꝛ malaꝝ conditionū.vt ſunt iudei.Et ideo diebus ſabbatinis:ꝛ aliis diebus vbi erant ꝓdicte planete in exaltatōibus ſuis faciebant plura ſacrificiaꝯ in aliis diebus vt ab iſtarū planetarū dānis ſpecialr eſſent ſalui.,put ꝙ glo.rabi abraaꝝ euidenr⁹ demōſtrat quā fecit generaliter ſup legē.ꝛ ꝓbatū eſt ꝙ dicta aſtrologorū.que ego allegaui in declaratōe quā ſcripſi ſup glo.ꝑdicti rabi abraā abenagra.ꝛ iſta talia cerimonialia priuanda erant in cōplemēto legis in aduētu criſti.qm̄ ipſe venit ꝓ ſalute aiarū.Et vt tales opiniones falſas totalr aboleret que ydolatriam ſapiunt apparent.Et cauſa finalis legis cōplementi non eſt res corpalis ſz p⁹ſpūalis:ꝛ in vnitate dei obſeruantiā in hebdomada in memoriā creatōnis mūdi que fuit cauſa finalis mutatōnis legis.,put diximus. Cōnabile erat in cōplemēto legis ponere illam diem que eſt dies requietionis ꝛ illam aiam ſupfluam aliā quam dicunt cum eo venire.,put dixerunt ꝙ texr⁹ dicit quieuit ꝛ aiauit.Exod.xxxj. Aiam aliā creauit boi die ſabbati qō eſſet die ſolis que eſt dies dñica.ꝛ iſta die dñica xp̄s a mortis reſurrexit: vt demonſtraret mūdo aiarū ſalutē.ꝛ ꝓpter iſtā diem vere dicit aiam aliāz venire.Qm̄ ꝓpter reſurrectionez xp̄i ale ꝓpetuo vitā habent.ꝛ hoc ſignauit ꝥll gaſel pbus dicens in reſplēdore ſolis ſaturno nō indigem⁹.hucuſqꝫ ꝑdictus doctor. Pater ergo quare iudei obſeruant dīē requietōnis hebdomade in die ſaturni.et lz dies requietōnis ab oib⁹ de mūdo ſabbatū dicat:qz ſic ſabbatū interpretat vt ſupra patuit.qz tm̄ nō ea intētione qua iudei ſabbatū ſuū appellant. Ideo nō dicm ſaturni:ꝫ alīū colunt.vt videlicet dīē dñicam nos xp̄iani oibus ſupſtitiōibus exclusis in memoriam reſurrectōis xp̄i tali die factā ꝛ future reſurrectōis:tali die fiendam vt ſupra dictū eſt. Itē poſſim⁹ adducere contra iudeos auctem magiſtri ꝥll ſouſi cōuerſi in lib.bellor dei. In quo diſputant cōtra iudeos ſm opiniōes thalmut.vbi dicit ꝙ ſm iudeos nō eſt incōueniēs dicere omia feſta ꝛ ieiunia remiſſionū ꝛ indulgentiarū poſſe mutari.ꝛ texr⁹ vocat ipa ſabbatum ſicut ipſummet ſabbatū.ꝛ ꝓbant hoc Leuit. xxiij. Hec ſunt feriē dñi quas vocabitis ſctās.ꝛ glouerūt dicēres vocabitꝫ .i.poſito ꝙ errent ſcienr vel ignoranter. qm̄ illa debent feſta ſimpliciter reputare.ꝛ ſic nō debent iudei incōueniēs reputare ꝙ illi qui recipiūt legem ſancti meſſye die ſabbati in die dñicam commutarūt ꝓpter rationes ſuper⁹ allegatas.Et de hoc xp̄s in euangel.Marth. xij.reſpondēs eis qui dicebāt ihesum xp̄m nō licere in ſabbato curare. dixit filius hois habet poteſtatē ſuper ſabbatum.

Contēdit iudeus probare q̄ ihesus christus non est verus messyas: qr non venit in nouissimis diebus.

Certū argumentū nitit ostendere ibm xp̄m saluatorē nostrum nō esse verū messyam in lege et ꝓphetis ꝓmissum. Arguūt ergo iudei sic. verus messyas debet venire in nouissimis diebus: ꝫ nōdū sunt dies nouissimi. ergo nōdū venit messyas. Maior patz Esa. ij. qō exponit ad ffam de messya vbi dicit. Erunt in nouissimis diebus. Minor satis ptz. Ad illud argumentū dicendū q̄ dies messye dicūtur nouissimi habendo respectū ad ordinē. habēdo respectū ad eratē. habē do respectū ad sacram scripturā. Primo ad ordinē. qr sex milia diuidendo & ordinando p tres dualitates: sic mentirat duratio mūdi ffm iudeos. & duo nouissima millenaria dicunt dies messye. ptz p Canadū beltan. Dñ in thalmut in libro q̄ dicit eanbedrin. qui sonat sacerdotes magni. inuenitur ꝺ q̄ sequit legerūt in studio helye q̄ sex milia anni mūdus habet durare duo milia vanitatis & duo milia legis. & duo milia messye. & sequit. Et ꝓpter nostra pcā que sunt multa transierūt ex illis que ꝓterierūt. hec ibi. Et cū hoc dicit thalmut quasi transierant de duobus milibus anno messye q̄si sexcenti anni. & post illud tēpus transierūt iam q̄si. dcccxlij. anni cū illo numero sex miliū annoꝝ. videt cōcordare btūs ysidorus sup penthateucum. sup illo passu Enoch septimꝰ ab adam q̄ placuit ꝺo. translatus est. Dicit ibi enoch septimꝰ ab adam septimā requiem significat. Transactio nanq̄ sex milibus annis & renouato celo ac terra. factoq̄ iudicio transferent sancti in vitā eternā. Nūc vide cecitatē iudeoꝝ: ipi cōputant annos a creatōne mūdi sicut nos a natiuitate xp̄i: & dicūt q̄ isto anno in quo nos cōputam⁹ mille. cccclx. annos dñi sunt. a creatōne mūdi q̄nq̄ milia. cccc & sic ptz q̄ de duobus milibus annis messye iaz trāsierūt ffm eoꝝ cōputum mille. ccxx. anni q̄bus debuisset venire messyas. & cū nō sit numerus annoꝝ vltra sex mille. vt dictū est. & ipe debet regnare duob⁹ milibus annis. quō ꝺ ē possibile cū non restant ffm cōputū suum nisi. dcclxxx. anni. Ité ipi assignāt in ꝓdicto numero annoꝝ determinatū tēpus messye. scz finitis quatuor milibus annis a creatōne mūdi vt reseruētur duo mille ꝓ messya. Nūc attende q̄d dicit Esaias. c. lx. in fine minimus erit ibi mille: & parulus in gentē fortissimā. ego dñs: in tpe eius subito faciam illud. O iudee tu determinasti tēpus messye. & vide q̄d dicit deus. Ego dñs in tpe eius. scz messye subito faciā illud. Sup quo ꝺbo dicit glosa hebraica. si fuerint boni ante tpus suū. & si nō fuerūt boni in tpe suo. ergo necesse est q̄ iudei concedāt ffm suā glosam vnū de duobus. Vel q̄ ipi fuerūt boni vel nō boni. Si boni. ergo messyas venit ante tpus suū. scz anteq̄ inciperet numerus q̄nq̄ miliū. Et si fuerunt nō boni sicut ipsimet cōcedūt in dicto ꝓbabito q̄ ꝓpter peccata sua multa transierūt. scz anni q̄ ꝓtericrūt. necesse ē q̄ tūc concedant ffm suā glosaz q̄ in tēpe suo venit. s. finitis q̄tuor milib⁹ annis in ꝓncipio q̄nti millenarij ānoꝝ. & sic habēt ꝓcedere nēcio q̄ ffm suū numerū iā sūt mille & xviij. anni q̄ natus ē messyas. Et si dicant q̄ nos cōputam⁹ plus anticipando tps. Dico q̄ licet simus differētes cū eis in cōputatōe quinorū a creatōe mundi stante tū suo numero in veritate. iz anticiparet tps adim pleuit q̄ ꝓmisit. Sicut si aliq̄s rex ꝓmisisset tibi castrū vsq̄ ad diē signatū

extremū sex anni. Si aūt illud tp̄us vt puta in medio anni vt' al's tibi dederit castrū certū est q̄ adimplenit p̄missoz ⁊ sic nos xp̄iani stante numero iudeorū cōputabim⁹ eū ingressū q̄nti mille nariz ⁊ dicem⁹ q̄ sūt sex mille.cccc.lxij. q̄ venit messyas. stante tū cōputatōne nr̄a a creatiōne mūdi. Dicem⁹ q̄ messyas venit infra duo vltima millenaria Cū ergo p ordinē ⁊ respectu ad duas primas qualitates miliariox annoruz duo vltima millenaria in q̄bus debet regnare messias dicunt dies nouissimi Sequit q̄ dies in q̄bus venit ihesus nazarenus verus messyas sūt dies nouissimi de hoc numero sex miliū annorū. Dictū fuit s. lib. j. ar. vj. p̄cto. iij. thesauro. j. Sc̄do p̄z hoc idē habēdo respectū ad etatē. Nam duratio mundi mensurat septē etatibus: sicut duratio hois quarū nouissima in vltima est decrepitas que p̄fixū habet p̄incipiū sic cetere etates. nō tū terminū. q̄ multotiens plus durat q̄ cetere etates: ⁊ ihesus nazarenus fuit i decrepita etate mūdi. ⁊ p cōsequens in nouissimis dieb⁹ habēdo respectū ad etatē. Tercio p̄z hoc habēdo respectū ad sacrā scripturam. nā mlta tp̄a ⁊ dies p̄cedētia ihm nazarenū circiter p duo milia annoruz dicunt in scriptura dies nouissimi sic p̄z Ysa. xlix. Ybi isr̄l vocat' filijs ante mortē suā dixit. Congregamini filij israel vt annūciez vobis q̄ ventura sūt in nouissimis dieb⁹. vbi mlta annūciat non solū de his q̄ debēt impleri de aduētu messye: ꝫ etiā multa que cōpleta sūt tp̄e reguz israel ⁊ inde sicut fuit de primatu iuda ⁊ de excellētia super oēs frēs suos ⁊ ō regno ibi iuda te laudabūt fratres tui tē. Patet igit̄ q̄ non solum dies messye in q̄bus fuit ihesus nazarenus dicunt dies nouissimi ꝫ etiam multa tp̄a ante circiter p duo milia annoruz precedentia dicunt dies nouissimi.

Contendit iudeus p̄bare q̄ ihesus xp̄us nō est verus messyas: q; in eius aduētu mōs syon non fuit eleuatus in vertice montium.

Septimū argumentū iudeoruz est tale. In aduētu messye mōs syon debet eleuari in verticem montiū: sed hoc nō est factū: ergo non dum venit messyas. Maioz est Esa. c. vbi. ō. Erit in nouissimis diebus p̄paratus mons domus dñi. i. mons syon in quo erat templū in vertice montiū: ⁊ eleuabit sup colles. Minoz patz q; in diebus ihu nazareni nihil tale factū est. Ad illud argumentū iudeoruz de monte syon. q̄ in diebus messye fm iudeos debet eleuari sup alios mōtes vide dixerūt aliq̄ iudei q̄ tp̄e messye debet de⁹ portare mōtē thabor ⁊ mōtem synai ⁊ montē carmeli ad locum vbi est irim ⁊ in vertice istoz montiuz ponere montē syon: ꝺ dicūt ibi nō esse factū tp̄e ihesu nazareni. ḡ nō est messias. Rndeo fm rabisalomonem q̄ ista eleuatio mōtis supra mōtes nō est intelligenda fm locū ꝫ fm excellentiam ⁊ gl̄iam illi⁹ mōtis: q; ibi debebāt opari magna signa ⁊ miracula plusq̄ in alijs mōtibus qđ impletū ē tp̄e ihu nazareni: q; ibi illuminauit cecū. curauit languidū. ibi sup oēs aplos misit spūsanctū: ibi multa alia signa ⁊ miracula fecit. Et in hoc mōs ille sup alios montes eleuari debebat ⁊ sic impleta est p̄phetia in vero messya ihu xp̄o.

Contendit iudeus probare q̄ ihesus xp̄us non est verus messyas. quia in eius aduentu ad eum non confluxerunt omnes gentes.

Ctauū argumentū iudeoꝝ est ad verum messiam cum debet venire debent confluere omnes gentes: ꝫ ad ihm nazarenum non confluxerunt omnes gentes: ergo non est ipe messias Maior patet ysa. c. quo supra vbi statim sequit: t fluent ad eum omnes gentes Minor est clara dicūt iudei q̄ in nazareno non credidertin. omnes gentes nec adhuc credunt. Ad illud argumentū iudeoꝝ sup illud: fluent ad eum. i. ad fidem eius omnes gētes. Dicendus q̄ ibi omnes distribuit p̄ generibus singuloꝝ non p̄ singulis generū vt omne animal fuit in archa noe ita q̄ est sensus q̄ de quolibet genere venirent ad fidem veri messie: qđ impletū est in ihu vero messia nr̄o p̄ apostolos suos p̄ quoꝝ p̄dicationes de oibus gentibus conuersi sunt ad fidem xp̄i: q̄ in omnem terraꝝ exiuit sonus eoꝝ ꝛc. Et sic in isto modo in ihu vero messia nr̄o impletū est illū. p̄s Deus iudicia tua regi da et adorabūt eū omnes reges omnes gentes seruient ei: qđ impletū fuit in constantino imperatore q̄ suscepit fidem xp̄i & vel aliter dicendus q̄ aliqui omnes in scriptura sumit p̄ multis vt. ij. regū. xvj. Dixit absalon t omnes viri isr̄l. Melius est consiliū chusi consilio achitofel t certū est q̄ non erant ibi omnes viri isr̄l sed multi. Similiter in euangelio Math. ij. Audiens herodes rex turbatus est t omnis iherusolima cum illo omnis eū. i. multi de iherusolima: sic in ꝓposito venient ad eum omnes gētes. i. multi de gentibus

Contendit iudeus probare q̄ ihesus christus non ē ver⁹ messias quia in eius aduentu non dixerunt gentes venite ascēdamus ad montem domini

Dnū argumentū iudeoꝝ ē eū verus messias venire debet gentes confluentes ad eum dicere debent Venite ascendamus ad montem domini t ad domum dei iacob. Sed hoc non dicitur in aduentu ihu nazareni ergo non est verus messias. Maior patet ysa. vbi supra. Venite ascendamus ad montes domini t ad domū dei iacob. Minor patet: quia alicꝫ xp̄iani dicunt: eamus ad domus petri Alij dicunt eamus ad domum pauli. Alij ad domū martini ꝛc. Nulli vero dicunt ad domum dei iacob. Ad ħ argumentus dicit Alanus in suo quadripartico lib. 10. iij. c. ix. Dicens q̄ mons iste xp̄s est in quem iam vniuerse fines terre credunt: iam adorant vniuerse familie gentium vna t concordi voce dicunt. Eamus ad montes domini t ad domū domini dei iacob: hoc est ad domū dei quem coluit abraam quem coluit iacob: quem coluit moyses: quem coluit aaron. Ideo ostenditur vnū deum esse t eoꝝ qui ante legem fuerunt fideles: t eoꝝ qui sub lege existunt: et eoꝝ qui nunc existunt credentes in deum. Quod autem arguūt nos super ħ quod dicimus eamus ad domus petri ad domū pauli ad domus martini ꝛc. Nullus qui sane sapit dictū ħ ita intelligit. Nullas quippe petro sine paulo domum facimus. Sed in honores petri atq̄ memoriam sancti pauli deo eā dedicamus. Nec vlli pontificum fas ē in consecratione ecclesiarum dicere tibi petro t tibi paulo hanc domum dedicamus: ꝫ potius deo dicitur cōsecrari: t quis vniuerse ecclesie deo consecrētur. ñi vna est domus dei: vna est dei ecclesia omniūq̄ fidelium conuentus Ad hanc domū dei accedit qui de vnitate ecclesie est. In hac domo dei adoratur mons montium t christus sanctus sanctorum hic peccata remittunt:

bic non solū homicidium ꝓhibet imo etiā ira ꝛ odium tollit.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ thesus non ē verus messias qꝛ in eius aduentu gladij nō sunt cōuersi in vomeres nec lancee in falces

Decimū argumentum iudeorum est In aduentu messie gens cōtra gentem non debebat leuare gladium nec exerceri vltra ad prelium ꝛ debebant conflare gladios suos i vomeres ꝛ lanceas suas in falces. Sz cōstat ꝙ post aduentum ihū nazareni et adhuc modo non cessauerunt bella p orbem vt patet manifeste et maxime i iudea quia post mortem eius fuerunt acerrima bella ꝛ iudea per tytum ꝛ vespasianum: fuerunt etiā semper lancee ꝛ gladij ꝛ alia arma bellica i magna copia. Igitur ihs nazarenus non est verꝰ messias Maior patet ysa.c.vbi supra. Ad istud argumentum iudeoꝝ de pace que debebat esse tempore messie dicꝫ ꝙ ꝓpheta non leuabit gens contra gentem gladium nec exercebunt vltra ad prelium. Dicendum ꝙ ista pax fuit tē pore ihu nazareni veri messie. Naz fuit pax spiritualis inter viros spirituales: quia inter malos pax esse non potest. Non est pax impijs dicit dominꝰ ysa.xlviij. In cuius signum angeli in sua natiuitate cantauerunt Gloria in excelsis deo Et in terra pax hominibꝰ bone voluntatis. Fuit etiā talis pax de qua intelligunt. Primo in romano imperio quia in cesare Augusto finita sunt omnia bella ciuilia que inceperūt in roma immediate post euersionem cartaginis. Secūdo in iudea pax maxima que incepit in natiuitate ihu nazareni quando mūdus tanta pace gaudebat ꝙ cesar Augustus nō armis aut bellis occupatꝰ voluit scire quot ville quot ciuitates quot castra essent i mūdo. Et ex hoc exijt edictū a cesare Augusto vt describeret vniuersus orbis Lu. ij. Et dnauit ista pax per.c.xv.annos vsqꝫ ad destructionē ihrlm ꝙ tytū ꝛ vespasianū qō patet quia ante ihm xpm cesar augustus regnauerat p.xlij.annos xps aūt.xxxiij. vixit vsqꝫ ad passionem Et deide a passione xpi vsqꝫ ad destructionem ihrlm influxerunt anni .xl. et sic sunt in summa centū ꝛ.xv.anni. ita ꝙ fuit diuturna. Et tunc ꝓbabile est ꝙ ꝓpter diuturnitatem pacis iudei cōflarent gladios in vomeres ꝛc. sicut sensit biliter videt in terris vbi post bella sequitur pax diuturna. Sequit in dicta auctoritate non leuabit ꝛc. ypbole est ad designandum pacis diuturnitatem sicut cōiter dicit de aliquo negocio qō ꝓtrahitur vltra modum consuetum. Istud negotium nunqꝫ terminabitur licet aliquando terminetur infra annum vel infra mensem seu etiam i minori fm conditiones negocij: ꝛ hic modus loquendi gabolicus frequens est in ꝓpheris. Sed dicunt iudei ꝙ ista ꝓpheta nūqꝫ impletur nisi illa pax fuisset ꝓpetua ꝓpter illud quod sequitur nec exercebunt vltra ad prelij quia signū aduentus messie est pax sine fine patet ysa.ix. Multiplicabitur eius imperium ꝛ pacis eius non erit finis vbi agitur expresse de aduentu messie. Et in pō. Deus iudicium tuum regi da'. Orietur in diebus illis iusticia ꝛ habūdancia pacis donec auferatur luna: ꝛ luna nūqꝫ auferetur ergo nec pax. Dicendū ad primum cum dicunt nec exercebunt vltra ꝛc. ꝙ li vltra non dicit eternitatem sed diuturnitatem temporis sic patet qō fuit. Vel aliter dicendū est ꝙ in dictis sacre scripture attendē debemus ea q̄ sunt p se ꝛ diminē ea q̄ sūt p accīs ꝛ ex ꝓcēnti. Sciendū ꝙ ꝙ lex antiq̄ p se ꝛ directe ꝓcipiebat ꝓpio cul-

gale filiū. Nā ad adquirendū t defendendum regnū temporale in antiqua lege p̄missum necessarium erat gladius expediebat lancea et cetera arma sine quibus ciuitates terrene ab inimicis acq̄rī vel defendi nō possunt. Idcirco dicitur Judicium. iij. Hec sunt gentes quas dñs dereliquit vt erudiret in illis israhelem t omnes qui non nouerūt bella cananeoꝝ t postea discerent filij eoꝝ certare cum hostibus t habere cōsuetudinē p̄liādi ꝛc. Et q̄b⁹ manifeste patet q̄ sicut prima lex expresse p̄mittebat regnū terrenū ita directe p̄cipiebat tpale filiū. Sed lex euangelica ordinans pp̄m ad acquirendū t possidendum regnū celoꝝ ad que directe t per se non indigemus armis materialibus ꝛ sanctitate t virtutibus xp̄i q̄ō secūda Choī. x. Dicim⁹ arma militie nostre non sunt carnalia q̄ tota collectatio nostra in noua lege est aduersus rectores tenebraꝝ t cōtra spūalia nequicie in celestibus vt habet ad Ephe. vj. De his armis visum est supra li. p̄mo cōsideratione p̄ma. Est igit sensus p̄phetie si debeat cōpleri in hac vita presenti q̄ tpe noue legis nō erūt talia bella ex cōditione legis sic accidebat in lege antiq̄ ꝛ solū indigemus vomere ad secandū meritū in p̄nti vita t falce ad metendū p̄miū in futura gl̄ia: vel alit sicut dic̄ pissim⁹ vir Petr⁹ alfonsi in suo dyalogo ti. ix. Sit cū q̄ nō dixit p̄phecia predicta q̄d facture sint gentes etarrādo: ꝛ q̄d p̄ceptū⁹ sit xp̄o ofiđ̄ do quēadmodū t alibi zacharias dic̄ de ipo t loquet inquit pacē gēib⁹ sic cū h de eo q̄ pacē p̄cepturus sit dictū esse intelligim⁹ ita t ibi: quaꝝ cū t ipse p̄ceperit si completū non est nulla eius culpa fuit. Ad alia duo. s. ex pacts non erit finis t donec auferat luna dico: q̄ non debent exponi iste p̄phecie de pace t̄porali: ꝛ illa que durauit illo tpe fuit signū pacis spūalis: q̄bꝰ certū est q̄ cito post mortem xp̄i sicut dictū est resurrexerunt bella in iudea: iudeis ad inuicem pugnantibus t item cōtra romanos rebellantibus sicut dicit Josephus in libro de iudaico bello: p̄pter q̄ ciuitas ibiꝝ t tra. l circuitu fuit destructa. Exponitur ergo de pace quaꝝ angeli clamauerunt in xp̄i natiuitate dicentes. Gloria in excelsis deo: et in terra pax hominibus bone voluntat⁹. Hec pax consistit in tranquillitate cōscientie que p̄manet in iustis oīm tpe. puer. xij. Non tristabit iustuꝝ quicq̄d ei acciderit: t sic permanebit in iustis vsq̄ ad finem mundi cui succedit pax celestis que exsuperat oīem sensum ad Philipen. iiij. t sic manet eternalit ex parte finis sicut luna que est incorruptibilis. Pax ergo p̄phetata de messia est pax per angelum in sua natiuitate nunciata quā mundus dare nō potest quia mundus dat pacem suam cū mala voluntate: dat pacem in signo nō in ope in ore non in corde. p̄s. Loquunt pacem cum p̄mo suo: mala autē in cordib⁹ eoꝝ: t illā spūalem pacem bone volūtatis p angelū nūciatam cōfirmauit ihs xp̄s verus messias in morte dicēs: pacem relinquo vobis: pacem meā do vobis nō quō mūdus dat ego do vobis Johis. xiiij.

Contendit iudeus probare q̄ ihesus non est verus messias q̄ in eius aduentu non habitauit lupus cum agno.

Undecimū argumentū iudeoꝝ contra veꝝ messiā sumit de textu ysa. c. xj. Egredietur virga de radice iesse et flos de radice eius ascendet. Ex quo dicunt doctores loq̄t de aduentu messie q̄ de radice iesse egressurus erat: t sequit: habitabit lup⁹ cū agno t pardus cum edo accubabit: vitulus t leo t ouis simul morabūtur t puer paruul⁹

mutabit eos: vitulus et vrsus pascent simul et requiescēt catuli eor: et leo q̄si bos comedit paleas et delectabit infās ab vbere super foramina aspidis et in caueruna reguli qui ablactatus fuerit manum suā mittet. Super isto textu dicunt iudei q̄ in aduentu messie animalia siluestria pacificabunt sic videlicet q̄ pacifice viuent et habitabunt cū aialibus naturaliter mansuetis: et q̄ animalia venenosa non nocebunt hominibus nec pueris. ymmo q̄ infantes secure ludent cum eis: nihil hoz dicunt iudei implerum in tempore ihū nazareni ergo non est messias. Ad istud argumentū dicendū q̄ non est verum q̄ animalia siluestria ipe messie dñt domesticari taliter q̄ pacifice viuāt et habitent cum mansuetis et q̄ venenosa ñ nocebunt ꝛc. quia ſm q̄ dicit rabisala lomon tempore messie nec temp⁹ nec animalia nec corpa celestia in suis naturis mutabunt. Et ideo dicendum q̄ ille locutiones que sunt in illa ꝓphetia sunt methaphorice q: nominantur ibi homines nominibus animaliū. quid em̄ ꝑdesset talis cōfederatio si lupus pacem non haberet nisi cū agno nec p̄ duo nisi cū edo: nec leo nisi cū oue et vitulo. Inquietaret nanq̄ lupus edum et leo agnū: et pardus ouem. Ista ergo diuersa aialia diuersas hoīm conditiones designāt sicut ꝓbari potest ex scriptura veteris testamenti vt ipi ceci suā cecitatem ꝓpter manib⁹ possint palpare. Dicit em̄ Gen. xlix. beniamin lup⁹ rapax et tamen iste lupus vere erat hō Et ibidez. Dan coluber in via cerastes in semita: yfachar: asin⁹ fortis. q̄ autē iste modus loquendi sit in dicto capīo patet q: yesse pfez dauid vocat radicez Dauid vocat virgā: et messiā vocat florem. Ex hoc ptz p̄ targū trāslatōem caldaicā. Itē ysa. xvj. c. Emittte agnū dñe dñatorem terre, ꝙlibet aūt irrōnale non potest dñari terre cum ex ordinatione diuina homo p̄sit animalibus vt ōz Gen. j. c. Item gen. xlix. catulus leonis iudas et iere. iiij. loquens ꝓpha de nabuchodonosor: qui debebat destruere ciuitates ihīm Ait ascendet leo de cubili suo ergo ista aialia diuersarum cōditionū sūt boies q̄ ad vnitatē legis euangelice sunt vocati nō q̄ lupus existens lup⁹ maneat cū agno: ñ q̄ lupus in ecclesia efficit agnus: et tūc habitat lupus cū agno. Nos sane p̄ bestias illas que rapina et carne viuunt impios homines intelligimus et raptores: per reliquas vero pecudes mansuetos et simplices et de illis ꝓpha dicit q̄ habitabunt eos habitare et pacem habere p̄peret Et q̄ ita intelligēda sit illa ꝓphecia s. de hominibus patet p̄ ꝓphaz reddentē causaz istius confederationis. Ait em̄ immediate quia repleta est terra sciencia domini: bestie aūt intellectu carentes: scientie domini non sunt capaces. Sed et in confusionē intelligentie modernorum in ꝓphecia predicta dixerūt doctores antiqui iudeoz nullaz inter tempus modernum et tempus xp̄i futurum esse distantiam nisi q̄ in ei⁹ tēpore captiuitatem omnium exibunt: atq̄ miseriam. hec petrus alfonsi i suo dyalogo ti. ix. Est ergo sensus in dieb⁹ messie habitabit lupus cum agno. i. superbi cum humilibus: infideles cuz fidelibus: iudei cum gentilibus: et venenosi gentiles qui voluerunt deuotare iudeos eis non nocebunt ꝛc. Que omnia impleta sunt tempore ihū nazareni quādo simul in vna fide et cultu veri dei habitauerunt venenosi gentiles cum humilibus iudeis. Et ad litteraz impletus est illud in euangelio christi quando xp̄s ihs dedit potestatem apostolis et discipulis virtutez calcandi super serpentes Luce. x. ꝛc. Et actuum xxviij. dicitur q̄ paul⁹ percussus a vi

pera i nullo est lesus propter quod barbari admirantes dixerunt ipm esse deum. Sed quid est quod dicitur i pdicta auctoritate t puer parvulus minabit eos. Dico q puer ptulus leones t vrsum minat cum agno in domo dei pastor. i. platus nobili t ignobili potenti t ipotenti forti t debili iperat puer ille dicit nō in sensu ꝫ malicie ptulus.

Contendit iudeus probare q ihesus non est ver⁹ messias q₃ iudei non sunt liberati a captiuitate nec ad patriā reducti

Duodecimū argumentū iudeorum accipit ex textu Deutro. .xxx. vbi dr. cū ergo venerūt super te f̄mones isti benedictio siue maledictio quā ꝓposui in cōspectu tuo⁹ et ductꝰ penitudine cordis tue in vniuersis gentibus in quas dispersit te dominus deus mꝰ t reuersus fueris ad eum t obedieris eiꝰ imperijs reducet te dominus deꝰ tuus de captiuitate tua ac miserebit tui: t rursum cōgregabit te de vniuersis pplis in quos te ante dispersérat t si ad cardines celi dissipatꝰ fueris inde te trahet dñs deus tuus: et introducet te in terrā quā possiderunt pres tui t maioris numeri te esse facient ꝫ fuerūt patres tui. Istud dicūt iudei non esse factū in tempe ibu nazareni: q₃ nec liberati a captiuitate sunt nec reducti ad patriam quā possiderūt pres sui t tamen istud debet fieri tpe messie ergo non est ipe messias ꝓmissus. Ad illud argumentum est triplex responsio. Prima est q hec omnia nō debēt impleri tpe messie absolute: ꝫ cū condicione posita in textu ibi: ꝫ si fueris ductus penitudine cordis: ymmo continue peccata peccatis sicut patres eoꝝ t mala malis addunt: t ipi concedunt q ipi sunt i pnā captiuitate ꝓpt̄ peccā q nō emendant t de ꝗbus non penitent gratiꝫ igit sunt i ea. Secūa rūsio ē q illa ꝓphetia moysi ipleta est i reductōe captiuitatiꝫ babilonice quia qñ ista ꝓphetia fuit dicta q moysen solū fuerat populus in seruitute egiptiaca. Et ideo dicit textus rursuꝫ. i. iterꝫ: t simile habet ysa. xj. Addiciet dñs secōo manū suam ad possidendū residuū ppli sui q possidet ab assirijs t non habet in tota sacra scriptura q tercio debeat dñs reducere captiuitatem iudeoꝝ: ꝫ solū secōo t scōa captiuitas fuit babilonica. Istō igit impletū est in reductōe captiuitatis babilonice. Sed contra hoc forti ter arguūt iudei q illō Ezech. xxxix. c. vbi dicitur q cōgregabit eos dominus de nationibus et non relinquet quēq ex illis: ꝫ in ista reductione babilonie multi remanserunt t nō omnes reuersi sunt: igitur ꝓphetia non est impleta. Dicendus q immo ꝓphetia est impleta: q₃ omnes reuersi sunt qui voluerūt reuerti: q₃ omniꝰ nullo dempto cyrꝰ dedit licenciaꝫ vt patꝫ. ij. Paralippo. vltimo t ꝓmo destre. dedit etiā eis multa et vasa templi que tulerat nabuchodonosor de ihrm t nullꝰ derelictus est ibi qui voluerit reuerti. Illi aūt qui ibi remanserunt fuerūt ingrati diuino beneficio. Tercia responsio est q potest exponi q ꝓdicta congregatio facta est q ibm ver⁹ messiam spiritu aliter qui congregauit iudeos t gentiles in vnū per fidem t charitatem: sic exponit Iohes euangelista. xj. c. vbi dicitur q ibus moriturus erat p gēte nō tantuꝫ p gente: ꝫ vt filios dei qui diss̄i erant congregaret in vnū. Nullꝰ autez ab hac congregatione expellit qui velit intrare quia nulli claudit gremiū ecclesie. Iudei aūt hanc cōgregationē non intelligunt: ꝫ volunt intelligere q sicut corpaliter fuerant p orbez dispersi sic corpaliter i terrā ꝓmissiōis ꝫ posse derūt pres eoꝝ būt ꝓgregari. Vt ex

go cecitas iudeox excludat. Notandz est sicut notat reuerendus mgr̃ paul⁹ epūs burgenſ in suo dyalogo distinctione. iij. c. j. ij. t. iij. q. pgregatio de q̄ loquit̄ ꝓpheta est dictio ęquoca: q̄nq̄ em̄ significat cōgregationem corpalez in aliquo loco: q̄nq̄ vero significat cōgregationē ſ. animox in aliquo credibili seu opinabili vel desiderabili t hūsmodi. Sicut em̄ corpa in eodē loco posita dicunt pgregata localit̄ t ad inuicem remota dicunt dispsa: sic animi in eodē conceptu intellectus seu volūtatis exñtes vnitti dicūt t a forciori possunt dici pgregati. Vñ auctoritas allegata Ezechiel̄ potest dupliciter intelligi q; ꝑm quosdā de pgregatōe corpali intelligit q̄ fuit impletū in reditu de captiuitate babilonica q̄ ois ppl⁹ israhelinicus q̄ voluerūt ascendere ad terram ꝓmissionis habuerūt vniuersalē licentiā seu ptātem hoc faciendi sicut supra dictū est: t huic sentencie consonat ꝓncipiū hui⁹ ꝓphetie pdicte Ezechielis: in q̄ dns dic ꝓphetice. nūc cōuertā cōuersionē iacob ꝛc. qđ essz manifeste falsū si ꝺ adhuc essz futux cum ab illo tpe in q̄ dictū fuit nūc conuertā vsq; ad istud tempus transierūt plusq̄ mille sexcēti anni. Sz q; tempe ezechielis quando hoc fuit dictū per ꝓphaz ſ: imminebat tempus pdicte cōgregationis. Ideo dicitur in hac ꝓpheta nunc reducā captiuitatez ꝛc. Que q̄dē ꝓphetie t plures alie similes vt illa Ezechielis. xj. Congregabo vos de populis t adunabo de terris in quib⁹ dispersi estis t dabo vobis humū isr̄l̄ fuerūt implete in reditu captiuitatis babilonice p congregationē corporalem israhelitarū que tunc fuit facta. Secūdo vero intelligitur cōgregatio in pdicta auctoritate spūaliter q̄ impletuz fuit per ibm xp̄m verū messiam sub q̄ totus isr̄l̄ ſ. fideles xp̄i q; veri isr̄l̄ dicuntur non carnale: ꝛ spūale est congregatus seu vnitus in fide xp̄i ꝑm quā animi fideliū vniunt̄ seu congregant̄. nec obstat ꝑm istos q; dicit̄. nūc convertaz tū quia non tm̄ dī stat tempus in quo hec ꝓphecia fuit dicta a tempe aduentus xp̄i sicut pdm tempus vt est manifestū: tamen quia respectu diuine eternitatis tpa omnia reputant̄ vt nūc. ex quibus patet q; ꝑm vtrāq; pdictarū expositionū ꝓphetia predicta iam ē impleta. Et si dicat iudeus non inuenitur in sacra scriptura congregacō spiritualis: ꝛ vbicūq; dicit̄ pgregatio intelligitur corpox: quare sequit̄ q; pdicta expositio nullūz habet in sacra scriptura fundamentū. Ḱndetur q; non ē mirum si iudeus non inuenit quia cecus est. nūqđ dicit in pō. corruptus cōgregauit iniquitatē sibi. Constat enīz q; congregacio iniquitatū in corde sit p multarū cogitationū iniquarū aggregationem: que non est cōgregacio corpox; ꝛ cōceptuū cordis. Legit̄ em̄ ezechielis xxxvij q; ꝓpheta iussu diuino accepit duo ligna quox super vnū scripsit tribui iude t socijs eius. Et super aliud tribui effraym t socijs eius que quidē ligna de dei mandato vnū ad alterū adiūxit: p quā adiūctionem vt ibi legit̄ figurat̄ a deo vnio isr̄lis ad inuicem sic q; non diuiderentur in duas gētes seu duo regna. Ex quo patz q; p coniūctionem corpalem figurat̄ coniūctio spiritualis in scriptura: t p consequens cōiūctio spiritualis est potior seu dignior ꝛ corporalis. Sicut figuratū potius seu dignius est ꝛ figura. Expositio auctoritatis ezechiel̄ de pgregatione spirituali qualis est facta p xp̄m ē mltū rōnalis t dictis sacre scripture consona.

Nec ē iterū istātia de supradicta auctoritate deutro. xxx. vbi agit̄ de captiuitate iudeoꝝ hodierna vt ipi assecuti sunt. ſ. q; sunt cōgreganda diuersis gti

bus terre in terrā quā possederūt pres eoꝝ ex eo q̄ dicit in textu: si ad cardines celi fueris dissipat⁹: inde te cōgregabit dñs deus tuus ⁊ inde assumet te atq; introducet in terrā quam possederūt patres tui ⁊ obtinebis eaꝫ. Ratio autem quare instantia p̄dicta nulli⁹ est roboris: q; sicut congregatio est dictio equoca vt dictū est sic etiam terra. Dicit em̄ rabi moyses de egipto q̄ q̄ scripturas sacras recte intelligere vult oꝑꝫ q̄ significatōes dictionū equocarum discernat: in nunc aūt vt patet ex sacra scriptura iste termin⁹ terra corporea ⁊ sensibili in q̄ homines cōiter habitāt q̄ꝫ vero ꝓ spūali in qua sancti habitāt de qua dicit in p̄s. Credo videre bona domini in terra viuentiū. Dū si predicta auctoritas intelligatur de hodierna captiuitate vt iudei exponūt: tunc cōgregatio de q̄ loquit intelligenda est spūalio. Sitr ⁊ terra contenta in illa auctoritate intelligēda est non terra in qua habitauerūt pres corpaliter ꝓ certo tempore ⁊ postea mortui sunt. Sꝫ terra viuentiū in qua dcūq; reuersus fuerit ad deū ꝑ veram penitentiā que fidez ⁊ caritatem ꝓsupponit introducitur ⁊ eternaliter manet. Sed dicet iterꝝ iudeus si terra aliq̄n intelligat in scripturis ꝓ eterna mansione hoc est cū additione hui⁹ termini viuentiū ⁊ huiōi. Sꝫ terra simplr sumpta nō accipit in scripturis nisi ꝓ hac terra sensibili: rādet video q̄ cec⁹ factus ne mixꝫ si non videt scripturā sacraꝫ in q̄ sine aliq̄ ad dūōe terra aliq̄n accipit ꝓ terra spūali habitata ꝑ sanctos. Dicit em̄ in p̄s. Justi aūt hereditabūt terrā ⁊ habitabūt in seculū seculi sup eam. Constat aūt q̄ nulla est terra sensibilis in q̄ iustiꝰ in seculū seculi habitant cū omnes iusti in hac vita exāres sint mortales. Et sic patet q̄ terra de q̄ loquit p̄s. nō est ista terra sensibilis in q̄ habitamus mortales homines tpaliter: ꝫ illa terra celestis in qua iusti habitant in seculū seculi. ſ. eternaliter. Et ista est ꝓpr̄e terra viuentiuꝫ: ⁊ sic ꝓꝫ q̄ vocat p̄s. simplr sine adiectōe illaꝫ terram celestem quā sancti habitant: quam ꝯdem significatōem doctores iudeoꝝ sentiūt. Dū sup illud ysa. lx. c. populus aūt tuus oēs iusti in ꝑpetuū hereditabūt terraꝫ. Dico in libro canhedrin. c. elech: omnis israhelita hꝫ sortez in seculo futuro: scriptū est em̄ ppl'o tu⁹ oēs iusti in ꝑpetuū hereditabunt terrā. hec illi. quā auctoritatē tenēt oēs posteriores moderni iudeoꝝ sine p̄dictōe. Et q̄ ꝓꝫ terra in verbis ysa. simplr dicta ſ. cū dicit hereditabūt terrā accipit ꝓ terra illa celesti ⁊ eodē modo intelligēdum est in auctoritate deutro. xxx. per iudeos allegata. Ꝓꝫ ergo falsam esse opinionem iudeoꝝ. ſ. q̄ sunt cōgregandi corpaliter ab hac captiuitate in q̄ sunt vndecūq; sint ⁊ reducendi ad terraꝫ illam sensibilē quā possederūt pres eoꝝ ⁊ q̄ p̄dicta ꝓphetia impleta est ꝑ xp̄m in cōgregatōe spirituali ⁊ tra viuētiū.

Contendit iudeus probare q̄ ihesus non est verus messias quia non congregauit iudeos in hierusalem

Terciumdecimū argumentum iudeorum est licet terra possit intelligi celestis vt in precedenti solutione dictum est non tamen vt detur quomodo possit intelligi q̄ congregatio iudeoruꝫ non sit fienda a captiuitate qua sunt ad ciuitatem ihalm reuocandi cum de hoc sit expresse auctoritas Jere. xxj. c. In tempore illo vocabūt ihalm solliū dñi et ꝯgregabūt ad eū oēs gentes i noie dñi in ihalm cū ergo hec ꝯgregatio nō sit facta expectatur ergo fienda p̄messia futur⁹. rādet p̄dict⁹ mgr̄ paul⁹ ii. eodez ⁊ di. xxj. c. q̄ ꝫ d.o ihalꝫ ē equoca sic iste tmi⁹ tra saltē

a cõsilio. vñ sup illud põ. cxxj. Ihrlm q̃ edificat vt ciuitas cui⁹ pticipatio ei⁹ in idipm. doctores iudeox tradunt q̃ ihrlm inferior dirigit ad irlm superiores hec ille. Ex quo pz manifeste q̃ intelligant illud qõ dr in põ. Ihrlm q̃ edificat vt ciuitas ꝓ inferiori irlm. t illud qõ sequit vt ciuitas cui⁹ pticipatio ei⁹ in idipm ꝓ ihrlm superiori. q̃ quidez ex posito est satis congrua qz illa inferior ihrlm ad illã superiorẽ ordinat seu dirigitur. Patet igr ex dictis doctorũz hebreox q̃ ihrlm qñq̃ accipitur in sacra scriptura ꝓ illa celesti t sic debet intelligi in ꝓdicta auctr Jere. allegata in q̃ dr q̃ congregabũtur ad ihrlm oẽs gẽtes in nole dñi. Sciendũ etiã q̃ fm doctores iudeox nõ solũ bũtudo celestis vocat ihrlm in scripturis ꝟ etiam mons dei t locus sctus dei. t sctũ artũ et atria dñi t templũ dñi t hmõi t ideo cũ dr quis ascẽdet in mõte dñi aut qs stabit i loco sctõ ei⁹. Et alibi cõcupiuit aia mea in atria dñi t multa similia intelligi debent fm doctores iudeox de celesti beatitudine. Inter quos pncipalis est rabimoyses egipci⁹ q̃ de hac tra cauit in suo Mentro. in tr. de penitentia. ca. viij. De quo in particula septia loquens de premio eterno. dicit h̃ est premiũ quo nullum superius. et h̃ est bonũ post quod nullum aliud bonũz et hoc desiderauerunt omnes ꝓphete quod bonum multis etiã vocabulis nominibus. vt mons dei t loc⁹ sanct⁹ eius. t locus sctũarij t via sancta. atria dñi t porta dñi. Hec ille.

Contẽdit iude⁹ ꝓbare q̃ ie sus non ẽ ver⁹ messias qr i ei⁹ aductu ñ edificauit tẽplũ dño.

Quartũdecimũ argumentũ iudeox accipitur ex illo qõ hr̃ za charie. vj. Ecce vir oriens nom eius. sequit. t ipe edificabit tẽplũ dño. et etiã habetur ezechielis vltio q̃ irlm t templũ debẽt reedificari tpe messie. t fm mensuras q̃ ibi ponũt. spacius erit vltra decẽ milia leucaꝝ. Ista inquũt nõ sunt impleta tpe ibu nazareni imo templũ t hierlm ꝓpter ei⁹ mortẽz fuerũt destructa vt dicit rabimoyses ꝺ egipto in libro sophim libro de iudicibus titulo de regibus et bellis cozum. ca. xj. Dicit ei ibidẽ ihe nazaren⁹ imaginatus est se esse messiam t fuit infectus p iudicium t infra volens cõcludere cũ nõ eẽ messiã. Ait sic. Nam omnes ꝓphete locuti sunt q̃ messias est redẽptor israel t congregator eox t iste dixit occasionẽ ad perdendũ illũ gladio t dispergendũ reliquias eox t ad supprimendos eos ergo nõ est ipe messias. Ad istud argumentũ dicendum q̃ fm nos t iudeos duplex est templum t duplex ihrlm. s. templũ materiale et spũale. Jherusalẽ alta t ihrlm basa. ꝓ quo est auctas Gen. xxviij. de iacob q̃ vidit scalã t angelos ascendentes t descẽdẽtes t dixit. q̃ terribilis ẽ loc⁹ iste nõ est hic aliud nisi domus dei ꝛc. vba glosa hebraica dicit q̃ iacob vidit irlm t domũ dei edificandã in terris. t i cel⁹ t dixit nõ est hic aliud nisi dom⁹ dei et porta celi. i. dom⁹ edificanda in ẽris nihil est. ꝓpterea illi⁹ dom⁹ t irlm q̃ debz edificari in celis t ꝓ hoc ẽ magna glosa in bresith raba qui habet q̃ moyses antecꝫ mozerek ductꝰ est in celum t vidit ibi messiam edificantem irlm in celis ex margaritis t lapidib⁹ ꝑciosis. et dixit sibi messias q̃ iacob pater eius vtrãq̃ iherusalẽ viderat t dixit q̃ nihil erat illa irlm que edificanda erat i terris in compatione illius que in celis. quia illa erat duratura ꝓ israel in ppetuum et dixit tunc moyses. letatus sum in his que dicta sũt mihi i domũ domini ibimus. Stantes erãt pedes nostri in atrijs tuis ihrlm. Jhrlm que

edificat vt ciuitas cui⁹ ptícipatio eius in idipm. Modo ad ꝓpositū ihc̄ nazarenus verus messias debuit edificare & edificauit templū & iherusalē nō materiale sed spūale. s. ecclesiā paradisū ex lapidib⁹ viuis videlicet ex fidelib⁹. qui in pfti templo & irām supiori compaginantur p gr̄am & in futuro p gloriam & q̄ nō debeat edificari templuz materiale fm intentionē iudeoꝝ patet q: potest q̄ri ab eisdē de quinq̄. Primo q̄le in nūero eēt. Scōo q̄d contineret. Tercio ad q̄d seruiret. Quarto q̄s ibi ministraret. Quinto q̄ dies illō solem pnisaret. Ad primū respondet iudeus q̄ erit in nūero tercio. Sed cōtra ꝺ est Jere. vij. c. nolite ꝓfidere in ꝟbis mendacij dicentes. tēplū dñi. tēplū dñi tēplū dñi est. q̄si dicat tēpla materialia nō debēt eē nisi duo. & q̄ dicit tercium templū materiale fiendū mendacium dicit. verba sunt dñi exercituū dei israel. vtz patet ibidē. Item Agge⁹ ꝓphā q̄ fuit tpe scōi tēpli hoc idem clare exprimit in. c. ij. loquēs de celerrimo aduentu messie in eodē dicens. Adhuc vnus modicū est & ego cōmouebo celū & terram & mare & aridā & mouebo oēs gentes & veniet desideratus cūctis gentib⁹ & implebo domū istā gl̄ia dicit dñs exercituū. sequit. Magna erit gloria domus istius nouissime plusq̄ prime dicit dñs exercituū. hec domus nouissima fuit dom⁹ scōa q̄ facta fuit p esdraz in quā venit saluator nr̄ q̄ fuit oblat⁹ et sepe in eadē ꝓdicādo & miracula faciendo. & q: ipe in eā venit dicit ꝓpha. q̄ debebat eē sua gloria maior q̄s illi⁹ ome quam fecit salomon licet fuit nobilis prima facta per salomonem. q: non fuit in regibus maior salomone. Et attende q̄ dicit in tertio. dom⁹ istius nouissime. demonstratiue signādo nouissimā domum & nō dicit nouissime absolute. sicut cogitat iude⁹ q̄ debeat fieri altera dom⁹ vt ꝓdictū est q: si tal debuisset fieri dixisset ꝓpha dom⁹ nouissime. Sed q: illa erat dom⁹ in quaz debebat venire sicut venit de eō. messias dixit hmōi. vt de facto barek imelligi q̄ in istā debet venire & nō in alterā. Hūc aūt ꝓbat q̄ illa maioritas fuit q: venit in ea saluator. legim⁹ i ꝓmo ii. esdre. c. iij. q̄ q̄n finitū ē op⁹ dom⁹ se cūde plurimi etiā de sacerdotib⁹ & leuitis & ꝓncipes patrū & seniores q̄ remāserant in illis. lxx. annis q̄ trāsierūt de prima domo ad scōam lacrimabāntur q: nihil videbat dom⁹ scōa in cōparāe ad primā. Sed iuuenes q̄ nō viderant primam gaudebant in aspectu secūde In quo ergo erat maioritas gl̄ie bui⁹ scōe domus nouissime nisi q: in eam venit saluator mūdi. Sapientes iudeorum declarant q̄ maioritas domus secūde fuit q: durauit p decē annos pl⁹ q̄ ꝓma. q: ꝓma durauit p. cccc. x. x. annos & scōa p. cccc. x. xx. ānos videte q̄lis est gl̄ia q: durauit decē annis plus in illis decē vltimis ante destructōnē sam non habebat gloriā neq̄ potestatem quia per sex annos anteq̄ destrueretur domus scōa. Tit⁹ & vespasian⁹ mandauerūt q̄ non facerent sacrificia post aduēū eiā saluatoris nr̄i qui fuit pauco tpe ante destructionem scōe domus fm q̄ ipe dixit Luc. xix. q̄ nō remaneret in ea lapis super lapidem quotidie fuēt de malo in penis. & q̄ gl̄ia erat q̄ ipe durauit decē annis pl⁹ cū ipi manerēt captiui & subditi. Fūt alij sapientes iudeorum qui declarauerunt q̄ maioritas illa fuit quia fuit melius operata q̄s ꝓma salomonis & q̄ illam repauit herodes. Sed bñ debemus intelligere q̄ non attixit herodes ad illud ad quod attingit salomō vt faceret maiorem & meliorez domū Ceterū thalmud in li. qui vocat̄ poma dicit q̄ quinq̄ que fuerunt in ꝓma do-

mo nō fuerūt in secunda. Primus archa testamenti. secundum sembāmefozaō qō ponebant sacerdotes sup cor suū. quia mandauit lex in exodo q cū alijs pānis sacerdotalibus faceret vnū alium pannum qui in hebraico vocat offer qui erat quadratus t duplicatus et q esset quantitatis vnius palmi in longū. et altertius palmi in latum int duplicaturā huius panni ponebat sacerdos sembāmefozaō scriptum i hoc panno mandauit lex q ponerēt. xij. lapides pretiosi in quatuor lineis de tribus in tres ita q tres essent directe in qualibet linea et mandauit q scriberentur nomina. xij. tribuū in illis lapidibus vnum nomen in quolibet lapide. et cum sacerdos ponebat super se hūc pānū volēs scire si trēt ad faciēdū guerrā vl si hēnt victoriā t si trēt q tribꝰ hēt victoriā q virtutē illi⁹ sembāmefozaō statim relucebat lapis t splendebat nomen illius tribus per quam debebat haberi victoriam et si nō oportebat ire ad guerram splendebant quedam līe que dicebant non t si optebat ire relucebant līe que dicebāt sicut istō non fuit in domo secūda. Tercium q non descendebat ignis de celo ad cōburendum sacrificium sicut in prima. Quartus q gloria dei que apparebat in prima domo in sancta sanctorū int cherubin non videbatur in domo secunda. Quintus q in prima veniebat spiritussanctus ad loquendum cū prophetis et in secunda non quia tres vltimi prophete. scilicet Aggeus zacharias et Malachias qui fuerunt in domo secunda erant senes et remāserāt a tempore domus prime et in Malachiam cessauerunt prophete quia ipse fuit vltimus. Nunc ad propositum reducamus exquo in domo secunda deficiebant ista quinq in quo erat maioris gloie q prima nisi quia debebat i ea venire messias filius dei viui qui incompabiliter excedebat omnia predicta. Patet ergo manifeste ex hac prophetia nullā aliā domū siue templus materiale fiendum cum domus illa secunda esset nouissima i qua venit christus qui est vera gloria. Sed arguit vlterius iudeus si tu dicis q hec prophetia fuit impleta in domo secunda quando motum est celum et terra et mare et arida quia non videntur ista facta esse in aduētu ihu nazareni ergo necesse est dare terciā domū qū ista impleantur. Respondeo q imo oia ista fuerunt impleta in aduētu ihu nazareni veri messie. Dicit eñ adhuc vnus modicū. id est tempus breue respectu precedentis duratōis mundi et ego mouebo celū. istud fuit impletū quā do stella noua in natiuitate christi apparuit. Matb. q. et terrā t mare. quod fuit impletū per victoriā romanorum in omni terra t i insulis maris. Et mouebo oēs gentes hoc fuit impletū int nente xpō natiuitate propter quod exiit edictū a cesare augusto vt describeretur vniuersus orbis redactus sū dominio romani imperatoris propter qō ibant singuli in ciuitatē suā t tunc christus fuit natus Lu. ij. Ipso ergo christo aduenīēte multitudo maris ad eū est conuersa celū. reliquor maria sūt cōmota. cōmota unq̄ sunt celi et terre et maris habitatores exultauerūt. q vidi q terrax hierusalē habitationes varias oblationes varias ad laudem ipi⁹ xpi attulerunt. Ad secundum i quo quereb atur si daretur terciū templus materiale quid contineret. dicit iude⁹ q contineret archam. tabulas virgas et mannā. Sed contra hoc est Iere. i ca. iij. Non dicent vltra archa testamēti neq̄ ascēdet super cor neq̄ recordabuntur illius nec visitabitur. nec fiet vltra. sed in tempore illo vocabūt hie

rusalem solū domini et congregabūt ad eum omnes gētes. vbi est glosa doctoꝝ iudeoꝝ q̄ pro tempore hierusalem syon solū domini. iuda. israel sanctuariū. terra. omnia hec vocabula significant gloriā paradisi. Sed tertiū si daretur tertiū templū ad quid seruirent dicunt iudei q̄ seruiret pro sacrificijs faciendis sicut preterita domus. Sed contra hoc dicit deus ysa. vltio. celū sedes mea terra scabellum pedum meoꝝ que est ista domus quā edificabitis mihi et quis est iste locus quietis mee. Respondent iudei domine. dñe ista tercia domus edificabitur tibi pro sacrificijs offerēdis sicut in ceteris domibus fuit factū vt respicias pro peccatis nostris et parcas et dicit dominꝰ eis ad quē respicio nisi ad pauperculum. contritum spiritu et trementem sermones meos. Et exemplificat de sacrificijs antiquis. Dicens qui immolat bouem quasi qui interficit virum qui mactat pecꝰ quasi qui excerebrat canem. qui offert oblationē quasi qui sanguinem suillum offerat. qui recordat thurris quasi qui benedicat ydolo. q̄si dicat ista sacrificia non mihi placent cessare debent. et solū mihi placet q̄ tēpore messie fiendum. id est sacrificium cordis contriti et humiliati ꝛc. Ad quartū in quo q̄ritur si daret tercium templū quis ibi ministraret. Respondent iudei q̄ ibi seruirent sacerdotes de leui et de sadoch. Sed contra hoc est ysa. in eodem vbi loquens de messia dicit. ꝛ declinauit super eā sic fluuium pacis. sequit ꝛ mittet ad gentes in affricam et lydiam et ytaliā et greciā ꝛc. ꝛ faciet ex eis in sacerdotes et leuitas dicit dñs quod implerum est in ihesu nazareno tempore apostolorū. Sacerdotium enim antique legis figura fuit sacerdocij noue legis. Et ideo presente sacerdocio noue legis cessare debet antiquū. Iuxta illō primi Reg. ij. vbi sic agit deꝰ. Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui cum esset in egipto. et elegi eū ex omnibꝰ tribubꝰ israel mihi in sacerdotē vt ascenderet in altare meum. sequit. Ecce dies veniūt et precidā brachium tuū et brachium domus patris tui vt non sit senex in domo patris tui. id est presbyter vel sacerdos. et quasi in fine capituli cōcludit. et suscitabo mihi sacerdotē fidelem q̄ iuxta cor meum et animam meam faciat. et edificabo eius domum fideles et ambulabit coram xp̄o meo cunctis diebus vbi euidenter ondit q̄ iudeorū sacerdocium erat finaliter consummandum et erat aliud consurgendum cunctis diebꝰ perduraturis coram xp̄o domino. Iuxta illō psal. tu es sacerdos in eternum scōm ordinem melchisedech. Nec valet fuga infidelis iudei si vellet fugere per institutionem sadoch ꝛ expulsionem abiathar a sacerdotio. tercij Regum. ij. capitulo. quia cum illa exclusionem hanc etiam generalem intellexit prophetа sicut apparet ex modo loquendi quia dixit q̄ cunctis diebus. Certum est autem q̄ cunctis diebus sadoch non ministrauit. necvolo tacere quod sequitur in eadem prophetia futurum est autem vt quicunq; remanserit in domo ma veniat vt oretur pro eo et offerat nummum argenteum et torsam panis. di cat; dimitte me obsecro ad vnā partem sacerdotalem vt cōmedam buccellam panis hic est textus noster. Littera vero hebraica sicut habui a quodam perito conuerso de iudaismo renelante mihi hoc secretum hic habet sic. Ego suscitabo mihi sacerdotem fidelem sicut cor meum et voluntatem meam faciet et venient ad adorandum eum in domo mea in calice argenti et in placentula panis et dicent con-

sange me nunc vni istorum sacerdo-
tum ad cōmedendum hanc placentu-
lam panis lſa hebraica vbi nos habe
mus nummum argenteum habet a-
goratb que ceſb quod ſonat in calice
argenti . Ex quibus manifeſte patet
non ſolū mutatio ſacerdotū: ſ̄ etiaz no
uum ſacrificiuz fiendi in calice argenti
z torta panis que vt clare patet imple
ta ſunt in aduentu xpi et ſuoꝝ ſacerdo
tum de iſta materia latius dicek infra
in .xxiiij. argumento. Ad quintū .ſ. ſi
daretur terciū templuz que dies illud
ſolemnizaret . Ꝛnder iude⁹ q dies ma
gis ſolemnis in illo templo erit ſabba
tum. Sed contra hoc eſt yſaias .c. vbi
ſupza erit menſio ex meſe .ſ. ſolaris ex
lunari z ſabbatuz ex ſabbato: quaſi di
cat dies dñicus ex ſabbato q totū iple
tur in noſtra ihr̄m eccl̄ia militanti tē
pore veri meſſie: non eñ debebat ma
nere feſtiuitaſ ſabbati nec quecūq; alia
iudeoꝝ .vñ yſa.pmo. Neomenia z ſab
batū z feſtiuitates alias non feram ini
qui ſunt cetus veſtri kalendas vraſ et
ſolēnitates veſtras odiuit anima mea
facta ſunt mihi moleſta . Templum
ergo et ihr̄m quod debuit edificari tē
pore meſſie eſt ſpūale ſcz eccleſia vel
paradiſus nō materiale quod imple-
rum eſt in ihu nazareno. In confirma
tione omniū p̄dictoꝝ ſcilicet q nō ſit
dandum terciū templū ſicut legimus
in cronicis impatoꝝ z ſummoꝝ pōtifi
cum. Julian⁹ apoſtata odio fidei xp̄i-
ane p̄cepit iudeis vt templuz ſuū ree-
dificarent: qui ex omnibus mundi pti
bus congregati opus facere incepeſt.
ſed q cum magno labore z per multa
tpa fecerant ſubito corruit terre motu
hec ibi. Iſte iulianus ſuſcitauit .xij. pſe
cutionem xp̄ianoꝝ. Itē tempore mar
tini pape p̄mi Humarus p̄nceps ſar
racenoꝝ veniens ihr̄m vbi olim fuit
templum iudeoꝝ qō p tytū deſtructū
fuerat diligenter iubet inquiri loco ve
ro reperto z diligenter mundato cepit
templū edificare z ſtructura nō ſtabat
imo repente corruebat: ſciſcitans q̄s
cur hoc accideret p quoſdaz iudeos re
perit q niſi crux dñi que erat in mōte
oliueti de medio tolleret edificare nō
poſſit quod factū fuit ſublata eñ cru-
ce domini ſtructura tenuit z humarus
ſupza ſepulcrū domini vnā eccl̄iaz ro-
mandam edificauit p eo q machome-
tus dñm nr̄m ihm xp̄m tanq; deū ſum
mum p̄pham nō aūt tanq; deū adora
ri mandauit. Dicit eñ i Alchorano
ihm xp̄m verū fuiſſe p̄pham natum de
virgine cōceptū de ſpiritu ſancto ſ̄ nō
deū. Et ſi queraſ cur cruce dñi exiſten
te in monte oliueti ſtructura illa non
ſtabat. Ratio eſſe potuit q: non patie
batur de⁹ ibi templū fieri blaſphemie
p̄ciosa dñi cruce ibi exiſtente in quo tē
plo dñ humarus ſacrificaret a quodā
perſa interfectus eſt hec in collectura
hiſtoriarum

Contendit iudeus p̄bare q ihesus non eſt verus meſſias: q: in eius aduentu non eſt ſaluata iuda

Quintūdecimū argumen⁹ iu
deoꝝ ꝫ xp̄z accipit p illō [illegible]
.xxiij. Ecce dies veniūt dic dñs
z ſuſcitabo dauid germē iuſtū: tranſla
tio caldaica hz .ſ. meſſiā iuſtū ſedeſ i die
bus ill̄ ſaluabiſ iuda z iſr̄l habitabit cōfi-
denſ ꝛc. Sed nūq; tot miſerie accideſt
iudeis ſicut poſt mortez ihu nazareni
ſic ptz in deſtructōe ciuitatis z tēpli er
go non eſt ipe meſſias. Ad illud argu
mētū r̄ndet q illa p̄phecia ē ipleta q̄n-
tū ad illos q̄ fuerūt veri filij iſr̄l z iuda
q̄ ſaluati ſūt ſpūaliter non ſolū q̄ntuz ad
alias ſ̄ etiā corpaliter q: vt dicit in eccleſi
aſtica hiſtoria imminēte deſtructione
ciuitatis p tytum z veſpaſianū admo-

nim sunt fideles qui erant in iudea per angelum vt transirent in regnuz regis egrippe qui erat confederatus romanis in pace. Infideles aũt qui libierẽt nõ credentes in xpm suã miserĩam de suo pctõ meruerũt. Huic cõcordat responsio venerabilis mgri petri alfonsi i suo dialogo tit.ix. vbi dicit q promissio eis dumtaxat est facta q crediturꝰ erãt de israel atqz iuda vñ t incredulꝰ nõ est cõpleta quẽadmodũ ppõ israel õ egipto educto quidã qz peccauerũt t a preceptis dñi recesserũt terrã promissionis nõ intrauerũt quã promisit dñs moysi dicens descendi vt liberarẽ ppm meũ de manu egiptiorũ vt educerez de tra ssla in terrã bonã t spaciosam ꝙcos in desero mortui sunt.hec ille. Impleta ẽ ergo xpõia nõ in infidelibꝰ qui non sunt xpne filij israel t iuda ꝙ in fidelibus. Fuit etiã impleta in domo sctã qz de ea loquit xpõa.vel pt dici q illa saluatio t cõfidentia est de gloria celesti qz ibi habitant confidenter t sunt q fecte salnati.

Contendit iudeus probare q iesus nõ ẽ verꝰ messias quia non habuit filios neqz semen.

Extũdecimũ argumentũ faciunt iudei ex illo Isa.liij. vt debit semẽ longeuũ qõ intelligit de messia.t in po.ponã in seculũ scti semẽ eius.nũc aũt nõ legit ihm nazarenũ habuisse filios nec semen ergo ihe nõ est messias. Sed istud argumentũ rũdet q ibo nazarenꝰ habuit filios t semẽ nõ corpale ꝙ spũale.t hoc sufficit ad verificandũ illã xpõiam qz verus messias ibo descẽdit de semine spũali nõ corpali.quod patet qz pria promissio facta de messia fuit facta abrahe Gen. xv. In semine mo inquit tibi dño. bñdicentur oẽs gentes t subdit quod sibi dixit dñs in ysaac vocabit tibi semẽ et tamen constat q ysaac conceptꝰ est ẽx spiritũ nõ ẽx carnẽ sicut ysmabel vt dicit apls ad Gal.iiij. A fortiori igit̃ t multo magis xpõ qui non ex virili semine sed mistico spiramine. quia ergo verꝰ messias ibs fuit natꝰ totaliter ẽx spiritum de virgine sine viro. suffi cit sibi q habeat filios spũales et gloria hebraica super illo in ysaac vocabit tibi semen. Dicit hic notãter duo secula vnum legis aliud xpi et messie.in seculo legis fuerunt semen t filij carnales i seculo xpi spũales sicut ysaac ẽx spiritum natus est et de istis filijs loq̃tur dauid.ps.xliiij.qui ad literam etiã ẽx expositorꝰ iudeoꝝ exponit de rege messia in quo dicitur sic pro ptribus tuis nati sunt tibi filij t. sicut enim ipse non debebat hereditare regnum a pre carnali sic nec debebat regnuz temporale dimittere filio carnali q ostendit humiliatꝰ t mundicia ipiusꝰ forte ratione istius fuit et est consuetudo iter xpianos q papa qui est vicarius chri sti non est heres regni sui patris nec dimittit hereditatẽ filio suo quia ipsum habere non potest.

Contendit iudeus probare q ihesus non ẽ verꝰ messias qz lux lune non ẽ fcta vt sol nec sol vt lux septem dierum.

Decimũseptimũ argumentũ iudeoꝝ est de sole t luna qm̃ i diebus messie vtz Isa.xxx. erit lux lune sicut lux solis.t lux sol erit septẽpliciter sicut lux septẽ dieꝝ in die qua alligauerit dñs vulnꝰ ppli sui. Respõdetur ẽx peritum vir peritum alfonsi in dialogo titu.ix.q non est gens i mũdo stolidioꝝ iudeis q putant q corpus vel lumen lune deus augeat sine solis Sol enim si quantꝰ nunc est maior esset dupliciter totum pfectũ hoc in cõburerent nedũ si septẽpliciter q sit tamen se

ptemplicīter magis esset oculos nimi rum nōs nimio splendore obtondēt. lumen etiā lune si splendori solis par fieret nemo iam vltra quiesceret semp eñ dies esset. Per lunaris igr lucis si ne solaris augmentū voluit ꝓpha itel ligi fidem z gliam in xpm crediturox ac si diceret fides illoꝝ z gloria multi pliciter maior erit z periucidior q̄ mo dernox. z q nō de luna vel sole isto vi sibili. Sed de xpianox credulitatꝫ glo riaz splendore ꝓpha loquatur in seq̄n tibus restatur cū subiungit nō erit tibi amplius sol ad lucendū p diē nec splē dor lune illuminabit te ꝙ erit tibi dño in lucē sempiternā z deus tuus in glo riam tuā. z nō occidit vltra sol tu⁹ z lu na tua nō minuet q: dñs erit in lucem sempiternam. Nam si de sole vel luna ꝓprie diceret hoc quidē qō dicit si erit tibi amplius sol ad lucendum per diē nec splendor lune illumīabit te illi qō supra dixerat contrariū esset. erit. scili cet lux lune sicut lux solis. z lux solis erit septēplicit. Patet ergo q de splē dore et gloria fidei ꝓpha sancte ecclesie hic loquitur quod ex conseq̄ntib⁹ desi gnatur cum subditur. sed erit tibi dñs in lucem sempiternam z dñs deus tu us in gloriam tuam. ac si diceret neq̄ q̄ vltertus luce credulitatis vestre b⁹ qui est similis solis istius transitorijs & lune indigebitis fulgoribus. Gloria quippe lucis sue vos eternalit illumi nabit dñs. sed et quod sequitur. nō oc cidet vltra sol tuus et luna tua nō mi nuetur si hoc inq̄ ista vt est intelligere tur. scilicet vt solis splendor ac lune soret continuus non esset iam dies vel nox mensis vel annus que oia sol⁹ lu ne proueniunt vicissitudinib⁹ ergo nō imerito ō luce et gloria fidei nre q̄ nec minuetur nec occidet spūaliter dictuz intelligimus. Hec ille. Nonus cōuer suo bene locutus est. Vel aliter fm ni colaum de lyra dicendum est q loqui tur prophera de aduentu xpi ad iudi cium tunc mutabuntur z immutabun tur quodammodo corpora celestia. et tunc saluabitur vulnus populi z pres sura plage eius q: destruetur mortali tas per peccatū primox parentū idu cta q: oēs homines resurgent ad vitā im mortales. vtraq; expositio videt neces saria vt pfectio glorie xpianox ostēda tur. s. in pñti quo ad primā z in futuro seculo quo ad secundam.

Contēdit iude⁹ probare q ie sus non ēver⁹ messias q: i eius aduētu non ē sublatū ceptrum ab israel.

Decimū octauū argumētū iude ox est messias nō ē vēr⁹ quo nisq; sceptrū isrl' sit ablatū ꝙ nō dum est ablatū sceptr israel ergo non dum venit messias. Maior ꝓz Gen. xlix. nō auferet sceptrū de tribu iuda ꝛc. minor ꝓbatur q adhuc manet po testas seu dominiū iudicandi causas z determinādi apud capita transmigrā cium qui sunt in babilonia que locuz regis tenent sup totum ppl'm israheli ticū vt habet a Rabimoyse egyptio li bro de iudicib⁹ in determiatōib⁹ suis de canhedrin. iij. c. vbi sic dicit capita transmigratōis que sunt in babilonia locū tenent et possunt dñari in bier'm z vbiq; terrarū z iudicare sup eos siue velint siue nolint sicut scriptū est. non auferet sceptrū de iuda. per istud eñ sceptrū intelligūtur capita transmigra tionis q̄ sunt in babilonia. hec ille. Re spondet q minor huius argumenti. s. q sceptrū israel nondū est ablatū non solū est manifeste falsa fm euidentias facti sed est etiā notorie ficta seu mēdo sa: z p ꝓbo contra ꝓpheticā veritatē. vt notat inḡ paul⁹ in suo dialogo di. iij. c. ij. Primū patet ex hoc. Nam babi-

lonia in qua asserunt iudei esse capita transmigrancū habentū tales ptātes et dñia sup totū ppl'm iudaicū manifestum est q̄ iam a magnis tribus citra est destructa ⁊ inhabitabilis reddita ⁊ hoc fuit ꝓphetatū de ea Isa.xiij.c. vbi sic habetur. Et erit babilō illa ciuitas gloriosa in regnis.inclita in superbia caldeoꝝ.sicut subuertit dñs sodomā ⁊ gomorrā.nō habitabit vsq̄ in finem et nō fundabit vsq̄ in generatiōem generationē.constat q̄ in terra inhabitabilit destructa null⁹ cōmorat ⁊ multomin⁹ est credibile q̄ sūt ibi iudei dñantes super totaz isr'l sicut asserunt iudei. Secundus aūt.s.q̄ minor illa sit ficta seu mendosa patz ex hoc nam fm predictū rabimoysen ⁊ cōiter fm oēs doctores iudeoꝝ extra terram ꝓmissionis nō pt nec licet nec aliqñ licuit alicui iudeo iudicare iudicia criminalia.de quibus.s. est mutilatō membri humani aut occisio. Constat autez q̄ qui non habet iurisditionem in talibus nō potest iudicare nec capitaliter punire blasphemū vel ydolatrā.homicidam adulterum nec alium quēcūq̄ incurrentem talia crimina que grauissima sunt fm legem mosayca.m. Et sic exceptis illis ⁊ similibus cetera sūt leuia. Ex quo sequitur q̄ illa capita trāsmigrationum que iudei dicunt esse in babilonia non possūt iudicare de gravibus seu capitalibus criminibus cuz sint extra terram promissionis sed tm de leuibus et paruis quoniaz respectu non possunt dici habere sceptrum nec potestatem regalem prout dicunt iudei. nec possunt dici q̄ teneāt sceptruz seu locū regis sed tales essent sicut iudices inferiores habentes modicā potestatez. Manifestum ergo est q̄ rabi moyses ⁊ alij rabini qui asserunt q̄ in babilone sunt capita transmigratonū habentia potestatem regiam super totum populū iudaicū manifeste mentiuntur cū illud asserunt quod est contra mentē suā omnes em̄ concorditer tenent q̄ extra terrā ꝓmissionis nullū iudeoꝝ pertinet talis potestas. Est etiam scōo ꝓdicta minor contra ꝓphetiam veritatē.legit em̄ Osee.iij.ca.sic. Dies multos sedebunt filij israel sine rege ⁊ sine ꝓncipe ⁊ sine sacrificio et sine altari.que quidē auctoritas tā fm expositores iudeoꝝ q̄m nostros intelligitur de statu iudeoꝝ ⁊ captiuitate hodierna. Et sic patet q̄ asserere iudeos habere in babilonia vel alibi temporibus captiuitatis principem vl regē seu aliquod hmōi est contra ipam euidentiam rei ficticium et mendosuz ac contra ꝓphetiam veritatem.

Contēdit iudeus ꝓbare q̄ iesus nō ē ver⁹ messias q̄ non venit in tpe quo fuit sceptrū ab israel sublatum.

Decimūnonum argumentū iudeoꝝ est si ihs nazaren⁹ fuisset verus messias debuisset venire tpe q̄ fuit ablatū sceptr̄ iuda q̄ nō vēit i illo tpe ergo si ē ipe messias. Maioꝛ pz ex aucte allegata ꝛ. Minoꝛ ꝓbat q̄ si sceptr̄ iuda fuit ablatū ꝫ fuit ꝓ machabeos q̄ nō erāt ō tribu iuda q̄ ō tribu leui. Erāt ei sacerdotes ⁊ totū ppl'z gubnabāt illi i tēplo scōo q̄ fuit p trecentos annos ⁊ vltra añ aduentū ihu nazareni vz i hystoria Josephi ⁊ alijs Cū igr ihs nazaren⁹ nat⁹ sit tpe herodis regis q̄ machabeis successit in regno iudeoꝝ ꝓstat q̄ nō venit i tpe ꝓnūciato q̄ patriarcham. nā longe añ te.n

pus herodis in quo tpe xp̃s natus est iam erit ablatū sceptrū de iuda vt dcm̃ ē trāsierat i machabeis q̃ erāt trib⁹ alteri⁹. Dic dak duplex rñsio. Pria ē q̃ hi machabei fuerūt sacerdotes t p ꝓs ō tribu leui. tñ fm lineā maternā erāt de tribu iuda. Et ió p gubernatoꝛ eoꝝ nō erat ablatum sceptrū de iuda. tñ quia hoc non posset clare probari. Jdeo ad argumēta concessa maiore. Ñ fidetur ad minorem fm alios plant⁹. Ad qō sciendū vt hr̃ Num. xj. c. tpe moysi de mandato dei fuerūt congregati. lxx. seniores ysrael vt essent coadiutoꝛes i regimine ppli cū ipo moyse. t extūc fm oēs doctoꝛes iudeoꝝ sp fuit in iudaismo collegiū seu consistoriū qō diceba tur cāhedri ad qō oēs difficultates seu dubia fidei t legis q̃nientabant t simr̃ cia magna t summa iudicia seu cōtroversia de quib⁹ intelligit cōiter illud Deutro. xvij. Si difficile t ambiguū apud te iudiciū esse pspexeris inr̃ sanguinē t sanguinē crimen t crimē cc. t i ira surgeꝛ ascēde ad locū quem elegit dñoꝛ seqr̃is sniam eoꝝ nec declinabis ad dexterā vel ad sinistrā. qui ḋdē cāhedrin a tpe dauid cc. citra residebant principaliter sub regibus t ducib⁹ iude in iherusalem. t postea in babilonica captiuitate. Dum ibi essent reges vl duces de iuda. conseq̃nter in reditu dcte captiuitatis residebant in iherusalem sub ducibus de tribu iuda dum essent t durabat ptās eoꝝ etiā nō existē te rege vel duce de iuda ꝑ put ptās alicui⁹ capti vacante sede dabat. t sic auctoritas t ptās cāhedri durauit etiaꝫ tpe machabeoꝝ t vsq; ad. xl. annos aī destructionē tēpli scōi in quo tpe cessauit ex toto eoꝝ ptās seu iurisdictiō eo q̃ tunc tpis interfecit herodes omnes rabinos seu mgr̃os sil⁹ collegij ꝑ put hr̃ i libro cāhedrin iheroſolimitano in. c. de iudicijs peculiar. Jtē hr̃ in libro abundasar. c. ꝑmo. vñ ꝓnunc ꝙre sit ablatū si solū sceptrū de iuda ꝯ etiā scriba de filijs ei⁹. quod quidem tēp⁹ concurrit cū tpe passionis ihu xp̃i dñi nr̃i. qui fm oēs p. xlij. annos ante destructionē templi secundi fuit passus sicut regnū herodis q̃ fuit alienigena in cui⁹ tpe titul⁹ regius a toto genere iudeoꝝ fuit ablatū fuit valde ꝓpiquū tempori natiuitatis xp̃i ihu. Ex q̃bus patet q̃ tpe herodis vt dcm̃ est in quo tpe verus messias venit ex toto sceptr̃ iuda fuit ablatū t ꝓphetis adimpleta Et si forte dicat iudeus q̃ in p̃dicta responsione videnr̃ assignare duo tēpora. s. q̃n ablatū fuit sceptrū iuda herode regnante qui alienigena erat. Et tē pus q̃n ablatus fuit dux seu scriba, de filijs eius q̃od vt dictū est fuit impletum quando herodes occidit rabinos seu mgr̃os legis qui dicebantur cāhedrin qui non videntur fundare in aliqua auctoritate autentica. nec concordare verō patriarche suprādicti iacob cum ip̃e non assignauerit duo tempora. sed tantum vnum dicens donec veniat qui mittendus est. scilicet messias fm quod dicūt christiani et scōm trāslationem caldaicam. Ñ respondet fm historias thalmudicas q̃as iudei tenentur tanq̃ autēticas habere duo fuerunt ablata de tribu iuda in diuersis temporibus licet non multum ab inuicem remotis. vnum est sceptrum regni quia herodes ascalonita cum esset nō solum alienigena. sed etiam seruus de domo machabeorum et de fcō regnasset in iudea et in hierusalem. Jdcirco timens q̃ cum regnum ei non competeret de iure eo q̃ legitur Deutro. xvij capitulo. de medio fratrum tuoꝝ ponet super te regem nec poteris ponere super te alienigenam. possit ꝓ tē pore aliquis consurgere de stirpe dauid et eum de regno expellere. Jdeo

interfecit omnes quos potuit habere de genere regio in qua occisione ablatum fuit sceptrum de iuda presertim fm estimationem populi cōem. t ipi herodis qui credebat nullus de stirpe regia in iudea remāsisse. Sed sceptro ablato mō dicto adhuc remanebant canchedrin q dicunt doctores seu scribe q residebant sup herodem sicut alias residebāt sub regibus seu ducib? israelitis. sed postea fuerūt ab herode interfecti cāchedrini oēs. t tūc xpc fuit ablatus scriba de filijs iuda que omnia supradicta in libro qui dicit babacra. ca. j. t in libro canchedrin hierosolimitano t in libro abodasera sup allegato habent. Patriarcha igit iacob sptu dei ista prognoscens xpc dixit. non auferet sceptrū de iuda i hoc assignās primā ablatōes dictā ad titulū regū pmentē. Cōsequenter dixit t scriba ō filijs eius in hoc signans scām ablatōem canchedrin dictā. Que q̄dez duo in diuersis tpibus cōtigerūt ab herode seu herodianis. Et attendēdus q ō prima ablatōe sumus certificati p hystorias thalmudicas allegatas si tñ de tpe quo cōtigit p eas certificamur Per hystorias aūt nras. s. euāgelicas certificamur nō solū de occisione ñ etiam de ipius tpe. Traduntur. n. herodes occidisse quoscunq; potuit in bethleē. a bymatu. t infra. t hoc cū nam esset iesus in bethleē iuda Math. ij. De secunda ō occisione. s. canbedrini t de tpe quo contigit sumus certificati q hystorias in libris allegatis. quod fuit per. xl. annos ante destructōnem templi secundi. Et sic patz ex predictis q non fuit ablatum sceptrum de iuda ō herodes nec dux seu scriba de filijs eo modo dicto donec venit messias. vt dictum est. hec ex predicto dialogo magistri pauli vbi supra.

Contendit iudeus probare q? iesus non est verus messias quia in eius aduētu non venit in nubibus celi.

Q Uestimū argumentū iudeorū est acceptum ex illo qō dr Dan. vij. aspiciebā in visu noctis t ecce in nubibus celi quasi filius hoīs veniebat ꝛc. Et fm oēs doctores catholicos loquit ibi de aduentu xpi. ꝙ iesus nazarenus nō venit in nubibus nec in tali potestate qualis ibi describit. ergo nō fuit xpc. Hūder hic Nicolaus ō lyra q? scriptura loquitur de duplici aduentu xpi. s. in mundū t ad iudicium Primus aduentus xpi describit cum humilitate. t secundus cū maiestate. Daniel aūt loquit de secūdo aduentu Vnde ibidē dicit. Aspiciebam donec throni positi sunt. t sequit ibidem iudicium sedit t libri aperti sunt. Judei āt excecati nesciunt hunc duplicē aduentū distinguere. t ideo errant multipliciter. quia aliqui expectāt xpm in aduētu suo statim apparere in tanta virtute t potestate q? possit sibi omnia terrena subijcere t eos liberare t regnum suū restituere. ꝓpter qō t discipuli xpi post eius resurrectōem querebāt dicē. j. ca. Dñe si in tpe hoc restitues regnū israel ꝛc. Alij aūt ꝓpter scripturas que manifeste loquūt de xpi humilitate et passione. t ꝓpter illa q̄ loquunt ō eius eminentia expectant duos Messias. vnū qui dicit filius ioseph t iste passurus est t occidendus. Alius qui dicit filius dauid qui messiam filius ioseph resuscitabit t regnū israel restaurabit Sed illud dictū de scripturis non habet auctoritatē. licet. n. plures dicti sūt messie fuisse vncti qō idem est ptic̄patiue. vt dauid t saul t alij dicti. nullus tñ dicit in scriptura venturus ad salutem ppli nisi vnus. Item istud dictum

ꝑ quanto habet apparentiam impletum est in xpo qui fuit filius Joseph putatiuus ⁊ sic vocatus. vt ptz in euāgelio. Est etiam filius dauid fm carnē sicut patet ex ꝓdictis.

Contēdit iudeus probare ꝙ iesus non est verus messias qz adhuc manet regnū romanoꝝ

VIcesimūprimū argumentū iudeoꝝ cōtra xpm sumit ex quarto regno qđ nominauit dan. in ca. vij. Sup quo sicut dicit mgr alfonsus cōuersus i libro belloꝝ. ri. xiij. Alii qui glosatores indeoꝝ dixerūt ꝙ illō quartū regnū est regnuz romanoꝝ. ex quo arguūt ꝙ adhuc nō venit messias qz vident regnū romanoꝝ stabile ⁊ ipi vocant xpianos romanos ex nomine ciuitatis romane que caput est regni sui. ibi est sedes pape ⁊ caput eccie. Et tenent indei ꝙ rex messias habebat venire in fine regni xpi. cuius regnū semp iternū erit. vt ptz. c. eodē. ⁊ qz credūt ꝙ gens romanoꝝ est gens edom. ⁊ ꝙ Julius cesar fuit de edom. ⁊ sic alij oēs reges qui fuerunt post eum in roma. Jungunt etiā eum hoc ꝓphetam hiemie Treñ. iij. gaude ⁊ letare filia edō que habitas in terra hus. ad te quoq; puenier calix. inebriaberis atq; nudaberis cōpleta est iniquitas tua filia syō non addet vltra vt transmigret te. Ex oibus his inferūt indei ꝙ nō debebāt redimi completa receptiōe. postq; scilz nulla captiuitas sequeret quousq; fieret cōtritio ⁊ destructio illoꝝ ō edom quos ipi dicunt esse romanos qui seruant legem iesu nazareni. Et sup ꝓdicta autē Hieremie dicit rabi salomō ꝙ ibi Hieremias ꝓphetat destructōez romani imperij eo ꝙ destruxit tēplu ⁊ captiuauit populū iudeoꝝ tempe tyti ⁊ vespasiani. ⁊ sic per filiam edom intelligunt romani seu populū romanū cum dicitur. gaude ⁊ letare filia edom quasi dicat istud gaudiū quod habuisti in destructiōne ciuitatis ⁊ templi in tristiciam conuertet. quia ad te veniet calix vindicte diuine. Quia ergo non duz est destructum romanū imperiū ideo dicunt ꝙ nondum messias venit ⁊ istud argumētū est inter cetera in q magis se firmant indei expectantes q̄tidie destructōez romani imperij. quo facto dicunt statim messiam venire. et ideo quotidie orant ꝓ destructiōne romani imperij. ⁊ pīertim ꝓ destructiōe eccie xpi ⁊ discipuloꝝ eius. vt ptz per quandā oratiōnem que quotidie ab eis dicit in suis synagogis. in qua int̄ que dam alia exprīsse dicitur. Omnes hereticī subito pereant. que verba rabisalomon ⁊ rabi moysen. ⁊ ceteri sic exponunt. Isti hereticī sunt discipuli nazareni. Ad istud argumentū respondetur fm ꝓdictum mgri alfonsum eodem libro ⁊ titulo. Primo declarādo falsum esse romā siue populum romanum esse filiam edom ꝓ eo ꝙ regnauerit super eos homo qui fuit de edom. sicut ipimet indei non vocantur romani nec edomite ex eo ꝙ regnauit super eos herodes qui fuit de gente edom ⁊ de terra rome. Item qz edom alio nomine dictus est Esau Gen. xxv. ⁊ sic edom descendit de sem filio noe ꝓ ysaac. cuius filius fuit esau. Tota. n. europa i qua est roma dicit populata fuisse a filijs japhet. ꝓpter quod non videtur rōnabiliter dictuz ꝙ ꝓ edom significetur romanū imperiū. Sepe eñ accidit ꝙ diuersa loca eodē nomine nominant propter quod multi decipiūt exponentes de vno quod de alio intelligitur. verbi gratia. certum est ꝙ terra edom fuit ad ptem meridionalez versus mare andaluse per quam filij isr̄ transeuntes per desertum cum exierē

de egypto venerunt: ⁊ in eadem terra edom fuit mons synai ⁊ mons horeb vbi vbi mortuus est aaron. ⁊ ibidem erat francia quam dicūt iudei in hebraico carphat que nominatur in terra edom in prophetia abdie vbi dicit transmigratio exercitus hui⁹ filio⁹ israhel oia loca chananeo⁹ vsq; ad sareptam. Ista hebraica habet vsq; carphat in qua fecit helias qđ dixit sibi dño. surge ⁊ vade in carphat que est in sydone. ⁊ iterū surrexit ⁊ iuit in carphat. Et p̄z manifeste q̄ per hoc qđ dicit carphat que ē in sydone in terra ō edom datur intelligi q̄ est alia carphat alibi sita. ⁊ ista ē regnum francie quod est ad aquilonē ecce ergo habemus vnam franciaz in terra edom. Item hyspania que dicit in hebraico capharat. ⁊ de qua dicitur abdie in ca. eodem infra transmigratō istius que est in bufforo ista hebraica dicit caphar at. erat etiam ꝓpe illam franciam que dicebat carphat. que erat in sydone in terra edom in qua hyspania siue caphar at mortuus fuit antipas filius herodis in vinculis ryberij cesaris ſm q̄ dicit Josephus. ⁊ sic vocauerit aliqui sapientes hyspaniā terre edom in quo dederunt intelligi q̄ nō est illa hyspania que vocat in pte andalusie at que ꝓpinqua alteri francie que ē ad p̄tem septentrionis que non est de terra edom. Inuenitur. n. scriptuz in libris erarū egyptio⁹ q̄ terra andalusie fuit vocata hyspanie nomine primi regis: qui habuit hoc nomen hyspan. q̄ venit de hyspania que est in terra edom. Sic etiam dicendū est de roma que in hebraico dicit bosra que ē terra edom ſm illud Esa. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestibus de bosra est vltra mare ꝓpe terram israel. Et dicitur in libro Zorobabel q̄ bosra erat magna ciuitas nimis. ⁊ sic non ē ista roma in qua est apostolicus. q̄ illa roma que in terra edom iam fuit deserta quando fuit destructa babilonia. quia edom ⁊ moab ⁊ ammon ⁊ multe alie gentes venerunt cum rege babylonie ad destruendū israel. ⁊ ideo receperūt penam cum eo. Dico ergo rādendo sicut dixit Nicolaus de lyra q̄ p̄ filiam edō intelligit ipa ydumea ab ipo esau ꝑ quē dicta est edom denominata. ⁊ inuehit hic specialiter ꝓpheta cōtra ydumeos qui debuerant diligere filios israel eo q̄ descendebant a duobus fratribus veritis. ſ. Jacob ⁊ Esau. ⁊ ipsi magis ecōuerso habuerunt eos odio: ⁊ in destructione urbis fuerunt cū chaldeis vt dictū est gaudentes de illa destructione. Ideo dī in auctoritate gaude ⁊ letare filia edom. quasi dicat. ista letitia tanq̄ iniusta in tristiciā conuertet que habitas in terra bus. ista bus non est illa de qua natus fuit Job. vt habetur Job. j. sed illa eiusdem nominis existens in regno ydumee. q̄ sicut dictum est frequenter in scriptura reperitur q̄ due ciuitates ⁊ loca in diuersis posita eodē nomine equinoce nominantur. Judei moderni dicunt q̄ inuenerunt in quadam glosa chaldaica q̄ grecia est terra bus. Constantinopolis vo filia edom. ⁊ quia predicta ciuitas ecclesiastica a turcis. Dicunt q̄ iam est completa iniquitas filie syon. ⁊ sic nunc expectant messiam venturum. Istud etiam est falsum. ſ. q̄ bus sit grecia. ⁊ consequenter alia quod ꝓbatur sic. quia vt scribitur Gen. q. nunciatū est abraam q̄ Melcha filios genuisset nachor fratri suo bus primogenitū et buz fratrem eius chamuelē patrez syrorum. ⁊ sunt tres ꝓuincie connuncte denominate ab istis tribus fratribus. Caput terre bus fuit reblata q̄ postea fuit vocata antiochia. ⁊ iste ꝓuincie sūt remote a grecia vltra. xxv. dietas. ⁊ sic ꝑ hoc ꝑz q̄ grecia nō est bus. Itē caput

grecie est constantinopolis. ⁊ iudei in suo hebraico vocant grecia yenā. ⁊ sic non possunt dicere q yenam est terra huo fm q declarant ꝓdictā ꝓpheciam ⁊ sic patet manifeste falsum eoz dicūt q ꝯstantinopolis ciuitas est terra huo ⁊ discurrentes per deuia quecq retorquentes textus scripturaruz facti ceci dixerunt terminū signatū adimplendo nis huius ꝓphetie i anno dñi. M.cccc lviij. qui est fm eos a creatōe mūdi q̄nq milia ducenti decē ⁊ octo. Vñ dixit rabi abraā filius rabi hya qui habitabat barchinone declarando in quoddā libro quem fecit qui vocat megilna a megala qō interpretat lra discoopeta q messias debebat venire anno a creatione mundi quinq milia centū decē ⁊ octo. quē numerū ipi ponūt in computo lrarū sui abcdariū. numerādo. q ⁊ cū venit ꝓdictū tps inuenerūt falsuz dictum illius. Et iō dicūt moderni iudei q ille errauit. q vbi posuit quia debuit ponere ria que facit in nūero ducenta decē ⁊ octo. q. q. vt cos qō idē ē i suo alphabeto facē cētū. ⁊ ria qō idē est q r. vt reo facit ducētos. ⁊ cū iste sit annus vt dictū est fm cōputū eoz a creatione mūdi q̄nq milia ducenti decē ⁊ octo. Jō affirmabant venturū eē messiam anno ꝓdicto. qō patuit ⁊ ptz esse falsum. Vnde bene dixit de eis dauid In circuitu impij ambulant sicut bestie molendini oculis velamine coopertis. que nihil aliud inuenīūt de sero qñ cessant ambulare in pfectu vie q̄ qñ inceperūt. ptz ḡ falsitas illius expositionis q grecia sit terra huo ⁊ ꝯstantinopolis filia edom. Sed fm veritatē. vt dañ est filia edom ⁊ regnū ydumee ab eodē denominatū. ⁊ huo est ciuitas in eodē regno qō regnū dicit habitare in terra huo. q: illa terra est famosa in regno illo cuius metropolis siue caput erat reblata. s. antiochia. Dz dicer dicit

forte iude⁹ cuius filia edom est regnū ydumee. ⁊ tu xp̄iane dicis q ista ꝓphecia est cōpleta. qñ ergo fuit cōpleta inebriata ⁊ mudata. Hūsio q illa ꝓpheria ipleta fuit tpe regis hircani q fuit potentior rex machabeoz. q: tūc fuit destructa tota terra ydumee ⁊ eduxit. xxx milia illoz quasi captiuos q custodirent muros irlm. Et dicit iosephus q in illa die facta fuit magna letitia. q: s. fuit destructa ⁊ punita tota terra ydumei. Et dicit hic rabi vsua filius leui glosando sup hoc passu q illa die fuit festū maior letitia in templo q̄ vnq fuerit facta. Dicendo q bethsean terra sua ⁊ oēs alie terre ydumee q nō fuerūt subiugate subiectōi tpe iosue nec alioz iudicū. nec in tpe regū israel ⁊ iude fuerūt victi ⁊ captiuati tpe h⁹ regis hircani. ⁊ dicit q in illa die cōpleta fuit ꝓphia abdie. ꝓphetevbi dr. ascēderūt saluatores in montē syon iudicare mōtē esau ⁊ erit dño regnū. Et dicit etiā iosep⁹ q illi de edom filij esau cōuersi fuit ad iudaismū tpe ꝓdicti regis hircani. et fuerūt circūcisi ⁊ nō recesserūt ab eis tpe tyti ⁊ vespasiani. q̄ q sp mānserūt in dei deincepo. Et iō fuit remōoratū pec catū iudeoz filioz esau. ⁊ ceciderūt in captiuitatē qñ fuit ꝓpleta iniq̄tas filiorū iuda q̄ pmanserūt iusti in aduentu messie dicti nazareni fm q ꝓphetauit Hieremias vbi supra dicendo. Cōpleta est iniq̄tas tua filia syon. nō addet vltra vt transmigret te visitabit iniq̄tatē tuā filia edom. ⁊ nō inuenit gens malicie que sit in ira dei tanto tēpe. fm q dictū fuit de edom. nisi iudei ꝓpter quos fuit dictū q sp deberent eē in ira dei. Et iō plurit deus has duas gētes scz edom puersoz ⁊ iudeoz q debebāt perdi ⁊ semp esse in ira dei. sicut dixit Hiere. in ca. vj. Cadent inter corruentes tpe visitatois sue corruent dic dño ⁊ fuit pdita mēoria noia edom. ⁊ mag

sit memoria nominis iudeoꝝ. qꝝ illi ō edom conuersi fuerunt ad legē iudeorum. ⁊ qꝝ inuenimus edom bis punitum esse. primo in tpe nabuchodonosoꝝ ante ꝓphetam malachie. Secūdo post ꝓphetam malachie tpe regis hircani. De prima fuit dictū Malachie. j. qꝝ si dixerit ydumea destructi sumus. sed reuertētes edificabimus que sunt destructa. hec dixit dñs exercituū. isti edificabunt ⁊ ego destruā. qꝝ dixit instructi sumus sicut si esset iam ꝑterita illa punitio quā primo habuerūt tēpe nabuchodonosoꝝ fm qꝝ dicit etiā cap. eodē. Esau āt odio habui ⁊ posui montes eius in solitudinē. ⁊ ꝓpter eū etiam dixit in ꝓphetia abdie legatū ad gentes misit. surgite ⁊ cōsurgam⁹ aduersus eum in ꝓlium qō dixit de futuro ꝓpter secundā punitōem. quā debebant habere tpe hircani regis. ⁊ ꝓpter ipm dixit in ꝓphetia abdie. ⁊ erit dōs iacob ignis ⁊ domus. Joseph flāma ⁊ domus esau stipula ⁊ succendet in eis ⁊ deuorabunt eos. ꝓpter qō intelligit qꝝ nō debebant illi ō edom habere destructōem tertiam. quia in secunda debebant esse in ira dei impperuꝝ cum aliis iudeis consocijs eoꝝ qui sil' pmā seruant tpe titi. Et dato qꝝ adhuc regnū romanoꝝ esset ō nūcio illoꝝ quatuoꝝ regnoꝝ ō quibus dicit in libro danielꝫ vt in argumēto fuit dictū ⁊ qꝝ romani essent regnū edom. qꝝ regnauit super ipsos romanos bō ꝙ fuit de terra edō. nō sequit qꝝ ex hoc ꝙ vim hꝫ dici qꝝ qꝝ adhuc illud regnū est stabile sicut cogitant iudei qꝝ ꝓterea adhuc debꝫ venire rex messias. qꝝ nō fuit intentio ꝓphetarū in destructōe regni babyloniē que fuit dicta in ꝓphetia danielis ⁊ in ꝓphetia hieremie qꝝ post septuaginta annos captiuitatis iuda nunq̄ amplius essꝫ homo qui regnaret super regnū cazdym ⁊ sup ciuitatē babylonie ⁊ terram circa iacentē. qꝝ ille ciuitates ⁊ terre sue in suis locis ꝑmanserunt. ⁊ si aliqne ville illarū fuerunt destructe non tamen omnes fuerunt deserte. ⁊ adhuc ille que fuerūt deserte ꝓ maiori ꝑte omnes fuerunt populate. Sꝫ intentio ꝓphetarū fuit qꝝ non esset vltra sup cazdym nec sup babylonē nec sup suam terram aliquis rex qui esset de genere nabuchodonosoꝝ nec de gēte sua Item in tēpe futuro regni medie erat intentio ꝓphete qꝝ non esset vltra rex ꝙ esset de genere darij nec de gente sua. Item in tpe quo fuit postea regnum persūe erat intentio ꝓphete qꝝ non esset amplius rex de genere tyri nec de gente sua. Item in tempe in quo habebat esse regnū Jauam. i. grecie erat intentio ꝓphete qꝝ non esset vltra rex de genere alexandri nec de gente sua. ⁊ simili modo tempe quo in futurū deberet esse regnū romanoꝝ fm qꝝ ipi dicunt deberet esse intentio ꝓphete qꝝ non haberet ibi amplius esse rex de genere iulij cesaris primi. ⁊ Gayi ⁊ Titi. nec aliorū qui crediderūt in eoꝝ fidē. Exquo ergo reges romanoꝝ non crediuit mō in fide Julij cesaris Gayi nec Titi. qa ipi seruiebant idolis. ⁊ etiam qꝝ Constantinus cesar dimisit regnū romanorum seruio Jesu nazareni. ⁊ apostolicus qui est dominus rome nō fuit vocatus deinde cesar nec venit ō genere cesaris. oportet necessario dicere qꝝ iaz transierunt omnia illa regna dicta in libro danielis excepto regno iesu nazareni veri messie quod firmissime durat ⁊ habet durare sine fine. Et iō optꝫ dicere necessario ꝙ tam venit rex messias ꝙ venturus erat tempore illoꝝ regnū. ⁊ ꝙ tam receperunt iusti transmigratōem ⁊ tribulatōēꝫ quam debebant recipere quando finita essent illa quatuoꝝ regna. Fm qꝝ dicit Dan. xj. populus aūt sciens deum suum obtine-

bit. ⁊ facies ⁊ docti in populo docebũt plurimos ⁊ ruent in gladio ⁊ in flãma ⁊ in captiuitate ⁊ i rapina dieꝝ. Sequt ⁊ de eruditis ruent vt cõflent ⁊ eligãt ⁊ dealbent vsq; ad tps pfinitũ. receperũt etiã mali ⁊ peccatores de isrl fines captiuitat' ꝑpetue. sicut dicit Dan. vij vsq; ad cõsũmatõem ⁊ finẽ durabit de solatio. ⁊ iterũ. c. eodẽ ante ciuitatem ⁊ sanctuariũ dissipabit ppls cũ duce vẽturo. ⁊ finis erit vastitas. ⁊ post finem belli statua desolatio. ⁊ hoc est qõ debat esse in aduentu messie. s. q̃ finẽ acciperet peccatũ ⁊ deleret iniquitas. et adduceret iusticia sempiterna. ⁊ sic vngeret sanctus sanctoꝝ. vt ptz in. c. eodẽ clarissime. ergo ptz sicut sol lucet ex oibus istis ꝓdictis falsam eẽ expositõez iudeoꝝ in ꝓphetia. Hiere. supradicta. ⁊ in ꝓphetia abdie. quibus se fundant multũ iudei expectantes destructõem imperij romanoꝝ. ⁊ tũc aduentũ messie ⁊ quõ etiã falsum ẽ q̃ xp̃iani dicẽdunt ꝺ edom. sed q̃ ipimet iudei sunt illi de edom qui fuerũt cõuersi. ⁊ ipsi q̃ mali sunt ⁊ peccatores simul cum eis receperunt punitõem ꝑpetuaz in qua nunc sunt ⁊ erunt vsq; ad finẽ. ⁊ q̃ xp̃iani sunt filij syon ⁊ boni iudei qui cõuersi sunt ad xp̃m in ꝗbus completa fuit iniquitas. s. in ꝗbus iã cessauit peccatũ ⁊ captiuitas. ⁊ in ꝑpetũ erunt liberi. sicut ptz in ꝓdicta ꝓphetia Hiere. quia illis de edom conuersis ⁊ aliis iudeis negantibus xp̃m dicit ꝓpheta. ad te q̃ oq; pueniet calix. i. pena diuie vltionis inebriaberis. i. ad plenã punieris atq; nudaberis. s. honore ⁊ aliis bonis. sicut manifeste factũ est ꝑ tytũ romanoꝝ principẽ. Sed ⁊ de bonis iudeis ꝗ receperũt iesum xp̃m verũ messiam qui dicunt filij syõ. Dicitur in textu. completa ẽ iniquitas tua filia syõ scz in aduentu xp̃i. quia amplius populus ille syon credens in xp̃m nõ fuit subiectus alicui captiuitati loquendo de totalitate populi. sicut ter iaz factum est de populo iudeoꝝ. Ideo dicit. non addit vltra vt transmigret te. s. a libertate in seruitutẽ. Sequit ꝺ malio iudeis filijs edom. Visitabit iniq̃tatem tuam filia edom eam. s. iuste puniendo discooperuit peccata. s. penam manifestam omibus inferendo. quia publica est eoꝝ captiuitas ⁊ seruitus i toto mũdo vbiq; sunt iudei siue inter xp̃ianos siue inter saracenos sunt captiui ⁊ in abhominatõem habiti. Patet ergo solutio ad argumentũ iudeorum que aliquantulũ dilatata fuit ꝓpter magnã vim quam faciunt iudei in eodem.

Contendit iudeus probare q̃ iesus non est verus messias quia xp̃iani affirmant ipsum eẽ deum.

Quo iesimũ secundũ argumentum iudeoꝝ est ad ꝓbandũ xp̃m nõ esse deus sicut xp̃iani affirmãt. Arguunt aũt sic. scriptũ est Exoꝺ. xx. Non assumes nomen dei tui inuanũ. Inuanũ nomẽ dei assumit qui hominũ nomini cultũ diuinitatis attribuit. Nam vanitas est omnis homo ꝗ hominẽ deum credit ⁊ deus appellat homini nouũ cultumq; diuinitatis ascribit. Item in psal. scriptum est. non erit in te deus recens neq; adorabis deum alienum. Item in lege scriptũ est q̃ qui fecerit se deum occidatur. nullus ergo homo est deus. Mirum ergo est quõ xp̃iani ausi sunt Iesum nazarenũ nominare deum etiam concesso q̃ esset messias cum sacra scriptura sit in oppositũ vt dictũ ẽ. vel si dicant q̃ messias debet esse deus. oñdãt xp̃iani. Hũ in sacra scriptura talis assertio põt notari. licz tũ in primo libro sit sufficien-

ter declaratū quadruplici examine. q̄ ihesus xp̄c est verus filius dei ⁊ Sequē ter verus deus. quia nō iudei potūt au ctoritates sacre scripture. Ideo in p̄nti duo sunt facienda. Primo soluēk argumentū. ⁊ secundo assignabunk auctoritates expresse ad oppositū ostendendū. De primo ergo dicik q̄ nomen dei assumeret unianū si alicui puro homini attribueret. sed si attribuik alicui q̄ non sit purus homo sed verus homo ⁊ cum hoc etiam sit verus deus. tunc non assumik in vanum. talis est ihesus dn̄s noster qui non tm̄ homo sed etiā verus deus affirmak. ⁊ sic de⁹ ⁊ homo: vnus est xp̄c. nec est recens vel recēter deus qui eternus est ⁊ ab eterno deus nec ipe se facit deus. q̄ substantialiter est deus. Ille em̄ facit se deum qui fingit se esse deum cum non sit. nec ē de⁹ alienus. q̄ vere est deus. dij ꝺo gentiū alieni dij dicunk. q̄ nūcupank dij. Circa secundū tollunt iudei velamē ō cordibus suis. legāt sacras scripturas q̄o ⁊ non alias. p̄ p̄nti allegare intēdo que cōmuniter nō solū fm catholicos doctores sed etiā fm antiquos hebreorū rabinos de messia exponunk. Et p̄mo quidem abraam pater fidei nostre adducik in medīū. qui accepta p̄missiōe q̄ in semine suo benedicerent omnes gentes. intelligens ex hoc deum nasciturū fm carnem hūanā ex genere suo cum esset senex ⁊ sterilis multox vocauit ad se seruū seniorē domus sue geñ. xxiiij. ⁊ dixit ei. Pone manū tuā subter femur meū. vt adiurem te p̄ deū celi ⁊ terre vt non accipias vxorem filio meo de filiabus cc̄. Cum .n. sit cōsuetudo apud colentes deū q̄ iurando p̄ deū p̄stat manū suam sup aliq̄d hūs spālēs relatiōem ad ipm̄. ꝓpter q̄ Exo. xxij. dicik q̄ q̄ aliquis iurabit applicabik ad deos nullo modo pater abraam fecisset manū serui sui ponī subter ꝓpriū femur q̄ iurabat p̄ deum celi. nisi specialiorē relatōem haberet femur suum ad deū ⁊ alia mēbra corpis sui. q̄ō q̄dem verum est inquantū illa pars specialius ordinak ad actū generatiōis p quem ⁊ptū ad matrē de genere abrahe nasciturus erat xp̄c. Secūdo p̄t adduci illud Esa. ix. Parvulus natus ē nob ⁊c. sequk. Et vocabik nomē ei⁹ admirabilis cōsiliarius deus fortis pater futuri seculi. princeps pacis. paulus dixit. q̄ verus homo. admirabilis ⁊c. q̄ verus deus. Hec em̄ noia omnia non videtur alicui posse competere nisi sit deus. Tercio p̄t adduci illō Esa. xxv Et dicet in illa die. ecce de⁹ noster iste: expectabimus eū ⁊ saluabit nos. Super quo dicit venerabilis petrus alfonsi in suo dialogo ti. viij. hunc certe versum aliter non curamus explanare q̄s doctoreo vri illum dudū exposuere. p illum nanq̄ docuerunt venturus fore tempus quo ⁊ mūdus dīm esset visurus. ⁊ digito sibi adinuicem populus ostensurus. hoc ꝺo fieri nullatenꝰ posset nisi homo fieret quis ⁊ deus. Hec ille. Quarto potest adduci illud Esa. lj. Posui verba mea in ore tuo. ⁊ i vmbra manus mee protexi te. vt plantem celos ⁊ fundem terram ⁊ dicas ad syon populus meus es tu sitq̄ plātatio celox siue fundatio terre accipiat spūaliter siue ad litteram. certum est q̄ talia non possunt verificari nisi de illo q̄ est deus. xp̄s enim humanitas premittit: cum dicik. posui verba mea in ore tuo ita enim dixerat dn̄o Moysi. vt habet Deutero. xviij. Prophetam suscitabo de medio fratrum suox similem tui. ⁊ ponam verba mea in ore eius que verba eius que loquek in nomie meo audire noluerit ego vltor existam. Istud aūt non p̄t intelligi de Josue. nec de aliquo qui fuerit sub lege mosaica. q̄ vltio. c. eiusdē libri dicik. Non surrexit

vitra ꝓpheta in israel sicut moyses sed verificat de xpō qui fuit sibi similis in quātū dedit legē. sicut patuit supra li. j. in aptitōe tercij thezauri. ꝙ postea tā gitur eius diuinitas cum addit vt plā tes celos ⁊ fundes terram ⁊c. Ita enīz ꝓmiserat se ꝑsonaliter vēturū Ezech. xxxiij. Ecce ego visitabo oueo meas: sicut pastor visitat gregē suum. Differentia est inter dūm ⁊ pastorem. tūc. n. dūs ouiū est pastor earuz qñ immediate nō p alios ꝙ p se pascit eas. In veteri testō deus erat solū dūs. ⁊ mittebat pastores suos ad pascendū oues qui dicebant. hec dicit dūs. sed visitans sicut pastor gregē suū nobiscū est dūs. Esa. lij. Ecce ego qui loquebar in veteri. ſ. testamēto assum in nouo. Quinto ad dendū alia auctas Esaie in ca. xl. q̄ non minus cōfirmat ꝓpositum. Et revelabit gloria dñi. ⁊ videbit oīs caro pariter q̄ os dñi locutū ē. pōt quippe vox rei ſpūalis audiri sicut filij israel vocē dñi audierūt in monte syna. loquentē ꝺo nō videbis nisi fuerit res carnalis. Secto introducit auctas baruth in. iij. c. vbi inquirens in toto ca. q̄ sit vera sapientia. ⁊ q̄ adinuenit eam subdit. hic est deus nr̄ ⁊ nō estimabit alius ante illū. hic adinuenit omnē viā disciplie ⁊ tradidit eam iacob puero suo ⁊ israel dilecto suo. ⁊ post hoc in terris visus ē ⁊ cū hoibus cōuersatus est. Certū ē q̄ deus ſm diuinitatē videri ñ pōt. quia dicit Exo. xxxiij. nō videbit me hō et viuet. nō poteris videre faciē meā nec etiā cōuersat cum hoibus inquantū ē deus. vt dicit Dam. ij. imo ꝓuersatio ꝓprie est inter illa que sunt eiusdez speciei. ⁊ iō ista verificant de deo ſm naturam assumptā. Septimo hanc duplicē naturā ostendit micheas in ca. v. dicens. Et tu bethleem effrata puul⁹ es i milibus iuda. ex te mihi egredietur qui sit dūator in israhel. ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis eius. Nam egressus xpi ſm humanitatē debebat fieri in bethleem. sed egressus a dieb⁹ eternitatis nō potuit eē nisi ſm diuinitatē de quo egressu dr̄ Esa. liij. generatiōem eius quis enarrabit. Sup predicto etiā verbo petr⁹ alfonsi in suo dialogo ti. viij. pulcre loquit dicens. hoc quippe qđ est ex te mihi egredietur q̄ sit dūator in israel. ſm corp⁹ dictū est. ſm q̄ princeps ille aduēturus erat in tpe. Qđ aūt sequit ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis ꝓpriuitatē insinuat deitatis. hoc. n. diuinitati attribuit qđ hoi puro nō cōuenit. hec ille. Ista ſm p̄destinatiōem nō possunt eē dicta tum q⁹ significatū vocabulor⁹ nō patit. tum q⁹ nimis inscienter loquerent ꝓphete ita studiose ad laudā dū messiam p ea que non magis cōpetunt sibi q̄ lapidi. Verum dauid in psalmo. xliij. dicit. Sedes tua deus in seculū seculi. virga directōis virga regni tui. Dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē. ꝓpterea vnxit te deus deus tu⁹ oleo letitie p̄ cōsortibus tuis. Cum hoc inq̄t dicit. cum ad quem loquitur deum eē ⁊ hominē ostendit. dicens ei. Sedes tua deus in seculum seculi. virga directionis virga regni ⁊c. nūquid nō manifeste eum appellet deum. Deinde cum dicit. Dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē. ꝓpterea vnxit te deus deus tuus oleo letitie p̄ ꝯsortibus tuis. Ad hominē eum loqui ꝓcipimus ne⁹ ei vel deum. vel consonē habet de⁹. Iterz dauid in psal. Deus iudiciū tuū regi da. qui ad lr̄am etiā p doctores hebreos exponit de xpo in lege ꝓmisso dicit ⁊ ꝓmanebit cum sole ⁊ ante lunam in generatiōe ⁊ generatiōem. ⁊ sit nomen eius benedictū in secula. ante solem p manet nomen eius. Et illud. ⁊ adorabunt eum omnes reges omnes gētes seruient ei. Videamus inquā si de pu

no homine dicta sunt hec omnia. & prz manifeste q̄ nullo mō cōuenium nisi soli deo. ergo sequit q̄ xp̄m cōfiteri debemus esse hominē & deum. Mō etiā dauid spū reuelante cognouit & mirabilia q̄ facturus erat iudicat. Ō ad hūsmodi finē psalmista fecit psalmuz. Benedictus dñs deus israel qui fec̄ mirabilia solus. Et benedictū nomē maiestatis eius in eternū. & replebit maiestate eius omnis terra fiat fiat. Vidisti ergo iudee q̄ hec ex sacris scripturis prz q̄ messias in lege & ꝓphetis promissus verus deus & verus homo esse debeat. quare merito iesuz nazarenum quē verū messiā supra ostendim⁹ vez deum & verum hominē confitemur.

Et vt amplius pfidia iudaica cōfundat tribus rōnibus oñdaz. licet dedecet mgr Bern. obtuerij in suo tractatu cōtra cecitatē iudeoz. c. viij. Quarum prima talis est. Ille hō vere erat deus cuius pena tpalis sufficiēter satisfecit p peccatis totius ppli. Sz moys xp̄i plene deleuit oia peccata. ergo xp̄c vere est deus. Maior prz qz ad sufficiētē satisfactiōem petit q̄ pena rñdeat culpe. culpa aūt que est peccatū mortale est infinita eo q̄ cōmittit cōtra deū infinitū. Videmus. n. eundē actū eē culpabiliorē & grauiorē cōtra insigniorē & maiorē psonā cōmissuz q̄ cōtra ignobiliorē vel inferiorem. Si ergo ad augmentū obiect sequit augmentū culpe. cum deus excedat oēm psonam in infinitū culpa cōmissa directe ptra eū. qualis est q̄cūq; peccatū mortale in quo formaliter est auersio a deo dicenda est infinita. ergo pena ꝓ tali culpa debet esse infinita sed nulla pena q̄ nō durat in infinitū pōt eē infinita nisi sit in supposito infinito. vt sic finitek pena ex subiecto sicut culpa ex obiecto. Pena igit tempalis sufficienter satisfaciens p quo cūq; peccato mortali necessario est in supposito infinito. & sup positū infinitū est nullū nisi diuinū. & vera est prima ꝓpositio q̄ cuius pena tpalis sufficiēter satisfecit p oibus peccatis vere est deus. sed minor prz Esa. p totū. liij. ca. vbi dr. vere lāguores nostros ipe tulit. & dolores nr̄os ipe portauit. & nos reputauim⁹ ipm quasi leprosum & pcussum a deo & humiliatū Ipe aūt vulneratus est ꝓpter iniquitates nr̄as attritus est ꝓpter scelera nr̄a. Disciplina pacis nr̄e sup eum & liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oues errauimus vnusquisq; in viaz suam declinauit. & dñs posuit in eo iniquitates oim nr̄m &c. de q̄bus fuit plene dictū supra in appartiōe thesauri. Sed in circuitu impij ambulātes falsas conant dare responsiones & finaliter neminē inuenientes in veteri testamento q̄ mortuus sit p peccatis populi sic q̄ tota ꝓphetia posset de illo exponi. Dicunt q̄ qñ iudaicus ppl̄s ad plenū statū reconciliabit. tunc cetere natiōes loquētes ex cōpassiōe & quasi cōparatiue dicent. nos reputauim⁹ eum .s. istum ppl̄m leprosum & pcussum a deo &c. que sequunt. sed mentita ē iniquitas sibi. multa. n. dicunt in dicto. c. que de nullo alio a xp̄o intelligi pñt. Ait. n. deus ꝓpter scelus ppli mei percussi eum. Si ergo iste pcutiek propter peccata ppli dei. illi qui dicuntur sunt lāguores vros portant erūt de ppl̄o dei ergo nō est vera expositio q̄ alie gētes dicent de ppl̄o dei p dicta verba. Item dicit ibidem oblatus est q̄ ipe voluit. Item peccatū nō fecit nec est inuētus dolus in ore eius. Item in eodem ca. tradidit in morte aiam suam & cū sceleratis reputatus ē & ipe peccata multoz. tulit & p transgressoribus oauit: que omnia nullo mō ō populo iudaico verificari possunt. nec ō aliquo alio cum ꝓpheta eius diuinitatē innuat ot

cens.generatōem eius quis enarrabit
t q; voluntas dñi in manu eius dirigi-
tur. Item zacharias ꝓbeta in.c. ix. p̄-
mittens.ecce rex tuus veniet tibi iust⁹
t saluator qui loquet pacē gentibus t
ptās eius a mari vsq; ad mare. t a flu-
minibus vsq; ad fines terre subdit. Tu
aūt in sanguine testamēti tui emisisti
vinctos tuos ō lacu in quo nō erat aq̄
Item in.xij.c.aspicient ad me quē cō-
fixerunt. Item in.xiij. ca. t dicet ei q̄d
sunt plage iste in medio manuū tuar
t dicet.hīs plagatus sum in domo ea-
tū qui diligebant me.totaz istaz oīonē
tangit in virtute Esaias in. xxviij. ca.
vbi primo ponit culpā dicens. pcussi-
mus fedus cum morte t cum inferno
fecimus pactū.posuimus mendaciuz
spem nr̄am.mendacio ꝓtecti sumus.
t cōsequenter subdit remediū inquiēs
idcirco hec dicit dñs de⁹.ecce ego mit
to in fundamento syon lapidē. lapidē
ꝓbatū angularē.p̄ciosum.t delebitur
fedus vestrū cum morte t pactū vestr
cum inferno non stabit. Scīa rō p̄t
sumi ex dictis iosephi q̄ fuit iudeus et
verus historiographus dicētis'q; ir'm
fuit destructa.quia iniuste eius habita
tores interfecerūt xp̄m t beatū iacobū
Ex quo sic pōt argui, Iudei non errāt
sent occidendo xp̄m t beatū Jacobū.
nec p̄ ꝑegnēs fuissent puniti nisi xp̄c
vere fuisset deus. sed isti peccauerunt
occidēdo istos.ergo xp̄c vere erat de⁹.
maior ptz.q; iudei incerfecerūt xp̄m.
q; dicebat se esse deū.t certe si nō fuis-
set verum fm legē debebat mori. Iu-
dei ergo interficiēdo xp̄m si nō fuisset
deus.q; fecissent fm legem.non pecaſ
sent occidendo ipm t beatū Jacobuz.
sed potius meruissent.t eadē rō est de
beato Jacobo.q̄ iō interfectus fuit. q;
asserebat xp̄m esse deū. Sed si non di-
xisset verū iuste interfectus fuisset. er-
go vera est maior ꝓpositio.q; si xp̄c nō
fuisset deus.iudei non peccassent occi
dendo ipm t beatū Jacobū. Sz mior
patet p dictū Josephi asserētē iudeos
deuenisse in istā vltimā captiuitatē. q;
iniuste interfecēt hos duos p̄dictos.

Ex quo etiā tercia rō pōt induci que
talis est. Interficere purā creaturā in-
iuste nō est ita magnū peccatū sic̄ ido
latrare.sed interficere xp̄m fuit maius
peccatū q̄ idolatrare.ergo xp̄c nō erat
pura creatura.t sic oportebat q; eēt de⁹.
maior est manifesta.q; magis̄ peccatū
est facere contra p̄ceptū p̄me tabule.
q̄ ꝓtra q̄cunq; de tabula secūda. sed
idolatrare est cōtra p̄mū p̄ceptū p̄i-
me tabule peccare.homicidiū vō est ꝓ
secundū p̄ceptū secūde tabule.q̄ maiꝰ
peccatū ē idolatria q̄ homicidiū. Mi
nor ꝓbat.q; Iz interdū iste hūano gra
uius puniat minus peccatū.in lege tñ
diuina p mensura peccati est plagarū
modus.vt dr̄ Deutro. xxv.c. Cum er-
go iudei p̄petrāssent cōtra xp̄m
incurrerint maiorē penaz in vltima ca
ptiuitate que iam durauit mille.cccc.
lx.annis q̄ fuerit aliqua pena eis vnq̄
inissa ꝓpter peccatū idolatrie.necessa
rio oportet dicere maius peccatuz fuisse
interfectio xp̄i q̄ adoratio idoli.q̄ xp̄c
erat deus.t hoc patz satis rōnabiliter
si cōsideremus cōditōz legis quā xp̄c
erat daturus. Videmus.n.in oībus
actibus ordinatis q; ille qui est supior
artifex principalē t p̄fectiū actū opa
tur p seipm.Ea vō que disponūt ad il
lam p̄fectōez opatur p suos ministros
sicut nauis factor cōpaginat p seipsuz
sed p̄parat illā nauē p artifices submi-
nistrantes. Et iō cōueniens fuit q; lex
p̄fecta noui testamēti daret p ipm deū
hominē factū.lex aūt vetus p dei mi-
nistros. ꝓpter q̄d de latore legis noue
dicit Job.xxxvj.Ecce deus excelsus i
fortitudine sua t nullus est ei similis i le
gislatoribus.hec sufficiant cōtra pcīi

diam iudaicā ad oñendū rōnib⁹ & an
crontribus q xp̄c est verus deus & ve
rus homo.

Contēdit iudeus probare q
lex euangelica non est a deo q
ponit trinitatem personarum.

Vicesimū tertiū argumentū iu
deoꝝ est cōtra trinitatē psonarū
ex qua arguunt legē euangelī
cam nō esse a deo sic. Illa lex non est a
deo que tollit oīmode vnitatē diuinā
q: Deutro. vj. dicit. Audi isrl' dñs de⁹
tuus vnus est. sed lex euangelica vide
tur hanc vnitatē auferre ponendo ps
narū trinitatē. ergo lex euangelica nō
est a deo. Rñdet iudeo q trinitas ps
narū nō derogat vnitati essentie diuie
nam & ipi habent cōcedere deū esse in
diuersis locis. q: psal. dicit. Si ascēde
ro in celū tu illic es. si descēdero ad in
fernū ades. qđ nō pōt verificari ꝑm di
uersas ptes. quia deus spūs est. & oīni
diuersitate & cōpositiōe pcūl caret. nec
pōt dici q de⁹ sit in diuersis locis suc
cessiue. q: ipe dicit Malachie. iij. Ego
dñs & nō mutor. ergo sicut sīl & semel
totus est in diuersis locis cū veritate
sue vnitatis. ita suo mō diuinitas exi
stens vno numero sīl est tota in diuer
sis suppositis. nō. n. est scriptura i mū
do que verius ponit vnū deum q̄ facit
euangelium. Sed hec vnitas ꝓpter sui
infinitatē & illimitatōem cōpatit secū
psonarū trinitatē. Ad inuiendū ergo
q trinitas nō tollit vnitatē essentie vbi
cunq; in veteri testō in hebreo inuenit
heloym qđ significat deū i plurali nu
mero adiungit actus singularis vt est
illud. In principio creauit heloym ce
lum & terrā. Dicūt iudei q hoc nomē
heloym indifferēter accipit ꝑ singula
ri vel plurali. & qñ accipit ꝑ deo vero
semp in singulari tenet sicut ibi. in ꝓn
cipio creauit heloym. eccē q li creauit
stat in singulari. sed hoc ptz manifeste
falsum. Nā aliqñ tenet manifeste pro
deo vero. & tñ ꝓiungit cum adiectiuo
pluralis numeri. & aliqñ etiā cū verbo
pluralis numeri qđ nō esset si teneret
ꝑ singulari. Exemplū primi Josuevl.
non poteritis seruire dño. deus enī san
ctus est &c. Hebraica veritas hz nō po
terit seruire dño. q: heloym sancti ipe
Ista auctoritas loquit de deo vero. q:
josue loquebat ppto de seruitute veri
dei. vt ptz ex ḡa intuēti. Itē Hiere. xiij
Peruertistis verba dei viuētis dñi ex
ercituū dei vr̄i. hebraica veritas hic hz
puertistis verba heloym viuentiū deū
exercituū. Ista auctoritas māifeste lo
quitur de deo vero. Nam vbi nos ha
bemus deū exercituū in fine auctorita
tis ꝑ hoc nole dñi. in hebreo ponit no
men dñi thetragrāmatō. qđ de solo ve
deo pōt dici. vt declarat rabi salomon
in li. de directōne gplexoꝝ. & tñ in istis
auctoritatib⁹ hoc nomē heloym cōiun
git cū adiectiuis pluralis nūeri. vt ptz
Exemplū secūdi. s. de verbo plurāl nu
meri. x. Reg. vij. que est gens vt popu
lus israel in terrā ꝓpter quā venit deus
vt redimeret sibi in pplm. hebraica ītā
sic habet. que aūt vt pplus tuus gens
una in terra ꝓpter quā iuerūt heloym
ad redimēdū sibi. patet ergo q li heloym
stat in p̄dictis auctoritatib⁹ ꝑ deo vero
& in plurali. quare cum sit ibi impossi
bile pluralitatē ponere deoꝝ. necessa
rio est ibi ponere pluralitatē psonarū.
siue suppositoꝝ. q: actōes tales sūt sup
positoꝝ scdo de ala. Ptz igit exmodo
loquendi hebraico q in diuinis ē plu
ralitas suppositoꝝ & vnitas essentie q
moyses & alij ꝓphete dederūt studiosis
in lege ꝑ tales modū loquendi. Quō
aūt iste actus elicit ab essentia formali
ter que una est simpliciter licet psone
sunt distincte & quedam magis subti-

lioza t magis ad ꝓpositum hic adduci possent. Sed quo dicit mgr Herm. oportuerit in suo tractatu cōtra cecitatez iudeox. vj. ca. Non videt tutum dare occasionē cuiqz loquendi subtiliter cū infidelibus de materia ista. Videant ergo catholici studiosi doctores sup primū sniarū. vbi de ista materia multa subtilissima tradunt. que velut margarite non sunt seminande inter porcos. i. infideles. Sed tū induco ꝫ iudeorū cecitatē in ista materia testes famosos Et primo sepe nominatū peritū doctorem petrū alfonsi puersum in suo dialogo ti. vj. rūdētis sub noie petri moysi interroganti sic ppende o moyses q̄ secretū sit nomē istud t ineffabile. t q̄ nō nisi pspicaci mentis intuitu t pfunda valeat agnosci indagatōne: testante moyse qui ait in Deutro. scito hodie t cogita tu in corde tuo q̄ dñs ipe ē de⁹ in celo sursum t in terra deorsuz t nō sit alius. vbi n. in latino ponit dñs in hebreo t quidē ꝑdicti nomē inuenies vba vo deus in latino. in hebraico scribitur beloym q̄ pluralitatē significat vt inde patesceret eundē eē deum qui t singl'ari ꝓprio t plurali appellatiuo nuncupat vocabulo. Sed t ne plures deos forte putaret adiūxit ē nō sit alius q̄ vo moyses dixit scito t cogita tu in corde tua revera insinuat q̄ nois hui⁹ archana subtilitas neq visu neq auditu neq de corporeis sensib⁹ aliquo nisi mēs mentis intellectu pspicuo t miro ppēdi possit ingenio. Pōt etiā in multis aliis trinitas denotari. sicut in fimbrijs quas dñs filijs israel in vestimentis suis per moysen habere ꝑcepit dicēs loquere filijs israel t dices ad eos vt faciant sibi fimbrias in angulis pallioz ponentes in eis vittas iacinctinas quas cum viderint recordent omniū mādatoz dñi. Fimbrie quippe ille q̄tuor erāt filoz ꝫ duplicatoz. in suptoz. ri siquidē sui parte tres nodos habentes in inferiori vo duos. Sed p fila q̄tuor. quatuor ānī ptes designāt. Per filoz vo duplicitatez dies t noctes vicz. vt quatuor anni tpib⁹. i. toto anno. nocturnum quoqz t diem dei mandatoz memores essent. Nam p tres nodos trinitas psonaz. s. supiorez. Per duos aūt inferiores duo insinuant testamēta. s. lex moysi t euangelium. Notat quoqz trinitas in trib⁹ benedictiōibus. qbus aaron t filij eius benedicebāt filijs isrl' ex ꝑcepto dñi dicentis ad moysen. loquere ad aaron t filijs eius sic benedicetis filijs isrl' t dicetis eis. Benedicat tibi dñs t custodiat te. ostendat dñs faciem suam tibi t misereat tui. Cōuertat dñs vultū suum ad te. t det tibi pacez. Hiis quippe benedictiōibus sacerdos alicui benediceno. ꝓtensas ante vultū suū palmas vtraqz tenebat. cuz vo dicebat dñs quez benedicite illo qō supra diximus trino t vno nomine exprimebat tres digitos priores pollicē vicz indicem atqz medium manus vtriusqz rectos altius erigebat. t dicto ita dño digitos vt prius remittebat. Sed dic mihi o moyses quid trium digitoz elevatōne melius q̄ trinitatis excellentia poterit allegorizari. q̄ si qd aliud sup his notare tu noles t valeas mihi qso edisseras: moyses sane neq illō qō dixisti: neq quicqz aliud sup hoc vnqz notauimus. sed nec doctores nri quippiā notandū esse dixerūt. Petrus. Quid etiam nisi trinitas psonaz in eo qō dicit Esaias ꝓphēta notari pōt trina videlz angelox voce laudantiū t dicentium sanctus sanct⁹ sctūs dñs de⁹ sabaoth. Cur. n. ter nō sanctus dicunt magisqz semel vel bis decies vel centies vl' alio aliquo numero aliquo cur si breuiter laudare vellent semel sanctus non dicerent. si vo multum cur non centenā. vel millenam vel innumeraz laudem.

erhiberent. Moyses. nos ꝺꝺē in angelox laude cām nullā vocis illius trinitatē nisi placitū simus ipox. Petrus. si ad singula ꝙ ꝓposuero nesciꝰ rideris. ꝺꝺ aliud ꝝ te victū ꝛ ꝓtraire nesciētē fateberis. testat sanct dauid psonarū trinitatē cū dicit. querite dñm ꝛ virtutē eiꝰ querite faciē eius semp. Quid est. n. ꝙ dicit querite dñm ꝛ virtutē eius ꝛ ꝗrite faciē eius nisi querite patrē, ꝛ filiū ꝛ spm̄ sanctū. Quid nanq; p virtutē eius nisi filius eius. Quid vo p faciē eiꝰ nisi spūssanctꝰ intelligit ꝙ si tu alios intelligas edissere. Hec itaq; sanctarū testimonia scripturarū de trinitate psonarū satis intelligēnꝺ ꝰsufficere pūt. Ꝺ ꝓdictus doctor. Sz nō mīseat calamꝰ auctē Esaie in ca. xlviij. ꝙ multū facit ad ꝓpositū vbi ipe met deus dicit. ex tē pore antex̄ fierēt ibi eram. ꝛ nunc misit me deus ꝛ spūs eius. ꝙ illa aūt sint verba dei loquētis ꝓz p ifam p̄cedētē cū dx manus ꝺz mea fundauit terram ꝛ dextra mea mensa est celos. ꝛ sub eo ꝺē cōtexu idē loquens ait. ꝛ nunc misit dñs me ꝛ spūs eius. sicꝛ ꝓz p ifam sequentē immediate cū dicit. hec dicit dñs redemptoꝛ tuus sanctus israꝫ. In auctoritate vo p̄missa exp̄mit deus missus a deo ꝛ spū eius. Intermittētē vo ꝛ missum sp est distinctio psonalis ꝛ sic ista scriptura impleta fuit in incarnatōe filij dei ꝙ est deus missus in mūꝺū a deo patre ꝛ spū eius. Secundo adducūt antiq doctores hebreox ꝙ de hac materia ꝛz obscure aliquid senserꝫ inter quos aliqui allegabant ꝙ magis visi sunt appropinquare veritati. Et p mo occurrit illud qō super illud psal. Deus dñs locutus est ꝛ vocauit terraꝫ ibi glo. que dicit mydrastulim. i. glosa psalterij sic querit. Que est rō quare psalmista nomē dei sancti ꝛ benedicti tribꝰ vicibus cōmemorauit dicēs. deꝰ deus dñs locutꝰ est tē. ꝫd qō rñdēt ibi sic: hoc est vt doceret te ꝙ cū istis tribꝰ nolbus creauit deus seculū suū. iuxta tres midoth. i. ꝓprietates ꝗbus creatꝰ est mūdus. ꝛ ista sunt sapia scia ꝛ prudentia. sicut dictū est in puerbijs ca. iij Dñs in sapientia fundauit terram. ordinauit celos in prudentia. in scia sua abissi erupuerūt. ꝛ isto modo dicit in Ego. ca. xxx. qñ ego sum dñs deꝰ tuꝰ deꝰ ꝛclator. ecce tria nolia iuxta tres midoth ꝗbus creatus ē mūdus. Sīlr filij gath ꝛ filij ruben dicebāt in libro iosue. deus deus dñs ipe scit vbi nolauerūt deuz tribus vicibus. hec in ꝓdicta glo. Et idē babel in bereſith raba. i. in glo. magna sup Geñ. sup illo vbo. In ꝓncipio creauit deus celū ꝛ terrā. in ꝗbus habel ꝙ doctores antiq hebreox p trinam iteratōem diuini nominis ꝙ sepe fit in scripturis exponūt qō ea intelligenda in diuinis trinitas. Fm tres mydoth. s., ꝓprietates quas deo attribuūt. Ires in eaꝺē glo. magna que dicit bereſith raba. c. clxij. sic dx rabi beliazar. dicit nō est creatus mūdus nisi p verbū vel cū verbo dei sancti ꝛ benedicti. sicut dx in psal. verbo dñi celi firmati sunt. Et sequit ibidē rabi symeō dicit: inspirauit vel insufflauit deꝰ spm̄ suū ꝛ creatus est mundus. sicut dicit i psal. spū oris eius omis exercitus eox. Hec in ꝓdicta glo. in qua mānifeste ponit distinctio realis in creatore mūdi: qui est deus. Manifestū est enī ꝙ verbum distinguit realiter a ꝓferente ꝛ spūs ab inspirante. ꝛ tn̄ hij tres vnum sunt. ō ꝗbus statim ꝓpheta subdit. Cōgregans sicut in vres aquas maris loquendo in singulari. Item in glo. hebraica sup illud Eccs. iij. Funiculus triplex difficile rumpit. vbi sic dicitur sensus esse videret mysteriū troni dei ꝛ vnius non facile discutit. Sed hanc glosam moderni iudei puerunt retorquentes hanc trinitatē ad tria tributa

diuina. que sunt potentia. sapia. bonitas. Sed non videt hec cē smia glose p hoc qō dicit nō defacili discutit. qz qlibet etiā satis; simplex scit deū cē potentē sapientē z bonū. Itez sicut dr opatur p suam potentiā sapiam z bonitatē. sic artifex creatus opat per artē suā sicut p regulā directiuā z p potentiam smā quē transmutat manet ad formaz scamni vel lecti vel hmōi. z p appetitū bonitatis lucri. z ista tria multoplus differūt in eo q̄ potentia sapia z bonitas in deo. Et ló si ꝓpter ista tria dicit deus trinus z vnus in glo. ꝑdicta. mlto fortius diceret quilibet artifex trin⁹ z vnus. qō nō est verū. z iungeret singulare cū verbo pluralis numeri. dicē do hurā fecerūt templū salomonis sic de deo dicit Ecēs. ij. quis ē hō vt sequi possit regē factorē suum. hebraica veritas sic hz. Quis est hō vt intret p⁹ regem q̄ fecerunt eū. z sic de deo dicit q̄ est rex q̄ fecerūt hominē. Item etiā patet p sapientes cabala q̄ dicunt cē deū sine aliqua corpali quantitate. z cū tribus istoz deus nūdū creauit. que vocant corona. intelligentia z regnum. z nō est differentia inter istos z xp̄ianos nisi in vocabulis. q̄n si ipi intelligerēt legē xp̄i. put ipam cognoscūt xp̄iani. Videret nullā esse inter eos diuisz reslem sed tantūmodo vocalē. z nō est mirū si doctores aliqui hebreoz int gentes aliquid de mysterio trinitatis non sunt cōuersi ad fidem xp̄i. qz possibile est q̄ deus eis grām non inspirauit. ꝓpter eoz peccata qui dispositōem primā nullatenus opta uerūt. Et ꝓ multa alia tpalia quibus erant inuoluti. q̄ viam saluris impediūt. Sic z moderni indei nō minus obnubilati z inuoluti nō recte sed ex obliquo incedētes ꝑdictā veritatē qōnibus varijs z euasionibus cōfusis inuoluūt. ipi sunt de q̄bus dicit salomon Ecēs. vij. deus fecit hoiem rectū z ipe inmiscuit se infinitis questionibus. Tercio accedunt naturales pbi. z videamus qō de trinitate senserunt. Primus fuit adam magnus naturalis qui dixit fm iuuenalē z Hiero. manus dei tres digiti forma uerunt corpus meū z extraxerunt costam p tres digitos tres psonas intelligens. z p manū dei vnitatē cētie. Secundus pbs fuit Abraam in lege natura qui tres angelos vidit sed vnū adorauit Gen. xviij. tres vidit. qz fide tres psonas credidit sed vnum adorauit. qz vnus deus adorat sub rōne vnius maiestatis deitatis z essentie. Terci⁹ pbs fuit plato qui in. vij. libro platonicoz dicit q̄ sicut nō est dare intelligentiaz creatā sine trinitate creata vicz intelligere posse velle. sic nec intelligentiam increatā sine trinitate increata q̄ ē posse intelligere z velle. z iste plato vt ponit macrobius sup somnū scipionis. z beatus Aug. x. libro de ciui. dei. c. xix. z. vij. libro confessionū ca. ix. dicunt q̄ istud In principio erat verbū z verbū erat apud deū z deus erat verbū. hoc erat in principio apud deū. oia p ipsum facta sunt z sine ipo factū est nihil. qō factū est in ipo vita erat. Fuit inuentū in libris platonis. z sic p⁹ q̄ cognouit pluralitatē psonarum. Quartus pbs fuit aristotiles qui vnitatē essentie ostēdens. viij. phisicoz in fine dicit vnum motorē penitus immutabilē eternus z infinite virtutis z potentie sup omēs celos residens z in. xij. metaphisice in fine dicit. Entia nolunt male disponi nec est bonū pluralitas principantius vnus ergo princeps a quo dependet celū z tota natura. Sed trinitatez in deo ostendens dicit in principio primi libri de celo z mundo. Hes oēs sunt tres z diuiduūt in tres. hic quidez numerus

est ois rei ⁊ significat trinitatē rerum. ita q̄ in omni re est inuenire trinitatē. ⁊ non solum in creaturis sed etiam in creatore. addit vltra. noo vo nō extra ximus hunc numer⁹ nisi a natura rer⁹ ⁊ retinuimus ipm sicem legi ea⁹. ⁊ p hunc quidē numerū adhibuimus nos ihesu magnificare vnū creatorē tm eminentē ꝑ cetera ibus eo⁹ que sūt creata. ⁊ non cognouit iste personas distincte tamen cognouit appropriata. Unde⁹ pbus fuit hermesterme gist⁹ rex egypti: qui teste liuconiense in libro interpatorio partiū gregariū. ca. xxxiij. sic ait. deus est lumen ante lumē intelligibile. ⁊ nihil aliud est eius vnio q̄ spiritꝰ omnia continens. ⁊ verbum ipius pfectum exīs ⁊ genitū. ergo ibi est vnio i essentia. ⁊ lumē deus pater est. spiritus sanctus omnia continens ⁊ verbū patris. i. filius oino equalis. Et iterū idez dicit monos gignit monadē ⁊ in suuz reflectit ardorem. Ecce quid dicit loquens ō deo. monos. i. vnus pater genuit monadem. i. vnum filium. ⁊ in se ipm. i. pater reflectit ardorē. i. spiritū sanctū. Sextus pbus fuit esculapius primo medicus qui i vno deo ponit actum sermonē ⁊ virtutem. vt ptz in libro suo de interrogatōibus. Septimꝰ pbus fuit porphirius qui teste Aug. li. x. de ciui. dei. c. xxiij. pdicat in diuinis patrem ⁊ filium ⁊ hoz mediū. Octauꝰ pbus fuit plutarchus magr traiani impatoris qui habuit responsum q̄ homines non poterant saluari sine patre et filio ⁊ spūsancto. ⁊ iō fecit laminā ⁊ posuit in sepulchro ⁊ inuenta est scriptura ihu aureis p capiti ⁊ i. ⁊ pectoris cordi. p p patrem. p f filiuz. p s spūsctū intelligeo. Si aliquis quereret cū isti fuerunt gentiles philosophi. ⁊ mysterium sancte trinitatis sit indemonstrabile ⁊ archanum quomodo habuerūt talem noticiaz de trinitate diuina. Respondet illuminatꝰ doctor Franciscus de maronis in confiarū suo super primo sententiaz. distinctione. ij. questōe iij. dicens. q̄ multa pbabilia ⁊ pbabiliter enunciata dixerūt. ⁊ propter nos multa per reuelatōnem habuerunt.

Quarto accedat vniuersitas artium liberaliuz ⁊ ostendat nobis sic ād sentiat de mysterio trinitatis. Unde vna grāmatica ē in essentia sed tres sunt psone de quibus tractat. s. prima que de seipa loquit. vt ego. secunda ad quam prima loquitur vt tu. ⁊ tercia ō qua fit sermo inter primā ⁊ secundam. vt ille. Sic pater in diuinis loquitur de se et a se tanq̄ prima psona. filius vo est secunda persona ad quam loquit pater: psalmo. ij. Dominus dixit ad me filiꝰ meus es tu. sed spūssanctus est de quo fit sermo Johan. xv. cum venerit paraclytus quem ego mittam vobis a pre Loyca vo dicit q̄ in vna propositōne fm essentiam sunt tria distincta. s. subiectum p̄dicatū ⁊ copula. ⁊ in vno silogismo fm essentiam est maior propositio minor: ⁊ conclusio que adinuicez distinguunt. ⁊ in silogismo demōstratiuo maior est per se nota. ⁊ sic a nullo minor a maiore pullulat cuz sub ea accipiatur ⁊ conclusio ab vtroq̄ fm mētem Aristotil. Rhetorica dicit in vno dictamine vnius pagine fm essentiaz sunt tria distincta. scilicet persona que loquitur. ⁊ secunda ad quam loquit. ⁊ ipa ōra media inter primā ⁊ secundā Geometria dicit. in vno edificio sine corpe fm essentiā sunt tria distincta. s. longitudo. latitudo ⁊ profunditas. Musica dicit in cāta vno organico fm cāntiam sunt tres distincte voces. s. tenor quinta ⁊ octaua. Arismetrica dicit. vnus numerus par fm essentiaz distinguit in ꝑfectum. superexcrescentē. ⁊ excrescē-

tem. vt ptz his tribus numerio. scz. xij. viij. vj. quo p vtercz est nūerus par fm cētuam. t sic cōueniunt. differut tamē qz ptes aliquote de. xij. que sunt vnum t duo t tres t quatuor t sex sil sumpte reddent plusqz suū totū. qz reddūt. xvj t ideo dicit superexcrescēs. Et ptes aliqte de octo que sunt vnū duo quatuor reddunt minusqz suū totū. qz solū reddūt septem. t ideo dicit numerus excrescens. i. nō crescens in suū totū. Partes vo aliquote de sex q sunt vnū duo t tres reddunt integre suū totū. qz faciūt sex nec plus nec minus. t ideo dicit numerus pfectus. vt dicit Ysido. iij. ethimo. ca. vj. t vocat ps aliquota q aliqtiens sumpta reddit suū totū. Astronomia dicit q in vno celo p cētriā est ort⁹ occasus t motus stelarū. vt notat ꝑdict⁹ Ysido. in. iiij ethimol. ponendo diaz inter astronomiā t astrologiā. qm̄ pria dicit qō dictū est. secūda vo vltra illō dicit anguriatōem in stellis. t ideo quo ad hoc ē supstitiosa scia. His addit naturalis pōta que vna fm cētriā ponit tria rerū principia. s. materiā formā et priuatōem. nec expers erit metaphisica a laudibus trinitatis diuine. cū ipa cōsideret ens inquantū ens qō ē vnuz fm cētriā. sunt tn̄ in ea tres passiones distincte. s. vnū verū bonū. vnū repsentans pfectum qui est prima psona sicut vnitas est principiū numeri. Veritas q̄ ē obiectū intellectus repsentat filiū. q est veritas t ꝓductus p modū diuini intellectus. Bonitas repsentat spm̄sc̄m. da bonitas est obiectū volūtatis spūssancus ꝓducit p modū volūtatis fm aug. Quinto t vltimo accedat mund⁹ cū suis creaturis. t declarat trinitatē cē in creatore. Et pz ꝑ q mūd⁹ in se vnus p cētiaz distinguit in supcelestia que sunt angeli. t in celestia que sunt celi. t in subcelestia q sunt quatuor elemēta cū elemētatis. Secūdo se offert natura angelica que in se vna distinguit in tres hierarchias. s. supiorē. mediā. t inferiorē. fm dionisiū de angelica hierarchia. Tercio se offert supioz hierarchia. in qua deus vnus est in thronis. vt maiestas. in cherubin vt veritas. in seraphin vt charitas. Quarto se offert quilibet angelus t quelibet rōnalis anima. q cum sit vnus t alia vna in sua essentia. est tn̄ in eis trinitas potētiarū. s. memoria intellectus t volūtas t hec in creaturis vocat imago dei. qz nihil est similius in creaturis trinitati diuine. p eo q sicut tres psone sūt vna cētia. sic tres ꝑdicte potētie sunt vna alia cētialiter t nō tres anie. Et sicut tres psone habēt ordinē int se nō temporis sed originis vel naturalis intelligentie vt sicut pater dicit prima psona filius secūda. t spūssancus tercia. sic i alia memoria dicit prima potētia q est fons t thalamus oim intelligibiliū ab alia. intellectus est secūda potentia. volūtas vo tercia. qz fm aug. nihil velit nisi ꝓcognitū. Itē sicut diuine psone nō distinguunt ab cētria realit. distinguunt th̄ inter se realiter p origines suas sine relatōes. sic t potentie aie distinguunt inter se formaliter. sed quatinus subsunt actibus suis q sunt memorari intelligere t velle realiter distinguunt. Item sicut deus est vbiqz presens. In macrocosmo. i. maiori mūdo sic t aia rōnalis in microcosmo. i. minori mundo. Ipa. n. dr esse tota in toto t tota in qualibet pte. qz aia rōnalis que tota est in pede bois intelligit nō vt ē in pede. Est q̄ merito aia rōnal imago dei. qz expressius repsentat trinitatem diuinaz q̄ que cunqz alia creatura. Et hinc est q cuz deus formauit hominē dixit. Faciamus hominē ad imaginē t similitudinē nostram Gen̄. s. Quinto se offerunt spere celestes. quia cum quelibet spera sit in se vna. distinguit.

tamen in circulum planetam ⁊ terres
Sexto se offert sol qui cū sit in se vnicus in essentia distinguit tamen in corpus splendorē ⁊ calorem quem producit. Septimo se offert ignis q̄ similiter cum sit vnus in natura in eo tamen est tria considerare sicut dicūz est de sole: ⁊ istud exemplū ponit ꝟ̄ Aug. de ꝓcessione filij a patre ⁊ spūssancti ab vtroq;. ⁊ si ignis essz etern⁹ eternaliter calor ꝑ cederet ab eo. ⁊ splendor ꝓcederet realiter ab vtroq; sic est in diuinis. Octauo se offert aer qui vn⁹ in natura trin⁹ est. in corpore caliditate ⁊ humiditate Nono se offert aq̄ que vna etiaz in natura trinitatem dicit. in corpore humiditate ⁊ frigiditate. Decimo se offert t̄ra que in se vna trina tamen est. in corpore siccitate et frigiditate. Sic posset exemplificari de ceteris creaturis in q̄bus ⁊ si nō plene illa beata trinitas exprimit. reducet tamen in eis vestigium trinitatis. In firmationem omniū p̄dictoꝝ offeruntur due rationes. vna quā fecit ꝟ̄ Aug⁹. in libro. lxxxiij. questionū. q; aut deus noluit et potuit se summe ꝯmunicare. aut potuit ⁊ nō voluit. aut voluit ⁊ non potuit. aut nec voluit nec potuit. aut voluit ⁊ potuit sed nescivit Non est dicendū q̄ potuit licet nō voluit. q; tūc invid⁹ esset. Constat autem q̄ invidia nō cadit in deo ꝓpter imperfectionem. Unde primo methaphisice dicit ꝟ̄a simonidē demū nō invidere: nec est dicendū q̄ voluit ⁊ n̄ potuit. q; tūc impotens essz q̄ falsuz esset. Nec est dicendum q̄ nec voluit nec potuit. quia tūc impotens et invidus esset q̄ deus est. Nec est dicendum q̄ potuit ⁊ voluit sed nescivit. quia tūc deus eēt ignarus q̄ est absurdum. Relinquit ergo q̄ deus voluit potuit et sciuit se summe communicare. ⁊ cuz in perpetuis non differant esse ⁊ posse: vt patet iij. pḣisicoꝝ. Sequit q̄ deus ab eterno se summe ꝯmunicauit habēdo dilectū q̄ est filiū ⁊ dilectionem siue ꝓdilectuz, q̄ est spūssanctū. Secūda ratio que offertur est doctoris subtilis scoti in primo sententiaꝝ distinctione. ij. in responsione ad tertiā questionem que talis est. Ubicūq; est inuenire principia producentia aliquoꝝ sine imperfectione. Illa supposita in quib⁹ inueniunt possunt talia ꝓducere quorū habent principia ꝓducentia cum non possunt impediri. Sed in diuino supposito sez in patre est inuenire principiū ꝓductiuum noticie genite. s. memoriam secundam. q̄ est obiectū cum intellectu. ⁊ principiū ꝓductiuum amoris spirati q̄ est obiectiuū cū voluntate. ergo suppositū diuinū habens ista duo principia producentia ꝑfectissime poterit ꝓducere noticiam genitam ⁊ amorem spiratum. ⁊ alia aūt in diuinis nō possunt eē nisi subsistentia. cum inherentia dicat imperfectionem. ergo in diuinis sunt producta duo subsistentia ⁊ vnū ꝓducens q̄ sunt⁹ ꝑsonaliter ab eis. Et si forte dicat inde⁹ sicut ponis tres ꝑsonas sic deo ita possent poni plures alie. Respōdet sanct⁹ Tho. in summa contra gentiles libro. viij. ca. xxxvj. q̄ diuine ꝑsone multiplicari nō possent nisi fm q̄ exigit ꝓcessio intellect⁹ ⁊ voluntatis in deo. nō est aūt possibile q̄ in deo sit nisi vna ꝓcessio fm intellectū. eo q̄ suū intelligere est vnuz ⁊ simplex ⁊ ꝑfectum. q; intelligendo se intelligit omnia alia a se. ⁊ sic nō ꝑt esse in deo nisi vna verbi ꝓcessio. Similiter aūt oportet ⁊ ꝓcessionem amoris esse tm̄ vnam. quia etiam diuinū velle est vnū ⁊ simplex. amando em̄ se amat omnia alia. non est igit possibile q̄ sint in deo nisi due personę procedentes. vna per modum intellectus vt verbum salicz filius. ⁊ alia per modum amoris vt spiritussanct⁹. Est etiam et vna persona non procedens

ſcz pater. Solū igit treo pſone in trinitate eſſe pſit. Item ſi fm pcessionē oportet pſonas distingui. modus aūt pſone ⁊ntz ad pcessiones nō pōt esse nisi triplex vt. ſ. sit aut oino nō pcedēs ꝙ nō patris est. aut a nō pcedēte pcedēs qō filij est. aut a pcedēte pcedēs qō spūſācti est. Impossibile est igit ponere plures ⁊ tres pſonas. Vltimū ꝙ patrez ⁊ filiū cū sancto spū laudem⁹ ⁊ superaltem⁹ eū in secula. Etiā hec ꝑ pſiti sufficiant de ista materia.

Contendit iudeus probare q⁹ christiani sūt ydolatre quia adorant sacramentum altaris et propter veneratione imaginum.

Vicesimū quartū ⁊ vltimum argumentū iudeoꝝ est cōtra adoratōez xpi. ⁊ sacramenti altaris ac etiā ꝑtra adoratōez imaginū. Dicūt enī iudei ꝙ xpiani sunt pessimi ydolatre adorantes xpm purū hoiem tanqꝫ deū ⁊ qō pet⁹ est hostiam de frumento ab eis formatā ⁊ coctā adorāt sicut deum qō est detestabile ⁊ postea comedūt qō est horribile. Adorāt etiā imagines opa manuū hoim. Illud aūt est ꝑtra legē dei Deut. vj. dñm deū adorab scilicet maiestatē diuinā in eo solo pfitendo. Item exodi. xx. nō facies tibi sculptile. nec omnē similitudinē que est in celo desup ⁊ q in terra deorsum. nec eorum q sunt in aqꝫ subt⁹ terra. nō adorabis ea nec coles. Item deut. libro ⁊ leuitici. xxvj. nō facietis ydolū et sculptile nec titulos erigetis. nec insignem lapidem ponetis in terra vestra vt adoretz eū. Item Deutro. xxvij. maledict⁹ qui facit sculptile ⁊ conflatile. nō ergo debet adorari homo. nec panis nec aliq imago siue creatura. Ad istō argumētum. Respondet quo ad primū scilicz de xpo qō fuit ostensum plenissime in primo libro ⁊ in solutōib⁹ argumētorum ꝓdicto⁹ huius tercij libri. q ibus nazarenus est verus messias in lege ⁊ ꝓphis ꝓmissus. Ostensum est etiā quō est verus de⁹ ⁊ ver⁹ hō sicut patuit in solutōne. xxij. argumenti. Et in ꝑ libro consideratōne. iij. articulo. j. in quadruplici examine. Et ꝓīter ibs nazarenus est latrie adorand⁹ nec ex hoc ydolatre sunt xpiani adorantes verū deū. Ad illō aūt dicunt de adoratōne eucharistie q ibi sit ydolatria. Dicendū q nō est verum fm Nicolaū de lyra in tractatu ꝓ iudeis neḡter arguentē. Nō em adoratpanis q nō est ibi. ⁊ cū⁹ substa conuersa est in substam corpis xpi virtute diuina ad pla tōez verboꝝ ꝓsecratōnis q sūt ipsius xpi veri dei effectiue seu principalr ipsi⁹ aūt sacerdotis, plative seu misteri aliter. Verbū aūt diuinū est tante virtutis q ꝑ ipm factū est celū ⁊ terra ō nihilo vt patet Gen. j. ⁊ psalmo. cxlviij. dixit ⁊ facta sunt. ⁊ multoforū⁹ pōt cōuertere vnā substam in aliā. Patet etiaꝫ ꝑ exemplū Exo. xxiiij. ca. vbi dr q diuina virtute virga moysi conuersa est i serpentē. Et exo. vij. aq egypti cōuerse sūt in sanguinez. Et si dicas q ista nō sunt conuersa virtute ꝓboꝝ falsum est. Legimus em Nūe. xx. q deficiente aq dixit dom⁹ ad sacerdotes moysen ⁊ aaron loquimini ad petram et illa dabit vob aquas ⁊ ad verbū eoꝝ scḡm psalmuꝫ conuertit petram in stagna aquaꝝ et rupem in fontes aquarum. Facilius autem videt panem in corpus ⁊ vinuꝫ in sanguinem q petram in aquam mutare. Et autem posset conuertere vnam substantiam in aliam manentibus accidentibus probat. quia deus non attingit substantiam mediantibus accidentib⁹ sicut facit agens naturale: sed eam attingit immediate: ⁊ ideo potest illam substantiam in aliam conuertere manentib⁹ accidentib⁹ eadem virtu

te. Ad hoc autem habet aliquo modo exemplum Gen. xix. vbi dicit q uxor Loth respiciens retro versa fuit in statuam salis. p hoc enī q dicit statua videtur q remāserit figura substantie corporalis substantia in sal mutata sic igitur diuina virtute facient panis substātia in corpus xpi accidentib⁹ remanentibus panis. Anima vo xpi realit coniuncta est suo corpori. t similiter deitas in psona filij. t sic sub specieb⁹ panis ē corpus xpi ex vi puersionis vel transubstātiatōis. anima ei⁹ t deitas ex pcomitantia reali t inseparabili t p consequēs ibi est tot⁹ xpc verus homo t verus deus. latria adorand⁹, t sic nō est ibi ydolatria. nō enī adorant spēs panis visibiles tanq̄ de⁹ sed ipse xpc invisibilis existēs sub illis speciebus. Similiter habet ḡ dammodo Exo. iij. vbi dicit q christ⁹ apparuit moysi in flamma ignis in medio rubi. t nō est dubiū quin Moyses adorauit deū. qui dominꝰ dixerat moysi solue calciamentum de pedibus tuis. t nec tamen adorauit ignem illum sed flammā tanq̄ deum. sciebat enī moyses hoc impossibile esse. sed adorauit deum invisibilem sub similitudine visibili apparentē. Et idem dicendum est de alijs apparitionib⁹ diuinis fact⁹ sanctis patrib⁹. sicut. iij. Reg. xix. ca. apparuit helie sub sibilo aure tenuis. q aūt arguit vltra q xpiani comedūt corpus xpi qō est horribile. Dicendū q verus esset si acciperent in ppria specie. sed ipm accipere sub specieb⁹ panis nō est horribile. t magis suaue t venerabile. nō enī ipse xpc vel ei⁹ corp⁹ in ista comestione frangit vel atterit dentib⁹ sicut imaginant iudei. sole species panis frangunt t atterunt quibus assumptis desinit ibi esse corpus xpi. remanent hui⁹ sacramenti effectus qui est anime refectio p augmentū gratie. t sic patet q comestio ista suauis est ac veneranda. t propter hoc saluator dicit Joh. vj. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Hoc etiam fuit predictū psalmo. lxxj. qui fm doctores antiquos hebreos exponit de christo. In principio enī huius psalmi cum dicit. deus iudiciū tuum regi da. glosa hebraica dicit. Iste ē rex messias de quo dicit ysaie. xj. ca. Egredietur virga de radice yesse etc. Et in processu hui⁹ psalmi dicit de ipso. Erit firmamentum in terra in summis montium. vbi litera hebraica habet. erit placenta tritici in terra in capite montium. t translatio Hieronymi iuxta hebraicū. Erit memorabile triticum in terra in capite montium. Translatio caldaica habet. Erit oblatio frumenti in terra. Ex istis tribus videtur q litera nostra fuerit corrupta per scriptores ponētes firmamentum pro frumentum ex simili tudine dictionum. Patet igitur ex dictis q de rege messia dictum fuit in hoc psalmo. q fm nos erat frumentum in terra in summis montium vel oblatō frumenti in terra in capite montium: quod implet⁹ est in sacramento eucharistie in quo xpc sub speciebus panis tritici p̄sent t sup capita sacerdotum vt adorēt a populo eleuat. Qui sacerdotes ꝓpter altitudinem stat⁹ montes appellant. ꝓpter qō saluator Joh. xij. grano frumenti se comparauit t dicit nisi granum frumenti cadens in terrā mortuum fuerit etc. De bonitate autem sacramenti eucharistie dicit rabi moyses badarsam exponens super Gene. illud Osee. xj. Et inclinauit ad eum vt vesceretur. Littera hebraica talis est. inclinabo ad eum escam. quod exponēs ille doctor t loquens i psona dei sicut. t osee ꝓba. rabi ille dicit in suis. Inclinabo ad eū. i. ad pp̄m ut̄r. escas bonas t suaues cui⁹ finis est alia vita q dicit

psalmo.lxxj.Erit placenta frumenti in terra in capite ⁊c. De ista materia vide ꝯdam pulchra supra argumento.xiij. Patz igit ex supradictis q adorare eu charistiam nō est derisibile. ℟ sanctū ⁊ venerabile nec eā sumē est horribile: ℟ devotuz ⁊ delectabile dñi dispositis ad hanc escā.pp qđ apls.j.Cor.xi. Probet aūt scipm homo et sic de pane illo ędat ⁊ de calice bibat ⁊c. Et ꝺ fuit figuratū in manna ppło isrł dato Exo.xvj de q Sapie.xvj. Panē paratū de celo prestitisti eis sine laboze. omne delectamentum in se habentē ⁊ omnis saporis suauitatē. De ista materia amplꝰ dicetur eū deadutorio infra cū mouebit dubium iudeoz p argumenta ex natura assumpta. ¶ Ad illud aūt qđ arguit indei de sculptilibꝰ ⁊ imaginibus. Fidē et primo declaro qđ est adoratio. Secūdo quot modis sumit.⁊ tandem quali veneratōne sanctoz imagines venerāde sunt ex quibꝰ patebit solutio ad allegata p iudeos. De primo dicit q adoratio nihil aliud est q̄ quedam veneratio seu reverentia alicui exhibita ratione dignitatis superioris et excellentis. Pro scdo iuxta doctoz sacre theologie traditionē nos habemꝰ adoratiōnē seu veneratiōnē que latria dicit.et habemꝰ q̄ dulia nominat. ⁊ habemus que hyperdulia nominat. Latria eñ dicit cultꝰ soli deo trino ⁊ vno debitus.hoc etiam experimur in omni republica obseruari.q̄ summus rector alicui signo singulari prę ceteris honorat q̄ si alicui alteri deferet forte crimen lese maiestatis.Et ideo in sacro codice statuit pena mortis hiis qui diuinum honorē alijs exhibent vt ptz Exodi.xxij.nec istum honorē sine adoratiōnē ipsi deo exhibemus propter ipsum.q̄ ipse est gloria et honoz predilectissimus cui nihil a creatura addici potest sed propter nos.quoniam p hoc q deum reueremur ⁊ adoramꝰ meus noster ei subijcit ⁊ in hoc eiꝰ pfectio consistit. Res eñ ālibet pficit ꝑter hoc q suo superiori subdit. sicut corpus p ꝺ q ab anima viuificat. ⁊ aer p hoc q a sole illuminat. Dulia ꝺo dicit cultꝰ vel reverentia debita rationali creature superiorē ordinē tenenti sicuti sunt prelati dñi vel mgri. Hyperdulia est culmen siue honoz dignioz dulia debitus carni xpi assumpte a ꝺo diuino.teste glosa sup illud psalmi. Adorate scabellū pedum eiꝰ. Circa vero imaginū veneratiōez dicit q xpi imago ⁊ crux ⁊ alie sanctoruz imagines|pupilcit possunt cōsiderari. Uno modo vt sunt imagines dei aut virginis Marie seu sanctoz. Secundario vt sunt ꝯdam res pura aur ⁊ argentū lignum siue lapis.et illo secūdo modo ꝑsiderando nulla veneratio eis exhiberi debet:imo crimē ydolatrie incurreret qui vt sunt solum res quedaz ipsas venerarek. Alio modo pōt considerari vt repñtant ibm xpm.aut virginem Mariam seu sanctos paduł.⁊ sic vtiz venerari debēt etiā eadem veneratōe qua imaginatū venerak. ⁊ ita crux xpi ⁊ eiꝰ imago venerari debz adoratōne latrie.imago ꝫ vginis Marie.alioruz sanctoz venerari debēt veneratōne dulie.q̄ totus honoz refert ad prototipū.id est ad exemplar seu imaginatū.⁊ hec est opinio Thome in.iij.sententiarū distinctōne.ij. Sed ꝓtra eam obiicit magister Robertꝰ holcot sup libro|Sapientie lectōne.ca.lviij .primo q̄ latria est honoz soli deo debitus:sed nulla imago est deus. ergo nulli imagini debet talis honoz immo contradictionem includit. vel inducit dicere q latria sit honoz soli deo debitus ⁊ tam q̄ debeatur imagini christi .preterea si idem honoz debeatur imagini christi ⁊ christo idem honoz debet lapidi ⁊ christo.et per consequens debet idem ho-

nor deo ⁊ creature qđ nō est dicendū Preterea q̄ honorat aliquid honore latrie ꝓfitet illō ē deū. q̄ si aliqs possit licite imaginē honorare cultu latrie ꝑ licite ꝓtestari ⁊ ꝓfiteri aliud a deo ē deum. Ideo aliter pōt dici q̄ nulla adoratio debet imagini: nec licet imaginem adorare. Vera em̄ adoratio est in spū ⁊ deuotōe ⁊ amore summo. ⁊ istū nullo mō debem⁹ in aliquā creaturaꝫ dirigere. qr tū ꝓpter imaginem xp̄i excitamur ad adorandū xp̄m. ⁊ cozā imagine adoratōez nostrā facim⁹. Dicit large loquēdo q̄ imaginē adoram⁹. Unde dicit ꝑdict⁹ doctor videt mihi dicendum q̄ nec adoro imaginē xp̄i quia lignū. nec q̄ imago: ꝫ adoro xp̄m cozaꝫ imagine xp̄i qz est imago xp̄i. ⁊ excitat me ad adorandū xp̄m. ⁊ sic exponit Iohannes damascen⁹ libro. iiij. ca. iiij. vbi videt dicere q̄ sanctoꝝ imagines adorari hoc intelligo sic q̄ ꝓpter imaginis repr̄tatōez licet mihi cozā imagine sancti cui⁹ est adorare. ⁊ eo mō intelligo Thomā ⁊ basiliū ⁊ totū eccl̄e ritū hec ille. licet hoc rōnabiliter videat dictus et posset satis sustineri ac ꝑ hoc iudeis satisfacere. qr tū loquendū est vt plures sapidū vero vt pauci et cōis opinio tenet oppositū ideo eaꝫ sequēdo ad ea q̄ iudei dicūt rest̄at rīdere. Cum ergo dicant iudei q̄ sacra scriptura vetat facere sculptile ⁊ illō venerari. Dicit q̄ ex teō de⁹ est hūanar⁹ facere imaginē dei erat impietatis cū fm̄ diuinā naturaꝫ sit inuisibilis. inuisibilis ⁊ insensibilis ꝫ p carnis nostre assumptōez fact⁹ ē visibilis. sensibilis ⁊ palpabilis. ⁊ ita figura nō est impietatis ꝫ pietatis ⁊ hoc ꝓpter doctrinam ⁊ instructionez nostram ac passionis xp̄i recordatōnem immo ipse deus factus homo seꝫ christus ibō. eas primo tradidit. Nam ipe primo pinxit imaginem suam tradito pictori non potenti eam pingere. misso ab abagaro rege vt dicto regi traderet vt patet i ecclesiastica historia ⁊ notat Damascen⁹ in sententijs libro. iiij. ca. viij. Cum em̄ pictor nō posset in faciem christi aciem visus sui defigere ꝓpter claritatis choruscationem christ⁹ deuotionem regis attendens vestimētum pictoris faciei applicuit. ⁊ sic fulgor ipsius imaginem ei misit. Item in die passionis ipse pinxit vultum suū traditoꝫ veronice ⁊ nūc imago illa habet rome in magna reuerentia ⁊ veneratione. Item post sancti apostoli pinxerūt imaginem christi ⁊ matris sue vt lucas apostol⁹ ⁊ euangelista. Habent imagines rome teste Damasceno vbi supra. Ideo ergo prohibite sunt imagines in lege veteri. quia tūc de⁹ nō erat figurabilis. ergo cessante cā cessare debz effectus. Exq̄ deus est figurabilis potest imago ei⁹ fieri ad venerandū vt dictuz est. Sic em̄ iubet prophetas adorare nō solū deū: sed ⁊ scabellum pedū ei⁹ quia sanctū est. ps. xcviij. Unde qr nō omnes noscūt literas nec lectioni vacant. Ideo sancti pīes ad velociorez memoriā habendā de triumphis sanctoꝝ: vt sic alliciant ad bonū imagines inuenerūt. Sic ergo triplex fuit cā institutionum imaginū in eccl̄ia. Primo ad instructōez laicoꝝ quib⁹ imagines adhibent loco librorꝝ. Secōo ad incarnationis misteriū ⁊ vt sanctoꝝ exempla nobis ⁊ frequenti⁹ ⁊ recenti⁹ infigerentur Tercio ad excitandaz deuotōnis affectū qui magis ex visis ꝫ exaudit̄ cauſat. Et si dicat iudeus vel quicūq; alius q̄ nulla traditio de adorandis imaginibus inuenitur in decretis veteris ac noui testamenti. et Paulus prohibet christianis cōmunicare infructuosis op⁹ gentilium inter q̄ opera infructuosa. imaginū adoratio ꝓnunciat. Ꝛ̄ndet q̄ apl̄i familiari ꝑsilio ꝑpūsi non nulla tradiderūt eccl̄ie obseruāda q̄ nō re-

tiquerũt in scripturis: sed in ecclie obs
tione p successionẽ fideliũ sunt ordina
ta. Vñ ipse met apls ad Thessa. vj. ait
state & tenete traditiões q̃ didicistis si
ue p sermonẽ. s. ab ore, platũ. sive p epl'az
scz scriptã transmissam utr q̃ traditio
nes est imaginũ veneratio. Q; aũt pla
ceat deo imaginum veneratio eo mõ q̃
dictũ est & displiceat oppositũ sive ea
rum oblatio p3 ex pena philippi & mꝛ
to alox. Vñ legim⁹ in cronicis impa
tox & summox pontificũ q̃ philipp⁹ q̃
impauit anno dñi septingẽtesimo. xxx
cũ esset hereticꝰ ornos imagines & pictu
ras scõx de eccl'iis auferri iussit & ideo
male finiuit. Nam cũ p annũ impass
venies ꝑra eũ Anastasi⁹ eiz de regno
expulit & oculox lumẽ & claritate pua
. Item leo tercꝰ q̃ impauit ãno dñi
septingẽtesimo. xxxvj. deceptꝰa q̃dam
apostata ornos imagines xpi & btẽ Ma
rie & oũm scõx deponi fecit & igne cõ
buri ꝯ non impune transiuit. q; de isto
errore Gregoꝛ⁹ tercius ipm valde redar
guit. & cũ esset incorigibilis ipm excõ
municauit. romãq; & totã ytaliã et hy
spaniã ab filiꝰ dñio et ptate deficere fe
cit. eiq; vectigalia interdixit ꝓdictꝰ sũ
mus pontifex statim vt electꝰ fuit zelo
morꝰ religionis & fidei xpiane rome fe
re mille epox sinodũ ꝯgregauit i qua
veneratões sctax imaginum ꝓfirmauit
ac violatores ipax generali anathema
tis sua ꝓdemnauit. & ꝑra leonẽ impa
torem vt dictũ est. & ꝑra Constantinũ
quintũ eiꝰ filiũ iuste & aiose ꝓcessit. hic
Constantin⁹ fuit pessimꝰ & vilis hereti
cus & apostata catholice fidei nã demo
nibus sacrificia immolauit. Hic sinodũ
cccxxx. epox ꝓstantinopolim cõgrega
uit. in qua de deponendis xpi & sancto
rum imaginib⁹ terribile promulgauit
edictum. & extũc contra catholicos ce
pit tyrannidez exercere. Et licet mon
tione ꝓmissa vt se a sua coherceret nec
cia moniti fuerit. Ipse vt alter Pha
rao induratus in malo ꝑmansit ob q̃
mors pestilens regiã vbem sic deuasta
uit. vt in eaz infinite domꝰ integre clau
derentur nec erat qui eos inhabitaret.
Ferebant enim in planstris cadauera
mortuox ad sepeliendũ. Supradictꝰ
ergo Leo tercꝰ mortuus est in impie
tate sua scilicet in sanctax imaginum
depositione. Et quia filꝰ eius ꝓdictus
Constantinꝰ hui⁹ fuit patre deterior. et
in nullo iuuabat eccl'iaz: ideo Stephanus scõs qui sedebat in cathedra Pe
tri Anno dñi septingẽtesimo. lxxx. mo
tus fuit diffinire & determinare q̃ trãs
latio imperij fieret de grecis in francos
in ꝑsonam magnifici principis karoli
magni. Ratio ponit extra de electõne.
ca. cum venerabile. Francox enim fauo
rem & beneficia tam romana eccia per
pippinuz in multis necessitatibꝰ exꝑ
ta fuit. Iste Pipinus rex francorum
fecit magnũ sinodum congregari: vbi
fuit magna altricatio circa veneratões
imaginũ & fuit diffinitũ xpi ac sancto
rum imagines esse venerandas iz here
tici ꝑrarium suaderent. q; eis species
ydolatrie videbat: sed nõ est verum vt
dictũ est. quia imago fert intellectum
humanũ in ipm imaginatũ. Vnde eas
licite adoram⁹ & debita veneratõne co
limus. nec est eadẽ ratio de imaginibꝰ
& sculpturis ydolox. q; ibi malignꝰ spi
ritus iungebat qui i eisdẽ dabat respõ
sa cui nulla debet reuerentia sed nõ sic
de sanctis imaginib⁹. Satis igit claret
quõ nõ repugnat sacre scripture imagi
nũ veneratio eo mõ quo dictum est.
Et quantũ deo displiceat earũ ablatio
ex penis nõ solum spũalibus: sed etiaz
corpalibus & temporalibus diuina ordi
nãte iustitia inflictis. et ex assertõne ve
neratõis earundem facta per vicariũ
ihu xpi cum sacra sinodo vbi error inꝛ
uenire nõ pot cũ tali sancta ꝯgregatio

dirigat a spū sancto. Sz restat vnū dubiū de imaginib⁹ astronomicis que fiunt certis temp⁹ planetis existib⁹ in quibusdam locis celi determinat⁹. vtz liceat tales imagines facere et talib⁹ factis vti sicut temp⁹ suis vt dicit Roberrus holcot sup librū Sapie lectiõe ix. quidā in londonijs dicebat, curare a quartana p imaginē leonis aureas fin certas pstellatões factā. Hic est difficile dicere quid est verum ꝓpter mirabiles operatões corpoz. q: hoc est certus q nihil est homini illicitū qõ p naturā compleri põt. Dicit tñ Tho. secūda secūde. xcvj. et allegat Aug. x. de ciui. dei. q opinio fuit falsa de imaginib⁹ talib⁹ pstruendis. verū est tñ q res naturales formas suas psequunt ex corpibus celestibus: ꝫ imagines artificiales nullā virtutē cõsequi possunt ab arte. nec alī quam virtutē habere pñt a corpib⁹ celestibus: nisi quā habent rõne materie figura aūt nõ est principiū alterandi et ideo nõ habet aliam virtutē curandi aurū talis imaginis ꝫ aurū alterius figure. Sed si aliū effectū habet hoc est operatõne demonū qui sunt ludificatores hominū fin Augus. Et ideo tales imagines astronomice virtutē sortiuntur p demones. cui⁹ signū est q oportet illis imaginib⁹ caracteres impimi qui ad nihil naturaliter imprimūtur vel operant. Nā imagines astronomice: et nigromātice in hoc differūt q i factura nigromantica ꝫ imaginum fiunt expresse quedā inuocatões demonum. vnde ptinent ad expressa pacta cū demonibus inita. Sed in factura astronomicarum sunt pacta tacita cum demonibus per quosdam caracteres et figuras ab ipsis demonibus adinuētas quoꝝ caracterum fictione demones faciendis suffragant. Hec aūt. xxiij argumenta iudeoꝝ sumpta ex lege sufficiant ꝓ primo bello ꝫ vt visum est nullius vigoris sunt cõtra nrm fidei fortalicij. imo integrū et incorruptū manet ab ictibus eoꝝ. q: est turris fortitudinis a facie inimici.

De bello iudeorum per argumenta sumpta ex lege euangelica.

QVinta consideratio ē de iudeoꝝ bello sūptap argumenta ex lege euāgelica. Videtes. n. iudei q sua argumēta ex lege sumpta nullī⁹ sunt firmitatis ad expugnandū nostrū fidei fortaliciuz. quinimo p illa eius veritas clarior et fortior est ostēsa temptare volunt si possunt et ex dictis euangelicis se iuuare. et ex quibusdam aliis a xpianis cōcessis vt fidei nr̃e fortalicij dirnat sicut deducit Nicolaus de lyra in tractatu ꝓra iudeum neqter arguentē ex ꝫ tractatu plura hic inserunt paucis exceptis ꝫ suis locis explicabunt et faciūt totidē argumēta sicut ex lege. s. xxiij.

Contendit iudeus probare q⁹ iesus nō est verus messias quia i eius genealogia sūt mulieres peccatrices.

PRimus argumentū iudeorum quo nitantur ꝓbare ihm nazarenum nō esse verum messiam sumitur ex primo capīo Matth. sic. Ille non est verus messias in cui⁹ genealogia ponunt mulieres peccatrices: sed in genealogia ihu nazareni ponuntur mulieres peccatrices ergo ipse non est messias. Maior est manifesta q messias debet esse sanctus et bon⁹ et sic non debz in sua genealogia peccatrices admittere. Minor patet q Matthei primo vbi ē principiū nomi testi noiant ꝫ tuor. s. Thamar Raab ruth et bersabee ꝫ fuit in sepīa reprobate. Panna nanq⁹

scilicet thamar sub babim ⁊ simulatione meretricis supposuit se iude socero suo: ⁊ sic concepit de ipso phares ⁊ saran Gen̄. xxxviij. Scōa vero scz raab meretrix cognominat Josue. ij. Fuit em̄ genere chananea et sic videt fuisse mulier luxuriosa vilis ⁊ ydolatra. Tercia scilicet Ruth fuit de populo moab qui colebat ydola. Quarta scilicz Bersabee fuit adultera vt patet. ij. Regum xj. Ex quo sequit q̄ nō fuit vere xp̄us. Pro solutōne hui⁹ malicios argumēti hebraici tria sunt videnda. Primus est q̄ nō valet illud qō obijcit. Secūm q̄ sit arguendo falsum supponit. Tercium quare nomina dictar⁹ mulierum in genealogia xp̄i exprimunt cum hoc principaliter videat querere argumentum. Circa primum ostendit primo vt clauus retundat clauo q̄ similis ratio vel fortior pōt fieri cōtra messiam a iudeis expectatum. Unde Ysere. xxxiij dicit de ipso. Ecce dies venīt dicit dominꝰ ⁊ suscitabo dauid germen iustum. q̄ oēs hebrei exponūt de xp̄o. Unde ⁊ translatio chaldaica que est hebraice litere in pluribꝰ locis expositiua habet hic suscitabo dauid messiam iustū. omnes em̄ iudei confitent de dauid messiam descensurū ꝓpter qō Matth. xxij. q̄rente saluatore a phariseis cuiꝰ filiꝰ est dixerūt dauid. Dauid autez fecit multipliciter ⁊ grauiter peccasse. primo in morte sacerdotis nobe. j. Reg. xxij. ca. quia p̄ omissionem cautele debite fuit occasio mortis ipsoꝝ petendo panes ⁊ gladiū ab achimelech presente doech ydumeo ꝓpter qō filio achimelech fugienti ad dauid dixit. ego sum reꝰ omniū animaꝝ dom̄ꝰ p̄fis mi et numerus occisoꝝ sacerdotū fuit. lxxxv. virorum ⁊ cum hoc ciuitas eoꝝ fuit succensa et mulieres ⁊ parvuli trucidati. Itē peccauit scōo peccato adulterij ⁊ etiam raptus vt videt in vxore Urie de q̄ dicit ij. Reg. xj. ca. missis itaq̄ dauid nuncijs tulit eā p̄ potentiā. s. regalem. Item peccauit tercio peccato homicidij p̄ditorie p̄missi. Nam viā fidelissimum sibi militem occidit gladio filioꝝ amō vt ibidem dicit. Et q̄ postea factus fuit diuulgatus surrexit inde scandalum magnus. ꝓpter qō dicebat in pp̄lo vulgariter de ipso dauid quō poterat esse salus ei qui rapuit ouem ⁊ occidit pastorem. Item quarto peccauit grauit non solus omittendo punitōnem debitam sed etiā increpatōez filij sui amon de oppressione violēta sororis sue thamar. ij. Reg. xiij. dicit em̄ ibi. Cum aūt audisset dauid verba hec contristat⁹ est valde ⁊ nolult cōtristare sp̄m filij sui Amon q̄ diligebat eum. Item q̄nto peccauit grauiter mifiboseth filium Jonathe cuiꝰ seruū accusantē dim̄ suum crimine lese maiestatis ⁊ falso vt habetur ij. Reg. xvj. ca. Post agnitā innocentiam mifiboseth ⁊ nequiciam sibe ꝑserui sui illū seruū quem de iusticia tenebat decapitare. nō solum nō puniuit ꝙ etiā ꝑtra iusticiaz medietatem hereditatis mifiboseth ei dedit vt habet. ij. Regus xix. ca. In hoc etiam fregit iuramentū federis initi inter dauid et ionathā patrem mifiboseth vt habet. j. Regū. xx. ca. Dicens que iurauim⁹ ambo in nomine domini inter me ⁊ te. ⁊ semē meum ⁊ semen tuū vsq̄ in sempiternum. Et subintelligit firmiter seruabunt. et ꝓpter granitatē hui⁹ pcti dicunt doctores hebreoꝝ q̄ regnū dō postea fuit diuisum: vñ sup illō verbū dauid. ij. Reg. xix. caꝑ. ⁊ tu siba dividite possessiones dicit glo. hebraica q̄ tūc venit vox ō celo dicens. Roboam ⁊ hieroban dividēt regnū tuū. Item sexto peccauit dauid p̄ superbiam in numeratione populi. ij. Reg. xxiiij. ca. ⁊ in transgressione dīni p̄cepti qō hī Exo. xxx. vbi dicit q̄ in numeratōne pp̄li ꝑ quolibet capite debe

bat dari dimidius siclus argenti dño qđ tūc nō fuit factum. et ꝓpter grauitatem istius delicti mortui fuerūt de populo israel. lxx. milia virorū vt habetur ibidem. Hec aūt scripta sunt in veteri testamento de petō dauid. et forsitā plura alia ꝓmisit q̄ nō sunt scripta. Igit̄ si ꝓpter pcā p̄dictaꝝ mulierū in genealogia ihu nazareni ponitur arguūt iudei q̄ ihs nazarenus nō fuit messias i lege et ꝓphetis ꝓmissus. eadem ratōne vt fortius pōt argui q̄ messias quem ipsi expectāt descensurus de dauid q̄ tot et tantis criminib⁹ fuit irretit⁹ nō sit ver⁹ messias eis ꝓmissus. Item ostendit q̄ argumentū eoꝝ nō valet. Frequenter em̄ legunt hoies sancti ex pentib⁹ nequissimis ꝓcreati. et econuerso ex sanctis nequissimi. sicut Achaz nequissimus genuit ezechiā sanctissimū. q̄ etiaꝝ contrinuit serpentē eneū quē fecerat Moyses iiij. Reg. xviij. ca. et ezechias sanct⁹ genuit manassen pessimū. qui posuit ydola in templo dñi et effudit sanguinē innoxiū multum nimis donec impleret hierusalē vsq̄ ad os. iiij. Reg. xxj. capi. Similiter amon pessim⁹ genuit Josiā sanctissimū qui genuit tres filios pessimos quib⁹ ꝓpter pcā sua traditi sunt in manu infideliū. vn⁹ in manu regis egipti et alij duo in manu regis babilonis vt habet. iiij. Re. xxiij. et xxiiij. c. Ex b̄ pater q̄ nō habet argumentū cōtra veritatem xp̄i eo q̄ in ei⁹ genealogia ponunt̄ peccatores et peccatrices cum iustis. Consequenter ꝓcedendo ad scām ostendo q̄ in suo ꝓcessu accipit falsum. Et primū q̄tum ad hoc q̄ dicit q̄ tuor mulieres in genealogia xp̄i numeratas fuisse viles ydolatras et reprobatas. non tamen intendo eas totaliter excusare a peccato sed a tanto verba sunt Nicolai de lyra vbi supra. Prima fuit Thamar circa cuius excusatōnem alii qualem considerandum q̄ ipsi Abrae facta fuit expresse promissio de christo Gen. xxij. In semine tuo bñdicent̄ oēs gētes terre et q̄ istud semen descenderet per ysaac ysmahele q̄tus ad hoc reprobato dicente sibi domino. In ysaac vocabit tibi semen. Item q̄ descenderet de ysaac christus per iacob esau q̄tum ad hoc reprobato dicente domino malachie primo Jacob dilexi. esau autez odio habui. tota ergo generatio iacob fuit electa ꝓpter quod. xij. ei⁹ filij fuerunt vocati patriarche populi verum tamen de iuda descensurus erat xp̄us fm̄ carnem ꝓpter quod mulieres de side rabāt habere ꝓlē de iuda et filijs eius. quia nesciebat quomodo de illa tribu descenderet christus quousq̄ determinatum fuit negocium ad ꝓgeniem dauid p ꝓmissionem factam ibi ō christo psalmo. cxxxj. Juravit dominus dauid veritatem et nō frustrabitur eum fructu ventris tui ponaꝝ p sedem tuam. Ista vero thamar fuit vxor primogeniti iude. et etiam secundi filij et ambo mortui sunt sine ꝓle. et ideo dixit sibi iudas esto vidua in domo ꝓpatris tui donec crescat sela filius meus et cum adultus fuisset non dedit eū ipsi Thamar timens ne moreretur sicut duo precedentes. Videns igitur Thamar q̄ iniuriabatur sibi et ex desiderio ꝓlis habende de iuda vel de ei⁹ filio ratione predicta simulans se meretricem concepit de iuda phareo et zaram et sic ex desiderio boni mota fuit ad illicitū perpetrandū sicut obstetrices egyptiorum ex pietate ad filiorum hebreorum salutez mote fuerunt ad dicendū mendacium pharaoni Exodi. j. capit. Et iudith similiter ex desiderio deliberandi populum suum israel mota fuit ad ornandum se curiose vt sic cōcupiscentiam holofernis ad concupiscentiaꝝ sui excitaret. qō erat simpliciter malū et in istio et plurib⁹ dicta vt facta mala excu-

sanct a tanto vel a tcto. Q; aūt dicūt in
dei q raab fuit meretrix publica et vi-
lis ꝓsona falsum est. Nam vbi dicit de
ipsa Josue. ij. ca. Ingressi sunt domuꝫ
mulieris meretricis nōie raab Hebrei
dicūt. Ingressi sūt domū mulieris hospi-
tatricis nōie raab ꝓpter qō exploratō-
res hebreoꝝ illuc declinauerūt ad ma-
nendum de nocte. Non ēm est aliq̄ mo-
do verisile q; salmon princeps mbus
inde accepisset eā in vxorē si fuisset taꝫ
vilis ꝓsona q; aūt arguūt ipsam fuisse
ydolatrā eo q; erat gentilis et chananea
nō est efficax argumentū. q; multi gē-
tiles fuerūt vni⁹ veri dei cultores. sicut
ꝓꝫ de iob et amicis suis et dato q; colue
rit ydola in iuuentute sua sicut fuerat
a gentibus edocta ac ꝙ hoc in parte ex
cusanda. rūn in fide vnius veri dei salua
uit exploratores hebreoꝝ: vt ꝓꝫ ibidē
et ad hebreos. xj. et cū tota cognatione
sua ad iudaismū fuit ꝓuersa. Q; autē
de Ruth moabitide dicunt eam fuisse
ydolatrā pōt ad hoc dici sicut dictū est
de raab. Q; aūt postea coluerat vnum
verū deuꝫ ꝓꝫ Ruth. j. ca. vbi dixit Ne
mi deus tuus deus meus ꝛc. Q; autem
vltimo dicūt de bersabee q; fuit adulte
ra. Dicendū q; ex scriptura nō habetur
explsse q; hoc ꝓmiserit voluntarie ꝫ ma
gis ꝙ potentiā regis violenta vt dictuꝫ
est supra. Et dato q; in adulteriū ꝓserrit
tū indei nō possunt dicere quin de
uota fuerit et honesta. Nam ꝓuerbioꝝ
xxx. ca. sug illud q uid dilecte mi. quid
dilecte vteri mei ꝛc. Dicūt doctores he
brei q; ad literā hec sunt verba matris
salomonis ipsum arguentis eo q; ꝑma
nocte q̄ iacuit cum filia pharaonis. tra
xamaliter et insolenter se habuit cū ea.
q; in mane tū dominū q; trāsibat ho-
ra offerendi ingē sacrificiū matutinuꝫ
et claues templi erant sub cerualis salo-
monis. Et ideo mater eius intrauit cu
biculū e⁹ et excitauit eū dicēs. dō dilecte
mi dd dilecte vtēi mei. dd dilecte voto
meo quasi dicat. Considera quid feci
sti sperabam q; tu zelares ꝙ culturꝫ dui-
no et būn regeres regnuꝫ et tu defeciſti et
ꝑsequenter monuit eum de castitate
vitanda. de iustitia aūt ꝑseruanda di-
censne dederis mulierib⁹ substantiaꝫ
tuam. Nec obstat q; ille cui dirigit istō
verbū vocat Iamuel. Nam salomon ꝺ
noie vocat⁹ fuit. eo q; natan ꝓpheta vo-
cauit eū amabilem dño. ij. Regū. xij. q;
in hebreo significat cum q; de⁹ in legiti-
mo. Est aūt de⁹ cū eo quē diligit. Pꝛꝫ
igit ex dictis q; in arguendo accipiunt
falsum reprobando istas q̄tuor ꝓdic-
tas mulieres vltra debituꝫ. Et si dicat
inde⁹ quare non noiant in genealogia
xp̄i sancte mulieres sꝛꝫ sara. rebecca. et
sic de plurib⁹ aliis q̄ ꝓmedant in scptu
ra et tū noiant ibidem q̄tuor mulieres
peccatrices ꝓdicte. Rndet istud est ter
ciuꝫ qō videbat principaliter querere
argumentū. Dico ergo q; noiantur ad
excludendū falsam opinionē q̄ posset
oriri. Cuꝫ ēm dicit ur genealogia abra-
am genuit ysaac intelligit de sara vxo-
re e⁹ principali et ꝓma. Et eodeꝫ mo-
do cū dicit ysaac genuit iacob. intelli-
git de rebecca et sic de aliis. Si igit sic
absolute diceret. Judas aūt genuit pha
res et saram. Opinari posset aliq; q; eēt
de vxore sua vera qō est falsum. qa iu-
das nō cognouit thamar affectu mari-
tali ꝓpter qō ad excludendū opinionē
falsam euāgelista nomen thamar exp̄ſ
sit. Similiter si diceret salmon genuit
booꝫ ꝓbise crederet q; esset de sua ꝓma
vxore iudea natōne qō nō est verum. et
ideo nomen Raab est ibi exp̄ssum. Et
idem dicendum est de aliis duabus.
Non enim Ruth fuit ꝓma vxor ip-
sius boos nec bersabee ipsius Dauid:
sed fuerunt eis ex accidenti coniuncte
Ruth vt suscitaretur semen defuncti e⁹
Bersabee ne moreretur ꝓpter crimē

adulteriū.

Contendit iudeus probare christianos immundos: quia comedunt carnes suillas.

Secundū argumentum iudeorum est q exquo in genealogia ihesu nazareni ponunt mulieres immunde tota sua genealogia est ordinata ad immunditiā t ideo xpiani comedunt carnes suillas ꝛc. in lege phibita Ad istud argumentum rūdet q nō sequitur xpiani comedunt carnes suillas et alia in lege phibita ergo sunt immundi. Nam illa pcepta erant cerimonialia t p sequens figuratiua status futuri sub xpo sicut sepe supradictū est propter qđ publicato euāgelio cessant nō solum vt mortua: sed etiam vt mortifera si seruarentur vt obligatoria ex lege nam hoc esset dicere saltem facto q xpi aduentus nondū esset ꝓpletus. Si autem aliquis abstineret a camib⁹ porcinis t hmōi ex alia cā vtpote quia sunt sibi abominabiles vel nō sane nullum esset peccatū. q aūt tales cibi tempore xpi sint liciti patet ex actibus apostolorum t epīs pauli in multis locis q̄ propter brevitatem omitto. qđ est notum fidelib⁹ christianis. Item rabi moyses badarsan sup Gen. adducit auctoritatem ps. cxlv. qui custodit veritatem in seculū facit iudicium iniuriam patientibus dat escam esurientibus. dominus solvit ꝓpeditos t b ē finis versus in hebreo. Exponit igit iste doctor finez huius versus de esca tempe messie dicēs. q hec litera dat escā famelicis. dominus absoluens phibita sine ligara. t exponendo sic dic omnis bestia que immūda reputat in hoc seculo deus sanctus t benedictus faciet eam mundā in futuro seculo. sicut primitus fuit munda filijs Noe quib⁹ dicit Gen. ix. ca. quasi olera virētia dedi vobis omnia. Sicut ēt olus fuit mundum omnib⁹ sic aīal t bestia filijs noe t ita in futuro absolvit de⁹ quicqđ phibuit de cibis. Sciendū autē q iste doctor t alij doctores hebreoꝝ loquentes de pīti seculo t futuro. p̄sens seculū intelligūt tempus currens vsq; ad messiaz t ibi incipit seculum futurū. Cum igit ihs nazarenus sit messias verus vt supra libro primo ostensus est a tempe passionis sue in q̄ terminatus fuit cursus legis mosaice liciti sunt cibi lege mosaica prohibiti. Et iō paul⁹ apls in lege t ꝓphīs dicit⁹ dicit. j. Thimo. iiij. Omnis creatura dei bona t nihil rejiciendū qđ cum gratiarum actōne percipit sanctificat enim per verbum dei. id est per eius filium modo dicto.

Contendit iudeus probare q̄ iesus non est verus messias quia in eius geneologia nulla ponit mulier sancta.

Terciū argumentū iudeorū ē ex euangelio. Si ihs nazarenus esset verus messias in eius genealogia saltem aliqua mulier poneret sancta sed nulla talis ibi ponit. ergo ñ est vere messias. Maior videt manifesta. Minor ꝓbatur cum non ponant nisi supradicte quatuor que ex si nō tantus peccatrices rēputātur. Et videt q̄ sic de maiori ꝓpositōne minor ē falsa. nam in fine genealogie ihu xpi. Jacob autē genuit ioseph virū marie de q̄ nat⁹ est ihs q̄ vocat⁹ xp̄c. Ipsam aūt ē sanctissimā scripture noui testamēti t doctorū catholicoꝝ manifeste ꝓclamant. Et qm̄ b satis est notū fidelib⁹ nō scitatem ei⁹ p scripturas iudeoꝝ t saracenoꝝ declarare ꝓpono. Circa primū dē ysaie. vij. c. Ecce virgo concipiet t pariet filiū t vocabitur nomen ei⁹ Emanuel q̄ auctoritas ad ihm intelligitur de xpo t de ei⁹ matre. Pro declaratōne hui⁹ ꝓpōis no

tandum q sicut legim⁹ ysa. vij. t. iiij. re
gū. xvj. T pe regis achaz duo reges po
tentes scilicet sirie t israel ascenderunt
ptra hierusalem ad pcliandū ptrā eā.
domin⁹ aūt misit ad eum ysaiā dicens
q nō timeret ab exercitu istox duoxuz
regum. Ipse aūt sicut erat mal⁹ t ydo
latra t incredulus nō credidit ysaie. et
ysaias dixit sibi q peteret signū sue li
beratōnis exquo sibi nō credebat. vnō
sibi dixit. pete tibi signū a domino deo
tuo in pfundum inferni. scilicet p suscl
tatōnem alicui⁹ mortui sive in excelsū
supra scilicet in celo sicut tempore Jo
sue de sole. Iste aūt rex malus nolens
petere signū a deo dedit excusationem
ficiaz. Dicens q hoc esset temptare deu
um. vnde dixit nō petā t nō temptabo
dominū. Cum aūt cognouisset ysaias
q non bona fide dixit achaz: immo q
dcū nō timeret aut amaret t sic indig
num reputōs noluit sibi dare signum
ꝫ dedit domui dauid dicens. Audite
ergo dom⁹ Dauid nunqd parū vobis
est molestos esse hominib⁹ quia mole
sti estis t deo meo ꝓpter hoc dabit do
min⁹ de⁹ ipse vobis signum. Ecce vir
go ꝓcipiet et pariet ꝛc. qō intelligit de
ꝓceptōne t partu xpi p virginē Mari
am vt allegat euāgelista Matheus in
primo cap. Et p obsidionem ciuitatis
hierusalē ab istis regib⁹ significat spūa
liter obsidio generis humani a demo
nib⁹. t q gen⁹ humanū debuerit ab ob
sidione dyaboli liberari signum fuit q
virgo ꝓcipere t pareret filium. Sed
isti glorioso signo de cōcepto virgineo
ꝓtradicūt iudei illud impugnātes t p
impossibili reputātes q virgo existens
virgo concipiat t pariat filium asserē
tes t affirmātes q text⁹ ysaie allegat⁹.
scz ecce virgo ꝛc. nō intelligit sicut nos
xpiani t fides catholica affirmat de v̄
gine gl̄osa Maria t faciūt .5. cōtra
quinq argumenta. Et arguunt primo
sic. Istud signū fuit liberatōnis achaz
a duob⁹ regib⁹ q venerūt ptra eū. chri
stus vero nat⁹ est post achaz bene per
cccc. ānos liberatōnis igit signū non
fuit incarnatōis xpi t ꝓceptō ei⁹ ex ma
ria virgine. Scōo sic vbi nos habem⁹
virgo Hebrei dicūt alma qō significat
adolescentulā qō indifferenter dicit de
virgine t corrupta. Virgo aūt sic non
significat igit textus ille non intelligit
de conceptōne virginis sed adolescen
tule. Tercio sic q: xp̄c non est vocatus
emanuel: sed ihs fm q patet Luce. ij.
t ꝓpheta dicit q vocabit emanuel igi
tur non potest dici de xp̄o. Quarto q
apparet q ꝓpheta intelligat de aliquo
filio t dicūt aliqui iudeox doctores et
rabini. q intelligitur de ezechia filio a
chaz qui dict⁹ est emanuel. Illi vo di
cunt q intelligit de filio ysaie de quo
sequēti ca. dicit ꝓpha accessi ad pro
phetissam que concepit t peperit filiū
Quinto et vltimo arguūt iudei ifa di
cit q anteq sciat puer vocare patrem
aut matrem auferet fortitudo damasci
igit in xp̄o fuit ignorantia qō christia
ni reputant falsum. q: dicūt q habuit
plenitudinē scientie ab instanti sue cō
ceptōnis. Concludūt ergo iudei q nul
lo modo intelligit de christo nec de v̄
gine Maria mse ei⁹ sic nos xpiani di
cim⁹ t firmit credim⁹ t ꝓfitemur. Ad p
mū argumentū dōm iudeis q non est
verū q istud signū de cōcepto v̄ginis
ipsi achaz daret ꝛz sibi p ꝓpham pmi
teret dicēs. Pete tibi signū a dño deo
tuo ꝛc. Sz ex hoc inuitat⁹ incredulus
remānsit t ydolatra. q: dixit nō petaz et
nō temptabo dñm. alia ifa bz et nō ex
altabo dominū. Directū ergo fuit do
mui dauid signum: vt ptz ex textu vbi
dicit. Audite dom⁹ dauid ꝓpter hoc do
min⁹ dabit vobis signū. Ecce v̄go ꝓci
piet t pariet filiuz t vocabit ꝛc. qō sig
nū impletū ē i v̄gie Maria principalit

t realiter q̄ fuit de domo dauid. Ad illud ante q̄ dicat q̄ illud signū fuit p cccc. annos t vltra post achaz dicendū est q̄ duplex est signū. vnus pronosticū respectu effectus futuri. sicut gedeon datū fuit signū in vellere indicatiuū future victorie Judicū nono. Secūdū est signū rememoratiuum respectu effectus preteriti. sicut moysi datum fuit signū Exodi. iij. Hoc habebis signū q̄ misi te cū eduxeris populū meū de egypto immolabis sup montē istū gratias scilicet agens de ista missione q̄ tibi imponit. nec obstat de magna instantia temporis. q̄ signū rememoratiuū ita respicit preteritum in magna distantia sicut signū pronosticū futurū. Ad propositū istud fuit signū rememoratiuū t non pronosticū et fuit datū in tanta distantia propter hoc q̄ puniēs erat. q̄ achaz fuit incredulus verbo p̄phete q̄ daret signū in longinquo: vt ipse in propria psona nō videret sicut i mente nō credebat. Illi tamen qui descenderūt ab eo viderūt sicut Maria t ioseph. t ideo signantes propheta nō direxit verba ad achaz: sed ad domum dauid de q̄ domo fuerūt Maria t Joseph vt infra dicet. Ad scām dicendū. q̄ in hebreo sunt tria vocabula q̄si idem significantia. s. nahm. betula. halma. primū accipit pro muliere adolescente pancorū dicerū non habendo respectū ad virginitatē vel corruptionē. Scām accipit pro virgine nō habēdo respectū ad etatem. s. adolescens iuuenis vel senex. Tertiū vero accipit pro muliere habendo duos respectus. scilz ad adolescentiā t virginitatez. t ḡa ista duo simul fuerūt in beata virgine. Jō p̄phete diuinit⁹ illustrat⁹ posuit halma t non aliq̄ aliud de vocabulis supradictis. Hui⁹ste est venerabilis⁹ perit⁹ vir Petr⁹ alfonsi quersuo in suo dyalogo titulo. vij. dicēs. Mulier nanq̄ siue iuuenis siue annosa q̄dū virgo est appellari pōt betula. q̄dū aūt iuuenis ē siue virgo sit aut corrupta potest nūcupari nahra. halma vo vocat nulla nisi sit iuuenis t intacta. Hec ille. Notandū etiam sm Nicolaū de lyra in ō passu q̄ halmū significat absconsionez et inde dicit halma abscondita q̄ significat iuuenculam aspectū hominū absconditam ita q̄ de eius pudicicia t integritate non dubitat maxime q̄ preponit litera he. t tūc sonat healma. nec inueniunt in tota sacra scriptura aliq̄ sic scripte nisi tm̄ tres. scilz rebecca. xxiiij. Gen. vbi dicit de illa puella decora nimis virgoq̄ pulcherrima t incognita viro. t sequit ibi puella q̄ gradiemur ad hauriendam aquā in hebreo habet he halma q̄ egredietur ꝛc. Et maria soror moysi Exo. ij. vbi dicit de ea t fuit puella t vocauit matrem pueri in hebreo habet fuit healma ꝛc. Et ista q̄ scribit ysa. vij. Et ideo cum due prime fuerint virgines purissime q̄ sic nominate fuerunt idem tenendum est de ista hec lyra. Dicit ergo p̄pheta ecce healma. id ē adolescēs et virgo simul. q̄ ista duo dicit vocabulū healma capiet t pariet filiū. i. beata virgo Maria a p̄pha p̄nunciat q̄ ꝛcepit t pepit ego manēs t q̄ ita necessario debeat intelligi patz q̄ signū q̄ō debebat dari achaz p liberatōne ciuitatis sm rectū rabi salomō debebat esse valde miraculosum. vnō dixit sibi ysaias. pete tibi signum a domino deo tuo in pfundū inferni siue i excelsum supra. in pfundo inferni. i. in suscitatōne alicui⁹ mortui vel in excelsum supra. i. in celo sicut in statōne solis fuit tempe iosue. Nō q̄ ego t adolescens concipiet t pariet filiū virgine nō remanente nullū miraculū eēt. oportet ergo ad hoc q̄ sit miraculū q̄ virgo cōciptat t pariat in conceptu t in partu virgine remanente. et hoc diuino

miraculo qđ implenū est in virgine gloriosa. Et ideo Augustin⁹ cōtra iudeos in sermone annunciatōnis beate virginis dicit. Que sūt dei miracula nisi q̄ sūt hominib⁹ impossibilia q̄ scripsit tabulas sine stilo ferreo. ipse gravidauit Mariā de spūsancto. q̄ multiplicauit panes in deserto sine rore. ipse virgines impregnauit sine corruptōne. et qui fecit virgas sine pluuia germiare ipse fecit dō filiā sine semine generare. ¶ Ad tercīū argumentū dicendū q̄ intelligitur de xp̄o et qđ dicūt ipse nō est vocat⁹ emanuel ꝫ ibo. Dicendū q̄ imo. quia aliud est nomē qđ imponit fm rationes individualem vt petr⁹ et sic xp̄c sp vocat⁹ est ibo. Et est aliud nomen qđ imponit fm ꝫprietatē vel aliquā virtutes excellentē vt liberalitatis et sic liberalis vocat⁹ est alexander. fortis vocat samson hercules vel achilles. et isto modo xp̄c vocat⁹ est emanuel ꝫpter excellentiam et diuinā ꝫprietatē quā hz. q̄ in ei⁹ suppposito diuina natura ꝫiter et humana sūt ꝫiunguntur. Vel emanuel interpretat nobiscū de⁹ q̄ nolesepe vocauit eū Maria. ipm vt verū deus et hominem adorando. et ita implet ista Hebraica q̄ hz vt illa behalma vocabit nomen ei⁹ hemanuel. Sup q̄ verbo dicit p̄dictus Petr⁹ alfonsi vbi supra. et vocab nom ei⁹ hemanuel. In hoc qđ ibidem legit vocabis duo sūt notāda. s. q̄ de⁹ sic appellari filium volebat. et q̄ sine carnali patre virgo foret puerū partura. ꝫpter hoc est ait vocabis ac si diceret ipa tm vocabit et nō pater hec ille. ¶ Ad quartum argumentū quando dicunt iudei q̄ ille filius erat Ezechias filius achaz vel q̄ erat filius ysaie de quo in sequenti capl'o. dicit ipse accessi ad prophetissam que concepit et peperit filiū et iste vel Ezechias vocat⁹ ē emanuel. Dōm q̄ patet vtrūq; manifeste esse falsum. Et primo de Ezechia. quia vt patet ex quarto libro Regū. Achaz regnauit q̄ xvj. ānos in cui⁹ quarto anno dicta est prophetia quādo incepit regnare filius ei⁹ Ezechias habebat. xxv. annos. De ptis ergo q̄tuor de regno patris sui in quo x̄ quarto dicta est prophetia patet q̄ vsq; ad temp⁹ regni sui de regno patris nō transierūt nisi. xij. anni dempt⁹ igit istis. xij. de. xvj. sequit q̄ qñ dicta fuit ꝫphetia ezechia iam habebat. xiij. ānos. sequit ergo q̄ ꝫphetia in eo verū cari nō potuit. q̄ iam erat natus. Patet ꝯsequēs q̄ non potuit intelligi de filio ysaie ꝫpter illud qđ in sequēti ca. dicit. accessi ad ꝫphetissam ꝫpter duo. Prio q̄ de illo filio ysaie qui fm textum natus erat accelera velociter spolia detrahe cito predare. nec de eius nomine nec de ei⁹ vita. nec de ei⁹ gestis aut morte vlla mentio fit in scriptura. Fm ergo Hieronymū eadem facilitate q̄ dī contempnit. Secūs q̄ non est verū q̄ ysaias ꝑtūc accederet ad ꝫphetissam vxorem suā vt ipsa ꝯciper et pareret filium de q̄ intelligūt iudei. Et ratio est quia i textu⁹ premittit adhibui mihi duos testes fideles Vriā sacerdotē et zachariā filiū barachie et statim sequit accessi ad prophetissam q̄ concepit et pepit filium Modo dico iudeis duo. Prio ad qđ ꝫpheta inducebat istos testes: nunqđ indigebat testib⁹ in accendendo ad concubitū ꝫphetisse vxoris fuit istud ē turpe dicere. Secūo peto ab eis q̄ fuerunt isti testes fideles. nō. Vrias q̄ fuit tempore Joachim de q̄ Hiere. xxvj. Fuit vir ꝫphetans in nomine domini. Vrias filius Semey. quia tempore achaz et ysaie vsq; ad tempus Joachim vt patet in quo fuit iste prophet⁹ fuerūt pl⁹ q̄ centū anni. sicut patet per tempora p̄ q̄ regnauerūt reges q̄ fuere i medio: ꝑ vtrūq; libz regū discurrēti. Itē alt⁹ testis fidelis zacharias filius barachie qui est xj. de. xij. prophetis minoribus. ū erat

adhuc natus. Ipse fuit secundo anno regni darij regis persarum qui successit Tyro. qui dedit licentiaz iudeis reedificandi templū ⁊ a tempore Ezechiz ⁊ ysaie vsq; ad tempus darij fluxerūt plus q̄ ducenti anni. non ergo iste accessus ysaie ad ꝓphetissam nec de isto testibus aliquid continet veritatis. Et ergo dicū iudei est veritas istius textꝰ Si vinaz tollerēt cecitas ab oculis vestris. Certe dico q̄ veritas istius ꝓphetie ē q̄ deus spiritussanctus assumpsit istos duos testes supradictos et accessit ad prophetissam. id est ad virginez Mariam que habuit spm̄ prophetie ⁊ concepit ⁊ peperit filium ihm̄ christuz saluatorem nostrū. Nam quando dicitur in textu adhibui mihi duos testes ⁊c. loquit spūssanctꝰ per seipm̄ ⁊ nō ꝓphetā sicut ein loquit per prophetam: sic potest loqui per seipm̄. Illi duo testes fideles q̄s deus spūssanctus adhibuit fuerūt Zuas filius semey de quo dictū est qui prophetauit multa mala contra ciuitatem que venerūt in captiuitate babilonica. Et zacharias filiꝰ barachie qui prophetauit mlta bona specialiter de aduentu messie zacharie. ix. Exulta satis filia syon. ecce rexꝰ tuꝰ venit tibi iustꝰ ⁊ saluator ⁊c. Et q̄ dicit q̄ adhuc nō fuerūt nati: sed futuri erant. Hic est dicendū q̄ nō obstat q̄ preteritum ⁊ futurū totū est deo ꝓsens: et ita loquit de preterito et de futuro sicut ō ꝓsenti ⁊ post prophetias istoruz sequit immediate in textu totuz et ꝓsona dei ⁊ spūssancti ⁊ accessi ad prophetissam. scilicet virginem Mariam que ꝓphetauit in cantico. Magnificat aia mea dominū. Et concepit ⁊ peperit filium. Iste accessus fuit speciali⁊ hoc p spiritum sanctum sicut dicit sibi angelus Luce primo. spiritussanctus superueniet in te. Ad quartum ⁊ vltimū argumentum dicendum q̄ intelligit de scientia humana. licet ein in christo nō fuerit ignorantia tamen quia factus ē homo in tempore. habuit scientiam in tempore ⁊ anteq̄ illam haberet liberatio populi denunciata per ysaiaz completa fuit. Cum igit supra declaratum sit q̄ iba nazarenus sit vere christus. se quit q̄ mater eius Maria concepit eū ⁊ peperit virgo ⁊ per consequens ē sanctissima. nec iudei possunt dictam auctoritatem negare. quia si solū acciptur de translatōne Hieronymi. sed etiā de translatōne lxx. interpretum q̄ fuerūt iudei. ⁊ in lege ⁊ prophetis peritissimi fm̄ q̄ dicit iosephus antiquitatis iudaice libro. xij. Videant etiam iudei tertiū translatōnem caldaicam cui contradicere nō possunt nec audent. quia istaz propheriam sic exponit. Si vbi nos habemus hic et adhibui mihi duos testeo fideles Intelligit sacerdotē ⁊ zachariam filium barachie ⁊ accessi ad ꝓphetissam ⁊c. Illa translatio sic habet. ⁊ cō testamo sum contestationeo malas ex parte mea quas dixi venturas in ꝓphetia Vrie sacerdotis esse futurū ē quoq; sic omnē ꝓsolatōnem quā dixi venturam in ꝓpheria zacharie filij Barachie ego adducar fuit accessi ad ꝓphetissaz ⁊ concepit ⁊ peperit ⁊c. Ite; potest declarari sanctitas virginitatis marie ex secreto lematibe. quia meū clausa contra naturam suā est tibi posita in verbo multiplicabit eiꝰ imperiū vide supra li bro primo in apertōne primi thesauri. Vnde in libro q̄ dicit sabath apud hebreos autentice dicit meū clausa verbum clausum significat. Idem autē q̄ sudek p illud qō habet ysaie. xj. Egrediet virga de radice yesse et flos de radice eiꝰ ascendet. Hec autem ad literā intelligit de xpo: vt supra ostensum ē q̄ flos intelligit q: sic sine arboris corruptōe flos ab eo egredit sic xpc nascituꝰ ex matre absq; vgiratis corruptōe. Idē et

ꝓsuadet ꝙ hoc qđ habet ysaie. lxvj. Ant̃ q̃ pariret pepit. priusquam parturire est dolorē parturiens peperit. Non aũt dicit de aliq̃ mulier ꝙ ipsa peperit absq; dolore partus excepta dñi nostri ihu xpi matre. Item Hiere. xxxix. dicit nouũ faciet dñs super terrã femina circũdabit virũ. per hoc ꝙ dicit ꝓpha nouũ faciet dñs manifeste ostendit insolitã rem futurã a dño et alias inauditã ꝙ fuit qñ virgo beata diuinit⁹ ꝓcepit ihu virũ scientijs et virtutibus ab instanti sue ꝓceptionis perfectum et sic eum suo circũdedit vtero ꝑginali. Oz etiã ipz pareret manãte corrupta hoc nõ est nouũ mulierib⁹ sed ꝙ ipm pareret ipa remanente clausa istud est nouũ. Item hoc fuit figuratum eze chiel. xliiij. et dixit dñs me⁹ ad me. porta hec clausa erit et non aperiet et vir non transibit ꝑ eam qm dñs de⁹ israel ingressus est ꝑ eaz eritq; clausa et hic est finis versus in hebreo ꝑ hãc portã intelligit virgo Maria ꝑ quam filius dei venit ad nos et exiuit deus et homo clausura virginitatis integra remanente. Item rabi barachias exponens illud C reñ. vltimo. Pupilli facti sum⁹ absq; patre dicit ꝙ deus sanct⁹ et benedict⁹ ait israeli. vos dixistis coram me pupilli facti sum⁹ absq; patre. Redemptor quẽ ego suscitabo vobis sine patre erit scilicz in terris. sicut est sine matre in celis et sic fm eus apparet virginitas Marie matris xpi. Item dñs Bonauẽtura quondam epc⁹ albañ. sup terciũ sententiarũ distinctõne. iij. loquẽs de sanctificatione Marie dicit. Quidam iudei affect de ea ꝙ q̃uis esset pulcherrima e nullo vnq̃ hominũ fuit concupita. vñ autem accepit hoc iudeoz dictum nescire se dicit Nico. de lyra. Sed nõ est verisimile ꝙ talis aut tant⁹ doctor potuerit istud in scripto suo nisi habuerit ab aliq̃ loco autentico. Ratio aũt q̃re virgo beata nõ fuit cõcupita ꝙb hoib⁹ põt assignari. qz dispositio mentis magis relucet in facie q̃ in ceteris alijs partibus ꝓpter qđ ex plenitudine gr̃e exist̃tis in ei⁹ mente fiebat quedã refulgentia in eius facie q̃ in hoib⁹ ipsam intuẽtibus ꝓcupiscentiã nõ excitabat ꝛ magis eam reprimebat et hoc mõ de amabilitate sancti Sebestiani dicit. Necesse eñ erat vt quez deus tanta ꝓfuderat gr̃a ab oib⁹ amaret. Consequenter declarat scãtas ꝙginis Marie ꝙ scripturas saracenoz ꝓpter maiorẽ ꝓfusionẽ iude oz. dicit eñ in alchozano machometi. Dixerunt angeli D maria deus vnq̃ elegit te et purificauit te et elegit te claram sup mulieres seculorum. Item ibidem D maria deus annunciat tibi ꝙbum ex ipso. nomen ei⁹ iesus fil⁹ Marie et erit honorabilis in seculo et in futuro. Item ibidem dixit ipsa. deus meus quomodo erit mihi filius et non tetigit me homo. Dixit sic deus creat qđ vult cuz decreuerit vnq̃ aliquid. dic ei esto et erit. Item in libro alboch q̃ est autenticus apũd eos dicit emphoraria socius machometi ꝙ audiuit nunciuz dei dicentẽ nullus de filijs Adam nascẽ quem nõ tangat sathan ꝓter mariam et filium eius. ꝙ nuncium autem dei intelligit machometuz. Item dicit ebumusse ꝓpham. s. machometũ dixisse multi ꝓfecti fuerũt in hominib⁹. nulla aũt in mulierib⁹ fuit ꝓfecta nisi mak ihũ. Hac aũt scripturas saracenorum induxi: qz fm apostoluz oportet stare ore testimoniũ ab his q̃ foris sunt. Patet igit ꝙ iude⁹ in minore fuit argumenti accipit falsum. s. ꝙ in genealogia saluatoris nõ ponit aliq̃ mulier scta. cui⁹ opinionis videt fuisse Hieronym⁹ super Matheum dicens. Notandum in genealogia saluatoris nullam sanctarum mulierum assumi sed eas q̃s scriptura reprehẽdit vt q̃ pp̃ peccatores venerat de peccatricib⁹ nascẽs olim petã

deleret. Sed istud dictum non placet nicolao de lyra ꝓpter duo. Primo qꝛ vt dictum est in genealogia saluatoris ponitur maria sanctarus sanctissima. Secundo quia ex eadem ratione ibidem arguit Hieronymus ad oppositum. s. qꝛ ꝓpter peccatus athalie filie impiissime iesabelis que erat ydolatra ⁊ ad ydolatriam traxit Joathan martum suū filius ambox ochozias et ne pos ioas ⁊ pronepos amasias tollimtur a genealogia saluatoris.

Contēdit iudeus probare qꝛ iesus non est verus messias qꝛ non est filius dauid siue de genere dauid.

Quarum argumentum iudeorum ex euangelio est in primo cap. Matb. Ponitur genealogia christi quem asserunt christiani eē verꝫ messiam ex eadem arguitur qꝛ ipe non est messias in lege ꝓmissus. sic. verus messias debꝫ esse filius dauid siue de genere dauid sed iesus nazarenus non est filius dauid nec de genere eius ergo ipe nō est messias ꝓmissus. Maior est concessa ab omnibus tam iudeis qꝫ christianis. Minor ꝓbat quia si iesus nazarenus descenderet de dauid fm carnem in eius genealogia poneretur. Constat autē qꝛ nihil tale ibi ē qꝛ in fine genealogie dicit. Jacob aūt genuit Joseph virū marie de qua natꝰ est christus ⁊c. Nunquid xps est ex semine ioseph natus vt dicat de genere dauid. sicut ⁊ ioseph. Et patz qꝛ christiani hoc nō concedūt. ergo nō habent ex ꝓdicta genealogia qꝛ ipe sit de genere dauid. Si forte dicat christianus qꝛ descēdit p mariā q̄ est de genere dauid hoc nō habet ex textu qꝛ nō ponit ibi q̄ eius fuit pr̄ vel mater. q̄ nullo mō iesus nazarenus dicendus est filius dauid ⁊ pr̄ ipe nō est messias. Respondet fm Hiero. ⁊ glo. qꝛ nō ē consuetudo scripturax vt ordo mulierū in generationibꝰ texet. Et iō nō p mariā sed p Joseph ducit cū de vna tribu ioseph ⁊ maria fuerūt. vñ ⁊ eā quasi primam cogebat accipe. ne vna tribꝰ se in alias ꝓfunderet. vñ Num. xxxvj. officio viri ducūt vxores de tribu ⁊ cognatione sua ⁊ cuncte femine maritos de eadē tribu accipient vt hereditas pmaneat in familijs. Sed ꝓtra hoc Exo. vj. Accepit aaron sororē naazon filiā aminadab. s. elisabeth in vxorem de qua constat qꝛ erat de tribu iuda. Solatio sola illa mulier nubere non potuit viro de alia tribu ad quaz deueniebat hereditas patris vel parentū. Vñ cū ipsi elisabeth non deuenirent hereditas patris quia habebat fratres ꝓiores se ideo bene potuit nubere viro ō alia tribu. ꝫ qꝛ maria non habuit fratres vel sorores ꝓiores se quia fuit vnica ioachim pr̄i suo ideo ad eā deuenit hereditas. Vñ habuit necesse fm legem nubere viro de cognatione sua. et quia ioseph fuit de tribu iuda ⁊ de ꝓgenie dauid vt pz in genealogia ascendendo. Sequit ergo qꝛ virgo maria de qua natus ē iesus qui vocat christus fuit de eadē tribu ⁊ ꝓgenie. Sed quia ex rege dauid ꝓdierunt pullularunt rami tanqꝫ ex radice. s. salomon ⁊ nathan. Est dubium inter doctos a quo illoꝝ virgo maria descēdat fm carnē. ⁊ sunt nōnulli doctores dicentes qꝛ hec virgo descendit ex rege salomone fm carnez. ⁊ ex nathan fm legem cuius opinionis est Nicolaus de lyra. Luce. iij. Sz hec opinio videt esse primo ꝓtra ꝓphetas. Nam Hieremias ꝓpheta loquens de iechonia: ꝓ quē venit linea salomonis. ait. scribe virū istū sterilē q̄ in diebus suis nō prosperabitur nec erit de semine eius vir q̄ sedeat sup soliū dauid. ⁊ pōtem habeat vltra in iuda. Hieremie. xxij. Si

ergo hec virgo descendit per salomonem ꝛ yechoniam: vt dicit illa opinio sequit ꝙ christus filius virginis nō sedit sup soliū dauid. ꝛ sup regnum eius Contra ꝓpheram in ca. sequenti ꝛ ysa. ix. ca. nec valet dicere ꝙ ꝓphera intelligit non erit qui sedeat seculari honore. xp̄s autem non sic sedet ar. quia supra ca. eodem dicit dñs p ꝓpheram. Vt quid ego quia si fuerit yechonias filius ioachim regis iuda annulus i manu dextera mea inde euellam eum ꝛ loquit de ipso ꝛ de semine suo. Ꝫ patz ꝙ nō solum loquit de temporali ꝓmissione ꝛ etiaz de illa qua xp̄s sedere habuit ad dexteram patris. Item nō est verisile ꝙ deus tam cōfusibiliter repelleret eū ꝛ semē suū ab honore regali ꝛ a maiori gradu ꝛ consequenter constitueret ipm in semine suo in maiori gradu. s. cristi. Secundo hec opinio videt esse ꝓra apl̄m quia nathan frater salomonis regis nō fuit filius naturalis regis dauid ꝛ adoptiuus. Luce. iij. Cū ergo ab illo nathan descendat hec virgo fm carnem: vt notat Affricanus scribens ad cristidem ꝛ Eusebius li. j. ecclesiastice historie ca. vij. ꝛ Damascenus in sententijs suis li. iiij. ca. vj. Sequit ꝙ christus non est ex semine dauid fm carnem cōtra apl̄m. j. cap. ad Romanos. Qui factus est ei ex semine dauid fm carnem. Respondendū ergo fm illuminatum doctorem magistr̄ Iohem vitalis in sermone natiuitatis btē virginis ꝙ scipit Pulcerrima inter mulieres ꝙ ℔ sacra virgo venit ex nathan fm carnem ꝙ fuit filius naturalis dauid. nō q̄dem de bersabee vt tūc estimāt ꝛ de ꝑncipali vxore dauid. s. michol. binomia egla dicta filia saulis ꝙ genuit dauid yetran binomyū qz ꝛ nathan de ℟. ij. Reg. iij. Cū notatis ꝙ iosephū lib. antiquitatum iudaice ꝛ ꝙ dictū Nicolaus de lyra qz nathan fuit melior salomone natura ꝛ vita qz de principali vxore ꝛ vt opinatur p̄dictus doctor renūciauit iuri regni ratione eximie sanctitatis. exq̄ nathan filio dauid xxxviij. pullularūt plantevsq; ad auos sancti ioachim patris virginis. Nam Nathat frater aui eius ꝙ ꝛ melchi dict⁹ est genuit heli ꝙ ioseph fm legez Luce. iij. ꝛ hic habuit fratrē panthera ꝙ genuit barpanthera qui fuit Joachim fm carnē teste Damasceno vbi s. ꝛ sic sanctus Joachim pater huius ꝑginis ꝛ sanctus Joseph sponsus eius fuerūt fm legem secūdi primo⁹ filij. ꝛ sic patet genealogia nō solum ioseph ex ꝓgenie dauid ꝛ etiaz virginis gloriose p nathan ex principali vxore dauid. s. michol.

Contēdit iudeus probare ꝙ iesus nō est verus messias qz fuit peccator ex hoc ꝙ fuit baptisatus.

Primū argumentū iudeorū ex euangelio est ad ꝓbandū ꝙ christus habuit peccatū. vel ꝙ eius baptismus fuit frustra arguit iudeus sic. In euangelio Mathe. iij. ca. dicit. ꝙ venit iesus a galilea in Jordanem ad Johem vt baptisaret ab eo. ex hoc arguit sic. Christiani dicunt ꝙ baptismus est ablutio peccatorū. cū ergo ihs nazarenus fuit baptisat⁹. ꝙ habuit peccata ablucda qō ipi negant. aut ille baptismus fuit frustra. Ꝫdeꝯ ꝙ baptismus xp̄i est ablutio peccatorū. non aūt baptism⁹ Johis: sicut ipe Johes dicit Matb. iij. Ego q̄dez baptiso vos in aq̄ in pniam. q̄ aūt post me venit⁹ est fortior me est. cui⁹ nō sum dignus portare calciamenta. ipe vos baptisabit in spiritu scto. Iesus aūt nazarenus fuit baptisatus baptismo Johis tm. q̄ nō erat ablutio pctōrū. ꝛ ſō nō ꝛcluſit argumētum ꝙ iesus habuerit pctā ablucdā qz sanctificati i vtero baptisati sunt ba

ptismo xpi ⁊ tamen nō hāt perfi ablu endum. Iesus autem ab instanti cō ceptionis sue nō solū fuit sanctificat⁹ ḥ etiā sctūs sctōr. Et sūt arguit vltra q Iesus nazarenus fuit baptisat⁹ fru stra. Dicendū q nō sequit quia p hoc approbauit baptismū ⁊ pdicationem iohis. ⁊ p tactū sue sanctissime carnis dedit vim regenerandi aquis nec sibi sanctificari in vtero frustra baptisant quia p hoc regenerant in xpo ⁊ mem bra eius efficiunt. Et qz scripture nouī testamenti ⁊ doctor catholicor loqn tes de baptismo sunt note fidelibus ⁊ a iudeis non recipiunt. Ideo accipiū tur aliqua cōtra iudeos de veteri testa mento ⁊ de dictis doctor hebraicorū. et ponitur figura huius sacramenti Exodi. xxix. in baptismo aaron ⁊ filio rum eius. Vñ dicit dño moysi. aaron ⁊ filios eius applicabis ad ostiū taber naculi testimonij. s. in atrio vbi erat al tare holocausti. Cumq laueris patres cū filijs aqua indues ⁊c. ista lotio aq̄ q erat primū: vt dicit rabi salomon non intelligit de ablutione manuū ⁊ pedū solum sed de lotione totius corpis. ita q dicit ḥ expresse rabi salomon. q hoc q̄ dicit lauabis eos vult dicē baptī sabis eos sic q totum corpus intret in aquam. Item sctō sup illud Ecclesiā stes primo. Quid est q̄ fuit id q̄ futu rum est. Habibarachias dicit sicut fu it redemptor primꝰ sic erit vltimꝰ. Re demptor primus. s. moyses fecit ascen dere puteum. sicut habet Num. xxi. Sic redemptor vltimus qui ē rex mes sias ascendere faciat aquas. sicut habe tur Tobie. vltimo. Et fons de domo dei egredietur ⁊ irrigabit torrentē spina rum. Hec sunt verba doctoris. p torrē tē spinaꝝ intelligit multitudo peccatū Aliqui hebrei dicunt q hec est lra ⁊ ir rigabit planiciem sethim. Est autez se thim regio grecie de q̄ alexāder mag nus exiuit ad pugnandū contra reges persaꝝ ⁊ medoꝝ. vt habet. j. Machabeoꝝ. j. cap̄. ⁊ sm hoc ista ꝓphetia fuit impleta qñ apli pdicauerunt grecis ⁊ eos baptisauerunt. Ezech. iij. Isa. xliij. Noli timere serue meus iacob ⁊ rectꝰ sime quē elegi. Effundā ego aquas su per sitientem ⁊ fluenta sup aridas. Ef fundam spiritū meū sup semen tuum ⁊ benedictionem meā sup stirpē tuā: d germinabūt inter herbas sicut sali ces iuxta pterfluentes aquas. Iste di cet. dñi ego sum ⁊ ille vocabit in nōie Jacob. ⁊ hic scribet manu sua dño ⁊ i nōie dei isrl assimilabit. Per hoc ergo q dicit effundā aquas sup sitientē itel ligitur baptisatio iudeoꝝ fidem christi deuote recipientiū. Et p hoc q subdit ⁊ fluenta sup aridam intelligit baptisa tio gentiliū. Nam gentilitas nō fuit ir rigata doctrīa legis ⁊ ꝓphetaꝝ ⁊ q iste sit intellectus habet sup̄ glosa rabi sa lomon. sup illud q̄ subdit. germina bunt inter herbas ⁊c. i. in medio Esau. Per esau vo ipe ⁊ doctores hebrei in telligunt romanū imperium q̄ suscē pit fidem christi ⁊ baptismū: vt patet. Sequit iste dicet dñe ego sum glosa. Isti erunt iusti pfecti quod de apostolis cōuenienter potest intelligi. Et ille vocabit in nomie iacob: glosa. Isti sūt parvuli filij impior quod cōuenienter intelligitur de filijs iudeoꝝ per apostolum conuersio ad christum patribus eoꝝ in infidelitate remanentibus. Hic scribet manu sua dño glosa. hi sunt filij pnie q̄ q̄ueniēter intelliguntur xpiani religiosi. ⁊ in nōie isrl assimilabit. glo. Isti sunt conuersi de gentib⁹ illis applicat nomē isrl. sm q̄ dic apls ad Rom. ij. nō ē in manifesto iudeꝰ ⁊c. neq; que in manifesto in carne circūcisio ḥ q̄ in abscondito iudeus est ⁊ circūcisio cordis in spiritu non littera cuius laus nō ex hominibus sed ex deo est. Pars

sgitur ex predictis q̄ glosa Habi salomon. conuenienter aptat ad ꝓpositum nostrum q̄uis hoc non intēderit. Deus em̄ aliq̄n monet linguam hominis mali ad annunciandū veritatem ꝓter eius intentionem. sicut Cayphas Johānis. xj. dixit de christo. Expedit vobis vt vnus moriat homo ꝓ populo. Intendebat em̄ solum inducere alios ad occidendū christū. Sed quod verbum significauit mortem eius profuturam ad salutem spūalem populi: ꝫ fuit ꝓter eius intentionē ꝓpter quod euangelista subdit. hoc autem non dixit a semetipso. ꝫ supple a deo sic eius linguam mouente. Habetur autez simile quātum ad aliquid Nume. xxij. de Asina balaam que protulit verba rationabilia. vt patet ibidem deo mouente linguam eius per se vel per angelum. illa tamen non intellexit verba: que protulit cum non haberet rōnem nec intellectum. Item quarto sup illō Genē. xlix. Ligans ad vineā pullū suū t ad vitem. ℞ fili mi asinaz suā. Dicit glosa. Hic est de quo scriptum est Zacharie. ix. Sedens sup asinam t̄c. sequitur in glosa. Et quō erit agens sic scriptū est Ezechielis. xxxvj. Et effundaz super vos aquam mundā t emūdabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Autoritas zacharie hic inducta fm doctores hebreos intelligit ad litteram de messia. sicut ostensum est supra t ꝓ glosam hebraicaz hic inductaz habet q̄ erat mundaturus populū suum ꝓ effusionem aque munde q̄ ꝓprie dicit baptismus xpi. Vñ in libro qui dicit yoma hierosolomitanū autētico apud hebreos dicit. Quemadmodum pelagus mundificat polluros: ita deꝰ sanctꝰ t benedictus erit mundās in futuro isrl̄ t sic est dicens Ezechie. xxxvj. Aspgam sup vos aq̄s mundas: ꝫ ille. Item sapiētes thalmuth in midras di xerunt q̄ in aduēm messie tpe assumeret sibi aquas mundas ō sub sede sua t q̄ ipe sup isrl̄ effunderet ꝓut dixit texsus. effundam sup vos aquā mūdaz t sapientes tabala has aquas significauerunt t dixit rabi aquiba q̄n accesseritis ad lapides mundos marmoreos non dicas aquas aquas. Sunt em̄ aque tempales t aque spūales. Item q̄ viderunt messiā filiū dauid intrare p synagogas t studia t interrogatus quid faceret. respōdit q̄ balneabat. iuxta textū Genē. lauit in vino vestimenta sua qō significat lotionē in baptismo a sancto messia postmodū ordinato. Item Quinto de baptismo et eius effectu dī Zacharie. xiij. ca. In illo die erit fons patens domui dauid t habitantibus hierusalē in ablutionē peccatorum t menstruate. Per hoc q̄ dicit erit de futuro patet q̄ non pōt intelligi de ablutione aliq̄ veteris legis. Nā omnes ille erant statute longe añ tēpus zacharie. Q̄ aūt intelligat de baptismo xpi patet p illud qō sequit: t erit ꝫ dic illa dicit dñs exercituū dispersam noia ydoloꝝ de terra qō impletū fuit tpe xpi t discipuloꝝ eius. p quoꝝ predicationez ydolatria cessauit p totum mundū: exceptis q̄busdā barbaris in aquilonari pte habitantibꝰ q̄ limitati dicunt. q̄ illud viuū qō eis ꝓmo occurrit qualibet die illud adorāt t venerāt vt deū suū. p illa die. Sz q̄n ꝫ modicum est respective ideo quasi ꝓ nihilo reputat fm eōem modū loquendi. t etiam fm doctrinā pbi. ij. phisicoꝝ. Nec obstat q̄ dī domui dauid t habitantibus hierusalē. qz Hiere. xxx. Cristus noiatur noie dauid: vbi dī. seruient dño deo suo. t dauid regi suo q̄ suscitabo eis. Nō em̄ intelligi ꝓt de dauid q̄ mortuꝰ erat p. cccc. ānos. añ vel circiter t q̄ intelligat de xpo ꝓz p translationem caldaicā q̄ sic bz t colunt co

ram dño deo suo ⁊ obedient messie filio dauid ⁊ sic ꝑ domū dauid ꝫ intelligitur familia xpi ⁊ eadem intentione ꝓ hierm̄ militās ecclesia. Dicit aūt baptism⁹ fons patens qz nulli penitenti debite denegat ⁊ dicit in ablutiõe peccatoꝝ ⁊ manifestuate ꝓpter pcm̄ actuale ⁊ originale qđ cõtrahit in vtero matris. vtrūqz em̄ lauat baptism⁹ in adultis ad baptismū venientibus. Unde dicit hic glosa caldaica sup verbo i ablutionem pctoꝝ ⁊ remittant sua pcā: ⁊ sue macule. ⁊ idez dicit rabi salomõ in sua glosa allegando chaldeū. Item vj. ysaie. in ca. xij. postq̄ locutus est de saluatore dicens. Ecce deus saluator meus fiducialiter agā ⁊ nõ timebo ꝛc. consequenter dicit: haurietis aquas i gaudio de fontibus saluatoris ⁊ glosa nit chaldaicus ⁊ recipietis cū gaudio legem nouā electoꝝ iustoꝝ. Hebraica veritas habet accipietis aquā cū gaudio de fonte saluationis ⁊ idem est de fonte saluatõis vel saluatoris ⁊ ita impletur in hoc sacramento qđ habz vir iurem remittendi pcā ex fontibus saluatoris. i. ex q̄nq̄ plagis xpi in passione sua. Et ad ī̄am de fonte saluatoris i. de latere xpi exiuit sanguis ⁊ aqua ⁊ q̄ vidit testimoniū phibuit ⁊ scim⁹ qa verꝫ est testimoniū eius vt patet Joh. xix. Item. vij ysaie. lij. ca. in fine. Ecce intelliget seruus me⁹ ⁊ exaltabit ⁊ eleuabitur ⁊ sublimis erit valde. Sequtur Iste asperget gentes multas hec scriptura intelligit ad ī̄am de xpo patz ꝓ translationem chaldaicā cui non licet contradicere iudeis que talis est. ecce prosperabitur seruus meus Messias ꝓpter qđ antiqui hebrei ab isto loco vsqz in finez. liij. capituli exposuerūt ad ī̄am de passione xpi. Dicit ergo Ecce intelliger seruus me⁹ qz habet scientiā diuinā ab eterno ⁊ humanā ex tempe ⁊ exaltabit. s. ad unitatē suppositi diuini. vel aliter exaltabit in sua resurrectione ⁊ eleuabit in sua ascensione ⁊ sublimis erit valde sedens ad dexterā patris Marci vltimo. Et dñs quidē ihesus postq̄ locutus est, eis assumpt⁹ est in celum ⁊ sedet ad dexterā dei. vel aliter fm qđ exponit rabi aquiba. Exaltabitur plusq̄ abrahā ⁊ eleuabit plꝰq̄ moyses. ⁊ sublimis erit plusq̄ angeli. Ex q̄bus satis potest inferri q̄ messias debebat esse deus. Sequit ad ꝓpositū iste Messias aspget gentes multas. i. mundabit sanguine suo ⁊ baptismate q̄ omnia manifeste sunt impleta i xpo Item octauo et vltimo dauid ꝓphete fuit reuelatum signū cõpletionis oim̄ ꝓphetarꝫ sacramentis baptismi. vnde dicit in pſ. xxviij. Vox dñi sup aquas deus maiestatis intonuit ac si diceret clariꝰ tunc sacramentū baptismi erit adimpletū. cū vox dñi fuerit sup aq̄s et deus maiestatis intonuerit qđ fuit adimpletum in baptismo xpi qz tunc vox patris intonuit dicens. ḃ est filius me⁹ dilectus ꝛc. Matḃ. iij. Et ista fuit intonatio dei maiestatis. Ex p̄dictis in solutione huius argumēti iudaici tria colliguntur. Primum q̄ licet xpo fuerit baptisatus fuit tamē immunis a pctō Secūm q̄ baptismus xpi non fuit frustra licet ipe esset sine pctō. Tercium ē q̄ istud sacramentū fuit in testamento veteri figuratū ⁊ multipliciter ꝓphetatum ac ꝓ doctores ⁊ glosas hebreoꝝ evidenter demonstratum.

Contēdit iudeus ꝓbare q̄ ihesus non habuit spiritū sanctum ante baptismum.

Extum argumentum iudeorū sumit ex euāgelio ex illo Mat. .iij. baptisatus autem cõfestim ascendit de aqua et ecce aperte sunt ei celi ⁊ vidit spiritum dei venientē sicut columbam ⁊ descendentē sup se. Ex ḃ

arguūt iudei q̄ christus aīa baptismū non habuit spīm scīm. cui⁹ oppositum asserūt xp̄tani. Q; ät istō sequaē ex textu patet: q; nullus venit vbi pus erat Cum ergo dicat in textu vidit ihs spīm dei venientem sup se q̄ spūs scūs non venit in Jhū nazareno aīa baptismū t tū tunc erat incipiens annū. xxx. sic ergo xxx. annis fuit sine spū scō qō incōueniens magnū reputaē a xp̄tanis. Ridetur q̄ non sequit vidit spīm scīm descendentem t venientem sup se q̄ ante non habuit spīm scīm. q; iij. Reguz iij. dicit de elizeo cuiq; canerent psaltis facta est sup eum manus dñi qō intelligitur de spiritu ꝓphetandi t tū dicit de eo ante. ij. ca. Requieuit spūs helie sup elizeum. t qō subdit in arguendo nullus venit vbi prius erat. Dicendū q̄ vex est eo mō quo prius ibi erat sed alio mō p̄t venire. sicut dī Gen. xviij. vbi dicit dixit dñs ad abrahā clamor sodomox t gomorreox multiplicat⁹ est. Sequit. descendā t videbo vtrum clamorem q̄ venit a me ope impleuerunt &c. nō est p hoc intelligendū q̄ aīa deus non esset in sodoma t gemorra nec videret eox facta cū de necessitate sit vbiq; pūs: sicut dī Hieremie. xxiij. Celum t terrā ego impleo dicit dñs t oīa de necessitate viderit ab eterno. dī ergo descendisse t vidisse ꝓpter notā effectum quā fecit ibi. s. subuersione sodome t gomorre. Erat igit ibi aīa sicut conseruās in esse ꝟ descendit ibi sicut puniens. t sīl tunc dī vidisse. da fm modū loquendi scripture t etiam hominū de⁹ non dī videre petā quando dissimulat punire. nec p hoc ꝓportatur aliqua mutatio in deo ꝟ in creatura. sic suo mō dicendū est in ꝓposito spūsanct⁹ fuit i iesu nazareno ab instanti cōceptionis sue p plenitudinez gratie sicut dī Jobis. j. Vidimus eū quasi vnigenitū a pīe plenū gīe t veritatis: t hoc ꝑ dictum fuit ysaie. xj. cap. Egredief virga de radice yesse t flos de radice eius ascendet. t requiescet sup eum spūs dñi. spūs sapientie t intellectus eius. spūs consilij t fortitudinis. spūs scientie t pietatis t replebit eum spūs timoris dñi. Dī tamen venisse sup eum in baptismo p aliū modū. s. in signo visibili columbe representantis in xp̄o plenitudinez gratie non tunc accepte licz pu⁹ vt dictū est. tūz plenitudo gre q̄ latens erat in xp̄o fuit tunc manifesta Johanni baptiste in visibili signo sic ei dictū fuit a dño sup quē videris spiritum descendentē t manentē sup eum hic est qui baptisat in spū scō. t p dictationem Jobis alys fuit dictū Ideo ꝺditur. ego vidi t testimoniū ꝓhibui q; hic est filius dei. Illi tū q̄ erant cum Jobe q̄n colūba descendit sup iesum viderunt eum & t vocē pīs audierūt. q; columba illa non fuit ymaginaria ꝟ vera t visibilis t vox diuin⁹ formata t sensibilis. Fuit ät tunc necessaria manifestatio plenitudinis gīe in xp̄o. Primo vt ꝓphetia ysaie p̄dicta ostenderet impleta. Secdo da cito post baptismū erat p̄dicatur⁹ t publicanda legem euangelicā q̄ est lex gīe t p pūs actor eius ostendi debuit plenus gre. Ideo tunc audita est vox pīs Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacuit tanq̄ in actore euangelij. Et si dicat iudeus q̄ tunc erit ꝓtradictio in verbis. s. q̄ erat ibi spūs scūs. t ñ erat. veniebat. t non veniebat. descēdebat. t non descendebat. Dicendū est q̄ nō sequit q; vera ꝺdictio debet esse ad idē t fm idem t sīl in eodē tpe. Nūc ät vt ꝺclaratum est non similiter sed alio modo venit spiritus sanctus sup ihm in baptismo ꝟ erat prius in xp̄o.

Contēdit iudeus probare q̄ iesus christus non est ver⁹ de

us quia esurijt.

Primū argumentum indeoꝝ ex euangelio sumit ex illo quia dr Matth.iiij.q̄ christus ieiunauit.xl.diebus t.xl.noctibus et postea esurijt. Arguūt ergo iudei sic. Christiani dicunt hiesum nazarenū esse deū. t que laus est ꝺō ieiunare quasi dicāt nulla.quia deo non competit comedere vel ieiunare propter quod videt de risibile.t adhuc magis illud q̄ sb̄dit. t postea esurijt.t maxime cū Moises qui tantum homo fuit ieiunauit.xl.diebus t.xl.noctibus t non esurijt. Solutio istius argumenti patet ex his q̄ supradicta sunt in isto.iij.libro.cōsideratione.iiij. argumēto.xxij. Ibi enim declaratum fuit q̄ xp̄s in lege t ꝓphetis ꝓmissus futurus erat verus homo et verus deus in vna psona. Declaratum est etiam q̄ hiesus nazarenus est verus xp̄s iudeis promissus supra libro primo in apertione.xij.thesauroꝝ t p consequens ip̄e est verus homo et verus deus. Item declaratum fuit ibidem t sepe alibi q̄ per passionem suā t mortem operaturus esset nostrā salutem ꝓpter q̄ habuit corpus passibile t mortale ante resurrectionē suā t hoc mō ieiunauit t esurijt. t tandem afflictiones t mortem sustinuit non in deitate sua q̄ hoc est impossibile.ꝯ in humanitate ꝓ nobis assumpta.t sic meruit nobis gr̄am t gl̄iam t sibi corporī glorificationem.vñ sup illud Geneseos xxvj.et introduxit eam ysaac dicit rabi moysen haderian. Hic est rex messias quem elegit deus sanctus t benedict⁹ vt coleret cū toto eorō vaterq̄ cor suū ad petendum miserationes ꝓ israel t ad ieiunandum et humiliandum se pro eis:sicut scriptum est ysaie.liij. Ipe vulneratus est ꝓpter iniquitates nr̄as attritus est ꝓpter scelera nostra disciplina pacis nr̄e sup eum.t livore eius sanati sumus. Per hanc traditionem dicti rabi moysen patet q̄.liij.ca.ysaias loquit de christi passione ꝓ generī humani salute. q̄ autem dicūt iudei de moise.q̄ post illud ieiunū non esurijt falsum est q̄ postea non comedisset nec est simile de vtroq̄. nam manifestum erat dicturi erant q̄ hiesus non habuit carnem humanā ex elementis compositam ꝯ celestem ad quos repellendos euangelium mentionem facit de esurie xp̄i. Indei ꝺō hoc non erant dicturi de moyse.ꝓpter hoc nō oportuit q̄ scriptura faceret mentionem sic de eius esurie.

Contēdit iudeus probare q̄ hiesus christus non est deꝰ q̄ nō dixit dyabolo tentanti in oī verbo q̄ ꝓcedit de ore meo

Octauū argumentum iudeoꝝ ex euāgelio sumit ex illo q̄ dicitur in supradicto capl̄o. Non in solo pane viuit homo ꝯ in oī verbo q̄ ꝓcedit de ore dei. Asserūt iudei q̄ ista responsio quā ihus dedit diabolo non est rationabilis q̄ debuisset dixisse ꝯ i oī re q̄ ꝓcedit de ore meo. Si enī ip̄e erat deꝰ potuit hois vitā ꝑmanere de oī re sine sit ligni sive lapis sive alia hmōi. Ꝯfir.cūm q̄ debuisset dicē ihs ꝯ i oī re q̄ ꝓcedit de ore meo.dico q̄ ñ ē verū.ꝯ.i.sic debuit dicē q̄ ihs voluit zelare diabolo suā deitatē quā ille querebat experire ꝓ tentationem.propter q̄ non debuit dicere de ore meo quia loquebatur vt homo zelans suā diuinitatem. Item quia tentationem demonis excludebat ꝓ scripturam sacram.ideo debuit eaꝫ allegare sicut inuenit in textu in quo scribit ō ore dei et eadem rōne non debuit dicere de omni rꝫ ꝯ in omni verbo. quia sic scribit in textu.cū hoc ertā p̄ dici q̄ nō arguit.q̄ verbū frequenter accipit in sacra scri-

ptura p̄o re facta. Nam. ij. Regum. j. ca. dicit q̄ est verbuz qđ factū est. i. res gesta vel facta ⁊ sic accipit in ꝓposito vt patet ībam intuenti Deut. viij. ca.

Contēdit iudeus probare q̄ ihesus christus non est de⁹ ḡa non misit se deorsum cum esset in pinnaculo.

Nonum argumentū iudeo ꝓ ex euangelio sumit ex illo qđ dicitur Math. ca. quo supra. Si filius dei es mitte te deorsum ⁊c. Sequitur ait illi ihesus rursuz. Scriptū est. non tentabis dōm deū tuū. Ex hoc arguūt iudei dicentes q̄ hec rēspōsio non est bona. Primo q: vt dicunt iudei in eo erat prās faciendi miracula. ⁊ ideo si dimisisset se deorsum sine lesione aliqua non fuisz ibi aliq̄ tētatio diuina. Secđo q: sancti virī legunt de eis tentasse nec ex hoc ꝓbantur in scriptura ꝫ magis cōmendant sic Helias. iij. Regum. xviij. capi. Qui dixit deus q̄ exaudierit p ignem ipe sit de⁹. ⁊ Helizeus. iiij. Regum. v. ca. dixit de naaman leproso veniat ad me et sciat ꝓphetam esse in isrl. Similiter de Gedeon Judicū. vj. tentauit deū querēs signū in vellere. Item deus non inducit homines ad malū: inducit āt ad sui ipius tentationē Malachie. iij. ca. Inferte oēm decimā in horreū meū vt sit cibus in domo mea ⁊ ꝓbate me. Super hoc dicit dōs. si non aperuero catharactas celi et effudero vobis benedictionem meā vsq; ad abundantiam Ezechiel cū dicunt iudei Prīo q̄ ista rēsponsio nō est bona: nō tentabis dōm deū tuū. Dico q̄ in ꝫ iudei peccāūt seipos arguentes dictū moysi Deut. vj. ca. Q: āt vlteri⁹ nituntur ostēdere tentationem dei nō esse pcm manifeste dicant ꝫ deū arguentē malicīā ppli isrl' Psalme. xviij. ca. tentauerunt me iam p x. vices. Item pō. xcviij. Nolite obdurare corda vra sicut i exacerbatiōe fm diem tentationis in deserto vbi tentauerunt me pres vestri ꝓbauerūt ⁊ viderunt opa mea. Ad illud āt qđ inducunt de viris sanctis deū tentantibus vt dicūt; Sciendū est q̄ tentare est experimentū de aliq̄ accipe. nullus antē querit experiri illud de quo certus est ꝫ illō de quo dubius est. Item aliquis pōt experiri verbo vel facto. verbo cū querit aliq̄s de vicino suo aliq̄d vt experiat si iuuaret eū i necessitate sua. facto cū facit aliq̄d qđ non videt ordinabile ad aliq̄d nisi ad talem experientiam. ⁊ talis expientia dicit tentatio sic cum aliq̄s facit currere equuz sine necessitate aliqua aut vtilitate dī tentatio equi q: talis cursus non videt ordinabilis nisi ad accipiendum expimentum velocitate equi. Si āt facit currere ꝓpter necessitatem. aliquā puta ad fugiendū hostes vel ꝓpter vtilitatē aliquam vt ad capiendū cerūū non ē tentatio equi. Dubitare autē de his q̄ pertinent ad pfectionem diuinā vt est potentia bonitas ⁊ hmōi semp est malū. Et ideo q̄ facit aliq̄d vel q̄ dicit sine necessitate aut vtilitate ad experiendum diuinā potentiaz vel voluntatē tentat deum ⁊ peccat ꝓpter qđ exponēs se sine necessitate aut vtilitate periculo. expectans se seruari a deo tentat deū cū possit seruari alio mō. tale qđ suggerebat dyabol⁹ ihesu nazareno dicēs Mitte te deorsum. Et licet ihūs p virtutē diuinam possz hoc facere sine periculo tamen hoc non fecit zelare dyabolo volens suā diuinitatem et excludere demonis tētationē p sacrā scīpturā rndit bñ p illō qđ hoib⁹ ꝓhibet. poterit ēm tangi hō p gradus descendere de pinnaculo. Hō tgit arguit de helia nō valet. non enim petit signum per ignem descendentē sine vtilitate ꝫ ad hoc q̄

pplus israel a cultu baal ad colendum verū deū reduceret. vt pz ibidem. Itē hoc fecit de precepto dñi dicentis sibi. vade ostende te achab vt p̄mittit ibidē & tūc revelatus fuit sibi modus procedē vendi contra pphetas baal licet ḡ non sit totaliter expressum qz nō omnia scribunt. Eodē modo dicendū est de heliseo. Curauit em̄ naaman ex divina revelatione & ad manifestationē virtutis divine. Unde & naaman relicta ydolatria cōversus fuit ad colendū totaliter vnū verū deū. vnde dixit. iiij. Regū. v. Non faciet seruus tuus vltra holocaustum & victimā dijs alienis nisi domino. De gedeone vo dicunt aliq̄ doctores nostri q̄ ex debilitate fidei peccavit dū signū in vellere. ꝓpter qđ non excusat totaliter a peccō sicut dicit quedā glosa sup locū istū. Sed hoc nō videt rationabiliter dictū. qz scriptura non notat eū culpabilē ex hoc facto. nec fuit punitus a deo sicut zacharias pater iohānis q̄ ꝓpter dubiū petijt signū dicens. vnde hoc sciam ꝓpter qđ fact⁹ fuit mutus vsq; ad filij sui circumcisionē. vt habet Lu. j. De glosa vo in generali allegata parū est curandū. ideo salvo meliori iudicio potest alik dici. Vno modo q̄ gedeon fecit hoc ex instinctu divino & sic nō peccauit. Instinct⁹ em̄ divinus nō impellit ad peccandū. Alio modo dicendo q̄ Gedeon non fecit dubitando de potentia dei ḡn ipsam posset saluare pplm. nec de vbo dñi dicentis sibi. In hac fortitudine tua libera bis israel quasi nō esset verū. Sz ignorauit vtrū hec ꝓmissio esset absoluta que semp implet. vel cōditionalis sz nisi gedeon & ei⁹ socij ponerent impedimentū p aliqđ peccatū. Frequenter em̄ in sacra scriptura intelliguntur ꝓmissiones divine facte sub tali conditōne ḡuis nō exprimat Hiere. xviij. Subito loquar de gente & de regno vt edificem & plantem illud. si fecerit malū in oculis meis vt nō audiat vocē meam penitentiam agam sup bono qđ locutus sum vt facerem ei. Timuit ergo gedeon ne p fragilitatē suam ve sociorū suorū ꝓueniret impedimentū dicte ꝓmissionis. Petijt ergo humiliter a deo edoceri p signū qđ non ꝓueniret tale impedimentū. vt sic cōstantius & expeditius iret ad prelium ꝓpter qđ petijt duplex signum vnū ꝓ se aliud ꝓ socijs suis. Ad auctoritatē malachie dicendus q̄ iudei tenebant̄ soluere decimas ex p̄cepto dei. sicut pz in multis locis veteris testamenti & p cōsequēs hoc erat necesse ex pte soluentiū & vtile ex parte recipientiū. Erat em̄ ad sustentatōem ministrorū. Ad hoc em̄ inducebat dñs pplm p pphetā dicens. Inferte omnē decimam &c. Qđ aūt subdit ꝓbate me sup hoc &c. li ꝓbate nō tenet hic causaliter sic intelligendo q̄ solverent decimas ad ꝓbandū seu temptandum. si p hec deus aperiret eis catharactas celi ꝫ tenet consecutive. & est sensus si impleveritis p̄ceptū meū de decimis sic tenemini: & ego cōsequenter multiplicabo bona vestra sicut dicit Esa. j. Si volueritis & audieritis me: bona terre comedetis.

Contendit iudeus ꝓbare q̄ lex evangelica non est lex dei: qz contradicit legi moysi cū dicit non iurare oīno.

Decimū argumentū iudeoꝝ & sumit ex evangelio ex illo verbo Matth. v. Audistis qz dictū est antiquis. Nō pjurabis. reddes aūt dño iuramēta tua. Ego aūt dico vobis nō iurare oīno &c. sequit. Sit ergo sermo vester. est est. non non. qđ aūt abūdāti⁹ & a malo &. Ex istis arguūt sic iudei. xpiani affirmant q̄ lex evangelica nō destruit legē moysi in moralibus. ꝫ

hoc ptz esse falsum. qz scribit Deute. x Dñm deū tū timebis t illi seruies. et ipi adherebis et in noie illi⁹ iurabis. Et iterū Deut. vj. Dñm deū tū timebis t illi soli seruies: ac p nomē illius iurabis. Et ptz manifeste q ibo nazarenus istud destruit dicendo: ego dico vobis nō iurare oino. Solutio q negatio ꝓposita signo vniuersali facit equipollere suo cōtradictorio. qz nō ois t quidam nō equipollent. Et ideo p hoc q dicit nō iurare oino. nō excludit oēm iuramentū. qz quilibet tenet supiori requirenti veritatē p iuramentuz dicere veritatē aliter pire⁹ iusticia t veritas i multis casibus. ꝫ cū dicit. Non iurare oino excludit iuramentū illicitū qđ ē triplex. scz iuramentū falsuz quod caret veritate. t iuramentū iniquū qđ caret iusticia. Sicut cū aliqs iurat innocenti nocere. t iuramentū incautū qđ iudicio discretionis caret: qđ fit qñ qs iurat sine necessitate aut pia vtilitate. t ꝓpter hoc dicit Hiere. iiij. Iurabis. viuit dñs in veritate et iusticia t iudicio ad excludendū illa tria iuramēta illicita. Sciendū aūt q ex verbo Deutero. iiij. supza allegato. In noie illi⁹ scz dei iurabis. Aliqui dixerūt q iuramentuz esset frequentandum ranꝯ religionis actus etiā in cōmuni verbo vbi nō apparet necessitas aut pia vtilitas de q̄bus vident fuisse isti iudei arguentes. Sed q hoc sit falsuz ptz p ꝺceptū dīni nū Exo. xx. vbi dicit. Nō assumes nomen dei tui inuanū. nec enī habebit insontē dñs eū qui aūmpserit nomē ꝺi sui frustra. qđ facit ille q iurat sine necessitate aut pia vtilitate. Hoc etiā ptz ex verbo Hieremie ꝓallegato. Item Eccli. xxiij. dicit. Vir multū iurans replebit iniquitate. Nā ex frequentia iurandi ex iuramēto incauto labit in iuramentū falsum t iniquū. Qz aūt subdit sit sermo vester est est. nō nō. i. simpliciter affirmando veritatē t negādo falsitatem. intelligendū est nisi necessitas plus exigat. t q hoc intelligat de modo cōmuni loquēdi inter homes patet p hoc q dicit sermo vester. qđ autē amplius est a malo est. nō dicit hoc est se malū: ꝫ a malo. Nam oīe iuramentū est a malo culpe vel pene. Iuramētum eñ falsum. iniquū t incautū est a malo culpe ex pte iurantis. Iuramentum aūt licitū est a malo pene ex parte requirētis iuramentu. Ex humana quippe fragilitate que pena quedā est iusticia humano generi ꝓpter culpam parentū ꝓcedit. q homines mutuo sibi nō credūt simplici ꝓbo absq iuramēto. Et sic ptz q xp̄us non destruit in moralibus legē moysi imo ꝓficit t dat modū quō homes nō sint leuiter periuri. Judei ꝓ miseri t ceci dāt modū q homo sit periurus t q frangat oia vota que facit. Vñ qđ deducit Hieronym⁹ de sancta fide cōuersus in tractatu quē fecit ex dictis thalmut in capi. vbi sic ait. Dicūt sapientes eorum in thalmut in nodarim in cap. qđ incipit arbanedarim. Ille qui frangit iuramēta ꝓmissionis vel vota que facit p totum annū ne habeant aliquā vigorem surgat vltima die anni t dicat quecum q̄ ꝓmissiones iuramenta vel vota ego fecero que in toto anno sequēti existūt reputo cassa nulla et vana. t hoc mō vītur iudei in pīti in vna nocte anni. veniūt eñ omes ante suū rabi. tenentem in brachijs totarb. t omnes cū magna solennitate dicūt predicta ꝓba. t ex ꝫ intelligūt q sunt sine onere cōscientie ad frangendū q̄cūq; iuramentuz qđ faciunt signanter xp̄iano. quia iuramētum quod fit judeo seruat. Si ille qui recipit iuramentū dicit illi qui facit ru iuras in deū t in hac lege ad itellectū meū q facies talem rem ꝛc. Et cum dicit ad intellectū meū. dicunt q iam re-

nocat predicta ptestatio quaz fecit in principio anni. Sed si turamentum facit xpiano. dicut ipi q licet xpianus dicat. tu iuras ad intellectu meu qo no reuocat. ptera predicta ptestatio qz xpianus no habet intellectuz. Et ideo licet omes abame iudeoz iurta forma regni fatiant iuramentu in manibus sui maioris. vel baiuli. de no prestado pecunias vitra id qo licentiant p regē nullus eoz obseruat. t intelligut. q no peccant ptter supradicta. hec ille. Huic sentētie fauet etiā magister iohes cō uersus in libro de concordia legū. titu lo. iiij. cap. vij. vbi preter illa que dicta sunt. addit etiam q mandauerūt sapientes iudeoz in thalmut. q si iudeus faceret iuramentū: t de hoc postea peniteret in corde. q in presentia triuz iudeoz dicat se talia iurasse. t q de eis in corde penitet q iudei astantes dicūt ei Illa que iurauit vana t nihilata suo iudicio reputare: t q illa que iurauit seruare nullatenus obligat. Ites dicit q in nocte remissionū indulgentiaz ponunt in publico toiath. t cantor dicit ppso publice ter q oia vota t inramēta facta sūt cassa nihilata t vacua t nullius penitus firmitatis. Dicit ergo iste q ex hmōi occasione iudei sunt faciles ad iurandū t nullū obseruant penit° iuramentū Et preter hos alios articulos imiscent iuramētis. quare de eis q sua iuramenta confidere nullus debz. t dicitur in suo thalmut q quidam actor iudeoz primatus t familiaris erat cuiusdam imperatis quadam die intrans chameram suā inuenit eū comedentem victualia prohibita. t imperator recepit ab eo iuramentuz vt hoc nullatenus alicui reuelaret. t post tēpus inuentus est reuelasse. et dixit ei. tu non iurasti deo te hoc nunq reuelare. Respondit. ego iurani nō reuelaturus deo: sed non homibus de mundo. t qui dño sic falsauit iuramentum articulo subtilitatis falsi. q tomagio hoibus falsaret leuiter iuramentuz. q re nunq a iudeis deberet exigi iuramētū: nec in aliquo deberet credi. t ō eis dicit Hiere. v. q si etiā dixerint Viuit dñs t hoc falso iurabunt t xpiani nō leuiter iurant t obseruant fideliter iuramentū fm legem. t nisi adimpleat a cōfessoribus nō absoluunt. dum tamen sint licita iuramenta. qm ipsa obseruare penitus obligant de quo Nume. xxx. Si quis virorū votū vouerit dño: aut se cōstrinxerit iuramento: nō facier irritū verbū t omne qđ promiserit implebit. Hec ille.

Contēdit iudeus probare q lex euangelica non est lex vera quia destruit legē iusticie.

Vndecimū argumentum iudeorum ex euangelio sumitur ex illo verbo Math. cap. qui supra. Audistis quia dictum est antiqs. Oculum pro oculo. dentem pro dente ꝛc. Ego autem dico vobis non resistere malo sed si quis percusserit te in dexteram maxillam prebe ei t alteram. t qui voluerit in iudicio contendere tecū t tunicam tollere dimitte ei t pallium ꝛc. hoc dicūt iudei esse contra legem rectitudinis t iusticie a deo datam Exod. xxj. Oculū p oculo ꝛc. Ite xpiani nō seruāt istā legez ihu nazareni. Nā p fraudes t lites vn° rapit bona alterius. t non solū hoc est verū de secularibus sz etiā de religiosis pluribus. Respondet q non est verū ihm nazarenū destruxisse legē iusticie t rectitudinis. Circa quod sciendū q nō resistere malo aliquādo bonū est t necessariū. t sic cadit sub pcepto vtpote qñ ex tali resistētia apparet manifeste origo magni mali t discidiū ciui tatis vel regni vt aliquid hmōi. Aliquādo ē

bonū superogatōis vt qñ malū illatū tolerat pacienter ꝓpter deū. vel ꝓpter pacē seruandā. vel ꝓpter sui humiliari onē: ⁊ sic nō resistere malo cadit sb cō silio ⁊ non sub ꝑcepto. ⁊ in istis duob⁹ modis loqt saluator. sic ñ exclūdit le ges iusticie: ꝫ addit sup hoc ꝑfectionē legis euangelice. ad quā non tenentur hoies: sed ꝑmittit licite de illata iniuria q̄rere vindictam ꝑm ordinē iusticie quā do nō apparet ex hoc maius malum surgere: vt dictū est. Sciendum aūt q̄ ex hoc verbo legis. oculū ꝓ oculo ⁊c. aliqui iudei de q̄bus vident isti sic arguentes dixerūt male interpretātes q̄ vindicta erat p se appetenda qō est falsum. q̄ vindicta est malū pene. ⁊ ideo nō est p se appetibilis: sed ꝓpter aliq̄d bonū cōsequendū. vt ꝓpter ordinē iusticie conseruandū. vel ꝓpter correctionē iuriantis vl ꝓpter terroꝝ alioꝝ. vt ab iniurijs coherceant vel aliquid hmōi vbi ergo nullū tale bonū ex pena alicui⁹ estimat ꝓuenire: ꝫ magis timet de scandalo ⁊ maiori malo: tunc desistere a vindicta querēda necessitatis est ⁊ ꝑcepti: vt dictū est. Si aūt circa talem casū q̄s a vindicta queren da desistit bonū superogatōis est et ꝑ ptz ꝑ facta sanctoꝝ patrū nō solū̄ no ui testamēti: ꝫ etiā veteris. Sanct⁹ em̄ Ioseph potēs vendicare illatam sibi in iuriam a fratribus. nō solū a vindicta destitit: ꝫ eos cū suis familijs misericōdit sustētauit. Sīr dauid semey sibi male dicentē ⁊ lapides contra eū mittentē ⁊ ex hoc reū lese regie maiestatis occi di ab isai. ꝑhibuit. ij. Reg. xvj. dicens. Dimitte eū vt maledicat si forte deus respiciat afflictionē meam. id etiā ptz ꝑ scripturā veteris testamenti Leuitic. xix. Non quer̄ rōnē nec memoꝝ eris i iurie ciuiū tuoꝝ. Vbi ꝺo ex vindicta ꝑm ordinē iusticie non apparet ortus scandali vl mali ⁊ ex desistentia ab ea darek malis audacia iniuriandi bonis talis desistentia malū esset ꝑcm̄. ⁊ in tali casu nō est intelligēdum saluatoꝛ verbum. Q̄ aūt sequit ⁊ qui te ꝑcusse rit in vnam maxillā ⁊c. nō est intelligē dum q̄tū ad effectū vt sic ꝑcussus ma xillam aliam offerat ꝑcussori. q̄ ibus qui cepit facere ⁊ docere ꝑcussus vna maxillam vt habek sobis. xviij. Non ꝓ buit aliā maxillam ꝑcussori. ꝫ eū charitatiue correxit dicēs. Si male locutus sum testimoniū ꝑhibe de malo. si aūt bene cur me cedis. Est ergo verbum ꝑ dictū ꝑm animi ꝓparationē intelligendum vt scz sic ꝑcussus sit ꝓpositus in alia adhuc sustinere maiores ꝑcussiones ⁊ iniurias in casib⁹ ꝑdictis scz quā do est ibi bonū necessariū vel superogationis. Ad illud aūt q̄ obijcit ꝺ cristianis legē xp̄i nō obseruātib⁹. Dicē dū q̄ ex eoꝝ malicia nō peiorat lex euangelica sicut nec lex in monte Synai data ꝑ hoc q̄ iudei statis cito post eius dationē fecerūt ⁊ adorauerunt vitulum conflatilē Exod. xxxij.

Contendit iudeus ꝓbare q̄ lex euangelica non est vera lex: q̄ dat consiliū dilectionis inimicoꝝ:

Decimū argumentū iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo verbo Math. quo supra. Audistis quia dictū est antiquis. Diliges ꝓximū tuū ⁊ odio habebis inimicū tuum. Ego aūt dico vobis diligite inimicos vestros ⁊ benefacite his qui oderunt vos ⁊c. Ex hoc dicūt iudei. Videtur q̄ ihesus nazarenus destruxit diuinum ꝑceptum. quia dñs mandauit filijs israel. ne amicicias vel federa cō traherent cū habitatoribus terre chanaan q̄ erāt inimici eoꝝ nec q̄rerēt eis bonū vt dr̄ nume. xxxiij. oppositū dicit bus vt̄ manifeste. q̄ est destructoꝛ dīi

precepti. Pro rñsione ad istud iudaicum argumentū sciendū est q doctores hebrei circa hoc errabant. Ex ꝫ em̄ qō p̄ceptū ē Leuit. xix. Diliges prīmum sicut teip̄m. arguebant a cōtrario sensu q debebāt odire inimicū. ꝫ hoc est falsum. q: omīs homo ex charitate diligenda ē. inq̄tū ad imaginē dei ē et capax ipius p̄ cognitionē t amorem. Amicitia em̄ charitatis fundat sup cōmunicatōne supnaturalis beatitudinis. Et ideo omīs intellectualis creatura que in actu vel in potētia est beata est ex charitate diligenda. Mali aūt homines q̄diu sūt in via sūt in potentia vemendi ad beatitudinē. Et ideo licet eorū malicia sit odienda: ipa tñ natura pasibilis beatificari est diligēda. t hoc est qō dicit saluator. Diligite inimicos vestros bona sc̄z gr̄e t gl̄rie eis optando. Alia aūt nō sūt eis optanda nisi i quadam generalitate inq̄tū valent ad eorū salutem qō solt deo est notū. q: omnibus aliis potest homo bene vel male vti. Et ideo circa hoc non est aliq̄d determinate petendū. ꝫ sub cōditione s. inq̄tū valet ad eor salutem. Sequit. Benefacite. bñfacere ē effectus dilectionis. Et tōo sicut tenemur diligere inimicos q̄tū ad bona gratie t gl̄rie: ita tenemur in effectu salutē eor modo debito t possibili p̄curare. Oꝛ aūt benefacere odientibus t inimicis est laudabile: p̄z nō solū p̄ sanctos patres noui testamenti ꝫ etiā veteris. Esaias em̄ regi gerare t viris ei⁹ qui eū oderant t expulerant fecit p̄niriū magnū (Gen. xxvj. cap̄. Joseph fratres suos qui eū occidere voluerūt t tandē in seruitutē que est mors ciuilis vendiderant dulciter recepit t pauit. Dauid saulū ip̄m p̄sequentem ad mortem: bis a morte liberauit. j. Reg. xxiiij. cap̄. t. xxvij. herizeus syrus. eū sequentes ad mortem a rege isr̄l interfici p̄hibuit t potu iussit reficī t sic ad suū dñm remitti libere. iiij. Reg. ca. vj. Hoc etiā patz p̄ scripturam veteris testamēti Exod. xxiij. ca. Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti: reduc ad eū. Item ibidē Si videris asinū odientis te iacere sb onere nō pertransibis ꝫ subleuabis cum eo. Item Proverb. xxv. ca. Si esurierit inimicus tu⁹ ciba illū. si sitit da ei aquam bibere. Prunas em̄ congregabis sup caput eius t dñs reddet tibi. Item p̄s. cxix. Cū his q̄ oderant pacem eram pacificus t̄c. Oꝛ aūt contra dicta arguit de habitatoribus chanaan. de q̄bus inhibuit filijs isr̄ael ne cōtraherent amicicias cū eis: ꝫ eos occiderent. Dicendū q illi erant idolatre pessimi p̄pter q̄ monē meruerūt p̄ iudiciū dei. Et ideo filij isr̄ael occidentes eos nō fecerūt ex odio: ꝫ ex mādato dei t iusticie zelo. cū ipsis non erant amicicie p̄rahende adviciū idolatrie.

Contendit iudeus probare q ihesus christus nō est verus deus: q: relaxauit obseruanti am sabbatū.

Terciūdecimū argumentū iudeorū ex euangelio sumit ex illo Marb. xv. In illo tpe. Abyt ie sus sabbato p̄ satba. Discipuli aūt ei⁹ esurientes ceperūt vellere spicas t mādūcare, pharisei aūt videntes dixerūt ei. Ecce discipuli tui faciunt q̄ nō licet facere sabbatis. Ip̄e ille dixit eis. Nō legistis q̄d fecerit dauid q̄n esurijt t q̄ cū eo erant. t quō ibi intrauit domum dei t p̄panes p̄positionis comedit. q̄ non licebat ei edere neq; his q̄ cum eo erant nisi solis sacerdotib⁹. t non legistis in lege. q: sabbatis in tēplo sacerdotes violant sabbatū: t sine crimine sunt. dico vobis q templo maior est hic t̄c. Ex dictis arguunt iudei quadrupliciter. Primo si ihs est de⁹ vt dicit xp̄i

ant quō relaxauit obseruantiā sabbati cū ipe prius eā precepit Exo.xx. Memento vt dies sabbati sanctifices. Igr aut ipse nō est de⁹ cui⁹ contrariū affirmant xpiani. aut deus ē mutabilis relaxando qō ipse precepat maxime tan q̄ legitimū sempiternū cuiusmodi est obseruatio sabbati. Item exemplum qō adducit de dauid nō est ꝓueniēs ꝓ tuo. qz discipuli nō erant in tāta necessitate famis sicut dauid r eius viri. Secundo qz dauid tūc transgrediens sabbatū transgressionez tūc nō reiterauit. Item.iij. si excusauit hanc dauid trāsgressionē. cadē rōne debet excusare ad uiterū eius cū Bersabee r homicidiū Vrie. Item.iiij. exemplū quod adducit de sacerdotibus nō est ad ꝓpositū. Sacerdotes em opabant sabbato i tēplo accendendo ignē vel potius nutriendo. Hoc aūt nō erat ꝓhibitū ꝙ solū de habitatōibus hoiz sicut dicit Exo. xxxv. de sabbato. Ignē nō accenderis in cunctis habitaculis vestris. Tēplus aūt nō includit in generalitate habitatoz hoim. Ad primū argumentū dicendū q magis est ad ꝓpositū. Nam si le ꝙ dat preceptū potest in illo dispensare in casu r totaliter reuocare. Et ideo dicit ihesus inq̄tū deus potuit hoc facere. ꝓpter quod subdit de seipo dō. est filius hois r etiam sabbati. Item idez in ꝓsona est fili⁹ dei r filius hois sicut ꝓpta ꝓbatū est. Q̄z aūt tpe veteris testamenti dō dispensauerit in obseruātia sabbati. ptz Josue.vj. vbi dicit q ō mādato dñi Josue r viri bellatores circūierūt orbem Jericho septē diebus cōtinuis armati r sic oportuit q dies sabbati fuerit vna de illis. Et in libro apō hebreos autētico qui dicit Cedar olla .i. ordo seculi. Dicit q die sabbati fuit prelīū Jericho r hoc satis innuit ex textu Josue.vj. vbi dies ille dicit vnus ꝙ ꝓpue dicit de sabbato. r illo die circūierūt sbericō septē vicibus r in vltimo circuitu corruentibus muris intrauerunt r interfecerūt oīes habitatores vrbis. Item.iij. Reg.xix. dicit q helyas ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus r quadragīta noctibus ꝓtinue. r sic pluries ambulauit in sabbato ex voluntate dei. Q̄z arguit vltra q deus sit mutabilis non valet. Nam imutabilis existens opat mutabilia opa. sicut nos poze⁹ existens corporalia facit. r q vltra dicit q sanctificatio sabbati fuit precepta ad ꝙ non ē verū. Naz vbi de ipa scribit Exo.xxxj. Pactū est sempiternū. In hebreo habet pactū est beollam. i. in seculuz. qō non significat eternitatē. ꝓ tpus longū cōmuniter acceptū. r hoc modo dicit Piere.ij. A seculo cōfregisti tugū meum. i. ab antiquo tpe. r in hebreo habetur beollam confregisti rc. i. a seculo. Aliq̄n vo accipit ꝙ tpe indeterminato qō tamē potest esse satis breue sic Deutero.xv. dicit. Perforabis aurē eius in ianua domus tue: r seruiet tibi vsq; in eternū. r in hebreo habet ꝓforab rc. r erit tibi seruus beollam. i. in seculuz r hoc tpus potest esse breue vl longū vnde dicit hic glo. hebraica beollam. i. cūctis diebus seculi dñi vsq; ad iubileum. Si em infra annū a ꝓfatōne anis serui morerer dñs fiebat liber a seruitute. r si viueret vltra annū iubileuz seruus tñ fiebat liber in anno iubileo. Patet igit ex dictis q obseruatio sabbati nō est precepta ad semp sed ad tēpus. Et ex hoc ꝓz q illi qui ꝓ hac dictione hebraica transtulerūt eternū vl sempiternū dederunt simplicibus occasionē errandi circa obseruationem sabbati r circūcisionis. Ad secundum quod vltra arguit de discipulis ihesu spicas vellentibus q peccauerūt non est verum. Non em peccauerūt rātōne facti. quia scribit Deut.xxiij. Ingress⁹

vineam ꝓximi tui comedes vuas ꝯtũ tibi placuerit. & idē intelligendũ est de granis bladi & aliis fructibus. nec peccabant rōne ipsius sez diei sabbati. nam cox esuries eos excusabat. Posset etiam ꝓbabiliꝫ dici q̄ simpliciter hoc poterant in die sabbati. Nō em̄ peccabāt rōne comestionis: q̄ comedere in die sabbati licitũ erat oībus iudeis. nec rō ne excussionis granox de spicis que ē quedam ꝓparatio cibi. licet ꝓparatio cibi ꝑ decoctionē esset ꝓhibita fieri in die sabbati Exo. xvj. & xxxviij. q̄ ibi ē longus labor & distractio. sez compositio lignox. & accensio ignis. positio vasis ad ignē & sollicitudo circa decoctionem vt fiet oportune. tamē alique ꝓparationes parui laboris & parue distractionis in die sabbati ꝓterant fieri. Vtpote cibũ decoctũ die precedenti disponere in vasis & ponere sup mēsam & ꝑ consequens licitũ erat ponere mensam & mappam & illa. Similiter illa que cruda comedebant vt herbe licite erant lauare. vellicatio aūt spicarũ non videt esse magis laboriosa seu distractiua ꝫ minus & ꝑ cōsequens licita Nō aūt vitra arguit q̄ dauid & viri ei⁹ erant in maiori necessitate famis ꝫ discipuli ibu nō videt verisimile. Habebant em̄ aliquā pecuniā vel aliqua pignora ad habendus cibũ alibunde. que discipuli non habebant. q̄ sine pecunia & pera & cū simplici veste necessaria incedebant. Vnde nec achimelech sum mus sacerdos quesiuit de necessitate dauid & viroꝝ suoꝝ ad hoc q̄ posset eis licite panem sanctũ ꝫ solũ de mūdicia eoꝝ maxime a mulieribus. vt. j. Reg. xxj. patet. Qz aūt innuit vltra q̄ Dauid peccauit panes illos comedendo. ꝓz esse falsum nō solũ ꝓ verbũ saluatoris factũ excusantes: ꝫ etiā ꝑ scripturaꝫ veteris testamēti que non reprobat dauid comestionē. nec achimelech ꝓcessionem. & q̄ summus sacerdos erat non esset verisimile q̄ ignoraret quid esset licitũ vel illicitũ circa obseruantiā sabbati. Ipe aūt dixit. si mūdi sunt pueri maxime a mulieribus manducent. quasi dicat fames ꝫ supposita dicta mundicia facit comestionē licitā. Ad tertiuꝫ cū dicit q̄ eadē rōne ihesus debuit excusare vel relaxare adulteriū cū Bersabee & homicidiū vrie. Dicendũ q̄ est falsum. nam ista sūt ꝑ se mala nec possunt bene fieri ꝓpter qđ in talibus non habet locū dispensatio. Ad quartũ cū dicit ō sacerdotibus in templo manu aliter opantibus & licite nō solũ accendendo ignes: vel ꝑtes nutriendo sicut ꝑcepit Leuit. vj. Ignis in altari meo semp ardebit quē nutriat sacerdos sū ficiens ligna mane ꝑ singulos dies ꝫ etiā hostias lauando & sup altare cremando: & hoc rōne templi. vel ꝓpter diuini cultus ibi fiendi cadez rōne vel maioꝝ discipuli ꝑmittebant eos licenciari ante poterant licite vellere spicas. dato q̄ ālo esset illicitũ. qđ tamē nō est bene clarũ vt supradictuꝫ est. ideo subdit saluator. Dico aūt vobis q̄ maior est hic. De causa aūt quare fuit mutatũ sabbatũ in diē dñicam. quare etiā talem diē correspondentē saturno obseruant iudei & quō iudei iam non obseruāt sabbatũ ꝑceptũ a moyse ꝫ reductũ a diabolo. dictũ ē supra in isto iij. lib. ꝑsideratione. iij. argumēto. v.

Contēdit iudeus ꝓbare q̄ ihesus xp̄s nō est verus deus & vnus cū patre: q̄ cōfitet ꝑri.

Duodecimum argumentuꝫ iudeorum ex euangelio sumit ex illo verbo Matth. xj. Confiteor tibi pater domine celi ac terre. & sequit. Omnia mihi tradita sunt a ꝑre meo. Arguūt ergo sic christiani dicūt q̄ filius & ꝑ vnum sunt quomodo ꝫ

dicit confiteri coram patre suo deberet magis dicere coram seipo. Ite si omia sūt tradita a patre. ergo nihil habz a se ipo. t sic ex se est oino deficiens. Ad primū supra declaratū est argumento xxiij. quarte cōsideratōis hui⁹ libri p scripturas hebreox q xpus est deus t homo. deus ab eterno t homo ex tpe. Item declaratū est supra libro. j. in ap tōne. xij. thesauroz q ihesus nazaren⁹ est verus cristus. t qz in eo sunt distincte nature. ideo fm q deus dicit Joh. x. Ego t pater vnū sum⁹. scz in essentia distincti tamē in psonis. Fm aūt q homo dicit Joh. xxiij. Pater maioz me est. t sic oiat corā patre t confitet. Nō aūt subdit si habet oia a patre. ergo ex se est oino deficiens. Dicendū q hec p positio est vera. Christus inq̄tū homo est creatura omis creatura sibi relicta in nihilū caderet sicut est de nihilo. Et ideo potest ista cōcedi cū reduplicatione. xpus inq̄tū homo nihil est ex se q oino deficiens. Si aūt ex dictis aliq̄s arguat q idem sequit de xpo inq̄tum deus. qz quicq̄d habet filius inq̄tū deus habet nascendo. t p cōsequens habet illud a patre. t sic ex se nihil est sed est oino deficiens. Dicendū q nō seq̄t quia filius a patre accipit idē esse cuz eo. Nam diuinū esse nō est multiplicabile. t ideo sicut pater ē necesse esse sic et filius. t sic nō potest dici deficiēs. nazcandē deitatē. potentiā. sapientiā. t sic de aliis absolutis habet cuz patre. Qz aūt in diuinis sit pater t filius nō solū ptz ex nouo testamēto q etiā ex veteri. Esa. ix. Filius datus ē nobis: t vocab nomē eius admirabilis. consiliarius. deus. fortis t. Exquo patet q in diuinis est filius. t p cōsequēs pater qz relative dicunt adinuicē t posita se ponūt t p empta se pimunt. Non em pōt dici q de⁹ filius sit filius alicuius creati vel finiti. nō tamen sunt duo increati: aut duo imē si. sicut nec duo dij. q vnus increatus. t vnus immensus. nulla em distinctiones habent in deitate q solū in psonali proprietate. De trinitate psonarū t vnitate essentie. dictū est supra argumento xxiij. quarte cōsideratōis hui⁹ libri q̄tū sufficit ad ꝓpositū hui⁹ libri.

Contēdit iudeus probare q thesus xpus nō est deus. qz cō tradicens sibi est instabilis.

Decimū argumentū iudeox ex euāgelio sumit ex illo ybo Matb. viij. Cū aūt descēdisset ihs de mōte: secute sunt eū turbe multe: t ecce leprosus veniens adorabat eum dicēs. Dñe si vis potes me mūdare t. Sequit. Et ait ihs illi. Vide nemini dixeris: q vade ostēde te sacerdoti t offer mun⁹ qd̄ precepit moyses. Ex his arguit sic iudeus. Ihus voluit sacrificiū qd̄ fiebat in emūdatione lepre si. Sed ibi ybo scz Matb. ix. t. xij. dicit. Misericordiam volo t non sacrificiū t sic cōtradicit sibi t est instabilis in voluntate. Item idem arguit p hoc q dicit mūdato a lepra. vade nemini dixeris t. Et alibi scz Luc. viij. dicit. Vade ad tuos t narra q̄ta tibi fecerit dominus. Item alibi scz Matb. x. t Luce xij. dicit. Qui me confessus fuerit coram hoibus: cōfitebor t ego eū coram patre meo. t sic pz q voluit sua facta celari t publicari que sunt cōtradictoria. Ad primū dicendū q nō valet. nā eadē rōne p scripturā veteris testamēti quā iudeus confitet esse veram pbaret deum esse mutabilem. quia Gene. viij. cap. dicit de sacrificio Noe. Odoratusq̄ est dominus odore suauitatis t sic fuit sibi placitū. Item in Exodo Leuitico t aliis libris veteris testamēti precepit deus sibi offerri sacrificia tā q̄ sibi placita. t Esaie. primo capitulo dicitur holocausta arietum t adipem

pinguiū ⁊ sanguinē hircoꝝ ⁊ vitulo⁊ nolui ⁊ psalmo.xxxix.sacrificiū ⁊ oblationem noluisti ꝛc.hec ēm non arguūt dei mutabilitatem: maꝝ ipe immutabilis mutabilia operatur sicut incorporalis corporalia. Quod autez ibs dixit allegando dictum oꝛee ꝓphete.vj.capitu'. misericordiam volo ⁊ nō sacrificiū nō dixit hoc sacrificia veteris legis repꝛobādo: hēbāt ēm nūc cursū suū ⁊ habuerāt vsqꝫ ad mortez xp̄i. Sz ꝺ dixit opa misericordie sacrificijs ꝓponēdo: nā bit duplicē bonitatem vnaꝝ ex genere qꝝ sunt virtutis moralis. altā ex caritate: quia qñ fiunt ex caritate habent bonitatez meriti vite eterne. Sacrificia vero veteris legis non habebāt bonitatē nisi ex fide ⁊ dilectōe offerentiū. Ideo ꝺr Gen̄.iiij.ca.respexit ꝺns ad abel et ad munera eius: q̄i dicat munera fuerunt accepta sibi ꝓpter bonitatez offerentis. Qꝫ autē isto modo intellexerit ꝓpha vel potius ꝺns ꝓpham patz p̄ tertiū ibidez q̄ talio est: misericordiam volo ⁊ non sacrificium ⁊ scientiaꝝ dei: plusqꝫ holocaustum. Per hoc q̄ dicit plusqꝫ holocaustū que sunt quedaꝝ sacrificia patet q̄ nō loquebat holocaustā repꝛobando eis sciam dei perferendo ⁊ eodē modo de opibus misericordie respectu sacrifitioꝝ: ⁊ ꝺ idē pꝛz ysa.j.ca. Postqꝫ dixerat ꝺns holocausta arietū ⁊ adipē pinguiū ⁊ sanguinē hircoꝝ aut vitulo⁊ nolui. Subdit q̄ri te iudiciū subuenite oppꝛesso iudicate pupillo defendite viduaꝝ ⁊ venite ⁊ arguite me dicit ꝺns, Si fuerint peccata vꝛa vt coccinuꝫ q̄i nix dealbabunt ꝛc. Ex quo patet manifeste q̄ opa misericordie ⁊ iustitie magis erant delectiua culpe ⁊ meritoria glorie habende christi tpe q̄ sacrificia legis. Qꝫ aūt arguit q̄ ibs aliqā voluit facta sua celari ⁊ aliquando publicari fuit valde rōnabile Nam omnis eius actio fuit nostra instructio. Expedit aūt imperfectis opa sua celare ne per vanaꝝ gloriam extollantur. Et expedit aliquando maxime pfectis opera sua bona in publico ponere ad dei gloriā ⁊ ꝓximi edificatōez Quantū ad ꝓmū dicit ibs Matḅ.vj. te autē faciente elemosinā nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Et q̄ntum ad scōm: sic luceat lux vestra coꝝ hominiḅ vt videant opera vestra bona ⁊ glorificent patrez vestrū qui in celis est. Matḅ.v. Sic etiaꝫ patres veteris testamenti aliq̄ bona opa fecerūt occulte ⁊ aliqua bona publice. Heliaꝫ ēm filiū vidue saraptane suscitauit secrete in suo cubiculo ad consolationē matris vidue.iij.Regū.xvij.ca.⁊ ignē de celo fecit descendere super holocaustum suū ad declarationem diuinitatis vere publice seꝝ coraꝫ rege achab ⁊ populo israel.iij.Regū.xviij.ca. Similit helisena multiplicationem olei ad vidue sustentationem ⁊ filioꝝ eius ⁊ ad satisfactionem creditoꝝ fiendam fecit secrete scilicet clauso ostio vt haberur iiij.Regiuꝫ.iiij.ca.⁊ milites syrie volentes eum capere acrissia ꝑcussuꝫ duxit eum in medio samarie coraꝫ rege isrl ⁊ populo'ciuitatis vt habet.iiij.reg. vj.ca. Patet igit ex ꝓdictis q̄ ibs ratione humanitatis aliqua facta sua bona publicauit ⁊ aliqua occultauit.

Contendit iudeus probare q̄ pater filius ⁊ spūsanct⁹ non sunt vnius essentie quia vnum principiū dimittitur ab vna p̄sona qꝺ nō dimittitur ab altera

Xtūdecimū argumentū iudeoꝝ sumit ex euangelio ex illo loco Matḅ.xij.omne peccatuꝫ ⁊ blasphemia dimittet hominiḅ spiritus autē blasphemie non dimittet. Et quicūq̄ dixerit verbuꝫ contra filiū hominis dimittetur ei:qui autez dixerit

contra spiritūsanctū non remittet ei: neq; in hoc seculo neq; in futuro. Ex his arguit sic iudeus, Nos xpiani dicitis q; pater t filius t spūssanctus sūt vnius essentie t vnius volūtatis quo modo ergo ōt vbū seu blasphemia cōtra spiritūsctm t non contra filiū t patrem: t qm̄o vnus dimittit peccatum vel blasphemiā sine alio. Hec em̄ que vident hīi ex verbis ibu implicant cōtradictionē si sunt vnius essentie t vn⁹ blasphemator t alt nō:sedt qdez blasphemat t nō blasphemat t si sūt vn⁹ volūtatis t alt remittit t alter nō:sedt q; idem remittit eidē blasphemanti:et non remittit que sunt contradictoria. Itē de anima blasphemātis ipm xpm sepata quero dicit iudeus vbi sit scilt et in celo vel in gehenna. Si dicat q; in celo sequit q; spūssctūs impotens ē ad puniendū blasphemiā illatā sibi t ab eo non remissam. Si aūt dicat q; ē in gehenna sequit: q; pater t filius sūt impotentes ad saluandū eā cū remiserint blasphemiā. Item si duo remittūt scz pater vel filius t spūssctūs non remittit qd ꝓficit blasphemanti:et qd si sibi nocet si spūssctūs non remittit: erq; pater t filius remittūt ei. Ex his ergo q; vident frmola t ꝓtradictionē implicantia que m̄ sequūtur ex verbis ibu nazareni:concludit iude⁹ q; ei⁹ doctrina nullius sit momenti. Sanis ptz intelligentibus q; obiectōes iste ꝓcedūt ex ymaginatione falsa circa articulū sancte trinitatis:q; articulus satis ē declaratus supra ca.xxiij. quarte ꝓsiderationis hui⁹ tercij libri ex scripturis beatis:nō solum q; in essentia diuina sint plures q; sunt tres t solum tres nec est contra intentōem antiquoꝝ hebreoꝝ dicere pluralitatē in deo dummodo vnitas essentie teneat q; nos xpiani tenemus firmiter t confitemur fideliter. His ergo suppositis rūdendū est obiectiones. Circa qō sciendū q; ad saluator Matb.xij. distinguit blasphemiā cōtra filiū hominis a blasphemia contra spiritūsanctū. Primas vocans verba iudeoꝝ nequiter ꝓlata cōtra benignitatem humanitatis sue. Cōmedebat em̄ t bibebat cū hominib⁹ etiā aliquando cuz peccatoribus sicut clementissimus medicus cuz egrotis: et ꝓterea iudei vocauerūt eū voracem t potatorē vini publicanoꝝ et peccatoꝝ amicū vt habet Matb.xj. capi. et hanc blasphemiā dicit saluator remissibilē eo q; erat excusabilis in parte ex ꝓsideratione fragilitatis hūane. Secūdam vero blasphemiā vocat verba cōtra deitatē suam nequiter dicta. Videtes em̄ ab eo fieri expulsiones demonū illuminatōes ceceꝝ suscitationes mortuoꝝ t similia que non poterant fieri nisi virtute diuina. Judei tamen ea nequiter attribuebant virtuti demonis dicentes. Matb.xij.ca. Hic demonia non ejcit nisi in beelzebub ꝓncipe demoniorꝝ t hanc blasphemiā dixit saluator irremissibilem:nō simplicit q; de difficili remissibilem. Nam ex parte blasphemantiū non erat aliq excusabilis rō in toto vl in pte qz talis blasphemia tollat ꝓncipio remissionis peccatorum q; est virtus diuina: t quia eadez deitas est in trib⁹ ꝓsonis. Jō blasphemans contra vnaz ꝓsonā blasphemat etiā contra aliā: t sīlr qz eadē bonitas est in tribus: iō vna ꝓsona nō remittit sine alia. Nā opera trinitatis sunt indiuisa. Remissio tū peccatoꝝ aliquando ꝓsone spiritussancti attribuit: quia ꝓncipium remissionis hmōi est bonitas q; est attributū spiritussancti. Patet igit q; obiectiones iudei supposite ꝓcedūt ex falsa ymaginatione. Restat aūt ostendere q; irremissibile dupliciter dicit: vno modo contradictione id ē nullo modo remissibile. Alio mō contra

rie.i. de difficili remissibile: hoc modo patet.v.metb. vbi dr q impossibile ei trānsibile. vno modo dicit qō nullo modo potest fieri vel transiri. Alio modo qō de difficili potest. Hoc etiā declaratur de cōi modo loquendi. Dicit enim de ceco pfecto q non potest videre simplicit et de cecutiente q non potest videre qr videt cum difficultate. Tercio modo hoc declarat ex modo loquēdi scripture veteris testamēti. Josue em considerans difficultatem ppli ad bonū t pnitatem ad malum dixit Josue vlti.ca. non poteritis seruire dño ꝛc. nō intellexit de ipossibilitate simplr: ꝫ de difficultate. Nam ibi subdit q iniit fedus inter populū t deū vt seruiret dño. Item Hier.xiij.capi. Si pōt ethiops mutare pellem suā t pardus varietates suas t vos poteritis bene facere cū didiceritis malum. Quot em ethiops t pardus possunt mutare pelles suas ꝺ est impossibile simplicit. Sed q assuetus ad mala reuertat ad bene agendū non est impossibile ꝫ difficile eo q habitus vitiosus inclinat ad male agēdū p modum nature. Exemplū aūt habetur in manasse rege qui dum vixit fuit assuetus in pessimis t tm finaliter reductus fuit ad bonū virtutis vt patet ij.palip.xxxiij.t in fine libi vbi ipsius ponit oratio. Nō aūt iudeus q̄rit vltimo de anima blasphemantis vbi sic. Dicendū q si recessit a corpe cū peccato blasphemie est in inferno. Si vo recessit totaliter expedita q̄ntū ad culpā t penam est in celo. Si autē recessit liberata a culpa ꝫ adhuc ad penā tpalez obligata detinet ad tpus i purgatorio donec purgetur t sic ad gloriā transferatur nec aliqua psona diuina ē impotens ad saluandū eum vel puniendus quia sicut tres psone sunt vnus deus: ita sunt vnus omnipotens ad faciēdū de creatura quicquid placet sibi sm ordinem sue sapientie t iustitie.

Q Ibesus xp̄us nō est verus deus q̄ dicens q venit saluare quo d perierat ꝓtradicat sibi ipsi loquens parabolice.

Eam septimū argumentū iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo loco Matb.xviij. Nō est voluntas ante pfm vrm qui in celis est: vt pereat vnus de pusillis istis t ibidē pmittit venit filius hois saluare qō perierat. Item Matb.xiij.c. dicit Ideo in pabolis loquor eis q videntes non videāt: t audientes nō audient nec intelligunt. Ex his arguit sic iudeus Si venit ihesus saluare qō pierat vt dicit: t tū loquebat peccatorib⁹ pabolice vt non intelligerent nec q ꝓpter ꝙuerterent ibidē vt in euangelio subdit. Ista bi videt⁹ manifeste cōtradicere scz q quereret salutē petōr t non q̄reret nec vellet. Itē istud vitio deū destruit verbum dñi ezechiel.xviij.ca. Nolo mortem pctōris: ꝫ vt magis ꝙuertat et viuat. Dicendus q xp̄s nō semp loq̄bat turbis pabolice ꝫ aliq̄n plane t aperte tractans ea q̄ sunt de necessitate salutē vt patet Mar.v.ca.t.vj.t.vij. vbi tradit formam perfectionis euangelice. Sed qm̄ frequenter ad eius p̄dicationem veniebant homines maligni non ad discendum: ꝫ ad insidiandum ei. Tūc loquebat pabolice vt non intelligerent ne daret scm̄ canib⁹ t poneret margaritas ante porcos. Aliq̄n etiam fidelib⁹ t deuotis loq̄ns pabolā pmittebat t postea exponebat vt ex pmissione pabole vitas gratiosi⁹ capet t hic mod⁹ coit in eccie p̄dicatōib⁹ obseruat. Pz igr q ihs aliq̄n loq̄bat pabolice t aliq̄n plane t hoc rationabiliter. Nam ezechiel t alij ꝓphe frequēt verbis mō loq̄bant vt pz eo q libro⁹ intuēti: moyses etiā aliq̄n loq̄bat pplo velata facie

aliqñ vero sine velamine. Itē inde⁹ arguens contra ihm eo q̄ dicit in pabol loquor eis vt videntes non videant ꝛc Arguit ꝫ deū veteris testamenti ꝛ per ꝓsequēs seipm dicit eñ dñs ysa.vj. Exceca cor ppli huius ꝛ aures eius aggrana quā autoritatē ihs ita allegauit tāq̄ impleram in sua p̄dicatōe p̄quam simplices ꝛ illitati fuerūt illuminati in aplis ꝛ sacerdotes ꝛ scribe fuerūt excecati. De causa hui⁹ cecitatis dictū fuit supra ꝓsideratōe p̄ma hui⁹ tercij libri. Nec obstat q̄ verba ysaie sunt hic aliq̄ liter mutata. Nā aplī ꝛ euangeliste allegantes scripturā veteris testamenti magis curauerūt allegorie sensum q̄ verba. Hec autē excecatio fuit ab anti quis doctoribus iudeoꝝ exponentib⁹ in libro Ezre .i. decoris illud qđ dixit moyses deutronomij.xxij.c. generatio prana atq̄ puersa beccine reddis dño populo stulte ꝛ insipiēs. glosa stulte in his qui p̄cesserūt insipiens ad futurū seculū p qđ intelligit tempus messie i glos hebraicis vbiq̄ . Oz aūt vlterius dicit ihm destruere vbū dñi dicentis. Nolo morē pctōris ꝛc. non valeꝫ . Nā in pplo sunt aliqui pctōres penitētes : ꝛ aliqui obstinati. De penitentibus dicit dominus verbū istud ꝛ multa consilia. De obstinatis vero dicit ꝓmina tōem aspaz ꝛ totalē destructōem Job. xxj.ca. ducūt in bonis dies suos ꝛ i pūcto ad inferna descendūt; ꝛ ꝫ patet per effectuz de thore ꝛ sibi adherentibus. numeri.xvj. Et ꝛō si arguit iudeus ipz destruxisse dñi verbū cadez rōne sequitur qđ destruit deus verba sua qđ est iniquū ꝛ ꝫ seipm maxime in verb vbi i eodē contextu lre talis modus loqnēdi contrari⁹ de obstinatis ꝛ penitētib⁹ frequenf inuenif. Nā exodi.xxxij.ca. dicit Ego occidam scilicet obstinatos ꝛ ego viuere facā scz penitētes.ꝛ.psal. lxxvij. Cū occideret eos q̄rebant euz ꝛ reuertebant ꝛc. Occisio refert ad obstinatos pctōres. Reuersio vero ad penitentes qui alioq̄ pena territi reuertebant ꝛ penitebant.

Contendit q̄ ihesus xp̄s non est deus q̄ orauit

Decimōoctauū argumentuz iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo verbo Matb.xxvj.ca. tūc venit cū illis ihus in villaz que dr gethsemani ꝛ dixit discipulis suis: sedete hic donec vadaz illuc ꝛ orem. Ex ꝫ arguit sic iudeus. Si ihus est deus qūo orauit ipius eñ dei nō est orare: ꝫ ab alijs orari vt sic liceat loqui. Per supius dicta facilius istud argumentū iudaicū soluit: q̄ declaratū est supra p scripturas hebreoꝝ q̄ messyas in veteri testamento p̄missus futur⁹ erat verus homo ꝛ verus deus in vna p̄sona. Itē q̄ redempturus erat mundū p passionē suā in humana natura. Itē q̄ ihs nazarenus est verus messias iudeis p̄missus: ꝛō habuit corpus passibile et mortale p nra redemptione vsq̄ ad suā resurrectionē in q̄ habuit corpus immortale ꝛ gloriosum. Dicendū ergo q̄ ihs nazarenus in humanitate p nob assūpta in q̄ est minor patre orabat enim p nobis sicut scribit ysa.liij.ꝛ p trāsgressoribus orauit vt scz non perirent qō cap'm intelligit de xp̄o ad ifam sicut supra sepe declaratū est. Orauit etiam p se ipso Iohis .xvij. capitulo pater clarifica filiū tuū ꝛc.

Contendit Jhesus xp̄s nō est deus q̄ fuit tristis ꝛ timuit

Decimōoctauū argumentuz iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo loco Matb.q̄ supra. Assumpto petro et duob⁹ filijs zebedei cepit tristari ꝛ mest⁹ esse: tūc ait illis. Tristis est aia mea vsq̄ ad mortez. sequit. pcidit in facie suā orāo ꝛ dicēs p̄ si possi

bile est transeat a me calix iste. Ex his arguit iudeus duplicit. Primo sic. Iste unus audiuit de deo loqui trementer et timente cū deus sit potens ad faciendus quod vult sine difficultate. Si aūt dicatis q iste timor et tremor in carne fuit: ñ non in anima: quis est ita fatuus qui ignoret carnez dolere et timere nisi q animā. Item scdo p hoc q dicit transeat a me calix iste. ꝛ. patet q i eo non fuit virtus ad saluandū vitā suaz et carnem. Rñdetur ꝓsupposito q supra declaratū est q ibus est verus deus et verus homo. Ad pmū dr q timor et tremor et similia non fuerūt in natura diuina: quia hoc est impossibile nisi tm methaphorice sicut Gen. vj. ca. dr et tactus dolore cordis intrinsecus delebo inquit hoiem quez creaui a facie terre. Sed nec in natura humana quantum ad partē anime supiorē que est intellectiua in q ihs ab instanti sue ꝛceptionis fuit cōprehensor et summo gaudio fruebat. Hz quātū ad ptem aie inferiorem que dicit sensitiua et est in organo corporali in qua ihs fuit viator fuerūt predicta ad opus nostre redemptōis: et vt in ipso oñderet vere naturā sensibilē cōtra futuros hereticos q dicturi erāt q xps non habuit corpus passibile ñ celeste. Ad scdm cū inducit transeat a me calix iste. Dicendum q hec petitio erat sensualitatis sicut motionis q naturaliter horret mortē: ñ erat rōnis sicut ꝓponentis tm q quā tñ rōne ihesus acceptabat mortē quia voluntas rationalis in eo erat totaliter voluntati diuine ꝛformis. Ideo dicebat verūtamē non mea ñ tua voluntas fiat. et accipit hic volūtas p appetitu sensitiuo quē appetitū intellectus supabat. Ideo de ipso scribit ysa. liij. cap. Oblatus est q ipse voluit. in hebreo sic habet: angustiatus est quia ipse voluit. et infra eodem ca. dr ipse tradidit in mortē animā suā et cū sceleratis reputatus est: et ꝓpter h dicebat Matth. xxvj. ca. Spūs quidē pumptus est. i. voluntas rōnis ꝓmpta est ad mortē caro aūt infirmat. sensualitas: et h inuenit non solū de ihesu nazareno ñ etiā in martiribus in nouo testamento: sic patet de multis et etiam in veteri testamēto de Machabeis ab anthiocho tormentatis et de eleazaro de quo dicit. ij. Machabeoꝝ. vj. capi. ñ cū plagis premeretur ingemuit et dixit Dñe qui habes sanctā scientiā tu scis q cum a morte possim liberari graues corpis sustineo dolores: ꝛm aiam aūt .i. partē aie supiorē libenter hec patior. Nō aūt arguit iudeus q caro non dolet timet et tristat nisi q animā hoc est verū de anima sensitiua: ñ quia nescit distinguere inter sensum et intellectus iō facit ridiculosum argumentum.

¶ Contendit q christus non ē deus quia iuit ad ficulneā ad ꝓquirendus fructus q̄ non habebat nisi folia et quia maledixit ei cū nihil nocumēti sibi fecerat

Vltimū argumentū iudeorus ex euāgelio sumit ex illo quod scribit Matth. xxj. Mane aūt reuertēs in ciuitatē esuriit et videns ficū arborē vnam secus viā iuit ad eam et nihil inuenit in ea nisi folia tm: et ait nunq̄ ex te nascat fructus in sempiternū et arefacta est cōtinuo ficulnea. Ex his arguit sic iudeus. Si ihesus fuisset deus cognouisset a longe fructū ficulneum non ēe nec ad eam iuisset. Irez cuz ipse dicit benefacite his q oderunt vos: qmo maledixit arbori q̄ nihil nocuerit sibi et iō videt hoc fecisse ex ire perturbatione. Dicendum q ihesus non solum inquantū deus quem nihil potest latere scinit fructum in arbore nō esse ñ etiā inq̄ntū homo quia quilibet etiā satis simplex poterit illud scire cū

non esset tempus ficoꝝ vt dicit Mar. xj.ca. Ad qđ ergo iuit ad arboꝛē frūctu vacuā. Dicendū q̄ sicut ꝓphe veteris testamenti aliqñ ꝓphetabāt verbis aliqñ sensibilibus signis. sicut Thereme as p̄dixit destructionē ciuitatis ihēm p̄ caldeos t portauit catenas ligneas in collo suo vt hēbꝛ There. ca. xxviij. ad significandū q̄ populus catenis vinctus duceret in captiuitatē. ita ihs q̄ hic dicit ꝓphā magnus. t. ca. t de q̄ p̄dictū fuit deutro. xviij. c. ꝓphaz suscitabit vobis deus de fribus vestris ꝛc. destructionē ciuitatis ihēm futuraz p̄ romanos p̄dixit Luce. xix. eo q̄ nō cognouisset tpus visitationis sue scz per xp̄m. Hec quidem cognitio ad sacerdotes t legis p̄itos ptin̄ebat t ideo de fectū coꝝ t punitionē signauit p̄ sensibile signū arboꝛis fructū carentis nay ipe veniens ad sacerdotes t legisp̄itos quoꝝ fructū boni esuriebat vacuos bonis opibus inueniebant p̄ maledictionem arboꝛis eos a deo maledictos significauit. Et per eius arefactionē eorum destructiōem p̄figurauit. Nay postea capta ciuitate p romanos cū sacerdotes misericordiā peterent: ritus iussit eos occidi dicens eos esse de generes deiqui templo destructo cuperēt supuiuere. Patet igit ex p̄dictis q̄ ihesus circa ficulneam nihil faciebat ex ignoꝛātia seu ꝑturbatione ire: ꝫ ex magna rōne t misterij significatione.

¶ Contendit q̄ ihesus christus nō est deꝰ q̄ accepit ab alio potestatē dicens data ē mihi oīs ptās in celo t in terra

Quintum primū argumentū iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo verbo Math. vlti. ca. data ē mihi oīs ptās in celo t in terra. Ex q̄ arguit: ihesum q̄ ihs non sit deus qui ex se ē potentissimus t ab alio non accipit potestatem. Si aūt dicat q̄ a p̄fe data est sibi potestas hoc non valz: q̄ xp̄iani dicūt patrem t filiū esse eq̄les. Dicendū q̄ in ihu duplex est potestas sicut est duplex natura. Una est ptās diuina quā habet ab eterno non tamē a se: ꝫ a patre a quo est distinctus in p̄sona: non tñ in hoc mino: est patre q̄ ab eo accipit eandem in numero naturā t ptātem sic̄ septus supius dictū est tñ ihs non loquit hic de ista potestate: ꝫ de alia quā a deo accipit in humana natura. Nam ab istanti assumptionis hūane nature ad p̄sonaz filij alia natura habuit excellentiā sup̄ omnē creaturā auctatiue: non tamē executiue. naz inter omnes apparuit in forma serui ꝫ hūanā naturā passibili ꝓpter misteriū nostre redemptionis ad implendū sicut fuerat p̄dictū ysa. liij. Vere lāguores nostros ipe tulit t dolores nostros ipe portauit. Disciplina pacis nre sup eū t liuore eius sanati sumus qō intelligitur ad lām de xp̄o etiā fm̄ antiqs doctoꝛes hebꝛeoꝝ ꝓut dictum fuit supra libro p̄mo in aptione noni thesauri. Ds in sua resurrectione accepit hāc ptātem executiue: iō tūc dixit: data ē mihi oīs potestas ꝛc. Tamē in iudicio finali oīa plenius erūt subiecta sibi sic̄ ostēdit apostolus ad Hebꝛe. ij. ca. Per hanc tamen ptātem q̄ infra est non est nec erit equalis deo patri. Sic ergo patet rñsio ad obiecta iudeoꝝ ex euāgelio.

Contendit q̄ ihūs christus nō ē vnus deus cū p̄fe t spūsācto q̄ ipse descēdit i vtez Ṽginis t non p̄ t spiritussanctus

Quintum secundū argumentuz iudeoꝝ accipit ex ỽbis xp̄ianoꝝ Si dic̄ iudeꝰ sic vos xp̄iani dicitis q̄ ē vnꝰ creator t q̄ xp̄s vester ē filiꝰ eius t q̄ descēdit de cel̄ sine sepa-

Gal.

tione a pfe ⁊ a spūsctō.qñ ergo vos dicitis q filius descendit in vtero vginis quero si tūc pater ⁊ spūsctus fuerunt ab eo sepati aut nō. Si dicatis q sic: ē ꝺictio in verbis vris q: dicit⁹ q descēdit sine separatione ab eis. Si vo dicat⁹ q non: sequit q pater ⁊ spūsctus sunt incarnati sic ⁊ filius qō vos negatis.

¶ Dicendū q descensus filij in vtero vginis non est intelligendus p motū localem: ñ p nouū effectū in virgine: q ꝺdē effectus ē coniunctio diuine nature et hūa ne in vna pſona. Hec igit ꝓiūctio potest cōsiderari dupl̄r. Uno mō effectiue ⁊ sic facta fuit a trib⁹ pſonis scz a pfe ⁊ filio ⁊ spūsctō:nā eop opa sunt indiuisa. Alio mō terminatiue ⁊ sic illa ꝓiūctio terminata est ad pſonam filij: ꝓpf qō sol⁹ filius ꝺr incarnatus: licet aūt ad ꝺ nō potest poni exemplum q nō hēat plus de discōuenieńcia q̄ de cōuenientia tū ḡntū ad aliq̄d potest poni cōueniens. Ponat igitur casus. plato socrates.cicero.tractāt mīimontū berthe cū socte qui est media pſona. Si igit ñ rat a quo est effectiue ista matrimonialis ꝓiūctio:pt⁹ q a tribus. Si aūt ḡrat ad quē ē terminatiue pt⁹ q ad socratem tm̄ ꝓpter qō ipe solus ꝺr ⁊ est berthe maritus. Sic suo modo ē in ꝓposito: quia licet pf ⁊ filius ⁊ spūsctus sint vnū in natura: tamē sunt distincti in pſonis. Incarnatio vero terminata est ad filiū ꝓut pſonaliter distinguit a patre ⁊ spūsctō:non tū dicat⁹ separatus ab eis: q nomē separationis nō accipit in diuinis pſonis:quia significat diuersitatem essentie non aūt sic nomē distinctionis.

¶ Item habemus aliud exemplū in tribus domicellis induentib⁹ tertiā illarū de quibus potest dici q quicq̄d fac̄ vna facit alia. vna tū sola iduit. Eodez mō dicendū ē q opus incarnatōis aliq̄ attribuit pri vt ibi. Cum aūt venit plenitudo tpis misit deus filiū suū ⁊c. ad Gala.iij. Qñq̄ autē filio attribuit vt ibi Exiui a patre ⁊ veni in mundū. Johānis.xvj.ca. Qñq̄ attribuit spūsancto vt in simbolo. Qui conceptus est de spūsctō:ꝯ hec cō dicunt q: opus incarnationis fuit maxime potētie sapientie ⁊ bonitatis que tribus pſonis attribuūtur solus tū filius terminative vt dictū est induetus est veste carnis humane iuxta illud ad Philippēn.ij. Exinaniuit seipm formā serui accipiens i similitudinez hominū factus et habitu inuentus vt homo. Sic igit pat⁹ q ad dictū xp̄ianoꝝ de incarnatōe nō sequit ꝺictio seu aliud inconueniens.

¶ Quibesus christus nō ē de⁹ q: fuit missus siue mittens

¶ Decimūterciū argumentū iudeoꝝ est. Quero vobis xp̄ianis dicit iudeus: vtrū videlicet xp̄s fuit mittens vel missus. Si dicatis q missus: ꝺs vnq̄ audiuit deū missum ad alterū: q̄ dicat hoc est apertum mendaciū. Si aūt dicatis q ē mittens vos facitis cū mendacez:q: dic̄ Johānis vij.c ego non sum solus ꝯ ego ⁊ q̄ misit me pater. Dicendum q deus filius ē mittens ⁊ missus. fuit em̄ missus i mūdum a patre ⁊ spiritu sancto in sua incarnatione benedicta sicut supius fuit declaratū argumento .xxiij. ḡtie cōsiderationis p ordinem ysa .xlviij.c nunc misit me dominus ⁊ spiritus eius hec dicit sanctus tuus redemptor isrl̄. Est etiam mittens spiritum sanctum sic dicit Johannis.xv. mittam vobis spiritū veritatis ⁊c. Circa qō sciendum q missio alicuius importat duplicez habitudinē vnam ad mittentem scōm quam aliq̄ modo missus procedit a mittente. Aliam ad terminum ad quem inuitē fin quam missus est vbi p̄ius non erat vt est ibi alio mō q̄ p̄ius licet aūt i diuinis ñ sit ꝓcessus vni⁹ pſone ab alia fin motū localem vel separatōez realē:tñ est

bi, pcessus fm origine q; filiꝰ pcedit a pfer spūsctus ab vtroq; sic igf filius t spūsctus habent bitudinē ad mittē tem. Habēt etiā bitudinē ad tminum missionis nō tñ sic intelligēdo q incipiāt eē vbi priꝰ nō erāt simplr quia de necessitate sunt vbiq; p essentiā potēti am t pñtiam sicut patet Jhere. xxiij. Celū t terrā ego impleo dicit dñs. Ez sic intelligēdo q incipiāt eē vbi prius erant. tñ alio mō dicit filiꝰ missus l mū dū a pfe qñ incepit ibi eē vt hō vbi tamen prius erat vt deꝰ Joh. j. ca. In mūdo erat t mundꝰ ipm factꝰ et mundꝰ eū nō pgnouit. In pprios venit tē. t spūs ritus sctus silr dr missus aplis visibilit qñ sup eos apparuit signo visibili. Nā hoc mō priꝰ nō erat ibi. zquotidie mittit inuisibiliter ad scrificādū creaturaz rōnalē. q; incipit ibi eē p grām scificātes. vbi tñ priꝰ erat p essentiā pñtiā t potentiā. Ad argumentū indei patet q; ñ est contradictio. quia licet filiꝰ sit mittens t missus nō est fm idem.

¶ Contēdit q; iesus cristꝰ non ē deꝰ q; locut' ē sathā studet ad interficiendum me.

Decimūquartū t vltimū argumentū iudeoꝝ est in libro simonis cephe dicē Jho. Ecce sathā studet ad interficiendum me de manu dñi t nō dabit me in manu sathan. Ex hoc arguit indeꝰ dicens. Quare nō cōfundemur nos xpiani dicere istū deū sic loqntē. Dicēdū q; iste indeꝰ falsuz accipit. Nam in eplis petri aut alibi si inuenit hoc dcm a ihu nazareno tamē si hoc dixisset t factū fuisset nullū inconueniens seq̄ret. Nā supra declaratū ē q; ihs est verꝰ deꝰ t verꝰ hō in vna persona. ihs vero sicut deꝰ pmisit se ingntus hō a diabolo tēptari t de loco ad locū portari vt ... praedcm est. t q; pr t spūs sanctus si... vnus deus cū eo. Jho ab tpio fuit etiā ista pmissio. Jō si sathan hoc mō fuisset pmissus querere q; iudeus allegat falso nullū inconueniēs seq̄retur. Patet etiaz iudei falsitas vt dicit Nicolaus de lira p hoc q; obiecti ones suas in apto mēdacio tminauit.

¶ Tractat de bello iudeoꝝ p argumēta sumpta ex natura t allegāt' cōtra legē christi. xxiiij. i possibilia.

Sexta cōsideratio est de bello iudeoꝝ per argumenta sumpta ex natura. Sicut em mille nocēdi modos habet diabolꝰ sic iudeꝰ et filiꝰ. Cū em miserabiliter duo bella pria pderūt tāq; homines sine lege. ad specūlū nature reuertentes vigintiquatuor impossibilia nature mouēt contra nostruz fidei fonaliciūli forte possint illud expugre ac si musca volatu alaz suaz nitere mr obscurare claritatem solis.

¶ Impossibile ē deū ignari qō tamē sequeretur si icarnaretur in corpore mulieris.

Primū impossibile monet circa incarnatōz filij dei. Arguit ergo iudei sic. Impossibile est deū ignari ergo impossibile est deuz incarnari. ancedens est cōiter pcessum ꝫ pñtia. pbat. q; ad oppositū consequntis seq̄t oppositū ancedētis. Seq̄t em si possibile est deum incarnari ergo possibile est deū ignari. q; si deꝰ icarnaret ingrederet in corpe mulieris q ē res imūda t pñter ignaret. Respōdetur negādo consequntiā t ad pbatōnez q; ex incarnatōe in corpe mulieris seq̄tur ignatio. cū mulier sit res imūda t ex contactu immūdi polluit tangēs Dico q; hec probatō nulla est. quia cū lux solis tangat res imūdas t non ignet. q̄nto magis deꝰ q̄ solem facit: ignari a nullo immundo potest. Item t

si concederet de alijs mulieribꝰ qꝫ immũdę sint de virgine tamen matre dei nullatenꝰ concedit qꝫ ipa mũdissima fuit. De ipsa enĩ prophetauit Jheremias ca. xxxj. Nouũ faciet dominꝰ sup terrã mulier circũdabit virũ. in q̃ ostẽdit qꝫ hec mulier mũdissima fuit in cõceptu suo et nativitate. alias non esset nouũ. qꝫ antiquũ est mulieres concipi et generari in peccatis. Itez alij infantes inqnant in vtero matris et illud e antiquũ sed fuit nouũ in vtero virginis qꝫ vir ille de q̃ loqꝫtur prophet. plenus scientia et virtute ab instanti sue cõceptionis immũdissimo illo vtero mundissime contineret. nec matricem mulieris quaꝫ deus ordinauit locũ nature humane concipiende reputare debemꝰ locũ immũdũ nec malũ sed tãq̃ meliorem datũ ab eo nature humane in actu. qꝫ ibi intus intrauit spũs sanctꝰ ad sampsonem et ad Jheremiam et ad Johannem baptistam et ibi intꝰ i corpore illo creat deꝰ de nouo animaꝫ rationalem in qualibet creatura que fuit erit. De mũdicia etiam hui⁹ mulieris prophetauit salomon canticorum. xiij. ipaꝫ laudando in persona dei patris dicẽs. Tota pulcra es amica mea et macula nõ est in te. ecce q̃ clare ostẽdit qꝫ macula et immundicia ipam cõstitet. Item eam amplius laudando in eodem libro dicit. Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Vocat aũt deꝰ filias suas oẽs vgines q̃ opera castitatis pietatis et virginitatis fecerũt. Sed propter excellentissima opa virginis inter filias suas eam lilium vocat. qꝫ si ille sint filie tamen cũ aliquibus spinis originali vel venialis culpe fuerũt. Hec aũt lilium inter spinas sine spinis culpe et immundicie. Ne mireris ergo tu dee si in virgie mundissima deus tm voluerit humiliari qꝫ in ea sit incarnatus sine inclinatione quacũq; et de ea nasci virgine permanente propt̃ nostrũ amorem. Hanc enĩ hũiliatiõẽ videbis qꝫ deꝰ ostendit moysi in figura q̃ se demonstrauit eidem in figura rubi. nũq̃d non erant multe alie arbores nobilissime nolluit tamen apparere nisi in infimiore arbore vt summaꝫ hũilitatem suam ostenderet. et sic non cõburebatur deꝰ in rubo q̃ videbat ardere nec in virgine inqnabatur que ab alijs sicut alie mulieres reputabat cõcepisse. et sic rubꝰ ardebat et non cõburebat sed mansit integer et incorruptꝰ. sic et virgo maria integra et incorrupta mente et corpore semper permansit.

In hac ergo virgine deꝰ descendit ibi se hũiliauit verbũ caro factũ mundissima conceptione virginei et mũdissimi thalami. Et si dicat mihi deꝰ quo est possibile deũ hũiliari cũ sit altissimꝰ. Dico qꝫ dei hũilitas nihil tollit de eiꝰ pfectõne sed extollitur et superexaltat eius clementissima bonitas ex amore p̃ hũani generis redemptõe q̃ ne sit tibi difficile testimonijs legis me pandere p̃ pono ei hũilitatem. qꝫ non solũ se humiliauit in virgine conceptꝰ et de vir gine natus sicut dictũ est. Sed et vltra se humiliauit humillime inter homines conuersatꝰ sicut declarat zacharias ca. ix. Gaude et lętare filia syõ ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator ipe pauper et ascendẽs sup asinũ. Ecce nimia hũilitatio qꝫ ille qui est dominus celorũ et terre oim̃q; diuitiaꝫ venit pauper mansuetꝰ sine aliquibꝰ diuitijs mũdi. et super asinũ ascendens q̃ vnus miserrimus et ignominiam reputaret. Pre dicta ꝓpheta ad literam etiã scõm hebreos intelligit de messia de quo pbatum est supra argumento xxxij. ãrte cõsideratõis huius tercij libri. q̃ deberet esse deus et probatũ est supra etiam primo libro in apertione. xij. thesauroruꝫ q̃ ille verus messias deus et homo

est ihs nazarenꝰ. ¶ Scim testimoniū est dauid ꝓphe q̄ in psalmo.cxxxvij. i persona dei ioānis t ostendens q̄ deꝰ nimis debebat hūiliari accipi ēdo ꝓte rita ꝓ futuro. Dicit. Credidi ꝓpter qđ locutus sum ego aūt hūiliat⁹ sū nimis Ego dixi i excessu meo omnis homo mendax. Sed supple. Ego satisfaciaꝫ ꝓ omnib⁹ illis q̄ cōuersi fuerūt ad me ꝛc ꝓ humilitatē passionis mee. Ideo sequit. Quid retribuā dño ꝓ omnib⁹ q̄ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiam t nomen domini inuocabo. Ecce qđo declarat nobis filiꝰ deꝯ q̄ licꝫ sit altissimꝰ in excessu suo nimis tamē est hūiliatus ꝓpter nos. q̄ nos oēs mēdaces eēm⁹ si dicerem⁹ q̄ possum⁹ facere satisfactionē deo patri ꝓ culpa generꝫ hūani. Et q̄ eꝰ vnigenitꝰ filiꝰ sic se hūiliauit ꝓpter nos nō solū nascendo t cōuersando inter homines ꝫ etiā factus pīs obediens vsq̄ ad mortē crucis ꝓpt qđ et deus exaltauit illū t dedit illi nomē qđ est sup oē nomē. vt dī ad Phīl.ij.

¶ Hinc est q̄ credentes in xpō nō solū exaltabunt in alia vita sed etiā exaltati sunt in pīti. q̄ est eis data potestas super terram. t non credentib⁹ ē ablata. sic cīm impletū est canticū virginis. Deposuit potentes de sede. s. iudeos i credulos. t exaltauit humiles. s. credētes xpianos. ¶ Attēde ergo q̄nta fuit humilitas xpi. non cīm solus hūiliauit se deo patri factus obediēs vsq̄ ad mortē crucis. q̄ erat vilior t turpior mors q̄ tunc dabat. sed etiā nō contradixit discipulo proditori cū vendenti. nec contradixit vendītioni. nec ꝺdixit malicie iudeoꝝ ipm ementi. nec ꝺdixit seniorib⁹ ꝑpli ipm falso accusantib⁹. nec contradixit pontificib⁹ sacerdotū cū iudicantib⁹. nec contradixit ꝓncipib⁹ terre ipm sententiantib⁹. nec ꝺdixit ministris iusticie ipm crucifigentib⁹. omnia ergo q̄cūq̄ in eo voluerūt facere facta sūt. nec aperuit os suū in summa patientia hūmilitate vt impleret voluntatē patris et vt nobis ꝓberet exemplū humilitatis. t si ꝓphe voluntati diuine se hūliauē rūt. Hoc fecerūt vel ꝓpter suum ꝓprium interesse vel aliqua excusatione. sicut Moe obediens deo se hūiliauit faciendo archā vt saluaret se. abraham si dimisit terram hoc fecit vt liberaret⁹ t magnus fieret. Moyses excusauit se cū cū dño misit ad pharaonem dicendo q̄ erat impeditus in lingua. ysaias excusauit se dicendo q̄ hitauit inter vsperas. Iheremias excusauit se dicendo q̄ erat puer. ionas q̄ non poterat Abacuc q̄ non sciret. t sic ō alīs Sed xpō nūq̄ se excusauit nūq̄ murmurauit. t sic patet summa humilitas saluatoris in quo hūanitas eꝰ gloriscauit diuinitatē sup oēs t diuinitas exaltauit eā sup oia opa sua. Patz ergo q̄ diuine altitudini nō repugnat hūilitas. nec eꝰ puritati virgineo vtero icarnari. t qđo etiā vgo hūa mūdissima est et sine macula.

¶ Impossibile q̄ corpꝰ christi sit eiusdē rōis cū nīo cū nō sit ex maris semine generatum.

¶ Scūdū ipossibile est. Vos cristiani dicitis q̄ ihs nazarenus conceptꝰ est sine virili semine. Itē affirmatis q̄ corpꝰ eiꝰ fuit eiusdez nature cū nīo hoc videt impossibile. q̄ cū hō naturaliter generatus habeat corpus naturaliter constitutū ex semine maris t eo q̄ femina subministrat dc q̄d sit illō. ergo ipossibile est corpꝰ cristi ē eiusdem nature cum nīo. si non est ex maris semine generatum. Ad istud argumentum respondetur. Et ꝑ declaro q̄ necesse fuit hominem illum ex virgine matre nasci absq̄ virili semine. sicut tangit sanctꝰ Thomas in summa contra gentiles libro. iiij. ca. xliij. Semen cīm viri requirit in generatōe

humana. tanq̃ ꝓncipiũ actiuũ ꝓpꝛ virtutem actiuã que in ipo est. Ex virtute activa in generatõe corpis xpi nõ potuit eẽ naturalis. qz virtꝰ naturalis nõ subito pficit totã corpis formatõnẽ sed ad ꝫ indiget tpe. corpꝰ aũt xpi i ipso ꝓncipio sue conceptõis fuit fotatũ t orgãizatũ simul caro t anima ta ro. Relinquit ergo q generatõ christi humana fuit absq; virili semine. Item semen maris in generatõe aialis cuiuscũq; trahit ad se. materiã quã mat mi nistrat q̃si virtus q̃ est in semine maris intendat suũpius cõplementũ vt finez totius generationis. Vnde t cõpleta generatõne ipm semen immutatuz et cõpletũ est ꝓles q̃ nascitur. Sed in ge neratione bũana xpi fuit vltimꝰ gene ris terminꝰ vnio ad diuinam psonam non aũt aliqua persona seu ypostasis humana constituenda. vt ex predictis patet. Non igitur in hac generatione potuit esse activũ ꝓncipiũ semen viri sed sola virtus diuina vt sicut semẽ viri in generatõe cõi hominũ in suã sbam trahit materiã a matre ministratã. ita eandem materiã in generatõe christi ꝑbũ dei ad suãvniones assumpsit. Similiter aũt manifestũ est q conueniẽs erat vt in ipa generatõe bũana ꝑbi dei aliqua ꝓpietas spualis generationis reluceret. verbũ aũt scõm qõ edicente ꝓgreditur. siue interius conceptũ siue exterius. platum corruptionem dicẽti nõ ausert sed magis pfectionis ple nitudo ꝙ verbũ attendit in dicẽte. con uenienꝫ igitur fuit vt sic verbũ dei fm humanã generationẽ conciperẽ t nasce retur vt matris integritas nõ corrũpe. Cũ ꝫ etiã manifestum est q verbũ dei quo omnia constituta sunt et q̃ oia in sua integritate conseruantur sic nasci decuit vt ꝙ omnia mris integritatez ser uaret. Conueniens igr fuit hãc genera tionẽ fuisse ex virgine. Hic ergo hẽm q necesse fuit xpm nasci de virgie mre ei⁹ integritate seruata sine virili semine.

Ad hoc sciõ ad argumentũ q̃ infert ipossibile eẽ corpꝰ xpi eẽ eiusdẽ nature cũ corpe nro ex quo nõ est conceptum ex virili semine. Dico q ad ꝫ ẽ manife sta ratio. Aristo. dicentis q semen ma ris nõ intrat materialiter in constitutõ nem concepti ꝫ solũ ẽ ꝓncipiũ actiuũ. Materia vero corpis tota ministratur a mre. et sic q̃nũ ad mrẽm corpus xpi nõ differt a corpe nro. Mant corpa nra materialiter constituta sunt ex eo q est sumptũ a matre. Si vero aliquis predicte positõni Aristotel repugnet ad hoc predicta obiectio efficaciã non habet. Similitudo eñ aliquoruz aut dissimilitudo in materia non attendit fm statum materie in ꝓncipio gene rationis. ꝫ fm conditionem materie iam preparate prout est in termino ge neratõnis. Non eñ differt fm materi am aer ex terra vel ex aqua generatus quia licet aqua et terra in ꝓncipio ge nerationis differentia sintitamen per actionem generantis ad viam dispoſi tionem reducantur. Sic igitur diuia virtute materia q̃ solus ex muliere su mitur potest reduci in finem generatõ nis ad eandem dispositionem quã ha bet materia si sumatur simul ex mare t femia. vnde non erit aliqua dissimi litudo ꝓpter diuersitatẽ materie inter corpus xpi quod virtute diuina fota tum est materia a sola matre. t corpo ra nostra que virtute nature fomãtur ex materia etiam si ab vtroq; parente assumãtur. Manifestum est eñ q ꝓꝰ differt a materia qui ex viro t muliere simul assumitur lutum terre de quo primum hominem deꝰ formauit. quẽ vtiq; constat fuisse verũ hoiem nobis ꝙ oia similẽ q̃ materia sumpta solus femina ex qua corpus christi formatum est. Vnde natiuitas christi ex virgine nihil derogat veritati huma nitatis ipsius. nec similitudini eius

ad nos. Licet cū virtus naturalis req
rat determinatā materiā ad determina-
tum effectū ex ea ꝓducendū. Virtus
tñ diuina q̄ potest ex nihilo cūcta pro
ducere in agendo ad materiā determi
natā non coartat. Silr autē nec p̄ b ali
quid deperit dignitati matr̄ xp̄i q̄ vir
go cōcepit t peperit quin vera mater
t naturalis filij dei dicatur: virtute ei
diuina faciēte materiā nālē ad generā
nem corporis xp̄i ministrauit qō soluz
ex parte matris requirat. Ea vero que
in alijs matribus ad corruptionē vir
ginitatis faciūt non ordinant ad id qō
matr̄ est: ꝫ solū ad id qō patris est: vt
semen maris ad locuz generationis p
ueniat verba sūt sancti Thome vbi su
pra. Sic ergo patz declaratū q̄ licz cor
pus xp̄i ꝛabsq̄ virili semine sit cōceptū
uisdez nature vere est cū corpe nr̄o ex
virili semine concepto. Sed dicet hic
fortassis iudeus. Tu xp̄iane satisfacis
mihi ex natura q̄ nō sit ipossibile fe-
sumpnazarenū conceptū fuisse de mre
sine virili semine vel sine carnali pre.
ꝫ volo q̄ mihi ex sacra scriptura si quā
habes illud ostendas. Ad hoc rñdz ve
nerabilis Petrus alfonsus cōuersus i
suo dialogo ti. vij. allegano illud ysa.
xlj. Rorate celi desup t nubes pluant
iustū aperiatur terra t germinet saluato
rez: et iustitia oriat simul ego dñs crea
ui euz ꝓpter hoc nanq̄ qō ait Rorate
celi desuper t nubes pluant iustū: no
tauit de celo spiritūsctm fore descensu
rum. xp̄i hoc aūt qō sequit Aperiat ter
ra t germinet saluatorē. Corpus virgi
nis accipimus q̄ supernenīēte spiritu
sancto t conceptura t saluatorē fuerat
paritura: ꝫ t hoc quod est: ego dñs cre
aui eū: innuit q̄ absq̄ p̄cio carnalis au
xilio dñs eū ꝓgenuit. Vñ t contra il-
los q̄ b non credunt inuilit in sequēti: ve qui contradicit factori suo testaz
de samuo terre t alibi. Rñdē dic iuxta figulo suo q̄d facit t opus mum absq̄ manibus est. Et iterꝫ ve qui dicit patri q̄d generas t mulieri q̄d parturis. sic inuebik in illis qui de hoc dubitant: et querunt qmō deus eū genuerit: t beatam cauſanb mariā q̄ absq̄ virili cōmi mixtione peperit. Iterꝫ contra incredulos loquens ꝓpha ait. Nunq̄d ego qui alios parere facio ipe non pariā dicit dñs. Si ego qui generationez alijs tribuo sterilis ero ait dñs deus tuus. Sic nanq̄ etiam oñdit q̄ deus euz sine carnali patre genuerit hoc sane intelligentibus credo sufficere q̄ de matre sine carnali patre natus fuerat puer il le: hec predictus doctor. Ecce inde habes auctem sacre scripture t expositorem peritū mi generis in xp̄i conceptione sine virili semine. Sed dicit inde⁹ ex supradicta auctoritate ad min⁹ ego possum habere q̄ maria fuit defloratā t corruptā ꝓbak qz dicit xp̄i ca. Aperiak terra t q̄d est huius terre aptio nisi marie defloratio. Rñdek q̄ ꝓ aptō ex nō intelligik defloratio vel libidis feditas: ꝫ ꝛceptōis fecunditas aperta dicitur fuisse q̄ntuz ad xp̄i ingressum non apta ꝓ virū sicut t fenestra vitrea dicit apiri radio solis nō ꝓ fractura vel diuisionem aliquā: ꝫ qz radi⁹ eā intrat sm subtilē suā naturā. Hoc mō ianuo subtilioꝛ ōr porta clausa apta esse principi ezechielis. xliij. qz xp̄s vterū virginis ꝓ virginitatē clausam intrauit ꝓ ineffabilem modū: verba sunt Alani in suo quadriptico li. iij. ca. lv. Sz dices iterū. Ex quo fuit formatū corpus xp̄i ꝛ ꝛgine illa. Rñdek sm Dionisiuz de diuinis noibus q̄ ex purissimis t castissimis sanguibus virginis: ꝫ vbi erāt isti purissimi sāguines: rñdek q̄ i corde virginis vt pie credi ꝑt sic legik i libro de approbo t ꝓpero. Ad qō sunt rōnes Prima ē qz cor est nobilio mēbr i aia li t ꝓmū t locꝰ vite ac vera caro. Secū

pa est qz ille q̄ veniebat dare vitā debebat carnē sumere a mēbro viter nō ab altero. Tercia ratio est qz cor ē mēbrū in medio animalīū. r cū in medio consistit virt⁹: tō ab eo debuit carnez assumere. Quarta ratō est qz scriptū ē. pze be mihi fili mi cor tuū. Ideo illud est qō de⁹petit a q̄libet nr̄m cū virgo beata seipam dimiserit in ptāte dei. sequit q̄ deus illud qō petit ab alijs r ab ea similiter r cū ipa eidem se dederit volūtarie. sequit q̄ r ipe accepit cor eius ad formationē corpis xpi filij sui. Quinta ratio est qz cor virgis lipidū r purius erat q̄ vllū fuit vel erit alicuius pure creature in mūdo. Justū ergo erat q̄ exquo deus volebat carnē assumere q̄ acciper de meliori. Sexta rō est qz cor est replū spūscti. r ideo debebat ex eo carnē assumere. Et si queras quantuz accepit de illis sanguinib⁹ cordis vgīs Dicit q̄ tm̄ accepit q̄ in vgine nihil di minuum fuit de sua vita nec de suo esse Sicut em̄ ade nihil defuit cū de el⁹ costa deus euā formauit. sic nec vgini aliquid defuit de el⁹ vita vel esse cū vbuz dei de ea carnē accepit. Illi tamen sanguines statim fuerūt in mēbro illo. scz in matrice a deo nature humane ordinato vbi vgine pbente ꝓsensum subito r in instanti simul fuit caro r anima caro vt suptadictū est. Nec mireris si sine viri semine concepit. hec em̄ mirabilia deus opat. Nunq̄d adam fuit in mūdo .pducto sine semine pris r matris. Nūq̄d eua fuit de semine matris Nūq̄d vga moysi q̄ devorauit spētes habuit oo. Nūq̄d virga aaron q̄ flozuit habuit radices. Nūq̄d rub⁹ ardebat r non habebat pruas. Nūq̄d sal qō misit deitze⁹ i aquas amaras fecit eas dulces erat dulce. Sic ergo non mireris si virgo beata spiritusancto cooperante concepit non ex virili semine.

¶ Impossibile ē q̄ mors xpi sit satisfacto pro peccato originali cū ipse non sit mortu⁹ fm̄ naturā diuinā sed hūanā fm̄ q̄ alij hoies non erāt sufficientes ad satisfaciendum.

¶ Tertiū impossibile est. Vos christiani dicitis q̄ spāliter ꝓpē peccatū originale necessarium fuit xp̄m nasci r pati. q̄ q̄dem totaz naturam humanā infecerat homine primo peccāte hoc impossibile videtur. qz si alij hoies ad satisfaciendum pro peccato originali sufficientes fuit nec mors xp̄i pro peccatis hūani generis satisfactoria videt fuisse qz ipe fm̄ hūanam naturā mortu⁹ est r non fm̄ diuinam. Respondet q̄ ad satisfaciendū p peccato tocius hūani generis mors xpi sufficiens fuit qz quuis fm̄ hūanā naturā solū mortu⁹ fuerit tamen ex dignitate persone patientis q̄ est persona filij dei mors ei⁹ reddit preciosa. Manifestū ē aūt etiā in rebus hūanis q̄ q̄nto persona est altior. tāto pena quam sustinet pro maiori computat. siue ad būlitatem caritatez patientis. siue ad penā inferentis. r sicut maioris est criminis alicui persone inferre iniuriaz que maioris dignitatis existit. ita virtuosi⁹ est et ex maiori caritate procedens q̄ maior persona pro alijs se subiciat voluntarie passioni. Solutio est sancti Thome in summa contra gentiles libr. iiij ca. lv. in solutōne ad. xxxiij. argumētū.

¶ Impossibile ē q̄ xps sufficienter satisfecerit pro pctis hūani generis ex quo hoies adhuc penas patiūtur quas pro peccato inducit scriptura diuia commemorat.

Quartū impossibile est. Vos xpiani dicitis q̄ xps vr pro peccatis hūani generis sufficiēter sa

tisfecit hoc videt impossibile. qz si vez esset iniustū videt esse q homines ad huc penas paciantur q̄s p peccō scḗptura diuina inducias esse cōmemorat. sicut maledictio terre in producēdo spinas et tribulos. sudor vultꝰ i labore puer salio corpis in morte et dolor partꝰ. Constat aūt q has penas adhuc excipiunt genꝰ hūanū ergo impossibile videt q xp̄s sufficiēter satisfecerit p peccatꝫ hūani generis. Ḳndet q ḡnis xp̄us p peccō originali sua morte sufficiēter satisfecerit. nō est tñ inconueniēs q pēalitates ex peccō originali cōsequentes remanēāt adhuc in hōib⁹ ꝯ etiā redemptōnis xp̄i principes fiunt vt rō illa p̄. Procedit hoc eiā congruēter et vtiliter factuꝫ est vt pena remaneret etiā culpa sblata ꝓpter tria. Primo quidē vt eēt cōsolatio fidelium ad xp̄m sicut mēbroꝝ ad caput. Pñ sic xp̄s pꝰ multas passiones sustinuit et sic ad immortalitatē gloriā puenit. sic decuit vt fideles eiꝰ pꝰ passionib⁹ sublatis erēt et sic ad immortalitatē puenirent q̄si portātes in corpib⁹ suis signia passionis xp̄i. vt similitudinem glorie eiꝰ p̄sequent sicut apl's ad roma nos dicit. Heredes quidē dei coheredes aūt xp̄i. si tñ ꝑpatimur vt et sil glorificemur. Secō qz si hoies venientes ad ibz statim immortalitatē ipassibilitatē consequerent hoies ad xp̄m accederēt magis ꝓpter hec corpalia bñficia q̄s ꝓpter spūalia bona qō est ꝫ intentōz xp̄i venientes in mūdū vt hoies ab amore corporaliū ad spūalia transferet. Tercio qz si accedentes ad xp̄m statim impassibiles et immortales redderētur h quodāmō ꝑpelleret hoies ad fidē xp̄i suscipiēdā et sic meritū fidei minueret. hec ē rōnio sci thome vbi pꝰ. Ait respondet ingē alfonsus quersus i libro bellorū dei titulo. xxxv. dicēs q natura aie seq̄t nām corpis. qz sicut rota trahit totā horologio sic sensitiua ꝓ intellectuā nisi q vltra h i hōis alia vi⁹ ē ad elōgandū se a corpis iclinatōe et natura. ex dictamine rōnis q̄ nō posset eē de radice nature corpis nisi corrūpet et mutaret modꝰ siue creatōnis. et tūc exiret a natura illiꝰ generis. Et iō dixerūt sapientes pbi q vt plurimū curari nō p̄t infirmitates corpis eū qb⁹ hō natꝰ ē vt si hereditauit eas ex pre vel mre. ꝫ infirmitates aie spēaliter aie rōnalis posunt hre remediū. Et iō qñ adā peccauit q fuit radix hūani generis et inclinauit animam suā rōnalem post naturam corpis sue fuerūt posite sup eū pene ꝓpter illud pcm̄ et xp̄s ipm pene in toto genere hūano. sḡ q̄d ibi secutū ē in natura corpis nō potuit hre mutatōz. et ideo remanserūt pene q̄ posite fuerūt supra corpꝰ sp̄. sicut ille pene. i sudore vultꝰ tui vesceris pane tuo. et in dolore paries filios. et pulvis es et in pulverē reuerteris. qz ex eo q deglutierūt fuit fructus veti⁹ arboris scie boni et mali. in corpꝰ ade fuit i eo malus post bonum.

Pene vero alie ꝓpter illud pcm̄ quia i clinauit se alia corpi manſit ifirma ad aduentū xp̄i. Et iō in veteri lege nō fuit notata aliq̄ remūeratio alia q̄ potuit salutē hre. non inuenta cā medicine ꝫ ad hoc fuit aduent⁹ messie. hec ille. Veraq̄ solutio bona ē ꝫ prima est efficacior. Potest etiā dici q pene sūt duplices. q̄dam spūales. et q̄dam corporales. xp̄us abstulit penas spūales ex eo q p doctrinā suā tradidit modum q vnus quisq; poterit liberari a penis spūalibꝰ et talibꝰ et eternis. ex virtute penitētie et alia q̄ in sua doctrina clarissime ostenditur. Pene vero corpales de qbꝰ dicis tollent in finali resurrectōe. quia tūc corruptibile hoc induet incorruptionē. et mortale h immortalitatē vti. j. Cor. xv. nec vltra dicet. pulvis es et i pulverē reuerteris. nō esuriēt neq; sitiēt. neq; cadet eos estus nec sol. Isa. xlix. et

trep Apoca.vij.nō esurient neq; sitiēt amplius neq; cadet sup ipos sol neq; vll⁹ est⁹ qm agn⁹ q̄ in medio throni ē reget illos.t deducet illos ad fontes vite aquar.t absterget de⁹ oēm lacrimā ab ocul eor.tūc em vt dr Ysaie lj. Erit letica sempterna sup capita eor gau diū t letica obtinebūt t fugit dolor et gemitus.

Impossibile ē q̄ xp̄s sufficiēter satisfecerit p̄ peccatis erq̄ que runtur remedia pro abolitōne peccatorum.

Quinto impossibile est. Vos xp̄iani asseritis q̄ xp̄s sufficienter satisfecit p̄ peccatis būani generis.hoc videt impossibile.q; si sic cēt nō cēnt vtra remedia p̄ abolitōe pcōrum q̄rēda. Sed constat q̄ q̄rūtur sp ab oib⁹ q̄ fue salutis curam habent. ḡ falsū est t impossibile q̄ xp̄s sufficienter satisfecerit p̄ peccatis būani generis. Rndetur q̄ quis xp̄s p̄ peccatis būani generis sua morte sufficienter satisfecerit sunt tm remedia q̄rūq; remedia q̄rite salutis q̄rendo. Nōis em xp̄i est q̄dam quasi vniuersalis cā salutis sicut peccatū primi hois fuit q̄si vniuersalis cā condemnationis.oportet aūt vniuersalē cām ad vnū quēq; applicari spāliter vt effectum vniuersalis cause percipiat. Effect⁹ igit peccati primi pertinit ad vnūquēq; p carnis originē. Effect⁹ aūt mortis xp̄i pertingit ad vnūquēq; p spūales regenerationē per quā hō quodāmō xp̄o cōfigurat t incorpat. Et iō oportet q̄ vnusq̄sq; q̄rat regnari per xp̄m et alia suscipere in quib⁹ vtus mortis opat. Ex q̄ patet q̄ efficax⁹ salutis a xp̄o in hoies non est per nature p̄pagationē sz p studiū bone volūtatis.qua homo christo adheret sic q̄ a xp̄o vnusq̄sq; consequit est p̄sonale bonū. vnde nō derivat ad posteros.sicut peccatū primi parētis qđ cū nature p̄pagine p̄ducit t ide est q̄ licet parētes sint a pctō originali mūdati per xp̄m nō est inconueniens q̄ eorum filij cū originali nascantur sacramentis salutis indigeant verba sūt sc̄i thome vbi supra. Et sic patet q̄ licet remedia salutis q̄rant puta p̄ baptismū t alia ecclesie sacra non est falsum nec impossibile q̄ xp̄s sufficienter satisfecerit sua morte p̄ peccatis būani generis imoverunt necessario desideranti salutem concedendum.

Impossibile ē q̄ christ⁹ abstulit ptātē diaboli c⁹ p⁹ ei⁹ aduentū nō dimiserit facere peccare homines sicut prius.

Sextō impossibile est. Vos xp̄iani dicitis qđ xp̄s est vere messias q̄ venit vt faceret fugere diabolū vt tolleret ptātē eius ꝺ videtur falsum t impossibile cuz diabolus a tpe quo ipse venit nō dimisit facē peccare hoies sicut prius. Respōdetur qđ qñ venit ibs xp̄s cessauit diabolus facere peccare veros xp̄ianos t qui eos imitantur aliquo modo ut radice fixi taliter q̄ nullus eorum damnat in inferno nec tenēt in perditionem vllo modo quod eis prouenit ex fide vera quam habent in christo nisi quia ex tūc diabolus cessauit facit peccare homines sicut prius solebat aliquo modo peccata t mala essent amplius publicata in mundo q̄ sunt nec fuerant ydolatre a mundo exclusi qui erāt ante aduentum christi sicut sunt nunc quasi in toto mundo sicut fuit supradictū argumento.v.consideratione ānte.

Impossibile est de morte discipulorū christi q̄ si fuit a deo. vel a diabolo ad vtrūq; seq̄tur ipossibile vt dicūt t q̄ peccant cristiani odiēdo iudeos que in morte christi ipleuerūt volūtatem dei.

Septimū impossibile ē. Aneſt iudei quare ibo xp̄o fecit q̄ occiderent oēs sui discipli. q: vel hoc fec t deus cui seruierūt vel diabol⁹. Si de⁹ hoc est ipossibile q: de⁹ non facēt iniusticiā nec occidēt suos suos Si dicitis q̄ ptāte diaboli fuerūt mortui serui dei nō placendo deo hoc etiā videt mendaciū t ipossibile cum nihil possit resistere volūtati diuine. t cum etiā concessum sit a xp̄ianis q̄ sublata est ptās ei⁹ ne faciat malū bonis. Ite3 dicim⁹ de morte ibu q: si fuit ex voluntate ei⁹ ergo peccant xp̄iani odiēdo in deos q̄ impleuerūt voluntatē dei. Si vero fuit mortu⁹ contra suā volūtatez ergo nō erat de⁹ q: nō potuit liberare seip̄z ab eo qđ factū fuit ℨ ei⁹ volūtatē Ad hec rūdet mḡr Alfonsus cōuersus in libro bello p̄ dei titulo. xxxv. q̄ discipuli ibu mortui fuerūt ℨ eo3 volūtatē ex pte carnis t sanguis. q: isto mō erāt debiles passibiles t receptiui penaruz t deo egentes sicut ceteri homines. et sicut ille q̄ sustinet ignē vel gladiū volūtarie ut apostemate p̄ncipij corpis sustiet dolorem t clamat nec tñ dolet nec p̄ñrik ex pte sue rōnis ℨ ex parte nature carnee t sanguinis. Sic t discipuli xp̄i t oēs beati martires nō fuerūt mortui ptāte diaboli ℨ volūtarie se obtulerunt p̄pter amorē quē hēbant ad xp̄m in hoc frangentes t opp̄imētes ptātē diaboli. ne deinceps iustos peccare faciat captiuos sb̄ sua ptāte hēat p̄pter hanc ergo vtilitatē q̄ p̄uenit mūdo ex eo3 morte voluerūt a morte carnis liberari. licet potuerant liberari si voluissent negare veritatē. ℨ mortui sunt p veritatem vt essent testes veritatis. null⁹ em̄ p̄ mendacio offert se morti. potēs se a morte liberare. Et de xp̄o dicimus q̄ ex pte carnis inquantū hō erat fuit tristis vsq̄ ad mortē t petiuit a pf̄ext calicē passionis nō sustineret. Verūtam̄ obediens patri vsq̄ ad mortē p̄pter salutē mūdi dixit nō mea volūtas ℨ tua fiat sic oblat⁹ est. q: ipe voluit vt scribitur Isa. liij. Judei ergo occidētes xp̄z licet deo placuisset ei⁹ mors p̄ mundi vita. q: tamen ei⁹ morti opati sunt malicioſe t crudeli intentōne non est mirū si odio ex hoc habenk a xp̄ianis qđ occiderunt xp̄m. t sic de morte martiruz q: inuidia t malicia occidebāt eos vt obliuioni traderet nomen xp̄i. ī mūdo. Jtē ipi malicioſe contra xp̄m p̄cesserūt q: nūq̄ viderunt ipm opari aliq̄ petiñ vt eū morti traderent. q̄nto magz q: mīracula q̄ ipe faciebat excedebant in excellentia omnia miracula p̄terita in lege q: multa miracula eo3 t p maiori parte fuerūt gēti⁹ damnosa sicut patet de plagis egipti. t de dathan. et abiron. t thore. t de trib⁹ pueris in fornace ignis ardentis. q: pbusti fuerunt multi chaldei t de igne belie q̄ cōbusſit quinquagenarios. t si aliqua mīracula fuerūt p̄ficua facta sunt absconditē t clausa tanua sicut patet de parvulo quē suscitauit heliae: t de alio quez suscitauit helise⁹ t de oleo t farina que non defecerūt in domo vidue. t h̄ oīa per modum supplicatōnis faciebant prophete. Sed miracula q̄ xp̄us fecit oīa fuerunt ad vtilitatem gentiū t manifestet per modū imperij. sicut patet cū suscitauit puellam t adolescentem t lazar. Et cū satiauit de quinq̄ panib⁹ t duobus piscibus multitudinem populi. Et cū sanauit claudos paralíticos. leprosos. cecos. mutos. surdos. t a demonib⁹ possessos. omnia h̄ opa tus est ad vtilitatem pp̄lis sine damno cuiuscūq̄. Et p:opter horū inuidiam t puram voluntatem malam t nō mixtā adduxerūt eū ad mortem et ideo excusari non possunt. De⁹ em̄ potius iudicat voluntates malas q̄ opa t sic de martirib⁹ dicendū est. De malis vero

partis sensitiue t rōnis in xp̃o t i mar tiribus non solū noui ꝫ etiā veteris te stamēti dicti ō. arg. xix. cōsidequite.

Impossibile iesus q̄ nazarenus sit de⁹ cū fuerit in loco determinat⁹ .s. in vtero virginis in nazareth in galilea t cetera. sicut sunt alia corpora.

OCtauū impossile est. Dos xp̃iani dicitis q̄ dictus nazarenus est deus quō autez dicitis ipm fuisse in loco determinato puta in vtero marie in nazareth i galilea in bethleem ꝛc. sicut sūt alia corpora qz hoc ē impossibile in deo. s. loco determinari t consequenter habetis dicere q̄ deus est corporeus qō est manifeste impossibile quia talia non cōueniūt nisi corporeitati. Ad illud impossibile iudaicum Respondet mgr Jobes puersus in libro de concordia legum titulo primo ca. xvj. dicens q̄ textus habz duos intellectus. vnus est ifalio ad pedē ife intelligend⁹. t alius mysticus. s. spūalis. sicut dr Prouer. xxv. mala aurea i lectis argenteis qui loquit verbum in tempe suo. Et dicunt sup hoc glosatores q̄ textus iste loquit de verbis legis quia sicut in mallo argenteo intus includit mallum aureum t exterius preterꝫ mallū argenteum non apparet. ꝫ posteꝫ bene aspicit sollicite later intus aureum. Sic est in textu legis sm duos intellectus supradictos. t vn⁹ isto⁹ intellectuus est p hominibus cōibus q̄ corporalis t superficialiter intelligunt Sed alius est pro sapientibus legis q̄ intelligunt profunde et veritatem rei sollicite pscrutant et sic naturaliter eē debet. quia virtus anime intelligētis perficitur p virtutem ymaginativam que est virtus in corpore t ex intellectu agente qui est virtus in corporea sēm phos. Et sic dividit intellectus humanus p duos intellectus .s. materialem t spiritualem. Materialem hūt homines cōmunes. t spūalem homines ifati Ju quibus deus voluit specialiter inspirare. Et si iudei volunt intelligere textum legis ad pedes ife. tota lex ponit plenarie corporeitatē in deo. Unde dicit oculus dei. pedes dei. descendit deus. locutus est deus. ymago dei. t alia hmōi que non oportet amplius allegare. Sed cōes homines qui non reputant inconueniens deum esse corporalem. t credunt nihil esse aliud nisi sit corporale talibus hominib⁹ necesse est ad pedem ife intelligere textū legis et sapientes qui intelligunt textū legis dicunt alia glosando textus. qui dicit deum corporeū esse debet intelligere textum q̄ loquit ad modū cōes hominum. non autē q̄ ita sit. ꝫ vt melius intelligant ydeote t faciunt glosas talibus textibus Sm rabi moysen egyptiacum in libro quē vocauit demonstratorem errantiū t alios sapientes iudeorum. t sicut faciunt iudei in lege sua sic etiam xp̃iani in lege sua. Nam xp̃ianorum cōtra credit omnia vt sunt. t sicut est veritas licet ipi nesciant declarare ad sensum misticū vt oportet t sic fieri oportet vt semel homo credat fidei veritatem. t post hec alia requiret si habeat intelligendi gr̃am diuinitus inspiratam. quia si nō crederet donec intelligeret esset possibile q̄ ex difficultate legis nulla intellectio sequak. t sic nec fidem nec fidei cōmodū q̄ haberet. t talis esset similis homini existenti in mortis periculo ꝓpter famē t debatur ei panis t comedere rēnuebat donec sciret prius instrumenta ad ꝫ necessaria t formas et talia hmōi. et esset possibile q̄ anteꝫ comederet moreretur. ille debuisset comedere vt periculuz euitaret. t postea ꝛgrere de supradictis. Et iō sapientes dixerūt cōes boies esse

cecos ac ipos esse itinerãtes ligatos ad inuicẽ q̃si p funẽ et vnũ ducẽ p̃uius habentes quẽ licet non videãt incedũt tñ via recta ipos duce p̃uio dirigẽte Et sic dico q̃ ista dubia ꝛ alia consista sunt ymaginati non intelligentes nomina. q̃bus significat messias apõ catholicos ꝛ fideles. Nã aliq̃ deus tñ. aliq̃ thesus xp̃s solũ. ꝛ vtrũq; nomen deũ significat Nã xp̃s erat aial rõnale mortale q̃ntum ad humanitatẽ. ꝛ erat deus ex p̃te diuinitatis q̃ carnẽ humanam assumpsit. Et ista duo sic faciunt messiã in lege p̃missum ad redimendum genus humanũ. Et sicut in deo est vna essentia ꝛ tres distincte p̃sone sine augmento aliq̃ essentie vel diuinitatis sic est in messia vnũ suppositum et tres substantie distincte. s. deitas. anima rõnalis. ꝛ corpus humanũ. et ista tria faciunt vnũ messiã. q̃ ex p̃tib⁹ humanitatis solũ nõ poterat saluare vt i pẽ. Da nobis auxiliũ de tribulatõe q̃ vana salus hois. ꝛ aliq̃ vocabit de⁹ tñ. aliq̃ ihesus tñ. ꝛ vocat de⁹ nõ ex p̃te humanitatis. ꝛ vocat hõ nõ ex p̃te diuinitatis ꝫ ex p̃te humanitat?. ꝛ corp⁹ cum alia efficiunt hoiem fm ipsius diffinitionem que est aial rõnale. Aliquãdo textus legis vocat eũ noie corporis tatis non noiando aiam. vt leuitici. j. qui obtulerit ex vobis hõ in hebraico di filius adam. i. terra. ꝛ nõ nominauit aiam. ꝛ aliq̃ aia nominat sine corpe. vt Exo. xxj. Dabit aiam p aia. ꝛ talis huiusmodi variare non nocet ex vno ad alterũ. ꝛ sic in euãgelio aliq̃ vocat xp̃s filius hois. aliq̃ filius dei. vt diuinitas ꝛ humanitas in eodẽ hoie demonstret. ꝛ q̃ vocat ibũ xp̃s in oplib⁹ corporalibus illa referunt ad humanitatem. q̃ diuinitas inq̃ntũ diuinitas ꝫ suscipit ista accidentia corpalis. Et doctores xp̃iani dicũt q̃ deus assumpsit humanitatẽ. nõ humanitas diuinitatem. licet ista sit vera p̃positio homo ẽ deus. ꝛ deus est homo. et sic humanitas ad honorẽ altissimũ exaltat cum iũcta sit diuinitati. Ascendet homo ad cor altum ꝛ exaltabitur deus. ꝛ si talia velint intelligere iudei istud debz sufficere p̃ rñsione oiũ dubior̃ i ista materia. ꝛ ad oñia argumenta q̃ fecit iudeus in libro quẽ p̃posuit ꝫ fidẽ xp̃ianorum quẽ noiauit librũ lucis dei vbi declarat multa impossibilia esse i lege xp̃ianor̃ ꝛ ꝫ pharisones p̃bor̃ per ipos inductas ꝛ hoc est q̃ ipe nõ distinguit inter oia ista supradicta ex p̃te diuinitatis vel humanitatis. ꝛ arguit cõtra illa q̃ referunt ad humanitatẽ ac si dicerent õ diuinitate. vt ysaie. lij. Ecce intelliget seruus me⁹ ꝛ loquit de messia ꝛ dicit quõ vocat eũ deus seruũ. cũ xp̃iani dicunt ipm esse equalẽ diuinitati. ꝛ sic in alijs multis textibus ꝛ glosis vel eisdem adherentibus. ꝛ isto mõ p̃cesserunt illa q̃ scripta sunt in libro illo. ꝛ sic videt q̃ argumentantes ꝛ respondentes non erãt multũ p̃fundati in lege xp̃i ꝛ moysi. ꝛ non est vera disputatio nec p̃cordia inter xp̃ianum ꝛ iudeũ nisi vterq; sit sufficientissime literatus ꝛ in lege sua p̃uide p̃fundat⁹ aliter vtriq; alterius dicta impossibilia viderent. hec ꝫ dictus doctor. Patz ꝫ q̃ si xp̃o attribuimus esse i loco determinato q̃ p̃uenit corpi. non ei attribuimus vt de⁹. ꝫ vt hõ est. Licet deus vt deus non sit corpeus. ille tñ q̃ est deus ꝛ homo est corpor⁹. non vt deus ꝫ vt homo. Nõ est ꝫ impossibile xp̃m qui verus deus est concedere cũ cẽ corporeum et in loco determinato. cum talis ad ipsius humanitatez referant vt satis late dictum est.

Impossibile est q̃ tota diuinitas staret in vtero Marie q̃a tunc totus mundus fuisset pũ-

uatus diuinitate.

Nnū impossibile est. Vos xpi ani dicitis q maria cōcepit ihe sum nazarenū q erat deus. t sic habetis dicē de necessitate q xpe nouē mensiū sue ꝛceptiōis in eī⁹ ventre fuit tota diuinitas vel ps diuinitat⁹. Vtrū qs est impossibile q; si tota diuinitas i illio nouē mensib⁹ fuit in ei⁹ vētre. sequ tur q totus mūdus fuit priuatus diuinitate in illo xpe. t sic tunc nō fuit qui moueret celum nec q gubernaret mūdum t ista est magā fatuitas dicē. illum quē tot⁹ mund⁹ capere nō ꝑt cōcludi in vnius vtero ꝑginis mulierculē. Si vero dicāt xpiani q in illio nouē mēsib⁹ vna ps diuinitatis fuit in vētre marie. t alia in celo. q xpiani nō debēt ipiaz vocari deū ꝙ prez dei. Audet sic̄ supra dictum est q qñ nos xpiani noiamus xpm cū illis q significāt corpeitatem ista referunt ad humanitatē q; nō recipit mutationē ex ꝑte diuinitatis nec aliqō accidens corpale t sic in diuinitate nō est partitio quā dicitis. Itē cū res simplex t spūalis nō cōprehendat loco nō ꝑt dici de deo q determinat sibi locum. nec ꝑt dici de deo intus nec ex q; iste sunt differentie loci. t de⁹ nec est i loco nec sub differētia loci eo mō quo corpa sunt in loco t illa talis partitio non est nisi in corpibus. Res aūt spūalis infinita sicut nō ꝛcludi ꝑt loco sic nec hz partē. nec inde ꝑt sumi pars q; si inde acciperē ps posset minui t augeri q; ois ps est minor suo toto. et sic vna res infinita esset maior alia re infinita qō est impossibile fm Aristotilē t alios phos. vij phisicox. Item ista ratio partitionis est directe ꝯ indeos sic arguentes. Qñ habet Exodi. xxv. faciēt mihi sactuariū t habitabo i medio eox. q cum dei gloria sit p totum mundū diffusa. quō erat possibile deū esse intra duas tabulas sanctuarij. nō enim est magis inconueniens esse i vē tre mi⁹ ꝑginis q; inter duas tabulas sanctuarij. Item dicit textus Exo. xxiij. Cumq descendisset dñs p nubem stetit Moyses cotā eo q; mō determinato nō poterat esse alibi. Item Exo. xx. ca. In oīi loco i quo fuerit memoria nominis mei veniā ad te t benedicā tibi Et si ipius memoria esset apud mille homes quō esset possibile venire ad oēs mille in vno instanti in locis distinctis quia si ad vnū veniret ad alterū venire non posset in eodem instanti. Et sic de necessitate isti iudei habēt dicere istas partitiones nō esse nisi in rebus corpalibus q; deus benedictus ex ꝑte diuinitatis non determinat sibi locū vt dcīs est t sic est textus. Hieremie. xxxiij. ca. Celum t terrā ego impleo. Et vt dicit ꝓphetas magr Jobes ꝙuersus libro de ꝙcordia legum. ti. lij. ca. xxvij. q; dixerūt sapientes super illo verbo Baruth. iij. O israel q; magna est domus dei t ingens locus possessionis eius magnus t non habet finē. excelsus t immēsus q; dicit benedict⁹ de⁹ de loco suo t ipe est locus mundi t mūdus nō est loc⁹ suus. Item dicunt q; istud vocabulum sequina significat in hebraico ꝓsentiam dei. t fm chaldeū vbi dī apparuit de⁹ dī appparuit sechna dei q; est i oīi loco t q; non est ab eo locus vacuus. Item dicerūt q; si duo homes sunt laborātes in lege sequina est cum eis. Et sic xpo in euangelio dicit vbi duo vel tres sūt congregati in nomine meo in medio eox sum. Et sic dicunt sapientes thalmuth. nimio deus diligebat israel q; reuelat israel in loco immundo t polluto ad redimendum eos. Et est simile de quodā sacerdote q; petebat panē sanctificatū t ceciderit panis in cimiterio vbi ipe intrare nō poterat fm legē suā t dixit qd faciā q; possuet eo; puo meū si intro p; illo pane cimiterium

hoc non est conueniens. Et q̄ dimittā illum panē sanctificatū ibi non ē etiā conueniens. Melius est corpus meum pollui vna hora & postea redibo & mū dificabo: & non dimittā panē sanctificatum. Et scripsit alescandal nomine Aristotelis q̄ vera intelligentia operatrix est in olibus corpibus licet sit p̄ se separata. Et ostendit q̄ opera varia & distincta. & ipa non recipit aliquā mutationem in se. Et sic dixerunt sapientes thalmuth q̄ sicut deus replet mundū ita aīa replet corpus. & aia apparet in membris distinctis corpis fm diuersitatem membrorū naturaliū actionū. & magis apparet in cerebro & in corde q̄ in ossibus & in carne. non tñ dicit de aīa partitionem recipe. Et si iudei intelligere vellent ista spūalia vt ipa sūt non ponerēt istas impossibilitates in lege christianorū. Et licet sint inter eos aliqui sapientes q̄ intelligere possent si possunt ad hoc ducere seipos propter malam ꝓsuetudinem et rebellionē in qua a puericia sunt nutriti. vt ait. Aristoteles in methaphisica sua in rebus assuefactis ex paruitate vtutis. Posito q̄ sit aliqua leuitas q̄ informat imaginationem a consuetudine nō possūt relinquere a puericia vsitati Supposito q̄ intelligant veritatem rei aliter se habere quanto magis iudei q̄ natura liter est ꝑplus dure ceruicis & rebelles ꝑut de eis dixit Moyses Deute. xxxj ca. Adhuc viuente me & egrediēte vobiscum sp̄ rebellose egistis cōtra dñm q̄nto magis cū mortuus fuero. hec ille. Et sic patet ad argumentū q̄ vere xp̄o est deus & q̄ non fuit po deitatis in vētre virginis & paro in celo. ß xp̄o q̄ est totus deus fuit in illo vtero virgineo. Determinatio vo loci refert nō ad deum ß ad corpus xp̄i vep. nec ex hoc sequitur q̄ illo tpe nō cēt q̄ moueret celum & regeret mundū. cū ipe sit vbiq; imēnsū dē. licet cēt tūc i vtero v̄ginis non p̄ motū localē descendēo. ß p̄ nouū effectum in virgine q̄ est cōiunctio diuine & humane nature. sicut dictum fuit ō. argumento. xxiij. quinte considerationis huius tercij.

¶ Impossibile est q̄ in sacramēto altaris est verū corp⁹ xp̄i cū locutus sit christus signatiue & non realiter dicēs hoc ē, corp⁹ meum.

Decimū impossibile est circa sacramentū corpis & sanguis xp̄i Dicunt enī iudei. Vos christiani dicitis in illo sacramento esse realiter corpus & sanguinem xp̄i hoc ē impossibile. q̄ cū dixit vī xp̄s demōstrato pane. hoc est corpus meū. significatiue locutus est & nō realiter. ac si diceret. hoc est signū vel figura corpis mei fm quē modū paulus dixit. j. Chor. x. Petra aūt erat christus. i. xp̄i figura & patet clarissime q̄ ista fuerat intentio xp̄i vestri. q̄ cum de sui corporis p̄me stione & sanguinis potatione loqueretur vt discipulorū scandalū q̄ oborū fuerat sopire& quasi seipm exponens dicit. verba q̄ locutus sum vobis spūs & vita sunt. q̄si ea q̄ dixerat nō ad ī̄am ß fm spūalem sensum intelligēda cēnt Et cū xp̄s dixit hoc est corpus meum tenēo panē in manibus intellexit q̄ ille panis erat corpus sum in potentia ꝓpinqua. s. postq̄ comedisset illud: q̄a tūc ꝑterret in corpus suū siue i carnem suam & similiter de vino. Et isto mō nos iudei facim⁹ illa die azimorū q̄ accipim⁹ panē azimū i memoriam illi⁹ tpis q̄n educti sunt p̄es nr̄i de terra egypti & nō sunt p̄missi ibidē remanere p̄ tñ tpo q̄ posset panis fermētari q̄ paucat⁹ erat & dicim⁹ iste ē panis quē comederūt p̄es nr̄i. ꝛ ille panis p̄ūo nō sit cū fuerit ꝑtert⁹. & sic iste panis

Corpus sacramentale eukarist^{ie} ihc solum^{te}: xp̄i verū quia locutus iudeis impossibile.

asimus rememorat panē egypti t iste panis nō est ille sic iste panis de q̄ sit istud sacrificiū i altari. Dicere sufficēt xp̄ianis q̄ eēt i memoria illi⁹ panis cri sit is iste panis nō sit ille. Et quō ē impossibile q̄ seruarēt vnū frustū carnis ad sui memoriā Mādauit q̄ fieret ille panis t istud vinū q̄ erat caro sua t sāguis in potentia xp̄i ad exemdū i actu sicut nos iudei facim⁹ in paschate de asimo pane sicut dictū est. Cū g̃ xp̄s vr i mensa accepit panē t calicem t dedit discipulis suis nō mādauit eis credere panē t vinū in corp⁹ t sanguinem suū trāsmutari. Sz q̄ quociēscūq; b facerēt i memoriā suā facerēt. s. in memoriā illi⁹ panis p̄teriti. t si sic vos xp̄ianī intelligeretz nullū sequerēt impossibile. Sz dicere oppositū sic asseritis dictis rem impossibilē t ꝫ mentem xp̄i vti vt patuit. Hinc videt q̄ traditio ecclesie catholice de b sacramento vera est. s. q̄ in b sacramēto est realiter t non significatiue vez corp⁹ et verus sanguis xp̄i: sicut declaratū fuit supra xxiij. argumēto. consideration⁹ q̄te huius tercij. Sz q̄ argumentū iudei videt fundari sup verbo dñi dicētis ad discipulos suos q̄ de hac doctrina scādalizari videbant. verba q̄ ego locut⁹ sum vobis spūs t vita sunt. Dico q̄ p hoc non dedit intelligere q̄ vera caro sua in b sacramento manducanda nō traderet sicut putat iudeus. Sz quia nō tradit manducāda carnaliter. vt. s. sicut alij cibi carnales in sp̄ia specie dilacerata sumerēt. h̄ cōa q̄dam spūali mō sumit p̄ter p̄suetudinē alioz cibo rum carnaliū. verba sunt sancti Tho. in sūma ꝫ gētiles. ca. lxviij. Itē alij heretici sil̄es iudeis p̄dictis voluerūt dicere q̄ ista locutio: hoc est corp⁹ meū: fuit figuratiua. sic illa Jobis. xv. Ego sum vitis vera. h̄ istud est oīno ꝫ intentionem saluatoris. q: vt ait Aug. in li. lxxxiij. questionū. q̄stione. lxvij. solet circumstantia scripturarū illuminare scripturā. Nā ex p̄cedētibus vel ex sequentibus p̄t colligi an loquat figuraliter an non. Vñ cū xp̄s dicit. Ego sū vitis vera. statim subiunxit. t vos palmites. Sz p̄stat q̄ discipuli non erant palmites nāles h̄ tm̄ figuraliter. igitur loquebat figuratiue. Sz cū dicit Luc. xxij. hoc est corpus meū. statim subiunxit. q̄ p vobis tradet. Sz ista traditō nō erat figuratiua h̄ realis t vera. igit realiter t vere dictū est. b est corp⁹ meum. Ad illud āt q̄ iudeꝰ allegat ō pane suo asimo &c. t q̄ sic sufficeret xp̄ianis q̄ facerēt in memoriā xp̄i sui. Respondet mgr̄ Jobes cōuersus in li. de moribus legum. titulo. iij. ca. iiij. dicēs. Respōdebo tibi iuxta illud Prouer. xxvj. ca. Nūde stulto iuxta stulticiam suā ne sibi sapiens videat. Scias q̄ si xp̄ianī ponerēt dubia in miraculis factis i lege scī messie. sic faciūt sapientes iudeoz in miraculis factis in lege sua glosantes p noīa eḡoca t falsē vt extorqueant sensum textus legis. bñ possent glosare xp̄iani subtiliꝰ t melius. Sz scias q̄ omnes xp̄iani sapientes t cōtas simplicius credunt vniformiter miracula sue legis vr est rei veritas. t vt credit scā mater ecclesia. t credūt in b meriti gl̄am passi. iuxta illud Heb. xv. Credidit abrahaz deo t reputatū est ei ad iusticiā. Nam in b q̄ credūt simpliciter nihil hesitantes reputat eis ad iusticiam. Sequit. Liber ō lege credere nec dicta xp̄ibete licet intelligat non fieri posse naturali cursu. ḡa alia xp̄ibe melius intelligit q̄ alia alteri⁹ sapientis t profundo attingit t specialē spūalia q̄ sunt subtiliora nālibus. t si sic ē in aliis xp̄ibetis q̄ nec intelligūt singulariter t limitate ḡnto magis credere debem⁹ miracula ihesu xp̄i q̄ intelligit infinite omnia t p̄tia t p̄terita t futura qui est

vere ⁊ plectus deus ⁊ pfect⁹ homo. et sic credendo xpiani viuūt cū bonore. ⁊ sperant cū deo gloriari ppetuo ℔ ille Non est ḡ sile de memoria panis azimi iudeox ad panē azimū liberatiōis egypti. ⁊ de memoria hui⁹ altissimi sacramenti respectu passiōis xpi. qz in illo pane quē iudei manducāt nullū est miraculū. In hoc vero sacramento miraculose ⁊ute ⁊ box vex corpus ⁊ sanguis christi inuisibiliter ptinet: sic firmiter credimus ⁊ fideliter ꝓfitemur.

¶ Impossibile ē q̄ corp⁹ christi sit in sacramento altaris p miraculū cū ad oculū nō apparet.

Vndecimū impossibile est. Vos christiani dicitis in sacramēto altaris esse corpus ⁊ sanguinē xpi p miraculū ℔ pbo esse impossibile qz si ēt miraculū ad oculū appareret sicut qñ moyses conuertit virgā in serpē tem qz illō factū fuit euidēter ad oculū licet nescirent boies q̄liter factū fuerit Sic etiā de archa testamēti olim fuerunt maxima miracula nō solū sensibilia ℌ etiā publica ⁊ toti pplo patentia fiebant in tantū q̄ de taliū miraculorū fama infideles terrebant videntes ad oculum diuinā potentiā in reverentiam archē sui federis relucentē sic patz in diuisione aquax iordanis pplo israelitico p aridā trāseunte: ⁊ aq̄ ex vna p te intumescente ad instar mōtis: ⁊ ex altera vsq; ad mare mortuū fluente. donec sacerdotes cū archa altiū iordanis exiuerūt ⁊ facto iordanis redyt in cursum suum. Reges do amorreox ⁊ chananeox audiētes tam magnum et publicū miraculū terroze dei ita ꝓfusi fuerant q̄ non remansit in eis spūs q̄ hystoria plene habet Josue. iij. ⁊ iiij. c. ⁊ sic de pluribus aliis miraculis euidentissimis q̄ cā brevitatis obmitto enarrare. ⁊ tū in illa archa nec ꝓtinebat deus realiter nec xpus ℌ solū tabule lapidee ꝑcepta decalogi ꝓtinētes. ⁊ vrna manne quā de⁹ ꝑceperat reservari in testimonium generationib⁹ futuris. vt habet Exo. xvj. Silr ⁊ virga aaron q̄ floruit i domo leui. vt hī Nume. xvij. Si ḡ p archam ꝓdicta corpa inanimata tantū modo portantē q̄ntūcunq; sacra cēnt deus tam euidentia miracula ⁊ tā diuulgata ⁊ publica fecit in ipius reverētiam. multo ḡ fortius facere debuisset si vex eēt q̄ in vlo sacramēto altaris verus deus seu christus realiter ptineret qui sup oīa in infinitū asserimus q̄ est colendus ⁊ venerandus. Cum ḡ nihil tale ibidem ad oculū appareat. Sedē q̄ impossibile est ibi miraculū esse cū hoc sit ꝑ rationē miraculi. Sed istud iudaicum impossibile rūdet mgr Petrus burgensis ep̄s in suo dyalogo distinctione. iij. ca. v. dicens q̄ ad obstruendus os loquentiū inq̄ ꝓfiteare debemus q̄ miracula diuina q̄ ꝑ cursum nature a deo instituto diuina vtute fiunt se habent quantū ad cox primos fines in duplici differētia. Quedā eorum sunt a deo ordiata ad fidei approbationem sicut de ꝓmis signis seu miraculis q̄ deus fecit p moysen coram populo facta sunt ad fidē in eis confirmandā seu approbandā. vñ Exo. iiij. cū dixisset ⁊ fecit signa. s. ꝓdicta coram pplo sequit statim credidit pplus. Similiter ex divisione maris rubri ⁊ de egyptioꝝ submersione visa p populū israheliticum secutū est q̄ credidit pplo dño ⁊ moysi seruo eius. ca. xiiij. ⁊ sic de ꝑplurimis veteris testamenti miraculis q̄ a deo fuerūt ordinata vt fides eius in cordibus populi confirmaret seu cōfirmaretur Que q̄dem miracula oportuit eē manifesta cōiter toti populo. vñ Deute. vltimo ꝓmēdat moyses i signis ⁊ portentis q̄ divina auctoritate fecit coram vniuerso israel. Quedā do sunt diuina miracula que non ad fidem confirmandā

seu corroborandum a deo facta sunt ꝙ potius vt credendo talia miracula q̄ occulta sunt & oino abscondita fideles mereant. ꝙ et huiusmodi miracula ꝙ dispositi dei manifesta esse p sensum seu p naturalem cognitionem ꝙ occulta vt cor fideo meritoria esset. Que q̄dem miracula. s. occulta & abscondita ꝓcipue fuerunt in nouo testamēto In cuius typo fideo credentiū cōtrariabat ortum fuit vt est miraculū virginei partus & dōice resurrectionis. Que q̄dem miracula p fidem solū ꝓprie cognoscunt & cor occultatio a quacunq; nra ꝓnitione naturali nostr̄ meritū efficit vel auget. Unde de resurrectione dñi legitur Iohis. xx. ca. Beati qui non viderunt & crediderūt. Et de isto mō miraculor. s. occulto p tenendū est eē sacramentū altaris, non esse hoc sacramentum fuit institutum ad hoc vt sacramento viso populus crederet. ꝙ vt credendo veritatem huius sacramenti meritorio ꝓficeret. Ois Aug. de hoc sacramēto dicit. Crede & manducasti. Et ideo q̄n ta miracula in hoc sacramento contenta. que maxima sunt occultiora sunt & nec ab intus vel ab extra visibiliter circa ipm sacramentum vlla miracula apparent tantum in nobis auget meritū Unde nullus inconueniens sequit nec admiratōe dignum ex hoc q̄ publica seu visibilia miracula non fiant cōmuniter circa hoc sacramentū sicut olim consueuerūt fieri circa archam testamenti dei. put allegat iude⁹ da tibi miracula ordinabant ad fidelium fidem confirmandam seu causandā vt dictū est. et q̄nq; ad vtcuendū infidelib⁹ terrorē. Hic ꝺ querunt miracula ad meritus credentiū augendū. q̄ quidē meritū quacunq; vt falsē diminuerēt si talia signa visibilia apparerēt. Dicit. Scūs Tho. Do dicit i suma 3 gentes li. iij. c. lxij. q̄ ro ꝓt assignari qre corpus xpi occultat accidentibus in sacramento q̄tum ad fidē q̄ est de inuisibilibus et eius meritū qō circa hoc sacramentū tanto maius est quāto inuisibilib⁹ agitur corpore xpi sub panis accidētibus occultato & ꝓpter ꝓmodiorē & honestiorem vsum huius sacramenti esset eis horror sumentib⁹ & abhominationi videntibus. f. si corpus xpi in sua specie a fidelibus sumeret. nō sub specie panis & vini q̄bus cōius vsus hoies ad esum & potum corpus xpi ꝓpter mā ducandum & sanguis potādus nec etiam est negandū quin aliq̄n in sacrāmento altaris appareat forma pueri vel carro vel sanguis q̄ sunt signa visibilia. Sūt in nonnullis historialib⁹ antiq̄s libris legit. Hēc talia nō dicunt facta fuisse sic cōiter & publice sicut miracula allegata. & miracula que fecit xps & quo ꝓdicabat & miracula que fecerūt apostoli & alij sancti i primitiua ecclesia Et ideo talia miracula q̄ sic aliquādo accidunt circa sacramentū nō videtur apud ecclesiā vniuersalem solennisari q̄ forte priuatim in aliq̄bus particularibus ecclesijs. q̄ nō fiūt nisi raro quo ad certas ꝑsonas quib⁹ deus qui vniuersa meritū cognitiōes intelligit singulari mō singul ꝓuidet sm dictamen diuine sapie. a q̄bus nō ē trahenda ꝓsequētia in vniuersale. Ois dicit mgr Iohes ꝓuerius in li. de ꝓcordia legū. ti. iij. ca. iiij. Sepe diuina gra apparuit ad oculū multor̄ hoim & mulier̄ qui respiciendo in illā hostiā cōsecratam. aliq̄e ꝑsone viderūt ocularit vnū pulcerrimū vltra modū. & ame⁹ q̄ erat valde ifar⁹ i lege dixit mihi q̄ i domo fratr̄ minor̄ i valle oleti cū respiceret a casu illā hostiā ꝓsecratā vidit vt ꝓdicit illū puer pulcerrimū vltra modū. & ꝺ fuit illis q̄bus publicetur nimiū & famosum & idem accidit ꝙdā mee et interrogauit alias mu-

lieres si hoc videbant. Respondentur non t prona cecidit in terra virib⁹ destituta ,put legit de manue Judicum xiij.ca. Morte moriemur q: vidimus dñm. t est quasi sile ō sole q licet luceat sup mūdū debilitat th visum. hec ille. Vt cōiter igit in ꝫ admirabili sacramento non videt miraculū. ꝫ vt dicit btūs Greg. in omelia paschali. Aliud est qō cernit t aliud qō credit. illō qō cernit est species panis in hostia et species vini in calice. Hz id qō credit est veritas carnis t sanguinis christi. Item isti iudei inciderūt in errorē illorū qui nihil credūt nisi qō vident. Si ergo nō fuisti rome nō credas q ē in mūdo roma. t si non vidisti cete non credas q in mari est talis piscis magnus t si nescis loqui grece nō credas q in mundo grecis. t si non vidisti embrionem in ventre matris quousq; natus fuit non credas q fuit in ventre mris. Et q: tu non vidisti aiam intrantē nec exeuntē in corpe humano non credas q homo habeat aniam. Nunq; vidisti aerem nō credas esse aerē. Nunq; vidisti vocem ꝫ non credas q est vox. que oia ante nō dico solū errorio ꝫ q; magne fatuitatis sunt manifestū est. licet ꝫ non videam⁹ ad oculū vez corp⁹ xpi: ꝫ accidentia illa sub quib⁹ latet nō debem⁹ negare ibi veraciter esse psertim miraculose vt dictū est.

Impossibile est q corpus cristi incipiat esse i altari quia nec per motū localem nec per conuersationem alteri⁹ in ipsuz.

Vodecimū impossibile ē. Vos christiani asseritis q vez corp⁹ xpi esse incipiat in altari hoc videtur impossibile q aliqd incipit esse vbi prius nō fuit dupliciter vel p motum localē. vel p uersionē alterius i ꝯm. vt ptz in igne q alicubi cē incipit vel q: ibi de nouo accēdit. vel q: ibi de nouo apponat. Manifestū est ān vez corpus xpi nō sp i altari fuisse. q: vos xpiani asseritis xpm in suo corpe ascēdisse in celū videt etiā impossibile dici q aliqd ḃ de nouo ꝓuenat i n corp⁹ xpi. q: nihil videt ꝓueni in ꝑsistens. cum id in qō aliud ꝓuenit p hmōi ꝓuersionem esse incipiat. Manifestū est autē corp⁹ xpi ꝑstitisse vtputa i vtero marie ꝓceptum. nō igit videt cē possibile q in altari de nouo esse incipiat p conuersionē alteri⁹ in ipm. silr nec p mutationē loci. qa oē qō localiter mouet sic incipit esse in vno loco q desinit cē in alio in q prius fuit. Ponebat ꝫ dicere q cū xps incipit esse in hoc altari in quo sacramentū pgit desinat esse in celo quo ascēdendo ꝓuenerat. Amplius nullus mot⁹ localis terminat si mul ad duo loca. Manifestū est autē hoc sacramentū silr in diuersis altaribus celebrari. ꝫ impossibile ē q p motum localem corpus xpi ibi esse incipiat. Respōdet scūs t ho. in summa cōtra gentiles li. iiij. ca. lxiij. dicēs q licet diuina virtus sublimi⁹ t secrett⁹ in hoc sacramento operetur ꝫ ab hoīe pquiri possit. ne rō doctrina ecclesie circa hoc sacramentū ab infidelib⁹ impossibilis videat conandū est ad ḃ vt eis impossibilitas excludat. Cōsiderare ꝫ oportet p quē modū vez xpi corpus cē sub hoc sacramento incipiat. Impossibile est ān q hoc fiat p motū localē corpis xpi. tum quia sequeret q in celo cē desineret qcunq; agit hoc sacramentū. tum q: non posset silr hoc sacramentū agi nisi in vno loco cum vnus motus localis non nisi ad vnū terminū terminantur. cum etiā q: mot⁹ localis instāt aneus esse non pt ꝫ tpe indiget. Consecratio aūt pficitur in vltimo instanti plationis verboz. Relinquit ꝫ dicendum q vez corpus christi esse incipiat

in hoc sacramento p hoc q substantia panis cõuertit in sbam corpis xpi .et sba vini in sbam sanguinis eius. licet hoc sit benedictũ t p hoc possit satisfie ri tu deo t cuilibet infideli nõ pterquã. Aliter tñ ꝓpter instantias q̃ fieri pñt de motu locali dicendũ est ꝑm Scotũ in .iij. distinct. xiij. questione .j. t sequit cũ Franciscus d maronis in suo ẽrto. distinctiõis .questi .j. q necessario est ibi aliqua mutatio localis: qz impossibile est q̃ fiat trãsitus de cõtradictorio i cõtradictoriũ sine aliqua mutatione fctã in aliquo extremoꝝ. Sed hic corpus xpi transit de non pfite ad esse pfite. ergo necessario ẽ ibi aliqua mutatio. Dicũt ergo isti doctores q ibi ẽ aliq̃ mutatio qua corpus xpi accipit respectum pfitialitatis ad locũ hostie facta trãsubstantiatione. Ad cui⁹ euidẽtiam notat doctor subtilis ibidẽ q q̃ corpus mouẽs localiter t expellit aliud sunt quatuor mutatiões t octo termini. t illaꝝ mutationũ due sunt deperditiue. t due acquisitiue. sicut cũ nauis mouet ꝺ loco ad locũ aliquod corpus expellit et illud expulsum habet quatuor terminos: qz amittit vnũ vbi t priuationem eius acquirit: t a priuatiõe alteri⁹ vadit ad ipm. ꝯ si corpus moueret de loco t aliud non expelleret essent in eo due mutatiões t quatuor termini. vñ esset ibi vna deperditiua prioris vbi. t alia acquisitiua noui vbi. sicut q̃ aqua frigida fit calida. t de frigido fit nõ frigidũ t de nõ calido fit calidũ. Sed si corpus nõ motũ de loco suo acqͤreret nouũ vbi t respectũ extrinsecũ aduenientẽ ad aliud corpus tunc esset in eo vna mutatio acquisitiua a priuatione illi⁹ vbi ad habitionẽ. t talis mutatio est in corpore christi de nouo hic existẽte necessario. quia sicut dictũ est impossibile est fieri transitũ de cõtradictorio ad contradictoriũ sine aliqua mutatione

Et nota q̃ simplex presentia corporis xpi ꝓprie nõ est vbi cũ non sit hic localiter ꝯ sacramẽtaliter. ꝯ reducek ad genus vbi. Tũc ad ꝓpositũ corpus xpi i celo habet priuationẽ isti⁹ vbi in altari t ita nõ est ibi mutatio deperditiua ꝯ acquisitiua. qz solũ est acquisitio presentialitatis quã nõ habebat. Sic ẽ xpus sine deperditione vbi prioris in celo acq̃rit nouũ vbi in altari. ℟ Resoluẽdo ergo hanc materiã dico q̃ motus siue motio localis est duplex. quedam deperditiua t quedã acquisitiua. sicut quando quio mouek de vno loco ad alium aliq̃d deperditur t aliquid acquirit. Talis ẽs primo ordine nature mouek ab habitu in priuationẽ. puta ab vbi qõ prius habebat ad vbi qõ prius nõ habebat. t hec mutatio dicit deperditiua termini a quo t dicit acquisitiua termini ad quẽ. Nunc aũt hec due mutationes licet cõcurrant simul in omni motu locali: cõtinuo tñ distincte sũt t vna potest absolui ab alia sicut acquisitiua a deperditiua. sic q̃ aliquid acquirat nouũ locũ nõ dimittendo priorẽ. t sic est in ꝓposito. qz sicut dictũ est corpus xpi abiꝯ hoc q̃ dimittat ꝓpriũ vbi qõ habet in celo acquirit nouũ vbi in sacramento. t ideo ẽ hic mutatio localis nõ deperditiua ꝯ acquisitiua. t sic ꝑz responsio ad primũ punctũ ꝺ motu locali. qz corpus xpi incipit ibi esse q̃ motũ siue q̃ mutationẽ localẽ nõ deperditiuaꝝ ꝯ acquisitiuã. t sic nõ oportet q̃ dimittat primũ vbi cũ acquirit secũdũ. Nec etiã est censendũ q̃ cũ corpus xpi incipit esse in altari q̃ accipiat esse simpliciter ꝯ accipit eẽ sacramẽtale qõ eẽ fin predictos doctores nihil aliud ẽ ꝯ ordo corpis christi ad substantiaꝝ panis quem ordinẽ habet vbicũq̃ fit transubstantiatio. Ad alterũ ꝺo punctus sez ꝯ est ibi corpus christi ꝙ cõuersionem alterius in ipm hoc concesso nullum se

quik impossibile. Et eam argnis q̄ immo sequik impossibile. quia impossibile est q̄ aliquid pueniat in pexistēs. Respondet q̄ falsus est: q̄r in nutrimento naturali videmus oppositū. q̄ ibi cib⁹ cōuertik in cibatū pexistens in suppositū. Et ideo non debet mirari iudeus si in xpōsito virtute diuina fiat cōuersio in pexistens. qō vt plan⁹ videak notat supra Thomas in sūma contra gentiles q̄ supra q̄ pdicta cōuersio panis in corpus xpi alterius modi est ab oībus cōuersionibus naturalibus. Nam in qualibet ꝓuersione naturali manet subiectū in q̄ succedit sibi diuerse forme vel accidētales. sicut cū albū in nigrū cōuertik vel substātiales: sicut cuz aer in ignē. vnō cōuersiones formales noiank. in cōuersione predicta subiectū transit in subiectū et accidentia manent. vnde hec cōuersio substantialis vocak. q̄ aūt subiectū cōuertik in subiectū natura facere nō potest. Omis em nature opatio materiā psupponit per quā et sba individuak. vnde natura facere nō potest q̄ hec sba fiet illa sicut q̄ hic digitus fiat ille digitus. Sed materia subiecta est virtuti diuine cū p ipm pduczk in esse. vnde diuina virtute fieri potest vt hec individua sbaz illaz pexistentē cōuertak sicut em virtute naturalis agētis cui⁹ opatio se extēdit tantū ad imutationē formet existentia sb̄lecti suppositi hoc totū in illud totuz cōuertik fm variationē speciei et forme vtpote būc aerem in būc ignē generatū ita virtute diuina q̄ materiā nō presupponit. q̄ eam pduxit: et tū hec materia cōuertik in illam et p cōsequēs hoc individuū in illud. Individuatōis ei principiū materia est. Sicut forma est principiū speciei. Vnde aūt manifestū est q̄ in conuersione predicta panis in corpus xpi nō est aliquod subiectū cō mune ꝓmanēs post cōuersionem cuz trāsmutatio fiat fm primū subiectum q̄ō est individuatōis principiū necesse ē tamē idē manere vt verū sit q̄ō dicik hoc est corpus meū. Quecdaz verba sunt hui⁹ cōuersiōis significatiua et factiua. et q̄r sba panis non manet nec aliqua prior materia vt ostsum est. necesse est dicere q̄ maneat id quod ē pter sbam panis. Omōi aūt est accidēs panis. Remanēt igit accidentia panis etiā post cōuersionē predictam. Inter accidēria vo quidā ordo considerāda est. Nam inter oia accidētia ꝓpinqui⁹ inheret sbe q̄titatis ꝓmēsiua. deinde qualitates. in sba recipiunk q̄titate mediante: sicut color mediante superficie. vnde et p diuisionē q̄titatis p accidens diuidunk. Posterius aūt qualitates sunt actionū et passionū principia et relationū q̄rundā: vt sūt pater et filius dñs et seruus: et alia hmōi. Quedaz vo relationes imediate ad q̄titates consecunk vt maius et minus duplū et dimidiū et simlia. Sic igit accidētia panis post cōuersionē predictā remanere ponendū ē vt sola q̄titas dimensiua sine subiecto subsistat: et in ipa qualitates fundenk sicut in subiecto et per consequens actiones, passiones et relatiōes. Accidit igit in hac conuersione contrariū ei q̄ō in naturalibus cōuersionibus accidere ꝓlet in q̄bus substantia manet vt mutatōis subiectū. Accidentia vo variank. Hic aūt ecōuersio accidens manet et sba transit. Omōi ei cōuersio nō potest dici motus ꝓpie sic a naturali cōsiderak vt subiectū requirit q̄ est quedā sba et successio sicut in creatiōe est successio esse et nō esse. Hec igit est vna ratio quare accidēs panis remanere oportet vt inueniat aliq̄ō manēs in pdicta cōuersione. Est aūt et ꝓpter aliud necessariū. si em sba panis i corpus xpi cōuerterek et panis accidētia transirēt nō sequerek q̄ corpus xpi

fm suam sbam esset vbi prius fuit panis qz nulla relinqueret habitudo corporis xpi ad locū predictū. Sed cū q̄titas panis dimēsiua remanet post cōuersionē p quā panis hūc locum sortie bat sba panis in corpus cristi. mutata fit sub q̄titate dimēsiua pais & p consequens locū panis quodāmodo sortit mediātibus tñ dimensionibus panis. Hec thomas. Ptz ergo qm nō est ipossibile diuine vrtuti panem transbari in pexistens corpus xpi. nec habet mutatio sititudinē in naturalibus mutationibus. ꝫ est alteratōni q̄si contraria. qz vna sba hic mutat in aliā & manent accidentia. ꝫ in alteratiōe est ecōuerso. qz ibi mutant accidentia & maner eadem sba. vt ptz in corpalibus qñ de albo fit nigrū. & in spūalibus qñ ō iusto fit impius. vel de ignorante fit sciens. Vt ergo tu iudex de iniusto efficiaris pi⁹. de ignorante sciens. crede verū corp⁹ xpi in ope esse in altari nō simpliciter ꝫ sacramētaliter. crede qō cū acquirit vbi sacramentale nō reliquit vbi celeste. crede sine mutatione locali depditiua pōs fieri in altari. & crede sbam panis i verū xpi pexistens transubstātiari. crede a deo oia possibilia fieri inqt Aug. & nihil tibi videbit impossibile. vnde dicit Lu. j. Non erit impossibile apud deum omne verbū.

¶ Qō corpus xpi sit integrum & qd caro & sanguis maneant i locis separatis sub speciebus panis & vini.

Terciūdecimū impossibile est. Vos xpiani dicitis qd xpūs vester est integer sub specieb⁹ panis & vini in sacramēto hoc pbo ipossibile: qz nunq̄ pres alicui⁹ in diuersis locis cōtineri ipo integro pmanente. Manifestū est aūt in hoc sacramento seorsum esse panē & vinū in locis separatis. Si igit caro xpi sit sub specie pais et sanguis sub specie vini. videt sequi qd xpūs nō remaneat integer: ꝫ semp cū hoc sacramentū agit eius sanguis ab eius corpe separaret. Ad istud argumentū ptz solutio ex dictis que dicta sunt in p̄cedēti solutōne. Dictū est aūt qd locus in quo agit hoc sacramentus attribuit corpori xpi rōne dimēsionus panis remanentiū post cōuersionē sistantie panis in corpus xpi. Saēm ō igit ea que xpi sunt necesse est esse i loco p̄dicto fm qd exigit ratio cōuersiōis predicte. Considerandus est ergo i hoc sacramento aliquid esse ex vi cōuersionis p̄dicte. Aliqd aūt ex naturali concomitantia. Ex vi quidē cōuersionis ē in hoc sacramento illud ad qō directe cōuersio terminat sicut sub speciebus panis corpis xpi in qō sba panis conuertit vt p verba consecratōnis ptz cū dicit Hoc est corpus meū. Et similit sub speciebus vini est xpi sanguis. vnde dicit Hic est calix sanguis mei ⁊c. Sed ex naturali cōcomitantia sūt ibi oia alia ad que cōuersio nō terminat. ꝫ tñ ei in quod terminat sunt realit cōiuncta. Manifestum est eñ qd cōuersio panis nō terminat in diuinitate cristi. nec c in eius aiam: ꝫ tñ sub specie pais est aia xpi & eius diuinitas ꝓpter vnionē vtriusq̄ ad corpus xpi. Si vo i triduo mortis xpi hoc sacrm celebratus fuisset nō fuisset sub spē panis aia xpi: qz realiter nō erat corpi eius vnita. Et sic sub specie panis nō fuisset sanguis nec sub specie vini fuisset corpus xpi separationez vtriusq̄ in morte. Nunc aūt qz corpus xpi in sua natura nō est sine sanguine sub vtraq̄ spē ponit corpus & sāguis ꝫ sub spē pais ponit corpus ex vi cōuersionis. Sanguis autē ex naturali cōcomitantia. Sub specie autem vini econuerso verba sunt sancti Thome libro quo supra capitulo lxij. Et sic patet solutio ad argumentum qd licz separate sint species panis et

vnj.tamen corpus xpi integer est sub vtraq; specie. Sed forte dicet iudeus si ergo sub specie panis ē totus xpus. ita q est ibi corpus ⁊ sanguis vrtu dixisti.frustra ḡ iterū sub specie vini integer reperit ꝺ hoc respondet Nicolaus de lyra sup verbo Cenantibus autē illis Math.xxvj.dicens q sub duplici specie institutū est hoc sacramentum scz panis ⁊ vini.quia panis cōuertit in corpus xpi ⁊ vinū in sanguinez.⁊ iste cōuersiones sunt sepatim :q; sanguis xpi fuit sepatus a corpe vel carne i passione. Hoc aūt sacramentū institutū ē ꝙsi quoꝺā memoriale illius passiois ⁊ ideo consecratio carnis ⁊ sanguinis fit sub speciebus distinctis. Considerā dum tñ q sub vtraq; specie ē totꝰ xpus q; sub specie panis ē totū corpus ex vi cōuersionis vel sacramenti. Sanguis aūt ⁊ alia ⁊ diuinitas sunt ibi ex concomitantia naturali. Similiter sub specie vini sanguis ex vi sacramēti.cetera ꝺo ex cōcomitantia.hec ibi. Patet ergo q ꝛz sub specie panis sit caro ⁊ sanguis xpi nō frustra sepatim sub specie vini ē sanguis ⁊ corpus cuz hoc fiat in memoriam passionis xpi in qua fuit sanguis a corpe sepatus.

Qꝺ corpus cristi in tam parua hostia contineatur cū maꝰ in minori non capiatur.

Quartū decimū impossibile est. aiit iudeus. Dco xpiani dicitz q in illa parua hostia corpus xpi continet ꝺ ꝓbo impossibile eē.qa impossibile ē q maius corpus in loco minoris includat. Manifestū est autē q verū corpus xpi est maioris ꝙntitatis ḡ panis q̄ in altari ofꝛt. Igit impossibile videt q verū corpus xpi totum ⁊ integrū sit vbi videt eē panis. Si autē ibi nō est totū ꝛ aliqua pars eius redibit inconueniēs supradictū q sz cū hoc sacramentū agit corpus christi p̄ pres discrepat. Ad istud argumentuz qꝺ tangit inequalitatē corporis xpi ad locū panis dupliciter respōdet. Primo excludendo impossibilitatē. Secūdo applicando similitudines. Circa primuz dicit q substātia panis directe cōuertit in substantiā corpis xpi. Dimēsiones aūt corpis xpi sut in hoc sacramēto ex naturali cōcomitantia.nō aūt ex vi cōuersionis cū dimensiones panis remaneant. Sic igit corpus xpi nō cōparat ad hunc locū mediātibus dimēsionibus ꝓprijs vt eis oporteat adeq̄ri locū.ꝛ mediātibus dimēsionibꝰ panis quibus remanētibꝰ locus adequatur. Hec thomas vbi supra. Quō aūt pōt esse dimēsiones corpis xpi cuz dimēsionibus hostie.vnus alius doctor sic declarat. Quz cū ibi prius erat substā panis ⁊ facta sit substātia corpis christi.sicut cū dimēsionibꝰ panis vel erat substātia panis ante cōuersionē factaz sic cōuersione facta simul cū eisdez dimēsionibus erit substa corpis xpi. Ꝟursū q; dimensiones corpis christi ꝓprium subiectū nō deserunt ⁊ oportet dimensiones esse vbi ⁊ ipm corpus. Ideo ex quo ipm corpus ē simul cū dimēsiōibꝰ panis.oportet dimēsiones corpis xpi esse cū dimensionibus panis.ꝛ quō ꝺ posset esse ē videre difficile. Arguit ēm Phus.iiij.phicox.cōtra ponētes vacuū ⁊ dicētes locū esse dimensiones separatas.q; si in hmōi dimēsiōibꝰ reciperet corpꝰ ꝓtingeret duo corpa sil posse eē stere qꝺ bz ꝓ impossibili.tota igit cā q̄re duo corpa nō pōt sil esse ē resistētia dimensionū. Sciendū igit q sicut calor ⁊ alie qualitates actiue duplicē habēt cōpatōez sic dimēsiōes.calor aūt bz vnā cōpatōez ad subiectū fm quā dat sibi eē calidū ⁊ aliā ad obiectū fm quā ē rō calefaciendi ita etiam ꝙntitas ꝓut comparat ad subiectū dat esse ꝙntum.

put aūt compak ad ẽntatē aliam dat sibi resistere ⁊ esse locale. Sicut ergo calor pōt dare esse calidū ⁊ non calefacere.puta si deus ꝑseruet cuz in esse et suspēderet agere sicut fecit de igne in fornace puerorū:⁊ sic aliqđ potest esse calidū absq; hoc qō calefaciat.sic ⁊ dimēsiones poterūt dare esse ẽntū absq; eo q alijs dimēsiōibus resistāt.qō ptz Naz cū ẽntitas sit rō quare ẽtum resistat ẽnto.ideo oportet vnū ẽntuz alteri ẽnto compare mediāte ẽntitate:⁊ ẽntitatē esse mediū inter corpus qō resistit ⁊ corpus cui fit resistentia.ꝙ sublata illa mediatōne scz q corpus sit alicubi nō mediāt ẽntitate certuz est q sibi aliud corpꝰ siue alia dimēsio nō resistet. Nā cuz tota causa resistētie sit: qz compak ad ipm mediāte ẽntitate sublata causa tam nō resistet. Per hoc etiā posset eni am solui instātie de transitu corpis cristi q corpus virginis ipo manēte clauso.⁊ etiā de penetratōne celoꝝ qū ascēdit in celū. Cū igit in sacrameto corpꝰ xpi nō comparet dimēsiōibus mediā te ẽntitate:ꝙ magis ẽntitas mediāte substantia cū substātia causa resistētie nō sit. Ideo sicut nō est contra rōnez substantie simul cū dimēsionibus esse.sic nō est contra rōnē dimēsionū corporz xpi mediāte substātia esse simul cū dimēsiōibus panis. Et sic ptz q non est impossibile dimēsiōes corpis xpi cū dimēsionibus panis esse:cū ibi sint mediante substātia que simul pōt cum dimēsionibus esse. Aliter soluit predi ctū ipossibile doctor subtilis i.iij.suo. Dicit eñ q est duplex ordo scz ordo p tiū in toto ⁊ ordo partiū i loco. Ordo aūt ptiū i toto ē ꝓpa ẽntitatis nō ꝓpte cū sit respectus ꝙ aliq mō accedens ad oriam et⁹ essentialē. Ordo aūt partiuz in loco est de genere situs:⁊ ab isto respectu siue ordine partiū i loco potest absolui. Ordo eñ partiū in toto est prior ordine ptiū in loco. Prius aūt pōt absolui a posteriori sibi accidentaliter ꝓiuncto .Cū ergo ordo ptiū in loco accidentaliter cōiungak ordini ptiū in toto.igit corpus xpi in eucharistia habebit ordinē ptiū in toto absq; illo respectu q est ordo ptiū in loco. Adducunk scdo sūtum dines alique cōtra iudeos⁊ infideles.Et ꝓmo aug⁹.in lib.de ẽntitate aie ꝓbat aiam maiorē esse q corpus:qz totā mūdi magnitudinē infra se cogitari potest ⁊ infra se cōtinere et sicut aia cū sit maior corpe tota est ifra corpus.modo constat corpus xpi cuz sit maius hostia totū est infra eam nō coartatū ꝙ ita magnū ⁊ pfectū sicut in celo continet. Item in parua oculi pupilla maximi mōtes cōtinent ꝙ species suas.cur ergo nō sic corpus xpi in parua hostia. Item videmus in paruo speculo solis ⁊ lune maximarūq; rerū diuersitates. Item intellectus hois ꝓpius est ⁊ tū in ipso magna celestium ⁊ terrestriū sapientia ⁊ scientia continet. Quid ergo impossibile putas xpm q est dei sapiētia increata sub parua forma hostie inueniri. nunquid video in paruo lapide ꝓcioso magnas ⁊ mīras virtutes.nōne video in parua corpore principis magnā potentiā:⁊ in parua corpe pape magnā auctoritatē. Quid ergo impossibile est xpo in parua hostia latere.nunquid sub paruis signis magna signata cōprehendunk. Nōne vides quō in hac parua dictione deus tota trinitas cōtinet.scz pater ⁊ filius⁊ spūsancrus.ẽtomagis sub parua hostia potest scipm xpus ꝛcludere si vult imo q ampli⁹ est videmus q sub hac ꝓua dictione ⁊ sub ꝫ parua signo omē duarū ꝫbaz ⁊ ẽntuoꝝ ꝫaz cōtinet omia creatura.celū ⁊ oia celestia.infernus⁊ oia infernalia ⁊ breuiter omia creata. Quid igit impossibile q in vna hostia comprehendak totus christus cum in

tam parua dictione cõprehendak totꝰ mũdus.qm igit hec in creaturꝛ credũt iudei erubescant similia fieri in creatore.Iꝫ suptadicta nõ inducũt oimodam sitrudinẽ:sunt tñ aliqualis cõformitates ꝙ deuoto aio ꝓsiderate miraz delectationẽ adducũt in aio cõtẽplãtis.

Qõ vnicũ corpus xpi sit simꝫ in diuersis altaribus cũ nõ possit vnũ corpus simul esse in diuersis locis.

Decimũ impossibile est vos christiani dicitis aiꝫ iudeus q̃ xps vester sꝫ est ꝛ pluribꝰ altaribus vbiꝫ misse celebrant hoc videtur impossibile.qz impossibile est vnũ corpus in pluribus locis existere Manifestũ est aũt hoc sacramentũ in pluribus locis celebrari. Impossibile igit videtꝫ corpus xpi in hoc sacramento veraciter cõtineat nisi forte quis dicat q̃ fm aliquã ꝓticulã est hic:ꝛ fm alias alibi.ad qõ iterũ sequit q̃ ꝙ celebratio nẽ huiꝰ sacramẽti corpus xpi diuidak ꝛ ptes cũ tñ nec ẽtitas corꝑis xpi sufficere videak ad tot ꝓticulas ex eo dividendas in quot locis hoc sacramentũ agit.Ex his que dicta sunt suptus ꝓz solutio ad hoc qõ obiicit de pluralitate locoꝝ q̃ corpus xpi ꝙ suas dimensiones existit tñ in vno loco.sed mediãtibus dimẽsionibus panis in ipm trãeuntis est in tot locis in quot hmõi cõuersio fuerit celebrata.nõ quidẽ diuisum ꝙ ptes ꝫ integrũ in vnoquoq̃.nã quilibet panis cõsecratus in integruz corpus xpi conuenit. Hec est solutio thome vbi supra. Alij vo soluentes dixerunt q̃ nõ est inconueniens q̃ vnum corpus sit in diuersis locis si in vno ẽ ꝙ se ꝛ in alijs ꝙ accidens.sic aũt est i ꝓposito qz corpus xpi est in celo fm ꝓprias dimensiones:ꝛ sic ꝙ se. In sacramento aũt ꝙ dimẽsiones alicuias scz ꝙ panis:ꝛ sic ꝙ accidẽs ꝫ isti difficultatẽ nõ euadunt. Diceret em iudeus ꝛ ꝙ se ꝛ ꝙ accidens esse impossibile idem corpus esse in diuersis locis. ꝓpter ꝺ ostẽdo q̃ corpus xpi potest esse simul i diuersis locis.sic oñe corpus qõ est alicubi rõne substantie nõ rõne ẽtitatis. potest esse ỹ pluribus locis simul.sed corpus xpi est sub dimẽsionibus panis rõne substantie nõ rõne ẽtitatis.ergo potest esse in pluribus locis simꝫ Maioꝛ ꝑbat q: qõ non est in loco ꝙ ẽtitatem nõ diffinit nec determinat sibi locũ.ꝫ qõ non determinat sibi locuz põt esse in pluribus locis:ergo qõ non est in loco ꝙ ẽtitatẽ potest esse in pluribꝰ locis simul. Ad maiorẽ euidentiã istiꝰ ꝓsilogismi. Notandũ q̃ diffiniri ẽ idẽ q̃ finiriꝫ sine terminari. ꝓpter qõ ꝓbus v. metaꝓb. vocat diffinitionẽ terminũ qz i ea ponunt rei principia inter que velut inter primos terminos ꝛ inter ꝙ primos fines res diffinita cõcludit. Hec aũt diffinitio sive determinatio est duplex.vna que respicit rem vt est substãtia.alia que respicit eam vt est ẽta. Nã quelibet res creata sive sit corꝑalis sive spũalis inq̃tum est substantia finit sic q̃ determinat ad certũ genus ꝛ ad certam speciẽ,ꝛ ad certũ individuationis modũ ꝛ ideo solus deus.qz est substantie infinite nõ determinat ad genꝰ neq̃ ad speciẽ.nec ꝙ se nec ꝙ accidens, nec etiã ad modũ individuatõis.cum ipe sit singularitas quedã formaliter, Res aũt ẽta sicut ꝙ hmõi ẽtitatez respicit aliã sic competit sibi determinatio loci. Non em res creata determinat ad locũ sive diffinit loco inq̃tũ ẽ substantia.qz substãtie vt sba est nõ debet locus.qz inq̃tũ substãtia nõ potest cõmesurari vltime superficiei continẽtis. Et ideo si diffinit loco hoc est rõne ẽtitatis.ꝛ ideo cũ duplex sit ẽtitas scz molis ꝛ ynitis sic nõ diffinit locũ sibi corꝑa

lis nisi p ẽtitatẽ molio. ita fm aliquos nõ diffinitur sibi vbi spũalis nisi p ẽtitatẽ vtuꝫ. itaq; dicũt qvbi intelligẽtie opank ibi esse dicunk nec sũt in loco nisi dũ opank qõ verũ sit verũ nihil ad ꝓpositũ. Vtrũ igit ad ꝓpositũ ptz qꝫ corpus qõ est alicubi nõ p ẽtitatẽ nõ diffinit sibi locũ illũ. si ergo est alicubi solũ rõne substãtie. ẽtitas aũt ibidẽ existens ꝓpter naturalẽ ordinẽ quem ad substantiã habet ei cõperit finitas que sequik naturã substanne. Nõ aũt finitas que sequik ẽtitatẽ: put p ẽtitatez ad alia compat. Et ideo qꝫ ex vi sacramenti corpus xpi est in altari rõne sbe solũ nõ rõne ẽtitatis nisi ex cõsequẽti vt scz habet naturalẽ ordinẽ ad sbam. Ideo ibi sibi cõperit finitas rõne generis t speciei t indiuidui. non aũt rõne localitatis cũ illa trñ cõperat corpibus rõne ẽtitatis. Et ideo cũ sibi non determiner locũ certuꝫ est qꝫ nõ est ita ibi ẽn posset esse alibi. Sic ergo patet maiorꝫ qꝫ oñe corpus qõ est alicubi nõ rõne ẽtitatis cũ nõ determinat sibi locũ illũ põt sil' esse alibi. Minor principalis est manifesta scz qꝫ corpus xpi ẽ in sacramẽto rõne sbe nõ rõne ẽtitatiꝫ qꝫ est ibi p trãsubstãtationẽ. Nũc aũt certũ est qꝫ ẽtitas panis nõ trãsubstãtiak in ẽtitatẽ corpis xpi cũ maneat in sacramẽto. ergo rõne transubstãtationis panis in substãtiã corpis xpi. Cuꝫ ergo sit ibi rõne illi⁹ in qõ substãtia panis trãsbak. Manifestũ ẽ qõ ẽ ibi rõne sbe. quare sequik qꝫ põt alibi eẽ rõe sue ẽtitatis scz in celo. Similitudines licet non oĩmode adducunk ex natura. Idem sol in diuersis locis scz in diuersis oculis cõtinek t videk hoc sinc sui diuisione. Idẽ ꝑbũ numero in diuersis auribus cõtinek t audik t idẽ son⁹. Occurrit ẽtiã ꝓtra istos infideles Hugo de sacramentis dicens qꝫ ideo isti dicunt corpus christi non posse esse simul in ꝑplurib⁹ locis: quia deus talẽ legem dedit corporibus. Cum ergo lator legis possit dispensare in lege multomagis deus potest dispẽsare in vniuerso. nec mirũ quia tunc sacerdos gerit ꝑsonã t vicem illius qui dixit et facta sunt. t sic qꝫ simul t semel est in diuersis altaribus hoc est ex potẽtia dei tatis cui vnitum est corpus illud t ex virtute verboꝝ xpi quilibet cõmilit virtutem conficiendi.

Impossibile est qꝫ caro xpi t sanguis sint sub speciebus panis t vini cũ sit impossibile duo corpa simꝫ esse in eodem loco: scz substantia panis t vini cuꝫ carne t sanguie xpi: cũ illa accidentia vt dicũt nõ sint p se: nec in aere. nec in carne t sanguine xpi sed subiectiue in substantia panis t vini.

Extũ decimum impossibile est. Nos xpiani dicitis qꝫ manifeste p⁹ ꝓsecratoꝝ in ꝺ facto sẽtiꝫ ois accñtia panis t vini. s. colorẽ. saporẽ. odorẽ. figurã. ẽtitatẽ t põd⁹. circa q̃ decipi si potestiꝫ. qꝫ sẽl⁹ circa ꝓpria sẽsibilia nõ decipit. Hmõi aũt accñtia i' corpe xpi eẽ nõ pñt sic in subiecto vt vos asseritis. Similiter aũt nec in aere adiacẽte. quia cum plurima eorum sint accidẽtia naturalia requirunt subiectũ determinate nature. non qualis est nature corporis humani vel aeris nec possũt p se subsistere cum accidentis esse sit hn esse. vij. metꝫ. Accidentia ẽn cum sint forme indiuiduari non possunt nisi p subiectum. Connumerantur ẽn ad cõnumerationem t indiuiduationem suorum subiectorum. Vnde remoto subiecto essent forme vniuersales. Hẽ inquitur igitur huiusmodi accidẽtia esse in suis determinatis ꝑsubiectis. scz

in substãtia panis ⁊ vini. Est ꝙ ibi substantia panis ⁊ vini ⁊ nõ substãtia corporis xpi. cuz impossibile videak duo corpa esse simul. Ad istud respõdek ꝙ nõ possumus negare accidẽtia panis ⁊ vini remanere: cũ sensus hoc infallibiliter demonstrat. nec bis accidẽtibꝰ corpus xpi aut sanguis afficik. qz hoc sine eiꝰ alteratõne esse non posset nec taliũ accidentiũ capax est. sitz aũt nec substantia aeris. Vnde relinquik ꝙ illa accidentia sint sine subiecto. tñ eo modo quo supra fuit declaratũ in duodecimo impossibili: vt scz sola quãtitas dimẽsiua sine subiecto subsistat. ⁊ ipa alijs accidentibus prebeat subiectũ. nec impossibile est ꝙ accidens diuina virtute subsistere posset sine subiecto. qz idem est iudicandum de ꝓductione rerũ: ⁊ de cõseruatõe earũ in esse. Diuina aũt virtus potest ꝓducere effectus quarũcunqz causaz sine ipsis causis secundis. sicut potuit formare bouem sine semine. ⁊ sanare febrem sine operãone nature qõ accidit ꝓpter infinitatẽ eius virtutis. ⁊ qz oibus causis secũdis largik virtutẽ agendi. vnde ⁊ effectus causarũ secundarũ potest cõseruare in esse sine causis secũdis. ⁊ ꝺ modo in hoc sacramẽto accidẽs cõseruat in esse subiata substãtia que ipsuz cõseruabat. qõ quidẽ dici potest de ꝙtitatibus dimẽsiuis. quas etiaz plato nici posuerũt ꝙ se subsistere. ꝓpter ꝺ ꝙ fm intellectũ sepank. Manifestuz ẽ aũt ꝙ plus põt deus in opando ꝙ intellectus i apprehendẽdo. Et licz de principio indiuiduationis sit inter doctores nõ parua difficultas. Verũtamen in ꝓposito me nõ intromitto. quia ꝺ nõ laboramus nisi ad excludendũ eã que a iudeis impossibilis reputantur Dicit ergo scꝰ Tho. in suma cõtra gentiles lib. iiij. ca. lxv. ꝙ ꝙtitas dimẽsiua habet hoc ꝓpriũ inter reliqua accidentia ꝙ ipa fm se indiuiduak. quod ideo est: qz positio que est ordo partiũ in toto in eiꝰ rõne includik. Esse em̃ ꝙtitas positionẽ habẽs. vbicũqz aũt itelligik diuersitas partiũ eiusdez speciei necesse est intelligi indiuiduationẽ. nã que sũt vniꝰ speciei nõ multiplicantur nisi fm indiuiduũ ⁊ inde est ꝙ nõ possũt apprehẽdi multe albedines nisi fm ꝙ sunt in diuersis subiectis possũt aũt apprehẽdi multe linee etiaz si fm se cõsiderẽt Diuersus em̃ situs qui ꝙ se linee inest. ad pluralitatẽ linearũ sufficiẽs est. Et qz sola ꝙtitas dimensiua de sua ratione habet vnde multiplicatio indiuiduorũ in eadez specie possit accidere. Prima radix huiꝰ multiplicationis ex dimensione esse videk. qz ⁊ in genere substantie multiplicatio fit fm diuisionẽ materie: que nec itelligi potest nisi fm ꝙ materia sub dimensionibus considerak. Nam remota ꝙtitate substantia ois indiuisibilis est vtz ꝙ pbm. j. pbicoꝝ. Manifestũ est aũt ꝙ i alijs generibus accidẽtiũ multiplicãtur indiuidua vniꝰ speciei ex ꝓte subiecti. ⁊ sic relinquik ꝙ cũ in hmõi sacramento ponamus dimẽsiones ꝙ se subsistere. ⁊ alia accidentia in eis sicut in subiecto fundari. nõ oportet nos dicere ꝙ accidentia hmõi indiuidnata nõ sint. Remanet em̃ in ipis dimensionibus indiuiduationis radix. Concedamus igit ꝙ sentiaꝰ supradicta accidẽtia ⁊ ꝙ illa nõ sunt in corpe xpi nec in aere nec in substãtia panis: qz non est. ꝙ est illa dimẽsiua ꝙtitas habens esse ꝙ se ꝙcyrare tercij modi. qõ est esse precisum ⁊ separatũ ab oĩ subiecto ⁊ reliqua accidẽtia in ꝓdicta ꝙtitate sunt vt i subiecto diuina virtute. Est em̃ cõis ꝓpositio apud oẽs scotizantes ꝙ pmũ indepẽdẽs põt terminare dependẽtiã cuiuslibet entitatis create ⁊ supplere vicem cuiuslibet determinãtis cum cõtineat

eminenter vices cuiuslibet causalitatis secundarie cause ergo dependentiã quã habet accñs ad subiectũ potest deus supplere ⁊ terminare. Itẽ deus potest qlibet prius distinctũ essentialiter a posteriori facere sine illo posteriori. Cũ ergo accidentia sint pria inherentia actuali ⁊ ab ea distincta eẽntialiter qz sunt in diuersis generibus: ergo deus poterit facere accidentia p se existere sic q nõ inhereb̃it actualit qcqd sit de inherentia aptitudinali: qz cum hec sit idẽ eẽntialiter cũ subiecto licet sit posterior ordine nature ab ea accidentia separi nõ possũt. Potest etiam dici sic̃ notat mgr Johãnes duersus i libro de concordia legũ ti. iij. ca. iiij. q accidentia p se remanere sine inherentia ad sbiectũ ipossibile ẽ i trãsmutatõi b̃ ⁊ mutatõib̃ nãlib̃. sed ista trãsubatio ẽ p miraculũ diuina ꝑte facta: ⁊ dicit q iudei cõcedũt aliud miraculũ in lege sua fiẽ buic sez q ifa men clausa ⁊ chamah que scripta erãt in tabulis legis erant per se sin ⁊ aliquo subiecto ⁊ iste lre figurate erãt ex vtraq parte ⁊ erãt rotũde ⁊ nulla ista ifaꝝ pars fuste tabak ab alĩ corpe ꝫ p se erant stantes miraculose ⁊ istud dicẽ est euident cõtra naturã ⁊ impossibile magis ꝫ dicẽ trãsubata est vna suba in alĩã ⁊ accidẽtia remanent perscipsa.

Q in sacramento altaris sit corpus christi icorruptibile cũ possit putrefieri ⁊ a muris ꝑ comedi

Decimũseptimũ impossibile est ꝺ Dicunt iudei certũ est q si illud vinuz vñi sacramenti in magna ꝗntitate sumẽtur q calefaceret ⁊ febrita ret sic̃ ante sacramentũ: panis etiã confortaret ⁊ nutriret. Videk etiã si diu ⁊ incaute seruẽk putrescere ⁊ a muribus ꝓmedi cõburi etiã possunt ⁊ in cineres redigi ⁊ vapores que omnia corpi xpi cõuenire nõ possũt cũ fides vñ ipsuz impassibilem ꝑdicet. Impossibile igit videk q corpus xpi in hoc sacramento subaliter ꝓtineak. Ḳ sidek q hic sunt duo cõsideranda: vnũ qõ de facili potest experiri: ⁊ aliud qõ maiorem difficultatem ꝓtendit q cñ i hoc sacramento eadem actiones appareant q̃ prius in substantia panis ⁊ vini apparebant pura q similiter imuttent sensum. Similit etiã alterent aerem circũstantem vel quodlibet aliud odore aut colore satis cõsequẽs videk ex his q̃ supradicta sunt. Dictum est cñ q in hoc sacramento remanent accidẽtia panis ⁊ vini inter q̃ sunt q̃litates sensibiles q̃ sũt hmõi actionũ ꝓncipia. Rursus circa passiones aliquas pura q̃ fiunt fm huiusmodi alterationes accidentium non magna ẽtiã difficultas accidit si ꝓmissa supponãt. Cũ cñ ꝓmissum sit ⁊ alia accidentia in dimensionibus fundantur sic̃ in subiecto q eundem modũ circa hmõi subiectũ alteratio aliox accidentiũ considerari potest sic̃ si esset ibi suba vtputa si vnũ esse calefactũ ⁊ frigidaret aut mutaret saporẽ aut aliud hmõi. Sed maxima difficultas appareret circa generatõem ⁊ corruptionem q̃ in hoc sacramento videk accidere. nã si ꝺs in magna ꝗntitate hoc sacramentali cibo vteret ꝭstentari possꝫ ⁊ vino etiã inebriari fm illud apostoli ad Corinth. xj. Alius esurit alius ebrius est Que quidem accidere non possẽt nisi ex ꝺ sacramento caro ⁊ sanguis generarentur. Nam nutrimentũ cõuertit in substantiam nutriti ꝗuis quidã dicãt hominem hoc sacramentali cibo non posse nutriri ꝫ solum confortari ⁊ refocillari. sicut cũ ad odorẽ panis ⁊ vini ꝓfortat. Sz hec qdẽ ꝓfortatio ad horã accidẽ ꝑ nõ aũt sufficit ad sustẽãdus boiez si diu sine cibo ꝓmaneat, exeuntẽ

to ūt de facili inuenirek hoies diu sacramentali cibo sustētari posse. Mirandū etiā videk cur negent hoiem hoc sacramentali cibo posse nutriri refugientes hoc sacramentū in carnem t sāguinem posse cōuerti cū ad sensum appareat q̄ p putrefactionē t cōbustiones in aliā substam fez cineris t puluerīs cōuertak: qōdem difficile tñ videk eo q̄ nec videak possibile q̄ ex accidentibus fiat substantia: nec cōcedi sas sit q̄ substāria corpis xp̄i q̄ impassibilis sit i aliam substantiā cōuertak. Si ḡo aūt dicere velit q̄ sicut miraculose panis in corpus xp̄i cōuertk: ita miraculose accidētia in subam cōuertunk. Primo q̄dem hoc non videk miraculo hoc esse cōueniens q̄ hoc sacramentum putrescat vel p cōbustionē dissoluak. Deinde q̄ putrefactio vel cōbustio cōsueto nature ordine huic sacramēto accidere inuenik: q̄ non solet esse in his q̄ miraculose fiūt. Sed hāc dubitatōem tollendam q̄dam famosa positio est adinuenta q̄ a multis tenek. Dicūt em̄ q̄ si ꝓingit ꝺ sacramentū in carnē cōuerti aut sanguinē p nutrimentū vel in cinerem p cōbustionē aut putrefactionem nō cōuertunk accidentia in subam nec suba corpis xp̄i: ꝫ redit diuino miraculo suba panis q̄ ꝓus fuerit t ex ea generak illa in q̄ hoc sacramentū cōuerti inuenik. ꝫ ꝺ q̄dem oino stare non potest. Dictum est em̄ supra q̄ suba panis i subam corpis xp̄i cōuertak: qō em̄ i aliq̄d cōuersum est redire non potest nisi ecōuerso illud cōuertak in ip̄m. Si igitur suba panis redit: sequik q̄ suba corpis xp̄i cōuertak in panē qō est absurdus dicere. Adhuc si suba panis redit necesse est q̄ vel redeat spēbus panis manentibus vel spēbus panis tam destructis. Spēbus quidē panis durātibus suba panis redire nō potest: quia q̄diu spēs manent manet sub eis suba corpis xp̄i. Sequerek ergo q̄ simul esset substantia panis t suba corpis xp̄i. Sīr etiā nec corruptis spēbus panis suba panis redire potest. tum q: suba panis non est sine ꝓprijs spēbus: tū q: destructis spēbus panis tā generata ē alia suba ad cui⁹ generatōem ponebak q̄ suba panis rediret. Concludit ergo fortis thomas libro q̄ supra ca. lxvj. q̄ melius dicendū videk q̄ in ipa ꝓsecratione sīc suba panis in corpus xp̄i miraculose ꝓuertik: ita miraculose accidētibus ꝓsek q̄ subsistāt qō ē ꝓpriū subē t p ꝓnās q̄ oia possent facere t pati sīc si suba adesset: vñ sine nouo miraculo t inebriare t nutrire t incinerari t putrefieri p̄t eodē modo t ordine ac si suba panis t vini adesset. hec ille. Quare aūt non oportet q̄ ibi sit nouū miraculū declarat Richard⁹ in. iiij. distinctiōe xij. in tercio ꝑncipali q̄stione. ij. dicēs: q̄ q̄uis miraculū sit accidentia i sacramento altaris p se existere tñ q̄ sic p se ex nā openk in aliud nouū miraculus non est sicut cecū natū post miraculosam restitutōem visus videre nouū miraculū non est ꝫ naturale. Nō em̄ intelligendū est sic accidentia operi in virtez subē q̄ necessaria sit eis ad suā operationē aliq̄ ꝺmus subē q̄ nō sit accēs supposita eox existētia ꝫ ꝑ tāto hoc ōz q: nō p̄t operari nisi sint t nāliter nō p̄t ee nisi p subam: t q: ipa accidētia sūc q̄dā ꝺtutes subē. ō q̄uis eox existētia sine suba sit p supnālem potentiā: tñ sic existētia i aliud p̄t nāliter agere.

Impossibile est q̄ corp⁹ xp̄i sit i sacramēto cū illud frangatur in partes

Octauū octauū ipossibile ē. vos xp̄iani dicit inde⁹ frāgit illud sacramētū ergo ipossibile ē q̄ sit ibi corp⁹ xp̄i ꝓbatur consequētia: q: fractio illa q̄ sensibiliter apparet

non potest esse sine subiecto. Absurdū etiā videt dicē q illius fractōis subiectū sit corpus xpi: ergo impossibile est sit ibi corpus xpi ꝫ solā substātia panis & vini. Ḥnsto ad istud patet manifeste ex his q̄ supradicta sunt q̄ fractionis subiectū possum⁹ ponere dimensiōes p se subsistētes nec tñ hmōi dimēsionibus fractis frangit suba corpis xpi eo q̄ totū corpus xpi sub q̄libet portione remanet: qōquidē & si difficile videatur tñ fm ea q̄ p̄missa sunt expositionē habet. Dicū est em̄ supra in spōsibili xij. q̄ corpus xpi est in ō sacramento p suā subam ex vi sacramenti. Dimēsiones aūt corpis xpi sunt ibi ex nāli cōmitantia quā bñt ad subam: ecōtrario em̄ fm q̄ corpus nāliter est in loco: nā corpus nāle ē in loco mediantibus dimēsionib⁹ q̄buo loco ꝫmēsurat. Alio aūt modo se hz aliq̄d subale ad id in q̄ est. Et alio modo aliq̄d q̄ntum nā q̄ntum totū ita est in aliquo toto q̄ totus nō est in pte ꝫ pars in pte sic totū in toto. vñ & corpus nāle sic est in toto loco totū q̄ non est in qualibet parte loci: Ptes corpis ptibus loci coaptant eo q̄ est ī loco mediantib⁹ dimensionibus Si aūt aliq̄d subale sit in aliquo loco totū etiā totū est in q̄libet pte eius: sic tota natura & spēs aq̄ est in q̄libet parte aque & tota aia est in qualibet corporis pte: q̄ igit corpus xpi est in sacramento altaris rōne sue subē in quā cōuersa est suba panis dimensionib⁹ eiꝰ manentibus sicut tota spēs panis erat sub q̄libet pte dimensionū ita integrū corpus xpi est sub qualibet pte earundem: nō igit fractio illa aut diuisio attingit ad corpus xpi vt sit in illo tanq̄ in subiecto: ꝫ subiectū eius sunt dimensiones panis & vini remanētes sic & alioꝝ accidentiū ibidē remanentiū virtutes eas esse subiectas verba sunt sancti Thome libro q̄ supra ca. lxvij.

Simile etiā inuenit in nā q̄ ymagine in speculo existente si frangat speculū non tamē frangit ymago & in quot ptes speculum frangitur in toto integra manet & resultat ymago. Nō ergo mirandum si hoc in hostia fiat virtute diuina. figura huius p̄cessit Exodi. iij. in rubo que videbat ardere & non cōburebat: videbat ignis in rubo ardere ac si deberet rubū frangere cōminuere & incinerare & tamē ab igne non ledebatur non frangebat non vorabat nō minuebat non incinerabat: sic nec corpꝰ xpi in comedentio ore non ledit a dēte non frangit non vorando cōminuitur: ꝫ sicut rubus in igne ita corpꝰ xpi il lesum integr̄ remanet sub fractione spēcierum que licet nō sit in corpe xpi vere: repsentat tñ fm Richardum illam flagellationem & plorationē q̄ fuit flagellatū etiā plorarum in sua passione

Probant corpus xpi sumi & consumi

Decimanonum impossibile ē q̄ istud sacramentum sumatur et non consumatur fm q̄ vos christiani asseritis. Si enim esset mōs olimpius qui ē excessiue magnitudis iam deberet esse voratus & consūmat⁹ & consumptus xpo vester totiens mā ducatur ergo deberet esse consumptus. Responsio satis patet ex predictis. nō enim substantia corporis xpi: ꝫ species pani o consumuntur sicut etiam spēs ille nutriunt inebriant incinerari & putrefieri possunt vt dictū est in. xvij. impossibili ita dicuntur frangi vt patz in precedenti impossibili sic etiam de eis concedere possumus q̄ consumuntur corpus tamen xpi manet integrū & vium. Simile etiam p̄cessit in natura & scriptura. In natura est exemplum de scia q̄ data nō decrescit. vñ totā meā scias posse alii dare ea tota ī me remanē

te. Fons etiã quotidie aquã mittit et aq̃ quotidie de fonte sumit ⁊ fons nõ cõsumit. Videmus etiã q̃ de mari sp fontes ⁊ flumina egrediunt ⁊ tñ mare non cõsumit nec minuitur. Idez videmus q̃ vna candela mutuat lumen suum multis candelis sine diminutione sui luminis: ita in ꝓposito filius dei ẽ sapientia ⁊ ars pris lumen de lumine deus verus de deo vero: fons totius veritatis ⁊ mare infinite bonitatis exãs veraciter in hoc sacramẽto quotienscũq; ⁊ a quocũq; sumpt⁹ nunq; consumitur. Vñ cantamus in ꝓsa. Sumit vnus sumunt mille tñ isti q̃ntum ille nec sumptus ꝓsumit. Sicut etiã est cuz homo ꝓmedit a leone aia non cõsumitur ꝫ solũ corpus: ita vñ hostia sumit a sacerdote xpi corpus, non cõsumit ꝫ sole spẽs panis ⁊ vini: vñ sicut corpore bois corrupto aia integra sepak: ita facta corruptione circa spẽs desinit corpus xpi esse in illo. Vñ dicebat beat⁹ Andreas egce q̃ agnus iste postq̃ est a fidelibus cõmestus remanet integer ⁊ vivus. Hoc mirabile legimus in sacra scriptura: quia .iij. Regũ. xvij. cap. legit q̃ helias ⁊ mulier vidua sarepta na ꝓmederũt de farina ydrie ⁊ de oleo q̃ erat in lechito ⁊ tñ ydrie farina non defecit ⁊ lechitus olei nõ est minutus iuxta verbũ dñi: p farinã ydrie corpus xpi in pane: p lechitũ olei sacramenta in confectione vini intelligendo: qr sic tunc sumpta non cõsumebant in illorum conuiuio: ita nec nunc corpus et sanguis xpi in isto sacramento. Item de quiq; panibus saciauit dñs quinq; milia hoim ⁊ .xij. copbini sunt impleti Ideo dicebat Iob in ca. v. Ad eũ ponã eloquiũ meũ q̃ facit magna ⁊ mirabilia ⁊ inscrutabilia absq; numero.

Quomodo manducãs partem manducat

Vicesimũ impossibile est Dicũt iudei Boo xpiani dicitis q̃ ille qui mãducat ptem hostie illius sacramenti mãducat totũ xpm. Istud est impossibile cũ omnis ps minor sit suo toto. Ñdeq; q̃ ita vez est q̃ sumẽs minimã ptem hostie ꝓsecrate totũ xps sumit. Dicũ est enim supra q̃ ptrio illa non subiectak in xpi corpe: ꝫ in dimensionibus q̃ntitatis panis q̃ leprate sunt ⁊ hũt esse per se miraculose. Facte igit innumerabilib⁹ fractionib⁹ dñi tñ appareant spẽs panis vnicũ ⁊ integr corp⁹ xpi est sub oibus illis spẽb⁹: ⁊ ideo sumens vnã pticulam sacramenti tñ de xpo sumit q̃ntum sumens totã hostiã q: vtrobiq; totus xps. Non ergo quicũq; cõicans ptem hostie: ptem xpi suscipit sicut iudeus putat: ⁊ hui⁹ ẽ ratio in natura de verbo loq̃ntis q̃ totũ est i parua aure sicut in magna equalit q̃ etiã figuratũ fuit Exodi. xvj. vbi legit q̃ quilibet de mãna hẽbat equalit: vñ plus colligens de mãna nõ plus habebat ꝫ putrescebat. Ita in ẽ sacramẽto quilibet sumit corpus xpi equalit ⁊ q̃ plus in maiori q̃ntitate hostie cõsecrate crederet inuenire nõ esset nisi putredo infidelitatis: ꝛõ dicit Ecci. xj. mirabilia opa altissimi soli⁹ ⁊ gkosa ⁊ abscõsa: ⁊ inuisa opa illius: ⁊ sic non videnk ad sensum: licet visa sint in scriptura ⁊ natura fm intellectum.

Quomodo illud sacramentũ sit verus deus licet vna pars maneat in altari ⁊ altera cadit in terram

Vicesimũ primũ impossibile est Q̃ aliqñ accidit vel accidẽ põt q̃ vna ps istius sacramenti manet in altari ⁊ altera cadit in terrã ⁊ pedibus cõculcak. Dicere aũt q̃ deus cadit in terrã ⁊ q̃ pedib⁹ cõculcak est dicere ipossibile cũ deus nõ possit cade-

re nec pedibus conculcari. Videt si talis casus accideret ex negligentia sacerdotis peccaret & esset digne puniendus & multoplus si facet scienter nec in ex hoc aliquod sequit ipossibile: quia casus in terra & conculcatio pedu no corpori xpi nec deo: q dimensionibus panis & accidentibus illis attribuerent si cut & frangi & incinerari vt dictum est in p̄cedentibus.

Qz christus in sacramento existes verus deus no tu cadens in terra eleuat se & pmittit se ab imundis contrectari

Q Icesimu secundu impossibile e q si esset deus ille xps vester q est in sacramento cu cadit i terram eleuaret se non dimitteret etiaz se a malis & immudis sacerdotibus tractari oppositu videt experimentaliter ergo impossibile est eum esse deum. Respondet q vt dictuz est q in hoc sacramento est xps verus deus & verus homo: xps aut ꝓpter honorem & reuerentia diuinitatis semetipm humiliauit i hmudo & seipm cotemptibilem vt nullus fuerit alios homo in mudo ita humil sicut ipse qz ipse pmisit suu corpus flagellari: vulnerari: plagari: cōspui: colaphizari: denudari: spinis coronari: felle & aceto potari: & quicquid voluerut facere sustinuit etia & iniurias & cōtumelias & vituperia omnia sustinuit pati enter sic & sacramentaliter corpis sui honorat & adorat rone diuinitatis Pcōitantis & placet sibi ac pmittit q aliqua appareant ꝑ impotentie & defect⁹ vt no eleuari per se & tractari non solu a bonis sz etiaz malis ministris sic dimisit se tractari a malis in vituperio & morte & a bonis in sepultura et vnctione. + Dic mihi iudee qre Ptreba testamenti portabat dum eris leuitaru & no ferebat q seipam. Nuqd si ponebat in terra ibi manebat nec eleuabat se nisi eleuaret ab eo: Nunqd eam ceperut phi listei q erat mali & portauerut ad terra sua. Dic mihi quare no defendebat se vel quare non reduxit q seipam vt qd factu fuit de ea cuz facta fuit preda Nabuchodonosor. Dico ergo q deus mandauit moysi facere archa non vt ipa portaret q se nec vt ambularet q se nec vt staz q se: nec vt eleuaret q se: sz pcepit vt fieret ad ponendu in ea legē & magna & virgam aaron & pcepit q poneret loco plus deuoto & solēni & honorabili q erat in tabernaculo vt oēs ipsaz respicientes berent fidem et timorem et reuerentia deo & vt ibi popul⁹ iret ad petendum petitōes suas deo nec dicebat populus. Eamus ante archa sz eamus ante deu: sic etia cum deus & homo xps ihs ordinauit istud sanctu sacramentu no ordinauit ēē vt pretiaret nec vt ambularet nec vt facet iudos aīa apostatas & hereticos malicioso sz ordinauit ipsum vt popul⁹ respiciēs ipsuz, beret maiorem fidez & in eo diuina masestas adoraret et honoraret. Et sicut xpheta cu inuitabat populuz vt ascenderet in iherlim: non dixit ascendamus ad domu arche testamenti nec legis: sz dixit. venite ascendamus ad domum dei. Si ergo illa erat dom⁹ dei xpi archam & hoc est corp⁹ dei xpi sacramentu. Non ergo laudent se iudei in fide dei qz viderut mare siccu solē stante fordanem detentu lucē versam in tenebras & aqua in sanguinē & virga in Spentez pluuerem in cinephes virga sine radicibus florere mortē fumigare sine igne tonitrua sine nubib⁹ voces sine corpe manna de celo aquam sine fossione victoria inimicoz sine gladio lucē de nocte: qz hec oia viderunt & in deo nunqz crediderut: nec in terra desiderabilem nunqz intrauerut sz in deserto mortui sunt. Popul⁹ aut xpianus nibil horz videt

ꝫ in veritate sanctū sacramentum fuit ordinatū in cibuꝫ. Cibus aūt quicūq; sit oportet se tractari ad voluntatē coquinarij siue sit coctus aqua siue assus igni siue frixus vel quouis alio modo ꝓparatus dimittit se etiā cibus tractari a ministris si volūt portare in auro vel argento vel quouis alio metallo: vel in ligno vel in scissono lutheo: etiā cū pannis t sine eis. Dimittit se etiam cibus tractari a comedente si vult ipm comedere in mensa alta vel bassa: sine laceratus vel scissus vel admorsus ad voluntatē comedentis. Sic ergo patꝫ q cibus est ordinatus ad voluntatem comedentis t non vt saltet vel vt loqt vel vt eleuet se vel vt fugiet. Cuꝫ ergo xp̄s ordinauerit corpus suū in cibum fidelis. vj. Caro mea vere est cib⁹ t sanguis meus ꝛc. Ordinauit ergo eaꝫ ad voluntatem sumentiuꝫ. Non est ergo mirū si cadens in terra non eleuet se t dimittat se a malis ministrꝫ sicut a bonis tractari.

Impossibile ē q̄ i illo sacramēto sit verus deus t q̄ descēdat in stomachū cū sumitur

Vicesimūterciū impossibile est. Vos xp̄iani sumitis hoc sacramentū t comeditis eū: oportet ergo q̄ descendat ad stomachū t ad locum digestionis t intestina ꝛc. ℞. oia impossibilia vident cū vos ponatis i isto sacramēto esse deū t deo ista repugnare videant. ℞. fidei. Dic mihi iudee cū tu comedis panez quis morsus vadit ad cor t quis ad cerebrū quis venit ad intestina: oportet q̄ dicas q̄ de quolibet vadit ad q̄libet membrū q̄ continet sibiq; q̄libꝫ mēbꝝ recipit q̄ ē suū: sicut epar cibū dulcē sel acutū vel amarū: splen cibū acetosum: t ois cibus salsus vadit ad vrinam. Sic t homo considerat in duas pres sez in grē corpalem t in partem spūalem. ptem corpalem nutriunt t sustinent cibi corpales ℞ partem spūalem sustinent cibi spūales. Cū ergo istud sanctū sacramētum sit cibus spūalis t non corpal: tō sicut in sepulcro xp̄i corpus nō descendit in corruptionē sic nec in hoc sacramento cū sumit a quocūq; nō descendet xp̄i corpus ad locū digestionis nec ad intestina ꝛc. Sz vt dicit hugo de sacramentis pte. viij. cap. xiij. q̄diu istud sacramentū sentit in sensu in ore in dētibus in gustu: vbi est xp̄i corpus cum vero non sentit corpaliter statim desinit ibi esse corpus xp̄i. Cuius ꝓba sūt hec. Q̄ñ in manibus sacramentū ejus tenes corpaliter tecuꝫ est: q̄ñ ore suscipis corpaliter recū est q̄ñ manducas t gustas corpaliter recū est denicq; in visu in tactu in sapore corpaliter recū ē: q̄ñ sensus corpalit afficit p̄ñtia corpal non aufert. Postq̄ aūt corpalis sens⁹ in ꝑcipiendo deficit deinceps corpalis p̄ñtia q̄renda non est ℞ spūalis retinēda dispensatio ꝑpleta est sacramentuꝫ intus manet xp̄s de ore ad cor transit melius est tibi vt eas i mentē tuā q̄ in ventrē tuū: cibus iste ale non corꝑis ēz noli in ipso q̄rere ꝓsternitudinē cibi corporalis: venit ad te vt comedat nō vt cōsumat venit vt gustet vt non incorpozet. Augustinus vocē de celo audiuit: q: hoc a terrenis illi dici aut respōderi nō potuit cibus sum grandiū crescet t manducabis me nō vt me mutes in te sic cib⁹ carnis tue ℞ tu mutaberis in me. Itaq; prudent discerne q̄d i sacramento dei sensui exhibitū sit q̄d spiritui accomodatū. Sequit post hec ergo si corpalē p̄ñtiā xp̄i q̄ris in celo q̄re vbi t prius fuit q̄ per sacramentū suū corpaliter recū esse incipiet t vñ non discessit quādo ad te venit. hec ille. Et si dicatur contra quia illud q̄ vere manducat in ventrē vadit t in secessū emit

stitur. Hūdeck q in isto sacramento triplex concurrit māducatio: vna carnalis q spēs ipse dēntibus terunt. Alia sacramentalis qua corpus xpi verū sub spēbus cōtentum sumit. Tercia est spūalis qua ipsum corpus misticū cū eo sumitur. In māducatione corpali consuetis sunt. Primū in ore masticatio. secundū in ventre sumptio. terciū in mēbris vnio: t ꝫ totū conuenit spēbus. secundum vo t terciū suo modo conueniūt corpi xpi. terciū vero nō conuenit corpi xpi mistico nam p sacramentū ꝫ fit vnio cū xpo capite t cū corpe mistico ita q ipse manducās vnit ei nō ipse illi. Ad argumentū ergo dicit q illud intelligit de māducatione carnali: sic vero xps hic non manducat. Vel aliter dico: q intelligit de cibo q habet aliqd purū aliqd impurū. Impurū vo aliquid in hoc sacramento non inuenit: t ideo nihil ad secessum emittit: verba sunt petri de tharantasio in. iij. distinctione. ix. articulo primo.

Q in illo sacramento sit vez corpus christi per miraculum quotidie.

Tertiū quartū impossibile est v dicunt iudei. Vos xpiani asserti q quotidie istud sacramentum in ecclesijs celebrat: istud videt impossibile: q: nunc non esset miraculum cū miraculū semel accidere soleat: t si istud semel accidisset in vita xpi ad cōfirmationē sue legis non reputarem⁹ impossibile vt alia miracula q semel vel raro fiūt. Ꝫ dicere q istud miraculū cōtinue in qualibet ecclesia fit t infinities repetat istud videt apparent impossibile q: sapientes dicūt miraculū nō esse qđ continue fit: q: talia opa magis nature attribuerent q miraculo. Hūdeck ad istud argumentū mgr Johānes cōtersus libro de concordia legum titulo iij. iiij. ca. dicēs q de facto sic fuit q veniente xpo die tonso in cena ante mortem suā t quotidie illud miraculum fit dei mirifica potestate. Et dico q possibile est deo q ñ t vbi sibi placuit mirabilia opare, put dicit in thalmuth. q inter mirabilia q̄ fiebant in domo sca erat vnū notabile inter alia q qñ totus populus tot erat stādo erant valde cōuicti t stricti: ꝫ quando curuabant ne sciebant se esse in loco magis spacioso t istud non semel: ꝫ semper asserūt q fiebat dū ibi populus sic conuenebat Ite dicunt q in domo sancta sancoriū erat ipsius mensura decē cubitor⁹ multiplicator⁹ p decem t sic erunt centum cubiti: t q ibi erāt duo cherubin t q̄libet eor⁹ bēbat decē cubitos sup decem multiplicatos t sic erāt centum cubiti in quolibet cherubin: t istud ē magnū impossibile t nō fiebat semper t quotidie dicēdo q erat corpus sine loco: q: vnus cherubin illor⁹ erat tantus in q̄ titate q̄ntus erat locus t sic totū locum occupabat. Vbi ergo erat alius cherubin: non oportet aliud dicēntis q vn⁹ cherubin erat sine loco t istud est impossibile. hec ille. Patet ergo q nō repugnat miraculo pluries fieri: nunqd cū miraculū fuit manna de celo datū filijs isr̄l: non negabit iudeus. Sz constat q non semel pluit illis manna ad māducandū: ꝫ. xl. annis sic di Exodi. xvj. filij aūt isr̄l māducauerūt manna i deserto. xl. annis donec venirēt in terrā habitabilem. Sic t illud pretiosum sacramentum manducabunt fideles q̄diu fuerint in deserto huius vite quousq veniant in terram habitabilem: terram scilicet viuentium que est propria terra promissionis eterne. Ea ergo q a iudeis ipossibilia circa istud sacramentū allegātur patēt nō esse ipossibilia: ꝫ deo valde possibilia: ꝫ q: ibs xps ē verus messias t verus deus vt supra ostē

sum est. Ideo sibi oia supradicta possibilia sũt. Sed dicit sorte iudeꝰ ihesus nazarenꝰ quẽ tu dicis deũ vocat se panez Jobis. vj. Ego sũ panis nũqd ex scripturis hr̃i pt q̃ deꝰ deberet eẽ pãis dico q̃ sic. vñ sup illõ Leui. xxj. Incensum eius dñi panes dei sui offert. vbi lra nra hꝫ panis dei sui. lra hebraica hꝫ pãis deꝰ iuꝰ. t seq̃r panes ꝓponit offert ꝫ hꝫ lra hebraica. pãis deꝰ iuꝰ. et seq̃r ois q̃ hũerit maculã de semie aaron sacerdotis nõ accedet offerre hostias domino. nec panes deo suo littera hebraica hꝫ pãis deꝰ iuꝰ. t sic in toto illo ca. ponit pãis deꝰ iuꝰ t nõ dr̃ sui nec deo suo ad significatõz hꝰ altissimi sacramẽti. Itẽ nõ est ꝑtereũdũ in fine istꝰ materie ad memoriã reducẽ ꝺ isto sacro ea q̃ sequũtur maloꝛ confusionẽ iudeoꝝ negantiũ istõ sacr̃m. vñ Leui. viij. mãdauit i lege deꝰ. q̃ qñ ꝓsecrare tur sacerdos assumeret colrada panis azimit ponerẽt in mãib⁹ aaron t q̃ eleuaret ãte deũ. Item q̃ pria die pẽthecostes assumeret panis primiciaꝝ per sacerdotẽ t eleuaret ipm ad deũ sacerdos t vt dicit ꝑdict⁹ mgr̃ Job. conuersus libroꝝ tit. ꝺ⁹. ō. c. v. Dixerũt sapientes thalmuth q̃ sacerdos eleuabat illũ panẽ sursũ t deorsũ ad dexteram t sinistrã istõ significabat q̃ tpe sancti messie debebat ꝑ sacerdotes istõ sacrificiũ eleuari de pãe consecrato t ꝓpt istã sctificatõnẽ mãdauit lex mosayca xv. sicut de areis primicias sepabitis ita t de pulmẽtis dabitis primicias domino. Et seq̃r in lra hebraica de primitiis pulmẽtoꝝ vxoꝝ cheruma. i. tortam panis eleuabitis dño. t illõ signabat istõ altissimũ sacr̃m. Teneo firmit dicẽ iste doctor q̃ malicioſi sapientes thalmuth babilonie mãdauerũt comburi qꝛ istõ cheruma. i. tortã panis mandauerũt qꝛ significabat istõ altissimũ sacrmentũ. Item Malachie primo habek q̃ sacrificia erãt primãdat conuerti debẽt in oblationem mũdã qꝛ dictũ ẽ de isto altissimo sacramento q̃ est via recta hoibꝰ ad gloriã paradisi. t pax ꝑpetua in q̃ oblatione nõ fuerat aliqua pollucionũ q̃ erãt in aliis sacrificijs. et ibidẽ Malachie. j. ꝺo est in vobis qui claudat hostia t incendat altare meuz gratuito non est mihi volũtas i vobis dicit dñs exercituũ. t mun⁹ nõ accipiã de mãu vra. Ab ortu ei solis vsq̃ ad occasum magnũ est nom̃ meũ in gẽtib⁹ t in omni loco sacrificat̃ offert nomini meo oblatio mũa. qꝛ magnum est nomen meũ in gentib⁹ dicit dñs exercituũ t vos polluistis illõ in eo q̃ dicitis. mensa dñi ꝓtemnata est t qđ̃ superponit contemptibile est t̃. Ad ꝺ̃ etiã sacrificiũ significãdum deus voluit vt nascerẽt in bethleem iste sctus messias de quo ꝓpha Malach. i. c. v. Et tu bethleẽ effrata t̃. Bethleem hebraice interpretat dom⁹ pan̄. t ergo dicit supra dictus mgr̃ Johãnes conuersus ante q̃z recipem istã legem de isto sacramẽto diu dubitaui t sepissime t locutus sum frequenter de ista materia cũ quodam prouinciali ministro fratrũ minorum in valle oliueti nomine frat lup⁹ de famusto qui erat nimiũ litteratus t non quiescebat animus meus ex dictis ipi⁹ t fecit deuota ieiunia t orationes orando deum assiduevt me dignetur in ista materia plenius informare t quadam nocte dũ dormirem vidi in somnis quendã hominẽ vestib⁹ albis vestitũ t domũ meam ad instar lune claro lumine replebat cum interrogassem quis esset. Respondit Ambrosius episcopus Mediolanen̄. t dixit mihi Scias amicum meũ ministruz deuote deum pro te orasse vt dignaretur te in hac materia informare t hoc dubiũ quod de isto concepisti altissimo sacramento penitus remouere. q̃ vtiq̃ sac-

mentum sit in memoriam sci messie
et tu recipe deuotet crede qm sic se hz
reiveritast in istis verbis cor meū alī
qualiter acqeuit. Seqnti nocte vidi
obtenebrare totū mūdū et iudei intro
gabāt si hec obscuritas ꝓueniebat ex
eclipsi solis et lune et oēs timebāt se sub
meis vestib⁹ occultabāt et deinde trans
tebat illa obscuritas ꝑ aulam et vide
bā solē pulcherrimū in luce sua. et vi
debā in ipo quandā feminā et vnū pue
rū pulcherrimū et de ore pueruli lux
clarissima pullulabat et petebā visiōis
expositōz et rūdebat mihi totū mūdus
obscurū fuisse ante aduentū hui⁹ ꝓnis
et de ipo exiens lux resplenduit toti mū
do. et extūc a corde meo ola dubia sūt
ablata. et dixi cū anna ꝓmi regū ꝓio.
Exultauit cor meū i dño et exaltatū est
cor meū in deo meo. qz letat⁹ sum i sa
lutari tuo nō est scūs vt est dñs nec eñ
est ali⁹ extra te non est fortis vt deus
noster. hec ille. Nec iudei debēt habe
re ꝑ extraneo q nos xpiani ponimus
de cōuersione panis in vez xpi corpus
et de cōuersione vini in vez sanguinez
xpi nec q messias fuit de⁹ et hō cū ipi
nō bēant ꝑ extraneo qō ipi dicūt ꝓpter
dicta sapientū thalmuth hūc sacratis
simū cibū nō habent angeli. nō viderēt
patriarche nec comedebant ꝓphe hz so
lū est cib⁹ xpianoz qui deducit ad vitā
eternam.

Incipit cōsideratio septima de iudeoz crudelitatib⁹ q̄ trib⁹ explicatur pūctis principalibus.

SEptima cōsideratio hui⁹ libri est de crudelitatib⁹ iudeoz et de sua inaudita stulticia legim⁹ in gentilīū libris vt in troyana historia pirrū achillis filiū crudelitatem exercuisse qz polyxenam virginē pnami regis troyani filiā dilacerauit et⁹ sanguine sui ꝓpii sepulc ꝛ irriguit. Legimus etiā in nono libro valerij maximi. c. ij. de crudelitate. sil lam romanū crudelē fuisse qz. iij. legiones marianē partis contra fidem eis datam in campo marcio trucidarit in tyberis ꝓjci fecit. et qz vitroz cede non contentus mulieres eoz occidi fecit. Legimus ibidem et hannibalem crudelem. qz de corpibus romanoz pōtem in fluuio gello fecit supra quem tradu xit exercitū. Legim⁹ ibidē et barbaros crudeles qz peconibus mactatis inter stinis electis intermittebāt homines preter capita. eis cibū et potū ministrā do vt a vermib⁹ ex putrefactione nascē tibus roderentur. Sed sivolum⁹ anē dere crudelitates indaici populi lōge seniores predictis inuenient⁹ et erunt tria puncta principalia hui⁹ ꝑsideratōnis. Primus punctus erit de crudelitate iudeoz erga xp̄m messiam et deus suū. Secūs de crudelitate iudeorum erga seipos. Tercius de crudelitate iudeorum erga xpianos.

De crudelitate iudeorū erga xp̄m messiam suum.

PRimus punctus est de crudelitate iudeoz erga xp̄m q̄ sicut ꝓbatū fuit supra libro ꝓmo est ver⁹ messias eoz et ver⁹ de⁹ et hō. Patuit etiā supra in isto. iij. libro. cōsiderationē. iij. v. et. vj. et declarat hec crudelitas quadrupliciter. Primo sic. Crudele est cū q̄s insurgit contra minoreꝫ se iustū et bonū. Crudeli⁹ cū q̄s insurgit cōtra suū eq̄lem iustū et bonū. Sz crudelissimū est cū q̄s insurgit contra dñm suū et regem suū iustū et innocentem et bonū. talis fuit crudelitas iudeorum contra xp̄m. ipe eñ erat dominꝰ et rex suus teste pilato Ihs nazarenꝰ rex iudeoz. et item psalmo. ij. Astiterūt reges

terret pncipes cõuenerũt in vnum ad uersus dñm et aduersus xpm ei⁹. qui psalm⁹ ad lram exponit de xpo etiam sm antiqs doctores hebreos. Vñ rabi salomon in pncipio predicti psalmi dicit. Parētes nri exposuerũt hũc psalmũ de rege messia ipe innocēs q; iniq tatem non fecit nec inuēt⁹ est dolus i ore ei⁹ Isa.liij. Et iō cū iudei cum de plurib⁹ false accusarent pilat⁹ respondit. Ego aũt nullā causam mortis inuenio in eo sed neq; herodes. Luc.xxiij. Ipse erat iust⁹ et bon⁹ quā iusticiā confessus est publice pilat⁹ dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Math.xxvij. Itē et vxor sua pfessa ē dicens. Nihil tibi et iusto illi. ibidem. q.d Nullomodo condemnes eum sed magis dimitte eū. Sed licet esset eos rex innocens⁹ iust⁹ non erubuerũt eū tradere morti tali morti q̄ nulla ignominiosior. nulla crudelior tpe illo inueniebat inter eos miseri iudei odiebāt xpm q; preeligebāt libare hoiem pestiferum barrabā ne xps liberaret. Itē secūdo crudele est humiliēt pstratum pmere Nouim⁹ enī leones pstratis⁹ hūiliatis parcere. sed iudei prostrato ibu coram pilato et pontifici⁹ non pepercerũt xpo etiam fuit inflictū mensura to ei⁹ hūilitatis. dixit enī Math.xj. discite a me q; mitis sum et humilis corde Sed iudei ei⁹ doctrinā contemnentes fuerũt q; pō.xxj. aperuerũt sup eū os suū sicut leo rapiens et rugiens. i. contra bestiā vel hominem sibi resistentē. Item tercio crudele est percutere aliquē eo q; vere loquitur sic fecerũt iudei cū percussert eum alapa dicētes. sic respondes pontifici et xpe. si male locut⁹ sum testimoniū perhibe de malo. si aũt bene cur me cedis. q.d. crudeliter mecū agis. Itē. iiij. si vituperat q̄ reddit malū, p malo et plus qui non reddit bonū pro bono pl⁹ debz vituperari q̄si crudelissim⁹ qui reddit malū pro bono. Sic fecerũt iudei q; p tantis beneficijs sicut xps eis fecit infirmos eos curādo. leprosos mūdando. cecos illuminando. obsessos a demonib⁹ liberādo. et eos mortuos suscitando, pcurauerũt sibi mortes. Ideo xps de eis pquerit sicut plangit ecclesia in ei⁹ persona dicens partim illud Michee.vj. Populе me⁹ q̄d feci tibi aut in quo contristaui te q; eduxi te ō tra egipti parasti crucē saluatori tuo. q; eduxi te per desertū. xl. annos et mānna cibaui te introduxi te in terrā satis optimā q̄d vltra debui tibi facere et nō feci. Ego quidem plantaui te vineam meam speciosam et tu facta es mihi nimis amara. aceto nanq; sitim meā potasti et lancea perforasti latꝰ saluatoris tui. Ego propter te flagellaui egiptū cū pḡēis. et tu flagellatū me tradidisti Ego te eduxi de egypto ō merso pharaone in mari rubro et tu me tradidisti principib⁹ sacerdotū. Ego ante te aperui mare et tu aperuisti lancea latꝰ Ego ante te ibi in columna nubis et tu me deduxisti ad pretorium pilati. Ego te paui manna per desertū. et tu me cecidisti colaphis et flagellis. Ego te potaui aq̄ salutis de petra. et tu me potasti felle et aceto. Ego pter te chananeos reges percussi tu percussisti arundine caput meū. Ego dedi tibi ceptrū regale. et tu meo capiti spineam coronam. Ego te exaltaui magna virtute et tu me suspendisti in patibulo crucis. Popule meus quid feci tibi aut in quo contristaui te. responde mihi. quasi dicat. nihil feci tibi nisi bonus et tu q̄si crudelissimus impendis mihi malus iuxta illud psalmi. Retribuerunt mihi mala pro bonis et odium pro dilectione mea. Fuerunt etiam iudei crudeliores lamijs sicut Jheremias de eis cō queritur Trenorum. iij. Sed et lamie

nudauerūt mãmas suas lactauerĕt catulos. filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto super q̃ glo. literal' hystorica sic dicit. Sed t lamie ꝛc. pharisei ꝛ scribe ꝛ duricia exprobrat qui lamijs duriores lac doctrine paruulis negauerūt lamia aũt crudelior suis fetib⁹ q̃ cetere bestie dicitur. sic pharisei populo doctrinã negauerũt insuper lamiauerũt structionib⁹ filios qui ova sua vbi exponunt nec in ferũ calefaciunt. lamia hebraice vlit nominat quã quidam hebraeorũ vnã de fatuis suspicãtur q̃ parce dicũtur eo q̃ nulli parcãt quibus sunt similes scribe ꝛ pharisei q̃ etiam manus miserũt in filium dei. plangitur ergo synagoga q̃ q̃si structio nullam sibi spem aut proximis reliq̃t in posterũ. hec ibi.

De crudelitate iudeorũ erga semetipsos quo ad captiuitatẽ ꝛ damnationem eternam.

Ecũdus pũctus est q̃ iudei nõ solũ fuerũt crudeles cõtra xp̃z messiam regẽ ꝛ deũ suũ ꝫ etiaz fuerũt crudeles contra seipsos se captiuãdo ꝛ ꝑpetuo damnando. Nã cũ pilat⁹ tenens locũ cesaris eĕt in iudicio pstitut⁹ vt audiret allegata cõtra xp̃m ꝛ ꝓfessus fuisset publice se nõ inuenire causam mortis in eo sciens q̃ ꝓ inuidiam tradidissent eum morti. ꝛ cũ cõfessus est se esse regem declarauit q̃ regnũ suũ nõ erat de hoc mũdo antecq̃ sententiã daret contra eũ confessus ẽ eũ eĕ innocentẽ ꝛ tustũ vt patuit in precedenti puncto. Judei miseri qui tantũ desiderabãt mortẽ ei⁹ publice se obligauerũt q̃ culpa ꝛ pena mortis eius eĕt super eos ꝛ sup filios suos clamantes. sanguis ei⁹ sup nos ꝛ sup filios nostros. Matth. xxvij. In q̃ mãifeste ostẽditur quã sitis impietat ꝛ crudelitas eor q̃ nec sibi tũcant nec filijs. vnde dicunt ꝛ sup filios nostros. ex quo patet q̃ culpam ꝛ penam sibi imprecanture sue posteritati. hinc potest accipi illud Ecclĩasti. viij. Cum iracũdo non facias iram ꝛ cũ audace non eas in desertum q̃m q̃si ante illũ nihil est sanguis id est effusio sanguinis. tales fuerũt in dei effusionẽ sanguinis xp̃i pro nihilo reputãtes homo peccator sanguinẽ iustificatur hoc est q̃ ipse iudeis predixit saluator. Ju. xj. Requirek a generatõe ista sanguis omniũ ꝓphetarũ qui effusus est ꝛc. quia patres eor filios ipi dñm occiderunt. Sic ergo iudei quasi frenetici facti in seipsis manus posuerunt vt xp̃m occiderent dicẽtes. Sanguis eius sup nos ꝛc. O magna crudelitas q̃ pater seipm voluntarie ꝛ ꝓpriũ filium in captiuitatem ꝛ in iram dei ꝑpetuam tradat quia hec obligatõ ꝛ iudeorum peccatum est potissima causa q̃ q̃diu mundus duraverit existentibus in eo iudeis et filijs eorum semper erunt captiui vbicũq; sint et ira dei erit super eos. Item crudele est furari aliena et crudelius furari sua sed crudelissimũ est furari seipm taleq; fuerunt miseri iudei quia cum passio christi se extenderet ad redemptionem totius humani generis sufficienter et oĕs homines naturaliter appetãt saluari iudei ab hac redemptione et saluatõne furati sunt seipsos nolentes participes fieri predicte redemptõnis cũ voce magna et rabido corde clamauerũt. Sanguis eius sup nos et super filios nr̃os. O infelix iudas q̃ crudelis fuit contra magistrũ suũ crudelis fuit ꝫ seipm laqueo se suspendẽs crepens medius diffusis visceribus eius sic ne miremur si tales ei similes quia crudeles fuerũt cõtra dñm messiã regẽ ꝛ deũ suũ q̃ crudeles fuerũt contra seipsos se et ꝓprios filios ꝑpetrantes. vñ et pilatus in epla quam misit ad tyberiũ cesarẽ sup mortẽ xp̃i

se ait tiberio augusto pilatus salutez.
Super accidit qđ ipe ꝓbauit iudeos ꝓ
mandā se suosq posteros crudeli dam
natione premisse ⁊c. vide supra hāc bec
bestiam libro ꝓmo thesauro ꝓmo testi
monio.xij. Item predicti iudei fuerūt
sibi neroni crudelissimo qui occidit
magrm suū senecā non valēs tolerare ei
more eius a puericia occidit etiā ꝓpaz
matrē ⁊ eam fecit scindi vt videret lo
cum in q̄ conceptus fuerat: fecit succē
di ciuitatem romanā septē diebus ⁊ se
prem noctibus vt expirek ānta fuerit
succensio troyane vrbis: finaliter cru
delissime occidit seipz. Sic miseri iu
dei reddentes malū ꝓ bono occiderūt
magrm ⁊ dām suū ꝓpriaz matrē suā sez
synagogam pemerūt. Incenderūt igni
sanctuariū suū ⁊ ciuitatez ⁊ seipos cru
delissime eternaliter dānauerūt ⁊ quia
tam crudeles ⁊ viri sanguinū fuerunt
culpam ⁊ penam sanguinis xpi sup se
imꝑcantes. Ideo eoz oiones deus nō
exaudit vt liberenk a captiuitate i qua
sunt. vñ ysa.j. Cū extenderitis manus
vestras auertam oculos meos a vobis
⁊ cum multiplicaueritis oionem non
exaudiam: manus em vestre sanguine
plene sunt.

De crudelitate iudeoz erga cristianos quarū sunt. xvij.

Tercius punctus est de crudeli
tate iudeoz erga xpianos hꝰ ge
neratio prava ⁊ exasperans po
stq seipsam vt ꝓdictū est crudeliter dā
nauit versa in rabiem ꝫ xpianos quo
rus sunt ppetui serui diuersis in mūdi
ꝓtibus inaudita crudelia opati sunt ⁊
cōtinue vt possunt veritatem bestiarū
excedentes crudelissime opank de qui
bus vt colligere potui ex diuersis scri
pturis ⁊ relatione viroz fideliū vsq in
ꝑsonā tpūs ex eo tunc q̄ ꝓpter peccatuz
occisionis xpi sui ꝓ orbem in captiui
tatem sunt dispersi. xvij. famose crude

lia'es annotank: ⁊ non est dubiū quin
sint alie plures nobis occulte cū ꝓpo
uno inconuenienti plura sequi cōgat.

In toleto omnes cristiani gla dio sarracenoz trucidati sunt.

Prima crudelitas iudeoz in ci
uitate tholetana regni castelle
facta est post infelicem casū re
gis roderici vltimi regis gentis gotho
rum anno primo dñi illustris viri in
fantis pelagij in asturijs currente era
septingentesima ąq̄nquagesima secūda
et anno dñi septingentesimo decimo
quarto: tunc ciuitas tholetana nobil⁹
⁊ fortis ac multoz bonoz habundan
tissima specialiter in multitudine no
biliū militum ornata fuit posita in po
testate hysmahelitarū ⁊ devicta sine ꝓ
lio ex ꝓditione ⁊ crudelitate iudeoz i
ea hitantiū sicut narrat frater Job. egi
dij. Samoren. in suo archano. ⁊ lucas
episcopꝰ tudeñ. in cronica sua ac pla
nius in generali historia hispanie cōti
netur. modus aūt ꝓditionis ⁊ crudeli
tatis iudeoz fuit talis vt ibidem legit.
Cum em xpiani ecclesiastici religiosi
milites ⁊ alij xpiani ciues in dñica oli
uarum ꝓpter bonorem solēnitatis ma
gne ꝑm suam consuetudinem exissent
homines extra suam ciuitatem ad ec
clesiam sancte Ioacadie vt diuinū ꝙbū
ibi audirent iudei crudeles q̄ cū sarra
cenis posuerūt suā ꝓditionē signatā
vt sez illa die clauderent portas ciuita
tis xpianis ⁊ aperirēt sarracenis sic de
facto fecerūt: qz venientibus sarracenis
tantum ciuitatis apperuerūt eis: ⁊ ide
exēūtes ad xpianos cū essent inarmes
⁊ de tam ꝓdicioso ac periculoso aduēt
nihil cogitātes omnes gladio trucida
uerūt: q̄ facto tharik ꝓnceps illoz sarra
cenoz ex ꝓdictis iudeis ⁊ suis sarrace
nis ꝓdictā ciuitatē populauit.

In regno frantia occidūtur infantes per iudeos

Secunda crudelitas iudeorum famosa ostensa in regno francor sicut narrat vincentius magnus in speculo historiali libro. xxx. c. xxv. vbi dicit q anno dñi. M. centesimo octuagesimo tercio. Philipp⁹ rex francor iudeos de regno suo expulit. Audiēs nēpe multocies ipsū rex a pueris q in palacio cū ipo nutriti fuerāt. q iudei q parisi⁹ manebāt singul' anis xpianū vnū in obprobriū xpiane religionis quasi p sacrificio in cripta r sossis subterraneis latēter in die cene vel in illa sacra ebdomada penosa iugulabāt. r in himi neqcia pseuerātes deprehensi multocies ore igne ꝓbusti fuerant. Nam r scūs Hicard⁹ cui⁹ corpus in ecclesia sci Innocēcij parisi⁹ requiescit a iudeis sic interfect⁹ r cruci affix⁹ feliciter q martirij migrauit ad deum vbi etiā per ei⁹ intercessiones operante deo multa facta miracula fuisse referuntur. Venerabilis ergo philipp⁹ rex qō viuēte pfe dicta mente clausam gestauerat r ob patris reuerentiā perficere formidauerat in ipo regni sui initio zelo dei flāmat⁹ aggressus est. nam ad ipi⁹ mādatū capti sunt iudei p totā frāciā in synagogis suis in sabbato. Et pilo q dē expoliati sunt vestib⁹ r auro r argēto eos siquidem rpe multitudo magna iudeor parisi⁹ bitabat q de diuersis orbis ptib⁹ ob pactis diuturnitatē illuc cōuenerāt. Studierāt em strēnuitatē regū francor ꝫ inimicos r pietatē in subditos illuc ergo dicta conuersi intrā erāt ditati q fere medietatez vrbis sibi vendicauerāt. Sed r pena dī r ecclesie ōcretū xpianos i domib⁹ suis seruos r ancillas hēbāt q etiam cuz eis in datrabāt ciues q̄z milites r rusticos de suburbijs r opidis r villis supra modū vsuris grauabāt. r quosdā etiaz in domibus suis iuramento astrictos quasi captiuos in carcere detinebant. sed r vasa sacra p instanti ecclesiaz necessitate sibi nomine vadij supposita ꝯ viliter tractabāt q eor infantes in calicib⁹ offas in vino factas comedebāt r cū eis bibebāt. Itaq; tandē illis nec dom⁹ illor ab officialib⁹ regis scrutarentur quidā ex eis crucē aureā cuāgelior codicē aurei gēmis deor⁹ q atiū cū alijs vasis in sacco reposuit. r in p fundam foueā vbi ventre purgare solebant proh dolor vilissime proiecit. Que oia paulo post dño fuente sunt inuēta. Datoq; edicto a regeni oēs iudei a regno ei⁹ exirēt. quidā ad fidem xpi conuersi sunt quib⁹ iuxta xpiane religionis oēs possessiones suas integre concessit. Aliqui vero barones r prelatos ecclesie domini pmissis allicere ceperūt vt p eor suggestionē infinite pecunie pmissionē animū regis a p posito reuocarent. Sed rex nec pcib⁹ nec pmissionibus rex tpaliū emolliri potuit. Illis ergo electis eozq; possessionib⁹ immobilib⁹ ad fiscum regē deuolutis. rex eor oēs synagogas q̄s scolas vocabāt mūdari iussit. r eas cō tra voluntatē oīm pncipū ecclesias dedicari ibiq; altaria pfecrari fecit vbi pu⁹ xp̄s in ore iudeor blasphemabat ibidē a cleror populo laudaretur. hec Vincentius.

Crudelitatē iudei i regno frācie xpianū quēdā flagellatuz r spinis cozonatū suspendentes exercuerunt.

Tercia crudelitas iudeor circa idem temp⁹ in predicto regno francie accidit sicut narrat predictus vincentius magn⁹ libro. xxx. speculi hist⁹. ca. lij. cuius narratio talis est. Philipp⁹ aūt rex in francia dū esset apud scīm germanū i laya. audita e⁹ dam xpiani morte ignominiosa ab ipsis iudeis perpetrata pfato fidei

cõpaciens.familiarib⁹ suis ignorãti bus quo iret subito arripuit iter apud bratam velocissime veniens positis in portis ipi⁹ castri custodib⁹ ꝓhensisq; iudeis.lxxxiij.et ampli⁹ ꝓburi fec. Co mittisa eñ ipi⁹ castri muneribꝰ eorum corrupta tradiderat eis q̃dã xpianus cui falso imponebãt furtũ et homicidiũ. Nũc igr̃ antiquo odio ꝓmoti manibꝰ a tergo ligatis⁹ spinis coronatus per totã villã fustigantes duxerũt et postea patibulo suspẽderũt.hec ibi.

In vno regno frãcie quincta oẽs christiani occisi sunt.

Quarta crudelitas iudeoꝝ accidit in eodẽ regno francie. Cuꝝ eñ iudei maleficijs vterẽtur et ꝓpter hoc sepe fuissent puniti accidit semel q̃ iude⁹ quidã crudelissim⁹ volens vidicari de xpianis cogitauit modũ et faci⁹ cẽ amic⁹ cuiusdã ministri iustitie q̃ lingua nra vernacula et cũ sensit illũ grandi secũ amicicia ꝓiunctũ.q̃dã die rogauit cũ instãtissime vt⁹ hominis daret ei coꝝ fingẽs se hñe necessitate eiusdẽ ꝓ medicina quadaꝝ sine q̃ infirmitas q̃dã curari nõ poterat et corando factũ suũ dixit ei q̃ q̃dã bõ dabat sibi viginti coronas aurei si euꝝ sanaret et ipe daret sibi decem illarum si ei tribueret ꝗ dictũ coꝝ plura etiam alia sibi ꝓmittens. Ille ergo miser tũ ex amicicia tũ ex cupiditate mot⁹ annuit promisitq; sibi coꝝ hominis se daturum.Extrahensq; illud ꝑ dictus coꝝ a quodam xpiano quem per iustitiam in partes diuiserat tradidit vxori sue custodiendũ dicens ei q̃ decem coronas debebat habere ꝓ illo a tali iudeo amico suo. Cum ergo mulier illa cognouisset iudeum illũ maleficum eẽ deo inspirante dure reprehendit maritum. Ille vero econuerso reprehendebat eam dicendo q̃ ipa esset causa q̃ ꝓderet decem coronaꝝ plura alia promissa. Finaliter consilio mulieris sic factũ est q̃ acceperũt coꝝ cuiusdaꝝ porcie tradiderũt iudeo secretissime receperũtq; decem coronas auri. quo acto iudeus ille non modicũ gaudens maleficijs suis vetus sepelivit predẽm coꝝ in quodam campo magno cogitãs se coꝝ hominis christiani sepelisse. Et factũ est q̃ ꝑ dies paucos congregata est in campo illo innumerabilis multitudo porcoꝝ nõ solũ domesticorum sed etiam siluestriũ. et tanta fuit lis et ꝓlium inter eos q̃ omnes mutuo rabidis se morsibus dilacerantes occiderũt sicut necvnus remaneret vivus.q̃ factum a rege francie cognitum iudeo capto aperta est veritas quod sic fuisset factũ de hominibus christianis illius ꝓuincie sicut de porcis si coꝝ sepeliisset hominis christiani.quare oẽs iudei illi⁹ loci ex regis precepto occisi sunt.hec aũt sepe a plurib⁹ fidedignis audiui sic in francia accidisse. His aũt et pluribus alijs maleficijs vtuntur iudei q̃ alie natões mundi cum semp fuerint rebelles deo ydolatre et preceptoꝝ dei transgressoꝝ ipi sunt arioli ipi somniatores.ipi augures.ipi malefici.ipi incantatores.ipe fitones atq; diuini cũ tamen eis expresse sit in lege ꝓhibitũ Deutro.xviij. Non inueniat in te q̃ lustret filiũ suũ aut filiam ducens per ignem.aut qui ariolos scisciteꝝ.aut obseruet somnia atq; auguria, nec sit maleficus aut incantator neq; fitones consulat neq; diuinos querat a mortuis veritatẽ. hec eñ omnia abhominatur dominus.Et ibid. Leuitic. xx. vir siue mulier in quibus fitonicus vel diuinationis spiritus fuerit morte moriatur lapidibus obruent eos sanguis eoꝝ sit super illos.

De crudelitate iudeoꝝ in almania vbi puellã occiderũt et

quare iudei i oi prouicia quam habitãt christianũ sanguinẽ fundunt.

Q Vita crudelitãs iudeox famosa accidit in alemannia. Dñi refert frater Thomas p̃riarcha barbaricẽ. in libro suo de apĩb⁹ ca. xxx. Miraculũ celeberrimũ qõ accidit anno ab incarnatõne dñi. M.cc.lxj. qõ factũ est in villa teutonie forchin noĩe. Contingit aũt vt q̃dã vetula malignissima iudeo familiaris effecta puellã eius annox septẽ a pentib⁹ ablatã vẽderet occidendã. Hanc igr in secreto super pulcrat plura lintheamina obstricta ore cl⁹ in oib⁹ fere tũcturis mẽbrũ incisionib⁹ vulnerarũt maxio cona namine sanguinẽ exprimentes ot in ipsis lintheaminib⁹ diligẽtissime fceprãtes. Hãc aũt post tormenta defunctã iudei in aquã fluidã ꝓpe opidũ ꝓiecerũt sup eam congericm lapidum posuerũt. Tercia vero ac quarta die per manũ erectã ad celum a piscatoribus est inuentat in opidux deportata. horrentibusx clamantibus pp̃lis ab impijs iudeis tñ flagitiũ perpetratum. Erat eñ in vicinio marchie princeps qui mox audito tanto piaculo peruenit ad corpus statimq̃ erectũ residẽs tetendit manum ad principem quasi vindictam sanguinis eius vt forte miserico rdiã imploraret post horam fere dimidiam iteruz se disposuit defuncti more supinam. Adductisq̃ ad hoc spectaculũ impijs iudeis statim erupert omnia vulnera corporis t in testimoĩum nephãde necio copiosũ sanguinez effuderũt. Mox clamo vulgi attollit t ad vindictã zeli totalit est aiat⁹. Ex q̃ hisdã idicijs capta vetula ꝓicta ẽ maxime cũ filia cl⁹ gnula oia ꝓdiderit q: a puerot christo extorqtur veritas. Iudei quoq̃ capti sunt qui in puellã manus nepharias extenderãt rotatiq̃ et suspensi sunt cũ vetula. Duo vero tñ tuo se ingulauerunt hec nobis fratres ordinis predicatorum. Hicard⁹ t ego vius sicut illi qui in villa fuerunt post triduũ quo hec gesta sunt veraciter retulerunt. Hinc igitur videndum ẽ cur iudei sibi consuetudinẽ in omni ꝓuincia quam inhabitant christianum sanguinem fundant. Certissime eñ; compertum est q̃ omni anno in qualibet prouincia sortes mittũt q̃ ciuitas vel opidum xp̃ianũ sanguinẽ alijs ciuitatib⁹ tradat. Constat quidẽ ex sc̃o euangelio q̃ pilato lauan te manus⁹ dicente. mũdus ego sum a sanguine iusti h⁹ iudei impiissimi clamauerũt sanguis eius super nos t̃c. Super quo beatus Augu. in sermone quodã qui incipit in cruce mũdi dicit. Videt q̃ ex maledictõe parentũ currat ad huc i filios vena facinoris per maculã sanguinis vt per hãc fluidã imposterum ꝓles impia inexpiabiliter cruciet quousq̃ sceream sanguinis eb. i. vi recognoscat penitens t sanet. Preterea dicit ibidẽ sanctus doctor q̃ audiuit suis tẽporib⁹ quendã Fatissimum iudeox conuersum ad fidem dixisse quendã quasi prophetam eox in extremo vite prophetasse iudeis certi sitio inquit nullo modo vos posse ab illo quo punimini verecũdissimo cruciatu sanari nisi solo sanguine xp̃iano. quod verbum ꝓce ei semper iudei t impij capiẽtes induxerunt oi ãno in oi ꝓuincia fundẽdux sanguinem christiano ꝙ vt tali sanguine qualescãt. t addidit male aũt intellexerũt verbũ sanguinẽ intelligentes christiani cuiuslibet, sed prorsus illuz sanguinẽ q̃ i salutẽ peccaminũ q̃ridie fudit i altari. quem si quilibet vestrux conuersus ad fidem christi. sumpserit vt debuerit mox sanabit ab illa male dictõe paterna. hec ille in predicto libro. Ex hoc pater q̃ iudei q̃ ficte sed

De Judeis singulis annis xp̃iaꝝ sanguinẽ fundentibus

vere accedunt ad baptismū statim sanantur ab illo fluxu sanguinis quem patiuntur.

In almonia fuit cū intoxicarūt omnes puteos et fontes.

Hec crudelitas famosa iudeorum facta fuit sedente in cathedra Petri Clemente papa. vj. q̄ fuit. cclij. aplicus. et imperante henrico romanor imperatore q̄ fuit. lxxxxvj. imperator. Anno dñi. M.ccc.xlv. tunc cū comptum est in almania q̄ iudei intoxicassent oēs fontes et puteos vt occiderent oēs xp̄ianos dicte prouincie. tota cū aliqui eor id cōfessi fuerūt et verū. quare mirantes almani tantam crudelitatē timentes gentem p̄dictam bñe inter se p totā almaniaz iudei cōbusti fuerūt habet hoc ex cronicis imperator summor pontificum.

In almonia fuit vbi tres infantes christianor occiderunt.

Septia crudelitas iudeor famosa accidit circa annū ab incarnatione dñi. M.cccc.xx. i almania imperante Friderico imperatore Tunc cū in vienna ciuitate tentonie cōpertū est q̄ iudei occiderūt tres infantes xp̄ianos. Compertū est etiā q̄ mulier q̄dam xp̄iana impijssima vēdidisset iudeis corpus dñicū. quare ex hoc pcepto predicti imperatoris. ccc. iudei fuerūt igne cremati. et mulier illa victa p ciuitatē p̄dictam a fabris fortissimis ignitis fuit dilacerata hec mihi retulit quidam vir illarum partiū dictus Arnoldus de almania q̄ me certificauit se p̄ p̄pijs oculis vidisse predictam executionem iusticie. tam illor trecentor iudeorum q̄ etiā predicte femine.

In ciuitate pauie accidit vbi iudeus quidā medicus occidit vnum christianū infantem.

Octana credulitas iudeorum accidit in ciuitate Ancone. cum iudeus quidam natōe Januē. nomine emanuel filius cuiusdam magni medici iudei p̄dicte ciuitatis cui⁹ nomen erat mḡr Salomon venit ad me in conuentu minor vallis oliuetano. Anno dñi. M.cccc.lvj. et ostenderet se cognoscere errorem iudaice gentis et peteret cum deuotione baptismo xp̄i emundari et interrogauit cum de pluribus inter cetera incidentaliter quesiuit ab eo q̄ et quo cognoscebat errores iudeor et p̄frebatur veritatem fidei catholice diceret mihi vitare de cē q̄ iudeis imponitur scz q̄ occidunt et sacrificant infantes xp̄ianos cum eos bñe possunt. vtrum hoc sit verum si scivit determinate vel vidit vt possint xp̄iani cautius obseruari ab eis qui mor⁹ cōscientia et zelo religionis xp̄iane narrauit mihi duo crudelissima. vnum q̄ audiuit a parentib⁹ suis iudeis et a pluribus aliis iudeis et aliud quod p̄pijs oculis viderat. De primo dixit. Sepe audiui a parentibus meis et ab aliis iudeis q̄ in partib⁹ ytalie erat quidaz iudeus qui dicebat mḡr Symon de ancona medic⁹ q̄ discurrens p varia loca etiā p magnor dñor palacia p̄pter officiū suū. Accidit q̄ fuit familiaritatez nō paruā cū quodā puerso christiano sacomano qui in quodā loco ceperat vnū infantē xp̄ianū etat⁹ q̄tuor ānor vt ab eo fuiret sicut assuerūt facē gentes armor. Sz q̄ puer ille erat paul⁹ nec valebat laboreo sustinere viaz. ex amicicia quā hēbat cū p̄dco iudeo tradidit eū et sibi donauit nihil mali cogitans de hoc q̄ iudeus gerebat in corde sc̄ vt ei seruiret. Jude⁹ vero nō modicū cor de gauisus cepit infantē cū eo reduci i ciuitatē papie vbi domicilū suū habebat. et cū ingrederet domū suā videns horā qua posset desiderū suū ferua-

explere capto infante sup mensaz extē dit ⁊ euaginato gladio caput infantis xpiani crudeliter abscidit. dimisso ergo capite oblito supra mensam truncum cepit ⁊ in quādā secretā cameraz cum eo introiit vt suū impleret puerfum ꝓpositū. Interim vo q ibe erat in camera deo ordinante ingressus ē domū quidā magnus canis ꝙ inuenieno caput infantis sup mensam ipm i ore cepit ⁊ p fenestrā in vicū salmitie. Cuz autē iudeus ille crudelis exiret de camera vt ꝑdictū caput tolleret. ⁊ ipm nō inueniret nō modicū miratus sed ⁊ tl more pcussus q̄ esset discooperto statī domū suam exiuit. ⁊ data non pua pecunia quibusdā sacomānis occultat⁹ē ⁊ vsq; ad mare secrete ꝓductus ⁊ inde nauigio transiuit ad turcos. ⁊ sic euasit manus iusticie ipm diligenter inq̄rentis. Fuit aūt cognitū ꝑdictū factū crudele ꝓpter ꝑdictū canē. q̄ cū tenderet p vicum cum capite in ore casu obuiauit ministris iusticie qui respicientes nō poterant bene discernere quid esset illud qō canis gerebat in ore talit erat sanguine cruentatū. Finaliter acclamantib⁹ illis dimisit caput. ⁊ vt cognouerūt q̄ erat caput infantis. mirati sunt vehementer. quis. l. ausus cēt tam crudele factū ꝓperare. Sequētes igit vestigia sanguinis decurrētis gutatim p vicum. vnde veniebat canis vsq; ad domū ꝑdicti iudei pueneruntꝫ introeuntes inuenerūt mēsam cruore infectā ⁊ truncū infantis in camera. Judeū vo nō inuenerūt vt dixi supra. Ecce que audiui a parentibus meis ⁊ pluribus alijs vt ꝑdixi. ⁊ de quo ēst fama publica in tota ytalia.

In saona ciuitate accidit vbi iudei occiderunt vnū infantem christianū ⁊ cōcauerūt cū sanguine eius.

Dna crudelitas iudeox famosa accidit in ciuitate Saone q̄ distat p ꝓdictā a ciuitate tanuēsi vnde ꝑdictus iuuenis manuel postq̄s mihi retulit ꝑdictā crudelitatē vt audiui. Consequenter narrauit id qō propijs oculis cōspexit sub forma que se quit. Cum n. essem in ciuitate quadaz subiecta tanue que dicit Saona. vt viderē sacrificari quendā infantez xpianū pater meus deduxit me ad domū cuiusdā iudei vbi fuerūt septē vel octo iudei cōgregati secretissime. ⁊ clausis ianuis diligentissime iuramentū fortissimū omnes fecerunt de celādo id qō facere volebant. sic q̄ nullo mō egribus vre sue peregerent quicqd ibi fieri viderent. q̄nimo citius paterent mortez vel seipsos occiderēt q̄s aliquid tale alicui viuentiū reuelarent quo pacto. ecce deducit in medū infantulus q̄dam xpianus eratio fere duox annox ⁊ deducto vase illo in quo cōsueuerūt recipere sanguinē infantū circicisox posuerūt ꝑdictū infantē nudū supra ꝑdictū vas. ⁊ quatuor iudei illox intendebant occisioni sub tali forma ⁊ ordine nam vnus tenebat eum p brachiū dexterum. secundus p sinistrū. tercius vo tenebat caput eius eleuatum sic q̄ isti tres tenebant eū in forma crucifixi extensum. q̄rtus faciebat opus q̄ infanti xpiano sic dispositō ꝓmo posuit i ore eius stuppas sumo plenas. ne scz clamare posset. ⁊ deinde accepit quosdaz ferreos aculeos satis longos. ⁊ mittebat eos crudelissime infra stomachuz ⁊ latera infantis versus ꝓtho corpis superioris qui nō dubito quin p viscera infantis transirent vsq; ad cor. Sic ergo ille impius iudeus sepe ⁊ celeriter vulnerans infantē mittēs ⁊ extrahēs ꝑdictos aculeos copiosissime viq̄ sanguis infantis effundebat in ꝑdicto vase. qō cum videret exhorruit facinus

crudelissimū nec amplius respicere potui sed absentaui me aliquantulū i eadem domo. Pater meus vo venit ad me ⁊ dixit mihi multa inter que secretissime mihi mandauit q̄ nunq̄ alicui viuenti ea que videra nec que ibidē visurus eram detegerem. Sed q̄ antea sustinere mortez vel occidere meipm cum gladio q̄ aliquid hmōi secreti revelarem. ⁊ cum redirem cum eo ad locū iam p̄dictus infans expirauerat capto ergo corpe eiusdē piecerunt eū in quandā profundissimā ⁊ obscuraz latrinā que erat in p̄dicta domo. ⁊ deinō fructibus diuersis. s. pomis. piris nucibus auelanis. ⁊ ceteris q̄ habere potuerunt in ptes minutissimas diuidētes sanguinē illi infantis xp̄iani in p̄dicto vase miscuerūt ⁊ de illa cōfectione horribili omēs illi iudei comederūt. ⁊ ego comedi ō sanguine illo. qō postq̄ gustaui fui ita alteratus in meipo q̄ illa die nec altera sequenti nō potui aliq̄d manducare volēs quasi viscera effundere p̄ horore. Ecce narraui vobis fideliter sicut vidi ⁊ quō manducaui ō sanguine p̄dicti infantis xp̄iani. Predicta oia ⁊ plura alia narrauit p̄dict⁹ emanuelis manuel iudeus ante me. ⁊ aī venerabilē patrē frēm petrū vela protunc in supradicto cōuentu valisoletano guardianū. Et iterū atq̄ iterū ante q̄ sacramentū peciper baptismi. ⁊ post q̄ baptizatus fuit in eccia sancti iacobi p̄dicte ville ⁊ vocatus Franciscus. Eadem oia coram reuerendo in xp̄o pfe et dño: dño gharsia de boamonte inclitne epo eius patrūo i baptismate ⁊ coram venerabili dño petro basco decano eccie apostolicane ac coīb⁹ pluribus aliis notabilib⁹ viris ecclasticis ⁊ laycis ⁊ publico notario regis audientie p̄dicti dñi epi secretario. s. petro martini de guetaria p quē oia supradicta de duab⁹ crudelitatib⁹ in scriptis sunt redacta ⁊ signata. ⁊ in supradicto cōuentu minoz reseruata ad memoriā tanti facinoris. ⁊ dixit q̄ supra dicta acciderāt in p̄dicta ciuitate quasi p quatuor annos ante cōuersionē suā. Et ptz q̄ perpetrata fuit hec crudelitas anno domini M.cccc.liij.

In regno castelle accidit in loco qui dicitur tauara vbi iudei seminauerūt aculeos incēderunt christianoz domos.

Decima crudelitas indeoz accidit in regno castelle in quadaz villa que dicit tauara que ē in territorio ludouici de almanca. cuius aūt vt estvor cōis ⁊ publica fama fuit talis. Judeus quidā filius cuiusdā sabi iudei cōmisit quoddā crimen. propter quod fuit iuridice occisus. pr̄ vo eius p̄ dolore filij cōcepit dolorē ⁊ peperit insquitatez. vt. n. vindicaret se de xp̄ianis in p̄dicto loco finxit se stultuz p multos dies. Modū aūt sue fauitatis publicauit in hunc modū vt ab oībus stultus reputaret. q̄ diebus ⁊ noctib⁹ incedebat p locū p̄dictū clamās ⁊ pcutiens portas domoz cuz martello intrauit q̄ iam de eius vocib⁹ ⁊ ictibus nō curabant eū fatuū totaliter reputantes. In domo vo sua secretissime cum pueris suis fabris faciebat q̄dam laminas ferreas pforatas quib⁹ posset de nocte omnes portas domoz cōclauare fecit etiam aculeos ferreos qui lingua nra abroios nolant. q̄ cōit ad inimicis seminā. p pedib⁹ equoz ⁊ hoīm cōclauādis. C ū ergo habuit sufficientiā p̄dictoz nocte quadā in tepeste noctis silentio discurrens celeriter p locū vt cōsuerat conclauauit portas aculeos p̄dictos seminauit vt ii q̄ forte fractis portis exirent in aculeos inciderent. Quib⁹ pactis minatus nō est dubiū p alios iudeos cogitantes pūne

re omẽs xpianos apposuit ignẽ domi
bus ⁊ fugit. Cũ q̃ habitatores ꝑdicti lo
a ꝑ vigore fumi ⁊ ignis calore excita-
rent surgẽtes velociter ⁊ vi ignẽ fugerent ad portas apiendas recurrerũt et
nõ valerent eas apire multi igne pie-
runt. ⁊ ſi qui euaſerũt fracti ſunt in
sculcos ceciderũt grauiter pedib⁹ vul
nerati ꝝ ꝑdicte crudelitatis ⁊ malitie inopinate querela ad regẽ venit q̃
fin q̃ est publica fama literas suas de
dit ꝑdicto loco q̃ quicunq; iudeus in eo
vel eius terminis caperet statim occide-
ret. Accidit aũt q̃ iude⁹ quidẽ inter fa
ciendo ꝓpe terminũ ꝑdicti loci cogitãs
q̃ a nullo posset videri quasi de subito
intrabat in terminũ ꝑdictũ. ⁊ subito exi
bat dicens. hec verba iude⁹ in tauara:
iude⁹ extra tauarã sed q̃ latebant eũ vi
dentes cõprehenderũt ⁊ ibidẽ ignib⁹ cõ
busserũt. ⁊ iõ in puerbiũ tradũt in ũlg
pub⁹ cõtra iudeos. ꝑdicta verba iude⁹
in tauara ⁊ iude⁹ extra tauarã nec am-
plius iudeus aliquis ibi habitauit vsq;
in hodiernũ diem.

In predicto regno accidit vbi iudei occiderunt vnuz infantẽ xpianũ ⁊ cõicauerunt cũ cineribus cordis eius.

VNdecimus crudelitas iudeorũz
accidit in ꝑdicto regno castelle
circa annũ dñi. M.cccc.liij. cũ
esẽt de noue iesu in villa vallisolitana vi
ginti duos sermones facerẽ ⁊ vnum i
illa materia vellẽ facere relatum mihi
fuit a ꝓnis fidedignis inter ꝯa fuerũt
reuerẽdus in xpo pr̃ ⁊ dñs garsclasso
de voamonde incensis eos supra nomi
nato. homo q̃dã magne scie ⁊ bone cõ
scientie. ⁊ rodericus vidaci de mendo
ca miles vtriq; strenuus atq; timẽs deũ
q̃ duo iudei in terra ludouici de almã
ca ceperant vnũ infantem paruũ xpiã
nũ furtiue ⁊ deducẽtes eũ extra locuz
in quodã campo occiderant. ⁊ apiẽtes
eũ p̃ medium corpis extraxerũt cor eius
⁊ sepulto corpe superficie recesserunt.
Canes aũt ibidẽ transeũtes corpuscu
lũ illud effodiẽtes extraxerũt ⁊ corro-
serũt. vnus aũt eorũ brachium cũ manu
deducens in ore a pastorib⁹ captus ẽ:
⁊ sic detecta fuit mors infantis q̃ nõ in
uenichat. Iudei aũt ꝑdicti cõuocãtes
secrete alios de q̃bus ⁊ ipi cõfidebãt ꝑ
dictũ cor cõbusserũt. ⁊ in cinerẽ reda-
ctũ vino miscuerũt ⁊ de illo ꝑdicti iu
dei bibentes cõicauerunt. Supra q̃ fa
cto ꝑdictus didacus de almanca fecit
diligentẽ inquisitõem. ⁊ inuenit predi
ctos iudeos reos i crimine. captosq; vno
illoz q̃ fecerat factũ. vir quippe rebe⁹
capillis ⁊ barba quẽ ego vidi ⁊ tamẽ
tis expositus cõfessus ẽ ⁊ nõ negauit.
Cumq; vellet facere iusticiã de eodẽ iu
dei qui nõ dormiebant velocissime iti
nerantes a rege ifas habuerũt in qui-
bus aduocabat cãm ad se et mandabat
militi q̃ non ꝓcederet vltra q̃sq; am
plius videret in eã. ⁊ sic cessauit ꝑdi
ctus miles ab executiõe iusticie. Hac
ergo certitudine habita ego ꝑdicatus ꝑ
dictũ sermonẽ in eccia sancti Nicolai
que est ꝓpe iudaismũ vbi tota villa cõ
uenerat ꝓcessionaliter. ⁊ etiam multi
iudei. ⁊ ibidem aggrauati hanc cru-
delitatẽ mihi notik relatã vt dem ẽ qõ
ve:bũ publicatũ nõ modicũ displici
it iudeis ibidẽ pũtibus ac ertã plurib⁹
alijs de genere suo ifr̃ facẽtibus. Pro
pter qõ fic factũ ẽ q̃ iude⁹ ille ductus
fuit ad ꝑdictã villã vallisoletanã. pcurã
nib⁹ alijb⁹ de genẽ suo q̃ ptũc magnaz
ptẽ in cãcellaria regis habebãt. vt colo
re iusticie ipm liberarẽt extrabẽtes eũ
a manib⁹ ꝑdicti militis. Positus q̃ ẽ
i carcere publico. ⁊ tũc supradict⁹ dñs
luceñ. epus ifam quãdã recepit a supra
notato milite ludouico de almãca noie
ꝓpio roborata ni quam ꝓpijs oculis

vidi ⁊ in manibus meis tenui et legi. In qua narrabat ⁊ asserebat oia supra dicta fore vera. ⁊ quō cessauerat ab executōe iusticie. ꝓpter ꝓdictā lras regis recōmendans eidē ꝓdictū negociū ꝓ honorē fidei exquo erat principalis in consilio regis. vidit insup ꝓdictus dño epō inquisitōem factā ꝑ supradictum militē in qua oia ꝓdicta cōtinebant vt mihi affirmauit. Sed gr munera ⁊ fauor timor ⁊ amor corrūpunt iudices. ⁊ tres ꝓtores intendebant in cā quorū vnus sine altero nihil poterat facere i casu illo ⁊ duo illoꝝ erant de genere illo. ꝛō tandiu illi duo dilatauerūt negocium ⁊ dissimulauerūt. hec ⁊ alia cauillantes ꝙ nihil vsq nunc in executōne iusticie factū est. vt de iudicibus illis suo tempe deus faciat vltōem.

In eodē regno ciuitate tauren. accidit vbi prescidērūt carnem cum sanguine de cruce cuiusdam paruuli christiani ⁊ secum deduxerūt.

Decima crudelitas iudeoꝝ accidit in ciuitate thauri supradicti regni castelle āno dñi. M. ccc. lvij. Cum. n. in ea ꝓte ciuitatis ꝓdicte que depopulata ē duo infantes xp̄iani fere etatis septē annoꝝ in solatijs puerilib⁹ ambularēt. Ecce duo iudei qui viderunt eos solos ⁊ a nemine videri ꝓdictos infantes capere voluerūt. sed ꝙ timuerūt non habere spaciū ad suā malicīā exercendā currētes p⁹ eos vnū acceperūt. ⁊ abscindētes frustum carnis de crure ei⁹ inuolutes in sanguine eiusdē rec esserūt. ⁊ statim fugiētes in ciuitatē zamore se receperūt. Quid aūt fecerūt de carne illa ignoratur cū ex negligentia nulla facta fuerit executio iusticie. hoc mihi narrauit reuerēdus in xp̄o pater ⁊ dño alfonsus de vinero epō salamantinus certificans me ꝺ̄ve ritate huius facti. cum paulo ꝓdict⁹ eius caro abscisa est esset filius cuiusdam scutiferi sui qui dicebat Johannes da benafarses. Itē de eadē ciuitate anno quo supra vir q̄dā simplex venit ad me volēs ꝙponere q̄relā q̄dā similē ꝓdicte in consilio regis que talis erat vt inscriptis oñdebat ꝙ die quadam iudeus quidā cepit vnū paruulū sub clamide nemine vidente et manu posita sup os suū ne clamare posset deduxit illū ad domū suam. solo ꝺ̄o posito clausis portis domus sue tentauit occidere infantē ꝛ̄ dño disponēte clamauit infans. ⁊ cum clamaret casu q̄dem operarij venientes de vinearum culturis ⁊ transitū facientes ante portas domus ꝓdicti iudei audientes voces ꝓdicti infantis steterūt pcusserunt q̄ portas ꝓdictas fortissime cū instrumētis agroꝝ que in manibus ferebāt infantū ꝙ iude⁹ necessario habuit aperire ⁊ inuento infante querebant quid nam esset iste clamor. ⁊ iudeus respondit ꝙ ludebat cum eo. sic ergo liberat⁹ est infans ille a iudeo iudei qui narrauit eis quō ceperat eum iudeus ⁊ quō eū occidere voluerat. Accusatus fuit iudeus ille in ꝓdicta ciuitate coram iudicibus eiusdē. ⁊ deducta est causa ad regis cōsilium. quid amplius factum est non noui.

In medicinis vbi assignantur tres rōes quare non expedit christianis vti medicinis iudeorum.

Terciadecima crudelitas iudeorū exercet cōiter in medicinis. Plurimi. n. iudeoꝝ videtes negligentiam xp̄ianoꝝ in discenda artem medicine virib⁹ laborāt ꝓ peritia dicte artis. ⁊ cum vigeant astutia serpentina studēt viriliter dño cōplacere vt eos teneant ꝓ gte sua. ⁊ intentum tam dñi

tpales ānno qō flendū ē. t platī ecclasti
ci eis adherēt vt vix inueniat aliquis
eox q nō habeat penes se diabolū iu
deum medicū q intrantū laudant eos:
vt dicūt xpianos medicos lz peros sic
ego cognosco ignaros in arte medici
ne. Cū ergo iudei pōtiat cognoscūt cir
ca se fauorē dnox sk circa inferiores se
uientes. beatus qui ab eox manibus
euadit. Narrent q ab eis recipiūt pur
gatōes t flenbothomiaz cōsiliū me ei
existente in ciuitate Segolciesi. Jude
us qdam medicus purgatōem quādā
tradidit vni xpiano. t casu vnus alius
amicus illius infirmi q etiā primo in
cipiebat infirmari modicū qō sufficit
de purgatōe illa qō non potuit recipe
primus ipe accepit cogitans t illud si
bi salutare. qui qsi subito intrinsecus
igne succensi facti sunt amentes intrā
tū q post quintā diē primus mortuus est.
Alius vo qi p miraculū liberat. ō silī
bus aūt nō est nūerus intōtū q si vnū
curant qnquaginta occidunt. sicut re
gnū est iudeos medicos seipos in suis
solemnitatib⁹ laudare cōfitētes admi
nicē qs eox plures occiderit xpianos
Et si vis scire causas quare xpiani nō
debent recipe medicinā a iudeis. Au
dite sdē famosum ex eox genere. s. ma
gistrū. Alfonsum zuersuz in libro bel
lox dei ca. xliij. vbi sic dicit. Nō expe
dit xpiano alicui medicinā recipe a iu
deo triplici rōe. Prima est qr iudeus
fm veritatē nō cognoscat naturas t cō
plexiones oim ciboz q eis deferūtur:
nisi ex auditu nō tñ ex experientia quaz
ipe p se facere posset. verbigratia. non
cognoscit medicus iudeus naturā car
nis leporis t cirogrili. et fiscedule et
piscis cōgri. t sic de aliis carnibus q li
bros. sicut cognoscit carnē bouis arie
tis t birci. t alios cibos quos habuerit in
vsu comedendi. t iam dixerūt sa
pientes medici q nō sufficit alicui ad
hoc q sit bonus t verus medicus lege
re in libris quouisq; vsq; experimentis t
gbationib⁹ medicinaz t ciboz t infir
mitatū t infirmos visitando. Medi
cus aūt nō pōt experi naturā ciborū si
bi vetitoz nisi in corpe alieno sicut p
bant t experiunt venena in alieno corpe
qua sapia. sufficit ad discernēdū cibos
vel ea que sp sunt nociua. qr sufficit q
sciat de illis solūmō q sunt nociua sz nō
sufficit qua sapia ad vetandū ea q non
sunt semp nociua nec semp vtilia. t tō
q caret magna sapia in illis adduc
infirmū ad periculū vel ad mortē. Se
cunda rō est. qr talis medicus vt timet
facere peccatū fm legē suā vel nō. t cō
stat q timent facere peccatū. qr sapien
tes iudeoz dixerūt q melior medicoz
ibit ad infernū. t cā huius est. qr incērto
medicoz vt plurimū est vt acquirant
diuitias. vel vt acquirāt magnū nomē
sibi nō vt seruiant deo. t hoc est eis alt
qñ cā ad elongandū aliqñ infirmitatē
vel ad peiorandū eas. vel vt infirmos
primant. t si talis est natura medicorū
in generali. quantomagis hoc erit de
medicis iudeis cū vt cōstet fi sit in eis
timor peccandi vt dictū est. Tercia rō
est q lz medicus iudeus essz timidus
in peccādo fm legē suā. expedit mul
tū vt vnusquisq; se custodiat ab eo. qa
lex sua pcipit ei occidere xpianos t eo
rū bona accipe. defendit etiā iudeus a
reddendo xpiano ea q pdiderit. t obli
mus fuerit. t soluere ei debitū qō debz
t facere ei amorē. t q est pceptū legis
occidere eum. pter que oia xpianus
est debitor anime sue si ponit corpus
suū in manib⁹ medici iudei t ḡre xpia
nus cōfidet de fide iudeoz cū ipi non
cōfidant de xpianis. qr incērto coz ad
malū pna ē. t ad suspitiōes hūdas ō bo
nis. t q ipi venenose tement in cordi
bus suis vt faciant. aliis de hoc suspi
cant in alijs. t sic dixerūt sapientes coz:

hic enumerāt nras cōs q̄re nō
expedit xpiano medicū respon
a iudeo

in thalmuth q nō debent recipe medi
cinā a xp̄ianis nec ab aliq̄s gentilibus
nec debent eor capilli ab illis circina
ri vel radi. nec habere societatē cum il
lis in vio nec stare solt cum eis in vno
loco. sed si xp̄ianus catholicus elonga
uerit se a iudeo in dando t recipiendo
spāliter si elongauerit se ab eo, in fer̄ō
medicine recipiet magnā remuneratō
nē a deo. qz in hoc implet magna dei
p̄cepta cū custodiat aiam t corp⁹ suū.
ac etiam alios xp̄ianos q̄ cum in hoc
audierint a mortis piculo. qz lex dicit
Deutro. iiij. custodi temetipm t aiam
tuā sollicite. t iterū Hiere. xvij. custo
dite aias vras. Itez si xp̄iani in his se
custodierint a iudeis faciēt in hoc ser-
uitiū deo t ihesu xp̄o filio eius seruiēt
deo. qz cum iudei viderint q venit eis
aliq̄ damnū. qz non timent deū nec ti
mēt peccatū. erit hoc eis causa t rō: vt
redeant ad timorē dei. t vt abstineant
a peccato. t in hoc implet magnū p̄ce
ptū dei. Sic. n. dixerit sapientes q ma
ior est ante deuz ille qui facit aliquē fa
cere bonū q̄z ille qui facit. Seruiēt ei
am ihesu xp̄o filio eius. qz cum iudei vi
derint q eis nascit aliq̄ damnū p̄ter
malos mores eor t p̄ter defectū mo
destie qui hr in eor thalmudica lege.
erit eis hoc causa t rō vt redeant t dili
genter attendant in aduentu messie si
cut eis supra p̄batū est. t vt dimittāt le
gem illā crudelitatis t accipiāt legē le
su xp̄i veri messie que est lex charitatis
humilitatis t modestie. t nō est in mū
do maius p̄ceptū dei q̄z p̄dictū. Et ideo
hec scripsi nō p̄ter eor vituperiū sed
vt seruiā deo. t vt ostendat laus t hono
r legis ihesu xp̄i t cōuertātur se ad il-
lam. hec ille. In cōcordantiā hor̄ p̄ō
adduci illud puer. xxj. qui custodit os
suū. s. a medicinis recipiēdis a iudeis
custodit ab angustijs aiam suam.

In venenis propinandis.

Quarta decia crudelitas iudeo-
rum est in venenis p̄pinandis.
Habies enim iudeor plurimos
vocandi modos circa xp̄ianos inue-
niens nō solū circa infirmos. sed etiaz
circa sanos se extēdit sed spāliter in ve
neni p̄pinatōib⁹. t nō solū talia opant
ignorantibus xp̄ianis sed etiā cum ali
qui puersi xp̄iani diabolico p̄silio illu
si volūt aliquē occidere veneno ad iu-
deos tanq̄z ad peritissimos in hac arte
recurrūt qui interpositio iuramētio de
seruando secrete audacter virus effun
dunt. sicut nuper accidit in cāpis gor-
ticie illius regni castelle vbi cum duo
frēs milites quor maior dicebat Iohā
nes de vega pacifice vt videbat in vnā
sepe cohabitarēt mior fratris sui mor-
tem excogitauit vt tota hereditas pue
niret ad eū. pulsantibus ergo cor eius
auaricia t ambitōe p̄dictōem excogita
tā reuelauit cuidā iudeo medico. ad ul
timā p̄dicti regni q̄ data pecunia vt p
missa t iuramento secrete interposito.
tradidit sibi venenū quo frēm suū per
meret. Cuiq̄z die quadā ad mensaz fra-
tris veniret obseruato puncto in vase.
in quo vinū erat fratri p̄pinandū solus
venenū effudit. Cum ēo dapifer eiusdē
militis in argentea taca vinū illud
poneret. vt predicto militi p̄pinaret. ita
fuit taca illa subito quodā colore hor-
ribili obfuscata. q̄ pauidus erat vinuz
illud aspicere. cognouerūt ergo manī
feste q venenū erat in vase. t facta dili
genti inquisitōe inuentū est q frater ei⁹
fecerat. p̄dictōem illā. captus ergo t vin
culatus cōfessus ē t nō negauit ꝫ sup-
plicatōibus quorundā militū veniam
meruit a fratre cū hac conditōe q̄ igre
derer religionē de qua nunq̄z exiret et
sic factū est. quia positus fuerat in mo
nasterio mōachor sancti benedicti vil
le supradicte vallisolitani in qua nūc

monachus est effectus. Iudeus vo q
dederat vinū cognito q; pditio erat de
tecta ne forte captus vi tormentoꝝ. Ꝑ
t alia plurima mala que fecerat reue
laret. ꝓpter que merito nō solū ipe sed
omneꝫ iudei deberent perire veneno
Ne. hausto seipm necauit. Nō ꝯ periculosa ē
cōuersatio iudeoꝝ xp̄ianis oibus spā
liter magnatibus t regibus. Nūquid
Nero imperator sequens cōsiliū symonis
magi iudei in oibus horribiliter fuit ma
la morte finiuit. Nunqd belena cōstā
tini mr̄ ex nimia cōuersatōe cū iudeis
in irrīm quasi puersa fuit ad iudaismū
nisi interuenisset filius ei⁹ qui fecit q
cōgregarent sapiētes iudeoꝝ cū sacer
dotibus xp̄ianoꝝ romevbi fuerunt ex
gre xp̄ianoꝝ. lxxv. epi. t de iudeis. xij.
sapientes. t centū t nouē sacerdotes.
t facta fuit disputatio coꝝ Constanti
no t belena mr̄e eius. t fuerūt omneꝫ
iudei devicti t cōfusi p solū sanctū fil
nestrū papā t cōuersi ad fidē xp̄i ac re
gina belena liberata a periculo in q erat
vt ptz in cronicis imperatoꝝ t generali
bistoria hispanie. Nōne rex petrus ca
stelle sequens cōuersatōem t cōsiliuꝫ
vnoꝝ iudeoꝝ quoꝝ vnus dicebat abē
farsal. q certificauerat eū q debent la
cerari crā sanctā irrīm. qz sic inuenerat i
signo natiuitatis eius. Item vo iude⁹
vocabat salomon leui q erat eius the
saurarius. maiorum oibus. infelix fuit
crudelissimus. nō solū in extrancos sz
etiā in suos frēs t naturales subditos
ac mala morte finiuit occisus i mōtiel
a rege henrico. Nōne rex alfonsus ex
cōuersatōe iudeoꝝ in tātā venit cecita
tem q; tenuerit quandā iudeā in cōcu
bināq; annis. in quib⁹ sic fuit alie
natus a malefitijs illius iudee q nullus
poterat habere audiētiā cū eo t regnū
destruebat. nisi miluel sucarrisent q
quadā die ipam occiderūt cū seruitori
bus eiusdē. Item q legit in cronica dida
ci campidoct. Non ergo possumus ap
probare cōuersatōem xp̄ianoꝝ cuꝫ iu
deis spāliter magnatū platoꝝ t regum
cum tot mala exempla t pricula nō so
lum corpoꝝ sed etiā aiarū t reipublice
legamus t experiamur.

In orōnibus in quibus quotidie orant pro destructione ecclesie xp̄i t principū christianorum.

Quinta ecclia crudelitas iudeo
rū in orōnibus eoꝝ ostdit. nō. n.
iudei orant p inimicis et psecuto
ribus ex charitate et pietate sicut faciūt
xp̄iani. sed sicut i opibus. vt supra clā
ret crudelissimi ostendunt. sic t in orōni
bus suis spāliter in quatuor. Primo f
festo mardochei qđ adhuc celebrāt. xv
kal. marcij cōterunt ollas in synagogis
dicentes. Sicut cōtritus est amon sic re
gnū xp̄ianoꝝ velociter cōteratur. Secūda
orō iudeoꝝ incipit eis q fiat cū trāsei
unt aū domos orōnis xp̄ianoꝝ. orāt
eis sic m̄ sinia fim hebraicū suū domus
superboꝝ psternet et deus. Tercia orōnē
faciunt cum transeūt p cimiteria xp̄ia
noꝝ sub tali verboꝝ serie erit verecūda
mater vra erit repudiata illa q vos
peperit. quia finis xp̄ianoꝝ vermis est.
Quartā orōnē faciunt q̄libet die in die
in qua maledicunt iesum xp̄m t discī
pulos suos atq; reges t principes xp̄ia
nos eiusq; retro talis est. Fm bieront.
de sancta fide in tractatu secundo libri
sui quem composuit p mandatū pape
ben edicti in ca. v. t vt intelligatur no
tandū q; iudei vocant conuersos ad fi
dem xp̄i meſunadim. i. destructos. Di
cūt ergo sic meſunadim. i. destructis nō
sit spes. t omneꝫ heretici t omneꝫ qui
loquūt ɔ irrīm breui sint scīi. et regnū
superbiosum in breui sit euulsum cōfla
tum t destructū. t oēs inimici nr̄i sint

destructi ⁊ hũsliati ⁊ cõfracti breuiter in diebus nr̃is. Mgr̃ alfonsus cõuersus in libro ō bellis dei ca. xliij. vocat iudeos supbos ⁊ crudeles. q; nō orant ex charitate sicut xp̃iani. ꝓponit in terminis supradictam orõnẽ sub hac forma. Qui cõuertunt ad aliã legẽ nō habeant spem. ⁊ omẽs heretici subito pereant. ⁊ oẽs nr̃i inimici. ⁊ oẽs odiẽtes nos. ⁊ oẽs q̃ querunt mala nobis. subito succidant. ⁊ oẽ regnũ supbi frange cito. destrue ⁊ opp̃ime cito. in diebus nr̃is. ⁊ ipi vocant xp̃ianos regnũ malignitatis. hec ille. Cuz aũt iudeis dicit a xp̃ianis q ipi faciãt hãc orõnez statim negant. ⁊ mentita est iniquitas sibi cũ hoc fuerit publice oĩsum p supradictũ mgr̃m alfonsũz illustrissimo regi alfonso. q̃ disputauit cũ maioribꝰ ⁊ sapientioribus iudeoꝝ. ⁊ fecit eos cognoscere q dicebant p̃dictam orõnẽ ⁊ maledictõem ℨ xp̃ianos. ꝓpter qõ p̃dictus rex inhibuit iudeis singulis ne illã orõnẽ dicerẽt. ⁊ q eã ab oĩbus libris suis raderent ⁊ amoueret cuius tenor talis est. Dñs alfonsus castelle tholeti ⁊ legionis galecie. hispalis cordube mircie. gibemij. ⁊ algarbij rex. dominusq; moline consiliꝰ iudeoꝝ oĩm regnoꝝ nr̃oꝝ ⁊ ipoꝝ q̃libet grãm cũ salute. Volo vos scire nobis fuisse relatũ q mgr̃m alfonsum ꝙuersum sacristam maioris ecclie vallisolitane vos vt a magnis rebus inter vos quotidie abvtroq; sexu adulte etatis orõne quadã in qua maledictõez oipotẽtis dei xp̃ianis ac oĩbus ad fidẽ xp̃i ꝙuersis impcamini eos censendo hereticos. etiam inimicos capitales. ⁊ q publice deuz exoratis vt eos destruat atq; pdat. ⁊ ℨ aliqui iudeoꝝ dicendo negabant hoc nõ dicere xp̃ianis disputauit tũ hoc di cens mgr̃ alfonsus cũ sapientioribus vallesole q̃ de vobis fuerint adinuẽti. coꝝ iudicibus vr̃is ac scribis publicis ⁊ merinis atq; pbis viris de p̃dicatoribus fribus ⁊ multis alijs circũstãtibꝰ vbi iuramento legis iudeoꝝ illi sume lr̃ati inter se cõcesserũt dictis libris suoꝝ inuũctũ ab antecessoribꝰ hoc fuisse veluti dictus mgr̃ alfonsus demonstrabat. ⁊ ipi suis noibus sup hoc vice ⁊ vicibus roborarũt in hebraico. videte nobis hoc vituperare ⁊ erogare fidei xp̃iane in bonũ duximus q mandamus ne in aliquo regnoꝝ nr̃oꝝ amplꝰ hoc fiat. q; si iudeus aliqs vel iudea hoc p̃sumpserit attentare iudicibus oĩbus ⁊ merinis atq; potentibꝰ cuiusq; loci in quo hoc acciderit q̃ hanc nr̃am lr̃am viderint vel transumptũ signatũ notario publico iniungimus viua voce ibi remediũ ponere sicut erga illos q̃ cõtra xp̃ianũ fidẽ ꝓponũt. ⁊ lr̃am nr̃am recipiant in cõemptũ ⁊ qui ibi scribitur cõpleatis. ⁊ vnus p alio nõ ꝛexcusetur qõ iniungimꝰ ponere in effectu et custodiatis ⁊ defendat. Predicte nostre lr̃e vel transumpti illiꝰ signati notario publico ostensoꝝ. nec quittaris dicto vel facto aliquẽ vl aliquos ℨ eũ ꝓcedere quoq; mõ nec aliud faciatis i hoc sub pena nr̃i dominij cẽtũ marabetinoꝝ nũmisme noue cuiuslibet oi vice. ⁊ qualiter vos hanc lr̃am vl transũptũ signatũ notario publico. tales vel tales duxeritis adimplendũ cuiq; notario publico cuiusq; ville vl loci. q̃ ad hoc vocatus fuerit imponimus p mandatũ q; boi hanc lr̃am nr̃am nuncianti restionio suo signatũ signo prebeat vt nobis constat qualiter mandatum nostrum duxeritis adimplendus ⁊ aliud nullus vestrum audeat attentare sub dicta pena ⁊ officij vr̃i lectra lr̃a sibi oĩmodo p̃teritis. datum i valleoleti. xxv. die mẽsis februarij. era. M. ccc lxxiij. ⁊ ℨ rpe illius regis iudei defacto illam amouissent tamẽ post mortem regis iterum recupata est a iudeis

sicut dicit mgr Iohānes cōuersus in li bro de pcordia legū. titu. v. ca. x. q̄ iter ex pcepto regis in ciuitate burgēsi co ram dño gomecio archiepo toletano. cui rex negocium recōmisit disputauit cū sapientib⁹ iudeor. et oīdit eis q̄ post ēs eis, phibita fuit p̄dicta oīo. adhuc il lam cōtinuo ter in die dicebāt. s. ō mane in meridie et in cōpletorio. et canto eor dis hoc dicere obligāt ppō pāte et rūdente Amen. Et p̄dict⁹ doctor ta ctis sacrosanctis de veritate dicēda. vt ptz i ca. supradicto. iurauit q̄ illud q̄ ō pronabat p̄dicta oīo erat hoc i forma Nō sit spes destructis et repente hereti ci deperdāt. et inimici nr̄i subito scissi sint. ac regnū superbie in puncto franga tur. et in diebus nr̄is submergant et iu deus benedicte frange inimicos nr̄os et eor destrue et superbiā sine mora. Item q̄ verū sit q̄ iudei dicant hanc oīonē etiā tribus nr̄is accedat singularis te stis de eor genere. s. dño paulus burge. ep̄s qui in dialogo suo distinctōe v. ca. vij. declarās ꝯ iudeos. lij. c. dicte Non posse exponi nisi de rege messia ihesu xpo sup verbo. et p transgressorib⁹ orauit sic dicit. hoc non pōt exponi de pplo iudaico qui nō solū nō orat p gē tilibus imo quondie orat p destructō ne romani imperij. et p̄sertim p destru ctione eccie xp̄i et discipulor eius. vt ptz p quādā oīonē eius que quotidie ab eis dicit in suis synagogis. In qua inter quedā alia expicisse dr. oēs hereti ci subito pereant. que verba rabi salo mon et rabi moyses et cereri sic expo nunt. Isti hereticī sunt discipuli naza reni. vide ergo si de talibus pōt verifi cari. et p transgressorib⁹ orauit. hec ille Item sicut dicit mgr alfonsus conuer sus libro et ca. quo supra. Orant iudei q̄ si aliquis iudeus decerit xp̄iano q̄ pdidit vel gentili q̄ nō parcat ei deus. et infra. adhuc est intentū aliquor eo rum q̄ orant qualibet die q̄ gentiles adorant et obediunt ebel. berith q̄ so nat nihil et vanitas.

In doctrina eorū cōtra christianos.

Decimaterciadecima crudelitas iudeo rū oīditur in eor thalmudica doctrina sicut notat p̄dict⁹ ma gister alfonsus pversus in libro et ca. q̄ bus supra. vnde dic̄ q̄ defendit iudeo ne dicat formosus est iste xp̄ianus. q̄ sonat. nō deus ei hospicū in terra. Itez docent q̄ si xp̄iano vel gentili aliquis obligatus fuerit q̄ nō tradat ei. Item dicunt q̄ quicunq; intrāt ad domus suam xp̄ianū vel gentilē. ex hoc obli gat ad captiuitatē filios suos. Itez di cunt q̄ quicūq; comedūt panē xp̄iani vel gentilis nō gustat gustum panis. Item dicunt q̄ xp̄ianus vl gentilis q̄ percutit iudeum reus est mortis. Item dicunt q̄ xp̄ianus vel gentilis qui la borauerit in lege merek mones. q. d. lex nō fuit data nisi generi iacob. Itē di cunt q̄ secreta legis nō debent reuela re alicui gentili. Itez dicūt q̄ peccatū est recipe elemosynā ab homie gentili ne habeant bonā remuneratōez a deo et q̄ nō pereant a mundo. Item dicūt q̄ nō est fides nec veritas in gentibus adhuc etiā nec in sepultura. Itē dicūt meliorē quē videris de gentilibus oci cide eum. Vnō ad hoc est q̄ dūcit Piero. de sacta fide in fine libri sui q̄ est sentētia rabi symeonis filij rabi ioa chim q̄ meliorē xp̄ianor debet homo occidere et meliot colubror os hō frā gere caput. Et declarat rabi salomō q̄ illud q̄ dicit rabi symeō meliorē xp̄i anū. i. magis deuotum deo vult dicere Item pcipit in Abodazara et sic nar rat rabi moyses de egypto in libro de mada q̄ illi qui sequunt regulā ihesu nazareni. Si homo viderit eos inclinatos ad mortē debet eos homo occi

dere. & si sunt circa puteū dz hō eos p̄cipere tm̄ & ponere vnū lapidē in ore putei. & si scala fuerit i puteo dz hō eas amouere. ne. s. p eam possit ascendere. Item dicūt q̄ est peccatū vēdere xp̄iano possessionē, p aliquo p̄cio. Item dicunt q̄ nō debent vendere xp̄iano aliquā bestiā nisi, p multo maiori q̄ valeat. Item dicunt q̄ xp̄ianus q̄ cōmittit aliqō crimen debet mori solūmō vno testimonio. Item dicūt q̄ mulier israelitica p̄mittit magnū peccatū si lactat filiū xp̄iani. q̄ nutrit filium ad idolatrandū. & q̄ nō debent cōsentire q̄ mulier xp̄iana lactat filiū iudee. q̄ est fama q̄ suffocaret eū. sed dicunt q̄ cū custodia bene pōt fieri. Itē dicūt q̄ xp̄ianus q̄ obseruat sabbatū dignus ē morte. dz faciat sabbatū suū altera die septimane. Itē expresse mandat iudeis in thalmuth q̄ faciant oē dāminū gentilibus signāter xp̄ianis. q̄ reputant eos idolatros absolutos. Dicūt. n. q̄ libere & sine aliquo pctō iudeus pōt recipere bona xp̄ianoꝝ. & est verbū valde vsitatū inter iudeos q̄ error cōpoti quez fecit iudeus xp̄iano licentiat & est sine culpa. Et dē in libro qui vocat rabadma i ca. qō incipit haegazel legūt magistri si iudeus & xp̄ianus venerint ante iudiciū. Attēde si potes iustificare iudeū fm legē hebraicā iustifica eū dicendo hoc p̄cipit lex. & si nō poteris eum iustificare fm suos hebraicum poteo tū iustificare eum fm suos alios gētium: iustifica eū & dices xp̄iano hoc p̄cipit suus vsus. Sed si nō poteris cum p vnū suo nec p alterū iustificare obfna eum cauillatōibus. q̄ rapit pecuniam xp̄iano est reo licentiata. Et tō in libro canbedrin in ca. qō incipit artuba bitor q̄ rancanalia faciebat p̄confiteri q̄ quicūq; iudeus sciebat suos ē xp̄iani & faciebat testimoniuz in iuuamine eius q̄ esset excōicatus. q̄ extrahebat pecuniā a ptāte israel cū suo teſtionio. Item dicunt q̄ peccat iudeus soluendo aliq̄ debitū xp̄iano fm opiniones rabi hisimael q̄ dixit q̄ tribus diebus afestū gentiliū & tribus diebus post. & i ipamet die festiuitatis q̄ nō debēt soluere debitū gentili. Et cū xp̄iani celebrēt vna die hebdomadi festiuitatē suam. s. in die dñica. Itē tota hebdomada ingredit p̄cū indeoꝝ. q̄ dico dñica cum tribus diebus p̄cedentib⁹ & cū tribus diebus sequētibus cōplet septē dies. Itez dicūt aliqui sapientes indeorū q̄ nō debēt soluere xp̄iano. nec ei facere aliquē amorē tribus diebus ante quācunq; festiuitatē. nec q̄ in ipa die festiuitatis. q̄ iudei vocāt illam die contritōis siue fractionis gentiliū. Sic ergo affirmāt & docent eē peccatū soluere xp̄iano debitū & facē ei aliquē amorem. Item absoluūt iudeū qui mentitur xp̄iano vel falsū iurat. sicut patuit supra argumēto. iiij. cōsiderasōnis. v. Et intantū nomen xp̄iani est exosum, & immūdū & venenosum inter eos. q̄ quamcūq; rem quantūcūq; turpē vocant nōie xp̄iano. sicut de vase vrinar & filiabus dicunt istud est vas xp̄ianicū odor xp̄ianicus ē iste. & qō petrus ē docent q̄ iesus fuit fornicinus. & fact⁹ in mulitere imunda. & qō est iudicatus in altero mundo missus in imūdicie fermenti boim. Item libr euangeliozvocant iudei in thalmuth vt maledicant guylayon: qō sonat hebraico falsitas icarcata. Itē vocāt panē sacratū panē venenosum. Itē nolant crucē hanc qō in hebraico sonat res scisa vocant eiā eam bohena. i. abominatōem. Itē vocāt sanctā mariā haria qō hebraice sonat sciſſura. Vocant eiā eā temea qō sonat polluta. vocant eiā xp̄m manzeti. Item de iesu faciunt signū qō ostēdit hebraice qō eius nomē sit mortuū & sua memoria. Itē dicūt qō cōpotuz

sesu est tricesimū & sedecim quasi ē cōpotū verbi qđ dicit in hebraico variū: qđ est idem qđ vanitas. sicut cōperunt legē saraceno⁹ p signū verbi qđ dicit i hebraico hebel qđ idē est qđ nihil. Itē vocant ecclam thabuc. i. errorē. Itē vocant pconē iolali. i. latratorem. Itē vocāt sacerdotes gallalin. i. tresquiladoꝛ Item vocant coronā sacerdotis corba. i. missam. Vocant diem veneris sciasel. i. de sabbato. Item vocāt diem festiuitatis nre borga. i. quebrāto. Itē vocant paulos xpianos sakarin. i. serpentes. Hēc supradicte doctrine reperiunt in thalmuth fm doctores generis eoꝝ. Et hꝫ xpiani sint dñi iudeoꝝ et oia supradicta sciant vel ad eoꝝ aures veniant quantūcūqꝫ sint horribilia et crudelia & falsa. nō reddūt tñ malū p malo quinimo orant p eis vt deus auferat velamina a cordibus eoꝝ & reducat eos ad verā fidem. Ecce q̄ manifeste poterit vnusquisqꝫ noscere doctrinas xpianoꝝ iudeoꝝ. qz illa pessima & iudeoꝝ crudelissima.

In vsuris in quibus expoliant christianos.

Decima septia crudelitas iudeoꝝ ostendit in vsuris nō possz chalamus explicare quot sunt modi & calamitates iudeoꝝ in vsuris exigendis eū in hoc nō habeam sedversus demones dici possint. Reperti ē quēdam iudeū in Samoren. ciuitate. p decem milibus sexaginta milia recepisse de vsuris. Reuenit. n. vsurarios cōtractus de generatōe in generatōibus intantū vt nō solū rustici agricultoꝛes sed & plures scutiferi & milites ab eis quasi captiui fuerint nō rōne cōtractuū sed & iuramentis astricti nō nascit rustico pullus vel edulio quin statim sit primus iudeo fenerator. Reges autē & principes vsure hmōi famosē dāres & nō prohibentes sunt in grandi periculo aiarū. vñ extra de vsuris post miserabilē. scriptuz est iudeos ad remittendas xpianis vsuras p principes & ptātes compelli peripimus seculares. Ille gaufridus dicit. q̄ tales dñi qui in terris suis vsurarios tenent. licet mortaliter peccent tñ nihil restituere obligantur si nihil ad eos de bonis eoꝝ puenerit. nec est sile de antichristo malis q̄ efficacem cām prestant. & de his q̄ sunt mali cā p accidens. puta qz tale malū i patria cōseruet vel libere fiat. Si aūt pdicti dñi cogant debitoꝛes dare vsuras: fm rodoricē. tunc ad restitutiones tenēntur etiam si nihil de hoc ad eos puenerit. Sed forte melius sentit vb. dicēs. q̄ tales q̄ cum possunt nō cōpellūt ad restituendū vsuras. tenent etiā si nihil puenerit ad eos. cuius rō esse pōt. qz sicut supra dictum est habent hoc ab ecclesia in pceptum scilicet de iudeis q̄ si nō obseruant cū ex eoꝝ officio incumbat eis interpretat pfensum se hēre iuxta illud. Non caret scrupulo concessionis occulte qui manifesto factori desinit obuiare. extra de homicidio sicut dignum. f. iij. Et hec est intentio beati Hembardi in tractatu suo de restitutionibus que mihi placet. In pfirmatione omniū predictaꝝ crudelitatum & pro fine huius septime considerationis. & vt vnusquisqꝫ xpianus se custodiat a conuersatione iudeoꝝ narrat Aristotiles in. iij. libro de secretis secretoꝝ ad alexandrū ponens ei documentum dicens. Nunqꝫ speres in homine qui non credit legem tuaz. Sequitur Et caue ne accidat tibi vt accidit duobus hominib⁹ qui dicūt associati fuisse in vno itinere quoꝝ vnus erat magus oriētalis reliquus yo inde⁹. Magus equitauit mulam quam nutriuit ad placitū suū que portabat vniuersa

ncia sua qbus indigebat. viator iude⁹ vo incedebat pedes nō habens cibuz nec alia necessaria. dum ḡ fabularent in via dixit mag⁹ iudeo. que ē lex tua: que est fides tua. Rndit iudeus. credo q̄ in celo est vnus deus quez adoro t expecto ab eo bonū aie mee t remūeratōem. t illis qui ꝓueniūt mecū in lege mea t fide mea. Et crudelitas mea est q̄ q̄ discrepat mecū in fide mea licitū est mihi tollere sanguinē suū. pecuniā suā. t amicū suū. t vxorē. parentes t genitores. insup maledictū est mihi si fuo ei fidē vel viuo ibm. vel si facio ei miam vel parco ei. C ōsequēter inqt mago demōstrauī. tibi inqt legē meaz redde. ergo me certū de fide t lege tua. Cui rndit magus dicēs. fides. n. t credulitas t lex mea hec sunt. In primis volo mihi ipi bonū t filijs generi mei t nolo alicui creature dei malū sequē tibus legē meā nec discrepantib⁹ mecū in hac parte nolo malū. t credo equitare t miam seruandā cuilibet viuenti. t nulla iniuria placet. videt etiā mihi q̄ si aliquid mali accidit alicui viuenti q̄ illud malū me contingat t me ꝓturbet. Affecto etiā ꝓsperitatē sanitatē et incolomitatē t felicitatē accidere oīb⁹ hoīb⁹ vniuersaliter. Tunc dixit iudeus quid si iniuria vel offensa fiat tibi ab aliquo. Magus. scio q̄ in celo ē deus iustus. bonus. sapiens cui nichil est occultū. nichil secretū. nichil penit⁹ zelatur de his que licent in suis creaturis q̄ remūerat bonos iuxta suas bonitates. malos vo t trāsgressores iuxta suas transgressiones. C ui iudeus. Quare ergo nō seruas legem tuā. vt qd nō cōfirmas opibus tuis fidē tuā. Mag⁹ inquit. quō fiet hoc. C ui iude⁹. ego sum de filijs tui generis. t tu vides me ambulare pedes fatigatū famelicuz. t tu eo eques sanatus t quietus. C ui magus. veritas hec est. t descendēs ō mula aperuit viaticū suū t cibauit t potauit eū. deinde fecit eū equitare eq̄tauram suam. Postq̄ vo iudeus bene firmauit se in equitando iunxit calcaria festinando t relinquēs magū recessit. tunc magus cepit vociferare t dicere expecta me q̄ cōfulsus sum. Iude⁹ vo dicebat. nōne iudicauī legē meā t conditōem eius. t ego volo stare cōfirmare eam. Tunc festinabat mulā t magus sequens eius vestigia inquit. O iudee noli me relinquere i hoc deserto ne interficiar a leonibus t moriar mala fame t dolorosa. age ergo misericorditer mecū sicut ego tecuz. Iudeus vo nec respiciebat retro nec intendebat dictis suis nec cessauit donec lanuit vltz ei⁹. Cū ergo magus fuit desperat⁹ de succursu recordatus fuit pfectōnis sue legis t fidei sue t eius qd̄ dixerat iudeo vicz q̄ in celo est deus iust⁹ iudex cui nichil est occultū t nichil secretū in creaturis suis latet. Dirigens ergo caput suū ad celum dixit. Deus meus tu nosti q̄ credidi in te i tua lege in tuis mādatis sanctificauī te sicut perpendisti. Confirma ergo apud iudeum laudez meam in te. His dictis non multum fuerat magus. t ecce inuenit iudeū ꝓstratum t electum de mula confracta tibea. t leso collo. Mula vo stabat t oppositō a remotis qui videns magū nouit dominū suuz. t accessit ad ipsuz ꝓpter nutriturā suam. equitans ergo ipam t derelinquens iudeum in doloribus mortis recedebat. Iudeus vo clamabat. Bone frater pro deo habe misericordiaz de me. quia confractus sum. t morior. Indigeo pietate t misericordia. Serua legem tuam quia cōtulisti tibi victoriā qua fugasti me. tūc cepit magus increpare cuz dicens. tu male peccasti in me t dereliquisti me sine misericordia. C ui iudeus nō sti me reꝓbendere de re ꝓterita. q̄ ostēdi tibi

q̄ hec est lex mea ⁊ fides mea in q̄bus nutritus sum ⁊ innoui parētes meos: ⁊ senes antiquos in hac lege p̄seuerantes. Tunc misertus est eius magus et posuit eū post se donec p̄ueniret ad locū destinatū ⁊ ip̄m tradidit gēti sue qui post dies aliquot expirauit. Iudeus ho rex illi⁹ ciuitatis opa illi⁹ magi vocari eum fecit ⁊ cōstituit eum p̄batulum suum ꝓpter pia opa ⁊ pietatē ⁊ bonitatē legis sue. Ecce periculū conuersationis iudeoꝝ ⁊ declaratio cōditionis eoꝝ crudelissime.

De iudeoꝝ fatuitatibus que sex passibus mensurātur:

Etaua cōsideratio huius libri est de iudeoꝝ fatuitatibus ⁊ sua grandi stultitia. excecati suis peccatis miseri iudei nō solū in ea que supradicta sunt inciderūt dicentes falsa ⁊ mendacia innumera cōtra legem xp̄i ⁊ eius aduentū. vt patuit sed etiā nōnulla alia scripserūt velut amentes que eos famosos ⁊ infensatos ostendunt a quoq; sane mentis audiant. hec em est pena aliquid scribentis cōtra deum nō. n. ꝑmittit spūs sanctus eos mentiri nisi ita clare q̄ ab oibus cognoscat esse falsum ⁊ mēdaciū. Et sunt sex passus in hac cōsideratiōe tractandi. Primus de his que dicunt pōera charitatē. Secundus ō his que dicunt cōtra legem nature. Tercius ō his que dicunt cōtra diuinā p̄fectiōem Quartus de his que dicūt ꝓra legez mosaicam ⁊ cōtra ꝓphetas. Quintus ō manifestis impossibilibus. Sextus de falsa expectatiōe messie.

De fatuitatibus iudeoꝝ cōtra charitatem:

Primus passus est de fatuitatibus ⁊ falsitatibus iudeoꝝ q̄ dicunt cōtra charitatē. Vñ i tal modo iudei dant licentiaz q̄ hō possit maledicere ⁊ blasphemare p̄ēm suuz ⁊ mrem suā. Et adhuc peiere eos sine onere peccati alicuius. Dicūt. n. i canhedrin in cap̄. qō incipit ellubenamie henaquim. q̄ ille qui peiit patrem ⁊ mrem suaz solū q̄ nō faciat vulnus liber est. Item dicit rabi moyses de egypto in libris soltin in lectōibus reuelatis nū ca. v. talia verba hō q̄ peiunt patres suū ⁊ mrem suā debet mori suffocat⁹, sed nō tenet ad penā si nō fecit eis plagam. sed si eos peiit ⁊ nō facit in eis plagā non est aliud nisi sic. q̄ peieret vnū aliū bolem ex israel. ⁊ q̄ eos peiit postq̄ sunt mortui liber est. Itē dicit: q̄ ille qui maledicit patrē vel matrem suā non est culpabilis in aliquo nisi in maledictōe nolauit aliq̄ nomē ꝓpriū dei. Et nō solū patri carnali dant licētiam maledicendi sed etiam deo sic dicunt in canhedrin in ca. qō incipit arbamitor. q̄ ille qui maledicit deū non habet aliquaz culpā nisi declarauerit nomē ꝓpriū dei qō vocat sembāneforas. Sed si noiat in hora maledictōis cū aliquo alioꝝ noim sīoꝝ sicut adonaie beloym vel sabaoth nō hz aliquā culpā. que oia q̄falsa ⁊ q̄fatua sint clarū est. Apparet. n. manifeste q̄ sunt ꝺ charitatē cum hoc requirat charitatis natura vt deus diligat ⁊ ꝓximus non vt maledicantur.

De fatuitatibus iudeoꝝ contra legem nature:

Secundus passus est de fatuitatibus ⁊ falsitatibus iudeoꝝ cōtra legē nature. vnō ipi dant licentiā occidendi sine aliqua pena. s. q̄ in canhedrin in cap̄. qō incipit belluben baymiterabym vbi dicit sic. si aliquis liganerit manus ⁊ pedes socii sui: ⁊ cū huius mortuus fuerit fame liber est ligator a morte. Sed si ligat eum ad solem vt ad frigus ⁊ moriē culpabilis

est morte. Et si ligat vel pijcit eū ante leonē liber est a morte. ꝛ si pijcit eū ante muscas culpabilis est morte. Et si pijcit eū in puteū in quo ē scala ꝛ alius remouet scalā qui ipm pijcit liber est. Item si decē boues pcussum vnus hominē cum decē fustibus ꝛ occidūt eū oēs sunt liberi. Itē si vnus hō alterū occidit ꝛ postmodū inuenit ꝙ ille mortuus est trefe hoc est ꝙ habet pulmones cōiunctos. vel habet aliquā illarū causarū quare iudei abhominant carnes ꝛ nō comedunt occisor est liber. et glosat rabi salomon. qz interfecit quasi tem morturā. aial em qō ē trefe dispositū est ad morte. Itē dicit rabi moyses de egypto in libro sofrim in lectōnibus canbedrin ca. ix. ꝙ si homo crimi nosus venit ante iudices ꝛ vna voce sē cōcordes ꝙ ille est dignus morte. ꝛ qō ad hoc ꝙ talis hō sicut ille sit liber necesse est ꝙ iudices sint discrepantes. et ꝙ pars illoꝝ cōdemnet eum ꝛ ps absoluat. ꝛ si sunt plures voces cōdēnantiū morief. Item dicunt in libro ō bulbin ca. p̄ ꝙ si petrus. verbigꝝa: facit testimoniū falsum ꝑ martinū. ꝓter qō testimoniū secutus est ꝙ dicti iudices cōdēnauerūt pdictū martinū ad mortem. Et deinde antecꝫ executio pdicti martini facta sit, pbatur ꝙ testimoniū petri fuerit falsum. Precipit lex ꝙ sit liber martinus. ꝛ ꝙ petrus moriat. vt nō viuat ad volendū occidere ꝓmū suū cum suo testimonio falso. qz sic dicit textus Deutero. xix. ꝛ reddet ei sic fratri suo facere cogitauerit. ꝛ pp hoc verbū qō dixit facere cogitauerit. ꝛ nō dixit fecit intricanter ipi. ꝛ dicūt fortuizando. ꝙ si mors martini erat iam facta qñ fuit pbata falsitas petri ꝙ in tali casu petrus est liber. Ecce quō dant iudei manifeste occasionē ꝙ homines cadant in peccatuz homicidij reddendo eos absolutos in his que nō soluz fm legē scripture sed etiā fm legē nature sunt digni punitōe. Itē dicunt in thalmuth in libro qui dicit calla ꝙ iudeus hz licentiā vtendi cum vxore sua turpiter ꝛ innaturaliter. s. ante ꝛ retro. ꝛ dē ibi liber madarim in ca. qō incipit ellir mutarim ꝙ vna mulier venit ante doctores cōquerendo se ꝙ vir eius vrebatur ea cōtra vsum naturalē. ꝛ ipi riderunt filia nihil possumus in hoc facere. qz lex dei dedit ei licentiā. Et dixit. Et vnde pbatis. Riderūt ex textu qō dicit in Leui. cap. xx. Ille q̄ dormierit cum masculo coitu femineo morte moriat videf ꝙ qz dē in hebraico zazyas i plurali. ꝙ ideo mulieri cōuenit duo modi iacendi siue succumbendi viro. Item dicunt in eodē ca. ꝙ si vnus homo iacet cum vna muliere vxorata vt cum illis que in lege erant ꝙ si illa in illa hora nō accipit delectatōz ꝙ ille q̄ iacet cū ea nō peccat. Dicūt ēt ꝙ ille q̄ coyt cū masculo si peccat si ille q̄ iacet sub altero nō accipit delectatōem. Itē dicūt in eodē ca. ꝙ ille qui coit cū masculo nō peccat nisi sit. ix. annoꝝ ꝛ nō infra. Item dicunt ꝙ qñ lex dicit vir q̄ fornicat cū muliere viri morief ille et illa. ꝙ intelligeret in illo qui est vir. s. ꝙ habeat etatē. ꝛ silr ꝙ maritus eius sit vir. ꝛ declarat rabi moyses ꝙ nō habet nomen viri quousq; trāseat. xiij. annū. Sequif ergo ex verbis eius ꝙ ille qui est minoris etatis licentiat in quocūqz mō adulterij. Itē sequif ꝙ vir adulterio qui facit adulteriū cū muliere maritata cuius vir nō attingit etatez. xiij. annoꝝ ꝙ nō peccat. Item dant licentiam furandi boues ꝛ vendendi. hoc inuenif in libro canbedrin in ca. qō incipit bellubeym. banbenaqui. ꝙ si pf furat filiū suū ꝛ vendit vel mgr discipulū ꝙ nulla est pena. Omnia supradicta sunt talis nature ꝙ gentiles ꝛ illi q̄ vitabant solū rōne naturali euitarent. ꝛ

iudicarent illa turpissima falsissima et stulta. quanto magis illi qui subijciũt legi diuine.

Contra diuinã perfectionẽ ꝛ ibi explicantur quẽdã fatuitates

Tercius passus est ō fatuitatib⁹ ꝛ falsitatib⁹ iudeoꝝ cõtra diuinã pfectiõem. Et primo dicunt deũ cõpozeũ. vnde narrat venerabilis petrus alfonsi in suo dialogo titulo p̃mo q̃ iudei in prima gte doctrine sue cui⁹ vocabulũ benedictiõis dicũt deus caput ꝛ brachiũ habere. ꝛ in cesarie pꝛidẽ gestare ligatã corrigio ipsiusq; corrigie nodũ a postera capitis pte sub cerebro firmatũ. Intra vo pꝛidẽ. iuj. ꝛ ẽ carnulas iudeoꝝ laudes continentes. In summo aũt sinistri brachij gestare aliam pꝛidẽ silimodo corrigio ligatã cantamq; ibi esse continentẽ omẽs laudes que in p̃dictis. iiij. scripte dicunt. Et dicunt iudei ad hoc se hꝛe auctes. vñ de pꝛidẽ quã gestat in cesarie. ꝛ de nodo corrigie auctoritatẽ sibi attrahũt ab eo loco vbi dño ait ad moysen. videbis posteriora mea. facies aũt mea nõ videbis. tũc. n. vt dicunt iudei moises nodum corrigie vidit. nodũ aũt ipsius alicuius pꝛidis esse necessariũ ẽ. De ea aũt quã gestat in brachio auctoritatem pꝛferunt ab Esaia dicente: iurauit dñs in dextera sua ꝛ in brachio fortitudinis sue. q̃ brachiũ fortitudinis vt dicunt vult intelligi sinistrũ in qua virtꝰ illius pꝛidis cõtinet. Sed hoc quãte sit fatuitatis patz. qꝛ cum lex ꝓhibeat deũ moysi dixisse posteriora mea videbis. ꝛ qꝛ deũ mentiri nõ posse constat ita postea facti⁹ liez scriptura tacẽte nõ dubitemus. nusq; tam lex meminit q̃ moyses in eis posteriorib⁹ aliq̃d viderit. qualiter igit⁹ eas corrigie nodũ qñ sine risu vix dici põt vidisse dicũt iudei Item cum posteriora nõ solũ ceruix ꝫ etiam quelibet corpis pꝛs cõueniẽtius intelligi possit hoc q̃ iudei eũ ceruicez vidisse asserũt. nõ rõne vel legis auctꝰ sed sola ꝓbant volũtate. ꝛ sic stultã pꝛ esse expiationem iudeoꝝ p̃dictã. ꝛ cũ careat rõne ꝛ scripture inuamine pꝛogredi ls. nam si eum dei ceruicẽ vidisse qñ sane sapienti nephas ꝛ videꝛ ꝛ ẽ habere cõcedã. quõ esse potuit vt moyses nihil in deo pter ceruicem viderit. aut si quid aliud eum vidisse fingam⁹ potuit videre pileum sine corrigie nodum illius. s. corone quam dicunt angelum iudei nomine mitraton singulꝭ diebus capiti dei imponere. ℞ espondent iudei q̃ qꝛ vidit corrigie nodũ affirmandũ est q̃ vidit ceruicẽ dei. hoc ꝓ destructiõe dicti iudeoꝝ ẽ efficacissimũ qꝛ si moysen illũ corrigie nodũ vidisse mentiamur cum eius faciẽ nullaten⁹ viderit. vnde deum pꝛidẽ in anteriori pte capitis gestare ꝓbauit. ℞ espondet iudeus qñ moyses nodum corrigie vidit pꝛidẽ qua illa ligaret in capite dei fuisse doctores intellexerit. ℞ nõ omnino sanus est hic intellectus quin vt deum aliquid gestare dicamus. potuit illa corrigia ligari casualiter aut fortuitabilũ aliquod aut aliud huiusmodi. verũtamen vt omnia fatuitates iudeoꝝ tollantur rẽsponsa. Dato q̃ hoc concedamus. vnde queso moysen intelligere potuit chartas inuicẽ cõtineri. Cum dicant iudei eum scisse nõ solum quid in eis scriptum haberet sed quod ꝛ super hec omnia admiratione dignissimũ est q̃ in illa carta vt creditur nihil aliud scriptũ ẽ. nisi versus quos longe post moyses ibrahim cum populum docendo ex semetipso eum laudans edidit. Et post multa annorum curricula Salomon deũ adorans composuit de eoꝝ laude. Nulla ergo est ratio quare iudei capite scriptũ cẽ debeat credi nec ẽ fuga iudeoꝝ

qđ̄ habuit ſp̄ſancto reuelante.cū nec ip̄e moyses vſq̄ ſcriptum relinquerit. nec vllus p°cū ꝓpha ꝓdiderit.nec iter est fuga iudeoꝝ q̄ hoc habent p̄ antiq̄ rū ſucceſſiones.q: iſto mō omne licebit firmare mendaciū.⁊ iſtud est eiaꝫ valde indigne ferendū q̄ ſuis doctoribus apponant id qđ̄ ipi fortitan volūt cum ipi hoc nō audierū relatōe p moyſen habuiſſe teſtent ſed ipt in verſuum explanatōe talia cōuincent. Ptz ergo quante fatuitatis ſit dicere deum hr̄e membra corpalia cuꝫ hoc nulla auctē conſtet.Mō iterum naturali rōne oſtēdit.q: ſi verum eſſet deum capite brachia ⁊ totam corpis formā hr̄e. igitur neceſſe est q̄ fateant deum longitudis ⁊ latitudinis dimenſionibus cōſtare. ⁊ ſic erit tribus dimenſiōibus clauſus qđ̄ est incōueniens.De corrigia autez quā eum in capite habere dicunt duo ꝓponunt. quia vel illa corrigia est de ipo aut alīunde.Si de ipo est iam de⁹ a ſe diuiſus est.Si vo alīunde aut creatoꝝ aut creatura est.Si creatoꝝ est ergo ſunt duo creatores.Si creatura est iam quedā creatura maioꝝ est quadaꝫ ꝑte creatoris qđ̄ est incōueniens. Iteꝫ quero hoc qđ̄ in capite vel brachio geſtat vtrū neceſſitate aliqua vel ſine neceſſitate id geſtet. Si neceſſitate iā creatoꝝ indiget creatura qđ̄ est aliud incōueniens.Si ſine neceſſitate geſtat.ergo aliud deus in ſe geſtat ſupfluū qđ̄ ē etiam incōueniens.Et ſic apte oſtēſuꝫ est quante fatuitatis ſit q̄ credunt indei de membris dei ⁊ de corrigia predicta.Cum vo aliquod tale in ſacris ſcripturis de membris dei inuenīt neceſſe est illud allegorice intelligi eo q̄ ad lr̄am ſi exponat non poſſet ſtare ſicut qđ̄ ait moyſes ad pharanē. locuſta inquit opiet oculū oīs terre.nunq̄ n. terra oculum habet. Item idē filius chore.aperiens inquit terra os ſuū deuorabit illos nunq̄d terra os habet. Iteꝫ in libro Judicū ait gad ad zebul.Ecce populus de vmbilico terre deſcendit. ſed nūquid terra vmbilicū habet. Iterum Eſaias ait de ala terre laudes audiam⁹.nunq̄d terra alam habet. Habacuk quoq̄ ꝓpheta ait.lapis de pariete clamabit.⁊ lignū qđ̄ inter iuncturas est efficacioꝝ reſpōdebit. nunq̄d lapis clamare aut lignū pōt rūdere.Cum ergo corporea membra deo realiter aſcribere fatuū ſit vt oſtenſuꝫ est. ergo que de eo tanq̄ corporea dicta ſunt nō cōuenit ad lr̄aꝫ ſolā exponere ſed allegorice declarare.

¶ deus tñ est in occidente.

Est ſecunda fatuitas iudeoruꝫ cōtra diuinā pfectiōem dicētiū in ſuo doctrinaꝝ libro q̄ deus est tñ in occidente.auctē Eſdre confitiantes illud dicentis. exercitus celi ſupplicat tibi.exponētes hoc ita cum omnes ſtelle in occidentē tendūt. tūc exercitus celi ſupplicat deo. ⁊ qñ hec ſupplicatio fit in occidente. Jō deū in occidente aſſert eſſe.Qui quanq̄ tinta dei cognitōe alieni ſi mūdi ſaltim figurā agnoſcerent nō de deo tam indigna ſentirent.quo aūt ipi figurā mundi non cognouerant declarat ſic.Nos orientē non dicimus niſi locū illū vbi ſtella primo apparet.nec occidentē niſi vbi nro ſubtrahit aſpectus.qđ̄ qui vult ſibi ſubtiliter demonſtrari.decet ipm illud ſubtili oculo intueri qđ̄ hoc mō cōſiderari pōt. In quocūq̄ vis loco cōſiſte.⁊ ab eodē lineā rectā ad orientis dirige ꝑtem que cū pueneriꝫ ad locum vltra quē viſum tendere nequid. locū ipm tibi orientē eē cognoſce. Eodem mō ſi ab eo in quo cōſiſtis lineaꝫ rectā in occidentē direxeris.cuꝫ ad talem pueneris locum qui vltimo termino ponit.ipm tibi occidentis cōſtitue locū. hora āt recti or⁹⁹ hora recti

occasus sic demōstrat nascente stella. Predictā lineam vsq; ad ipm stelle locū, ptende t in centro ipi⁹ stelle lineam fige. ita vt media sup terrā appeat t media adhuc lateat ipazq; horā ipi⁹ stelle ortū dico. cū ergo sol tali mō oriri ceperit sup terraz illa hora apud astrologos ē ver⁹ ortus diei. Eodē mō si occidente stella ꝑfatā lineā vsq; ad eam ad occidētis ptem dirigēs summitatez linee in stelle fixeris centro ita vt media sup terrā t media sub terra ꝓsistat illaz horā ei⁹ esse occasum dico. Cūq; sol tali mō occiderit illa hora apud astrologos ver⁹ ē occasus diei t initiū noctis. Ex his talis ꝓcedit ꝓclusio q; cuz para orientalis orbis eadē sit orb⁹. locus tñ oriētis nō idem ē orbus. Id idē ꝙz enz occidētalis orb idē sit orb⁹. loc⁹ tñ occidentis nō idem ē orb⁹ neq; eadez hora ortus ꝙ nob est cetez̄ orbus est. nec eadem hora occasus ē nob cū cetez̄ gentibus: ꝓ fin varietatē locoꝝ terre i longitudine variaf locus orientez̄ t occidētis t hora ort⁹ t occasus. hec tam subtilis reo aperi⁹ sillitudine ostdit. Consti tuam⁹ ergo solē in p̄ arietis gradu t in p̄ puncto ḡdus t dicamus q; cepit mō oriri ciuitati Aren ꝙ sita ē in p̄. vij. climatū terre hās. xx. ḡdus ad orientez̄ t totidē ad occidentē hās ētā. xx. ad polum aquilonarē t totidē ad australem. Cum hūc in quā ciuitatē sol cepit oriri ꝙ nam hora erit illi ciuitati ꝙ. lx. gradibus distat ab occidēte ciuitatis aren t ꝓz fin astrologoꝝ libroꝝ q; due adhuc hore de ꝓcedenti remanent nocte t cū ꝓdicti ciuitati occubuerit sol due sūt remanēt hore de die. Cum aūt sol illi cepit oriri orbi patet q; aren ciuitati duabus transact⁹ horis tercia inchoat hora. Cūq; illi orbi sol occubuerit due iam de nocte ꝓplete sunt hore aren ciuitati. Si ergo filum rectum ab Aren p̄ contrabas ciuitate t ꝓducas summitatem vnaz ad orientem alia ad occidentem t simili modo facias in alia ciuitate, ꝑcreno ab ea rectam lineam cui⁹ vna summitas ad orientem t alia pertingat ad occidentem. Hūc queso vtriusq; linee termini ab vtraulis ptē insimul poterūt ꝓuenire t patet q; pō. sed quāto ab inuicem ipse distant ciuitates tāto lineaꝝ in vtraq; parte insimul distabunt summitates treo. f. gradib⁹. Patet apertissime q; loca oriētis t occidētis t horē ortus t occasus. nō eedē sūt oīibus: ꝯ variant, p varijs terre longitudinibus. Item cū sol aren orit ciuitati si eadem hora apud alteram quaz vir im⁹ ciuitatē ab eiusdē ciuitatis oriente in eiusdem occidentē lineā protēdas ꝙ celi puncta vtriusq; eius summitas cacumen cōtinget. Et patet q; illa summitas que vergit ad orientē pnū puncū primi gradus virginis percutiet. Rursus si sole aren ciuitate occidē te, apud alteram ciuitatem lineam eo modo quo dictum⁹ ad celū vsq; vtriusq; tendamus. vtraq; summitas ei⁹ quas celi ptes ꝓtinget patet q; illa ꝙ ad orientem tendit p̄ puncto primi gradus ꝟginis que vero ad occidentem primo p̄ncto primi gradus pisciū occurrit. Itez si sole vbi illi orientē lineaz apō aren ciuitatē ad eiusdem orientē t occidentem tendentes vsq; ad ipm celum ducamus vtraq; summitas quā celi partem ꝓtinget patet q; illa ꝙ ad orientem ꝓtinget primā pticulā primi ḡdus tauri pcutiet ꝙ vero ad occidentē p̄ puncto primi gradus scorpionis occurret. Si aūt vbi illi sole occubente p̄dictam lineaz aren ciuitatis p̄dicto modo ad celi cardines ducam⁹ quas eiusdem celi ptes summitas quecq; ꝓtinget ꝓz q; orientis sūmitas initiū primi ḡdus scorpionis. occidentez̄ vero initiū primi ḡdus tauri ꝓtinget. Hūc ꝙ cogīscē pōr q; gradus signi ꝙ ē i oriēte sole aren ciuitati

apparente nō est idem cuz eo q̄ eadem hora alij apparet ciuitati. Sicq̄ oibus ꝓtiget ciuitatib⁹ ꝓut vna distat ab alia in longitudine nec illa celi ꝓticia q̄ hodie in oriū solis q̄uis terraꝝ loco i oriē te apparet. cū eadē q̄ cras eadem hora eodē loco terre in eodē apparebit. hec graduū in celo variatio ꝓtingit q̄tidie sicut ipse sol p eosdē ḡdus variat quotidie quidem ita eē vt dictū est necessaria ꝓstat rōne t ut totius terre spacio ū sunt loca orientis t occidentis equalia nec ore ortus t occasus eodē. vñ necessario sequit stellas duz quibusdā occidunt alijs eadez hora oriri nec in tota celi spera cert⁹ est occidentē t orientē locum q̄tidie variat p varios grad⁹. multomin⁹ credi dz orientis t occidentis mutatōnez celestib⁹ accidere creaturis. quib⁹ nulla vnq̄ interuenit obscuritas. q̄ sempiterna indeficientē lumia irradiat claritas sicut dauid ꝓpha dic. q̄ tenebre nō obscurabunt a te et nox sicut dies illuminabit sicut tenebre eius t lumē eius. Et daniel ipse inq̄t retelat ꝓfunda t abscondita t nouit i tenebris cōstituta t lux cū eo sp erit. Cū etiā nulla in celo ascensus vel descēsus possit eē mutatio localis aptissime cuilibet patet q̄ in celo nec oriēs sit nec occidens q̄ probato fatuitas est cuidēs dicentiū q̄ dei locus occidēs est vbi stel le supplicāt deo. Et q̄ supratactū est ō longitudine ciuitatū distantiā ab inuicem quō hoc cognosci possit vt melius cognoscant diuersitates horaꝝ eodez tpe sup easdez apparentiū breuiter sic oñdit. Constituam⁹ ergo solez in ꝓmo arietis puncto et incipiat fieri eclipsis solis apud aliquē ciuitatē q̄ ꝓdixim⁹ si diligenter inspiciaꝝ ꝓmo quinte hore pūcto inueniaꝝ eam ibidem fieri incipe. eodemq̄ momento apparebit primū geminoꝝ punctū in illi⁹ ciuitatis orieñ. vñ indubitanter apparet. q̄ longitudinis gradus inter vtrāq̄ inuenit esse ciuitatem t hoc quidem modo ab astrologio q̄ntā inter duas ciuitates longitudo haberur.

¶ Semel in die quotidie deus iracscitur.

Tercia fatuitas iudeoꝝ cōtra diuinam pfectiōez est. q̄ singulis diēb⁹ semel in die iracsci afferentes in medū testimoniū dauid dicentis deus iracscit quotidie. prima etiam diei hora eū iracsci asserūt. cūm dni⁹ ire esse dicentes q̄ in illa hora regez vniuersitatis insurgētes diademata sibi imponunt t solez adorant. Q̄ quaz absurd⁹ est sermo iste t q̄ fatui sunt q̄ hoc ꝓtulerūt cū ire descriptōez prorsus ignorent. quā si nosset nō hoc de deo sentirent. Si igit vis cognoscere quid ira est attende. q̄ ira est cū audito aliq̄ō displiceat verbo colera rubea. i. fel feruet et sup epatem diffundit t sanguini ꝓmiscet. Inde siquidem hō calescit t in facie palescit. hec aūt nulli ꝓuenit rei nisi q̄ ex q̄tuoꝝ ꝓponit elementis de⁹ aūt talibus nō subiacet liniamentis. Cum vero in scripturis inueniat, Iraz applicari deo vt, ibi pūe ne in ira tua ꝛc. Intelligenda est q̄ de⁹ se habet ad modū animi irati q̄ destruit q̄ fecit nō tamē q̄ ira in deo cadat subiectiue vt dictuz est, nō min⁹ etiā illud abhorrenduz est, q̄ dicūt euz de tali re iracsci de qua non possit vlcisci q̄ si posset ira ꝓfecto eī⁹ quiesceret. Aiūt preterea q̄ ipsius hore q̄ iracscit nemo nouerit vnq̄ punctū nisi balaam filius beor, In hoc aūt verbo sibipsis cōtrarij sunt iudei cum ex vna pte moyses cū vocet ariolum et in

del inquũ. Ex altera vo parte de deo: prudentiorẽ eũ moyse eẽ significant qz punctũ bone noluerit qõ moysen latuit et licet hoc dictũ magna admiratione vilescat tñ incompabiliter maiorẽ fatuitatis est. qz dicũt gallũ irrationabile animal ipsius bone punctum quotidie scire.

Q. Deus semel quotidie i die plorat.

Q Uarta fatuitas iudeoꝝ pra diuinã electiõnem est. q. de⁹ semel in die quotidie ploret. q ab e⁹ oculis due pdeũtes lachryme in mare magnũ cõcidũt. hoc fulgorẽ eẽ affirmãt illũ q tempe nocturno de stell' videt cadere. hec aũt rõ deũ ex q̃tuor elementis ꝓpositũ oñdit esse. Neqz em lachryme fũt nisi ex humiditatis abundãtia descẽdẽtis de capite. Si vo ita ẽ ergo elementa sunt dei materia: cõfusa aũt materia prior est. et simpliciora forã ergo. et hec priora. et simpliciora deo sũt qõ nephas est credere. Itaqz si de⁹ talis est vt dicũt eũ nec cibo fruat nec potu. et ꝺtidie vnas ex se mittit lachrymas ne cesse ẽ decrescere ulli forte de aqs q̃ super celos sunt ingiter bibat. Ex verbis quoqz el⁹ intelligit q ignorẽt qđ ille sit fulgor qõ si desideras nosce. Fumos⁹ quidã vapor de terra surgit minuũ siccus. vnde et locus nubiũ transit pueri ens ad locũ vbi nõ multus est calor q̃niam remot⁹ est a motu firmamenti q̃ cũ generit et tam multus in loco vno coferit ipsi⁹ loci calore licz exiguo paulatim cremat et cremat⁹ euanescit. et id est qõ ꝑ aeres dicũt sitare videm⁹. Fletus quoqz ipsi⁹ quẽ deo indigne ascribunt iudeoꝝ captiuitatẽ cũm eẽ dicũt qñ etiã ꝓ dolorẽ eũ ter in die vt leonẽ rugire asserunt et ꝓpter id celũ pulsare pedib⁹ more calcantiũ in torculari. more etiã colũbe queri dã suspirii sonitum dare et quaqz vice capũt mouere et dolentis voce dicere. heu mihi heu mihi: vt qđ domũ meã in deserũ redegi et rẽ plũ meũ cremari et filios meos ingentes transtuli heu patri q̃ transtulit filio ſ suos et heu filijs q̃ translati sunt de mẽsa patris sui. Dicũt etiã q̃ q̃dã doctorum suoꝝ hanc audierit vocẽ in q̃dam loco ramoso. Preterea dicũt q̃ tanqz parturientes inuideno collidat pedes et more dolentis manib⁹ plaudat. et quia quotidie orat vt misericordia eⁱ sit super iram eius. et vt eat in populo suo i miseria hec patent in libro barabor in capõ primo. O insensati iudei dicite cum de⁹ orat quẽ adorat scipm an aliũ Si aliũ is quem adorat potentior eo ẽ Si seipsum adorat aut potens ẽ eius propter qõ orat aut impotens. Si impotens est frustra se orat. Si vero potens aut vult illud pro quo orat aut ñ vult. Si nõ vult pro nihilo orat. Si autem vult non est necesse orare. Pro ergo q̃ olim sit hec gens iudaica aliena a cognitõne diuina. Si ergo verum est deum pro infidelis orare vt leones rugire celũ pedib⁹ pulsare more colũbe gemere caput mouere et ꝑ nimio dolore hec mihi clamare ipsum preterea ꝑ dolore pedes collidere manib⁹ plaudere: et ꝺtidie vt iudeoꝝ misereat orare qđ ſ eoꝝ ne liberent impedit captiuitatem an ab ipso an ab eis pcedit ꝺ mora. Si eũ ab ipso eũ ad ꝓmerendũ voluntatẽ suã min⁹ eẽ potentẽ ostendũt. cũ id volentem ꝓplere nec valentẽ pueri more eũ plorare asserũt. Si igit nunc impotens dicant. Vtrũ in futuro potestatẽ habitur⁹ sit an nõ. Si nunqz habitur⁹ ẽ ergo et illi⁹ et illoꝝ dolori finẽ carebit sua qz oratio est vana et spes nulla. Si vero posse habitur⁹ est illud nondũ habuit: sed in ꝓtico et certo habitur⁹ est tempore. q̃ cum habebit eos de captiuitate liberabit. erit iam hũt: sed in tempo-

ſis illud recuperaturus eſt et de captiuitate eos adducet. Si ꝓ habitur⁹ ē rpe certo reſtat eos dicere ꝙd ſit qđ mō ꝓhibeat eū hſe. ſ. vtrū hoc paucitate imputāt annoꝝ ei⁹ an debilitati membroꝝ an obſtaculo cuiuſlibet rei a qua nequeant defendi hec de deo credē nephas eſt. Legimus em̄ in ſcripturis ſacris quib⁹ tudei nobiſcū fidez adhibēt deuz antiqs tempib⁹ maiora miracula feciſſe q̄s ſit eos de captiuitate liberare. velut cū. x. plagis egyptū pcuſſit et tamen eos i manu valida eduxit ꝛ rubꝝ mare diuiſit in qđ pharaonē cū exercitu ſuo demerſit. Mānā quoq; et turnicibus de celo in deſerto pauit. Aqs etiam iordanis in loco vno montis inſtar ꝓſtituit. Solem ꝛ lunā ioſue precibus fixit. De exercitu ſennacherib .c. lxxxv. milia nocte vna occidi fecit. In dieb⁹ ezechie ſolē gradib⁹. x. reuerti ꝓcepit. Danielem de lacu leonū liberauit. Ananiā Azariā et Miſahelem de igne ꝛ iudeos de babilonis captiuitate liberauit. ꝛ multa alia q̄ nūerare lōgum eſſet mirabilia fecit. Non ergo dicere pñt q̄ antiqs dieb⁹ potens nō fuerit. Si autem cum potentem fuiſſe: vt equum eſt concedant: ſed alioꝝ interuentu accidentiū eum impotentem facti dicāt poſt quoꝝ abſceſſum eū poſſe ſuū recuperaturū credant alterum eorum neceſſe eſſe fateant. Illa accidentia aut ex eo aut in eo fuiſſe vt infirmitas accidens homini donec cōualeſcat ab eſtu cohibz voluptatz. aut et ab alio eſſe illata vt captiuitas cuilibet a rege illata ſue voluntatis eum ptāte priuat donec libertate ſuccedēte recedat qđ ſi ex eo ꝛ in eo fuiſſe dicāt. deū ergo corpus habere dicūt qđ ꝓrarioꝝ ſuſceptibile ſit qđ ō celo ſentire nō ꝓuenit. Si vero ab alio illata dicāt illuz qui intulit deo potentiorem eſſe oſtendūt q̄ nō minus eſt inconueniens. Si autem ſe ipſos ſue captiuitatis cām eſſe dicāt q̄ ſi meli⁹ mō in captiuitate quā olim in libertate ſe habeāt hoc patet eſſe mendaciū. qz nunqs captiuitas libertati eſt compabilis. Si vero nō hac intentiōe ſuā libertatē rememorant: ꝫ eo volente eos liberari ipſi ptinaciter ei⁹ voluntati obſiſtūt. ſ. vt qz ille eos in captiuitatē coniecit. Ipſi ecōtrario plus q̄ ipſe velit in ipſa captiuitate pducent. deberet vtiqz eoꝝ ſatiſſacere voluntati: et nō ſeipſum aſſidue tanto meroze dep̄mere aut eos ei pcere deceret nec eum facere tantū ꝓtriſtari. ſed hoc ſtare nullatenus pōt. cum eū quotidie vt ipſos de captiuitate eripiet orent. Excludere ergo debēt iudi tante circuitōis ambages a pectore ſuo. Dicet ad hec iudeus nihil eoꝝ que tu numeraſti impedit noſtram captiuitatē. ſed deū ſeme oñipotentem fuiſſe ꝛ eſſe fatemur. nēq; nos captiuitatē euadere velle negam⁹ ſed deum captiuitati noſtre certum terminū p̄ſtituſſe ꝛ donec illud qđ cōſtituit iuranit ꝛ firmauit tpo aduenīat nos nullo modo liberari poſſe dicim⁹. Vere in hoc verbo in ſcientiā deo aſſcribit iudeus. cum eum tale quid ſtatuiſſe dicat atq; iuraſſe qđ priuſ eū iuraſſe atq; firmaſſe peniteat cui⁹ rei ſignuz ē q̄ tot modis iugiter vt dictū eſt. p eis affligit qđ ſi p̄ſciſſet nō antea ꝓſtituiſſet. Inſipiens ergo ſm iudeos de⁹ fuit q̄ ꝛ cuz apud eos ꝓſtet indulgere vtiqz ei debeat nec p̄ces eum inquietare aſſiduis. Quanto em̄ frequēti⁹ orāt tanto magz ei⁹ dolorē innouāt ꝛ q̄ magis ab oratione ceſſando eum nō inquietauerint tanto magis eum conſolari putarent.

Q⁹ deus dimiſit vnum foramen in celo non valens perficere firmamentum.

Quinta fatuitas iudeoꝝ ꝓtra diuinā pfectōez eſt q̄ cū de⁹ firma-

mentū ꝓstituit placere penitus non valens cuiidam foraminis spaciū in septentrionali parte impfectus reliquit. qō ob hoc videlicet eū feciſſe asseuerāt vt si qō aliquādo exurgens et ei equalē se faciens deū esse se diceret ipse dꝰ illi⁹ spacij pfectionem ei opponeret dicens. si deꝰ es vt ego locū illū claude si potes quē apertū reliqui ego. hoc autē qꝫ parēs sit mendacij nullꝰ oculi acie latet. Septēntrionalis etenī axē poli altissimū semp sup nos nec vnq̄ occultari ꝓspicuus tōtus integrū pfectū q̄ videmus. Manifeste ergo pz falsitas ersox istius.

De alijs falsitatibus plurimis ꝯtra diuinam perfectōnez ⁊ in eius offensam.

Dnunk ⁊ alia in thalmuth que sunt ꝯtra diuinā pfectionē. Isti qui vocant Ha'bini ⁊ sapientes seclamāt seipsos dei seruitores ⁊ ꝺclaratores legis mosaice ꝫ tamē inuenīt̄ur loquentes inordinate in his q̄ sunt in magnū vituperiū dei tollendo eīs omnē pfectionē ⁊ applicando ei oīez defectū. ⁊ aō oīa dant licentiā seruiēdi dijs alienis ⁊ ydolatrandi. Dsi inuenit in canhedrin in ca. qō incipit arbanitor. sup illo qō scribit in Leui. capi. xviij. de ydolo qō dicit moloth. seruitium cuiꝰ erat q̄ accipiebat homo filiuz vel filiam suam ⁊ ducebat eū vel eam ad sacerdotes ⁊ ipsi transibant creaturam aliā p ignē ante ꝺictum ydolum et ex verauit hanc ydolatriā signanter spēcificatā ⁊ dicit in verbis istis ca. eodem de semine tuo nō dabis vt ꝓsecretur ydolo moloth. Hic intricant ipsi et dicit q̄ qz dixit textus de semine qō intelligit q̄ nō peccat homo excepto q̄ndo dat sacerdotibus ꝓtem sui seminis ꝓ moloth. Sz si et daret oīs filios suos nō peccaret. Itē dicit qz nō dab intelligit q̄ nō peccat excepto qñ pꝛ dat filiū suū sacerdoti moloth vt faciet sacrificium. ꝫ si ipemet pꝛ facit nō peccat. Item qz dixit de semie intelligit q̄ tūc ē pcm qñ sacrificiū fit de illis q̄ ab eo exiert: ꝫ si bō facit sacrificiū de pꝛe suo vel frē vel de seipo ꝺdicto ydolo non peccat. Item dicit i eo. li. canhedrin ca. eo. Ille q̄ adorat ydola timore vel amore lib ē a culpa. Et declarat rabi salomon q̄ amore intelligit si ab alio dño fuit rogatꝰ vt facēt timore si fuit ꝓiuratꝰ. Sed rabi moyses de egypto declarat aliter dicēdo q̄ amore sonat sic si fuit filo captꝰ de illa imagie qz ē bō fabricata. ⁊ timore ē si timet qz pōt ei nocē sicut imaginant illū q̄ eā adorāt q̄ eis pt facē bonū vel malū si i tali casu adorat lib est. Et multū ē mirādū de istis glosatoribus ⁊ etiā de recen talmuth qz clare vēit ꝫ textū legꝫ dei. qz videmꝰ q̄ cū pplis israel iret p desertū ⁊ fuerūt in sethim. ⁊ adorauerunt ydolū phegor qz deꝰ iratꝰ fuit taz fortiter ꝫ pplm q̄ occidit. xxiij. milia. ⁊ tā manifestū ē q̄ illa ydolatria nō fiebat nisi amore filiaꝝ moab sic apparet Nūe. xxv. ca. Item illi tres pueri sydrac. misach ⁊ abdenago voluerūt potius intrare fornacē ardentē q̄ adorare imaginē nabuchodonosor. Et tū si hec opinio eēt vera bñ erant excusati ab illo periculo exq̄ faciebāt timore regis Nabuchodonosor. ⁊ certū est q̄ ipsi bñ sciebant legē. qz ibi fit relatio p eis q̄ erāt multū intelligētes ⁊ socij in studio danielis ꝓter qō apparet q̄ fidei data per eos est vera. ⁊ p doctores talmuth falsa ⁊ fatua. Item dicūt ⁊ ve nūt ꝫ deus volendo seipsos eāre deo. Dsi inuenītur in aliquib⁹ ordinatōnib⁹ ⁊ cerimonijs quas ipi fecerūt quas etiā omnes iudei obseruāt. sicut est illud qō in festo noctib⁹ anni mandāt q̄ incendant certe candele in domib⁹ in memoriam victorie machabeoꝝ. In certo mense

anni ꝑcipiũt ꝙ fiat festum qđ vocatur purim in memoriam mirabili hester & mardochei ꝓtra aman. In qua ꝑcipit talmuth expſſe ꝙ quilibet iude⁹ debet inebriari. & illa die legunt in sinagoga hiſtoriã hester: & siue cum incendũt ꝑdictas candelas siue cuꝫ legũt ꝑdictaꝫ hiſtoriaꝫ in sinagoga dicit rabi talia ꝟba bñdict⁹ qui nos sanctificauit cũ suis ꝑceptis & mandauit nobis incẽdẽ has candelas & ꝑcepit nobis legere hãc hiſtoriã hester. videte si hoc ꝑcepit deus in lege. niſi qz ipſi se reputãt tñ sic de⁹ Item nõ solũ hoc faciũt ꝫ reputant se posse reuocare verba dei hoc ipſi declarant sup ca. xvij. Deutr. vbi dicit ſi aliquid tibi fuerit difficile in leꝫ iudicijs tuis ad sacerdotes & ad iudicẽ ꝙ fuerit illo tempe & peris ab eis & facies ſcõm ꝓſiliũ eoꝝ. Et dicit talia verba. non declinabis ad dextrã neqꝫ ad ſiniſtrã. Sꝫ ipſi in talmuth ſcrutant dicendo ꝙ intentio terr⁹ est ꝙ dato ꝙ ſapiẽtes dicãt ei ꝓ dextra qđ est siniſtra & ꝓ siniſtra ꝙ est dextra debet credere. Item iudicãt ſnia mortis quẽcunqꝫ frangentẽ aliqđ de ordinatõnib⁹ eoꝝ. Dicũt adhuc i lꝫ. berahot in ca. qđ incipit miſemoco. ꝙ quicũqꝫ hõ deridet ſapiẽtes talmuth vel malũ dicit est ꝓdemnat⁹ ad inferos Et ille qui frangit verba legis dei non habet aliã penã niſi ꝙ sit fractor legis Item reputant se ſcire plꝰqꝫ de⁹: quia dicũt in libro robamechia in ca. qđ incipit hazabã ꝙ semel fuit i studio magꝫ diſputatio sup vnũ actuꝫ legis & omes studij vnⁱ⁹ opinionis. Sed rabi aliezer qui erat maior eoꝝ erat ꝛrie opinionis qui fecit multas bonas rationes cõtra eos ad ꝓbandum suã opinionẽ. & nunqꝫ voluerũt assentire ei & in fine dixit ſi sic est sicut ego dico remitto domio do noſtro. Et illa hora exiuit vna reuelatio vocis & dixit non contradicatis rabi aliezer: quia verum est qđ ipſe dixit Et surrexit rabi⁹ & dixit domine ley non est in celo ſed in terra. & iam preceptis in lege tua ꝙ ſententia debet declinari ad plures voces et illa hora excõmonicauerunt ipſum rabi aliazer quo uſqꝫ assensit opinioni eorum. & dicũt ꝙ paruo elapſo tempe rabi nathan inuenit beliam ꝓpheram & dixit ei eras tu in celo quãdo fuit iſta queſtio. Hesp̃ondit ſic & dixit ei. quid ergo dixit deus illa hora qua ſapientes noluerũt obedire reuelatõni ſue. Hesp̃ondit ei ſcias ꝙ illa hora deus riſit et dixit. Vicerũt me filij mei. vicerunt me filij mei. Itẽ glorificant iſti talmuriſte ſeipſos. vnde dicit in libro tuca ca. iij. ꝙ vn⁹ doctor qui vocabat rabi ſymeon filij iohañ. Dicebat. Ego ſum tam dign⁹ & tam iuſt⁹: ꝙ ſi vellem ꝓpter bonitatem meam liberarent de die iudicij omnes homines qui venerũt ad mundum a die qua ego natus ſum vſqꝫ hodie. Et ſi ionathan filius vzibel eſſet nobiſcum poſſemus liberare totũ humanuꝫ genus a die qꝫ creatus est mund⁹ vſqꝫ ad finem. Itez ſe reputant ꝓpheras ſicut dicunt in raba batera ca. j. a die qua fuit deſtructũ templi vſqꝫ huc fuit remota ꝓphetia ꝓ phetarum & fuit data ſapiẽnt⁹. Itez dicũt in rababatera in ca. qđ incipit bamober & baſcema ꝙ raba filius barbana ibat p quendam viam & dixit ei vn⁹ tragenarius. Veni & oſtendã tibi mõtem ſinai. Iuit cum eo & audiuit ꝓmo vnam vocem que dicebat. O miſer ve mihi. qz feci iuramentum & exquo feci quis me abſoluet. Et p⁹qꝫ rediit ad ſtudium et narrauit magiſtrio reprehenderunt eum & dixerunt ei. ea hora qua audiſti vocem illam debuiſſes dicere. domine ego te abſoluo ab illo iuramẽto. et dixit ipſe dubitaui quod dicebat ꝓ iuramento quod fecit Noe de nõ dando amplius mundo diluuium. Et gloſat rabi Salomon ꝙ illud iuramẽ

tum de quo petebat deus absolutōem erat captiuitas israel. propter qō ipse sustinebat partem captiuitatis ⁊ laboris sicut dixit ysaias capl. lxiij. In omni tribulatione eorū non est tribulat⁹. Et licet textus verus sit in bibliis Hebraicis pro maiori parte eo modo quo posuit Hieronym⁹ in sua translatōne Veruntamen in aliquib⁹ dicit sic. In omnib⁹ tribulatōnib⁹ eorum ipse est tribulatus ⁊ iuxta hoc facit predictā glosam rabi Salomon. Item reputāt deum ignorantem sicut dicit in barabot. capl'o primo postq̄ fuit destructū templum non remansit deo in toto mundo nisi solum spacium .iiij. cubitorū ad studendum halaba. id est lectōnem de talmuth. Item dicūt q⁹ tribus primis horis diei deus sedet ad studendū talmuth ergo videtur q⁹ si indiget studio non habet plectōnem sapientie. Item reputant deum mendacem sicut dicit in rabantecia in ca. quod incipit hacober. Unde dicebat rabi hysmabel. magnū quid est par q⁹ deus dixit mendacio vt poneret pacem inter abraam et saram hoc apparet in Gen. xviij. cap. q⁹ cū angeli prenosticarēt Abrae q⁹ sara pareret filiū ⁊ ipsa erat in tabernaculo ⁊ audiuit eos dicit textus q⁹ fecit derisionem inter seipsam et dixit quō posset hoc fieri cum sit dñs me⁹ senex. Et postea cū dñs hoc resumpsit abrae appre hendendo sarā dixit qō dixerat eu ego sum vetula apparet dicūt isti q⁹ de⁹ mutauit rumores ne abrāā q⁹ sara vocasset eū senem irascerēt. Sed q̄ bñ attendit ad textū inuenit q⁹ dicit magnū mendaciū. q⁹ certā inuenit q⁹ qñ ipsa risit seipsam vocauit vetulā. Item reputāt deum peccatorez sicut dicit in bullim in ca. qō incipit helu cereforh sup textus Gen. vbi dicit Fecitq⁹ de⁹ duo luminaria magna. Dicit rabi Symeon in hora creatōnis eōrum erāt sol ⁊ luna. Et luna venit ante deū et dixit. domine non est bonū q⁹ duo regeo fruant vna corona. Et illa hora pcepit de⁹ q⁹ esset minorata ⁊ dixit illa domine. q⁹ dixi tibi ba rationabilia minorasti me: ⁊ sic fuit illa sibipsi nimis displicens: sed de⁹ vt psolaret eam dixit ei nō tristeris nec tibi displiceat. q⁹ sol non apparebit nisi de die ⁊ tu apparebis de die ⁊ de nocte sed ipsa non fuit contenta: tuno dixit domine candela añ solem quid ꝓdest ⁊ dixit ei de⁹: ego faciā q⁹ pplo me⁹ israhel faciat compota sua q⁹ mensez tuos cū toto hoc non fuit ꝓtenta intīm q⁹ de⁹ cognouit se culpantē ⁊ pcepit moysi q⁹ in fine lune isrl' faceret sacrificiū vnius hirci vt de⁹ haberet ventā ō ꝓdicto peccato ⁊ hoc ꝓbant ex Nume. ca. xxviij. vbi dī. hirc⁹ quoq⁹ offeret dño ꝓ pctis videat vnusquisq⁹ q̄t vanitates sunt in ꝓdicta auctē. ⁊ quō rex⁹ quē ipsi allegāt est incontrarius illi⁹ q⁹ ipsi intelligunt. Item reputāt deū pollutū ⁊ inmūdū sm q⁹ dicūt in rabanechia in ca. quod incipit hacober et hapobel dicit Rabi iohanā de⁹ sacerdos ē. quia sic scriptū est Exodi capl. xxv. Loquere filijs israhel tollāt mihi primicias: sed primicie debent dari sacerdotib⁹ ergo deus ē sacerdos. Itez postea recepit pollutionē q⁹ sic scriptū est Deutero. ca. vltimo. q⁹ quādo moyses mortuus fuit sepelinit eū dño ꝫ omis sacerdos q̄ tangit hoiez mortuū est pollut⁹. ergo de⁹ ē pollut⁹ ⁊ satisfaciūt dicendo. q⁹ postmodū balneauit se ⁊ fuit mūdat⁹ ⁊ q̄rūt in q̄ balneauit se in aq̄ nō q⁹ ysa. dicit ca. xl. do mīus ē pugillo aquas ⁊ satisfaciat Rabi q⁹ in igne se balneauit: q⁹ sic scriptū est ysa. vltimo. quia ecce dño veniet i igne. Item dicūt q⁹ de⁹ palpat res immūdas sicut dicit in nucida in capl. qō incipit hamopoleo. q⁹ deus stat sedendo. ⁊ facit ventre ante se omēs guttas sperme exeūtis a quocūq⁹ hoie israel dicendo

q̄ qñ diminutū fuerit illud ſperma generabile inſ⁹ ee ea. Item dicit in libro q̄ dicit pinquerabi eliezer. quicūq; ſcit quātitatē creaturis mūdi ſecur⁹ eſt hic ſeculū venturū. ⁊ dicit rabi iohanā ego ⁊ raba nquiba ſum⁹ fideiuſſores hui⁹. Item dicit rabi iohanā q̄ de⁹ inuoluit ſe in vno talleī. i. roquere ⁊ oñdit ſe moyſi. ⁊ dixit ei omni hora q̄ ſurr̄ fecerit ſic ſtatim veniā ꝓſequek. Item faciūt deū inuidū ſicut dicūt in berhot ca. vltimo q̄ quinq; homies creauit de⁹ q̄ ei aſſiſtabant in aliquib⁹ et ſunt iſti Samſon i fortitudine Saul in pulchritudine cervicis Abſalon in capillis Hez ſedechias in oculis Iſa in pedibus. Et quia i illiſmet rebus in quib⁹ ei aſſimilabantur condemnauit eos apparet q̄ habuit inuidiam eo⁹.

De fatuitatibus plurimis cōtra legem moſaicam.

Quartus paſſus eſt de fatuitatibus ⁊ falſitatib⁹ iudeo⁹ contra legem moſaicam ⁊ ꝓtra ꝓphas Manifeſtū eſt q̄ oēs gentes q̄ tenent legē diuinā vel ſe dicūt tenere eā. affirmant deū creaſſe mundū de vbo abſolute ſine aliq̄ materia ꝓpoſita nec ſimplici de qua illud fieret et hoc eſt q̄ dicit primū verbū legis moſaice. In principio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. q⁹ eſt optimo oim doctor⁹ latinor⁹ ⁊ hebraicor⁹ q̄ iſtud vocabulū creare ſignificat factionē alicui⁹ rei de verbo nō eſt ſic de generare. facere vel formare. q⁹ hec vocabula aliq̄d ꝓſupponūt in tali opatione ⁊ qui oppoſitū hui⁹ aſſerit hereticꝰ eſt dicendus. q⁹ deſtruit fundamentum ſup q̄ oēs alia miracula ſacre ſcripture fundant. Et inueniū⁹ vnum de maioribus doctoribꝰ thalmuth qui vocat rabi eliezer magnus qui venit contra hanc opinionem. Et dicit in libro qui vocat pirque. talia verba. Celi de q̄ fuerunt creati. Reſpondet de luce veſtimenti dei. ⁊ terra de quo fuit creata. Reſpōdet de mue q̄ ſtat ſub cathedra dei. Et dicūt gloſatores q̄ hāc mucin accipit hic rabi eliezer ꝓ illo q̄ vocat pbus ꝓma materiā vel ile ex qua fuerūt facta iiij. elemēta quā nihil ꝓbare pōt. ſ. pbi ſico⁹ q̄ eſt ingenerabilis ⁊ incorruptibilis apparet q̄ iſte doctor erat de opinione pbi. da vel ipſe credit q̄ creatio pōt fieri de verbo vel nō. Si ſic ḡ non oportebat eū q̄rere ex quo facta fuerit celū ⁊ terra. Si nō ergo vel oꝫ ponere aliquā materiā eternā q̄ unq; habuit principiū vel oportet in nūeris ire i infinitū q̄ eſt impoſſibile. Quare neceſſario ſequit ex ꝓbis ei⁹ q̄ ipſe nō credebat textū legis in q̄ dicit. In principio creauit de⁹ celū ⁊ terrā q̄ſi vellet dicere de nihilo niſi q̄ ibi erat aliq̄ res eterna q̄ oñi tpe fuit cum deo. manifeſte hec opinio eſt hereticā ⁊ ꝓtra oēs qui habent legē diuinā. Eſt adhuc alia auctoritas alteri⁹ doctoris q̄ dicit rabi ſymō: qui dicit in litera q̄ ordo tpis fuit ante q̄s mund⁹ crearet. ⁊ qui ꝺ intelligit ſua intentio eſt q̄ corpa celeſtia ſunt eterna. q⁹ tēp⁹ nihil aliud eſt niſi numerus mot⁹ celi. Item veniūt ꝓtra textus ſacre ſcripture. Et primo dicūt in abodazara ca. 4. q̄ nō recipient tempe meſſie aliquē alia⁹ gentiū qui velit venire ad legem dei: hoc eſt falſiſſimum ⁊ cōtra omnes ꝓphetas. Dixit eñ patriarcha iacob Geñ. xlix. loquendo de meſſia: ⁊ ipſe erit expectatio gentium. Itē dixit zacharias. xiij. ca. Et applicabuntur gētes mlte ad domū in die illa eſt mihi in populum. Item dixit Ysaias ca. xj. In die illa erit radix eſſe q̄ ſtat i ſignū populo⁹ ipſum gentes deprecabunt ⁊ erit ſepulchr⁹ ei⁹ gloioſus. Itez peccant dicendo malum. q⁹ dicūt peccatores eſſe ⁊ malos homines q̄s deus dixit bonos ⁊ iuſtos. Et primo Ezaj

quem deus formauit ⁊ nō est dubium q̄ cū maiori pfectiōe q̄ posset eē in homine carnali et ipsi applicant ei illud peccatū carnis tam abominabile sicut dictum est supra. Item ptra Noe de q̄ dicit Gen. ca. vj. Noe vir iustus atq; p fect⁹ fuit in generatiōib⁹ suis cum deo ambulauit. ⁊ ipsi dicūt in yama in ca. yoni aquipotimi sup̄ textus Gen. in ca. ix. vbi dicit. Cuiꝰ dās noe ex vino cum didicisset q̄ fecerat ei fili⁹ suus iunior q̄ rum: quid est qō fecit fili⁹ suus iunior. Hāsio est duoꝝ doctoꝝ qui sunt duaꝝ opinionū quoꝝ vn⁹ dicebat Hau ⁊ alius Symuel rau dicebat q̄ illud qō fecit cham Noe patri suo est q̄ castrauit ipm. Symuel dicebat q̄ habuit cū patre copulā carnalem. ⁊ quelibet istoꝝ rabinoꝝ ducit rationeꝫ p opinione sua arguendo ptra alterā. Sed cōclusio est q̄ thalmutistas q̄ ambo doctores dicūt veritatē ⁊ q̄ illa duo fecit patri suo. s. q̄ castrauit ipm ⁊ habuit copulā carnalē cuꝫ eo. Ecce q̄ falsissima inuentio ⁊ q̄ turpissima diffamatio p illos inuenta. Item dicūt falsum ptra patrem Abraam de quo dicit text. Gen. xxv. q̄ quando abraam mortu⁹ fuit dedit omia sua ysaac. Sed filijs pcubinaꝝ dedit mūera ⁊ misit eos ad terram orientis. Dicūt ipsi in canhedrin ca. vltimo. q̄ fuerūt illa dona q̄ dedit eis. Hādent q̄ docuit eos nomina immunditie ⁊ declarat rabi salomon q̄ hoc est pnocatiōes demonū. Ecce q̄ manifeste dicūt cōtra testimoniū qō dedit deus de abrahā ca. xvij. vbi dicit. Scio cū q̄ preceptur⁹ sit filijs suis ⁊ domui sue post se vt custodiant viaꝫ domini ⁊ faciāt iusticiaꝫ ⁊ iudicium: vt adducat dominꝰ ꝑter abraam omnia que locutus est ad eos Quō est credibile q̄ ipse hereditasset filios suos de pnocatiōnibus demonum ⁊ quomodo hec est via dei. Iterꝫ dicūt falsum cōtra Joseph de quo facit scriptura relatōeꝫ manifestam sue virtutis ptra pernitiōeꝫ quam ei faciebat dña sua de adulterio. Dicūt ipsi in hulim i ca. qō incipit calhabacar q̄ de facto intrauit dominꝰ intentiōne copulandi cum ea ⁊ venit angelus gabriel ⁊ rapuit sibi genitalia. ⁊ q̄n voluit facere peccatum inuenit se impotentē. Item dicūt contra dauid de quo legimus q̄ in fine dierum suoꝝ quia ei deficiebat calor naturalis adduxerūt ei abisach sunamitem vt seruiret ei ⁊ dormiret cū eo. iij. Reg. ca. j. Sicut pbatum est in medicina q̄ calor domicelle vt iuuenculi p dest multū homini antiquo vt excitet suus calor naturalis. ⁊ textus refert ad literam q̄ seruiebat regi ⁊ dormiebat i sinu suo ⁊ rex nō cognouit eam sez carnaliter. Sed thalmutiste dicūt q̄ canhedrin in ca. qō incipit cohengadol. q̄ dauid concubuit cuꝫ ea in pñtia bersabee. xiij. vicibus in modico tempore ⁊ alia turpissima referūt circa hoc que nō sunt digna scriptura. Item in libro iudicū ca. q. vbi narrat illud magnum bonum qō fecit illa honorabilis mulier rachael ꝓpter dei seruicium sez occidendo sisaram inimicū israel. Et videmus etiam in illo cantico. q̄ ordinauerūt prophetissaꝫ debora ⁊ barach magnam laudem quā pmendauit de p.e dicta rachel. Si turpissimi thalmutiste dicūt in libro nazir talia verba dicit rabi iohanā. vij. vicibus pcubuit cum Sisara in illo instanti ⁊ postea occidit eum. Item licet balam voluerit facere malum populo. ⁊ cum malum pnunciare veritatē pphēta erat. Et ꝺ dicit textus de eo auditor sermonū dei qui nouit doctrinam altissimi. Sz isti proditores ⁊ diffamatores opponūt ei multa turpissima de quibus nullā mētionem facit scriptura sacra. ⁊ hoc scribunt in libro beraboth ⁊ in canhedrin intricando se sup̄ vba azinē que dixit

ipsi balaan qñ eaz verberat dicẽdo sic: t quõ ego non sum azina tua sup quaz equitas oñi tempe. Dicunt ipsi q̃ am bassiatores regis balaa interrogauerũt quare nõ equitas in equo. rñdet balaan q: habeo equũ meũ ad pastum vt pinguefcat. Eodem hora dixit azina nõ est verũ q: ego sum azina tua. Et dixit ipe sic est ad portandũ onera. Rñdit illa ñ est verũ nisi sup quaz equitas. Et dixit ille verũ est in casu q̃ accidit sicut modo qñ nõ est equus ad manũ. Respondit azina nõ est sic sed oñi tempe t adhuc q̃ sum azina tua de die t tua vxor de nocte. Ecce turpissimi luxuriosi in quo inuoluũt linguas suas. Item dicũt in bulim in ca. qõ incipit calbabacat quid voluit dicere tex. in li. iudicuz in ca. xiiij. qñ dicit de samsone. C reuiq̃ puer t bũdixit ei dñs. dixit rabi Jobada scis in quo bũdixit in sua ẽga q: sperma q̃ exibat ab ea erat sicut vi⁹ riuus currens t qñ ꝓhenderunt eum philistei t extraxerũt oculos eius t faciebãt q̃ moleret in carcere. Dicũt isti turpissimi q̃ istud molere qõ dixit textus sonat q̃ quilibet philistinoz ducebat ei vxorem suam vt ꝓuberet cuz ea si forte possent ex ea hic homem ita fortem sicut ipse erat. Item in alijs locis talmuth locunt nõ ꝓtranto. q: multos viros ꝙ scriptura dicit pctõres et narrat litera pcã eoz ipsi excusant eos et dicũt q̃ nõ peccauerũt. Et primo ẽpruben filio iacob de quo dicit ad lrãm in textu Gen. ca. xxxv. Abijt ruben t dormiuit cũ bala ꝓcubina patris sui ꝓter qõ peccatũ fuit t amota primogenitura sicut patet primo Paral. ca. ij. Sed ipsi dicũt falsos oñs textus. Et dicũt in libro sabbat in ca. qõ incipit rabina talia verba dicit rabi ionatha quicunq̃ dicit q̃ ruben peccauit nõ ẽ nisi peccator. Et sic dicunt peccatores prophetas scribentes textus. Item iustificant filios Heli. de quibus dicit. j. Regum capi. ij. filij heli filij belial nescientes &c. Itez in eodẽ ca. heli aũt erat senex valde t audiebat oñia q̃ faciebant filij sui vniuerso israeli t quõ dormiebant cuz mulieribus q̃ obseruabant ad hostium tabernaculi. Item iustificãt filios Samuelis ꝓtra textum qui facit mentiõez q̃ nõ ambularent in viis samuelis patris sui t q̃ vendebant iusticiã ꝑ pecunia. Item dicũt q̃ dauid nõ peccauit i adulterio bersabee nec in morte Vrie mariti eius. Item dicũt q̃ salomon nõ peccauit in ydolatria quaz fecit in fine dierũ suoz. Finaliter ꝑ omnia videret verba sacre scripture reputare falsa. Itẽ diffamant moisen in miraculis q̃ deus ꝑ ipsum faciebat et hoc dicit rabi salomon sup historiã thore qñ ipse t sua familia intrauerũt tabernaculum ad ponendum incensũ t mortui sunt ibi omnes. Dicit rabi Salomon scias q̃ venenũ posuit eis moyses in incenso cuz quo ꝓbusti fuerũt nadab t Abiud filij aaron. Item dicũt in li. qui vocat sabbat in ca. qõ incipit petroda sabbat q̃ si duo homines vel plures faciunt simulvnũ peccatum q̃ immunes sunt a pena. sicut si duo homines cum fustibus verberãt vnũ alterũ t ille moritur nõ peccãt q: lex dicit q̃ qñ anima peccauerit habebit talem t talẽ punitiõez nõ dicit anime in plurali. ita q̃ volunt q̃ nullus est dignus punitione nisi qñdo ille qui facit peccatum est vnus solus.

De fatuitatibus iudeorum quo ad claues thore.

Quintus passus est de fatuitatibus t ridiculis ac manifestis impossibilibus iudeoz. Et primo q̃ ad claues thore asserũt iudei in libro doctrinaz suaz q̃ cum thore heremuz cũ moyse t filijs israel ꝑtriret trecen-

to habēbat camelos bonus stos nihil aliud ferentes nisi solas claues thesauri eiusdē que claues de vaccaꝝ chorijs facte erant ossis vt leuꝰ ferri possent. Cō putemꝰ modo si placet ꝛ videamꝰ vtꝝ hoc stare possit. Demꝰ ad minus libre vij. claues ꝛ q̄ quisq̄ camelꝰ adminus dc. tulerit libras erutq̄ claues q̄s vnꝰ ferebat camelꝰ tria milia dc. fierēt itaq̄ claues trecentoꝝ camelorꝝ mille milia ꝛ dxxv. milia. Sed cum quecq̄ claues adminꝰ sit vnius arche quot sunt claues totidē ꝓculdubio erūt ꝛ arche. Demū itaq̄ cuilibet camelo adminus due arche. ꝛ erūt camele archas ferentes ḡngenta ꝛ xl. milia. Sꝫ ꝛ serui ꝓuidendi diuitū quibꝰ maior cura de custodiendis diuitijs oportuit adminꝰ duos camelos vnus habere custodem q̄ thesauros eoꝝ summa seruaret diligentia vix etiam dormitaret. Inueniren⁹q̄ custodes camelorꝝ cc. sexaginta milia. Et. aūt attestante didicimus q̄m exercitus thore ꝓ domos ꝛ cognatōes ꝛ familias suas nō erat nisi octo milia. dc.

De fatuitatibus iudeorum dicendū dan precidisse lapidē magnum ꝛ similiter Ogrex basan.

On minꝰ ridiculosum est illud q̄ dicūt filios sex iacob piem suum ad sepulchꝝ portasse. Filios esau similiter patrē ad sepulchrum deferentes cū magno comitatu eo occurrisse. Cū vtriusq̄ magnꝰ esset exercitus ꝛ singule pres sepulchꝝ sibi vendi care vellent. Dan montē ascendisse dicūt ꝛ tante magnitudinis ꝓcidisse lapidē quāta multitudo eē poterat totiꝰ exercitꝰ esau. ipsamq̄ molē capiti impositā attulisse sup hostiū cuneū eam ꝓijciens ossis vno ꝓsterneret ictu. Cūq̄ aduenisset tam amboo cuneos ꝓcordes inuenisset molē quaꝝ attulerat in mare ꝓiecit cuiꝰ magnitudine aq̄ maris terminos suos excedens diuersitates sui effusione inundauit. Et ipe sit ḡs longo tpe post pharao rex egypti filios isrl̄ edificare ꝓcepit. Nōne ḡso hec adinuentio iuste summo risu digna videt. Cū esset Jacob filij. xij. tantummodo adhuc essent viri esau de tribu sua tam cccc. existebāt. nūc igit nūero filioꝝ iacob aucto quanto magis existimari pt filioꝝ esau numerꝰ fuisse tantā eis opturit eoꝝ esse multitudinē vt ꝛ filios iacob ꝛ totī egyptioꝝ genti q̄ eoꝝ ioseph venerat obsistere potuisset. Nūc igitur vnusq̄sq̄ iudicet quid hoc admiratione sit dignū scilicet vel vbi tm inuenerit montem vel quo monte tam mire magnitudinis molem vel quomodo in capite tanti ponderis gestare potuisset lapidem vt tam magnam ꝓsternere potuisset cohortē. Nō ei minꝰ stupendū est illud monstrū q̄ Og rex basan vidēs ingentē exercitū isrl̄. dc. f. milia ꝛ tria milia ꝛ. cccc. viros a. xxx. annio ꝛ supra exceptis mulierib⁹ ꝛ puerilis qui supputari nō poterāt molē inaudite magnitudinis suo capiti imposuit ꝛ cum ea expeditōnem totā ꝓsternere voluit. sed vppupa anio minima moli illi supsedit ꝛ tamdiu eaꝝ rostro suo pcudit donec foramen magnū iuxta capitis eius quantitatē pacto moleo caput tamen siliens in eiusdē humeris subsedit. Capite aūt sano ꝛ toto corpe incolumi fortassis adhuc a collo sustenuasset nisi ad auctoꝝ subito dentium quantitas impedisset. mox ei vt lapis in colluꝝ ꝺscendit dentes sibi repēte ita sunt adaucte q̄ cū voluit eaꝝ sublevare minime potuit. Quod moyses inuens cuius corpus. x. cubitos habuisse asserunt ꝛ totidem eius virgale asscribūt se sup terram in modum salientis. x. cubitoo erexit ꝛ cū in alīq̄ corporis loco cū virga ꝓcuteret. Si ergo cō

ptitent. x. cubitos quib⁹ a terra elevat⁹ est. x. cubitos eius corpis. et. x. alios q̃s virga in altū porrecta hēbat a terra ad summitatē virge. xxx. inuenīet cubitos: ꝙ cū intīm erect⁹ esset moyses ꝓ tīm summitas q̃ eum petere intendebat nequaq̃ vlter⁹ attingere potuit q̃ ad eum modus q̃ sura tungit pedi que vulgo canilla dī. In quoquidē pcussis set ꝓtinuo cadēs expirauit in hoc cognoscere quilibet pōt q⁹ a planta pedis quā terre fixā tenebat vsq̃ ad nodū in q̃ pcussus est. xxx. cubitos hēbat. ab eo igit loco vsq̃ ad summū nō minus q̃ octingenti cubiti erāt. Solūq̃ caput facile. x. cubitis ꝓstare poterat. vñ sequit q⁹ auis illa molē ipsam. x. cubitis pcutiit. In q̃ facto quot sint miranda q̃d ve pōt⁹ mirer cuz cōsidero stupco vbi eīm vel tīm lapidē inuenire vel tīm pondus portare aut quō tā pusilla auis tīm tam durū tanq̃ spissum saxeū corp⁹ tā cito valuit penetrare. Quo ve pacto dentes ei tā subito crescere. aut q̃ ratōe tam ingens et inaudite magnitudinis credend⁹ est fuisse cū ꝑsertim lex dicat lectū ei⁹ fertreum. xx. cubitos habuisse q̃ ve pacto tant⁹ homo tām facili vulnere cecidisse.

Dicunt moysen in celuz ascēdisse et ibi deuictis angelis legem accepisse:

Dicūt item iudei q⁹ moyses ꝓ lege suscipiēda in celū ascendit et ibi cū angelis raliter altricatus sit. Dicebant eīm inquiūt angeli legez hanc deferre minime sinen⁹ quam nobis plusq̃ filius israel necessariā scim⁹. Ad hoc moyses insolita visione pterit⁹ nihil rñdere ꝑsumpsit: sed domino se ꝓtinus vt secure responderet et ꝑcipiente angelis ait. Cum lex hoc tegēdoz corpoz ꝓcepta ꝓtineat nō satis cōsidero q̃d vobis q̃ spūalibus tīm creaturis esse sit necessaria. Angīi quid ad hoc dicere nō habēteo victi ꝓticuerunt. De Moysi igit victoria deū risere et valde letatū esse dicūt et ita post triumphum cū lege alacrem descendisse. Quot q̃so diuersitates fatuitatis in hac ꝓtinētur fabulosa. quō eīm Moyses corpe mole depressus altitudinē celi ascendere potuit. Aut quō dari deo legem volente angeli ꝓhibere. quid iterū stolici⁹ est q̃ dicere deū vno vincente et alio victo exultare et puerili more ridere. Item si angeli vt dicūt tam auidi illius legis remanende erant cur nō ꝓtuo a deo eam q̃ fierant vel quid cōtentōis ꝓderat eis deseruire. poterant eīm legem istaz etiam cū iudeis obseruare nec erat ratio cur eam moysi deberēt inhibere.

De fatuitatibus iudeorum dicentiū quendā noie Iosue decepisse angelum mortis et in celum saltasse ac ibidem dei sententia remansisse.

Demorant et aliam fatuitatez iudei que omnibus ridiculus prestat. Dicūt eīm angelum mortis cuidā viro apparuisse noie Iosue filio leui doctori eiq̃ dixisse. Ad ꝫ veisse me scias vt aiaz tuā suscipiā et moriaz. Neq̃q̃ inq̃t ille q⁹ mones facie nisi mihi ꝓmittas ꝓpadisū ondis. Susceptū igit angel⁹ in alis suis duxit ad locū vñ videt padisum. Caliđ⁹ aūt ille et alis ei⁹ elapsus est et in padisuz se cadē ꝓmisit. Angel⁹ aūt deceptū se esse dolens irato animis vultu egredē ait vt moriaz. Negq̃ aūt ille vt egrediar. Cuq̃ ij. ꝛc. iij. angel⁹ ad tpm cū magno clamore repeteret et ille ei⁹ ꝓba negligēt ꝓnot⁹ minis angelus ad deum pergens hui⁹ rei q̃rimoniam fecit. Deus autem eum redire rogauit vt hominem illum ex ōi nomine de paradiso egredi ꝓciperet. Veniens itaq̃ angelus ad paradisum ait:

deus vt egrediaris ꝓcepit. Juramit ille t ait. ꝑer deū nō egrediar. Reduit angelus ad deū t dixit. Juraturādo se nūq̄ in de egressurū firmauit. Dans itaq̄ iudiciū deus rādit oīa volumina vite t actuū eius revolue t diligēter rele ge. si qñ eū iurasse t piurasse inueneris mō quoq̄ nibil sibi iurasse valebit. Si aūt vnq̄ piurū esse ꝓbaueris nō i hac vice timebit. Volumia itaq̄ oīa angel⁹ studiose discutiens nunq̄ piurasse inuenit. Dimittit itaq̄ vic⁹ qui vt dicūt vsq̄ in ꝓsentem die incolumis perma net atq̄ viuus. Considerare ꝓinde q̄ risu dignissima in hoc notari possint sermunculo. Quid enī plus mirentur an fatuitatē angeli q̄ calidā homis artem p̄ius nō agnouit. an holem audito ꝑ angelū dei ꝓcepto ausum fuisse in rare. an dicam⁹ dei impotentiā q̄ nō nisi ꝑ mendaciū eum de ꝓdito potuisse expellere. an ascribam⁹ deo ignorantiā q̄ nō aliter scire potuit vtrū piurus fuisset nisi eius vite libros revolui iuberet. patent hec omnia fatuissima esse.

Dicunt mortuos suos in aduentu messie suscitādos vt ite terram incolant vbi plurima ō resurrectione tractantur.

Asserūt etiā iudei inusitatū miraculū. s. mortuos suos post captiuitatis euasionez resuscitari vt terram incolant qō multis auctoritatibus ꝓbare nituntf. Primo auctoritate moysi dicentf ad ꝓpm istd Deut. xxxij. Videte q̄ ego sum solus et non sit alius de⁹ ꝓter me ego occidā t ego viuere faciā. percutiā t ego sanabo. Cū ergo de⁹ se occisurū ꝓmittat t viuificaturū nō vi ꝓdicta fidei abijcienda. q̄ b auctoritas a rōnis exorbitat semita. q̄ b verbum ad oīdēdū omipotentiam suam dicit nō q̄ ipe suos mortuos suscitaturus sit. nec est negandum quin a die q̄ se deus ꝓmisit hoc facturū vsq̄ in diez ꝓsentez concedam⁹ hec miracula fecisse. quia ipse mariā sorores moysi ꝓphe Job. Ezechiā. Naman. t alios q̄s ꝑles cū voluit percussit cum voluit sanauit. Itē ipe in vna nocte oia egipti ꝓgenita interfecit. t sub vnius noctis spacio in castris sennacherib centum octoginta milia occidit. Sz item eōuerso in manu helie filiū vidue in manu aūt helysei sunamitis filiū suscitauit. Hic ergo omipotentē mortuos suscitasse nō negam⁹. quin oēs homines in die iudicij a⁹ eos resuscitandos t ꝓsitemur t credamus. Sed qō adijcitūr. q: sez dehuc terras inhabitaturi sint nō credimus. dicet iudeus hoc nō debet videri cōtra fidem esse cū ab helia vel ab helisco resuscitat⁹ postea longā vitā duxerit vxorē habuit filios genuerit t pristina humana vite cuncta officia ipleuerit. Respōdet q̄ verū ē t bñ potuit eē vl ꝑ miraculū vel ꝓcem sci viri q: corp⁹ nōdū erat dissolutū q̄uis etiā hoc neq̄q̄ crederem⁹ nisi testimoniū sup hoc ꝓphete cū haberem⁹. Verū ea q̄ ꝓtra vsum cōtingere solēt fides hoīs suscipe facile nō soler nisi taliū ꝓfirmarek aūcte ꝓphetarum quibus omniū fauor applaudat populoꝝ t ea ipsi aptissime loquūtur ꝓphete. hoc autem nullus aperte pronunciauit ꝓpheta. Sed cum iudeorus hoc dixerint doctores nemo tamen ex his qui ante xp̄m fuerūt istud predixit sequaces autem errorem hunc inuenerunt. vt iudeoꝝ gens in sua pristeret infidelitate. Scdo nituntur ꝓbare intentū iudei auctoritate ysaie. xxvj. vbi ait viuent mortui tui inf̄ectiq̄ mei resurgent expgiscimini t laudate q̄ habitatis in puluere. Sed heec verba neq̄q̄ ostendunt mortuos iudeorum ad habitandū terram resuscitari. qñ si diligenter qō dī attendam⁹ nec mortuorū resurrectiones ibi patenter prefiguratā

mentiem⁹ aliquin ꝓpha sibimet contrari⁹ eē videbit cū in supiorib⁹ dixerit mortuos nō viuēt gigātes nō resurgēt qō igit a nature vsu dissentit t sensui ꝓpbere ꝓtrarietatez vigerit. nequaq; finibitur vtrumlibet ad sensum nature ꝓtractū dz exponi cum alter sano sensu possit intelligi nisi necessaria rō ita id coegerit accipi. Nō sic̄ intelligere eu pit attendat q̄ ꝓdictū verbū duob⁹ modis intelligi pōt. Uno mō vt vel de extremi iudicij suscitatōe dictū credatur vel resuscitatōis noie captiuitatē euasionem signauerit. Hic aūt sensus magis ad ſram pertinere videt cū paulo superi⁹ ꝓpha sue gentē captiuitatē t afflictionez deflerit. Statimq; diuine ꝓmissionis et pietatis solatiū intulit dicens: viuāt mortui interfecti resurgēt. Nechāc euasionē quolibz incerto tpe ſ post modicū tp̄s eueniturā ꝓnunciat dicēs. vade pp̄s me⁹ intra cubicula tua claude hostia tua sup te ascondere modicū ad momentū donec transeat indignatō mea hec ad captiuitatē ꝓgruenter referunt. Tercio nitunt intentū ꝓbare iudei ex verbo Dañ. in ca. xij. vbi dicit multi ō his q̄ dormiūt i terre pulvere euigilabūt alij in vitā eternā alij i obprobriū vt videāt sp ſ hec aūctas tā to longi⁹ ab intentōne iudeoruz discrepat supradicta quāto euidenti⁹ de vltimo iudicio intelligit fuisse dicta in illa eiā resurrectōne ibūt vel in vitā eternam vel in obprobriū sempiternū. Quarto explicant ad intentū suum iudei aūctē ezechielis in ca. xxxvij. q̄ cum plures mortuos diuina suscitasset virtute ō futurio quoq; his vaticinat⁹ē verbis. hec dicit dñs de⁹. Ego aperiā tumulos vestros t educā vos de sepulchris vestris pp̄s me⁹ t inducā vos in terram israhel t p⁹pauca t requiescere vos faciaz sup humū vestraz. Ecce t mortuos suscitandos t terras suas inhabitaturos aptissime ꝓpha atq; indubitāter ostēdit. Ñdet q̄ ꝓdicta aūctas de resurrectōne mortuorū in die iudicij intelligēda ē nec ē inūtāria illi⁹ q̄ dī in fine recōciet vos sacīā sup humū vram q̄m requies isto mō pōt accipi vt alam ſignificet requiescere in corpe qō nō imerito terre noie de q̄ sumptū ē expaimit ueste insuper scptura q̄ frequēt illud noie terre appellat. Sic etiā moyses formauit deus hoiem de limo tre. ecce hō cum exordij. clemētior sit ꝓuctōne gen⁹. de tra tñ q̄ suū est elemētū dī fact⁹ ſ nō incōueniēter q; tre noie signat corp⁹ possum⁹ q̄ intelligē qō dic̄ q; faciet eos requiescere sup humū suā q̄ alia redibit ad corp⁹ et indicabit vtrūq;. Hic aūt sensus i illi⁹ ꝓphe explanatōe ꝓcipi pōt sano intellectu. ita vt nec scptura aliq̄ nec rō vllaten deak ei ꝓria. Quicqd ār in tenebrios dictis ꝓphar multip̄ pōt accipi modis. ita vt q̄s eā exponēs nec a scpture testimonio. nec a rōnis exorbitat semita nihil est inconueniens si q̄s eā diuerso ſ iusto exposuerit sensu. Si cui⁹ ār talis sit exposito q̄ vel a scptura vel a ratōne aut sit aut videat extranea ea iusto iudicō carere virib⁹ē estimāda. Quō aūt pdicta iudeox sntia scripture sacre est ꝓtraria diligēs lector attendat. Dauid prophēta de mortuis taliter inqt sepulcra eorū dom⁹ illox in eternū. tabernacula eox in pgenie. Itē de eadē re introibit vsq; in pgenies p̄m suox t vsq; in eternū nō videbit lumē. Itē alibi spūs pertransibit in illo t nō subsistet t nō cogn̄oscet amplio⁹ locū suū. Item alibi sic vulnerati dormiētes in sepulcris q̄x nō es memor amplius t ipsi de manu tua repulsi sunt. Job etiā idem sentiens dic. memento quis ventus est vita mea: et nō reuertet oculus me⁹ vt videat bona nec aspiciet me visus hois oculi tui in me t nō subsistam sicut cōsumitur nubes t pertransit sic qui redūdent ad infe-

ros nō ascendet nec reuertet vltra i domū suam nec cognoscet eum amplius locus eius. Item alibi vadam t nō revertar ad terram tenebrosam. Ite idez bō cū dormierit nō resurget. Salomō etiam bis ꝓfona sentit dicens. viuētes se sciūt esse morituros mortui vero nihil nouerūt amplius nec habent vltra mercedem q̄ oblioni tradita est memoria eorum. amor quoq; et odium et inuidia simul pibūt nec habent partez in hoc seculo t in ope q̄ sub sole geritur. Ecce salomon sapientissim⁹ ceteroꝝ cū auctoritatib⁹ concors existit q̄ mortui ad hoc. s. vt terrao inhabitent resuscitandi nō sint. t tamen q̄ q̄q; resurgant testimoniū ꝑhibet dicens q̄ non habent ptem in his q̄ sub sole gerūtur scz in terris. Per hoc videlicet innuēs q̄ in his ptem sint habituri q̄ supra solem siūt. i. in celestib⁹. Dicet hic iudeꝰ: ostendisti sniam meaz contrariā eē auctoritatibus sacre scripture t dixisti eni m q̄ erat rōni ꝓraria velle scire q̄ modo hoc intelligi posset. Ḣ Edek nōne tu iudee credis q̄ cū vestre resurrex erit mortui aduentente vnico adam q̄ et seth. mathusalē. abraam. ysaac. t iacob t aaron. ceteriq; ꝓfarche t ꝓphe et oēs inde exiti qui ante aduentū eiꝰ obierūt pariter cū eis sint resurrecturi. t oēs humana genera officia agentes t patientes patrimoniaq; rerum ritus colentes antiquo more terrao sint inhabitaturi. t aarō t filij eius sacrificijs vt olim obfuturi. t a moysi vt olim sacerdotibus vestimentis induendi sint. Hec negare nō valet iudeꝰ. q̄ doctores sui cūcta affirmāt. Cūc ergo quero ds nam erit maxim⁹ pontifex dicet iudeus q̄ aarō. Quid ergo de eleazaro fnee. multisq; alijs cūc fiet qui olim omnes fuerunt pontifices summi erunt ne semel oēs vno tempore maxīmi pontifices an illius ordinis dignitate ꝓuabunt si diuersis viuente aaron eos summo sacerdotio fungi nō posse. quid ergo ꝑderit eis resurgere. Plus em̄ ad dedecus et incommodum q̄z ad decus t vtilitatez erit eis resurgere. melius q̄z ei fuisset in morte ꝑmanere q̄z erūpnosam ducē vitam licet t moysi lex in ꝺ facto destruatur q̄ ꝓceptū habet ne ds maiori sūm sacerdotē ordine viteri⁹ ad minorem secūdo ducat. Si aūt omnes in summi sacerdotij ordine eq̄les esse futuros concessario honorem suū adimis. q̄ nullꝰ int ꝓplures equales excellentē pōt habere honorē. Preterea multis pontificib⁹ multa sunt necessaria templa. Ex hoc ergo aliud incōueniēs. i. legis destructio sequit̄ ꝑcipietis. ne pluriq; vnū sacerdotē nec pluriq; vnū existere templū. Ex q̄ sequit̄ necessario iudeos aut nouā legē habituros ꝓcedere aut moysi legē nequaq; rotā ꝓsistere posse. quero etiā vltra. Nunq̄d plures reges habituri sunt iudei an vnū. Ḣ Videre debz iudeꝰ q̄ vnum sicut ꝓphēta ezechiel ꝓhibet testimonium dicens vnus pastorem omnes habebūt. q̄ si plures fuerint concordes esse nō poterūt t regis pacem destruent. Et cūc quero viteriꝰ a iudeo. ds erit ille rex respondebit q̄ vnicꝰ in cuiꝰ aduentu captiuitatē se credūt euasuros t suos mortuos suscitādos t eoꝝ moderamē hꝫ impij. Vere illud dictum aliq̄d coloris hꝫ sivm eum illum hominem hij crederent et deum. Si vero vt credūt homo tm futurus sit. q̄d cūc abraam ysaac t iacob sunt facturi moyseo etiam ceteriq; prophete. nunq̄d eiꝰ subijcient dicōm. Ḣ Videt iudeꝰ q̄ sic. q̄ sic samuel subiectus est sauli t helias achab regi t helizeus Joram et alij multi prophete regibus suis: sed hec similitudo nō cōuenit ꝓposito ꝑcem. Nam t si ꝓphē q̄ minē reges fuerūt regibꝰ subditi fuerūt non sic eo q̄uenit aut ē necesse vt rex ꝓphēta

cuiꝯ terreno regi subijciak velut abra-
am ⁊ dauid ⁊ iosue. quoꝝ quiſq; rex fu
it atq; ꝓpha. moyses etiã q̃ rex ⁊ ꝓpha ⁊
legislator totius extitit ppli. cui legẽ li
ber tale testimoniũ phibet dicẽs. ſi ſur-
rexis ꝓpha vltra ĩ iſrl̃ sicut moyses quẽ
nosset dñs facie ad faciẽ in oibus sig-
nis atq; portentis q̃ misit sup eũ. nõne
cum isti tanti taleſq; viri resuscitati illi
us fuerint vneri viri subiecti. nõne ꝯso
multo meli⁹ fuisset eis ne suscitarẽtur.
Preterea uno inde inc̃ueniẽtia ꝓue-
niũt. si eñ minor est eo moyses scẽptu
ra mentit. si aũt maior tanto plus vili
ficak. Si dicat iude⁹ q̃ ille rex erit moy
ses tũc quero. Quid ergo ille vict⁹ fa
ctur⁹ est. Quid etiã abraã ysaac iacob
sunt facturi quos moyses ipe dũ viue
ret in tanto ꝑcio bẽbat q̃ cum aliquid
a deo implorabat ꝓ eox amore se ade
ptrũ orabat. Ecce quõ sunt positi iu
dei in magno discrimine in hac mate
ria. Quero a te vltra iudee si nosti. nũ
quid illi q̃ tũc suscitãdi sunt mortui na
turã ⁊ ptãtem bẽbunt filios generãdi
Rñdebit iude⁹ q̃ legis ꝑcepto ad hõ cõ
stringenk. ergo cũ lex ꝑcreare filios ꝑ
cipiat nouã eos legẽ habituros demõ
strat qõ est cõtra fidez suã. Rñdebit iu
deus q̃ eis inhibita est generatio nõ le
ge ñ natura. ñ hoc stare nõ põt. q; audi
mus abhorret ⁊ meno refugit credẽ ani
mal aliquod mõ eẽ cui naturale sit ge-
nerare nõ posse nisi aliq; intercuniente
accidẽte q̃ vero hõ accidente aliq; in-
ueniente vim generãdi amittit nec fa-
cendos esse nec testimoniũ phibere nec
iudiciũ põt facere. q̃ si naturã ipsaz di
xerat esse nouã nõ debent eos dicẽ re-
suscitandos ñ nouam creaturã futurã
similiter potest in forma rm̃ nõ in na-
tura tota. comedent quidẽ ⁊ bibẽt: sed
nõ generabũt. Concedit ergo iude⁹ q̃
quemadmodum cetera humanitatis
officia sic ⁊ generãdi naturã habebunt
a deo vt mulierẽ quotidie ꝓcreaz ⁊
quotidie paritura credãt. Sz hoc qõ di
cũt iudei est ita fatuum q̃ vix humane
aures audire põt. vt eñ q̃ dicunt vera
esse fatear. s. vt in victũ et credituri sũt
oñs ⁊ resuscitãdi cũ quotidie filios ꝓ-
crearent ꝓfecto nec terra eos capet etiã
si dupliciter maior eẽt aut pontus
etiã terra fieret a deo loci coartarentur
angustia q̃ non haberent q̃ colere pos-
sent arua. imo inde semp esset inẽ eos
ꝓ terre ãgustia certamẽ ⁊ rixa. Ire cuz
suscitabunk oñis redibit quiſq; vir ad
vxorem suã quã habuit aut aliã hẽbit.
Rñdet iudeus q̃ quiſq; rehabebit suaz
q; hoc erit leticie ꝓsumatio. Tũc ergo
quero illa mulier q̃ pt⁹ tres vel plures
habitos maritos ẽ mortua in resurre-
cõne quẽ ex his est habitura. Nam si
primũ habitura rñdet lex moisi destru
etur dicẽtisq; post scõm nõ debeat re-
dire ad primũ maritũ. Si vero aliũ q̃
primũ habituram respondeat in eo eti
am est destructio legis eas nanq; legi
iubente primo viro viuente nec eaz re-
pudiante cuiq; nõ ꝓterat nubere. Sz
ecce cũ tot suscitati cũ tot post eos fue-
rint nati quilibet horz q̃q; erunt mor
turi. Respondet iude⁹ q̃ immortales
exinde remanebunt. sed ratio demon-
strat q̃ dicit stare nõ posse cũ eñ hõ co
mederit biberit generãdi vsum habue
rit necesse est q̃ ex. iiij. elementis cõpo-
situs sit. quicqd aũt taliter ꝓpositũ est:
illud etiam corrumpi necesse est. ergo
⁊ eos mortis corruptõni cũ taliter cõ-
positi sint subiacere necessario ꝓcludit
Rursus si immortales fuerint iaz nequa
q̃ spũale qõ non est hoim eis ꝓuenire:
q; nec ei⁹ subiacient diffinitõni. Diffini
tio eñ hominis est animal rõnale mor
tale: sed de immortalibus hoib⁹ diffini
tio ista ꝑdicari nõ põt quare nec spũa-
lis hõ. vnde ꝓ hoc medium colligit re-
cte vt ꝙs iudeivocant hoicos. homines

non sint qō est incōueniens. Itē sicut supius dictū est multitudini eoꝝ spacium totius terre non posset sufficere si iham maximā multitudinē immortalē asseram⁹ cū supra sine intermissione eos generaturos esse diximus. Et si ad lapidū modū sibimet supponerentur nullaten⁹ in duplicato terre spacio ꝛcluderent. Dicet iude⁹ si nō possum eos defendere imortales saltē mortales ꝛcedā. ꝙ si morituros eos eē cōcedit volo. Dicat illa resurrectio vtr erit eis ad penā an ad coronā. Hūdet iudeus ꝙ ad glām t honorē illa resurrectō erit vt vncti gloriā t regnū cōspiciant. t pfectō corpis t cordis habeāt letitiā Dicāt ꝙ iudei qd interim sentiāt ō statu bonoꝝ donec resurgāt. s. vtr i penis an in qete vsqꝫ ad resurrectionis tpūs gmaneāt. Hūdet certissimū est eos eē cum deo beatitudine pfrui. Si ꝙ vt asserunt ita est resurrectio illa potius ad penā qꝫ ad coronā: futura est. cum eīm nunc eterne vite munere gloriēk cur trex in corpoꝝ ergastulis retrudentur nisi vt fame siti vigiliis et varijs atqꝫ i numeris denuo cruciatib⁹ agitenk. dn insup fm eoꝝ sententiā scōe mortis ti morez t penā sustinebūt bis oibus satis cuilibet patet resurrectionē illam magis illis ad dedecus qꝫ ad honorez t gloriā fieri. Hūdet iude⁹ qz t si nunc in quiete t deliciis gmanent de qbus ad corpm sine rediturī angustiaf. cum tanta eis exultatio erit vncti pīncipis cernere t eius regno exultare hierosolymis vt olim habitare in templo veteri ritu sacrificare t vt eoꝝ pena sit eis nulla t quā mō habent requies habeatur postea ꝙ minima. Sed hoc ꝙ dicunt a veritatis exorbitat semita null⁹ eīm presentis mūdi honor t gloria eterne vite quieti t deliciis comparatōne conuenit aliqua. quia nec vno momēto quisqꝫ huius mundi poterit sine labore t pena vti deliciis. illius autē btē vite gloria nulla intercedēte molestia gmanet perpes t cōtinua ꝓcipue cum eorum testenk doctoreſ omnem huius mundi honorem t gloriā idem esse ad illius vite delicias qō est vnum ad. lx. Patet insup cuilibet nisi totius rationis sit expers incompabiliter magis esse gaudiū cernere deū ꝙ talē qualez ipi dicunt vnctum qui futurus sit homo tm̄. Dicat ergo iude⁹. quid finaliter de resurrectione suoꝝ mortuorum sentit Vere eoꝝ credulitas est. et fidei certitudo ꝙ resuscitandi profecto comedendi etiā t bibendi sine generādi t natā t vsum sint habituri t p⁹ mille annoꝝ trāsacta curricula in ꝑpetue beatitudinis t imortalitatis regnū sine aliqua morte trānsferendi. Si ō stare non ꝑt qz si immortales cōcedit ad palestinū incōueniens redit intra mille etēm annos intrā multitudo ꝓpagabitur eoꝝ vt nullo mō intra terre ꝛcludi valeant ambitū. multo igit minus ad incolendos agros vllū superit spaciū. Insup t illō qō supradictum⁹ est i questione. ꝙ pīarche ꝓbere t oēs instī q̄ iam fulgebant in gloria nouis denuo penis sbdank reduci ad corpa. Item aliud ostē eīm qō comedit t bibit t gignit delectak etiā ac tristak, pculdubio ex q̄tuor elementis ꝓpositū nō dubitatur. Anō ūt ꝙ ex his ꝓponk t passionibus ꝓdict afficik cū eisdē affectōib⁹ sine mutatōe in regnū illud transferek Si vt oia ꝛcedam⁹ qd nam de his sūt dicturi q̄ adueniente vncto er post sūt nasciturī morituros ne afferent vl nō. Hūdet iude⁹ ꝙ morienk in ꝛpi regni fine. Quid igit faciēt pentes coꝝ i morte ipoꝝ. melⁱ nāqꝫ illis foret nō resurgere qꝫ tm̄ dolorē ex eoꝝ morte sustinē Dicet iude⁹ concedam⁹ ꝙ eos non esse morituros si ō stare non ꝑt. qz tūc mēntiretur scriptura qua dicit dauid i ꝓ.

Quis est homo qui viuet ⁊ non vide bit mortē. Vndiq; igit si perpendūt iudei eis semite rationis ⁊ diffugiū sunt clause. q; nullatenus eo mō quo dicūt fieri possit mortuoꝝ resurrectio ḡ tāē fatua posito relinquāt credulitas iudaica q; sui mortui sint resurrecturi vt ut̄q; terrā incolant.

De residuis fatuitatibus iudeorum.

Dicunt etiam iudei multa vana ꝺ ꝺm deum. dicit rabi sadne. Quid est illud qō non fuit reuelatum iacob. cum tū eēt ꝓphēta. Ꝫfidet q; Ioseph filius eius non erat mortuus ⁊ q; fratres sui vendiderant eū. ⁊ dicit q; ratio est q; in hora venditionis eiusdem querebant fratres eius aladuma. i. maledictionem. p quocunq; illud reuelā te ⁊ similiter aladuma non ꝑt poni nisi ad minus sint decem boues. ⁊ q; ipi si erant nisi nouē ꝑmiscuerunt in predicta aladuma deū secum vt essent decē ⁊ ideo dicunt q; de⁹ nō esset ausus reuelare iacob. Item dicunt in sabba i ca. qō incipit rabi aquiba q; q̄ Moysen ascendit in montē q; inuenit deū i manibus tenentē rotulū legis et faciebat coronas ifīs ⁊ moysen iubil dixit. Et dixit ei de⁹: quare me nō salutas. Ꝫespondit ipe. quō dñe est seruus q; debeat salutare dñm suū. Et dixit ei de⁹. verum dicis. veruntamē ex q; venisti ad inuita me. Item dicit in ꝑdicto ca. q; in die iudicij dicit dñs ysaac. tui filij peccauerunt volo condemnare eos. Et respondebit ysaac. Dñe ecce sunt filij mi q; tu scripsisti in lege tua. filius meus primogenitus isrl. Ego volo q; veniamus ad computū videam⁹ q̄nta est vita bois. lxx. annoꝝ. ämone. xx. in quibus adhuc nō est homo in erate in qua debeat sibi imputari pcm̄ ꝼmanēt. l. tolle medietatē tpis. s. ꝑs noctis in q; homines dormiūt ⁊ remanēt. xxv. remanē medietatē tpis. q; expendit in faciēdo orōnem ⁊ in comedendo ⁊ bibēdo et remanent. xij. anni cū dimidio. hos xij. annos cū dimidio diuidam⁹ inter me ⁊ te ⁊ faciam⁹ illos liberos a pena ecce magna vanitas ac si de⁹ nesciret ꝑdictum ꝓphetaꝝ antecessoꝝ ysaac offenderet sibi. Item dicit in rabba mestiba i ca. qō incipit cobel. q; in illo tpe q; fuit ordinatum thalmuth q; die quadā deus stabat in magna disputatiōe cū illis q; sunt in studio celi sup certū casum lepre. vtz. s. homo in q; illa accidit debeat iudicari mūdus vel nō ⁊ deus dicebat q; sic. ⁊ illi de studio tenebāt q; nō. Et dixerunt. q; examinabit ⁊ ꝛcordarunt q; fieret ad examē vnius doctor cuius nomē erat raba filius nabami ⁊ illa hora in vno pūcto fuit rapta anima illius a corpe suo ⁊ dedit sniam sic deo. Item querūt in abodazora. ca. i in quo deus se intromittit p totā diē ⁊ respondent. Tribus ꝓmis horis studet i lege. ⁊ tribus horis sc̄ūdis docet pueros q; mortui sunt parui. trib⁹ aliis studet ad iudicandū totū mundū. Et q̄i vidit q; est dignus punitione surgit a throno iudicij ⁊ sedet in throno pietatis. tribus vo vltimis horis sedet ⁊ ludit ⁊ ridet cum leuiathan. Item querunt vlteriꝰ ea q; dicūm⁹ fiunt de die q̄d ergo facit de nocte Ꝫfidet q; de nocte equitat sup vnū cherubin velocissimū ⁊ visitat decē ⁊ octo mille mūdos quos creauit. Item querūt vlteriꝰ an tēē crearet mundū quid faciebat de⁹ Ꝫespondent q; ibat creando mundos ⁊ destruendo illos. Item dicunt in raba bachera in ca. bam mober ⁊ bacosma ꝓpatus est de⁹ ad faciendū cōuiuium iustis de carne leuiathan. et q̄d dabit eis ad bibendū vinū qō stat conseruatū in vuis suis a principio mūdi vsq; ad illā horā. Item dicūt in canbedrin in ca. qō incipit cathonic mame-

ner q̄ treo fuerūt q̄ peccauerunt in la
curia cum fuerūt in archa noe. s. cani
corruus t cham. t ideo oēs tres fuerūt
ꝑdemnati. Canio fuit cōdemnatus i ō
q̄ ligat cū femella. Corū⁹ in ō q̄ emit
sit semē p̄ eos. Cham in hoc q̄ maledi
xit eum noe. Item dī in nida in ca. qō
incipit bamapolē q̄ imerim q̄ creatu
ra est in ventre matris hz ḡndam can
delam sup caput suum cum qua videt
ab vna parte mundi vsq̄ ad alteram t
scit totam legem t oēs scientias. t i
hora qua exit de ventre venit angelus
t dat ei vnū ictum in ore t facit q̄ tra
dat oblitioni quicq̄d sciebat. Item di
cit in codē libro in ca. qō incipit ayslay
t in barabot in ca. qō incipit barroz q̄
og rex basan quē cōquestauit moyses
anteq̄ moreret fuit in tpe diluuij reser
uatus hoc est magnū mendaciū ꝓter
duo. Primo q̄a diluuio vsq̄ ad tpo
in quo conquestauit moyses predictū
og fuerunt noningenti anni. Secūdo
quia est ꝓra textus sacre scripture vbi
ponit q̄ solū noe t filij sui cū vxoribus
eoꝝ fuerunt reseruati. Item dicunt in
bulim in ca. qō incipit beūteroboz q̄
vnus leo est in mōtana vlam q̄ est ita
magn⁹ q̄ habet. ix. cubitos ab vna au
re vsq̄ ad alteram. t dicit rabi ioseff q̄
sunt. xv. cubiti. t dicunt ibi q̄ semel q̄
fuit imperator a rabi osua et dixit ei q̄d
excellentie est deo q̄ compar cum scri
ptura leoni cum equus vnus sit suffi
ciens ad occidendū leonem. Respon
dit rabi osua. s. cui leoni comparatur di
co tibi q̄ leoni de vlam t dixit ei impe
rator multū vellem videre eū t illa ho
ra rogauit rabi osua deum et extraxit
eum a mōtana illa t venit versus Ro
mam. t q̄n venit in distantia trecta⁹
leucaꝝ dedit vnū rugitum. t oēs mu
lieres que erant pregnantes in roma
abortauerunt t muri ciuitatis ceciderunt. t quando appropinquauit am
plius per. c. leucas sic q̄ dissabat p. cc.
leucas a ciuitate romana dedit alterum
rugitum t illa hora ceciderunt omnes
dentes omniū existentiū i roma t im
perator cecidit a throno suo in terram
t dixit rabi rabi osue fac orationē deo
vt redeat ad locum suū t illa hora re
uersus est Item dicunt ibi rabacum in
ca. qō incipit hamober t hacesima diē
raba. Ego vidi vnam ranam que erat
ita magna sicut vna villa. ix. domoꝝ.
t venit vnus coluber t deglutiuit i lī
colubꝝ t deinde volauit t sedit super
vnū ramū vnius arboris t dicit rabpa
pa si non accidisset mihi ita fuisse non
credideram. Item dicit ibi raba. Iba
mus q̄ mare t ambulabat nauis sup
caudam vnius piscis t ambulauit su
per eam tribus diebus t tribus noctī
bus nec plus nec minus t piscis ibat
contra orientem nauis vo ꝑ occiden
tem t quid cogitas q̄ nauis non ibat
velociter interroga rabdemi t dicet ti
bi inānitam vnus homo posset calefa
ri ambulabat. xl. leucas. et q̄n fuimus
ꝓpe terram vidimus homines ꝓiciē
tes sagittas cum balistis t velociꝰ ibat
nauis q̄m ille sagitte. Item dicit rabi se
ler fuimus in vna nau t vidim⁹ vnam
anem qui erat in aqua maris t ibat su
bi aqua vsq̄ ad collum. t ego volui de
scendere ibidem ad balneandum cogi
tando q̄ nō esset aq̄ multū profunda t
audiui vnā reuelationem q̄ dixit. Ca
ue tibi ne descendas. qa. vij. anni sunt
q̄ cecidit ibi vnū manbrium et adhuc
nondū accessit ad terram. Et dicit Ra
bi ca hanna q̄ auis ille vocat cit. Iterꝝ
dicit raba. dixit mihi vnus macelari⁹.
veni ostendam tibi vbi osculant terra
t celum. iui cum eo t posui rabargium
meū sup vnā fenestrā celi t sepaui me
vt facerē orōes t q̄n veni ad locū nō in
ueni rabargiū meū. t dixi videtur mi
bi q̄ latrones ambulant in celo. et

respondit mihi ille hō non est nisi rota celi q̄ mouet. ꝯ venies huc cras ista hora ⁊ inuenies. ⁊ ego veni ⁊ inueni tabargiū meū. Et declarat rabi salomō non cogitetis q̄ deduxit eū ad finem mundi q̄ ⁊ ingenti anni sunt itineris ꝯ duxit eū ad vnū montē altissimū intātum q̄ poterat tāgere celū. Ve ⁊ similes fatuitates ⁊ vanitates tenēt ceci in dei in suo thalmuth vt allegat Hieto. de scrā fide. tractatu. ij. sui libri. Plura alia turpissima q̄ in eox thalmuth ꝑtinentur indignum duxi hīs explicare. Sz ⁊ alia mendacissima et fatuissima innumera cotidē ptāsiui his paucis narratis ne libr̄ nugax fabulis impleret. Predictū libr̄ thalmuth in q̄ tot errores tot mendacia tot turpissima et fatuissima continent affirmāt iudei eē doctrinā ⁊ altā legem datā a deo moysi verbo q̄ ꝓcepto duox rabinox quorum vn⁹ dicebat rabina ⁊ alius rabas se fuit posita in scriptis sup. cccc. annis post passionē xp̄i dui⁹ textus excedit i volumine totam sacrā scripturā quasi in decies tm̄ exceptis glosis antiqs ⁊ modernis quas fecerūt sup ipm in quibus textū ⁊ glosis innouauerūt ⁊ recepterunt mandata ⁊ obseruantias ⁊ ceremonias ⁊ q̄ nunq̄ in lege moysi fuerūt nominata p̄ que ipi regunt vsq̄ in hodiernū diez. Et non minus predicti ordinatores thalmuth vt bene fundarēt suos errores ceperūt in diuersis locis q̄ oia p̄ ipos ordinata in ꝓdicto Thalmuth habet ātantaz efficatiā sicut ordinata p̄ deum in lege moysi ⁊ imposuerūt penam mortis cuicunq̄ negāti aliquid de predictis p̄ eos scriptz nō ponenteo tam fortem penā negāti verba legis ⁊ adhuc in nomine voluerūt dare excellentiā suo libro vocantes eū thalmuth qō sonat doctrina. ⁊ sacram scripturā biblie vocant mira qō sonat tantum sicut lectura.

De fatua expectatione iudeorum circa aduentum messie.

Sextus passus est de fatua expectatione iudeox circa aduentū messie. que fatuitas triplicit̄ ostendit. Primo diuisione. Secundo ipsa determinatōe. Tercio exēpli manifestatione. Circa primū notandum q̄ iudei excecati ⁊ obnubilati circa aduentum messie sunt diuersi. q̄ ⁊ q̄dam eox sic sunt in sua excecatione obdurati q̄ nec volūt inḡere de peccato p̄ quo sunt in hac diuturna captiuitate nec etiā ipius captiuitatis terminū inḡere curāt. ⁊ ideo quasi fatui dicūt vtrunq̄ eis ignotū. Similes infirmo q̄ intm̄ incurrit sue sanationis desperationē q̄ non curat ꝯ cognitione sue infirmitatis nec etiā de curatōe qō est magna fatuitas. Affirmant ḡ isti duo primū q̄ petm̄ p̄ quo sunt in hac captiuitate est ignotum. Secm̄ q̄ terminus sue redemptionis est etiā ignot⁹ ⁊ licz vez sit quo ad eos vtrunq̄ tm̄ nob notum est. vt patet supra libro. j. in apertione. xij. thesaurox. s. talis ignorantia fatua est nec eos excusat cum sit nō solum crassa ꝯ affectata. Alij sunt q̄ non curant inquirere certū petm̄ p̄ quo in hac captiuitate detenti sunt vt si curāt hoc attribuūt peccatis antiqs. vtputa peccatis vituli in deserto fabricati vel peccatis modernis q̄ nō sunt cōis toti eorum cōitati ꝯ singularia quox vtrunq̄ ostensum est falsum. vt ꝯ. dictū est ⁊ satis claret q̄ hec diuisio iudicij eox ostendit eos non solū cecos ꝯ vero iudicio rōnis carentes. Secō ondit fatuitatem iudeox ipsa determinatio diuersa quox vn⁹ termin⁹ fuit determinat⁹ p̄ rabi yocc. in libro caderbolam. Iste posuit numer⁹ ebdomadax daniel de q̄ null⁹ dubitat iam transisse. Alius terminus fuit posit⁹ p̄ rabi adba q̄ secut⁹ est aliquo mō ꝓputationē p̄dictā ⁊ sic

credebat messiã venturꝫ in destructiõe templi secundi. Et ideo secutꝰ est quẽdam fatuũ noie beucozba q̃ illo tpe dixit se eẽ messiã quẽ fatuũ secuta ẽ maxima multitudo iudeorꝫ post. xlvij. annos a destructione templi secũdi & bie rusalem p romanos. & ꝓgregati sunt in quadam ciuitate noie biter & rebellauerunt cũ p̃dicto falso messia ꝛ romanum imperiũ ꝓpter qõ ꝓdrianꝰ cesar transfretauit & obsedit eos cũ suo falso messia & capta ciuitate oĩos interfecit cum suo messia. vt ptz in li. q̃ dẽ demaymdi q̃ incipit bisiosapaqn. & in glosa treno ꝫ hieremie sup illõ verbo treno. ij. Dissipauit dñs ꝛc. Fuit alius vt ibidem dr̃ q̃ dicit de domo helie q̃ posuit expresse de ordine mũdi q̃ p sex milia ãnoꝝ debebat mũdus durare diuidẽs p duo milia in tres pres sicut patuit ꝛ. li. j. thesauro primo & assignauit tpũs messie in .iij. binario q̃ fm hebreoꝫ cõputationem ptz transisse inicio illiꝰ tẽ poris qz vsq; ad pñtem annũ fm eos a creatione mũdi fluxerunt q̃nq; milia ccxx. anni. & sic fm istos aduentus xpi transiuit in preteritis mille. ccxx. annis. & isti tres supradicti fuerũt pricipales de nũero eoꝝ q̃ dicunt chãnayn. post istos fuit quartꝰ & vnus de maioribus eoꝝ qui dicunt emorayn q̃ vocabatur rab. qui determinauit in li. canbedrin in dicteth q̃ oĩos termini assignan de aduentu messie iam transiuerãt in preteritum. & q̃ non pendebat redemptꝰ nisi in ipa pnia. hec ille. Hec q̃dem ꝰ termiatio vltima est si sane intelligat Nam terminꝰ assignatꝰ in ꝓphetis iã trãsiuit in preteritũ vt patuit li. j. in quo termino xpꝰ iam venit & non pendet redemptio nisi in penitẽtia. qz quicunq; eoꝝ pãm egerint stati habebãt messiam q̃ bẽmꝰ p rei euidentiã ꝛ iste rabi nõ intellexit ita recte veba p scripm plata bẽmꝰtũ ex ꝛ q̃ oẽs termini assignati de aduentu messie iaz transierãt in preteritũ. Fuit quintꝰ hui⁹ cõtemporaneus q̃ ꝓsideras q̃ oẽs termini ꝰ ad uentu messie iam trãsiuerãt ꝓpt dixerat socius suus voluit ꝓcludere viam inuestigandi hmõi terminos ne p hoc aliq̃ auisarent de vitate. Et lõ dixit ve aliꝰ ꝓputatiꝰ termios. s. aduẽtꝰ messie p hoc volens designare q̃ esset pectum inquirere vl̃ inuestigare de huiusmodi termino nõ reddẽs ad ꝰ aliq̃s rõnem nec auctoritatẽ. cuius malicia & fatuitas manifesta est. qz nullus fuit famosus scriptor vl̃ glosator inter eos q̃ de hoc solenniter nõ inqreret. Post hunc fuit sextus in asia de bis q̃ dicuntur gaoni. q̃ dicebat rabi cahadiaꝫ qui in libro quẽ ꝓposuit quẽ vocauit libꝝ de credendis conatꝰ est ꝓbare ex dictis ꝓphetarꝫ q̃ messias nondũ venerat et de termino diligẽter inquirẽs cõclusit certũ tps qõ iam trãsiuit in preteritum p. xl. annos & vltra. vt ptz aspicienti predictũ libꝝ. Septimꝰ fuit rabi moyses de egipto q̃ tante auctis fuit inter eos vt a maiori pte iudeorꝫ ꝓuerbialiꝫ dicat q̃ a moyse legislatore vsq; ad moysen egyptiũ nõ surrexit sicut iste moyses. Iste licet in suo Deutẽ. li. de iudicibus. ri. de regibus determinet q̃ nullus debet ꝓputare terminos aduentꝰ messie sequens supradictã q̃ntã opinionem. tñ ipemet in quadã epla quam misit iudeis q̃ erant in affrica scripsit q̃ hẽbat ex certissima traditione antiquoꝝ q̃ ꝓphera futurꝰ erat in isrl̃ & q̃ messias debebat venire & rẽmere isrl̃ in anno a creatione mundi q̃tromillesimooctingẽtesimo septuagesimoq̃rto. & patz sicut supradictũ est fm ꝓputationem iudeorꝫ q̃ presens annꝰ dñi M.cccc.lxj. est quinq; millenꝰ. ccxxj. & sic terminꝰ p eum assignatus iã transiuit in preteritũ p. cclvij. annos. Predictam ꝓputationẽ fundauit in quadaꝫ

auctoritate Nume. xxiij. vbi fm translationem nram sic hꝫ rpibus suis dicetur Iacob israheli qđ opatus sit deꝰ qđ verbū ex traditione suoꝝ antiquoꝝ sum sic exponit q ꝯtum tps fluxerat a creatione mūdi fm pputationē hebreoꝝ vsq; ad tps in quo balaam ista ꝓba dixit tm tps ꝑfecte fluere bēbat a tpe istiꝰ dicti balaam vsq; ad tps in quo ꝓpba messias futurus erat in isrl. Octauus post hūc fuit rabi moysen gerundenſ. q̄ fuit magne auctis inter eos q̄ scribēſ supra pentateuchū in ꝓhemiali parte determinauit cū magna solennitate q̄ messias erat venturꝰ certissime in āno a creatione mūdi. quiro millenario cētesimo decimo octauo. cū quo concordauit mgr Salomon barchineñ. in libro migala a megala de quo fuit dctū supra li. j. Nonus fuit rabi leui bentoꝝ sonvulgariter dictus mgr leo de bonalas de ꝓuincia ꝓuincie q̄ in expositione sua sup dan. reddens deo gras q̄ sibi reuelauerat terminū supradictuꝫ in anno ꝓdicto. s. quintomillenario centesimo decimo octauo fm pputationem iudeoꝝ ꝑcordās cū predicto moyse gerundeñ. quoꝝ terminꝰ satis patet q̄ iā transiit in ꝑteritū. p cccxij. annos fm pputationē eoꝝ in anno ꝓsti supradicto. Fuerunt etiā alij duo iudei periti vnus in ciuitate abuleñ. alius in villa q̄ dicit aylon. de q̄bus dicet infra consideratione. x. mirabili. x. Isti assignauerunt terminū anno a creatione mūdi quintomillenario quingentesimo quinto fm eoꝝ pputationem. Qui q̄dem anno concurrit cū āno dñi. M. cc. xcv. Ex quibꝰ oibus manifeste colligitur fatuitas et falsitas iudeoꝝ i determinatione anni aduentꝰ sui messie. cū oēs sui terminj iam transierint in ꝑteritū vt clare visum é. Sigiū aūt fatuitatis et mētis mcōposite est nunc̄ i vno ꝑsistere ꝫ de alio in aliud mutari

Vñ fm Senecā ꝓmū argumentū mētis ꝓposite est posse ꝑsistere secūc̄ morari. Iudei ḡ q̄ vsq; nūc ꝑsistere in vno non potuerūt termino. Verissime est q̄ q̄rūdie fatuisando nouos fingent terminos ꝓdicti aduētus. Tercio ꝓbatur eoꝝ fatuitas in aduētu messie quē sperant exemplī manifestatione. Vnde narrat Cesarius q̄ clericus quidaꝫ filiā cuiusdā iudei impregnauit i ciuitate lemoniceñ. nmens ār ille offensaꝫ parentū puelle accepit arundinē nocte, ꝓpe parietē camere in q̄ parētes puelle dormiebāt ventēs et p foramē sum mittatem vnā arundinis intromittēs et p aliā insufflans sic est locutꝰ. O iusti et deo dilecti vocās eos noibus suis, ꝑ pūs gaudere q̄ filia vīa ꝓcepit messiā virgo pmanens vir exꝓgeſactꝰ q̄rit ab vxore si vocē illā audisset qua negante otiauerūt vt rex audire posset. clericꝰ eoꝝ loquētes audicus sicut prius rex est locutus. Illi ḡ exultantes et post repetitionem facti certiores vix diem expectauerūt ventrē q̄. puelle aliēntulā tam intumescere cernētes ab ea quesierunt vñ cōcepisset. Illa ꝺo sicut coacta fuerat a clerico respōdit si concepi nescio ꝫ scio q̄ vir nūq̄ cognoui et virgo sum. Ist illis ergo nō se capientibꝰ ꝑ gaudio p castella et ciuitates diuulgatum est q̄ illa partura esset messiā. Quid plura affuit hora patiendi et iudeis innumeris cū gaudio magno expectantibus natiuitatē pepit misera illa nō messiā ꝫ filiā cū multi doloribus et gemitibꝰ et clamoribꝰ q̄ ꝑgnito iudei ꝑfusi sunt supra modū ex q̄bus vnꝰ infantulam accipiens p pedes allisit ad parietem. Ecce ꝑfirmatio ꝑ exemplū fatuitatis iudeoꝝ in expectatōe messie.

De iudeoꝝ expulsiōibꝰ vbi quatuor principales expulsiones notantur.

NOna cõsideratio est de iudeor expulsionibus et sua magna ignominia. nõ est mirandus si gens que tam graue ꝑmisit delictus quale nunq̃ fuit nec erit ꝓperratũ ab angelis nec ab hoie graues sustineant penas t q̃ selus poterit compari mortẽ filij dei merito dauid ꝓhetauit suã penã dicẽs. expelle eos qm̃ irritauerũt te dñe. In pñti ḡ cõsideratione. iiij. iudeor expulsiones exprimenk p̃ mortem saluatoris. quar̃ prima fuit a terra sancta. scõa a francia. tercia ab ãglia quarta ỽo ab byspania.

PRima expulsio fuit a terra sancta vbi quatuor pũcta agũtur.

PRima iudeor expulsio a terra sancta fuit. Pro cuius declaratione quatuor erũt pũcta attẽdenda sicut notat Jobes saliberiẽs in suo policrate li. ij. q̃ optime hãc materiam explicauit. Primus erit de signis q̃ ꝓcesserũt excidiũ hierosolymitanus nouissimũ. Secũs de calamitate obsessor t q̃s fuerit finis obstinate malicie t que pierat tyti. Tercius pũctus erit de muliere q̃ vrgente fame comedit filiũ suũ. Quartus erit de numero captor t occisor t p̃ptor fame. t q̃mõ xp̃s fuauit suos ib ea tẽpestate.

PRimus pũctus est de signis que precesserũt excidiũ hierosolymitanum.

QVrca primũ punctũ ver̃ refert hystoria sic dicẽs q̃ ẽ auctor ei⁹ incertus t vetera ffert q̃ immi nente hierosolymor excidio. eclipsis lune p. xij. noctes continuas etam in remotissimis locis ꝓtracta est. forte signans iudaice pfidie superstitiosi erroris euersionem q̃ xp̃o p̃ dicationem applicam mũdo illucescente rectissime contigit. Scriptũ est etiã super̃ mutatur vt luna sapiens ỽo cũ sole pmanet illis q̃s q̃plurima diuino inp icredulos imminente iudicio acciderũt. que si p singula ꝓut ab autoribus digesta sunt cepero enarrare vel sola ꝓpriũ tp̃s desiderabũt t ociũ. panca tñ autore Josepho compendioso sermone ꝓcurram eo q̃ ad roborandã fidem nostram ꝓficiũt t ad retinendã obstinatam pfidiã iudeor. xl. nãq̃ post admissum piaculũ cõtinuo ꝓtracta ãtis impior̃ pena differt. In q̃bus t apostoli oĉo p̃cipue cũ iacob⁹ frater dñi dictus hierosolymis ep̃s cõstituit⁹ indesinenter pplm cõmissi impietatis et feralis animi õ scelere ꝑmouebat si forte possent ꝑmissi penitudinẽ gerere. si posset fieri ꝓ scelere t vltricẽs penar̃ flãmas lachrimar̃ vbertate restringere. Ostẽdebat eis nanq̃ deus p suã patientiaz q̃ ipor̃ quereret pniam q: nõ vult deus tñ mortẽ pcõris ꝙ q̃ conuertat t viuat. Nolire ãt adhuc cor̃ duricia nitebatur diuina maiestas signis t prodigijs celitus datis terrorelq̃ sil̃ minacem verterã ostendendo potiusq̃ inferendo de q̃bus supradicti historiographi fides vt incertis erã in hoc sufficiens erat. Hegesippus q̃ qđ in sexto historiar̃ suar̃ libro de his ipse signauerit iosephus. Sz infelicem inquit plebem. ceter quidã homo hoico et decoctor̃ falsa vaticinãtes suadebant vt euidentibus signis t iudicijs tracũ die t indigñis dine nõ crederẽt. qb⁹ apte futur̃ t vrb t gẽti ꝑsagabat excidiũ. ꝙ velut afflati t amẽtes t q̃ nanq̃ oculos ne q̃ alias i se bñt spnebãt. Et oiaq̃ celitus nũciabant. Erem stella ꝑfulgens gladio p oia filis iminẽ desup cuntis t comete. Preterea ericial b⁹ flãmis vsq̃ ẽ ardẽ p totũ ãnũ. ꝙ et añ excidiũ tp̃s ac bellicũ ppli die cũ ad die festũ pue nirent octaua die mẽsis xanthici qui est apalio noctis ipe hora nona rãtus

luminis fulgor aram templumq; circūdedit vt putarēt oēs diē clarissimus factū t pmāsit spacio dimidie hore qō imperitis quidē t ignaris pspex videbatur. Sz legisperitos t pbos q; doctores nō latuit exiciale portentū. In eadē q; festiuitate virtula sacrificijs ad mota t ariis assistentes inter ipas ministrox manus enixa est agnā ß t ianua interioris edis q respiciebat ad orientē cum essz ere solido idura ac p inde immensi ponderis qui vix.xx. viris summo conatu impellētibus clauderet ferreisq; seris t vectibus munita.ac pessulis in altū dimissis tenerēt obstricta repente hora noctē sexta prima t.xx. die mensis apparuit spōte patefacta. Sz t transacto die.vj. post aliquot dies pma t.xx. die mensis arthemesij q apō nos maius vocat pdigiosus apparuit visus fidem pene excedēs qō vt falsum putarēt nisi oculox fides confirmasset maloz cōsecuta pnicies. Etenī xpe solis occasuz visi sunt curr⁹ t quadrige in oīi regione p aerē t armatorum cohortes miscēri nubibus et vrbes circumdari agminibus in pugnis in alio. Item die festo q pentecostes appellat noctu sacerdotes ingressi tēplum ad ministeria ex more cōplēda. Primo q̄dem motus quosdaz strepitus q senserūt tum subditos voces deinde audiūt dicētes. migrem⁹ hinc migremus ex sedibus istis. Addit his etiam aliud terribilius. etenī q̄dā ananie filius iesus noie vir plebeus t rusticus ante quartū belli annū cū ciuitas i pace t abundantia pduraret in die festo tabernacloz repēte clamare cepit vox ab oriente. vox ab occidēte. vox a quatuor ventis. vox sup hierosolymā t tēplum. vox sup sponsus t sup sponsas. vox sup populū t indefinenter die noctuq; p oēs plateas circuiens hec clamabat. vsqz quo quidem primiores expopulo viri velut infausti pīagij indignatione cōmoti correptū boiez multis verberibus afficiunt. Ille neq; p se aliquid loquens ß nec eos q̄dam qui circumsteterāt deprecans eisdem voces pari obstinatōe t clamore repetebat. Tunc principes intelligentes vt res erat nnminis esse in viro mor⁹ perducūt eum ad romanoz iudicē. Ipō quetu fragris ad ossa vsq; laniat⁹ neq; preces neq; lachrimas fudit. Sz eādē vocem miserabiliter t cum quodā eiulatu emittens per singulos pene verbera proferebat addens etiam hoc. ve ve hierosolymis. Prosequit t aliud idez hystoriographus maiore gestuz miraculo dicens oraculū quoddā in sacris litteris reptum qō p idem tps virū designaret ex eoz regione processurum q totius orbis potiret imperio cuius oraculi presagiū. Idē hystoriogphus vespasianū suspicak declarare. Sz vespasianus non alijs q; illis solis gentibus q romano impio videbant sbdite dominatus est. Vnde iustinus ad xpm hec responsa referunt ad quē dixit pater. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuā t possessionē tuā terminos terre. t cuius p idē tps p aplos suos. In oēz terrā eximit son⁹ eoz t in fines orbis terre verba eoz.

De calamitate obsessoz t obstinate malicie iudeoz q̄s fuerit finis t que pietas tyti.

Decimo puncto. s. q̄nta fuerit calamitas obsessoz t obstinate malicie q̄s fuerit finis et q̄ pietas tyti. psequit idē doctor dicēs. at nec tot t tanta mediocris plage aut pfunctorie indignationis dei aduersus impotentiā indeoz signoz videant pcessisse indicia calamitatem intolerabilē excidium irrepabile reprobate t execrate gentis inauditam t cunctis secu-

lis incognitam seruitutem succinctus
sermo pcurrat. ¶Etis ergo malis tunc
vniuersa mulctata sit vt quē ipsa i ude
orum terra bello. fame. igni. cedibusq;
vastata sit ḡta ppl'oꝝ milia patres sil'
cū cōiugib⁹ ac puulis liberis absq; nu
mero ⁊ absq; discretōne trucidati sint:
que etiam aduersarij vrbiū obsidiōes
ꝯ ⁊ ipius magnifice ⁊ famosissime ciui
tatis irlm ḡta vastitas ⁊ ḡta fuerit di
uersoꝝ mortiuoꝝ strages ḍs ꝙ hec sin
gula belloꝝ extiterit modus. ⁊ vt ꝑm
id qđ ꝓphete dixerāt abhominatio de
solatōis in ipo quodāmodo dei tamo
sissimo collata sit tēplo vrq; ad vltimū
cūcta depopullata sit ⁊ consumpserit
flāma. Si ḍs plen⁹ nosse vult legat hi
storiā Josephi. Nos vo ex his tm ea
q̄ ad explanationē suscepti opis suffici
unt assumem⁹. In qb⁹ refert q ex oīm
iudea ppl'i in die solemni pasce bieroso
lymā velut exitiali qđā manu cogen
te cōuenerāt. ḍs trecies centena milia
dicit hoim fuisse. Justo scz iudicio dei
hoc tpe hec vltionis electio vt q in die
bus pasce saluatorē suū ⁊ saluatorem
xp̄m deum cruentq; manibus sacrile
gis vocib⁹ violarūt in ipis diēb⁹ velut
in vnū carcerē oīes intrudo ꝛclusa
feralis pena extiū qō merebāt acciper
Preteribo sane q in eos vel gladij ce
de vel alijs belli machinis collata sunt
explicare ea tantūmodo q̄ diris famis
extio ptulerūt supradicti hystoriogra
phi sermonibus ꝓberam q legentes
hoc intelligant ḡtiū piaculū sit audere
aliqđ in xp̄m. ⁊ ḡ grauibus ausa sup
plicijs expient. ¶Age itaq; ānr⁹ iosophi
hystoriarū libēr ponat in medio. Exq
oēs eoꝝ luctuosa tragedia proscat. di
uinibus aūt pmanere indt apud piram
vnū atq; idē erat. Si eñ in vrbe pmā
sisset facultatū suarū causa crimine ob
tecto ḡsi de transfugiēdo cogitarēt pi
mebant. Necessitas vo famis facino
roso extollebat arrogantiā ⁊ vtrūq; si
mul media cū temeritate crescebat pu
blice qđem frumentū nusq; oino erat.
Si irruētes vrbis pdones pscrutabāt
domos. ⁊ si qđ inuenissent tanḡ de bis
q̄ fefellerāt penas sumebāt. Si vo nō
inuenissēt nihilomin⁹ tanḡ eos q occul
tius ⁊ diligēti⁹ absōderāt ⁊ cruciabāt
Judiciū vo habeti ab eis pabula capi
ebant hocipo q adhuc viuerēt ⁊ subsi
stere corpibus videbant ꝓfecto tanḡ
q̄ tam interyissent nisi absōditos vsq;
am regerent cibos. Si ḍs sane tabescē
tes macie vidissent bos cū venia ꝓter
ibant supflua putātes pmere ḍs pau
lo post assumeret fames. Multi tñ i oc
cultis oīm censu suo mercati ꝑ vnuz
metrū. Si diuites frumēti ordij. si in
feriores fuerūt ⁊ cōcludētes se in infe
rioribus ḍbusq; penetralib⁹ dom⁹ nō
nulli nec in pateo ꝓfectas fruges ede
bant. Alij vo inḡtū vel necessitas vel
metus ꝓmitteret excoquebant ⁊ mē
sam qđā null⁹ expectabat apponi ꝙ ex
ipo semine mixto igni rapiētis ꝓpta
velut furtiua venorabāt ⁊ erāt infelicꝫ
illi⁹ cibi spectaculū miserabile cū vali
diores quiq; inuēta diriperent. Imbe
cilliorib⁹ vo nihil ꝓter luctuz supesset
ac lacrymas ⁊ oīm licet acerbitates re
rū superaret fames: nihil tñ ita subiunt
atq; subuerit sic vereclia. Quid eñ
salutis rebus pudore dignū est id i hac
necessitate cōtemnit. Deniq; vxores
de virox manib⁹. ⁊ filij de parentum ⁊
qō est infelici⁹: matres cibos ō paruu
lox manibus atq; ore rapiebant. ⁊ cū
dulcissimi liberi in manib⁹ atq; añ bo
ra positi tabescerent exigua vite subsi
dia a dēbus ipis eximere nemo par
cebat. Verū ne ipos qđem infelices ⁊
p exiguos sumentes latebant cibos. ꝫ
continuo aderant predonū quis ⁊ sta
tim vt clausas cuiusq; cōprehendisset
fores maditū credebat hoc esse q in-

trinsecus positi ederent et repente dispicatis fontibus precipites irruebant atq; ab ipsis vt ita dicam faucibus exprimentes. Si quid forte in sumptū iā fuerat revocabant. ferebant senes si cibū vendicare temptassent. Spersis etiam crinibus mulieres trahebant occultare nitentes si qd forte deprehensum fuisset in manibus. nulla senib⁹ re verentia. nulla erga parvulos miseratio. Sed in exiguo panis fragmēto puluos inherentes: et ex ipo cū inbeserant suspensos elidebant in terraz. In eū vo q raptores cibo preuenissent assumpto crudelius seuiebant et excogitabant dira supplicia obturantes infelicibus naturales digestionū meat⁹. Illis vo prescitas fides p eadem ferenda adigentes honesto q egesta sūt referens. Ad cōfectionē post hec vm⁹ panis aut ciathi farine miseros purgebant. Naz ipi tortores non patiebant famē. Est em tolerabil⁹ quodāmodo si hec cōpulsi inedia facere viderent. ꝯ vt vel preparēt sibi imposterū cibos vt crudelitas exercitio pualesceret. In his etiam si q forte furtim p stationes vel hostiū p colligendis herbis erupissent occurrētes eis q se hostiū man⁹ effugisse gaudebant diripiebant quicqd attulerant. Supplicātibus aūt et terribile sibi quodda nomē dei invocātib⁹ vt vel partem altiꝯ q secū mortis piculo quesierant indulgerent nihil ꝓfuit prebebāt. ꝯ hoc beneficij loco cesserat si compiebensū viuū licuisset evadere. His aūt post aliꝯta adiungit dicens. Judeis vo cū egressu vbis oēs pariter spes excludebat salutis: et inualescens acerbitas fames domos simul et familias gentēq; vastabant ita vt in peterrabitus strata iacerent mulierum parvulorūq; cadavera. p plateas vo i feliciū senū corpa fame magisq; etate consumpta. Juvenes vo atq; omnis etas robustior velut simulachra ēdaz in vijs oberrabant et egressibus corruētes q cunq; loci gressum subtraxisset iedia. Sepelire aūt cadavera primo⁹ nec defunctor⁹ multitudo: nec virū debilitas permittebat. simul et p sui vite incerto vnusquisq; verebat. Deniq; aliꝯti supra eos q̄ sepeliebant alios emisere. Multi etiā dū psequunt funera priusq; ad sepulchrū pueniret efflabant. ꝯ nec planctus ex more defunctis exhibebat aut luctus. q hoc sibi totū vē dicauerat fames ꝯ nec aridītas inedie humorem cuiq; reliquerat lacrimarū. Obsederant ciuitatē ꝓfunda silentia et nox plena mortis cūcta cōtexerat. q̄bus malis oibus graviores soli vigebant pdones q nec sepulcra qdem diripere et expoliare cadavera illicitū docebant non tā predam petentes quam scelus trifice cumulantes et actē gladiorum suor⁹ i cadaverū obtrūcatiōe p̄bantes. Interdū etiaz in nōnullos adhuc sperātes mucro examinādus agebat. q alij semimortuos cū viderēt supplices dexteras pretendebant. vt in se q̄z beneficij loco cōverterent scelus. quo scz cruciatibus famis velocius absolverent: ꝯ novo crudelitatis genere necem quā sponte inferebāt si rogarētur negabant. cū tū vnusq; q deficientium cū gemitu retorqueret oculos ad templū non ō morte ꝓpria dolens ꝯ de impunitate predonū quos supstites relinquebant. Et primo qdem sumptu publico sepelire mortuos tulerant feroris intollerantia. vt vo oēm sumptum cepit vincere multitudo morientiū de mucro cadavera precipitabant. ac cuz titus circūiens puidisset repletas mortuor⁹ cadaverib⁹ valles et humani corporis tabo patriam terram rigari cuz ingenti gemitu eleuatis ad celū manibus deū invocat testem hoc sui cauſa nō ꝓuenire: sed se ista sustinere invitū

Et post alicta iterū quedam ioseph⁹ talia ꝓsequit nō cūcrabor in qd ꝓferre qō sentio. Arbitror enī q si etiaz ad uersus impios ciues romanoz paulis per arma cessassent. aut biatu terre aut aque diluuio. aut sodomitanis ignib⁹ z fluminib⁹ celitus romis supplicijs ciuitati dependisset q multo infaustiorē illis q hec perpessi sumz. z nequiorem uiroz pñtem hanc prulisset etatez. p quibus omīo genus piter extinguit. Sed et in hoc. vj. libro eiusdem talia scribit et eoz inqt qui p totā ciuitatē famis ine dia corrūpebant multitudo innumerabilis erat. quoz nec explicari miseria potest p singulas nanqz domos sicubi aliqd fuisset sibi repertū bella continuo z cedes inter charos ipsosqz parentes ac liberos nascebant dū nō solum e manibus sed ex ipsis etiā faucibus inuicem cibuz rapere cerrabant. Fides aūt nec mortuis erat: nec z ipi cū spiritū iam exalarent pscrutabant a predonib⁹ ne qui forte intra gremiū sibi aliqd resideret. Illi etiā p medīa hyantes velut rabidi canes huc atqz illuc ferebant z quasi insania qdam exagitati in casdē domos sub momēto tpis iterū ac sepius irruebant. ofa tū necessitas cōuertebat in cibū etiā illa que nec mutis quidam animalibus edere usus fuit. Ad vltimū nec lozis qdā nec cingulis vel etiā ipio calciamēto abstinuerūt. Postaqz qz indumēta detrahētes cōficiendam dentibus ingerebāt nōnulli z feni veteris festucas edebant: nec z de quinquiliis collectis paruissimū pondus dragmis in ḡuoz detrahebant.

Quō mulier quedam vigente fame occidit z manducauit filium.

De tercio puncto scz de maria q̄ vigente fame comedit filiū suū prosequitur dicens. Sed quid opus est p hoc pondus famis illius explicare cū gestū sit ibi facinus quod neqz apud grecos neqz apud barbaros vllus accepit audit⁹ hoc rēdū qdē dictu. z tu dictu vo incredibile. Et quidē libi inter tam imane facinus fuisse ne quis me crederet mōstruosa narrare nisi mlt⁹ nos memorie nostre viros testes cōmisi scelerio habuissem. Porro vo aliqd patrie mee prestare me arbitror si subtraham eoz verba quoz protulit facta Mulier quedam ex his q̄ vicinis aluearibus cōmanebant maria nomine Eleazari filia de vico bethezob. qō interpretat dom⁹ yssopi: genere z facultatib⁹ nobilis cū cetera multitudine q̄ fluxerat hierosolymis reperta cōmunem cū oīb⁹ obsidionis casum ferebat hui⁹. reliquas qdem facultates hs domo in vibem cōuexerat tyranni inuasere. Si qd vo reliquiarum ex magnis opibus fuerat qbus victum qtidianū ptenuem duceret irruentes per momenta predonū satellites rapiebāt pro qbus gemens mulier velut insania iam quadā ex indignatione fatigabat. ira vt interdū predonibus maledicto z cōuicijs in necem sui instigaret. Verum cuz neqz irritatus quisqz nec miseratus eam opprimeret. z si quid cibi fuisset forte ab ea quesitum id ab alijs quereret. nec tam vsqz reperiendi copia fieret. famis aūt dira viscerib⁹ ipsius insisteret ac medullis z ad furorem perurgeret iam inedia fame z ira pessimi consultoribus contra ipa iam armat iura nature. Erat nanqz et ei sub vberibus parul⁹ filius. hūc ante oculos ferens. infelicio inquit mater o infelicior fili in bello fame z direptione p̄donū cui te reseruabo. Nam z si vita sperari posset z ingo romane seruituti vigemur sed nec etiam seruitutē preuēit fames. p̄donec vo vteroz in

grauiores purgēt. Veni ḡ neo minate esto matri cibus predonibus furor. seculi fabula. quę solus deerat cladib⁹ iudeor. ꝛ cū hec dixisset simul filiū iugulabat. cū deinde igni suppositū torret ꝛ mediū ꝙppe edendo cōsumit. mediꝫ vo reseruat obtectū. Et ecce ꝓfestim ꝑ dones irruūt cōbuste carnis odore cōcepto. minant mortē nisi sine mora cibos ꝙs paros senserant demonstraret. tūc illa quidē ptem inquit optimā reseruaui vobis. cōtinuo que supfuerāt mēbra detexit infantis. Et illos repente ingens horor inuasit ꝛ crudeles ꝙq uis animi diripere vox faucibus interclusa est. Illa vo truci vultu ꝛ ipis etiam predonibus truculentior. me⁹ inḋt filius ē. me⁹ē partus ꝛ facin⁹ meus est edite. Nam ꝛ ego pior comedi quod genui nolite effici aut matre religiosiores. aut femina molliores. ḡ si vos pietas vincit ꝛ execrami cibos meos ego quę talibus pasta sum bis iterus pascar Post hec illi territi tremēteſq; discedūt ḋ hūc solū ex oibus facultatib⁹ suis misere matri reliquerāt cibū. Repleta est aūt vniuersa ciuitas cōfestim nepharij sceleris nūcio. ꝛ vnuſq;ſq; facinus ante oculos suos qđ ꝑpetratus fuerat adducens tanq; si ipe hoc ꝑpetrasset horrebat. Oēs ḋ famis necessitas perurgebat festinabāt magis ad mortē ḃrōs dicētes eos ꝙbus ꝓrigerit interisse priusq; taliū malor polluerēt auditu. Hec ḋdē Iosephus.

De numero captiuorū ꝛ occisorū ꝛ emptorū fame.

Quartus pūctus est de numero captiuor ꝛ occisor ꝛ emptorū fame. Quem vo tanta calamitas inuenerit exitum eodem auctore ꝑ paucis annectā. Colligens em supdictus hystoriographus oēs numerū emptor vel fame vel ferro. vidit ees centena milia designauit. Ceteros vo latrones vel siccarios vel ꝑdones. post vbis excidiū mumio declarauit interisse vulneribus. Electos aūt ḋq; iuuenū quos decor corpis ꝛ ꝓceritas cōmēdabat ad triūphū dicit esse reseruatos. Reliquos aūt ḋ supra. xxvij. annos agebāt etatis ad opa egypti ꝑ metalla destinatos: vel ꝑ ceteras ꝓuincias esse dispsos. Alij ḋdam vt ad ludos gladiator. Alij vt ad bestias traderentur. Si qui vo infra. xvij. etatis sue annū repti sunt ꝑ diuersas ꝓuincias in seruitutē distrahi iussi sunt ąr numerus vsq; ad nonaginta milia ꝓduc⁹ē. Hec vo oia gesta sunt scdo anno Vespasiani impij iuxta ea q̄ ipe dño ꝛ saluator noster ihs xps ꝑdixerat quippe cū ea q̄ gerēda erāt ꝓsentia videret. tūc fm euāgelior fidē videns ciuitatē flenit sup illā: ꝛ velut in auribus ei⁹ ploctus est in hec verba. Si cognouisses ꝛ quit ꝛ tu in hac die q̄ ad pacē tibi sūt. Nunc aūt abscōdita sunt in oculis tuis. q̄r venient dies in te. ꝛ circūdabūt te inimici tui vallo. ꝛ circūdabunt te ꝛ ꝑ urgent te vndiq;: ꝛ ad solū rediḡent te ꝛ ad filios tuos in te. In hūc modū q̄ plurima diuine cōminatiōis ronitrua publice induratis auribus resonabāt. quousq; sanguis instor sed ꝛ ipsi⁹ insti singularis ꝛ vnici qui ab impijs iniq; effusus est iusto dei iudicio quere ret. Attriti sūt ergo plagis bellis stirati ꝛ a patrijs sedibus diuine indignationis excisi turbine vt in vibe gloriosissima nec lapis super lapidem remaneret. Fuitq; populi indurati ꝛ quouis lapide durioris tribulatio tanta quāta non fuit exquo gentes esse ceperunt vsq; ad diem hanc. Ecclesia vo que fuerat hierosolymis congregata diuinitus transire iussa est transiordanem ad oppidum quoddam nomine Pellam. Quo ablatis ab vibe cultoribus

dei celestis vindicte fieret locus que in vrbem gentēq; sacrilegam fuerat exercenda: qō t Eusebi° cesarien. in ecclesiastica hysto. plenius scribit. Et q̄dez Judea rectissime passi sunt qui in filiū dei manus sacrilegas extendere p̄sumpserūt cū testimonijs scripturarū t virtute mirabiliū op̄ ip̄m xp̄m deū ee cōstaret sicut fuit dictū supra. j. libro in apertione p̄mi thesauri allegādo dictus Josephi. Hic dixerūt aliq; iudei hispanie q̄ sūt in ea antēq; esset mors xp̄i. ꝯ quero ab eis si venerūt ad hyspaniam suo velle vel coacti. si volūtarie nō obseruauerūt legē nec cerimonias quas solū in tribus illis regnebant obseruare t sic fuerūt vere apostate t nō iudei si p̄o ducti fuerūt vi t coacti: q̄re non reuersi sūt q̄n eis data fuit licēta generalis p regē danū. q̄ fecit voce p̄conia acclamare p oēm terrā q̄ iudei de omnibus tribus rediret in irlm t q̄ edificarent templū. Si ergo ip̄i remanserunt illa vice in hyspania: remanserūt sicut iudei mali desperati confusi t diuisi a bonis iudeis illi° xp̄is ne seruarēt legē t p̄cepta: t ne corrigerent a p̄phetis. t vt essēt ydolatre. q̄ a tpe Neronis imperatoris vsq; ad cōstantinū in q̄ tpe fuerūt. xxviij. imperatores: nō mālit i hispania hō q̄ nō adoraret ydola q̄ nō occideret diuersis t varijs tormentis. t tñ nō legit de aliquo iudeo q̄ p̄pter hoc ciderēt. imo ip̄i monebant xp̄ianos q̄ illa adorarēt. q̄tomagis q̄ cū in eorū terra hoc eis eēt p̄hibitū ip̄i ibidē adorabant ydola. t ideo nō oportebat q̄ i terra aliena ad hoc p̄pellerent. t dicūt q̄ sunt de tribu iuda. Alij q̄ sūt de tribu leui. Alij q̄ sūt de tribu manasses. Alij q̄ sunt de tribu effraym q̄ cū veritate p̄bare nō p̄nt. q̄ si sūt de tribu iuda. q̄re ergo nō ierūt ad suos reges añ xp̄i aduentū. Si de tribu leui q̄re nō iuerūt ad suū sacerdotiū seruiendū. Si de q̄cunq; alia tribu: quare nō redierūt ad suos iudices t p̄phetas. Sed si añ xp̄i aduentū p̄manserūt in hispania ibidē remāserūt sicut rebelles t desperati.

Secunda expulsio facta fuit a regno francoꝝ t angle vbi tres cause diuersim assignātur.

Secunda expulsio iudeoꝝ facta fuit in regno francoꝝ. Tñ imp̄ante Henrico romanoꝝ. xcvj imperatore t sedente in cathedra Petri Clemente papa q̄nto qui fuit. cc. papa necnō regnāte in eoꝝ regno francorum philippo rege. Anno dñi. Mccevj. de ordinatōne p̄dicti regis fuerūt in toto regno frācie capti iudei impceptibili vna die. t confiscata bona eoꝝ t expulsi. t ad regnū minime reuersuri p̄m q̄ refert frater iohes ō podio i suo hystoriarū collectario. causam tamē nō ponit huiꝰ expulsionis. Cūq; studiose inuestigarē causā vnde possem scire p̄dictam causā. Casu quidā sollēnes viri gallici ordinis scti Bñdicti monasterij famosissimi cluniacēsi. ranq; reformatores missi monasterioꝝ eiusdē ordinis subiectoꝝ p̄dicto monasterio i castelle regno ad villam merite de cāpis me tūc ibidē existente applicuerūt cū rege causam suam exposituri cōsensum t fauorem sui querentes p̄ dicta reformatione. quoꝝ vnus doctor in iure canonico. scōus licēciatus. tercio° vo bacularius. t q̄ singulariter q̄ licenciatus erat vir pius videbat t gratus q̄si ut ab eodē q̄ mihi veridice causā pandaret p̄dicte expulsionis iudeoꝝ a regno francie si illaꝝ sciret. Qui respōdens eādē vere scire. Rogauiꝝ ex charitate in scriptis ponere t ad plenum exprimeret totū casum. Feciq; voluntarie sub forma t serie que sequit. Reuerende pater q̄ vestra charitas postulauit vt in scriptis redigerez causam ex

rationē potissimā electionis infestissime xpiano nomini gentiviez iudeoz a regno francoz xpianissimo faciaz q̄ horzat vestra religiosa bonitas stilo. s. rudi z indigesto. Vero nī z indubitato vt omēs gallie bene norūt apud qs nota z manifesta hec sunt. Nam in picturis z tabulis eccl'iarū multarū ascribi hec solēt. necnō in cereo paschali annus electionis iudeoz annotat quē p nūc mēti nō teneo: plurimeq; circunstantie memoratū miraculi xpter in curiā memoria excidērūt. Ea vo que legi z in tabulis vidi fideliter enarrabo. Eo igit tpe quo sordidus iudeorū pplūs in obprobriū sempiternū cūctis gētibus a deo datus sua cōtagiōe xpianissimū francie regnū fedabat. Quidam ipoz vt solent publice vsurā exercebant. Mulier quedā pisieñ. necessitate cōpulsa vnā quam solā tenebat pciosam vestē illi iudeo feneratori in pignus dedit. Dieb⁹ sancte resurrectionis appropinquante mlier illa nō hīs vnde vestē suā redimere posset multis blanditijs circūuenire feneratorē temptauit inanis illi; promittēs vt si suam illi in die sctō scz paschevsui prestaretve stem in crastinū eaz sup addito fenore illi restitueret. Proditor ille afflictōez mulieris cōsiderās lucri cupidus fozet mente iam concipiēs facinꝰ detestādū renuit assentire pollicitatōi mulieris. q̄ recōuenire illā cupiens in hec verba prupit. Scio te tua in lege mulierē honestam z babundātē a tuis circūuicinis reputari. scio te multas habere emulas que si in die festo te tua veste adornatā nō viderint alludent te risui cachinationūq; obus patebis. Si acquiescere vis cōsilio meo veste; tuā reddam⁹ pecunias duplicatas tibi dabo. Tum illa ore inflāmato. quid vis i quit tibi vt faciam. Nam sūmope tuni caz meā reportare cupio. si sctā tua mi bi fures. euomit portentū illud monstruosissimū vt illū quē adoras p deo tuo quez in tua pasca receptura p manū sacerdotis es mihi apportabis tuā tibi restituā vestem z pecunias duplicabo. Exhorruit h audito verbo xpīa. na mulier. auertat inqt id ipe de⁹ a me q̄ mihi crede p ipm deū te iuro. si illaz mihi iudee illo die accomodes crastinū restituā. Ibi inqt iudeus impotuna mulier nunq̄ id faciō q̄ acquiesce cōsilio meo z tibi puidebis. Nūquid ait mulier scis iudee mihi illud transglutiendū necessariū fore. Cane inqt ne transglutias: q̄ in os cōseruat mihi apporta. variū sp est z mutabile. femina acquiescit tā nephando crimini et veste recepta remeauit ad xpīa. Die sacratissimo resurrectionis aduenīēte vana z fatua mulier iudeo cupiens cō placere pecuniarū amore vbi nephario ore sacrū dñi nostri ihu xpi corpus suscepit festina ad iudei domū pgexit. Ecce ecce iudee qō tā importuno affectu instanter a me requisisti. Ecce deū meū quē hodie p manū sacerdotis accepi. Ecce cū quē adorant xpiani mihi pollicitā pecunias trade. Heu heu ad turpia ducit paupras. q: auaritissimum genus mulierū. Feneratoz itaq; letus z gaudens: bñ inquit veneris mulier, ei depone sup thelonariū z pecunias duplicatas recipe tuas. Tūc iude⁹ ille insano aīo z furibūdo totus pteritis debacatus z ira ingentē flāmā in camino domus succedit. vnāq; magnā aquā z oleo plenā supponēs corpus dñi nostri ihu xpi manibus nephariis inuasit dicēs. Eo ne tu ille xpianoz de⁹. Eo ne ille ihs xps quē de virgine natū crīstianoz vesana crudelitas opinat z credit fore deū. si tu ille es quez colaphis ceciderūt patreo mei: ego te bullientibus vndis cōmittam. si te cruci affixerunt. ego te assandū pabo. Ille vinuz te

mortē dedere. ego iam te mortuū mor
ti iterū dabo. Sic vis loquere si deus
es qualis est potētia tua ostende et ne
igne cōsumario defende hec talia sce
lesto ore euomēs. Corpus dñi nostri
ihu christi in mediū bulientis aque ia
ctauit. Stetit cōfestim speciosus forma
pre filijs hoim puer pambulans super
aquas bulientes. Quē videns iudeus
nō tanti signi t miraculi nouitate con
uersus ad dñm ꝫ iudaico more vtpo
pulus ille testificante scō moyse indu
rato aio sp extitit dura cū cervice. pue
rū vt sol rutilantē cū eo instrumēto fer
reo qō in manibus habebat iteratis vi
cibus in vnā bulicitē demergere tem
ptauit. ꝫ nec illū quouis modo tange
re valebat. diuina eñ sapientia puer it
suo sic ducebat vt dū iudeus ille i me
dio aque bulientis illū forte arbitraba
tur in dextera pte ipm cernebat existe
re. sic q dū in dextra ferire volebat i si
nistra bulientis aqua cernebat. Colluc
tabat iudeus cū puerulo nec ibi eum
causa ꝓualere poterat. Interim pueri
iudei illi⁹ assistētes ꝓdigij nouitate p
territi ad matres cōcurrūt dicētes. En
mater: pater noster puerulū i aquā bu
lientē demergere nitit. Mater illa ad
chamerā viri sui gradit. pueri alta vo
ce eiulantes ad publicū pcurrūt vicus
dicentes t ꝓclamantes: venite venite
vere pater noster puerū vnū predium
mirabili forma in aquā bulientē demer
gere cupit. Fit ꝓcursus ppli. iudei pal
sim t xpiani occurrerūt multiq ex illꝭ
viderūt puerulū dñm nostrū ihm
cristū t iudeū nitentē in ꝓfundū vane de
mergere. Denunciatū est episcopo pa
risiensi inauditū miraculū quit cum to
to clero accessit ad iudei domum. t in
medio bulientis aque t olei vidit ho
stiam mundissimā sanam t integraz il
lam assumpsit iuis ꝓpꝛijs manibus. t
oīb⁹ cernēti ppło in eccliā sci iohānis
de grāuia parisius. vbi in eodē die co
secrata fuerat ꝓcessionaliter portauit.
In qua ecclesia in memoriale tāti mi
raculi vsq; in hodiernū diē obseruat
qualibet die in honore sacratissimi sa
cramenti altaris missa celebrat. Feria
vo quinta in qua dño noster ihs xps
istud sacramentū statuere dignatus ē
conuenit ppls t missa solēnissima ibi
celebrat. Captus t incarceratus fuit
iudeus vxor iudei t pueri confessi sūt
que viderāt. Judeus ipe oia que p ipz
facta fuerāt t dicta cōfessus est. Mul
er ad fidem cōuersa est. pueri baptiza
ti ipsi etiam xpiani q videre meruerūt
signū magnū ꝓfessi sūt reuerenter. Iu
deus ille a deo reprobatus t derelict⁹ i
sua obstinatōne pmanēs ad iudiciū p
positū parisien. ductus est. Dumq;
iter ageret iudeus ille ꝓposito parisi
ensi voce ꝑturbata dixit. Si liber quē
possideo thalmut intitulatus hic vna
mecū haberem. nō esset in tua potesta
te me vt morti traderes: qm liber ille
vti a pentib⁹ meis accepi talē virtutem
a deo recepit vt bi q frequent illū legūt
t possidēt a deo imortales reddant vbi
mḋt ꝓpositus pisien. liber ille tāte vir
tutis ē vt imortales hoies reddat. ō signa
locū t ad illū destia pedissequū. Quo
facto vbi pedissequ⁹ liber thalmut iu
deo in q̄driga ligato tradidit ignis q
ad tractū balistē prepat⁹ ad cōbustio
nē iudei ꝑ lictorē erat ad iudeū vsq; vo
lauit. eūq; vna cū libro suo thalmutico in
faulla t cinere in momento t in ictu
oculi redegit. Hec fuit vigēs cā electi
onis gēis iudaice a xpianissimo reg
frācie. Quicq̄d sit de ꝟ vtrū hec scz fue
rit potissima cā electiōis iudeoꝝ ab il
lo regno siue illō qō dictū ē. ō. ꝓsidera
tōne. vij. pūcto. iij. crudelitate. iiij. tum
scz oēs porci se mutuo occiderūt vel il
lud qō in crudelitate supradictū est scz
de boie quē spinis coronatū occiderūt.

credendū est tamen q̄ hec ꝛ plura alia crimina eox cōcurrerūt ꝓpter que sic puniti sunt. Expressa tamē causa fuit infantiū mors. Quare vniuersal'r iudei oēs ab illo fuerūt expulsi: vt notat Vincētius. vide ē. cōsideratiōe predicta ꝛ puncto in crudelitate. ij. In cōfirmationez predictox est illud quod accidit in cōfinibus regis castelle versus regnū nauarre: in villa quadā que gration dicit vbi colligunt iura a transeūtibus de regno in regnū. In p̄dicta villa cōsueuerāt iudei predicta iura colligere. Accidit aūt q̄ miles quidā de regno francie transitū faceret p̄ locū prenominatū pegrinans in scm̄ iacobuz. Ad cui p̄dicti iudei in verecūde explicarent ea que deducebat: inter cetera inuenerūt quendā libz deuotionū suaz in quo multe erāt ire auree. ꝛ cū p qualibet peteret certū ius: indignatus miles ille p̄cussit alapa vnū iudeox. q̄ illico versa vice p̄cussit ei' militē alapa. ꝛ cū predictus miles exaginato ense vellet iudeū illū primere occurrit multitudo iudeox cū armis: sic q̄ nō potuit vindicare iniuriā sibi factā ꝛ rediens in se ipm̄ cepit cogitare q̄re deus p̄miserat eū a tam turpi ꝛ nephādissima gēte tā grandē iniuriam pati. recordatus ē q̄ a toto regno francie ꝓpter supradicta iustissime fuerāt iudei expulsi ꝛ ipe solus remanserat singularis defendens vsq; hūc iudeos in terra sua. Et ideo iratus deus contra eū p̄misit eum sic turpiter offendi. Recedens ergo a predicto loco p̄misit ꝛ iurauit q̄ si deus reduceret eū ad terram suā nullū iudeū relinqueret in eadē: quōꝛ ope adimplevit. q̄ omnes iudeos quotquot potuit inuenire gladio p̄emit.

Tercia expulsio facta fuit a regno anglie.

Tercia iudeox expulsio fuit a regno anglie: cuius expulsionis causa duplex assignatur. quarum primam legi in q̄ dam miraculis sub ordine q̄ sequit. In liconia ciuitate regis anglie accidit quoddā miraculū quō de⁹ voluit ostendere p̄ceptus bte v̄ginis. Unde mulier q̄dā vidua ꝛ paupcula filiū q̄ndam noie Alfonsuz habebat quez tradidit ad docendū p̄mas lras. ꝛ postq̄ scivit legere tradidit imbuendū rudimētis gramaticalib⁹ ꝛ in musica. q̄ ls i grāmaticalib⁹ p̄cesserit. in musicis tñ gratissimus erat. Et q̄ p̄dicta mulier paupcula erat recōmēdauit illū cuidā religioso sui generis vt de victu saltez ipi⁹ puideret: ꝛ ita factū est. q̄ quotidie post lectōes suas recipiebat suam refectionē cū p̄dicto religioso. Erat aūt predictus puer etatis annox. x. cuius erat cōsuetudo ordinata vt p̄mo quotidie iret ad eccl'am deinde ad scolas ꝛ hora refectionis vt dictū ē ad domuz religiosi. Nocte vo ad matris domicilū se cōuertebat. Cū aūt sepe in ecclesia illā p̄clarā antiphonā Alma redēptoris audiret cantare tantā deuotionē cōcepit in v̄gine bt̄e ꝛ sic mēti impressit predictā antiphonaz. q̄ q̄cunq; iret de die ꝛ de nocte p vicos ꝛ plateas more puerox supradictā antiphonaz alta voce dulcissime cantabat. Transitus aūt ei⁹ erat cū iret ad domū matris vel rediret ab eadē p vicū q̄ndā iudeorū. q̄ audiētes frequenter p̄dictā v̄ginis cantatōez ab ore innocentis q̄dā illox habuit q̄rere a q̄dā docto xp̄iano q̄s esset sensus illius cantatōis cū ei⁹ cant⁹ tam dulcis esset. Et vt cognouit q̄ illa erat antiphona q̄dā q̄ ad laudē ꝛ honorez v̄gis bte marie mris redēptoris ihesu xp̄i veri messye decantabat a fide lib⁹i eccl'ia cepit dolorē ꝛ cepit inīcitatē. q̄ p̄silū habuit cū suis cōplicibus q̄rum corda dyabolus possidebat. quō predicti infantē innocentem traderēt ꝛ occiderēt.

hora ergo opportuna obseruata cū par
uulus p̄dictus alta voce cantādo p̄dic-
tam antiphonā trāsiret p̄ cor vicum
subito sicut a rugientibus leonib⁹ ra-
pitur t reclusus in domo quadā ō mo
do mortis ei⁹ tractauerūt. Et diffinitū
est inter eos q̄ eius lingua cū q̄ beatā
v̄ginem laudabat extraberet p̄ oppo-
sitam capitis partē. scōo q̄ extraberet
etiam eius cor cū q̄ cogitabat p̄dictas
cātationē t vltimo q̄ cor p̄ei⁹ p̄icere
tur in loco p̄fundissimo t immūdissi
mo feroribusq̄ pleno q̄ locus erat cor
p̄tinua latrina vt nullatenꝰ signū eius
inueniri posset t factū est sic. Sz v̄go
beata q̄ mater est misericordie t pieta
tis nec oblitioni tradit seruicū q̄cun
q̄ sibi factū statim sic ille demoniſſi
mus suus cantor in p̄dicto loco fetido
fuit p̄iectus. Affuit p̄fis eidē t posuit
in eius ore lapidē quendā p̄ciosū qui
locum lingue suppleret t statim cepit
cantare sicut prius p̄dictā antiphonā
imo melius t altius q̄ prio nec aliq̄n
cessabat de die nec de nocte a predicto
cantu. t tali mō stetit in predicto loco
p̄uul⁹ ille q̄tuor diebus. Cū v̄go ma-
ter eius videret q̄ sicut cōsueuerat ad
domū eius nō veniret celeri gressu ad
domū supradicti filiosi p̄uenit ac de
inde ad scolas nec poterat inuenire. dis
currebat vndiq̄ p̄ ciuitatē anxia mul
er si posset alicubi inuenire filiū suum
t disponēte deo in fine q̄tuor dier̄ p̄dic
torū mulier illa trāsiit p̄ vicū illū in
quo filius suus fuerat occisus t in la-
trinam p̄iectus. t ecce vox filij sui cā
tantis dulcissime cantationē illā virgi
nio quā sepissime ab eo audierat iſo-
nuit in auribus eius. Quo audito cla
moribus magnis predicta mulier cla
mare cepit t cōgregate sunt multe gē-
tes t cū eis iudex ciuitatis intrauerūt
q̄ domū illā in qua vox illa audiebat
t sic aliter inuentus est inuenis i loco
predicto t extractus nec vnq̄ cessabat
a cantu illo dulcissimo licz mortuꝰ fo-
ret. Indutusq̄ alijs vestimētis p̄ dños
q̄ ibidē venerāt notificatū ē eis ciuita
tis. q̄ illico veniēs ad spectaculū prece
pit q̄ ponerēt honorifice in q̄dā lecto
t sic deductus est cū solenni p̄cessiōe
t magno honore ad eccliam cathedra
lem p̄dicte ciuitatis q̄ cū cōtinuabat cā
ticum suū. Quientibꝰ q̄ in vnū ad p̄-
dictam eccliā dieꝰ eis celebrauit et
fecit solennē sermonē p̄cepitq̄ oīb⁹
audientib⁹ q̄ devotas funderēt orōes
vt p̄cibus b̄te v̄ginis deus dignaretur
revelare ō secretū. Finito vo sermone
placuit altissimo et sue dilectissime matri
q̄ fuit detecta impijssimor̄ iudeor̄ p̄
ditio t crudelitas q̄ eadē hora surre-
xit puerul⁹ ille t stetit pedes in lecto i
quo iacebat t extraxit ab ore suo vnū
p̄ciosissimū lapidē, dixitq̄ oīb⁹ popl̄o
leta t hilari facie q̄liter sibi acciderat:
sicut dictū est. t quō v̄go b̄ta ad eū ve-
nerat t posuerat dictū lapidē i ore ei⁹:
vt nō cessaret mortuꝰ ab ei⁹ laude t vt
ostenderet gr̄a filij sui in salutē credē
tium t p̄ditionē odientiū t incredulo
rum. Post h̄ aūt vocauit ad se ep̄m t
dedit sibi pacē filr t matri: et facta ex-
peditione ab oī popl̄o certificauit eos q̄
ascēdit ad celos i societate v̄ginis glo
riose t tradidit p̄dictū lapidem p̄ciosū
ep̄o vt poneret cū alijs reliquijs in al-
tari. Quo facto signaculo sancte cru-
cis se insignitur t coaptās se lecto ani
mam tradidit saluatori qui honorifi-
ce sepultus fuit quodam in sepulchro
marmoreo q̄ multo tpe p̄ciosos lapi
des vt fertur emanauit quousq̄ ōdas
pestifera hereſis p̄hidez orta fuit. Rex
vero predicti regi cum cognouit tam
nephandū t horridū iudeor̄ crimen t
p̄ter multa alia q̄ inuenit veridica in
quisitione q̄ p̄dicti iudei opabant i cō
tumeliā t iniuriā d̄ni ihu xp̄i saluatoris nr̄i

et sue beatissime matris ex deliberato et maturo cōsilio assignata die p̄cepit q̄ occiderent oēs iudei q̄cūq; possent inueniri in p̄dicto regno suo. Et illi qui melius deliberauerūt fuerūt totaliter expoliati ab oibus bonis et signati ac expulsi a toto regno anglie. Et ab illo tpe nunq̄ amplius ibi habitauit nec habitat nec ausus est apparere aliquis iudeꝰ q; stati occideret si p̄gnosceret.

Illa causa in cronicis anglox antiq̄s vt ferk assignat. Cū em regnū illō cōtinuis bellis fame et peste laboraret miratus rex vñ ventret tāta regni sui continua tribulatō suos dei ad se vocauit et rogauit deū ꝺuotissime oraret q̄tinꝰ sibi dignaret reuelare cās tāti mali p̄ eo corrigere et emendare. Illi ꝺo licet indignos reputantes finaliter tñ oranerūt ieiunijs et oꝛōibꝰ se affligentes. Deꝰ at misericors oñdit q̄ illa euenebant in p̄dicto regno p̄pter p̄tā crudelissima q̄ iudei p̄mittebāt. Cū rex ꝺ audiret p̄silio habito deliberauit oēs iudeos facere xp̄ianos cogitās ex ꝺ placare ira dei et factū est sic. Et nec p̄pter ꝺ p̄dicta mala cessabāt sp in amplius crescebāt. Consulit g̃ rex suis dei Ae sponsum est sibi q̄ pessimos erāt sñ nomine xp̄iano q̄ primo, paucis em tpe elapso a sua ficta ꝙuersione vsurpauerant modis et astucijs suis oia fere officia regni in calamo et ꝺga intñ vt veri xp̄iani q̄si captiui viderent eos. Quare p̄dictus rex illūinatus a deo purgauit regnū suū a serpentib⁹ filio in hūc modū. Die em assigna vt ois pplus exiret in campū p̄pe mare fecit duos papiliones vnū in ripa maris. reliquū ꝺo in aliq̄li distantia ꝙuenient. In primo posuit thoratb iudeox. in scō ꝺo crucem xp̄i. Sedens g̃ rex p tribunali in medio papilionū ꝙuocauit ad se oñs p̄dictos ꝙuersos et voce clara et bylari multa dixit eis. ego fecī vos oñs fieri xp̄ianos et vos accepistis voluntarie Sz post ꝙuersionē vīam mala multiplicant in regno meo et forte huius cā est q̄ immisti ad xp̄ianitatē venistis. Est g̃ voluntatis mee liberos vos relinquere. Ecce in papilione illo p̄pe mare est thoratb iudeox. In altero ꝺo est crux xp̄i. eligite g̃ē q̄d̄ volueritis et ad illas statim p̄perate. Hauisi sunt g̃ illi de libertate cōcessa oēs sil' cū vxorib⁹ et filijs relicta cruce xp̄i ad thoratb cucurrerunt. Et intrātes papilionē vn⁹ post alterū ingulabant in secreto ex altera p̄te papilionis et ꝓiciebant i mare et sic purgatū est p̄dictū regnū et ꝓinno cessat plaga nec amplius iudeꝰ ibi habitat nec habitat vsq; in hodiernū ꝺiē videant hyspani si filijs plaga viget et cōtinuo inter eos crescat.

Quarta expulsio fuit facta ab hyspania.

Quarta expulsio iudeox fcā fuit in regno hyspanie. Hñ legimus i cronicis hyspāie q̄ Hisebutus rex gottox regnauit in reg̃ hyspanie. Et a sexingentesimaquinq̄gesimaquarta. q̄ fuit ano dñi sexingentesimosedecimo. et regnauit annis. viij. et mēsib⁹ sex. iste fuit bonꝰ xp̄ianꝰ et stati icepit regnare. Monuit iudeos q̄ erāt in regno suo q̄ venirēt ad recipiendū fidē xp̄i et multi eox cōuersi sunt ad fidem catholicā inuolūtarie tñ. Et istō fecit p̄dictꝰ rex mor⁹ est ꝺbo pauli ap̄li ad Philip. j. siue p occisiōe siue p veritate xp̄s annūciet et ī ꝺ gaudio ih̄ et gaudebo ceteros ꝺo iudeos ex regnū eiecit. Ecclīam sctē leocadie toleti miro ope fabricauit et ibi sepult⁹ est. De romanis q̄s bis feliciter triūphauit huꝰ tpe nephandus machomet ab hyspania fugatus in affrica transfretauit vtisa regnare cepit. Era septingentesima ꝙdragintaq̄tuor ānis. ix. regnāt ꝺ dñi incohauit ih̄ pessime ꝓsumauit ꝺ pelagi-

am filiū fasille ducē cantabrie q̄ postmodum ꝫ sarracenos i astuciꝫ rebellauit ab vbe expulsit tolerana. Iste introduxit iudeos in regno q̄s Sisobutus eiecerat q̄re dat⁹ in reprobū sensū luxuriosissim⁹ ē effect⁹. Iste mādauit ecclesiasticē q̄ haberēt mulieres tot ne pñt sustentare. Iste p̄cepit eis q̄ si obediret romano pōtifici. Iste p̄cepit muros ciuitatū t locoꝝ destrui ne ppt eī⁹ peccata insurgeret ꝫ eum Iste puauit oculis theofreduꝫ pīem rodericī. Iste rodericus fauore romani senatus ꝫ vitisam decreuit publice rebellare q̄ cepit eū t qđ fecerat pīs suo fecit ei t regnum accepit vitisa Iraq̄ plen⁹ abhominatiōib⁹ cozdube vītā finiuit. Hec ex cronicis hyspanie t ex archiuo fris Johānis egidij zamorēsis. Ex q̄bus patet p̄spitas primi regis expellentis iudeos ab hyspania et infelicitas secūdi reducentis eos ad eandem.

De iudeoꝝ mirabiliū et sua obstinata malicia vbi decē mirabilia explicantur.

DEcima cōsideratio est de iudeoꝝ mirabilibus t sua obstinata malicia Glosus deus q̄ vult oēs homines saluos fieri t in agnitionē veritatis venire peccatū t crudelitatibus iudeoꝝ nō obstantib⁹ iamua salutis fidei catholice p multa mirabilia ostendit agens vt min⁹ sint excusabiles in extremo iudicio t de multis mirabilib⁹ t p̄digijs p diuersas orbis partes eisdē ostensis. Postq̄ p mundū fuerūt dispersi. xj. mirabilia i p̄nti consideratione explicantur.

De aqua disparēte iudeo sicte ad baptismum accedente.

PRimum mirabile accidit circa annū dñi. cccc. xix. Imperante pio theodosio iuniore t bonorio t sedente in catbedra petri Innocētio papa primo. Tūc cū iudeꝰ q̄dā ad baptismū questus causa venisset subito baptismū aqua disparuit t iterū atq̄ iterū allata disparens dei virtute t iudei pfidiā demōstrauit. hec ex cronicis imperatoꝝ t summoꝝ pontificum.

De deceptioe iudeoꝝ p diabolū eis appentē in spē moysi.

SEcundū mirabile accidit circa annū dñi. ccccliij. impante theodosio archadij filio q̄ fuit. xlv romanoꝝ imperator t sedēte in cathedra petri Sixto papa tercio tūc in terra dyabolus apparuit iudeo in specie moysi. p̄mittēs perducere eos p mare sicco pede ad terrā p̄missionis. Cumq̄ dyabol⁹ p̄mus ingrederet t viderentur ab exūtibus in litore supvndas incedē secuti sunt eū iudei q̄b⁹ subito dyabol⁹ disparuit mīhiq̄ iudei sūmersi sunt t de his q̄ eu aseēt aliq̄ fuerūt ad fidē uersi.

De sanguine imaginis cristi cruentantis iudeū telo euz trās figentem.

TErciū mirabile accidit circa annū dñi quingentesimū octuagesimū septimū impante iustiniano qui fuit romanoꝝ impator. t sedente i cathedra petri Pelagio papa primo. Tūc cū iudeꝰ q̄dā imaginē salvatoris furti ad domū suā delatā telo trāsfixit. t cū se sanguie eiꝰ cruētatū videret abscōdit eāde. Ex q̄bus xp̄iani q̄rēto p vestigia sanguinis inuenerūt t iudeū lapidibus obruerunt.

De puero iudeo q̄ coicauit cū christianis ppter q̄d a p̄re i fornacē ardētē missus illesꝰ exiuit.

QUartum mirabile accidit circa annū dñi. ccccc. lxxxviij. supradicto sperāte imperatore et sedente in cathedra petri Virgilio papa primo

Tunc orante puer ꝙdam iude⁹ a coe-
tuis suis christianis vna⁹ ad ecclesiaz
vt cõicaret. cõicauit. Nõ facũ cuz eo⁹
pr̃ ꝓgnosceret xpc̃ ih̃ in ardentẽ fornacem eũ ꝓiecit de quo illesus extract⁹.
Dixit mulier illa in ecclesia depicta ꝙ
puerum teneret pallio suo flãmas ignis
ventilabat.

De sanguine t aqua que exierunt de latere ymaginis christi quod lãcea iudei aperuerunt t quomodo suppositus vas fuit impletum.

Primus mirabile accidit circa
annũ dñi septuagesimũ octauũ
imperante constãtino ꝺnto qui
fuit. lxv. romanor̃ imperator. et sedente
i cathedra petri paulo papa ꝓmo. Tũc
eñ in syria ciuitate berito ꝙdam xpiã-
nus ih̃ annua pensione hospicium ha-
bens ymaginẽ domi crucifixi ꝛ lectu-
li faciem parieti affixerat t ibi ocones
suas cõtinuo faciebat. Post annũ vo
oliam domum locauit et ymaginem
ibidẽ ex oblitione reliquit. ꝙdam aũt
iudeus ꝓdictã domũ ꝑduxit t die qua
dam vnũ de suis ꝓtribulib⁹ ad cõmu
nem inuitauit. Inter epulas ãt ille ꝙ in
uitatus fuerat casu circũspiciẽs ymaginem infixam parieti inuek. t i illuz
ꝙ se inuitauit ira fremẽs cur ymaginẽ
ihu nazareni tenere audebat cõminat
Ille ãt cũ ꝓdictã ymaginẽ adhuc non
vidisset sacramẽtis ꝙbus poterat affir
mabat q illã de ꝙ dicebat ymaginẽ pe
nitus ignorabat. Tũc ille placatũ se si
mulans valefecit t ad principem sue
gentis abiẽs iudeũ illũ de eo qõ vide-
rat accusauit. Iudei ꝙ ꝓgregati ad do-
mũ eius cõuenium t vna ymagine il-
lum ꝓmelijs diris affixerũt. t extra
synagogã seminiuũ eiciũt. ymaginez
vo pedibus cõculcantes cuncta in ea
dñice passiõis obꝓbria renouarunt.
Cũ vo latus lãcea ꝓforasset ꝓtin⁹ san-
guis t aq̃ vbertim exiuit t suppositus
vas implenit. Stupefacti iudei sãgui
nem illũ ad synagogas deuelet t oẽs
infirmi ex ipo inuncti ꝓtinus curabã
tur. Tũc iudei epo terre oĩa p ordinez
narrauerũt t baptismũ t fidẽ xpi vna
nimiter susceperũt. Eps aũt sanguinẽ
illũ in ampullis cristallinis et vitreis
ꝑseruauit. xpianũ etiã illũ accersiuit t
quis tam pulcrã ymaginẽ ꝓposuisset
inq̃siuit. Et ille dixit nicodem⁹ illã cõ-
posuit q̃ misit gamalieli. gamaliel ia-
cheo. zacheus iacobo. iacobus symo-
ni dereliq̃t. Sicq; in hunc vsq; ad ex-
cidiũ vrbis fuit t inde a fidelibus i re-
gnum agrippe delata t ad patriã meã
delata. t a parẽtibus meis ad me here
ditario iure deuenit. Tũc oẽs iudei sy
nagogas in eccl̃as ꝓsecrarũt. Et extũc
hũmos inoleuit vt eccl̃ia cõsecraret ꝙ
asi tñ altaria ꝓsecrabant. Post illõ mi
raculũ ordinauit eccl̃ia. ꝙnto ydus no
uembris memoriã fieri dñice passiõis.
Hũ t rome ꝓsecrata est eccl̃ia i hono-
re saluatoris vbi ampulla cũ illo san-
guine reseruat t solẽne festũ tũc agit.

De iudeo q signatus signaculo crucis a demonibus fuit liberatus.

Rextum mirabile refert Greg.
in tercio libro dyalogor̃ vbi di
cit q̃ andreas fundane ciuita-
tis epc̃s dũ ꝙndaz sanctimonialẽ femi-
nã secũ habitare ꝓmineret: antiqu⁹ ho
stis cepit speciẽ illi⁹ oculis mẽtis eius
ꝓmere vt nephãda cogitaret. Quã-
dam vo die iude⁹ ꝙdam romã venies
cũ iam diem declinare cerneret et vbi
manere posz minime reperisset i quo
dam templo Apollinis ad manendũ
se contulit q̃ ipm loci illius sacrileguz
ꝓmescens ꝙnis fidem crucis mime
bẽret signo tũ crucẽ munire se curauit

Nocte aut̄ media exigilans vidit malignor̄ spirituū turbā q̄si in obsequiū cuiusdā ptāno ire. cūq; q̄ ceteris pretrerat i eor̄ medio ꝓsedere q̄ cepit singulor̄ spirituū sibi obsequentiū causas acriusq; discutere vt q̄d vnusq̄sq; et q̄tū egisset nequā inueniret. modū ät huius discussionis Gregor⁹ cā breuit tanto peräsit Sz ex illi in q̄dā exemplo q̄ legit in vitis patr̄ innotescere pōt. Nā dū q̄dā in tēplo ydolor̄ intrassz vidit sarbanā sedentē t oēm eius militiā ei assistentē. Et veniens vn⁹ ō malignis spiritib⁹ adorauit eum. Cui ille vñ venis. t ille in tali ꝓuincia fui t ibi bella plima suscitaui t prurbationes multas feci t sanguinē copiosiz effudi t veni nunciare tibi Et sarbā ait. Ignoto tpe ō feciſti. Et ille in. xxx. dieb⁹ q̄ſt. Et sarban ḡre tanto tpe ō feciſti Et ait assistentib⁹ sibi. Ite t flagellis eū cedite t duriꝰ eū verberate. Et sc̄us veniens adorauit dicēs In mari dñe erā t ꝓmotiones maxias excitaui t nauef multas demergi hoies q̄ plēo occidi. Et ait. quāto tpe ō feciſti. Et ille i. xxx. dieb⁹. Iussit eū sibi flagellari di. in taz modicū tāto tpe laborasti. Et tercio⁹ veniens ait. In quadā ciuitate fui t rixas in q̄busdā nuptijs excitaui t multā sāguinis effusionez feci t sponsum ipm occidi t veni nunciare tibi. Cui dixit. quāto tpe ō feciſti. t ille in. xx. diebus. Et ille ait. Nōne plura in tātis diebus eis opatus. t iussit eū a circūstantibus verberari. Et ali⁹ veniēs ait. In hēmo mansi. t p. xl. annos circa quendā monachū laborauī. Et vix tandez ipm in lapsum carnis ꝓcipitaui. Ad̄ sarban audiēs de solio surrexit: t deosculans eū coronā de capite suo abstulit t capiti eius imposuit. ac ipm secū cōsedere fecit dicēs magnā rem fortiter egisti t plus oibus laborasti. Hic ḡ finis pōt esse modus discussionis quē gregorius ꝓtermittit. Cū ergo singuli spirit⁹ exponerent quid egissent vnus in medio ꝓsiliit t in quantū carnis tentationē de illa sanctimōiali femia Andree epi scopi animū commouisset aperuit ad deum q̄ heri hora vespertina vsq; ad hoc eius aim traxerit vt in terga ei⁹ blandi eius alapā daret. Tūc malign⁹ spiritus cum hortatus ē vt ꝓficeret q̄ cepisset vt illius ruine inter ceteros singularē palmā teneret Precepitq; vt quereret q̄nam eēt ille q̄ iacere in tēplo eodem ꝓsumpsisset cū ille vehemēti⁹ palpitaret. t missi spūs eū crucis misterio signatum viderūt territi exclamarūt. ve ve vas vacuū q̄ signatū Ad hanc vocē malignor̄ spirituū turba disparuit. iudeus ät ad eḡm concitatus venit et ei oīa p ordinē enarrauit q̄ ille audiens vehementer ingemuit t oēm mulierem a domo sua t vicinitate sua remouit t iudeū baptisauit.

De sanguine gutturis ymaginis xpi q̄ aspſ⁹ fuit iude⁹

Et primū mirabile sicut legit in flosculis scōr̄ accidit apud cō stantinopolim vbi iudeus quidam ecclesiam sancte Sophie ingressus quandā ymaginē xpi ibi p̄sperit: qui se ibi solū ꝓsiderās exaginato gladio appropiās ymaginē xpi ꝓdictam in gutture percussit statimq; inde sanguis exiuit t iudei caput t faciem aspersit. Qui territus ymaginē accepit t ipam in puteū ꝓcipitās statim affugit. Quidam ät xpianus ei obuiauit dixitq; ei Vñ venis iudee aliquē hoiem occidisti. Et ille falsum est. Cui rursum xpianus ille dixit vere homicidiū ꝓperrasti. t ideo sanguine aspersus es. Et iudeus vere deus xpianor̄ magn⁹ est et fides eius firma p oīa comprobatur nequaq; enim percussi hoiem sz christi ymaginem t continuo sangus de eius gutture emanauit. Duxit autem iude

ss hominem illū ad puteū ⁊ inde sanctam ymaginem extraxerūt. plaga ūt vt ferk in gutture xp̄i adhuc cernit̄ hodie. Et iude⁹ ꝓtinuo fidelis efficit.

Octauū mirabile i libro i medio rupis solide a iudeo inuento in ciuitate Calatanensi

Octauū mirabile accidit in regno castelle ciuitate tollet̄ circa annū dñi. M.cc.xliij. impante Friderico scdo q̄ fuit nonagesimus secundus impator. ⁊ sedente in cathedra petri beneito papa ⁊ regnante in predicto regno rege vernādo. Cūc inde⁹ q̄dam ꝓinuenendo vnā rupē ꝑ vineā ampliāda In medio lapidis inuenit cōcauitatem vnā nullā penit⁹ dimensionem habentē neq; cisurā. ⁊ in ꝓcauitate illa reperit vnū libr̄ q̄si folia ligneā habentē q̄ liber trib⁹ linguis script⁹ est videlicz hebraice grece et latine. tantū de lra bēbat ēstum vnū psalteriū. ⁊ loquebat de triplici mūdo Ab adā vsq; ad antixp̄m ꝓpietates hoim cuiusq; exprimendo principium vo tercij mūdi posuit in xp̄o sic. In tercio mūdo filius dei nascet̄ ex virgine maria ⁊ ꝑ salute hoim patiet̄ q; legēs iudeus statim cū tota domo sua baptisat⁹ est. Erat etiaz in libro scriptū q; tpe vernandi regis castelle debebat liber inueniri. Sic̄ inuenies in Constantini sexte bec i cronica martiniana.

De iudea precipitata in ciuitate Sogobenēsi ⁊ per virginē liberata.

In vnū mirabile accidit in p̄dicto regno ciuitate Segobien. Cuz eñ quidā mulieri iudee imponeretur crimen adulterij falsē. tradita fuit marito vt de ea faceret quod vellet Qui cum eam duceret ad supercilium cuiusdam excelse rupis ciuitat̄ cōtigit. vt ex loco illo illaz precipitaret̄ cōcurrentibus ad spectaculuz pluribus gentib⁹. predicta iudea que immunis erat a crimine ⁊ deuota v̄gini gloriose licet occulta. In articulo illo grandi cum deuotione beate virgini se ꝓmeti dauit. vt sicut immunis erat liberaret ꝓponens in corde suo si eam liberaret fidem xp̄i recipere ⁊ sibi toto tēpe vite sue in sua ecclesia seruire. Et ecce mox vt p̄cipitata fuit apparuit sibi v̄go beata eam suis in manibus recipiēs ⁊ illesam in ꝑfundo vallis ponēs. Cūq; plurime gētes ad locū currerūt inuenerunt eā illesam gaudentē ⁊ laudantem deū ⁊ gr̄as referentē virgini gloriose publice affirmās manib⁹ eius fore liberatā. deducta est ergo mlier illa iudea ad petitionē eiusdem ad matrez ecclesiā p̄dcē ciuitatis q̄ sancta maria maior intitulat̄ ⁊ ibi sacr̄ baptisma recepit ⁊ vocata in vulgari nostro maris altos maria ꝓpter virginē mariā q̄ eā liberauit ⁊ saltos ꝓpter saltū piculosū quem fecit. vixit ūt in eccl̄ia multo tpe i timore dñi seruiendo laudabiliter resplenduit spū ꝓphecie ⁊ feliciter cursū suū cōsummauit. predicti miraculi adhuc in p̄dicta eccl̄ia extat memoria in picturis sicut ego vidi.

De signaculis crucis in vestimentis iudeorū impressis.

Decimum mirabile accidit i supradicto regno castelle. annos a creatione mundi quinq;. M. lv. fm computationē hebreoꝝ qui q̄dem annus cōcurrit cū anno dñi. M. cc. xcv. In quo anno mortuus fuit rex sancius filius reḡ Alfonsi ⁊ regnauit rex vernandus eius filius. Hi narrat magister Alfonsus conuersus i libro de bellis dei capitulo. xxvij. q; tempore supradicto surrexerunt duo iudei q̄ prophete dicebant̄. quoꝝ vnus erat in ciuitate Abulen̄. ⁊ alius in villa de ay-

longq quidem ono tā magīs loquebantur. t qnqz futura prenosticabant: t occulta renelabant. t fm morē eoꝝ honeste viuebāt q ab omibus iudeis istius regionis reputabant sancti prophete. Exiuit eoꝝ fama in regnis circumcinis t dederūt securitatē omnibus iudeis t assignauerunt eis terminum sue redemptionis. Pro die assignato que fuit vltima dies quarti mensis supradicti anni qui apud eos dicit chamli. In q predixerūt q iudei debebant bīe a deo signū sue redemptiōis miraculose factū. s. q illa die audirent oīes voce magnā cōmu. quā vocem ipi attendebant semp q debebāt audire quō veniret messias et hēnt exire a captiuitate t ꝓpter hanc magnā famā cecidit magnus timor sup iudeos. qa maior pō eoꝝ credebat ħ sine dubitatione. Et ideo sanctificauerūt se t ppauerunt se. fecerūtq; pnias in ieunijs multo cū satisfactionibus t elemosynis. quasi ad deū reuersi orantes vt sibi predictū signū sue salutis ostēderet qñ venit ann⁹ ille mēsio t dies assignata valde mane surrexerūt veniētes ad synagogas suas adorandū deū induti syndonibus albis lineis seu serieꝫ pro ut est moris apud eos fieri in die expiationis. s. in die decima mensis septimi Et tunc altissimo deo cooperante q nullam tpo sine bonitatio sue testimonio reliqt in suis domibus supradictꝫ apparuerunt signa crucis in oīb⁹ t vbi cunqz erāt etiā in illis syndonib⁹ q ferebantur in eoꝝ apotecis. Quo signo viso multi eoꝝ fuerūt turbati quoꝝ qdam dicebāt q hoc fuerat factū dyabolica arte t nimiꝝ cū pdecessores eorum de xpo maxima miracula faciēte dicebant in beelzebub eijcit demonia Matħ. ix. Alij vo dubitabāt nō audientes loq nec aliqd indicare. Alij vo credidērūt ħ signū fuisse veri xpi crucifixi t dispposuerūt se ad fidē cū baptismo recipiendā. Isti fuerūt pauci: iuxta illud Ezechie. iij. ca. Assumā vos vnum de ciuitate t duos de ꝓgregatōe. Saluator etiā de via q ducit ad padisuꝫ dicit t pauci inueniūt eā. Matħ. vij. ca. Que omia large tradunt a supradcō mgīo Alfonso li. t ca. qbus ō. Qui ex pdictis se asserit multa vidisse. t tō testimoniū ghebet. Pā in fine illi⁹ capt. narrat q cū ipe eēt medicus. Alij pdictoꝝ petebāt cōsiliū medicie vt possent curari a pdictis cogitatōib⁹ qz credebant pentes eoꝝ q eis acciderat ex aliq infirmitate t debilitate cēbri. Dicit etiā q multo tpe ipe fuit i dubio q ad istud signū ħ illuminante dō credidit istud signū fuisse verū t manifestū miraculū t quersus ē ad fidē xpi. Et tō sup ħ in testimoniū vocat sup se testes celū t terrā q ipe vidit oia predicta eodē ono q acciderāt. De eodem etiā sig facit memoriā mgr Joħes conuersus in li. suo de ꝓcordia legū ti. iij. ca. iiij. dicit em ibi q pdictum miraculum accidit i supradicto reg p. xl. ānos añ tpa sua t ḡrebat a iudeis q remāserāt quō cū tāto sig poterant remanē i iudaismo. Et dic q rideret sibi qa rabini iudeoꝝ illi⁹ tpis publice pdicabāt illō illusiōe diaboli eē fcm ad iudeoꝝ ꝺceptionē. t q oio vt p̄i lege mosayca fortes pmanerēt. Et dic vlteri⁹ q qdā nūci⁹ pape suo tpe vēit ad ptes istas. q cū ħ ꝓquisset p eū fec̄ p notariū publicuꝫ scribi reueritati fcā diligēti inq̄sitōne fecpit ei m̄tos testes iudeos q visu licite vt decuit adiuratos q̄p certissimo ħ afferebāt t dic q oēs alij iudei illius tpis ꝓfitebant rei h⁹ veritatē. Sedē t de ħ facio olb⁹ fidē certā. t iuro q nomen dei ħ oia pdicti miraculi eē vā. De pdicto etiā miraculo dño paul⁹ burgēn eps in suo dyalogo dicit supra ca. iij. post multa q supradicta sunt dic. Ego

aūt licet nondū essem tpe istiꝰ signi natus q̄ q̄dē terminꝰ p̄cessit nativitatem meā p. lx. ānos fere. Testificor tñ coram deo b p̄dictū signū mō p̄dicto ꝓtigisse sepe ⁊ sepissime audiui ab antiq̄oribus iudeis nullo ꝯdicente in ipso fctō nisi solū in causa eiꝰ. q; q̄dam eox attribuebant magice arti. q̄dā ꝺo cām relinquebant ſ tubio. Ego aūt q̄s mirabar. quō dñi illiꝰ tpis p̄sertim eccl̄ie p̄lati de hoc nō fecerūt mentionē in suis historijs de q̄ rationabiliter debuisset festū imp̄petuuꝫ celebrari ad honorez sc̄e crucis. Sꝫ reuera hāc admirationem tollit a me excessiuꝰ iudeox statꝰ in illis tpibus. tñ em̄ locū hēbant cuꝫ regibus ⁊ p̄incipibus terre tā eccl̄iastico q̄ secularibꝰ q̄ hoc potuerūt cauillationibꝰ suis impedire. Ille. Ptꝫ q̄ testimonio p̄dictox triū solennū testium p̄dictū miraculū fore vex cū in ore duox vel triū testiū stet oē vex teste scriptū. Non est dubium q̄n plura alia miracla in aliꝭ ꝓvinciis iudeis acciderint ꝓpter q̄ merito in cognitionem catholice fidei debuissent venire Ipi tñ magꝭ indurauerunt in obstinata malicia. Sicut em̄ ferrū p frequentē malleationē indurat sic et ppls iudeox p frequentia miracula eis ostēsa. Vñ de eis scriptū est Job. xli. Cor eius indurabitur q̄si lapis ⁊ stringet q̄si malleatoris incus. Sine q̄ videāt miracla siue sentiant castigationes ⁊ flagella nō ꝓpterea conuertunt ꝫ in sua malicia obstinant Hiere. v. attriuisti eos ⁊ renuerunt accipe disciplinā. Nec mirꝫ q; vt dī Ecclesiastes. vij. Nemo p̄t corrigere quē ille despexerit ⁊ sic ptꝫ tota decimā cōsideratio q̄ erat de iudeox mirabilibꝰ ⁊ de sua obstinata malicia.

Quō corpus xpi emptū fuit a q̄dā iudeo medico ⁊ postea visis miraculis redditū fribꝰ p̄dicatoribꝰ ⁊ iudeꝰ trucidatꝰ propter ꝓpetrata facinora ⁊ cetera

Nōcimū mirabile accidit i ciuitate segebien̄ ānō dñi. M.cccc. v. regnante dño Jobe in tenera etate sub tutrice mr̄e sua dña karberina castelle regina. Tūc iudeꝰ q̄dā medicus emit sacratissimuꝫ corpus xpi a quodā cupido sacrista eccl̄ie sancti facundi ciuisdē ciuitatis. Judeꝰ ergo ille sacramentū illō accipiēs ⁊ suis immūdis manibꝰ ptractans ad synagogā cū aliꝭ suis complicibꝰ pduxerūt ⁊ in bulientem aquā sepe ꝓicientes in alta eleuabat añ oculos eox. Qui miraculum manifestū ꝓgnoscētes et timētes damnū q̄ eis euenire posset si hoc ad aures xp̄ianox pueniret. ōl̄iq; eox cōsilio habito corpꝰ dñicū accipientes et pāno serico inuoluentes deduxerunt ipm ad monasteriū sc̄e crucis ordinis p̄dicatox eiusdē ciuitatis ⁊ cū magno secreto ⁊ securitate tradiderunt priori q̄ eiusdē narrāto sibi miraculuꝫ sicut accidit. Recedentibꝰ q̄ iudeis prior ille q̄ocatis fratribꝰ honorifice ad altare maius siue eccl̄ie p̄dictū sacramentum deduxit. ⁊ habito cōsilio q̄d ō ista hostia consecrata faeerent. Post multa vocatus est vnus infantulus eiusdem habitus innocentissimus qui dicebatur spinarcio ⁊ traditū est sibi corpus dominicuꝫ qui deuote recipiens post diem tercium defunctus est. Prior autem predictus stimulatus conscientia tum ne tantū miraculū occultaretur. tum etiam ne tñ crimen iudeorum maneret impunitum. Ēpo predicte ciuitatis qui dicebatur dñs Jobānes de oter de sillas fuelauit viro virtuꝫ strennuo ac ꝛelatore fidei catholice et quia protūc in eadem ciuitate erat supradicta regina reuelatum est p eosdē eidem. Facta ergo diligenti inq̄sitōe

in casu p̄dicto inuenti, fūr aliqui iudei q̄ fuerūt in emptōe p̄dicti sacramēti inter q̄s fuit vn⁹ q̄ dicebat Don mayr q̄ fuerat medicus regis Heinrici patris supradicti regis Jobis. hic tamē ex positus nō solū supradicta cū alijs cōfessit ꝫ declarauit quō ipe occiderat regē heinricū: ꝓpter que ipe & alij fuerūt p ciuitatē arrastrati & finalr membratim diuisi. Synagoga vo vbi accidit facta fuit eccla & vocata corp⁹ xpi vbi oīi anno tota ciuitas in memoriā supradicti miraculi in die corpis xpi cū solēni ꝓcessione venit & fit ibi sermo ad pplm. Et q; p̄dict⁹ epūs nimiū sollicitabat hāc causā vt amplr̄ inq̄rer cogitās q; maiora mala eēnt occulta inf iudeos timēres iudei de regi corruperūt pecunia dapiferū p̄dicti epi vt eū veneno interficeret. Dapifer ꝫ accepta pecunia die q̄dā cū epūs esset p̄sendi et coquinarius saltamentū faceret ꝓ dño i gressus est coq̄nā & ejciens coquinarium a coq̄na & mittens eū scelerē ꝓ re aliq̄. ipe sūito ꝓiecit venenū i vase vbi saltamētū parabat & recessit ad mensam dñi ꝓpandā. Cumq; coquinar⁹ rediret & vellet pficere p̄dictū saltamētū casu re voluēs illud in vase aliq̄ gutte saliencs & vna de manib⁹ ei⁹ ceciderūt: & sūito vbi ceciderūt facte sūt pustule q̄dā inflate doloroſissime & venenose. Miratus aūt venit ad epm clamās q; nullus comederet aliq̄d de his q̄ parate erāt in coq̄na: q; credebat q; oia erāt venenata. Fit ꝫ statim diligēs inq̄sitio & suspicatū est sup dapifero illo q; talr coquinariū ejecerat a coq̄na Et exposit⁹ tormētis cōfessus ē & nō negauit quare curie seculari tradit⁹ in q̄tuor p̄tes fuit diuisus & multi iudei mortui. ac alij a p̄dicta ciuitate fugerunt. Hec sepe a plurib⁹ audiui sed specialr mihi narrauit reuerēdus magister martin⁹ cordubēn. ordinis scti aug⁹. q̄ asserebat q; sic narrauerat sibi realiter accidisse frāc Jobes de canaleyas ordinis p̄dicatorū q̄ ꝑsus fuit cū iudei portauerunt corpus dñi cū predicto patre & cum p̄dicta oia acciderunt.

De iudeorū obligatione ex iure canonico & ciuili ac ordinatione regia que octo articulis explicantur.

VNdecima cōsideratio est de iudeorū obligatione Non em̄ videtur rationabile q; gēs viuens sine lege dei q̄lis est iudaica vt fuit ostensū. ꝟ. libro. j. cōsideratōe. xij. articulo. vj. p̄cto. vij. q; in pplo xpiano q̄ lege fruit ꝓmittat viuere inter alicui⁹ legis frenō. Vt ꝫ explicare possim cōceptū meū in p̄sti cōsideratōe octo occurrit articuli declarādi. Prim⁹ ē ḡre iudei ꝓmittūt viuere inf xpianos. Secūd⁹ q̄ fūr illa q̄ ꝓmittunt iudeis de iure. Tert⁹ q̄ fūt illa q̄ n̄ ꝓmittūt iudeis de iure. Quart⁹ in q̄b⁹ xpiani nō debēt cū iudeis cōuersari. Quintus q̄ fūt illa ad q̄ iudei cōpelluntur de iure. Sext⁹ de pena iudeorū blasphemantiū nomē xpi vl̄ attēptantiū subuertere batizatos. Septimus ad que astringunt iudei ex regia ordinatione. Octauus qualis ē status iudeorū in regno castelle.

Judei ꝓmittūtur viuere inter christianos.

PRimus articulus est scire quare iudei ꝓmittunt viuere inf christianos cū sint eorū inimici & tā crudeliter se habeant circa ipsos, vt suprā ꝓsumptum est consideratōe. vij. Potius em̄ videt q; deberēt omnes occidi & expelli de mūdo. Dico ergo q; iudei ꝓmittunt viuere inter christianos & nō occidunt ꝓpter quinq;. Primū est ꝓpter implecionē legis charitatis

ꝛc. Matth. v. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos q̄ lex non videret impleri si occiderent. Secundū est ꝓpter fidei catholice confirmationē. q; capsarij ꝛ librarij nostri sūt ꝛ firmius est testimoniū ab aduersario datū. Si cñ pagan⁹ nō credit ꝫ esse verū Ecce virgo cōcipiet ꝛ pariet filiū ꝛc. mittit ad iudeū vt ab eo queratur an ita sit scriptū. Tercium est ꝓpter diuine iusticie manifestationem: vt appareat ex eorum pena q̄ rei sunt dñice passionis. Sicut imprecati sunt cū dixerūt: sanguis eius sup nos ꝛ sup filios nostros q; multis tribus transactis curriculis culpa oblitione deleta ꝛ a nullo mortaliū scirek. Sicq; ꝛ ifamie obprobriū ꝛ malox euitaret periculū sicut ꝛ de inimicis contigit gentibus quox gesta tpm sūt vetustate deleta hui⁹ certā rei signum precessit in chayn. In quo ꝓpter hoc q̄ fratrē occidit posuit dñs in eo signum ſcz tremorē capitis vt nō occideret sed ignosceret ei. Vñ deutero. xxviij. Dabit tibi dñs cor pauidum ꝛ deficientes oculos ꝛ aiam merore consumptam. Sic ergo iudei de morte xpi ihesu illa ꝛphibent mūdo testimoniū. ꝑ hoc q̄ in captiuitatē eos detinet sempiternaz sicut xpus in euangelio ꝓtestat Joh. viij. c. Qui credit in filium dei habet vitam sempiternaz. q̄ aūt incredulus est filio nō habebit vitā ſcz gratie. ſ ira dei manet sup eū ſcz captiuitatis ꝑpetue. Quartū est ꝓpter memoriā dñice passionis sic̄ scriptū est Eccli. xxviij. Ora fideiussoris tui ne obliuiscaris. Sic ergo cū videmus iudeos faciliter trahimur in memoriam passionis christi in quorum eos quox patres xpm occiderunt. Ne ergo tantū bñficiū oblitioni tradamus permittunt iudei viuere inter nos. Quintū est ꝓpter cōplendam ꝓmissionē. q; ad p̄dicationem helye ꝛ enoch cōuertent in fine mūdi sicut predixit esaias in. c. liij. Si fuerit ppls isr̄l quasi arena maris reliquie cōuertent. Videbit cñ de⁹ q̄sdā de semine iudeorū in se credituros atq; saluādos. ꝛ tñ ꝓpter eos noluit dispdere oīno eorum stirpem sicut dixit esaias. Quō si inueniat granū in botro ꝛ dicat ne dissipes illud qm̄ bñdictio est: sic faciam ꝓpter seruos meos vt nō dispdā totū.

Sequitur de cōseruatione.

Secūdus articul⁹ ē videre q̄ sit illa in q̄b⁹ iudei debēt cōseruari ne damnum patiant a xpianis. Dico q̄ q. viij. sūt illa que iudeis ex iure canonico ꝛ ciuili p̄mittunt. Primū p̄mittit eis q̄ teneant ritus suos citra cōtēptū xpiane legis amissuri sine dubio p̄missa nisi ab illicitis cessauerint sicut ptz. C. de iudeis. l. iudeos. Idē ptz ex. e. c. iudei. ꝛ. c. cōsuluit. ꝛ di. xlv. q̄ sint cera in fine. Secundū est q̄ in synagogis eox nemo hospitet sic̄ ptz. c. ti. l. synagoga. Tercium est q̄ iudei habēt licētiā fulciendi veteres synagogas. vtz. c. ti. l. fin. Sic tñ p̄mittunt iudei antiq̄s synagogas reficere: dum tñ nō ampliores vel pulchriores solito faciāt sic̄ patz ex. c. c. iudei. q. c. cōsuluit. Quartū ē q̄ iudeus nō debet iniuriā pati a xpianis nec eox synagoge vel habitatiōes sine rōne ledi debēt aut cōcremari vt ptz. C. ti. de iudeis. l. nulls. Item iudei obedientes nō sūt a xpianis molestādi. xxiij. q. viij. dispar. Quintū q̄ die sabbati nullus inde⁹ debeat ꝓuenire nec xpiāi ēt a iudeis debēt cōuenire ſ nec in aliis festiuitatibus suis debent turbari nec sepulcra eox obtentu forte pecunie effodi vtz. ti. e. l. die sabbati. ꝛ ex. c. ti. c. sicut iudei. §. j. ꝛ ij. Sextū p̄mittit iudeis vēdere ſaa sicut xpianis vtz eo. ti. l. nemo. Septimū est q̄ non compellant venire ad fidem catholicam. q; si sincera intentione extraneos a xpiana religione

ad fidem cupiūt rectā adducere blandimentis debent nō asperitatibus studere ne quox mentes a plano reddita ratio ꝓuocare poterat pellat ꝓcul ad uersitas. patēt hec dist. xlv. qui sincera t. c. de iudeis.

De tredecim que iudeis non permittuntur vti.

Decimo articulus est que sunt illa que iudeis nō ꝑmittunt dico q. xiij. Primū est q non insolescant nec quēcūq; ꝓcipites in xp̄ianos reuerentiā vitiōis admittant. sicut. ps. C de iudeis. l. nulls. Scdm est q nō diffinium eox iudicia p suos seniores. & q iudices publicos xp̄ianox ꝑāt tñ arbitros eligere ētā iudeos cui⁹ sniam ordinarius exequit. sicut ps. e. ti. l. iudei C Tertiū est q nō ꝑmittit iudeis accusatio nec testificatio cōtra xp̄ianos cum in accusatōne equalitas fidei t cōuersationis inter accusantē t accusatos sit cōsideranda vt bis q accusat vl par. vel supior inueniat. ij. q. vij. nō potest. t. c. sequenti. Quartus q debet rescindi qcūq; ꝑuilegium quod eximat eos ab eractionibus publicis vtz. e. ti. Liuffio. Quintū est q nō ꝑmittunt nouas synagogas fabricare. t q synagogam nouā extruxerit punit pena. l. ubiaz synagoga applicat eccle catholicevtz. c. ti. l. fi. ps ētā ex. iudei. t. c. cōsuluit. t ponit lex regni q applicat ecclesie maiori illi⁹ loci vbi edificata est. Sextū est q in diebus lamētationis t dñice passiōis nō debēt ornati in publico ꝑdire. ex eo. nōnullas. Septimū ē q in die pascheos nō habēt hostia vel fenestras apta. ex eo. qz sup bis. Octauū est ne xp̄ianū mancipiū possideant vel circūcidāt. nec pōt qcunq; titulo. s. emptōis seu donatōis vel hereditatis seruū xp̄ianū consequi. Et iude⁹ q mācipiū xp̄ianū habuerit t eū circūciderit capite punit. t seruus libertati donat. Hec patēt. C. de iudeis. l. ne xp̄ianū. t distin. iuj. mancipia. t dat ibi cā scz ne xp̄iana religio iudeis subiecta polluat. de cōse. dist. iuj. plenius. & nū quid aliq modo licitus est xp̄ianos vt seruiāt iudeis. & videt hostī. q cū ꝓhibitū sit vt nullū mancipium seruiat iudeis: multomin⁹ libert xp̄iani eis seruire debēt. Non em debēt esse assidue intra domū iudei nec tanq; familia aut nutrix aut obstetrix. Ills ipsi xp̄iani si ab eis discedere noluerint debēt excōmunicari. ex eo. iudei. t. c. ad hoc. t. c. si iudeos. Si aūt iudei nolūt eos dimittere ꝓhibet fidelibus cōmertiū cū eis vt in dicto. ca. t si iudeos. in fi. & ex domū possunt eis seruitia fieri. Nō possunt habere colonos xp̄ianos. ex eod. multox. Nonū est q nō ꝑmittunt sagittis vel alio furonis genere attemptare aliquē qui eox fugerit secā al's contra facientes cōcremādus est cū oībus suis principibus. vtz eo. ti. l. ꝛc. Decimus est q nō ꝑmittunt circūcidere xp̄ianos t xp̄a facieres ꝓcipētōe bonox t ꝑpetuo exilio dānant. vtz eo. ti. l. iudei. Unde cimū ē q nō ꝑmittūt inē xp̄ianos hic officia publica ne occasionē habeāt seniēdi. di. iuj. nulla. t. xvij. q. iuj. cōstituit t sacrilegiū cōmittit q eos talia officia publice agē ꝑmittit ibidē q si inde⁹ talis officia recepū debet ei denegari xp̄ianox cōto donec ꝺcꝺ acquirat rōne officij sm ꝓuidētiā dyocesani cōuertat i vsus pauperū t ipe offm dimittat. t ita legit sm tho. q ad dignitates de nouo acquisitas secus de dīto ꝓcessitem. qz illud quemq; tollerat ecclesia ꝓter scandalū vitandū. & ordinaria auctoritate tollere posset sicut in sermis. Duodecimū ē q si hēant nutrices xp̄ianas. vñ ōr ex eo. c. t si iudeos. Recepimus etiā q iudei facūt xp̄ianos filios suos nutrices. t q non tñ dicē. & etiaz

nephandū est cogitare cū in die resurrectōis dñice illas recipe corp⁹ t sanguinē xpi cōtingit p triduum anteq̄ illos lactēt q̄ lac māmillarū effūdere faciūt in latrinā. Alia insup cōtra fidem catholicā detestabilia t inaudita pmittūt: ꝓpter q̄ fidelib⁹ē verēdū ne diuinā indignationē incurrāt cū eos ꝓpetrare patiunt indigne q̄ fidei nr̄e cōfusionē inducūt. t infra. Inhibem⁹ ergo districte ne de cetero nutrices habēt vel seruientes xpianas ne filij libere filijs famulent ancille: ꝙ tanq̄ serui a dño repbari in cui⁹ morte nequit cōtinuanter se saltē p effectū optis recognoscāt seruos illos ds xpi moꝛs liberos t illos seruos efficat t infra. Si vo nutrices t seruientes nō dimiserint xpianas sb excōicatōis pena inhibeatis districte omnibus xpianis ne cū eis aliq̄ cōmertiū audeant exercere. Tredecimū est q̄ nō pmittit iudeo habitare cū vxore fideli nisi efficiat xpianus. t filij eoꝛ debēt seq̄ fidē t ꝓdiuōnez matris fidelis. Silr illi q̄ procreati sūt de infidelib⁹ mulierib⁹ t fidelib⁹ viris xpianā sequūt religionē non iudaicam superstitionē patet xxviij. q. j. c. iudei.

De his in quibus xpiani cuꝫ iudeis non debent cōuersari.

Quartus articulus ēvidere que sunt illa in q̄b⁹ xpiani cū iudeis nō debēt conuersari. Dico q̄ ō iure in trib⁹ nō debēt secū cōuersari. Primū ē q̄ nō debēt cū eis comedere aut eos in cōuiuia recipe neq̄ cū eis cohabitare cū apō xpianos cōib⁹ cibis non vtant. Indignū atq̄ sacrilegū ē eoꝛ cibos a xpianis sumi cū ea q̄ ap̄lo pmittēte nos sumim⁹ ab illis vident imūda Ac si inferiores ē incipiāt xpiani q̄ iudei si nos q̄ ab illis apponūt vramur. Illi vo a nobis oblata cōtēnāt. xxviij. q. j. nllis. t. c. oēs. Dicit tū glo. i dicto. c nll's. q̄ pōt aliq̄s ab eis emere alimēta t postea ꝓpare. Secūdū est q̄ infirmi xpiani nō debēt i suis infirmitatib⁹ vocare iudeos nec ab eis recipe medicinas nec se cū eis in etsdē balneis balneare. xxviij. q. j. nll's. t. c oēs. Tercū ē q̄ nemo pōt ꝓgregatōi iudeoꝛ seu alicui iudeo vl' pagano aliq̄d relinq̄re in testamēto t si fecerit etiā p⁹ morte iudicabit anathema. ex de here. si ds epus xxiij. q. ij. sane. t videt intelligēdū fm guilhelmū. nisi leganerit ad succurrēdū necessitati. Quartū q̄ xpian⁹ vl' crīstiana iudaice pauitati non cōiungat alꝫ a cōione eccle segregent. xxviij. q. j. Caue. t. c. si ds iudaice. Et si q̄s q̄ sit pena pticipantiū cū indeis ꝑ casum nūc dictos. Hūdet fm Hay. q̄ si clerici sint t admoniti satisfacere t emēdare nolūt debent puari officio t bñficio Si laici sūt vtputa ꝓncipes q̄ nolūt ex eq̄ ꝓdicta. sine aliq̄ q̄ aliq̄ impedimenta afferūt t admoniti nō satisfecerint de bēt excōicari. xxviij. q. j. nullus. Si vo sint indei rā diu sūt xpiani ab illoꝛ cōmertio segregandi sub pena excōicatōis donec illi emēdauerint t satisfecerint. vt ex eo. c. t si iudeoꝛ. i fi. t ex de decī. c. de terris. t ex ō v uris cū tm. Quintū est q̄ iudei puersi ad fidē nulla cōione habeāt cū aliis iudeis. xxviij q. sepe. Dñs dicit sepe ibi q̄ malꝫ ꝓsortia etiā bonos corrūpunt: q̄tomagis eos qui ad vicia pni sunt. Nulla ergo vitra cōio sit hebreis ad fidē xpianam trāslatis cū his q̄ adhuc in veteri ritu cōsistūt ne forte eoꝛ pricipatōe subuertant. Quicunq̄ ergo ām odo ex his q̄ baptizati sūt in fidelitū cōsortio nō vitauerint t hi xpiani donent t illi publicis cedib⁹ deputent. Secūdū ē q̄ iudeorū filij vl' filie cōuersi ad fidē separari debēt a ꝓsortio penū ne eoꝛ involuant erroꝛib⁹: t debent deputari monasterijs vel christianis mulieribus viris deuotis

timentibus vt sub eoꝝ conuersatione cultuꝫ fidei discant ac melius instituti tam in minoribus q̄ in fide ꝓficiāt vt patet. xxviij. q. j. iudeoꝝ.

Que sunt illa ad que compelluntur iudei de iure.

Quinꝰ articulꝰ ē scire in q̄b⁹ iudei de iure ꝓpellunt. Sciendū ergo q̄ in q̄nq̄ debēt cōpelli iudei. Primū est q̄ iudei a fide apostatātes cogunt ad eam redire: etiā si vi vel necessitate fidē fuscepērūt ne nomē ōi blasphemet et fides quā fuscepērūt. di. xlv. de iudeis. et de cōse. dist. iiij. plerūq̄. Sed oriuntur hic tres difficultates Prima est si tales q̄cūq̄ pena damnati fuerint vtrū a rebus eoꝝ ꝑ fideles filij excludant. Dico q̄ nō. q: scriptū est. filius nō portabit iniquitatē patris et pater nō portabit iniq̄tatē filij. j. q. iiij. iudei. Scōa difficultas est q̄ls est ꝓcedēdū ē cōtra eos sicut cōtra hereticos et coꝝ fautores. ex. eo. c. ꝓtra. li. vj Et intelligit fm glo. siue sint transeūtes siue redeuntes ad iudaismū. vocat trāseūtes illos q̄ nunq̄ fuerūt iudei. Hi redeūtes ꝓ q̄ prius fuerūt iudei et postea facti sunt xp̄iani. Tercia difficultas est q: videt eis fieri iniuria si coacti receperint baptismū q̄ redeāt. Ñndet q̄ si talis coactio fuit cōdiciōalis. puta p minas vt ꝑ rerū suarū ablatōem. vel ꝑ ꝓbera et hmōi receperūt baptismū cōpellēdi sūt vt dictū est. vt ptz in ꝓdicti capitulis. Si ꝓ fuerūt absolute coacti vt si ꝑ violētiā in aquā mersi sūt tales nō receperūt baptismū vtz ex ō bap. maiores. et cōcordat Tho. ij. scde. q. iiij et tertiā Hosti. Scōm ē q̄ sūt cogēdi iudei ad decimas ꝓsoluēdas. Intelligēdū tā q̄ decime sūt duplices. q̄dā ꝓ nales et has nō tenent soluere iudei cū nō recipiāt ecclīastica sacramenta. nec audiāt diuina. imo nec sūt de corpe ecclesie. ff. de censi. l. formā. §. si ꝓ quis Ille sūt ꝓdiales. et hos tenent soluere ex. e. de terris. Vñ dicit ibidē de terris q̄s indei colūt me prudēter reminim⁹ vt eos ad decimas soluēdas vel possessiones penitus renūciādas cū oi districtiōe cōpellat. ne forte occasiōe illa ecclesie valeāt suo iure fraudari. et ibi expresse dic glo. Hoc nō est intelligēdus de ꝓsonalib⁹. q: nō sūt ō corpe eccle: ñ ō predialibus. Quid si iudei occupāt aliquā totā parochiam emēdo q̄ xp̄iani solebāt possideri. nunq̄t pōt ecclesia hac occasione petere aliq̄d ab eis. Ñ dēt q̄ petere pōt et soluere tenent decimas ꝓdiales. et oēs census siue ꝓstationes siue oblatiōes reales q̄s xp̄iani de domibus et possessionibus soluere tenebant. ex. ō vsu quāto. Sed secus ē de decimis et oblatiōib⁹ ꝓsonalib⁹ vt dictū est. Tercīū ē q̄ cogunt iudei xp̄ianos testes recipe cōtra se. ex. de testi. in vi. Ñ iudeꝰ nō pōt ferre testimoniū cōtra xp̄ianū vt ibidē et patuit. ō. articulo iij. Quartū est q̄ cogēdi sunt tales habitum cōtinue differre q̄ manifeste ab alijs distinguunt. ex. eodē. in nōnullis Vñ dicit ibidē in nōnullis ꝓuicijs a xp̄ianis iudeos seu saracenos habitus distingit diuersitas: ñ in q̄busdā sic cōualuit q̄dā ꝓfusio. vt nulla ratia discernat. Vñ cōtingit interdū q̄ ꝑ errorem xp̄iani iudeoꝝ seu saracenoꝝ. et iudei seu saraceni xp̄ianoꝝ mulierib⁹ cōmiscent. Ne q̄ tā dānate cōmixtiōis excessus ꝑ velamē erroris hmōi vlteri⁹ excusatōnis possit hīe diffugiū. Statuimus vt tales vtriusq̄ sex⁹ in oi xp̄iano rū ꝓuincia et oim rpm q̄litate habitus ab alijs ꝓsonis distinguant. Quintuꝫ est q̄ cogēdi sūt iudei ad vsuras restituēdas. ex. de vsuris post miserabilem scriptū ē iudeos ad remittēdas xp̄ianis vsuras ꝑ ꝓncipes et ptātes cōpelli. ꝑt

pmas seclares ⁊ donec eis remiserit ab vniuersis xpifidelib⁹ tã i mercimonijs q̃ in alijs p excõicatõis sniaz eis iubemus cõionẽ oim⁹dã denegari. vt de. s. de ista materia. vij. cõsideratõe crudelitate. xvij. Et si queras vtrũ licet at dñis terrarũ exactiones facere in iudeis. Rñdet fm tho. i q̃dã lra adh̃ndã ducissam missa q̃ q̃nis iudei fm tam merito culpe sue seruituti sint addicti ⁊ sic eor res dñi possint accipe tanq̃ sua ita tñ nõ vt subtrahant necessaria vite. q: tñ oportet nos ambulare bõeste etiam ad eos q̃ foris sũt ne nomẽ dei blasphemet̃ ꝟ seruandũ videt vt exactionibus p̃ter q̃s facere cõsueuerũt nullatenus p̃grauent. ꝟ ad cõsueras cogi pñt. Sed q̃d si iudei nihil hãt nisi vsuras cui restituent ea q̃ accepta fuerunt ab eis. Rñdet fm tho. in p̃dicta lra q̃ cũ ea q̃ iudei p vsurã extorserũt non possint licite retinere p̃sequẽs est. vt si vasa illa ab eis receperint nec licite retinere poterint nisi forsan essent talia q̃ a vob vel antecessoribus vris pdicton⁹ extorsissent. Si q̃ vo habẽt q̃ extorserũt ab alijs debẽt restitui illis q̃bus iudei restituere tenebant si inuenirent. Alioq̃n in pios vsus fm cõsiliũ dyocesani ⁊ aliorũ p̃bor. vel in cõmunẽ vtilitatẽ terre si necesse ẽ expẽdant. nec esset licitũ si vos de nouo exciderint illã a iudeis seruata tñ p̃suetudine p̃decessor vr̃or ac intẽtiõe vt in pios vsus expenderẽt

Sed numq̃d licet recipe donũ vt̃ pro eũ laboris ⁊ hmõi a iudeis vsurarijs. Rñdet fm Guilbel. q si iude⁹ hz aliquid aliud q̃ vsuras põt accipi ab eo. Si vo nihil habet p̃ter vsuras. tunc aut recipiẽs certat de dãno suo virãdo ⁊ sic accipiẽdo nõ peccat. sic̃ q̃ a furevt latrone dãnificat⁹ ẽ. puta p̃incendiũ ⁊ hmõi. non peccaret si recuperet ab eo dãnũ suũ. Iz ipe fur vt latro nihil hiet: nisi q̃ cẽt adq̃sitũ. de furto vel rapina

tercius

vũ tñ nõ reciper ꝟ dãno suo i spẽ ipas res alienas. Addit tho. in p̃dicta epla q̃ iude⁹ si vltro cõferat pecuniã vl̃ aliqñ expedit recipe vt pecunia sic recepta addak his q̃bus de iure debet seu alijs vt dictũ est.

Sequitur de pena iudeorum blasphemantiũ nomẽ xpi vel attemptantiũ subuertere baptizatos.

Sextus articulus est scire q̃ pẽa sũt ferẽdi iudei blasphemantes nomẽ xpi vel attẽptãtes subuertere baptizatos. Ad hmõi rñdet fm hostien. q omio talis fm leges decapitat etiã xp̃ian⁹. Vñ p̃incipes seclares iudeos xp̃m blasphemãtes grauiter debẽt cũ pena pecuniaria siue etiã q̃uoris. ex eo. in nonnullis in fi. vbi sic habet. Illud aũt strictissime iubem⁹ ne in cõtumeliã creatoris p̃silire p̃sumant. Et q̃n illi⁹ offensã nõ debem⁹ obprobriũ q̃ p̃bra nra deleuit. Precipim⁹ p̃sumptores hmõi ꝟ p̃incipes seclares cõdigne aliaduersiõis adiectõne cõpelli. ne crucifixũ ꝟ nobis aliquãtulũ blasphemare p̃sumãt. Ad scõm vicit q̃ iude⁹ q̃ nitit subuertere baptizatos debet publicis flagellatõib⁹ deputari. xxviij. q. j. sepe. Ita tñ q̃ hec pena nõ trãseat in vim dictã sanguis: q: talis pena relinquenda est brachio seculari.

Ad que astringũtur iudei ex regia siue regali ordinatione.

Septim⁹ articulus est de his ad que tenent iudei ex regia ordinatõne. Est notũ legẽti hystorias hyspanie q̃ rex Heinric⁹ scõs frater regis petri q̃ regnũ frio habuit mirabiles cedes seu strages in iudeos fecit. tã in vrbe tholetano q̃ in mirijs aliis villis ⁊ castris in p̃finib⁹ regni castelle existẽtib⁹. Et cũ hmõi rex heinric⁹ scõs regnauit regno accepto a frẽ suo petro. Ipe

instituit in curijs gñalib⁹ q̄ iudei portarēt signū distinctiōis in suis vestib⁹ ꝓut iura canonica volūt. qđ tñ nunq̄ fuit auditū in hyspania. ꝙ indistincte cū fidelib⁹ ꝑuersabant. exq̄ multa enormia t dine legi ossa mita seq̄bāt. C ōsequēt rex lobeo ꝑn⁹ felicē recordatiōis fili⁹ ꝑdicti regis heirici scōt instituit q̄ iudei nulla bient officia publica nec iurisdictiones ex inē sespositi criminalib⁹ exercerēt. q̄ dđē i risdictiōe ako marle abutebant. p⁹ qnē secz regē lobez regnauit rex heinric⁹ tercius scē memorie fili⁹ ei⁹ in āno. xj. etatis sue in cui⁹ regis ꝓncipio de⁹ virtutē sanguis xpi. excitāte mirabiliter ppl⁹ magn̄ t valida ℨ iudeos surrexit t q̄si mi sacrē infecti p totū hyspaniā. Qui dđē tumult⁹ icepit a ciuitate hyspalensi. In cui⁹ ecclia metropolitana q̄dam dyacon⁹ in tfatura simplex t laudabil vite cepit ꝓdicare ℨ errores iudeoꝝ et modos viuēdi eoꝝ enormes. t ℨ synagogas eoꝝ nouit ℨ sacroꝝ canonuꝝ tenorē edificatas. ex q̄ supradict⁹ tumult⁹ incepit. t pūr in breuissimo tpe p totaz hyspaniā t vsq; vltra pireneos t insulas maioritarū t sardine velocissime euolauit. De⁹ aūt q̄ adeo bon⁹ē vt ex mal⁹ eliciat bona sic disposuit q̄ hac vexatione currēte t etiā p⁹ipi⁹ sedatōez nōnl⁹ iudeoꝝ ad eoꝝ suū reuersi. dicerūt illud Deutero. xxxj. c. Vere q; nō ē mecū de⁹ inēcrē me hec mala. t sic vexatiōe durāte intellectū anditui scripturas ceperūt scrutari. Et deo illuminante errorē suū cognouerūt ficq; ad deuz cōuersi nomē xpi publice t deuote ꝓdicantes mlt⁹ corda filioꝝ ad pīes deo dirigē te cōuerterūt q̄ oia in his regnis⁹ manifesta sūt. Post ꝓdictū do regē henricū tercū scē recordatiōis ꝓcessit sere nissim⁹ rex lobeo fili⁹ ei⁹. Iste cepit regnare incunabulis cū erā scōo anno etatis sue. t sic fuit sub tutoribus vsq; ad tps ꝓfinitū a pīe. In cui⁹ tpe tam durante tutela q̄ post cum ipz regimē suoꝝ regnoꝝ accepit multa fuerūt istituta ꝑa iudaicā impietatē q̄ i suis curijs t regnis ꝑ maiori pte seruabātur. que q; digna sūt memoria ꝑ iudeoꝝ insolēcias cōprimēdo. dignū duxi ipz ei⁹ publicā in q̄. xxiij. ordinatōes cōtinent ꝓsti ope fore inserēdas. cui⁹ tenor talis est. Dño lobeo dei gra rex castelle legionis Toleti. galechie. hispalis cardue. murchie. cubenti. algarbie. Sti gesire. dñiq; viscaye t moline. C uz ois rex vel princeps q̄ regnauit t dñator ꝺ dictū habet dñiuz singulare. q; ē electus a deo ad regendū t mistrādū suū ppl⁹ q̄tomagis regib⁹ t ꝓncipib⁹ catholicē in scā fide catholica ꝓsinet t attendere debēt ac querere meliorē vtā possibilē iuenirī. vt xpiani q̄ sūt credētes in scā fide catholica nō incidēt in errorē ꝑ participationē t cōuersationē cuz infidelibus que nō credūt nec obediūt domino nostro ihu xpo neq; sūt in sua sā cta fide catholica debēt admonere t ꝓpellere oēz occasionē q̄ i eo eueni pōt ꝑ id qđ dictū est. Et ego cognoscēs oia supradicta: t q̄ in meis regnis⁹ dominijs sūt mlti iudei t iudee. t saraceni t saracene infideles. t q̄ habitant inter xpianos t in vnū cōuersant t inde nascebant alię errores ℨ fidez catholicā. t q̄ posset ad ꝺ accidē in posteꝝ dāna bis q̄ sē de ppio meo. t vt tollerez t segregarez ꝓdictos xpianos ppl⁹ met ab oni occasiōe t zyzania. t vt obseruent ea q̄ ꝓcipit scā mat⁹ ecclia ē volūtas mea dñm ordinare sup oia ꝓdicta t ordio t mādo ac ꝑ bono teneo q̄ seruet nūcz deiceps i mō q̄ viten⁹ sequt.

De eo q̄ iudei viuant segregati a christifidelibus.

Prima ordiatio ē q̄ ō ceto oēs iudei t iudee. saracēi t saracene meoꝝ regnoꝝ t dñioꝝ sint t viuant in

gregati a xpianis. in hoc loco vno vl' q te ciuitatis ville vel loci vbi fuerint cō uicini t q sint circūdati vno muro in girū t habeat solū vnam portā p quaz in tali circulo ingrediant t egrediant. Et q in ꝓdicto situ t circulo eis sic assignato habitēt tales iudei t iudee. saracени t saracene t nō in alio loco vel domo extra eū. t q inciplāt statim segregari a die q eis fuerint assignata ꝓdicta loca vsq; ad octo dies pmos seqntes. Et q̄cunq; iudeus vel iudea. saracenus vel saracena extra ꝓdictū circulū habitauerit ipo facto pdet omia bona sua. Et vltra hoc q corpus talis iudei vel iudee. saraceni vel; saracene sit ad mercedē meā vt dek eis pena corpalis ꝓ eodē fm q merces mea fuerit.

De eo q iudei vel iudee. saraceni vel saracene nō sint apothecarij vl̄ speciarij seu medici

Secūda ordinatio est q nll's nec aliqs iude⁹ vel iudea. saracen⁹ vel saracena sint speciarij nec apothecarij nec cyrurgici nec medici. nec vendant panē nec vinū nec farinā nec oleū nec butyrū. nec aliquid aliud comestibile xpiānis neq; a xpianis habeant stationē, nec apothecā. nec mensam in publico nec in occulto ad vendendū aliquē cibum comestibilem Et quicūq; iudeus vel iudea. saracen⁹ vel saracena contra predicta fecerit ꝓ qualibet vice cadat in pena duox milium morabetinox. t vltra hoc q eorū corpora sint ad mercedē meaz vt ꝓpam eis dari penā corpalem fm q bñvisuz fuit: t mee mercedi placuerit.

Q volentes baptizari nō detineantur vel impediantur.

Tercia ordinatio est q si aliquis iude⁹ vel iudea. saracen⁹ vel saracēa ispiratōe spūssci voluerit baptizari t transire ad nostrā fidem catholicā q nō detineant nec impediant vl. vel alio modo. ita xpiani q nō cōuertant ꝓ iudeos vel saracenos. nec ꝓ xpianos vtriusq; sexus. licet sit pat vel mater seu quecunq; alia ꝑsona sui generis vel alicui⁹. t q̄cunq; cōtra hoc venerit vel contrariū fecerit ꝓcedet ꝑ eas ad maiores penas. sic i cimlib⁹ sic in criminalibus que fm ius inuenient.

Q iudei non comedant inter xpianos nec saraceni.

Quarta ordinatio est q nll's nec aliquis iude⁹ vel iudea. saracen⁹ nec saracena in domib⁹ suis nec extra eas comedant nec bibant nec inter xpianos nec inter christianas Itez q nec iudei nec iudee. nec saraceni nec saracene teneant scutiferos nec seruitores. nec pueros nec puellas xpianos t xpianas vt eis seruiāt t precē pt̄ nec aliq̄ aliud opus in domibus suis. nec adiuuēt illos ad preparandum comestibilia. nec vt faciāt eis alq̄ op⁹ in sabbato sic incēdere ignē. ire ꝓ vino vl' sīlia seruitia nec bēant nutrices xpianos q̄ nutriāt filios eox. nec habeant agricultores. nec ortolanos nec pastores nec veniāt nec vadant ad honores nec ad nuptias nec ad sepulturas xpianox. nec fiāt compatres vl' cōmatres xpianox nec xpiani nec xpiane illox. nec eant ad suas nuptias vel sepulturas. nec habeāt cōuersationē insil'i hiis q̄ dictā sūt sub pena duox milliū morabetinox ꝓ q̄libz vice. q̄ ꝑ ea q̄ dictā sē vl' aliq̄d illox venerit t fecerit iudei t iudee. saracēi t saracene. penā istā soluēt.

Q null⁹ eorū recipiat redditus regis.

Quinta ordiatio ē q nll's nec aliqs iude⁹ nec iudea. saracen⁹ nec nec saracena sint arrendatores nec procuratores. nec almoxarifes nec

matoꝛdeū nec receptatoꝛes meoꝝ redi tuū nec alteri⁹ dñi nec dñe xp̃iani nec xp̃iane nec vtant p̃dict⁹ officijs nec alij quibus coꝝ p̃ xp̃ianis vtriusq; sexus nec inter eos nec sint cursoꝛes nec cur satrices nec theolonarij nec theolonatrices nec portēt aliqua arma predicti iudei t sarraceni: nec alijs coꝝ p ciuitates villas t locaꝛ: t q̃cūq; iudeus t iudea saracena q̃ ꝛra hec venerit ꝛrium faciendo vel ꝛra alijd coꝝ q̃ soluat i pn̄ā p̃ q̃libet vice duo milia morabetinoꝝ: xp̃ianus vo vel cristiana cuiuscunq; status fuerit q̃ habuerit iudeus vel iudeā sarracenū vel sarracenam vt vtaf predictis officijs vel aliquo eoꝝ⁹ q̃ soluat ipso facto p̃ qualibet vice p̃dictam penam.

Q̃ nō habeant foꝛos ad vendendum res nec plateas.

Sexta ordinatio est q̃ null⁹ nec alijs iudeus vel sarracenus habeant in suis locis vijs t bitatoribus plateas nec foꝛos ad vendēdū nec ad emendū aliqua cōmestibilia vt potabilia cristianis vtriusq; sexus sub pena quingentoꝝ morabetinoꝝ p̃ q̃libet vice cuilibet coꝝ: pñt tamē tenere vendere t teneant t vendant p̃ seipsis in circulis vbi habitauerint.

Q̃ non habeant iudices inter se.

Septima ordinatio est q̃ alianie iudeoꝝ t sarracenoꝝ meoꝝ regnoꝝ t dñoꝝ non possint habere nec habeant iudices iudeos nec sarracenos inter se vt deliberēt iudicia eorum ciuilia t criminalia que accidunt int iudeos t iudeas sarracenos t sarracenas: t remoco eis quācūq; pōtatem q̃ a me vel antecessoꝛib⁹ meis hūt per p̃uilegiū in dicta rōne vl alio modo et do illud p̃ nulloꝛ t mādo q̃ liberentur de ceto talia placita vel iudicia tā ciuilia tam criminalia inter iudeos t iudeas sarracenos t sarracenas p̃ totos ciuitatū villaꝝ t locoꝝ vbi bitauerunt. Verūm est merces mea q̃ tales pretores obstuent in liberatōe placitoꝝ ciuilium motos t ordinationes que vsq; nūc obstauerūt inter se iudei t sarraceni m̃ q̃ appareant p̃ bate t certe per eos ex longo tempe vsq; nunc.

Q̃ neq; iudei neq; sarraceni faciāt tributa inter se nec nouā impositionem.

Octaua ordinatio est q̃ nulla alia nec cōteas iudeoꝝ t iudearum sarracenoꝝ t sarracenarū audeat ponere nec ponat talia nec ebutum aliq̃ inter se nec ponāt aliquā impositionē in q̃cūq; re sine mea licentia t mandato t dñe mee. Regine matris mee t infantis auūculi mei q̃ sūt tutoꝛes t rectoꝛes meoꝝ regnoꝝ. Et si aliq̃ data ē regula p̃dictis iudeis t sarracenis vel aliq̃ ipositōes fuerūt vel fuerit posite in p̃dicta rōne tā in cōi q̃ in personis singularibus vel in cibis vl i mercanciis seu alio quouis modo sic p̃ iudices suos sic p illoꝝ quēlibet dato q̃ teneant p̃uilegiū vel p̃uilegia lr̃am vel lr̃as regū meoꝝ predecessoꝛū vel a me vt illud possint facē q̃ de ceto non teneant soluere nec soluant tales ipositiones nec alijs illarū: q; ego ex mea regia p̃tate remoco q̃cūq; p̃uilegia q̃ in p̃dicta rōne eis fuerūt data i q̃tū attinet ad h̃ q̃ dictū ē. Et mādo p̃dict⁹ iudeis t sarracenis vtriusq; sexus q̃ nō vtant illis sb̃ pena coꝛpoꝝ t oūm q̃ habēt. Et sūt mando iudeis t sarracenis vtriusq; sexus t cuilibꝫ coꝝ q̃ nō cōtribuāt nec soluāt i talibus ipositionibus q̃ sic eis fuerit iposite sic dictū ē sine licēcia t mādato exp̃sse p̃ eo dato.

Q̃ non diuidant aliqō tributū vel impositōem nouam sine

speciali licencia.

Una ordinatio est q̄ nulla alia nia cōitas iudeoꝝ t sarracenorum audeāt inter se diuidē nec diuidant tributū aliq̄d: vel impositōes sine mea licentia t mādato: t cū aliq̄o tributū habuerint dividere p̄ seruitio meo q̄ dividāt inter se illud q̄d ego eis mādauero t nō vltra. Et si aliq̄d vltra ipsi fecerint vt diuiserint q̄ illi q̄ talia fecerint vel fuerint in collo curtōe vel eī cōsilio q̄ ipso facto p̄dant omnia bona t p̄ eo occidant p̄ iusticiam.

¶ non audeant visitare infirmos cristianos medicinaz siue syrupas dando

Decima ordinatio ē q̄ nullꝰ iudeus nec iudea sarracenꝰ vt sarracena audeāt visitare xp̄ianuz vel xp̄iānā in suis infirmitatibus: nec det eis medicinas nec syrupas nec balneent in vno balneo p̄dicti iudei nec sarraceni cū dictis xp̄ianis ne p̄dicte iudee nec sarracene cuz dictis feminis xp̄ianis nec mittāt eis p̄parōes totaldrarū nec spēz nec panis cocti vel vini nec aliū mortuaz nec aliaz carnū mortuaz q̄ sunt ꝓmestibilia. Et q̄cūq̄ hec fecerit p̄dictū vel fuerit iudeus vt iudea sarracenꝰ vel sarracena soluat p̄ q̄libz vice trecentos morabetinos.

¶ nulla mulier cristiana ingrediatur circulū iudeoꝝ.

Undecia ordinatio ē q̄ nulla nec aliq̄ xp̄iana vxorata vel soluta vt amicata seu mulier publica audeat ingredi intra circulū vbi p̄dicti iudei habitauerint de nocte nec de die. et q̄cunq̄ mulier xp̄iana inuī intrauerit si fuerit vxorata q̄ soluat p̄ q̄libz vice q̄ in predicto circulo intrauerit centuz morabetinos. t si fuerit soluta vt amicata q̄ p̄dat rupē q̄ fuerit indura. Et si fuerit mulier publica q̄ det ei centuz flagella p̄ iusticiā t sit expulsa a ciuitate vilia seu loco vnde venerit.

¶ nullus eoꝝ vocetur suo nomine don iudeꝰ vl sarracenꝰ.

Duodecima ordinatio est: q̄ nullus iudeus nec iudea sarracenꝰ nec sarracena de cetero vocet suo nomine. don. scripto nec ebo: t si q̄s ꝛriū fecerit det ei p̄ q̄libz vice cētū flagella

¶ non ducūt capiroteꝝ

Terciadecima ordinatio ē q̄ nullus nec aliq̄s iudeus meoꝝ regnoꝝ ab hoie in. x. diebus de cetero ducāt capiroteꝝ cū cuius lōgio nisi q̄ sint cbie curte ad q̄nitsū palmi facte ad modū comu vt ad modū embudi q̄ ante ocheꝝ circūq̄q̄ vsq̄ ad pūctā. Itē q̄ vocant sp̄ rupas suas rabagia cū alcuno t q̄ nec ducāt mantoneos t q̄ ducāt sua signa rubea cōsuera que nūc ducāt sub pena q̄ p̄dāt rupas suas quas habuerint indutas.

¶ mulieres eoꝝ ducāt longos mantellos

Quartadecima ordiatio ē q̄ oēs iudei t sarracene meoꝝ regnoꝝ t vbiq̄ p̄dictis. x. diebꝰ in antea ducāt mātellos magnos vsq̄ ad pedes absq̄ cēdalibꝰ t pēlo t velamia capitum sine auro t q̄ ducāt capita cooperta cū p̄dicto mātello duplicata. Et q̄cūq̄ ꝛriū fecerit ipso facto p̄ q̄libz vice p̄dat oia vestimēta sua vsq̄ ad camisiam.

¶ nō habeāt vestes p̄ciosas

Quintadecima ordiatio ē q̄ oēs iudei t iudee sarracani t sarracene meoꝝ regnoꝝ t vbiq̄ p̄dictis decē diebꝰ in ātea nō portēt pānos aliq̄s q̄s sit maioꝝ q̄nitos pecij vlne vsq̄ ad. cc. morabetinos t ide ifra t q̄ ꝛriū fecerit q̄ p̄ p̄ma vice p̄dat oia vestimēta vsq̄ ad camisiā. t p̄ scōa vice q̄ p̄dat oia vestimēta sua t det ei cētū

flagella ⁊ vltra ꝫ q̄ pdat oia bona sua Verūm ē merces mea q̄ de vestimētis q̄ nunc hīt factis q̄ possint facē tabar gia ⁊ mātellos si voluerint.

℣ non recedant de valletic cis nec de aliqua alia parte.

Decima sexta ordiatio ē q̄ null⁹ iudeꝰ nec iudea sarracenus nec sarracena recedat de valletici nec de aliq̄ alia parte loci vbi bitauerit ad bitādū i aliq̄ alia pte: ꝫ pena q̄ ipo facto pdat oia bona sua et corpus stet ad mercedem meam.

℣ null⁹ dñs neq̄ miles vel scutifer eos de aliq̄ loco fugiē tes recipiat vt secū cōmorētur

Decima septia ordiatio ē q̄ nul lus dñs nec miles nec scutifer audeat recipe i villa sua iudeū nec iudeā sarracenū nec sarracenā illo rū q̄ fugerit ab vno loco i alterū vt ibi bitent ⁊ sint cōmorātes. Et si aliq̄s vel aliq̄ receperīt aliq̄s iudeos vel iudeas sarracenos vel sarracenas huius ville vallisoletane vel alt⁹ ciuitat̄ ville vl loci q̄ mittāt eos ad loca vbi erāt ꝓuicini ⁊ bitātes eis oibus q̄ portauerūt. Et si aliq̄ eos collegerit ⁊ receperit in suis locis ⁊ nō miserint eos vt dcm ē q̄ ꝓ ꝓ ma vice cadat i penā. l. milia morabe tinoꝝ. ꝓ scōa vice q̄ cadat i penā cētū milia morabetinoꝝ. ꝓ tcia vice q̄ pdat locū vbi talē iudeū vl iudeā seu iude os vl iudeas sarracenū vl sarracenam seu sarracenos vel sarracenas collegerint seu detinuerint sicut notū est.

℣ non radāt barbam sed di mittant crescere

Decima octaua ordinatio ē q̄ de cetero oēs iudei ⁊ sarraceni me oꝝ regnoꝝ ⁊ dñioꝝ nec aliq̄s eo rū faciat nec mander sibi fieri barbam nouacula vel forficibus: ꝫ q̄ portent eas lōgas sic̄ eis creuerūt nec circuīet capillos ⁊ q̄ ambulent sc̄ēm q̄ antiq̄⁹ solebāt ambulare. Et q̄ quicuq̄ ꝫtra fecerit q̄ de nō ei centū flagella ⁊ vltra hoc q̄ soluat centū morabetinos ꝓ q̄ libet vice.

℣ non recipiāt xp̄ianos ad solidatā vel mercedem

Decimanona ordiatio est q̄ iu dei ⁊ iudee sarraceni ⁊ sarrace ne meoꝝ regnoꝝ ⁊ dñioꝝ nō re cipiāt ad solidatā vl ad mercedē diurnā nec aliq̄ alio mō aliq̄s xp̄ianos nec xp̄ianas vt operent in suis hereditatib⁹ nec vineis nec domib⁹ nec in aliquib⁹ aliis edificijs. Et q̄cunq̄ ꝫrariū fece rit ꝓ prima vice denē ei centū flagella ꝓ scōa vero q̄ soluat mille morabetinos ⁊ denē ei alia centū flagella. ⁊ tcia vice q̄ pdat oia bona sua ⁊ denē ei alia centum flagella.

℣ non sint albeitares nec ferratores

Vicesima ordinatio est nec nul lus nec aliquis iudeꝰ nec iudea sarracen⁹ vl sarracena sint albei tares nec ferratores nec carpētarij nec ibutarij nec sartores nec tōsores calderarij nec macellarij nec poliparij xp̄ia noꝝ nec xp̄ianarū nec vēdant eis calci amēta nec deploydes nec caligas nec cōsuant vestimēta sua nec suas deplo ydes nec aliquā aliā rem. Et q̄cunq̄ cōtrariū fecerit cadat in penas in precedē ti lege contentas.

℣ non trapezece nec portent mercantias

Vicesimaprima ordinatio est q̄ nullus nec aliquis iudei nec iu dee sarraceni nec sarracene meo rum regnoꝝ ⁊ dominiorum tint tra pezete nec portet mercantias aliquas ad vendendum cristianis vtriusque

ferens: fic oleū. arrictū: t mel nec aliqs alias mercancias q̄ sunt ad comedendum: t q̄cunq; ꝛriū fecerit q̄ habeat et ventur ei pene in hac altera lege supra dicta contente.

Q̄ omnes cristiani pñt ac cusare delinquentes in his

Quia estimatcia ordiatio ē q̄ oiz supradictaꝝ pēaꝝ sit accusator q̄cūq; psona ciuitatiꝫ vl̄ ville vl̄ loci vbi tale acciderit vel sue fre: seu alia q̄cūq; psona ex̄nea t q̄ talis accusator bēat i pmū tercia ptē mozabetioꝝ penarū supradcarū p se: t alie due ptes sint p camera mea ꝯ ē merces mea q̄ null⁹ nec aliq̄ p ſeipos captāt i treguēt aliquā iudeū nec iudeaz sarracenū nec sarracenā q̄uscq; ꝓgnoscēt ad iudicū et sint auditi t conuicti iuridice.

Q̄ fugientes possunt capi t p dant omnia bona sua.

Quia estimatercia ordiatio est q̄ iudei t iudee sarraceni t sarracene meoꝝ regnoꝝ t dñioꝝ q̄ fecerit ex̄ illa t fuerit capti i via vel i aliq̄ alio q̄uis loco q̄ pdāt ipo facto ola bona sua q̄ portauerit t sint p illo vl̄ ill q̄ eos ceperint t ipi sint mei captiui in p petuum.

Q̄ nulle pene nec aliq̄ illa rū hic expressarū pñt āmouere

Quia estimaāria t vltia ordiatio ē: q̄ nll'e nec aliq̄ pdicta pena ciuilū t crimialū possint āmouere nec circa eas vel aliq̄m earꝝ dispē sare nec addē nec diminuē ptores nec maiorini nec iudices nec rectores nec aliq̄ alia psona pdictarū ciuitatū villarū t locoꝝ: dato etiā q̄ sint dñi t habeant merū t mixtū impiū in illo sub pena q̄ pdāt dñū t officia q̄ habuerint. Et vt pdē ordinatōes p me facte melius obſeruent t manu teneant eo mō quo supradictū ē: mādo oib⁹ iudicib⁹ t ptoribus t conciliis t iuratis t iustic̄is t maiorinis algazelis t alijs officialibus t iusticiis q̄buscunq; meoꝝ regnoꝝ t dñioꝝ q̄ publicent t mādēt p. conſeri in qualibet vna ciuitatū t villarū t locoꝝ meoꝝ regnoꝝ dñioꝝ vr⁹ q̄sq; in suis iurisdictionibus vt obſuē tur t adimpleant eo mō q̄ dictū est. et q̄ supradicta cōsilia t iusticie t officia leo nec aliq̄s eoꝝ nec aliq̄ alie psone p lati vel laici cuiuscūq; status t ꝓditōis existāt pdictoꝝ meoꝝ regnoꝝ t dñioꝝ q̄ nō sint ausi facē nec ire ꝛ illud nec ꝛ ptē eius i aliq̄ tpe vllo mō sb pena mercedis mee t pdictaꝝ penaꝝ supraapositaꝝ t de his oibus p̄cepi dare ſras meas t āternos sigillatos sigillo meo: in cōplementū supradictoꝝ datio in valleolici vicesima die Januarij. anno natiuitatiꝫ dñi M̄o q̄dringentesimo duodecimo.

De statu iudeorum in regno castelle

Ocrauo t vltim⁹ articul⁹ ē q̄lis ē status iudeoꝝ p̄nūc in regno isto castelle licet optime ordiata sint ex iure canonico t ciuili ac regia ordinatōe regni q̄ supradicta sunt. In hac ꝓsideratōe pcis tū exigētibus p̄cipue p̄latoꝝ t principuꝫ aliorūq; dñioꝝ nihil vel modicū de oibus supradictiꝫ obſuant iudei. Quia ex nimia ꝓcrastinatione eoꝝ t frequēti munerꝝ acceptiōe tā venerūt i pfundū maloꝝ vt insensibiles facti ad voces pdicatoꝝ t clamores gemētū nō solū paupū: ꝟ etiā pluriuz alioꝝ i oppositū facti ceci retorquētes iudicia sua fauores ad libidū cōsequūtur ex q̄bus plūma mala oriunt in populo p̄cipue in fide t moꝛib⁹: cū multi xp̄iani facti sunt iudei vel melius dicā erāt occulti iudei t facti sunt publici. Alij aūt sarraceni facti. Alij vero vtū-

tur circūcisione. Aliq̄ cerimonias aliaſ iudaicas obſuant impune. Ex q̄ tirānica rabies continue creſcit in regno aſtuciis t cōſiliis iudeoꝝ q̄ ad hec t ſimilia inuenieda inter ceteros homines ꝓmpti ſant. Et qō vereor calamo ſcribere iuxta ſententiā pauli ad Roma. ꝓmo dati in reprobū ſenſum multi de populo q̄ i maculatus hactenus fuerat ceciderunt i paſſiones ignominie maſculi in maſculos turpitudinē operantes in eū vſum qui ꝑ naturā eſt laudantes ſe p vicos t plateas crimē peſſimuz cōmiſiſſe vt dei occulto iudicio cū dixerint pax t ſecuritas tūc eis repentinus veniat interitus ſic t iudicia terribilia deus fecit in vindictam p̄dicti criminis p diluuiū generale Geñ. vj. t p pluuiā ignis ſulphuris ſup hec ciuitates Geñ. xix. t p occaſionē tribꝰ benia myn t deſtructionē oīm ſuarū ciuitatum t locoꝝ Judicū. xix. t. xx. capitulis. Et p deſtructionē hyſpanie igne et gladio rpe regis Rodorici virtuti gottoꝝ regis quia peccata carnis turpiſſimi regis viriſe ſui p̄deceſſores qui iudeos introduxit in regno. Et p̄cīm regis Roderici ſut ſucceſſoris circa filiā vel vxorē comitis Juliani fuerunt poſſima cā exterminij hyſpanie vt colligit ex cronica generali hyſpanie vt collectario hyſtoriarum frīs Jobis de podio. Fuerat dōs ſcōm ſuiam ne peream boni cū malis p̄dicta mala t plura alia cogito oriri ex nimia ꝑuerſatione t fauore infidelīū in malis ꝑ ſacrorum canonū ſanctiones nō attendēte ſ pericula que ex p̄dictis oriunt. Sic notat Innocentius. iij. ſcribens epō. Senonen. t epō Pariſien. ſic dicēs. Et ſi iudeos q̄s ꝓpria culpa ſubmiſit perpetue ſeruituti pietas xp̄iano recepter t ſuſtinebit cohabitationem illoꝝ. Ingrati tñ nobio eſſe non debent vt reddāt xp̄ianis ꝓ gra ꝓmelia t de familiaritate ꝓtemptū q̄ tanq̄ miſicordiā in noſtraz familiaritatē admiſſi nob in illaz retributionē impendūt quā iuxta vulgare ꝓuerbiū. mus in pera: ꝓpens in ſinu t ignis in gremio ſuis ꝓſueuerūt boſpitibus exhibere. patent hec extra de iudeis. c. t ſi iudeos. Vere iudei iſti⁹ regni ſup omneo iudeos ingratiſſimi ſūt xp̄ianis cū ſuſtententē tanq̄ dñi in iſto regno q̄ alibi minime fit ꝑtim i frācia t anglia vt ſup dictū eſt. vij. conſideratōe vt impleat illud Exodi. xxiij. ca. Non hitent in terra tua ne forte peccare te faciant. In alijs tñ regnis ſi alī qui ſunt vitā captiuitatis ducūt t non ſolū inter xp̄ianos q̄ iuris ē. ꝙ etiā in regnis machometoꝝ vbi xp̄i incarnatio creditꝰ ꝓter erroꝛē quē tāptauerūt indei ꝑ xp̄m inter eos ducunt vitā magis miſerabilē quā inter xp̄ianos. t captiuerij efficacis ac magꝝ bñt eos odio t cōtemptui q̄ xp̄iani. C ū em̄ principiū xp̄ianoꝝ deteſtabilis auaricia eos ꝓpē lucra temporalia ſuſtineat t xp̄iana mācipia ipſis bñe gerunt t in moderato vſuraruz fauoꝛe xp̄ianos expoliari cōcedat. Ipſi tamen indei apud ſarracenos abiectiſſima t vilia operātes mancipia t ſerui ſunt paganoruz. Et extremis conditionibus inter eos cōmorari permittunt. Et ſi in aliquo cōtingeret eos contra legem machometi vel in vituperiū eius aliquid opari crudeli exterminatione contra eos ꝓcedunt. Vñ legi q̄ quidam iudeus ꝓtiſſimus hyſpanꝰ dicꝰ rabi abrahā de la capa. ſic ꝓnomiatꝰ erat q̄ tā pauꝑ erat q̄ nūq̄ bñe potuit niſi illā capam veterē quaz ducebat continue q̄ multa audiens de ſepultura t ſimulacro machometi pēdēti ꝗute adamātiū t q̄ ei⁹ oīa mīntū erat inūerabil valoꝝ diſpoſuit ire illuc ſub habitu ſarracenico t ſic factuz eſt. Et cū cēt circūciſus t linguā ſciret arabicā t caldeā incognitus ꝑtranſiuit re

putatus sarracenus. Et cū veniret in mecā t ibi se fingeret religiosum fm legem machometi t vt talis acceptus t quasi facti confidentes de eo ingrediebāt locū illū vbi simulacrū erat qō oībus non licebat t cū vidit tempꝰ oportunū adhibitis aliqbus succis alboꝝ et aliquibꝰ sanguinibus debilitata fuit vnus adamantiū t cecidit simulacꝝ fractūqꝫ est opus mirabile t accipiens aliquos lapides pciosos quos voluit fugit in iudeā t exinde in hyspaniam. Cū vero die quadā magne festiuitatis sarracenoꝝ vellent simulacrū videre t venerari: qz non erat eis licitū oī tempore intrare inuenerūt fractū t turpit cōculcatū requirentes diligent malefactorem. Inuenerūt finaliter q ille q̄ se fingebat religiosum fecerat t ꝓgnouerūt q non sarracenus ꝫ iudeus erat Quereres ergo eū p oēs suos ꝓuincias t non inuenientes q̄dringentos synagogas iudeoꝝ destruxerūt q̄rū vna fuit synagoga toletana. Cū tunc illa ciuitas a sarracenis possident: numq̄ horribilia ꝓmiserūt in regno illo: spēaliter circa sacramentuz corꝑis dñi ibu xpi: t cōmittūt cū illud possunt vel furari vl̄ a cupidis emere xpianis. Non sufficeret liber magnus capere eoꝝ crimina circa hoc. Sz dixi vt execratio p latis t ꝓncipibus aliisqꝫ quoꝝ interest intendere punitōi eorundē: q̄ntūcūqꝫ hec vel alia grauissima crimina ꝓmittant oblatio muneribus seu māmona sue iniqtatis exptus sum de eis nullaz fieri vltionē: imo cū accusant ab aliqbus oēs supradicti t cōir in eoꝝ insurgēt fauorē. In ꝟ ergo regno iudeoꝝ signaꝫ captiuitas cū ipi terre pinguedinem edant t bona: non laborāt terraz nec eā defendūt. sed malicijs t astuciis suis labores xpianoꝝ deuorāt. t eorum sunt bonoꝝ heredes sic de eis scriptū ē Jheremie. v. cap. sic de cupula plena auibus: sic domus eoꝝ plena dolo: iō magnificati sunt t diuiti incrassati et i pinguati. Sic ergo ꝑditōes t mala iudeoꝝ vt dictū est transeunt sine pena t pctio exigēdi semp in regno isto aliq̄ ipoꝝ nimis valent cū regibus t ea que ad reges ptinēt ptractāt t talibus se immiscent qō būt sub iugo et dñio xpianos. Et iō in regno isto tpibus fere oībus obtinēt ꝓuilegia suꝫ velle semper etiā in domo regia ē vnus magnus miles vel plures q̄ eoꝝ est aduocat t defensor a q̄cūqꝫ accusante. Et sic ceci iudei cecos efficiūt xpianos regni istius Vñ accidit ꝓuerbiū antiquoꝝ vidistiꝫ hic cecū q̄ videntē exequauit: cū tamē scriptū sit Prouer. xix. nō decēt stultū diuitie nec seruū dñari ꝓncipibus. Sz arguet hic iudeus si nos viuim. hi cū captiuitate t meli t illaboriosi vt tu dicis. Ex hoc sequit q magis spēaliter ipe deus pie liberis nos respiciat. t sic scripsit moyses in lege. Cuz fueritis in terra inimicoꝝ vroꝝ nec odio vos habebo vt imponā finē federi qō pepigi vobiscū. Hinc est q iudeoꝝ solacia in vita est ꝓpter pctā ꝓncipū istius regni vt subiectoꝝ suoꝝ qui eos adiuuāt i hac vita. Sz ad dictū mosayczum cuz dz q nō imponeret finē eis cū in captiuitate essent dico hoc fuisse duabus de causis. Vna vt in ꝑpetua captiuitate ipsi maneant ꝓpter ingratitudinis memoriā redēptōis messie ibu xpi de q̄ Jeremie. xxiij. ca. Et dabo vos in obprobriū sempiternū t ignominiā eternam q̄ nūq̄ oblitioni delebit. Secūda causa est nō ꝑt hoies se excusare ḋn pctis t alijs malis subijciant t ipi ad ꝟ vt talia exciteꝫ ꝑmanebūt. Nā videm naliter aialia ꝑcreari ex aeris corruptōib vt putrefactio ibi incoꝝpoꝛet: t aer corruptus in taliū sustētatōe minuat vt aer purus remaneat alijs aialibus sine dā no. Sensco t de ꝟ testimoniū ghibco

q̄ sūmus pōtifex ⁊ reges ceteriq̄ pīci pes xp̄iani deberēt adh ibere remediū in p̄dictis cum effectu cū impatoꝛeo ⁊ alij dñi antiquius nō pmiserūt eos vi uere inter nos nisi vt de morte xp̄o ibu illaro mūdo testimoniū p̄bꝛ berēt: q̄ in captiuitatē eos detulit sempiternaꝫ vt supra patuit p̄mo articulo. Et vt verū testimoniū eēt debuissent vti legis au ctoꝛitate Deutro. xxiij. q̄o moises eis maledictiōes donauit dicēs: Fuiēs inimico tuo quem imittet tibi dñs in fa me ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ oia penuria ⁊ im ponet iugū ferreū sup ceruicē tuaꝫ do nec te cōteraī: sequit ⁊ erit vita tua q̄si pendens ante te: timebis nocte ⁊ die ⁊ n̄ credes vite tue: mane dic eo q̄o mihi det vesperum ⁊ vespere quis mihi det mane ꝓpter cordis tui formidinē qua terreberis ⁊ ꝓpter ea que tuis videbis oculis q̄re videt q̄ non est intentōis le ꝓbetice istius: sic eos viuere absolute Nam tanta libertas eis incentiuū p̄e bet rebellandi: ⁊ ē causa quare a regno nūq̄ plaga discedat sic̄ scriptū ē Deu tꝛono. xxxij. Incrassat⁹ ē dilectus ⁊ re calcitrauit. Incrassatus impinguat⁹: di latatus dereliquit deū factoꝛem suum ⁊ recessit a deo saluaꝛi suo.

De iudeoꝝ conuersione in fi ne seculi.

Vodecima cōsideratio ⁊ vltia huius tercij libꝛi est de iudeoꝝ cōuersione i fine seculi a sue du ricia: nempe deus iusto iudicio oia di sponens licet iudeoꝝ gentē suis exigē tibus culpis lōgo tp̄e pmiserit pclitaꝛi inuolui cecitati ⁊ crimnibus tā hoꝛ rendis vt supra i libꝛo isto latissime de claratū est: in fine tamē seculi q̄ relicti fuerint nō pibunt. Et vt explicē conce ptum meum hec consideratio. vij. ex plicabit puncta. Primus erit quare iudeoꝝ cōitas nō ꝓuertit ad fidē xp̄i. Scōs si aliqui eoꝝ voluerint cōuerti veꝝ sint recipiendi. Tercius quis mo dus debet teneri in receptione iudeoꝝ ad fidem. Quartus an iudei sint ꝓpel lendi ad recipiendū fidem xp̄i. Quin tus qua pena sint feriendi ꝓuersi iudei redeuntes ad iudaismum. Sextꝰ q̄o recipiunt antixp̄m et decipient ab eo. Septimus q̄o cognoscēt se deceptos ⁊ ꝓuertent ad viā veritatiꝫ fidei ibu xp̄i dñi nostri. Octauus erit an tempꝰ an tixp̄i q̄o iudei sunt conuertendi pos sit determinate cognosci ⁊ de signis tē poꝝbꝰ eius aduentus.

Quare iudeoꝝ cōmunitas non cōuertitur ad fidē christi

Primus istius cōsideratōis pū ctus est quare iudei in p̄fato tp̄e non ꝓuertunt ad fidē ibu xp̄i. Rndetur q̄ ad hoc possunt quatuoꝛ as signari cause satis efficaces. Prima ē icōsideratio veritatiꝫ aduētus xp̄i. pro cuius intellectu notandus q̄ in libꝛis thalmuth ꝓsiderant treꝫ spēs materie rum quarū vna est placitoꝝ siue causa rum ciuilū ⁊ criminaliuꝫ ⁊ de aliis de pendentibꝰ inf gētes eoꝝ ⁊ hec assimilā tur legibus impatoꝝ inter nos. Scōa spēs ē eoꝝ q̄ vetant vel licenciant in le ge sic̄ sunt cibi ⁊ alia ⁊ q̄ sunt res mun de ⁊ q̄ immūde ⁊ de sacrificijs ⁊ oīoni bus ⁊ festiuitatibus ⁊ hec sunt inf eos sicut decreta inter nos. Tercia species materie est historiarū legis sicut creati onis mundi ⁊ vite antiquoꝝ patruꝫ et miraculoꝝ in lege ⁊ de aduētu messie ⁊ conditionibus eius ⁊ de resurrectōe mortuoꝝ ⁊ de die iudicij ⁊ de inferno ⁊ paradiso: ⁊ hanc particulam terciam vocant iudei Aggadoth .i. annu ciationes ⁊ singulare vocant aggada .i. anūciatiō. Itē vocāt eas midraſoꝫ .i. glo se morales ⁊ singulare vocāt midras. et p̄dicte anūciatōes ⁊ glose morales nō

sunt oēs diuisim ab vna pte imo sūt di sperse p diuersas ptes librorum thalmuth intantū vt post septē vel octo lectiones veniet aliq̄ auctoritas p̄dictaꝝ annūciationū. Cū ergo rabini scolarū thalmuth legūt suas lectōnes inq̄nū ptinent ad p̄mas duas spēs materiaꝝ declarāt illa optime cū omnibus illis glosis et expositōib⁹ et in nouatōibus q̄ p̄nt ad ꝓpositū suū applicare. Sz cuz accedūt ad locū qui in aliq̄ tangit ma teriā tercią. s. ānūciationuz. dimittunt illud et nolūt legere dicētes q̄ est res ō qua nō exit aliq̄s fruct⁹ qō ipsi faciūt q: nō est intentio eoꝝ laborare nec cō siderare nisi materias q̄ sunt de pāe in crando. p q̄b⁹ ppls eoꝝ vulgaris hono rant eos et dant salariū. et ō mod⁹ obser uat p oēs rabinos in omnib⁹ terris et i omnib⁹ tp̄ib⁹ et in oib⁹ scolis eoꝝ. Et ō cā principalis obstinatōis eoꝝ est quia scz nō ꝓsiderāt nec vident ea q̄ pertinent ad predictā terciā spēm et vulgaris eoꝝ ppls manet ignorātia excecat⁹. Secū da causa est in conferentia auctoritatū sacre scripture q: dato q̄ aliq̄ mō cum occurrit aliq̄d in lectōnib⁹ suis de ista materia considerent nō est mirū si vna auctoritas vel due vel tres nō explicēt ad plenū veritatē salutis cū aliq̄n vide ant aliq̄ auctoritates vel obscure vel cō trarie q̄ deberēt illas scripturas ad inui cem conferre cū oib⁹ ꝓphetis tangen tib⁹ illā materiā. et deberēt vidē glosas et translationes chaldaicas q̄ facte fue runt per duos doctores. q̄ inter eos p magis autēticis habent cū illi sup⁹ eas dam auctoritates loquāt. et nō est dubi um q̄n starim illūinarent a spūsancto si tales conferentias scripturaꝝ cū eo rum circūstantijs facerent et videret ve ritatē sole clariorē. Vñ aug⁹ i libro o ctuaginta triū questionū q̄o. lxix. nō potest inquit oriri error q̄n palliat no mine xp̄iano nisi de scripturis nō intel lectis. et hoc iō q: affectātes et subsequē tia nō ꝓtulerūt. vñ ibidē solet circūstā cia scripturaꝝ illūinare sniam. Unde hereses sunt orte p se legēdo. q̄ ꝓsere do repulse sūt q: ꝓsequētes diuersas sen tētias adduxerūt. q̄ ex se inuicē mutuo inueniri potuerūt. q̄r eēnt intelligendet ō mō meruerūt p̄gnoscere veritatē et ve nire adviā salutis. Venerabilis pat⁹ alfonsus mgr alfonsus et mgr iobes et hieronim⁹ de scta fide ō q̄b⁹ sepe facta est mentio in isto volumie q̄ solennia opa fecerūt recognoscētes vitatē fidei ca tholice et errorē in q̄ fuerant inuoluti. Tercia cā q̄ impedit cōuersionē aliq̄uꝝ iudeoꝝ ē inordinat⁹ amor ad vxores et filios et pentes. Vñ exp⁹ sum in ō cāu cū venerit ad me q̄dā de sapientioꝝ ib⁹ iudeis isti⁹ regni q̄ mecū ꝓferens de se cretis legis. affirmauit seueracit crede re fidē xp̄i. et q̄ ad ō iduct⁹ erat diligēti studio scripturaꝝ nō solū biblie q̄ etiā thalmuth et phoꝝ. Cuq̄ ab eo q̄rerem q̄re nō efficiebat xp̄ian⁹. Rñdit q̄ imo sume desiderabat ō iplere. Sed q: ba bebat p̄ēm q̄ cū tenerrie diligebat co gitās q̄ cū sciret p̄e tristitia moreret. Dixit q̄ nō vincere poterat scipm nisi faceret cū ꝓsensu p̄ris. Dicebat etiā q̄ nō erat ali⁹ mod⁹ vt p̄dictū ꝓsensū pos set hē nisi q̄ ego tenerē modū cū rege vt ipe capet. et poneret in carcere et ide scriberet p̄ri suo q̄ esset necesse q̄ effi ceret xp̄ian⁹ q: alr nō posset euadere mortē. Mihi aūt nō placuit ō modus palliat⁹ mendacijs in lege xp̄i q: q̄cq̄d ipe hēret in corde de veritate fidei. ppls acclamaret ipsum nō fuisse ver̄ crist anū voluntarie q̄ cōpulsus carceribus et timore mortis quod non est honestū in lege cristianoꝝ q: p̄ veritate h⁹ legis recipienda relinq̄re debet quisq̄ p̄ēm et mātrem vxorē filios frēs et sores agros vt centuplū accipiat et vitaz eternā possideat. Duranti collocutio

predicta inter me et predicū iudeū fere per quatuor annos nec adhuc est factus xp̃ianus durāte in eo impedimēto predicto amoris paterni inordinati Non minº etiā detinet eos alios ne cōuertant. cupiditas inordinata diuiciarū p̃ usuras. cū hec sit pigmio q̃dā acq̃sitio diuiciaꝝ sine labore. vñ dr in thalmuth. q̃ q̃dam dña dixit vni rabino q̃ vidit q̃ erat pulcer et gratiosus. Sikis est facies tua hōti gregem porcoꝝ vel compzestanti pecuniā suā ad vsuram. Quarta causa q̃ impedit conuersionē iudeoꝝ est inclinatio magna ad opinionē constitutiones et ceremonias et consuetudines quas hūerūt et habēt i thalmuth. In q̃bº toto tpe vite sue fuerūt nutriti. Vñ p duo exempla h̄ ostēdit de iudeis ad ihm̄ xp̃m. Pri mū exēplū est de nigredine ethiopis. vñ dr in textu. Si mutare potest ethiops pellē suā. q. d. non potest mutare nigredinē suā. Secm exemplū est de pardo q̄ non potest mutare varietatez pellis sue. Vñ dicit aut pardº varietates suas q̄ vtrūq̃ predictoꝝ est a natura. sic est de iudeis q̄ nō p̃nt reuerti ad bonū p̃pter consuetudinē ad malum. q̄ consuetudo est q̃dam natura vt dic̄ phūs in libro de memoria et reminiscentia. Sciendū tñ q̄ hec similitudo nō tenet simplr̄ h̄ tm̄ secm q̃d. Illa em̄ natura q̄ est causa nigredinis ethiopis i nullo subiacet impio rōis. et ideo ethiops nō potest illā imutare q̃ntūcūq̃ conet ad b. h̄ bitus ex cōsuetudine peccandi generat. et p modū nature inclinans ad malū. causat ex inclinatione appetitus sensitiui q̄ natus est obedire rationi. Et ideo per conatū liberi arbitrij ad oppositū potest reuerti ad bonū tamen cum difficultate p̃pter habitū inclinantem ad oppositū. et hoc dicitur impossibile secm̄ q̃d put dr. v. methaphisice. vno mō dr impossibile quod vix potest fieri aut cū difficultate In exēplo aūt posito de ethiope et pardo est impossibile simplr̄ ex natura. tñ deo nō est impossibile. vba fuit Nicolai de lyra in predicto passu et in veritate magna virtus cordis ē necessaria vt possit hō declinare ab his in quibus a puericia fuit nutritus cū illa doctrina q̄ a teneris ānis est inhibita. sit diuturna nec oēs homines sunt sufficientes violenter a p̃pijs volūtates vt similia dimittant nisi solū illi quibus deus fecit tantā gr̄am vt contemnerēt gaudia bona tpalia cū nihil sint i cōparatione bonoꝝ spūalium et amplerētur veram spem saluatōnis animarum suarū bonī fructū eterne beitudinis eaꝝ ficut p̃ministr̄ veniēti ad xp̃m. Isa. lviij Et requiē dabit tibi dñs deus tuº semp. Et implebit splēdoribus aniam tuam et ossa tua liberabit eris q̃si ortus irriguus. et sicut fons aquaꝝ cuiº nō deficient aque. sic et christus ait Mat. xj. Regnū celoꝝ vim patitur et violēti rapiunt illud. Et Iohis. vj. Nemo pōt venire ad me. nisi pater meus q̄ misit me traxerit eum.

Vtrum iudei volētes cōuerti sint ad fidem recipiendi.

Secundus punctus est. Vtrum sint recipiendi iudei qui volūt ad fidem xp̃i cōuerti. hoc dico q̄ multi eoꝝ fuerūt et sunt ita mali q̄ multa damna faciunt in ecclesias dei. Vtrum tamē facta diligenti examinatione de modo aduentus eorum non sunt repellendi et quo volunt intrare sub alio fidei christiane et licet non faciant bona intentione sed p̃opter lucrum temporale taleo baptizati fūt et recipiunt sacramentū licet non rem sacramēti que est gratia. taleo p̃pe salutionem sunt cum peccate dei plusq̃ illi qui non intrauerunt. nec venit eis ad voluntatem vt sub illo intrarent. Et p

pter hoc dixerunt sapientes ist' q sp debet homo laborare in lege licet nō faciat bona intentione. quia ex h̄ pot rirvenire ad bonam intentionem. Et sic iudei taliter venientes poterūt venire ad rectam intentionē fidei cum dei aditorio vel exvsu quo exercitabunt in ea. vel quia deus faciet eis aliqua signa vt sic eū cognoscant in suis operibus. vel quia dabit eis aliquas tribulationes vt corrigantur redeāt ad bonum. vel quia addiscent ex hoc similibus libris qui ostendunt radices fidei ihesu christi veri messie diligenter in eis studendo. vl' ex eo q̄ informabūtur continue a predicatoribus euāgelicis fidem christi nunciantibus et si taleo infelices fuerunt indurati intrinsecus iudayca perfidia. habebunt forte eorum filij vel nepotes seu alij q̄ ex eis procedent cognitionem huius catholice veritatis et saluabuntur.

Quis sit seruādi mod⁹ iudeos ad xp̄i fidem recipiendum.

TErcius punctus est scire quis modus debet teneri in receptione iudeoꝝ venire volentiū ad fidē xp̄i ne quātū possibile fuerit det occasio maloꝝ q̄ sentimus a spūsctō modus ordinatus est est a quo quiavt cōiter deuiant recipientes nō est mirā vaz si taliter receptos nō experiamur veros eē christianos et iō recipiendi sūt cū multa deliberatōe ne ad vomitū redeant modus ponit in decretis de cōse. di. iiij. iudei vbi sic hētur. Judei ex̄ pfidia frēnter ad vomitū redit si ad leges catholicas vēire voluerit per octo menses inter cathecuminas eccie lim introeant. et si pura fide venire noscuntur tunc demum baptismi gratiā mereantur quia si casu alio periculum infirmitatis intra prescriptum tempus incurrerint desperati fuerint baptizē tur. Et si queras an debeat talis iudeus aliquam abstinentiā facere vel etiā dies queri signa ad sacrū conferendū Respōdetur q̄ vtrūq̄ debet fieri vt̄ de cōse. di. iiij. ne qō absit vbi sic ōr ne qō absit longa dilatio retro possit animas iudeoꝝ reuocare fratri nr̄o epo loci illius loq̄ret pnia ac abstinētia. xl. dierū indicta aut die dñica. Aut si celeberrima festiuitas occurrerit eos oipotētis dei misericordia. ptegēte baptizes. Sic ergo patet q̄ iudei die dñica vel aliq̄ solēni die debēt baptizari. Sed nūquid iudeus q̄ est seruus xp̄iani si baptizet fiet liber. Ridet q̄ nō scōm Ray. h̄ remanet seruꝰ q̄ seruitus introducta ē de iure diuino di. xxv. vj. dicit p̄ suo gentiuꝰ et iure canonico confirmatū. xij. q. ij. ecclesiā concordat gotfridꝰ et hostiensis. Addit ray. q̄ vbi de bona p̄suetudine nō solent eē christiani fui consulerem q̄ dño in remissionē pctōꝝ manu mitterer eū vel saltē q̄ pecunia mēdicata vel seruitio ad tempus p̄scito scōm arbitrium boni viri redimeret se. xij. q. ij. Cum redemptor.

Vtrum liceat iudeos ad baptismum compellere.

QVart⁹ p̄ct⁹ est si iudei sint cōpellendi ad recipiendū baptismū hic sunt duo videnda. Primū est de paruulis iudeoꝝ. et scōm de adultis iudeis. Ad primū rādet scūs thomas in scōa scōe. q. xiij. q̄ nō licz in aliis pentibus. Sed q̄n ad annos discretionis puenerint p̄nt fidem suscipere etiam gentibus inuitis. Concordat Guill. dicens q̄ nec licet nutricib⁹ occulte baptizare paruulos iudeoꝝ. Si tamen in articulo mortis puloꝝ hec facerent non credo q̄ peccarēt Doctor vero subtilis scot⁹. in. iiij. dis. v. dicit q̄ pueri iudeoꝝ p̄nt auferri pentib⁹ inuitis et baptizari et h̄ p̄ncipes legislatores q̄ legislatores p̄nt ordiare ad salutez vni⁹ c⁹q̄ sb̄diti velit nolit. ita p̄t p̄ncepſ

ecclesie. v. g. Si respublica indiget bellatoribus e iudei filios suos talit differrent q̄ essent inepti ad bellādū. nūc p̄n ceps posset eos auferre a parentibus et ip̄is inuitis posset eos facere nutriri et instrui ad bellandum ita videt in ꝓposito. Alij dicunt q̄ nō debet fieri quia ecclesia tenet oppositū ꝫ hoc nihil est q̄ quotidie p̄t ab ecclesia nouā instituī p̄ salute cōi. Alij dicūt q̄ non debet fieri ꝓpterea ꝙ Isa. q̄ reliq̄e israel salue fient. ꝫ hoc non obstat q̄ hoc p̄t intelligi de fidelibus vel q̄ etiā p̄t aliqui in aliqua insula saluari. Ad scōm dicendū de iudeis adultis vtrū sint compellendi ad fidē suscipiendam hic dicit supradictus doctor scot⁹ vbi ō q̄ oēs deberent compelli ad fidē q̄ melius est cōpelli ad beneagendū quā male agere impune sicut ip̄i agunt.

Qua pena ferendi sint iudei conuersi ad propria instituta redeuntes.

Vintus punctus est qua pena sunt ferendi iudei conuersi redeuntes ad vomitū iudaismi. et licet supradictū sit de pena qua ferri debēt a iure. nunc libet hic explicare duo. Primo qua pena sint ferendi ex lege regni. Scōo qua pena sint ferendi ex lege regni p eos ip̄sum. Circa p̄mū notādū. q̄ in ꝟ regno castelle ē lib q̄dā ātiq̄ regū gothoꝝ q̄ lingua nr̄a dr̄ el. fuero. nizgo. vbi libro. xij. tit. ij. ca. xvij. ad ꝙm p̄dictoꝝ pēa p̄scr. vt scil̄ sint xp̄iani debēt p̄ni de illoꝝ malefactis p̄ceptis ꝫ fidē ibu xpi. Ita debēt teneri tales modos q̄ nulli nō possit haberevenia q̄ dimittit melius ꝓpositū et redit ad pei⁹. Et q̄ audacia crudelitoꝝ et mirabilioꝝ debet hr̄e crudelitorē penaꝫ et maius tormentū. Jō statuim⁹ hanc legem. q̄ oēs xp̄ian⁹ et maxime illi qui nati sūt de xp̄ianis siue sexus siue mulier. qui inuentus fuerit q̄ circuncidat vel q̄ habeat mores iudeoꝝ vel qui sit inuentus de cetero q̄ deus non misereat redire ad iudaysmū. recipiat mortem a xp̄ianis vel a nobis et sic puniat⁹ crudelissimis penis vt intelligat ānt̄ū est exosum et excōicatū malū quod fecit et oīs bona sua bēat rex taliter q̄ here des nec ꝓpositi talium personarū non consentiat in tali errore. hec ibi. Secūdo declarat qua pena sunt ferendi ex lege p ipsosmet iudeos instituta. Vnō in supradicto libro. xij. tit. ij. ca. xvij. scribit cōstitutio quedā siue lex. quam iudei tolerant miserit regi Silyndo: c⁹ tenor talis est. Noster dñe potentissime ac honoratissime rex Silyndo nos oēs iudei ciuitatis tolerane q̄ sub scribere hēmus vel facere signa ifra i hac lege salutes nos recordamur q̄ bñ et iuridice alio tpe nos cōpellabatis q̄ facere mus feduos scriptuꝝ ex p̄cepto regio tunc si q̄ iā transiuit q̄ oēs deberemus obſuare et tenere fidem xp̄ianoꝝ et sic nos oēs fecimus. Sed q̄ obstinatio nr̄e duricies et antiquitas erroris p̄ni nr̄orum nos impedit ne credam⁹ i dño nostro ihu xpo veraciter nec teneamus fidē xp̄ianoꝝ firmiter. Ideo nūc spōte et volūtarie ñdesm⁹ vr̄e altitudini sic p nobis sicut p̄is nostris vtoribus et p filijs nostris per hunc nostr̄ scriptū q̄ de cetero nō faciem⁹ aliquas consuetudinem iudeoꝝ iudeis q̄ non habuerunt baptisari nec habebimus aliquā societatē cū eisdem nō ñ ꝫ hem⁹ matrimonia cū aliqua nr̄i generis vsq̄ ad sextū gradū. non faciemus incestū cū aliqua muliere nostri generis nec nos nec nr̄i filij nec nr̄aq̄ generatio. ꝫ tales viri quā femine decetero matrimonia contrahemus cū xp̄ianis nō faciem⁹ circūcisiōs nr̄e carnis. nō obseruabim⁹ pascha. nec sabbata sicut solebant obseruare ceteri iudei nec alias festiuitates

non sepabimus ciboꝰ scōm coꝝ ꝯsuetudinē non faciemus aliquā rē quam hñt alij iudei in vsu ⁊ cōsuetudine nec quō ipi viuūt sed oīno credimus cum müda fide ⁊ cū magna volūtate ⁊ cuꝫ magna denotōe xpi ihu filij dei viui se cūdū q̄ euangelia ⁊ apli mandant. Et illū ꝓfitemur ⁊ honoramus oīno tenemus hāc scrām legē xpianoꝝ veraciter tā in diebus festiuitatuꝫ q̄ in infimonijs ⁊ cibis et in oībus alijs moribus: nec dolū aliquaꝫ nec aliquā rōnem tenemus ꝓ eā ex nra pte vt non impleamus ⁊ faciam⁹ oīa que ꝓmisim⁹. De carnibus porci ꝓmittimus obſuare q̄ si non poterim⁹ ꝓmedere q⁊ non habemus eas in cōsuetudine semp tamē oīa que cū eis cocta fuerint ꝓmedam⁹ sine tedio ⁊ sine omni nausia. Et si aliquis de nob inuentus fuerit q̄ faciet cōtra ea q̄ supradicta sunt vel ꝑ minimū coꝝ vel q⁊ ausus sit aliqua facere ꝓtra fidem xpianam: vel si moꝛā fecerimus in faciendo ea que ꝓmittimus, verbo seu facto iuramus p illū met. pſem et filiū ⁊ spūsc̄m qui est vnus deus ⁊ trinus: q⁊ q̄cūq⁊ oīm qui inuent⁹ fuerit trāsisse ꝑdicta vl aliq̄ eoꝝ q⁊ nos eū cōburemus vel lapidabimus. Et si forte pietas vra voluerit ei⁹ saluare vitā statī sit factus fuus ⁊ q⁊ detꝫ ihm et oīa bona sua cui voluerit⁊ ꝑ semper vel qō faciatis de eo ⁊ de bonis suis q⁊ voluerit⁊ nō solū q⁊ hēris ptātē regis ñ q⁊ nobis cōcedimus q⁊ hāc nr̄m scriptū. ⁊ istud fedus ⁊ scriptū fuit factuꝫ trāsactū. xij. diebus kal. Marcij in sexto anno quo vos regnastꝫ. hec ibi. Ecce vidimus qua pena ferendi sunt iudei redeūtes ad iudaicas cerimonias vel ad instituta coꝝ non solū ex lege regia ñ etiā ex lege p eos statuta: que nō minus debēt obligare iudeos aliarum ciuitatuꝫ ⁊ loco⁊ totius regni ñ iudeos ciuitatis toletane: cum illa imperialis ciuitas ab ātiquo nominet nec ma

soꝛis conditionis sunt alij iudei alibi conuersi ñ toletani. Credo q⁊ si vera fieret inquisicio ꝓsertim isto tempe q⁊ innumerabiles ignibus traderent de bis qui iudaizare realiter inuenirent: qui si hic non puniantur crudelius ñ publici iudei etnis ignib⁹ crem̄abūt.

Qūo iudei recepturi sunt antichristum

Sextus punctus est videre quo modo iudei recipient antixp̄m ⁊ decipient ab eo. Erit em̄ antixpo scōm sanctos nequissimus qui nascet in babilone siue generabit de tribu dan. Vñ super illud Gen. xlix. via dan coluber in via. Hūs ysidorus supra pentateucō dicit q⁊ hoc est intellgēdum de antichristo ⁊ ꝓterea illa tribus non annumerat in numero signatorū Apoc. vij. super q̄ dicit beda. q⁊ dan ꝓtermisit quia de illa tribu nasciturus ē antichristus cuius aduentus vt ait apostolus: erit fm operationem satbane: q⁊ totū faciet instigāte dyabolo qui illum possidebit atq⁊ coopante: nec tamē ita possidebit eum ex toto vt vniat ei sicut humanitati diuinitas in christo: nec ita vexabit eū vt careat rōnis iudicio alioqñ nō iputaret ei ḋcq̄d ageret sicut furibūdo. Comesto: quidē dic q⁊ a principio ꝓceptōis illi⁹ dyabol⁹ in vtero matris ei⁹ descēdet cui⁹ ꝓiute deiecta alitur puer ⁊ nascet⁊ adolescet. Hꝫ dicit alij ⁊ forte melius ⁊ veri⁹ q⁊ more ceterorū hoim a die cōceptōis sue bēbit āgelū sui custodē vsq⁊ ad annū discretōis tūc extollet sup omne qō dr̄ esse de⁹ et angelo⁊ ꝓsidio penitus defto occupabit eū dyabolus q̄ ideo tūc solueudus dicitur: quia totā ptātem suā antiquaꝫ sibi relaxatam per illum exercet ⁊ ꝓ voluntate sua inclinabit eum ad malum sicut possessor ad libitum suū trahit inmētū ⁊ in cūctis malis arribus instruet eū. Cū ergo venerit iste ipius

antixp̃s filij isrl̃ q̃ ab alexãdro inc̃t mõtes Caspios in plaga septẽtrionali super occianũ vbi nũc est finis iperij magni Canis inter duo castra dicta guth & maguth fuerũt inclusi vt refert mg̃r hysto riar̃ scõm iosephus facto terre motu in ꝓspectu principis mõtib⁹ cadentib⁹ sup montes ibidẽ ptim monti b⁹ptim muro indissolubiliter portis ferreis obserati q̃ adhuc ibi dicũtur esse incantati. nudi incederẽt carnib⁹ crudior arbor̃ fructib⁹ vtuntur & in maxio nũero consistũt inm̃ vt scõm aliquos possent. xxiij. regna iplere. q̃ etiam q̃dam celesti virtute & monitu portarus & muror̃ firmitate iperatoris de catayo. s. magni canis vel regine amasonũ milicia obserati exire neq̃unt. exce pto dũtaxat q; ꝑ monstro ipe magn⁹ canis aliquos de eis q̃q̃s portis apertio extrahit & mirabili gra in exercitu suo secũ ponit. Isti predicto añxpo ad tũgenk vtute quor̃ regnabit & erit monarcha potẽtissim⁹. Et cõgregatis aliis iudeis q̃ sũt ꝑ orbẽ displiveniẽs hierosolymã circũcidet se dicẽs iudeis se eẽ xp̃m ipis in lege ꝓmissum christus vero nr̃m fuisse deceptorẽ & magũ. oẽs itaq̃ iudei accedẽtes & adherẽtes cõfluẽt ad ipm. q; ipi nimio ẽsiderio fertur̃ de aduẽtu messie ꝑ quẽ expectãt a captiuitate liberari decepti signis et allecti ꝓmissis. & q; videbũt eũ oi ꝓspitate & gria claresce regesq̃ subiugare Ideo illi longo excecati errore eũ tãq̃ verũ messiã suũ recipiẽt & vt deũ colent & tãq̃ rex & dñs ab ipso memet. Et propterea apls. ij. ad thes. ij. vocat eũ hominẽ peccati. filiũ ꝑditõis q̃ aduersat & extollit supra oẽ q̃ ẽt deus. Aut q̃ colit & vt i tẽplo dei ipe sedeat quod edificabit in irl̃m scõm quosdã & verius loquar scõm alios ipse se dicet tẽplũ dei ostẽdens se tanq̃ ipse deus sit. hoc est q̃ dicit btũs aug⁹. xx. de ciui. dei. cap. c. q; illud q; nos hẽm⁹ de antixp̃o in templo dei sedeat. greci habẽt in tẽplũ dei sedeat tãq̃ idt aug⁹ ipe sit tẽplũ dei. i. ecclesia. ex quo dicto accipitur argumentũ q; añxp̃s erit falsus cristianus & finget sevir̃ ecclesiasticã acõmolaca⁹ nocendũ q; in tẽplũ dei. i. modũ ecclesie. ait aug. hoc idẽ vult frãcisc⁹ de maronis in. iij. dist. xlviij. q. ij. allegãs augn. vbi ẽ ipse etiam vt facilius xp̃ianos & iudeos ad ritum suũ attrahit. diem dñicum in fauorẽ xp̃ianorum. & diem sabbati in fauorẽ iudeor̃ faciet custodiri. vt̃ in decretis de cõse. di. iij. ꝓuenit. Sic ergo patet q̃o iudei decipiẽtur ab antichristo & q̃o recipient eũ vt messiã suũ & colent.

Q̃o cognoscent se per antichr̃istum deceptos.

Septim⁹ puncus est scire ꝗmodo iudei cognoscẽt se deceptos per antixp̃m & q̃o cõuertẽt finaliter ad fidẽ catholicã. Notandũ ergo q; postq̃ iudei receperũt antixp̃m tanq̃ messiam suũ decepti ex his q̃ dicta sunt in precedenti puncto. tũc mittet deus ad eos & alios multos cõuersionẽ belyam & enoch q̃ erit inter occultum aduentũ añchristi q̃ est ꝓ manifestatẽ manifestũ eius aduentũ qui ẽ per predicationẽ & apertã persecutionẽ Tunc ergo predicti helyas & Enoch q̃ vivi adhuc in paradiso terrestri refugiũ inuenientes manifeste se ostẽdẽt i irl̃m & incipient publice predicare & añchristũ destruẽtes eius ꝓcessum & declarantes manifeste eius deceptiones & astucias dyabolicas. Ipsumq̃ cora oi pplo arguent mendacem & fallacem ostẽdent & aperient thesauros abscõditos iudeis de veritate salutis fidei ihu christi. & sicut dicitur in malachie vltio. Cõuertet corda patrum in filios. glosa ad instructionem posterorum de fide salvatoris in quem & ipsi crediderunt & corda

filioꝝ ad prēs eoꝝ glosa. qui percipiēt fidē q̄ illi habuerūt. Vñ iudei ⁊ xp̄iani pari religione tūc in xp̄m ꝓsentient Sic ergo iudei cognoscentes se fuisse deceptos in xp̄m credent ꝑ ipo mori patr erūt vt dicit methodi⁹. c. xliij. milia virox ex oi tribu isrl'ꝑ xp̄o iterfecti De predicatōe āt heliet enoch ⁊ facta ꝙuersione eoꝝ scribit Apocal. xj. Dabo duob⁹ testib⁹ meis. s. helye ⁊ enoch ⁊ ꝓphetabūt. i. predicabūt dieb⁹ mille ducētis sexaginta. glo. i. trib⁹ annis sic ipe xp̄s predicauit. amicti saccis. i. predicātes pniam ⁊ exēplū ostēdentes. hi sunt due olive. i. spūsctō vncti ⁊ duo cādelabra. i. lumē dātes alijs. Tūc vidēs antixp̄s se ꝓfusū ⁊ q̄ detecta est ei⁹ malicia exibit in publicā psecutōz ⁊ occidet eos i trib⁹. ⁊ iacebunt corpa eoꝝ in plateis trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctibus ⁊ dimidio q̄ nullus audebit sepelire corpora eoꝝ metu antixp̄i. vt q̄cūq; viderint timeāt eis ꝓfirmari. Occisores āt eoꝝ leti erūt xp̄i monē eoꝝ. Sed post tres dies ⁊ dimidiū resurgent ⁊ occisores audiēt voces angelox dicētiū bely eot enoch. ascēdite huc. ipsis videntibus ascēdēt in celū in nube. istō multū ꝓfirmabit iudeos cōuersos ad fidez xp̄i ꝑ eos. Sz ampli⁹ confirmabūtur ꝑ mortē antixp̄i q̄ sc̄m q̄ dicit glo. super apl'm tribus annis ⁊ dimidio regnabit. Vñ dan. xij. Iurauit angel⁹ ꝑ viuē tē in eternū q̄ in tps. s. vni⁹ anni. ⁊ tpa sez duox ānox. ⁊ dimidiū tpis. i. dimidij āni. s. regnabit antixp̄s. ⁊ idez dicit glo. q̄ hoc spacio dicit desolatio dura tura sub ātixp̄o. Quare aūt tm modici regnabit ꝺclarat a xp̄o Mat. xxiiij vbi dr̄ q̄ nisi breuiati fuissent dies illi non fuisset salua omnis caro. sup q̄ dicit glo. q̄ hec tribulatio q̄nto certis grauior tanto erit brevitate mediocrior. ⁊ gregor⁹ q̄ etiā supbus ⁊ infirm⁹ aspicit eoꝝ vicos quos ūgularit malus intulit misericordit breuiabit. In fine vero predicti tpis collocabit papilionez ⁊ solitū suū antixp̄s i monte oliueti. et tunc dñs nr̄ ihs xp̄s vt ait Amb. ostendet se ei ⁊ interficiet eum spū oris sui. s. Prute precepti sui. Ipso nanq; ihu clamāte in aere morietk antixp̄s ꝑ michaelem vt dr̄ fulminatus maxia q̄s pars suoꝝ vt legit a michaele interficiet ⁊ ꝺ viso erit finalis ⁊ totalis ꝙuersio sine ꝓfirmatio ꝙuersionis iudeoꝝ ad fidez christi. Et si q̄s vr̄ occiso antichristo statim christ⁹ veniet ad iudiciū dico q̄ nō ꝛ scōm glo. dan. xj. Decedēt q̄dragita dies ad refrigeriū sctoꝝ ⁊ pniam iō uersoꝝ. Quātū aūt sit spaciū int̄ istos xl. dies ⁊ finē mūdi nemo scit. Sed q̄d fiet de ministris antixp̄i q̄ remanserūt post eius mortē dr̄ q̄ gaudebūt ducentes vr̄ores ⁊ dicētes licet ꝓncep⁹ noster mortu⁹ sit cū hēmus pacē ⁊ ꝙspitatem ⁊ cū talia dixerint repentinus sup eos veniet interitus ⁊ extūc ecclesia vsq; ad finem mundi conq̄escet pacificata. q̄ extūc fraudulēta ⁊ semicia diaboli cessabūt. Visum est ergo q̄o iudei cognoscēt se deceptos ⁊ q̄o cōuertent si aliter ad fidē ihu xp̄i. Sed dicet aliq̄s nūq̄d hec finalis iudeoꝝ conuersio fuit a ꝓphis prenūciata dico q̄ sic. Et p̄o hec prenūciauit ysaias in. c. x. vbi sic hētur si fuerit pp̄l's tu⁹ isrl' sicut arena maris reliquie cōuertētur ex eo. super quo dicit targū. Si fuerit pp̄l's tuus isrl' multus sicut arena maris ffidutum q̄ neq; peccauit vel q̄ penituerit ꝺ pctō ꝙuertet glo. rabi. Etiā si fuerit isrl' sicut arena maris pre multitudie ego cōflabo eos vt argentū ⁊ redigent ꝙmodicū residuū. Residuū vero illi⁹ modi cū conuertet ad bonū. Causa vero cōuersionis in finem mundi ponit ꝑ petrū belens. c. Causa ꝺo conuersionis scriptum est Habacuc. ij. qm̄ adhuc visio ad terminū ⁊ loquet ad finē ⁊ non

mentiek si tardauerit rex.s.messias expecta eum qr̃ veniens veniet̃ non tardabit. Et forte dices q̃ nos sum⁹ expectantes & ipse nō imo sicut dictum est Isa.xxx. ꝓterea expectet dñs vt misereat vestri. exquo igitur ipe est spectāt nos sumus expectātes qui retardat regula iudicij est retardās nos cur expectamus ad recipiendū mercedē si cut dictū est Isa.xxx. Beati oēs q̃ spectant eum. dixit rabi. Consūmati sunt oēs termini vel fines & nō pēdet res nisi in pnīs & in bonis opib⁹. Rabi elyazar dixit si isrl̃ fecerint pniam redimēt si aūt nō. non redimentur. Ḣ deus sanctus & benedictus cōstituet eis regem cuius statuta erunt durissima sic amā & reducet eos ad bonum bucusq; rbal mutb transumptiue in pugione i pte fin ali. c. vi. scdo introducit Ose prophēta q̃ in. c. iij. scom expositōz mgri Nicolai de lyra declarat duo. s. statuz iudeoꝝ ab ascēsiōe christi vsq; ad finē seculi & eoꝝ puersionē finalē. De pmo dicit dies multos expectabis me hoc dicit in signuz q̃ plebs iudaica spectaret messiam & ad hue spectat non fore mi caberis ꝺ dicit q̃ nō seruiūt ydol & nō eris cū viro. i. cū christo a quo ē modo separa ꝓpt̃ suā incredulitatem. Ḃ ē ille vir de quo dī Jhere. xxxj. femia circū dabit vir gremio vteri sui sequtur Ḣ ego expectabo te loquit i psona dei qui expectat iudeoꝝ finalē cōuersionē. p̄r Ḃ declarat q̃ prodigiale factū dicēs. q̃ multoꝺ. q. ꝺ. factū predictuz designat q̃ dies multoꝺ sedebūt. i. manebāt filij israel sine rege. i. sine principe sicvidem⁹ q̃ nō habent de se regē nec pncipem ḣ alienis regib⁹ & pncipib⁹ fuiūt et sine sacrificio. i. sine altari. q̃ nō possunt sacrificare extra irlm a q̃ sunt expulsi & templum destruerum et sine ephot. idest sine veste sacerdotali. quia sublatio sacrificijs cessat vsus vestis et sine seraphin. s. imaginibus in quibus demonico solent dare responsa & apud iudeos non sunt talia ecce iudeoꝝ status ab ascensione dñi vsq; ad finē. Se quit̃ scōm. s. iudeoꝝ finalis conuersio et post hec. i. post iudeorum abiectionē & excecationem reuertentur filij israel. s. ab errore suo. & quer̃ dominuꝫ deum suum scz denote et david. i. dei filium ibm xp̄m & q̃ sic debeat intelligi patet per translationē caldaicā apud hebreos autenticā qu & sic habet. post hec reuertentur filij israel & quer̃ cultum dei suū et obedient messie filio dauid regi suo. Sequitur i textu paucbunt ad dominum. s. ip̄m reuerendo & ad bonū eius. s. timendo declinare ab eo quod bonum est in oculis ipsius & subditur tempus in nouissimo dieruz id est circa finem mundi implebitur illud. Patet ergo quomodo finalis cōuersio iudeorum fuit a' prophetis pnunciata ac etiam inter medium tempus.

Vtrum certis indicijs possit tempus antichristi determinate cognosci.

Octauus & vltim⁹ punctus huius consideratōnis vltime & tercij libri est an tempus antichristi q̃ iudei sunt conuertendi possit determinate cognosci. Ḣ respondetur q̃ presumptuosum est hmōi viatori quocunq; mō velle inuestigare cū ipa supīna voluntas Ḃ voluerit nos nescire qō beatus aug⁹. xviij. de ciui dei. c. liij. declarat̃ dicit ō ārix̄pi tpe qūo erit ipossūe oio q̃ rik si eīs nobis Ḃ voce prodesset. a quo melt⁹ quā ab ipo cōmgro introgā. Ḃ⁹ discipli dicēt nō eīs silueūt iñ apud eū Ḣ a pte q̃ fierūt dicentes dne si i tē pore Ḃ restitues regnū isrl̃. ꝺte ille non est unquit̃ nr̃m nosse tpa vel momenta que pater posuit in sua potestate, non

vtiq; illi de hora vel anno ꝙ de tpe interrogauerūt quo istud accipe respō sum. Frustra igr ānos q̄ finaniēt huic seculo cōputare vel diffinire conamur cū hoc scire nō cē nr̄m ab ore veritatis audiamus. quos tn̄ alij q̄dringentos. Alij etiā mille ab ascēsione dn̄i vsq; ad eius vltimū aduentū cōpleri posse dixerūt. quēadmodū aūt q̄sq; eoꝝ astruat opinionē suā longū est demōstrare t nō necessariū. coniecturis q̄ppetuntur hūanis nō ab eis aliq̄d certum de scripture canonice auctoritate proferūt Vūm cū de hac re calculantiū digitos resoluit t q̄escere iubet ille q̄ dicit nō ē vr̄m nosse tpa vel momēta. Hec ille. Huic snie aug. cōcordat falsitas eorū q̄ temp⁹ certū determinauerūt cū tam supradicti quā etiā alij de quoꝝ numero fuit arnald⁹ devilla nova q̄ i tractatu quē fecit de fine seculi determinat q̄ ante xp̄s erat venturꝰ in q̄rtodecio centenario a natiuitate xp̄i t p̄z q̄ sumus iam vltra p. lx. ānos. Quidā etiā alius magn⁹ p̄dicatoꝛ p orbē discurrēs circa annū dn̄i. M. cccc. x. in sermone. Ecce h posit⁹ est in ruinā declarauit tempore suo iam natū esse aīxp̄z per plures visionesꝛ exēpla cui⁹ oppositū patet. Vnus alius pisien. pclusionez posuit affirmatiuā q̄ anno dn̄i. M. cccc. vij. t dimidio debebat appareret publicari mūdoꝛ anno dn̄i. M. ccc. lxx. vij. et dimidio erat nascitur⁹. patet mānifeste in assignatōe tpis aduēt⁹ aīxp̄i omnes istos defecisse. t deficiēt quicūq; alij p̄ sumpserit predictū temp⁹ assignare. ꝙ dicet aliquis diligēs scire. licet temp⁹ determinatum presumptuosum sit assignare. non tamen erit illicitum signa inquirere vt his cautiores reddant fideles. Dico q̄ verum est non tamē inquiri debent talia signa curiositate sciendi. ꝙ animo sciēdi t alios edificādi i timore dei. Sed nunquid aliqua talia inueniuntur certa q̄ppinq; eiꝰ aduentus. Dico q̄ in sacra scriptura inueniunt p̄enūciata nouez signa precipua q̄pinquitatis aduentus antixp̄i. Primū signū est totiꝰ mūdi generalis perturbacio de quo daniel q̄phetauit i ca. xij. venietꝛ tēp⁹ quale nō fuit ab illo tēpore quo gētes ceperūt esseꝛ vsq; ad tēpus illud q̄ exponēs xp̄s Mat. xxiiij dicit q̄ erit tribulatio magna q̄lis non fuit ab initio mūdi. ibidē declarādo q̄ erūt iste tribulatōneꝛ. dicit q̄ surget gens contra gentē t regnuꝫ aduersus regnū. pestilentie t fameꝛ terremotⁱ erūt p loca. terroresq; de celo ꝛc. Secundū signū est scisma ecclesie crudelissimū de quo dicit ap̄s. ij. ad thes. ij. qui tenet nūc teneat donec de medio fiat. sup quo btūs Aug. xx. de ciui. dei c. xix. dicit q̄d dixerit. i. ap̄s me. prius fateoꝛ ignorare ibi recitat aug⁹. multoꝝ suspitōnes circa istō. quidā em̄ dicunt ipm̄ paulū voluisse hoc dicere de Romano impio ad vitandū calūniam. alij aūt credunt neronē aīxp̄m futuꝝ t resurrectuꝝ. Alij aūt nōdū mortuuꝫ sed occultatū donec suo tpe reueletur t restituat in regnū dicit tamen ibi augst. q̄ mira est sic opinātiū temeritas Sed istō dictū difficile ibidē ptractās dicit sic nō absurde intelligit q̄ tenet. i. impium teneat donec de medio fiat. i. tollat de medio p aīxp̄m ipm̄ impiuꝫ vel aliter inquit. donec de medio ecclesie exeat ministeriū mīstratis. quod. i. nunc est occultum. Ex prima aūt ex positione accipit argumentū q̄ aīxp̄s pugnabit contra romanū impiū t tūc oportet q̄ ille impatoꝛ sit fidelissimus qui resistit ei. Ex scōa sequitur q̄ maluꝫ illius p̄secutōis oriet ab eccla vt i fra ipam sit pax⁹ pugna intestina. Has duas illatōnes ponit franciscⁿ marōis in suis floribus de ciui. dei. c. q̄ ō. Etꝑ dicta malicia nihil aliud videt esse nisi

scisma grauissimū in ecclesia dei sine discessio a fide. Istud est ergo signū p̄cipuū qō debz p̄uenire antixp̄m iuxta illud .ij. ad thessal. ij. nisi venerit discessio primū & reuelatus fuerit hō peccati filius pditōis &c. qō exponūt doctores de discessiōe a fide. Qō aūt sit istud signū manifestatiuū eius aduēt⁹ ptz qz post3 dixit. qui tenet nūc teneat donec de medio fiat. statim subiungit. Et tunc reuelabit ille iniquus. Tercū signū est multiplicatio viciox de q̄ xp̄c ait Math. xxiij. & qz habundabit iniq̄tas refrigescet charitas multox. & apl̄s dicit. ij. ad Thimo. iij. c. In nouissimis tpibus instabunt tp̄a periculosa. & erunt omnes seipos amantes. cupidi. elati. blasphemi. parentibus inobedientes. ingrati. scelesti. sine affectiōe. sine pace. criminatores incōtinētes. Immites sine benignitate. p̄ditores. proterui. tumidi. voluptatum amatores magis q̄ dei. habētes spēm quidē pietatis. virtutem eius abnegātes. Quartuz signū ē neglectio sine cōtemptus sane doctrie de quo .ij. ad Thimo. iij. erit. n. tps cū sanam doctrinā nō sustinebūt ꝫ ad sua desideria coacernabūt sibi magr̄os pruritientes auribus & a veritate quidē auditus auertent. ad fabulas aūt cōuertētur. Quintū signū est p̄turbatio ois plature spūalis & temporalis iurisdictiōis de quo Dañ. vij. In tpe illo nō erit p̄nceps. neq; ppha neq; dux in ppło meo. qui. s. obseruet veritatez vite iusticie et doctrine. Sextū signū ē vindicatio diuinalis p flagellū & correctiōem. de quo Ezechiel. vij. Venit tps. xp̄e est dies occisionis q̄ ernit nō lerek. & q̄ vēdit nō lugeat. qz ira sup oēz populū. Septimū signū erit cessatio verbi diuini quo mētes obscure & tenebrose ad verū lumen gratie reducunt. denātibus ostēdit salutis via & errantibus manifesta fit semita veritatis. hec oia appropinquante tempe antixp̄i ob defectū diuini verbi de mentibus boim dispibunt. sic̄ notat beatus Heron. in suo euangelio etc. no non in solo pane viuit homo. Allegant illud Apoc. viij. & cū agnus aperuisset septimū sigillū factū est silētiuz in celo quasi media hora. Septimum nanq; sigillū vt dicit septimū est iudiciū in eccia dandū. quidnam p celū nisi eccia dei exprimitur cuius equidem multitudo p̄ querelatōez celestis cē deberet. quid hoc silentiū nisi defectio v̄bi dei. Nam & multi appareāt p̄dicare verbū nr̄i dei adulterantes seipos p̄dicant non dñm iesum xp̄m. Sed notāter hoc silentiū merito media hora fieri dicit. qz inter p̄fectōem institutēntis xp̄i & sue radiose doctrine & vite. & difformitatē auersionis & diabolice cecitatis qua auertet antixp̄c multitudinē xp̄ianox post flagitia varijs modis q̄ medius status est cū lumine veritatis silentiū imponit. & vox ignorantie perfecti euidentiā incipit exclamare sicut in Gen. xviij. ca. ō sodomitio & gomorrianis scriptū est. Clamor sodomox & gomorreox multiplicatus ē. Gomorra cū cecitas & sodoma pecus silēs interpretatur. Ex hac nanq; abisso ignorātie dei & malicie mōt successum sumet & p̄sperabit antixp̄c. sicut apoc. xj. ca. scriptū est bestia .i. bestialis & crudelis antixp̄c ascendet de abysso .i. p̄sperabitur & successum habebit ex ignorantia mundi qui ve abissus poterit appellari. qz mundus tunc p̄pter defectū diuini verbi ignorantia plenus erit in cunctis bonis. p̄terea Job. xx. ca. ait dicit abissus .i. priuata ignorantia nō est in me lumen .s. alicuius necessarie veritatis. hoc sibi. Octauū signū est dubitatō in fide. & pullulatio errorū & deceptionū. de quo dicit .ij. ad Thimo. j. In nouissimis tpibus discedent quidē a fide attendentes spiritibus erroris & doctri

nie pemonioꝝ in ypocrisi loquentiuꝫ mendaciū. Nonū signuꝫ est destructio eccie ad tempus. de quo xpbetauit Johānes Apoca. xij. q mulier. i. eccia fugit in desertū. vbi alit a deo p tps. t tpa t dimidiū tpis. Hec nouē signa xpinq aduenius antixpi ex sacris scripturis colligere potui. videant cōtemplet diligens lector si forte mūdū in pūcti inueniet aliquibus de pdictis signis vulneratū. t recurrat diligentissime ad fortissimū defensorē iesum xpm dūm nrm. qui est turris fortitudis a facie inimici cuius singulari pfidis fides xpianoꝝ inuiolabilis sine fine pseueret.

Explicit liber tercius.

Incipit liber quartus de saracenoꝝ bello.

Triliter vt deus tradidit: iudeorū bello dissoluto, iaz expiri oportet in hoc libro quarto saracenoꝝ vires qd. s. cōtra nrm fidei fortaliciū possint. Pro cuius claro intellectu. xij. cōsiderationes occurrūt intellectui ptractāde. quaꝝ prima erit de origine machometi. Secūda de vita t moribus machometi. Tercia de q̄litate doctrie t legis machometi. Quarta de fundamento legis Machometi. Quinta de cōcordantia t discordātia legis machometi cū lege xpi in articul' fidei t sacramtis. Sexta de morte machometi. Septima de successorib⁹ machometi. Octauo de bello saracenoꝝ. per rōnes contra nomen xpianū t contra veritatez vtriusq; legis. s. xpi t moysi. Nona erit de bellis t triumphis saracenoꝝ t xpianoꝝ p arma corpalia vsq; in pūs tempus. Decima de possessione terre sancte p saracenos. Undecima est de his ad que compelli debent saraceni viuentes inter christianos de iure t de his ad que compelli debent ex ordinatōe regni. Duodecima erit ō fine legis saracenoꝝ t de eoꝝ perpetua seruitute sub iugo xpianoꝝ.

De machometi origine.

Prima consideratio huius quarti libri est de origine Machometi que tribus explicat articulis. Primus est de origine machometi quo ad genus t locum. Secūdus de origine secte eius quo ad autorem. Tercius ō origine vtriusq; quo ad tempus.

De origie machometi quo ad genus t locum:

Primus articulus est ō origine machometi quo ad genus t locum. Circa quod notandum q machometus originē traxit ex bismaele filio patriarche abrahe. ex agar ancilla. Iste bismael fuit idolatra pessimus quem deus eiecit a domo paterna. fuitq; mozari in deserto Pharan. Gen. xxj. cuius vocatio hic fuit paluster sagittarius. infra eodez ca. habuitq; vexillum altissimū in quo scriptum erat superbia vite sub quo ipe militauit cōtinue. t innumerabiles homies ab eo decepti. Hic genuit cedar. de quo Genesis. xxxv. qui genuit hamel. qui tebich. qui hameisa. qui adech. qui adue qui adue. qui mahack idolatram pessimū. qui sacrificia fecit filio suo nisar. vt patet in libris generatōnis maburith. Iste nisar fuit secundus angelus Sathanopost bismaelem habens vexillū

altissimū. in quo scriptus erat vanitas mūdi sub quo ipse continue militauit & innumerabiles ab eo decepti. Hic genuit musar. qui alter. qui emosera. qui melich. qui vain. qui luje. qui golibez. qui caph. qui mirra. qui coldai. qui abdemenoph idolatras pessimū. qui habuit artem ismaelitas & vexillum nizaris & claues omniū idolorū meque. vt pz in libro generatiōis maburith. Abdemenoph vo genuit abdemutaliph. qui abdalam. qui machometum ex emina vroze que fuit filia bajop. que concepit & peperit predictū machometus in villa quadam que dicitur ytarip. que est prope mequam in arabia. Iste fuit tercius diabolicus angelus pro confusione generis humani qui habuit vexillum altissimū in quo scriptū erat concupiscentia carnis sub quo ipse milita uit vsq; ad mortē. Omnesq; sectatores sui damnatissime sue secte. nec mirū si pessimus fuit. quia fm apostolū ad Roma. xj. Si radix sancta & rami. & p oppositum. Si radix pessima qualis fuit bismael & ramus. scilicet Machometus pessimus fuit. Et sic patz origo machometi quo ad genus & locum.

De origine secte machometi. quo ad auctorem.

SEcundus articulus est scire quo auctore secta Machometi originem habuit. Circa quod aduertendus q predictus abdalla pater machometi habebat magnā familiaritatem & societatem cum quodam iudeo astronimo qui valde peritus erat in scientia astronomie. Erat etiam doctus nō solum in lege iudeoz sed etiam christiano rum. & accidit sic q illo anno quo emima concepit machometū fuit magna siccitas per omnē terram arabie: intantum q terra nō poterat arari nec seminari. sic q tam omnino deficiente pane nihil aliud comedebant nisi herbas & radices campoz. Cum vo venit tempus quo emima peperit filium predictus iudeus aspexit & signauit cōcordantiam stellarum & planetarum super natiuitatem pueri & intellexit per illā q puer ille debebat esse homo fortis & potens in regno & lege. Et cum hoc accidit abdolla nō erat in terra illa. quia iuerat in hierusalem ad faciendū orationem sicut tūc erat consuetudo. Sed cū rediit narrauit sibi iudeus ille astronimus quicquid intellexerat de facto pueri. & post hec diebus paucis elapsis mortuus fuit abdolla in eadem villa de ytarip. & eo tempore quo natus est machometus erant arabiani & affricani in magno cogitatu. quia nesciebant certitudinaliter ad quam credentiam se attinerent si ad credentiam xpianorum vel iudeoz seu ad sectam arrianorum. Et cum esset machometus quatuor annoz dixit iudeus astronimus mentiendo q venerant duo angeli et extraxerant cor machometi. & eo diuiso per medium q extraxerunt ab eo vnū coagulum sanguinis. deinde q lauerant eum multum bene cum aqua clarissima & pulcerrima. & post hoc q pōderauerant illud cum cordibus decem hominū qui erant sue gentis. & deinde cum mille cordibus aliis. & q semp inuenerunt q cor machometi ponderabat plus q̄ omnia alia. & q vnus angelus illoz dixit alteri. si istud cor fuerit positum in pondere cum omnib⁹ cordibus omniū hominū que sunt in arabia. excedet in pondere omnia alia. Et ille iudeus dixit mentiendo q hoc dixerit sibi archangelus gabriel in visione. Cum autem Machometus esset octo annoz mortua matre & auo eius. Abdemutaleph cepit eum in custo-

dia abutalip annunculus eius frat pfis sui. ⁊ hic abutalip tradidit cū docēdus ꝑdicto iudeo astronimo q̄ instruxit eū in scientijs naturalib⁹ ⁊ in legibus iudeoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ. Ex qua doctrina tunc habita cepit ea que postea interposuit in illa mala secta quā cōposuit ad ꝑditōem aniarū in eo credentū ordinatā.

¶ Addit etiā huic q̄ cū esset machometus. xxv. annoꝝ tendens in egyptus ꝑ q̄busdā mercantijs exercendis morabat ibidē cum iudeis ⁊ xp̄ianis ibi existentibus aliquo tpe anni. Ispāliter cuius quodā monacho de antiochia cui⁹ nomen erat Johannes quē in spāliē ami cū habebat qui erat hereticus. ⁊ ab illo malo monacho habuit multa tā de noua lege q̄ de veteri ad defensionem sui⁹ cōtra iudeos ⁊ xp̄ianos quō disputaret cum illis. qz quicq̄d eius docebat ꝑdictus monachus totū erat ꝯra deū ⁊ legem eius ad modus hereticī. Fuit etiā discipulus sergij mōachi. qui fuit hereticus arrianus. Hic Sergius in errorē nestorij incidens dum a monachis fuit expulsus in arabiā venit ⁊ machometo adhesit. Eū ꝑ de veteri testamento ⁊ nouo plura edocuit vt tradūt ex q̄bus satis ꝓvnde traxit oīa secta pestifera machometi. qz a iudeo ⁊ monachis hereticis ⁊ diabolo p̄ncipalio ri magistro.

¶ De origine machometi ⁊ sue secte quo ad tempus:

TErcius articulus est de origine Machometi ⁊ sue secte quo ad tps. Et ly multi multa dicāt. tñ cōmunius tenet q̄ incepit circa finem tpis eraclij q̄ impauit post focam. ⁊ habuit victoriā de filio cosdroe circa flumen danubij. ⁊ interfecit bestiā illaz q̄ habebat capita septē ⁊ septē diademata ⁊ decem cornua. de qua dicit ꝯpoc. xij. Bestia illa fuit rex cosdroe bestialiter viuens. habebat. n. capita septez. i. sex reges sibi subiectos ⁊ ipe erat septimꝰ. Septē diademata erāt insignia regia illoꝝ regū. Cornua decē erant decem acies in suo exercitu. vñ. j. macha. .ix. Acies ordinata ad bellandū vocat cornu. vbi dicit. bachides autē erat in dextro cornu. Dic cosdroe fecerat turrim argenteā in qua intermicantib⁹ gēmis posuit thronū suū ex auro. posuit etiam ibi quadrigā solis ⁊ lune ⁊ p occultos meatus ⁊ fistulas aquas adduxerat vt quasi deus pluuiā videret infundere. ⁊ cum subterraneo specu eā in circuitu trahentibus circūacta mīris fabricata moueri videbat. ⁊ quasi quodāmodo frugitū tonitrui iuxta possibilitatē artificis mentiebat. Occisa ē aūt ista bestia p eraclium filio deuicto qz noluit salutiferis monitis xp̄ianissimi principis acquiescere. argentuz ꝙ turris illius dedit militibus suis. Aurū ꝙ ac gemmas. i. vasa ⁊ reliqua vtē filia ad restauratōem eccliarū quas tyrannus destruxerat reseruauit. ⁊ lignū sancte crucis qō ꝑdicta bestia in ꝑdicta turri tenebat ierosolimā reportauit vnde ipe rapuerat. vt pz in hist⁹ia de exaltatōe sancte crucis. ¶ Circa finē ꝙ b⁹ꝑclarissimi p̄cipis venit machometus. ⁊ signat ipe ꝯpoca. xiij. Vbi dicit q̄ hz intellectū cōputet numerus bestie. i. machometi qui bestialis in vita sua fuit vt dicit. numerus. n. hois ē ⁊ numerus eius est. dc. lxvj. sex anni.

¶ Sed ad q̄d referat iste numerus. pz q̄ nō refert ad numerū annoꝝ vite ip̄i⁹ qz nō tantū vixit sed sexagintatrib⁹ annis. vt pz in speculo hist⁹iali. ꝛpk qō alij dixerūt q̄ refert ad duratōem legis eius que tantū debet durare. Sed hoc nō videt verum. quia lex illa fuit data circa finem tporis eraclij. vt dictus est. qui cepit impare anno dñi sexcētesimo decimotercio ⁊ impauit trigin-

annis. a fine aũt huius temporis vsq; ad ꝓsentem annum. qui est. M.ccc.lix. fluxit maior numerus vt ꝑz consideranti. & tñ adhuc durat lex machometi. ꝓpter quod alij dicunt q; post mortẽ machometi lex eius fuit correcta ꝑ sapientes saracenos: & ab illa correctiõne debet incipe numerus annor; durationis legis illius. Sed hoc nõ videt ꝓbabiliter dictũ. tum quia non diceret lex machometi. sed sapientũ. tum quia illi sapientes dicũtur fuisse discipuli machometi: & sic eius correctio nõ fuit ꝑ ordinatiõem eius a machometo q; ipse notabiliter magnum: & sic ab illa correctione iam fluxerũt vltra numerũ illum. vt ꝑz intuenti. & tñ lex machometi nõ videtur ita propinqua cessatiõi cuz notabiliter gens eius occupauerit fere totaz greciaz. ꝓpter qõ saltem melior iudicio videt q; iste numerus annor; sit incipiendus ab incarnatiõe dñi. & terminandus in monte machometi. De quo prophetice loquit iohãnes euãgelista. qõ sic declarari potest. Nam ab anno incarnatiõis dñi vsq; ad finẽ imperij eraclij fluxerunt anni sexcenti. xliij. vt dictum est. & machometus vixit. lxiij. annis. vt dictum est. & isti numeri sic iuncti facient septingentos. & sex annos a quibus oportet subtrahere annos quibus Machometus vixit cum eraclio. Aliter illi anni bis computarent vt ꝑz intuenti. Si vo anni estimant ꝓbabiliter fuisse. xl. q; machometus prio fuit pauper postea inualuit ꝑ mercãcias & postea per rapinas & fraudes antecꝫ attemptaret se regẽ facere & legem dare vt dicetur. quam legẽ dedit circa mortem eraclij. Et sic de vita Machometi videt; ꝓbabiliter fluxisse. xl. anni ante tempus mortis eraclij. ꝙbus demptis de septingentis sex remanent ꝓcise. dc. lxvj. ab incarnatõe domini vsq; ad mortem machometi. & sic hec põt cõgrue hec litera exponi. Numerus. n. hois. s. xpi. qui fuit ꝓfectus scientie & virtutibus ab instanti incarnatõis. & numerꝰ eius s. machometi est. dc. lxvj. quia tãto numerus annor; fuit ab anno quo dominus factus est homo vsq; ad terminũ vite machometi. vt ꝓdictum est. Sciendũ q; liber Apocal. fuit scriptꝰ greco vbi habentur hec nomina. Sinte nios Amoyme Teytan. vbi nos habemus. dc. lxvj. cuius significatũ proprium de amenos est cõtrarius. qõ propte conuenit machometo. qui fuit & cõtrarius xpo. significatũ proprii de amoyme est nego quia ipe negauit eꝰ diuinitatẽ & ipm esse filiuz dei. vt infra dicetur. significatũ ꝓprium Teytan est sol. gigas. Dixit enim xpm non fuisse solem iusticie nec gigantẽ exultantez ad currendã viam a summo celo. sed significatum accõmodatũ istor; vocabulor; est dc. lxvj. Ad cuius intellectũ sciendũ q; sicut in latino alique littere accõmodate sunt. ad significandũ numeros. sicut ĩa c ponitur ꝓ centum. l ꝓ quinquaginta. & sic de aliis. Ita similiter in greco litere alique ponũtur pro numeris & ille quibus scribũtur hec nomia annumos &c. in greco significant hoc mõdo. lxvj. ꝓpter quod in aliquib; bibliis ponit sic. numerus. n. hois & numerus eius est. dic lux q; dictio significat apũd latinos numerum predictum per literas quib; describitur. quia litera d ponitur ꝓ quingentis. i ꝓ vno. c ꝓ centuz. l ꝓ quinquaginta. v ꝓ quinq; & ꝓ decẽ & hec simul iuncta faciunt sexcentos sexaginta sex. qui numerus cõpetit machometo mõ predicto: & quia ista pronuntur velate & obscure. ideo ꝓmittit antedictum verbum hic est sapiẽtia. s. res occulta. Et sic ꝑz origo machometi & eius secte quo ad tempus. qz incepit anno incarnationis dñice sexcẽtos sexaginta sex.

De vita ⁊ moribus machometi:

Secunda consideratio est de vita ⁊ moribus machometi que tribus explicatur punctis. Primus est q̄ vita machometi fuit bestialis ⁊ libidinosa. Secundus ē q̄ ei⁹ vita fuit ambitiosa. Tercius est q̄ eius vita fuit morbo epileptico mōstruosa.

Q̄ vita machometi fuit bestialis ⁊ libidinosa.

Primus punctus est q̄ vita machometi fuit bestialis ⁊ libidinibus plena. Unde machometus est illa bestia de qua ꝓphetauit Johannes apocalyp̄. xiij. dicens. Et vidi aliam bestiam. i. machometū. vitā voluptuosā que bestialis dicitur. primo cibicoꝝ. habentez. qui fuit luxuriosus ⁊ libidinis ardore succensus. sup omnes homīs orientalis regionis sacrās se solum supra quadraginta homines: ex diuino munere virtutē generatiuā ⁊ cocundi potestatez habere: vt scribit historie orientalis ecclesie libro primo capitulo. v. qui aliter appellatur liber epi Achoñ. qui fuit auctor huius libri ¶ Posuit etiam machometus in suo alchorano azoara. xliij. q̄ deus secum dispensauit de fornicatione ⁊ adulterio et sibi soli hoc concessisse. Nam sicut certum est omnibus saracenis machometus diligebat quandā que dicebat maria iacobina. quam p̄sentauerat ei machoquetno rex iacobinoꝝ. vne abūt vxores machometi. s. vna dicta ayosse filia hebeboz nobilissima inter eas. ⁊ abassa filia homoz mouebāt delotipiai que cum quadam die intrarent ad eum inuenerunt dictam iacobinam concubētem cum eo. ⁊ dixerūt ei. decet ne sic facere ꝓphetam qui erubuit ⁊ iurauit se decetero nō facturū / ⁊ sic placate sunt ad iuramentū eius. Cum⁹ modicū tēpus pertrāsisset non se potuit sustinere ab eis. ⁊ fecit ō hoc legē quasi ex ore dei reuelantis sibi. Et nunc dixit in alchorano in ca. helmetecartē. qō interp̄tat vetatio vel anathema. ¶ ꝓpheta qd peris qō de⁹ p̄cessit tibi placari vxores tuas postules iam legem posuit vobis deus vt soluatis iuramenta vra. ⁊ iterū cognouit illam. Et dixit q̄ deus dispensauit cum illo in iuramento. ⁊ sup hoc testes sunt michael ⁊ gabriel. ⁊ dixit illi vna de vxoribus. ¶ machomete deus festinauit in tuo desiderio voluit per hec dicere forsitan. i. in collo se tuo ꝓtauit incestui. Et addidit. nunquid deus p̄cepit tibi huiusmodi facere cum etiam in teipo hoc verbotenus de ceteris forsitan querit deus te placare p hmōi ⁊ appropinquare tibi. Ipse vō duabus vxoribus tomꝝ legit quod sequit in capitulo vetationis. ⁊ ait q̄si ex p̄sona dei. penitemini coram deo qz declinauerunt corda vestra. quasi diceret. de hoc q̄ calumniate sunt eū de incestu sequit q̄ cōtinuo si forte de⁹ vos repudiabit. ⁊ dedit ei ꝓ vobis vxores meliores saracenas fideles. locupletes penitentes. adorantes. laudantes. agiles. ⁊ virgines. que audientes dixerūt penitemur. Simile fecit quando accepit vxorem zeych nutricij sui dixit sententiam que est in capitulo helizabeb q̄ deus dixit ei. tu zelas in anima tua quod deus ꝓpalat ⁊ formides homies sed iustum est q̄ deum formideo. cum ēs iam respuerit zeych maritauit⁹ eā tibi. ¶ machomete ⁊ dixit zeych. Nūquid duxisti eam nuncia dei. Respondit ve tibi. deus maritauit eam mihi. q̄ postea iactauit se q̄ deus maritauerat eam ⁊ non parētes eius. sic ergo vt cooperiret luxuriosam vitam suam blas-

phemauit contra deum imponẽdo sibi q̃ dispensauerat secum in iuramento t fornicatõne t adulterio. cũ tñ ipse met dicat nullum esse maius peccatũ q̃ imponere deo mendacia. Item infra in alchorano azora. xxv. dic q̃ paradisus habet riuulos horreos. t vxores t concubinas virgines q̃ pulchras t cyphos aureos t argenteos et comestibilia optima. Vñ in libro de doctrina sua qui est autenticus apud eos. dicit q̃ primũ ferculũ paradisi erit tecar piscis albi huic cibus summe delectabilis. Consequenter fructus arborũ pcludendo q̃ ibi cuncta essent frustra si voluptas luxurie non sequitur. Item in suo alchorano cap. de baca concedit sodomiã tam cum masculo q̃ cum femina ꝓter quod solũ igne celesti deberet diuini secta sua. Patz ergo ex omnibus supradictis q̃ vita Machometi fuit vita bestialis. quia fuit luxuriosus. incestuosus. adulter. t in crimine pessimo maculatus.

¶ Q̃ vita machometi fuit superbissima t ambitiosa.

Secundus punct⁹ est q̃ vita machometi fuit vita ambitiosa. q̃z ex inordinata ambitione dominandi ascendit p gradus malicie velut alter lucifer. vt fieret rex bismaelitarũ. cum em̃ in primeua etate sua eet mercator. t frequenter pergeret cum camelis suis apud egyptum t palestinã cũ iudeis t xpianis cõcano. non solũ nouum testamentũ t verus didicit. sed et magus pfectissimus est effectus. t cũ curro canam ingrederet ꝓinciam cuius ꝓincie dña radiga vocabatur t diuersas species quas machometus secũ attullerat dicta dña mirarẽ cepit ei dicta mulier familiarꝰ adherere quã machometus incantationũ suarũ viribus cepit paulatim inducere in errorẽ. dicebatq̃ se esse messiam quẽ iudei adhuc expectant futurũ. suffragabant quoq̃ verbis ipius tam incantationũ prestigia q̃ calliditatis eius ingenia copiosa qua opinione non solum dicta mulier est decepta. sed omnes iudei ad quos fama eius pertingere potuit ad eius cũ saracenis tunc rerum nouitate auonti catherwatim confluebant. quibus cepit leges nouas fingere t eis tradere. adhibens eisdem legibus testimonia noui ac veteris testamenti quasi quendã colorem sui veneni. Huius consilio illius pessimi sergii monachi heretici arriani. quas leges bismahelite seu sarraceni suas appellant. eumq̃ suũ legislatorẽ esse fatent. Prefata quoq̃ mulier videns homines iudeos t saracenos pariter testimonio approbatũ pompa. et sequela volatũ. existimabat in eo diuinã latere maiestatẽ. t cum esset vidua: accepit eũ sibi in maritũ. sic q̃ machometus totius illius ꝓincie obtinuit principatũ. t incepit esse dux. et potẽs fm ambitiõem sui desiderij. transitusq̃ dissimulatus in hispaniã anno vltimo regis Richardi t venit in ciuitate Cordubẽ. t pdicauit ibidem suam malam doctrinam dicendo: q̃ Jesus xpc fuit natus de virgine opere spũssancti sed tñ q̃ non erat deus. Quod cum audiuit beatus pater Ysidorus archiepus hispalẽ. qui tunc veniebat de curia romana. statim misit homines suos ad pdictam ciuitatẽ vt eũ vinculatũ sibi adducerent. Sed diabolus apparuit sibi t dixit q̃ recederet ab illo loco. t statz exiuit et fugiens nauigio transiuit in affricã. in qua t in arabia decepit innumeras gentes. qui omnes ei adherentes persarum regnũ infestare ceperũt. totumq̃ imperiũ orientis inuaserũt. tantumq̃ prevaluit hostium multitudo q̃ eraclius imperator romanorũ re

ſiſtere nō potuit. Vnde coactus ē oīa ſacra que erant in hieruſalez ⁊ pcipue pciosum lignū ſancte crucis apud C̄ō ſtantinopolim apportare. Jam em̄ p ſe cuz arabibus ⁊ aliis predictis natio nibus cōiuncti duce machometo ſiriā occupauerant ⁊ maximā ptem paleſti ne. quod fuit imperij Eraclij anno .xx. Quo aūt tamſubito tantā gentiū mul titudinē potuit ad ſe trahere inter cete ra. vſus fuit quadam aſtutia vulpina. Cum .u. videret q̄ a pdictis natiōibus tanq̄ ſummi dei ꝓpheta ⁊ nuncius co leret. cepit ardentiſſima ambitōe gran dia cogitare in corde ſuo .ſ. quō poſſet eſſe cōtrarius romanoz̄ impatori. ⁊ q̄ modo poſſet gentes a dñio ſuo ſubtra here. Et deinde cum ſuis deceptōib⁹ pugnauit viribus ſuis cōmouere oēs pplos pdictarū gentium in hoc facto. oſtendendo eis quō erant opp̄ſſi gran di ⁊ amariſſima ſeruitute in dādo red ditus ⁊ tributa ſine mō romanis. Et q̄ ꝓterea venerant tam ad magnā paup tatez ⁊ miſeriā. ⁊ q̄ ab hoc damno ⁊ pi culo futuro poterāt eripe p vim ⁊ timo rē ⁊ p ptātē multarū gēriū. ⁊ vetare tri buta ac ſeruitutē tollere. affirmauit tñ eis pncipatū tenere nō poſſeniſi xp̄ia noz̄ fide oīno diuerterent. ſuaq̄ docu menta ſeruarent. Fimulanſq̄ vt pdictum eſt aliquid diuini numinis in ſe habere. ⁊ preſtigijs multis p ipm oſtē ſis boies decipiens ꝓpheta maxim⁹ ab oībus i dicto pplo habebat iudeos eti am multos vt dictuz eſt. ita decepit vt ipm crederent eſſe ſuū meſſiā. Et ſic ac cidit q̄ poſtq̄ pdictis ſuggeſtionibus: cōmouit pdictas gentes. miſit eraclī⁹ impator nuncios ſuos p colligēdis tri butis in affrica. qō cū ſciuit machome tus exiuit ad eos cū illis quos cōmo uerat. dixitq̄ eis q̄ nolebant dare ipa tori romanoz̄ tributa. ⁊ deinde pugna uit cū illis ⁊ interfecit illos. Et tūc ele uatū eſt cor eius ⁊ venit in arabiaz ⁊ in ſiriā ⁊ in meſopotamiā quas ſuo dñio ſubiugauit. Et deinde coqueſtauit ce teras puincias circūquaq̄ plus decep tionib⁹q̄ viribus. aniando eos q̄ pu gnarent defendere ſe a romanis. vt ab eoz̄ ſeruitute liberarēt qō ⁊ fecerūt. Et tunc ſomniauit eraclius impator q̄ pi mureſ naſcebāt in affrica q̄ rodebāt ſimbrias veſtimēti ſui. ⁊ poſt hec cum cognouit q̄ machomet⁹ cū ei adheren tibus occiderant nuncios ſuos in affri ca ⁊ q̄ nolebant dare conſueta tributa ꝓgregauit magnū exercitū. ⁊ miſit cū eo theodoz̄ frēm ſuū q̄ tenebat impe riū oriētis ō manu eius vt pugnaret cū illis rebellantib⁹ in affrica ⁊ reduce ret terrā ſub ſuo dñio. Cū ergo p̄dict⁹ theodorus venit in affricā pugnauit cū illis. ⁊ fuit ꝓmittente deo victus ab illi: ⁊ fugit. q̄ ſatis afflictus rediit ad p̄dcm̄ impatorē. ⁊ narratis oib⁹q̄ acciderant. petiuit iterū maiorē exercitū vt iret cō tra illos rebellatos. ⁊ tūc impator nar rauit ſibi ſomniū muriū qō vidēat nec ꝓpter hoc dimiſit exercitū ſuū mittere imo maiorē q̄ priuſ cū eodē theodoro deſtinauit. Sed iz romani eſſent multi qñ puenerūt in terrā illā ⁊ viderūt ptātē machometi ⁊ audaciā quā ſecū ha bebat dubitauerūt multū ō eo ⁊ pauo re magno cōcuſſi voluerūt ſe retrahere ad quoddā caſtrū qō dicebat gabatū. qō cū ſenſit machometus venit p⁹ eos plures eoz̄ occidendo ⁊ vulnerando. Romani vō videntes q̄ ſic moriebant paſillanimitate reſumptis viribus ꝓuer ſi ſunt ad eos ⁊ habuerūt ibi pliū magnū. ſed finaliter victi fuerūt romani ⁊ occiſus theodorus frater ipatoris. oēſq̄ ibi perierunt paucis exceptis q̄ i mō tibus ſe abſconderūt. ⁊ extūc ſublatuz fuit romanoz̄ dñium in affrica ⁊ iugū ſeruitutis affricanoz̄ ceſſauit. Cumq̄ ḡ viderunt agareni q̄ deuincerāt roma-

nos vitra modū facti leti redierunt ad terrā syrie. t venerūt in ciuitatē damasci que ab antiquo fuerat caput regni xpianoꝝ. t tbi depeneplacito t voluntate oim ꝑdictoꝝ elevatus fuit in regē machometus. qui multū eū diligebant t appciabant. qui sic extraxerat eos de seruitute romanoꝝ. t regnauit. c. ānis. Hec ex generali bistoria bispanie. Ex ꝙbus manifeste ꝓz quō vita Machometi fuit ambitiosa. qui vt efficeret rex t dñs. t vt haberet tanq̄ verus ꝓpheta dei fuit totū studiū vite sue.

Q vita machometi fuit morbo epilentico monstruosa.

Tercius ꝑcetus ē q vita machometi fuit morbo epilentico mōstruosa. Sicut. n. vilis machometus libidinib⁹ t ambitiōnib⁹ fuit plenus. sic etiā vt eius turpitudo aīe ondere ret exterius mōstruosus fuit in corpe. laborās caduco morbo siue epilentico t cū die q̄dā pōte Cadiga regina vxore sua caderet in terrā spumās velut porcus illa cernens nō modicū tristabat: eo q̄ homini imputissimo tam etā mōtimonio se videret. quā ille placare desiderās surgens eā talibus sermonib⁹ demulcebat. dicebat. n. cum Gabriele archangelo se habere colloquiū. nec vultus eius ferre posse splendorē. sed i q⁹ aspectu mirifico virtutē carnis oīno deficere. t ꝓpter hoc ibim cadere optebat. vt cum hec dixit laborauit vt suis incātatiōibus et magicis artibus ac diabolo concurrente quo dirigebat facere aliq̄ mira. que miracula videbant ante illā t qui aliquo modo teste sc̄ptura diabolus in angelū lucis se transfigurat. diabolus intrabat in eo. t faciebat ei aliq̄ creatura futura ꝑdicere. t p istum modū decipiebat gentes. Credidit ergo ꝑdicta mulier eius falsis assertiōnib⁹ t illusionib⁹ crediderunt t alie supradicte nationes eo q̄ gabriel archangelus sepe a deo ad sanctos homines destinatur. q̄ ex ore Gabrielis archangeli machometus leges illas susciperet quarū eis obseruantiā impabat.

De qualitate doctrinet legis machometi.

Tercia considera tio est videre qualis est lex machometi. Et licet ex supiorib⁹ satis claret q̄ homo tam bestialis t imūdus non potuit dare nisi legē sibi correspōdentez. Verūtamen vt fideles cognoscant falsitatē et⁹ t quō non est lex dei sed diaboli septem passibus explicat. Primus erit de modo fallaci q̄ dedit legem suā populo ei credenti. Secundus de erroribus siue legis. Tercius ō fatuis siue legis fabulis. Quartus de malicijs siue legis. Quintus quō mille miraculis fuit confirmata. Sextus quō est lex contradictionis. Septim⁹ q̄ in pluribus est p hoiem reuocata et a diabolo tanq̄ a principali actore constituta.

De modo quo fuit data lex machometi.

Primus passus ē videre modū quo secta ista Machometi fuit data. Circa q̄ nōrandū est. q̄ licet ferē est libellus quidem in ꝓbus transmarinis de eius fallacijs in quo legitur q̄ ipe volens sibi cōsiliare animos populoꝝ dicebat se esse ꝓphetam ad eoꝝ salutem diuinitus destinatum vicz vt legem iudeis t xpianis datam que nimis rigida erat t severa initioꝝ preceptoꝝ pmulgatione temperet. t vt eius missioni ad instar moysi attestari signa que dā t ꝓdigia videret. assignata die ad certum locum populū cōno

cauit. legē diuinitus missam in signis ⁊ pdigijs acceptarū. tunc eo sermotionante ad pplm. columba candida que in vtio loco erat ad hoc fallaciter edocta. euolans sup humerū eius sterit. ⁊ in eius aure intra morē solitū grana i aure reposita cōmedens verba legis ei suggerere videbat. Taurus quoq; similiter ad hocipm cōsuetudine quadā edoctus vt de manu eius pabulū acciperet advocē eius coram pplo venit. ⁊ quasi noue legis mandata celitus missa. que ipe coīb⁹ eius alligauerat detulit. Sed ⁊ vasa quedaz lacte ⁊ melle plena. que ipe in certis venis terre artificiose ac latenter imiscuerat. quasi per diuinā reuelatōem fecit effodi. ⁊ populo velut in signo future abūdātie quaz p eiusdem legis obseruātiā merer̄ ostendit. Sicq; miraculis ⁊ magnalibus diuinis cōgratulantes ⁊ acclamātes seduxit. atq; ad legem suam quasi diuinā recipiendā promptiter animauit.

De errorib⁹ legis machometi

Secundus passus ostendit errores legis machometi. Ūñ oim antiquoꝝ feces quas diabolus sparsim semianerat sil'in machometo: ⁊ ei⁹ lege recollegit ac renouauit. Ipse namq; cū sabellio negauit trinitatē psonarū in diuinis. Secūdo docuit xp̄m esse puram creaturā cum arrio. Unde ⁊ sergius monachus q̄ fuit mḡr Machometi vt dictū est. fuit hereticus arrianus. Tercio asserit q̄ iudei nō occiderunt xp̄m sed quendā ei similē ⁊ ibi cōuenit cum manicheo. Quarto dixit q̄ deus transtulit xp̄m ad se. sed apparebit circa finem mundi. ⁊ occidet antixp̄m. ⁊ postea faciet eum deus mori. ⁊ q̄ negat xp̄i passionē negat oīa sacramenta ecclie que a passiōe xp̄i sumpserunt efficaciā. ⁊ in hoc ꝓuenit cū donatistis hereticis. Quinto dicit q̄ demones possunt saluari p alchoranuz. ⁊ q̄ ipi audito alchorano multi ex eis facti sunt saraceni. ⁊ in hoc aliqualiter imitat origenē qui dixit q̄ adhuc demōes salnabunt. Sexto dicit q̄ q̄n deus misit p eo gabrielem q̄ ipe iuit ad deum. ⁊ deus imposuit ei manuz. ⁊ tantā frigiditē sensit ex tactu manus dei super humerū eius q̄ frigiditas puenit vsq; ad medullā spine dorsi. ⁊ in hoc cōuenit cum acronio forti qui ponit deuz corporeuz. Septimo dicit spūsanctuz esse creaturā. ⁊ in hoc cōuenit cuz macedonio. Octauo dicit q̄ aliqui angeli facti sunt demones. q̄ noluerūt adorare adam. ⁊ i hoc oīno neminē imitat. Nono ponit q̄ vltima hois beatitudo est in comedendo ⁊ luxuriando. ⁊ i vestibus pciosis. ⁊ in hortis irriguis. ⁊ in hoc cōuenit cuz cherinto heretico ⁊ cū quibusdaz paganis. Decimo ponit in capitulo de mensa q̄ familia sua nihil oīno valet nisi cōpleat legem ⁊ euangeliū ⁊ libꝝ sibi reuelatū. s. alchoranū. ⁊ sic docuit gentes iudaizare. ⁊ iō docuit circūcisionē esse tenendā. ⁊ in hoc cōuenit cum vierne heretico. Undecimo docuit indifferenter accipe vxores alioꝝ. ⁊ in hoc videt cōuenire cū nicholaitis hereticis. Duodecimo docuit licitus esse habere plures vxores contra aplm. j. Cor. vij. ⁊ pter cōstitutiōem pfectaz legis nature: erunt duo in carne vna Gen. ij. ⁊ in hoc conuenit cū nazareis hereticis licitū ponentib⁹ in noua lege articulū de pluralitate vxoris. Decimotercio docuit vti lotionibus p baptismatibus in remissionē peccatoꝝ ꝫ aplm ad Ephe. iiij. vna fides vnum baptisma. ⁊ in hoc cōuenit cum nouatōis ⁊ donatistis hereticis baptisma reiterātibus. Decimoquarto docuit licitū esse sodomiā tam cū masculo q̄m cū femina. vt ptz in alchorano capitulo de vaca. ⁊

in hoc conuenit cum sodomitis hereticis. Iz saraceni pallient hoc quibusdaz honestis expositionibus. Hec aūt fuit tota intentio machometi. vt. s. resecaret quicqd erat arduū in credendo. t quicqd erat difficile in opando. t cōcederet cōia ad que mūdani hoies pni erant t maxime arabes. s. gulā t luxuriā t rapinā. de virtutibus aūt puta de humilitate vel de pace. vel abstinentia. vt de charitate dei t primi. vel de vltimo fine nihil notabile dixit. t qz de omnibus his poterat eius falsitas t malicia deprehendi tam p nouū qz p vetus testamētūz cuā p dicta pphar. qui de virtutib⁹ t vltimo fine hoīs tractau erunt. māda uit oino q nihil crederent qō esset contrariū huic legi. sed qui aliud crederet: occideretur.

De fatuitatib⁹ t fabulosis legis machometi.

TErcius passus est de fatuitatibus t fabulosis legis t doctrine machometi. Ex qb⁹ facto apparebit qō non est lex dei. Non. n. lex dei fabulosa t ridiculosa calificat q̄ potius q̄erunt hoiem in risum qz in deuotōem. talis est lex machometi. vt certū est oīhus eam legentib⁹. t de mīris quedā pauca Iz magis notabilia referam. dicit. n. in ca. de lenemelle q interpretat formica. q Salomon cōgregauit magnū exercitū angelor. vtez hominū t animaliū. t qñ ibant inuenerūt fluuiū formicar. t tunc formica dixit. O vos formice introite in habitacula vra ne interimat vos Salomon t milites eius. t subrisit formica. Et p⁹ pauca qñ reassignabant omnes aues in ere erectū inuentum est q deerat vpupa. t dixit Salomon. quid est q hic non inuenio vpupam puniam illam t decollabo eam vel assignabit rōnem quare defuit. t stetit vpupa non multum longe t air: didici q vos nescitis t veni ad vos de saba ex vero rumoribus. inueni siquidē mulierem regnantem inter eos. t comperi populum suum colere solem absq deo. Item in capitulo delchamar quod dicitur in tempe lune appropiquauit hora t fracta est luna. quod exponentes doctores eorum: dicunt q machometus stabat cum sociis suis. t cum videret lunam appropinquantem coniunctioni dixerit ei. ostende nobis aliquod pdigium. t tūc ipe iunxit lune duobus digitis. s. indice t medio. t tunc fracta est in duas ptes t vna medietas cecidit supra montem elikaya qui imminet ciuitati meque: ex vna pte. t alia medietas super aliū q mons rubeus appellatur situs ex alia pte ciuitatis. t cum sic fracta esset luna venit t intrauit manicam camisie machometi t ipe integrauit eam. Item in capitulo seba dicitur q vermis indicauit mortem salomonis. vbi dicit glosa q salomon dum staret innixus sup baculum suum subito tantus dolor eum arripuit q expirauit. nec tamen corruit diuino miraculo. demones aūt qui ei seruiebant videntes eum stare credebant eum viuere. t natus est quidā vermis de terra t corrosit baculum cui innitebatur. t tunc fracto baculo corruit salomon. t concurrerunt demones et inuenerūt eum mortuum. t extunc ceperunt hoibus nocere p posse. Item ipe machometus in libro narrationū reddit cām quare vinū sit illicitus. t dixit q deus misit angelos suos in terram. vt bene regnarent t iuste iudicarent. et fuerunt isti angeli aroth t maroth. cūqz venisset mulier que habebat cām intrauit eos ad prādiū. t dedit eis vinū bibere. qō eis deus mandauerat ne biberēt t inebriati reqsierūt eā ō luxuria

ꝛ consensit hoc ꝓcio q̄ vnus doceret cā ascendere in celum ꝛ alius descendere Cumq; eam vocauisz ascendere in celū ꝛ deus illam videret audita cā ꝛ modo fecit eam lucifer q̄ esset ita pulchra inter sidera sicut erat in terra inter mulieres. Data aūt occasione angelio q̄ peccauerāt vbi vellent puniri hic vel in futuro elegerūt magꝭ puniri in pñti quā in futuro. ꝛ tunc deus suspendit eos ꝑ pedes in puteo babylonis cuz catbena ferrea. vsq; ad diem iudicij. hec ꝛ similia multa cōtinent in ꝑdicta lege ꝙ que quilibet sapiens poterit cognoscere fictionē q̄ nullo modo sit lex dei. Nō. n. lex diuina cōsuevit loqui boibus ꝙ tales fabulas. sunt. n. sequentes machometū illi de q̄bus ꝙpheravit Paulus a veritate quidē auditū auertēt ad fabulas aūt conuertent. Item dicit in libro narrationū. q̄ celum creatū fuit de fumo ꝛ fumus de vapore maris. ꝛ mare de monte quodaz qui vocat caph qui cingit totum orbem ꝛ sustinet celū. Dicit etiam q̄ sol ꝛ luna erant equalis luminis ꝛ virtutis. ꝛ nō erat distinctio inter diem ꝛ noctem. quadā aūt vice volabat gabriel. ꝛ accidit vt ala sua tangeret lunam que obtenebrata est sic modo cernimus. Preterea dicit q̄ natus est suo de stercore elephantis ꝛ mus ō stercore porci. ꝛ catus de frōte leonis. qō narrat in hunc modū. Nam cū essz noe in archa cum filijs ꝛ animalibus q̄ibant ad secreta nature inclinabat archa. ꝛ maxime cum ibat elephas. ꝛ cū vehementer timerent cōsulit noe dñm qui ait. vade ꝛ inclina culum eius ad foramen stercoratie. ꝛ fecit sic. q̄ ꝛ stercorizauit. ꝛ natus est suo grandis satis de stercore elephantis. Cuz aūt rostro foraminio grauolaret feces vt solet natꝰ ē mus ꝛ cepit rodere tabulas arche. ꝛ tūc maxime timuerūt ꝛ cōsulto dño noe ꝙ cussit leonē in fronte. ꝛ egressus ē catus ꝙ nares eius. ꝛ hec est cā vt dicit q̄ re caro porci sit illicita. Dicit iterum in eodē q̄ deus in fine mūdi occidet oēm creaturā etiam angelos archangelos ꝛ nihil remānebit viuū nisi deus ꝛ moyses que est quidā angelus qui dē adriel. et tūc ꝓcipiet deꝰ adricli q̄ occidat seipm quo facto dñs insulcabit voce grandi: ꝛ dicet. vbi sunt satrape mundi principes ꝛ post hoc resuscitabit oia. Ihe ēt Machometus scripsit lib ꝙ vbi posuit duodecim milia verba stupenda. ꝛ cū admirantes quererent vtrum oia illa essent vera. Respondit q̄ soluz tria milia veritatē hēbant oia alia falsa erant. Cum igit in ꝑdicto libro aliquid falsitatis deprehendit dicūt saraceni q̄ ō dic machometus. q̄ non erant oia vera. ꝛ istud ē de illis residuū totū sp in suo robore pseverat. ita etiā faciūt saraceni ō alchorano. q̄ cū multa falsa ei⁹ ꝛ mēdacia cōphēdāt tñ pp. quedā vera q̄ cōtinet q̄ verbū dei ab eis colit. Nō ē sic de euangelio xpi. q̄ si in eo vnū solum verbū falsuz inueniret. qō absit de euāgelio. vt dicit aug. cā iusta esset q̄ totuz euāgeliū friuolū reputaret. ꝛ vanū. q̄ modicū fermentū corrūpit totā massaz sm apstm. ꝛ hinc est q̄ sapientes ꝛ magni sapientes inter saracenos non adhibent fidem sed fictionez doctrine aduertūt in ꝑdicto libro. Cuius sunt duo signa. Primū q̄ renuunt disputare cum alijs sapientibus publice. Secundū q̄ nolūt adduci alchoranū in publicum ꝛ dolēt vehementissime cum ab alijs legitur ꝛ nullo modo vellent q̄ in lingnas alias ꝛ litteras transferretur. Scimus enim q̄ verum aurum neq; lumen timet neq; ignem. Et ideo quia christiani de veritate confidunt que fortissima ē ꝛ manet in eternum libenter cum alijs nationibus de euangelio conferunt: gaudentq; cū ab alijs nationibꝰ creditur. et desiderant q̄ omnibus boibus publi-

cek.t in linguas alias transferak.t non solum scripturis sed etiã picturis t colaturis publice xpi passionẽ ondũt q ab aliqs naciõibus ludibrijs t ignominia reputak.

De malicijs legis machometi spurcissimi:

Quarto passus est de malicijs legis machometi. Cuj deus sit sume bonus t optimus scit optima adducere fm dionisiũ si mala continet lex aliqua pstat illã nõ esse a deo talis est lex machometi. vt pz p totũ alchoranũ. Dicit.n.in c a. elbacaph. et etiam in capitulo elcem quod interp̃tak demones. q ipm alchoranũ placet demonibus t in eo delectank. demões autem sunt prani t damnati in volũtate quibus nõ placet nisi qõ malũ ẽ igr alchoranũ est malũ. Preterea alchoranus est cã oim malox vt occisiõis t rapine t piurij. t hmõi que quidez mala sunt. Alchoranũ non solum pmittit ꝫ mandat occisionẽ. nec est excusatio q mandat q occidank increduli. Dicit ei sine dubio q fideles nõ debent occidere fidelẽ. ipos aũt infideles pcipit occidi nisi soluant tributũ. ergo soluere tributũ est integra cã q occidank vel non occidantur. Preterea sicut in alchorano in pluribus locis legit nullũ ẽ malus malũ ꝫ imponere deo mendacium Alchoranũ aũt deo imponit mẽdacia multa pter illa que dicta sunt supius. que omnia redundant in deum. quõ ꝫ alchoranũ est sermo dei vt dicũt. Posumus aũt ostendere plura alia. Nam in capitulo elempbaal qõ interp̃tatur lucra. dicit q lucra sunt dei t nuncij. t t q debet deo quintã partem de his q lucrank. Sed nũquid deus est ita malus q pmittit rapinã vt inde insequak ptem suaz. s. quintã ptẽ. An est ita pauper q non bznde alat pauperes suos secz viduas t pupillos t peregrinos de qbus ibi loquit. nisi pmittat rapinã vt inde lucrek. ẽ ne tam fecit machometus deum consortẽ sibi in malũ quem non põt habere consortez in bono. Qz aũt p̃cipiat rapinã pz asana. xij. vbi loquit saracenis in hunc modum. viri boni deum timentes facti q que vos ipsi xpianqui sui sitis studeatis ipsiusq; nomine vsqquo vos meliores t elatiores efficiamini p̃datores t expugnatores estote. Preterea lz alchoranũ aliq; mõ phibeat rapinã vel piurijs vel quedaz alia mala. tñ ipa phibitio est quedaz p missio. dicit.n.ne faciatis talia mala q deo non placent. sed si feceritis ipse est misericors et miserator. q; indulgebit vobis defacili. De rapina aũt nihil mãdat vnq; q restituak. nec ipi talem consuetudinez hñt. sed sufficit saraceno q dicat nõ ẽ deus nisi deus t machometus est nuncius eius. De piurio vo ex pzesse dicit in capitulo elmeijde qõ inpt̃ak mensa nõ imputabit vobis deus fraudatõrem iuramẽti sed moderatõs eius. q. d. piurijs nõ obligat ad culpaz sed ad penam. t postea subdit p transgressionevo eius decem miseroꝝ cibatio seu eoꝝ vestitio. aut vnius captivi redemptio. q aũt hoc nõ valet trib°vi cibus ieiunabit. Ex istis sequũt omia mala. nõ enim timent rapere vel fraudare nec piurare nec seruent fidez tñ xpiani tenent q fides seruanda est hosti et etiam infideli. Ex supradictis satis pz q lex machometi nõ est lex dei exquo multas continet malicias t multa falsa t criminosa.

Qz lex machometi non ẽ confirmata miraculis:

Quinto passus ẽ q lex machometi non est cõfirmata miracul Ex quo quicũq; sani intellect' poterit aduertere qõ nõ ẽ lex dei. qñ.n.

moysen misit deus ad pharaonē ostendit magna miracula. helias. helizeus. & alij ꝓphete fecerūt magna & inaudita miracula. & illi ꝑcipue omēs qui aliq̄d nouitatis attulerūt mūdo. xp̄c aūt venit ꝓprie cū ꝓdigijs & signis maximis. sicut etiā in alchoranō dicit. Si aūt dicant saraceni q̄ plura magna miracula fecit machometus. sicut est illud de integratōe lune fracte & de fonte aque quam cum digitis suis fecit emanare. Hec friuola sunt & cōtra alchoranū eorū. ꝓhibet. n. machometus q̄ nihil de eo credant nisi q̄ scr̄m̄ē in alcharano de ostibus inquit ꝓbs multa mentiri sk q̄ ne de me verū teneak q̄ō alchoranī auctoritate fulcit q̄ cū miracula nō faceret ostendere volens cām deū cōsequēter introduxit dicens. dñs dixit ad me iō te miracula facere non ꝑmitto. q̄ ne tibi. s. contingat. sicut in aliis ꝓphetis i miraculis timeo. suo ergo testimonio q̄uisk nullū fuisse miraculū seu signū. Itē ipe machometus in alcharano frequenter recitat q̄ cū boies ei dicerent: ostende signa q̄ fecit moyses & xp̄s & alij ꝓphete. Rñdebat q̄ moyses venit cū signis & nuncij ceteri. & maxime xp̄c q̄ venit cū maximis ꝓdigijs. & mūd⁹ nō credit eis sed dicebant q̄ erant maleficis. iō nō ꝑmittit me deus facere miracula. nō. n. crederēt ꝙ veni in virtute armoꝝ. Sed hoc cōuincit expressum cē mendaciū. quō. n. nō crederent ei si faceret miracula q̄ crediderūt ei sine miraculo. Talia. n. mādauit eis ad q̄ mūdus ꝓnus est & currit sine aliquo miraculo & mandato. s. q̄ occiderent & raperent. & mlieres plurimas impregnarēt & q̄ dentē ꝓ dente & oculū ꝓ oculo extraherent. Ꝛ̄d hec aūt oia ita ꝓnt sūt mundani boies. vt vir & cū magnis visionibus & indiciarijs penis ab istis valeāt coerceri. Q̄ō aūt induxit ꝓ signo q̄ sit missus a deo in virtute armoꝝ ex pressam cōtinet falsitatē. non. n. sp fuit victor: sicut moyses & iesus. enoch & helyas quos angel⁹ dñi sp ꝓtexit & victores fecit. Machometus aūt vincebat aliq̄n. & aliquo mō vincebat sicut & alij tyranni. nā dentes eius in bello cōtriti sunt. & facies collisa. sicut hō i bello qō vocak gasimetoboz. vbi fuit vulneratꝰ in ore. & amisit vnū dentē de prioribus corruit quoq; in foueā. & fuit valde turpiter victus q̄uis in ꝓcedenti nocte expte dei sui cōtrariū ꝓmisisset hec in pugione & alia silia. ꝓte secūda ca. vij. Ex quo etiā ꝑz q̄ nō ē miraculū illud qō ꝓ signo inducit vicz q̄ subito magnus mūdi et adbesit. Talem. n. legē constituit & talia mādata dedit ad que oēs ꝓni sunt etiā sine mandato. vt supius patuit. Dixit. n. fusit mihi deus terrere gentes gladio donec testificent q̄ non est deus nisi deus. & q̄ ego sum⁹ nucius eius. qō si fuerit ꝓfusi sanguinē & pecuniā suā saluauerunt. & inde saraceni dicunk saluari. Nam quicūq; recipiebāt mandatū machometi. ipse & sui saluabant eū. & nō occidebāt nec expoliabāt vnde & saraceni nō saraceni vocank sed messalami qō interptak saluati. ipi aūt vere credunt se esse saluatos. & deridēt xp̄ianos q̄ nolunt dici messalami. i. saluati vt ipi. sed volunt dici xp̄iani. Dux aūt plures a machometo talē saluatōm accipent ex ꝓdicta causa. Postea fecit ꝓmissari q̄cunq; dixerit nō est deus nisi deus intrabit paradysum etiā si latro etiam⁹ fuerit & fornicatus. Venit aūt quidā ad machometū dictus hebidoz da. & quesiuit ab eo si hoc esset verū. Et rñdit q̄ sic. & addidit etiā si cū ꝓcedentibus biberit vinū. & etiā si occiderit & adfecit machometos etiā si turserit nasum hebidoz da. ad ea aūt oia ꝓfirmāda nō ostendebat miraculū sed nudabat gladiū. Idem habek expressius in capitulo ꝓphetarū, vbi sic legit. Dixerunt de

Machometo. s. auscultasti somnia seu blasphemias vel certe poetizas fiat ad nos saluante cum miraculo vno oñde quēadmodū missi sunt t priores. Et fidit destruxit inquit deus ciuitates añ eos q̄ nō crediderūt. t q̄ pcesserūt vos nō crediderūt. nec eriaz vos miraculis crederetis nisi p gladiū. vt sicut i capitulo ꝓphetarū narrat. Nit ve querentibus miracula fieri ab eo t dixerunt ei. Auscultasti somnia ꝛc. Et dixit sicut supra. vsq̄ p gladiū. Audite ergo machometici si alchoranū visitatis. ipe est qui affirmat machometū mille fecisse miracula. longe aūt plures sunt quos cōsumpsit gladius q̄ qui gratis eū secuti fuerūt. Declarat ergo ex supdictis legem machometi nullo miraculo fundatā esse t sic nō dicēdā lex dei. Fides aūt xp̄iana que hcipit ardua tota ē fundata i miraculis validis t manifestis que nō solū xp̄s fecit sed etiā apli p̄ eū etiā doctores q̄ euangelia t aplos ocā exposuerūt. t vsq̄ ad ista tpa durauerūt miracula. s. de effugatōe demonū t curatōe longuoꝝ t resuscitatōe mortuoꝝ Hec mirabilia faciūt xp̄iani t fecerūt q̄ dicunt xp̄m crucifixū esse verū t solum deū. Et si dixerint saraceni q̄ ista nō credunt nec facta sunt oñdem⁹ eis miracula magis. Constat. n. q̄ tot⁹ mūdus colebat idola. t maxime romani qui tenebant monarchiā mundi. hi recepērūt fidem xp̄ianā. t nō solum acceptauerūt xp̄m crucifixū esse verū deū sed etiā expuerūt oēs alios deos q̄ tanto tpe in idolis qui dabant eis respōsa. nec imponebant eis aliqua grauia cuz fides xp̄iana tam ardua t insolita mūdo imponat. vt cōtinere mundū cōtinere scipm. diligere inimicos. orare p psequentibus bene facere malefactōribus. aliena nō appetere. ꝓna largiri. Hec oīa mūdus acceptauit t retinū pristinū dimisit. Aut igit ꝓpter sufficientia miracula. aut sine miraculo. maior autē miraculuz fuit si sine miraculo t q̄ homines imponētes simplices t pauperrimos. pstrari potuit. t hec fecerit xp̄iani nō alios occidendo sed mortes ab alijs eq̄nimiter toleran do. Cōstat autē modis oibus fidem xp̄ianā stupendis miraculis eē fundatā legē etiā machometi nullo fulari miraculo. nō em indiguit. t maxime quo ad carnales boies t mundanos. Illj ꝙ. s. intelligētes literati t virtuosi viri ei nullatenꝰ adhesserunt fidem.

Qz est lex contradictionis.

Sextus passus est q̄ lex machometi est lex cōtradictōnis. Sūt em in ea innūere cōtradictōes. de quibus ꝓpter brevitatē octo subiungā. Primo se dicit esse generalē ꝓphetā. t nō dicit q̄ alchoranus datus ē ei arabice. t q̄ nescit aliā liguā nisi arabicam. Item secūdo dicit in capitulo ō belbachara q̄ interfat vaca q̄ iudei t xp̄iani t sabei saluabūt. t capitulo ad miram. dicit postea q̄ nullus saluabit nisi in lege saraceno ꝛ. Item tercio mādauit eis q̄ nō altricent cū boibus alterius secte verbis asperis sed verbis mānsuetis. non. n. pertinet ad boies dirigere sed ad deum solum. t vnusquisq̄ habet de se solo reddere rōnem t non de alio. t postea mādat in pluribus locis. q̄ occidant t expolient qui nō credūt donec credant vel soluant tributū. Preterea ipse dicit in capitulo libem q̄ illi qui recipiūt sine deo dīm alium tu nō es patronus t ꝓcurator eoꝝ sed deus reservat sibi. Est igitur notabilis contradictio qui ex vna parte auctoritate dei totiens mandat q̄ occidantur increduli. t ex alia parte deus mādat q̄ etiam ꝓ tāto scelere nullus est ꝓcurator ad puniendū sed soli deo reseruantur. Item quarto machometus in capitulo

gtale tenuntꝛ in fine iactat se q̄ ipe nō ē de cōpellentibus. ⁊ quō nō est de ꝓpellentibus q̄ mandat q̄ nō credētes occidant ⁊ expoliēt. Item hoc in ca. ō vacca cōcedit zodomiā tam cum masculo ⁊ cum femina. dicit. n. saracenis q̄ nō polluant se cū infidelib⁹ nisi credant et de mulierib⁹ dicit. mulieres vras aratura vra arate eas vt vultis. ⁊ tñ in eodē capitulo prius dicit q̄ illi zodomite tē pore loth opati sunt abominabile vicium ⁊ pstis natōibus insuetum. Itē. vj ipe dicit q̄ noe abrā ysaac ⁊ iacob ⁊ filij eoꝝ fuerūt saraceni. ⁊ tñ ipe dicit q̄ mandatū est ei q̄ ipe essꝫ ꝑmus saracenus. Preterea cōstat q̄ nō fuerūt saraceni ⁊ tū ad ritum nisi postꝫ fuit data lex saracenoꝝ. lex aūt saracenoꝝ est alchoranū. qō quidē fuit datuꝫ post legē moysi ⁊ euāgeliū sicut habet in alchorano imo non sunt adhuc septingenti. lxxxxv. āni q̄ fuit machometus cū ipe venerat circa ānos dñi sexcentos. lxvj. sicut patuit supra cōsideratōe. j. articulo tij. Cōstat tñ q̄ noe abrā ysaac ⁊ iacob fuerunt ante legē moysi ⁊ euangeliuꝫ. Item. vij. ipe dicit q̄ deus ꝓhibuit augurū. ⁊ tñ ait auguriemini si aliter nō poteritis in scissura dentis. ⁊ qui hoc nō fecerit anathema sit. Item. viij. ipe dicē se missum arabibus. q̄ nunciū nō habuerunt. dicit. n. q̄ alchoranū datū est eis solū in lingua arabica. dicit. n. se ne scire aliā linguā nisi arabicam. Dñs cū adhesissent ei quidaꝫ bacherra iacobinus ⁊ salon persa ⁊ abda alba de pside filius seleā inde⁹ ⁊ quidā dicerēt q̄ ipsi instruebant eū. ecce cecidit in faciē suā ⁊ cōtracte sunt manus eius ⁊ pedes. et socij cooperuerūt eū vestib⁹ suis ⁊ ad se rediens dicit deus misit me corripe vos de fimone quē diristis q̄ tales me docerent. legitꝫ eis vnā lectōnem alsniam que est in fine lectōis elnael. qō interꝑtat palma que sic dicit. Scim⁹ q̄ ipſi dicēt q̄ instruit eū homo. lingua aūt qua loquerer ei ꝓsecta. hec aūt arabica patens est. ⁊ ex hoc dicit quō pōt eē q̄ illi instruant me quoꝝ vnus ꝓsecutus est ⁊ alter hebreus q̄ dixerunt ei pōt esse q̄ lingua sua tibi loquat. ⁊ exponunt tu lingua tua oīa notifica. hāc inuenit responsionē. sed q̄ non poterat instrui ab hebreo ⁊ ꝑsa qui sunt xp̄iq̄ quō poterat ali⁹ valde remote lingue instruere. Ipe tñ post dicit se esse missum ad vniuersitatē gentiū. Sed quō ibit ad oēs gentes in septuaginta linguis qui nescit recitare suū sermonē nisi in lingua arabica. Dicit tñ vñ hō in libro ꝓphetarū q̄ dixit ei de⁹ nō misim⁹ te nisi ad vniuersitatē gentiū. ⁊ igit manifesta cōtrarietas ⁊ aptū mendaciū q̄ sit missus solis arabibus ⁊ oībus gentibus. Nō igit alchoranū est lex dei in qua tot cōtradictōes inuenīūt. Vnde snia est machometi in capitulo elnesa. qō interꝑtat mulieres q̄ si iste alchoranus nō esset a deo mueniret vniq̄ i eo cōtrarietates multe. Sua igit snia sit in destructōeꝫ sue legis. q̄ exquo vt visum est multe manifeste cōtrarietates sunt in eo nō est lex dei.

Lex machometi non ē lex dei q̄ in multis ē per hoiem reuocata ⁊ q̄ diabolus fuit principalis auctor alchorani.

Septimus passus est q̄ lex machometi nō est lex dei. q̄ est in pluribus ꝓ hoiem reuocata. vñ nō est tale examen legis saracenoꝝ inter eos quale int̄ xp̄ianos sepe fit ꝓ cōsilia generalia vbi veritas fidei repetitis ignibus luce clarior innotescit. Cū saraceni qui eius noticiā habent ꝓ autentico tenent actū factū ꝓ machometū abdulbaqui q̄ erat alphaꝫ in ciuitate que dicit malaga qui refert in suo libro versuū reuocatoꝝ. q̄ cū ipe vidisset

multos locutos fuisse in modo q̄ aliq̄ versus alchorani revocabant ꝛ q̄ nullus in hoc fecerat finē q̄ recedendo a p̄dicta civitate cōgreganit doctores regule qui ei auxiliū dederūt cū auctoritatibus ꝛ libris antiquor̄ mḡfor̄ ꝛ q̄ sic cōposuit breviariū certissimū de eo q̄ breviariū reputat inter doctos magnū onus legis machometi ꝛ nō min⁹ p̄iudiciū: q̄ ostendit allegando sup eo alios passus alchorani q̄ in ipomet alchorano q̄ tenet ab oibus sarracenis p legē sua data a deo sunt revocati. cc. ꝛ. xxvij. versus de quibus rōne guerre sunt revocati centū. xxtiij. versus ita q̄ sarraceni faciendo guerā ꝓtra nō sarracenos ipi ꝓtradicūt legi sue in centū xxtiij. passibus. verbū est magni pōderis dicere sunt revocati. Aliud ē recordare vnū passum cū altero exponēdo ꝛ declarando quō in suo casu intelligitur vnus passus ꝛ in alio alius sic enim in multis passibus videt esse ꝛrietas inter doctores xp̄ianos sit studiose et autentice p generalia cōcilia ꝛ sanctos p̄res bīta examinatōe lōgo tpe cū cardinalibus p̄liarchis archiep̄is ep̄is et doctoribus ac multis l̄atis sue curie ꝛ extra. Sz q̄ aliq̄ cōcilii vl̄ papa dicat q̄ aliq̄s passus euangelij sit revocatus alienū est a suo ꝓposito ꝛ oim xp̄ianor̄ q̄ in lege dei fiat sic in legib⁹ civilibus vel in aliq̄bus canonibus seu decretalibus specialiē in regulis cancelarie p q̄s expediunt bulle exeūtes a romana curia quar̄ seḡno papa approbet q̄s vult revocat: vel sic in foris regni castelle ꝛ ordinationibus q̄ aliqui reges faciūt aliquas ordinationes ad quas magis attendunt q̄s ad antiquos foros: ꝛ hoc est q̄ revocare legem spectat ad suū factorem vel ad equalē seu maiorem p̄item habentē. Quō ergo potest revocari lex q̄ putat esse dei per aliquē aliū: q̄ si verū est q̄ esset dei nō dico p hoīem sapientē ñ nec p dyabolum vel aliquez angelū nec p oēs dyabolos hoies ꝛ angelos simul in vnum contūctos. Sz ad revocandū tot versus libri alchoran non fit mentio q̄ fuit secta ꝓgregatio vīs ex pte oīm sarracenor̄: ꝛ q̄ maiores eor̄ cōgregarent requisiti: ñ bñt p autentico dictū vni⁹ alfaqui: q̄ dicit ꝛ non ꝓbat nec forte suo tpe fuit manifestū q̄ peccarit cōcilium sup eo a doctoribus regule. Ex quib⁹ satis clare patet legē machometi non esse legē dei q̄ nec autentice examinat imo p vnū sarracenū in pluribus revocata ꝛ si vnus dyabolus licet sit hoib⁹ eritus q̄ eos respicit vt inimicos cuz ꝺ sit eius ꝓpriū officiū: nō tamen est ꝛri⁹ alteri dyabolo: q̄ si sic iam essz in se divisus beelzebub nō posset stare regnū eius: cū omne regnū in seipm divisus non sit stabile. Quō ergo potest dici q̄ sunt tot vsus alchorani revocati cuz ab oibus sarracēis dicat liber a deo revelatus. cū ergo vnus dyabol⁹ non sit alteri ꝛrius ꝛ minus vn⁹ angelus alteri: mul⁹ominus deus sibi ipi. Et cum omnes sarraceni habeant p autentico q̄ quedam dicta alchorani sūt aliis cōtraria: ꝛ ideo multa illor̄ revocata nec debeat eis dare fides: videant sapientes sarracenor̄ p quem doctor̄ lex eorum debet dici cōposita: ꝛ cū nō a deo ꝓpter ea que dicta sunt. Ex eliquit ergo q̄ a dyabolo mḡfo machometi cuius officiū ē: falsa vero ūmiscere ꝛ dulci melle venenū: q̄ si sic est q̄ est in se cōtraria contento in ea in parte existente vero ꝛ in parte mendacio dici poterit auctor eius non verax ñ mendax: ꝛ q̄ debet attendi mendaciū est multū periculosum: quia de talibus raz magnis ꝛ tam p̄iudicialib⁹ ꝛ dampnosis mēdacijs sicut sunt multa contenta in alchorano condempnancis animas suorum credencium ut speciali hic q̄ non

obstante q̄cunq; ꝓtraria rōne in alcho
rano licet dicta p michaelem p gabrie
lem p deū p suos angelos t nūcios p-
cipiāt fieri guerrā cōtra omnes q̄ non
tenent ꝓtem suam ꝛ non specificat hic
quid cōtineant alij versus revocati in
multis grauissimis t periculosissimis.
Sed cum hoc sit certissimum q̄ deus p
suā naturam non potest esse mendax
angelus bonus silr qz confirmatus in
gr̄am dei: ꝫ potest esse t est mendax dy
abolus t homo. Si ergo lex macho-
meti fm dictū illius alfaqui t doctor
regule est ꝓtraria sibi ipi: t ideo nō da
ta a deo nec ab angelo bono: sequit cō
clusio ex hac rōne quadrimembri sufficienti t hanc rōnem facit dñs cessarien
sis magister Johānes de Segobia in
tractatu cōtra sarracenos. Est ergo ꝓn
cipalis actor alchorani non homo sed
dyabolus qui ex inuidia ꝓpria t ex p-
missione diuina ꝓpter peccata popu-
li p̄eualuit incidere solemniter t effi-
caciter pfidiam antixpi: quia videns
dyabolus fidez xpi crescere in p arib⁹
orientis: t q̄ ydolatria iam defi ciebat
dentato cosdroe rege persarū t medo-
rum per eraclū regem xpianissimū: t
q̄ ipe eraclius destruxerat excelsaz tur
rim quā ipe cosdroe edificauerat ex au
ro t argento t lapidibus pciosis. et q̄
crux xpi iam tantū erat per eraclū ex
altata t amplius exaltanda: t cū non
posset ipe dyabolus iā amplius defen
dere plures deos nec totaliter negare
legem moysi t euangelij xpi qō iam
diuulgatā erat per totū mundū. Cogi
tauit perfectionem legis quasi medie
inter nouū t vetus decipere mundum
t ad hoc exequēdū assumpsit quēdaz
hominem dyabolicum nomine macho
metum ritu ydolatrā fortuna paupere
miente superbissimū t maleficijs fama
tum vt supra visū est. Et q̄dē libentius
assumpsisset dyabolus boiem bone fa
me: si fuisset ꝓmissus sicut t lsbentius
primum attemptasset boiem per aliud
animal in quo ipius malicia ꝛelaretur
q̄ per serpentem si fuisset ꝓmissus: sed
non ꝓmisit diuina sapientia nisi vt ta
lem assumeret t p talem hominē mun
dum inuaderet vt mūdus de facili ad
uertere posset qualis esset lex data p ta
lem legislatorem.

¶ De fundamento legis machometi

Quarta cōsidera
tio est scire in q̄ sarraceni fir-
mant sue legis fundamentū
Et patebit q̄ nihil reale hāt ꝫ totum est
ficticiū t fabulosum t tam manifeste
mendaciū q̄ vnusquisq; rōe capax ad
uertere poterit hāc legē nullius firmi-
tatis existere. Dñs dr in alchorano i ca
pitulo filioꝝ isrl laus eius sit q̄ trāsire
fecit suū sub vna nocte ab oratorio el-
haram que est domus meque vsq; ad
oratorū remotissimuz que est domus
sancta in thalm quā bndiximus. Expo
sitio huius sententie est in libro q̄ dici-
tur arabice balma bereig qō latine in-
terpretat in altū ascendere: t ideo vul-
gariter dicit scala machometi: in q̄ sūt
octuaginta quiq; capitula in q̄b⁹ nar-
rat fictionem quandā sui ascensus t de
census. Ex q̄bus oībus breui sūmula
cōpilauj intentum suū circa sue legis
fundamentū. Dixit ergo narrando ficti
onem suam sic. Cū ego machometus
essem mequa in domo mea t iacerē in
lecto ꝓpio iuxta vxorem meam post
multa vigilia in lege dei cogitando ali
quantū dormire cepi: t statiz venit ad
me gabriel angelus q̄ sub hac forma se
mihi ostendit: qz facies eius alba plus
q̄ lac aut nix aliqua: t capilli erāt rubi
cundiores corallo: multo etiā rubicun
da habebat supercilia valde ampla t os
pulcerrimū t bene formatum: dentes

quidem albos ⁊ valde claros ⁊ indutꝰ vestibus omni re albioribus ac ditissime operatis cum perlis ⁊ lapidibꝰ pciosis: cinctus erat duabꝰ zonis auri pulcherrimis ⁊ cuꝫ quelibet amplioꝫ grandi palmo manꝰ ſpius rubicunde quēadmodū ignis ⁊ alc ac pedes viridioꝛes omni ſmaragdo dirituꝫ mihi Machomete ſurge veni poſt me ſtrigendo te zona ⁊ circūuoluens caput tuuꝫ atꝙ corpus tuum tota alba: quia deus vult tibi multa ſue potentie ac ſecretoꝛ ſuoꝛ mirabilia oſtendere in hac nocte. Cuꝫ ergo ſurgerem ac venirem ad portam domus mee reſpiciens vidi q̄ gabriel tenebat per habenas quandā beſtiam quā mihi adduxerat cui nomē erat alboꝛach que talis erat forme. Erat enim grandioꝛ aſino ⁊ paruioꝛ mulo: habebat faciem hominis: ⁊ crines eiꝰ erant de perlis: pectus aūt de ſmaragdo: cauda de robino: oculi clariores ſole: pedes ⁊ ungulas habebāt ad modum cancle. Hec beſtia erat zellata quadā zella ſic mirabiliter cuꝫ perlis ⁊ pretioſis lapidibus operta q̄ nullus eſt qui dicere poſſit. Multa alia dic de ornamēto huius beſtie. Sequit ⁊ hec beſtia tota circūdata erat angelis qui cuſtodiebant eam. Tūc dixit mihi gabriel machomete aſcende ſuper beſtiam iſtaꝫ ⁊ equita ⁊ cū appropiquareꝫ beſtie vt eq̄tarem noluit ſuſtinere. Et angelꝰ dixit ei. Alboraç moꝛare quiete ⁊ ſuſtine q̄ hic equitet ſuper te: quia iuro p̄ nomē dei q̄ nūq̄ te hō talē eq̄tauit adhuc nec etiā h̄ duraūte ſeculo eq̄tabit tūc beſtia illa dixit q̄ ē q̄ iſte. et gabriel rādit ei pcēs: h̄ ē machometꝰ dei nūciꝰ ⁊ ꝓpha magnꝰ ⁊ cū beſtia h̄ andiret ſtatiꝫ q̄eramāſit ⁊ eq̄tauit: gabriel vero mihi ſcandilerenus ſiue ſtaffam et confeſtim alboraç ire cepit ita cito atꝙ ſuauiter q̄ nullum os hominis hoc dicere valeret: ego nanq̄ reſpiciens poſſuo eius vidi q̄ ira magni erant q̄ inter vnuꝫ paſſum ⁊ alium erat tantum ſpaciū q̄tum poſſit homo longius ꝓſpiꝫ oculis reſpicere a remotis. Et ibat directe vſus templū iheroſolymitanū ⁊ gabriel veniebat a dextris mecum. Et audiui q̄n dam vocēꝫ bis mihi dicentem ha. ha. machomete expecta me ⁊ ego nihil reſpondi. Deinde vidi quandā dñaꝫ pulcriorem q̄ miq̄ vidi que tribus vicibꝰ dulciter clamans dixit ha. machomete aliquantulū me expecta: ⁊ ego cum appropinquaſſeꝫ ⁊ vellet mihi locū nō modicum dedignatus reliqui eaꝫ. Dixitq̄ mihi gabriel: mō cognoſco magnam in te ſcientiam eſſe: dicam tibi quare ſcias q̄ vox illa que primo te vocauit erat lex iudeoꝛ ⁊ ſi reſpondiſſes ei omnes tue gētes iudei facte fuiſſent. Vox vero ſecunda: lex xpianoꝛ fuit: cui ſi reſpondiſſes omnes tue gētes fidei chriſtiane adhęſiſſent: q̄ domina illa curtis induta coloribus: que poſtremo te vocauit eſt mundus iſte qui delicijs omnibus plenus erat: et quia expectaſti eam: icias vero quia gentes tue plus ſolacioꝝ pluſq̄ deliciaruꝫ habebant q̄ omnes alie gentes que vnquam in preterito fuerint vel ſint in futuro: ſed quia dedignatus reliquiſti eam nec ſibi reſpondere curaſti: tu magis ſine peccato eris q̄ fuerint omnes alij prophete hactenus vel q̄ ni poſterum ſubſequuntur: quo dicto tacuit et duxit me i tēplū: et poſtq̄ fuimꝰ ante portam templi precepit mihi vt deſcenderem ad quendam nigrum lapidem vbi ſoliti erant prophete deſcēdere et deſcendi: et cum deſcendiſſem gabriel angelus per habenas ligabat alboraç: et lapidem prenotatum ⁊ accipiens me per manum duxit in templum in quo inueni omnes prophetas ſtātes i circuitu tēpli dei. q̄s de illuc venire p̄ me honoraūdo ⁊ exire de ex-

fecerat sepulchris stabant quidez oēs me expectando erecti sup pedes suos t cū viderūt me cūctis otioneo facere ce perunt. Tūc gabriel mihi dixit. Veni machomete t fac oīones p̄tuscz alij quia tu es rex ꝓpheta rū oim t cūctar gentiū dño: qō audiens misit me ante t feci tuas oīones satꝭ leues. Deinde erexi me super pedes t statim omnes ꝓphete me salutauerunt gaudentes et mihi magnū honorē contulerūt t am plexantes me dixerunt mihi bona no na de maximo bono qō deus mihi p̄ parauerat t meo populo vniuerso t p me deinde omnes deum rogauerunt. Alibi dicitur in .ij. libro doctrine sue q̄ inuenit ibi abrahā moysen t ihm fi lium marie t dicit q̄ moyses obtulit si bi vnū vas plenū vino: t abrahā alid plenū lacte t ihs aliud plenū aqua Et tunc ego ait machometus audiui vocē quandā coram oibus astantibus celitus dicentis mihi. Si vas vini ele geris tu cū populo tuo pibis. Si autē vas lactis submergeris. Si vero vas aque elegeris tu cū oibus tuis ad deū in perpetuū dirigeris. Et cū machome tus p̄dicaret hoc fundamentū in ihe rusalem cunctis astantibus in cōfirma tione sue fictōis addidit moyses erat ruphus t crispus: ihs filius marie erat flauus capillis t medie stature t vide bantur ab eius capite aque p̄silire t ta men aqua non erat ibi. Abrahā ꝙ p certo mihi simlis. Sequit i p̄dicto libro scale machometi bi peractis oīo nibus in templo vt supra. Ecce gabri el p manū me accipiens duxit ex̄ rem plū t ostendit mihi quandā scalā q̄ du rabat a p̄mo celo vsq̄ ad terrā vbi sta bant. Erat em̄ scala illa pulcrior res q̄ vnq̄ vsa fuerit t ipsius pedes iuncti fūt ad lapidē illū ad quē descenderam ego p̄mo t p̄mꝰ gradꝰ erat de rubino. Secūs de smaragdo. Tercius de perla albissimo t q̄libet alioꝝ de lapide p̄cio so intra naturam suam cū perlis ope rato ex auro purissimo taꝫ ditissime q̄ nullū cor hominis cogitare hoc possit t erat circūdata angelis q̄ custodiebāt eā. Gabriel quoq̄ me per manū accep pit t eleuans a terra posuit me sup p̄ mū gradum scale t dixit mihi. Ascen de machomete t ascendi t gabriel me cum similiter: ang li vero cūcti associa bant me qui erant ad scale custodiā de putati: t ꝓcedens p scalā vidi quendā angelū valde magnū q̄ sup cathedraꝫ sedēs tenebat in manu sua tabulā q̄n dam q̄ ab oriente durabat vsq̄ ad occi dentē qui vna hora tabulā respiciebat t alia mundū t ꝓcepit mihi gabriel q̄ salutarez eū quia magnū tenebat locū coram deo: saluraui t ipe reddidit mi hi salutationem capite suo t nō tātuꝫ ore. Et dixit illi gabriel: quo non salu tas holem meliorem de mundo: t ille q̄siuit a gabrieli dicens: quis ergo hic est: gabriel rndit: hic machometus nū cius dei nostri. Et ille. Est ne ipe tā mis sus. Et gabriel dixit: vtiq̄ sine dubio t statim me salutauit angelus dicēs val de bona nova de maximo bono qō de uo mihi ꝓparauerat. Dixit etiā adhuc angelus ille q̄ ego eram altior t hono rabilior: nūcijs oibus t de iure cūctoꝝ dñs populoꝝ. Et addidit. Scias ma chomete q̄ ꝓphus tuꝰ erit ille q̄ in hoc mundo manebit posterior t plus du rabit quā omnes alij populi vniuersi: quia deus multū diligit gentē ꝓphi eo q̄ vitāt malū t faciūt q̄dez bonū: t sic ab illo expeditus: gabriel mihi dixit q̄ ille erat angelus mortis. Quo audito mox versus ipm iui t dixi. Es tu ange lus mortis: qui rndit vtiq̄. Postea q̄ siui ab eo rogans q̄ diceret mihi quo ipe de corpibus hoim alas extrahebat Qui respondit. Scias machomete q̄ ab illa hora qua Adam qui fuit ꝓmus

hoīn creatus est a deo ⁊ positus super terrā dedit mihi deus hoc officiū vt ex rabam alios de corpibus hoiz vsq; ad ventura iudicij diē magnā ita q nemo vinus remaneret excepto solum deo ⁊ me etiā cū eodem deber. nanq; postea deus mihi alam meā extrabere ac ipe postmodū sine fine solus in vita pdurabili remanere. Et quesiui ab eo quo cognoscerer que ale iture essent in padisum ⁊ que in infernum. Et rīdit mahomete nōne videstu q noia cūctoz hoīm q quondā fuerūt ⁊ q modo sunt ⁊ erūt vsq; in finem psentis seculi oia i hac tabula scripta patent. Et etiā mors quā habiturus est ipoz q liber nec nō ⁊ bonū ⁊ malū qō deus iam illis pparauit iuxta meritū singuloz: ⁊ iō bene scio q eoz in padisuz: ⁊ qui in infernū sunt iturī. Narrat etiā ibi modus quo mittit angelos bonos p bonis: ⁊ malos p malis: ⁊ quo extrabit alios bonoruni cū dextera: ⁊ alios maloz cuz sinistra. Sequit et pfectus inde vidi aliū angelū ita magnū q tenebat caput suum supra celum ⁊ pedes eius in abissum qui factus erat ad modum galli: cui deus ostendit omnes boras q̄bus fieri oiones debebant. Nam cū tempe erat orandi veniebat quedam vox de celo dicens: tu creatura q deo es obediens pcipio tibi q laudes deū: ⁊ mox ille angelus alta voce dicebat: benedicat deus rex sanctissimus angelorū et aiarum ⁊ creaturaz oim q dicto galli q sunt in terra hoc audientes pfestim cātabant omnes ⁊ deū cantando, laudabant dicentes in cāticis suis vos omnes qui obedientes estis deo surgite ⁊ laudate ipm: qm̄ idē potēs est sup oēs reos ⁊ ipe fecit eos etiā ⁊ creauit. Et pfectus inde vidi quendaz aliū angelū cuius medietas erat ignis ⁊ medietas niuis nec tñ ignis destruebat niuē nec econtra qui etiā laudabat deuz oziano q sicut in eo consūrerat ignem ⁊ niue sic consūgeret corda gentium que sibi obedientes essent. Et pcedens inde vidi aliū angelum ita magnū q eius magnitudinem dicere non auderē salutauit eum: q ipe in oīonibus exīs nō mihi respondit: dixitq; sibi gabriel. Quare non saluras meliorem hominē vniuersi seculi. Et ille qs est ille de quo dicis. Et gabriel angelo: hic est machomet quē vides. Et ille. Est ne ipemissus adhuc. Et gabriel respondit vtiq; vere. Et ecce stariz angelus ille ac alij quos primo viderā salutauerūt me ⁊ dixerunt mihi valde bona noua de maximo bono qō pparauit mihi deus: et pfectus inde vidi aliū angelū mirabili modo magnū qui sedebat sup sedez ⁊ tenebat intra manus suas pilam q̄ maximam cū qua si ipse solū vnū ictu daret celū destrueret atq; terram: ⁊ cuz gabriel pilam respiceret eandez statim ploiare incepit. Et dixi ei. Cur ploras Et ille machomete. Hic angelus thesaurarius est inferni. Quo audito iniuersus eū ⁊ ipm salutauit. Verūtñ ipe mihi non respondit. Gabriel aūt dixit qūo nō rīdes meliori hominū q̄ vtiq; fuerit adhuc missus. Et rīdit sicut sipradictuz est de aliis. Et addidit q illi qui de populo meo in inferno extiterint minus penaz habebūt q̄ alij vniuersi ⁊ rogauit eū vt mihi diceret qūo infernus factus est: ⁊ statim sic mihi narrare incepit Scias machomete q qūo infernus primo factus est: deus fecit accendi ignem sup eum septuaginta milibus annoz quousq; factus est totus rubens igne illo. Postea vero sup illū ignem fecit superaccendi per tantū dē ipis aliū donec totus factus est albus ⁊ post hunc ignem fecit adhuc aliū superaccendi: similiter per alia septuagi ta milia annoz ita q totus niger factus est ⁊ plusq; aliqua res obscurus ignis

aūt iste semper in seipo ardet mirabili modo fortiter ſ tamen flāmam alium non emittit. Queſiui iterū ab eo ſimiliter quō facti ſunt angeli iferni t quaz vitam ducunt. Et rñdit ſciaz q dñs creauit eos omnes de igne t ſunt in igne nutriti t ſi hora ſola de igne exirent ſubito morerentur nec poſſent ſine igne viuere ſic nec piſcis etiā ſine aqua. Et ſimiliter creauit eos deus mutos t ſurdos t miſit in corde eoz tantū duriciei t crudelitatis q hoc nemo recitare valeret: neſciunt eñ dcād aliud facere preterq torquere crudeliter t affligere peccatores: t ideo fecit eos dñs mutos t ſurdos ne audirent voces ſen lamenta pcōz cū ipos affligunt. Et ſiſr fecit eos ita crudeles q ſi forte videāt pcōres aliqua ſigna humilitatis ꝓtendere ipi neq de pcōribus neq de ſolo hūilitate curam habeant aut vllā eiaz pietatē. Nam ꝓter penam ignis inferni quā ſuſtinent pcōres habent penā aliā valde crudelem q angeli qui ſunt tbi maximis malleis ferreis torquent t malleant duriter pcōres ꝓpter maximā crudelitatem quē in eis eſt. Dixit i alchorano loquit deus dicēs: miſim⁹ quidē infernū angelos noſtros fortes t duros atq crudeles vt noſtra māda ta faciant t obſeruent ipſi quoq nobis obediūt in oibus que mādamus t cuz theſaurari⁹ mihi hec oīa retuliſſet ego t gabriel ab eo receſſimus timore pauescentes nō modico. Et vltra pfecti ſumus quousq venimus ad primum celū: t hoc dicit celū lune qō totū erat ferreū t habebat tantū ſpiſſi in ſolidi tate q̄ntū poſſit homo ire in q̄q̄ āno t tantūdem ſpacij erat inter ipm t alium ſecundū celū. Gabriel aūt pulſauit ad portam t ſtatim venit ad nos q dam angelus ita magnus q ipe in longitudine habebat ſpaciū itineris boīs per mille annos t tantūdem in latitudine: vidimus etiā portas celi que mirabiliter pulcre erant t multos etiam angelos cuſtodientes eos qui erāt valde bene ac ditiſſime peromati. Tunc gabriel venit ad vnā portarū vt intraret quod cum vellet facere quidaz angelus dixit ei gabriel quid vis t quis eſt tecum. Qui reſpondit: mecum eſt machometus ꝓphārū ſigillus omniuz t cūctoz dominus nūctoz: t volum⁹ tbi intus intrare. Hoc aūt dicto moz nob porte aperte ſūt t intrauim⁹: t cū introiſſemus omnes āgeli qui erāt tbi ſalutauerunt me t dixerūt mihi valde bona noua de quibus non modicum ſum gauiſus. Et reſpicies vidi q ipſi habebant facies boim t corpa ad modum vacarum habebant eiaz ad modum aḷarū alas t erant hij angeli numero ſeptuaginta miſlia quoz quilibz habebat ſeptuaginta miſlia capita t qō libet caput ſeptuaginta miſlia cornua t qōlibet cornu ſeptuaginta miſlia nodoz t inter vnū nodū t aliuz erat ſpacium itineris hominis p quadraginta annos. Vidi adhuc plus qō in qōlibz hdictoz capitū erant ſeptuaginta miſlia faciez t quelibet facies habebat ſeptuaginta miſlia oza t qōlibet os ſeptē miſlia linguarū t qlibet ex linguis illis ſciebat ſeptem miſlia loquelarū t eiaz laudabant deū ſeptuaginta miſlib⁹ horarū in die. Vidi etiā inter angelos illos duos homines ſedēntes ſuper duos ſedes claritatis q nimis pulcri erāt tam ſtatura corpoz q facieruz forma habebant eñ capillos ſuos omnes albos ad modum niuis t barbas etiam magnas in eundem modum albas et veſtimenta ipoz erant ita albiſſima q vix poterat homo reſpicere ipa. Nam circa ipoz capita valde maximā claritatem habebant. Et queſiui a gabriele qui illi eſſent: qui reſpondens ait. Sciaz machomete q ille qui ſedit in infe-

rioꝛi sede vocatur iohanna ihus zacharia qꝫ interpretat iohānes filius zacharie. Hic em hic est dei ꝓphetis vltꝰ. Ille tamen alius ꝙ alius sedet vocat. yxa ihmmariem. qꝫ interpretat ihs filius marie. Hic em ihus spiritus dei est et ipius etiã genitus verbo fuit. Cuio audito ihi versus eos et ipos etiam salutauit. Ibidem tandẽ ꝙsierunt a gabriele quis ego essem: gabriel aũt nomen meũ dixit eisdem ac ipi confestim salutauerunt me et dixerũt etiam mihi valde bona nona de maximo bono quod deus mihi ꝓparauerat. Quibus visis ꝓcessimus inde quousq; peruenimus ad scõm celũ qꝫ totũ erat ereũ: et bẽbat in spisso tantum spacij ãntũ possit homo ire in dngentis annis et tantundem inter ipm et aliud celũ erat. Gabriel vero pulsauit ad portã et confestim venit ad nos quidam angelus ꝙ aperuit nobis eam et hic angelus ita magnus erat qꝫ tendebat caput suũ usq; ad celũ septimũ et pedes suos etiã usq; ad fundum terre. Hic narrat qꝫ vidit angelos qui septuagesies milliesies habebant ma-sora corpora qꝫ habuerunt alij angeli quos viderat in alio ꝓmo celo: et qũo salutauit eos et qualiter ipi ꝑ cognito suo noie ꝙ gabielem salutauerunt eus sicut supradictũ est. Narrat etiã qꝫ vidit inter eos ioseph filiũ iacob erate senem et sedentem in claritatis sede quẽ cum salutaret et a gabriele cognosceret qꝫ esset machometus dixit qꝫ ipe etiã salutauit eum et dixit ei bona nona tẽ. Profecti ergo inde puenerũt ad tercium celũ qꝫ totũ dicit fore argenteus: et qꝫ habebat in spisso spaciũ innerfis hominis ꝙ quingentos annos et tantũdẽ etiã inter ipm et quartũ celũ. Narrat ꝫ qũo vocãte ad portã gabriele venit ad eos quidã angelus ita magnus et forꝫ qꝫ si aliquis poneret super palmã eius totũ mundũ cũ oibus ꝙ in eo sunt mibil inde sentiret. Dicit etiã qꝫ vidit ibi ãgelos valde magnos hñtes facies vacarũ et manus claritatis ordinati ꝙ acies et ita stricti et cõiuncti qꝫ homo non posset solũ pilam mittere inter eos et qũo eos salutauit vt supra. Dixit etiã qꝫ vidit inter eos enoch et helyam sedẽtes super sedes claritatis: et qũo gabriel nonficauit eis nomen machometi et ipi suo noie audito qualiter eum salutauerũt vt supra. Peruenientes ad ꝙrtum celum dicit qꝫ erat totum de auro purissimo; et qꝫ habebat tantũ de spisso quantũ homo possit ire in quingentis annis: et tantũ inter ipm et aliud ꝙntus celũ. Dixit etiã qꝫ pulsante gabriele ad portam venit ad eos vnus angelus ꝙ ita magnus erat qꝫ super pollicem dextre sue manus tenebat omnes aquas dulces et super pollicem sinistre amaras. Dixit item qꝫ vidit ibi septuaginta milia angelorũ qui omnes habebãt facies aquilarũ et eorũ quilibet septuaginta milia alarũ: et quelibet ala septuagita milia pennarum: et quelibet penna in longitudine habebat septuagita milia cubitorũ: inter quos dicit se vidisse aaron sedentẽ in sede claritatis viademate splendido coronatũ et qũo salutauit eũ vt supra. In quinto celo qũ dicũ totũ esse de perla et habere tantũ spacij in spisso sicut est itineris hominis per quingentos annos et tantundem inter ipm et celũ sextũ vocante gabriele esse rit qꝫ venit ad eos quidam angelus ꝙ totus erat de igne: et habebat septẽ milia brachiorũ: et i ꝙlibꝫ brachio septẽ milia manuũ: et i ꝙlibꝫ manu septẽ milia digitorũ et qꝫ ꝙlibꝫ illorũ digitorũ laudabat deũ septẽs milibꝰ horarũ die. Dicẽ etiã se ibi vidisse multitudinẽ angelorũ quorum facies erant ad modum vulturum et quomodo salutauit eos vt supra. Et inter eos narrat se vidisse moysen pulcherrimũ sup sedẽ claritatis

tis sepentē ⁊ quō salutauit eū ⁊ qualit cognito eius noīe a gabriele eis dixit. Scias machomete q̄ de⁹ tevult et populū tuū magnis ieiunijs nō paucis oīonib⁹ onerare. tu āt roga ipm vt alle viet ea nbi q̄ pplis tu⁹ aliter sustiere ñ possēt. In sexto celo qō dixit totus eē di: smaragdo⁹ habere in spisso iter q̄n gento⁹ ānoꝝ ⁊ tantūdē itineris inf ipꝰ ⁊ sp̄tmū celū. Narrat etiā q̄ gabriele pulsante ad portā venit ad eos quidā angelus qui septuagesies millies erat maior q̄ aliquis ex alijs q̄s primo viderat ⁊ q̄ talis erat eis magnitudo q̄ si ipe vellet facere celum obscurare atq; terrā; nullus q̄ppe psentiret. Dixit etiam se vidisse ibi alios angelos q̄ septuagies millies maiores erāt oibus prius visis ⁊ q̄ oēs erāt de smaragdis ⁊ plis ⁊ de rubinis auro⁹ argēto inmixtis ⁊ equ⁹ gabrielis erit sīr inter eos. Dixit q̄ salutauit eos ipi noīe suo a gabriele cognito etiā salutauerūt eū cē. vt ō. ⁊ inter eos se dixit vidisse abrahā i sede maiestatis fulgentē plusq̄ sol. ⁊ quō salutauit eū ipe a gabriele cognito e⁹ nomine dicit q̄ salutauit eū ⁊ dixit ei i ter cetera. Scias machomete q̄ deus multū te diligit ac te inter alios nuncios suos p̄colligēs. amore tui valde pplm tuū amat dico nanq; tibi q̄ paradisus ror⁹ est plenus byssō bio. scilicet sokbay balla bille bille balla qō interptat sit honor⁹ laus deo ⁊ sibi gr̄as reuelam⁹ q̄ nō est de⁹ ali⁹ p̄ter eū nec est virtus aut p̄tās alia nisi ipius ōi altissimi atq; magni. ⁊ dic̄ q̄ rogauit eus abrahām q̄ moueret pplm suū ⁊ dicēt frequenter verba illa ⁊ q̄ diceret etiā pplo suo q̄ mūri paradisi sunt de auro purissimo⁹ mensa ō auro puro ⁊ calx ō mosto⁹ ⁊ b paradisus erat p̄patus sibi ⁊ oīb⁹ credētib⁹ ⁊ tenētib⁹ legē ei⁹. In septimo celo qō totū dicit eē de rubino clarissimo ⁊ rubicūdissimo ⁊ bñe in spisso iter quingento⁹ ānoꝝ ⁊ tantūdē inter ipm ⁊ octauū celū. Narrat q̄ pulsante gabriele ad portā venit ad eos quidā angel⁹ quē nemo q̄lis erat recitare valeret nisi solū deus q̄ ipm fecit ⁊ creauit. Dixit etiam q̄ cū introisset vidit q̄sdam angelos q̄ magnitudinē ⁊ formā recitare nō audet q̄ de⁹ sibi ibidem inhibuit ne alicui viuēti reuelaret dicit tū q̄ hēbāt oēs oculos elevatos ad deum ⁊ laudabant deū ⁊ q̄ surrexit inter eos vnus q̄ erat celi almocaden qō interptat arabice eloquio velut ille q̄ vocat sarracenos cū oīones suas facere debēt ⁊ tamcito cū surrexit ad oīones vocare incepit dicens halla huba kibar qō interptatur magn⁹ ē de⁹. Post hoc aūt dixit le hil le halla illala qō interptatur nō est deus alius nisi deus. Dixit etiaꝫ ad huc bersedu le halla billa la. qō int̄ptatur testificemini sīr machometū nūcium dei ē. dixit etiā postea haya lasa la haya lalphala qō interpretat venite ad oīones vrās et ad p̄fectus vr̄m ⁊ dixit q̄ ipe fecit sīr cū illis angelis duas oratōnes paruas ⁊ gabriel dixit sibi qō deus p̄fecerat eū sup oēs alios nūcios et sup oēs quos viderat in septē celis supius enarratis. Dixit etiā q̄ int̄ illos angelos vidit adā senē in sede claritatꝫ sedētem coronarū corona claritatis purissime ⁊ quō eū salutauit ⁊ adam ei⁹ cognito noīe a gabriele qualr etiā ipm salutauit inter cetera dixit. Scias machomete tu q̄ p̄ es filio⁹ meo⁹ q̄ paradisus clausus est q̄ neq; pp̄ha neq; bō ali⁹ introibit quousq; tu ibi scias popul⁹ tu⁹ statuit quoq; dñs ita cē. In octauo celo qō dicit totū eē de vno topasio pulcherrimo ad vidēdū mortalib⁹ incognito quod habebat in spisso iter quingentorum annoꝝ. Narrat q̄ pulsante gabriele ad portam venit ad eos quidā angelus de claritate totus cui⁹ claritas septuagies millies maior erat

q̄ claritas soliet q̄ hēbat angel⁹ ille septuagita milia capitū t q̄libet caput septuaginta milia faciet t q̄libet faciel septuaginta milia oculoꝝ t q̄libet oculus septuaginta milia pupillaꝝ t que liber pupilla tremebat septuagita horaꝝ in die territa dei metu. dixit etiam q̄ vidit ibi alios angelos q̄ erāt septuagies millies maiores oīb⁹ aliis supra dictis t vidit ibi quasdā kartinas q̄ separabāt inter angelos t deū numeruꝝ aūt illoꝝ angeloꝝ dicit q̄ nemo nouit nisi solus deus. Vlteri⁹ dicit q̄ intra uerī primā separōz kartinaꝝ que erāt septuaginta t venerūt ad aliā separōnē aliaꝝ septuaginta diuersoꝝ coloꝝ t sic de septuaginta in septuaginta quousq̄ puenerūt ad alias septuaginta separationes q̄ oēs de perlis. Et dixit q̄ inuenerūt alias septuagita separōes aque t totidem niues t totidē grādinis t totidem nebulaꝝ t totidē tenebraꝝ t totidē ignis t totidē claritatis t totidem glorie deī t totidē celoꝝ oim quos homo cogitare valeat t inter oēs separationes erant tot angeli q̄ a nemine posset dici numerus eorūdē q̄ nūq̄ laudare deū cessabūt circa eas eundo t venien do t dicit q̄ ibi reliquit eū gabriel solū t q̄ assumpto vigore cordis transiuit omnes illas separationes quousq̄ puenit ad illā q̄ erat gloria dei. t q̄ cū ibi appropinquasset audiuit vocē quādaꝝ dicētē sibi bagoprodem. ya. ab. ibi. ya mubagmeth qō interpretat appropin quate mihi amice machomete. Et dicē q̄ hoc audito appropiquauit sibi magis. t q̄ audiuit vocē aliā illud idē sibi dicentēt ꝓpinqui⁹ accedēs audiuit illud idē hec superaddens. Scias machomete q̄ tu es apud me magis honoratus q̄s oēs alij nunciꝝ t magis exaltatus etiā q̄s oēs alie creature q̄s fecerim sive sint angeli homines aut diaboli. Et dixit q̄ mox appropinquans tantū pfectus ē q̄ inter deū t ipm non erat nisi spaciū duaꝝ balistaꝝ t q̄ tunc saluauit deū t deus eū. Et q̄ deus q̄si uit ab eo quo ppls suus faciebat t q̄ ipe respōderat q̄ erant multum sibi obedientes t q̄ deus sibi dixit. machometē precipio tibi q̄ facias ppīm tuuz ieiunare sexaginta diebus anno quoli bet t oēs quinquaginta facē omni die q̄ dicto dicit q̄ recessit a deo t redi ens inuenit gabrielē t respiciēdo mira bilē mansionē dei dicit. q̄ vidit cathedrā dei intra quā erant. iiij. elementa et vtrūq̄ seculū et paradisus et etiā infern⁹ et celū et terra q̄ oia creauerat de⁹ intra cathedrā illā. dicit etiā q̄ hēbat. iiij. pedes quoꝝ quilibet hēbat septuagies millies plus longitudinis q̄ sit a celo vsq̄ ad terrā et illā cathedrā portant in humeris suis. iiij. angeli quoꝝ quilibet habet. iiij. facies. s. ante et retro t a dextris et a sinistris et vna facies erat hominis alia aquile alia leonis et alia thauri et corpa eoꝝ plena oculis et q̄ i fine mundi angelus existens in figura hominis regabat deū ꝓ hoīb⁹ vt misereatur eis et peccata dimittat. Illius exēplū in figura aq̄le rogabat deū ꝓ auib⁹ alis exēplū in figura leonis rogabat ꝓ bestijs siluestrib⁹ et exēplū in figura tauri ꝓ bestijs domesticis. Innumeralia fa nissima narrat de septē paradisis q̄s narrat se vidisse inter que dicit q̄ ille q̄ est in inferiori gradu supior o paradisi bus ad opus suū per oēs ptes circa se tā tum spaciū quātū hō posset ire in q̄nq̄ centum annis et q̄ donat ei deus quīgentas feminas in vrozes et. iiij. mil. a virginum et octo milia aliarum q̄ nō sunt virgines ad ei seruiendum i oīb⁹ rebus suis et q̄ qualibet die venit ad eos quidam angelus qui dicet eis cen tum alpholia que sunt velut pānī au rei ad vestiendum et post multa dicit q̄ relinquerunt eum gabriel et ridubā

thesaurarius paradisi t iterum redijt per eandem viam ad deum t q tūc deus dederat ei librum alchorani quem accepit de manu dei et dixit q ablatus deus visum ab oculis eius t reddidit cordi eius q sic vidit eum t q ipe deus posuit manum suā super caput suum. ita q ipius manus frigiditatem in corde persensit et q mox ei omnem scientiā docuit t q scivit oēs res que fuerunt hactenus et que imposterum sunt future et dicit viterius q rogauit deum vt alleuiaret supradictas quinquaginta orōnes populo suo non ausus erat aliquid dicere de ieiunio ne sibi reputaretur gulositas t q deus amore sui alleuiauit eas deducendo ad quinq orōnes quas dicerer populus machometi omni die. sic q tres de die et due de nocte dicerent et q vnus almocadē vocaret ad dicendū eas et cum vocaret q mitteret digitos suos vbi decet sequitur q petijt licentiā a deo et recessit et cum veniret ad celū vbi erat moyses enarratis supioribus de alleuiatōne orōnum dixit q eius consilio iterum redijt ad deum pro alleuiatōne ieiunij seraginta dierum et primo redim obtinuit decem dies. Secundo alios decem. Et tercio alios decē quousq nō remanserunt nisi. xxx. dies. t sic dixit q p verecundia non fuit ausus amplius redire ad deum. Et finaliter p eum narat alia mēdacia que propter vitandam plixitatem omitto dixit q gabriel reduxit ipm ad scalā q qnā ascendit t q descenderunt simul vsq ad lapidē pretiosū. t q equitauit alboracē per ditus a gabriele. t venit ad domū suā t inuenit vxorē suā in lecto que adhuc dormiebat cui enarrauit oīa que ei acciderant Et postmodū pdicauit cadez in mequa pribus suis caroixio t aliis gentibus. Hec pauca sunt collecta ex maximo pelago mēdaciorū pdci libri qui dr scala machometi. Vbi legitur q cū predictā visionē narrasset machomet gentib vniuersis in illis gtibus. Seraginta milia hoīm cognoscentes fictionē a lege eius recesserūt. t eis dicerent ei ascende in celū de die nobis cernentibus et videam angelos circūrentes nō recognouit falsitatē suā. sed ait laua deo meo numquid aliud sum ego quā vnus homo t nuncius. Ecce visus est fundamētū legis machometi. Pe re hec sola fictio visionis debet sufficere ad confutādū q̄d machomet fec Nā non permisit eius spūs sctūs mentiri nisi ita mānifeste vt homo clare aduerteret fictionē nec inde reprobatōe propter claritatē siue falsitatis non solus apud theologos sed etiā apud nāles phos q vero nō vt boies sed vt bestie viuūt iuoluti cecitate delicias carnis sequentes velocissimo cursu in dānatōis pcipitium miserabiliter cadūt. O infelix hō innumerabiliū animarū dānatōnis cā O rabies abitōnio et luxurie maledicta machometū decepisti vt alios decipere. O dei permissio et iudicium absconditū et tā sparcissimo atq bestiali homini et tā apertis mēdacijs boies firmissime adhereāt etiā vsq ad mortem. Ipe eñ seduxit aliquo modo plus quā āgelū aliqñ solū nuncū. aliquando q p angelis incedit et quo potuit tot āgelorum splendores sustinē in celis q dicebat q qñ appebat ei angelus gabriel semp cadebat in terrā et exspumāo agitabatur et incuruabantur manus et pedes eius. Nec eñ in predca visione dixit se raptū sicut fuit paulus sed dixit q ascendit sil in corpe et anima cuius signū est vt supra patuit q dixit q deus tetigit eū mānu sua et sensit frigiditatē eius vsq ad medullā spie dorsi eius et vsq ad cor. ergo deum et āgelos posuit corpaliter dimēsuratos q est heresis damnata vt ū. patuit libro .iij.

De cōcordia et discordia legis machometi cū lege christi in articulis fidei.

Quinta consideratio ē scire in quo cōcordāt et discordāt lex xpi et lex Machometi quo ad articulos fidei et precepta. Lex em xpi q excellentissima ē vt fuit declaratū libro pmo nō inordinata est in suis credibilib⁹ nec in suo processu sicut est lex machometi. ex q sat cōuincit nō ee a deo q q a deo sunt ordinata sunt. vt dixit apls ad Rom. cuj sicut in ogibus nature et sacris scripturis patet cuilibet intuēti q ei lex moysi data a deo fuit ordinatissime incepit a creatōe mūdi. Deinde pcessit⁹ est ordinē xpiste historie vsq cuilibet intuēti p totū pentateucū xpbe etiā i suis scripturis ordinate pcesserūt etiaz ordine xpis ostendētes quo xpe vel sub quib⁹ regibus semp etiā seruātes ordinē historie vel ad min⁹ ordinē materie. euāgeliū etiā xpi ordinatissime pcedit ordine xpiste historie et materie deide etiam vite et doctrine et miracula xpi. In alchorano aūt nullus est ordo nec tēpus q nō dicit sub quibus regib⁹ vel quo xpe nec ibi seruat ordo historie. Nam primum capitulum a quo incipit dicit rubrica vel apertio libri i quo sine dubio conuenienter incipit ab oratione et laude dei sed immediate post breuem oratiōnem psequitur opus et est capitulum secundum de vaca rufa quam immolauit moyses cuius historia est in leuitico. Tertium capitulum est de familia nostra qui fuit pater moysi et aaron. et statim sequitur. Quartum capitulum de mulieribus et sic de alijs tra inordinate q non est homo in mundo qui possit de ordine historie et capitulorum redde rationē nec ibi seruatur ordo materie. Nam numq̄ viam materiam prosequitur ordinate sed statim de vna materia se transfert ad alteram omnino extraneam recte sicut arrepticius nec etiaz ibi seruatur ordo arguitionis vel alicuius probatōis. sed tota doctrina est ex suppositione et ponit vnam propositōnez per seueram et ex illa concludit quandam aliam que nihil habet facere cuz ea sicut frequentissime dicit q deus ē excelsus et bonus et alchoranum ē lex saluationis et q deus est de⁹ et q nullus est alius deus nisi deus. et machometus est prophēta veridicus seruus dei et qui deus est deus et q nullus deus nisi deus. Sed que si ista cōclusio q machometus est veridicus fu⁹ dei et quia deus est deus et sic de pluribus alijs dictis inordinatissimis q causa brevitatis omitto. Est igitur lex machometi discordans in ordine a lege christi q vt clarius videatur et an sit aliqua concordantia inter eas ad oēm natissimam seriem articulorum fidei christiane descendo vbi tria preambula premittuntur. Primum est q articulus in proposito nihil aliud est q̄s veritas de natura diuina cum gratia fm hoganem de sancto victore. et hec notificatio datur de articulo stricte et proprie sumpto. qui trahitur ad partes simboli apostolorum cuilibet em articulo conuenit et est sensus. Articulus artat nos ad credendum de deo nō solum que dicuntur de deo per naturam vt credo in deum patrem omnipotentem hoc enim ad naturam diuinam pertinet sed etiam que per grām dicuntur vt qui conceptus est de spiritu sancto. hoc enim pertinet ad gratiā vnde sensus est articulus ē veritas de deo continens naturam et gratiam. Secundū preambulū ē q simbolū secundū naturalē pbiam dicitur cōuenī-

cia. Sic igit̄ ꝓpter cōuenientiam intellectuū in veritate vna. t ꝓpter cōuenientiam ꝑ nam apl̄oꝝ siue patrū in symbolo cōponendo ac etiaz ꝓpter cōuenientiam scripturaꝝ et quaꝝ aggregatiōe factū e. Ideo non imerito symbolū fidei appellat a sin q̄ est con vel simul t bole q̄ ē sententia quasi sententia multoꝝ sit. Sz quia tria sunt symbola oportet causas institutionis assignare. Hui⁹ causa institutiōis symboli apl̄oꝝ fuit fidei instructio respectu credendoꝝ ad salutez necessarioꝝ. Causa vero symboli athanasij fuit erroris exclusio ꝓpter multiplices errores pullulantes. Ratio autē siue causa symboli patrū fuit fidei explanatio circa dubitatiōes emergētes. Itē symbolū apl̄oꝝ submisse dicit vt statꝰ apl̄oꝝ t fidelius ꝑmitiue ecclesie repte sentet qū apl̄i t fideles non audebant fidē xp̄i vsquequaq; confiteri in manifesto. Symbolū vero athanasij in ꝑma cantat vt designet q̄ fides est ꝑma mētis illuminatio. Sz symbolū patrū in missa cantat vt in confessione fidei et deuotione ꝑparet ad receptionē dulcedinis cuius ꝑticipes ꝑ fidē efficimur Tertiū ꝑambulū est q̄ si habeat respectus ad ea q̄ credenda sunt radicaliter Articuli fidei sunt. xiiij. quoꝝ. vij. spectant ad diuinitatē t septē ad humanitatē t hec signata sunt ap̄ocal. ꝑmo i septem stellis t septē candelabris aureis in quoꝝ medio filius hois ambulat. Sz si habeat respectus ad eos qui symbolū ꝑmū ediderunt: tūc fidei articuli sunt. xij. iuxta numer. xij. apl̄oꝝ qui sancto spiritu edocti non est dubiū aliquid potuisse latere de his q̄ spectāt ad fidei cōplementū: t vt maiorem haberent firmitudinem singuli apposuerunt ibi suas particulas t omnes insimul singulas approbauerunt t hoc fuit vt vna ecclesia que sup apl̄os fundare debebat haberet vnā fidei credulitatem que fides catholica diceret: hec est fides vniuersalis t ab vniuersis apl̄is qui erant fundamentū ecclesie vniuersalis t hoc ante dispersionem. Et ideo quia paulus t barnabas electi fuerunt ad apostolatū post dispersionē apl̄oꝝ siue diuisionē ad p̄dicandū sicut patet actū. xiij. in symbolo nihil apposuerūt t sicut. xij. apl̄i sunt. xij. fundamenta ecclesie vniuersalis sic. xij. articuli fidei sūt. xij. fundamenta muri ciuitatis ih̄lm supne quasi. xij. lapides preciosi quos enumerat beatus iohannes in ap̄oc. xxj. dicens t murus ciuitatis habens fundamenta. xij. t in ipis. xij. nomina. xij. apl̄oꝝ. Sequit fundamentū ꝑmū iaspis tc. t isto ordine ꝓsequar i declaratione articuloꝝ t in conferētia concordantie legis t discordantie legis xp̄i t machometi.

De primo articulo fidei que est Credo in deū patrē oipotentem creatorē celi t terre. et de proprietatibus iaspidis.

Primus articulus fidei xp̄iane est. Credo in deū patrem omnipotentem creatorē celi t terre. Hunc in symbolo apposuit petrus ꝑn̄ceps apostoloꝝ. Et hic est primū fundamentū muri ciuitatis iherusalez superne figuratū ꝑ primū lapidem p̄ciosuz qui dicit iaspis ap̄oc. xxj. Hic cū lapis oculos purgat visum acuit t confortat vt dicit in libro de ꝓprietatibus rerū. Et sic iste articulus ꝑtinens ad vnitatem qui est de vnitate dei est ꝑncipiū omnibus credentibus tollēdi varios errores gentiliuz plures deos ponentiū t acuendi ac confortandi visus mentis. Itē ꝑ iaspidem figurat ꝑma virtus theologica q̄ est fides q̄ nunq̄ in sctis marcescit ꝙ semp manet in viroze boni opis: sic iaspis viridis coloris est In illꝰ quidē marcida ē imo mouua q̄

fidē būtr nō cū fide opa. Vñ gregoñ⁹ in pſona vñi Ame fide diſcrepat qui opib⁹nō concordat. Hec ē ptima i edi fitio ſpūali. qz ſine fide ipoſſibile ē placere deo ad Heb. xj. r nihil retinet qui fidē pdidit vt dicit ſeneca ꝛc. Et illud prudentij pma pertit campū dubia ſō ſorte duelli pugnatura fideo. dicit ät pmavirtus fideo qz ex ipa ceke generā turvt dicit glo. ſup illō Matb. j. Abraham genuit yſaac. yſaac genuit iacob. Glo. fideo ſpem. r ſpeo caritatēr ꝺ̄ eſt intelligendu nō de hiſtb⁹ q̄ ſimꝫ oēs in fundunt a deo. Sed de moꝛb⁹ quoꝝ vnus generat ab alio. In predicta ētā articula quā būs petr⁹ poſuit i ſimbolo tres articuli continētur loquēdo de articulis vt dr̄ reſpectus ad ea q̄ credē da ſunt radicaliter. ſ. articul⁹ de vnitate diuinitatis. r articul⁹ de pſona patris r articul⁹ de creatōe. Credo in deum, Iſte articul⁹ exponit in ſimbolo maſſorivbi dr̄ Credo in vnū deūvbi ecclia dit error gēliū q̄ nō credūt i deū ſ̄ in ydolū vl aliꝫ creaturā. Vel excludit error manicheoꝝ q̄ dicūt eē pncos deos ſen plura pncipia r accipit articul⁹ iſte Deut. v. Vbi dr̄ audi iſrl de⁹ tu⁹ vnus eſt. Sed nūꝫ exiſtens in pctō mortali dicere poteſt ſine pctō. Credo in deū videt q̄ nō. qz dicit aug⁹. q̄ credere in deū ē credēdo in eū tendere. credendo eū amaret credēdo et incorpari. Et ita videt q̄ talis mēnt cū dicit credo i deum. Ad ꝺ̄ rñdet mgr̄ alexandꝛ de ales in fine ſui tercij q̄ ſicut exiſtēs in odio fraterno pt dicere oꝛoz dñicā ſine peccato qz dicit eā i pſona eccīe ſicut patet p illud Eſdre. vj. obtulerūt. xij. vitulos ꝑ pplo dei. Glo. null⁹ in oꝛone ſibi aliq̄d petat vl̄ ꝑ ſe ſ̄ ꝑ oibus q̄ habent vnū cōem prem deū. Sili exiſtēs in pctō mortali pōt dicere credo i deū ſine pctō nec mentit cū nō ſit fmus ſpūs ſ̄ eccīe pcipue cū ſimbolū in pſona eccleſie dicat ſit oꝛo quedā. Itē dicit frater Johes Rſtēan ſecundo libro ſumme ſue titulo. iv. q̄ confeſſio fidei dicitur in ſimbolo quaſi ex perſona totius eccleſie fides aūt eccleſie eſt fides formata que eſt in omnibus illis q̄ ſunt de eccleſia numero r merito. Et ideo confeſſio fidei traditur in ſimbolo ſecundum q̄ conuenit fidei formate. vñ exiſtens in peccato mortali nō mentit dicens. Credo in deum. Cū nō ſit fmus eius ſ̄ eccleſie. Sed q̄d dicendū ſiqs intuitiue videret deum nunq̄d mētiret dicendo. Credo in deū cu fides ſit ſecundū aplm argumentū nō apparēt iūr r ex fide ē credere quod nō videt ſcīm augſtinū. Dico q̄ ꝑ illo tūc cū quis videt intuitiue deum dicere non poteſt veraciter. Credo in deum ſicut patet de beatis in gloria paradiſi. ſ. in quibus tam non manet fides nec ſpes ſed caritas ſola que nunq̄ excidit. Si q̄ vero in raptu intuitiue videt deum tranſiuitq̄ illa viſio r certitudo remanſit illius viſionis. ſi reſpectus habeat illud tunc viſionis illius non pōt etiā veraciter dicere. Credo in deum ſic potuit eē in paulo r ſic legit⁹ in cronicis brī patris noſtri oꝛ. franci. ci. de fratre egidio laico viro vtiq̄ pfectiſſimo. qui ex eo q̄ in quodam raptu viderat deū dicebat q̄ cum ſancta conſcīa non poterat dicere. Credo in deū. Sed ſi p⁹ raptum non haberetur reſpectus ad deum viſum ſed ad deum qui non videtur ſed ſpectatur videri. tunc certiſſime non mentitur qui dicit credo in deum ſed fideliter veram profert. Secūdus articulus in hac particula eſt patrem omnipotentē hic probant plura alia conſequencia. Si em̄ eſt omnipotēs poteſt creare celum r terram r poteſt dimittere peccata. r ſic de aliis deo ꝑ priſ ovt patuit in probemio huius ſor talicij fidei licet omnipotentia ſu cōis

toti trinitati ꝑ appropriatõ; attribuitur patri. Et sm Richardũ hec omnipotentia includit oẽm sciam ⁊ bonitatẽ summã ⁊ ex consequenti prudentiam respectu oim. Tercius articulꝰ ẽ. Creatorem celi ⁊ terre hoc exponens maiꝰ simbolũ addidit visibiliũ oim ⁊ invisibiliũ. Celũ eñ sumit duplicit est eñ celũ quod videtur ⁊ est celũ quod non videtur ꝓbat ꝑ illud psalmi celũ celi domino qõ nihil eẽt dicere nisi ad minꝰ eẽnt duo celi ytrũq; ergo creauit deus cũ vtrũq; sit celũ vt dicit scꝑtura. In principio creauit deus celũ ⁊ terrã sumit et contenta ab eis. Celũ invisibile continet invisibiliavt angelos. Celum vero visibile continet visibilia ⁊ corporalia. Ideo cõgrue secundũ ꝙ exponit simbolũ maius ꝑ celũ intelligitur invisibilia ꝓia ꝙ nobis celant ⁊ ꝑ terrã ostensa visibilia. sicut videtur psalmus dicere terrã aũt dedit filijs hoim. ⁊ licet creatio sit cõis toti trinitati cũ opera trinitatis a dextra sunt indivisa tñ ꝑ appropriationem attribuit pri. Et si queras quare hic dicit creatorem ⁊ in maiore simbolo dicit factorẽ. Respondetur ꝙ creare est de nihilo aliquid facẽ. facere vero vt cõiter dictũ est cõe adoptari aliquid de nihilo ⁊ adoptari aliqd de materia. Vt ergo ostendatur operator non tantũ factor de nihilo vt angelor animar ⁊ ꝑme materie ꝙ etiam oim ꝓductorũ ex aliquo. Ideo ꝓfitemur nõ tãtum creatorẽ ꝙ etiam factorem. Secta machometi concordat cũ lege iudeor ⁊ xpianor in vnitate dei rer creatõe. Fuit eñ machometꝰ in alchoirano. Iliso ara primat in pluribus seqntibus deꝰ vester vnus est nec est aliꝰ ꝓter ipsũ piusor gratus qui creauit celum et terram. terram in ymo celor in summo disposuit ymbres ac arbores eorũ q̃ fructus produxit. ⁊ licet in hiis duobꝰ sint nobiscum concordes saraceni ex sua secta statim tamen venenum ifundẽs discordat a lege xpi negans deum creatorem celi ⁊ terre esse patrem quia scõm saracenos nullus sit pater sine coytu. Hunc errorem xpi traxerunt a iudeis quos secum machometus habuit consortes vt supra patuit cum de eius origine ageretur. excecati ergo cũ cecis iudeis negant esse patrem creatorem celi terre. Qꝫ aũt xpiani teneẽt fideliter in vnitate essentie esse tres psonas realiter distinctas per relationes originis saraceni cum iudeis non credunt quorum cecitas infra per alchoranum ostendetur.

De secũdo articulo qui ẽ Credo in ihesum cristũ filiũ eiꝰ vnicũ dominũ nostrũ ⁊ de ꝓprietatibus saphiri.

Secundus articulus est. Et in ihesum cristum filium eius vnicũ dominum nostrum. Hunc apposuit in simbolo andreas apostolus Iste articulus est scõm fundamentum ciuitatis hierusalem superne. et est figuratus per secundum lapidem pretiosum qui dicitur saphirus cuiꝰ ꝓprietas est ꝙ corpus humanũ vegetat ⁊ integra mẽbra conservat. sic credere ihm xpm eẽ filiũ dei vivi augmẽtat corpus ecclesie misticũ qõ ꝓius erat i vna gẽte modica iudeor ꝙ mõ per hanc fidẽ ꝓdicatã se extendit ad multitudinem gentiliũ cõversor. Itẽ ꝑ hunc lapidẽ ꝓciosum figurat secunda virtus theologica que est spes sanctorum q̃ ꝑ celi cam cõversationẽ celo sereno sunt similes sicut saphirus ⁊ veri solis radijs pertransiti qui radij sunt amoris insignia que in sua conversatione ⁊ in sua passione resurrectione ascensione ostẽdit in se omnẽ terrenitatem repũmunt et fulgorem eternitatis emittunt dicẽtes

cum apostolo ad Phil. iij. nostra conuersatio in celis est. Et ad idem alios trahunt dicentes id Isa. ij. Venite ascendamus ad montem dñi et ad domum dei Iacob. Ps. ccl. xliij. triplex sol exurens montes radios igneos exsufflans et refulgens radijs suis excecat oculos. montes ecclesie. i. predicatores tripliciter exurit sol iusticie dñs in tria facit ydoneos. s. ad fidem et ad operationem et ad predicationem verumq; et exsufflat ab eis ignem concupiscentie et refulget in eis radij amoris q; excecant oculos nostre. i. malorum. Est ergo hic secundus articulus. Credo in ihm cristum filium eius. i. patrisvnicum dominum nrm Vnde augustinus libro de simbolo cum audis dei filium cognosce deum si enim est verus filius est illud quod est pater. Si ergo pater est deus filius e deus vnicum. id est vnigenitum. In q ostenditur q licet a patre procedat filius et spūssanctus tamen est tantū vn⁹ filius qui procedit a pre p modum generationis ihm xpm dominum scilicet iure creationis gubernationis et vltimo redemptionis. Est aūt dominium increatū et hoc nō appropriat filio cum dicat athanasius dominus pat. dns filius. dns spūssanc⁹. Et e dñium creatū et hoc appropriatur vt ea in qm rum homo creatur dominus creatur. Matth. vl. data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Psalmista. oia subiecisti sub pedibus eius. Hie. potest eius oia subiecisti vt omnes eum adorent. Nostrum dicitur p̄ter participationē nostre nature. i. humane et p̄ xpi execution⁹ misterij redemptionis in assumpta carne q̄ sibi vnitus in vnitate psone non pat nec spūssanc⁹. Ad huius aūt articuli expositionē in nro simbolo addit plura dicens. Et in vnū dñm ihm xpm &c. Exprimitur autez ibi de filio secundū diuinitatē quinq; ad excludēdū quinq; errores arrianorum. Primus eq; non e eiusdem substantie cum patre contra q̄ ibi dicit et in vnū xpm deum cū patre. Secundus error e q; filius e minor patre contra q̄ dicit dñm nostrum ihm xpm. i. equalem patri et spiritussancto i omnimoda potētia. Tercius e q; non e filius naturalis ꝫ adoptiuus contra quod dicitur filium deunigenitum. Quartus e q; e natus ex xpo non ab eterno. contra q̄ dicit ex patre natum ante oia secula. Quintus error e q; e pura creatura dicit enim q; si filius esset a patre filius naturalis cum nullius pat fine sui diminutione et decisione generet filiū equalē sibi. et illud de deo dicē sit absurdus restat q; deus pat non ꝫ habuit filium naturalē. contra q̄ dicitur deū de deo lumē de lumine. sicut enim lumen sine sui diminutōne generet aliud lum sic p̄ filium. Causa erroris eor e q; q̄ dē creature attribuūt creatori. Ex p̄dicat⁹ aūt erroib⁹ incidērūt in p̄fundū errorem vt dicerēt xpm ee puram creaturam et nō esse deū naturalit ꝫ adoptiuē per grām. Ꝫ q̄ dī deum vez de deo vero genitū nō factū cōsubstantialē p̄ri. i. eiusdem substantie cum patre p quez oia facta sunt. Augu. si q ihm facta sūt oia tū nō e factus tū nō e creatura. dī tam filius factus scīs būanitatē ad Rom. i. et in pluribus alijs locis. Et q; machometus fuit hereticus arrianus instructus vt supra patuit per Sergium monachum arrianum hereticum. Jō in hoc concordans cum arrianis et iudeis dicit ihm cristum puram creaturam et sic discordans a christianis asserit ch̄m non esse filium dei nec deum. Unde azoara capitulo. xxj. Ō stanter dic deum vnum esse necessarium omnibus qui nec genuit nec e genitus nec habet quēq; similem sibi Item azoara. xij. dicit omnes quidez

dicētes xp̄m ihm marie filiū deum exi
stere mēdaces et increduli repti sūt. cū
xp̄o ipe dixisset filij israel in deū domi
nū fideū atq; firmū credite cui dīcs sociū
atq; ptcipē posuerit igressum paradi
si illicitū sibi reptur⁹ in ignē ibit cēnū
et in plurib⁹ aliis locis sicia ꝟba profert
ꝙ mentita est iniquitas sibi q; veraces
oēs q̄ cōfessi sunt ihm xp̄m cē vez deū
et dei fil'ū repti sunt. Et ne hec veritas
piret plēs ꝙ cētū millevolūtarie mor
tē passi sunt. Probatio vero sua ē ho
minis insensati nihil intelligētis ō di
uina natura nec de ei⁹ eterna emanati
one et ꝓcedat xp̄m dixisse filijo israel
in deū meū atq; firm credite. nō ex ꝙ se
quit ipm nō ē deū et dei filiū. cuz ipse
dixerit creditis in deū et in me credite.
sociū aūt se ptcipē deo nō dam⁹ sicut
ipse putat. q; cū dicim⁹ xp̄m ē deū nō
aliū deū a p̄re ꝙ vnū et eūdē deū fidelit
ꝓfitemur. aliū tū in psona. et licet ex di
ctis i p̄mo libro ꝓsideratōe. iij. clare ap
pareat ex q̄druplici examie. Hec veri
tas catholica q; ibs xp̄s ē ver⁹ fili⁹ dei.
Ad ꝓfusionē tū saracenoz oppositus
afferentiū ex eox legevolo illud osten
derevt xp̄ianis armis vulnerēt. Et sic cō
fusi vel credantvel obmutescāt. Dicit
etiā in alchorano in capitulo amiram
Dicunt angeli dīc marie maria deus
preiulit te et purificauit te sup oēs mu
lieres et post dixerūt angeli maria de⁹
euāgelisat vl' annūciat tibi de ꝟbo suo
et nomē ei⁹ ibs xp̄s fili⁹ marie. Et in ca
pitulo elmeza dī nō dicatis de deo nisi
vitatē q; ipse crist⁹ fili⁹ marie est nūci⁹
dei et verbum dei quod ipse posuit i ea
per spūm scm̄. Asserit igr oio q; ipse cri
stus sit ꝟbum dei. Querit ergo quod
sit illud verbum dei. An ꝟbum dī acci
dētale vel potius personale et reale. Si
dicunt saraceni q; est ꝟbum dei vocale
tantum et accidentale hoc nō potest di
ci. loquit cū de deo alchorano et ctis
euangelium singulariter et deino ver
bo tantum. Verbū aūt dei vocale et
accidentale quod a deo est nō est vnuz
ꝙ multa alia verba bona et sancta et vera
possunt dici ꝟba dei. Itē non esset ex
cellēs cā mendacio xp̄i quam alchora
nū intēdit singularit cōmēdare q; ver
bum dei dicatur q; verba dei dicit. nas
nō solū xp̄s ꝙ etiā alij ꝓphe dixerūt ver
ba dī. Si aūt accipiat substātialit ꝓprie et
psonalit sic ꝟbum dei ē eternum et verus
deus. sicut cū ꝟbum quod egredit de
ore corruptibilis homis corruptibile
et nocē ē. Sic ꝟbum quod ab eterno ꝓ
greditur ō ore dī p quod creauit celuz
et framz intermediavt ꝟbo vtat alcho
rani nocē ē cē incorruptibile et eternum
quicqd aūt ex tō processit cētialiter
ē de⁹. Nā cum ꝟbum aliquo mō differat a dicētez cōcipiēte ꝟbum et in dī
cētia nō potest cē diuisio vl' distinctio
optz q; ibi sit trīa psonalis et q; ꝟbum
a dicēte ꝓprietat solis Platonib⁹ distin
guatur. hoc ē aūt ꝟbum quo deus om
nia fecit dicit fiatz fit sicut in alchora
no dicitur. et in hoc conuenit alchora
num cum euangelio iohannis qō dīc
omnia p ipm facta sunt quia igit a di
cēte ꝟbum concipitur et intellectualit
generatur illud quod ab aliquo ge
neratur in similitudine nature et spēci
ei dicitur filius. Hinc est q; verbuz dei
dicimus filium dei sicut si sol de se ge
neraret talem splendorem qui eet sol
illum solem splēdorē diceremus filī
um solis. in hoc tamē ē trīa q; crea
tis in quibus differt eet cētia nō pōt
multiplicari supposita sine multipli
catione nature vt homo generat homi
nem. deus aūt in quo est idem esse et
cētia cum ex se generat ꝟbum quod
deus est vt dictum est non generāt ali
um deum. quia diuina cētia nec diui
sibilis est nec multiplicabilis aliq̄ mō
propter summā simplicitatē. ꝓfectoz

scivit omnes libros et omnē sapientiā moysi ⁊ ꝓdicatōnes ⁊ sciebat ꝙd homines comedebāt in pomis suis ⁊ ꝙd reponebāt in thesauris suis ⁊ hoc modo cōtemplat divinas et abiecit carnales ꝯcupiscentias nec habuit delectationes que sunt occasio peccandi ⁊ causa inobediendi. ⁊ iterum dicit in Alchorano illud euangelij vulpes foueas habent etiam eodem zacharas q̄ iesus fuit conceptus de spiritusancto absq; virili semine ⁊ natus de Maria virgine ⁊ de Maria dicit machometus q̄ angelus gabriel dixit. O maria deꝰ elegit te ⁊ decorauit te gratia. ⁊ ornauit et ꝑelegit sup oēs mulieres omniū filiorū matres. ⁊ posuit te quasi vnū medium inter homines ⁊ angelos dei in paradiso deliciaꝝ dicit etiam zachara. xxvij. q̄ hec id est ibo verbū dei ita q̄ intelligitis nō vocat hoc nomine nisi q̄ vocabit arabice hec id est ibo ego sum sufficientia tua ⁊ ego elevabo ad me ⁊ purificabo te ab infidelibus. Et in zachara de familia dicit q̄ nullus est qui nō tetigerit satban ꝑter hec id est thesum et Mariam. Scio etiā q̄ hec oīa supta dicta cōtinent in zacharia ꝓdicto vero alchorani ⁊ omnia fideliter ⁊ veraciter sine diminutōne nec additione recitaui. Nunc ex istis colligo sic ihesus est de spiritusancto ꝯceptus sine virile semine de sanctis ꝙbetio natus de virgine conceptus ⁊ natus sanctus ignoscens omnē habens scientiaz scrutans corda hominum habens potestatē curandi sanandi resuscitandi mortuos et messias ꝓmissus in lege a prophetis q̄ ineffabilem scrutans corda hominum est deus ⁊ consequenter adorandus ⁊ colendus ineffabilem sanctum ⁊ de sancta natus et messias et credendus ⁊ recipiendus antecedentia omnia habetis ut alchorano vero et concedito et vere ⁊ recte ergo ex eisdem consequentiam recipere debetis ⁊ non solum recipere: sed fideliter operari oppositum facientes sub palliato colore falsi et mendosi vituli dixi sub palliato colore quia vos dicitis q̄ verum est q̄ ihesus fuit messias promissus: sed machometus fuit ab ipso deo ⁊ de beneplacito ibu missus ad declarandum doctrinam datam ab ipso ihesu quā p falsos scriptores xp̄ianī falsi habent ⁊ machometus spiritu dei viui et missus ad corrigēda corrupta ad declarandus veritatem vt ipse ihesus dixit discipulis. Ego mittam vobis de patre spiritum veritatis ⁊ docebit vos omnē veritatem ⁊ suggēt vobis omnia q̄ecūq; dixero vobis. Volo autem ostendere per alchoranum ⁊ p conceptionem ipsius machometi et per natiuitatem ⁊ genealogiam et per eius nutritōnem q̄ talis nō potuit nec debuit ad hoc eligi. Nam manifestum est q̄ vos conceditis q̄ machometꝰ est de genere ysmaelis filij abrae et agar ancille. ⁊ in hoc dicitis q̄ iesus est ysaac ⁊ sara que erat vere legitima ipsius abrae et ideo de legitimis. Machometus vero de concubina quia de agar eadem zachara dicitis q̄ Machometus fuit conceptus de peccatoribus ⁊ natꝰ eo q̄ parentes sui erāt ydolatre et gentiles de genere sarracenoꝝ qui erant ꝑuersissimi peccatores vt asseritis. Concedimus etiā q̄ cum esset. iiij. annoꝝ nutriuit eū in villa q̄ dicit hiatris quidaz ꝑuisus inde⁹ geomanticꝰ q̄ nutriuit eum ⁊ docuit eum testū vetꝰ seu legem mosaicā. ⁊ instruxit eū arte seu scia geomantica. Postea fuit traditus irīm a quodam patruo suo qui dicebatur sicut ex abuculus cuidam falso xp̄iano q̄ erat monachus sancti Benedicti ordinis q̄ monachꝰ instruxit ipm falsis in naturali scientia et in lege xp̄iana ꝑ quam docuit

ipsum puertere oñs textꝰ vtriusq; legꝫ
t sic effectꝰ geneanicus t in duobꝰ testa
mentis puerse ac falsꝫ nutritꝰ et instruc
tus secessit in egyptū qꝫ fames valida
oppressrat totā arabiā t iunctꝰ est cui
dam regine vidue nole Cadiga que po
stea extitit causa regni sui apō Damas
cū. Ecce aspicias qualiter t a quibꝰ cō
ceptus t quō natꝰ t nutritꝰ a quibꝰ in
structꝰ t quā doctrinam secutꝰ t nunq̄
a deo purgatꝰ nec illustratꝰ. qꝫ de eius
electōne a deo nec de plenitudine spiri
tus dei in eo vos nō habetis aliquam
scripturā sicut tu asseris in q̄dam glo
sa. q̄s tu vocasti elemab. nisi q̄ dicitis q̄
ipse de seipso dixit q̄ oñia q̄ mādabat
p̄dicabat t docebat archangelꝰ Gabri
el p̄dicabat t revelabat sibi de celo. q̄n
tus ergo sit iste. s. machometus et qua
lis sit rogo velis aspicere t clare vide
bis sana p̄scientia q̄ talis ad tanta mi
nime eligi valuit hec inde ille. Sz ad
dunk ad hec ratōnes alie quincentes.
Prima qꝫ spūssanctꝰ non possit esse vi
lissume vite et vilicissime secte datoꝛ q̄
lis est Machometꝰ t eius lex vt supra
visum fuit in secūda t tercia considera
tionibus. Secūda qꝫ paraclitus spiri
tussanctꝰ do cuit apl̄os Joh. xiij. t. xvj
docebit vos omnem veritatem. Ma
chometꝰ aūt nō vidit apl̄os vt constat
qꝫ fuit post eos vltra sexcentos annos
vt patuit supra p̄sideratōne prima arti
culo. iij. scz de origine machometi quo
ad tempus. Tercia ratio est quia para
clitus spūssanctꝰ nunq̄ fuit nunciꝰ mis
sus dyabolis ꝫ machometꝰ fuit nuncius
missus hominibꝰ t dyabolis ipo te
ste in alchorano azachara. xvj. nō ergo
fuit spūs veritatis missus a ihesu. Et
sic patet qꝫ ihs xp̄c b̄ndictus nō solum
est verus messias xp̄ianoꝝ et iudeoꝝ
sicut in p̄ libro oñsum est ꝫ etiā est verꝰ
messias saracenoꝝ vt nunc ex alchora
no deductū est. conceptꝰ de spūsancto.
t de Maria virgine natus. Sūt tamē
discordes a xp̄ianis in hoc qꝫ exponit i
maiori simbolo. s. qui ꝓpter nos homi
nes t ꝓpter nostrā salutē descendit ō ce
lis t incarnatꝰ est tc. vsq; t homo factꝰ
est. qꝫ cum ipsi negent xp̄m esse filium
eternaliter generatū vt supra patuit ne
gant ꝑ̄ter incarnatiōez filij dei. Dicūt
enī q̄ nō fuit aliq̄ necessitas q̄ ꝓpter ho
minem deꝰ incarnaret. ꝫ q̄ ipse homo
qui peccauit ageret p̄niam et satisfaceꝛ
p̄o peccato. Oportet ergo istis destꝝ
oñdere necessitatem incarnatōnis. t q̄
nec angelus nec omnes angeli boni t
mali. nec p̄mꝰ homo nec oñes hoies
puri simul iuncti p̄niam agentes po
tuerūt satisfacere p̄ pctō p̄mi hominis
sicut t dicit dñs celarien. in suo tracta
tu p̄tra saracenos. Unde captiꝰ intel
lectus saracenoꝝ obumbratus caligie
peccatoꝝ nō p̄t intelligere iusticiā in
carnatōis filij dei. Hec ē ei ꝓpria excel
lentia legis euangelice sup legem mo
ysi. s. manifestare iusticiā dei que facta
nō fuit tempe legis Moysi. sed fuit fa
cta t impleta tempe euangelij. Et cum
res postq̄ facte sunt: oñib⁹ repsentant
manifestius quā anteq̄ impleant ꝓ
prie ꝓpium est legis gratie manifesta
re iusticiā dei quā venit implere in seip
so. suus ꝓprius filius ihs xp̄c. Sic em
declarauit ipse iohanni baptiste qñ ve
nit ad suū baptismū. qꝫ cum iohannes
diceret sibi. Ego a te debeo baptizari t
tu venis ad me. Respondit et dicens.
sine modo sic decet nos implere oñez
iusticiam Math. iij. Sed q̄s p̄t exp̄i
mere qualis est ista iusticia. Quis p̄t
ponere linguam in tamaltū misteriuz
p̄sertim cum cognoscam insufficiētiaz
mei intellectus ad explicandum. ꝫ cō
fidens ō divina pietate que illuminat
accedentes ad se t q̄ quando cū humi
litate accedit homo ad coꝛ altum
manifestat ei deus plus exaltatus. b̄ cui-

t ratio potissima quare diuina essentia nō est multiplicabilis. q: est de se hoc: t qlibet qō est de se hoc sicut sor. est icōmunicabile et imp̄lurificabile. Natura vō humana q: non est de se hoc: sed ꝑrabilē q̄ beeitates ideo plurificatur. d: cam⁹ ergo q̄ deus generat v̄bum suū qō deus est: sed nō alⁱ⁹ deus. bene est alia ꝓsona sed nō alⁱ⁹ deus. Machometus aūt quō audiuit q̄ xp̄iani dicebant deū habere filiū nescuit cogitare q̄ posset esse filius nisi de muliere. Et ideo nullū aliud argumentū induxit: nisi q̄ deus nō potest habere filium q: nō habet vxorem t hoc ꝑ efficaci argumento frequentissime reperit. Hoc argumentū est simile ac si diceret q̄ deⁱ⁹ nō est substantia. q: nō habet accidens vel q̄ deus nō viuit q: nō comedit vel respirat t talis imaginatio fantastica ē t fama et hominis intellectu t ratōne carentis. nōsem xp̄iani dant deo filium tanq̄ ex muliere: sed sicut est calor ab igne t splendor a sole t verbum a dicē te vt dici que oīa nasci vere t generari dicunt et non ex femina vel muliere filius em̄ splendor est t verbum eterni patris coeternⁱ⁹ t ꝓsubstantialis et coequalis ei machometⁱ⁹ etiam nō recolu it. qō dauid quē em̄ ꝓmendat dicit deū habere multos filios adoptiuos ꝓter filium naturalem dicens. Ego dixi dij estis t filij excelsi omnes t tamen non ex muliere. Item machometⁱ⁹ dixit q̄ virgo Maria potuit habere filium sine viro nunq̄d ergo potuit cogitare q̄ deus potuerit habere filiū sine muliere. Preterea dicit machometⁱ⁹ de deo i capitulo cimininū q̄ si deus haberet filium totus mundus esset in periculo. est est em̄ inter eos falsa sed hec suppositio est falsissima. supponit em̄ q̄ deus nō haberet filiū nisi malū t pernacem t inobedientem t nos quidem dicimⁱ⁹ q̄ filiⁱ⁹ dei est verbum dei t ars patris q̄ quem omnia operat. verbum aūt conceptum t ars operatoria etiam in homine nunq̄ discrepāt ab intellectu cōcipiente. nisi forte machometⁱ⁹ blasphemādo dicat q̄ deus a semetipso discordat a suo intellectu t sua ꝓceptio contradicit ei. Item cum iesus filius Marie sit verbum dei vt dicit machometⁱ⁹: t verbū dei vt declaratuz est filius dei. quare ergo nō dicit machometⁱ⁹ q̄ deus nō potest habere verba. q: nō habuz vxorem. sicut dixit q̄ nō potest habere filiū quia vxorem nō habet igit verus dixit machometus qñ dicit q̄ ihc xp̄s est filius Marie t q̄ est verbuz dei: sed nō intellexit. si intellexisset dixisset ergō est filius Marie est verus homo et ergō est v̄bū dei est verⁱ⁹ deus. Non em̄ est deus ꝓpositus vel impfectus vt hō cuius verbum t ꝓceptio mentis t ars et operatio est inherens siue accidens. et ideo nō hō verbū aūt dei est subsistens t quicqd est dei deus est. Nō verbum dei est deus. Intellectus dei est deus t operatio dei est deus. Patet ergo contra saracenos quō deus pōt habere filium licet nō habeat vxorem t quomodo etiam iesus filius Marie est verus filius dei naturalis.

De tercio articulo fidei et de proprietatibus calcidonij.

Tercius articulus fidei est. Qui t ꝓceptus est de spūsctō natus ex Maria v̄gine. Hūc apposuit i simbolo iohes euangelista. Iste articulus est terciū fundamentum ciuitatis trin̄ supne t est figurat⁹ ꝑ tercium lapidem ꝓciosum q̄ dicit calcidoni⁹. Hic em̄ lapis valet cōtra illusiones demonū t virtutes ꝓseruat vt dicit in lapidario. Sic t fides hui⁹ articuli valet ꝓtra illusiones demonū q̄ sepe iudeos ludificauerūt vt crederēt ꝓfes ee xp̄m in lege ꝓmissum sic patuit latissime in ꝑ et tercio li. xp̄iani vo hāc fidē amplexan

tes unaꝯ inuẽri sunt illusi aliũ ꝙ ihm
xp̃m in messiã recipiẽtes & sic nõ pant
illusionẽ sic etiã nõ pant destructiõem
virtutũ ꝙ eas firmissime ꝓseruat in alia
bus fideliũ. Predicat⁹ lapis fm ysido.
est ex lapidib⁹ ardentib⁹ sicis palẽti lu
cerne vt dicit ḃ glosa. Calefact⁹ sũt a so
le vel digito ꝑ atteratu pallios & cartaꝝ
fila a se rape dicit & significat tertiã ꝑ
sonã theologicã ꝙ est charitas sancto ꝓ
bec em̃ ab ipsis celata q̃si palea i lucer
na. ꝙ cũ ad aliox vsitatẽ exire cogitur
lux ei⁹ apparet ꝙ nõ sulphur. qz aduerſ
nõ secat. j. ad cox. xiij. charitas oia sus
fert & vanã gloriã nec recipit nec retinet
hec amore xp̃i incarnatõnis offensa et
digiti a spũsti igne inflamata peccato
res sibi ꝓtegit cũ nõ solũ amicos ꝙ ini
micos ꝓpter deũ caritate cõtegit. Item ꝑdicet⁹ articul⁹ sumit ex il
lo Matth. j. inuẽto é in vtero hꝫ ḋ spũ
sctõ. Et nota ꝙ amb. dicit li. de spũ
sctõ ꝙ illud qõ é ex aliq̃ aut é ex ei⁹ iba
vt fili⁹ ex pre aut ex ei⁹ prãte vt ex deo
oia & sic sumit hic. de. qz prãte & operatione spũssancti ꝓcept⁹ est xp̃c. Jõ xp̃s
nõ dr fili⁹ spũssancti. In simbolo ꝑo ma
tom explicat iste articul⁹ sic. Qui ꝓpter nos homes &c. vsq; ibi & hõ fact⁹ é. Ibi
nota ꝙ descendẽ dicit de filio dei nõ ꝑ
prie ꝙ trãsumptiue ad significandũ in
carnatõez. sicut em̃ q̃ descẽdit de iarsuz
in deorsum tendit sic cũ de⁹ fact⁹ est hõ
de⁹ q̃ est sup oia infinitã sibi naturã vni
uit. nihil ꝙ aliud est hic descẽdere ꝙ in
carne hũli apparere in ḃ articulo con
cordãt saraceni cũ xp̃ianis q̃tum ad ḃ
ꝙ xp̃c ihs fuit ꝓcept⁹ de spũsctõ & nat⁹
de Maria ꝑgine & q̃ ẽ messias in lege
ꝓmissus qõ vt clari⁹ videat. Notandum ꝙ fuit quidam iudeus Toletan⁹
nomine samuel qui quandam disputa
tionem singularem habuit ꝓra quen
dam saracenũ nomine albucalem apõ
secta ꝑmoranté. Jlli em̃ cõferentes de
veritate vtriusq; legis cõcauerunt inꝛ
se libros suos. hic ꝙ iude⁹ legit saracẽ
no bibliã & tradidit sibi transumptum
scõm ꝙ veraciter dr̃ apud iudeos & sa
racenus legit alchoranũ iudeo & tradi
dit sibi transumptũ fm ꝙ veraciter dr̃
apud saracenos. Deinde ipsis absentib⁹ ad inuicẽ lr̃is disputauerũt de ve
ritate vtriusq; legis & inter cetera ꝑdi
cus iude⁹ ꝓba saracenũ nitit ꝓbare ꝙ
xp̃c ihs est verus messias saracenox & ꝙ saraceni falsi & ꝓra veritatẽ viuũ sic
dicens ꝙ alchoranũ quem mihi legisti
cui⁹ transumptũ in arabico conscripsisti
quẽ apportasti & apud me recõditum
habeo tibi duo probare itẽdo. Primo
ꝙ xp̃c quẽ colũt xp̃iani est verus deus
messias & sibi credere debetis & ipsum
tanq̃ verũ deũ & hoiem adorare & reci
pere & cũ hoc ꝓbauero leuiter scõm in
feram. s. vos nũc fieri & cõtra veritatẽ
viuere nõ th̃ istis ꝓbatõnib⁹ ꝙ me nec
ꝙ meis intendo adherẽ. Ætum ad pri
mũ scis ꝙ omnia ꝙ dicam habeo i alcho
rano vo qz tu dixisti mihi ꝙ mlta erãt
in alchorano cõtra vos ideo erãt ḋ me
dio sublata. Sed ista q̃ sequunt ḋ ibu
quẽ colũt xp̃iani recitabo fideliter pro
ut habent in sachara de familia. Dicit
em̃ machomet⁹ de ihu hebe. id est ihus
est messias quẽ ꝓphã dixit esse futurum
hebe. id est ihs est fili⁹ ysaac & ꝓphetarũ
iustox & sanctox in recta linea vsq; ad
Mariã virginẽ. Hebe ihesus messias
habuit ptãtem a deo faciendi mirabi
lia sanandi omnem languorem & infir
mitatez eiciendi demones suscitandi
mortuos & credulis exꝓsse omnia mi
racula que euangelium xp̃ianox com
memorat. hebe. id est ihesum fecisse: vt
alchoranus exꝓsse testatur in sachara predicta etiam ibidem dicit ꝙ Hebe
id est ihesus scitur & scit etiam omnia
creata coditus. Unde verba machome
ti sunt ista in forma. Hebe id est ihesus

ter ⁊ clarius quā potero exponeꝫ diuina iusticia q̄ p legem euangelicā declarat nō incipiendo in gradu altiori qui est redemptio sanctoꝝ angelorꝝ sed hominū qui erant in dura seruitute propter peccatū primi hominis exquo voluit plus obedire dyabolo q̄s deo prohibendo de arbore nō pcessa. ⁊ quia non seruauit padisum terrestrem in q̄ positus fuit vt operaretꝫ ⁊ custodiret illud. sicut fit de illo q̄ dato scīēter castro proquo fecit homagiū inimico suo cōmittit pditionē suo principi q̄ ipse ⁊ sui filij traduntꝫ exilio extra regnū positi extra gratiā dñi sui sic fuit iusticia. q̄ primus hō ⁊ oēs ab eo descendētes cēnt serui p naturā volo dicere q̄ nascerentꝫ in pctō p naturā sicut eoꝝ pater voluntate deliberata voluit esse ipsi fuissent filij ire. ℔ si postq̄ creuissent et fuissent intelligentes q̄ in eorū arbitrio fuisset velle sicut nati fuerāt manere et pmanere filij ire vel esse filij gre. tales nouiter facti volendo audire doctrinā dei ⁊ seruādo mandata ei⁹. ⁊ si obedissent dyabolo sicut eoꝝ pater fecit pl⁹q̄ ꝺo adimplendo sua carnis desideria ⁊ nō spūs q̄ sanq̄ pmanerēt filij ire sicut nati fuerāt nō digni hr̄e regnū dei exquo sunt filij pditorio. ⁊ vltra q̄ deliberate voluerūt plus societatē dyaboli q̄s dei quanto tpe vixerūt in ꝺ mūdo. q̄ similiter habēt societatē in alio dānati cū eo ad penas infernales. In ꝺ tamē fit filijs ade maior misericordia q̄s filijs militū pditoris. q̄ licet nō pmittant pditōnes sicut pater fecit imo displicet eis quia sunt toto tempe vite sue extra regnum exilio relegati. tali pena exāti iusta. ꝺa est in sola priuatione sui amoris ⁊ gratie nolendo q̄ habitent in suo regno filij sui pditorio. Hec est pena filiorum ade q̄ sicut ipse fuit exclusus a paradiso ita descendentes ab eo solummodo q̄ sunt filij sui ex eo essent indigni regno dei. Et q̄ hec pena est tam grādis cum sit tam pudiciale exilium hominis a padiso. ⁊ similiter q̄ est tam vltio extendendo se ad oēs homines q̄ fuissent in ꝺ mūdo genitī sicut adā suos pprios filios generauit. oēdit magnitudinē pcti. pter q̄ tam grandis pena fuit imposita. Nec oēs homines perirent necessaria fuit reconciliatio p quā homines fuissent in gra dei q̄ p naturā nascebantꝫ in ira sua ⁊ cum reconciliatio requirat pportionem satisfactionem ⁊ satisfactio pdigna ē q̄ reparetꝫ damnū restituēdo ablatum. et vltra hoc ratōne offense q̄ det aliquid de suo q̄ pr⁹ante offensam non debebat. sicut in lege pcepit deus restituere quinq̄ bouem p vno ⁊ .iij. oues p vna Exo. xxv. pter q̄ in regno tenēt p iusta lege septenarij quilibet p seipm pōt intelligere erā qualitas satisfactionis debet esse fm pdimēsiones pcti. grāde peccatum grandē requirit satisfactōes. Cum ergo pctm̄ primi hominis fuit tam magnū pphendens oēs ab eo descendentes q̄ ipse nō poterat satisfacere p seipso. quia ad satisfaciendū nō bēbat q̄d daret de suo q̄ prius nō deberet deo q̄ia ab ipso recepit deo debebat totum q̄ suū erat. Vnde si p seipso non poterat satisfacere. multominus p toto genere humano facto seruo dyaboli rōne sui pcti. ergo vt reconciliatio fieret requirebat satisfactio debita restituendo quātum fuit q̄ accepit vel quantū fecit de damno ⁊ vltra hoc aliquā rem suaz nō debitā prius deo pter offensam q̄s fecit hoc non potuit facere adam nec alī quis suoꝝ filioꝝ. erā debebant deo q̄d quid habebāt. Et quilibet vt saluet vel non seu cum maxima difficultate est sufficiens sua pria iusticia. manifestāte sacra scriptura q̄ si fuerint in ciuitate tres viri iusti Noe. Daniel. ⁊ Job. Isti sua iusticia liberabunt animas suas sed nō potuerūt liberare alios filioꝝ

ꝛ filiaꝝ suaꝝ. Cum ergo satisfactio requirat q̄ in illo q̄ habet satisfacere sint duo. ſ. q̄ sit ille q̄ debet satisfacere et sit ille q̄ pōt satisfacere. quaꝝ vna sine altera nō sufficit oportet intelligere q̄ ille qui hēbat satisfacere, p peccō ꝺde cum adam fuerit homo q̄ fuisset nō angel⁹ q̄ nō debebat satisfactiōes ꝯ q̄ fuisset hō exquo homo fuerat q̄ peccauerat. Itē requirebaꝫ scōo q̄ fuisset talis hō qui posset satisfacere ꝛ cū purus hō satisfacere nō posset exq̄ deo debebat totum qđ in eo erat ꝛ satisfactio requirit ratione offense ꝯ peccās facit q̄ det vltra et amplius ꝯ accepit vel fecit de damno peccando. Hāc eadem rōne quilibet angeloꝝ nō poterat satisfacere cuꝫ vnusquisq; eoꝝ deberet deo quicquid hēbat exq̄ ab ipso deo receperat ꝯs eēt ille qui nihil deberet deo vt sic posset satisfacere. cerū est q̄ in oīb⁹ creaturis nō pōt inueniri vna sola q̄ deo non debeat aliquā rem cū oīs ipse debeāt deo quicq̄d habent exq̄ ab ipso receperūt ꝓpter qđ de⁹ solus est qui nihil debet deo. cum deus a seipso habeat suū esse ꝛ non ab aliquo alio. quia interrogatis oīibus intellectuꝫ pricipantib⁹ siue sint homines siue angeli bonꝛ malꝛ si ipsi dederūt esse deo vel aliquā reꝫ ꝓpter quā antecꝺ deus daret eis eē qđ habent deus eis aliquid deberet. oīs rideret ipse solus fecit nos et nō ipsi nos. Et ideo nos debemus ei quicq̄d habemus exquo ab eo recepim⁹ ꝛ ipse nobis nihil debet quia nihil ei dedim⁹ Hac ergo ratōne clara existente. q̄ solus deus est ille qui nihil debet alteri: nec sibipsi cum ille qui debebat satisfacere, p peccato primi hominis ꝛ omnium aliorum requirebat quod nihil debet deo ꝛ solus deus est iste ergo necessarius fuit. ꝛ sic omnibus modis expediebat q̄ satisfactor ꝓ genere hūano foret de⁹ ꝛ homo. hō q̄ homo fuēat qui peccauerat ꝛ sic homo satisfaceꝛ debebat. deus. q̄ ipse solus est quia nihil debet deo. ꝛ sic, p satisfactōne hominis peccati. poterat dare de gra dando de suo qō nulli debeb. hoc intellecto debemus ꝛsiderare. exq̄ homines nō poterant esse deo reconciliati nisi p ipsum met deū. q̄ nō erat qui satisfacere posset nisi ipe solus. que fuit illa iustitia q̄ deū obligaret vt ipse deberet satisfacere, p peccato primi hominis cui⁹ ō merito oēs ab eo descendentes erāt serui ꝺyaboli oportet ad cognitionem hui⁹ videre ꝛ attendere principiū ꝛ ꝓditōes peccati qō fecit prim⁹ homo. Ecce q̄ i hoc facto cōcurrūt tres. ſ. deus q̄ dedit ꝓceptuꝫ primo homini q̄ seruaret paradisum ꝛ q̄ non comederet de arbore vetita. Concurrit homo qui peccauit. q̄ fecit ꝓtrarium ꝓcepti p deuꝫ et dati Cōcurrit tercio ꝺyabolus qui sua assuetia ꝛ deceptōne p medium mulierꝫ temptauit hominem ꝛ fecit q̄ transgrederet ꝓceptuꝫ de istis duob⁹. ſ. homini et ꝺyabolo sic est q̄ in casu explicato nulli eoꝝ facta fuerat aliq̄ offensa impleta volūtate cuiuslibet eoꝝ faciendo quilibet qō volebat. q̄ homo cōplacuit sue vxori plus appetendo pmanere in gratia sua ꝛ amore ꝯ deo obedire. ꝺyabolus similiter impleuit voluntatē suam habita victoria p eum desiderata. Verumtamen hoc est verum q̄ quilibꝫ eorum fecerat grandem offensam deo cōtra cuius voluntatem ambo fecerunt. Primus homo quia voluit plus obedire sue vxori ꝯ deo faciendo voluntatem ꝺyaboli ꝛ ꝺyabolus quia cum deceptione contra voluntatem dei tulit seruum eius et fecit seruum suum. ꝛ sicut deo fuerat facta offensa per vtrum q̄ si ambo voluissent reconciliari oportebat ꝓ ambobus fieri satisfactōnes. Sed cū ꝺyabol⁹ noluisset deo reconciliari imo placebat sibi ſ inimicus dei

manere q; nolebat recognoscere peccatū suū. qđ nō erat in hoie cuj⁹ desideraret liberari a dura seruitute quā sentiebat stando in ptāte diaboli. Ergo cū sol⁹ dō peniteret de pctō p eū facto vt fieret reconciliat⁹ deo pōt dici vno ō duobus modo vel q; p fuisset facta debita satisfactio deo qui offensus erat. t q; dyabol⁹ p iusticiā pderet dominiuj qđ sup ipm tenebat. Vel q; deus de ptāte sua absoluta sine aliqua' satisfactōe remitteret ade offensaj sibi factā t p vim exq̄ est potentior dyabolo liberaret primū hominē a subiectōne sua: q; ab eo victus fuerat iuste erat ei⁹ seruus nō reputarent tanq̄ dubiū aliqui q; de⁹ posset p talem modū liberare primuj hominē a subiectōne dyaboli t reconciliare sibi sed nī q; cuicunq; principi magne potestatis plus reputat ad laudez q; sit iustus q̄ q; sit potens potestate sine iusticia tyrannidi reputata cū deus nō solū iust⁹ ꝫ etiā necessario est iust⁹ t tali forma iust⁹ q; nō pōt dici deus nisi intelligat iust⁹. Oportet ergo intelligere q; in reconciliatōne hois interueniret iusticia que primo poterat intelligi si de⁹ sicut magn⁹ oīs potens t iust⁹ dyabolo t homini exq̄ quilibet eoꝝ offenderat eū dedit penam t tormentū pro demeritū peccati p eos pmissuj dyabolo in penā peccati qđ pmiserat tollendo hominē p vim t pter rotam suā voluntatē a suo dominio. t hominī sicut pdictū nolendo eū vnq̄ videre in suo palacio neq; in regno suo: sed q; remaneret exilio relegatus p semp. Sed cū de⁹ sit non solū domin⁹ potens: sed iudex iust⁹ t pater misericors. Exquo homo penitebat in pctō p eū pmisso et q; seipsum nō poterat satisfacere misericordiā deo pinebat dare ei succursum t iuuamen liberaret a dyaboli ptāte. Sic tū q; talis liberatio: ita temperet iusticia q; dyabolus teneas hominē in sua seruitute nō posset reclamare q; ei eēt facta in iusticia nec facere aliquā querelam q; fuisset iusta cum hec fuerat veritas q; ipsemet deus attendens videns t pmittens dyabolus t hō sicut illi q; i rant in campū certaueraut vn⁹ contra alterum. t pditio certantiuj est si tam vnus alterū nō occidat q; vict⁹ sit seru⁹ victoris. t cum arma primi hois vt defenderet se essent fortiora ad defendendum se q̄ arma dyaboli in pmittendo siue tempādo. fortitudo enā hominis t viri⁹ incōparabiliter erat maior q̄nto dyabol⁹ cū oīb⁹ suis artib⁹ t viribꝰ etiam si fuerāt mille vicib⁹ plus nō poterat hominē vincere nisi ipse volūtarie voluisset vinci. Exq̄ ergo suus inimicus erat minus fortis q̄ ipse t ipse voluit ab eo vinci dicrabat iusticia q; fuisset eius seruus facto. q̄ seruo dyaboli t pter oīs ab eo descendentes ad habendū liberationez de tammala seruitute. exq̄ p iusticiā homo erat seruus dyaboli. oportebat q; non p vim sed p iusticiam fuisset liberat⁹ de potestate. Et sic vt liberarek a dyabolo req̄rebat vt interueniret iusticia nō min⁹ requirebat vt esset reconciliat⁹ in gra dei existente deo patri pissimo t iudice iusto. Videret causa fieret reconciliat⁹ deo pter quez fuerat pmissum pcm requirebat q; fieret per hoiem q̄ tanti valoris vel plus esset sicut pm⁹ hō t oīs ab eo descendētes qui daret tantā t maiorē laudez et honorēt gloriā qui anta fuerit offensa contra eū pmissa. Tali q̄ satisfactione recta vt gen⁹ humanū reconciliaret deo vt dictuj est q; fuerat facta offensa deo per vtrunq; scilicet dyabolum t hoiem nō oportet dicere q; dyabol⁹ vellet facere hanc satisfactōez exq̄ nolebat hoiem liberari ab eius potestate et reconciliari deo. q; talem satisfactionem facere erat pdere dominiū sup oīs hoies p eū minuum desideratū. t iō displicens erat

corde si essent reconciliati cū ipso facto
deret dominiū suū qđ sup ipsos tene
bat. Item hāc satisfactōez ipe nō pote
rat facere cū ad satisfaciendū fuisset ne
cessariū rogare deū q vallet parcē offē
sam ei factā ad qđ reqrebat q talis inf
cessor eēt deo grat⁹.qz si inimic⁹ vel is
q displicet roget p iniuriante pl⁹ ꝓuo
cat ad irā eū q rogat.t hoc est manife
stū q dyabol⁹ volūtarie erat inimicus
dei,pcurās sp q ei fiant offense quantū
plus pōt. Sic ergo ptz q p dyabolū q
peccauerat exā ipse nō requirebat im
mo sibi displicebat t abhorrebat hois
reconciliatiōez t nō min⁹ suā nō poterat
fieri satisfactio hois. Ex alia etiā pte si
oēs angeli nō poterāt facere talē satis
factiōez.qz nihil hēbant de suo q darēt
deo quō diabol⁹ poterat q vltra hec ab
horrebat q aliq̄ pte talis satisfactio fie
ret. Videam⁹ ergo de hoie q fuit sedūs
in pcō ꝓmissio huic non displicebat sic
dyabolo volūtas vt eēt reconciliat⁹ quia
sentiebat seruitutē ei⁹ durissimā defici
ebat tamē ei ptās sicut supra oēm est
Ipse g̃ t oēs hoies ab eo descenden
tes angeli etiā nō potēres implere req̄
sitam satisfactōez qđ g̃ restabat exā nō
erat ali⁹ q̄ posset satisfacere nisi sol⁹ de⁹
nisi q ꝓpm⁹hō t oēs alij ex toto ꝛna
nerēt pditi si iam de⁹ nollet satisfacē p
eis exā ipse sol⁹ poterat.t nullo alt⁹. Iteꝛ
ueniens fuit deum incarnari vt tanta
humilitas in redemptore quanta fuit
supbia in ꝓuaricatore. Sed supbia tā
ta fuit q homo voluit esse de⁹ ergo tā
ta debuit esse humilitas vt deus fieret
homo. Item hoc debuit facere d⁹ vt vi
tarer inconueniens qđ sequebat. quia
si deus non esset incarnatus vt satisfa
ceret p hominis peccato hoc est vel qz
non potuit. vel quia nescivit vel qz no
luit. Si non potuit impotens fuit. Si
potuit sed nescivit ignoras fuit. Si po
tuit t sciuit sed nolut ergo et inuidus
fuit.qđ oēs sunt magna inconuenīa
in deo scz impotentia ignorantia inuidia. Patet ergo ex pbabilis necessa
riam t valde forte ꝓuenientez incarna
tionē dei vt doceret se potius vincere q
iusticiā q̄ per potentiā et vt ostenderet
tanta humilitas in redemptōne quan
ta fuit superbia in ꝓuaricatōne. Et ne
aliqđ inconueniens attribuat deo cum
in eo minimum inconuenīs sit maxi
mum impossibile.

De quarto articulo et propri etatibus smaragdi.

Quartus articul⁹ est. Passus sb
ponntio pylato crucifix⁹ mortu⁹
t sepult⁹. Huc appositi in sim
bolo Jacob⁹ maior. Et hic articulus ē
quartū fundamentū ciuitatis hierusa
lem supne figurat⁹ p quartū lapidez p
ciosum qui dicit smaragd⁹ cui⁹ ꝓpieta
tes ꝓcipue sunt q̄tuor. Prima q̄ inclī
nat ad castitatē. Nam expertū est fran
gi in ptes cum ipsum gestans fornicat
Secūa est q̄ morbū caducū curat. Ter
cia est q tempestatē auertit. Quarta ē
q in causis verba psuasoria dat. Sic t
ꝑa hui⁹ articuli fides carnales volupta
tes reprimit Aug. in quodā sermo
ne de.xl. sic dicentē. Congruit deuotio
ni nostre vt q̄ dñi crucifixionē celebra
turi sum⁹ reprimenda ꝛ carnalitū volu
ptatū crucē etiā nobis faciem⁹. Morbum caducū tollit.quia xp̃c morē no
strum moriendo destruxit vt dicit gre
gor⁹ in ꝓfatōne paschali. Tempestates
nō solum carnis sed etiā mundi et dya
boli auertit qz nihil a deo q nō equani
miter tolleret si xp̃i passio ad memoriam reducatur. Gregorius in omel'.x.
Bernardus super cantica in sermone.
xxij.passio tua domine ihesu vltimus
refugium singulare remedium deficiē
te sapientia iusticia non sufficiente suc
cumbentibus meritis illa succurrit cū

tamen defecerit virtus mea non ꝓrbabor non diffido scio quid faciã. Calicem salutaris accipiam dat etiã in cassis fidei cõtra tyrannos contra hereticos ⁊ contra quoscũq; alios persecutores verba pfuasoria veritate arrestante Ego dabo vobis os ⁊ sapientiã cui nõ poterũt resistere oēs aduersarij vestri fides eñ passionis xpi dedit Stephano q̃ oēs eiº aduersarij quantũcunq; phibiri nõ possint resistere sapientie ⁊ spiritui qui loquebat scilicet in ore eiº vt patet in actibus. Item de smaragdo dicit ysidorus q̃ a nimia viriditate dicit amarus. q; omnes fanis viride amarum dicit omnes herbas ⁊ frondes viriditate superat aerem etiam vicinum ex repcussione virescere facit nulla gẽma gratior oculis cuiº corpus extersus sicut speculum imagines reddit Angrifes qui corpus pedes ⁊ caput habẽt leonum currentes sup terras vt leones ⁊ alas habent aquile quibus volant in aere auferũt hominibus ꝯ alimascus populº scilicet vnũ habens oculus pugnans cõtra eos eis aufert hec moraliter est. Quarta virtº que dicit castitas vel virginitas que viros carnis integre seruat ⁊ in amaritudine penitentie mores malos castigat hec est ignatior angelis ⁊ oculis xpi. quia virgines et casti sequunt agnũ quocũq; ierit apocalip. xiiij. et in se portat imaginem angelox ⁊ xpi Angrifes. id est demones multũ nituñ auferre: sed mens ⁊ intẽtio indiuisa a deo resistit ⁊ ꝓdicit: et eam custodit ihesus. qui eñ tales sũt indiuisi sunt sicut dicit. j. Cor. vij. Nõ eñ habẽt duos oculos vnũ in terrenis ⁊ aliũ ad deum ꝯ vnũ tantũ ⁊ illum ſgunt in deum dicentes illud ꝓb. Sicut oculi ancille in manibus domine sue ita oculi nostri ad dominũ deum nostrum ⁊c. Huic articulo nihil addit simbolũ maius. Concordat cum predicto articulo Machometus in hoc q̃ concedit ihesum christum sub pontio pylato fuisse ꝓdemnatum morti. Discordat aũt a predicto articulo passionis ⁊ mortis xpi in alchorano azobara. v. ⁊ in pluribus aliis locis vbi in sententia dicit q̃ quidam iudei voluerũt xpm occidere et ipse calide se subtrahens euasit nescio quem loco sui crucifixerũt putantes esse xpm. Creator aũt leuauit christum ad se ⁊ est secum vsq; diem iudicij tũc scilicet sicut alij homines morturus ⁊ resurrecturus. Sed tamẽ nullum inconueniens est saracenis concedere mortem Xpi cum ipsi teneant q̃ nõ est filius dei vnus sicut nec nos xpiani qui ipsum ꝓfitemur verum filium dei q̃ sit mortuus ſm humanitatez. q; diuinitas mortalis nõ est nec vnq; morietur.

De quinto articulo et de proprietatibus sardonicis.

Quintus articulus est. Descendit ad inferos tercia die resurrexit a mortuis. Hũc apposuit in simbolo beatus Thomas. Et hic articulus est quintũ fundamentũ ciuitatis hierusalem supne figuratº q̃ quintum lapidem pciosum qui sardonicus dicitur cuiº ꝓpositio ex duobº lapidibº est. scilicet ex sardio ⁊ onice et est rubeus ex sardio ⁊ albus ⁊ niger ad colores vnguis ex onice. Inter ceteras huiº ꝓtes mirabilis est vna potissima q̃ accedit animũ ad gaudium quod trahit ex sardio. Sic ⁊ fides huiº articuli accendit animos sanctorũ patrũ in limbo cuz illuc xpc descendit liberans vinctos de lacu in quo nõ erat aqua ⁊ hoc in sanguine testamenti vt patet zacharie. ix. Vere magnũ gaudiũ illoz fuit cum beatificati fuerũt in visiõe deitatis ⁊ btã captiuitate ducti a miserabili captiuitate inferni. Accedit etiã alios discipulos ⁊ sanã-

rum mulierū xp̃s resurgens. qz ganisi sunt discipuli viso dño Joh. xx. Mñes etiã fideles in fide hui⁹ articuli iocundant ꝓtemplantes ptãtem inferox nõ potuisse reñstere saluatori descendenti nec ptãtem nature eidẽ resurgẽte gaudentqz sperantes resurgere. qz xp̃s resurrexit. Item p̃dictus lapis tricolor ẽ subtus niger medio candid⁹ superi⁹ rubeus. Et hic solus lapis p̃ciosus in significando nihil cere auellit p qõ moraliter quinta virt⁹ que est sanctox patientia figurat p quã ab inferioribus. id est a mũdanis hominib⁹ in despectu sunt nigri ꝯ in medio sez in corde suo cãdore ꝓscientie sunt lucidi t ardore martyrij quo citi⁹ ad supiora pueniant sunt rubei. Hec etiã virtus nihil auellit. ꝺa fuis psecutoribus plene t ex toto corde remittit scies qõ dicit dño Luce. vj. dimittite t dimittet vobis t Eccl. xxviij. relique. primo nocenti te. t tũc depcante nbi pcã soluent t hec virtus bene quinta dicit: qz moleste circa quos est virtus patie corpus exprimit quod quinqz sensib⁹ agit. Huic etiaz articlo nihil addit simbolũ maius ad eius explicatõem cm verũ cum dicit descẽdit ad inferos intelligendũ est ꝯm animaz diuinitati ꝓiunctam corpe in sepulcro manente etiaz diuinitati ꝓiuncto. quia qõ semel assumpsit nunqz dimisit sec⁹ est de toto resultante ex corpe t ex anima quia ꝓpter eox sepatõnem xp̃us in triduo nõ fuit hõ ꝯm doctox pcordiaz in tercio sniarũ et qz nullus error circa hoc fuerat exort⁹. Ideo in simbolo cũ dicit descendit ad inferos nõ fuit explicatum ꝯm animã. Sed oritur hic difficultas. qz non videt hic esse articulus fidei cũ Iohannes baptista de ꝺ dubitauerit. dubitare aũt de articulo fidei infidelitas est. Cũ ergo ꝓstat ipsum fuisse fidelem t sanctum t de hoc dubitauerit videt qz non sit articulus fidei. qz autem dubitauerat patet per glosam sup illud Matꝺ. xj. tu es qui venturꝰ es dicit ibi glo. cũ ab herode sim occidendus t ad inferna descensurꝰ debeo te nunciare inferis sicut te nunciaui superis an ꝓueniat filiũ mori an aliuz ad sacramentum missurus eo. Ad hoc respondet alexãder ibi supra qz ẽ dubitatio infidelitatis qua nõ dubitauit Johannes t est dubitatio pietatiz t sic dubitauit Iohannes quereno ex amore et pietate tu es qui venturꝰ es licet nõ dubitaret sicut mater videns filiũ mortuum dicit es ne mortuꝰ fili mi. t hoc est qõ dicit glo. nõ fide sed pietate dubitauit. Crisostomꝰ qz nõ ꝓ se sed ꝓ discipulis quesiuit. Huic articulo nõ concordat machometꝰ qz cum nõ ꝓcedat christum mortuũ fuisse sed aliuz sibi silem vt dictũ ẽ in articulo ꝓcedẽti. Ideo negat eum descendisse ad inferos t resurrexisse tercia die.

De sexto articulo t de proprietatibus sardij.

Sextus articulꝰ est. Ascendit ad ad celũ sedet ad dexterã dei patris oñipotentis. Hũc apposuit in simbolo beatꝰ Iacobꝰ minor. Hic articulꝰ fidei est sextũ fundamentuz ciuitatis hierusalẽ supne figuratꝰ p sextũ lapidem ꝓciosum q̃ dicit Sardiꝰ cuiꝰ virtꝰ mirabilis est qz gaudiũ accendit t pellit timorẽ ac etiã ingenium acuit talis est fides huiꝰ articuli qz xp̃i discipuli ex hac fide amore accensi timore excusso t ingenio illuminato hãc veritatem vbilibet ꝓdicauerũt. Et ideo ꝓ hũc sextũ lapidẽ optime figurat sexta virtꝰ sanctorum que est constantia martirij. Hic enim lapis ꝯm ysidox est inter gemmas vilissima t rubrum spissumqz habet colorem t ideo bene martyrũ constantia per hunc signat. quia ipsi quasi vilissimi a mundo reputant, Ipsiqz a

deo tanꝯ infirmi mundi electi ꝙꝫ fortia ꝓfundenda facti rubra fluuio sanguine laureis dicunt bene fulgidis. Et ne mirum qz lauerint stolas suas i sanguine agni ℟poca. vij. Et bñ sexta virtus hec ponit qz prim⁹ homo sexta die format⁹ eadem die peccauit et eadem die ō paditio electus est. e xp̃s sexta crate venit t sexta die martyriū sua passione cōsecrauit. Huic articulo nihil addit symbolū manus. Sed occurrunt hic tres difficultates quaꝝ prima ē sm quam naturam ascendit xp̃s in celum Ꝛndet qꝺ si li sm designet conditiōem ascendentis sic ascendit sm qꝺ homo sine sm naturam humanā q̃ loco continet t mori subiici pōt nō aūt ascēdit sm naturā diuinā que est alto: vniuersio t est immobilis t illocabilis. Si autem designet causam ascensionis ascēdit nō sm qꝺ homo sed sm qꝺ deus qui ascendit ex virtute diuinitatis sed non humanitatis. Vnde Aug. in sermone de ascensione de nostro fuit qꝺ filius dei in cruce pependit de suo qꝺ ascēdit. Ascendit aūt xp̃c ad summā partem celi sublimi. qz cum sit nobilissimū locatum debet esse in nobilissimo loco qui ē superior locus celi summi et sic intelligi debet istud ps. lxvij. Ascendit sup celū celi et illud ad Ephe. iiij. Ascendit sup oēs celos nō tantū aūt ascendit corp⁹ xp̃i sup omnē creaturā corporalem sed etiaꝫ sup omnē spūalem qz xpter dignitatez vnionis eas oēs excellit ad Ephesi. j. Constituit illū sup opa manuum tuarum et ptātem t sup oēm nomē qđ nōlat in hoc seculo sive in futuro pōt etiā exponi qꝺ xp̃c ascendit in celū sm glo. ad Ephe. iiij. qui descendit ipse est qui ascendit i gloriam ad equalitatem patris sm diuinitatem non in re: sed in noticia. tūc enim innotuit hominib⁹ eum equalem esse patri. Et si queras vtrum xp̃c sm qꝺ homo in loco supradicto resideat: ita qꝺ nunc alibi ad modicū temp⁹ se trāsferat. Dico qꝺ nō ē asserendum sm Richardū cum post eius ascensum narretur aliq̃ modo apparuisse aliquibus in hac vita nec appareat aliqua ratiō vrgēs qꝺ nunc ad aliā partem celi se transferat. pie etiam credi pōt qꝺ xp̃us in celo nullum habeat retro se sed omnes electi respiciūt in faciem eius. Scia difficultas est quid per dexteram intelligit. Dicendū qꝺ p dextram intelligit gloria vel honor deitatis sm dam ascensū i. ij vel beatitudo patris sm Augustinum in libro de symbolo sm illud ps. delectatiōes eius in dextris vel iudiciaria ptās sm Augustinum in quodam sermone de symbolo Sessio vero sm augustinum ibidem designat vel habitationem sive quietem vel regiā vel iudiciariam ptātem. Si igitur si li sm designat conditionem nature xp̃us sm qꝺ deus sedet ad dextram patris. id est in equalitate patris. Scōm autem qꝺ homo sedet ad dextram patris. id est i potioribus bonis patris p̄ ceteris creaturis. id est in maiori beatitudine habēs iudiciariā ptātem. Si ꝓ designat veritatem suppositi sic etiam sm qꝺ homo sedet ad dextram patris sm equalitatem honoris scilicet inquantum in eodem honore venerant filium dei cum natura assumpta. Ex ꝓdictis patet qꝺ q̃ cuiuscunq; ꝓdicto⁹ modo⁹ iuuat sumat sedere ad dexteram significat habere beatitudinez quandā demonstratiua ptāte qō nulli alij nec angelo nec hoi pueniat nisi soli xp̃o. Vñ ad hebreos .j. Ad quez aliqñ dixit angelo⁹ sede ad dextr̄ meis. id est sm gloriā in potiorib⁹ bonis. pōt tamen dici qꝺ oio sanct⁹ q̃ est in beatitudine est constitutus ad dextram dei sm illud Matth. xxv. statuit oues a dextris. Tercia difficultas est vtrum posset dici pīem sedere ad dextrā filij. Ꝛndet qꝺ non li ad denotat cū ꝓnali de-

stinctione ordinem originis filij autem et spūs originant a pre et nō est eōuersio. ℔ et spūssanct⁹ pōt ꝓprie dici sedē ad dexterā pris vel filij licet fm quendaz appropriatōz attribuat filio cui appropriat eqlitas. Vñ aug. dicit q in patre est vnitas: in filio eqlitas: in spūsancto vnitatis eqlitatisq ꝓnectio. Predicto articulo ꝓcordat machomet⁹. qz concedit q ihs xps ascendit ad celos in corpore et ita vt patet in alchoz̄ano azoara. iij. nō est rei veritas q mortu⁹ fuit ℔ deus eum assumpsit sibi. Sed discordat in hoc. s. in sessione. s. ad dexterā patris cum asserat ipsum collocatū in primo celo et ibi sedentē i altiori sede q̄ iohes baptista. Hoc etiam duos narrat se vidisse in p̄dicto celo primo cū ipse ascēdit et visitaret deum et quō secū locut⁹ est: vt ptz in libro qui dicit scala Machometi distinctōne. xij. de quo dictus est supra ꝓsideratōne. iij. cum de fundamento legis Machometi inquirebatur.

De septimo articulo et de natura crisoliti.

Septim⁹ articul⁹ est. Et inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Hūc apposuit in simbolo beat⁹ philippus. Et hic articul⁹ fidei est septimū fundamentū ciuitatis hierusalem supne figurat⁹ p septimū lapidem p̄ciosum q̄ dicit crisolit⁹. cui⁹ virtutes inter ceteras mirabiles sūt q cōfortat intellectū et p ꝓpriā naturā humanā distinctā ab alijs aialibus p intellectū vt dicit primo meteo. et pellit timores nocturnos. qz fugit fantasmata. sic et fides hui⁹ articuli ꝓfortat intellectus in cognitōne iusticie diuine finaliter adimplende p xpm qz pr̄ oīe iudiciū dedit filio Job. v. Pellit etiam timores nocturnos. qz facit homines patos ad iudiciū illi⁹ diei sub eundē ne pp ei⁹ cōsideratōnez pcant cū fantasmatib⁹ infernalib⁹ qō p̄sidens xp̄e dicit Matb. xxiij. Jō et vos estote pati. qz q̄ hora non putatis filius hominis veniturus ē. Et qz p̄dict⁹ lapis auro similis est cū marini coloris similitudine vt dicit ysidor⁹ et sicut dicit hic glosa videtur scintillas emittere ita vt sub aqua ad oculum solis stella aurea. videatur dictus acrisis qō est aurum. Ideo optime p eum pōt intelligi septima virtus sanctoz qua securi puenerūt ad iudicium scilicet innocentia baptismalis. mare em̄ significat baptismū. Apoca. viij. In cōspectu eius tanq̄ mare vitreum vbi facti sumus de cupro vel de plumbo auruz p batum: quia de filijs ire filij gratie ad Ephe. ij. quā multi sanctorū illesaz seruantes scintillas boni exempli alijs p exhortatōnes bonas emittūt. quibus eos ad amorē dei et primi accendūt q̄ virtus bene ponit septimo loco ꝓpter dona spūssancti que collata sunt in baptismo. glo. tamen dicit q p auri fulgorem cum scintillis significat p̄dicatio sctoz cū miraculis Sapie. iij. fulgebūt iusti. s. p candorē baptismalis innocentie et tanq̄ scintille in arūdineto discurrent. Et si āras q̄ sunt illi viui iudicandi. cū dicit inde ventur⁹ est iudicare vivos et mortuos. Dico q illi q in ei⁹ aduentu viui reperiē q̄ in momēto morient et postea resurgent cū eis q̄ p̄ erant mortui. Huic articulo addit simbolum mai⁹. Cui⁹ regni nō erit finis fm illud Luce. i. et regni eius nō erit finis. Predicto articulo non concordat Machometus quo ad iudicium vivoz et mortuoz. negat em̄ xp̄m iudicem venturū Sed dicit in alchoz̄ano Azohara. v. q deus liberauit christuz ab incredulis et supposuit eos qui secuti sunt euz. eis q̄ non crediderūt verbo eius vsq̄ ad die⁹ publice resurrectōnis et q tūc de⁹ ad se ipsum redditu xp̄i facto ꝓtroversiā suam atq̄ litem discutiet. Est ergo finis

Decimus articulus est. Credo sā
ctoꝝ ꝯmunionē peccatoꝝ remis
sionē ⁊ est sensus. Credo in spi
ritūsanctū faciendē sanctā siue sanctifi
cantē ecclesiā in qua est ꝯmunio sctoꝝ
⁊ remissio peccatoꝝ. Hūc apposuit sim
bolo beat⁹ symon-chananeꝰ. Et hic ar
ticulus est decimū fundamentū cuit
atis birsim supue figurat⁹ p decimū la
pidem ꝓciosum q̄ dicit crisoprasus cui⁹
virt⁹ est q̄ valet ꝓra leprā q̄ nō solum
petā carnis ꝫ etiā aie desinat sic ⁊ fidei
hui⁹ articuli valet ꝫ leprā petoꝝ carnis
⁊ aie q̄ ꝑcipue in sacramento baptismi
⁊ pnie auferunt. Hic lapis fm ysidoꝝ
rej. ethimo. est i colore quasi sit ex suc
co porri coangulat⁹ hūs auri guttas i
termicātes ꝓpter q̄ tale nomē accepit
q̄ crisos aurū sonat in greco et multaꝝ
similitudinē hꝫ cum crisolito et significat
p eā decima virt⁹ sctoꝝ q̄ est desiderium
celestis patrie ⁊ hoc p colores. ꝓpessio
ꝫo tribulationū p anrū ⁊ quanto plus
sancti patiunt ꝓpter deū plus accendit ⁊
inflamat eoꝝ desiderium. q; vt dicē greg.
q̄ flamas carbonū hec tribulatio charitati. Et hūc decimo loco posuit ꝓpter ob
seruantiā decalogi: vel q; ibi festinant
venire ad decimū ordinē angelorum qui
est ex hoibus repand⁹ ⁊ dicit decimus
ordo cecidisse nō q; fuerūt vnq̄ decem
ordines ꝫ q; tot de diuersis agminib⁹
ceciderūt q̄ possunt facere vnū ordinē
loco ꝓdicti articuli dicat simbolū ma
thei. Confiteoꝝ vnū bapteisma in remis
sionē petoꝝ Joh. iij. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spūsancto nō pōt introire in regnū dei. Nota q̄ baptism⁹ oart
pōt ab omnibus in necessitate. Ideo fit
magis mētio de eo ꝫ de alio sacramēto
in simbolo fidei q̄ō ponet ad omes
nec fit hic mentio ō ꝯmunione sanctorum quia intelligit per hoc q̄ ibi dicit
vnam. Vna est ecclesia nō tantū fide
⁊ charitate sed etiā sacramentoꝝ partici
patiōne q̄ est ꝯmunio sanctoꝝ. Vnde
ad hūc articulū reducit fides de sacra
mentis quia in eis cōsecrant fideles ⁊ fit
instrumenta sanctificandi ⁊ ex ꝑsequē
ti peccata remittendi. Item notanter
dicit vnum baptisma ꝓpter hereticos
qui dicūt quotiens homo peccat bap
tismum debere repeti ꝓra quos apo
stolus ad Eph. iij. vna fides vnū bap
tisma. Huic articulo nō cōcordat ma
chometus quia remissionē peccatoꝝ
nō ponit q̄ facta ecclesie ꝫ p hoc q̄ q̄s
dicat ⁊ ꝑfect nō est deus nisi de⁹ ⁊ ma
chometus est eius nuncius. Affirmāt
etiā saracenī solam corporis ablutionem
p aquā factam sufficere ad peccati re
missionem sine ꝓritōne ⁊ ꝑfessione et
ꝑfessione. negant etiam vnum baptis
ma: sed multiplicant baptismata sua
vt dicetur infra.

De vndecimo articulo ⁊ pro prietatibus iacincti.

Vndecim⁹ articulus est. Credo
carnis resurrectiōnem. Hūc ap
posuit in simbolo beat⁹ iudas
thaddeus. Et hic artic⁹ est vndecimus
fundamentū ciuitatis hierusalem sup
ue figuratus per vndecimum lapidem
ꝓciosum qui dicit iacinct⁹ cui⁹ virt⁹ est
q̄ dat membris vigorē ⁊ saluiferū fa
cit saporē ⁊ contra pestiferos regiones
ꝓuocat etiā somnū ꝓpter suā frigidam
complexionem ⁊ valet contra toxicū.
Sic ⁊ fides hui⁹ articuli dat membris
vigorem cum propter fidem future re
surrectōnis fortissimi facti milites xpi
vicerant regna ⁊ crudelissima tormenta quasi suauissimos saporeꝝ gustauerūt quatenus somnū accipientes quē deus dat dilectis suis. Valet etiā contra
ossie dyabolicam toxicū hereticoꝝ alli
am viram ⁊ resurrectiōnem negantiuꝝ
Hic lapis fm ysid. ceruleum hꝫ colo
rem ⁊ hūc optim⁹ē qui nec rar⁹ est nec
de facilitate obuius hystrioꝝ tempāmēto

luce purpuraq; refulgens. Hic aũt nõ lucet eãliter ſereno eñ p̃ſpicu⁹ ḡtus eſt nubilo coꝛã oculis evaneſcit atq; marceſſit in os miſſus frigid⁹ eſt in ſepulcris duriſſimis nec tñ inuict⁹. Naz adamante ſcribit ꝛ ſignat. et ꝙ hoc ſignificat vndecima virt⁹ ſcõꝝ q̃ eſt eorũ diſcretio ꝛ ꝓpaſſio q̃ ſecm̃ deũ olb⁹ et in oibus ſe ꝓfoꝛmãt vt oñs lucrifaciant. Hñ paulus p̃dicãs fidẽ reſurrectõnis dicit. j. ad Coꝛ. ix. oñia oñib⁹ fact⁹ ſum vt oẽs lucrifacerẽ. Et ad Ro. xij. Gaudere cũ gaudẽtib⁹ flere cũ flentibus ſignificat eñ circũſpectionẽ p̃dicatoꝛis q̃ attendũt quid ꝛ quib⁹ eſt p̃dicandus vt maioꝛib⁹ moloꝛa ꝛ pauloꝝ lacte poti mitoꝛ. Hũc articulũ explicat ſimbolum mai⁹ cum dicit. Et expecto reſurrectionem mortuoꝝ ꝛ fm Alexandrum in fine ſui tercij eſt congruus oꝛdo. Nam remiſſio peccatoꝝ eſt reſurrectio anime q̃ ẽ reſurrectio p̃ma. Additã vo ſequit reſurrectio coꝛpis gloꝛioſa i bonis q̃ eſt reſurrectio ſcõa ſicut dicit ad Ro. viij. Scim⁹ q̃ñ ſi ſpirit⁹ ei⁹ qui ſuſcitauit ihm inhabitat coꝛpa noſtra reſuſcitabit ꝛ nos ꝓpter inhabitantem ſpm̃ ei⁹. tene tñ qõ dicit apls. j. Coꝛ. xv. oñs quidem reſurgem⁹ ꝛc. Huic articulo ꝓcoꝛdat machomet⁹. Hñ dicit in alchoꝛano deus viuificabit mortuos ꝛ ꝛſurgent exĩtes in ſepulchris ſine dubio. Scõa hoꝛa qua venerit q̃ aũt hic contradixerint in die iudicij punitõne ignea eos puniet. Hoc eſt vnũ q̃ i ſua fide magis roboꝛat vꝛs Ezoaꝛa. xiij. q̃ q̃ impũgnauẽt dicta ſua in die iudicij deus iudicabit eum. ſimiliter Ezoaꝛa xxj. q̃ cũ aliquo dicta ſua diſputare voluerit q̃ dicat deus nonit facta veſtra: qui in die iudicij iudicaturus eſt vos. Dicit etiam azoaꝛa. xxiij. q̃ in die iudicij clamabũt mali dicentes quis hui⁹ ꝓphete noticiam habuerat in via ꝛ iaz qui nunc̃ fuiſſet nominatus nec tal⁹ ꝛ etiam q̃ demones acriter puniẽt eos ꝛ q̃ dicet machmet deo tam vomice populus iſte me⁹ recta facie alchoꝛanum recipere ꝓtemſit.

¶ De duodecimo articulo et proprietatibus amenſit.

Duodecim⁹ ꝛ vltim⁹ articul⁹ eſt vitam eternam amen. Et ẽ ſenſus. C credo q̃ deus reſuſcitabit nos et dabit bonis vitam eternã. Hũc apposuit ſimbolo beatus mathias. Et hic articulus eſt. xij. fundamentum et vltimũ ciuitatis hieruſalez ſupne. figuratus p. xij. lapidem ꝑciosum qui dicitur amenſtus. Cui⁹ virtutes mirabiles ſunt q̃ facit homines vigilem ꝛ repellit malam cogitatõnem ꝛ vt dicit Aaron q̃ valet ꝓtra ebrietatem. Sic et fides hui⁹ articuli facit hominẽ vigilem vt in tremendo iudicio finali de factis dictis ꝛ cogitatõnib⁹ ſuis poſſit reddere ratõnem ꝛ ſic vita ꝑfrui eterna. Predictus lapis fm yſidoꝝ inter purpureas gemmas principatũ tenet purpureus eſt p̃mixto violato coloꝛe et q̃ſi roſe nitoꝛe ꝛ leuiter quaſdaz flamulas fundens nõ ex toto igneũ ſed vini coloꝛez habens ꝛ eſt ſculpturũ facilis. q̃ hunc ſignificat duodecima virtus ſanctoꝝ que eſt humilitas ꝛ ꝓtemptus mundi cũ deſiderio tñ martyrij. ſic fuit in confeſſoꝛibus quoꝝ multi nõ defuerũt martyꝛio ſed martyꝛium defuit eis. ſicut legitur de beato Martino. quia ſi martir non fuit palmaz tamen martyrij nõ amiſit. et de beato Francisco canit eccleſia. O martyr deſiderio ꝛc. Hñ ſancti infundunt flamulas conſolationis et viſitationis infirmoꝝ viduarũ et pupillorũ et largitionis elemoſynaꝝ quibus inflamant alios ad amoꝛẽ xp̃i de p̃mo yſaie. lxj. vt conſolarer oñes lugentes et ponerem ꝛſolatoꝛes lugentib⁹ iyon de ſecundo Jacobi p̃ religio

sue sententie ibidem q ibo xpus circa tpus dei iudicij est moriturꝰ t sicut alij boies resurrecturꝰ t q tūc deꝰ discutiet p̄roversiā suam .s. quis verioꝛa de xpo dixerit vicꝫ xpiani an machometꝰ et q tūc deus faciet iudiciū p̄tra incredulos t dabit beneficia fidelibꝰ. Alibi tāmen in alchoꝛano tractando supa die mortis. ac sup diem qua viuens missurus est reuer deum esse ventuꝝ ante diem iudicij annis .xl.

De octauo articulo et de prophetarum libris.

OCtauus articulus fidei est. Credo in spūsanctū. Huc apposuit in simbolo beatꝰ bartholomeus. Et hic articulus est octauū fundamentū ciuitatis hierusalem supne figuratus p octauū lapidem p̄ciosum q dicit beatꝰ tres virtutes mirabiles sunt q p̄fatos inuictū reddit t mitem facit atq benignū sic t fides huius articuli ds em fecit samsonē inuictuꝫ a leone nisi spūssanctꝰ: vt patet iudicum .xiij. Irruit spūs dñi in samson. t lacerauit leonē ds nō erit victꝰ a dyabolo mōo t carne nisi fidē huius articuli habuerit ps. cxxxviij. Quo ibo a spū tuo t quo a facie tua fugiā. q̄si dicat vbicūq fuero victus ero a spiritusctō p fidem diuisus. Quia fecit inuictos apl̄os agnos xpi p̄tra innumerabiles lupos iudeos gētiles t tyrannos nisi spūssanctꝰ: ameq̄ em accipent spūsctm clausi erant timidi t quasi victi. Sed repleti spūsancto p fidem t amoꝛē effecti sunt omniū lupoꝝ iudeoꝝ gentiliuꝫ tyrannoꝝ victores vt patet ex actibꝰ apl̄oꝝ t gestis oim martyrū. Fides etiam huius articuli facit boiem mitem t benignū quia spūs sanctus bonꝰ t suauis est atq benignꝰ vt patet Sapientie primo t .xij. tales efficit. t efficit spiritussanctꝰ credentes sibi vt nō solū mites t benigni asserā tur: sed etiā filij dei. Vnde ad Roma. viij. Quicūq spū dei aguntur hi filij dei sunt. Item p̄dictus lapis signat in iudea nomen hūs a lingua gentis sue. similis smaragdo ex viriditate: q̄ ti pallore. polit autē ab indio in sex angulare formas vt habitudo coloris repercussi angeloꝝ excitet. ꝛ̄liter politꝰ nō habet fulgoꝛē. t significat octauā virtutē q̄ est sanctoꝝ vita actiua in q̄ seruat viroꝝ gratie q̄ ti cū pallore t hec exerceri nō p̄t sine aliquo venialiū obfuscatō ne: q̄ p sex opa misericoꝛdie quibꝰ insudant ex charitate spūsancti caloꝛem recipiāt. qꝛ in fructu recōpensat limpidolye Ysa. xxj. t bene ponit octauo loco quia illi in cereālē hic nō recipiūt: q̄ expectant in octaua resurrectōne fm cōsilium dñi Lu. xiiij. Cum facies p̄uium voca paupes debiles claudos t ce cos t beatus eris. qꝛ non habent retribuere tibi. retribuet em tibi in resurrectione iustoꝝ. P̄dictum articulum scilicet Credo in spūsanctum exponit simbolum maius ardens dīm t viuificātem qui ex patre filioq̄ p̄cedit qui cū patre t filio simul adoꝛat t congloꝛificatur q̄ locutus est p ꝓphas vbi exprimunt hec de spūsancto primo potestas ibi dominū. scdo bonitas ibi t viuificātem Joh. vj. spūs est q̄ viuificat ex̄ sequit q̄ qui caret spūsancto moꝛtuꝰ est. Ex hoc trahit auctas ꝛ̄lug. xiij. ō ciui. dei. ca. ij. sicut anima est vita coꝛpis ita deus est vita anime. Tercio distinctio psonalis ibi q̄ ex patre filioq̄ p̄cedit Quarto equalitas ibi qui cum patre t filio simul adoꝛat t congloꝛificat. Et p hec. iiij. p̄dicta excludit heresis eutices t nestoꝛij qui dixerūt spūsanctum esse seruum patris t filij t q̄ dicit filioq̄ addiderūt latini ꝓpter errōē grecoꝝ Quinto expumit doctrina ibi q̄ locutus ē p ꝓphas ℈ errōē q̄ndā q̄ dixerūt q̄ ꝓphe locuti sunt sicut phanatici: vt

montan⁹ t quidā alij. Cum ꝑdicto articulo ꝓcordat machomet⁹ in alchorano vbi dicit. misit deus spūm scām suum sup nuncios suos vt sup credentes i eū discordat tñ in hoc q̄ nō credit spiritū sanctū esse deū nec terciam in trinitate psonā sed statum dei vt dicek in quinta cōsideratōne.

De nono articulo et proprietatibus topasij:

NOnus articulus fidei ē. Credo sanctā ecclesiā catholicā t ē sensus. Credo in spūm scām facientē sanctā siue sanctificantē ecclesiā catholicā. i. vniuersalem. Hūc apposuit symbolo beat⁹ Mathe⁹. Et hic articul⁹ est nonū fundamentū ciuitatis irkm supne figurat⁹ p nonū lapidem ꝑciosiz q̄ dicit topasi⁹. Hic lapis valet ptra iras t ptra lunaticā passionē q̄ frēnter per demones iratos excitant vel augmentant. Expertū est etiā de eo q̄ si mittat in aquā bulientē ita cā deffuere facit q̄ statim manu imissa extrahit. Sic fides ꝑdicti articuli ardorē furie demonum t tyrannoz hereticoz t quorūcunq̄ persecutoriz subito extinguit. Ideo dixit xp̄c petro Matb. xvj. Et porte inferi nō ꝓualebūt aduersus eas. Portas inferi vocat furios demonū hereticoz tyrannoz t quorūcunq̄ ꝑsecutoz q̄ ꝓualere nō ꝑnt cōtra fidem ecclesie catholice fides hui⁹ articuli facit oleū ardens deffuere intm q̄ Johes euangelista missus in dolū ardentis olei nō adust⁹ ē sed illesus exiuit. Item hic lapis fm Isidoz est omni calore resplendens. et fm glo. supra ca. xiij. Exo. Huius sit olim color maxime tū est aurei t dicit topasium quasi topadium. i. olim color a pan q̄ est totū fm glo. Hic duos maxime dz colores. i. aureū etherei cū splendore resolio tangit olim gemmaz claritatē superat t in aspectū suū singulariter prouocat aspicientes quē si pol obscuratus fuerit relinqs nature sue clariorē t nihil clari⁹ ē regib⁹ inter diuitias q̄ q̄ clarior est eo ꝑciosior ē. Etiā olim gēmaz amplissima est p hāc q̄ significat nona virtus sanctoz q̄ est vita ꝓemplatiua hec ex charitate est aurea t ex dulcedine etherea vbi de⁹ limpidi⁹ videt quantuz hō singulari⁹ trahit. t q̄ tales sut se honorib⁹ seū poliunt obscurant. q: turbā tur ergo plurima sicut martha cū vnū nō teneant qō necessariū est sicut Maria Lu. xiij. q̄ aūt hic lapis olim colore resplēdet ō est q̄ q̄ tales sunt olim virtutum lucē gerunt ad exemplū rabernaculi qō eis monstratū est in mōte Exo. xxv. ois fac fm exemplū qō tibi monstratū est in monte. Hec ē gēmaz latissima q: maxie cor dilatāt t bā nono loco ponit q̄ q̄ tales sūt angelis q̄ sūt nouem ordines p modulo suo in dei contemplatiōe assistant de qb⁹ dr Mathei xix. ītangeli cor sp̄ vident facie p̄is loco ꝑdicti articuli scām ecclam symbolum mat⁹. Et vnā scām catholicam et aplicam ecclam vbi ponunt duo effectus generales spūssancti. Prim⁹ est vnitas intellectuū in fide. Scōs ē affectuū vnitas in charitate q̄ due vnitates notant cum dicit. Et in vnam sanctaz catholicam vnam in fide et charitate catholica enim grece idem est q̄ vniuersalis. apostolicam dicit. id est super aplor fidem fundatas. Huic articulo machometus nō ꝓcordat quia cum neget fidem catholicam negabit t vnitatem fideliū in fide t charitate que ē ecclesia catholica t apostolica cui⁹ signū est quia affirmauit suis sequacib⁹ principatum tenere non posse nisi a christianorum fide omnino discrerent vt patuit supra cōsideratōne secunda in secundo puncto.

De decimo articulo t proprietate crisoprasus

munda et immaculata hec est visitare pupillos t viduas in tribulatõne eox t immaculatũ se custodire ab hoc secto. De.iij Luce.xj. Date elemosinã t oia munda sunt vobis. Vel fm glo. fiam mule significãt vtutẽ illã q̃ p inimicũ orat q̃ est virtus vtutũ celox varietas vtutũ multiplicitas Matẽ.vj. Orate p̃ p̃secuentib⁹ t calũniantib⁹ vos. t bene vltimo loco ponit qr bũlitas ẽ custodia oim vtutũ. Dicit em Grego. q̃ q̃ ceteras vtutes sine bũlitate cõgregat q̃si pulueꝛẽ in ventũ portat. Ũ t paulus q̃ interpꝛat modicus. s. bũlis. thronus. xij. meruit possidere. s. in vita eterna. loco dicti articuli dicit symbolum mai⁹. Et vitã venturi seculi. Ex q̃ de⁹ tanq̃ iust⁹ iudex remunerabit bonos vita eterna p̃sequẽs ẽ q̃ etiã repꝛobos punier pena etna. Et ió nõ ponit specialẽ articulũ de punitione malox Hec em est natura oppositox vt vno dicto intelligat reliquũ. Huic articulo p̃cordat machometus t discordat in hoc q̃ p̃mittet bonos ibidẽ corpales delicias obtinere. Dicit em in Alchorano q̃ in me crediderit i bortos eos pulcherrimos mittã vbi aq̃ decurrũt placide et vbi absq̃ labore reqescent. nubẽt etiaz limpidissima nupcõne. Et itex dicit q̃ bibit eis riuos lacteos sine sapoꝛe alterationis et clax mel vinũq̃ sapidissimũ. alibi etiã dicit in Alchorano q̃ ibi pannis sericis induent omnati monilib⁹ aureis atq̃ armillis pciosis. Dicit etiã ibi q̃ hẽbũt sedes ꝑpetuas t q̃ pteget eos arboꝛ vmbra nec frigoꝛe affligentur nec calore. oim fructuũ oim ciboꝛ vescent gereud⁹ quicqd appetit⁹ cuiq̃ suggesserit coram se p̃sentim inuenient. ac cubabunt in deliciis t ĝzeli pincernarum ministerio inter eos cũ vasis aureis t argẽteis deambulabũt in aureis lacin argenteis vinũ afferẽtes t dicentes comedite t bibite in omni letitia t q̃ vobis de⁹ promisit ecce complenũ est iungent vgnibus quas nec humanꝰ nec diabolicus violauit ꝓtactus iacinti coralli q̃ splendoꝛe formaq̃ pciosis lapidibus. Hec bona repꝛomisit Machometus suis credentib⁹ p̃ vita eterna. Quõ ãt finalis beatitudo vite eterne nõ p̃sistit in cibo tali nec etiã i alijs corpalib⁹ ofidet infra p̃sideratõe octaua articulo. v. Et notandus ħ finaliter est causa q̃ ãre machometus cõcessit aliqꝭ articulos fidei xp̃iane t aliquos negauit cũ iudeis cautela fuit vt quõ in aliqbus loq̃rek ꝫ xp̃ianos hebreoꝝ rõnibus inuarek silr cũ loq̃rek ꝫ iudeos inuarek argumẽtis fidei orthodoxe.

De discordia machometi in preceptis.

In solũ i articulis fidei discrepat machometus a xp̃iano ħ etiam in p̃ceptis t cerimonijs Licet ergo in p̃senti libro annotare p̃cepta machometi et eox naturam vt habita eox clara noticia euidenter pateat cuilibet intelligenti q̃s irrationabiliter se obligant sarraceni obedire talis legis.

De discordia in oratione.

Primũ p̃ceptum machometi est q̃ quinquies tantum in die sarraceni oꝛent. Ũ ãt habuit hunc numeꝝ oꝛandi quinariũ patuit supꝛa consideratione quarta. In illa fatua visione ħ ẽ vt veritatẽ dicamus hoc vetus machometus ideo p̃cepit qr consilio doctoꝝ suoꝝ mediatricem inter iudeoꝝ t xp̃ianoꝝ legez effici voluit sua non p̃bitatis sue neq̃ adiutorio dei. Judei enim fm legẽ ter in die oꝛant. cristiani vo septies. ħ iste nec ter nec septies ħ quinquies oꝛando terminum inter virumq̃ posuit.

De p̃cepto machometi i locutionib⁹ suis anteq̃ oꝛet.

Secundus ꝓceptū machometi ē q̄ anteq̄ orant vt ꝓfectus mundiciam habent cultum veretrus manus brachia os aureo nares oculos capillos decētissime ad vltimū pedes lauant qō ꝓcepit fieri post coitum et egestionem nisi fuerint egroti vel in itinere. Et si forte sit eis ipossibile aquas reperire tunc precipit eos mūdare puluere terre munde quasi aqua tergendo quam ablutionē ꝑcipit etiam fieri modo verso ꝙ talis ablutio membroꝝ nō ptinet ad oīonem. Ad oīones quidem ptinet mundari intrinsec⁹ non extrinsecus. Mūdicia ät de ablutōe mēbroꝝ ptinebat cultoribus stelle veneris qui volentes eam orare ad modum femine se aptabant ora et oculos tingentes quia ꝑ ꝓpinquus stelle veneris rex effectus est ideo precipit hoc. Discordat autē hec ablutio a baptismate xpi anoꝝ multiplicitet. Primo q; baptisma xpianoꝝ solū semel fit. Una ē enim fides et vnū baptisma fm ap̄lm. Baptisma vo sarracenoꝝ multiplicatur. Scdo q; baptisma xpianoꝝ nō solum mundat corpus ꝙ etiā aiam cū sit aqua spūssancti. Baptisma vo sarracenoꝝ solū se extendit ad ablutiones membroꝝ ꝓpter immūdictā eoꝝ ex coitu vl' egestione. vt ptz in Alchorano.

De tercio ꝑcepto machometi in preconisatione alte vocis.

Tercium preceptus machometi est q̄ facta ꝑdicta ablutione publica voce ꝑconisent vnū confitentes deum qui nullū vel simile habeat vel equalem cuiusq̄ machometus esse ꝓphetas talē ꝑconisationē ꝑcepit non ideo q; ꝓueniebat oīoni ꝙ q; aliud nouū nequiuit imponere signum.

De precepto Machometi in ieiunijs.

Quartum ꝓceptū machometi ē q̄ sarraceni in q̄libet ano mēsez integū et amadē ieiunēt in quo alchoranū datū celitus asserit machometus ieiunāt es autē ꝓpe nocturno comedant diurno abstinēāt: ita vt ab ea diei hora q̄ nigꝝ ab albo distinguere ꝑ visum poterūt filū vsq̄ ad solis occasum nemo comedere bibere aut vxoꝝ ꝓmixtione se ꝓiumat fedare. Post solis āt occasum donec ad sequētis diei crepusculū sp eis cibo et potu ꝓuisq̄ vroꝝ ꝑ put cuilibet liceat vti. Si aūt infirmitatis q̄s fuerit ꝑgranat⁹ aut in via erit q̄diu aut lāgoris aut itineris duranerit ꝓs cōcedit eis q̄buscunq̄ voluerint et vesci sil' et vti. Sic ñ vt q̄ vl' egritudis vel vie vel necessitate minus impleuerit postea emendū quō li cuerit et dicūt sarraceni q; istud ieiunium ē ad restringendū vicia carnis preceptū qō est uticū pnie. Sz q̄d ꝑdest ꝑ diē ieiunare et nocte ter vel quater comedere et bonis carnib⁹ optimisq̄ frui et mulierib⁹ vti ꝙ nō debilitāt ꝙ potius corroborāt carnē et incendūt ad illicitos motus et actus.

De precepto machometi i obseruatione pasce

Quintum preceptū machometi est q̄ obseruēt pasca. Notandū ꝙ q̄ sicut hebrei ita et isti mensez fm lunā cōputant. Vñ et pasca eorum qō ipi post ieiuniū faciūt nō semper vno tpe ꝓtingit. Pasca aūt suū qō dicunt nihil aliud est q̄ q̄dam memoria vel celebratio noctis cuiusdā q̄ est in ipo mēse in q̄ alchoranū descēdisse dicūt. In ea q̄ppe nocte vigilātes p ecclesias suas q̄s vocāt mesquitas garriunt salūt bibūt et insaniūt discordant aūtē a xpianis et iudeis q; in lege moysi ꝑceptum est obseruari pasca in memoriam exitus de egipto. In lege aūt

christi preceptum est obseruare pascha in memoriam resurrectionis xpi. Machometus aūt pascha celebrari iniūxit in memoria arietis ostensi abrahe i sacrificiū celebrandi loco filij sui, t cum eox rex celebrat istud pascha peinetus lynbeo mittit gladiū p guttur arietis t statim sup aliqō iumentū vehunt ad reginā. t si regina eū videt aliqz mo riatur asserūt se bonā fortunā consecuturos āno illo q pāo fuit t xpijs oculis vidit ñ narrauit. Sz t p expedito ne pasce eox faciūt aliā superstitionem qm̄ milites cū rege eqtantes veniūt in campū magnū et ibi facta q̄dā fouea currentes peruiunt cū lanceis suis intra illā fouea t sic expediūt suū pascha.

De precepto machometi i peregrinatione ad mecham.

Extū p̄ceptū Machometi ē q̄ oēs sarraceni p singulos annos semel vadūt ad domū dei q̄ est in mequa videda xpter solā recognitionem t ibi p̄cipiunt adorare eā q̄ i cōsultibus tegumentis induci circuire t lapides prout lex p̄cipit p media. s. fimbria iacere retro p lapidando dyabolo hāc domū dicūt adā cū de paradiso exulasset domū extruxisse t oībus filijs ei⁹ donec abrahā aduenit locum oīs fuisse. abrahā āt dei seruus eā roborauit t instauravit t in ea vōa vouit t sacrificia obtulit filioqz suo noie bsmahel post morē reliquit eiqz t oibus ñlijs ei⁹ p multa annorum curricula donec machomet⁹ nat⁹ est oīsdi dom⁹ remansit. q̄ nato eandē de⁹ sibi cunctisqz generationib⁹ suis hereditariā. vt ipi phibēt p̄misit. ñ hec sarraceni non ex auctoritate habent ñ q̄si cōmentum aliquod fingūt. anteqz esset legem predicasset domus hec ydolis plena erat. et volenti scire qualis erat pompa illa t q̄ ibi secretum inesset et cur filij machometis ire t que i lege inuenunt iussit facere venerabilis petrus alfonsi in suo dyalogo. titulo quinto declarat dicēs. Duo filij loth. s. amō t moab hāc domū honorabant t duo ydola ab eisdem ibi colebant altex ex albo altex ex nigro lapide patrum nomen quidem illius q̄ est nigro lapide erat merculicino dicebat nomē ho alterius chames. Altex q̄ ex nigro erat lapide in honore saturni altex ex albo in honore martis erat edificatū bis in anno cultores eox ad ipa ascendebat adorandā ad martem quidez q̄ sol in in primū gradū arietis intrat q̄ arietis honor est martis in cuius discessione aut mos erat lapidē faciebant. Ad saturnū ho q̄ sol primum gradū libre intrat q̄ libra honor saturni est q̄ thurificabant nudi tonsisqz capitibus que ysqz in hodiernū diē in india celebrāt vt dixi. Arabes ho cū amon t moab ydola adorabant Machomet⁹ aūt post longum tempus veniens pristinam cōsuetudinē nequiuit auferre. ñ quasi quodammodo more inusitato inconsutilibus tegumentis coopertos domum circuire p̄misit. Sz ne videretur p̄cipe ydolis sacrificare simulachrum saturni construxit in pariete in angulo domus et ne facies appareret dorsum erat tantum exterius positus alterum martis. scz ydolum quia scultum vidiqz erat subtus terrā et lapidem suprapositū misit. hoibus ho qui ad adorandū ibi conueniunt lapides istos osculari precipit t būilitatis tonsisqz capitibus inter crura lapides retro iactare qui humiliantes dorsa denudant quod est signū legis pristine. Ecce qua intētione p̄cepit supradicta machometus. In libris quoqz illorum scriptū est q̄ homat q̄dem ex decē sociis machometi more soluto lapideo deosculans sic exorsus ē vobis inqt lapi

dibus dico q nec adiuuare nec nocere poterstis syon. Sz qz machometus fecit illius morē exequor. q ät dicūt lapidibus iaciendis demones effugare non ꝓsequēs rō videt eē qz qō nō aliq̄ ꝓcipit sensu corporeo effugare leniter nequaq̄ ꝑt. noie ꝺo dñi fugant demones. Et si dicät sarraceni audiuisse aliquos dicentes demonia se vidisse t ea audisse t collocutus fuisse t sic possūt sensu ꝓcipi corpali. Dicendū q licz angeli corporeo sensu non pñt ꝓcipi illis tñ q̄ fm mandata dei incedunt visibiles fiunt sīl ꝺyabol⁹ amicis suis visibilis apparet.

De precepto machometi in preditionib⁹ captiuationib⁹ t occisionibus contrarioꝝ.

Septimū ꝓceptū est q aduersarios eius t eoꝝ ꝓbas ꝑdentur captiuent interficiät t oib⁹ modis ꝓsequant atq̄ deleät nisi resipiscät t ad eoꝝ fidez puerti voluerint aut seruitutis in dictū cēsum psoluerint t pateat manifeste q ꝺ ꝓceptū nō est ex dei opibus neq̄ ꝓbetaꝝ q̄bus nunq̄ iust sit cogere aliquez credere. Sz machometus ꝺ cupiditate ꝓcepit pecunie vt inimicos suos destrueret t talis coactio nō debet fieri. imo si q̄s aliquē cōuertere velit nō p violentiā ꝫ diligēter t dulciter ꝺ facere debet sicut ipe machometus in suo testat Alchorano ꝑsona dñi ita ad ipm dicētis. Si vellz dño de⁹ tuus t toci⁹ seculi gentes crederēt cur ergo vt credät cogis q: null⁹ nisi voluntate dei credit. t in alio loco vobis inq̄t gentib⁹ ꝺitas dei tā venit q̄ crediderit ꝓ semetipo fecerit. q̄ ꝺo erraverit ꝓ semetipo t ego nō sū supra vos baiulus sequere ꝺo de⁹ inq̄t qō relaq̄ tibi t expecta donec iudicet de⁹ q̄ sup oēs iudex ē. Itē i eodē dñs inq̄t de⁹ tu⁹ ꝺ vna lege ti vellet cūctos sine discordia poneret fingit. Itē in alio loco tāq̄ sibi deloquat nō inq̄t violētia in lege debet eē tā iusticia t ꝺitas apparet q̄ voluerit spōte sua credat. Itez i alchorano vos icreduli nō q ore oratis nec quē oratz ore t quē adoratz nō adoro ri lex vob q̄ discoro. t in alio loco ait. nō altricetis cū alteri⁹ legis gentibus nisi mollib⁹ ꝺbis. q̄re q̄ predari captiuari t gētes vi cogē ad credendū iussit ꝺ oīa semitas dei eē fatet. Cū q̄ ꝺ lex sibiꝑi ꝑdicat nulli⁹ ē firmitatz vl momenti. Sz iō machomet⁹ ꝑdari captiuare t gētes interficere iussit vt arabes q̄ deū ignorantes in deserto manebant in ꝑdicationib⁹ delectarenk et vt m ꝛime illi crederent.

De precepto machometi in licentia comestibilium.

Octauū ꝓceptū machometi ē q̄ sarraceni edant absolute de omnib⁹ carnib⁹ ꝓter carnē porci t sanguinē necnō morticinū. Vñ dicit in alchorano vos credētes edatz q̄cq̄d vīe fuerit voluntatis ex bona ꝓte sequit a morticinijs ꝺo t porco t sanguine t ab aiali q̄libet empto nō in creatoris noie vos abstinete de suffocatz t cōbustio t interfectz ꝑ lupos nisi vos mandaueritis vel vt debēt fuerint iugulate mīme comedatis qō fecit machometus vt in ꝺ a lege sua nō solū indet ꝫ t nos xp̄iani deferrem⁹ quō iudeis carnes suille ac leporine aliorūq̄ aialiuz nō ruminantiū sunt ꝓhibite t sīl pisces absq̄ squamis. lex ꝺo xp̄i xp̄ianis i esuz humanū oīa ꝓcedit absolute.

De precepto machometi circa pluralitatem vxorum.

Nonum ꝓceptum machometi est circa vxores. Vñ cōcessit sarracenis q̄ eodez tēpore quatuor legittimas possunt habere vxores t qualibet repudiata aliā semp ac

cipere tñ tamen q nūq̄ quaternariū numerū transeāt. In repudio ds precepit obseruari vt vīq̄ tres ei ꝯlibet repudiare eandē rursus recipe liceat ꝙ taliter tertio relicte spōte neq̄q̄ vsq̄quo maritis alijs nupserint et ab illis relicte fuerint recipe mādat tūc ät ipse volentes p̄oloubus maritis añ bene recōcilientur t sic recipiant. De empticijs ꝙ atq̄ captiuis q̄cūq̄ voluerint habere dicit eis licitū esse t eisdem vēdēdi denuoq̄ emendi liberas potestates habeāt sic tñ vt postq̄ grauidas semel fecerint nequaq̄ eam alterius seruitutis iugo pstringere possint Ds q̄ liceat cuiq̄ quattuor vxores t qualibet repudiata alīā ducere hoc nulla ꝺdem p̄cipitur rōe. neq̄ em nisi causa filios p̄creandi p̄ceptū est vxorē recipe q̄ aut empticias t captiuas ät libet pūt habere hoc ꝺdam ętum ad sarracenos ad ulteriū q̄ multocies emit aliquā stupratas a filio et ecōtra filius vel frater a pr̄e corruptā vel a fratre: t sic pt̄s discissio inter p̄cepta machometi. Quare ät machometus talia immūda fieri iussit causa fuit. q̄ ipse valde feminas diligebat t primū luxuriosus erat t sicuti ipsemet pfessus est vio luxurie hoim. xl. in eo manebat t maxime ḋa arabes valde luxuriosi erāt voluntati eoꝝ satisfecit vt crederēt. In ō p̄cepto voluit machometus ponere differentiam inter legē suas t legē moysi. q̄ lex mosaica mādauit viros posse libellus repudij dare mulieribus suis. quo recepto si ipsa nupsisset alteri viro q̄ primus maritus iam non posset eam ducere in vxorem. Oppositū mandauit machometus vt patuit. Discordat etiam a lege christi que ꝓhibet vxore viuente marito alteri nubere ḋa qui ipsam duxerit mechat: oppositum dicit machometus vt vsum est.

De precepto machometi circa ꝓhibitionem aliquarū mulierum de propria cognatione

Decimū preceptū machometi ē q̄ sarraceni nō recipiant in vxores cōsobrinas nec nutrices lactē nec germanas lactis. Hñ dr in Alchorano. oēs be mulieres vobis interdicte sunt t illicite vīe. s. mres t filie sorores t neptes atq̄ matertere nutrices atq̄ germanas collectanee mres t filie mulierū viaꝝ si a vobis tacte fuerit sin autē licite sunt. B ät fecit machometus vt a lege sua differret lex moysi in qua iniungit non accedere ad certas feminas t posse inibi cū ꝓsobrinis femīis germani vel germane filijs t vt etiam a lege sua differret lex xp̄i in q̄ vsq̄ ad ꝛtū gradū ꝓhibitio facta est. Ds exā tantā voluntatē voluit oīdere in hoc p̄cepto bonū fuisse nō vt alteruter sodomia nec iniugere q̄ mandatū sicut ipse facit in alchorano in cap̄. de vaca. Alibi tñ mandat de ꝓpria cognatione habere vxores vt sanguinis ꝓles accrescat t fortius inter eos amicisse vinculum vigeat sm q̄ mos erat omnib⁹ tunc temporis.

De precepto machometi circa obseruationem die veneris

Ndecimū preceptū machometi est q̄ sarraceni obseruent in q̄ cunq̄ die an' veneris qō ipse fecit ꝓpter duo. Primū est quia ipse pūcto stelle veneris rex effectus fuit vt supra patuit p̄cepto scō. Secundū vō est vt a lege sua differret lex moysi q̄ p̄cepit sabbatū obseruari t lex christi que precepit diem dominicam

De precepto Machometi in orando versus meridiem.

Duodecimus preceptū machometi est q̄ sarraceni faciunt orationem versus meridiē vbi est

mecha. Vñ dic̃ in Alchorano ī psona dei sibi alloq̃ntis ⁊ suis credẽtib⁹ tibi tñ Nũc huc nũc illuc aspicienti tuisq; ad meox ꝓtos noticiã q̃ st mediatores gẽtium testes suũ ꝓbaz ꝓtũ testem habentes orationis locum veracem ⁊ ydoneũ dco testificante videlicz versus mequã templiq; sui mediũ qõ abrahem primo fundauit firmaboq; semp vbicunq; fuerit faciem tuã orando vertas talem locum orãdi instituit machometus vt deferret a iudeis qui orant versus occidẽtem. ⁊ a nobis cristianis q̃ oramus versus orientẽ quia ad orientẽ crucifixus est xp̃s ⁊ ad orientem ascendit in celum. Et intñ volunt esse discordes a xp̃ianis q̃ in nullo penitus vellet confirmari vñ nos sedentes honorifice sup mensas manducamus ip̃i vo sup terraz facentes nos cum mappis ip̃i sine mappis. nos sardinas p candã accipientes mittim⁹ in ignem ipsi vo p caput eas accipiũt et caudas aduersus ignẽ mittunt: ⁊ sic õ alijs innumeris que secum cõuersantes experimento cognoscunt.

De precepto machometi circa iudicialia.

Terciũ decimũ preceptũ machometi est q̃ in possessionibus repetendis petiũ testibus ꝓbet ⁊ negator iuramento semet expurget. testes ãt nullos nisi valde ydoneos ꝓbataq; psonas ⁊ quib⁹ sine iuramẽto credere possint ꝓducãt. In q̃busdã etiam alijs mosayce legis mozẽ custodiunt vt q̃ bois sanguinẽ fuderit eadẽ pena plectat. ⁊ quisq̃s in adulterio deprehẽsus fuerit cũ adultera pariter lapidetur. Qui ãt cũ qualibet alia fornicatus fuerit octingẽta flagellis subiacebit furi talis indicta est pena vt prima ⁊ scõa vice octingenta flagella sustineant. Tercia manũ. Quarta pedẽ amittet ⁊ qui cuilibet boim membraz abstulerit digno precio ꝓdimat. Et sic patet q̃ in iudicijs factẽdis quo ad alia q̃ moysi consentiũt legi. In q̃busdã vo dissentiũt qõ ⁊ machometus fecit vt in hoc etiã aliquantulũ diuerso cẽt lex sua a lege moysi.

De precepto machometi ⁊ abstinentia a vino

Quartũdecimũ ꝓceptũ machometi est q̃ sarraceni abstineant a vino q̃m fomes est ⁊ seminarium bois peccati et illud bibere dicit maximũ peccatũ esse vnas tñ comedere ⁊ mustũ potare etiã in apparatu ly. Et licet sarracenis vinũ sit ꝓhibitum ipsi tñ in occulto immoderate bibunt ⁊ inebriant. Causa ãt ꝓcipua q̃re a vio sp abstinere iubent est ne forte socij in ebriari patefacerent ruinas ppũ. Et si tñ ꝑcm est vtus vini cur ergo i suo paradiso ꝓmittit rinũ vini sicut ō. patuit. consideratõe q̃rta. ⁊ quta. articulo. xij. Alia causa fuit supius assignata consideratõe tercia in tercio passu vide ibi.

De precepto machometi circa modum heredandi

Quintũdecimũ ꝓceptũ machometi est q̃ in hereditate due filie vnico filio coequent qõ fecit vt poneret differentiã legis sue a lege moysi ⁊ xp̃i q̃m lex moysi iniungit q̃ filie cũ filijs nõ sint heredes: xp̃s ãt in hereditate eos eq̃les fecit.

De precepto machometi circa testimonia

Decimũsextũ preceptuz machometi est circa testimonia. Vnõ precipit in alchorano. q̃ duarũ mulierũ testimonijs ꝓualeat testimõio vnius viri in quo differt a lege moysi in qua iniunctum est q̃ nullo mõ mulierum testimonia acceptent. et a lege christianoz in qua in certis casib⁹ eaz testimonia capiuntur.

De precepto machometi circa phibitionē ꝯ disputatiōis cū q̄cunq; extraneo a lege sua.

DEcimūseptimū ꝑceptū machometi est q̄ nullus sarracen⁹ presumat in lege sua cum aliquo disputare vel discutere q̄ fecit machometus ne falsitas sue legis in publicū veniret similis nocue fugienti lucem t oculis egris quibus odiosa est lux. In quo ostensa nebulosa cecitate sue legis excellentiam claritatis legis xp̄i manifestauit quam precepit xp̄s sup̄ tecta predicari quia ipse palam locutus est mundo t in occulto nihil. sicut supra patuit libro primo consideratōne tercia. articulo primo.

De precepto machometi circa Circumcisionem.

DEcimōoctauū ꝑceptū sarracenorum est q̄ circumcidunt pueros. Istud autem non habent ex precepto Machometi cum nullibi reperiatur in alchorano sicut infra declarabitur: o cauia consideratione articulo primo. Discordat etiā in circumcisione a iudeis quia ipsi circūcidunt die octauo: sarraceni ꝙo omni tempe. Judei ꝙo etiam faciunt reuersionē in templum t fugunt caput veremi. sarraceni ꝙo nō. Quomodo autem cessauerat sacramentum circumcisiōis dictum est .5. libro primo: cōsideratione tercia. articulo. vj. puncto primo. Hec sunt precipua legis machometi mandata ab omni sarracenoꝝ gēte maxima celebratione habita. Alia ꝙo plurima sunt que enumerare longū requirent sermonem t in tātam demētiā. Hic dyabolicus machometus venit vt aut sua fuit affirmare q̄ quāticūq; peccatis ḡuis obligatus fuerit t in die mortis sue deo t sibi crediderit. dicit q̄ in die ſiudicij ipso interueniente saluus erit, vsq; tunc ergo maneant sui credentes in inferno expectantes redemptionez vbi nulla est redemptio.

Tractat de vltissima morte Machometi.

TExta considerationis huius libri est de morte machometi dignū em̄ erat vt finis ei⁹ ostēderet qualis ipe fuerat in vita t doctrina. Unde cum implerent .x. anni regni sui ab illo .5. anno quo fuit elevatus in regem in damasco: computando q̄dam discipulus eius cuius nomen alburoz voluit experiri si resurgeret machometus die tercia a morte ad vitam sicut ipe ꝓdixerat. Dixerat em̄ q̄ post ḡ decem anni sui regni essent impleti q̄ debebat mori et resurgere tercia die corpusq; suū ea die deferendū ad celū Et ideo q̄ non crederent sepulture ḡre predictus discipulus eius distempato quodam veneno tradidit ei ad bibendum occultissime. Machometus autem statim vt bibit mutat⁹ est ois color eius, t ideo intellexit q̄ mors sua appropiquauerat. t dicit illis sarracenis qui ibi erant cum eo q̄ p aquam saluarentur t veniam inuenirent quo dicto subito dedit aiam dyabolo mgro suo, discipuli autem sui diligenter seruauerunt corpus expectando q̄ resurgeret die tercia vt dictū ē Sz postq̄ ipi viderunt q̄ nō resurgebat vt ꝓdixerat t fetore ei⁹ tolerare nō possent relicto corpore inhumato maxia pſ decessit. t p⁹ ix. dies mortis ei⁹ venit ꝓdict⁹ discipulus ei⁹ alburoz vt videret quō iacebat t fm̄ q̄ narrat lucas rudēsis i cronica sua inuenit corp⁹ a canib⁹ comestū corrosis ossib⁹. Tūc alburoz collectis ossibus sepelluit in ciuitate q̄dā q̄ dr arabice meduaraziel. Sic ergo q̄ int̄ eos prudentiores fuerunt deprehēsa sedu ctoris falsitate omnis quecūq; dixerat

falsa ⁊ irrita estimantes considerantes etiā quō indignā vitā digna morte terminasset ab eius lege discesserūt.

De successoribꝰ machometi.

Septima ꝓsideratio est de successoribus machometi lz eñ turpissima eiꝰ mors ⁊ falsitas siue ypocrisis clarissime indicauerit falsitatē siue doctrine ⁊ immunditiam siue doctrine verūtamē occulto dei iudicio ⁊ dyabolo ꝓcurante incremētū accepit. Quatuor ꝙ pūcta in pñti cōsideratione occurrūt pertractāda. Primus pūctꝰ ē ō astucia dyaboli pꝰ mortem machometi ne eius doctrina periret. Scōs ꝙ erit de successoribꝰ eiꝰ Califis egyptio orientali ⁊ mirāmolino occidētali. Tercꝰ de ꝺiuersitate gentiū q̄ secta machometi suscipe noluerūt. Quartꝰ de diuersitate paganoꝝ q̄ in aliq̄bus imitant sarracenos ⁊ in aliis differūt.

De astucia dyaboli ne periret secta machometi.

Primus pūctus huiꝰ ꝓsiderationis est de astucia diaboli pꝰ morē machometi ne ꝑiret eiꝰ doctrina. Pñ cū ad exemplū p̄dictoꝝ virorꝝ prudentiū discedētiū a lege machometi qꝝ ipm mendacē ⁊ immūduz in vita ꝙnouerāt vt dictū ē in p̄cedēti ꝓsideratiōe oēs fere alij vellēt discedere tūc ꝙnati machometi ⁊ socij q̄ puſ in honore ⁊ reuerētia apꝰ populū habebantur ⁊ occasione legis multa lucrabant mesit ⁊ cōfusi cū multis blandicijs ⁊ ꝓmissionibꝰ ceperūt oibꝰ modis simplices attrahere ⁊ ad sectā p̄dictam eoꝝ alios inclinare specialiter autem dyabolus astucia sua vsus est q̄si quodam instrumento. ſ. quodā sarraceno pessimo qui dicebatur balij. Hic erat filius habitator vnus ex decem machometi socijs qui post mortē ipiꝰ regnum adeptꝰ est q̄ blande p̄dicauit et callide āmonuit ad credendū gentes ⁊ dixit illos nō bene intelligere machometi ſmonē machometus inquit nō dixit q̄ ante sepulturā vel videntibꝰ boibus subleuaret in celū. Dixit q̄ppe q̄ post sepulturā corpis angeli cū nescientibus cunctis delaturi eēnt in celum. Pñ q̄ statim eū nō sepelierūt iccirco fetere cepit vt statim sepeliret hac igit causa gentē in errore pastino parūper detinuit duo ꝙ fratres scriptoꝝ machometi filij noie basam ⁊ bozam ieiunijs ⁊ vigilijs fortiter corpa macerantes pene ad mortem deuenerunt pater ꝙ eoꝝ sepe filios ammonebat ne q̄ tamlongam macerationē sua fatigarent corpora. Ipe āt videns illos stultos esse ⁊ ad mortis hostiū ꝑ nimio labore iam deuenisse de machometo vti erat rem patefecit. Cognita āt nefcia illius a pie ceperūt comedere ⁊ bibere vinuz. ⁊ sicut in sua lege fortiter antea ꝓstabant ita deniq̄ legē q̄uis nō ex toto dimittere ceperūt ꝫ ⁊ quedā ps gentis istos i ꝓsuetudine insecute sunt.

De successoribus machometi in Oriente ⁊ occidente.

Secundus pūctus est de successoribus machometi ſm q̄ narrat Alconeñ. ephs in libro de rebus ⁊ statu terre orientaliū post mortē machometi Sarraceni quendā ex discipulis machometi loco eius elegerūt quem vocauerūt calephan quasi successorem siue heredez eo q̄ dignitatis ⁊ principatus machometi succesſor existeret q̄ dignitatē ⁊ ptātem adeptꝰ cepit parti blandicijs ptim ꝓminatione ⁊ metu ppl̄os ad se reuocare ⁊ multitudinem hoīm cōgregare. Sz quidaz Alcali noie contra p̄dictum calephā inuidia concitatus ⁊ indignatōe ꝓmo

tos cōcupiscentia lucri & ambitōne secularis dignitatis fracuus. modis q̄b⁹ potuit p se & suos eidem se opposuit & multiplīt expugnās nō cessauit donec ipm a principatu remouit. Post hāc ergo quidā patruelis machometi nomine Haly cū obtinuisset principatum vehemēter cōmoueri cepit & indignari. q̄ successor machometi vocaret cuz se digniorē ipo machometo reputaret & ppheram eximiū cui dño familiari⁹ q̄ machometus fuisset locutus se vellet ab oibus existimari. Hic ergo & cōplices eius legi machometi maxime detrahebant: & in ipm multa maledicta pferebant. Illos ritus & alias institutiones & alīū ozandi modū q̄ tradidisset machometus p̄dicantes. Illi aut̄ qui legē machometi tenere voluerūt in pūbus orientis Calephaz baldesen sem statuerūt. q̄ in tanto honore & reuerentia a suis habeā q̄ nisi mandato autoritate eius nullus q̄cunq; potēs aut nobilis appellaret soldanus & omnes eius subditi tam reges q̄ alī. Pedes eius ad terram vsq; pstrati reuerenter osculant. Successores aūt halī de quo supra fecimus mentionē cōtra singularem orientis Calephaz sedem suā exercuerūt in terra egypti innumeris diuitijs & delitijs affluētes. Vñ inter egyptios & inter orientales pplos magna sp extunc fuit dissensio & odiū implacabile: & in lege discordia & contradictio saracenoz. pplis in duas partes diuisis. quadā parte halīt eiº successoribus adherente. maiori tñ parte consentiente machomete & successoribus eius. Postq̄ vo soldanus talez administrationez egypti: sub dño suo calepha egyptio adeptus est. timēs sibi eo q̄ Calephe nō imerito multis accusantibus erat suspectus. vt ipe saladinus ad vilum suplicem haberet respectum. sed ipi sibi & soldanus essz. ac Calepha accessit ad dām suum Calephaz egyptiū tanq̄ ei debitam & solitam vellet exhibere reuerentiam & ensem ferreā quā gestebat i manib⁹ ex improuiso ipm ad terram pstratum eiecit: & q̄ proditionez occidit. Omnes aūt filios eius & cognatos & speciales amicos vel interficere fecit vel carceri in perpetuo mancipari. extunc soldanus baldasch. solus monarchiaz & dignitatem tam sup egyptios q̄ sup omnes alios orientales obtinuit saladino cōpellente egyptios vt ei cōcorditer obedirent & nullū calephaz aliū instituere pſumerent. nec ritus alios q̄ alīū orientales obseruarent. Princeps autez orientalīū saracenoz olim qui legē machometi obseruant potissimus qui caput imperij fuit. & dignitatē & regni sui solīū i ciuitatem marchque q̄ quondā carthago dicebat collocauit. & nō solū ethyopie & affrice: q̄ etiā hyspanie i magna pte dñak orientali calaphe cuz vniuerso pplo suo subiectus eē recusauit. Sed & ipm regē & calephaz reputās miramamolim. i. regem gentium. se & oēs successores p̄cepit appellari lingua eōz. mira idem est q̄ rex mamolim aūt credentiū interpretat. Vñ inter orientales & occidentales saracenos magnū est scisma & differēcias q̄ plurimū vtiles xp̄ianis eo q̄ isti illis i p̄liijs & expeditionibus cōtra nos remūt p̄stare subsidiū regno ipoz in seipo diuiso & ex mag̃ parte dissoluto.

De diuersitate gentiū que legem machometi suscipe noluerunt.

TErcius punctus est de diuersitate gentiuz q̄ legē machometi suscipe noluerūt. Narrat supra dictus doctor libro q̄. ō. q̄ multitudo gentiliū & idolatraz copiosa & maxime hi q̄ septentrionalem inhabitant regi-

onē circa paludes mathsideos ⁊ in pti-
bus vulgarie ⁊ comanie vsq; ad fines
hungarie. ⁊ qui in cōfinio regni dacie
alijs gubus adiacētibus cōmorant le
gem machometi recipe nolnerūt. ⁊ qi
ab alijs saracenis orientalibus ⁊ occidē
talibus valde remoti sūt p metū vl̄ vi-
olentiā nō potuerunt cōpelli vnō vsq;
hodie quidam eox errorem vetustum
retinentes idola colūt: venerant ⁊ ado
rant. Alij aūt more pecudis nec leges
nec scripturā nec lras villas habētes ar
bores ⁊ arbusta ⁊ pecudes ⁊ generaliṫ
quicq̄d in mane casu alq̄ primū eis oc
currit: illud p deo reputantes: p totus
diem colūt ⁊ adorant. Quidaꝫ aūt ex
eis se verū ⁊ sūmū deū ignorare confi
tentes: putantes deū tamē ignotū aliq̄
placare sacrificio ⁊ obsequio venerari
carnes vel panē seu aliam hmōi obla
tionē in altum ꝓiciunt in honorē illi
us qui deus ē ⁊ habitat in excelsis cla
mantes ⁊ dicentes: cuius sit oblatio hec
qui sup omēs est ⁊ summe diuinitatis
inter alios obtinet principatū.

De diuersitate paganoꝝ in parte saracenos imitantiū.

Quartus punctus est de diuer-
sitate gentiū qui in aliq̄ mutan
tur saracenoꝝ legem dēnt. ⁊ in
alijs ⁊ primi dicunt torcomani q̄ in ter
ra turcoꝝ inhabitant. hi tractisse credū
tur originē a septentrionalibus sarace
nis supradictis. Vnde nole composi-
to a turcis ⁊ comanis: appellant thur
comani. De thurcis siquidē ex antiq̄s
orientaliū hystorijs certū habemus q̄
ex septentrionali regione exeuntes p
sarū fines ingressi non solū regionem
illam: ꝫ vniuersa fere orientales, primo
armato manu occupauerūt violē-
ter. Extunc aūt gens illa prius rudis ⁊
inculta. nec habēt certam mansionem
sed passim cum vxoribus ⁊ filijs ⁊ pe-
coribus vagans ⁊ pascuarū cōmoditē
tem sectans regem sibi ꝓfecit ciuitā-
tes ⁊ opida possidere inceptēs agricul
ture dans opam que prius de peculeo
tñ viuebat ac iura sibi ciuilia constitu
ens. Hi aūt qui sua rudicate ꝑmanen-
tes priorem viuendi modum deserere
nolnerunt appellati sunt thurcomani
In mstris aūt imitant illos saracenos
qui beduini dicunt. Isti beduini ex a-
rabum gente principaliter ceperūt ori
ginem de quox stirpe dicūt descendis
se machometū. Hi aūt dogmatizātes
q̄ diem mortis a deo sibi constitutum
nec preuenire possunt nec preterire nū
q̄ ad pugnam armati ꝓcedunt. ꝫ solū
modo camisiati pepulis more femina
rū: capita inuolutēs lanceis ⁊ ensib⁹
tantūmodo vrentes. ⁊ licet leuiter ⁊ ō
facili cōuertant in fugam. Alios tñ sa
racenos timidos ⁊ ignaros reputant.
q̄ spiculat sagittas a longe iaculantur
Sūt aūt nō solū xp̄ianoꝝ mꝫ ⁊ etiā
saracenoꝝ ꝫ proditores mendaces
⁊ constantes ⁊ amici fortune ⁊ duplici
via gradientes his quos cernūt prela
lere libenter adherentes. Portant etiā
in capitibus pilleos rubeos q̄x pepu
lio in tentoꝝ de pellibus agnū habi
tantes. ouinis etiā pellibus ⁊ caprinis
plerunq; vestiunt. nullam aūt haben-
tem certam mansionē in campestrib⁹
⁊ pascuis turmatim partibus incedē
tibus vagi habitant ⁊ ꝑ pascuntur vber
tatem sectantes diuersas regiones cir
cuunt lacte viuentes ⁊ animaliū copi-
osam multitudinē secum trahentes.
Ipsi aūt penitus ocioſi tam equoꝝ
ꝫ pecorum vxoribus suis procuratio
nem relinquūt. Sūt ⁊ alie gentes ex
orientalibus partibus. qui legem ma-
chometi custodiunt excepto q̄ more
christianoꝝ ad ortum solis adorant
eo q̄ patres eox qui christiani fuerunt
hunc modū orandi eis reliquerunt ab

alijs saracenis hereticis et xpianis reputant. ex quibus nonnulli ipm solū deum summū reputant. eo q inter omēs creaturas visibiles precellentē habet pulcritudinem. Sunt aūt quidaz alij miserabiles homines in montanis circa iuga libani i partib⁹ tripolitanis cōmorantes. qui licet ex parte legez machometi obseruent: dicūt tamē se legez alteram occultaz habere quam non licz alicui reuelare nisi filijs eoz: cum tam adulte sint etatis: vt secreta pueriliter nō reuelēt vel mortis articulo imminente cum patres in extremis laborantes spem euadendi non habent. Vxores aūt eoz et filie in lege maritorū et parentum suorū ignorantes legem illam di cunt se credere q si forte filius leuitate illam legē quā vocant occultaz matri sue reuelant. vxor a marito et filia patre absq; vlla retractione necarent. Hi aūt preter mozem aliozū paganoz vinum bibūt et carneo porcinas edunt et ab omnibus alijs tamq; hereticis legis reprobant. Ipsi etiā pessima et abhominabilia et sexui femineo cōtraria in occulto turpiter operant: sicut illis narrantibus q ab illis recesserūt cognituz est timēt nexozes eoz eos relinq̄re vel cōtemptui haberent. si execrabiles ritus eoz et imūditias secte puerissime cognoscerent. Est etiā in prouincia senticis circa fines ciuitatis Enthadensis qui hodie vulgariter appellat tortoza. quidā pplā scopolis et mōtibus vndiq; circūclusus inhabitāt habēs castella. x. fortissima: et xpm viarū angustias et rupes inaccessibiles. inexpugnabilis cuz suburbanis et vallibus oīm fructuū et frugū fertilitate fecūdissimis et amenitate iocundis. Hoz aūt hoim qui Assisini nuncupant⁹ multitudo numerus xl. M. excedere dicit. Presidet aūt sibi capitaniū non successione hereditaria. sed prerogatiua meritoz quem ipi veterem seu senem appellant. non tas puecte etatis rōne: cui prudētia dignitatis peminentia. Primus aūt et summus in sancte religiōis eoz abbas et locus vñ oz principiū habuerūt in pribus ē orientaliū valde remotis. versus ciuitatē baldorensem et pres gdis prouincie. Hi aūt vigula nō fundētes neq; sācti a xpiano discernentes oēm indifferenter obedientiā superiori suo exhibitā sibi credūt esse vite eterne meritoriam. Hō tante subiectōis et obedientie vinculo mgro suo quē senē noiant astringunt q nil ita periculosum est aut difficile q ad mandatuz dñi sui hylari animo et ardenti voluntate amplecti et pficere vereant. Senex aūt dño eoz pueros de populo suo in locis secretis et ō lectatōib⁹ facit nutrici et diuersis ydeomatū generibus diligenter imbutos et instructos ad varias prouincias mittit cū cultellis vt potēres homines taz ex xpianis q̄ saracenis. vel q ex aliqua causa habet eos odio. vel ad pceo amicozum suoz̄. seu etiaz pter immense pecunie precium sibi datum mandat occidi proinitens pter huiusmodi mandati executionem longe maiores delitias habituros in paradiso sine fine post mortem quam fuerint ille in q̄bus fuerāt nutriti q si pter hmōi obedientiam eos mors contigerit martyres a suis iudicant et inter sanctos absq; vllo populo reputari in sūma habent⁹ reuerētia. Parentes vo eoz̄ a magistro q senex dicit mūdis muneribus ditant: et si seruī erāt cetero liberi dimittunt. vñ miseri ad oleū centeo seduci ō puēro pdictoz ffm aduarias pres mūdi trāsmissi cū tanto gaudio et desiderio legationū mortiferam suscipiūt et cum tanta diligentia et sollicitudine pficiunt sese varijs modis transfigurantes et aliarū nationū ritus et habitū sibi assumentes. aliquando in spē mercatoz

quã doꝛ in specie clericoꝝ seu mona
choꝝ t infinitꝫ aliꝫs modis sese occhãtes
q vix aliquis in vniuerso mũdo adeo
cautus est q̃ sibi possit ab eoꝝ insidijs
p̃cauere cõtra inferiores psonas aliqd
machinari dedignant. Potẽtes aũt q̃
bus ipi aduersant vel p̃cio magno se
redimũt vel armati incedẽtes cum ca
thervia satellitũ cuꝫ suspitione t ꝫmetu
mortis sp incedũt. Hi aũt sup oẽs ali
os saracenos legẽ machometi t ei⁹ isti
tuta diligenter t artissime seruauerũt
vsq̃ ad tpa cuiusdã mgri sui q̃ naturali
p̃ditus ingenio diuersarũ scripturarũ
excitatus studio xp̃ianoꝝ legẽt xp̃i
euãgelia cepit cũ oĩi diligẽtia legere
t pscrutari admirãs xp̃i miraculorum
virtutẽ t doctrinã sanctitatẽ. ex quoꝝ
cõpassione t irrõnabilẽ cepit abhomi
nari machometi doctrinã. t tandẽ co
gnita veritate subditos suos arteo ma
ledicte legis studuit paulatim reuoca
re. Hũi exhortatus est eoꝝ mandauit
q̃ vinũ cũ modestia biberent t carnes
porcinas mãducarent. Tandẽ vo post
multas ãmonitõneoꝝ varias doctoris
sue p̃dicationes in hoc oẽs cõcorditer
consenserũt q̃ relicta machometi per
fidia p̃cepta baptismatis gra efficeren
tur xp̃iani. Ita tñ q̃ eiusdẽ conditõnis
essent t libertatis vt alij xp̃ianoꝝ lege
subiecti illi erant tũc tpis fribus milli
tie templi tributarij duo millia bisanti
orũ eisdẽ annuatim psoluentes p secu
ritate cuiusdã terre sue q̃ in cõfinio ter
re predictoꝝ fratrũ sita erat q̃ multas
eis molestias occasione ciuitatis infer
re cõsueuerant. Prefatus aũt azisimo
rũ magister vnũ de familiaribus suis
virũ eloquentẽ prudentẽ t strenuũ de
quo plurimũ cõfidebat misit ad regez
hierosolymitanuꝫ. Rex aũt intellecta
causa legatõnis p tanti ppli visitatiõe
t aiaꝝ a laqueo dyaboli liberatõe deo
gras agens Nuncijs senio cũ sũmo bo
nore t gaudio magnifice recepit t p̃m
ad xp̃ia reuertentem vt dño suo bonũ
regis t christianoꝝ voluntatem t ma
gnũ desiderijũ denunciaret. t vsq̃ ad fi
nes terre sue deduci precepit qui dum
fines suos iam fere ingressurus tripo
lim ptransisset: quidam ex nostris vir
belial t iniquus dei timorem ante ocu
los suos nõ apponẽs hoiem de regio
ducatu t fidei xp̃ianoꝝ sinceritate con
fidentẽ improuisum nil ante sibi me
tuentem in detrimentũ xp̃iani nois et
maxime ecclesie orientalis occidit. vñ
ppls ille qui tanq̃ planta nouella nõ
dum radicatus erat in fide cũ ira ma
gna t indignatione fidem nostram re
spuens t nostroꝝ consortiũ suspectũ
habens a tam sancto t honesto ꝓposito
resilinit t vsq̃ ad tpus pio christia
nos t dei ecclesiã psequi t infestare nõ
pretermisit. In vno igit corporali ho
micidio predictus ille p̃dictoꝝ alios in
numeras interfecit. His igit t alijs in
numeris monstruosis hoibus misera
bilis regio orientalis corrupta ẽ. t alie
ꝑplures eius gnitioso exemplo sunt
coinquinate contagio.

De bello saracenoꝝ p argumẽta cõtra fortalitium fidei.

Octaua cõsideratio huiꝰ libri est de bello saracenorum p rationes contra nostrum fidei fortalitiũ suo ceco iudicio nimium efficaces non attendentes q̃ est turris fortitudinis a facie inimici. t vt colligere potui ex diuersis libris decez sũt argumenta quibus insultant contra nos. Primũ contra nomẽ christianũ. Secundũ contra christi conceptionem. Tercius contra christi diuinitatez Quartum contra christi mortẽ. Quintum contra trinitatẽ psonarũ. Sextuꝫ contra beatitudinem eternam in visione dei. Septimũ contra matrimoniũ

vnius vtroq; tñ. Octauus contra baptismū q̄ ad ablutionē interiorē. Nonū contra adorationē imaginū. Decimū contra veritatē vtriusq; legis quas dicunt esse corruptas p̄ iudeos & xp̄ianos & nihil esse veritatis nisi quantum in alchorano continet.

Contendit ostendere christianos nō esse christianos.

PRimū argumentū saracenorum est contra nomē xp̄ianū. Dicūt em̄ q̄ illi q̄ vocant xp̄iani non sunt christiani nec debēt vocari christiani. q̄ sunt cōtrarij oibus dictis & factis que opabat & dicebat ihs xp̄s. q̄ xp̄us erat iude⁹ & seruauit sabbatū. & ipe dic̄ in euangelio Matb. xv. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pierūt domus israel. Itē erat circūcisus. sequit ergo q̄ nihil habēt facere cū eo in pauco vel in multo imo sūt sui cōtrarij totaliter. ad hanc venenosā oppositionē duplicit respondet. Primo eius oppositus ex oplibus ostēdendo. Scō q̄ saraceni sic dicētes sūt cōtra legē suam. Primū sic ostendit. q̄ experientia teste possunt videre saraceni q̄ habitāt inē xp̄ianos quātā gr̄iam & honorē & quāto cor de xp̄iani faciūt & offerūt ihu xp̄o edificatis tāsolennissimis & magnificentissimis ecclesijs in suo noie & sue beatissime matris & suoꝝ sc̄oꝝ dicatis in crucibus & calicibus pareis candelabus lampadibus & imaginibus ex auro & argento deaurato possunt ire & videre q̄ xp̄iani celebrāt. xl. ob reuerētiā xl. dierū q̄s ihs xp̄s in deserto ieiunauit. & sic dicit lex saracenoꝝ de mēse romadan. q̄ in eo descendit q̄ ipm ieiunent saraceni data rōne q̄ q̄ menses cōfitet ipm ieiunet. Quis ergo potest dicere de fidelibus q̄ non sūt xp̄iani. cū ꝝ ieiunant. & sic confitentes vitam ihu xp̄i sequunt̄ suū exemplū ieiunant similr. iiij. ipa anni & vigilias festiuitatū ihesu xp̄i sue matris. apl̄oꝝ & martyrum aliorꝝ sc̄oꝝ quorū festa solēnisāt nō solū cantando in mlta gl̄ia laudes deo & illis. ℔ & etiā dieb⁹ illis cessando a corpalibus labor̄b⁹ lucratiuis. Pes sunt etiā videre quātā deuotionē & honorē deferūt noi suo cū mlti ex xp̄ianis cū audiūt ipm nolare inclinant sua capita: & aliqui flectentes genua. & qualiter etiā eundē blasphemantes cū in iudicio accusant publice puniunt. Non facio mentionē de secretis actibus cordio in cōtēplationibus nec d̄ lacrimis que de coꝝ oculis sepe emanāt in magna abundātia memorando suam doctrinā. suas predicatōes. suos nobilissimos actus & deuotissimos. suā vitā. suā mortē. suū ad inferos descēsum. suam resurrectōnē a mortuis. multis ex eis secū resuscitatis. Itē memorādo & post suā resurrectōnē suā familiarē cū aplis cōuersationem p̄ dies. xl. anteqū ascenderet ad celos. In q̄bus sup oēs angelos sedet ad dextrā patris sp̄ orā do p̄ suis fidelib⁹. memorādo etiam q̄ modo in mūdi fine veniet in maiestate sua & sui patris & angelorꝝ iudicare vivos & mortuos & q̄ dabit exīnibus ad dexterā suā vitā eternā: & exīnibus ad sinistrā tormenta sine fine. Quo q̄ saracen⁹ viuēs inter xp̄ianos pōt dicere nō esse xp̄ianos: nec ralik debere vocare illos q̄s cū tanta fide. cū tanta deuotione. cū tanta reuerētia & cuz tanta gl̄ia p̄sūt adorare ibm xp̄m. Secūdo declaro q̄ saraceni d̄ dicētes sūt cōtra suam legē: nō dico solū illi q̄ habitant inter xp̄ianos & nouerūt supra p̄dicta: ℔ etiā exīstes in mequa loco sacro eis fm alchoranū. cū ipmmet alchoranus in multis locis vocet eos xp̄ianos lr̄e arabice noiant eos nazarenos q̄s in idē redit. s. discipuli nazareni sic xp̄iani discipuli xp̄i. q̄ē mgr̄ oim fide-

liñ. ⁊ qñ apparuit paulo sic se vocauit nazarenñ. Dicēs ego sum ihs nazarenus quē tu psequeris. Sic ergo saracenī bñ pñt imponere fingere negare vel affirmare de xpianis q̄cq̄d eis placuerit qñ lex eox vocat eos xpianos ipsi dicūt q nec sūt xpiani nec ita debēt nominari. Bñ bñ pñt cōsiderare saracenī de xpianis sic dicētes cui⁹ alteri⁹ legis volūt esse qñ nolūt affirmare esse xpianos. qō tñ publice dicit lex eorū Et ideo exā suā volūtatē supponūt legi sue negādo q ipa affirmat non ē mirandū si filia facūt de scā scīptura xpi quox negādo tā irrōabilr ihz filiū marie esse filiū dei. quē sacra scriptura in plūbus locis veteris ⁊ noui testamenti p tali noiat q sit fili⁹ dei su⁹ fili⁹ ꝓmogenitus. suus fili⁹ xpianus. su⁹ fili⁹ ver⁹. suus fili⁹ vnigenit⁹. sic q vn⁹ sol⁹ ē fili⁹ xpianus dei genitus de sua sba xpiana et natura ⁊ nō multi. de q̄ vt nemo dubitaret. dicēdo iste est vel ille. deus pater suū esse de nube loquēdo dixit eū ostēdendo. hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹. ⁊ si saraceni negāt sacrā scīpturā quā habent xpiani negāt legē suā in multis passibus q̄ affirmāt q eaz debēt credere qz facit mēnōē de scīptura moysi ⁊ pō. dauid. de multis eiā xpianis ⁊ euāgelijs affirmat em alchoranū q illi sunt credentes in deum: qui credūt ea que deus iussit anteqz machometus esset i mūdo. sed ea aūt que dicūt q ideo nō sumus xpiani: quia non observamus sabbatū nec circūcisionē. que ⁊ ꝯmanifeste sūt ratōnes quare lex moysi nō debuit observari post publicationem legis gratie. ⁊ excepto q moralia precepta manserūt cessauit impletis q ibi sunt mysterijs in ipsa contētis ad plenum in .j. libro fuit declaratuz. ⁊ reduco hic ad memoriā saltem vnū dictum quod multū debent attendere iudei ⁊ saraceni: dicentes circūcisione. q quādo rex implevit suuz ꝓmissū si post aliq⁹ ducat p dimisso illud quod ipse odiauit bene potest intelligere q ei facit iniuriam: quia ducendo tale p dimisso dat intelligere nō esse impletū quod p misit in tempore iam ꝓterito p eū assignato. sic est de circūcisiōe quā deus ōdit abrae p signo cōfederatōis inē deū ⁊ eum quouscz de suo semine nascerentur ille q̄ habebat esse oim gentiū benedictio messyas ꝓmissus deus ⁊ homo qz ergo saraceni vtunt circūcisione cōtinuo sunt in ira dei sicut iudei facientes deū mendacē ⁊ ꝓmissū nō implentē quod ꝓmisit ⁊ iurauit tempe deternato. Respondent ad hoc saraceni ex vno falsissimo fundamento ꝓsupposito q contempta lege scripture ⁊ gratie debent seruare solūmodo legē nature quā abrāā obseruauit: exā ipi nō legē moysi nec xpi. ꝫ datam abrae soluz tenent p vera q debent esse sicut ⁊ ipse circūcisi. ita q postꝫ habita est lex pfectionis redeant ad legē nature in q̄ vixerant ab initio mūdi: qm homines nō erant capaces maioris legis. sic si postꝫ crevit in etate ⁊ est factus homo intelligens dicat q ei ꝓuenit loqui sicut qñ erat puer sine sensu scire potest sic puer. cogitare sicut puer. ludere pōt si cut puer. cū hoc sit certū oibus hominibus cū veniūt ad etatē pfectaz debere facere illud qō ptinet ad talem etatem ⁊ dimittere ea que faciebant cū p uli erant. Sed querendū est a saracenis quare circūcidunt. vt cum nesciunt respondere remaneant cōfusi i circūcisione sua. Nō em inuenit expresse dictū in alchorano q magistrū machometi q circūciderunt se ⁊ sui credētes ꝫ isti sui credentes addiderūt dicendo q exā fuit data lex abrahe ipse fuit circūcisus q necessaria est eis circuncisio

cū dicant ꝓfessores ⁊ obseruatores legis abrahe q̄ machometus fuit circūcisus non legit in alchorano: sed in libro sue generationis ⁊ vite narrat q̄ ipo nato circūcidit cū Gabriel quando balneauit cor eius ⁊ aperuit. ⁊ post hec verba statim fecit. Et dicūt q̄ natus est circūcisus. Exquo ergo de sua circuncisione dicunt duas opiniones nullaz earū affirmando apparet q̄ de eius circūcisione nō fuit certi. nec talis circūcisio sicut dicunt fuit circuncisio abrahe que fuit nō ꝑ angelum sed manu hois facta. q̄ machometus nat⁹ sit circūcisus hoc dicere est ad beneplacitū. potuit machometus de facto si rex fuit arabū vel princeps. vel subditi sui inter se vel ex parte sua nō dei. dare sus dimissam. quod tamen in libro suo non continet sic accidisse. Sed q̄ mysteriū circūcisionis datū abrahe quomodo iam totaliter cessauerat ⁊ fuit anullatū potuerit iuste ordinari ⁊ continuari clarū est q̄ non. q̄m indecet sicut dictū est quando ea vtunt sūt in continua ira dei ⁊ odio de q̄bus sic dat intelligi in eo q̄ narrat de vita machometi nō fuit filius inter eos pater eoz nō execrante q̄ angelus circūcidat puerū quando die octaua facit eum statiz circūcidi. ergo machometus fuit fili⁹ gentilis vel xp̄iani. si gentilis. videat q̄ tale affirmat in qua reputatione teneret eū mater sua videndo eū dissimilē patri ⁊ suo generi toto. si primo nō habuerat de ea reuelationē de qua tamē nihil narrat. ⁊ quomodo potest dici per angelū circuncisus statim sicut natus fuit. si natus fuit circūcisus hoc nulli est dicere quoniā est contradictio i terminis. Si tam forte dicat q̄ circuncidit eum angelus in ventre matris sic si a sua conceptione fuisset sanctificat⁹ ⁊ in gratia dei cui nō concordant verba psalmi clarissima. Vnde magister machometi quem dyabolus intelligo turando per claritatez noctis quando colligit seu occidit. dicit sic. Tu nō te inuenit dñs tuus orphanū ⁊ appropiquabit. inuenit te egenū ⁊ direxit. inuenit te pauperez ⁊ ditauit. Ecce fatuas tam ꝑ saracenos laudari religiosi machometi quē fm q̄ ipsi intelligunt. de us inuenit egenū ⁊ direxit: ⁊ ad q̄d direxit statim declarat q̄ de paupere eum ditauit: ⁊ quid dicat in libro suo cōtra diuitias cuz illas ⁊ luxurias ꝑmittat dyabolus suis nō dicit. Sed hoc ē certum q̄ difficile est q̄ diuitias habētes ingrediant paradisum. diminuendo ergo hoc exā illud quod dicit de circūcisione machometi nō legit in libro suo ꝑ eos reputato ꝑ autentico illud ē magis apparens q̄ ipe ⁊ sui primi credentes ꝑ maiori vel multo magna parte fuerunt xp̄iani nō circūcisi sed baptizati. Verūtamē cū in alchorano dicat ō magna instantia ꝑ eū ad iudeos vt essent fidecredentes exhibēti maiori labore ⁊ principaliori intentione sua faciendi semper suum principatū maiorem ꝑ eū tamū desideratū ꝑ concordia eorum que sibi adherebant forte fuerit introducta circūcisio que leuiter potuit introduci cū in illis paruulis esset multitudo iudeoz: ⁊ est verisimile q̄ multi eoz erant neophiti ⁊ cū i multis istoruz magno tempore duret affectio ad legem moysi sicut vera ꝑ eos habitat suos patres habdēo fiduciam domini temporalis multi illorum non contradicunt circuncisioni. Dicunt iterum aliqui q̄ durauit adhuc in illis partib⁹ heresis pharisеorum q̄ ad saluationez requirebatur cum euangelio obseruare legem moysi ⁊ non minus pensandum est exquo labor Machometi ⁊ suorum omnium successorum erat

adiungere principatui sic xpianos sic iudeos t gentiles p ipm t suos fuisse ordinatum q̄ sui credētes loco baptismi acciperēt elataber q̄ vtunt qñ ingrediunt suas mesq̄tas. pot q̄ alphaquini saracenor p seipsos intelligere quāte efficacie est q̄ arguūt cōtra xpianos q̄ circūcidūt se sicut fuit xpo: qñ ipi seipsos reputātes t tenentes se p magnis zelatoribus t imitatorib⁹ eius non nascunt circūcisi. nec expectāt q̄ angelus circūcidat eos sic dicūt de machometo. Forte rñdebūt q̄ alia est rō in machometo: t alia in eis. ꝛ exq̄ in eis nō verificat q̄ in sua ꝓbertia nō est mirus si imponēt xpianis ꝓbere circūcidi ex quo xp̄us fuit circūcisus sic hoies ceci vel debiles visus loquentes in co q̄ nō vel paucū vidēt q̄ sequunt ea q̄ pedibus calcant vel manib⁹ palpant. sed de eo q̄ dicūt nō vidēt q̄ est ante vt retro ad dextrā vel sinistrā supra vel infra volo dicere q̄ nō cōsiderāt causas quare ihc xp̄us fuit circūcisus nō habēs locū in suis fidelibus postq̄ cessauit lex moysi t fuit euacuata a virtute q̄ primo in eo erat qñ fuit puer. nec adhuc i nocte ante mortē suā. q; fuit p eas obseruata lex moysi faciēdo pascha agni. vnde exq̄ fuit mutata substātia t natura illarū rerū in q̄bus principaliter stabat veritas legis moysi. ꝛ inuenianf scpra t q̄ iudei teneāt eam cū multa diligētia in suis synagogis exq̄ deficit eis virtus nō obligat vt seruet imo potⁱ obligat vt nō obseruet. Qñ hoc est certum t notorīū oibus hoibus mūdi q̄ non existēte virtute rei significate p signū si ille q̄ signū habebat vult ea vti sic primus q̄ ipse facto: reputat falsus t mendax vel stultus sine sensu vt cū sit speciale diuisa militibus a nō militibus quō aliquis eor suis demeritis priuat a milicia si ducat eandē diuisam quas primo ex substātia veritatis habuit mutatione est reputatus mendax t dat ei pena p eo. non minus est ō illis dignitatibus tam ecclesiasticis q̄ secularib⁹ q̄bus p̄ut priuari possidētes vel si nūq̄ habuerunt t vocant tales. eadē ratio concurrit circa mulieres exūtibus alijs signis virginū t vroratarū corruptarū. q; iste facerēt iniuriā suis maritis si ambularent in habitu in q̄ primo ambulabāt. sic facerēt iniuriā regi milites si facta pace i se ducerēt signū quod p mo erāt guerre vel ecōtra signo ipo facto exīte falso: qñ nō est cōsonum rei p illud significate ꝓprīū. Exemplū circa materiā de qua loq̄mur est de muliere que alio habitu vtit qñ est virgo desponsata t alio qñ iam pepit. q; si postq̄ pepit filiū vult ducere se sic prius antq̄ pareret oēs vidēteo derideret eas reputātes eā mulierē insensatā specialiter si ipamet occidit suū ꝓprīū filius t se vellet ostēdere ac si nunq̄ peperisset. q; iā nō solū mulier insensata ꝛ etiā reputata sic veracit falsa t sine alīq̄ excusatione. plena oīi malicia. Hic ē p prie casus synagoge societatis descendentis ex semine abrahe quā oib⁹ alijs dimissis generatōibus deus accepit i fide p spōsa sua qñ abrahā credidit et fuit ei reputatū ad iusticiā. Vnde ex illo tempore semper vixit in fide t spe q̄ ex illa debebat nasci messyas q̄ non erat in aliqua alia generatione t in signū predicte fidei abrahas sicut dictū fuit accepit circūcisionem. Nato ergo messya ex femine iudeo vt impleris p ipsum omnibus mysterijs sic est q̄ vt mancret in statu quez primo tenebat occidit filium ex ea natum quis poterit iudicare nisi q̄ sit totaliter sine sensu t plena oīa malicia. postea potuit vti circūcisione p diuisa ei data quouis q̄ ex ipsa nasceret filius ei ꝓmissus. Ꝟ ratio non minus culpat saracenos cōfitentes natiuitatez ihesu xp̄i ex maria

virgine descendente ex genere iudeo ꝙ
Dñ iplero misterio circūcisionis stati
cessauit que primo erat diuisa ⁊ signū
spālis amoris illius populi. Item cir-
cumcisio tenebat locū et conditionez
vnius supplicationis continue ad deū
vt recordaret̄ sue misericordie fm q lo
cutus fuit abrahe ⁊ alijs pribus iudeo
rum q veniret ad medendū contritos
corde: ⁊ ad p̄dicandū captiuis indul-
gentiā ⁊ clausis daret aperitionē: ⁊ cō
solationē lacrimantibus: implero ergo
⁊ dicta habita pfecta noticia: circūcisio
que iudeis erat sicut quedaz supplica-
tio primo reddit in abhominationem ⁊
odiū Groplus ducunt eam tanto se fa
ciūt magis indignos diuina consolati
one: de quo tēpus p̄teritū. M.cccc.lx.
annoꝝ est eis plus quā satis testimoni
um existendi continue in ira dei: et vt
nunq̄ habeāt misericordiā sicut circū
cisio dabat eis spem quā totaliter p̄di
derunt quādo mutata substātia ⁊ noti
ficata veritate misterij: circūcisione q̄
erat signū voluerūt vti sicut primo be
ne potest hic dici illud Hieremie cardicū isti
us regni castelle athilodigonuera en
thiendolo tusnegra. Supradictis ratī-
onibus cōprehendentibus sarracenos
plusq̄ iudeos q̄ ipi postq̄ cessauit su
um misteriū ea rone qua fuit data ab-
rahe vtunt circūcisione q̄ si attente vo
lucrint cogitare in secret̄ sacre scriptu
re possunt sane intelligere ꝙ inquantū
vtunt circūcisione sic moyses cōtinue
accusat iudeos ante deū: qr non credi
derunt dictis eius: sic abrahām accu-
sat sarracenos false suam diuisaz dedu
centes post implectōez ꝓmissionis si-
bi facte ⁊ alijs pribus cuius implētōis
ipimet sunt testes positi i paradiso p̄
mortem dñi xpi: accusat eos item non
minus abrahām qr confitentes se ve-
nire de bismael p̄tradicunt eis diuina
verba ⁊ mendacia dicunt: qr non in bi
smael q̄ i ysaac semie ē benedictio om
niū gentiū: ⁊ dicūt seipos esse illos de
benedictōe in ysaac ꝓmissa: vix sufficere
ret tempus si scribere rones ⁊ causes
occurrentes ad intellectū iniusticie to
taliter irronabilis quā sarraceni cōmit
tunt in vsu circūcisionis non habēdo
autenticū ⁊ expressum testimoniū qō
suo magro scz machometo fuerit mā-
datū. Verūtamen si tale p̄ceptū fin
gam non potest esse deo qr deus nō po
test dare falsum testimoniuz sic est cir-
cumcisio mutata veritate ⁊ subā illius
qō significabat totali bitate exīte p̄n-
cipaliter in hoc ꝙ sit cōformitas intel-
lectus cognoscentis rei que cognosci
potest aliqō dicere ꝙ intelligit ꝙ sol sic
relucet nobis ⁊ illuminat de nocte sic̄
de die. Sz qr natura rei non est confor
mis sua cognitio non est vera similiter ⁊
eius dictū: ⁊ si illud qō dicit ponat in
scripturis eadē rone illa scriptura erit
falsa vt notat dñs Celarien. in tracta-
tu suo contra sarracenos.

Contra xp̄i conceptōem per spiritumsanctum

Secundū argumentū sarraceno
rum est cōtra xp̄i conceptiōem
quā nos xp̄iani affirmamus de
spiritusancto qui est tercia in trinitate
psona qō ipsi non intelligentes licet af
serant xp̄m de virgine natū ⁊ mariam
vginē pmansisse: non tamē intelligūt
spiritū dei terciā in trinitate psonā sed
potius mālem flatū qualez reprimus i
bore ⁊ alio aiante. Dicūt em̄ deo insuf-
flante beatā virginē de illo flatu virgi
nem concepisse: qō volunt auctoritate
⁊ rone p̄bare scz ꝙ flatus sit in deo et
ꝙ de tali flatu cōceperit virgo. Unde
dicit in p̄o. Flamit spiritus eius et flu-
ent aque: spiritum istuz intelligūt ma-
terialem dei flatum. Item Gen. primo
Inspirauit in faciem eius spiraculum

vite q̄ sic intelligunt deus suo flatu in
sufflauit in corpus ade ⁊ ita creatus ē
spiritus in corpe ade illo flatu diuino
de eodē flatu itelligūt qō legit i euāge
lio. Insufflauit xp̄s i discipulos suos
⁊ aīt. Accipite spiritū sanctum ⁊c. Sic
etiā intelligunt q̄ gabriel dixit ad ma
riam. Spūssanctus superueniet in te. et
illud qō de xp̄o dicit: conceptus de spi
ritu sctō nat⁹ ex maria virgine. Hōne
etiā idez volūt astruere sic. Virgo ma
ria xp̄m genuit p se non alio media
te ℞ nec de virili semine eū cōcepit nec
de diuina substātia ergo de quodaz me
dio inter rōnabilem creaturā ⁊ deum.
Sz q̄d est mediū sup hoīem ⁊ infra de
um nisi flatus diuinus quo insufflata
pepit virgo maria. Si flatus mālis im
pregnat terrā ⁊ germinare eā facit q̄d
mirū si flatus diuinus infecūdauit ma
riā. Ꝛ̄d hec rñdet alan⁹ in suo q̄dripar
tico libro. iiij. capitulo p̄mo q̄ illi qui
hoc conant asserere indigent pena ⁊ sē
su: q̄ in deo mālis flatus non est cū sit
subā incorporea nec habet instrumēta
flādi vt fauces ⁊ hmōi. Si em̄ de⁹ cor
poreus esset variabilis esset nec in om
ni loco inclusciptibiliter essz. q̄ aūt
deus incorporeus sit rōne non indiget
cuz omnis ratio tam būana q̄ diuina
hoc irrefragabiliter affirmat. Flatus
em̄ dei siue spūs dei dr spūs sanctus q̄
pcedit xp̄e ⁊ filio de quo dicit spirit⁹
dñi ferebat super aquas Gen̄. p̄mo et
xp̄s dixit spūs vbi vult spirat. Si spūs
sctūs aliq̄ volūtas ē rōnal ē ⁊ ita mal⁹
flatus nō ē. Ite apls dicit q̄ spūssctūs
postulat p nobis gemitibus inenarra
bilibus: xp̄o etiā aīt. Ite p̄dicate euan
gelīū omni creature baptizantes eos i
noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Hic spūs
sanctus cōuenit p̄ri ⁊ filio: ⁊ ita vna
est in trinitate psona: de hoc spū dr fla
uit spiritus eius ⁊ fluent aque: cuz em̄
spūs sez per gr̄am inspiratur pc̄ōibus
que dicunt aque xpter fluxū peccato
rum aque fluūt. i. peccatores cōuertūt
fluūt xpter fluxū lacrimarū p penite
rie lamentū: q̄ aūt dicit dñs insp̄rasse
spiraculū vite in corpus ade: sic intelli
gendū est spiritū bois creando cū cor
pori bois infudit: per hoc aūt q̄ xp̄s
insufflauit in apostolos significatū est
q̄ granem spūssanctus infundebat in
eos. Superuenit aūt spūssctūs in virgi
nem gloriosam q̄ ei infudit gr̄am suā
Eadem rōne dr concepisse de spūsctō
id est ope spūssancti non de subā ipius
ipa em̄ ex ꝓpo sola dei auctoritate de car
ne sua xp̄m concepit sine alterius rei
pmixtione: nec aliquis debet intelligi
flatus mālis vt iam dictū est a deo p
cedens rōnalē creaturā excedens q̄ si
aliquis mālis flat⁹ pcederet a deo aut
esset eiusdē nature cū deo aut non. Si
esset eiusdem nature cū deo ergo esset
deus⁹ ita de diuina natura cōcepit vir
go q̄ dictu ⁊ intellectu est horribile as
serere. Si vero ille flatus nō est diuine
nature querit ergo cuius nature sit: si
corporee nature est ⁊ nō diuine erit an
gelus vel aia cum spiritus sit: ⁊ ita bea
ta virgo de angelo vel anima concepit
Si aūt corpalis est nihil aliud q̄ aer es
se videt: ⁊ ita absurdissimū est q̄ sequi
tur vt dicam⁹ ꝑ ginē ex aere concepisse
hominē. Querit itz a sarracenis vtrū
ex solo flatu facta sit illa conceptio: si
ex solo flatu cōceptus ē xp̄s quo ex so
lo flatu flatus ē homo vel ipe flat⁹ fa
ctus ē homo fuit ille flatus anima xp̄i
vel vnitus anime xp̄i: si fuit vnitus aie
xp̄i spūs sopbisticus esse videt: corpus
etiā q̄ xp̄s habuit fuit de carne virgi
nis aut nō: si non fuit de carne virginis
filius virginis non fuit. Nū ergo car
nez habuit si de virgine habuit fuit fla
tus ille vnitus carni vt ex illis vuob⁹
fieret conceptio ⁊ illo flatu alaret caro
ad hoc vt xp̄s fieret homo. Sz obijcit

sarracenus veritatis inimicus: si xps non fuit de substa diuina vt de flatu dei conceptus: quo ergo fuit dei filius. Ad qđ rndet: q xps fm humanā naturam fuit filius virginis: t fm diuinā filius dei ab eterno a patre natus fm diuinitatem. In tempore de virgine fm vtrā nitatē: q aūt xps fuerit deus et homo supra libro primo latissime pbatum est

Christus non sit deus

TErciū argumentū sarracenorū est pra xpi diuinitatez. Arguūt em contra nos si xps esset deus ipe de se hoc in euangelio declarasset: ꝫ hoc est falsum qz nunqꝫ hoc de se asseruit nec dixisse legit se esse deū. qđ sit de argumenti sequela addit q insipiēter dicūt sez q nūqꝫ de se xps asserit se esse deū. Rndet multiplici testimonio ipius xpi oppositū esse verū. Vñ mar. xiiij. habet q cū sacerdos interrogaret ihm dicens tu es xps filius dei benedicti. Rndit ihs t dixit illi. Ego sum est manifesta confessio q xps est deus pter qđ summus sacerdos scidit vestimenta sua ꝛc. Item iohis. vj. Ego sum panis vite q de celo descendi: si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Item iohis. viij. Ego sum lux mundi qui sequitur me non ambulat in tenebris: ꝫ habebit lumen vite. Itē ex pluribus aliis locis. Ego sum resurrectio t vita. Ego sum via veritas t vita. Ego sum ostium: per me si quis introierit saluabitur. Ego principiū qui t loquor vobis. Ego sum alpha t o principium t finis: que omnia non possūt cōpetere nisi deo vero vt patet cuilibet intuenti. In cōfirmationem huius iudei allegantes causam cōtra pilato qua re deberet mori xps dixerunt quia filium dei se fecit. Et sic patet quāsipienter et stulte locuti sunt sarraceni in prealligato argumento.

Contra christi mortem.

QVartū argumentū sarraceno est contra xpi mortem. Ipsi em asserunt xpm immortalez t impassibilez fuisse qui conceptus de dei flamine: t ideo dicunt ipm non fuisse passum vel mortuū nec a mortuis suscitatum: ꝫ asserunt loci a iū hominē posuisse cum iudei vellēt ipm cruci affigere q ita nituntur pbare: si xps de flatu diuino conceptus est sicut flatus diuinus incorruptibilis est: ita xps impassibilis. Preterea indecēs esset xpz de flatu diuino cōceptū t qđammodo dei filium crucis subire patibulum. respondetur q xpus fm q dei filius est nec passus nec mortuus nec suscitatus est: ꝫ fm infirmitatez humane nature quā assumpsit de virgine: quia xps si carnem assumpsit aut passibilez habuit aut impassibilem. Si impassibilem vsi eam assumpsit. Si passibilem t pati t mori potuit t ex diuinitatis virtute a mortuis resurgere. Sed si de carne virginis passibilem carnem assumpsit t sic passibilis fuit: q aūt xps filius dei fuerit t fm hoc hoc immortalis et filius virginis et fm hoc mortalis diligenter superius libro primo probatus est et etiam q christus passus mortuus et suscitatus fuerit ibidem latissime pbatum est in apertione. xij. thesauror. Et si dicat sarracenus miserum esse christum subisse mortem fm infirmitatem. Respodetur q hoc non reputamus christi miseriam sed dignationem: quia ex summa misericordia fuit et dignatione q christus carnem assūpsit et mortem subiit non q meruisset hoc cum peccatum non fecit t vt t ipi sarraceni fatēt ꝫ vt a morte nos p mortē redimerz. Si em rex alicui misit⁹ seruū sui facēt i luto lutū iraret vt suū liberaret nō hoc ascriberet miserie regis ꝫ dignatōi. Ex vbi etiā ipi⁹ alchoranī eligitur pdictus error. Vñ ait in capi-

tulo. xxviij. in psona xpi dum inter homines conuersarer iniunxit mihi scz deus nec me virū difficilem ꝙ malox exprem creauit ⁊ super me est diuina salus in die mee natiuitatꝭ ⁊ mortis a q̄ iterū viuus accedam. Hec ibi.

Contra trinitatem psonarum

Quinū argumentū sarracenox est ꝓra trinitatem psonax. Cuz em̄ audiuit machometꝰ q̄ xpiani ponebant in deo tres psonas nō valens intelligere sine pluralitate diuine essencie: cogitauit q̄ ponebant tres deos: ⁊ ideo negauit trinitatem in deo: ⁊ ideo dixit in alchorano in capitulo elnesa non dicatis tres qz deus est deus vnus licet pluralitas psonarux in deo posset ostendi ex sacra scriptura ⁊ rationibus sic̄ supra ꝓbatuz est contra iudeos libro. iij. ꝑsideratōe. iiij. articulo xxiij. qz tñ primū vt infra dicet dicunt esse corruptū. Scōm vero audire nolunt cū noluit credere nisi bis que tradita sunt eis a suo magistro in alchorano. Ideo ad eox confusionez ex eodem alchorano volo ostendere pluralitatem personax in diuinis ad q̄d cuz non poterit respondere cōpellant itra re conuiuiū vitatis. Queram⁹ ergo a sarracenis quid sibi voluit alchoranū qz rotiens induxit deuz de pluralitate loquentez. Dicit em̄ in capitulo elbalkara in psona dei diximus āgelis adorate adam ⁊c. Ex hoc continuauit postea vsq; ad finē libri aliq̄ modo loquēdo de deo in singulari aliq̄n in plurali ⁊ certissimū est oibus xpianis iudeis ⁊ sarracenis q̄ deus ē vnus ⁊ sol⁹ ⁊ simplex: ⁊ non habet nec potest habere cōsortem: quare igit de se loquit pluralit nō possunt dicere q̄ deus loquit de se ⁊ angelis: dicit em̄ ibi diximus angelis hec ergo locucio dei est non angelorū ꝙ ad angelos. Itē scōo in capitulo sadz q̄ oēs angeli adorauerūt adem nisi dyabolus: ergo oibus angelis dixit deus. Tercio capitulo in multis locis in alchorano induxit tales locutiōes de deo in plurali in talibus actionibus in quibus angeli nullo modo cōicant sic̄ in creatōe mūdi in iustificatōe ipi dicitur in alchorano in pluribus locis in psona dei nos nunc̄ creauimus celuz ⁊ terrā ⁊ intermedia ꝓ ludo et nos iustificamus hominē ⁊c. ⁊ nos misimus xp̄m filiū marie ⁊ dedimus ei spirituz ⁊ euangeliū ⁊ miracula ⁊ talia in quibus angeli nullo modo cōicare possūt cum deo: angeli em̄ creati sunt a deo ⁊ non creatores cū deo creante celum et terram ⁊ intermedia: nec possunt dicere sarraceni q̄ vox illa pluraliter sit excellentissimi creati ꝓ qō deus oia fecit vt dicunt. Constat em̄ q̄ q̄cq̄d est ꝑter deum est creatura a deo creata: ⁊ nulla creatura potest esse concreatrix cū deo Item. iij. capitulo. Non potest etiā dici q̄ deus pluraliter de se loquit ꝓter diuersas quidditates q̄ sūt in eo sic̄ potentia iusticia ⁊ hmōi q̄s arabes appellant sephat. Ista em̄ sūt in deo nō accidentia: ꝙ sunt ipa diuina essentia. Nō in deo nullā cōpositōem nec pluralitatem faciūt vt ꝓ illa deus de se loq̄t pluralit cū tñ i āgelo ⁊ hoie illa accidentia aliquā cōpositōem faciāt: ⁊ certe talis modus loq̄ndi scz q̄ deus de se cuz sit vn⁹ pluraliter loquat inuenit semel a moyse introductus in gen̄. nam in formatōe hois deus locutus est dicēs: faciamus hoiem ⁊c. Et dicūt iudei q̄ est vox dei ad angelos q̄s ē ꝓra sacrā scripturā q̄ nūq̄ dic̄ hoiem creatū ad imaginē angeli: ꝙ ad imaginē dei: ⁊ hoc est q̄ statim subiūgit moyses post ista verba dicēs ⁊ creauit deus hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē suā. ad imaginem dei creauit illū. Est igit vox dei ꝓis ad filiū vel rot⁹ trinitatꝭ admirandez: nā de⁹ q̄ ē vn⁹ ⁊ simplex in cēntia ē trin⁹ in ꝑso

nis ⁊ alchozanū illō simplicit dixisset nisi q̄ tenuit q̄ nō potest esse distinctio psonarū sine distinctōe essentie. Ideo dicit in capitulo elneza. O familia liberi nolite vacillare in lege vra ⁊ non dicatis de deo nisi veritatem q̄ xps ihs marie filius est nuncius dei ⁊ verbum dei qō in ea posuit p̄ spiritū sanctū suū Ecce hic notat deū verbū dei ⁊ spiritū sanctū suū. Sz timens ne per hoc diuina essentia diuideret vel multiplicaret vel determinaret statim subiūxit ⁊ nō dicatis treo quia deus est deus vnus. Ecce quantus appropīnquit ad illud qō maxime arduus est in fide vt quasi cū iohanne diceret pater verbū ⁊ spūs sanctus hȳ tres vnum sunt. Induxit igit in alchozano machometus deū loquentē pluraliter ⁊ nescit causam tene amus igit cū eis cōiter q̄ deus est vn⁹ ⁊ solus simplex ⁊ ipi habent in alchorano q̄ deus est deus vnus ⁊ qō habet verbū suū ⁊ spiritū sanctū. ⁊ sic tenem⁹ q̄ ipse qui est vere deus vn⁹ ⁊ simplex ꝑprie de se loquit singulariter: ⁊ q̄ est trinus in psonis aliqñ loquit de se pluraliter. Sz quia late dictū est de patre ⁊ filio dicamus aliq̄d in speciali de spiritu sancto cōtra sarracenos: ⁊ q̄ram⁹ ab eis q̄ alchozanū frequentissime facit mentionē de spiritu sancto quis est iste spūs sctūs. Nam in capitulo elbakara in psona dei dicit dimisim⁹ ⁊ dedimus ihu filio marie q̄ faceret pdigia ⁊ miracula manifesta ⁊ psecimus eum p̄ spiritū sanctū: ⁊ idem repetit p̄ omnia infra in eodem capitulo. Item dicit in capitulo elembra de maria insufflam⁹ in ea de spiritu sctō ⁊ in plurib⁹ alijs locis loquit filia de spiritu sancto. Querit ergo q̄o est iste spiritus sanctus: ⁊ non possunt dicere sarraceni q̄ sit aliqua creatura pura vel aliqs angelus bonus: quia loquit de eo singulariter vt de vno sancto nostro. Angeli vero sancti sunt multi et omnes sunt dei. Nec esset igit causa vt de eo singulariter diceret nr̄o ⁊ sctō. Et ꝓterea nō esset magna cōmēdatio de xpo quē alchozanū intelligit singularit cōmēdare q̄ deus dedisset ei angelus custodes quia quilibet homo habet angelū custodem: nam deus facit spūs angelos ⁊ nūcios nr̄os sic dr̄ in alchozano ī capitulo elmelaize. Et ꝓterea angeli nō sanctificant hoiem: ꝛ deus imediate ⁊ solus sicut solus deus potest dimittere peccata vt dr̄ in alchozano. Si autē p̄dictus spiritussanctus sit vere deus ꝛ verus deus q̄ de spiritusancto loquitur dicens: dedimus spm̄ sanctū et insufflauimus de spiritu nr̄o: cuz igit diuina essentia sit vna ⁊ simplex et non possz dividi nec distingui: ⁊ ibi sit dās ⁊ datum dans q̄ dicit dedimus ⁊ dat⁹ spiritussanctus qui dicit datus est insufflatus ⁊ inter dantē ⁊ datū requirat distinctio oportet q̄ de⁹ dans ⁊ insufflās ⁊ spūsctūs insufflatus ⁊ datus distinguāntur ⁊ differant hec est distictio sola quā nos xpiani ponimus in diuis psonis ⁊ quā vocam⁹ distinctōem realem q̄ relatōes originis stant re vnitate indiuisibili diuie essentie. Patet ergo declarata trinitas psonarū in diuio cōitate essēcialit et alchozano machometi quā sarraceni nō intelligūt penitus cecitate.

Contra btidudinem eternam q̄ in dei visione ⁊ nō corporali refectione consistit.

Extū argumentū sarracenor̄ ē contra beatitudinez eternā: ⁊ nos xpiani intelligimus ⁊ firmit credimus sez q̄ cōsistit in dei beatifica visione ⁊ illa est spūalis refectio finalis beator̄: sarraceni vero tenēt in eterna beatitudine homines reficiendos materiali cibo ⁊ potu q̄ sic auctoritatibus nituntꝝ ꝓbare. Deꝰ em̄ ꝓmisit in dicto

si bene agerent terrā lacte ⁊ melle manantē: ꝛ hoc intelligi nō potest de materiali terra ꝓmissionis: q; illa nō manat lacte ⁊ melle: ergo in alio vite eterne. Item xp̄s ꝓmittens suis credentibus eternā refectōez dicat vt bibatis et edatis super mensaz meā in regno patris mei. Itē post resurrectiōem legit xp̄m de fauo mellis comedisse vt per hoc insinuaret: ⁊ post resurrectionem oēs reficient melle. Ad hoc dicendū ē istis beatis q; in eterna beatitudine non erit aliq̄ mālis refectio ꝛ spūalis: quia tūc boies spūalia corpora bēbunt non potū vel cibo indigentia: q; sic attestat xp̄s boies in paradiso neq; nubent neq; nubent: ꝛ erūt sic angeli dei in celo cibo ⁊ potu non indigentes: ⁊ ideo ipse ait q; esca ⁊ potus nō sunt regnum celoꝝ caro etiā ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt. i. alimenta carnis ⁊ sanguis in regno dei locū non bēbunt ad ꝛaz de terra ꝓmissionis intelligi nō potest qđ dictū est de terra lacte ⁊ melle manāte terra em̄ illa sterilissima est: ꝛ q; terram manantē lacte ⁊ melle paradisus celestis intelligit q; manare melle ⁊ lacte dicit ꝓpter eterne ⁊ interne refectōis dulcedinem: mensam aūt xp̄i q; est in regno p̄is sui vocat spūalē bonoꝝ refectionem que spūalis refectio nihil aliud ē q; diuina fruitio. Vñ in p̄. Torrente voluptatis tue potabis eos. Que aūt maior insania poterit esse q; asserē hec est bonoꝝ p̄mia scz esum mellis ⁊ potū lactis nunq; sustinuerunt martires tot ꝓsecutōes vt ad has deuenirēt refectiones volvit laurentius vt in craticula vt ad hec ꝓueniret gaudia suspensus ē vincentius in eculeo vt hoc fruerentur cibo: certe si deꝰ damnꝰ cēt sua materialia fercula: credo q; elegātiora daret eis ciberia: xp̄s aūt post resurrectionem nō ideo cōmedit vt ꝓ hoc insinuaret resuscitatis necessaria ee: ꝛ vt ꝓbaret eiꝰ resurrectio ꝓ eisdez in nūero nō solū ꝓ auditū cum dixit eis: pax vobis Luce vlti. q; xp̄s bēbat talē modū saluta̅di: spūs em̄ malignꝰ nō cōsuevit ānūciare pacē ꝛ discordiā nec solū q; visum: cū dic̄ discipuli videte manꝰ meas ⁊ pedes meos q; ego ipse sū Luce vlti. Nec solū ꝓ tactū cū dixit palpate ⁊ videte q; spūs carnez ⁊ ossa nō habet sic me videt̄ bñs Luce vlti. Sz etiā ꝓbauit suā resurrectionē ee verā ex gustu: q; corꝓ fantasticuz ⁊ sine alia comedē nō p̄t. Hac ḡ ex causa dixit discipulis ista bēte hic aliq̄d ad mādūcādū illi tulerūt partē pisces assi ⁊ fauū melli. Vñ cibꝰ ille nō fuit cōuersus in carnē ꝛ resolutꝰ in p̄facentē materiaz. Sz ne hec cā comedendi erit in resurrectōe generali ea q; in sacra scriptura de vita eterna repiunt vt cibꝰ ⁊ mēsa ꝓ similitudines vel exemplū posita sunt. Nō sic autez de sectis machometi q; ipe de vera beatitudine ⁊ de visione dei nullā oino facit mentionē q; nec desiderauit nec apprehendit ea sola q; desideravit ꝓmisit in q; aptissime sunt ꝑdita nō solū xp̄o ꝛ oibus ꝓphis ⁊ oibꝰ philosophis ⁊ oibus rōne vtentibus q; oēs cōiter cōcordant q; vltia hois felicitas sit in cognitione solū dei iuxta illud qđ dr Iobis Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū deū verū ⁊ quē misisti ihm xp̄m ⁊ aristotiles in. iiij. ethicoꝝ ⁊. xij. methaphice dic̄ q; vita q; est fm intellectū ē optima igit̄ gulosa ⁊ luxuriosa est pessima vita q; impedit intellectū hois. Sed obmissis auctoritatibꝰ sacraꝝ scripturaꝝ quā nō recipiūt saraceni licet recipere deberēt cū ipe valde laudet ⁊ cōmēdet legē dei ꝓphetarū sanctoꝝ doctrinā ac euangelium xp̄i fiat ratio contra eos qua ostendat q; in illa felicitate eterna non erūt actus gule ⁊ luxurie. ⁊ arguitur sic. Ad hoc sumimus cibos vt corruptio que posset accidere ex cōsūptio

ne naturalis humidi nō sequat vt etiā cibos sumim⁹ t augmentū ꝯ ista duo non erūt ibi. Nam oēs in debita quātitate resurgent nec āpli⁹ poterunt mori nec aliquo modo deficere. Nā sic dicit machometus in sua doctrina vt patuit supra cōsideratōe. iiij. postꝯ omnia mortua fuerint de⁹ occidet mortē t postea resurgent immortales t integri ergo cibi sumptis non est necessaria aliquo modo t eodē modo nec vsus veneree qz nec nūc est necessariū q cōseruet in spē qō non potest cōseruari in individuo. Itē boles resurgentes in ppetuum viuent ergo si cibo semp vterent in infinitū augebunt eoꝝ corpa: aut erūt ibi digestiones aut alie feditates vt tā tum resoluat ānūl cōuenit ąꝑ vtrūq; est incōueniens. Ad hec rñdet machometus in libro de doctrina sua dicens q nō erit ibi egestio sordiū ꝯ purgatio q sudorem. Et ponit exemplū de puero in vtero mris qui vt ōr nutrit t non egerit. Sz exemplū t ratio ei⁹ nihil solvit sic patet inspicienti. Nā quedā sūt de pfectōe impfecti q in re perfecta esset imperfectio magna. Itez ista ratio machometi nihil valet qm̄ corpora resurgentiū ita erūt incorruptibilia q nihil poterit resolui ex eis: t sic nō est simile de vno t de altero de perfecto t imperfecto. Item si in istis actib⁹ esset vltima hominis perfecto vt videt machometus expresse dicere: quid igitur nūc oportet abstinere ab istis t nō magis die ac nocte luxuriare t comedere vt hic etiaz felices sumus: ꝯ apud omnes homines etiam apud saracenos reputatur virtuosius abstinere ab his t etiam ipsi saraceni habent viros cōtemplationis t concinentes quas maxime laudant. Item si in istis actibus est vltima hominis felicitas quid faciet anima separata ante resurrectionez que nec comedere nec luxuriare potest: nec angeli etiam vnq; poterunt esse felices: quia istꝫ omnino carēt. Preterea si habendo multas vxores t infinitas concubinas et adolescentulas ē vltima virorū felicitas vt patuit supra consideratione quarta. Quomodo ergo mulieres poterunt vnq; esse felices nisi habeant multos viros. Erit igitur aut mulier felix aut vir felix: t mulieres adolescentule infelices et misere. Rationabiliter ergo cōcluditur q omnes tam viri q; mulieres vxoꝝ infelices erunt et miseri sequentes id quod deberur porcis et azinis scilicet gulam et coitum.

Contra matrimonium vnius vxoris tantum

Septimum argumentum saracenorum est contra matrimonium vnius vxoris tantum. Cuz enim sit illicitū in lege xpi plures vxores simul vno tempore habere. Saraceni oppositum asserentes dicunt licituz esse plures vxores simul habere sicut supra patuit consideratione quinta precepto nono: hoc nituntur probare auctoritate patrum veteris testamenti qui duas vxores simul habuisse leguntur vt Jacob et dauid et alij multi: ergo qua ratione licitum fuit eis habere plures vxores eadz ratione t modernis. Sed hoc non affirmant saraceni nisi vt luxurie sue satisfaciant: tota enim eorum vita in feroze luxurie est vt supra patuit. Dicendus ergo q vna debet esse vxorius. Unde t deus vnam dedit ade vxorez t non plures que etiam sacramento deseruit: quia per hoc significatur q vna est spōsa xpi scilicet ecclesia. Unde t lamech mortalit peccauit qui primus plures vxores habuit. In veteri autem testamento licitus erat alicui plures vxores habē ad multiplicandū gen⁹ bonū ad cultū dīnū

tunc terrā replebat fecūditas. nūc aūt celū replet castitas a tpe eñ iohīs baptiste regnū celoꝝ vim patit̄ violenti rapiūt illud. In veteri aūt testamento a mr̄imonio nō excipiebāt nisi. xj. plone in nouo excipiūtur ifinite vbi apostol⁹ dic̄. j. Cor. vij. Quādiu viuit mulier alligata est viro vt nō possit alij nubere. sic̄ vir mulieri vt nō possit aliam ducere. Dñi vir si plures vxores habeat adulter est. & sicut vna mulier non pōt sic̄ hr̄e plures viros sic nec vn⁹ vir plures mulieres simil̄. Item dicit apl's q̄ vir nō h3 ptātem corpis sui ꝫ mulier sic & vir vxore sua viuēte nō pt accedere aliā C̄ ergo saraceni dicāt xp̄m magnuz xp̄bam fuisse, quo aūt de eius verbis ꝺdicere q̄ dixit mulierē nō esse reliq̄ndam nisi eā fornicatōnis. Ipi aūt multis de causis relinquūt vxores sūt etiā inter eos q̄ dicūt mulierē relictā a marito nō debere ad eū regredi donec alt eū ea cōueniat sicut patuit supra cōsideratōe dn̄a p̄cepto. ix. Et sic p̄uarica tores legiꝝ euāgeliꝫ facti sunt. In lege eñ scriptū est vt si q̄ vxorē suā qua liber ex eā dimiserit & voluerit ad eū q3 regredi ipius est sine dubio. si tñ eā alter nō sozdidauerit. si alter eā retinerit ab illo imꝑpetuū ꝓhibita est in euangelio tñ si ē licitū h̄ vxorem suaz sine eā fornicatōis dimitteret q̄ dimissam alterius in vxorē receperit adulter mechus iudicet. Item si xp̄m credūt tantū fuisse ꝓphām & de virgine natū & de flatu diuino conceptū vt supradicrū ē cur non celebrant eius conceptum vel eius ortum.

Contra baptismum quo ad ablutionem interiorem.

Octauū argumentū saracenoꝝ est ꝫ baptismū quo ad ablutōz interiorē nos eñ solā ablutōz corpis dicim⁹ & fidelit̄ cōfitemur non sufficere ad remissionē pctōꝝ ꝫ exteriorē interiorē p aquā spūssanct. Saraceni vero affirmāt solā corpoꝝ ablutōnē p aquā factā sufficere ad pctī remissionem q̄ volūt multiplici auctoritate ꝓbare. ꝫdit eñ Ezech. xxxvj. Effundam sup vos aquā mundā & mūdabimi ab oibus inq̄namentis vr̄is. Et Iohes baptista fuit baptizās in aq̄ tātū. Mar. j. Iob. j. naamā etiā ablut⁹ septies in Iordane liberatus fuit a morbo lepre. iij. Reg. v. p qō significat q̄ aliqs p solaz aque ablutionē liberat a peccatis ad hec ergo auctoritatib⁹ dicti saraceni asserūt quodlibet pctm̄ mortale homini remitti p solā aque ablutionez sine confessione & contritōne. Dicendū ergo q̄ nō sufficit abluto discreto & adulto sine contritōe & confessione nec puero sine trinitatis inuocatōne. Ezechiel vero aquā illā vocat mundā q̄ sanctificatur p verbū iuxta illud Augu. Recedit verbū ad elemētū & fit sacm̄entum Iohes aūt nō baptisauit i pctī remissionē & sctificatōz sed in assuefactōz vel significationem nec pctā baptismo ei⁹ remittebāt̄. Ablutio aūt aque q̄ naamā purgatus erat a lepra significabat baptismū xp̄i quo q̄s liberatur a culpa. Ablutio aūt aq̄ q̄ fit pctī remissio in baptismo iterari nō p̄t debet quia significat passionē xp̄i & mortē q̄ iteranda nō est nec sacrō baptismi d3 fieri in iuria. Semel ergo valet aq̄ ablutio. i. baptismus puero vel adulto ifata nō ꝓdest. Errāt ergo pagāi q̄ singulis ablutōnibus corpum suoꝝ credūt sibi remitti mortale pctm̄. q: si ita ēt videretur eē pctī incētiū. Isti etiā multa de lege veteri obseruāt ita q̄dāmō iudaizant. q̄vt s̄ patuit porcū nō comedūt plures vxores sic ducunt ꝛc. Et iā in p̄ libro ostensus fuit legē moysi abolitā fuisse q̄ veniēte veritate cessauit vmbra & figura. xp̄o etiā eā ostendit consūmatāt in se impletā cū pēdēs in cruce dixit cōsūmatū ēst patuit ibi s̄.

Cōtra veneratōz ymaginum.

Nonū argumētū saracenoz est contra imagines que habētur in ecclesijs ipi eñ cum iudeis insultātes nos dicunt hec nobis non licere q; facimus ꝫ diuinum preceptū Exod.xx. Deut.xxvij. t Leuiti.xxvj. scz non facies tibi sculptile nec omnē similitudinē ꝛc. Deinde etiā christianos q; effigiant deum sublimi sedētē solio et circa eum magno dignitatz fastigio aquilā hominē vitulum t leonē. Ad hoc dicendum est q; si lex mosayca prohibuit nullomodo sculptile fieri peccauit moyses qui fecit imagines cherubin. Exod.xxv.t.xxxvj. t posuit in templo. quotiescunqz etiā thuri ficabāt ātē archā t adorabāt similiter faciebāt ātē cherubin. Salomon fecit etiā. vt dicitur.iij. Regum.vj. deo alia cherubin maiora t omnes comune que erāt in tabernaculo erāt intexte multitudine cherubin. Et si dicas illud precepit deus et erunt imagines āgelorū non hominuz dico q̄. verum est quia tunc non erāt homines tales vt merentur adorari t imagines eorum q; erāt incredulis rebelles nec erat honestum q; sue anime essent in inferno t q; eoz imagines adorarentur in terra. ꝫ postqz deus assumpsit carnē humanā factus figurabilis t anime sctōrum sūt in paradiso non est inconueniens q; eorū imagies sunt i ecclesijs t veneretur ab hoibus. Q; ät dicitur non facies sculptile ꝛc. Legislator declarat dicens nō adorabis ea neqz coles non eñ prohibetur in illo precepto facere quācunqz sculpturā vel similitudinez sed facere ad adorādum. Ideo subditur nō adorabis ea neqz coles eo.s.modo quo gētiles faciebāt in veneratōe deorum suorum.i.demonū qui erāt vij alienti ḡs prohibet colendos esse dicens. Non bēbis deos alienos cora me. q̄li ät spē adorātōis deus adoratur t q̄li christi crux t imago virginis ac sctōrum t de institutōe ymaginū omnium errore exclusio latissime dictū est ō libro.iij. consideratione.iij. argumento. xxiij. vbi ibi. Q; ät deus pingatur a christianis in throno cū.iij. animalibus non ē irrōnabile q; cum ezechiel propheta viderit illā similitudinem et scripsit. possunt christiani ad memoriā pingere.

Q; lex mosaica t lex euangelica sunt corrupta per iudeos et christianos.

Decimū argumentū saracenoz est ꝫ veritatem veriusqz legis.s. christi et moysi ḡ dicunt esse corruptas per iudeos t christianos. Ad quod declarādum. Notādum est q; inter cetera ex quibus potest mānifestari videri q; alchoranum non est lex dei eo q; ei non attestatur lex vet⁹ nec euāgelium que ābo alchoranum testatur q; sint vere lex dei. Sed ipse machomet⁹ seipsum cōmendat ipse de se testimonium perhibet nos ät inuenimus legem dei esse quādā cautelā continuaz ab eodem artifice fabricatā vt vn⁹ aut nullus alteri cohereat t correspōdeat Et vnus propheta de altero prophetat mentionē faciat omnes alij prophetauerunt de christo sicut patuit in libro primo. Si igitur lex saracenorū esset lex dei vocatio ad legem illā nō esset peruersio sed conuersio vt ipsi dicunt quomodo omnes alios ꝓphas latuisset q; nullus de eo dixisset aliqd nos ät non inuenimus q; moyses vel aliqs ꝓphaz vel ipse xps aliqd dixerit de machomero vt de sua lege nisi quādo dixit de pseudo ꝓphis cauendis. dixit etiā xps q; lex ꝓphe qz ad tobz ꝓphetauerunt vt minus scirent q; generalis ꝓpha non esset venturus viterius. Machometus aūt se dixit genera

lē ꝓphām q aūt ipse nō sit ꝓpha vtiq scim⁹. Ad hoc aūt rñdent saraceni dicentes q moyses alij ꝓphe ꝓphetauerūt de machometo⁹ q etiā xps ꝓphetauit exꝑss⁹ oib⁹: qr dixit etiā nomen eius. Dñs dixit filijs isrl euāgelio vob de legato veit nomē ei⁹ machometus Sed cū talis scriptura nō inueniatur in euāgelio xpi dicūt saraceni q iudei corruperūt legē moysi ꝓphaꝝ t xpiani corruperunt euāgeliū t nō remansit nisi quātū est in alchozano de veritate legis euāgelij. Sed q̄ nō possit stare Primo ꝓbo p alchozanū coꝝ. Nam dicitur in cap. de iona si fueritis in dubio de hoc q revelauim⁹ vobis petatis ab illis q̄ legerūt libꝝ primus q̄ nos. Illi aūt q̄ pri⁹ legerint libꝝ q̄ saraceni fuit indeꝝ xpiani qui receperūt pētbaren cūt euāgeliū sicut exponit machometus. ergo machomet⁹ dicit saracenis vt petāt a iudeis xpianis de dubijs sed sivt ipsi dicūt ꝓpha vidisse esse machometus quo eos ad mēdacia testimonij mitteret nō igr erāt viciati libri iudeoꝝ t xpianoꝝ tpe machometi nec pūt dicere q postea fuerūt viciati nam dī in capitulo belgagar q̄ interpretatur recordatio. nos inquit in psona dei descendere fecimus recordatōs veit nos candē custodiemus. lex moysi t euangeliū apud eos dicit recordatio. igr deus sp apud suos fideles testimonium sue creature fuavit aī machometum t cōseruabit etiā. Post primo in capitulo helmaijde q̄ interpretatur mensa. Dicit q iudeꝝ quidā dixit machometo quomodo iudei querebāt iusticiam t iudiciū ab eo si venerint ad te iudicatur inter eos iuste qr deus diligit iusticiaz facientes t quo ab ipo peterent iusticiam cum sit apud eos ver⁹ testamentuz in quo est dei iusticia. Preterea talis corruptio scripturaꝝ nō potuit esse generalis seu mānifesta qr sic alienatōnes scīri ssent: nec ꝑticularis⁹ occulta quia sic aliqui codices integri t incorrupti remāsissent q̄ in omni linguat in oi ꝓuincia inuenit lex t euāgeliū eodē mō scripta. Preterea. iij. euāgelia nō sūt scripta nec eodez tpe nec eodem loco nec eodem idcomate nec ab eodē scripture. Sed matheus in hebreo in iudea. Jobes in greco in asia. Lucas in greco in achaya. Marcus in latino in italia euāgeliū scripsit. t coꝝ t ranslatō facta est in latio ꝑ hieronimū t ꝑ alios a q̄ tpa machomet t remāserūt exēplaria in oibus linguis. ergo nō potuerit ꝑ aliquos falsarios viciari quin mānifeste scirē. Preterea nihil est in fide xpi ana ita maxime arduū sicut icarnatio dei. s. q̄ homo ille sit deus. Et istō fuit maxime difficile suadere mūdo. Dñi t romani et alij pagani propter hoc persecuti sunt xpianos trecentis annis cōtinuis generaliter t distulerūt recipere fidem t euāgelium quia dicebāt q̄ homo ille er at deus non qr nō recepisset homines t mulieres plures deos t deas q̄ xps fuit dict⁹ de⁹ absq̄ licētia romanoꝝ q̄m ipi ꝓhibuerant q̄ null⁹ diceretur deus sine auctoritate senatus et etiā qr iste deus non pacebatur consortem. Nam si istū deum reciperent cogebātur omnes alios relinquere qō etiā erat contra ꝑ acta prouinciaꝝ t leges t consuetudines romanoꝝ sicut ē patuit libro primo consideratōne. iij. articulo primo In examine. iij. Quō igitur christiani in damnationem suā t detrimentū fideiꝝ ꝓuocationem romanoꝝ ꝓncipum mundanoꝝ hoc maxime arduū t min⁹ suasibile ifinis scripturis t euāgelijs addidissent omnes enim consentiebant hanc legez cē sanctissimam t rōnabilissimā hoc solo excepto q̄ rōnem hominū excedit scz q̄ ille homo sit verus deus t verus homo magis igr christiani si aliquid de euan

gelio mutassent quod erat arduum et min⁹ suasibile a principio subtraxissent vt plures ad fidem accederent ⁊ addidissent aliquid suabile ẽ econtrario. Preterea quomodo cristiani cum iudeis potuerunt cõuenire a quib⁹ odio tam antiquo disconuenium nec enim iudei dicunt cristum esse deum nec bonũ hominẽ. Vnde ẽntum ad hoc magis conueniunt cristiani cũ sarracenis qui dicunt ad minus cristum fuisse sanctissimũ hominem. Preterea cristiani ante aduentum machometi fuerũt diuisi i diuersas sectas ⁊ precipue ori entalis in iacobinos ⁊ nestorinos nestorini autem maxime conueniunt cũ saracenis⁹ machomet⁹ mandauit cos singulariter honorari. et quomodo cõueniissent nestorini cum iacobinis qui tanto odio diuiduntur ad viciandum euangelium q̃ adinuicem occidunntur et tamen inuenitur apud vtrosq; euangelium omnino idem sicut ⁊ apũd nos Preterea nomen machomen quare cristiani subtraxissent de euãgelio cuz ipse tantum cõmendauerit christum ⁊ matrem suam ⁊ euangelium vt dicit in alchorano q̃ in euangelio christi ẽ directio et perfectio et non subtraxerũt inde nomen pilati qui flagellauit eũz et nomen iude qui prodidit eum ⁊ nomen diaboli et quare cristiani posuissent in euangelio q̃ xp̃s fuisse mortuus et crucifix⁹q̃ nec videnk ei cõuenire cũ fuisse deum vt in euãgelio habetur ⁊ quo videk consequens q̃ duo tam diuersa posuissent de cristo scz q̃ fuisse deus ⁊ fuisse mortu⁹. Preterea dato q̃ potuissent in omnib⁹ libris ponere ẽ quis potuit omnibus suadere ⁊ in cordibus gentiũ scribere q̃ hunc occidissent ⁊ tamen hoc fuasum est toti mundo vt susciperent illud principes et tirauni philosophi et sapientissimi homines et etiam indocti et pauperes ita vt etiam calippha de baldaco mostretur cristianus et fuit inuenta crux ad collum eius vt testaretur facto q̃ ipe dñs saracenoz⁹ mortuus est vere cristianus Et ideo iudicauerunt eum saraceni q̃ sequestratus sepeliretur ab aliis calliphis qui vidit sepulcrum testimoniũ perhibuit ⁊ scimus quia verum est testimonium eius. Omnibus igit modis constat ex ancroziare alchorani ⁊ rationibus validior apertio q̃ euangelium est inuariabile et non viciatum nec corruptum. Cum igitur machometus super omnes alios libros commendat euangelium et post illud vet⁹ testamentum coguntur saraceni recipere auctoritatem euangelij ⁊ veteris testamenti. Preterea in alchorano in capitulo helmeijde quod interpretat mẽsa dicitur q̃ familia liberi nihil omnino sunt nisi compleant legem ⁊ euãgelium. Familiaver eo liberi sunt saraceni sicut ibidem ostẽditur. Vnde dicit nisi cõpleant legem ⁊ euangelium et quod reuelatum est sibi. Istud autẽ quod reuelatum est accipitur alchoranum quod reuelatum est solio saracenis vt ipsi dicũt. hoc idem ostenditur in multis locis in alchorano scilicet q̃ familia liberi unt saraceni fin intentionem Machometi dicitur enim saracenus in capitulo cincta quod interpretatur mulieres circa finem q̃ non vacillent in lege sua. Vnde ibi scribitur. O familia liberi nolite vacillare in legevestra et nõ dicatis de deo nisi veritatem ⁊ hoc idem scilicet q̃ familia liberi sunt saraceni ostendit expresse in capitulo loz. in fine libri. Si autem omnino voluerint dicere q̃ est lex vetus et euangelium corruptum ostendant integrum ⁊ corruptum et maxie si vniforme ostenderunt et in omnibus linguis sicut et nos ostendimus eos⁹ recipiemus quod tamen eis im-

possibile est ostendere. Patet igit dictū sarracenoꝝ insipiens ⁊ falsum esse scz q̄ testamentū vetus ⁊ nouū sūt corrupta. Queramus iteruz a sarracenis quare nō legūt nec hāt libros istos permaxime cuz machometus in alchorano frequentissime cōmendet legē moysi ⁊ iob ⁊ dauid ⁊ dicit psalterū ibruꝫ luminosum ⁊ sup oēs alios libros cōmendat euāgelīū in quo dic̄ q̄ ē salus ⁊ directio vt dictū est: qz cm̄ xp̄s cōmēdauit moysen ⁊ alios ꝓphas ⁊ xp̄iani eos non habebant: acceperūt eos a īndeis ⁊ fecerūt trāsferri de diuersis linguis ⁊ habēt eos autenticos ⁊ legūt in suis scolis. Nō hāt aliud q̄ respondeant sarraceni nisi sic̄ dictū est dicere q̄ illa sunt corrupta. Sz q̄o tantus ꝓpheta qualē reputant machometū tantum cōmendasset exemplaria corrupta ⁊ dixisset q̄ in eis eēt salus ⁊ directio: vel q̄o non p̄dixisset imposterus corrumpenda: ꝫ potius dixit ꝓtrarius q̄ si sarraceni erant in dubio de alchorano q̄ꝫ p̄eterēt ab illis qui ante recepe rāt libros scz a xp̄ianis ⁊ indeis sic̄ supra dictū est in capitulo de Jona: potius aūt dixisset nō credatis eis qz hāt libros corruptos. Nō est alia causa quare non legunt sarraceni p̄dictos libros nisi qz sciūt sapientes q̄ de facili deprehenderet falsitas alchorani. Si libros sanctos ⁊ veraces legerent. Unde ⁊ alchoranus sibi malicioſe p̄uidit ⁊ posuit .iij. fmedia ne deserēt a suis ⁊ ne falsitas eius deꝑhenderet. Primū est qz mandauit eos occidi qui cōtrarium alchorano aliq̄d dicerent. Secm̄ q̄ cuz alterius secte hoibus non disputarēt. Tertiū quia ꝓhibuit ne eis crederent dicit ēm in capitulo vestra non credet̄ nisi illi qui sequit legem vestrā cum tamen dicat q̄ in euangelio est salus et directio. Quartū est q̄ ab eis totaliter separent ⁊ dicāt mihi lex mea ⁊ vobis vra ⁊c. Et post: vos ab eo liberi q̄ operor: ⁊ ego ab eo liber q̄ opamini: ⁊ hec dicit in capitulo Jone. Si igit sarracenī bene acciperent cōsiliū alchorani ꝓculdubio dirigerent: haberent enim euangeliū ⁊ legem moysi ⁊ alias scripturas sanctas maxime cū ipm alchoranū cōmendando moysen dauid salomonem ⁊ alios ꝓphetas frequentissime dicat q̄ non ꝓfert vnū alteri.

De bellis ⁊ triūphis sarracenoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ p arma corporalia a tēpore machometi vsq̄ ad p̄sens.

Prona considerationis huius libri est de bellis ⁊ triūphis sarracenoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ p arma corporalia a tpe machometi discurrendo vsq̄ ad p̄ns tempus. Sicut ēm ante incarnatōem populus electus ⁊ peculiaris dei erat populus iudeoꝝ ⁊ ꝓpterea eis ꝓuidit tāq̄ filiis de flagello correctionis scz pplīm gentiliū a quo sepe captiuabantur ⁊ occidebanꝫ cum diuina p̄cepta transgrediebantur sicut dicit Amos .iij. tantūmodo vos elegi ex omnibus cognationibus terre. Idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras ⁊ Apoc̄. iij. Ego quos diligo arguo ⁊ castigo: sic ⁊ post xp̄i incarnatōem populꝰ electꝰ ⁊ peculiaris dei est populꝰ xp̄ianoꝝ. Reprobato q̄ ꝑ hoc iudeoꝝ ꝓpter xp̄i mortē ⁊ in captiuitatē ꝑpetuo ducto ꝓuidit deꝰ electo suo pplo xp̄ianorum de flagello correctōis scz populū sarracenoꝝ per quem sepe captiuantꝫ ⁊ occidunt cum dei p̄cepta transgrediuntꝫ ⁊ vitatē sue legis relinquūt: pūssimus tñ pr̄ eternus sic a paganis punitit flagellari filios suos q̄ eos nō sinit omnino deleri vt in tempo populo respectu inuerabil' mīrtudis sar

racenoꝝ q̄ sant velut arena maris sicci ⁊ infructuosi reducēt euidēt eiꝰ potē tiat clemētia infinita ⁊ sicut gētiles si spvincebāt iudeos q̄ sepe ab eis vincebantur mirabilit cum p̄cepta altissimi custodiebāt. sic saraceni nō sp facti sūt victores q̄ sepe mirabiliter victi sūt a populo electo xp̄ianoꝝ cū. s. diuinā volūtatē deuotissime conabātur iplorare. zelo sue sacratissime fidei succensi. Et vt ex diuersis scripturis⁊ cronicis colligere ponit. clviij. bellis famoſ. p̄sens consideratio explicabit. vt habeant in quo p̄plētur p̄cipes xp̄iani. q̄ videtes gloriosissima facta aliorꝝ p̄cipuꝝ rōnabiliter dēt aiari ꝓpter honorez sacratissime fidei ad silla oganda. p̄serti bus ip̄ibus in quibꝰ experimentaliter videmꝰ q̄ plurimū feruet rabies infidelium vt deleant de terra nom̄ xp̄ianum.

Vincūt saraceni fugato theodoro aufertur tributū rōanoꝝ

PRimū bellū inter saracenos et xp̄ianos factum fuit in affrica circa āntū dñi sexcentesimum lix. tpe eraclij imperatoris ⁊ bonifacij pape. iij. Causa aūt p̄dicti belli fuit q̄ cū machomet⁹ astutus suis puertisset gētes illi⁹ terret plurimū aliaꝝ elat⁹ non modicū in superbiā sua cogitauit q̄modo posset ꝓuari romanoꝝ imperatori et gentes extrahere ab eiꝰ dominio in seruitutē accidit q̄ p̄dict⁹ imperator Eraclius⁹ misit nūcios suos ad p̄dictos affricanos ꝓpter colligendis tributis vt moris erat q̄ cū machomet⁹ sciuit venit ad eos in manu forti et negato tributo eos occidit ꝓpt̄ q̄ eraclius imperator ꝓgregauit magnū exercitū ⁊ p̄fecē ei ducē frēm suū theodoꝝ q̄ iperiū orientis de manu eiꝰ tenebat. Venies ergo in affricā pugnauit cū machomero ⁊ deo p̄mittente victꝰ est theodor⁹ ⁊ fugit regressusq̄ est ad imperatorem eraclium sine honore.

Vincūt saraceni ⁊ aufertur obediētia iperatoris romanorum in affrica.

SEcundū bellū saracenoꝝ cōtra xp̄ianos factū fuit circa idem tempus in affrica cū eīs p̄dict⁹ theodor⁹ fugiens in primo bello ad iperatorē frēm suū rediret oia vt acciderant narrasset. Imperator cogitās p̄dictū machometū rebellantē subiugare maiorē exercitū cū predicto frē suo destinauit. Sed licet romāi mīti eēnt cū venirēt in terrā viderēt potestatem machometi pauore cōcussi voluerunt se retrahē ad quoddā castrū q̄ dicebatur gabathin. q̄ cū machomet⁹ itelleexit venit post eos plures e oꝝ occidendo⁊ vulnerādo. ⁊ ꝯsumptis viribus xp̄iani contra eos facies ostēderent finaliter rō occisus ē theodor⁹ frater imperatoris romani vict. sunt oēsq̄ ibi perierūt paucis exceptis q̄ in montibus se absc̄oderūt. nā centū q̄nquagita milia de exercitu ipatoris dño sic p̄mittē te. ꝓstrati sunt ⁊ extūc sublatū fuit romanū dñium in affrica⁊ ingū fuit⁹ affricanoꝝ cessauit. De his duob⁹ bellis dictū est supra consideratōe. ij. in scō p̄cto cū de ambitōe machometi ageret. Et si ḡra cur de⁹ p̄misit sic xp̄ianū pp̄lm dilectū suū p saracenos flagellari. Respondetur q̄ sepe de⁹ iuste flagellat pp̄lm suū ꝓpter p̄cīa p̄cipis sicut p̄z. ij. Regum. de flagello misit deus in pp̄lm suū ꝓpter peccatū regis dauid sic in ꝓposito. Nā vt aliq̄ historie tradūt p̄dict⁹ imperator predictū conflictum enitis errore fuit maculatus⁊ cum filia sororis sue marcia nomine matrimonio cōiunctio alie historie dicūt q̄ erat auersus a fide catholica⁊ corruptus ab anastasio patriarcha iacobitarum⁊ ita est opinandū. Nam q̄diu tenuit veram fidem oīa sibi p̄ospere successerunt. sicut p̄z de

victoria quā būit contra cosdroe regē persarum et de portatione ligni sancte crucis in hierusalez sicut plene hētur in hystoria exaltatōnis sancte crucis. Nihil cīn est q̄ tra nequeat occasui ſbtacere q̄s va religio nihil quoq; lumie clarioꝛe perfulget q̄s recta fides in p̄cipe.

Vincūt christiani t rex saracenorum captiuatur.

TErciū bellū saracenoꝝ t xp̄ianoꝝ tpe eiusdem Eraclij impatoꝛis accidit. Causa aūt ōre illud bellū accidirvt ferūt quedam hystorie saracenoꝝ fuit hec. quia duꝝ quidam miles eraclij impatoꝛis distribuerat togas siue quitationes militibus et inter alios etiā saraceni sub impatore militantes veniſſent ad accipiendaꝝ togas predictus miles sine spada illis saracenis indignanter dixit vix sufficit impatoꝛ dare togas militibus xp̄ianis q̄tomagis istis canib⁹. Illi dolore et pudore incitati receſſerunt sine vale. t cū venerūt vltra mare narrauerūt ola saracenis̄ sic eos ꝛmonerūt q̄ omnes venerūt vno cordevt pugnarent cōtra xp̄ianos. Postq̄ ergo maria transiuerūt cōmiſſum est terribile p̄lium et multi ceciderūt ex vtraq; p̄te. Veruntamē victoria cōcessa est christianis t rex saracenoꝝ captus est in p̄lio et multi alij saraceni milites cum eo. Circa idem tempus fuit terremotus magn⁹ in terra t appuit in celo signuꝝ ad modum ensis triginta diebus quod ostē debat dominium quod saraceni debebant habere.

Vincūt saraceni t transfertur lignū sancte crucis a hierusalē in constantinopolim.

QVartū bellū saracenoꝝ t xp̄ianoꝝ accidit post p̄dictū bellum paucis elapſis dieb⁹ tpe p̄dicti Eraclij impatoꝛis sedēte in cathedra petri Honorio primo. In quo bello mortui sunt multi ex vtraq; p̄te t saraceni acceperunt terrā syrie t damasci et egipti. Eo tempoꝛe Eraclius impatoꝛ cum esset astronimus vidit regnum vastādum a gente circūcisa. quare mādauit dagaberto regi frācoꝝ vt oēs iudeos in regno suo p̄ciperet baptizari qō et factū est ꝛ in hoc decept⁹ fuit q; gēs circūcisa fuit gens saracena nō iudaycavtraq; cīn circūcisione obseruat siq̄dem saracenus vt dictū est romano impatoꝛio rebellātibus vastata syria damasco atq; egipto compulsi sunt cristiani crucē dñi a hierusalē Constātinopolim apportare cuius maioꝛ ps post multa tempoꝛa ad instantiā lodouici regis francoꝝ xp̄ianissimi anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo septimo pisius est translata. Predictus ergo eraclius impatoꝛ propter infidelitatē destitutus a deo. xxx. imperij sui anno diem clausit extremū.

Vincunt saraceni t capiūtur siracuse.

QVintū bellū saracenoꝝ t xp̄ianoꝝ accidit circa annū dñi sexingentesimū sexagesimū. Imperante constante Eraclij nepote et sedente in cathedra petri theodorico primo. Predicto cīn tpe audientes saraceni xp̄ianoꝝ discordiā capta alexandria subito cū multis nauibus cecilia ꝛuaserunt et siracusas ciuitatem celebrem cecilie violenter ceperunt stragem magnā per totā cecilia fecerunt populorum. vix paucis euadentibus qui p fugā montiū munitissima castra fugerunt. saraceni q̄q; facta magna cede hominum receſſerunt predā magnaꝝ secum apportātes vna cū ornamentis que constās de vrbe secū tulerat. Si aūt queratur cur deus permisit pp̄lm suū

tā aspere flagellari. Ḳ ōnabiliter respō dere potest q ꝓpter pcm̄ ꝓncipis sicut dictū est de eracio imperatore. Vñ iste imperator constās fuit pessimus ī omnibus impijs et crudelis contra catholicos. Cū em̄ acep balitas hereſi lapſus esset q cū eutice vnā solā naturā vnās volūtatē in christo dño ℨ veritatez catholice fidei assueuerāt plures catholicos eo q sue nolebat acquiescere hereſi verberauit crudeliter exulauitq; iniuſtē p diuersa loca carceribus mācipauit qui cum oibus erat exosus vtpote quia erat reprobatus a dño cogitauit italiā de mānibus ꝓtātibus longobardorū eripere ibidē suū dñiū dilatare sup̄q; sedē ipsalem constituere in eadē Et licet quod cōcepat executōe dignā nō inuenerit cū ꝓficiscerez ℨ longobardos recedens de neapoli versus romā. et cū p. xii. dies in urbe resedisset inuidens et dolens romā tā pulchrā tanq; mirabilibus edificijs adornari ℨ ciues et vrbem iniquitatis sue venena diffundens maiorem ptem eorum q ad ornamentum et decorem vrbis cōstructa fuerant ab antiquo ornamēta. s. marmoria erat multa alia bona impie deponi mādauit adeoq; ꝓcessit sacrilega eius et ꝓbana impietas vt etiā ecclesiam bē dei genitricis marie et omnium martiꝝ q pātheon vocabatur ātiquit⁹ discoopiri ereis tegulis fecit. dicta ot namenta inuexit in ciuitatem fecitq; cōstātinopolim apportari. Iniquitas ergo huius imperatoris cā fuit flagelli populi christiani. sed rātas iniquitatum meritis penā fuit. Nā cum impius imperator secreto in balneo lauaret suiq; milites eius sententiā ferre non volentes occiderūt eum. Diligenter est ergo hic attendendum q̄lia sunt ꝓmia ipsorum q dū em̄ bonus fuit et sctē ecclesie debitā reuerentiā exhibuit sibi ꝓspera successerunt. Sed cū se auertit a fide a fide catholica mox infeliciter riter et fine infelicissimo diem clausit extremum.

Vincunt saraceni et fugit imperator romanorum.

Sexto bellū inter arabes et xp̄ianos vt narrat generalis historia hispanie accidit circa annus dñi secingentesimū sexagesimū octauū Imperante constātino p̄dicti constantis filio. Hic congregauit plusq; mille naues et trāsiuit maria vt bellaret cū moabia rege arabū. Illeso cognito eius aduentu misit ℨ ipm militē q̄dā strenuum nomie andallat cōmisso duro certamine victus est imperator relicto cāpo fugit ad naues et regressus est cōstātinopolim cū paucis q; multi ō suo exercitu perierāt captiuati sunt. In ḃ imperatore nō minus admirādum ē iudicū dei q̄ in p̄cedentib⁹. quia illi suo peccato puniri. hic vo nō q; malus victus est ab infidelibus sed vt in dei timore conseruaretur et malis preberet exemplum ne desperent in tribulatōibus qui bonos permittit tribulari. vt de Iob et Thobia sacra scriptura exē plariter ostendit vt sonat. quia indiscrete se cōmisit predicto certamini nō rātum de deo q̄tum de sua potentia cōfidēs. Vnde predictus imperator bonus catholicus fuit et modestus. Primum quoq; quod fecit iusta et debita vindicatio patris sui quoniam omnes quos in mortem patris conspirasse cōperit crudeliter interfecit. et ecclesias que a tempore Eracli ꝓaui sui imperio ab hereticis destructa fuerant reparauit contra omneꝫ clericos et laicos ꝓncipes et prelatos acephalorum et monachilatarum hereſi maculatos ranquam vertus catholicus et zelator fidei catholice fuit sine reprobatiōe processu et per iustum secundum

omnes hystorias repata est fides in gre cia q̄ tpe pfis sui toto corrupta fuerat ⁊ integrata est etiā pax ⁊ fides inter la tinos ⁊ grecos exstirpatis hereticoꝝ sizaniis p̄ principē memoratū. In quo est mature ac ꝓuide attendendū q̄nū facit bonitas p̄n cipis ad soliditatē fi dei et bonū ⁊ quietē statū ecclesie ⁊ eō tra malicia ⁊ infidelitas p̄ncipis q̄nꝝ nocet. qō ostēdūt isti duo p̄ncipes p̄ ⁊ filius. p̄ eñ q⁹ mal⁹ ⁊ infidelis fuit et vilis hereticus fidē in oriēte corrupit statūq; eccl esie annihilauit. Filius ve ro q⁹ bon⁹ iust⁹ verusq; catholic⁹ erexit ecclesiā ⁊ fidem catholicā repauit.

Vincunt saraceni ⁊ perditur totaliter nomen christianorum in affrica.

Septimū bellū inter arabes et xp̄ianos circa idē tp̄o accidit i affrica in q̄ ly saraceni nimium crēscent multiplicati xp̄iani tū nōdū erāt totaliter deleti. Vñ suprad⁹ abdal la de quo in p̄cedenti bello fecim⁹ mē tionē veniēs in affricā vt eā subiugaret impio moabie regis sui. exiuit i occur sum ei⁹ comes gregoriꝰ q̄ tūc ibidē mo rabat ⁊ bellauerūt simul ambo ꝫ finaliter vict⁹ fuit comes p̄dictus; ibi mul tos de suis ac relicto cāpo fugit et ex tūc p̄diderūt xp̄iani honorē suū qui i affrica hitabāt tota illa terra fuit posi ta sub infideli potestate.

Vincūt christiani ⁊ sarraceni efficiuntur tributarij.

Octauū p̄liū inter saracenos et xp̄ianos accidit circa annū do mini sexingētesimū septuagesi mūseptimū tp̄e p̄dicti imperatoris. Tūc cū saracenis ⁊ romani vt in generali hi storia hispanie continet magnū p̄lium hūerūt cessauit de saracenis. 3000. pugnatoꝝ quo anno mortuꝰ est papa oco datus. Saraceni aūt eo tp̄e posi erunt treugas cū romanis p. xxx. ānos sub hac tñ conditōe q⁹ saraceni darent romānis. 3000. libras auri. ⁊ q̄nq̄ginta equos bonos.

Vincūt christiani ⁊ cremātur nauef saracenoꝝ sub rege bāba

Nonū p̄liū inter saracenos et xp̄ianos accidit circa ānū dñi sexingentesimū octuagesimū quartū. Imperāte iustiniano p̄dicti i patoris filio. ⁊ regnāte in hispania virtuosissimo rege bāba tūc eñ applicue runt ad littora hispanie. cclxx. naues saracenoꝝ ⁊ p̄curretes terrā illaꝝ mari timā fecerūt magna dāna ⁊ plurimos xp̄ianos occiderūt Sed statim vt co gnouit p̄dictus rex bāba misit velo cissime suos exercitus ⁊ cepēt naues ⁊ ignibus concremauerūt ac maiores p̄tem arabū occiderūt ense. Illosq; ca ptiuos duxerūt ⁊ sic regressi sunt cum honore ad p̄dictum regē bambam.

Vincūt christiani multis militibus saracenorum occisis in syria.

Decimū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit circa ānū dñi octingentesimū tricesimū. Im perāte suprad⁹ istiniano⁹ sedēte in cathedra petri sisinnio. tunc eñ roma ni Syriā p̄uagātes bello terribili mul ta milia saracenoꝝ occiderūt vt in cro nicis ꝑatorum continetur.

Vincūt saraceni in hyspania ⁊ occiditur consobrinus regis Roderici.

Vndecimū bellū iter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit in hispania perāte leone. iij. ⁊ sedente in cathedra petri Constātino p̄no⁹ regnāte in re gno castelle rege Roderico tūc muca rex affrice p̄cepit Caripb cuidā capi tanio suo q⁹ auxilius ⁊ fauorē p̄dicto

comiti iuliano daret cõtra xp̃ianos q̃ xij. milia electoꝝ ad pugnã ei tradidit t ipe secrete in nauibus mercatoꝝ hyspanie transduxit. postꝫ g̃ omes fecit in hispania cõgregati sunt in quodam mõte qui ab illo sarraceno arabice dr̃ gibla cariph t lingua nostra noiat̃ gibraltar q cũ rex rodericus sciuit misit illuc quendã consobrinũ suũ q̃ diceba tur mingo cuꝫ magno exercitu q̃ sepe bellauit cũ supradictis sarracenis ꝫ sp fuit victus t finaliter interfectus est a sarracenis qui discurrentes p betticam prouinciam que est terra byspaleñ ciuitatis multa damna fecerunt et non potentibus gothis bella sustinere terga sunt coacti ostendere inimicis suis nec ex fuga liberati sunt ꝫ fere ibi omnes perierunt.

Vincunt sarraceni et pditur hyspania sub rege roderico vltimo rege gotorum.

Odecimũ bellũ inter sarracenos t christianos fuit in hyspania circa pdictum tps. s. post supradictum bellũ. Cũ em̃ supradictus muca videret strẽnuitatem comitis iuliani in victoria pcedentis belli certificatus de eius fidelitate iteꝝ cũ maiori exercitu ipm comitẽ vna cũ cariph misit in hyspaniã q̃ cũ applicuissent incepernnt statim destruere ꝓuinciã betticam que est gnadalquenir t ꝓuinciaꝫ lucene. Cum ergo rex roderic⁹ pdicta ꝛgnouit oẽm exercitũ gotoꝝ q̃ cũ ipo erant cõgregauit quoꝝ nũer⁹ vltra centum milia armatoꝝ se extendebat t intrepide iuit ꝛra eos iuenit xpe flumẽ qõ dr̃ gnadalete qõ est ꝛpe ciuitatẽ asidonie q̃ nũc dr̃ xerim t cristiani erãt ante. Sarraceni vo vltra flumen. ẽlli qui tamen dicunt q istud bellum fuit in campo q dicit̃ de sangonera que est inter murciaꝫ t lorcam. Rex vo roderic⁹ insedebat in curru sine in lecto eburneo indutus pãnis põderis aurei t corona aurea coronat⁹ sicut mos tũc erat regũ gothoꝝ ꝓmissum ẽ ergo bellum t durauit dieb⁹ octo. s. a die dñica visq̃ ad die dñicam sine intermissione mortuiq̃ sunt de exercitu sarracenoꝝ vbi pcedebat cariph sedecim milia hominũ Comes tñ iulian⁹ t q̃ cũ eo erãt bellauerũt tam fortiter q confregerũt acies xp̃ianorũ. cadentib⁹ q̃ plurimis ex vtraq̃ pte t dispersis xp̃ianis ac rege rodrico qui magni cordis erat alii qñ fugiente aliq̃ furtiũ do ꝛmpeu ꝫ inimicos reuertente finaliter xp̃iani ñ potentes sufferre preliũ terga verterũt inimicis suis fugientes. de morte ãt p̃ dicti regis in eodẽ bello dubitat̃. Veruntamẽ corona t indumẽta ei⁹ ac caligamenta aurea equusq̃ eius q̃ diceba tur ocella inuẽta sunt in q̃dam tremedali apũ supradictũ flumen gnadalete absq̃ corpe nec postmodũ de eo aliquid scitũ est nisi q̃ i regno portugalie in quadã ciuitate q̃ dr̃ visio inuent⁹ fuit lapis vn⁹ sepulcri in q̃ talis erat scriptura. Hic iacet rex roderic⁹ vltimus rex gothoꝝ defecitq̃ in eodẽ bello tota nobilitas gothoꝝ. Post hec sarraceni nõ obstantib⁹ viribꝰ gothoꝝ totã hyspaniã ferro flãma fame attritã suo dominio mãciparũt t gentẽ quaꝫ pterita secula valde ptimuerãt, pstrauerũt Si q̃s diligenter voluerit inuestigare cur de⁹ ꝓmiserit tam graue flagellũ in hyspania breuiter dici pt q̃ ꝛpter peccata principũ rodrici. s. t sui predecessoris vicisse. Vicisa em̃ fuit, pbiosus t flagitiosus multaq̃ flagitia p hyspaniaꝫ semiauit ad voluptates carnis soluto pudicitie freno se fornicatiõib⁹ multis commiscuit plebemq̃ suã ad lasciuiã t luxuriã inclinauit ꝫ t epi t ecclesie ministri aspernabant ecclesiastica officia t clausis fontibus ecclesiaꝝ despiciebãt

ecclesiastica sacramēta ⁊ ne' adversus
eum parens vniversalis christiani ꝓ-
geniei insurgeret. Episcopis ceterisq̄
ecclesie ministris vxores lascivus rex
habere precepit. Et ne romano obedi-
rent pontifici sub interminatione mor
tis ꝓhibuit. Hec quidem causa pere-
undi hyspanie fuit. tota enim gothoꝝ
nobilitas in cōuiuijs libidinibus ⁊ vi
cijs immersa altissimū ad iracundiaꝫ
prouocauit. Itaq̄ vicissa dat⁹ est in re-
probum sensum intantū vt muros ci-
uitatum vrbium sui regni subuerterit
ne possunt ei resistere ciues paucis ex
emptis quas non ausus fuit destrue-
re. precepit etiaꝫ q̄ destruct̄ armis vo
meres ⁊ falces facerent ad colendum
terrā quod ipse dolose faciebat sub co-
lore pacis ne ꝯ ipsm possent insurgere
licet dicat Rodericus tudensis in cro
nica sua q̄ rex rodericus fuerat ille q̄
precepit arma destruere. Roderic⁹ vo
successor vicise fuit vir belliger ⁊ dux
⁊ ad omne negociū expeditus vita ta-
men ⁊ moribus vicise non dissimilis:
q̄ cum vxore vel filia comitis Iulia-
ni peccauit cū ipse suam in affrica face
ret legationē. q̄ ergo xp̄m reliquerāt
predicti principes cū pplo suo ⁊ cōcu-
binali luxurie fetore se subderāt Ideo
merito deus ꝑmisit eos dari in repro
bum sensum ⁊ q̄ p̄dictus comes iulia
nus ꝑditorie se iungeret sarracenis et
totā hyspaniā vt predictū est delerent.
Hystoria āt p̄dicte destructionis lat⁹
hr̄ in generali hystoria hyspanie.

Vincūt cristiani i aq̄tania et ꝑimitur aldramānus cū. lxxv. militib⁹ sarracenorum

T Erciūdecimū bellū inter sarra
cenos ⁊ xp̄ianos accidit in aqui
tania galliaꝝ ꝓuincia. Cuꝫ eñ
sarraceni hyspaniā subiugassent acci-
dit circa idem tempus regnāte in fran
corum regno theoderico rege quo vir
tuosus princeps karolus macell⁹ mi-
litabat q̄ ipse karolus ligerim fluuiꝫ
transiens eudo neq̄ ducem aquitanie
bellādo victū fugaret. Eudo ergo dux
p omīa se videns karolo inferiorē sar-
racenos ab hyspania ꝯ karolū inuita-
uit. Sarraceni āt de tali inuitatione n̄
modicū gaudentes cum oibus eorum
familijs galeas habitaturi fluuiū ga-
renam transierunt omniaq̄ in ore gla
dij deuastantes ecclesias dei cremaue
runt ⁊ omīa sine delectu etatis vel sex⁹
sanguine implent quib⁹ karolus prin
ceps strēnuus dei fretus auxilio q̄ spe
rantes in ipm non deserit animose ac
potenter occurrit ⁊ ex ipsis sarracenis
ccclxxv. milia vna cū ipoꝝ rege aldra-
māno victoriose peremit: de suis vo n̄
nisi mille quingentos amisit. Tūc eu
do dux ad cor rediens karolo regi re-
conciliatus castra sarracenoꝝ disrupit
coruq̄ reliquias toto posse destruxit.

Vincūt cristiani ⁊ capitur ciuitas auiouēsis de ptāte sarracenorum.

Q Uartumdecimū bellū inter sar
racenos ⁊ xp̄ianos accidit post
p̄dictū bellum Auinione intm̄
eñ sarraceni p̄ualuerūt in occidentali
plaga capta hyspania q̄ ciuitatē cepe-
rant auinionē ꝯ quos p̄dictus prin-
ceps karolus marcellus veniens bel-
lum maximū cū eis habuit ⁊ ciuitatē
auinionē aggredit aiose. Et sicut d̄
hiericho legit cū strepitu ⁊ sonitu tu-
baꝝ vrbem munitissimā cepit ⁊ hostes
fidei nr̄e vsq̄ ad interfectionē cōtriuit
vt lati⁹ ꝯtinet i hi storia regū francie.

Vincūt cristiani ꝑempt̄ duobus regib⁹ sarracenoꝝ ⁊ capitur narbona ⁊ plures alie ciuitates ⁊ loca a carolo marcello.

Quintūdecimū bellū inter sarracenos t xpianos accidit post predictū bellū in vibe verbona in qua psidebat achimuma rex sarracenox ꝫ quē veniēs pdictus princeps karolus marcell⁹ pdictū regem obsidet. In cuius obsessi regis subsidiū amorrea rex ex byspania cū sarracenox grauī multitudie venit cū quib⁹ karolus strēnuissimus aliosq bello congressus t ambob⁹ regibus bello gemptis captoq; viribus ciuitatę reliqo sarracenox vltimo periit exterminio. Hi em qui euaserant karolo insequēte fugientes in pfundū maris demersi sunt. Demū karolus victoriosus princeps Nemeam suam Agotheū Aliasq; a gothie regionis vibes a sarracenis in vasso triuum pbando cepit t in totū destruxit. Igit arelatenſ vibe que a sarracenis capta erat t oibus aliis in circuitu captis sarracenos exterminauit in totū t sic sarracenis q pene totā asiam totā libiam maioremq; ptem europe inuaserant. Karolus strēnuissimus princeps dei fretus auxilio et romana ecclesia sibi fauente oēm spem sibi abstulit galeas inuadendi. Predictus etiā karol⁹ marrinū ꝓuincie ducem q sarracenos inuitauerant ad galeā inuadendū bellando deuicit totamq; ꝓuinciam sue subdit ditioni.

Vincūt cristiani t incipitur recuperatio hispanie cū mirabilibus dei occisis pluscꝫ septuaginta milib⁹ sarracenorū ꝓpe oueten.

Quintūdecimū bellū inter sarracenos t xpianos accidit i byspania ꝓpe ciuitatē oueten. Licz ei de⁹ permiserit tā aspe byspaniā flagellari ꝓtū diuina pietas ds pcurit tandē sanat surrexit qdā moll' ex cātabria noiq; pelagi⁹ filli⁹ ducis gothie quē rex egica baculo pcussz in capite occiderat i ciuitate q di Tup pdictū pelagiū de⁹ sibi reseruauerat ꝓ eliberatōe ppli sui q eleuatus in asturijs cū illis paucis xpianis q ibidē remanserāt facq⁹ ē eox rex t in sedo āno regni sui q fuit āno ab incarnatione dñi septingentesimotricesimosexto impante leone .iij. t sedēte in cathedra petri cōstantino .vij. mltitudo ḡsi innumerabilis sarracenox venit ꝫ cū qō cū rex pelagi⁹ sciuit in qdā spelunca circa pdictā ciuitatē oueten. q di lingua nra cueua douga cū mille viris se recluſit cū plures capere nō posset. Est aūt predicta spelunca undiq ex rupa scisa naturaliter cōstructa taliter qō nullo ingenio hoīm pt debellari. Est em locus ita securꝰ sicut si de⁹ fecerit ipm scienter ꝓ illo casu. Predict⁹ ḡ rex cū oi sociositate de saluatōe pprie t spōse cristi agere festinauit credēs facile esse deo multos pcludi in manu paucox. cū ḡ circūdaret undiq a sarracenis in pdicta spelunca t vellent ipi sarraceni violenter spelūcam intrare xpianosq; perimere oēs lapides oēs sagitte t quecunq; alia iaculabilia velut flamie vēti retorta mox reuersa facientes sarracenos aliosq; existentes vulnerabant sic q breui spacio .viginti.ex.milia sarracenox vna cū eox duce opa ꝓpijs armis ꝓ magna pte perierūt. ꝑtim ꝙ ita fuerunt ita excecati vt nescirent quid facere deberēt. Videns aūt predict⁹ rex pelagi⁹ miraculū tā manifestū exiuit confidenter a pdicta spelūca cū suis t interfecit aldaman capitaniū sarracenox t plures alios milites eiusdem. ꝙ nec sexaginta milia q remanserāt fugientes a bello vindictā diuinā euaserūt Nā cū sec⁹ vnū flumē qō ibi ꝓpe ꝑgraderent qdā de supciliū mōtis a fundamento cotrucō totā illā mltitudinē sb aqox vndio t sub rupibus oppressit. Post hec

predictus rex pelagi⁹ fecit prelia multa et cepit ciuitatē legionē. q̄ asturijs nimjs est xpinqua. ꝑdict⁹ rex pelagi⁹ regnauit.xiij.annis t mortu⁹ est in loco q̄ dr̄ congas t successit ei in regno famula filius eius q̄ solū regnauit duobus annis interfect⁹a quadā vila cū q̄ sol⁹ voluit pugnare.et successit ei in regno Alfonsus prim⁹ gener regis pelagij q̄ dicens catholic⁹.vt.j.dicēt loco suo.

Vincunt xpiani in aq̄tania t perimūtur.ccc.lxxxv.milia sarracenorum

Decimūseptimū bellū inter sarracenos t xpianos accidit sub ꝑdicto leone impatore t sedente in cathedra petri gregorio.iij. Tūc innumerabilis multitudo sarracenorum cū vxorib⁹ t filijs aq̄tanā intrauerunt vt ibidē habitarēt quib⁹ occurrit karolus marcell⁹ t ex eis.cccixxxv.milia interfecit nec fuerūt isti illi sarraceni q̄s alias in aq̄tania debellauerat de quo dictū est ō.bello decimotercio.

Vincūt xpiani perēpta inūerabili multitudie sarracenoꝝ t destructis trib⁹ milib⁹ nauib⁹ quinq; solū exceptis liberatur Constantinopolitana ciuitas.

Decimūoctauū bellus inter sarracenos et xpianos accidit circa idē tp̄s supra ciuitatē ꝓstantinopolitanā tūc em̄ sarraceni ex egipto venientes cū magno exercitu videlicet cū tribus milib⁹ nauiū ꝑdictā ciuitatē obsederūt t triennio obsessam tenuere Constantinopolitani quoq; ad auxilium a scitis vulgaribus contra sarracenos congredunt orantibus ꝙ sanct⁹ viris in regia ciuitate triginta duo milia ex sarracenis sine suoꝝ lesione prosternunt: sarraceni quoq; residui quorum erat innumerabilis multitudo p orationem sanctoꝝ virorꝝ fame frigore bello t pestilentia perierūt. Vñ quarto anno confusi ab obsidione recesserunt nauibus partim igne consumptis partim dimersis itaq; ex tanta nauium multitudine vix quinq; naues ad propria rediterunt infra ciuitatem tamen triginta mila hominū pestilentia perierunt quod deus fecit vt suam potestatem t clementiam hoibus ostenderet.

Vincūt xpiani in aquitania t perimitur rex fama cordubensis cum suis.

Decimūnonū bellum inter sarracenos t xpianos accidit tempore sup̄dicti impatoris leonis circa ciuitatem tholosanam. Tūc enim fama rex cordubensis cum magno exercitu aquitaniam intrans terras destruebat t obsedit ciuitatem Tholosanā qō cum francigene cognouerūt venerunt in succursum ciuitatis cum eisdone duce eoꝝ. Ex ꝙ fama cōtra eos exiuit t bello letali ꝓmisso cecidit fama sarracenorum rex moriuq; sunt ibi plurimi sarraceni. alij ꝙ fugientes euaserunt.

Vincunt xpiani t perimitur abdarramē dux sarracēoꝝ i aq̄tania a carolo marcello.

Vicesimū bellū inter sarracenos t xpianos accidit duobus ānis post ꝑdictū bellū. Tūc abdarramen dux sarracenoꝝ inuitat⁹ ab eisdone duce contra regē karolum marcellum cum multitudine grauī transierunt flumen garronam quod transit iuxta tholosam t ignibus cōbusserūt t destruxerunt magnas terram karoli regis francoꝝ. Cum autem predictus rex karolus sciuit ō misericordia altissimi confisus venit sup̄ eos et bello asperrimo cōmisso victi sunt sarraceni t rex karolus interfecit ꝑdictū abdar-

ramen ducem saracenoꝝ plurescꝫ saraceni ibi ceciderũt. Alij aũt date sunt terga coacti. Fuerat ãt numerꝰ saracenoꝝ qui ibi venerant tricentisexaginta octo millium captiuauit ãt mille quingentos quos dimisit inter milites suos sicut narrat. Sigebertus qõ cũ vidit predictus endo dux posuit se i potestate predicti regis petẽdo venĩã bumiliter de crimine quez fecerat. Rex ꝟo karolus q̃ erat pijssimus clementer pepercit ei quo facto predictus dux insecutus est saracenos fugientes q̃ euaserant in prelio t multos ex illis q̃s sine numero interfecit.

Vincũt saraceni fugato endone duce frãcoꝝ t perẽpta multitudie cristianoꝝ i frãcia.

VIcesimũ primũ bellũ inter saracenos t cristianos accidit circa annũ dñi septingentesimũ tricesimũ sextũ. Tunc eñ abdarramen rex saracenoꝝ collecto magno exercitu ꝓposuit debellare terrã regis karoli frãcoꝝ t fecit fieri pontes in fluminibus in quibꝰ nõ erãt t applanare vias que erant in aliquibus passibus difficiles t magnã prez fluminis rodani ꝓ alueos extraxit vt possit leuius ipm peraãsire t veniens sup ciuitatẽ orlienẽ. eaz obsedit ℈ quẽ venit endo dux de q̃ supradictũ est cum magna potestate frãcorum bellauitꝫ cũ eo t ceciderũt multi ex vtraꝫ pte ℈ finaliter victi fuerũt cbristiani t fugierunt. Saraceni ꝟo insequentes eos vsꝫ ad rodanũ puenerunt ibi franci timore mortis cogitantes liberari flumen ꝑdictum intrauerunt t mortui sunt ibidem fere omnes excepto duce t paucis cum eo vbi vsꝫ in hodiernam diem apparẽt sepulcra mortuorum.

Vincũt cristiani t fugatur secundus endo dux i frãcia

VIcesimũ secundum bellũ inter saracenos t cristianos post ꝑdictum subsequẽter accidit. Vbi predictus abdarramen cũ esset nimiũ letus ꝓpter victoriã supradictam cogitauit vlterius ꝓcedere t destruere terram francie t ꝓtransiuit flumina gorgodomã. qõ cũ sciuit endo comes ꝓduxit iteꝝ ꝓtra eũ exercitũ magnuz et pugnauit cũ eo scõo. ℨz iteꝝ deo permittente victꝰ fuit t fugit t mortui ibi fuerunt multi franci fideles.

Vincũt cristiani t perimitur ꝑdictꝰ aderamõ i frãcia cũ multitudie saracenoꝝ per carolum marcellum.

VIcesimũ tercium bellum inter saracenos t ꝛpianos post predictum bellũ subsequẽter accidit Cũ eñ ꝑdictus abdarramẽ esꝫ i cor de suo ꝓpter victorias habitas. q̃s sue attribuebat industrie t prãi voluit vlterius ꝓcedere ꝓ terrã francoꝝ inseq̃n do ꝑdictum endonẽ ducem vt eũ interficeret. t ptãliuit petragoricã destruẽdo t cõburendo quicquid inueniebat destruxit etiã t ꝟbullit ciuitatẽ q̃ di tores t ecclesiã sctẽ marie ac regia palacia. ℨz quia deo nunq̃ placuit supbia t ipe posuit terminos vite humane voluit q̃ ibi veniret ille maledictꝰ abdarramen. Vbi cũ supradictus dux endo fugiens a prelio veniret ad regẽ karolum t oia q̃ acciderãt enarrasset. karolus q̃ erat vir belliger t sapiens in armis congregauit magnũ exercitũ germanoꝝ t gepidaꝝ et francoꝝ veniteꝫ alose ℈ abdarramẽ et pugnauit cuz eo septẽ diebus in q̃bus neuter alterꝝ vincere potuit ℈ bellũ vltimuz durauit ꝓ totam diem vsq̃ ad noctem t finaliter mortuus est ibidem abdarramẽ t multi saraceni. Alij ꝟo nocte fugientes in galeam gorbicam se receperũt mane

entem facto viderunt xpiani tentoria saracenoꝝ boies vo nō videbāt. Euntes ergo quasi ad pugnā dispositi t ne minem inuenientes expoliauerūt cāpum vbi maxias diuitias inuenerūt.

Vincūt xpiani et fugatur rex abdemalech cordubeñ. p francos perempta multitudine saracenorum.

Vicesimūquartus bellum inter saracenos t christianos accidit circa annū domini septingentesimūquadragesimūprimū. Tunc eñ abdemalech rex cordubeñ. collcō magno exercitu ꝓposuit debellare francorum regnum t veniens non transiuit montes pireneos. Franci vo cum audierunt q abdemaleeb veniebat contra eos circa montes pireneos preparauerunt se ad pugnandū. Veniētes ergo pugnauerunt cum eo et interfecti sunt multi saraceni t rex abdemalech fugit t recollegit se in celsibertam q̄ē in limite yberi fluminis.

Vincūt xpiani i regno castelle t occiditur tebā rex cordubē sis t oēs saracēi q̄ cū eo venerāt

Vicesimūquintū bellū inter saracenos t cristianos accidit circa annū domini septingentesimūquinquagesimū. Tunc enim Tebaa rex cordubeñ. habuit bellū cū cristianis regni castelle t finaliter victus fuit t mortuus ibidē t oēs saraceni q̄ cum eo venerant ibi perierunt.

Vincūt xpiani t claret rex alfonsus catholicus.

Vicesimūsextus bellum inter saracenos t xpianos accidit circa annū domini. dcc. lij. imperante supradicto leone et regnante in regno legionis rege alfonso catholico supradicto: qui vo dicꝰ fuit catholicꝰ quia optime custodiuit precepta dei t ecclesie catholice fuit etiā serenissimꝰ zelator fidei t refector christianoꝝ sancto exemplo t iste fuit primus rex qui vocatus fuit alfonsus t fuit filius ducis petri de cantabria t gener regis pelagij. Eo ergo tempore predictus rex congregato magno exercitu intrauit per terram camporum que clauditur quattuor fluminibus. s. destacarzone pisorica. t doro. t bellans cum saracenis conquisiuit illam deuictis saracenis ingressus est regnum portugalie. t obtinuit viriliter a saracenis portus t betambragam vsque t flamam. habuitq̄ post hec plurima bella cum saracenis semper victoriosus existens. lucratusq̄ est vltra p̄dicta a saracenis ledissimam salamāticam numanciam que nunc dicitur samoria t omnes maritimam terram gelechie rediens i castellum bellauit cum saracenis t denicit eos obtinuitq̄ senem septē mancas dominas saldanamq̄ amaūam mirādam segobiam abulā ozomam sepulucdam ergantam vianam occani t rinerendicam carboneram aluegiam cimeteram alcrancum transmiteā subuertam trinicam bardulianiq̄ nūc dr castella antiqua alana ordimam viscayam aycon pompbanam besoziam q̄ nunc dr vicona nauarram rucomam pancomum t tarracinum quousq̄ peruenit ad montes pireneos. Multa alia loca obtinuit t renouauit necessariusq̄ munimit et reduxit ad terram xpianam multos xpianoꝝ populos q̄ timore saracenoꝝ fugerant p montes t deserta vagantes extraxitq̄ plurimos christinos captiuos de ptāte saracenoꝝ cum quibus terraꝫ populauit ecclesias auro t argento ac lapidibus ꝓciosis decorauit. In cuiꝰ obitu audite sunt voces in aere dicentes: ecce quō iustꝰ moritur t nemo cōsiderat. subtractus ē in-

stus a facie iniquitatis ⁊ anima sua et memoria est in pace. regnauit. xix. annis ⁊ sepult⁹ est in loco qui dr cangas ⁊ successit ei in regno fruela filius ei⁹.

Vincūt cristiani fugato meab rege cordubēsiū ⁊ perimuntur. luj. milia saracenoꝝ sub rege fruela

Vicesimumseptimū bellum inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit circa annū domini septingentesimumquinquagesimūquartus regnāte in regno castelle Fruela filio regis Alfonsi catholici. Tunc enim nicaph rex cordubēn. cū magno exercitu fuit vt percurreret regnū galechie ⁊ cū ipse totam illam terram vastaret sciuit illud predictus rex fruela ⁊ congregato exercitu suo venit cōtra eum ⁊ p̄missis duro certamine victus fuit rex nicaph ⁊ fugit a campo cum paucis de suis ⁊ perierunt in illo bello. luj. milia saracenorum. ⁊ extūc rex fruela habuit regnum galechie quod ante sibi rebelle fuerat. Predictus rex fruela regnauit xiij. annis ⁊ mortuus est et successit ei in regno aurelius frater eius qui regnauit ser annis ⁊ nihil famosum fecit contra saracenos successit ei in regno vonuffilo, ⁊ nihil singulare fecit cōtra saracenos regnāt septem annis ⁊ mortuus ⁊ successit ei in regno alfonsus secundus qui fuit filius regis fruela: de quo supra patet in hoc bello de cuius factis infra dicetur.

Vincūt xp̄iani ⁊ capitur galiana ac efficitur cristiana p̄ carolum magnum.

Vicesimumoctauū bellum inter saracenos ⁊ christianos accidit circa annū domini septingentesimumsexagesimū primū imperante Constantino. vj. Tūc infans karolus quis in aliquibus cōtradicebat patri suo francoꝝ regi Pipino venit in hyspaniam ⁊ declinauit ad regem galastram qui tunc erat rex toleti. Causare autem ad ipsum declinauerat historia narrat q̄ p̄ter eius filiaꝫ galianā que mire pulchritudinis erat: recepto ergo honorifice predicto karolo a rege paucis elapsis diebꝰ ddaꝫ potentissimus saracenus cuius nomē erat brāmante cū maxima grauitudine venit sup̄ dictaꝫ ciuitatem toleti ⁊ fixis tentoriis in valle somerīā obsedit eam aggredientibꝰ ergo saracenis a predicta ciuitate cum francigenis illis q̄ venerāt cū infante pugnauerūt cū brāmante ⁊ inter fuit vigor: francoꝝ accensus q̄ vicerūt saracenos brāmantis. Illi vo ite⁊ redeuntes ꝑ francos viceruūt eos qđ videntes franci timuerunt valde. Sꝫ comes eorum dux q̄ dicebat dom ibi morāte audiuit eos dicere. Scriptū est q̄ cū deus vult pauci vincūt mltos qđ verbū audientes aiati sunt ⁊ ite⁊ redeuntes cōtra saracenos bellauerūt ita fortiter q̄ vicerunt eos. Sed resumptis viribus saraceni pugnauerunt contra francos ⁊ durauit pugna magna parte diei sic q̄ aliquando vincebant franci aliquādo saraceni nec alteri pti finalis victoria cedebat. Inter hec omnia p̄dictus infans karolus i palacio suo dormiebat et cū euigilasset a somno ⁊ neminē in palacio videret miratus est valde ⁊ cogitauit q̄ sui tradidissent eū. Incepitq̄ pre ira ambulare p̄ palaciū secū loqui noiabatq̄ nomen suū p̄rio ⁊ miris ac totū genus suuꝫ vnde ipse veniebat que omnia audiens galiana de loco alto et secreto. Pū cum contemplabat ordinauit se festinanter ⁊ sola ingressa est ad infantem certificata ex auditu q̄ hic erat karolus dominus francoꝝ et licet infans Carolus vidit eam solam intrantem non ei assurrexit quia

nō habebat in cōsuetudine alicui mulieri iclinare nisi solū ymagini ꝟginis gl'ose ⁊ suo noie. Dixitq; galiana karolo. Si ego scirem vbi merces dak pro dormitione licet sum mulier ego irem illuc ⁊ si vultis scire quare hec dico q; videk mihi q; nō est vobis cura succurrendi gentis vre q; est in magna ꝓssura in ꝓlio sub valle somertā bellans ꝯ saracenū brāmantem ⁊ si rex pi me⁹ scierit q; vos non estis ibi nō habebitis bonū pmiū. Tūc dixit ei karolus. Galiana si ego possum hre vnū equū ⁊ arma cū q̄bus possum ire illuc cito succurrerem eis. Et ait galiana. karole si dederitis mihi fidē q; me deducetis in franciā vobiscū ⁊ me facietis xp̄ianaz ⁊ q; me in vxorem recipietis dabo vobis q̄cunq; petitis. Promisitq; karol⁹ omnia ꝓdicta q; audiens galiana sciens q; nō frangeret sibi fidem nimio gaudens ex promisso deduxit arma ⁊ ipa manu ꝓpria armauit infantē tradiditq; sibi equū q; dicebak brākete ⁊ ensem q; dicebak guiosa que in donis miserat sibi supradict⁹ saracen⁹ brammante ⁊ ⁊ celeri cursu venit in locū pugne et in gressus est bellū aiose ⁊ primo impetu pmit manu ꝓpria. xij. de melioribus militib⁹ brāmatis ⁊ mīros alios. Venit āt verbū ad brāmatē vbi residebat in tentorio suo de novo milite ingresso pugnā q; tanta damna fecerat ⁊ irato alo exiuit in pugnā quereus militē illū. cunq; eum inueniisset ⁊ ꝓgnouisset q; ille erat equus quē miserat galiane amplius est iratus ⁊ irruens in eum ⁊ nō minori aio karol⁹ in brāmatē lācea eoz ꝓfracte sunt p pugnos euaginatis ensibus mirabiles ictus multiplicabāt ⁊ miratus saracenus de fortitudie militis xp̄iani q̄siuit ab eo q̄s esset ⁊ de q̄ genere q̄lia karolus fideliter sibi aperuit ⁊ tunc cepit ipm timere saracenus ⁊ resumptis viribus dixit sibi ego faciam q; nunq; redeas ad terrā tuā ⁊ karolus respondit sibi qō dicis in manibus dei est. ⁊ dixit brāmante ego te occidam ⁊ elevato gladio q; dicit durandarte percussit karolum grandi ictu. Et precidit galeā cum magna pte capillorum ⁊ cum magna cutā pte armoz corporis ⁊ tū nō tetigit carnē eius. De q; ictu karolus miratus elevato ense suo percussit ꝓdictū saracenū brāmantem ⁊ amputauit eius brachiū dextrū q; i terram cecidit simul cū gladio durādarte. Videns āt se letaliter esse percussum fugit a facie karoli ⁊ karolus subito descēdit de equo ⁊ cepit gladiū predictum ⁊ ascendens equū cū vtroq; gladio insequens ꝓdictū brāmantē plurimos saracenos ante se reperiēs prostrauit Cūq; attingisset ꝓdictū saracenuz brāmantē fugientē elevato ense q; guiosa dicebak percussit ipm q̄dam ictu terribili sic q; ipm dualiter diuisit in pres ⁊ cecidit mortuus in terrā q; statim descēdit de eq̄ ⁊ precidit caput ei⁹ ⁊ accepit vaginaz gladij durādarte et omnia arma eius q; omnia deduxit galiane. Videntes autē saraceni dñm suuz mortuū terga fugere coacti. xp̄iani vo expoliauerunt campū vbi multū auri ⁊ argenti inuenerūt tentoria nīta ⁊ pīmas alias diuitias. Post hanc victoriā audiuit carolus mortē pris sui ⁊ secrete recessit. Deductaq; est galiana etiaz furtim in franciam factaq; est xp̄iana et accepit eam in vxorem vt plenius continetur in hystoria hyspanie.

Vincunt cristiani peremptis pluribus regibus saracenorum ca pluribus ciuibus captis per carolum francorum regem

Accessimūnouū bellū inter saracenos ⁊ christianos accidit circa annū dominī septingentesi-

mūseptuagesimūseptimū. Tūc eñ p̄dictus rex karolus rex francorū ꝑ felicitatis magnitudine dictus magn⁹. cōgregato exercitu venit sup ciuitates pampilonā t cesaraugustā quas tunc saraceni possidebant pugnauit contra reges eor̄ t occidit eos: ꝑstrauitq; muros ciuitatū. t cepit plures alias ciuitates saracenorū ac sub ditione sua cōstituit. quas paucis elapsis diebus saraceni recuperauerūt Iste karolus simꝫ cū regno francie tenuit romanū impriū: t fuit strenuissim⁹ fidei zelator.

Vincūt christiani t perimuntur seraginta milia saracenorū ꝑ regem alfonsium castū.

Kiccesimū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit circa annū domini septingētesimūoctuagesimūseptimū regnante in regno castelle alfonso secūdo filio regis fruela: qui dictus fuit castus eo q̄ sp castitatē seruauerit. Is habuit vxorē que fuit soror karoli magni supradicti. tūc ꝺdes potens saracenus cui⁹ nomē mechaq; cum multitudine grauī intrauit asturias: t incepit destruere totam terram. contra quē predictus rex alfons⁹ castus collecto exercitu xp̄ianor̄ scelerit̄ init: bellauitq; cū eo in quodaꝫ loco qui dicit ledos t devicit cū ac occidit. t perierūt in bello. lx. milia saracenorum. milta alia bella vicit t loca ꝑma obtinuit sicut infra dicet. t abstulit timorem a cordibus xp̄ianor̄ contra saracenos. t regnauit. xlj. annis dilectus a deo t hoīb⁹ sepultus ē apud ouetū in eccl̄ia sancte marie.

Vincūt saraceni t portāt saracenorū terrā a morbona vsq; ad ciuitatē cordubanā ꝑ mesq̄ta saracenorū construenda.

Kiccesimūꝑimū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit circa annꝫ dñi septingentesimūnonagesimūꝑimū. Tūc Ierem amiramamolim misit vnū potentē saracenū cui⁹ nomē erat abdemalich cū exercitu magno vt destrueret terram xp̄ianorū. Ille ergo direxit iter suū contra ciuitates gerūdaꝫ t narbonam quas cuꝫ obsedisset post multa certamina obtinuit eaor̄ multa alia loca circūquaq; posuitq; eas sub ditiōe sui dominij Ierex tot fuerit spolia que habuit q̄ quinta ꝑs deputata Ierem amiramamolim fuit. xl v. mille duplarū auri. t cū his diuitijs ꝑfecit ꝑdict⁹ Ierem mesquitā cordubēn. quē suus pater inchoauerat. que nūc est ecclesia maior ibidem. t intrantū ꝑdict⁹ abdemelech oppressit xp̄ianos illi⁹ patrie q̄ fecit memoriā illi⁹ facti t dominij q̄ deducerent in curribus in predicta ciuitate narbone vsq; ad ciuitatem cordubēn. tantā multitudinē terre q̄ ex ea predictus Ierem fecit fieri viam mesquitam intra fortaliciū predicte ciuitatis cordubēn. pluresq; alias mesq̄tas renouauit t de nouo fecit.

Vincunt christiani t capitur narchumana a karolo magno.

Kiccesimūsecundū bellū inf saracenos t christianos accidit circa annū dñi septingentesimum nonagesimūquartū. Tunc karol⁹ magnus rex francorū de quo supradictus est in bellis. xxviij. t. xxix. congregauit magnum exercitum t venit contra ciuitatem barchinonensem. quia saraceni violenter eam ceperant. cum esset sub eius dominio: bellauitq; cum eis. t obtinuit ciuitatē: sed paucis elapsis diebus perdidit eam.

Vincūt xp̄iani t perimitur exercitus magn⁹ saracenorū duces sub rege alfonso casto.

Kicesimūterciū bellū inter saracenos ⁊ christianos accidit circa annū dñi octingentesimūdecimū. tpe supradicti regis Alfonsi casti. Tunc duo exercitus saracenor intraverūt galeciā. dux vnius exercitus dicebat abobaleo. dux vo alterius melchi. Sed sicut ipi intraverūt aliqe sic fuerūt expulsi viriliter. quia potestas p dicti regis alfonsi casti pugnauit cum eis victiq; sunt saracenⁱ multiq; eorum mortui. alij vo fugierunt. Ħ christiani insequētes eos occiderūt vnū dicē eorum in loco qui dicit naron. alterū vo vocem perimerunt in flumine qui dicitur cepba.

Vicūt xpiani ⁊ pimitur orcos rex meride per regē alfonsum.

Kicesimūquartū bellū inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentesimoundecimo. Tunc cū orcos rex meride congregauit magnū exercitū ⁊ venit vt pcurreret terram regis alfonsi. fixitq; sua tentoria sup benquentū. Qvō cū sciuit pdc cuius rex alfonsus castus venit scelerit contra eum bellauitq; cum eo. ⁊ occidit eum plurimiq; de exercitu saracenorum ibi perierūt. In quo bello ostē sa est fortitudo Bernardi filij comitis sancij didaci. quia multos ex saracēis perimit.

Vincūt christiani ⁊ occiditur rex badayos per regem alfonsum castum.

Kicesimūquintū bellum inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentesimodnodecimo. Tunc altamam rex pascensis q̄ vulgariter dicit badayos congregato magno exercitu venit sup samoram ⁊ obsedit eam. Rex aūt alfonsus castus predictus preparauit se potētissime et venit contra eum: bellauitq; cum eo et occidit eūz ac plurimos saracenos eūz eo: ⁊ qui potuerūt evadere fugierunt: sed rex alfonsus secutus est fugiētes viriliter ⁊ multos eorum interfecit. sic q̄ paucissimi fuerūt qui evadere potuerunt per fugam.

Vincūt xpiani ⁊ perimuntur vltra duodecim milia saracenorum per regē alfonsuz castum.

Kicesimūsextū bellū inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno sequenti scz octingentesimotrecesimo. Tūc intravit vnus magnus exercitus saracenorū in terram supradicti regis alfonsi casti. Et cum saraceni gloriarent in mltitudine sua diuisi fuerunt in duas ptes: quarū vna iuit cōtra locum illum vbi erat predictus rex alfonsus. Cuz ergo scipit rex alfonsus castus audacter iuit contra polnezerā. Altera vo contra eos cū exercitu suo fecit similiter duas ptes sui exercitus. Et cū vna misit bernardum de quo supradiximus contra illos saracenos q̄ ibant contra polnezeram. ⁊ ipse iuit cū altera parte contra alios venientes ad ad se. Bernardus vo inuenit se cū pte sua ⁊ habuit prelū magnuz cum illis racenis in loco qui dicit valde moro q̄ est in fontaria portogalie ⁊ devicit eos ⁊ plurimos ex illis interfecit. Sed rex alfonsus inuenit se cū altera pte q̄ ibat contra eū ⁊ pugnauit cuz illis xpe flumen de orneso: ⁊ interfecit ibi .xij. milia saracenor. ⁊ deinde insequens eos tot fuerūt occisi q̄ paucissimi evaserūt ⁊ tunc rex alfonsus rediit de illo bello ditissimus ex spolijs saracenor.

Vincūt christiani ⁊ perimitur pditor machometus ⁊ castruz sctē cristine capitur per regem alfonsum castum.

Kicesimūseptimū bellum int

saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentesimodecimooctauo. Tunc saracenus quidā nole machometus q̄ cū multitudine magna saracenoꝝ venerat de merida ad regē alfonsū vt viueret cū eo predictus rex benigne eūz recepit in vasallū ⁊ iurauit illi saracenus q̄ p̄ semp esset fidelis regi alfonso ꝓpter q̄ō predictus rex precepit q̄ haberet cū multitudine sua in galecia. Sed q̄ predictus saracenus erat ꝑdi tor sicut bellauit contra abdarramē filium albaremia ramolim regis cordubē ⁊ videns q̄ non poterat cū occidere ex timore concepto. venit ad p̄dictū regem alfonsum sic tractatis duobus annis postē fuit in galecia assumpsit cū diabolus ⁊ elevatus in superbiaz voluit similr facere proditionē contra regem alfonsum ꝯ hoc congregauit magnū exercitū saracenorū ⁊ incepit percurrere ⁊ destruere totam terraz. Q̄ō cum rex alfonsus castus cognouit cōgregato exercitu suo venit sup illoz saracenū. ⁊ ly ipe nimiū confideret i multitudine multie sue q̄ sciuit q̄ rex Alfonsus veniebat sup cū p̄dixit cor ⁊ cōcepto grandi timore elevauit se cuz suis in quodam castro q̄ dicit scā christiana. ⁊ rex alfonsus obsedit cū ibidez ⁊ fecit fieri multas foueas circūquaq; ⁊ ꝓsternerūt castrum in multis locis. Cum ergo ille saracenus vidit q̄ tantū angustiabant ⁊ q̄ nihil aliud restabat sibi nisi mors cuz multitudine saracenoꝝ haberet resumpto corde exiuit extra castrū ⁊ pugnauit cū rege alfonso. ꝫ in fine fuit victus saracenus ille cuz oībus suis: ⁊ ipe fuit capt⁹ ⁊ caput ei⁹ abscisum est. Sed ⁊ rex statim castrus illū cepit ⁊ mortui sunt in bello vltra. I milia saracenoꝝ, ⁊ plures eoꝝ deduxit captiuos. Et sic reuersus est rex alfonsus oneri magnis cū diuitijs ⁊ honore. Predictus rex Alfonsus castus regnauit. xlj. annis ⁊ mortuus est. Huic successit ei in regno ramirus primus filius regis Bermudi.

Vincūt xpiani ⁊ capitur iterum ciuitas barchinone.

Kcclesimōoctauō bellū inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentesimodecimo nono. Tunc multitudo christianoruz venit sup ciuitatē barchinone quaz ceperant saracent. Postē karol⁹ magn⁹ ipam conquestauit. Cū ergo ꝑdicta multitudo xpianoꝝ venit obsedit ciuitatem ⁊ post multa certamina capta ē ciuitas a xpianis p̄ tota terra circūqua q̄. mortuiq; sunt ibi plurimi saracent. Albaca ꝑo amiramamolim cū exiuit congregauit exercitū suum vt veniret ad recuperandam terrā p̄dictam: ⁊ cum se p̄pararet ad viam positus est quadā infirmitate de qua mortuus est ⁊ sic cessauit tempestas illa.

Vincūt christiani occisis septuaginta milib⁹ saracenoruz.

Kcclesimōnonō belluz inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentesimonocesimosecundo impante ludouico karoli magni filio ⁊ sedente in cathedra petri Eugenio papa. Hc regnante in regno legionis ramiro rege filio regis barremudi Hic aūt rex ramirus successit i regno regi Alfonso casto ex eius precepto in morte. Cuz ergo audierint saraceni q̄ iste regnabat miserunt sibi nuncios q̄ si volebat habere pacem ⁊ amorez cū eis q̄ daret eis quolibet anno centum domicellas xpianas quibus matrimonio copularent sicut fecerat olim rex manregac⁹. ⁊ q̄. filiarū essent filie nobiliū. Ille ꝑo quingenta filie ciuiū ⁊ burgensiū quā ambasiatā cum rex ramirus audiuit non modicum displicuit sibi, quia rem tam inhonestam ex

excomitam sibi nũciabãt. ꝓpterea cõ gregauit statim magnũ exercitũ. & iuit ad ꝓcurrendũ subito terrã saracenoꝝ puenitq; vsq; ad naũarã destruendo et comburendo villas. & castra. & ꝗquid inueniebat. qõ cũ puenit ad noticiam saracenoꝝ cõgregati sunt omẽs simul in vnũ cõtra eũ. ꝗsi innumerabiles. et habuerũt preliũ cũ eo in quodaꝫ loco ꝙ dicit almella: & xpiani fuerũt in bello illo ꝗsi victi. & retrocesserũt paulatim retrahẽdo se a saracenis quosq; puenerunt ad collem vnum ꝙ dicit clanno et nox tenebrosa cepit eos ibi ꝓpter qõ diuisi fuerũt exercitus abinuicẽ. Cuꝫ ergo xpiani essent cõgregati in colle illo multis lacrimis oꝝones fundebant ad deuꝫ ne eos relinqueret: sed succurreret. & iuuaret contra illos inimicos suos. Permanẽtibus ergo illis in oꝝonibus assiduis vt dictũ est: rex Ramirus somno grauatus. & obdormiuit i somno illo. apparuit ei apls iacobus dixit q; sibi. Scias rex ramire q; cũ dño noster ihs xps diuisit oibus fribus meis aplis omes terre ꝓuincias mihi soli ꝛ dit in custodiã totam hyspaniã vt eam custodirem a manibus inimicoruꝫ fidei: & postq; hec dixit sibi appropiquauit eidem. & accepit eũ p manũ dixitq; ei. sis fortis aio. & bñ firmus: qꝛ ego suꝫ apls xpi Iacobus. & scias q; venio ad te iuuandũ cõtra inimicos tuos: & in veritate certitudinaliter scias q; deuices eos cum adiutorio dei. Dico etiã tibi q; multi ꝛ tuis ꝗbus ꝓparata ẽ eterna quies recipient ibi morẽ. & vt in nullo istoꝝ que tibi dico dubites videbis me tu in bello ambulantẽ equo albo magnũ vexillum gestantẽ. Tu q; statis cũ oĩbus tuis valde mane cõfitebimini de oĩbus ꝑctis vestris. & recipiat corpus & sanguinẽ dñi nostri ihesu christi que postq; feceritis in nullo dubitetis intrare prelium barbaroꝝ vulnerando illos & inuocando nomẽ dei & meũ. qũia certitudinaliter scies q; oẽs deuinces ꝗbus ꝛ tis: apls di disparuit ante eũ. Rex aũt ramirus excitat⁹ a somno surrexit ꝑcepit q; venirent eꝑi & abbates. & oĩes alij nobiles sui palacij ꝙ cũ ipso erant. & narrauit eis oia que viderat & audiuerat que ei dixerat apl⁹ iacobus. Perceptis ergo diuinis sacramẽtis ingressi sunt prelium in dei nomie & apli iacobi ante se. & statim cũ ingredere nẽt prelium apparuit eis apls Jacob⁹ sicut ꝓmiserat confortans eos ad bellum: & ipse terribiliter ꝓcurrebat sarracenos. Christiani aũt cũ viderũt apostolũ iacobum eos cõfortantem & magnam cedẽ in saracenos facientẽ: irruerunt viribus viriliter in hostes: confidentes in adiutorio dei & apli Jacobi magnis vocibus acclamãtes & dicentes: deus adiuua & sancte iacobe. & statim saraceni fuerũt victi. & mortui sũt ex eis septem milia: & ꝙ euadere potuerũt ꝑfugam liberati sunt. Tũc cepit rex ramirus calagurram & plã alia castra: & deinde rediit legionẽ diuesq; honoratus. & ex illo die habuerũt xpiani in cõsuetudine cũ ingrediunt bellaꝫ cũ saracenis inuocare dicendo. deus adiuua & sctẽ iacobe. & tpe istius regis' incepit ordo sci iacobi. Dñi saracenis in secuta est felicitas. ex illo etiã tũc nũq; fuerũt ausi petere a xpianis redditus neq; parias domicellarũ cũ nimiũ oꝑmeret eos predictus rex ramirus i fortitudine dei & apli iacobi. Predict⁹ rex ramirus fuit mitis & pius bonis. & terribilis & fortis malis. qꝛ latronibus extrahebat oculos. diuinatores & incãtatores ignibus comburebat.

Vincũt christiani solutis septuaginta nauibus igne.

Quadragesimũ bellũ inꝛ saracenos & xpianos accidit ãno dñi octingẽtesimononcesimoquarto

imperante predicto Ludouico & sedēte in cathedra Petri valentino papa. Tūc applicuerūt ad portū galecie nor mānī qui erant genteo crudelissime[s] et pagane nequ vnq̄ fuerūt vise in terra illa. Et venerūt ibi in multitudine magnō solū hoīm: sz etiam nauiū. qō cū pcuus rex ramirus audiuit: statim ꝓgregato suo exercitu iuit illuc cōtra eos & pugnauit cū eis in loco q̄ dicit delpharo. Sed lz normāni essent gēteo aspere & fortes victi tamē fuerunt: & multi ibi pierūt. & q̄ euadere potuerunt p̄ mare fugierūt; & pdiderūt ibi. lxx. nauco q̄ ignibus cōcremauit rex ramirus. Lucratiq̄ sūt ibi xp̄iani magnas diuitias & reuersus ē predictus rex i ciuitatē legionēsez cū magnis diuitijs & honore. Regnauit aūt septennio & mortuus est feliciter: ac sepult⁹ ē in ciuitate ouetēsi. & successit ei in regno Ordonc⁹ primus filius.

Vincunt christiani occisa plurima saracenorū multitudine:

Quadragesimū primū bellū int saracenos & xp̄ianos accidit anno dñi octingētesimo vicesimo sexto. imperante supradicto Ludouico. & sedente in cathedra Petri gregorio iiij. ac regnante in regno legionis Ordoneo supradicti regis ramiri filio. Cū predictus rex rediret de vasconia que ei rebellauerat i principio regni sui & p⁹ occasionē plurū illoꝝ illā subiugasset nūciatū est ei quō magn⁹ exercitus saracenoꝝ veniebat contra eum. q̄ audito iose venit cōtra eos. pugnauitq̄ cum eis⁹ deuicit eos plurimis eoꝝ trucidatis. reliqui vo fugierūt & reuersus ē cū victoria & honore ac cum plurimis diuitijs & multitudine captiuoꝝ. Iste rex fuit mitis & pius exzelator iusticie & populauit multas ciuitates ex quibus rex alfonsus castuo expulerat saracenos. & extūc manserunt desert.

Vincūt christiani captis duobus ducibus saracenorum.

Quadragesimūsecundū bellū inter saracenos & christianos accidit anno sequenti scz octingētesimooctesimoseptimo. Tūc eīs dux quidaz saracenus nomine Muca abencatin cum multitudine magna venit in carbaloniam vbi fecit plurima damna. deinde transiuit in prouinciaz & Franciam pcurrens & destruens q̄c quid inuenire poterat: vbi plurimos christianos in bello occidit & cepit duos duces christianoꝝ quoꝝrum vn⁹ dicebat Sancius. alius vo p̄rem et bonoratos ferro carceribus mancipauit.

Vincūt christiani peremptis innumerabilibus saracenis

Quadragesimūtertiū bellū inter saracenos & christianos accidit anno dñi octingentesimonōagesimonono. Tūc predictus Muca saracenus eleuatus in superbiam cum exercitu magno venit vt percurreret terram regis ordonij p̄dicti: & cepit vnuz locum qui dicebat albaida: & circūdedit eaz muro forti & turribus plurimis quod cum sciuit predictus rex Ordoneo congregato exercitu suo venit velociter & obsedit predictū castrum. Hūc predictus Muca non erat ibi: sz statiz cum audiuit q̄ venerat rex ordoneus & obsederat castrum albaide. venit citius quo potuit vt succurreret castro. et cum peruenit ad montem qui dicit gardusio: fixit ibi tentoria sua. Rex aūt Ordoneus cum cognouit hec diuisit exercitum suum in duas partes. quarum vnam dimisit in obsidione castri. & cū altero occurrit predicto Mucē saracēno. bellauitq̄ cum eo & perempti sunt ibi gladio christianoꝝ vltra. xij. milia de militibus saracenoꝝ exceptis p ed

tibus quorum cedes fuit qsasi innumerabilis. mortuus est etiam ibi qdam gener muce qui dicebat Dan. Sed et ipe muca tribus vulneribus lancearū percussus cū paucis que remanserunt fugit a bello dimisit in bello quecūq habebat. Collegerunt ergo christiani spolia campi: t inuenerūt diuitias vltra modū t regressi sunt cum rege Ordoneo in castrum. Et post septem dies cepit ipm t interfecit omnes sarracenos quos intus inuenit: t captiuabat mulieres cū parvulis earum. Destruxitq castrum vsq; ad fundamentuz t reuersus est ad terram suam cū diuitijs z honore. Cum predicta que acciderāt muce cognomīt quidam cius filius cuius nomē erat Lupus q presidebat Toleto timore magno percussus, cepit quecunq habebat t venit ad regem ordoneū factusq est eius vasallus. q postea p regis ordonei seruitio multa bella contra saracenos: superauit semper victor existens.

Vincūt christiani occiso rege Cozie saracenorum.

Quadragesimūquartū bellū inē saracenos t christianos accidit anno sequenti scz octingentesimotricesimo. Tunc eñ predictus rex ordoneus, pduxit exercitum suuz magnū: t iuit ad percurrendū terram saracenorū que dicit geste t cozea. Rex aūt saracenus predicte ville que dicebat Seijth. exiuit contra eū t cōmissū est durū bellum nimis: ꝫ finaliter victus fuit rex saracenus t mortuus ibidē cū multitudine saracenoz. t rex ordoneꝰ cepit tunc villam t inuenit intus multitudinem saracenorum cum mulieribus t filijs quos oēs deduxit captiuos t munitit villam illam ac dimisit in fideli custodia.

Vincūt christiani t capitur ciuitas salmātina a rege ordonio

Quadragesimuquintū bellū inter saracenos t christianos accidit eodem supradicto anno. qz cū supradictus rex ordoneus rediret ō predicto bello victoria habita venit cū exercitu suo sup vnū saracenuz qui dicebat moyseios t dicebat se regem salmantinum: habuitq bellū cū eo et victus est rex saracenus cū oībus suis t cū cede plurima saracenoz t tūc rex ordoneus ingressus est ciuitatez et captiuabat saracenos plurimos cū mulieribus t parvulis quos intus inuenit t reuersus est ad legionē cuz magnis diuitijs t honore.

Vincūt saraceni t occidūt ꝑ toletū. viij. milia xpianoz.

Quadragesimūsextū bellū inē saracenos t christianos accidit anno dñi octingentesimosexagesimo. Tūc saraceni ciuitatis toleti audietes q abdarramē amiramamolim hyspanie erat mortuꝰ q reliquerat xv. filios t. xij. filias. t q machometus eius filius regnabat ꝑ eo rebellari sūt t miserūt veloces nuncios predicto regi ordoneo q daret eis adiutoriū contra eum. Rex aūt ordoneus noluit ire illuc in ꝑsona: ꝫ misit eis vnū filiū suū cum magno exercitu asturianoz et nauarroꝝ. Cū aūt predictus machometus hoc scivit preparauit se cū multitudine grani t venit sup toletū: posuit q insidias in quodam torrente q dicit tolete: t ipse cū paucis venit contra ciuitatem Speculatores aūt q erant extra ciuitatē cū viderent cū venientem cū paucis gētibus cogitauerūt q non erant plures t notificauerūt existentibus in ciuitate. Christiani ergo t saraceni toletā venerūt cōtra eū: t cōmisso prelio exierūt illi q erant in insidijs. et mortui sunt de christianis octo milia.

de tolerantia so. xiij. milia. Sed & pro memoria illius victorie canto ille machometus fecit amputari plurima capita illorū & transmisit illa cordubam & in maritimas partes & i affricā. Prefatus aūt rex ordoneus regnauit decē annis & mortu⁹ē ex q̄dā infirmitate q̄ vocat podogra in oueto: & ibi sepult⁹ē. successit ei in regno filius ei⁹ alfonsus. iij.

Vincūt saraceni & capitur roma: ac magna pars tuscie a soldano babylonie deuastatur.

Q. q Vadragesimūseptimū bellum inter saracenos & christianos accidit circa mortē predicti Gregorij pape. xiij. q̄ fuit sm q̄sdam historiographos anno dñi octingentesimo tricesimooctauo. His tribus portentis singulare apparuit primo in signo ♈gnis: & ab illo signo in signū leonis cancri. geminor. thauri circuit ibiq; se figens globū igneū emisit: tubarūq; plixitates deposuit. impator q̄s ista diligenter examinans cū Egmardo philosopho cōtulit: & eiusdem potēti effectū exprimere noluit. Tūc impator sb sumpsit q regni mutationes principisq; mortē pretendebat. Tunc egmard⁹ ad consortationē principis ꝓbete testimoniū introduxit dicens a signis celi ne timueritis q̄ gentes paueat. & an impator nō aliū timere debem⁹ nisi illum q̄ nostri & hui⁹ creator est sideris: & eius clementiā laudare tenemur q̄ nostras inuertiam talibus amouere dignat iudicijs. Qui ergo talia portenta cū apparent oibus cōiter tangūt. Ideo oēs ꝓ posse ad meliora festinare debemus vt misericordiā in illo vñante cōsequi valeamus. Et hꝫ tūc impressio illa imperator nō terrefecit: tetigit tamē totius statum ecclesie. ex aduentu saracenor ad partes romanas. q tūc quidā scelerati xp̄iani miserūt ad soldanū babylonie vt venirent romā asserentes q̄ leuiter posset totam ytaliam possidere. Ēsta igit saracenor multitudo supueniens intrauit ytaliam vt totā superficiem terre quasi locustes viderent implere ac p portam centelensem intrās vi armorum romam cepit ciuitatesq; leonina ex pollak oino: & ecclesia sci Petri stabulū eor efficit. & nō solū p saracenos roma tunc capta fuit: sed & magna pars thuscie deuastat.

Vincūt xp̄iani & expellūtur a roma & tuscia saraceni.

Q Vadragesimūoctauū bellū inter saracenos & xp̄ianos accidit statim post ꝓdicta. Nam ad petitionē pape Gregorij .iij. supradicti Gurgo marchio lombardie cū lombardis & ludouicus rex francor cum gallicis venientes post plurima bella saracenos cū multo effusione sanguis a roma & tota illa terra fugauerunt. q̄r dictus Gregorius papa. Ludouicus impator: quasi eodem tpe decesserunt. Ideo sunt notanda q̄ circa finē vtriusq; contigerunt. Vnde appropinquāte huo ad mortē fuit maxima solis eclipsis tm q̄ fuit obscuratus aer & tenebratus sicut ō nocte ita q̄ sidera apparebant. Item luna sic recessit a sole q̄ lumē recipe videbat sicut i nouilunio Post hꝫ egritudo impator⁹ grauiē ita sit q̄ statim ꝓuide de impio & regni eius sue salutī dispositū & ecclīastica sacramenta suscepit. mitraq; cū deuotiōe migrauit ad xp̄m. & gregor⁹ papa q̄sti in eodē tpe diē clausit extremū. hec ex hystoria collecta ffris iobis de padua.

Vincūt christiani occisa saracenorum magna multitu dine. & eccla sci iacobi edificatur p regem alfonsum magnū ex lapidibus muro forti.

Quadragesimūnonū bellū int̄ saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dñi octingēteſimotriceſimo nono impante Lothario filio ſupradicti impatoris ludouici.⁊ ſedente i cathedra petri Sergio papa.ij. Ic regnante in regno legionis rege alfonſo.tij.q̄ fuit victus magn⁹. Iſte fuit fili⁹ ſupradicti regis ordonij.de q̄ ſupra gloriosa bella narrata ſunt.Et fuit rex piiſſim⁹ elemoſynis clarus.ipe fecit eccl̄iaz ſancti iacobi ex lapidib⁹ muro ⁊ forti ope fabricata.q̄ p̄mo erat de terra. Eo ergo tpe predictus rex alfonſus magn⁹ congregauit exercitū ſuū ex p̄uincialibus ⁊ vaſconib⁹ ⁊ nauarris venit p̄ra terrā ſaracenor̄:cōfregit ⁊ deſtruxit q̄ cunq̄ inuenit⁊ cepit p vim villā quandam q̄ dicebat tūc leiſcia quā ignibus cōcremauit ⁊ occidit omēs ſaracenos q̄s ibi inuenit ⁊ reuerſus eſt Ouetum magnis cū diuitijs ⁊ honore.

Vincūt xp̄iani peremptis plūbus ſaracenis per regē alfonſū

Vinquageſimū bellū int̄ ſaracenos ⁊ xp̄ianos accidit ſequenti anno ſcz octingēteſimoq̄dragesimo.Tūc magnus exercitus ſaracenor̄ regis Toleti venit ad p̄urrēdū ⁊ deſtruēdū terram regis Alfonſi magni.Cū ergo predictus rex ſciuit venit cū exercitu ſuo ad eos:⁊ bellauit cum eis in ripa fluminis dolei.victriq̄ fuerſt ſaraceni.⁊ p̄diderūt ibi oia que portauerant:ac mortui ſūt ex ſaracenis qui genti.xl. Aliq̄ do terga ſunt dare coacti Sed ⁊ rex alfonſus ſecut⁹ eſt eos viriliter⁊ occidit multos ex eis ac captiuauit.reuerſuſq̄ eſt ouetū cum magnis diuitijs⁊ honore. In predicto bello fuit ſtrenuiſſimus miles Hernardus delcarpio de quo ſupra mētio facta eſt cōſobrinus regis Alfonſi caſti. Multas eñ cedes in ſaracenos fecit nō ſolū zelo fidei:ſ̄ deſiderio liberandi patrez ſuum comitē vitarū ſanct:de quo ſupradictum eſt.quem rex alfonſus caſt⁹ in carceribus poſuerat.quia ſine ſcitu ſui acceperat in vxorem ſororem ſuam de qua predictū eſt Hernardus habuit. ſ̄ licet ꝓpter hoc rebellauerit regi predicto:⁊ vt debellaret regem fecit caſt⁹ illud quod dicit delcarpio ꝓpe ſalmanticam ⁊ aluam de tormes.tñ nunq̄ potuit ipm̄ videre niſi mortuum dato caſtro regi cogitans ipm̄ recipe viuū.vt plene continet in generali hyſtoria hyſpanie.

Hoc bello vincunt chriſtiani ſub bernardo delcarpio.et capitur balbaſtrū cū alijs locis.

Vinquageſimūp̄imū bellum inter ſaracenos ⁊ xp̄ianos accidit circa idem tempus. Nam cū ſupradictus Hernardus delcarpio tradidit ſupradictum caſtrum regi ⁊ vidit patrem ſuū mortuū.fuit a rege Alfonſo magno expulſus a regno ſuo ⁊ venit in regnū Francie.ſed cū in curia regis francie non fuiſſet receptus ſicut ipſe optauerat.reuerſus eſt verſus hyſpaniam.⁊ tūc habuit cū ſaracenis tria magna p̄lia:⁊ ſemper fuit victoriosus. Occidit eñ plurimos eorū habuit ex ſpolijs innumeras diuitias.cū quibus poſtea conquiſiuit ex illo loco vbi p̄dicta p̄lia habuit vſq̄ barbegal.⁊ lucratus eſt barbaſtrum ⁊ ſegorbe ⁊ mōtem album.

Vincunt chriſtiani ſub rege alfonſo.⁊ liberatur coymbra ab obſidione ſaracenorum.

Vinquageſimūſecundum bellum inter ſaracenos ⁊ chriſtianos accidit anno dñi octingenteſimo quinquageſimoquarto.Tūc ꝑ dictus rex alfonſus magn⁹ congregato exercitu ſuo iuit ad ſuccurrendum

colubriam quã tenebant saraceni obsessam. t pugnauit cũ eis t deuicit eos cepitq; eam t posuit sub dominio suo t precamo est saracenos pcurrens plures alias ciuitates.

Vincũt christiani sub rege alfonso magno. t pro tuitõe patrie edificatur castrũ magnum:

Quinquagesimũtercitũ bellũ inter saracenos t xpianos accidit anno dñi octingentesimo sexagesimo. impante ludwico fratre supradicti lotharij impatoris t sedente in cathedra petri Nicolao papa p̃. Tũc supradictus rex alfonsus magnus pgregato exercitu magno xpianoꝝ iuit ad pcurrendã terram toleti t cremauit ac destruxit quecunq; inuenire potuit. p̃strauitq; multa castra t fortalicia q̃ saraceni possidebant. t captiuauit plurimos saracenos. qõ videntes saraceni: timore magno pcussi miserunt ei nuncios suos nũciãtes eidẽ q̃ sibi darent tributũ si cõcederet eis pacẽ. Rex aũt alfonsus cõcessit eis treugas p̃ tres annos t reuersus est in terrã suam cũ magnis diuitijs t honore. Sed cũ reuerteret cepit vnũ castrũ qõ tenebãt saraceni qõ dicebat quiqualnbel. Istõ castrũ nõ intrauerat in treuga. t occidit ibi multos saracenos. t post hoc fecit vnũ castrũ magnũ in maritimis asturiarũ. p defensione illius terre ne nauigantes inimici illã destruerẽt t nomẽ illius castri dicit Gordon: Et intra castrũ fecit vnã ecclam sub noie sancti saluatoris quã fecit consecrari a duob⁹ archiepis t vno epo q̃ multis donis decorauit spãliter dedit illi eccie quandã crucẽ de puro auro ornatã pluribꝰ lapidibus quã ipe mandauerat fieri. Fecit etiã in eccia sancti Jacobi quandaz capellã mire pulchritudinis t dotauit ꝑdictaz ecclam pluribꝰ hereditatibꝰ ac ornauit illam auro t argento. negnõ ornamentis t lapidibus ꝓciosis. Fecit etiam iste gloriosus rex alfonsus super corpa sanctoꝝ sacũdi t paumunt ecclesiam mire magnitudinis t pulcritudinis. circa limne cey quã etiam dotauit t bonorauit multis necessarijs.

Vincunt christiani per regez alfonsum magnuz in senectute sua:

Quinquagesimũquartũ bellus inter saracenos t xpianos accidit circa annũ dñi octingentesimũ octuagesimũsecũdũ. Cũ.n. predictus rex alfonsus magnus. xlvj. annis regnasset reliqt regnũ t dedit illud filio suo garchie. t peregrinatus est i sanctũ Jacobũ. t cũ reuerteret rogauit filiũ suũ regem gárchiam. q̃ traderet sigentes cum qbus adhuc senex vel bis posset ire cõtra saracenos in senectute sua qõ rex Garchias concessit eidem. Iuit ergo cũ exercitu magno t cremauit t depredat⁹ est t destruxit magnaz terram saracenoꝝ. t reuersus est in nauarram cum grandi multitudine captiuorum t multis diuitijs et honore. Post hoc venit samorã vbi de infirmitate sua gloriose finiuit. t sepultus est in ecclesia sancte marie ciuitatis ouetti cũ vxore sua regina dña xymena.

Christiani per regem gersiaz vincunt capto ayolas rege saracenorum:

Quinquagesimũquintũ bellũ inter saracenos t xpianos accidit circa annũ dñi octingentesimum octuagesimũtercitũ. Cum.n. ꝑdict⁹ rex garchias post mortẽ patris regnaret in primo anno regni sui congregauit magnũ exercitũ suũ t iuit ad pcurrendaz terram saracenoꝝ. confregitq; multas villas t cremauit eas. p̃strauitq; mul-

tu castra. t pugnauit cum quodā sarracenoꝝ rege qui dicebat ayolus t deuicto bello cepit illum regē t reuersus ē in terram suā cum multitudine captiuoꝝ ac cum magnis diuitijs t honore sed cum reuerteret ex culpa illoꝝ q̄ regem saracenū obseruabāt solutis a vinculis fugit. Rex p̄dictus garchias anno tercio regni sui mortuus ē feliciter in ciuitate zamore. t deductū est corp⁹ eius ad ciuitatem oueti vbi honorifice sepultus est.

Vincunt christiani sub rege ordonio secundo. t capitur ciuitas rogel:

Quinquagesimūseptū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit circa ides tbr. Mortuo.n. p̄dicto rege garchia regnauit p eo frater eius ordoneus secūdus filius supradicti regis alfonsi magni. Iste ordoneus tpe patrio sui cōgregauit magnū exercitū t intrauit terram saracenoꝝ t peruit filiam. peruit etiaꝫ paincia bericā que est terra de gualderquenir t confregit multas ciuitates crematicq; eas t destruxit ac plurimos saracenoꝝ captiuauit. cepit etiam in illo primo ingressu vnam de nobilioribus t fortioribus ciuitatib⁹ eius tanb⁹ saracenoꝝ que tūc dicebat rogel t reuersus est in terram suam vinea et cum honore.

Isto bello vincunt christiani sub rege ordonio secūdo. t capta talauera ignibus crematur

Quinquagesimūseptimū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi octigēsimo octuagesimosexto. Tunc p̄dictus rex ordoneus secundus congregato exercitu suo iuit t obsedit talaueram. Saraceni vo coadunenses t alij circūuicini cuꝫ hec audiuerunt venerūt ad succurrendum ad p̄dictam villam. Sed cum adiuuato ab altissimi rex ordone⁹ pugnauit cuꝫ eis t peuicit eos. perempti sunt ergo ibi multi saraceni. Alij vo q̄ fugam ceperunt. t tunc rex Ordoneus cepit illam villam t depredatus est quicqd ibi inuenit, prostrauitq; muros ville ac illaꝫ ignibus cremauit. t sic reuersus est in terram suam vineo t cum honore. deductisq; captiuis ducem exercitus coadubensi. Alij tamen dicunt q̄ p̄dictam cōquistam fecit iste ordoneus tēpe regis garchie fratris sui.

Per regē ordoneū secūdum capitur castrū albanie t christiani vincunt.

Quinquagesimūoctauū bellum inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi octingētesimo nonagesimo. Tunc.n. p̄dictus rex ordoneus timens q̄ p̄deret tbr suū si desisteret ab oppugnatōne inimicoꝝ fidei xp̄iane, p̄duxit exercitū suū magnū et fuit vt peruerteret terraꝫ meridē. t cōfregit ac destruxit igne; t ferro quicqd inuenit. Cepitq; vnū castrū qđ dicebatur calabri t nunc dicit albame. Sic ergo post plurima certamina t victorias reuersus est in terrā suā cum multitudie captiuoꝝ vtriusq; sexus. t anteq; egrederet de terra saracenoꝝ venerunt ad eum potentiores meridē ac terre huius, ac etiam rex passensis qui dicit bedadios petētes ab eo treugas p̄pter q̄s concedendas multū dinē imēnsam pecunie obtulerunt cidē. t reuersus ē legionem cum magnis diuitijs t honore. Et tunc fecit mirificū illud tēplū ecclesie maioris in eadem ciuitate vbi prius erat suum regale palacium. Iacet sepultus rex in ecclesia p̄dicta retro altare maius in pariete vbi trāsitus gēnium efficit circularis. successit ei in regno filius eius alfonsus quartus q̄ regnauit quinq; annis sed nihil magnifi

et fecit contra saracenos. Hic motus quadã leuitate uolnit ordinẽ intrare t de facto sic fecit renunciãs regnũ suũ fratri suo ramiro. t cum pauco tempe remaneret in religione in monasterio sancti secundi ppe ceyam exiuit ab ordine t venit legionẽ. t rebellauit cum eadẽ ciuitate fratri suo uolens iterũz regnare. qõ cum frater eius rex ramirus cognouit uenit sup eum cum magno exercitu quem contra saracenos parauerat. t obsedit eum in eadem ciuitate duobus annis. finaliter dedit se rex alfonsus fratri suo rege ramiro qui eum cepit t posuit i carcerib⁹. t alios duos filios regis fruele q̃ rebellauerãt ei. extraxitq; oc'los eor. t post duos annos rex alfonsus pdictus ceciis moriuus ẽ t sepultus ibi legionis in monasterio sancti pauli.

Vincũt xpiani per regẽ ramirũ secundum occisis .lxxx. milibus saracenor .t captiuato rege ceesar augustano pditore.

Quinquagesimanonũ bellũ inter saracenos t xpianos accidit circa idem tẽpus. Tunc abdarramen rex cordubẽ. t albenihaya rex ceesar augustanus qui se fecerat vasallum regis ramiri cũ terra sua cuz multitudine graui uenerẽ vt pcurrerent terram regis pdicti ramiri. t accesserũt vsq; ad locũ qui dicit smlanchas. qõ cuz rex ramirus sciuit exiuit cõtra eos cuz exercitu suo t cõmissum est duz bellũ Sed cum adiutorio altissimi victi fũt saraceni t albenihaya pditor fuit captus. mortuiq; sunt de saracenis. lxxx. milia. Hec victoria fuit habita in die tiulli t pastoris. ceteri vo saraceni fugierunt t recolligerũt se in quodã castro cum abdarramẽ. Sed rex ramirus insequens eos obsedit eos t captiuauit pluriuos eor. abdarramẽ fugitiuq; euadente. t reuersus est pdictus rex collectis spoliis campi innumerabilibus t cum rege pditore uinculato ac cũ multitudine captiuor in honore in ciuitate legionensem.

Bello. lx. vincunt christiani sub rege ramiro secũdo:

Exagesimũ bellũ inter saracenos t xpianos accidit anno domini octingentesimo. nonagesimo sexto. Imperante henrico primo. t sedẽte in cathedra petri Johãne. xix. Tunc pdictus rex ramirus secundus ꝑgregauit exercitũ suũ. t obsedit quoddam castrũ qõ antiquitus dicebat agrauil. nunc vo dicit calatrana. Saraceni aũt alior castror circãuicinor cũ exiuerunt venerũt vt succurrerent pdicto castro de calchrana. t cõmissum est ibi bellum inter eos t regem ramirũ sed finaliter victi fuerunt saraceni peremptis multitudine saracenor t reuersus est in terram suam cum magno dominio t honore. Iste rex ramirus cum infirmaretur grauiter oneri precepit se differri ad ciuitatẽ legionensem vbi ex expoliauit se a regno qõ recepit a fratre suo alfonso dicens hec verba. Nudus egressus sum ex vtero matris mee t nudus reuertar illuc: dñs mihi adiutor non timebo qd faciet mihi homo. Quidam dicit aiam dedit in manib⁹ creatoris. t sepultus est in monasterio sancti saluatoris eiusdẽ ciuitatis quod ipe fecerat ꝑ filia sua domina elmira. et regnauit pro eo filius eius ordonetus tercius.

Vincũt christiani hoc bello. lxj. t capitur castrũ de tharaco p comitẽ fernandũ gundisaluz:

Exagesimũ primũ bellũ inter saracenos et xpianos accidit circa annum dñi nongentesimum

Tūc regnante in regno legionis supra dicto ordoneo tercio. Excitauit de⁹ q̄n dam virū i armis strēnuū. sibiq; dilectū comitē. i. fernādū gundisalui. cui⁹ filia scz dña viraca vxor supradicti regis erat comes castelli qui ex desiderio seruiēdi deo incepit bella durissima ꝓra saracenos. Et ꝓmo cōgressu deuictis saracenis obtinuit castrū qō dicit ō tharaco qō est situatū in altitudine cuiusdā rupis ꝓcise. Vnō saracenis euenit tribulatio magna.

Vincunt xp̄iani ⁊ almansor cum .xij. legionibus bellatorū fugatur per comitem fernāduz gundisalui cum .ccc. equitibus ex reuelatione quadā sibi facta

Exagesimōsecundō belluz inꝛ saracenoor xp̄ianos accidit anno dñi nongentesimoprimo. Tunc almanzor q̄ erat potentior saracenus existentiū circa mare sub abdarramen amiramamolin hispanie ⁊ regis cordubeñ. cum audiuit q̄ comes fernandus gundisalui ceperat ꝓdictum castrū de caraco tratus ac turbatus fuit valde quare ꝓgreganit magnā ptātē regū saracenoꝝ ⁊ militū. aliarūq; gentiū quoꝝ numerus .xij. legionū militū Vna legio est sex milia sex centū sexaginta sex. Cum vo ꝓdictus comes fernandus gundisalui cognouit q̄ almāzor ueniebat cōtra eū in multitudie taz grani. ⁊ q̄ mirabat dicens q̄ nō eēt locus in quo nō quereret eū misit statiz nuncios suos p totuz castellū vasallis suis dicens q̄ venirent ad eum. q. nimiū eis indigebat. qui visis ꝑis parato animo vnanimiter uenerūt ad eum cum q̄bus habuit consiliū suū q̄d esset melius tre obuiam almanzor vel expectare eum ⁊ inter alios miles q̄daz dicens gundisalue dicaci sic locutus est Vbñe nō mihi videt ꝓs bellandi cuz istis saracenis. Sed si aliquā viā posse mus inuenire q̄ quam istud bellū impediret bñm ego p bono cōsilio si vobis placeret. nec ꝓpter hoc debem⁹ bñe p inconuenienti cōtribuere eis aliquid aliud quicq̄d illud esset p quod possemus mitigare iras saracenoꝝ ⁊ lucrari trengas eoꝝ. q. in multis aliis reb⁹ expendunt diuitie. in hoc ergo non debemus excusari. q. in bello ponit homo aliquotiens aiam ⁊ corpus. ⁊ nihil ei p dest aurum ⁊ argentū ⁊ quicq̄d aliud. Item saraceni sunt multe bene armati. nos vo sumus pauci ⁊ armis vacui ⁊ si ꝓpter peccata nra vincimur omēs erimus cōfracti ⁊ tota castella ꝓdentur: ⁊ ponet sub potestate saracenoꝝ. Sed si istud bellū non daret bñ p bono cōsilio ⁊ p melioꝛ q̄ nos possem⁹ facere vt non ꝓderemur. sic ex nro defectu nec aliquid nobis ꝓdesset sine adiutorio dñi nri Jesu xp̄i. Vñe si locut⁹ sum sine modo peto veniā. ⁊ dicens hec ꝓ illud q̄ sibi melius videt. Istud cōsiliū non placuit ꝓdicto comiti fernādo gundisalui ⁊ quasi tratus dixit. Amici volo respondere vobis grandi saluo dicaci. ⁊ enarrando quecunq; dixit ostēdam q̄ nō soluz nō sunt dicenda ꝫ nec audienda. Ipse dixit ꝓmo q̄ excusemus bellum. sed cum homo nō possit excusare nec fugere morte debet mori honorificentius quo poterit. ⁊ sic trengas lucramur contribuendo eis aliq̄d cum sumus dñi efficeremur serui. ⁊ vñ deberemus castellū extrahere a pena ⁊ oppꝫsione in qua est amplius ei duplicaretur. Cum ergo omnes vnō nos descendimus ferueter fidelitate decorati ⁊ in eius obseruatione gloriabant Ideo nō curauerūt ō morte sua. ⁊ isto mō impleuerūt quicq̄d voluerūt. ⁊ pugnauerunt viriliter ne aliquid indecēs facerent. ꝓpter qō reputari ꝑñt nec voluerūt habere hereditatē vnde ipi mi-

nus valerent ꝯ omnes alij vincĕtes in toto mundo. ⁊ ꝓpter eoꝝ magnā fidelitatē vicerūt semp inimicos suos. qz ꝓpter mortis timorē nūꝯ errorē aliquē facere voluerunt nec aliquid cōtra eis in inhonestū esset. ⁊ sic mō ipi vicēt inimicos suos. Cōsideremus ergo illi fecerūt deꝝ in memoriā nr̄am venire ⁊ cōcordādo nos cū eis ac eoꝝ facta obseruādo nūꝯ errabimus. Diuitamus ergo iam enarrare parentū magnalia ⁊ redeam⁹ ad factum nr̄m ꝓparemus nos vt eamus ad bellum. ⁊ ꝓpter mortis timorē nullatenus diuitamus. qz cuꝝ deo ad victoria ⁊ nostre fidelitatis vincem⁹ inimicos nr̄os ⁊ extrahemus castellum a pena ⁊ cōfractione in qua est. nec eorū multitudinē pauere debemus. qz plus pōt vnus leo ꝯ decem oues. ⁊ occidēt triginta lupi triginta milia agnos. Si nos certi amici q̄ nos vincemus alimāgor hac vice. ⁊ erit magnus honor meꝰ vester aūt maior ac de me facietis melioꝝ ēboiem totius hispanie. Cum ergo ꝑdictus comes finiuit oratiōnem suā mouit se cum exercitu suo de loco qui dicitur muneon vbi tunc erat. ⁊ venit in locum qui dicit lara. ⁊ inde ascēdēs equū suum intrauit montē vt venationi vacaret. Inueniꝝ aprum quendā ⁊ secutus est eum solus. aper vo fugiēs eum recollegit se in quādā spelūca in qua solebat manere sed nō secutus ibi intrauit quandā ecclam quam ibi ꝓpriquā. ⁊ posuit se retro altare. Eccla aūt illa tota erat extrinsecus coopta quadam herba que dicit edera sic q̄ nihil ei⁹ videbat in qua treo monachi pauperime viuebant. ⁊ vocabat eccla illa sanct⁹ petrus. Comes autem ꝑdictus insequēs aprum non potuit in equo pre arborū spissitudine intrare post aprum. descēdit ergo de equo ⁊ ligauit eum ad arborem secure. ipse vo secutus est vestigia apri pedes ⁊ ingressus est ecclam ꝑdictam. ⁊ accessit vsq; ad altare vbi poziē iacebat. cū aūt respexit locum ⁊ vidit q̄ erat eccla timuit ⁊ noluit accedē ad altare. nec occidere aprum. Ipse multū bene poterat illum occidere ⁊ ait. Deus deus quem timent omnes reo mundi. si ego in hoc errau tu debes mihi veniam dare. cum ego nihil scirem huiꝰ sanctitatis. qz si ego sciuissem nō intrassem ibi vt talia facerem. animo venissem in peregrinatōem ⁊ oblatōnes tributissem. Sed parce mihi tu pater potentissime fili virginis marie. ⁊ da mihi vigorem ⁊ adiuua me contra gentē paganam que venit ad destruendā castellum. quia si tu non seruas eam ego ꝑ perdita illam habeo. tu ergo dñe illam obserua ⁊ custodi eam. Cum aūt finiuit ꝑdictus comes oratiōnē suā venit ad eum vnus trinꝝ illoꝝ monachorum qui dicebatur pelagius. ⁊ interrogauit eum quis eēt ⁊ quid peteret. Comes vo ei nihil zelauit. dixitq; ei q̄ segregauerat se a gente sua ⁊ intrauit ibi dē post illum apz. Cūc monachus dixit ei. Rogo te ꝓpter deū ⁊ ꝓpter tuam bonitatē q̄ sis illa nocte meus hospes ⁊ debo tibi panem ordei vt comedas. quia de tritico non habeo. ⁊ debo tibi de aliis que potero habere. Cōs cū comes audiuit nō refutauit sed cōuiuium acceptauit. ⁊ mānsit ibidē illa nocte. Altera vo die de mane dixit monach⁹ ille pelagius comiti. Certissime credas q̄ diriget deus negocia tua. ⁊ deuicco oēm potestatē illius almanzoꝝ. preliuꝝ magnū habebis cum eis sed certissime vinces eos ⁊ tot ex eis occides q̄ non erit numerus. Item scias certissime q̄ recuperabis vnam magnā partem terre ⁊ effundes sanguinem regum ⁊ magnatū. ⁊ felicitas tua erit tanta magna q̄ totum mundū exibit sonus militie tue Veritatē scias ꝑ certo q̄ eris captus bis. Et oia que tibi dico certitudinaliter

scias sic forte vētus. Sed t ante tercīū sequentē diem eris positus in magno cogitatu. q: videbis totam gentē tuaz vltra modū pauore pcussam propter vnum terribile signum quod videbant nec erit ibi aliquis tam fortis q nō languescat timore. Sed tu statim cōforta eos meliorib⁹ verbis q̄bus poteris exponendo signū t ipi statim pdēt timorem. t exnunc vade feliciter. inuenies q̄ oīes tuos tristes planctus t luctus ꝓpter te facientes t cogitantes q̄ sis captus vel mortu⁹ a saracenis. t q̄ maneant sine dominio t sine aliquo tutore. Sed rogo te t peto istud donum q̄ postq̄ deuiceris campū recōsideris h⁹ paupcule societatis t huⁱ⁹ tam pauperi loci t tam pauperis hospitalitatis sic̄ recepisti. q: nos tres monachi sumus soli facientes paupem vitam. t si deus nobis nō mitteret suā mercedē deuorarent nos bestie fere h⁹ montis. Comes vo rīdens ei dixit: frater pelagi amice nō timeatis pdere seruitiū q̄ mihi fecistis. q: si deus concedit mihi hāc litē vincere. ego ꝓmitto huic loco totā meam quintā ptē oīm que lucratus fuero t vltra hoc cuz mortuus fuero hic p̄ci piam sepeliri corpus meū. vt hic locus factus ꝓpter me sit meliorat⁹ et magis honoratus. faciamq̄ alterā eccliaz matrem hac vbi possint manere plures monachi et maior conuentus. Et dabo eis in quo viuant t omnia que eis necessaria fuerint. Sic ergo facto vale venit pdictus comes in pdictū locum declara. t inuenerat suos sic̄ dixerat pelagius monachus. sed cor tristicia versa est in gaudiū t leticiam. Narrauitq̄ eis oia que sibi acciderant cum monacho pelagio. Altera aūt die pcepit moueri gentes eius qui ita pauce erant q̄ mille saraceni erant ꝓ vno xp̄iano. Sz Is essent pauci erant tñ optimi milites t habebant bonū cor: aduocandi dñm suū. Venerunt ergo ad locum vbi mutuo se videbant xp̄iani t saraceni. t tāta erat multitudo saracenoz q̄ mōtes t valles videbant coopti eis. veniebāt q̄ sonantibus tubis t anafilis t facie tes magnū tumultū. ac cum grandi letitia cogitantes q̄ vincerent t caperēt oēs illos xp̄ianos. t tāta erat multitudo t magnitudo vocum illoz q̄ videbat q̄ totus mundus veniebat ibidez Comes aūt fernandus gundisalui existens in loco suo oia circūspiciens cupiebat se iam videre cū illis. Et ecce illa hora accidit signuz q̄d sibi pdixerat monachus pelagius. quia vnus de militibus eius fortissimus ascendit equū vnum pulchz t velocē. virgenq̄ cū calcaribus vt exiret ante eos apta fuit terra t deglutiuit eum cū equo suo. Tūc fuerunt oēs pcussi timore magno dicētes. ꝓpter peccata nra istud accidit nobis. t bene apparet q̄ deus dereliquet nos. t fuerat nobis melius consiliuz si reuersi fuerām⁹. q: ocularit̄ videm⁹ q̄ deus vult iuuare saracenos. quō ergo nos poterimus ire cōtra cū. Sz tūc virtuosus ille comes dixit eis. Amici non faciatis sic. nec velitis lucrari malū nomen. p semp. nec pdatis cor: sine vulneribus. nec ostendatis in vobis talem pusillanimitatē. q: ego volo vobis ostendere quid vobis ostendit istud signū. Vnde exquo nos facimus terrā subtergi cuz sit tam dura t tam fortis quid aliud erit q̄d nos possit sufferre. Et vos omnes estis homines alte nobilitatis. t video nunc corda vra languentia timore cōtra gentes que nō sunt nisi vmbra. t tō vos nolite timere q: ego hac die desiderabā me videre cū almā soz in campo. t expiri quō scitis castella custodire dñm vrm. Postq̄ ergo pdictus comes finiuit sermonē suuz resumptis viribus suoz militū. sicut vir sapiens in bello pcepit deuoluit vexillū

ſuū. t ſuit viriſi aio t ſine timore pcute re ſaracenos ib antiq; caſtellā clamātes caſtilla caſtilla. Cōmiſſum eſt ergo bel lū bellū. t milites xp̄iani incautū fuerūt accenſi deſiderio pugnandi t adipiſcā di dām ſuū q; nihil cogitabant de mor te ſua. t ſtrēnuiſſimi ergo fuerunt q; vi cerunt poteſtatē ſaracenoꝝ. t fugit Al manzor cū paucis. Hac die deus ma nifeſte oſtendit ſuā poteſtatē in hoc q; tres centi milites xp̄iani tantā multi tudinē ſaracenoꝝ t tā potentē virū ſic erat almanzor vicerūt. Victis ergo ſa racenis fugierunt a campo. Sed t co mes fernandus gundiſalui ſecurus eſt eos cum aliqbus de ſuis. t occidit plu res eoꝝ. t expoliauerunt campū victo ria habita. t inuenerūt in tēroriis mul titudinē auri t argenti. t vaſa t arma: t alia plura. ſic q; facti fuerūt diuiſſimi p̄ ſemp. Et exinde venit predictus co mes cū oībus ſuis ad ſupradictū mo naſterium ſancti petri. t dedit ibi multa donaria que inuenerat in tentoriis ſa racenoꝝ. dedit q; multitudinē diuitiaꝝ monacho pelagio amico ſuo. Et reuer ſus eſt in ciuitatem ſuam burgeū. cum oībus ſuis vbi aliquibus diebus ſtetit p̄ter vulnera ſananda illoꝝ qui in bel lo vulnerati fuerant.

Hoc bello. lxij. vincunt chriſtiani per comitē fernandū gundiſalui plurimis ſaracenis captis t trucidatis:

Exageſimūtercū bellū inter ſa racenos xp̄ianos accidit circa ſdē tp̄s. Tunc ſaraceni dolētes de victoria quaꝝ habuerat p̄dictus co mes fernandus gundiſalui. t ſcientes q; ipſe cuꝝ rege ordoneo. iij. ſupradicto erat vinculo amoris colligatus. cōgre gauerūt exercitū magnū. t venerūt ſu per ſanctū ſtephanuꝝ de gormatio qui eſt in ſuburbio doriq. t obſederunt caſtruꝝ ſſiud t p̄currerunt totam terrā vſq; ad burgis. quod cū ſciuiſſet p̄dictus comes fernandus gundiſalui venit animoſe cō tra eos cuꝝ militia regia t ſua. ſecuruſ q; eſt eos vſq; dorū bellando t occidēdo plures eoꝝ. deuictiſq; ſaracenis reuerſus eſt in terrā ſuā cuꝝ multitudine cā ptiuoꝝ diuitiis t honore. Eodē q; anno moritur eſt p̄dictus rex ordoneto. iij. zamore. t ſepultus ē in eccia ſancti ſal uatoris ciuitatis legionen. quā cōſtru xerat pater eius. t regnauit poſt eū ſan ctus p̄ius qui fuit dictus groſſus ex eo q; pre pinguedine equitare nō pote rat niſi cū difficultate. Iſte fecit pacem cum ſaracenis. quia curauerunt euꝝ a pinguedine ſua. regnauit octo annis t occidit eū quodaꝝ venenato pomo co mes gundiſaluus qui dominat vita dorum. t ſic iſte qui nihil glorioſuꝝ fe cit cōtra ſaracenos male finiuit. Iacet ſepultus apud legiones in eccia ſancti ſaluatoris iuxta patrem ſuū. Et regna uit p̄ eo ramirus tercius filius eius.

Vincunt xp̄iani p comitē fernandū gundiſalui: t fugatur ſecundo almanſor perempta innumerabili multitudine ſaracenoꝝ.

Exageſimūquartū bellū inter ſaracenos t xp̄ianos accidit anno dñi nōningenteſimo decimo quinto. Tunc ſupradictus almanzor dolens nimiuꝝ quia cum defecerat co mes fernandus gundiſaluus. ſicut oſtū eſt ſupra. lxj. tranſiuit vltra mare ſ affricam. t p̄cepit p̄dicari per omnem terram ſaracenoꝝ q; venirent ad adiu uandū cum contra xp̄ianū hiſpanic. t ad defendendū terram quam ſui p̄de ceſſores lucrati fuerant. Saraceni au tem cum audierunt hanc p̄dicatōez p totam terrā diuulgataꝝ venerunt ad

cum fine numero. sicut qui veniūt ad indulgentiā cruciate quā nos xp̃iani si deliter accipimus cuꝫ sedes aplica debitis circūstantijs compensatis illā cō cedit. ⁊ vltra p̃dictos gentes innumeros. cōgregauit etiam ille almanzor to tam p̃tem andaluzie. ⁊ sic venit cum exercitu quasi innumerabili contra castellam. vt destrueret totā terrā. ⁊ vt caperet p̃dictum comitem ⁊ occideret si posset. Que omnia cum cognouit p̃dictus comes fernandus gundisalui cōgregauit sibi oēs castellanos. ⁊ venit ad locuꝫ qui dicit̄ predra vita. Sarace ni vo erant in vacinas. Comes autem reliquit gentē suam in eodem loco de predravita. ⁊ ipe solus cuꝫ duobus militibus suis velociter ⁊ secrete. vt videret monachū pelagium amicū suū supradictū qui ei dixerat altera vice q̃ videret certitudinaliter almāzor. ⁊ signa quę accidere habebant. ⁊ cū accessit ad locū dictū est ei quō iam discesserat a p̃senti vita. qō cū comes audiuit p̃ristatus est valde. ⁊ ingressus ē ecciam illaꝫ vt rogaret deum vt secum faceret miaꝫ fiexis ergo genib⁹ ante altare fecit hāc oōnem in habundātia lachrymarū dicens. Dñe cū magno amore tibi seruiē di ego sustinui multa aduersa ⁊ dimisi multa solatia. ⁊ sum in maxima inimicitia cum saracenis ⁊ xp̃ianis. q; reges hispanie timore saracenoꝝ obliti sunt tui qui es dñs eoꝝ. ⁊ facti sunt vasalli. ⁊ cuꝫ ego q̃ timore mortis errabā male contra me. Ego nunq̃ voluī socitare nec amorē eoꝝ. ⁊ sic remāsi ego solus ab omnibus derelictus inter omnes ꝯ videntes me segregatū ab oībus vt inimicū me respexerunt. Et cum saraceni cognouerūt q̃ nolebā eis obedire cōgregauerūt magnos exercit⁹ vltra mare ⁊ citra mare ⁊ venerūt sup me. ⁊ ego cum tuo adiutorio deuici saracenū almanzor ⁊ oēm eius p̃tē ⁊ occidi ibi plures eoꝝ. Tu dñe dixisti q̃ Esaiā p̃ro phetā q̃ nunq̃ deficeres tibi seruientibus. ego aūt omēs alios reliqui vt tibi seruirē. peto ergo dñe. q̃ mercede q̃ habeam ego tuū adiutoriū. ⁊ vt defendas castellā. q; tota terra affriceuenit super me. ⁊ da mihi sensum ⁊ fortitudinē vt ego vincam hunc saracenū almanzor. ⁊ oēm eius p̃tem. ⁊ cum faceret auguratōem captus est quodā dulci somno ⁊ dormiuit ibi aū altare. Apparuit q̃ sibi ille monachus sanctus pelagi⁹ indutus vestibus candidis sicut nix. ⁊ dixit ei dormis fernāde gundisalui surge ⁊ vade ad gentē tuam. q; deus concessit tibi quicq̃d postulasti ab eo. ⁊ scias certitudinaliter q̃ vinces saracenū almanzor et oēm eius p̃tem. ⁊ pdes tibi multos ō gente tua. ⁊ adhuc dixit tibi plus dñs noster. q̃ q; tu es eius vasallus ⁊ ei facis seruitiū toto corde q̃ mittit tibi aplm̄ iacobū. ⁊ me cum multitudine angelorū ad adiutoriū tui. ⁊ apparebimus omnes in bello cuꝫ armis albis. ⁊ quilibet nr̄m ducet crucem in suo vexillo. ⁊ cū saraceni viderint nos vincebunt ⁊ dimittēt tibi campū. amice dixi tibi qō mihi mandatū fuit decetero volo recedere. ⁊ sic recessit a predicto comite. vigilano q̃ ipe ⁊ cogitāo in illa visione orando deū humiliter. audiuit quandā vocē dicentē sibi surge ⁊ vade in viam tuā. q; iniuste ꝺ me agis cuꝫ tantū dem orarios nō des treugas almanzor. nec facias cum eo pacē aliquā. facies aūt de gente tua tres acies ⁊ intrabis tu cum pauc⁹ribus ex parte orientis. ⁊ in illa acie ego ero tecum. p̃cipies etiā q̃ secunda acies ingrediatur ex pte occidentis. ⁊ in illa acie erit beatus iacobus. Tercia vo acies intrabit ex pte aquilonis. ⁊ si sic oia feceris non dubites quin devincas almanzor ⁊ ego sum emulianus qui tibi venio ñūciare. ⁊ scias q̃ durabit bellū tribus

diebus. Postq̃ sanctus emilianus p̃dicta nunciauit exiuit comes a sancto petro t venit velociter in p̃dictũ locũ de predra vita vbi dimiserat gentẽ suã quã ingenerat iratam contra se direct q̃ ei. dñe sine modo facis magnũ malũ. t si erraueritis iuste accidet vobis. q: sicut latro qui egredit ad furandũ segregamini t ly vos queramus inuenire nõ possumus. t sumus in hoc valde mali. q: tantũ vos sufferimus. Vñ petimus p̃ mercede q̃ nõ faciatis nos p̃dictores. q: nunq̃ fuerũt patres nostri nec parentes nri. nec vnq̃ fuerũt i mũdo fideliores q̃ illi vide nos veniam⁹ Comes aũt fernandus gundisalui rũdit. Amice rogo q̃ me audiatis. q: non reprehendo de hoc q̃ feci. t cũ sciueritis. non iudicabitis q̃ tantũ errauī. q: ego fui ad heremitoriũ sancti petri vt videre amicũ meũ fratrem pelagiũ. t cum accessi audiui q̃ erat mortuus. t ostenderũt mihi locũ vbi iacebat sepultus. Et deinde intrani ecclam t fudi oratõnẽ t venit ad me p̃dictus monachus vbi iacebam dormiẽdo. dixitq̃ mihi exsurge amice q: hora est. excitatus aũt nihil potui videre. t sic existens audiui vocẽ magnã mihi dicentẽ de celo fm intellectũ meũ. Comes fernande gundisalui. surge vade viam tuam. q: die tercia vinces almanzor. t oẽm eius potestatẽ reprehendit etiam me q: tantum tardabaz. t q̃ ille cuius amore pugnabaz adiuuaret me. t q: in heremitorio illo alia vice fui bene cõsultus. sic q̃ de mane surrexi almanzor. Jõ nunc iterum iui vt haberẽ consiliũ cũ illo amico meo pelagio. Et vt seruarẽ vos omnes ne p̃pter defectũ meum erraretis. q: necessarium est vobis consiliũ dei t hoim. q: exquo almanzor tam magnũ exercitũ cõgregauit multũ interest nobis vt taliter faciamus q̃ deum habeam⁹ p̃ nostra parte. Et iõ simus oẽs bõi milites q: non possumus fugam accipe ex alia parte. Et ly velimus ire in aragonia vel nauarras. vel ad oẽs alios vicinos nostros oibus famus odiosi. t si peccatis nostris exigentibus victi fuerimus omnes vindicabunt de nobis. t erim⁹ captiui t miseri filijq̃ nri capient a saracenis. Cui aũt tacet captiuus p̃mia tur ofi bono t vellet plus morte quã viam cum videt sua hereditari ab inimicis suis. que vobis dico oia bene intelligitis. t si ꝓpter peccata nunc sum⁹ victi nũq̃ nra recuperabimus. Dico aũt vobis ex parte mea que cogito facere q̃ ly ipi vellent me accipe ad vitã. scitote q̃ citius occidam meipm q̃ me tradam captiuitati. Et iõ oportz q̃ firmetis inter vos q̃ quicunq̃ fugerit a campo vl se dederit captiuitati timore mortis q̃ sit p̃dictor. t cũ mortu⁹ fuerit q̃ sit cum iuda in inferno imperpetuũ. Cum aũt castellani audierũt que dixit predictus comes placuit eis oĩno t oẽs inierunt fedus inter se q̃ ante se exponerẽt morti q̃ se dare captiuitati. Altera ergo die de mane p̃cepit p̃dictus comes q̃ omnes armarent vt darent bellũ saracenis. t ordinauit acies suas sic ei p̃ceptũ fuerat in eccla sancti petri. manduitq̃ donogustio gũdisalui ó salas. t filijs suis ac oẽibus ꝓsobrinis comitio q̃ irent in prima acie in qua fuerũt ducenti milites. Deditq̃ eis sex milia peditũ dẽ montaneis qui omnes erãt homines veloces t valentes. In secunda acie posuit p̃ duce donũlupũ de vizcaya cum illis determinãya et de birnana t de castella veteri de castro t de asturijs fuerunt. fuitq̃ in summa ducenti milites t sex milia peditũ. Comes ꝓ fernandus gũdisalui fuit in tercia acie. t cum eo rodericus de couia t nunnos ó cama. t belas qui quos ipa die comes fecerat milites viginti etiã fuerunt feri sui quos etiam eadem die fecerat

milites sūma olim istius acies fuit dn q̄ginta milit̄ t triū milit̄ pedit̄. precepitq; oibus ꝓdictus comes q̄ si prima die nō possent vincere sarracenos cū audierint buccinā suam q̄ retraherent se a ꝓlio. t omēs cōgregarent sub vexillo suo. Postq̄ ergo omnes sic ordinauit venerunt omnes in tentorijs suis. t ve niente nocte viderunt p aera rabidum quendā serpentē ventrosanguine cruētatū: t quasi vulneratū emittētē tā fortes abiles q̄ nullus fuit ibi tamauda x quin timeret t tāmagnos ignes emittebat p os q̄ oēs de exercitu se videbāt adinuicem. C ū aūt hec viderēt excitauerūt comitē qui iam dormiebat. Et tū cum ipe surrexit iam serpens ille trāsiret. Attendens aūt ꝓdictus comes populum suū pauore percussum. q̄ ex illa visione ꝓceperant q̄ erāt vincendi a sarracenis. Precepit q̄ oēs cōgregarent ad eum. dixitq; eis. Amici isti sarracent sunt incātatores t nigromantici t suis inuocatōibus vocant diabolū q̄ p eis facit multa pauorosa. Aliquis aūt sarracenus qui ista scit facere fecit illam visionē p aera apparere vt eos terreret ta li arte mala. cum ergo vos fitis homines intelligentes bene debetis scire q̄ diabolus nihil vobis facere pōt. q̄ bñ nescitis q̄ dñs noster iesus xp̄c ptātes eis abstulit. cōmendemus nos ergo deo q̄ oia fecit. q̄ ipe potentissimus dandi t tollendi quicq̄d voluerit. t nihil ꝓter talia signa demus. Erat ergo vnusquisq; in hospicijs suis t ō bono mane fitis oēs armati in campo. Adiuuabit enim nos deus pater sua pietate. t de hoc fitis certissimi q̄ vincemus eos. talibus ergo verbis comitis cōfortati oia sic fecerunt. t in galliconum surrexerūt oēs tauditerunt missam suam. orauerūt ac de peccatis suis cōtriti t confessi fuerunt t rogauerūt deū q̄ adiuuaret eos contra sarracenos. Post hec equitauerunt omnes bene armati oibus armis suis. t cum venit aurora paratierunt acies suas sicut eis mandauerat comes. Sarracenī siḿ paratierunt acies suas t cōmissum est ꝓliū magnū mortuiq; sunt multi ex vtraq; parte. occiditq; ꝓdict⁹ comes quendā regem affrice sarracenū t implet⁹ est campus co:ponib⁹ mortuor: tū ex xp̄ianis q̄ ex sarracenis. nec alteri parti cōcessa est victoria eodem die. Verūtñ expulerunt xp̄iani sarracenos a tentorijs suis t manserunt ibi illa nocte in eisdem in q̄bus inuenerunt omnia necessaria. fuerunt q̄ p totam noctem armati. Altera aūt die ordinate sunt acies in campo ex vtraq; parte. t venerunt sarracenī cōtra xp̄ianos magnis vocibus acclamentes inanius q̄ videbat q̄ totus mundus descendebat in ꝓfundū. xp̄iani siḿ audita missa exierunt contra eos inceperūt ꝓlium: t durauit per totam diez nec tamē vna paro alteram vincere potuit. Fuerunt t in hoc secundo bello etiā multi mortui ex vtraq; parte. t plurimi vulnerati t reuersi sunt xp̄iani supuenīente nocte in tentorijs suis ceci tristes t vulnerati Et prima vigilia noctis ꝓcepit comes ꝓdictus vocari omnes suos ad se dixitq; eis. Amici rogo q̄ fitis fortes t ñ lāgueatis propter angustias ꝓteritas. Dico enim vobis in veritate q̄ cras vsq; ad horam nonaz habebitis maximū succursum taliter q̄ vincetis bellum istius sarracenī almanzor. Si ergo vultis q̄ vindicam⁹ nos simus cras bono mane in campo omnes ante solis ortum. t viri animo in eos irruentes nō dem⁹ eis spaciuṁ. quia scitote q̄ prius dimittēt nobis campū. t dico vobis q̄ euadere non poterunt quin sint mortui vel victi t nos q̄ post eos t vindicabimur de malis que nobis intulerunt. Sum cū

bene securus de nobis q non erim⁹ victi. Citius enim nos permitteremus mori q̃ tali pacto. Post verba comitis vnusquisq; iuit in mansionē suam dormierunt et quieuerunt. Surgentes aūt bono mane sicut eis p̃ceptū fuerat arma uerunt se et saraceni silr ac exierunt in campū vt bellarent. Cōmissus est ergo durissimū bellum inter vtrosq;. et xp̃iani vocebant ante se signū crucis domini nostri iesu xp̃i orantes toto corde vt deus iuuaret eos contra inimicos suos. et tam grandis erat sonus lanceaꝝ et scutoꝝ ensium ac aliox armox q̃ longissime audiebant. et is multi xp̃ianox interissent. ō saracenis tamen nō erat numerus intantū vt habeant q̃ enarrant viuentes. Et p̃dictus comes vidit q̃ alii ores homines sue aciei erant mortui et q̃ alij erant deordiati et tristes. et q̃ cito possent deuinci si nō succurrent irruit in saracenos viriliter animans suos ad victoriam. sed tot fuerūt mortui de xp̃ianis q̃ non cogitabat ias amplius redire in castellas. Cū ergo esset in maxima pressura incepit mente orare deū manibus pugnans et dicens. Dñe ex̃ non possus hanc litem eradicare nolo liberare vitam meam licet possim. ga intrabo talem locum prelij vbi occidar quia si euaderes mortē postmodū non rerer pre dolore videns castellā sub potestate sarracenox. Et licet nos summi magni peccatores cōtra nos nolite irasci. ne velitis totam hanc terrā destruere esset etiam magnum malum si perderetur terra tam honorabilis et rābona. O domine iesu xp̃e et quare nō impletis que mihi mandastis nunciari. q. s. succurrerem in hoc bello. et si ego non defeci vobis quare vos deficitis mihi et quia sic est q̃ vos non estis contemptus de me in aliquam culpam ego cecidi. Recipite ergo hunc comitatum meum in vestra custodia als totum destrueretur radicitus. Cum ergo comes p̃dictus talia inter se et deum loqueret querulose licet semper pugnans viriliter audiuit vocem quandam de celo dicentem sibi fernande scias q̃ crescit tibi magnū adiutorium. magnus enim succursus accedit ad te. Cum autem p̃dictus comes eleuauit oculos suos in altum et videret quis esset qui secum loquebatur. Et ecce vidit apostolum iacobum stantem super se cum multitudine militū et militaribus splendentibus armis crucis signo insignitis ita q̃ sibi videbatur qui omnes ibant potentissime petere saracenos aciebus suis ordinatis. Quos cum viderūt saraceni timore magno percussi sunt nescientes quid facerent mirabantur etiā multum vnde venerant illi gentes armate et insignite omnes vno signo. Dixitq; Almanzor. Quid potuit hoc esse vel vnde potuit euenire tam magna potestas comiti fernando. Et cum xp̃iani qui iam erant quasi victi viderūt apostolum iacobum iam fortificantem et resumptis viribus irruerunt in saracenos et occiderunt multitudinē magnā eox. Illi vo terga sunt dare coacti fugientib⁹. ergo saracenis a campo secutus est eos comes predictus duob⁹ diebus et duabus noctibus. et occidit plures eox. alios autez captiuauit. Quarta autem die reuersus est cū gente sua ad locum predicti belli de hacinas. et quesierunt christianos mortuos inter saracenos mortuos. volebat enim vnusquisq; ducere mortuum suum in locū suum. Sed nobilis comes dixit eis. nō habeo p̃ bono vt ponatis dolorē in locis vilis. qi planctib⁹ et lacrimis ñ potestis⁹ aliquē eox ad vitā reducē. recipite q̃ cōsilium meū. Ego habeo hic vnū hermitoriū q̃ est locus valde honorabilis

t haberē ego p̄ bono q̄ sepelirent ibi. Ego etiam p̄misi q̄ corpus meū ibi sepelier cum mortuus fuero t pugnabo vt locū illū diuitijs t bonore cōpleam fecerunt̄q̄ omnes iuxta cōsiliū comitis. t sepelierūt ibi mortuos suos. Dicit nunc locus ille sanctus petrus ō ar lancha. vbi fuerat ille sanctus mōach⁹ pelagius. t reuersi sunt vnusquisq̄ in locū suum cum magnis diuitijs t bonore.

Vincunt christiani t angelus dñi pugnat p̄ milite missas audiente cum deuotione:

Exagesimūquintū belluz inter saracenos t xp̄ianos accidit circa annū dñi noningentesimum octauū. Tūc mortuo supradicto rege sancio t nobili comite fernādo gundi salui. t regnante ramiro tercio filio p̄dicti regis cum comes gratias fernandi filius p̄dicti comitis fernandi gūdisalui esset in castro sancti Stephani ō gormacio. quē ipe vi lucratus fuerat a saracenis ibi existēs habuit multa bella cum saracenis. sed vnū signāter hic annotabo p̄ter vnū singulare miraculū q̄ ibi accidit. Dolentes n. saraceni de perdito castro quadā die venerunt i multitudine magna de gormacio ad vadum qui dicit eleastatal. Quod cū p̄dictus comes sciuit exiuit ad eos cum suis audita vna missa t cōmissum est durū bellū inter vtrosq̄. miles aūt qui dā p̄dicti comitis q̄ dicebat fernand⁹ cuotobinos remansit armatus genib⁹ flexis in eccia p̄dicti castri audiēs alias missas que dicebant a mōachis quos ibi deduxerat comes a monasterio sancti petri de arlancha. habebat n. miles ille in cōsuetudine nō exire ecciam q̄uscq̄ pēs misse essent finite. Angel⁹ aūt dñi eius figura in psona armis t equo assumpta apparuit in bello qui tā fortiter bellauit ibidē q̄ nullus ei similis fuit Nam iste occidit multe illū saracenus q̄ ducebat vexillū saracenor̄. p̄ter q̄ factū eradicati t victi fuerūt saraceni. Reuertentibus ergo de bello cū victoria querebat comes p̄ illo milite fernādo cuotobinos q̄ tam viriliter se habuerat t nō poterat ipm reperire in cāpo miratus. venit in castrū t inuenit quō miles ille erat clausus in eccia p̄ verecundia nō ausus apparere. q̄ nō fuerat in bello. t sic vocato ad se ac cognito miraculo inuenit in lorica ei⁹ t armis suis equi oia signa ictuū que sibi in bello dederant saraceni. sicut ipi viderant et intellexerūt oēs q̄ p̄ter deuotōez quā illē miles habebat in auditōe missarū: deus miserat angelum suū in eius effigie. vt suppleret vicē eius in campo rē pore illo. t dederunt omnes p̄ter tam magnū testū miraculū gratias deo t virgini gloriose.

Ossa tus apostoli sancti iacobi vincunt christiani percussis grauissima infirmitate saracenis.

Exagesimūsextū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit āno dñi noningentesimo tricesimo tercio. Tūc q̄dā rex saracenor̄ cui⁹ nomen alidraxi cū multitudine paganorū intrauit regnū portugalie t puenit destruendo quicq̄d inuenire poterat vsq̄ ad sanctū iacobū. Sed p̄ter honorem ap̄li iacobi cū xp̄iani resistere non possent bellauit deus cōtra saracenos percussit. n. deus oēs saracenos quadaz infirmitate grauissima. sic q̄ oēs perierūt infātū q̄ nō remaneret q̄ nouā alior̄ nūciaret in terra sua. Eodē anno infirmatus fuit rex ramirus tercius t mortuus est in ciuitate legionen regnauit. xv. ānis. t successit ei i regno don⁹ beriundo filius regis sancij cōsobrinus regis predicti ramiri.

Vincunt christiani per regē berlundo. ⁊ iteruz a saracenis vincūtur eodē bello p almāsor

Exagesimūseptimū inter saracenos ⁊ xpianos accidit āno dominī noningēteſimo triceſimo quinto. Tunc almanzor videns diſcordiā magnā inter xpianos cōgreganit exercitū ſuū magnū saracenoꝝ ⁊ xpianoꝝ q̄ cum eo ſe defederauerāt ⁊ intrauit terrā xpianoꝝ. Inceptuq̄ deſtruere puincias legionis ⁊ caſtelle ⁊ nauarre xpiani aūt erāt ſic diſcordes q̄ nullus erat qui alterū vellet adiuuare. ⁊ intantū peeſſit illa vice q̄ a flumine domī qō erat tunc ſignū diuiſionis inter saracenos ⁊ xpianos pueniū deſtruendo vſq̄ ad flumen qō dicit eſtolam. ⁊ ibi fixit tentoria ſua. Qō cū ſciuit rex berlundo exiuit ꝑra eū cū exercitu ſuo. bellauit q̄ cum eo viriliter. ⁊ mortui ſunt pluri mi saraceni. Peruenit rex berlundo bellans ⁊ occidens vſq̄ ad tentoriū almāzor. Qō cū vidit almanzor iratus vehementer, iecit in terrā pileū aureuz: qō ferebat in capite ſm morē saracenorū in ſignū corone. Erat.n. cōſuetudis saracenoꝝ regū mittere in terrā ꝓdictū pileū in ſignū magni dolorīs. ⁊ ire reſpectu ſuoꝝ. q; non vincebāt inimicos Qō videntes saraceni reſumptis viribus irruerūt viriliter in xpianos intrāū q̄ ſecuti ſunt eos vſq̄ ad portas ciuitatis legionē. ⁊ poſt paucos dies ceperant ciuitatē niſi fuiſſz multitudo plutarū yemis. ꝓpter quā neceſſario habuit recedere almanzor. ⁊ ſic reuerſus eſt in ciuitate cordubē cum diu itijs ⁊ bōnore.

Vincunt saraceni et capitur ciuitas lagionē. per almāsor.

Exagesimūoctauū bellū inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno dāi noningenteſimo triceſimoſexto. Tunc ſupradictus almanzor venit cuz multitudine grauī. ⁊ obſedit ꝓdictā ciuitatē legionē. ⁊ tāta fuit' eſt violenta expugnatio vibis q̄ cōfregit murū in duabus ptibus. ſ. ex pte occidentis ⁊ ex pte meridici. Comes autē galecie guilhelmus gundiſalui q̄ ibi venerat ex regio ꝑcepto vt defenderet ciuitatē. iacebat tunc in lecto multū infirmus. ⁊ cū ſciuit q̄ murus erat ruptus in duplici parte. fecit ſe armari oīb⁹ armis, ⁊ deferri in lecto ad locū vbi murus erat magis confractus. q; ibi erat maior preſſura ⁊ periculoſior locus. Ꝟ aūt ipſe faciebat vt ibi occideret anteq̄s videret cōfractōez ciuitatis. Ipſo ergo iacēte in lecto tribus diebꝰ defendit locum illuz ruptū ⁊ mortui ſunt plures ex vtraq̄ parte. ſed finaliter occiſus eſt ibi. ⁊ ſtatim capta fuit ciuitas. ⁊ precepit almanzor q̄ frangerent oēs portē ciuitatis. ⁊ q̄ deſtruerēt turres que erant ibi ex marmoribus mirabilit fabricate. Et cum ꝓdictus almanzor deſtructa ciuitate voluit intrare monaſteriū monachoꝝ ſancti claudij extra muros vigens cū calcaribus equitū ſuum nō potuit ipm mouere ab eodē loco ſz equus ibi crepuit medius. ꝓpter qō ꝓdictus almanzor deſtitit a deſtructōne ꝓdicti monaſterij. ⁊ dedit ibi multa donaria ſm q̄ in eodē cōuentu pāte illuſtriſſimo rege currico q̄ nunc regnat a puoꝛe eiuſdē audiui. Aſſerebatq̄ ſe vidiſſe de donarijs illꝰ que dederat almāzor ꝓpter ꝓdictū miraculū. ⁊ reuerſus eſt almonzor cordubam cum magnis diuitijs ⁊ honore.

Vincunt saraceni ⁊ occidun tur proditorie ſeptem infantes de lara.

Exagesimūnonū bellum inter saracenos ⁊ xpianos accidit circa ꝓdictū tpꝰ. Tunc ꝗdam mi

les q̄ dicebat roderico belasquas fin-
xit se facere bellū saracenis velle t oc-
cultet tractauit cum almansor quomō
morti traderet septē frēs qui dicebant
septē infantes de lara cū eox pfe gun-
disalvo gustios q̄ erant fortissimi bel-
latores q̄ eo tempe reperi poterāt i mū
do. Causa aūt quare ipōs tradidit mor
ti fuit vindicatio de aliq̄b⁹ iniurijs q̄s
vxor sua t ipse se reputabant recepisse
ab eis. Deduxit ergo eos suis verbis
blandis, pditorie cū exercitu magnovi
q̄ in cāpū de almenara. t pmisit illos
infantes vt depdarent campū. Ipi vo
bat cbant secū ducentos mīlites suos
qui exeuntes subito apparuit multitu
do innumerabilis saracenox venientiū
sup eos t factū est plium magnū sic q̄
interfecerūt multos ex saracenis. ℔ de
xp̄ianis mortui sunt in illo certamine
illi ducenti milites. sic q̄ non remanse
runt nisi septē infantes p̄dicti. Et cum
viderunt q̄ ibi nihil restabat nisi vince
re vel mori cōmendauerūt se deo. t in
vocauerunt aplm iacobū. t irruerūrvi
rili animo in saracenos interfecerūt plu
res ex eis. sic q̄ nullus erat qui ante au
sus esset expectare eos. sed tāta erat sa
racenox multitudo q̄ p̄ lassitudine re-
traxerunt se ad quendā collē vt abster-
gerent facies suas a puluerib⁹. t cū ibi
quenissent inuenerūt q̄ vnus eox defi
ciebat. s. fernādus gundisalui q̄ in bel-
lo mortuus fuit. ꝓpter cui⁹ mortem ni
mīū doluerunt. Existentes ergo ibi ba
buerūt verbū sūū cum saracenis petē-
tes treugas quousq; nunciaret p̄dicto
roderico belasquas si vellet eos iuna-
re t cōcesserunt eis. Miserūt ergo di-
dacum gundisalui vnū ex eis sed nihil
potuit obtinere. Reuersus ergo ad fra
tres suos narrauit eis crudelitatē illi⁹
p̄ditorie. t factum est q̄ mille equites
q̄ erant cux p̄dicto roderico belasquas
mouerūt se vt venirent t succurrerent
infantibus. Sed cū cognouit p̄ditor ℔
le q̄ erat cox capitane⁹ verbis suis fal-
lacibus impediunt aduentū eox nō tū
sic potuit impedire q̄n trecenti illorū
transirent ad eos aio moriendi vel vi-
uendi cum eis; videntes p̄ditōez fuit es
pauit. Juncti ergo illis irruerūt secū
do in saracenos. t factū est plium aspe
rimū tale quale nunq̄ quis audiuit in
tam puo numero. t tanta fuit cedes sa
racenox q̄ antecz aliquis eox occide-
ret primerūt vltra duo milia saracenō-
rū. Sed finaliter bellando intra multi
tudinē tamgraue mortui fuerūt illi tri
centi milites t remanserunt soli p̄dicti
sex infantes. t tamfessi erant q̄ iam nō
poterant leuare brachia ensibus suis.
Cum aūt viderūt eos ita fessos capita
nei saracenox. s. viara t galue ꝓpter co
rū strēnuitates traxerūt eos a pressura
belli. t duxerūt eos ad tētoria sua. t fe
cerunt q̄ deponerent arma eox. dede-
runtq; eis ad comedendū panē t bibē
dū vinū. Sed cū p̄dictor ille roderic⁹
belasquas hoc cognouit misit nūcios
suos capitaneis illis dicens q̄ ipi ma-
lefaciebant cōcedentes vitā talibus ho
minib⁹ sicut illis. t q̄ de hoc posset eis
malū euenire. t q̄ si sic facerent q̄ ipse
nō rediret amplius in castellā ℔ iret ad
almanzor t faceret q̄ caperent ab eo.
timentes ergo illi ne aliquid malū eis
eueniret ab almanzor excusantes se ab
infantibus. ꝓpter hoc reduxerunt eos
cum armis suis. sicut primo erant in
campū vbi primo fuerant. quos cū vi-
derunt saraceni pulsatis atamboribus
suis irruerūt in eos in tanta multitudi
ne. sicut cadit pluuia de celo. t factum
est plūs crudelius ℔ primo fuerat sic q̄
breui spe occiderunt duo milia t. lx. et
vltra saracenos sicut narrat hīstoria. t
inter ceteros frater minor qui dicebat
gundisalvus gundisalui terribilior t
mirabilior super alios faciebat. ℔ tan-

ta erat multitudo saracenoꝝ q̄ nō potuerunt eos tolerare. t iuuētū fessi erāt q̄ nullo mō poterant iam moueri nec equi eoꝝ. Et ꝫ amplius bellare volūtes erant armis carebant. q; iam confracte erāt enses eoꝝ. Cum ergo saraceni viderūt q̄ nō habebant arma occiderūt equos eoꝝ t ceperūt eos t expoliātes eos armis suis decapitauerūt eos vnū post alterū. sicut nati fuerant in oculꝫ p̄dicti p̄dītoris roderici belāsquas. Et cū p̄uenerūt ad gundisaluū qui erat mīor eoꝝ videns omnes frēs suos sue te decapitatos cōcepto grandi dolore refūgit vires t quodā pugione q̄ habuit in manibus irruit in illū qui decapitauerat fratres suos. p̄cussitq; ipm i gutture t mortuus est. cepitq; subito eius ensem t occidit cuꝫ eo vitra. xx. sarracenos vt narrat historia. Captus est tñ liter t decapitatus est ibi. Ecce quid secit p̄dītor ille. Sed postmodū hec prodītio notabiliter fuit vindicata. q; q̄dam filius patris eoꝝ q̄ē habuit in quadā saracena q̄ dicebat fuit mudaica gundisalui postmodū occidit illū t. xxx. milites eius cum eo t vxorem eius igniꝫ cremauit. sicut plenius continet in generali historia hispanie.

Vincūt saraceni t cōburitur ciuitas sancti iacobi ab almanzor t deducuntur campane ad mesquitam cordubē. pro lampadibus in signum victorie.

Septuagesimū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi noningentesimo quadragesimoquinto. Tunc almanzor cōgregauit exercitū magnū t intrauit p̄uinciā que dicit portugalia. destruxitq; villas t castra loca. t cum peruenit ad mare p̄curriit t destruxit terram galecie t peruenit vsq; ad ciuitatē sancti Ja cobi quaꝫ cōbussit. intrauitq; sine timore vbi iacebat corpus beati iacobi vt cōfringeret eius monumentū. Sed factus fuit q̄dam sonus terribilis circa eū quo territus fuit. Verūtamē accepit campanas minores quas secum deduxit in signū victorie quas posuit p lampadibꝫ in mesquita cordubē. vbi magno tpe steterunt. Sed antequ almāzor recederet de terra illa p̄cussus fuit ille cū exercitu suo a deo ꝓpter peccatū ꝑsumptionis t sedītū quas fecerat in eccia sancti iacobi quadā terribili t fetida infirmitate quā dicunt medici dettarea: sic q̄ quasi omnes sui exercitus fuerūt ibi mortui t confusi. t q̄ euaserunt postea misla morte. s. subitanea finierūt. et cū hoc sciuit rex bermūdo misit plures gētes ad montana vbi se elenauerāt saraceni remanētes s̄ꝫ ibi occisi sunt sic q̄ vnus ex eis nō remansit. t almāzor reuersus fuit in terrā suā cū pudore.

Vincunt christiani peremptā multitudie saracenoꝝ per comitem castelle garsias fernandi.

Septuagesimūp̄imū bellum inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi noningentesimo quadragesimoseptimo. Tunc quidam saracenus qui dicebatur abdemelique filius almanzor congregauit exercitū suum vt percurreret t destrueret terrā xp̄ianoꝝ. Cum peruenisset vsq; ad ciuitatem legionē. destruxitq; quecūq; reliquerat almanzor pater eius tam in muris q̄ in turribus vsq; ad pauimentum vt non possent amplius illud edificare christiani. Sed supradictus comes castelle garsias fernandi venit viriliter contra eum cum multitudie militum t peditum qui fecit predictum saracenum elenari a predicta ciuitate legionē. Secutusq; est eum fugien-

rem ⁊ interfecit plures saracenos sicq; ille saracenus cum magna pena ⁊ periculo reuersus est in ciuitatē cordubeñ. nec amplius ausus fuit attentare petere terram xpianor.

Hoc bello vincunt christiani mortuo almāsor ac peremptis innumerabilib⁹ saracenis per regem bernūdo.

Septuagesimūsecundū bellum inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi nongētesimo q̄dragesimooctauo. Tūc supradict⁹ rex legionis donus bernundo videns mala que saraceni ꝓtinuo inferebant xpianis scripsit regi garsie nauarre. ⁊ predicto comite castelle garsie gundisalui. ⁊ ꝓpter fidei ⁊ salutē pfie ꝓfederati sunt contra saracenos. ⁊ pduxit exercitum suum magnū. Rex pdictus bernundo ⁊ is infirmus esset fecit se deduci in lecto cui cōiunctus est pdictus comes cū militia sua. Rex pdictus garsias nō venit in persona sed tñ misit exercitū suū. Omnes ergo pdicti coniuncti sunt in quodam loco ꝓpe seriam qui dicit arabice canantaasor qđ nostra lingua dicit archamboum. Almanzor etiā de quo supradictum est ptraxerat exercitū suū magnū ⁊ intrans p castellam destruxit quicquid inuenire poterat. Cum ergo venit ad eos habuit cum illis pluium suū magnū quod durauit p totāvnam diem vsq; ad noctem. sic qvna pe altera dimicere non poterat. mortui tñ sunt ex parte saracenor quasi sine numero. ⁊ dimissum est bellum ꝓpter noctem supuenientē. alias ibi fuisset capt⁹ vel mortuus almanzor. Cum ergo vidit pdictus almanzor destructiōez gentis sue. non fuit ausus expectare bellū sequentis diei. ⁊ fugit de nocte. cūq; peruenisset ad locum qui dr̄ bolgaecorar ꝓ dolore ⁊ tristicia infirmatus est. nec vltra amplius comedit ⁊ bibit. ⁊ sic mortuus est. sepultusq; est in medio eius. Rex aūt pdictus cum oibus aliis xpianis sequenti die parauerunt acies suas ad bellandū cogitantes saracenos stare in tentoriis suis. ⁊ cum hora diei spectarent ⁊ nullum saracenū inuenerunt accesserunt ad eor tentoria ⁊ expoliauerunt campum. Comes vo garchias fernandi securus est saracenos qui tot ex eis interfecit q̄ paucissimi remanserunt viui. ⁊ reuersus est cum multitudine captiuor. Sic ergo quersus ille almansor qui sepe in bellis cōtra xpianos fuerat victor: fuit miserabiliter illa die a xpianis fuit victus ⁊ mortuus Illa aūt die qua almansor fuit victus ⁊ mortuus fuit visus quidā homo sub figura pastoris in litore gadalquenir. Clamans ac magnū planctū faciens. Dicebat. n. primo in arabico. ⁊ deinde lingua castellana. Incantātaraz: pdidit almanzor ptātem ⁊ fastū suū ac leticiam. Cordubeñ. aūt qñ volebāt ire ad illum boiem ⁊ ab eo querere quis erat ⁊ cur ploxabat elevabat aū oculos eorum ⁊ non videbant eum. Iterum apparuit in alio loco dicens in lingua nostra en canantaraz: perdio almanzor clamabat. Credit q̄ ille diabolus in figura bois q̄ dolebat de destructōe saracenor ꝓpter mala que inferebant xpianis sub duce pessimo Almanzor. Sequenti anno mortu⁹ felicit̄ pdictus rex bernundo. ⁊ sepultus est in ciuitate legioneñ. in eccia sancti iobānis baptiste. regnauit. xxvij. annis. Et successit i regno rex alfonsus quintus filius eius ⁊ incepit regnare cum esset ānis q̄nq; annor.

Hoc bello vincunt saraceni ⁊ capitur ciuitas abuleñ. moriēq; in carceribus comes Garsias fernandi.

Septuagesimū tertiū bellū inter saracenos t xpianos accidit anno domini noningentesimo quinquagesimonono. Et regnante i regno legionis Alfonso quinto pdicto. Tūc ꝓpter discordiam magnaꝝ inter predictum comitem garsiam fernandi t filium eius saracenī congregauerūt exercitum magnū t venerūt vt perderent terram xpianoꝝ ceperūtq; abulam que tūc populata fuerat. Deinde venerūt bozomā et sanctū Stephanū destruxerūt. Destruxerūtq; villam t ꝓtoram illam terrā crudeliter occidebāt xpianos. Cum aūt pdictus comes sciuit amarā destructionem nō potuit sustinere et licet gentes sue essent diuise inter se t filiū eius ꝓposuit mori ꝓ defensione patrie. Venit g̃ viriliter ꝓtra saracenos bellauitq; cum eis animose sed deo ꝑmittente victus fuit in bello t captus a saracenis: sed paucis elapsis diebꝰ mortuus est in carceribus de vulneribꝰ que receꝑat in bello et successit i comitatu castelle pdictus filiꝰ eius sanctus qui postmodum optime defendit terrā suam t lucratus est penāfiel t sepulnedam maderuelam monteion et recuperauit gormacium t sanctum Stephanum t bozomā que perdita fuerant cum eius pater esset in carcere. Iste fuit primus qui dedit libertatem militibus castellanis q; nō contribuerēt nec irent ꝫ exercitu nisi domiꝰ daret eis solidum suū. quia ante ꝓtribuebāt t ibāt in exercitu sine solidata.

Bello. lxxiij. vincūt christiani per regem alfonsum quintū t vindicatur mors comitis garsie fernandi.

Septuagesimūquartū bellum inter Saracenos et xpianos accidit ānno dñi noningentesimoseptuagesimotercio. Tūc pdictus rex alfonsus quintꝰ t comes castelle saucioꝝ non potentes sufferre iniuriam quam fecerant saraceni in occisione comitis garsie fernandi congregauerūt exercitum magnū vna cum adiutorio nauarroꝝ ꝓpter fedus qđ inierat pater regis Alfonsi cum eis t ꝑuenit ad regnum toleti comburendo et destruendo quicquid inuenire poterat. Et ꝑtransiens inde ꝑuenit vsq; ad ciuitatem cordubē. depꝛdando t destruendo gladio et igne ꝗquid inuenire poterat. Qđ videntes saraceni vt eos dimitteret in pace dederūt ei magnū thesaurum t plurima dona. Similiter rex toleti t cordubē. et reuersi sunt in terrā suā vindicata morte predicti comitis t cū magnis diuitijs t honore. Predictꝰ rex alfonsus quintus reedificauit muros t turres ciuitatis legionē. q; destruxerat almanzoꝛ t filiꝰ eius. regnauitq; xxvij. ānis t mortuus est in ꝓtugalia. Congregauēt em exercitū suū magnum ex desiderio seruiēdi xpō t iuerat in pdictam terrā vt caperet villā illā q; dicebāt q; tūc erat saracenoꝝ: t cū die quadā in armis respiceret hinc inde murū vt videret portas debiliores ad ꝗrendum ꝑcussus fuit sagitta in spatulis t sentiēs se vulneratū ad morē facto testamēto t ꝓceptis sacris feliciter migrauit ad dñm t sepultus est in ciuitate legionē. apud ꝓtem suū supradictū. Regnauitq; ꝑ eo filiꝰ eiꝰ donꝰ berlando tercius.

Vincūt christiani t liberatur pampilona a manibus saracenoꝝ.

Septuagesimūquintū bellū inter saracenos t xpianos accidit circa idem tpus. Tūc em tpe venerūt saraceni in multitudine grauit vt caperent t frangerēt ciuitatē pāpilone. Rex aūt sancioꝰ nauarre stabat tunc vltra ꝓtus q; dicit decrontes valleo et

Cum sciuit voluit vehemēter ⁊ collecto exercitu suo disposuit se magno piculo ꝓpter niues magnas q̄ erāt in ꝓtib⁹ illis. Et cū vidit q̄ aliter trāsire nō poterat feci abarcas de corijs crudis loco sotularitū ꝓ se ⁊ ꝓ omni gente sua: ⁊ sic transiuit por⁹ de nocte sine aliquo dāno licet cū magna pena ⁊ ꝓterea dicitur fuit postmodū rex sauci⁹ abarca. Cum q̄ fuit mane apparuit subito ira eius sup̄ saracenos q̄ obsessam tenebāt ciuitatē ⁊ tot interfecit ex eis q̄ vix remansit q̄ posset renūciare in partibus suis q̄ acciderāt ibidē. Iste rex ambulans cū suis abarcis fecit multa bella cū saracenis ⁊ q̄uisiuit multa loca in celtiberia ⁊ in carpentania q̄ vsq; i hodiernū diē dicunt Montsauci abarca. Regnauit .xxv. annis ⁊ successit ei i regno nauarre fili⁹ ei⁹ donus garsias rremerosus sic dict⁹. qz cū ingrediebatur bella tremebat valde in principio licet p⁹ ingressum esset fortissim⁹ miles q̄ dicitur fuit abarca sicut pater. Quo mortuo successit ei in regno fili⁹ ei⁹ dictus sauci⁹ maior. Hic duxit in vxorē dñaz elmirā filiā comitis saucij castelle ex q̄ habuit duos filios quoz vn⁹ fuit dict⁹ don⁹ garsias ⁊ alt⁹ don⁹ fernand⁹. quorū pr̄ nō remanente ꝓle infantē garsie filij comitis saucij castelle cepit comitatus castelle ex pte vxoris sue. Et ipso mortuo don⁹ fernand⁹ fili⁹ ei⁹ q̄ duxerat in vxorē dñam sanciā sororem regis legionis dom̄i beriundi de quo supradictū est de cuius cōsensu in eius nuptijs ductus est rex castelle. Rex aūt ꝓdict⁹ don⁹ beriundo regnauit in regno legionis decem annis ⁊ mortuus ē in quodam bello q̄ accidit sibi cuz predicto rege Fernando et fratre eius rege garsia nauarre quod bellum celebratum prope Carionem in quodam loco q̄ dicitur nauzada in valle tamaron sic plenius continet in generali historia Hyspanie. et sepultus est in ciuitate legionen̄. cū vxore sua dña Therasia. Quo mortuo ꝓdict⁹ rex fernand⁹ collecto exercitu suo iuit legionē et obsedit eaz et finaliter receptus est in regem legionis qz ei ptinebat ⁊ sic ptuncta sūt ista duo regna ⁊ ipse dictus est rex castelle et legionis et vocatus fuit rex fernandus magnus.

Vincūt christiani ⁊ capiuntur quinq; reges saracenorum per Rodericum

Septuagesimūsextum bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno domini Millesimo .xvj. Regnāte in regno castelle ⁊ legionis supradicto rege fernādo magno. Tūc exercauit de⁹ quendā virū sibi dilectuz ⁊ armis strennuū dictū Rodericuz de viuar. Iste fuit fili⁹ cuiusdā nobilis militis q̄ dicebat Num⁹ laynes quem genuit ex vxore sua legitima tberasia numero filia comitis Numi alnaros de maya licet aliq; alia asserāt rn̄ hec ē rei veritas sicut ꝓz in cronica ꝓdicti regis fernādi magni. Cum ergo ingrederent eo tpe quinq; reges saracenoz vt peurrerent castell atransierūt sup̄ ciuitatem burgen̄. ad montes oca ⁊ peurrerunt ville sozacū ⁊ scīm̄ dominicū delacalsada ⁊ lucromū ⁊ nayaraz totāq; illā terram ⁊ extrahebat magnā prisam captiuoz bestiaz gregū ⁊ armentoz. Cū ergo ipsi irent cū tam grādi ꝓda ꝓdictus Roderic⁹ vocauit totā illā terrā ⁊ dedit illis saltū in montib⁹ oca. bellauit eq; cū eis ⁊ deuicit eos cepitq; ꝓdictos quinq; reges vivos ⁊ cepit totā ꝓdam suā ac cum illis captiuis regib⁹ ⁊ cum tota preda venit ad matrem suā ⁊ diuisit spolia nobilibus ⁊ omnibus aliis q̄ fuerūt cum eo in bello ⁊ facta est letitia magna ac laudauit deum propter victoriā ⁊ mercedē quā sibi fecerat. Di

gitq; nõ habeo, p bono tenere reges captiuos q habeo, p bono liberare eos vt vadãt libere in terrã suã. Soluit ergo illos quinq; reges saracenos t pcepit q abierunt: q t ipsi regratiari sunt ꝓpter tantũ beneficiũ venientesq; in terrã suam benedicebãt ei t miserũt ei parias cognoscentes se volũtarie suos esse vasallos. Hic rodericus pegrinãs in sanctum iacobum recepit dñm Lazar sub specie leprosi in societate sua in mensa t lecto quem inuenit iacentem in luto in via horrẽdũ q omniũ qui cũ eo erãt nocte illa qua secũ fuit in lecto cũ dormiret rodericus insufflauit ille leprosus flatu magno q spatulas Roderici sic q flatus ille quem ipse q ad pectus t euigilans nõ inuenit leprosũ illũ apõ se nec amplius cũ videre potuit licet a lecto surgeret t eũ diligenter quereret. Reuersus ergo ad lectũ et luminarib⁹ incensis cũ diligenter cogitaret in his que sibi in illo leproso acciderant post paululũ. Ecce apparuit vir quidem albis indutus vestib⁹ qui dixit ei. Rodericе dormis. Tũc rñdit et dixit nõ dormio: sed quis es tu q tanta claritate et odore venis. Tũc ille rñdit ego sum sanctus Lazar⁹ quẽ tu recepisti t cui multa bona fecisti sub specie gaui ex dei amore t ꝓpter honorẽ t bonũ qõ mihi fecisti ꝓcedit tibi deus vnũ magnũ donum q cum fiat⁹ ille quem sensisti tibi euenerit scias, p certo q omnia q incepueris in bellis vel alias omnia feliciter cõsumabis. Tuus honor crescet de die i diem t erit timor tuus sup saracenos t xpianos sed et inimici tui tibi nunq; nocere poterũt morieris morte honorabili nunq; ero victus sed semper victor existens. quia deus concedit tibi suam benedictionem fac ergo semper bonum et sic disparuit. Ille autẽ surgens a lecto genib⁹ flexis in terra fudit oratõnem suã ad deum gratias agens ꝓpter tãta beneficia. Hic post peregrinatõnem suam intrauit in campũ cuiꝫ Martino gundisalui occidit t occidit cum ꝓpter qõ lucratus est ciuitatẽ calagurratanã, p rege fernando. quia erat questio sup eadem inter ꝓdictum Fernandum regem et regem ramirũ aragoni cui⁹ esset et facta est concordia inter eos q illi duo milites pugnarent et q si victorio ciuitas ꝓcederet.

Hoc bello vincũt christiani t occiditur de alymaymon rex saracenorũ.

Septuagesimũ septimũ bellũ inter saracenos t xpianos accidit anno dñi Millesimo. cix. Tũc rex garsias nauarre t rex saracenorũ Alymaymon ꝓgreganerũt exercit⁹ magnos t in loco qui dicit recurnafera factum est pliꝫ magnũ t mortuus plurimis saracenis victus est rex Alymaymon t mortuus in bello a ꝓdicto rege Garsias.

Christiani vincunt per rodericum de viuar peremptis plurimis saracenis.

Septuagesimũ octauũ bellũ inter saracenos t xpianos accidit ãno dñi Millesimo. cxvij. Tũc cum supradictus rex Fernandus magnus esset in galeccia venerunt Saraceni cum exercitu magno vt conquererent excrematuram gentes do illi⁹ terre miserunt veloces nuncios predicto roderico viuar vt eis succurreret qõ cũ audiuit non dormiuit se: sed misit statim pro parentibus et amicis suis t venit contra predictos saracenos qui deducebant predam magnam captiuorum gregum et armentorum: et inuenit eos inter Rebensiam et sanctum Stephanum de Gormatio. Irruit ergo in illos viriliter animo et commissum est

bellū campale asperrimū vbi plurimi ceciderūt saraceni. Deuictiq; saracēos t secut⁹ est fugientes p. vij. leucas occidendo t vulnerādo eos et reuersus est honorifice cū tota preda quaz ducebāt saraceni t tot fuerūt spolia campi i eo q; voluit ḡnta ps fuit ducentoz equorum t valoz centū miliū marcaz argēti que oīa diuisit sine cupiditate bellatorib⁹ suis t reuersus est in terrā suā cū diuitijs t honoribus.

Hoc bello vincunt christiani per regem fernandum magnuz et capitur viseū.

SEptuagesimūnonū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi Millesimo.xxxij. Tūc p̄dict⁹ rex fernand⁹ magn⁹ congregauit exercitū suū magnū t fuit p̄tra saracenos portugalie t meridie et badayus. qi oīa hec tūc possidebant saraceni t cepit viribus ceam t guneam q̄ sunt in portugalia t plura alia castra que erāt circūcirca t licet in illis remanerēt saraceni, p vasallis suis fortalicia tamen semp pmanserūt in regis ptāte t obsedit viseum vbi mortu⁹ fuerat rex alfonsus socer eius ex sagitta de quo supradictuz est t in tanta p̄ssura venit eam obsessā q; cepit eā t cepit illū saracenū q̄ interfecerat sagitta regē alfensū. Extraxitq; oculos ei⁹ t p̄scidit etiam ei⁹ manus t pedes. In his rodericus supradictus fuit strennuissimus miles.

Vincunt christiani t capitur lamegū t plura alia loca per fernandum magnū.

CRuagesimū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno domini Millesimo.xxxiij. Tunc supradictus rex fernandus magn⁹ cōgregato exercitu suo iuit super lamegum t licet ciuitas esset fortissima statim tamen obsedit eaz t tot ingenia ac castra lignea posuit circūquaq; et tam fortissime conquestauit eaz q; vi armorum cepit eam in qua inuenit multitudinem diuitiaz t cepit captiuos oīs saracenos quos intus inuenit quoruz maiorem ptem retinuit p edificatione ecclesiaz que p̄strate fuerāt et post hec fuit sup castru sancti martini quod iacet sup riuū de malua t cepit eū ac deinde obsedit terrasam et cepit eam. Hic uersusq; est in terram suam cum diuitijs et honore.

Isto bello vincūt christiani et p⁹ septem annos capitur conubra per regem fernandū magnum aperiēte sctō iacobo portas ciuitatis.

OCtuagesimūp⁹imuz bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno domini Millesimo. xxxv. Tūc p̄dict⁹ rex fernandus magn⁹ cōgregato exercitu suo voluit habere cōnubram t p̄silio p̄dicti Roderici de viar pegrinat⁹ est in scm̄ Jacobū dixit em̄ sibi q; de⁹ iuuaret eū ad capiendum illā t insup qō in reditu volebat q; eus faceret militē t q; credebat se receptuz militiā ꝺ connubrā. Recepit ḡ illustris rex p̄silio ei⁹ multas el'ynas p viam distribuens t māsit ibidem in, oīone tribus diebus petens a deo adiuuari in eo q; desiderabat meritis ap̄li iacobi. Venit ergo post hoc cum exercitu suo magno t obsedit connubriā. posuitq; ingenia t castra lignea circūquaq; sed villa erat tam fort⁹ t tam magna q; septē annis stetit in ei⁹ obsidione t, p̄ter tantaz dilatōnem tempis et inopiam victualium fam volebant xp̄iani dimittere obsidionem. sed monachi cuiusdam monasterij qui vsq; in hodiernum diez dicit larmano, viuentes de labore manu

um suaꝝ ex longo tpe fecerāt magnꝫ
pusionē victualiū secrete hēbant em
multitudinē tritici t ordei milij t legu
minū sentētes ergo q̄ rex volebat rece
dere venerūt velociter ad regē t dixerūt
ei q̄ nōs amoneret obsidionē. qz ipsi da
rent cibaria ex bis q̄ longo tpe ꝓgrega
uerant t factū est sic. Naz deerāt suffi
cientia exercitui quousq̄ saraceni de
ficiebāt fame. fames ergo t pugna sine
intermissione duxerūt saracenos ad
hoc q̄ venerūt t pcidentes añ regē fer
nandū petierūt p̄ mercede solā vitaz t
q̄ darent el villā t oīa q̄ hēbant. Pi
us ergo rex pcessit eis vitam t ipsi de
derūt ei villā. quadā die dñica hora ter
cia. Sz interi q̄ pdict⁹ rex erat i pdicta
obsidione. accidit q̄ quidaz ep̄s grecie
dictus affian⁹ peregrinatus est in sanctuz
iacobū t cū esset ibidez audiuit ab ho
minib⁹ ciuitatis q̄ sanct⁹ iacob⁹ appa
rebat sicut miles in bellis xp̄ianorum
succurēs eis q̄ verbuz displicuit sibi
t dixit nō vocetis eū militē ꝫ piscato
rem. Et cū in hoc ptinaciter pmaneret
placuit deo q̄ eidez dormienti apparuit
sanct⁹ iacob⁹ pontifex in manib⁹ quasdā
claues t dixit ei hylari vultu tu temes
in veritū q̄ me dicūt militē xp̄iani t as
serio q̄ nō sum miles. Ideo nunc veni
ad te vt hoc tibi ostendā nec amplius
dubites de militia mea q̄ suz miles ie
su xp̄i t adiutor xp̄ianoꝝ ꝓtra Sarace
nos t cū hoc diceret tradit⁹ ē sibi equ⁹
albissim⁹ in quē aplus ascendit armat⁹
oibus armis mirabiliter splendētib⁹ ad
modum militis t dixit ei q̄ volebat ire
in adiutorium regis fernandi qui face
bat sup conubiālem septē annis cam
obsidionē t vt sic magꝫ certus dico ti
bi q̄ cū his clauib⁹ quas in manib⁹ te
neo eras hora tercia aperiā ei portas
ciuitatis conubie t dabo eā regi Fer
nando quib⁹ dictis disparuit. euigilās
ergo a somno pdict⁹ ep̄s affyan⁹ bono
mane ꝓuocauit clericos t oīs habitā
tes in ciuitate dixitq̄ eis que viderat t
audiuerat diem t horā signatā apertio
nis conubie et sicut dixit veridice sic
repertū est. Et tūc pdictus rex cepit pdictā ciuitatē t fecit militem pdictum
rodericū de vivar in maiori mesquita
conubie cingendo sibi ensem t dando
ei pacē i ore fuit vocat⁹ ruidas t reuer
suo est rex p̄ sanctū iacobū in terrā suā
cum bonore.

Titulos sequentium bellorū inuenies plene in registro cum quotationibus et foliorum indicibus.

Octuagesimūsecundū bellum in
ter saracenos t xp̄ianos accidit
ānno dñi Millesimo. xliij. Tūc
pdict⁹ rex fernand⁹ magnus ꝓgregato
exercitu suo magno ad p̄currendā ter
ram saracenoꝝ ꝓquisiuit quedā castra
Vñ plurima mala euenieb̄at xp̄ianis
scz gomario vadū regis aguilerā bar
bigunā ribam sem̄ morā t multos alios
turres. Vñ speculabant saraceni pro
pter q̄s xp̄iani erāt discoopti cū intra
bant terrā illam q̄s oīno destruxit. De
struxit etiā plura alia fortalicia q̄ erant
in valle de bargeret⁹ t in circuitu tyra
zone vsq̄ medinā celi t exinde venit in
cantabriā t expulit inde saracenos po
suitq̄ eā sub dñio suo et oīa mōtana
quen destruxit igne t ferro. Et exinde
venit toletū t p̄mit plurimos Sarace
nos t captiuauit destruxitq̄ talaman
cam. alcalam ozedam t lucrat⁹ est plu
rima alia loca regni toleti t multitudi
nem diuitiaꝝ q̄ oīa dimisit cū militi
bus suis. Et exinde venit sup guadal t
fajaram t obsedit eam nec requiescē
bant habitantib⁹ in ea p̄ minimū. ne ingeniorum t machinaꝝ quare illi
Saraceni habuerunt mittere nūcios
suos ad regem Toleti vt liberaret eos

bello vel donis. Rex ḡ ille almaymon multitudinem auri et argenti multosq; pannos p̄ciosos misit regi fernādo etiam treugas vt venirent ad eum se cure qō ei ꝯcessum ē. Venit ḡ rex ille saracenus t factus est vasallus regis fernandi sic q̄ quolibet anno dabit ei parias t reuersus est Fernandus in terram suam cum magnis diuitijs et honore.

O Ctuagesimō tercīō bellus inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi Millesimo.l. Tunc predict⁹ rex fernand⁹ magn⁹ ꝯgregato exercitu suo venit in portugaliaz t obsedit montē maiorem vbi plurima damna recipiebat combra t tamfortit expugnauit eaz machinis suis t bicui tē pore habuit eā. Ibi apparuit strēnuissim⁹ miles ruidas de vinar q̄ vadēs vt obseruaret colligentes herbam tres litteras saracenoz deuicit. Mouit ḡ rex illustris exinde exercitū suū in algarbium cōburens t destruēs quicq̄d inuenire poterat captiuādo destruēdo t occidendo saracenos quousq; peruenit ad ciuitatē hispaleñ. Et tūc benabamech almucan⁹ rex hispaleñ. videns p̄daz t magā dāna q̄ p suū regnū rex fernand⁹ faciebat misit ei nūcios suos cū magnis diuitijs t fact⁹ est ei⁹ vasall⁹ concedens ei parias quolibet anno. Rex autem fernandus habito cōsilio suoz recepit eū in vasallum et dona petiitq; ab illo rege saraceno corpa sanctarum iuste t ruphine. Si volebat eius amorem habere. Respondit rex saracenus q̄ nesciebat vbi erant illa corpa. Verū tamen q̄ si ipse scīret vel quicūq; alius q̄ sibi placebat t nō solum illud sed in omnibus alijs in quibus sibi possz cōplacere. Et tūc reuersus est rex fernandus famosam cum magnis diuitijs et honore t populauit eandem ciuitatez que à tempore almanzoz destructa fuerat. Et ex illo loco misit duos epos. s. legionēsi. t astoricēsi. t comitem minium ac duos diuites viros ad regez hispaleñ. p honorabilibus illis corporibus sanctaz iuste t ruphine. Qui cuz quenerūt ad p̄dictaz ciuitatē hispaleñ. recepit eos ille rex saracenus cum honore t exposita ambasiata: rex habitu suo cōcilio respondit q̄ de corpibus illis nihil sciebant. Verūtamen q̄ daret ei p̄rias. Epi aūt illi cū sancti viri steterūt in oratōne trib⁹ diebus et tercijs quib⁹ sic in oratōne pmanentib⁹ apparuit sanct⁹ ysidorus dicens eis. Seruī dei nō est voluntas dei q̄ corpa beatissimaz virginū iuste t ruphine extrahantur ab hac ciuitate. q̄ hec ciuitas debz conqueri a xp̄ianis t vult q̄ hic maneant p̄ solatōne eoz. Sed deus habet p̄ bono semp vestram sanctitatē t propter honorē regis fernandi a quo recepit multa seruitia q̄ deducatis corpus meū in ciuitatem legionēsi. et cum audierūt tunc erūt timore magno et steterūt q̄ aliquā morā atoniti t muti p̄ magnā claritatem t sentiētes mirabilem t nō assuetū odorē. et tunc sanctus ille confessor ysidorus fecit signū crucis sup eos t statim redierunt in se ipsis t interrogauerūt cum quis esset. Qui rñdit ego sum ille ysidorus q̄ fuit archiepūs hispaleñ. tūc facta gratiarum actōne pecierūt ab eo q̄ eis ostenderet locū sepulture t ostendit eis dādo certa signa eis quomodo facebat in sibyllia veteri t disparuit ab oculis eorum Illi vero venerunt ad regem dicentes q̄ volebant ei ostendere quod petebāt placuit regi et venit cum militib⁹ suis ad locum signatum t fodiens p̄sente rege inuenit sepulchrum sancti confessoris et aperientes sepulchrum exiuit odor mirabilis in modū alunsquiet balsami qui profuit in salutem non solum xp̄ianorum sed etiam saracenorum et extracto corpore honorifice in-

noluerūt ossa illa nobilibus pannis et rex propter miraculum qđ viderat dolui de concesso et voluit accipere illud si potuisset. Sed cuz hec cogitauit amplius corpus illud videre non potuit: et motus est intellectus eius in aliō sic q̄ oblitioni tradidit que cogitauerat: et post hec monuerunt se episcopi ac alij ambasiatores cum pretioso illo corpore per viam suam plurimis miraculis choruscando. et cum pueuerūt legionē et rex fernandus scivit. iuit ad eos cū solenni pcessione. et cum magno honore posuit illud sanctum corpus in quodam monasterio quod ipse fecerat in monumento aureo super altare maius et extunc ecclesia illa vocata est sanct⁹ ysidorus quam dotauit lapidib⁹ pretiosis auro et argento ac plurimis possessionibus. Est autem monasterium illud qđ ego vidi canonicarum regularium vbi sunt sepulture multorum regum quorum ymagines tenent cruces i manibus sinistris et in dextris ensis euaginatos.

OCtuagesimumquartum bellus inter saracenos et xpianos accidit circa pdicta tempa. Tūc ēm pdictus rex fernandus magnus ad requisitionem regine domine saucie vxoris sue cōgreganit exercitum suū magnum pra saracenos carpentanie et celtiberie que sibi rebellauerāt deductq; ei pdicta regina de suis thesauris magnas diuitias p stipendijs militum. Cum q̄ pdict⁹ rex pueuit ad terras illas in earum confregit illas et tot saracenos occidit et captiuauit q̄ p vim et contra eorum voluntatem reduxit terras illas ad pristinam seruitutem et reuersus est in terram suam cū magnis diuitijs et honore deductq; regine in recompensationem eorum que sibi p exercitu suo dederat oīm partes illorum saracenorum. Celtiberia est illa terra q̄ vadit a sancto Sebastiano ex parte occeani maris indirectum vsq; mare cesaraugustē qđ est mare mediterraneū et ex flumine ybero vsq; ad regnū morcie vocat⁹ carpentanea. Iste rex fernandus liberauit regnū ne esset subiectus imperatori nec recognosceret superiorē in tpalib⁹ et hec fuit cā quare fuit vocat⁹ magn⁹ sic plenius ptinet in generali historia hispanie. Hinc illustri regi beatus ysidorus reuelauit diem mortis sue vt se disponeret p ingressu beatitudinis eterne q̄ vt venit ad corp⁹ beati ysidori et genib⁹ flexis ac coronat⁹ regia corona sic orauit. Dñe ibu xpe cui⁹ est omnio prāo et oīe regnū. qui tu es rex omniū regnorum et rex oim gentiū dñe reddo tibi nūc regnū qđ mihi dedisti: et peto p mercede q̄ anima mea sit posita in luce cui⁹ nō est finis quib⁹ dicto expoliauit se vestimentis suis regijs auro decoratis et abstulit coronā quā tenebat in capite et posuit cā sup altare et indut⁹ est cilicio circa carnē. et iterū fecit ofonem ad deum et absolut⁹ est ab epis de pctis suis et statim ibi recepit victimaz vnctionem sparsitq; cineres sup se et precepit se deduci in pegrinatorē ad sctām mariā de almasā que est ppe cabesom vbi nouez dieb⁹ stetit et appropinquāte morte fecit se deduci in cabesom et ordinato testamēto suo diuisoq; regno trib⁹ filijs scz sancio alfonso et garsie post pniam lachrymabilē triū dierum die quarta q̄ fuit dies sancti iohis baptiste hora vesperata benedictōne filijs suis migrauit ad dñm sepult⁹ est in ecclesia sancti ysidori ciuitatis legionen. iuxta pcium suum quē ipse decorā fecerat deduci. Regnauitq; viginti duob⁹ annis et sex mensibus q̄ succesit ei in regno castelle sanctus filius ei⁹ primus alfonsus in regno legionis et garsias in galecia et portugalia.

Octuagesimūquintum bellū inter saracēos et xp̄ianos accidit anno domini Millesimoseptuagesimo. Tunc predict⁹ rex sanci⁹ videns q̄ rex Fernādus pater suus p̄ bonore fidei xp̄iane conquestauerat quicias portugalie t lucitanie hispaleñ. cordubeñ. toleti celtiberie t carpentanie sunt⁹ reges eap̄ facti tributarij ei. Ideo cōgregato exercitu venit sup ciuitatez cesaraugustanam t obsedit eam ac cum ingentis t machinis plurib⁹ de die et nocte eam fortissime expugnabat p̄pter q̄ post mlta dāna que receperūt saraceni rex ciuitatis misit regi Sancio multitudinē magnam auri t argenti ac lapidum p̄ciosop̄ t factus est eius vasallus cum tota terra sua t tributari⁹ cum omnib⁹ eius sic q̄ quolibet anno darent ei certū q̄d et firmata hac pace. Reuersus est rex sancius in terrā suā cum diuitijs t bonore. Iste rex sanci⁹ nō fuit p̄tentus de diuisione regnop̄ quā fecerat pater ei⁹ fratrib⁹ suis. Et ideo desiderio habēdi omnia regna licet penā p̄dictōis posuisset pater cuicūq̄ eop̄ frangenti dispositionem ei⁹. Congregauit exercitū magnum. t iuit primo p̄tra regem Garsiam fratrem ei⁹ qui erat rex portugalie t galecie. Et post plurima bella deuicit eum et captum carcerib⁹ mancipauit. Deinde bellauit p̄tra regem Alfonsuz fratrem suū qui erat rex legionis t deuicto eo i campo atq̄ capto posuit euz etiam in carcerib⁹ licet pluribus aliq̄p̄ fuerit solutus cum conditōne q̄ efficerent monachus t sic factum est. quia in monasterio sancti facūdi accepit habitū monachalem sed non p̄mansit. q̄ dimisso habitu recessit t venit ad regez alymaymon toleti cum quo morat⁹ est honorifice vsq̄ ad mortem fratris sui rebto sancij. Sicut ergo mansit rex sanci⁹ rex castelle legionis t portugalie: sed adhuc p̄tent⁹ voluit capere Samorā quā pederat pater su⁹ sorori sue die vitace. Venit ergo sup eandē ciuitatem t post plurima bella exiuit p̄dictor quidā de ciuitate qui dicebat vellido dulpho q̄ fact⁹ priuat⁹ regis q̄ p̄mit sit sibi dare modus quō ciuitas capet. Exquirit⁹ regē die quadā vt ambo irēt soli tenio possib⁹ vt viderēt circūquaq̄ ciuitatē t q̄ ei ostenderet locum ingressus. Cū ergo iuissent t cū rex locum vidisset descendit ab equo circa flumē vt solaciaret. traditusq̄ venabulū q̄dam deauratum q̄ manu gestabat p̄dicto vellido dulpho ip̄e p̄o secessit ad secreta nature q̄ cum p̄dictor ille ex aduerso cerneret inclinatū p̄cussit regem p̄ spatulas sic q̄ venabulū p̄ pectora ei⁹ exiuit subito fugiens recepit se in ciuitatem. Sic ergo maledictio paterna p̄p̄hendit eū vt sic p̄dictor ille moreret. Jacz sepultus in monasterio deonam. t successit in regnis p̄dictis ✠ ex alfonsi⁹ q̄a rex garsias mortu⁹ eius fuit in vinculis vt plen⁹ ista p̄tinent in generali historia hispani.

Octuagesimūsextū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit āno domi Millesimooctuagesimotercio. Tūc p̄dictus rex alfonsus sext⁹ q̄ dict⁹ fuit biano post mortē regis sancij fratris sui q̄ decesserat sine p̄le būit omnia regna ei⁹ pacifice t in tanta pace t iusticia tenuit regna sua qualis non fuerat post excidiū hispanie. Pic ergo rex p̄opter quedam federa t iuramenta que fecerat regi toleti ✠ alymaymon cum fuit in eius potestate. scilicet nun q̄ eundi contra eum nec contra filium eius adiuuandi cum contra quemcunq̄ contrarium cum audiret q̄ erat obsessus a rege Cordubeñ. congregauit exercitum suum magnum t venit in ei⁹ succursum. Cū ergo cognouit rex cor-

dubeñ. q rex Alfonsus in multitudie grauꝫ veniret ⁊ esset i eius timore magno percussus fugit ⁊ tunc iterum rex Alfonsus firmauit federa ꝓdicta teneꝫ in potestate sua regem Toleti in tentorio suo inuitatum ⁊ circundatum quigentis militibus armorũ sicut ⁊ ipse tenuerat cum in ciuitate toleti ne videretur iuramenta seruare que fecerat. Existens in alterius potestate sed libere ⁊ post hec ambo reges cum exercitibus suis mouerũt se contra terram regꝭ cordubeñ. cremantes et destruẽtes villas loca et castra ac quecunq; inuenire poterant et reuersus est rex Alfonsus in terram suam cum diuitijs ⁊ honore.

Octuagesimũ septimũ bellus inter saracenos ⁊ xpianos accidit anno domini Millesimooctuagesimoquarto. Tũc predictus rex Alfonsus sextus bisano tercius rex castelle congregauit exercitum suũ magnũ: ⁊ intrauit terram Saracenoꝝ comburens et destruens quicqd inuenire potuit ⁊ tantũ timorem incussit Saracenis q omes saraceni totꝰ hispanie facti fuerant tributarij.

Octuagesimũoctauũ bellum inter Saracenos ⁊ xpianos accidit anno domini Millesimooctuagesimoquinto. Tũc predictus rex alfonsus sextus tercius rex castelle misit rodericum didaci qui a quinq; regibus quos devicerat vt supradictus est fuit cognominatus lingua arabica cid qõ idem est q domiꝰ ad regem hispaleñ. cordubeñ. ⁊ granate. Inter ꝙs tunc magna versabatur discordia ⁊ inimicicia ⁊ multi milites nobiles regni castelle invadebant almudafar regem granate cum potestate sua. Qui omes iuerunt contra regem hispaleñ. et licet ꝓdictus adruidas scripsisset regi granate q nõ bellaret cõtra regẽ hispaleñ. quia erat vasallꝰ regis alfonsi noluit acquiescere ꝓcibus eiꝰ: ꝫ intrauit ⁊ destruxit usq; ad locũ q dicit cabra quicqd inuenit. Qõ cum cognouit ꝓdictꝰ adruidas congregauit omes saracenos ⁊ xpianos ꝙs tunc habere potuit ⁊ fuit virili alio ꝓtra eos Sed veridentes cũ milites q erant cũ rege granate nũciauerũt ei q nõ exirẽt ꝓtra illa ꝓpter eũ nec ꝓpter alios sibi similes. Quo audito cogitauit q nõ esset ei bonor si non ꝓmitteret eos venit ꝯtra eos ⁊ bellauit cũ eis in campo ⁊ duravit bellus ab hora terciaꝝ usq; ad sextam horã ⁊ ceciderũt multi ex parte regis granate ac devicit eos fugierũtq; per vim e campo saraceni ⁊ cepit in bello comitem garsiam ordoneꝰ ⁊ alios milites q invadãt saracẽos tenuitq; eos i victis tribꝰ diebꝰ ⁊ tribꝰ noctibꝰ ⁊ dimisit eos ꝓcepit ergo victoria habita spoliari campus ⁊ reddidit predam quã portabat regi hispaleñ. sic vt vnusquisq; cognosceret q sua erant ⁊ reuersus est ad regem alfonsum cũ magnis diuitijs ⁊ honore ⁊ cũ pacis ꝓdicti regis hispaleñ. Et extũc saraceni ⁊ xpiani invocauerũt cum adruidas campeatoꝝ que omnia multũ placuerũt regi Alfonso.

Octuagesimũnonũ bellus inꝛ saracenos ⁊ xpianos accidit post ꝓdictũ bellũ paucis elapsis diebus. Tunc eñ rex alfonsus sextꝰ predictus congregauit exercitũ suũ magnum ⁊ intrauit terraꝫ saracenoꝝ in vuandalia vbi plurima damna eis intulit. Sꝫ cũ ipse esset in partibus illis bellõ cõgregati fuerũt ex aduerso plurimi Saraceni ⁊ intrauerũt q regnum castelle obsederũtq; gormacium ⁊ fecerunt in terra illa multa mala et dãna. Cid autem ruidas campeatoꝝ qui remanserat

infirmus in recessu regis & iam pualescebat audito damno quē saracени faciebant congregauit oēs gentes quas potuit & iuit ptra terrā tolett & pcurrit illā destruens quicqđ inuenire poterat: et deduxit secū p̄ter alias diuitias. vij. milia saracenoꝝ inter viros & femīas & sic reuersus est in castellā cū honore Istud fuit seminariū inuidie fuit inter milites castelle. Et ideo tenuerunt modū cum rege Alfonso q̄ cum campeator esset expulsus a regno et sic factum est & cum recederet nocte q̄dam cum dormiret dictū est ei in visione ne de audacter & noli timere. qz semp tibi bene erit dns vixeris erisq; diues & honorat⁹ & in suo recessu cepit vnū castrū saracenoꝝ qđ iacet sup bentares & dicit castreyon gentes vo lue pcurrerūt terram illam vsq; guadalfaiariam. Et cōgregatis omnib⁹ spoliis quinta pō deputata ipsi cum fuit vendita Saracenis p̄cio trium milium marcharum argenti.

Quagesimū bellū inter saracenos & xp̄ianos accidit sequenti die. Cum eis p̄dictus Cid mittidas campeator iret in p̄fīb⁹ regni bellauit cum saracenis de alcoçar et occidens plurimos eoꝝ cepit locum illum quadā arte mirabili ibi inuenit plures diuitias. & istud factum magnum fuit timorez saracenis omnib⁹ terolij et calatainby p̄ter qđ scripserūt regi valentie abuscar q̄ acciderant dicētes q̄ si non succurreret eis q̄ etiam caperet terram eorum.

Quagesimūprimū bellum inter saracenos & christianos accidit paucis elapsis diebꝰ post p̄dictum bellū. Qua tunc rex valentie vidit supradictas lras & misit duos regesc cū trib⁹ milib⁹ armatoꝝ & cū oib⁹ aliis gentib⁹ illi⁹ frontarie venerūtq; supra locū dealcoçar & obsederūt ibi rp̄m cid ruidas campeatorē cum militia sua tenuerunt; ibi cū obsessum trib⁹ bebdomadib⁹ & abstulerūt ei aquā. gētes aūt q̄s cū bēbat in numero erāt pauce. qa solū erāt q̄dringenti eq̄tes & tricēti pedites. Dicētes aūt q̄ aquā p̄diderant die quadā parauerūt arma sua & armauerūt se secretissime et subito aptis armis exeūtes irruerūt viriliter in saracenos ex inspirato. Sed & illi videntes eos venire p̄uerūt se vt melius potuerūt & statim factū est p̄lium magnū cecideruntq; plurimi saraceni. Sz et inf cetera strenuissima q̄ ibi fecit ipse ad q̄ndam militē saracenū fertēs ense nudo diuisit in duas p̄tes vt equū suū daret cuidā militi suo q̄ pedes pugnabat equo suo mortuo & vnū regē illoꝝ duorū q̄ dicebat ferīs p̄cussit letaliter p̄ter qđ dixit terga. Alius vo rex q̄ dicebat gnalue fuit etiam p̄cussus in capite a martino antolinez milite strenuo p̄ter qđ etiaz dedit terga. Videntes q̄ saraceni q̄ reges fugiebāt & oēs ipsi timore p̄cussi relicto campo fugierūt & secuti sūt eos xp̄iani occidētes & vulnerātes eos sine numero q̄usq; peruenerūt ad portas terolij & calambuy. qz rex ferīs fugit terolīū & gnalue calatambiū et inde reuersus est cū bellatorib⁹ suis ad locuz vbi fuerat bellū expoliauerūt campuz vbi multas diuitias inuenerūt & inter cetera de equis saracenoꝝ positq; congregauerūt eos qz erāt sparsi inuenerūt q̄ingentos & decem. deferūt de equis xp̄ianoꝝ xx. & intrauerunt castrū suū de alcoçar cū magnis diuitijs letitia & honore de ecclo vo quos habuit p parte sua virtuosus Cid misit. xxx. cū sellis & frenis & singulis ensib⁹ pendentib⁹ ex arzonib⁹ in donū regi alfonso castelle p̄dicto vt haberet amorē ei⁹: qz iratus erat ab eo vt supradictū est.

Nonagesimūsecundū belluz inter saracenos xp̃ianos accidit anno domini. Mlxxx viij. Tūc p̃dict⁹ Cid campeator cuz esset eius timor sup̃ omnes saracenos cesaraugustanos valentinos et sup̃ omnes illaz partium acceptis electis militib⁹ fuis iuit ad peurtendā terrā saracenoz et pcessit vsq; ad locum qui dicit huerta et vsq; ad montē aluanū spacio quinq; dieruz et exiuit sou⁹ est⁹ inter omnes saracenos et xp̃ianos. ꝓter qō comes remon berēgel barchinonen. q̄ in sua recōmendatione habebat illos saracenos comunitus fuit Benalphaie regi denie. Qui magnis exercitib⁹ congregatis secuti sūt predictū Cid campeatorē cogitātes q̄ ab eoz manib⁹ euadē nō posset ipse ꝫ ad tūc deducebat magnaz prēdā. peruenerūt ergo ad eū nupmor de tonar nec predict⁹ comes remon voluit acceptare verba honesta ipsi⁹ Cid sibi nūciantis q̄ nihil ducebat de suo et q̄ dimitte ret eū in pace. Videns q̄ virtuos⁹ Cid eoz superbiā q̄ tollere volebāt ea q̄ ipe lucrat⁹ fuerat ab inimicis dei et legis nostre irruit in eos viriliter et ceciderunt multi ex parte aduersa. Aliq vo q̄si innumero fuerūt vulnerati et deuicit eos et pcepit predictū comitē vnū et lucrat⁹ est illa vice ensem q̄ dicebat colada. Sed post terciū diem virtuosus Cid liberauit comitē predictuz et remisit eum ad partes suas cum duob⁹ militib⁹.

Nonagesimū tercium belluz inter saracenos et xp̃ianos accidit anno domini. Mlxxxiiij. octuagesimonono. Tunc predictus benalfaie vna cum predicto comite Remon venerūt cum multitudine grauī et obsederūt castrum de Elmenar regis cesaraugustam qui erat valde confederatus ipsi Cid campeatori. misit ergo rex cesaraugustanus p̃o Cid campeatore sibi confederato vt succurreret castro ipsius qui venit sup̃er eos et commissum est durum bellū effusaq; est multitudo sanguinis. sed finaliter vicit eos Cid qui nunq̄ victus fuerat et fugiebat a campo rex abenalfaie et predictus comes secutusq; ē eos per treis leucas occidens et vulnerans plurimos eorum et reuersus est cum multitudine captiuorum et cum magnis diuitijs et honore in ciuitatem cesaraugustanam vbi honorifice et cū magna leticia fuit receptus.

Nonagesimūquartū bellum inter saracenos et xp̃ianos accidit anno domini. Mlleſimonona gesimo. Tūc predictus rex Alfonsus sextus bruno tercius rex castelle venit in succursum cuiusdam vasalli sui saraceni contra vnum vuandaluz qui se elenauerat cum castro de rueda q̄ est prope cesaraugustam. Saracen⁹ autē ille qui se elenauerat cum castro habuit verbum suum cum infante ramiro qui erat ex parte regis Alfonsi dicens q̄ volebat dare castrum predicto regi Alfonso et exiuit colloquendo cū rege inuitauitq; eū ad prandū intra castrū ꝫ rex nō acceptauit putauit illuminat⁹ a deo q̄ erat ꝓsultum prodītōis. Intrauerūt ergo cum eo ad comunitū p̃dictus infans et comes garsias q̄ cum fuerūt intra castrum occisi sunt lapidibus q̄ facti nimis displicuit regi cogitādo vituperiū q̄ sibi fecerat ille saracen⁹ misit pro Cid ruidas campeatorē q̄ libenter venit ad mandatū ei⁹ et recepit eum rex honorifice. Narrauitq; sibi dāna q̄ receperat ab illo saraceno. Tūc pepcit ei et inuitauit eū q̄ veniret secū in castellā ꝫ noluit acq̄escere quicq; pcessit sibi sequētia. sez q̄ cū aliquis

nobilio haberet exiret de regno q̄ dare tur eis spaciū .xxx. dierum. Scdō q̄ ni bil faceret ptra aliquē nobilē nec ciuez nisi primo cēt exaudit⁹ sicut dz esse de iure. Tercio q̄ nihil faceret cōtra fotos t priuilegia ad bonos vsus villaz t lo coz. Quarto q̄ non faceret impositio nes inordinatas. Quinto q̄ si contra hꝫ faceret q̄ pter hectora terra possit re bellare t elevari quousq̄ fieret emēda p regem q̄ omnia rex cōcessit sibi t iterū inuitauit eu q̄ secum veniret: sed ipse noluit quousq̄ vindicaret ipm de illo saraceno pditore. Regratiat⁹ est ḡ rex Alfonsus sibi t reuersus est in castellā Virtuosus vo Cid obsedit castrū pdi ctuz t in tanta pssura posuit eū quous q̄ mouebant fame nec poterāt laz bel lare p fame t volebant sibi dare castrū si saluaret vitaz coz: sed ipse noluit vt vindicat regē cepit ergo virib⁹ castrum t captiuauit saracenū illū alinofalas t oēs qui erant cū eo omnes occidit pre ter alinofalas pditore et aliquib⁹ suis quos misit regi alfonso placuit ḡ regē cum vidit pātem sine dolo ipsius cid campeatoris et fecit magnā iusticiam de isto proditore t socijs eius et regratiatus ipsi Cid quia vindicauerat eum

Nonagesimūquintū bellum in ter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi Millesimononagesi moprimo. Tunc pdictus Cid campea tor congregatis militib⁹ suis iuit ad per currendā terram benalfaie regis denie q̄ cum rex ille sciuit dolnit valde t mi sit velocēs nūcios ad petrū regem aro gonie cum quo erat federat⁹ q̄ veniret ad adiuuandū eū ptra Cid campeato rem. qz etiā dolens qz cū intrauerat ter ram suā sibi congregauit exercitū suum t ambo reges venerūt sup eū q̄ erat edifi cando quoddā castrū sup modella qō dicebat alcola pauerunt ergo sibi acies suas t pmissum ē durū bellū t ceciderunt multi ex finaliter habuit victoriaz Cid campeator de illis duob⁹ regibus t fuit captus ex aragonie cū multis co mitibus t militib⁹ suis. Alij vo dedere terga t cum hac honorabili pda reuer suo est ceseragustā vbi cuz magna letti cia t honore recept⁹ fuit a rege et filijs ei⁹. Sed virtuosus Cid patiens regi petro t suis militibus. qz xp̄iani erant soluit eos t pmisit eos ire libere in terram suā. Et post hec venit Cid campe ator in regnū cū diuitijs t honore qui receptus fuit a rege alfonso honorifice dedit⁹q̄ sibi multas villas t castra ac p uilegia q̄ quēcunq̄ locum caperet a Sa racenis vel alijs inimicis esset suuz iu re hereditario t successoꝝ suoꝝ.

Nonagesimūsextum bellum in ter saracenos t xp̄ianos accidit anno domini Millesimonona gesimoquinto Imperante heinrico et sedente in cathedra petri gregorio se ptimo. Tunc predictus rex Alfonsus bravo tercius rex castelle congregauit exercitum suum magnum t venit sup toletum. Erat enī tam solutus a iura mento quod fecerat alymaymon regi tole ti propter eius mortem et filij sui ysen. Venit ergo predictus rex et cogitauit quomodo capere posset ciuitatem illā tam magnam t tam fortem et recordatus est verbi quod audierat cum esset sub arbore i horto regis predicte ciui tatis quando erat cū predicto rege aly maymon. Querebāt enim inter se cō siliarij predicti regis ipso presente re ge quomodo possit capi ciuitas illa tā fortis et respondit vnus illorum q̄ nō poterat capi nisi septem annis esset ob sessa sic q̄ nulla prouisio possit intra re: et tunc in octauo anno posset ca pi pre fame. Istud verbum audiuit

rex Alfonsus licet ipsi cogitaret q̄ dor
miebat sic ergo cū venit ex hoc verbo
abstulit eis panem t vinum t fruct⁹ per
tūj. annos t hoc vndiq̄ p totam terram
t tenuit eam obsessam aliis q̄uoq̄nis
ex quadruplici parte ciuitatis t cū in
tra ciuitatem esset popul⁹ sine numero
defecerunt eis iam victualia t sub qui
busdam pactis data est eis ciuitas in
die sancti Vrbani mēsis may et capta
ciuitate illa que quondā fuerat honor
t gloria gottorum exiuit inde t petiit
omnes terras circūquaq; et cepit tūc san
ctam Eulaliam maquedam albanam
arganeam scalonā ozedā butregā atcu
siam ozamam berlangā et medinā celi.
t plurima alia loca t reuersus est tole
tum vbi collocauit thronū suum t fecit
sibi habitatōnem suā t facta est mesqui
ta maior ecclesia cathedralis dicta san
cta Maria t fecit q̄ eligerēt archiepm
qui esset primas hispaniarū et dotauit
ecclesiā illā pluribus villis castris locis
t possessionibus honorifice sicut et nūc
est t in die pscratōnis ecclesie obtule
rūt rex t regina de thesauris suis t po
suerūt in illa ecclesia reliquiarū multi
tudinē quas habebāt ꝓpter quas verā
das t indulgentias obtinendas cōcur
rit ibi multitudo ppli ex toto archiepi
scopatu certis temp⁹ anni.

Nonagesimūseptimū bellum in
ter saracenos t xp̄ianos accidit
anno dñi Millesimonongē
tesimoseptuagesimo sedente in cathe
dra petri vrbano scō pdict⁹ papa āno
dñi Millesimononagesimosexto apō
clarum montem aluernie in mense no
uembris consiliū celebrauit vbi expo
sita est miseria ciuitatis hierusalez de
decus xp̄i t obprobrium nunciat con
silium t auxiliū postulat. Vnde occi
dentis populi innumerabilis multitu
do cuncos comitat nobiles ignobiles
diuites et pauperes episcopi clerici et
religiosi senes pueri t puelle volentes
loca sancta prophanari a gentib⁹ t mar
cis ab appulia ꝓuincia lingua occita
na hispania Aquitania britania nor
mania Scbocia flandria francia ger
mania lotboringia borgondia lombar
dia aliis ꝓuincijs regnis et terris nul
lo vnq̄ angariante sed oēs pari fide t
voto t deuotōe iniurias xp̄i vltus ire se
parantes signo crucis signari pace fir
missima vbiq̄ terrarū composita de ter
ris suis egredientes nullū in tanta mi
titudine regem habentes nisi christus
sepulchrū ipsius tanto tempe sub ser
uitute redactū proposuit reddere liber
tati t quanto quisq̄ promptior erat ꝑ
uso ad militā tanto erat promptior
modo ad dei militiam exercendā. Iu
deos vero in vrbibus quas transibant
credere compellebant vel trucidabant
Vnde multi zelo paterne legis mūdo
se peremerūt. Alij credere se simulan
tes post ad iudaismum relabantur. Et
si quera⁹ quis inciauit predictum vr
banum papam vt crucem predicaret t
quis tantam multitudinem commo
uit. Respondetur q̄ hoc venit ex inspi
ratōne diuina que facta fuit cuidā pau
peri religioso viro gallico qui dicebat
Petrus heremita. qui cum peregrina
retur in sanctum sepulchrum videns
loca sancta ab impijs irreuerenter tra
ctari videns etiam venerabilem simo
nem ciuitatis patriarcham cum subdi
tis suis viliter t cū omi abiectōe t plu
rib⁹ oppressionib⁹ affligi commota sūt
viscera eius vehementer t cepit anxi⁹
contristari t cogitare si comode posset
afflictis subuenire. Cum aūt quadam
nocte dominice resurrectōnis in eccle
sia lachrymis t orationib⁹ dño supplī
cans prosterneret lōgo vigiliar⁹ labore fa
tigat⁹ supra pauimentū ecclie somno
būnit⁹ irruente cepit paululū dormi-

tare domin⁹ aūt ihesus xp̄us apparuit ei in somnis inūgens ei legationez ad dominū papam ⁊ ad p̄incipes occidē tales, p̄ liberatōne terre sancte quaz legatōnem ipse fideliter adimpleuit veniens ad p̄dictū papam ⁊ oēs alios p̄incipes xp̄ianos cū literis p̄dicti patriarche ⁊ alioꝝ fidelium hierosolimis ꝓmorantiū. Sic ergo cōgregati sunt oēs supradicti cum Petro heremita Erāt aūt hui⁹ sancti exercit⁹ eminentiores Adamar⁹ podien. cius Godefridus dux lotharingie Eustaci⁹ ⁊ baldoni⁹ fratres ei⁹. Robert⁹ comes flandrie. Rodolphus comes meten. Hugo magni⁹ frater regis francoꝝ Stephan⁹ comes blesensis Raymund⁹ comes colose ⁊ sancti Egidij destimond⁹ dux apelie Robert⁹ comes normanie. Finis belmuo de aboldumūte Raymund⁹ tolone. verū aūt q̄ sit ruidas camperatoꝛ fuerat inuitat⁹ ab istis p̄incipibus, p̄ isto passio faciendo, ꝓpter ei⁹ magnā famā. Sed ipse occupat⁹ cum rege Alfonso ꝓra saracenos in expugnatione tolet ⁊ alioꝝ locoꝝ vt infra dicet ꝙ ab illo cōmodo facto excusauit exposita etiā sua sctā occupatōne ⁊ credunt tūc transfretasse plus q̄ ducenta milia xp̄ianoꝝ inter q̄s Gulfieri⁹ de mirabus multos insultus hostib⁹ inferens atq; damna vna die rugitū leonis a serpente circūligati audiuit q̄ socijs dissuadentibus accedens audater serpentez truncauit leonem liberando cui⁹ rei leo īmemor eundē sequit⁹ vt leporari⁹ et q̄diu in illa terra fuit multa fecit ei comoda i venatōnib⁹ et bellis et quacūq; vidit dño aduersari subito p̄sternebat nec domino redeunte in naui positū derelinquere voluit: ꝙ nautis nolentib⁹ eum recipere vtpote animal crudele secum est dūm suū narando p̄ maria quousq; defecit Anno q̄ p̄dicto scilz Millesimo nonagesimo septimo exercit⁹ dñi fusos paganoꝝ attigit ⁊ factū est p̄mū bellum magnum cum saracenis ad portem fluminis pharphar nono kalēdas marcij vbi multo saracenoꝝ sanguine effuso victi sunt a xp̄ianis. Et capte sūt ciuitates Nicea ⁊ laodicia et licet cētū tanti in exercitu tanta fuit rerum omnium abundantia vt aries vno denario, bos vero tantum nummis duodecim venderet.

Nonagesimūoctauū bellum inter Saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno p̄dicto scz Millesimo nonagesimo septimo. Cum em exercitus domini p̄dicta obtinuisset loca et manu imperatoris Constantinopolitani reliquisset, p̄fectus inde varijs transcursis regionib⁹ ⁊ plixi itineris diutur no labore plurimū fatigati mense septembri ante ciuitatē antiochie. Nam q̄ tūc erat saracenoꝝ subiecta dominio castra locauerunt. Cum aūt p̄ menses vero nouem in obsidione ciuitatis cōtinue laborarent ⁊ varijs tribulationibus essent oppressi videlicz fame frigore ymalib⁹ imbribus ⁊ multimodis egritudinib⁹ ac diuersis morbi generibus a turcis in ciuitate ꝓmorāntibus sibi illatis paꝛ p̄ficiscent nec vllis bellicis instrumentis ꝓra munitissimam ciuitatez ꝓualerent. Hi respexit de⁹ afflictionem ppli sui p̄ quendā fidelē xp̄ianum in ciuitate sub infideliū dūio cōmorantē q̄ de nocte p̄ scalaz dūm boamundū p̄ncipē tarentinū clam cū militib⁹ in ciuitatē recepit. Illi vo portas vi aperientes interfecto ei⁹ duce noie acciano cū alijs fere .xx. milib⁹ q̄busdam alijs vinculis mancipat⁹ ciuitatē nobilem multaꝝ p̄uinciaꝝ a dict⁹ antiquis metropolim ⁊ mediatricem diuio imperio possederūt.

Nonagesimūnonū bellum inter saracenos xp̄ianos accidit anno

domini Millesimonanogesimooctauo. Capta em̃ antiochia vt ꝓdictum est mor ipsum̃ cepit soldan⁹ magno cuꝫ exercitu paganoꝝ et xp̃ianoꝝ obsidentiũ tãq; fame afflicti sunt vt vix se aliqui ab humanis carnib⁹ abstinerẽt. Inedia ergo urente et fame intolerabili cõpellẽte de necessitate facientes virtutẽ pauci pro multis ad prelium coacti sũt exire lancea dñi scã qua lat⁹ eius in cruce fuerat ꝓfossum q̃ paulo ante sub terra p reuelatiõez repta fuerat eos p vexillo ꝓcedente exercitũ xp̃ianoꝝ innumerã infidelium multitudinez audacter ingrediens et brachio extento viriliter pugnans diuino ꝓtectus adiutorio gl̃iose de hostib⁹ obsidentib⁹ triũphauit: alijs gladio trucidatis alijs terga vertentibus equoꝝ velocium ꝑfidio fuga elapsis exp oliuam ergo campũ exercitus dñi et tantũ auri et argenti equoꝝ et victualiũ copiã inuenerũt vt omnes cumulam diuitijs et victualib⁹ supra modũ abundãtes cũ ymnis et laudib⁹ ciuitatẽ ingressi dño p tanta victoria gr̃ias retulerũt. Lancea vo xp̃i fuit p hunc modũ reperta. Apparuit em̃ sanct⁹ andreas cuidã rustico, quinciali dicẽs veni ostendã tibi lanceã xp̃i et rusticus isdem capta antiochia fodiens in ecclesia sancti Petri in loco ostenso ꝑsente Raymũdo comite tholosano et capellano suo lanceã inuenit. Dubitantib⁹ aũt plerisq; quidam Bartholome⁹ nomine christi sibi apparente certificat⁹ ignẽ licet pedez quez fieri iussit illesus trãsiuit cui lancea et sic exercit⁹ dñi fiduciã habens in xp̃o et lancea a tempore apostoloꝝ inuisa intrepidus ꝓcessit.

Octesimum bellum inter Sarracenos et xp̃ianos accidit anno domini Millesimonongesimo nono. Cũ exercitus domini domini ciuitatis antiochie Boadmundo predicto concedentes ordinatio ecclesijs et clero ac patriarcha et stipẽdijs vnde sustentari possint. Strictiq; ꝓficiscentes marchiãt barrã multaq; castella regionis illius expugnant tanta fame afflicti q; corpora saracenorum fetentia edere compelluntur et inde ꝓfectus exercit⁹ dñi ad interiora sitie larga dei manus refocillatus est et tandem montana hierosolimorũ conscendens ante sanctã ciuitatem peruenit tentoria figens et castra. Fuit militarem disciplinaz collocans ex ofi parte ipsam vrbem obsidione vallauit. Est autem hierusalem ciuitas in mõtanis sita riuis fontibus et siluis carens excepto siloe vbi aqua sufficienter habet legitur q; paucis exercitus dñi hierusalem applicuisset quadam columba desup exercitu ꝓdicto volãs ab aquilone grauiter plagata est. circa quã rep te sunt litere quas deferebat talis sententie Ex acharon dicit Cesaria salutem. generatio canina venit gens contentiosa contra quaz per te et per alios defendas tua legẽ iudica idem vbib⁹ alijs. Erect⁹ ergo petrarijs et alijs bellicis instrumentis et scalis muro applicatis multũ laborantes partim in principio ꝓcesserit. quibusdã em̃ ex nostris sagittaz ymbre grauiter sauciatis. alijs vero molarium in missione peremptis machinis etiam ligneis ex magna parte igne succensis ab his qui in ciuitate erant maxime ledebãtur. Dum etiam in eadem obsidione prouictus et etiaz aque penuria laborarent ex conducto communi ofi quotidie nudis pedib⁹ orãdo septẽ diebus circuierũt ciuitatẽ tandem die octauo q; fuit idus iunij feria que specialiter est dies crucifixi ardore animi succensi et crucis signo muniti prompto animo pro illo parati morti qui pro ipso eodem die mortuus

est strennus dñs pugiles scalas muris immittent: p sagittas t spicula p lapides desup venientes t ingentia saxa p gladios t lacteas t ignes supra muros ascendendo ciuitas sancta hierusalem a xpianis capit est in portu Salomonis paganos egredientes tot occidēt: vt in sanguine occisorum vsq ad equorum genua equitatent sic diuino munere ciuitas sancta hierusalem a xpianis capit t libertati eorum est reducta que p annos circiter. ccc. sexaginta. p. q secunda vice ab imperatore Eraclio fuit capta ab immūdis saracenis fuerat possessa gras referētes saluatori nro domino ihesu xpo patriarcham latinū et tam clerum q ecclesias ordinantes deum Godefridū de bullon militē strēnuū t virum deo t hominib⁹ acceptū dñm ciuitatis vnanimiter elegerunt q licet ciuitatis administratōnez ad multa p̄cum instantia susceperit p reuerentia tamen xpi et corone humilitate noluit rex appellari nec coronā auream deportare vbi dns nr coronat⁹ fuit pro nostra redemptōne.

Entesimūp: imū bellū inter saracenos t xpianos accidit pauc̄is elapsis diēb⁹ a captōne sancte ciuitatis hierusalē. Tūc esn cuz pnceps de repatriādo tractaret. Ecce rex saracenor cum centū milib⁹ equitum t. cccc. milib⁹ peditū ad bellandos cristianos ascalonā venit quib⁹ exercitus dñi in quo nō erāt nisi quinq milia eq̄tum. et. xv. milia peditū occurrēs deo p eis pugnante t nube ab estu solis p tegente saracenos solo impetu territos pectis armis eos in fugam conuertit t in hoc bello facto. vj. kal'. augusti cesi sunt centum milia paganorum. In portu vero ascalonevsq duo milia suffocantur eorum vero qui in mari t inter spineta p̄sumpti sūt numerus ignoratur. His gestis reuersus est exercit⁹ domini in sanctam ciuitatem cuz magnis diuitijs et honore et mansit ibidē supradictus Godefridus electus in regem. Alij vero principes ad ppria cum honore sunt reuersi.

Entesimūsecundaz bellū inter saracenos t xpianos accidit supradicto anno domini Millesimononagesimonono. Tūc rex ālfonsus sext⁹ terra⁹ rex castelle de quo dictū est supra p̄filio ābenbz regz hispaleñ. cui⁹ filiā caydā noie cepat in vxorez factā xpianā q vocata fuit maria vt nisi eēt in hispania q eis ñ subiugaret misit i affricā p saracenis q dicebāt almorandes. Erāt ei mirabiles bellatores t placuit regi marrochior p placē regi alfonso t misit ei militiā magnā illor q. b⁹ p̄fecit capitaneū vnū algnaselū suū maiorē q dicebat halyabenaxa. Nunc p̄dicti almorauides tunc oblitī dñi sui eleuauerūt miramamolim t reuersi sūt i optatā p̄cē q: congregati sūt cū aliis saracenis vt expugnarēt regē hispaleñ. q dederat filiā suā i vxorē occulte xpiano t q: erat amic⁹ regz xpiani. Venerūt g z p̄dictū regē t ipe occurrit eis nō tā preparat⁹ ad bellū sic̄ potat t debuerat t occisus ē in bello q facto eleuat⁹ i superbiā ille saracen⁹ q se fecerat vocari miramamolim venit cū sua multitudine gnāli z terrā regis alfonsi t obsedit burgales. Tūc ār rex alfons⁹ p̄dict⁹ erat infirm⁹ t doluit vehemēt q: nō potat ire in psona z ros q̄ misit illuc filiū suū vnigenitū que hūerat ex illa p̄dicta cayda vxore sua xpiana q dicebāt infans don⁹ sanct⁹ alfōsi t erat adhuc puer t cū eo misit comitē donū garsiam de cabra q nutriret cū t multos alios comites t nobiles cū exercitu magō t venerūt ppe villesiū. Cū g saracen obsiderēt viderūt xpianos dimisisse obsidionem t venerūt z eos

t ordinatio acierbus cōmissum est durum bellū t pmittente deo ac peccatis sorte exigentibus victi fuerūt xpiani t ibi vbi maior erat ptās xpianor cuz predicto infante filio regis ibi occurrit maior multitudo saracenor. Infans aūt sentiens equū suū vulneratū dixit nutricio suo comiti: pf vulneratus est equus meus: t dixit comes fili sitis firmus alias vos eritis vulneratus: t cecidit statim equ⁹ mortu⁹ cū eo: qō cuz vidit p̄dictus comes timēs mortem infantis descendit subito de equo suo et cooptuit infantē cū scuto t ibi defēdēs infantē plurimos saracenos cum ense suo occidit ꝙ tanta fuit eor multitudo q̄ non potuit sustinere ꝙr abscederunt ei vnū pedem quodā ense t qñ vidit q̄ nō poterat se cōtinere dimisit se cadere super puer vt moreret p̄iusq; ipe t ibi occiderūt comitē illū. Ceteri vō comites habuerūt infantē t fugieb̄at cuz eo quantū poterant cogitantes euadere morte. Saraceni aūt videntes eos i secuti sunt eos: t qi nō poterāt tam cito fugere cū ptero fie voluissent attingerūt eos: t transfūtes vltra eos occiderūt ibi infantem t comites: t in memoriam illius victorie posuerunt saraceni nomē loco illi septē porci: ꝙ postmodū mutatus est locus ille t vocat⁹ est septē comites. Illi aūt qui euaserūt venerūt toletū ad regem t fact⁹ est plāctus magnus a rege p filio suo sic plenius continetur in generali historia hispanie. Tunc fuit perdita conchа quā habuit cum vxore sua cayda habuerūt etiā saraceni: tunc buete t buclesum quesiuit rex alfonsus a sapientibus q̄re milites sui non poterāt tolerare bella sicut solebant. Et responsuz est ei q̄ erat quia sepe intrabant balnea t quia nimis vacabāt ōlicijs t extūc rex alfōs fec̄ q̄ destruerent ola balnea regni sui t fec̄ milites laborare mīt̄ exēcitib⁹

Ente sinū tercīū bellus inter saracenos t xpianos accidit anno dñi Millesimo centesimo. hic victoriosus princeps Godefrid⁹ de bullion expeditio alijs principibus collēcto exercitu suo attendens q̄ ciuitatē sanctam nō posset retinere nisi fines suos vellz ampliare t hostes vicinos a se lōgius ꝓpulsare licz essent pauciss̄imi respectu circūstanciū nacionuz q: habebant ab oriente Arabes moabitas et amonitas a meridie vō ydoneos egiptios t philisteos: ab occidēte āt ciuitatis maritimas per olomaydā siue accō t tiron t trippolim t omnes alias vsq; ad antiochiam: a septemptrione vō tyberiadam t cesaream philippi t regionem decapolios t damascum: maluerunt tñ ꝓ xpo alias suas morti exponere q̄ missa manu ad aratrū retrospicere t negotiū impfectū relinquere nō ergo cōfidentes in sua fortitudine nec in multitudine ꝙ in sola dei ꝓtectione spem habētes t salutifere crucis vexillum semper in p̄lio deferētes inimicis partim fugatis partim trucidatis ꝓtim carceri mācipatis vrbes munitiss̄imas t castra inexpugnabilia xpo subiecerunt. Dñs in tilo suo p̄mo egressu cepit ciuitatē ioppen in littore maris sitam. Et ciuitatem ramata nobilem populosam muro valido circūdatam t turribus excelsis in campestribus sitam: cepit etiā ciuitatem porphiriam in littore maris quasi miliaribus .iiij. ab accon distantes: t ciuitatē tyberiaden in galilea que est supra stagnuz genesareth sita. Quibus subiugatis reuersus est gloriosus princeps in sanctam ciuitatem cum leticia t honore. In fine supradicti anni mortu⁹ est p̄ceps godefridus t electus est concorditer t in regem inunctus baldoninus frater eius miles strenuiss̄imus: qui postmodū diuino fretus auxilio regnuz suū dila

tauit. Nam ipse expugnauit azur t ce sariam philippi t accon que alio nõie dicit tolemayda t ciuitatem berid t ci uitatem sydonis t montẽ regalẽ t plu rima alia loca cepit ac multa alia loca fortalicia: ac deinde ab alijs successori bus multis bellis t multa effusione sã guinis vilaratũ fuit regnũ iherosolo mitanũ in ciuitatibus villis t castris si cut latissime narrat acconeñ. epus i li bro de rebus t statu terre orientalium que ꝓpter breuitatem relinquo.

Centesimũ quartũ bellũ inter sa racenos t xpianos accidit pau cis elapsis diebꝰ post ꝓdictum bellum. Tunc enim predictus rex al fonsus. vj. iij. rex castelle ex ira magna quam habebat contra saracenos: tum quia interfecerant filium eius: tũ ꝓpt alia dampna que fecerant in terra eiusꝫ congregatis exercitibus magnis liber ab infirmitate venit in terram sarace nozꝫ directe contra illum saracenum q̃ se fecerat vocare miramamolin q̃ tũc erat in ciuitate cordubeñ. t obsedit eũ ibi: qui cum cognouit potestatem ex cedentem regis alfonsi non fuit ausus exire contra eum. Cum ergo sic essꝫ ob sessus quidam saracenus nobilis cuiꝰ nomẽ erat abdallar venit de nocte cũ multitudine magna saracenozꝫ t de dit saltum eximpzouiso in exercitũ re gis alfonsi: xpiani autẽ sentientes eos capiẽtes celeriter arma sua bellauerũt cum eis t occiderunt maiorem partẽ eozꝫ t captiuauerũt saracenũ ꝓdictũ ab dallar qui t interfecerat regẽ bispaleñ. ꝓdictum patrem regine domine ma rie cayde. Ceperunt etiaꝫ plures alios eiusꝫ eo. Precepit ergo rex alfonsus q̃ ducerentur saracenus ille ante eũ t ma dauit q̃ duceretur ad locuꝫ vbi posset eũ diuidẽ saraceni de ciuitate t q̃ cõ cideretur corpus mẽbratim in fruſta quia interfecerat socruꝫ suum vt dictũ est. Precepit etiam q̃ ducerentur alij nobiles saraceni qui fuerant cum eo t q̃ comburentur viui in eodẽ loco: qõ cum viderũt saraceni de ciuitate timo re magno percussi firmauerunt pacẽ cum eo q̃ darent ei tributum omniuꝫ terrarum quas possidebant citra ma re t miserunt multum aurum t argen tum ac multitudinem lapidum preci osozꝫ ac alia plurima dona. Et tũc rex alfonsus contentus de his que fecerat in cursu illo: t quomodo confregerat t honorauerat illum saracenum. Aliũ qui se vocauerat miramamolim rever sus est in terram suam cum magnis di uitijs t bonore t ex tunc predictus rex predictus rex alfonsus tenuit regnum suũ in pace t dederũt ei saraceni citra mare quolibet anno tributa siue pari os suas.

Centesimũ quintum bellum in ter saracenos t xpianos accidit anno domini Millesimocen tesimoprimo. Tunc nicaph rex marro chiozꝫ qui erat miramamolim congre gato magno exercitu almorauidũ trã siuit mare cui congregati sunt t uniti omnes saraceni vuandalie venit ergo super regem bispaleñ. t obsederunt ci uitatem atꝫ ceperunt eam t inuene runt ibi illum ꝓditorem qui se fecerat vocare miramamolim t ꝑscidit caput eius: t exinde venerunt supra cordu bam t ceperunt eam: t factum vnum dominiũ saracenozꝫ citra t vltra mare quod primo non erat: quo facto intra uit miramamolim cũ suo exercitu ma gno per terram regis alfonsi t perue nit vsꝫ ad baldayoo. Rex autẽ alfon sus predictus cũ erat semper cesaragu stam t tenebat eam obsessam. Cum er go sciuit ingressum ꝓdicti miramamo lim in terrã suam elevauit se ab t obsi dione t venit cum exercitu suo t cum multitudine francozꝫ que venerant in

adiutoriū eius ⁊ cōmissum est bellum asperrimū. qpe badayos in quodaz loco qui dicitur arabice cella que et lingua castellana sathaliaz dicitur: et permittente deo victi sunt xpiani ⁊ multi cederunt terga nemine persequente. Rex aūt alfonsus sustinuit bellum cū illis qui secuz remanserant vsq; ad noctem ⁊ tam viriliter bellabat rex q̄ nullus saracenus erat qui ausus esset ponere ante eum ⁊ mouet eos de loco illo retraxitq; eos vsq; ad rētoria nicaph que bene erat fortificata fossatis: ⁊ cū cogitaret fortissime pugnare eos inde extrahē supuenit qdā nūcius qui dixit ei q̄ insidie quas posuerāt saraceni venerūt ad depredandum terrā sua qō cum audiuit dimisit bellare illos et reuersus est ad suos ⁊ cū reuerteretur inuenit se cū illis qui depredabant terrā bellauitq; cum eis: ⁊ fuit victus ⁊ perdidit multos ibi de suis ⁊ ipe vulneratus fuit lancea: supuenien te ergo nocte diuisi sunt abinuicem bellātes ⁊ illi pauci xpiani qui remanserunt cōtum cū eis sunt regi alfonso ⁊ reuersus est cum eis ad ciuitatem que dicitur coyra. Saraceni similiter recesserunt ad terras suas ⁊ nicaph transiuit in affricam. ⁊ Istud bellū fuit feria sexta prima die nouembris anno quo supra.

Octesimūsextū bellum inter saracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimocentesimoseptuagesimo. Tūc supradictus rex alfonsus sextus congregauit exercitū suū et intrauit terram saracenoz ⁊ peuenit vsq; ad ciuitatē hispaleñ. destruendo quicqd inuenire poterat ⁊ reuersus est in terrā suā cū magnis diuitijs ⁊ honore.

Octesimūseptimū bellum inter saracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimocētesimo tercio. Tunc ern rodericus didaci Cid campeator cum multitudine xpianoz obsedit ciuitatē valentie ⁊ tenuit eam obsessam nouē mensibus in quib⁹ fuerunt multa prelia ⁊ effusio sanguis sine mensura tā xpianoz q̄ saracenorū ⁊ tā angustiata fuit ciuitas p̄e fame q̄ cōpulsi sunt saraceni comedere canes murilegos ⁊ mures plures: etiaz pauperes comedebant carnes saracenorū mortuoz ⁊ tot morieb̄ant fame q̄ plateę erant plene sepulcris ⁊ non erat sepulcrū i quo non essent ad min⁹ decē saraceni. Illi aūt exeuntes a ciuitate tradebant se libere manibus xpianoz ⁊ cum comedebant statim moriebant ⁊ cōpellabant eos ipe Cid redire ad ciuitatez vt in maiori numero magis opprimerentur fame: ⁊ si aliquē ipe de ex cūtibus poterāt accipere mandabant eum cōburi vt timerent exire. Videntes aūt maximam pressuram famis secerunt cōuentionē suam firmataz cū predicto rodericō didaci vt mitterent nuncios suos ad regem marrochie ⁊ ad regem cesaraguste qui si infra .xv. dies nō succurrerēt eis darent sibi sine mora ciuitatē placuit pactū istud roderico didaci ⁊ trāsiuit cū hac cōditione q̄ nullus illoz nūcioz portaret p̄o expēsis vltra quinquaginta morabetinos. Hec cesserūt ergo nūcij. Sed rodericus didaci fecit q̄ nauta cuz quo transire debebant teneret eos quousq; ipe iret ad eum. Fuit ergo statim et mandauit q̄ inquireretur si plus vocabant quaz .l. morabetinos: ⁊ inuentum est q̄ portabant multitudinem auri ⁊ argenti ⁊ lapidum pretiosorum: ⁊ omnia cepit et diuisit quilibet .l. morabetinos sicut pactatum fuerat. Cum ergo transiuit tempus ⁊ non habuerunt succursum predictorum regum tradita est ei nobilissima ciuitas valentie que solacium et delicie saracenorum erat. Et ipse Cid iuranit eandem elevato vexillo suo ante eum cum magna leticia et

honore ⁊ precepit q̄ poneret vexillū suū in altiori turri fortalicij ciuitatis. Et ex illa die oia fortalitia q̄ erant dominij ciuitatis fuerūt posita sub eius prāte ⁊ p̄ honore fidei catholice: oēs mesquite saracenor̄ facte sunt ecclesie ⁊ posuit ibi sedē ep̄alem ⁊ redditus ne cessarios et facti sunt nonem prochie maior ēt ecclesia dedicata ē sc̄ō petro.

Centesimūoctauū bellū inter saracenos et xp̄ianor̄ accidit ānno dñi Millesimocentesimoqr to. Tūc cū fama p̄dictōis valentie per omnes terras saracenor̄ quolaret int ceteros rex hispaleñ. dolens vehementer cōgregauit exercitū suū magnū sc̄z xxx.milia hoīm armor̄ ⁊ velocī quo potuit venit sup ciuitatem valentie et obsedit eam. Virtuosus v̄o Cid cum peator exiuit ad eū cū militia sua ⁊ habuit bellū cū eo circa ortū qui ōr de villa nona ⁊ deuicit eū pluribus saracenis interfect̄. Ipse vero rex hispalen. cū tribus vulneribus fugiens euasit ⁊ p̄secutus est saracenos vsq; iambaz: suffocatiq; sunt in flumine q̄si tria milia saracenor̄ ⁊ tanta fuit cedes eor̄ q̄ de xxx.milibus qui venerāt nō euaserūt vltra mille ḡntos ⁊ reuersus ē virtuosus Cid in locū vbi fuit bellū ⁊ expoliatis tentorijs tanta fuit multitudo diuitiarū q̄ pars q̄ cecidit in sorē pedit̄ fuit quinq; miliū marcarū argenti ⁊ ingressi sunt ciuitatem nobilem valētie cū magnis diuitijs ⁊ honore. Nūc rus aūt exercitus eius erat mille quingentor̄ equitū quor̄ mille erant nobiles genere ⁊ quatuor miliū peditum ⁊ tūc misit illustri regi alfonso sexto suprādicto in p̄sentem ⁊ donuz de sua quinta parte que ei euenerat in sorez centum equos cum sellis ⁊ frenis mirabiliter adornatos: ⁊ rogauit vt mitteret sibi vxorē suā Johannam ximenam cū duabus filijs suis que manebant in sancto petro de cardenam. Rex autē illustris gaudenter recepit donū ⁊ honorifice misit sibi vxorem ⁊ filias suas q̄o postmodum tradidit in vxores comitibus garrionis. Sed quia illi p̄miserūt quoddam aleue contra eos victi p̄pter hoc ante p̄dictū regem in campo ante garrionē tradite fuerunt postea p̄ eundem regem in vxores infantibus nauarre ⁊ arragonie filijs regū sicut plenius cōtinet̄ i generali hystoria hispanie.

Centesimūnonum bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dñi Millesimocēteſimoqnto. Tūc cuz p̄dictus virtuosus Cid cū vxore sua ⁊ filiabus suis dña elmira ⁊ dña sole in pace ⁊ solacijs essent in predicta ciuitate valentie esse quidā nunciauit ipsi certitudinaliter quō ymes miramamolim rex marrochior̄ dolēs de p̄dictōe valentie cū quinquagīta milibus armator̄ veniebāt ad obsidendū p̄dictā ciuitatem. Q̄ cū cognouit p̄dictus Cid p̄cepit q̄ oia castra sui dominij p̄parent̄ ⁊ ponerentur in eis oia necessaria ad pugnā similiter in ciuitate. Congregauitq; oēs gentes quas potuit habere tam de saracenis q̄ de xp̄ianis ⁊ omnia hec facta sūt breuissimo tempore. Venit ergo multitudo p̄dicta saracenor̄ ⁊ fixis tentorijs suis steterunt supra ciuitatem ⁊ tantus fuit eorum tumultus cum suis atambonb⁹ ⁊ vocibus q̄ dña ximena cum filiabus suis que nunq; similia viderant timuerunt valde. Sed virtuosus Cid dixit eis dña ximena ⁊ mee filie non timeatis. Ego enī cogito deuincere hos saracenos ⁊ cum eor̄ diuitijs vos meas filias honorifice ⁊ ditissime maritabo ⁊ illos a temporeo faciaz venire añ vos burinas vero p̄ honore ecclesie faciaz reseruari. Congregatis ergo bellatoribus suis ad signum campane exierūt in campum cum ordine vir-

mosissimi Cid campeatoris: quos videntes saraceni ordinatis etiã suis acibus cõmissum est durissimũ bellum sic q̃ vndiq̃ videbant exire equi sine domino suo. Et cum saraceni essent mlti tenebãt xp̃ianos tã i magna p̃ssura. Et tũc virtuosus Cid alanus milites suos clamauit dicens: deus adiuua et beate iacobe: et cũ dixerit erruit aluarbanes quidam miles strennuus cum trecentis militibus et mfidijs et p̃cussit saracenos ex aduerso scz ex parte maris. Cogitantes aũt saracani q̃ erãt multe gentes timuerunt valde et incẽperunt dare terga et secuti sunt fugientes occidendo et vulnerando vsq̃ ad q̃dã castrum q̃ dicit ecquera p̃cusso ymco miramamolim ab ipo Cid et tanta fuit cedes saracenor̃ q̃ de quinquaginta milibus p̃dictis nõ euaserũt vltra q̃ mille quingenti et remansus est virtuosus Cid cũ milicia ad locũ belli vbi inuenerũt spolia multa nimis et inter cetera inuentũ est vnũ tentoriũ illius miramamolim nobilis q̃ vix q̃ aliquis viderat et remansus est in ciuitatẽ valentie brachijs vsq̃ ad cubitus plenus sanguine ex vulneribus occisorũ et cũ magnis diuitijs et honore. Et tũc virtuosus Cid misit dño suo regi alfõso castelle p̃dicto ex quinta sua pre ducentos equos cum sellis et frenis pendentibus singulis ensibus ex singulis sellis eor̃: misit etiam sibi in donũ tentorium p̃dictum mirabile que omnia gaudenter recepit predictus rex cistẽs in valle olitensi.

Decimũsimũdecimũ bellum inter saracenos et xp̃ianos accidit anno domini Millesimocentesimosexto. Tunc rex bucar rex marrochior̃ cum .xxx. regibus saracenorum subito apparuit spacio vnius leuce ꝓpe valentiam et factus est tumultus magnus in ciuitate ex subditis rumoribus et ascendit virtuosus Cid supra turrim altiorem fortalicij cum consiliarijs suis vt videret eor̃ exercitũ q̃ videns incepit ridere ostendens magnũ gaudium: descendens ergo de turri facto signo campane congregati sunt omnes sui bellatores: quibus dixit virtuosus Cid qũo volebat dare bellum regi buccar et illis .xxx. regibus et hilari animo placuit omnibus sperantes victoriam reportare. Exierunt ergo ordinati sm modum suũ. Eo tempore quo tempore saraceni non cogitabant: cum ergo venerunt ad locum vbi viderunt tentoria saracenor̃ precepit vt irent lentis passibus et ipe ibat cum suo equo q̃ dicebatur baniecha: quos cũ viderunt saraceni ordinauerunt subito acies suas et venerũt contra eos satis inordinati cum non cogitarent de aduentu ipius Cid super eos. Cum ergo vidit eos inordinatos predictus Cid precepit versus illum suũ sceleriter ire contra eos et factum est p̃elium magnum sic q̃ ceciderunt multi ex vtraq̃ parte et durauit bellum de mane vsq̃ ad horam nonam nec poterant saracenos eradicare ab illo loco pre multitudine et tanta erat multitudo mortuor̃ pedũ etiã xp̃ianor̃ q̃ nõ poterant eqs equis ambulare inter eos ꝫ placuit deo q̃ ab hora nona inceperũt saraceni dare terga et securi sunt eos xp̃iani occidendo et vulnerando et in illa sequela vidit ipe Cid regem buccar et euaginato ense secutus est eum vt eum occideret ꝫ quia ille ducebat velocem equũ cuius cognouit q̃ Cid sequebatur eum fugit velocius et non potuit eum attingere sicut voluisset: licet eum peruenerũt ad mare ꝓpe ipsum iret et tunc emisit a manu ensez suũ super buccar percussitq̃ eum: sed ille percussus intrauit subito nauẽ et Cid descendit et accepit ensem suũ et spatã regis buccar q̃ ei ceciderat

quam vocauit tyſonam ⁊ reuerſus eſt ad locum belli deuicto ſaracenis vbi tor ſpolia habuerunt q̄ ſolū de equis quinta pars que cecidit in ſortem ipi⁹ fuit tricentor equor. Deuictoq; buccar rege marrochior cum aliis.xxx.regibus reuerſus in ciuitate valentie cū magnis diuitijs letitia et honore. Et tūc miſit regi alfonſo caſtelle in donū ex p̄dictis ſpoliis centū equos cum ſellis ſuis ⁊ frenis mirabiliter adornatos ⁊.lxxx.ſaracenos captiuos q̄ oia rex p̄dictus exñs in valle oliueti gaudenter recepit. Tūc etiā ſoldanus p̄ſie videns q̄ ſanctā ciuitatē ihr̄m ceperant xp̄iani ⁊ mīltas alias ciuitates ⁊ loca timēs q̄ tota eius terra p̄derēt ſi trāſiret p̄dictus virtuoſus Cid in partes illas pro tuitione xp̄ianor. Ideo audita eius celebri fama vt eū in amicū poſſet confederare miſit ei ambaſiatorē ſuū per mare ⁊ cū pertenit valentiā receptus eſt honorifice ab ipo Cid ⁊ p̄ſentauit ſibi dona que ſibi mittebat ſoldanus ſcz multa localia auri ⁊ argenti ⁊ p̄cioſos ac nobiles pannos de ſerico ⁊ auro mirabilis contexture ⁊ multa alia q̄ non ſunt in iſta terra: preſentauit ſibi etiam vnā libā mirre ⁊ balſami p̄cioſi cum q̄ poſtmodū fuit corp⁹ ipius Cid baliamatuz in eius morte. Dedit etiam ſibi vnū archidriche de nobilioīb⁹ q̄ fuerunt in mūdo qō vſq; in hodiernū diē manet in monaſterio ſcti petri de cardenā ⁊ de his oibus recept̄ remiſit eū cū honore ad p̄dictū ſoldanū cuz ſuis etiā donarijs inito fedre inter eos.

Quarteſimū vndecimū bellū inter ſaracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dñi Milleſimocēteſimo ſeptimo. Tunc p̄dictus rex buccar dolens qō ſic turpit victus a Cid cāpcatore ⁊ qō interfecerat ⁊ captiuauerat eius gentes: ⁊ qō expoliauerunt cuz e tam magnis diuitijs. Ipe in xp̄ia p ſona p̄dicauit in affrica cō uocans oēs ppl'os ſicut nos facimus cempe cruciate ⁊ cōgregatus eſt ad eū ppl's innūerabilis cū quo tranſiuit mare vt veniret ſuper valentiā ⁊ ſe vindicaret. Cuz ergo p̄dicti rumores peuenerunt ad aures ipſius Cid inter cetera precepit q̄ omnes ſaraceni habitantes intra ciuitatē egrederent foras ⁊ q̄ habitarent i alcudia q̄ facto cū nocte illa iaceret in lecto ſuo p̄dictus Cid hora medie noctis cogitans qō ſe haberet in aduentu tante multitudinis ſaracenor. Ecce ſubito impletū eſt palaciū illud claritate magna ⁊ quodā mirabili odore: ⁊ cū ipe miraret illius inſolide claritatis ⁊ odoris apparuit ei vir q̄dā indutus veſtibus albis ſicut niz qui canus ⁊ criſpus videbat in manibus ſuis claues geſtans. Dix itq; ei: dormis roderice vel quid agis: ⁊ ille rñdit: q̄s eſt̄ vos qui a me hec q̄ritis. Et ait illi: ego ſum ſanctus petrus p̄nceps apl'or q̄ venio ad te cū ſcelerioū mandato q̄ illud qō tu cogitas de rege buccar ſcz q̄ habes dimittere hunc mundū ⁊ ire ad vitam vbi nō eſt finis et p̄figit tibi terminus xxx. dier a p̄ſenti die. Verūtā vult tibi deus facere hanc gr̄am q̄ tu moritus cū gentib⁹ tuis habeas victoriā de rege buccar p̄pter honorem tui corpis qō erit cuz adiutorio apoſtoli Jacobi quē deus mittet ad bellū illud. Et ante hec oia tu facies penitentiaz de peccatis tuis ⁊ ſaluus eris: hec oia confeſſit tibi dño ihs xp̄s p̄pter amorē meuz ⁊ p̄pter reuerentiaz quā ſemp habuiſti ad eccleſiam meam monaſterij ſancti petri de cardenan. Que cum audiuit virtuoſus Cid p̄ gaudio dimiſit ſe cadere de lecto in terram ⁊ cecidit ad pedes apſi volens oſculare pedes eius ⁊ dixit ei apl's. Non labores in hoc quia nō poteris accedere ad me: ſis certus

q̄ omnia q̄ dixi tibi sunt tibi concessa: t sic disparuit ab oculis eius t remansit in palacio illo quidam magnus et suauissimus odor cuius qualitas effari non potest: t p̄dictus Cid remansit fortificatus t ita certus de p̄dictis sic si iam transissent oia illa. Et die facto cōuocauit ad forcalicium suū omnes milites suos t narrauit eis visionem illā cū lacrimis nihil eis occultans faciēt ergo fm consiliū meū t deuincetis regem buccar t.xxxvj.reges qui veniūt cum eo. Perceptis ergo sacramentis t facta penitentia petō p̄ suo p̄ cū nō remanerent nisi septē dies de spacio p̄finito p̄cepit vocari ad se vxorem suaz dominā timenā t mandauit q̄ adducerent ei vasa illa argentea in q̄b⁹ erat balsamū t mirra q̄ sibi miserat soldanus magnus persie. Et cū vidit ea ante se p̄cepit adduci quandā cupam auream in qua ipe bibat t accepit de illo balsamo t mirra mixto cū aqua rosea ad q̄ntitatem vnius cocliaris t bibit t sic p illos septem dies fecit nihil aliud comedens nec bibens. Et factū est corpus eius pulcrius t recentius q̄ ante excepto q̄ cōtinue deficiebat sic q̄ non poterat se mouere in lecto: penultima ergo die anteqū deficeret vocauit vxorem suam t venerabilē episcopū ciuitatis iheronim et alios milites parentes t amicos quibus confidebat. Dixitq̄ eis: scitis q̄ rex buccar erit h̄ vna istaz diez t circūdabit ciuitatem cum sua potestate magna: ea ergo q̄ vos habetis facere vt vincatis sunt hec. Primo postq̄ fuero mortuus lauabit̄ corpus meū q̄ satis intrisecus mūdus teneo: laudet de⁹ vt crastina die q̄ est dies victima vite mee recipiam corp⁹ dominicuz t lauato corpore abstergatur bene t vngetis ipm totum caput t os pedes t omnia alia membra cum balsamo t mirra q̄ supfuit in bis vasculis argenteis t nullus sit auius p̄ter inotem meam clamare nec ostendere dolorē: ne forte saraceni sentiant mortem meam: t cū venerit dies vt appropinquat ciuitati rex buccar p̄cipietis q̄ omnes gentes ascendent sup muros t q̄ sonēt tubas ananfiles t facient maiores leticias que potuerūt fieri p bonum meo: t cū fuerit dies qua voluerit ire cū corpore meo in castellaz facietis q̄ egrediant omnes gētes secretissime sic q̄ non intelligant saraceni qui sunt in suburbiis t p̄cipiet̄ onerari gentilas aliasq̄ bestias cuz oibus illis diuitijs que sunt valentie sic q̄ nō remaneat ibi aliquid q̄ sit alicuius valoris: et cum factum fuerit p̄cipietis incellare equum meum bameca t armabitur bene corpus vero meuz ornabitis optime t ponetis me super equū taliter q̄ non possum cadere ponetis etiam in manum mea ensem meū tyson t eant semper apud me episcopus dominus iheronimus t gildias primatio meus vnus ad dexteram t alius ad sinistraz qui dirigunt equū meum: t vos portabitis vexillum meum sicut consueuistis: vos vero aluarbanes ordinabitis acies t ite ad bellandū cū rege buccar: scitis enim certi t non dubitetis q̄ habebitis victoriam me existente mortuo sicut mihi deus concessit. Sequenti vero die facto testamento suo hora tertiarum recepit corp⁹ dominicum de manu episcopi genib⁹ flexis t cum multis lacrimis: quo percepto reclinauit se in lecto dicens: domine ihu xp̄e cuius est omnis potestas t cui⁹ sūt oia regna tu es sup oēs gētes t oia sūt ad p̄ceptū tuū: ō dne peto hāc misericordiā vt aīa sit vbi ē finis sine fine q̄bus dicet̄ vtroslno Cid tradidit aiam maib⁹ creatoris. p⁹ treo aūt dies mortis ei⁹ apparuit rex buccar cū p̄te sua sup valentiam t fixa sunt tentoria. xv.

milia sicut narrat analfaxar historiographus saracenorum bellabāt cōtinue cōtra ciuitatē ipsū poterāt t illi de ciuitate defendebāt ciuitatē cuz magna letitia sicut eis pcepat Cid qō duranit p nouē dies qz xpiani ppabāt ola sua a deu cendū in castellam sicut pcepat eis gloriosus cid. Bucar vero rex videns q Cid tāto tpe nō egrediebat ad eos cogitauit q nō erat ausus exire. Et ideo volebat facere machinas ad capiendū virib⁹ ciuitatē. Sed die duodecia omnib⁹ ppatis et posito ipius corpe Cid i equo suo sicut mandauerat tali dispositione q videbat viu⁹ hora media noctis apta est vnica porta ciuitatis q tendit versus castellā t ordinatis aciebus cum omnib⁹ oneribus exeūtes secretissime et in magno silēcio sic q videbatur q nō essent ibi .xx. milites irruerūt subito in saracenos qui inuenientes eos inermes nec potētes precōfusiōe magna ordinare seipos. q vidēbat Fgi bucar et illis .xxxvj. regib⁹ q venebant ex pte xpianorum sup eos vltra sexagita milia militū q erāt albiores niue t āte eos viderunt vir militē sup equū albū sedentē in manu sinistra gestantem vexillū albū t in manu dextra ensem qui videbatur sicut ignis. Videntes ergo bucar et reges pdicti cedē maximā saracenorum suorum quā faciebāt isti milites timuerūt valde et dederūt terga fugientes vsq; ad mare xpiani aūt insequentes eos occidendo et vulnerādo pene rūt vsq; ad mare et tāta pressura vt ingrederentur in naues⁹ q scēm historiam viginti illor regū fuerūt ibi mortui et decē milia saracenorum suffocati. Rex vero bucar cum aliis qui euaserant pressuram illā elevatis velis nunq; amplius sunt reuersi. xpiani aūt victoria habita reuersi sunt ad tentoria t expoliato campo vbi innumeras diuitias inuenerūt receperūt eas quas portare potuer ant relictis ibi pluribus aliis sine numero. t sic venerūt corpe ipius Cid in castellā cū magna letitia et honore t sepelierūt sicut ipe pcepit in scō petro de cardenā. Saraceni vero q erant i alcudia vidētes q oēs xpiani recesserant a ciuitate et nihil dimiserāt in eadez ingredientes iteruz populauerant eam. Fuit aūt predictus virtuosus Cid dominus pdicte ciuitatis quinq; annis. Rex aūt alfonsus sextus supradictus cū audiuit victoriam quā Cid campeator habuerat mortuus et quo ducebatur in equo suo bameca. ac si eēt viuus venit psonaliter ad scm petz de cardena sceleriter de tolet et honorauit eus in sepultura sua in qua etiā fuerūt infantes arrogonie t nauarre cum suis vxoribus q filie fuerūt ipi⁹ Cid. Predictus vero rex alfonsus sext⁹ biano regnauit .xliij. annis et septē mensib⁹ t p ceptis sacris feliciter migrauit ad dñz anno dñi .M.cxxviij. Jacet sepultus in monasterio sancti facundi in eius monte ex medio lapidū qui erant ante altare sancti ysidori in ciuitate legion. tribus diebus manauit aq̄ qō fuit signū lacrimarū regni ppter damna secuta post eius mortē. Ipe vero nō reliquit filiū heredē. Verumtā q ipe dederat filiā suā dñam orracam in vxorē comiti Raymundo tolosano qui erat de genere gothorum t in illa pdictus comes habuit vnū filiū cū pficisceret in iter in passayo supradicto quē baptizauit in iordane et iō vocauit eus alfonsum iordan. Ideo iste post multa damna q acciderāt in regno fuit elevatus in regē t post factus est imperator.

Cēntesimum duodecimū bellū inter saracenos et xpianos accidit post mortem regis pdicti alfonsi pauco elapso tpe. Tunc eñ regi arroganum alfonso cum esset cum exercitu suo in regno castelle facta cōcor

dia et pace inter cũz regem alfonsum paruulũ dimittẽs ei quicquid i regno suo tenebat. Mũciaũ est qũo magna multitudo saracenoz itrauerat regnũ suũ arrogãcie qui nimis dolens recessit statim vt occurreret illis: inuẽit eos in quodam loco regni sui qui dz effergat bellauit cum illis dicens. sed qui nunq̃ fuerat victus ibi victus fuit a saracenis: mortuus. Alij dicũt q̃ nõ fuit mortuus ibidem sed postq̃ post B vitam peregrini per mundum incognitus. Et dicitur in cronicis q̃ hoc accidit ei qz expoliauit ecclesiã sancti ysidori et plures alias ecclesias castelle post mortem regis alfonsi sexti bzano volens ipe regnare.

Quintesimũ tredecimũ bellũ' inẽ saracenoz xpianos accidit anno dñi M.cxlvj. Tũc cũ lodouicus rex francoz audiuisset ciuitatez edisse captam fuisse a turcis zelo fidei succensus mesopotanee cõpatiens ab Eugenio papa.iij. apud berseliacum cruce signatus est cũ pricipibus pegrinatoz xponens transmarinam anno sequenti. Millesimocẽtesimoq̃dragesimoseptimo. Sanctus bernard⁹ chorardo regi apud franchonburg constitutor pricipibus fere cunctis signum crucis affixit: socij pegrinatõis vltra modum multiplicantur naualis exercitus de anglia flandria: de lothoringia collectus. ij. idus aprilis de tremundo portu anglie cum ducentis nauib⁹ profectus. iiij. kal. iulij vltr bonã applicuit illã post. iiij. mensiũ obsidionem capiunt hostes q̃ quorum numerus erat ducenta milium et quingẽtos deuincunt licet cristiani. xiij. milia vix essent. Chonradus rex cum innumera multitudine pegrinationez egreditur mense mayo vt ad expugnandus ycomium inconsulto diuertit deficientib⁹ victualibus fame afflictus rediit ꝑse quentibus eos turcis multos pdidit. Rex vero francorum ludouicus etiaz aggreditur pegrinationem et euocat⁹ ab imperatore grecorum nauibus ei⁹ hierosolimis euehitur. Anno millesimocentesimoq̃dragesimooctauo francis per deserta asie dolor astucia grecorum qui calcem farine miscuerũt crebro insultus thurcorum patiẽtes fame cruciati: vt quidam equorum et asinoz carnibus vescerentur tandem multis fame pereuntibus ceciliam veniunt et inde anthiochiam palestinaz nauigio petierunt hay medius comes marianeñ. in cipro et alfonsus comes tholose et sancti egidij apud cesaream palestinam obierunt et adeo tunc male successit regi francorum q̃ a grecoz manibus captus imperatori grecoũ turfolium obsidenti ducitur presentãdus. Quem rogerius rex cecilie expoliata grecia: vastata: viscq̃ constantinopolim a captione liberauit.

Quintesimũ.xliij.bellũ inter saracenoz xpianos accidit ãno dñi Millesimocentesimoseptuagesimo. Tunc supradictus rex alfonsus septimus rex quartus castelle et nepos regis alfonsi qui lucratus est tholetum posita tota hispania sub ei⁹ dominio factus fuit imperator coronatus in ciuitate legionen. et confirmat⁹ per papam vt de cetero vocaretur imperator hispaniarum. Postq̃ ergo regnauz arrogãcie castelle et legionis pacifice tenuit et cõtra regeos saracenorum hispanie sibi obedirent tanq̃ vasalli remanserunt due ciuitates que nõ recognoscebant eum dominum scz boetia et almeria. et propter illas subiugandas congregauit exercitum magnum et venit primo super boetiam et obsedit eam et aliqui non seruantes eidẽ fidelitatem recesserunt quod cum cognouerunt saraceni omnium illarum par

tiū congregati sunte venerunt ibi statim vt facerent imperatorez alfonsum cessare ab obsidione. Sed cū hec a saracenis agerentur apparuit sanctus ysidorus in visione predicto imperatori confortans eum et dicens. Crastina die dabis bellum istis saracenis virilit et ego veniam in adiutoriū tuum suos ergo dum sol emitteret radios sup terram preparauit se imperator alfonsus cum sua milicia ad bellandū. Venerunt ergo animose ad locum belli irrueruntq; in saracenos et factum est durum bellum ac exutraq; parte plurimi ceciderunt. Rex aūt saucius filius imperatorius strenuissime se habuit in illo bello et vidit imperator beatum ysidorum ambulantem in bello ex parte sua et cognouit eum propter quod viribus resumptis confortantes milites suos sine dubio sperantes victoriā obtinere. Cum ergo cognouerunt cristiani beatum ysidorum bellare cū eis et pro eis confortati sunt nimis. Sed saraceni pusillanimes effecti non potentes sustinere bellum terga sunt dare coacti. cristiani aūt videntes eos fugientes secuti sunt eos et mortui sunt omnes qui venerant in adiutoriuz bocie. Videntes aūt saraceni qui erant intra villam q; non poterant resistere imperatori alfonso aperuit ianuis ciuitatis receperunt eiz omnia forcalicia sibi submittentes et propter miraculū quod in illo bello fecit beatus ysidorus statim imperator virtuosus fecit edificari ecclesiam vnam in honorem sancti ysidori sub conuentu canonicorum regularium datis honorifice omnibus necessariis tam in crucibus q; in calicibus vestimentis et libris q; etiā in possessionibus et hereditatibus sicut necessarium eis erat.

Quintesimū decimūquintū bellū inter saracenos et xpianos accidit āno domini Millesimocētesimo septuagesimoprimo. Cuius predictus imperator capta boecia cōtentis et aliis militibus suis cum eodem exercitu venit super almeriam. Est eñ ciuitas in litore maris mediterranei et interminis granate. fictis ergo tentoriis super eandem ciuitatem cum aliquibus diebus in obsidione permansisset venerunt ei auxiliū. Comes raimūdus barchinonen. et ianuen. cū classe sua p mare. qui fideliter adiuuantes imperatorē hita vi crona cepit almeriā. omnem aūt pdaz ciuitatis et termino; eius dedit imperator alfonsus ianuensibus et iter spolia inuentū est vas lapidis precioſi vnius cubitalde quantitate vnius scutelle. et ianuenses dixerunt imperatori q; daret eis illud vas et q; oia alia distribueret eis quibus vellet. qz ipi cū illo vase cēnt contenti. placuit aūt imperatori et cōcessit eis vas quod et ipi vsq; in hodiernuz diē p magno tocali obseruant sicut ad diui vocantes illud vas sanctuz grale. Alia aūt spolia dedit raymūdo comiti marchionen. Capta ergo ciuitate et relicta in securitate vt decebat reuersus est in castellā cū iret per viam infirmatus est ex laboribus bello et viaz et cū veniret ad locū qui dicitur delas sesne vas videns quandā arborem que dicit ensina magne ſtitatis et virenti folijs placuit ei descēdere sub eadem arbore vbi pceptis sacramēntis et facto testamēto feliciter migrauit ad dñm. Inter cetera laudat imperator predictus alfonsus de iusticia. Vnde legit in sua cronica q; cū quidaz agricola de regno galicie conquereret eidem q; infans quidam in suo loco acceperat iniuste bona sua statim misit ſras suas illi infanti q; restitueret ei bona sua. sed ille parum curans de ſris eius. Iterum redit predictus agricola ad imperatorem cum querela tunc predictus imperator secretis

sime cum duobus aut trib⁹ comitib⁹ recessit a ciuitate toleti velocissime iti nerauit quousq; pertenit ad locū sctū ergo diligenti inquisitōe secrete cū pre tonibus loci illius venit ad domū ifan tis⁹ precepit q; vocaretur dicereq; ei q; erat ad portam imperato⁹ qui eum vocabat. Ille aūt nō modicū miratus de tam subito⁹ inexcogitato aduentu voluit fugere sed statim captus est et interrogatus ab imperatore de illa in iusticia quare fas suas non impleue rat obmutuit. Quare continuo mandauit ipm suspendi in porta dom⁹ sue t reuersus est impato⁹ in ciuitatē toleti. Iste aūt impato⁹ reliquit duos filios quorum primogenitus dicebatur sancio⁹ alius vo fernandus. Primo de dit regnum castelle. Secō aūt regnū legionis. Sepultus est aūt in ecclesia maiori ciuitatis tholetane regnauit t impauit. xl. annis⁹ t successit ei i regno fili⁹ sancij⁹ quint⁹ rex castelle q; tante vir tutis fuit t tam iustissime gubernabat q; vocatus fuit a pplo rex sancius desi derat⁹ regnauit solū anno vno. qui feli citer finiuit t sepultus est toleti apud impatorem patrem suum t successit ei in regno filius eius alfonsus octauus vj. rex castelle. Qui incepit regnare cū esset parulus scz etatis. iij. annorum t orta est diuisio magna inter milites castelle propter eo⁹ interesse q̄s scz cū haberet in potestate sua tanq; tutor q; usq; esset etatis. xv. annor⁹ ꝓpter quod plurima damna in regno euenerūt vsq; ad ꝑfinitum temp⁹ receptis finis tirānor⁹ iusto dei iudicio⁹ latius con tinetur in generali hystoria hispanie. Incepit regnare iste alfonsus octau⁹ Anno Millesimocentesimoseptuage simosexto.

Centesimum decimūsertū bellū inter saracenos t xpianos acci dit Anno domini Millesimocente simo. lxxxvij. Tunc quidā miles qui dicebatur fernandus roderici qui ali qua fortalicia predicti regis alfonsi oc cupauit tenebatq; ad tempus prefinitū. xv. annorum cum tempus fuit imple tum tradidit omnia fortalicia regi et ipe statim recessit a regno et transiuit ad saracenos accepta ergo multitu dine saracenorum disposuit venire super ciuitatem roderici que tunc edificaba tur a rege fernando legionis fratre re gis alfonsi predicti. Erat eñ locus ad huc sine muris t ideo leuiter expecta bat eum expoliare. Apparuit ergo in visione beatus ysidorus sacriste eccle sie sue vigilanti in sacrario t ostendit ei aduentum fernandi roderici cuz mul titudine arabum t precepit ei q; ireve lociter et nūciaret regi legionis fernā do. Venit ergo t nunciauit predicto regi hec omnia. Rex aūt gratias agēs deo congregauit exercitū suum t venit velocius quo potuit ad succurrendu⁹ xpianis ciuitatis roderici que iam ob sessa erat a saracenis et cum non habe rent muros acceperunt tam viri q; fe mine currus et quadrigas t vasa ma gnaviuaria archas lectos ligna ac oia alia que habere potuerunt et posue runt circūquaq; loco muri quousq; ve niret rex fernandus. Venit ergo ad lo cum predictus rex fernandus qui nūq; fuerat victus et confidens in dño ex diuina reuelatione beati ysidori irru it viriliter in saracenos bellauitq; cum eis t deuicit eos et tanta fuit multitu do mortuorum saracenorum q; non erat qui eos dinumerare posset. aliqui autem euaserunt per fugam. Alij ve ro iugo captiuitatis sunt traditi. Et tunc murata fuit ciuitas Roderici et reuersus est rex Fernandus cum leti cia et honore. Post mortem hui⁹ regis fernādi legionis successit ei i regno eode

filius eius alfonsus q̄ in senectute sua habuit bellū magnū cū albebuc q̄ erat dñs vuandalie t deuicit eū: t tūc lucratus est meridaz montages badayos et casseres atq; alcantrecam: t populauit plurima alia loca ꝓpter que regnū suum erat dilatatum.

Decimūseptimū bellum inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi Millesimocētesimooctuagesimo nono. Tūc erat in affrica miramamolim saracenus quidam noie iustet malcemdo. Hic cleuatus in supbiam transiuit mare cū potestate magna t venit yspolim t ibi monuit exercitū suū per campaniaz cordubem transiuitq; portū que dr delmiradel: qō cum rex alfonsus octauus cognouit cū iam transierant .xv. anni etatis sue t pacifice possideret regnū suū sic q̄ reges arrogonie t nauarre erant eius vasalli. Congregauit ex improuiso maiorem exercitū q̄ potuit t venit in locum de alarchos nec voluit expectare reges arroganum t nauarre nec multos alios qui veniebant in adiutorium eius. Sz ipse cum paucis ꝺo ad manū potuit habere de locis circūuicinis t cum didaco dño viscaye nec erāt ibi nobiles regni dixerat eñ q̄ ita boni erant milites stremature sic nobile qui lingua nostra dicunt fids dalgue. Et ideo illi ꝓpter hoc vituperiū nō venerunt ad bellum. Cū ergo ꝑdict⁹ rex alfonsus octauus esset in loco de alarchos fortalicitū ꝓparando: ecce superuenit miramamolim cū potestate magna saracenoꝝ quoꝝ non erat numer⁹ t cum rex alfonsus esset magni cordis iruit in saracenos t cōmissum est durum bellum. Et noluit deus q̄ xp̄iani exirent ex illo bello cum honore cum non essent vnius animi nec tradiderāt domino suo auxilium sicut debuissent vicit: ergo fuerūt ibi xp̄iani t multi eorum mortui: t rex alfonsus fuit in bello vulneratus t extractus a suis violēter quia ipe voluit ibi mori: et cognouit rex alfonsus q̄ hec ei acciderāt ꝓpt errorem que ipe fecerat contra deuz sicut ei reuelatum fuerat per angelum t ꝓposuit in corde suo decetero seruire deo: intellexerat enim q̄ potestas dei castiguauit euz crude q̄ sibi multū profuit: quia seruiens deo nunquid aliq̄d postmodū cepit q̄ non gloriose finiret vt patet in cronicis hispanie latissime.

Decimūoctauū bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi Millesimocentesimo .lxxxvj. tēpore fridrici imperatoris t vrbani pape .iij. Post eñ ihe rosolomitanum per xp̄ianos valde fuerat dilatatum post multa bella t gloriosas victorias de saracenis in quib⁹ semper pauci de pluribus triūphabāt sicut breuī catbalogo regū terre sancte postq̄ habita fuit a xp̄ianis pt annotari quia godefridus de bullon. Primo qui ibi principatum tenuit anno vno cum paucis pricipem militie soldani egiptioꝝ cum infidelium in nūera multitudine in p̄lio superauit. Rex baldouin⁹ q̄ ei successit p̄m⁹ latinoꝝ i ihrl̄m b cū tricentꝫ .lxx. militib⁹ t trecentꝫ peditib⁹ p̄ncipe militie califbe egypti q̄ secū .xj. milia eqtū et. xxx. milia peditū adduxerat superauit vbi p̄dictum principem cum quinq; milib⁹ saracenis interfecit alij autem per fugam euaserunt. Et iterum cum quingentis equitibus et duobus milibus peditum presidem astolicarum veniēte cum innumera multitudine deuicit cesis ex eis .iij. milibus alijs in fugam conuersis regnauit annis .xviij. Et successit ei alius baldouin⁹ de burgo qui in primo regni sui anno cuz septingentis equitibus cū gario p̄ncipe turcoꝝ potētissimo q̄ secū inuerā mul-

tudinē turcoꝝ habebat bellauit ⁊ de
uicit cum .xiij. milibus saracenis inter
fectis aliis vinculis mancipatis cū re
liquis vero saracen⁹ille vix euasit. Illi
ud aūt bellū habuit cū rege damasce
noꝝ cui⁹ exercit⁹ erat .xv. militū eq̄tuꝫ.
ipe vero balduin⁹ habebat mille .c. equi
tum ⁊ duo milia peditū hūc etiam de
uicit duobus milibus saracenis mor
tuis plurimis captiuatis. Illi aūt cuꝫ
principe suo terga dederūt de xp̄ianis
aūt ceciderūt .xxiij. Hegē etiā ascolo
nitaꝝ qui cū multitudine egiptioꝝ ve
nerat in bello cū suis paucis ꝓstrauit
Item doloquinū damascenoꝝ regem
qui venerat cum exercitu magno i bel
lo. Quarto contriuit duob⁹ milib⁹ ex
hostib⁹ interemptis de xp̄ianis vero ce
ciderūt equites .xxiij. pedites aūt .lxxx
Hic baldouin⁹ regnauit .xij. annis et
successit ei in regno genar eius fulco
comes hic cū paucis militibus suis ꝫ
innumerā turcoꝝ multitudinē que de
persida ebullerat triūphauit trib⁹ mil
bus interemptis ⁊ multis aliis i capti
uitate detentis regnauit .xj. annis. suc
cessit ei in regno baldouin⁹ primogēi
tus eius filius q̄ nono regni sui anno
quosdā nobiles turcoꝝ satrapas cum
uniuerso exercitu suo circa pteo gero
concinas in prelio supauit interfect⁊
ex eis quinq; milibus relict⁊ cuꝫ igno
miniat cōfusione fugientib⁹. In .xv.
etiā regni sui anno cū ꝓncipe damasci
noradino congredieno fugiente nora
dino cum parte exercitus sui reliquis
interemptis rex victor compū obtinu
it regnauit .xxiij. annis sine liberis et
successit ei in regno frater eius Almā
ricus. Hic primo regni sui anno pub⁹
egipti cum dargan ꝓncipe militie egi-
ptioꝝ congrediturꝫ facta magna stra
ge hostium cū paucis diuinitus victo
riam obtinuit. In secūdo aūt ꝑlio hās
secum .cccl xx. milites pugnauit cū pa
cipe soldani damasci qui secum duce
bant .xij. milia turcoꝝ. Arabū aūt .xj.
milia interfecit ex hostibus mille q̄n
gentos de xp̄ianis vero centū cecidēt
regnauit ānis .xij. ⁊ successit ei i regno
baldouin⁹ fili⁹ ei⁹ hic diuino iudicio le
pra percussus regnum nihilominus re
xit qui anno .xij. sui regni cuꝫ .cccl xxv.
equitib⁹ circa ptes ascalone occurrēs
saladino qui cū .xxvj. milib⁹ eq̄tū veni
ebat supauit ipo saladino cū pte exer
citus fugiente alijs trucidatis alijs vi
culis mancipatis. De xp̄ianis aūt .iij
aut quinq; dēi dicuntur cecidisse. In
alio aūt prelio circa tyberiadē cū septi
gentis equitibus occurrens saladino
qui .xx. milia equitū secū habere dice
batur ipm supauit mille hostibus int
emptis de xp̄ianis vero pauccissimi ce
ciderūt. Cū aūt p̄dictus rex ꝓpter eius
egritudinem vxorem ducere voluisset
duas sorores quas habebat sibillā pri
mogenitā ysabelem iunioꝝ duobus
viris nobilibus genere vxores dedit si
billā vxorem bernardo de lonya spar-
ta marchioni montis ferrati. ysabelez
vero tradidit dño cuifrido de throno.
mortuo aūt dicto bernardoꝝ relicto q̄
dam paruulo filio cui nomen baldoui
nus rex p̄dictā vxorē suā tradidit cui-
dā adolescenti de pictauēsi comitatu
guidoni fidelissimo cui etiā eo q̄ infir
mitate nimiū grauabatur totius regni
administratōnē cōmisit. Hic regis indi-
gnationē incurrens ꝓpriationem et
administrationem amisit. Et tunc rex
conuocatis regni maioribus nepotez
suum paruulum baldouinum regem
inungi fecit et tam ipm q̄ regez negoꝫ
cia prouidentie uicele comitis tripoli
tani cōmisit. non multo aūt tempore
post baldouino rege leproso viam uni
uerse carnis ingresso minore etaꝫ bal
douino defuncto prefatus guido pro
curante vxore sua sibilla ad quā regnū

ture hereditario pertinebat sublimat⁹ est in regem non requisito assensu comitis tripolitani qui totius regni tūc procurator erat. Unde valde indignatus presertim cuz ipe ad regnum aspiraret absq; regio consensu cuz quo rācore inimicitias extruxerat cū saladino treugas fecit et vt maiorē in regno et ꝑ ipm regē defensionē hꝫ et nocendi manet cū dña tyberiadis et tot⁹ galilee mfunonū ꝫrū. Ūñ factū est in regno pcnlūt et pniciosa discordia quibusdaz comiti fauentibus alijs regib⁹ adherētibus quā diuisionem cum saladinus cognouit cogitans q; immenso foramine discordie facile pateret insidiantib⁹ ingressis ex omnibus sibi subiectis regionibus multitudinem pugnatoruz congregauit ex egypto arabia et mesopotania tam equites q; pedites cōtra cristianos conuocando. Dicitur autē .l. milia equitū exceptis pedītibus in comitatu suo secum traxisse et permisit ante faciem suam decem milia electorum militum qui per terram comitis tripolitani qui tunc treugas cū saracenis habebat per partes scz tyberiadis et nazareth vsq; ad suburbia accon trā sierunt vt more suo cristianos prouocarent si forte incaute et inordinate ꝑsequentibus possent pmere vel captiuos retinere nec effectu caruit astuta impiorum imaginatio quia magister milicie templi cum fratribus suis plusq; .lx. incaute egredientes cuz magistro hospitalis qui ō castello suo beluet retinebatur cum decē fratribus infelicis sunt ab eis iuxta casale roberti. licet aūt non nisi centumuiginti milites in comitatu suo haberet. x. milibus saracenorum mirabiliter resistentes multis ex eis interfectis ipe tandē fere oēs interfectis fuit vel retent. magistro aūt templi cum paucis fuga elapsis. magistro vero hospitalis trucidato ꝓmo die may cruentam de cristianis reportarunt victoriam. Ex quo facto ad tantos saraceni effecti mensio iulij sequēti omnibus viris suis in vno congregatis regni cristianorum. ex parte damasci ciuitatem scilicet tyberiadez obsederunt. Jam enim comes tripolitanus cuius erat ciuitas a saracenis captus treugis recesserat eo q; imponeret sibi q; contra regem et regnū mala plurima machinans saracenis confederatus fuisset. Munitat igitur predictam ciuitatem contra saracenos vxore sua in presidio relicta. Dominus aūt guido rex hierosolimitanus et Haymundus comes tripolitanus cum omnibus fere totius regni nobilibus cum equitibus et pedītibus quotquot habere potuerunt diuino auxilio dei destituti saladinos et suos occurrentes tentoria sua circa fontem tephoran ū locauerūt de multitudie: siquidē sua plusq; de diuino auxilio confitentes. Ad ꝓmo eñ introitu latinorum et terraz sanctam cristiani tot milites in vno prelio congregare nequiuerunt. Erant enim mille ducenti milites loricati pedites aūt cū armis et arcubus et balistis circiter. xx. milia infausti expeditōne interfuisse dicuntur. die aūt sequenti cum de cristianorum exercitu versus obsessam ciuitatem leuiter progrederetur copiosa equitum multitudo exercit⁹ saladini a dextris et sinistris christianos proterue nimis infestans sagittis et spiculis tam equos q; equites sine intermissione vulnerans in loco arido et inaquoso exercitū cristianoꝝ castra locare et tentoria figere coegit q; prudēter attendens saladin⁹ sequenti die priusq; ad aīas exercit⁹ cristian⁹ peruenire potuisset iuxta thronū ethin ordinatz secūdū militarē disciplinā acie bus xp̄ianoꝝ tam equitib⁹ q; equis sitientibus Saladin⁹ dimicatur⁹ hostiliter occur-

rit. Erant aũt dies ferueẽtes valde. mẽse ãt iulio. iiij. nonas eiusdẽ i festo trãslationis sci martini anno incarnatõis dñi supradicto. s. millesimocentesimo octuagesimoseptimo tradidit dñs populũ xpianoꝝ infinito pctio eoꝝ exi gentib⁹ i mãib⁹ impioꝝ adeo q̃ xpiani subito terga dãtes ab inimicis fere oẽs a maxio vsq̃ ad minimũ trucidati sũt vel in captiuitate dcẽti in tantã ei fo rmidinẽ t pusillanimitatẽ bũiauit cos dñs q̃ vn⁹ ex hostib⁹ versanice centum psequebat ex xpianis. t quidaꝝ arma sua turpiter ꝓicientes in manib⁹ inimicoꝝ se gratis tradebant facta autẽ magna strage eoꝝ. Guido etiaꝝ rex hierusalem t magister militie templi cũ multis aliis tam maiorib⁹ q̃ minoribus ordinis in captiuitate detentis abierunt absq̃ formitudine ante faciẽ subsequtis vt aũt certis indicijs t euidentib⁹ signis deũ visibiliter offensum agnoscerent diuine ꝓtectionis clipeum ab ipso recessisse nõ dubitarent lignũ salutifere crucis qõ die illo tenebroso secũ in prelio detulerũt lamẽtabili infortunio amiserũt et post paucos dies saladin⁹ ille inimicus christi non solũ ciuitates plures ac alia loca regni sed t ciuitatem sanctam hierusalem occupauit cui⁹ excidij tota causa fuit. qui vt dictũ ẽ tota terra erat facinorib⁹ plena t rap⁹ erat in monasterio et rarior in seculo quem non mor⁹ vel luxurie vel auaritie infecisset. dedit etiam ogam proditor comes tripolitan⁹ Cum supradictus vrban⁹ papa tercius audiuit captã esse hierusalem ab inimicis christi pre dolore post modicuꝝ obijt.

Centesimũdecimũnonũ bellum inter saracenos t xpianos accidit anno dñi Millesimocentesimooctuagesimonono. Tempore clemẽtis pape tercij tũc crescente ruinore lamentabili de terra sancta plerisq̃ assumpte crucis signo hierosolimam ire posuerũt videlicet philipp⁹ rex frãcoꝝ t henric⁹ rex angloꝝ t fridericus octuagesimusoctau⁹ imperator t guillelmus rex cecilie qui iter mari libere fecit et a piratis et turcis per margaritũ classis sue ducem fit ergo ingens cõmotio partiũ diuersaꝝ gentiũ per mare et per terras partes petentiũ transmarinas rauenatẽsi. et pisanẽsi archipsules cũ magno de italia agmine itrũ appulsi sunt. Fridericus imperator fines imperij aggredit cũ multitudine infinita. de frisia vo t dacia naues. s. de flandria quoq̃ trigintaseptẽ de francia etiam et campania q̃ plures illustres militie titulis gloriosi eras nulla memorat nec refert historia tantaꝝ motionem populoꝝ. Philippus et Richardus francie et anglie reges apud mesanam vrbẽ appulsi non valentes ꝓgredi ibidem remanserunt ad quos abbas Ioachim veniens vocatus ab eis de calabria scisitatus de futuris respõdit q̃ mare quidẽ transirẽt sed parum ꝓficerẽt ne dũ adesse ipa quib⁹ recupãda foret hierusalem q̃ et ita contingit Nam solũ achon ciuitatẽ decursu seme biennio qñ ceperat obsideri fuit capta per reges predictos vbi philippus rex francie fuit infirmus. tdo apparatu suo duci burgundie cõmisso rediit a partib⁹ trãsmarinis. Imperator vo ad quosdã locoꝝ augusti aduenies reperit multitudinẽ turcoꝝ cũ quibus bellãs triũphauit postq̃ fluuiũ q̃daꝝ transiturus mersit. vix extractus paulo post moritur. fuit quidẽ vir magnanimus qui post karolum magnũ i gestoꝝ magnificẽtia parem non habuit cui⁹ exercit⁹ antiochiã veniens vbi dũ fixa corpa reficiunt t epulis intendunt tot obuiũt vt de tãto exercitu pauca milia remanerent. Richardus anglie rex p⁹

multa naufragia redieno p haustriam trāsire secrete deliberāo a duce captus tradit imperatori a quo p annū detent exactione maxima reddit suo regno.

Centesimūnicesimū. bellū inter saracenos xpianos accidit anno dñi. M.ccxvij. tpe honorij pape tercij. Tunc congregatur exercitus achon cū regib hierm cypri hō garie. duc haustrie bauarie frāciq; plurib. t germanis redeūtibusvero hongaris aliq egiptū applicantes damyatā capiūt pereūtq; tam ferro q fame octuaginta milia saracenor deniq; captis cardinali tēplarijor hospitalar totoq; exercitu excepto rege qui a cardinali discordāo recesserat. damyata q annū a xpianis fuerat possessa p eor redemptōe fuit reddita pagānis hoc tpe ab eodē papa brūo pf nr franciscus regulam confirmauit.

Centesimūnicesimūprimū bellū inter saracenos t xpianos accidit anno dñi Millesimo ducentesimo xxxij. Tunc predictus rex Alfonsus. viij. nepos imperatoris cū regnasset quinq; annis videns damna que saraceni continuo inferebant xpianis nec tradens oblitioni quādo fuerat victus ab illo miramamolim affricano supradicto consilio habito cū magnatib regni sui diffinitū fuit q melius erat q ponerent se in fortuna belli q sufferre continuo rāta dāna saracenor t factū est q infans fernād regis predicti filius misit ad papam pro cruciata vt succursum haberet pater eius ꝙ saracenos qui loca eius ceperāt et insuper minas dederāt sezyenlendi ad destruendū regnum. papa aūt videns q erat iusta peticio concessit t mandauit q predicaret per omnia regna cristianor q annum ante terminum prefinitū belli affirmati tam per saracenos q per xpianos. interim q cruc predicabat pdcō habito consilio congregauit rex alfonsus exercitū suū t iniit pcurreret terrā saracenor t cepit tūc alcalā t iturā ram t grandim t cubas t reuersus est in terrā suā ꝓter itēpestatē yemis. Et tūc in mense februarii cū esset in matori loco mortu est filius eius infans fernandus de quovalde doluit q vnicus ei erat. licet filias haberet t sepultus ē in monasterio montaltū ciuitatis burgen. qđ dr lasbuelgas. Illud em monasterium cum quodā solenni hospitali ꝓpe eū edificauerat predictus rex alfonsus. viij. t mirabiliter dotauit oibus necessarijs. Cum ergo tpus veris veniret quo solent reges ad bella ꝓcedere congregatio exercitibus suis vēit ad ciuitatem toleti vbi inuenit multas gentes cruce signatas diuersar nationū et linguar et tunc etiā accessit ibidez rex petrus arrogonie cum toto exercitu potestatis sue ac alie multe gentes regni francor venerūt etiā ibi omnes prelati magnates milites scinferi et ciues regnor suor gentes etiā ex italia roma lombardia almania t portugalia t precepit rex alfonsus q cōputarētur omnes gentes que venerunt extra regnū suū et inuenti sunt. x. milia equitum et. c. milia peditum t locutus est virtuosus rex alfonsus cū omnib capitancis ꝓcipibus oim exercitū t dedit eis omnia necessaria qui nimis contenti de eo promiserunt sibi q vel vincerēt bellū vel morerentur cum eo. Dato ergo solido illis quibus dandus erat datis etiā plurimis armis non habentibus bestijs plurimis ad portandū necessaria inuentus est numer bestiarum. lxx. milium. Egressus ē ergo alfonsus rex cū exercitibus suis a toletho die lune. xij. mēsis iunij t appropinquātes ad terram saracenor ceperunt statim malagon et calatbranā veterem. Et tunc appropinquauit ibidem

rex sancius nauarre cuz toto exercitu q tanto sue t inde ꝓcedētes venerūt ad locuz qui dī guadabira qui est sub monte delmuladar t inde accesserunt ad locū q dī talosa ex quo loco videre tentoriū ipsi⁹ miramamolim qō erat totū colorio rubei saraceni āt ceperūt totū illū transitū. t ideo christiani trāsire non poterant ad miramamolim sine maximo periculo ꝓpter asperitatem t artitudinem vie. Cum ergo predicti reges essent in consilio quid sup hoc agere deberent ecce apparuit eis angelus dñi sub forma pastoris qui dixit regi alfonso q ipe ostenderet eis viam per quam secure possent trāsire. t insup pascua virentia t fontes delectabiliss̄imos ad bibendū: t sic factū est. Venerunt ergo p viam ꝙā eis ostendit t inuenerunt in altitudine illa quā ascenderunt planicies magnā t oīa que dixerat eis angelus dñi. Illū aūt amplius videre non potuerūt exquo cognouerūt illū fuisse angelū domini t cum cognouerunt saraceni q christiani transirent ad predictum locuz voluerunt valde. Fixis ergo ibi tentoriis suis in loco vnde poterant videre saracenos t econtra manserūt ibi trib⁹ diebus vt requiesceret modicū a laboribus suis. In predictis āt tribus diebus semp tenuerunt saraceni suas acies ordinatas. Die aūt dñica hora medie noctis que erat. xvj. dies iulij. audita est vox quedam de celo ab omnib⁹ existentibus in exercitu xp̄ianoꝝ dicens. Surgite fili dei armamini t ite ad bellū: qua voce ab oīnibus audita confortati sunt nimis perceptis ꝑ salutaribus sacramentis cum venit lux diei exiuit exercitus dñi armatus t ordinatus. Saraceni similiter ordinauerūt acies suas. Erat aūt exercitus eorum octuaginta milia equitum. peditū vo non erat numerus quia non remansit aliquod regnum saracenorum de quo non fuerunt ibi saraceni inter ꝙs erāt multi reges t principes t vbi erat tentorium predictum rubeū illius miramamolim fecit fieri circulū magnum quasi currale constructū vndiq; ex hominibus armatis circūligatis catenis ad crura ne aliquo mō fugere possent quoꝝ numerus erat vltra centum milia saracenoꝝ nigroꝝ qui oīnes habebant adargas enses t lanceas t intra circulum illū erant multi reges et alij magni dñi quasi triginta milia ad seruandum miramamolim. Intra erant etiam sagittarij inumeri et multitudo archuꝝ que plene erant sagittis. extra circulū vo predictū erant tot acies terribiles ordinate q pauor erat ad videndum t tanta videbat multitudo q nullus poterat numerū existimare. In medio vo tocius multitudinis erat predictus miramamolim armatus t indutus desup quadaz nigra almosia t super illam alia inconsutilio tenens ensem ad collum t libex alcoranī ante se. Cū ergo reges cristiani inceperūt monere se ꝓtra inimicos xp̄i subito apparuit eis crux pulcerrima in celo multorum t mirabiliū colorum quam oīnes christiani viderūt vt narrat in cronica sua rodericus archiepus ꝓpter qō signum oēs xp̄iani fuerūt nimiū ꝙfortati t irruerunt viriliter t ordinatissime in saracenos t factum est ꝓlium magnum. Die eadez dñica que fuit. xvj. dies iunij t post plurimā cedem saracenorum ꝙfractū est currale ex multipli ci parte t victi sunt saraceni miramamolim vo cū pauc̄ euasit. Secuti sūt āt xp̄iani tota die t tota nocte saracenos fugientes occidētes t vulnerātes eos t reuersi sunt in locū belli qui dicitur vulgariter lasanas. de tholosa inuenti sunt mortui saraceni. cc. milia. 3 xp̄ianis vo solū. cc. t. xxv. ꝙsone. t ste-

terunt ibi reges christiani cum toto exercitu suo octo diebus expoliantes cāpum t tantam multitudinē auri t argenti ibi inuenerūt q vix poterāt sufficere ad colligendū. vt videret rex Alfonsus In illis āt duobus diebꝰ nihil aliud combustū est ꝓ cibariis ꝓcurandis in toto exercitu nisi solū haste lanceārū t sagittaꝝ saracenoꝝ ꝙ nec terram partē ꝓburere potuerūt t vedit rex alfonsus regi arragonū territoriū illius muramamolim t ꝓcepit dono didaco dño vizcaye q diuideret campū qui in hunc modū diuisit dicens. Dñe omēs diuitias q̄ nos t vos milites vestri habere debemus hui⁹ belli miramāmolim eo mō quo sum intra currale oēs sunt reges arragonū t reges nauarre. Vobis āt dñe honorem belli do quia vos habere debetis. Aliꝫ do gēti⁹ gaudeant de his que habuerūt q̄ verbis placuit oibus regibus t ꝓcesserunt inde cum leticia magna t ceperūt castꝝ debilkes t ferrarbonos t castꝝ q̄ dicitur lasnanas de tholosa. Et inde venerunt baecios t neminē intus inuenerunt. Progredientes do vltra irruerunt in ciuitatez vbercisa que plena erat saracenis fugientibus vltra. xl. milia t obsederunt ciuitatem t breui spacio capta est ciuitas sic q̄ nullꝰ saracenus euasit quin fuerat mortuus vl̄ captiuus vbi etiā plurimas diuitias inuenerunt t destruxerūt ciuitatez vsq̄ ad fundamentum. Quo facto reges arragonum et nauarre ꝓpter infirmitates varias exercitus imalescētes felici expeditione in rēg̃ suā sunt reuersi. Rex do alfonsus cum magna leticia t honore reuersus est tholetū vbi magnifice remunerauit milites suos t extraneos. Hic magnificus t victoriosus rex Alfonsus octauus post plurima bella et gl̄osas victorias. cum iret vt se videret cum regi alfonso legionis infirmatus est in quodam loco ꝓpe arenelum qui dicitur garsimin⁹ vbi ꝓceptis sacramētis t facto testamento feliciter migrauit ad dñm anno. liij. regni sui t successit ei in regno filius eius henricus primus. vij. rex castelle. Jacet āt sepultꝰ in supradicto monasterio monialium burgen. q̄ ipe cōstruxerat. Regnauit autem rex henricus predictus. xiij. annis qui ambulans ludendo cum puerio suis in ciuitate Palen. casu ꝓcussa quadam tegula cecidit t percussit regez in capite de quo mortuꝰ est t sepultus est in p̄dicto monasterio burgen. apō fratrem suū infamē fernandū t successit ei in regno rex fernandus filiꝰ regis alfonsi legionis t dñe beringarie filie supradicti regis alfonsi nepotꝫ imperatoris quia p̄dictꝰ rex henricꝰ ñ reliquit prolem t in hoc rege fernando mortuo patri suo regi legionis ꝓiuncta sunt regna castelle t legiōis ꝓ semp.

Cēntesimū. xxij. bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit āno dñi millesimo ducentesimo. xx. tempore gregorij pape. ix. Tūc iacobus rex arragonū cōgregata classe sua p̄ mare venit sup maioricā t deuicto saracenis cepit ciuitatem t totum illud regnum.

Cēntesimū. xxiij. bellus inter saracenos t xp̄ianos accidit āno dñi millesimo ducētesimo. xxxviij. Tūc iacobus rex arragonū congregato exercitu suo venit sup valentiam t obsedit t cepit eam pluribꝰ bellis saracenoꝝ deuictis.

Cēntesimū. xxiij. bellum inter saracenos t xp̄ianos accidit circa annū dñi millesimū ducentesimū quadragesimū cōm. tpe celestini pape quarti tunc tartari cum magno exercitu hungariam t poloniam vtrā q̄ armeniam ruciam t alapiā vastant et vsq̄ ad fines germanie ꝓcucurrunt.

Cum autez timerent respōsuz habu erunt ⁊ dictum est eis. Ite securi quia spiritus dissidij ⁊ incredulitatis et discordie precedent vos sicz factum est. Ante eñ introitum eoꝝ rex principes clerus ⁊ populus dissidebāt. ⁊ ideo in introitu eoꝝ parare se nolebāt, et cum tartari se defenderēt p regnū hungarie timore confusi fugerūt ⁊ multa milia hungaroꝝ sunt occisi.

Centesimū.xxv.bellū.inter saracenos et xp̄ianos accidit anno dñi millesimoducētesimo quadragesimo nono tpe Innocentij q̄rti. Tunc rex francorum Ludouicus qui postmodum fuit sanctus ⁊ canonisatus zelo fidei succensus tribus fratribus suis cruce signat' et congregata magna classe nauigāt per mare appli cuit portum cipri vbi hiemauit. In se quenti autem vere veniens damiatam litora nili plena saracenis inuenit defendentibus sibi terram ꝯ bellando cū eis viriliter cum balistis fugauit ⁊ terruit eos adeo q̄ ciuitatem munitissimam liberam dimiserunt fugientes quam rex ⁊ sui mirāteo intrauerūt esta te ac sequenti hieme tenuerunt.

Centesimum.xxvj. bellum iter saracenos ⁊ christianos accidit anno domini millesimo ducētesimoquinquagesimo. Tunc predict⁹ rex Ludouicus cum exercitu suo contra soldanum babylonie egreditur sequens predictum nili alueum videlicet saraceni prohiari cum eo formidantes transitum precluserunt sed Robertus frater regis suspicans q̄ eodē curru victima responderent primis in quadam aggressione villā occupat almoreym vbi inito certamine saraceni plurimos perimunt christianos. Inter ꝯs frater regis fuit perditus nec inuētus Consequenter regis exercitus tāto fuit subiectus infirmitatib⁹ q̄ coci ⁊ alij armis non vsi assumebantur ad excubeas ⁊ diurnas custodias loco egrotāntium dominoꝝ quod saraceni p̄sentientes regem insequunt ⁊ in quodam loco interclusum cum fratribus suis karolo ⁊ alfonso capiunt ⁊ alios plures interficiūt ⁊ plures retinent captiuos sed tractu habito cum soldano rex cuz captiuis magna intercedente pecunia liberatur ⁊ damiata redditur saracenis propter quam pecuniam soldanus fuit postea a suis interemptus vallis ⁊ damiata dirupta nec ad manū iterato permeniret christianoꝝ. Rex vo ad ciuitatez redieno aconen. vo quinquennio illic mansit in partibus multaq̄ loca munuit ⁊ captiuos plurios redemit. Quo tempore facta est subito crucis signatio pastorū illoꝝ ⁊ puerorum in francia vsq̄ ad numez circiter xx.milium dicentiuz se angelos vidisse ⁊ ad vlciscendum regem missos esse Inter quos aliqui magistri vocabantur signantes more episcopoꝝ aquam benedicentes matrimonia cōiungentes religiosos vo ⁊ clericos spoliātes interdū verberantes ⁊ interdum occidentes et nullus restituit seu cōpescuit malignantes. Sic ergo p̄ legiones ad diuersos portus maris. Imersilias ⁊ brandusias puenientes inanes et vacui redierūt sic q̄ in breui tempe vt fumus euanuerunt. ferebat autem q̄ vetulus de monte q̄ arsacides dī a pueritia duos clericos scismarinos in carcere detinuerat nec vnq̄ eos dimittere voluit donec ab eis vt regni frācie pueros sibi adducerent firmam promissiones accepit. Ab his ergo estimabātur benedicti pueri quibusdam falsis visionum rumoribus atq̄ p̄missionibus ad se cruces signandos electi.

Centesimū.xxvij.bellū iter saracenos ⁊ christianos accidit ānō

domini milleſimo ducēteſimo ſexageſimo tercio tempe vrbani pape quarti Tunc manfredus tirannice retinens patrimoniū eccleſie.f.regnū cecilie ex ercitum magnū ſaracenoꝝ in eundez patrimoniū introduxit. Sꝫ ꝑdict⁹ papa Vrbanus quartus ꝓ crucē ſignatos victoriā reportauit ⁊ de ꝓmonio eccleſie ipſos fugauit. ⁊ tunc contulit karolo fratri Ludouici regis francie predictū regnum cecilie: hic fuit frater ſancti ludouici fratris noſtri.

C Enteſimū.xxviij.bellū inter ſaracenos ⁊ xp̄ianos accidit āno dñi milleſimo ducēteſimo lxviij Tunc iacob⁹ rex arogonū cōgregato exercitu ſuo ciuitatem murcie ſaracenoꝝ que rege caſtelle tributaria erat obſedit ⁊ expugnauit ⁊ cepit.

C Enteſimū.xxix.bellū inter ſaracenos et xp̄ianos accidit anno dñi milleſimo ducēteſimo lxvij Tunc predict⁹ rex fernādus ſcōs viij. rex caſtelle āno regni ſui.xv.ꝑcepit filio ſuo infanti alfonſo vt intraret ⁊ percurreret terrā ſaracenoꝝ q̄ cū exercitu ſuo deſtruxit terrā ciuitat̄ cordubeñ. ⁊ cepit plonā ⁊ venit ꝑ terrā byſpaleñ. ⁊ xeriſeñ.ē deſtruxit quicquid inuenit ſiritq; tēroia ſua ſup ruinā gradalete Rex vo ſaracenoꝝ abēbuc cū ꝟ ſciuit cōuocauit clamoꝛib⁹ totā terrā ⁊ venit ad locū vexerit poſuitq; regale ſnū inter villas ⁊ xp̄ianas fecitq; ſeptē acieſ in quaꝝ q̄libet ad minus erāt mille eq̄tes.peditum vo non erat numer⁹.xp̄iani vo etiam ordinauerunt acies ſuas ⁊ inuenti ſunt mille equites ⁊ duo milia peditū.ducebant autem ſecum dn̄gētos ſaracenos q̄s captiuauerat: hoſ ſtatim decapitauerunt.Cōmiſſum eſt ergo bellum aſperrimū inter vtroſq; ⁊ cum adiutorio altiſſimi ⁊ ſancti apoſtoli Jacobi qui apparuit chriſtianis in bello victi fuerunt ſaraceni ⁊ tot ſunt ceciderunt mortui ex eis q̄ non fuit numerus coꝝ eſtimatus.

C Enteſimum.xxx.bellum inter ſaracenos ⁊ chriſtianos accidit anno domini ſupradicto milleſimo ducenteſimo lxvij. Tunc cū ſoldanus babylonie vaſtata armenia antiochiam obſedit quā poſt aliquos dies captam occiſus et captiuis viris et mulieribus in ſolitudinē redegit.

C Enteſimū.xxxj.bellum inter ſaracenos ⁊ xp̄ianos accidit āno domini milleſimo ducēteſimo lxix.Tunc predictus rex fernādus ſecundus octauus rex caſtelle cōgregato exercitu ſuo obſedit vbedaz cepitq; eam viribus ⁊ reuerſus eſt cum honore in ciuitatē Toleti.

C Enteſimū.xxxij.bellus inter ſaracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dñi milleſimo ducenteſimo lxx.Tunc ſupradictus rex francorum ludouicus non tertius laboribus preteritis ⁊ expenſis de q̄bus ſupradictus eſt. Johāneſq; comes murceñ.philippus ⁊ petrus liberi eius patruele frater eius attribateñ.q̄s ⁊ britanie comites.Theobaldus rex nauarre multiq; milites atq; plebes ⁊ eccleſiaꝝ prelati veniunt ad mare.vj.kalendas Julij.⁊ ab aquis mortuis incipiunt nauigare inſiditeq; eis cōſiliū vt regnum tonicij q̄ trāſfretantib⁹ dabat xp̄ianis impedimentum ꝓmo ſubiceret ſue poteſtati.Eodēq; menſe circa feſtū btē marie magdalene ad portū kartbagenis repulſus ſaracenis lux⁹ruenib⁹ applicuerunt ⁊ ciuitatē capiūt in inſtāti.ac caſtra ꝑ tonticiū poſuerūt quā cū ꝑ menſem obſediſſent occulto dei iudicio infirmitas in exercitu inualuit ſic q̄ filius regis comes nuerneñ.ſobs ⁊ poſt cū legatus cardinalis epiſcop⁹ albaneñ. obierunt.Deinde benedict⁹ rex ludouicus in vigilia ſancti Bartholomei

obijt videnscq exercitus xpianor q ru te non valebat hiemare in pubus trās martinis primitus rege Tonicio facto tributario regi cecilie t xpianis captis libere dimissis t q fides cristiana p p̄dicatores t minores liberet predicare tur remeauit.

C Entesimū.xxxiij.bellū inter saracenos t xpianos accidit āno dñi millesimoducentesimoseptuagesimoquinto. Tūc rex p̄dict⁹ Fernandus cupiens seruire xpo cōgregauit exercitum suū t venit sup ciuitatē cordubēn. obseditq eam t post multa bella data est sibi ciuitas t tūc virtuosus rex fernandus remisit campanas ad ecclesiam sancti Iacobi quas duxerat almansor: sicut supradictum fuit. Post hec cepit Arionaz t pegalgatar t mentar t carthenaz cepit etiā illoraz quam ignibus cremabat t obsedit granatam ꝓpter quod rex granate factus est eius vasallus tributari⁹ t tradidit tunc regi fernando gibeltum deinde cepit carmonā t constantinam t acalamdelrio.

C Entesimū.xxxiij.bellum inter saracenos t xpianos accidit anno dñi millesimoducentesimo octuagesimonono tempe Nicolai pape quarti.qui primo fuerat generalis ordinis minor. Tunc soldan⁹ babylonie congregato magno saracenor exercitu tripolim ciuitatez obsedit t dū lectanie fierent sancti Marci capta fuit ciuitas occisis captiuisq christianis pluribus xpianitatis nomen delerum fuit in eadem.

C Entesimū.xxxv.bellum inter saracenos t christianos accidit āno dñi millesimo ducētesimo octuagesimonono. Tunc p̄dictus rex fernandus scōs octau⁹ rex castelle cōsiderans q ciuitas hyspaleñ. erat ō principalibus mundi q: receptaculū terre t mario desiderio magno concupiuit habere illā. Vocato ergo raymundo. bonifacio tūc almiranti ꝓcepit sibi q statim congregaret maiorem classem p mare quam posset t veniret sup ciuitatem hyspaleñ. t factū est ita. Ex po per terram cum exercitu magno venit t sic mare t per terram obsessa est predicta ciuitas hyspaleñ. xvj. mensibus in quibus fuerunt bella multa in aq t in terra t effusus plurimus sanguis specialiter saracenor sicut plenius cōtinetur in generali hystoria hyspanie. Quare nō valentes sustinere bella saraceni cum essent nimis continuo angustiati tradiderunt regi fernando nobilissimā ciuitatem hyspaleñ. ex pacto q extraherent omnia bona sua. Intrauit aūt predictaz ciuitatē virtuosus rex fernandus scōs in die sancti Clementis anno dñi Millesimoducentesimonono nagesimo. Et post hec lucratus est villam que dr xeres delafrontera t medinam delalbobera t alcalam deloz gōzales t beter t calis t sanct lucar ō barrameda t archos t libricā t omnia alia vsq ad mare octo annis steterit hic venosus rex fernandus in frontaria saracenor q nō venit in castellaz t postq lucratus fuit ciuitatem p̄dictā hyspaleñ. ordinabat iam transire in affricā t multi reges affricani concordauerant se subdere sibi si trāsisset. Ip infirmatus est in predicta ciuitate hyspaleñ. et sic videns se infirmū t declinante ad mortem vocato ad se filio suo ifanti alfonso primogenito quē habuerat in vxore sua regina beatrice dixit ei. Ego dimitto tibi terram citra mare lucratam vt tributariam t si tu sustinueris regnus sicut ego tibi dimitto eris tal' sicut ego t si plus acquisieris eris melior me. t si de hoc aliquid perdideris non eris talis sicut ego. Et data bñdictione predicto filio suo alfonso cā confessione

t ordinato testamento petijt corp⁹ dñi cum. Et factū est cum q̄dam religios⁹ iñret ad eū cū xpi sacratissimo corpe in manibus suis videns vtuosuo rex p̄cepit se expoliari vestib⁹ regijs t idui alijs vestimentis pauci valous descēdit q̄ de lecto in terrā cu maxia humilitare t genib⁹ flexis sup terrā reste q̄n dam liganit ad guttur suuz t accepta cruce in manibus suis adorauit eā lachrimosis gemitibus t dicēdo verba magne fidei t deuotionis. Quo facto petijt venīā ab oibus circūstantibus t cum oēs ei pepercerūt recepit corpus dñicuz cū magna reuerētia t dei timore. t cū reclinar⁹ iter esset in lecto mādauit sacerdotib⁹ q̄ cantarēt letaniam t te deum laudam⁹. t sic tenēs candelam incensam in manib⁹ feliciter migrauit ad dñm anno dñi millesimo ducētesimo. xciij. Regnauit. xxxv. annis. t sepultus est honorifice in eccl̄ia maiori hyspalen. Et successit ei in regno vt dictū est filius eius alfonsus. ix. q̄ fuit ix. rex castelle.

Centesimū. xxxvj. bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit āno dñi Millesimo. ccxcvj. Tūc p̄dictus rex alfonsus non⁹ pgregato exercitu suo venit in terram saracenor t obsedit quandā villā que dr̄ texeda et cepit. post hec cepit villā cericēlem bis cepit etiā medlam t algarbiū t gibraleon t bucimam t sepiā t morā t alcabim t castr marim t tamrā t farum t laule t edificauit de nouo villā regalē Regnum etiā murcie q̄d ab ei⁹ subiectione fuerat elonatū iter sibi subiecit Ipe etiā obsedit aliezriam p terrā t p mare multis diebus t posuit ducē sui exercitus infantē petr filiū suū et nō fuit ꝓsecutus finis q̄ soluta fuit classis marios p saracenos vitra marios. Qui quadam astucia nouerūt galeas t naues christianor esse vacuas ꝓter infirmitates inualescentes erant fere oēs christiani in terra cum infante Petro Subito ergo irruentes saraceni occiderunt paucos infirmos quos inuenerunt in galeis t sic breui spacio soluta fuit classis christianor ꝓpter quod infans petrus cū exercitu suo habuit dimittere obsidionē cum p mare libere saraceni mitterent tam ꝓuisiones i ciuitatez. Predict⁹ rex alfonsus non⁹ fuit tante magnificentie q̄ veniente ad eum quadam imperatrice cōstantino politana vt eā adiuuaret ad redimendum maritū suū imperatorē quē captiuū tenebat soldanus babylonie t erat preciū. l. quantala argēti cui⁹ precij duos ptes tenebat imperatrix quar vnā sibi deberat papa. Alia vo rex francor Ipe solus soluit totā redemptionē co pacto q̄ restitueret pape t regi frācor ptes q̄s recepat ꝓter q̄s regnū tūc remansit in magna paupertate. Fuit etiā tante fame q̄ mortuo impatore almanie fuit electus in impatorez in discordia tū de qua electione fuit certificat⁹ p lras pape t p ambasiatores almāie. q̄z tñ multū tardauit in dispositiōe in via vt pacificaret regnū suuz licet arriperet viā nō obtinuit. Dñ certificatus in via de discordia almanor t de ingressu saracenor in regno suo reuersus est cū esset ꝓpe auimonē vt succurrēt regno suo q̄z hic fuit rex magne sapientie t fecit libr q̄ dr̄ lacpridas. Dñ regitur regnū castelle t est originale in camera regis sicut ego vidi. Et vtinā dñi attenderent reges successores t attenderent t executioni mādarent ordinē regiminis illi⁹ libri quia si hoc fieret crederem nullum regnuz christianorū in regine regno castelle equiparī. habundantia tamen t delicie rerum hui⁹ regni t inordinata cupiditas tirannorum ponūt velamen ante oculos p̄sidentium vt non solū p̄dictum libuum ꝫ nec

bonorem legis xpne attendant. t hõo semp vacantes in abysso cupiditat̃ et discordie nullum regnũ fere xpianor est sic in bono regimine offuscatum si cut est regnum castelle.

Centesimũ.xxxvij. bellum inter saracenos t xpianos accidit circa idem tempus. Cum eñ pdictus rex alfonsus non recessisset a regno ad imperiũ suscipiendũ t dimisisset regnũ sub dominio filij sui infantis fernandi tunc abenyncaff rex vltra marinus transiit mare cũ multitudine grauꝫ vocatus t inuitatus p reges granate donec minim⁹ ãr pfidebat in frõtaria t notificauit pdictum transitum infanti fernando t interim iple occurrit cum gentibus frontarie saracenis ex parte ecie erant autem pauci christiani in ꝓparatiõe potestat̃ saracenorum. ꝫ qñ videbant se iam acies adinicem ne forte diceret q̃ fugiebant. Irruerunt viriliter in saracenos t mortui sunt plures ex viraq; pte. Cecidit etiã sibi predictus presef donus numus cuius caput abscisum misit abenyncaff presentatum regi granate t sic ea die concessa est victoria saracenis.

Centesimum.xxxviij. bellũ inter saracenos t christianos accidit paucis elapsis diebꝰ post predictum bellum. Cum eñ p totũ regnũ castelle diuulgaret ingressus pdictus saracenor ofa prepararent se vt irent ad frontariã. Inter quos primus q̃ accessit fuit infans saucius archiepiscopus toletanus cum aliquali multitudine in litũ christianor t quia fuit sibi nunciatum q̃ multitudo saracenor prope in arcos cum preda magna trãsibant noluit expectare alios milites qui veniebant. sed ipse cũ suis occurrit saracenis et bellauit cum eis. Sed q̃a saraceni incõparabiliter erãt multi victi fuerunt christiani t captus ẽ predictus archiepiscopus t decapitat̃ ibidem occisus est et abscisum caput eius t manus dextera in qua annulum tenebat de monte predictor duor. scilicet doni numi t archiepiscopi toletani valde dolut predictus rex alfonsus audiuit enim eorum mortem cũ esset in via imperij t ideo veniens guerras magnam fecit sarracenis. Regnauit xxxij. annis et abstulit sibi regnum in vita filius eius saucius propter quod maledixit eum veruntamen in morte reuocauit maledictionem suam t dedit literas sigillis aureis sigillatas p ciuitatibus villis t castris ne possit aliquis notari de proditione post eius mortem quia eleuauerunt se contra eum. Legitur etiam in cronicis q̃ hic rex alfonsus nonus dixit quandam blasphemiam contra deum. scz. q̃ si ipse fuerat cũ deo quomodo mundũ creauit q̃ multi defectus qui ibi fuerunt facti nõ trãsissent. ꝓpter q̃ verbum cum die quadam oraret in oratorio suo ante ymaginem virginis apparuit sibi angelus ex parte dei t reuelauit sibi sententiam mortis prefixo sibi termino ab illa die visq; ad. xxx. dies inclusiue t factus est sic quoniam in prefixo termino ab angelo discessit ab hac vita t sepultꝰ fuit apud patrem suum regem fernandus in ecclesia maiori hyspaleñ. t successit ei in regno saucius filius eius decimꝰ rex castelle qui regnauit nouem ãnis nihil fecit contra saracenos. Et successit ei in regno fernandus tercius filius eius vndecimus rex castelle qui regnauit. xv. annis t mortuus est. Causa autem mortis eius fuit quia precepit occidi duos scutiferos de carnayal t nõ fuerunt exauditi. Et ideo illi videntes iniusticiam ciuauerunt regem vt compareret coꝝ deo infra. xxx. dies ad dãdum rõnez hui⁹ iniusticie t sic factum

fuit quia in ꝑfixo termino mortuus ē
t eo die quo mortu⁹ est venerūt nova
quō infans petr⁹ frater ei⁹ cepat alcan
dere quā obsessam tenuerat pluribus
diebus t succesit ei in regno filⁱ⁹ eius
alfonsus.x.rex castelle.xij. Jacet autē
sepultus ꝑdictus rex fernandus terci
us in ecclesia maiori cordubeñ.

C Entesimū.xxxix.bellū inter sa
racenos t xp̄ianos accidit āno
dñi millesimo ducentesimono
nagesimoprimo. Tunc acon nobilissi
ma civitas obsessa a saracenis capitur
xiij.kal' Junij occisis plusq̄ xxx.mili
bus xp̄ianoꝝ utriusq̄ sexus. Causa āt
amissionis ꝑdicte civitatis dē dñoꝝ et
nationū diversitas facientiū ibi cōtra
riam voluntatem.

C Entesimū.xl.bellus inter sara
cenos et xp̄ianos accidit anno
dñi millesimotricentesimodeci
mo.tpe Clementis pape quinti. Tūc
hospitalariꝰ cū exercitu xp̄iano i festo
Assumptionis btē marie ỽginis insu
lam Rodi capiūt que caput est victua
rum insulaꝝ t extunc redacta fuit sub
dominio xp̄ianoꝝ. Inde aptus appa
ruit in terrā sanctaꝫ transitus cristiās
sequēti anno annullat⁹ t cassatus fuit
ordotemplarioꝝ qⁱ in sua prophana
ꝓfessione abnegabāt xp̄m t expuebāt
sup crucem in obprobrium crucifixi t
adorabant dyabolū sub specie cati sic
plures de maioribus eoꝝ ꝓfessi fuerūt.

C Entesimū.xlj.bellū inter sarace
nos t xp̄ianos fuit circa ānū
dñi millesimū.cccxliij.regnāte
in regno castelle rege alfonso nono fi
lio regis fernandi tercij predicti sub tu
toribus positis qⁱ puulus Tūc infans
petr⁹ aūnculus vnus de tutorib⁹ supra
dicti regis alfonsi. Congregato exerci
tu venit ad civitatē vbeten. t cum eēt
ibi die martis nona die may bono ma
ne appropinquit ibi milicie regni gra
nate. Infans ḋo petrus confisus ō ad
iutorio altissimi exiuit ad eos t factuꝫ
est prelium magnum ꝫ victi fuerūt sa
raceni t mortui sunt ex eis mille quin
genti saraceni t qui erant inter eos ho
mines signati et magni domini et se-
cutus est fugientes saracenos p ānqs
leucas occidens t vulnerās plures ex
eis t post paucos dies obsedit Calnil
t albanar cepitq̄ eos t reversus est cū
honore in civitatem cordubeñ.

C Entesimū.xlij.bellū inter sara-
cenos et cristianos accidit āno
dñi millesimo .cccxliij. Tunc
dominus Johannes manuel sup pre
dicto regi alfonso.x.t.xij.regi castelle
cum esset in frōtaria granate: audivit
quomodo rex granate mittebat quen
dam saracenum qui dicebatur bosoñ
cum rota sua potestate contra civitatē
cordubeñ. t q⁹ destrueret totam terram
usq̄ ad portam civitatis. Exiuit ergo
hoc audito predictus dñs Johes ma-
nuel cum exercitu suo t cuz magistris
ordinū t consiliis frontarie t venit ea
die usq̄ ad flumē qđ dr̄ guadalquenir
t ibi fuit factū graue bellum. Et inter
utrosq̄ victus est bosoñ t plurimi sa-
raceni trucidati q⁹ cum rex Alfonsus
sciuit gaudsus est valde de victoria ha-
bita dixitq̄ se voluisse in ꝑdicto bello

C Entesimū.xliij.bellum inter sa
racenos t xp̄ianos accidit āno
domini millesimo.cccxvij. tūc
dñs alfonsus infra admirandū maris
militans sup dicto regi alfonso cum
sex galeis t sex navigijs que dicuntur
lenonis t cum octo navibus bellauit
cum.xxij.galeis saracenorum. devicit
q⁹ eos t cepit.iij.galeas t submerse sunt
in aqua ḡtuor t captivati sunt ac mor
tui quasi mille ducenti saraceni.

C Entesimum.xliij. bellum iter
saraceno et christianos accidit
anno domini millesimotricen-

tesimotricesimonono. Tūc infans pi-
raso filius regis belamarin transiuit
mare cum septem milibus equitum et
triginta milibus peditum vt destrueret
terram christianorum. Sed cum ma-
gister de alcancaer et Bandinsius mar
tini de oneto hoc nouerunt iunctisq;
fuerūt cum gen tibus ciuitatis yspalē.
et Seriseū. qui occurrētes predictos sa-
racenos cum duobus milibus equitū
et .ccc. peditibus irruerunt fortiter i sa-
racenos: et factum est prelīū magnum
in loco qui dicit vega de pagana vbi vi
cti fuerūt saraceni predicto infante pi-
caro et quasi omibus alijs saracenis q̄
cum eo transierunt.

CEntesimūquadragesimūquin-
tum bellum inter saracenos et
christianos accidit āno dñi Mi
lesimotricentesimoq̄dragesimo. Tūc
donus alfonsus infre admirādus ma-
ris ballauit cū classe saracenorū cor3
aliesira: et p̄mittente deo victi fuerunt
christiani et pierunt et capti fuerūt a sa-
racenis octo galee et sex naues. mortu
usq; est ibi ammirandus et maior paro
christianor.

CEntesimūquadragesimūsextū
bellum inter saracenos et chri-
stianos accidit anno dñi supra
dicto. Tunc cū in mense May incepit
rex balamarin cū exercitibus suis trās
mare mediterraneū cū quo venie bant
rex tonisii et rex bugie. durabatq; trāsi
tus eor3 vsq; in finem octobris. Nume
rus aūt equitū qui transierunt fuit vl
tra octuaginta militus. peditū aūt p̄
pter eor3 nimiam multitudinem non
erat numerus. et tūc perierūt omēs cri
stiani q̄ erant in vndecim galeis erro
nau coram carisa cū tempestate mar
tenentes predicti saraceni obsessam p̄
dictam villam ab ingressu mensis au
gusti angustiantes eam sine intermis
sione. Venit etiam in eor3 adiutoriu3
rex granate cū septem milibus equitū
et peditū maxima multitudine. Obse
dentibus ergo p̄dictis regibus sarace-
nis tarifam venit vox hec ad regē3 Al
fonsum nonū. xij. regem castelle p̄edi
ctū et ad regem alfonsum portugalie q̄
diuina clemētia in viū congregati cū
tredecim milibus equitū. et viginti mi
libus peditum venerūt vt succurrerēt
predicte ville obsesse: et cū puenerūt ad
vadum carise: miserūt in nocte ad pre-
dictam villam obseruantes decremen
tum marie q̄ngentos milites qui exeū
tes ab aquis p̄ horam marie transeun
tem intrauerūt nocte carisam ignoran
tibus saracenis. Altera v̄o die de ma
ne venerūt saraceni aciebus suis ordi
natis ad transitū predicti vadi et ince
perūt bellū cū christianis: q̄bus bellā
tibus exierūt christiani q̄ erant in pre
dicta villa cū introcuntibus et irruerūt
in tentoria saracenorū occidētes et ex
poliantes totū regale eor3: quia non
erant q̄ resisterent eis. Quod audiens
rex almoasen cū alijs regibus et sarace
nis vt succurrerent vxoribus suis et fi
lijs subito redierūt ad tentoria. Reges
v̄o christiani cū exercitu suo dicentes
fugiūt. dederūt post eor3 terga: et sic pla
cuit altissimo q̄ sarraceni victi fuerunt
et fugientes tot fuerūt mortui ex eis q̄
nō est aliquis q̄ posset eorū numerum
estimare et mortua est ibi honorabilis re
gis belamarin et ipse rex fugit in alies
ram in quadā equa q̄ nō bibebant ni
si lac camelor3 et comedebant annonā
mundatam et passas mūdatas que sic
cut aquila currebat tanta erat eius ve
locitas. et expoliantes christiani tento
ria saracenorū et campū inuenerūt tā
tū de auro et argento q̄ nō est aliquis
q̄ excogitare posset. Fuit etiā captiua
tus infans abenamar filius regis beni
marin et educt9 ad regē alfonsum. Ha
bita q̄ victoria tūc multitudinis

saracenoꝝ in signū victorie predictus rex castelle vexillū suum dño pape benedicto.xij.misit qđ̄ vsq; in hodiernum diem in capella pape cammone cēser nat. Fuit aūt predictū in die olim sanctorū anno quo supra. Et reuersi sūt p dicti reges xp̄iani in regnis suis cum magnis diuitijs ⁊ honore. Sequenti ẏo anno predictus rex alfonsus caste lle obsedit alcalam de beucayre q̄ nunc dicit alcalaria real. cepitq; eam ⁊ locomon ⁊ carcaboy ⁊ pryego ⁊ rute ⁊ benamiri matreya que a magno tpe fuerant saracenoꝝ.

C Enteſimūquadrageſimūſeptimū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dñi. Mccclxij. Tunc bellauit classis christianorum ſcz castelle que erant quinquaginta duarū galiarum ⁊ triginta nauiū cū classe saracenoꝝ que erat galiarū ⁊ nauigeorum que dicunt lenons. xcvj. ducebant etiā saraceni multitudinē capitaꝝ sed dño coopante vicit classis castelle et soluta est classis saracenoꝝ submersaq; sunt in mari. xxxvj. galee saracenoꝝ ⁊ ceperūt. xxij. Aliq; fugierunt periēruntq; in bello nauali vltra viginti milia saracenoꝝ. Eodē etiā anno bellauerunt galee xp̄ianorum cū duodeciꝫ galeis saracenoꝝ que ferebant victualia aliezere: victiq; fuerūt saraceni ⁊ soluta classis eorum.

C Enteſimūquadrageſimūoctauū bellū inter saracenos ⁊ christianos accidit anno dñi Mileſimotricenteſimoquadrageſimoquarto. Tunc supradictus rex alfonsus. x. ⁊ rex. xij. castelle volens augmentari in corona regni sui. attēdens etiam quomodo gibraltar. r fuerat sua ⁊ steterat super eam cu maximis laboribus expēſis: nec potuit eū recuperare ꝓpter malas damna que sui vasalli ⁊ natales in regno suo faciebant volens quasi cunctam accipere ꝓ gibraltar. Congregato igit exercitu suo magno intrauit terram saracenoꝝ ⁊ obsedit aliezirazs. ⁊ vi leuino eam acciper fecit ꝓpe eam aliaz villam ⁊ circūdedit eā muro: ac popular eam. ⁊ vocauit eam aliezyram nouaz quo facto elapsis viginti mensib⁹ sue obsidionis in vigilia oliuaꝝ. xxvij die marcij cepit aliezyram eo pacto q̄ dimitteret saracenos exire salua corporū vita. Et sequenti anno dñi Milleſimo tricenteſimo. xl viij. fuit prima pestilētia in regno castelle. ⁊ q̄ habita aliezira vidit ad oculum predictus rex Gibraltar q̄ sua erat ⁊ cōcupiuit reducere eam ad regnū suum si posset. Ideo collecto exercitu suo magno obsedit eam ꝑ mare ⁊ terram anno dñi Milleſimo tricēteſimoquadrageſimonono. Et sequenti anno qui fuit ann⁹ iubileus cū predictus rex teneret predictam villaz obſeſſam in die veneris ſancta. xxvj. die Marcij cū esset in plano ꝓpe mare fuit sibi ꝓpi natū venenū ⁊ mortuus est ibidem. ⁊ vbi ꝓditio illa tractata fuit nūq; amplius nata fuit herba neq; nascetur vt narrat hystoria hyſpanie. Et sepultus est in ecclesia maiori cordubē. regnauit. xx. annis. ⁊ succeſſit ei in regno petrus filius eius. xij. rex castelle. Iste fuit vir sanguinū ⁊ amicus saracenoꝝ quē occidit rex Heinricus secundus i montiel ⁊ succeſſit in regno.

C Enteſimūquadrageſimūnonū bellū inter saracenos ⁊ christianos accidit anno domini Mileſimo. cccl xix. Tunc rex machomat granate congregato exercitu suo venit super aliezyram ⁊ obsedit eaz ⁊ vndiq; angustians sine intermiſſione cepit eaz die lune que fuit sexta augusti occiſis pluribus christianis Et deinde anno dñi Milleſimo tricenteſimoſeptuageſimoquinto destruxit eandem villam vsq; ad fundamenta predictus

rex machomat granate.

C Enteſimũquinquageſimũ bellũ inter ſaracenos ⁊ chriſtianos accidit ãno dñi quo ſupra. Tũc eñ in menſe ſeptemba ſequenti quidã capitaneus qui dicebat mucer leo belauit viriliter cũ claſſe ſaracenorũ que exibat de aliezira ⁊ ducerent ibi vxores ſuas: ⁊ peinptis ibi plurimis ſaracenis victoria habita ſoluta fuit claſſis ſaracenorum.

C Enteſimũquinquageſimũ primũ bellũ inter ſaracenos ⁊ chriſtianos accidit ãno quo ſupra. Tũc rex granate collecto exercitu ſuo cepit vitream ⁊ marchenaz ⁊ deduxit ſecũ plurimos captiuos. Subſequenter anno dñi Milleſimotricenteſimo ſeptuageſimonono. die lune. x. May fuit eclypſis ſolis: ⁊ ſequẽti die martis mortuus fuit predictus rex heinricus ſcũs. ix. rex caſtelle in ſcõ Dñico de lacalcada: et ĩ fuerit ſepultus pmo in ciuitate burgeñ. finaliter tamen deductus eſt Toleti: et ibi eſt ſepultus i eccleſia maiori in ſua capella. Predict⁹ rex nihil famoſum fecit contra ſaracenos. Regnauit. xviij. annis. ⁊ ſucceſſit ei in regno Jobes filius eius primus q̃ fuit. xx. rex caſtelle. ℔ etiã nihil famoſum fecit contra ſaracenos: fuit victus a portugalie exercitu in bello quod dicit de aljubarota anno dñi. Mccclxxxvij. Intrauit regnũ caſtelle dux de albencaſtre cũ duciſſa vxore ſua filia regis petri pretẽdẽs habere regnum. Intrauit etiaz cũ eo rex portugalie: ⁊ ſub ſecuta eſt pax anno dñi. Mccclxxxviij qz tradita fuit in vxorẽ dñe katherine filia predicti ducis infanti Heinrico filio regis iobãnis. Predictus rex iobãnes currens quẽdam equũ in alcala ꝺ henenarez cecidit equ⁹ ſup eũ ⁊ occidit eũ ãno dñi. Mcccxc. regnauit. xij. ãnis ⁊ ſucceſſit ei in regno p̃dictus rex heinricus ſcõs filius eius cũ eſſet etatis. ix annoz. hic fuit. xvj. rex caſtelle.

C Enteſimũquinquageſimũ ſecũdũ bellũ inter ſaracenos ⁊ chriſtianos accidit ãno dñi. Mcccc ſexto. Tũc cũ eſſet firmata treuga p̃dicti regis heinrici tercij. cuz ynicas rege granate fracta fuit p̃ ſaracenos q̃ veniẽtes ad villam que dicit queſada ignib⁹ eam cremauerũt Eo tempe erãt in vbeda petrus manrique ⁊ dydacus ſauciz de benamdes ⁊ alfonſus de anaios et in bacca erat ſeneſcallus ⁊ alij multi milites xpiani qui ſil cõgregati egreſſi ſunt contra ſaracenos ⁊ acceperunt anteioritatẽ eoz q̃ recedebant cũ preda. bellauerũtq; cũ eis in campo qõ dicit delos coleiareo. ⁊ ĩs numerus ſaracenoz eſſet. vj. milia equitũ. ⁊. x. milia peditũ. Chriſtianoz vo vſq; ad numerũ mille ducentoz equitũ ⁊ peditum conceſſit de⁹ tñ victoriã xpianis trucidatis ex ſaracenis q̃ſi duobus milibus De xpianis vo mortui ſũt q̃ſi .c. inter q̃s mortu⁹ fuit ſeneſcallus ⁊ dño alfonſus de anaios capitane⁹ comitis ſtabilis caſtelle. ⁊ dño martinus lupi ꝺ anaios. Regnauit predictus rex heinric⁹ tercius. xvij. annis ⁊ mortu⁹ ẽ ac ſepultus in ciuitate toleti. Hic fuit deuotiſſim⁹ filius patri nro Franciſco intrantiũ vt arma regia cordis minoz circũdaret ⁊ fuit de iuſticia laudatus. ſucceſſitq; ei in regno filius ei⁹ Iobes ſcõus qui fuit viceſimus rex caſtelle.

C Enteſimũ. liij. bellũ inẽ ſaracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi Mccccix. Tunc rex iobes portugalie cũ haberet q̃nq; filios ſez duarte q̃ poſt eũ regnauit. petrũ. heinricuz. iobem ⁊ fernanduz q̃z deſiderabat facere milites infantẽ petrũ ⁊ heinricuz qz erant taz in etate ad militiã diſpoſiti. Et cũ magnã feſtiuitatẽ ordinaret i vlixbona ciuitate ad ſuum deſideriuz

emplendū consilio cuiusdam numera
tonis predicti regis in aliud est muta
tū: qz affuit q cum illa pecunia que i
illis festiuitatib⁹ exponeret pauca ad
dita alibi possent infantes effici mili
tes cum magno dei seruitio t honore
grandi regie dignitates t filiox suorū
quod exposuit de captione ceptevl' ali
cui⁹ alterius ville maritime in affrica.
Placuit regi consiliū t approbatū est
ac celeri expeditione negocij decimi
visus est predictus rex duplicatione.
quia primo misit ambasiatores su
os p duos galeas in ceciliam sub colo
re tractus matrimonij. qui euntes t re
deuntes explorauerūt diligenter ciui
tatem cepte intrantes in eam cum se
curitate ac si vellent solatiari: t modi
cum a laboribus maris recreari. Qui
redeuntes ad predictū regem nuncia
uerunt omia quomodo erant dispos
ta in predicta ciuitate. Secunda auisa
tio fuit. quia habita predicta cognitio
ne ne ea que fieri debebāt cognoscerēt
q esset contra eos: misit continuo am
basiatores suos ꝓpter aliquas causas
ad deuastandū ducem britānie: t erat
secretū q predictus dux acceptaret de
fastationē illam certificatus q nō erat
regis intentio ire contra eū sed in aliaſ
ptes vbi esset magnū seruitiū dei. Ac
ceptauit ergo predictus dux t redeun
tibus ambasiatoribus exposita acce
ptatione statim diuulgatū est quomo
do rex volebat ire contra ducē britānie
t parata est magna classis in qua fue
runt: cum rege t filys fere. lx. milia pu
gnatorum in quorū recessu ab vlixbo
na ciuitate facta est magna pestilentia
t mortua est regina philippa: t pacto
honore sepulture: factus ē eclipsis so
lis magnus: ꝓpter que signa multi ti
muerūt: sed tubis acclamātibus statiz
omnes classem introierunt animati p
regem: t venerūt ad finem sancti Vin
centij t miserunt anchoras suas in ber
rafaron: qui locus ē regni algarbij por
tugalie: t ibi exeunte rege cuz filys iu
is duarte petro t heinrico. qz alij remā
serant in regno cū esset parunli cum
alia filia sua: que nunc est ducissa bur
gundie t audiuit missam in ecclesia sā
cte marie predicti loci: qua audita ex
positū est quō de publico via sua erat
ꝫ saracenos icepta. Erāt eñ primo ad
mirantes cum viam oppositā ducerēt
duci britānie. Ingressi ergo sunt classē
iterum elevatis velis ꝓspero vento ve
nerunt ante septē paucis diebus. licet
distare fere. p. l. leucas. t sic accedentes
circūierunt montē almine qui vndiqz
circudat mari: sic q nō patet aliqs in
gressus nisi p mare vel p ipsam met ci
uitatē: t miserūt anchoras in portu q
dicit barbasore qui est ex vna parte ci
uitatis ad partē occidentis vbi incepe
rūt habere consiliū quō possent terraz
accipere t qualiter possent situare re
gale ad expugnandū ciuitatez. Quod
videntes saraceni: exierūt a predicta ci
uitate in multitudine grauī qō mirus
erat ad videndū: t tunc factus est ven
tus magnus sic q sine periculo classis
nō poterat ibi pmanere quare necesse
fuit eis elevare anchoras an eliazraz
in regno castelle t capientes terraz in
uenerunt ibidem plurimos delectabi
les fructus t recreati sunt. t ibidez ba
bito consilio multi dicebant q rediret
in portugaliam vel ad aliū locum quē
leuius possent capere: qz nō erat possi
bile ceptam capere fm multitudinem
saracenorum quam viderant ante ciui
tatem: t quia omes saraceni maritimi
recurrerent ad ciuitatem. t quia eiaz
fortalicium ciuitatis erat magnuz. Ex
po cū esset animosus noluit retrocede
re ab incepto sperans in dño ciuitatez
obtinere. Cū ergo hec agerent felix au
ra flauit: t ingredientes classem velis

elevatis. Altera die in aurora die memorabili scz vigilia assūptōis ꝑginis gḷiose que mēse augusti cadit venerūt ierū mittere anchoras ante ceptaz ex pte gibraltarie q̄ est ex pte orientis: t ordinauerūt q̄ missis anchoris statim extraherent batelles quos in nauib⁹ deducebant: t q̄ in eis pmo in quolibz eoz irent certi hoies armoz: t q̄ galee cū eis ostēderent q̄ volebant ire ad capiendū terram ex pte castri: qō est ad ptem cerasanarū: vt oēs saraceni irent illam ptem. t q̄ postq̄ saraceni eēnt multiplicati ad illā partez alinue quod est factū. t ceperūt terrā in victz saracenis saltantes abatellis t galeis sicut melius poterant: sic q̄ aliq̄ erant in mari vsq̄ ad pectora: t alij plus vel minus taliter q̄ bellāteo cū saraceno: t saraceni defendendo terrā: sic bellaz est inceptū cuz hiis saracenis q̄ ibi erāt in pte illa t cū alijs q̄ continuo succurrebant de ciuitate: t sic bellando cum eis retraxerūt eos quousq̄ fecerūt eos intrare ꝑ portam ciuitatis: t intantuz angustiauerunt eos sine intermissione q̄ nō habuerūt saraceni potestatē claudendi portas ciuitatis: t sic intrauerūt xp̄iani mixtim cū eis ad ciuitatem ad bellandū in vicis t carerijs: t duranit die illa bellū intra ciuitatez vsq̄ ad horam vesperinā: quousq̄ se retraxerūt saraceni ad fortalicium ciuitatis: t alij ad villā que est ex altera pte ciuitatis q̄ victi fer. Sed intrantū xp̄icole angustiauerūt castrū t predictā villaz q̄ eadē die captū est castruz t villa illa taliter q̄ eadem die tota ciuitas cū castris suis fuit posita in potestate xp̄ianoz t dimissa a saracenis. Mouit aūt sunt ibi plurimi saraceni: t alij facti sūt captiui. alij vo ꝑ rupes fugierūt. Perēntes aūt christiani domos ciuitatis inuenerunt multitudinem diuitiaruz t multas saracenas coquentes panes t preparantes ollas ꝑ saracenis cibis dis. De xp̄ianis aūt solus vnus mortuus inuētus est q̄ dicebat Hascus fernandi de cayde ex ictu cuiusdam sagitte missi de castro cū iret ad succurrendum infantē beinrici qui cuz saracenis ante oēs bellabat in porta ciuisdaz domus. Eadem die qua predicta ciuitas capta fuit: rex predictus cū filijs suis i pane et aqua ieiunabant nec aliquid mandu cauerunt quousq̄ tota ciuitas fuit capta.

CEntesimū quinquagesimū quartum bellum inter saracenos et xp̄ianos accidit circa annū dñi Mccccx. Regnāte in ꝑdicto regno castelle rege iohe scdo q̄ incepit regnare anno dñi Mcccev. t fuit posthumus sū tutorib⁹ scz matri sue illustre regina domina katherina t infante fernādo. Susceptā ergo gubernatiōe regni ꝑ infantem fernandū cōgregato magno exercitu venit in terram saracenorū: t obsedit antequerā quā mirabili machinarū excedente viriliter cepit: occisa saracenorū multitudine. Predictus infans fernandus post hoc cepit regnuz arogonie t factus est rex arogonū.

CEntesimū quinquagesimū quartum bellū inter saracenos t christianos accidit anno dñi. Mccccxxx. Tūc ꝑdictus rex Iohes secūd⁹ cōgregato magno exercitu intrauit terram saracenoz t posuit regale suuz ꝑ pe ciuitatē Granate. vbi. xix. diebus stetit. Egredientibus q̄ saracenis die quadam a ꝑdicta ciuitate multitudine magna ꝓstupati ex inspirato cōtingere sūt acies vtrozūq̄ t factū est prelium magnū plurimiq̄ saracenis trucidatis alijq̄ in fugam versis victi sunt saraceni. Quidā aūt saraceni specialē sagittarij multitudine nō pauci alijs fugientibus sub q̄busdā ficulneis remanserūt cogitātes se ibidē posse ōfendi. t nō parua

damna posse inferre xpianis quasi ex latibulo pugnātes. Ad qs milites cristiani equis dimissis pedes intrauerūt quox gladys pierūt. Illa die vt fertur capta fuisset granata si debit⁹ ordo pugne obseruatus fuisset. Tpe prediti regis tobis scōi plurima castra saracenorū p xpianos capta fuerūt cū multa effusione sanguinis saracenox. Regnauit aūt. xlviij. annis t mortu⁹ est in villa valisoletana anno dñi. Mccccliij. ac sepultus in monasterio cartusiensiū ō miraflores ciuitatis burgen. Hic tenuit quendā prelatū a puericia sua q̄ dicebat Eluarus de luna: quē intantuz honorauit q ipm fecit magrum scti Jacobi cū quo multas tribulatōes pass⁹ est t multo tpe a militibus regni: t finaliter xpter nōnulla que sue maiestati circa cū indecentia videbant. Fecit em̄ publice p iusticiā in supradicta villa decapitari. Cui⁹ caput nouē diebus stetit affixū clauo in palo alto. corpus vo in medio platee tribus diebus inhumatū remansit. Et cū essem in tante potentie: ab omibus tamē suis in fine relictus fuit: q: tamē in tāta pressura ad dñm accessit corde cōtrito: humiliato t pedibus meis lz indignis se p generalē confessionē totius vite sue inclinauit. Credo ipm fm signa q̄ vidi misericordiā dei cōsecutū fuisse, qz scriptuz ē In quacunq hora ingemuerit peccator oim iniquitatum eius: nō recordabor. Et successit predicto regi iohanni in regno filius eius heinricus quart⁹ qui nūc regnat. xviij. rex castelle t vinaz feliciter ad dei gl̄iam regnet. t vtilitatē reipublice. Hic primo regni sui anno cū exercitu suo magno intrauit terram saracenorum t obtinuit virtik villaz que dicit ruiena: t destruxit ipsi portam: habuit etiā bullas cruciate cōtra saracenos t continuauit guerram. iij. annis. In qb⁹ nō modicū saraceni sunt fame afflicti in signū etiā voluntatis expugnationis regni granate cepit diuisam malogranatorū p ornamento armorum regaliū. Quid erit. de⁹ nouit: cui⁹ est causam t finē bellorū agnoscere. Multa em̄ impedimēta offeruntur specialiter diuitio militaz in regno contra ipm xpter que laz hoc anno. lx. plus timek guerra in regno q̄ contra infideles: quod deus sua pietate auertere dignek.

Enteſimū quiquagesimū sextū bellū inter saracenos t xpianos accidit anno dñi. Mccccliij. tēpore nicolai pape quinti. Tunc em̄ imperator thurcox congregato magno exercitu p terram: t magna classe xpostū nomē delere xpianum viribus suis. In primo ergo ipe obsedit ciuitatez q̄ pera dicit. quaz post plurima certamina cepit. xxviij. die may t intrans eandem ciuitatē crudelissime occidit omnes christianos a sex annis t supra: t sequenti die. scz. xxix. intrauit portū constantinopolitane vrbis vigore belli et pluribus artibus guerre. Obsedit ergo ciuitatē constantinopolitanā p mare t p terram potentissime: t eam angustians sine intermissiōe finaliter eaz deuicit t cepit: t ingressus ciuitatē inuincibilē eadem fecit in xpianos. Aliq vo pedibus t manibus ligatos in captiuitatem duxit monochos etiam et monochas consecratas vituperose ex monasterijs extractas ac si meretrices t pstibulo instituere essent trahebat cōtra eas pagens tanta t talia qualia de pecudibus quis sine rubore vix dicere auderet. Adolescentulos vo a decēnio t infra cogebat sue spurcissime fidei adoratores existere. Et vltra hoc intrauerunt thurci in illo eximio t claro templo sancte Sophie t sacratissimas imagines sctōx atq sanctarū pedibus cō-

culcauerunt: et omne genus vituperij sup eas fecerūt: et in sacra altaria ascendentes saliebant vociferantes iubilantes: et machometū hymnis et laudib⁹ extollentes. Ascenderunt etiam illi nephandi thurci ad sublime tegumē eiusdem alte et famose ecclesie sancte Sophie et crucem eius cacumini infixam detexerunt et diruperunt. Sacra vo corpora sanctorum laniabant et deturpabant. Plurima etiam vituperia fecerunt in sacris crucibus et calicibus. et inanitū eorum vesana rabies exarsit q a prima hora diei vsq ad meridiem totam vrbem nudatam et desertam reliquerunt: sic vt non latinū non grecū non armenū. non iudeū. nec aliū quēquā hominē de habitatoribus ciuitatis intra eam dimiserunt. Hec ex epistolis Isidori cardinalis rutenēsis q̄ p̄sens fuit in excidio ciuitatis et Francisci rostagni ducis venetorū transmissis ad Nicolaum papam quintū vt de remedio in futurū prouideret contra hūc thurcorū imperatorem qui se vocat in imicū crucis xp̄i: et inanni odio habuit christianos q cū aliquos viderit existimans se in visu deturpatū et sordidatum: p̄prios oculos abluit et abstergit. vt dicit predictus cardinalis. Et est diligenter aduertendum ad tria singularia que desolationē predicte ciuitatis precesserunt quorū duo predixit q̄dā antiquus p̄bus grecus qui Leo dicebat. Vnde in ecclesia sancti Demetrij predicte ciuitatis vt mihi quidam grecus qui p̄fato oculis sepe vidit: narrauit. Erat quedā colūna marmorea tota operata ad modū scacorū sic ordinata q incipiendo a principio in vno scaco ponebat nomen imperatoris: et in sequenti nomen patriarche q̄ presidebāt et predixit p̄bus predictus q cū facta fuisset implecio olim scacorum illius colūne tunc perderet ciuitas cōstantinopolitana. et sic de facto accidit: q̄ presidentibus constantino imperatore et gregorio patriarcha in quorū tempore capta fuit ciuitas predicta scā fuit implecio virtutū scacorū columne Scōm q̄ p̄dixit predictus p̄bus Leo fuit q ipse Constantini debebat perdi ciuitas cui⁹ verba in p̄dicta columna erant hec Constantinus me fecit: et cōstantinus me dissoluet: et sic impletus est. Istud em fuit mirabile prouideri tali excidioni a p̄bo quod esse nō potuit nisi a spū dei. Primus em qui imperauit et nobilitauit predictā ciuitatem fuit vocatus Constantinus qui dedit patrimoniū ecclesie: mater sua fuit vocata Helena: et primus patriarcha fuit vocatus Gregorius. Vltimus autē qui ibi imperauit et p̄didit ciuitatē mortuus in bello dicebat etiā constantin⁹ et mater sua helena. et patriarcha etiā Gregorius vocabat. Terciū vo mirabile quod precessit captionē ciuitatis fuit visum p thurcos xp̄ianis nihil videntibus. Vnde cum quadam nocte vigilantes thurci in obsidionem respicerent versus ciuitatem viderunt subito multitudinē luminum ad modum candelarum vndiq sup turres et muros ciuitatis q respicientes et admirātes timuerunt valde. Arguentes ex hoc miraculo ciuitatem esse sub diuina protectione: et cum retulissent qui viderāt imperatori thenerorum ipse simulauit pretunc. Altera vo nocte apparentes predicte candele super turres et muros vise sunt elevari in celum. Et tunc teucrus ille magn⁹ interpretans visionem illam dixisse fertur. Candele que apparuerunt descendentes significauerunt q deus in temporibus preteritis protegebat hanc ciuitatem. sed candele elevate in celum designant q deus recessit ab eius custodia. Nunc ergo ait est tempus debellandi eam: et sic ardēti

rabile irruerūt in ciuitatē nobilissimā t ceperūt eam vt dictū est. Et voco illaz ciuitatē nobilissimā. q: fm ysid. in lib. ethymol. xv. Constantinopolis est intracta quā edificauit ex noie suo scōstā tinus solam rome meritis t potentia adequarā. Hanc cōditaz primo a pausiua rege spartanoz t vocatam bisantiū vel q tantū patet inter atriaticum maret xpontidē. vel q sit receptaculū terre t maris. Vnde t eam constantinus aptissimā condere iudicatis vt receptaculū sibi mari terraq; fieret. Vnde t nūc romani imperij sedes t totius caput est orientis: sicut roma occidentis Hec ille. Sic ergo hec nobilissima ciuitas imo quasi totū grecie imperiū occulto dei iudicio traditaz est in manus impioz sicut etiā methodi⁹ martyr xpheizauit inter cetera dicens grecia in captiuitate t occisione erit sicut plenius dicet infra consideratione. xij in primo passu.

¶ Vincūt christiani cruce signati fugato thurco et cesis octuaginta milibus thurcorū iohāne capistrano nomē ihesu deuotissime inuocātō.

Quentesimāquinquagesimōseptimō bellū inter saracenos t xpianos accidit anno dñi. Mcccclvij. sedente in cathedra petri Calixto papa. iij. qui in memoria huius belli instituit festū duplex transfiguratōis domini nostri ihesu christi cū granjs t indulgentijs solēnitatis corporis xpi. ex cuius bulla plumbea quā oculis xpianis vidi. ordinē istius belli t victorie diuine ad xpositū annotaui vbi sic pdicto papa inter ceteros ait. Cūm pater ille misericordiarū ac pyssim⁹ xpianoruz protector t vite nostre defensor omnipotens deus. postq; in die celebri beatoz apl̄oz petri t pauli: dū sacra missarum solemnia in eoz basilica agerem⁹ hās nostras sup generali oratione per vniuersos christicolas facieda lectas: t fauente dño vbiq; obseruatas fecim⁹ publicari pijs oratonibus t optibus suis afflicti ppli aliq;tulū mitigatus feritatem ipius viperij t inanissimi thurci cultoris execrabilis machometi. prima estate decursa cū suo pene innumerabili in quo plurimū confidebat exercitu infidelitū t thurcoz cōtriuit t castri balgradi in regno hungarie ad ripam danubij situati: qō vndiq; obsessum et coangustiatū diruere satagebat obsidione soluta p crucē signatos: t hūgaros ad modū ppharaonis cuius pauciores numero t inermes ex nostra ordinatione t institutōe dilecto filio legato nostro de latere illuc destinate iniuncta ac nūcijs t lris sepius repetitis: ex sincera fide quā gestamus in ipo saluatore nostro: cui⁹ est res adunare: dispersas t dēsperatas ptegere ac fugboz precipue infidelitū t xpiane fidei inimicoz potētiam conterere t etiam debellare substrenuo vayneda Johanne celebri⁹ memorie fidei nostre catholice acerrimo defensore: t pro ea atq; fidelibus xpugnatore christianeq; cohortis duce dignissimo: cui neq; fides neq; spes peritie victorie defuere militantes presente pariter Johāne quodaz de capistrano ordinis fratrū minoz pfessore viro quidam optimo t merito: tum apūd deum t homines eximio: t nomen iesu christi in quo salus nostra consistit fiducialr t assidue cū ofii pplo circūcepto voce vnanimi inocāte vexillo ōz sacratissime crucis cū magnis clamoribus t vocib⁹ elevate ad celū. Vñ ineffabile vti a cūctis dari sperabit adue nit auxiliū. Mira res die memorabili btē marie magdalene celesti pfidio cō munitus pplo fidelitū imperij hostes virtuliter facto eundē ferū thurcū cum

fuis sacrilegio cōplicibus in turpem t damnosam fugā conuertit: deditq; ipe miserator dñs t fidelis in manu pauco tam ferocis inimici t innumerabilis exercitus cum maxima strage victoriam vltra q̄ meo estimare posset humana: dñs eñ potens t sup exercitus t tyrannos q̄ in adian t orientales populos ad numerū locustarū in manu tradidit gedeonis. Unde etiā sacerdoti contra heliodoz ciuitatē sanctam hierlm̄ ꝓhanare molliente ꝓsidiū ꝓbuit t uniuersen ꝓ nobis contra insolentissimos hostes miraculose pugnauit. Bonus ihs dns t saluator noster fortitudo vera t certissimū certūq; ꝓsidiū ad te confugientiū xp̄ianoz t pietate qua ipos ꝓprio sāguine redemisti gladiā tuū super inimicoz capita fugientium intromittens non pauciores sese mutua cede necarūt q̄ a nostris in prelio interempti fuissent. Nā vt a fidedignis accepimus in ea pugna. xl. milia occisi totidemq; fugitiui in turpez fugam versi sese mutuo trucidates defecerunt. Castra incensa machine t instrumēta bellica omnia direpta sunt vt cō fusus abierit ipe tyrannus er ꝓ timore tam multis mensibus nō apparens inter latebras seu munita oppida se recepisse dicat t diuinā ꝓsentēs virtutem in suā ꝓditionem futurā intra Constātinopolitanaz peramq; ciuitates se reclusit. Illasq; murz t añ muralib⁹ munire frustra decertet min⁹ attēdēs q̄ nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilat q̄ custodit eā. Hec ex ꝓdicta bulla.

¶ C.lviij. bello vincūt xp̄iani affrica per regem alfonsum portugalie.

Quintesimū.lviij. bellū inter saracenos t xp̄ianos accidit anno dñi Millesimo.cccclviij. Tunc rex alfōsus portugalie armata magna classe transiit in affricam t obsessa q̄dam villa forti maritima q̄ dr alcacer tagner ac fortissimo bello angustiata cepit eā t xp̄ianis populauit vt munitur armis t victualijs necessarijs. Dolētes aūt saraceni affricam bis iam duorum annoz interuallis cū innūerabili multitudine bellatoz venerūt vt eā obtinerent: q̄ plurimis eoz peremptis vacui semp redierunt. Et q̄ inter ꝓdicta villam t mare erat aliquale spaciū vbi venientes saraceni se ponebant ne per mare posset se cursus dari eidem. Rex ꝓdictus in regno portugalie fecit quadrari lapides in tanta multitudine q̄nta necessaria erat ꝓ duplici muro continuando a predicta villa vsq; ad mare lapidibus ergo ꝓdictis a sufficiēti calce ꝓ naviga in ꝓdictū locū deductis rāta fuit multitudo lapicidaz: q̄ paucis diebus facti sunt muri cū turribus necessarijs: sic q̄ cū saraceni cognouerūt opus quasi finitū erat t factus est locꝰ q̄si inexpugnabilis a saracenis in magnum subsidiū t vtilitatē xp̄ianoz trā seuntiū ꝓ illud secretus mare mediterraneum: distat aūt ꝓdicta villa a ceptra sex leucis t a portugalia vt fert fere cētum leucis: t a tarifa que est etiā locus xp̄ianoz vltimus regni castelle ex altera parte maris stricti tribus leucis: et sic ista duo loca q̄si claues maris stricti.

¶ Decima cōsidertio est de possessione terre sancte per saracenos que duobus explicatur punctis.

Decima consideratio huiꝰ libri quarti est de possessione terre sancte ꝓ saracenos vbi duo puncta occurrūt declarāda. Primꝰ est scire cām quare saraceni tenent terrā sanctam. Secūdus vero pūctus erit. Si xp̄iani vellēt facere

guerram saracenis ad terrā sanctā capiendam quis locus esset eis cōuenientior in orbe ad incipiendū talē guerram Extollunt enī se saraceni dicentes se tenere veritatē legis: qz possident terraz sanctā. Insultant etiā indei xpianos dicentes: q lex xpianoz nulla est nec ihc nazarenus est messias in lege promissus qz nō possident terrā sanctaz ihrlm. Ideo ad hec declaranduz tres rōnes assignant p ffem vincentium in ffmone. Ecce ascēdimus iherosolimaz Prima ē ad excusatōez xpianoz. Secūda xpi cōfusionē saracenoz. Tercia est pter cōuersionē indeoz. Circa p mū notādū est q null9 xpianus est ita sanctus dn peccet excepto xpo t virgine maria. Vñ Eccls. vij. nō est homo iustus in terra q faciat bonū t nō peccet: t de9 nō vult q xpiani peccēt in illa terra in q filius dei passus est p peccatis hoim qz ꝑ reputaret ad maximā iniuriā: de agarenis ꝯo nō ita iniuriat qz canes sunt: multū enī displicent regi t indignaret si filij sui vl milites mingerent in camera sua: si aūt canis minget non curat. Idē in ꝓposito de terra sctā multū displiceret xpo si nos filij p baptismū facerem9 in ea corruptionē t petā: ꝛ de agarenis tanqz de canibus nō curat: t cōcordat auctas xpi dicentis ihrlm calcabit a gentib9 donec impleant tempa nationū Luce .xxj. tunc enī cuz omnis plenitudo gentiū intrauerit omnis isrl salvus erit vt habetur ad Rom. xj. Et sic patet ꝑma ratio scz q pter excusationē xpianoz ne peccemus in camera sctificata regis regum ihu xpi non possidemus terrā sanctā. Vñ sic patuit supra bello centesimo Ihrlm capta fuit per cruce signatos xpianos: t q̄diu vixerunt in sanctitate t sine offensa xpi possederūt terrā sanctam. Sz cum multiplicata fuerunt in eis mala t offense xpi continuo expulsi fuerūt a terra illa: t introducti fuere canes saraceni ad seruandū illam sic patuit supra cōsideratōe nona huius libri bello .cxviij. Secūda ratio est ꝓpter confusionē saracenoz: ipi enī sunt filij xpianoz qz vix sunt octingenti anni q sunt. Vñ beatus Augustinus fuit epi scopus yponen. Sz machomet9 a sergio deceptus decepit eos t ꝯ agareni sunt xpiani renegati t ꝓptera retinēt adhuc aliq̄d de fide xpiana t credunt t aliq̄d non credunt nāqz vt xpiani q vnus est deus creator oīm: ꝛ non credunt q ille deus sit tres pone: t in cōfusionē ipoz ipimet ostendūt locuz in quo xps fuit baptizatus vbi tota trinitas apparuit. Secō credūt q fuit homo purus t ver9 t ꝛetūs de spūsctō in maria virgine conceptus: ꝛ nō credūt q sit deus: t in confusionē sue credentie ostendūt locū vbi suscitauit lazarus ꝓpio impio qō non potuisset nisi fuisset deus. Tercio credūt q est in celo: ꝛ non credūt q est in sacramento altaris t in cōfusionē eoz ostendunt xpianis locum cenaculi in quo xps illud sacramentū instituit. Itē nō credūt xpi passionē: tū in eoz confusionē ostendunt vbi xps fuit crucifixus t sepulcruz vbi corpus fuit sepultum. Itē agareni baptisant ꝛ non cum forma verboꝝ t ipi ostendunt locuz vbi xps constituit sacramētū baptismi cū forma illa. In nōe pr̄is t filij t spūssancti in eoz confusionem. Itē dicit dauid: fac mecū signū in bonū vt videant q̄ oderūt t cōfundant. Vñ sicut custodes portaruz in nōmibus regū xpianoz cuz haberi possent sunt boues difformes vt ethiopes sic q nullus intrare potest nec filius nec milites nisi per manus illoꝝ sic xps in palacio suo terre sctē permittit q custodes portaruz illius pr̄ie sint boues difformes scz bestiales machometici: nec scz filij sui milites xpiani ad

interiora secretoꝝ terre sancte admittã
tur nisi p manus illoꝝ: nec ex hoc sequit
honorabiliores esse genitores diffor-
mes filijs & militibus caris imo ꝺ̄ cecidit in confusionẽ tantoꝝ & honorẽ fili-
oꝝ & militũ. Nõq̃d etiã in domibus magnoꝝ in castris in nauibus mari-
timo etiã in domibus rusticoꝝ custo-
des & vigiles sunt canes ne ꝺo ingredi
atur nisi homo pacis: & ad honorẽ ta-
lis loci & patet q̃ sic etiã custodes & vi
giles terre sancte sũt canes saraceni ne
ꝺo ingrediantur ad interiora secreta vbi
xp̃us in hũana natura ambulauit nisi
fuerit homo pacis: & ad honorẽ illius
loci quales sunt pegrini xp̃iani visitan
tes terrã sctãm: & patet q̃ istud cedit in
cõ fusiones saracenoꝝ q̃ assimilent ca-
nibus custodientes domos. Itẽ in con
fusionẽ cuiuscũq; vnuosi ẽ sustinẽ ali-
qꝺ falsum ꝓpter auariciã. Cũ ergo sara
ceni se reputent vnuosos & credãt falsũ
esse q̃ ihs nazarenus fuit mortuus & se
pult⁹ ẽ. & tñ hoc sustinẽt ostendentes
ꝓdicta loca vt dictũ est cũ magna dili-
gentia ꝓpter auariciã: qz ꝓpter interes
se qꝺ recipiũt a pegrinis xp̃ianis ergo
po ssessio terre sancte per saracenos est
in eoꝝ confusionem. Non eñ ꝑmitte
rent ꝓncipes xp̃iani pio toto auro mũ
di si inter eos esset sepulcrũ machome
ti q̃ visitaret & honoraretur a saracẽis
sicut faciunt xp̃iani in terra sancta cuꝝ
hoc non solum crederet in confusionẽ
xp̃ianoꝝ: ꝟ etiã in contumeliã creatoris scientes falsũ esse q̃ honor debeat
exhiberi bestiali & spurcissimo macho-
to: quia honor ſm p̃m est ꝑtiũ virtu
tis que in machometo locũ non habu
it ꝓpter abissum criminũ in eo conten
toꝝ sicut patuit supra consideratione
primi huius quarti libri & quasi per to-
tum: est ergo in confusionem sarace-
noꝝ possessio terre sancte & in honorez
xp̃ianoꝝ. Tercia ratio est ꝓpter cõver-
sionem iudeoꝝ. Iudei nanq̃ ſm q̃ ex
lege moysi sunt assueti & nutriti terre-
ni sunt & sperant q̃ messias ducet illos
ad illam terram & dicunt intra se: ecce
habebimus iherosolimam: ꝓpter hoc
ihus xp̃s verus messias voluit q̃ nec
xp̃iani nec iudei habeant illã terram:
qz nõ venit vt daret illã terrã ꝟ celestẽ
de qua dauid. Credo videre bona dñi
in terra viuentiũ: ꝟ illa est terra mor-
tuorum. Ideo apl̃s ad Hebre. xiii. non
habemus hic ciuitatẽ manentẽ ꝟ futu-
ram inquirimus. Cessent ergo sarace-
ni ab excellentia sua: siliant iudei & cõ
uertant a miseria sua. Consolent xp̃ia
ni in filiatõe & militia sua: qz xp̃s dedit
eis ꝓtestem filios dei fieri his q̃ credũt
in nomine eius. Johis. j. Sz que hay gẽ-
tiũ habet vel tenet verã legem licz su-
pra libro ꝓmo sit latissime declaratum
potest tñ hic exemplariter declarari ꝑ
parabolã illius diuitis qui habet vnã
lapidem pretiosum magni valoris et
tres filios &c. Dominus iste diues est
christus deus et homo: et tres filij sũt
tres populi iudeorum aggarenorum
et christianorum: dicit primo genitus
scilicet populus iudeorum. Ego habeo
lapidem id est legem veram: quia eam
dedit miraculis confirmatam. Dicit
populus christianus: non immo ego
habeo legem veram: quia mea lex con
firmata est miraculis q̃ non possunt ni
si per deũ fieri. Demones poterãt face
re miracula moysi. Popul⁹ aggarenus dicit: immo ego habeo legẽ verã
Nũc ponderem⁹ lapidem: primo põ-
deretur in scitate lex moysi & eã põde
rat salomõ q̃ dicit de torrentis q̃ ꝑmit-
tunt in lege moysi: vidi cuncta q̃ fiunt
sub sole. Et ecce vniuersa vanitas. Ec-
clesiastes. j. modicũ ponderat tõ nihil
valet. Videam⁹ secrã machometi q̃n-
tũ põderat q̃d ꝑmittit riu⁹ lacte melliſ

olet vini mulieris ꝛc. Hec est vita porcoꝝ nihil ponderat. Vere magn⁹ dolor esse debet platis ecclesie ⁊ doctoribus fidei xpiane si attente consideret secta maledicta saracenoꝝ videre tantam multitudinē aiaꝝ rōnabiliū sicut sunt saracenoꝝ que redempti sunt sanguine ihu xpi esse involutas in errore dānatiōis: quia non intelligūt scripturam diuinā: ⁊ qō petius est nec volunt intelligere neq; audire ꝙ q̄ inclinē tur ad eā ⁊ sequenť q̄ debenť porcis ⁊ asinis: lex xpianoꝝ q̄ promittit gloriam celestem q̄ est infiniti ponderis ⁊ valoris: q; plus pōderat vna dies glorie q̄ ois bona huius mūdi. Ecce ꝓmissio q̄ cunq; fecerit voluntatē patris mei qui in celis est intrabit in regnū celorum. Math. vij. Ponamus ergo in celum cor nr̄m ⁊ spem ois terrena despiciendo: quia fm aplm scōa Cho: iiij. cō. iiij. qō in p̄ti est momentaneū est: ⁊ leue tribulationis nostre supra modum in sublimitate eternū glorie pond⁹ operat in nobis nō contēplantibus nobis ea que videnť ꝙ que nō videť que aūt videntur eterna sunt.

Que sit terra aptior pugnādi contra sanctam terram.

Ecōo puncto huius cōsiderationis scz quis locus esset cōpetentior in orbe ad capiendum terrā sanctam. Ꝛndeť q; si xpiani vellent incipere guerrā ad terrā sanctā capiendam ⁊ alia loca q̄ amiserunt nullus loc⁹ nulla terra cōuententior est q̄ hispania qō sic declaratur. Certus est q; in vniuerso quicq; loca possunt considerari sicut notat magister Raymūdus lalij i q̄daz tractatu suo q; que posset incipi talis guerra sicut sepe attentum fuit. Primus locus est in terra imperatoris cōstantinopolitani ⁊ terra turcoꝝ. Deinde per terras armenie quousq; pueniret in syriā: ⁊ hec via nō est multum laudabilis quia est valde grauis ⁊ difficilis ⁊ nimis longa: ⁊ sic requirit magnū exercitū ⁊ multas expensas. Scōs locus locus est insula q̄dam que rayeet appellat situata ꝓpe alexandriā. Posset eñ illa insula cum galeis ⁊ militibus capi ⁊ detineri: ꝙ hic locus etiaz non est laudabilis quo ad p̄sens tū q; via est nimis longa nimis etiā requirit expensas ⁊ bellatores cōtra illaz. Tercius locus est regnū cipri ⁊ terra hermenie ꝙ ista via etiā non est laudabilis: tum q; illa terre nō sunt oibus sane sicut experti sunt q̄ trāsierūt: tum etiaz quia illa via est nimis longa ⁊ cōiter requirit nimis de nauigātib⁹ ⁊ pugnantibus ⁊ expensis: tum tercio quia p cipriaz ⁊ hermeniā non possent sufficere victualia neq; equi. Quartus loc⁹ est tunicij ꝙ nec iste locus laudabilis est eo q; multe gentes in eo cōmorātur ⁊ consequenť nimis requirit de exercitu ⁊ de equis ⁊ de hoc satis ꝓbabile exp̄imentū datū fuit qñ sanctus Ludouicus rex francoꝝ trāsfretauit sicut supra patuit ꝓsideratione. ix. huj⁹. iij. lib. i bello. cxxj. Quint⁹ loc⁹ ē hispania i ꝓte ei⁹ q̄ vr andalusia vbi ē almaria malica granata algesira tarifa ⁊ hic est locus amenissimus ⁊ congruentior oibus p̄dictis eo q; facilior ad acq̄rendū ꝓpter. iiij. rōnes. Prima ratio est q; p̄dictus locus est circūdatus per mare mediterraneū ex vna parte: ⁊ ex alia p̄te p regnū arogonie ⁊ castelle: ⁊ istud impediret q; nō posset iuuare eos alij saraceni. Scōa rō est q: multū iuuat ad guerrā faciēdā fertilitas terre ⁊ multitudo equoꝝ de ꝓpinquo in q⁹ habūdat inter ceteros mūdi ptes hispania. Tercia rō est: q; ē terra sana: ⁊ iō timore infirmitatū nō solueret exercit⁹ sic alibi faciū eē vr. Et patet etiā q; ē ꝓpin

bassiun3 respectu illoꝝ locoꝝ. Quarta ratio est qꝛ rex bellator cū puo exercitu posset guerras incipē ꝓsuppositis supradictis: ⁊ qꝛ habet terga secura et sic accipiēdo mō vnū castrum ⁊ deinde vnā villā: ⁊ sic successiue deducēdo saracenos semp ante se ⁊ multiplicando cōtinue exercitū ⁊ bito regno granate rex bellator cuꝫ suo exercitu ampliato ad maiorē barbariā secꝫ in affricaꝫ poterit leuiter transire secꝫ in regnū cepte q̄ nō distat nisi septē miliaria ⁊ in aliquo loco nisi p tres leucas solū ꝓpterea isto tempe talis locus esset conuenientissimus cū cepta ⁊ villa alia q̄ dicit alcaztagner sint in ptāte regis portugalie. ⁊ sic ex illa pte inciperent debellare saracenos regio securis deducēdo eos aꝺ se modo lucrando vnā villā modo aliam ꝛē. quousq; puenirēt tonleiz semp multiplicando exercitū q̄ optime ⁊ securissime fieri potest vt dictū est ꝓpter ꝓpinquitatē hispanie ⁊ etuo ferrilitatē ⁊ qꝛ retro se nihil timerēt ⁊ sic paulatī ne bellator rex posset facē guerrā sanā saracenis ⁊ acqrere terrā sanctā ihꝛm ⁊ totū regnū egipti: patet ergo clarissime q̄ nulla terra in mūdo est cōuenientior xpianis ad inciptendū guerrā pro terra sancta capiēda q̄ hispania. Beatus ergo rex bellator qui ꝓpter zelū fidei catholice hec cogitauerit ⁊ in opere posuerit sperās omnia ꝓdicta acqre re per ihm xpm in cuꝰ manu sunt omnipotestates ⁊ iura regnoꝝ.

Quō xpiani hie se debeāt de iure ⁊ ordinatōe regni erga saracenos viuentes inter nos.

VNdecima consideratio hui⁹. iij. libri ē de his ad que cōpelli debent saracenī viuentes inter nos de iure ⁊ ex ordinatione regni. Circa primum notandum q̄ vt tradit in titulo de iudeis ⁊ saracenis in clementinis ꝓncipes xpiani sub obtestatōe diuini iudicij a viris debent cōpescē saracenos sibi subiectos secꝫ ab inuocatōe publica nominis machometi ⁊ a pegrinatōe quā facere solent ap sepulcrū cuiusdā saracenī. Vñ sacrū cōsiliū ibidē sic ait: cedit quidam in offensam diuini nois ⁊ obꝓbriū fidei xpiane q̄ in q̄busdā mūdi ptibus ꝓncipibus xpianis subiect⁹: in q̄bus interdū seorsum interdū vo permixtim cū xpianis habitāt saraceni sacerdotes eoꝝ sabzaba nūcupati vulgariter in templis seu meschitis suis ad q̄ idem saraceni cōueniūt vt adorent ibidem p fidem machometi diebus singulis certis horis in loco aliq̄ eminenti eiusdem machometi nomē xpianis ⁊ saracenis audiētibus alta voce inuocant ⁊ extollūt ac in verba q̄dā in illius honore publice ꝓferunt. Ad locū insuper vbi olim q̄dam sepultus extitit saracenus quē vt sanctū alij saraceni venerant ⁊ colūt magna saracenoꝝ cōcursus partiū ⁊ aliaꝝ cōfluit publice multitudo ex q̄bus nostre fidei non modicum detrahitur ⁊ grane in cordibus fidelium scandalū generat. Cum autē hec diuine maiestati displicentia non sint aliquatenus tolleranda sacro approbante concilio ipa in terris xpianoꝝ fieri deinceps districtius inhibem⁹ vniuersis ⁊ singulis ꝓncipibus catholicis sub quoꝝ dominio saraceni morantur ⁊ sucrūt predicta sub obtestatione diuini iudicij obtrius iniungentes quatenꝰ ipi tanq̄ veri catholici ⁊ xpiane fidei sedulī zelatores abꝓbriuꝫ q̄ tam ipsis q̄ ceteris xpicolis per ꝓmissa ingeritur debita consideratione pensantes ipsum vt ꝓuide eterne beatitudinis premiū assequant de terris suis omnino auferant ⁊ a suis subditis auferri procurent inhibendo expresse ne

prefata inuocatio seu pfessio nominis ipi⁹ sacrilogi machometi publice aut pegrinatio plibata ab aliquo in eorum existente dnio audiant attemptare de cetero vel quolibet sustineri. Hi vero qui secus psumpserint taliter ob diuinam reuerētiā castigent ab ipis q̄ alij eor exemplo pterriti a psumptōe simili arceant hec ibi scriptime ordinatum ⁊ negligenter custodiū spāliter pmū cuz altis vocibus de die ⁊ de nocte tales pclamatōes faciant saraceni: ⁊ nō solū nō castigant a pncipibus: vex etiā ⁊ defendunt ⁊ rarus est qui pter fidei honorē reclamet cōtra eos: quinimo tāta est ignorātia pdicte inhibitōis in pncipibus ⁊ clero ac populo q̄ nō cogitant pdictas inuocatōes siue pclamationes esse in offensā diuine maiestatis q̄ non sine culpa est ante deum cū talis ignorātia nō excuset: q̄ ignorātia facti non iuris excusat. De alijs autem ad que cōpellendi sunt saraceni tam de iure q̄ ex ordinatione regni sufficiant que dicta sunt libro ter cio consideratione. xj.

Jsta. xij. consideratio tractat de fine legis saracenorum ⁊ de eor ppetua seruitute sub iugo xpianor sub quatuor passibus

Vodecima ⁊ vltima cōsideratio huius libri iiij. est de fine legis saracenorum ⁊ de eor ppetua seruitute sub iugo xpianor iā finē oportet dare huic .iiij. libro de bello saracenor in hac vltima cōsideratōe ad quam explicandā. iiij. passus cōuenit pātransire. Primus est de castigatione finali fienda p saracenos. Secūs est de cessatōe siue legis. Tercius est de tempe q̄ debet cessare. Quartus vo erit de ppetua seruitute saracenorū sub iugo xpianor.

De castigatōe finali fienda p saracenos in pplo xpianor.

Primus passus ē q̄ p saracenos fiet diuina castigatio terribilis i oibus regnis mūdi pter pctā populi fm q̄ multi pdixerut: ⁊ primo methodius martyr quē būs Jheronimus in opusculio suis laudat loquens de fine seculi: cui⁹ ppbetia sequit. In nouissimo autē sexto millenario seculi exient filij ysmaelis de berano et erit aduentus eor castigatio sine mensura ⁊ sine misericordia ⁊ tradet de⁹ in manibus eor oia regna gentiū pter peccata que opata sunt p̄ p̄ceptuz dei. Jō tradet nos deus in manus barbaroū q̄ obliti sumus p̄cepta dñi: facient em xpiani multa illicita: q̄ maculabūt seipsos adeo q̄ turpissimū est ad dicendum: ppter quod tradet illos de⁹ in manus saracenor: persida erit in captiuitate ⁊ occisione capadocia: ⁊ in captiuitate ⁊ occisione cilicia. In tribulatōe erit terra sirie erit in solitudine ⁊ eius bitatores captiui ducent. Sicilia silr ⁊ bitatores eius in gladio pibunt. Grecia in captiuitate erit ⁊ occisione: affrica erit silr egipti orientales: et Asia sub graui tributo in auro ⁊ argento erit: Hispania gladio pibit ⁊ captiui ducētur bitatores eius. Gallia germania agatonia varijs p̄elijs erūt denotate: multi ex eis ducent captiui romani in occisione erūt ⁊ cōuerti in fugā. In insulis maris erūt in desolatōe ⁊ obtinebunt filij ysmaelis introitū ab aq̄lone ⁊ orie te ⁊ meridie ⁊ occidente: ⁊ replebit ihe rosolima cūctis gentibus qui captiui ducentur ⁊ replebit terra p̄missionis oibus gentibus ⁊ erit ingū eor graue super omnes gentes ⁊ erūt omnia sub iugo eor ⁊ tributo ⁊ omnia ornamenta diuitū eor erunt ⁊ que fuerint in ecclesijs sanctor siue aurū aut argentuz

sine lapidee pciosi t oia ornamēta eorum erūt t distribuent ministeria dei t erūt sacerdotes sic̄ pplo qz ecclesie incēdio cremabunt t erit tribulatio magna t multa corpa pjcient in plateis eo q̄ non sit q̄ sepeliat ea t erit sarcenox iter a mare vsq; ad mare t erūt regiones in viā t vocabit via eox vie angustie t gradient simul iuuenes et senes diuites t pauperes: t cuz gemitu et afflictione dicent beati sunt illi q̄ nos de hac luce pcesserūt. hoc dūs paulus pdixit: nisi venerit discessio pmū t revelat⁹ fuerit ac̄. Quid em̄ aliud est discessio nisi disciplina qua corripiemur vniuersi hizatores terre a filijs ysmael ꝓptēa o nagz appellauit dc⁹ ysmaelez prem eoz ꝓpter hoc in desolatōem tradet oēm terrā t erūt multe vrbes deserte: nō em̄ sunt boues isti sic alij gentes ꝙ sunt filij ysmaelis de deserto venturi t sunt boibus odibiles. Audi igitur sinitratores eoz qui de deserto exituri sunt mulieres vteris ptus būtes: pulsq; cū mulierib⁹ sūi interficiēt i ecclesijs sanctoz: cū mulieribꝰ cōcubent t sacratis vestimentis ecclie induēt seipos t vrores eoz. Jumenta sua ligaturi sunt ad sepulcra sctōz tanq; ad presepia t erit tribulatio maxima sup xp̄ianos q̄ habitāt sup terrā: t tūc apparebūt fideles q̄ fuerūt in xpo creaturi: nō em̄ ꝓptēa mittet deus has tribulationes supra xp̄ianos vt iusti deleant q̄ in xpo sunt creaturi: ꝙ vt manifestēt q̄ in ipo erūt fidelissime creaturi sic ipsa vitaꝰ dic̄ Beati erit⁹ cū psecuti vos fuerint t dixerint oē malū aduersus vos mētientes ꝓpter me: gaudete t exultate ac̄. sic̄ em̄ persecuti xp̄bas qui fuerunt ante vos: ꝙ qui perseuerauerit vsq; in finez hic saluus erit. hec ille. Eandem sentēciam tradit magister in historijs scolasticis super ide Gen. xvj. Hic erit homo ferus: vbi nos habemus ferul bestias habz pharā qō sonat onager de ysmaele dictū allegās pdictū methodium dicentez onagri t capre a deserto oēm bestiarū supergradient rabiem t mānsuetox nūerus cōteret ab eis: dixit em̄ de filijs ysmael: futurz est aūt vt exeant adhuc semel t obtinebūt orbē terre p octo ebdomedas annox: t vocabit tur iter eox via angustie qz pdem eorū ysmael vocauit dūs onagz. In sacris locis interficiēt sacerdotes t ibidē cū mulieribꝰ dormiēt: ad sepulcra sctōz religabūt iumenta t h̄ p nedcis xp̄ianox q̄ tunc erunt de q̄bus dr in nouissimis diebꝰ. Erūt homines seipsos amātes ac̄. Et tūc implebit qō dictū est p Ezechielem filij hois voca bestias agri t exbonare illas dicens. C ōgregamini et venite eo q̄ sacrificiū magnū ymmolo vobis manducante carnes fortiū t bibite sanguinē excelsox. hec ille. Scōo pdictā castigatōem xp̄ianox p sara cenos predixit abbas ioachim in speculo visionum libro. viij. capitulo. xlj. dicens q̄ aues nigre habentes nomē duabus hīs confectū videlicet alphebeti latinox prima atq; octaua future sunt in discrimine atq; destructione crucis signatox: quod exponens doctor peregrinus dixit q̄ prima litera est a octauo vero hīa est h. Aues igit nigre sunt mauri sic dicti ꝓpter habitum nigruz cappe nigre quē habent a nicolao apostata eox doctore: nomen autem ipox ex duabus literis conficitur scilicet a t h: quoniaz aggarent ab agar matre et ysmaelite a filio ipius nuncupati sunt Tercio predictā castigatōem xp̄ianox predixit sanctissima femina hyldgardis que prophetauit anno domini Millesimo septuagesimo nono in libro reuelationum dei parte tercia capitulo decimoqrto. dicēs vētura sūt mala guēre t bellox victorie sup populū xp̄ianox ꝓpt̄ tirannidē principū t cu-

pditatē platox eius. Sequit cadent ppls xpian⁹ in manu hircox capraruz t bestiax p quas bestias intelligit bestiales t feridos saracenos. Quarto p dictā castigationē xpianox pdixit cirillus in epla de occurrentib⁹ malis in orbe simbolo. xxix. dicens in sexta die magna seculi ventur⁹ est hirc⁹ violator castitatis a plaga meridionali intrabit limtes occidētales et viuā onē comedet dentib⁹ suis carnes agnox et ungulas dilacerabit arietes pedib⁹ conculcabit t agnū ouis filiū comibus ventilabit. qō exponit venerabilis abbas ioachis sup trenox vitio sic dicens. Hirc⁹ machomet⁹ est agnus ouis fili⁹ xp̄s filius virgis comib⁹. i. ptātib⁹ suis xpianum pp̄lm ventilabit. i. multiplici flagello guerrax vexabit ouez viuā comedet. i. sctām mām ecclesiā catholicā viribus frangent epat⁹ t dioceses epōs penitus cessabit dentib⁹ suis carnes crudas agnox dilacerabit q: puuli etiam adulti virilesq; sex⁹ relicta fide xp̄i secta machometi assumēt vbi nomen xp̄i nomen virginis veneratur blasphementur nomē machometi in magna veneratōne hēāt a plaga meridionali venire dicunt q: in eadē pte mauri florent imperant. Limites aūt occidentales ptes. i. extremitates xpiane credūt hec aūt ioachim. Quid aūt sit de veritate pdictax xpōiax deus nouit cuius iudicia abissus multa.

De cessatōe legis saracenorū

Secund⁹ passus est q: lex saracenox non est ppetuo duratura ꝯ debet cessare q: sic ostēdet. Certum est q: nullū violentū est ppetuum vtz. iij. phisicox. nemo etiā diu cōtinet violenta imperia fm senecā tragedia. vj. Cū ergo imperiū dñium saracenorū sit violentū ptz q: per arma violentiā intrauit vt luculentissime declarātū est supra consideratōe sexta huius. iij libri in sexto puncto ergo imperiū dominiū saracenox nō est ppetuum nec diu duraturū pfectē nec lex eox qō est intentū. Item hoc qō obtinet trepida manu nō est diu duraturū. ꝯ tale est impiū saracenox. ptz q: est raptū p arma violenta. ox vt dictū est vt dicit seneca tragedia prima rapta ceptra turpida obtinent manu ergo impiū saracenox nō est diu duraturū pfectē nec eox lex. Item tercio sic illud impium cui⁹ ius solū est in armis nō est diu duraturū ꝯ imperij saracenox ius solū est in armis patet q: machomet⁹ nō ostēdit aliud miraculū quo ius sui imperij veritas ostēderet legis ꝯ nudabat ensez t elevabat in manu: ac si diceret nullū aliud ius vri impij t dūj t legis hēris in orbe nisi in armis. Sic dicebat litus raptū teneris impium berculeos nimēs cū pdere tragedia prima senece ius est in armis ergo pcluditur q: impium saracenox nō est diu duraturū t sic lex eox cessare debet. Unde t doctor subtilis scot⁹ in primo sniax questōne secūda plogi via septima obijciēs ee pmanētia secte machometi dicit q: xpōia est apud eos q: secta eox ē finienda. Fuit ante captionē civitatis damiate liber quidē inuentus fuit arabice script⁹ cui⁹ auctor pdixit q̄dā reges xpianū meūbā civitatē debere destruē t ossa machometi dispgere quod erit signum destructionis sue legis.

Quo tpe lex machometi et ei⁹ dominium debet cessare.

Terci⁹ passus est de tpe quo lex machometi et ei⁹ dominiū debet cessare. Circa qō dici posset salvo meliori iudicio q: tūc cessabit qñ pp̄ls cristianus fuerit debite castigat⁹ Unde fm augustinū ē fuit iam dictus in pncipio none consideratōis huius libri. xiij. añ incarnatōz dñi pp̄lus dei

electus erat ppl̃o iudeoꝝ post incarnationem vero est populus cristianoꝝ. ⁊ sic ille erat ppl̃s dei electus ⁊ tamen dedit ei flagellũ infidelitũ gentilitũ Ita nũc religioni xp̃iane sibi dilectissime dedit flagellũ infidelitũ saracenorum. Nũc aũt ſm plinĩ in tercio libro sue pb̃le flagellũ seu virga non cõburet q̃ diu peccatores seruꝰ inutilis nõ corrigitur. Hic refert ipe q̃ socrateo scisciteꝰ quare manipulũ virgaꝝ nõ cõburet post magnã ⁊ longã verberatõz pardini discipuli sui filij magni prepositi respondisse dr̃ q̃ nec cõbureret quousq; correctũ ⁊ emendatũ ꝓsensisset. Refert etiã plato magnus pb̃s de doctrina ãt quoꝝ libro.ij.ca.xliij.q̃ dũ vna dieꝝ montẽ pigamũ ascenderet subito tremuit ⁊ mugieꝰ horribiles emisit arboreo scisciteãt quare tremuit ⁊ mugieꝰ dederit mons respondit q̃m pastorem vigilantẽ ⁊ custodientẽ gregem suam ego video ⁊ arbores dixerunt vt ⁊ tu cũ sis mons alteꝰ valdeꝰ magnꝰ vnus times pastores. Qui respondit timeo ⁊ mugeo q̃ ignẽ portat i pera qui me dio flato ignis incẽso me destruet vos q̃ oẽs usq; ad radices ꝑburet q̃ futuꝝ considerãs malũ in orbe venturꝝ cum lacrimis tractatum qui de lamentationum mira brevitate de malis in seculo futuꝝ in seculo descripsit p̃ quẽ dicũt greci aristotilem alexandrum in multo instruxisse ⁊ deum pastorem ignez in pera fuisse. Alexandrum in grecia totius mundi monarcham primum mons magnus totus mundus iste arboreo civitates villas castra ⁊ reges velentes existẽtes in ipis hec plato. Deꝰ ergo sp flagellũ ponit sicut peꝰ pat̃ suis filijs dilectis quibꝰ sufficienter castigatio flagellũ igne comburit scõm q̃ notat beatus augustinꝰ in libro de verbis dñi in tractatu.xix. Vbi sic ait nõ leteris impiere ⁊ rũne q̃m virga vt flagellũ efficeris novit em̃ prudẽs doctor nec ignorat pius pr̃ post castigatõnes ꝓmouere discipulũ ⁊ post debitã emẽdationẽ paternali hereditate ꝑficẽ filium flagellũ q̃s sive virgã incendio flã max̃ cõburere. hec augustinꝰ. Patet ergo ex pbabilis q̃ facta cõdigna castigatione ppli xp̃iani destrueret impiũ saracenoꝝ ⁊ sic cessabit eoꝝ superstitiosa secta sive lex.

Quartꝰ iste passus est de perpetua saracenorũ seruitute sub iugo cristianorum.

Quartus passus ⁊ vltimꝰ est de perpetua captiuitate seu futura saracenoꝝ sub iugo xp̃ianoꝝ. Hanc aũt seruitutẽ predixit merbodius martir loquẽs de fine seculi. Vnde postq̃ ꝓnunciauit castigatõz xp̃ianoꝝ p̃ saracenos. Subsequit dixit ⁊ pꝰ tribulationẽ dieꝝ que facta erit a filijs ysmaelis desolata erit eis terra ab eis et erũt oẽs amici ornamentis ex auro ⁊ purpura ⁊ splẽdidis vestimentis tã q̃ sponsi dicentes. Ecce vicinus terraꝝ in fortitudine nostra et oẽs q̃ habitant in ea. Tunc recordabit dñs deꝰ scõm suã misericordiã quã ꝓmisit diligentibꝰ se et eis q̃ in xp̃o sunt credituris habebit eos de manu saracenoꝝ. Surget aũt xp̃ianoꝝ gens ⁊ preliabitur cũ eis et occident eos gladio ⁊ captiuas ducet mulieres eoꝝ ⁊ interficiet infantes eorum ⁊ descendent filij ysmaelis in gladius ⁊ tribulationẽ ⁊ afflictõz ⁊ reddet illis dominus mala que ipsi aliis fecerãt ⁊ irruet super eos malitia septies tñ q̃ntum in aliis gesserũt ⁊ occident illos donec in martyrio cristianoꝝ ⁊ erit regnum cristianorum exaltatum super omnia regna ⁊ imponent cristiani iugum super eos grave et erunt serui q̃ remanebunt ⁊ tunc pacificabitur terra que ab eis fuerat destructa ⁊ qui ca-

prius fuerant ab eis reintertentur in hæ
reditatem suam et multiplicabuntur homines su
per terram et erit indignatio magna re
gis romanorum super eos qui xpm nega
verunt et erit pax et tranquillitas ma
gna super terram qualis non fuit an
tea nec erit similis post illas pro eo q
in fine seculorum erit letitia et pax sup
omnem terram et requiescent a labori
bus. Hec erit pax de qua dicit apls
ad Thes. v. Cum fuerit tranquillitas
magnas securitas tūc veniet repēti
nus interitus a quo liberari mereamur fe
liciter per ihm xpm dñm nrm q ē tur
ris fortitudinis a facie inimici cui sit
honor et gloria sine fine Amen.

Explicit liber quartus.

¶ Incipit liber quintus et vltimus: tractans de bello demonum contra fideles fortalicium.

DIssolutis hereticorum iudeorum et saracenorum bellis. Restat expiri in hoc libro quinto et vltimo huius volumis de demonum viribus quid scire possint contra nostrum fidei fortalicium me vt meū possem explicari conceptū duodecim cōsiderationes circa bella demonū occurrunt pertractande. ¶ Prima erit an sint demones et de quiditate demonum et eorum nobilitate ac natura. ¶ Secunda de eorum scientia. ¶ Tercia de bello demonum in celo. ¶ Quarta de eorum habitatione. ¶ Quinta de eorum potestate et preeminentia. ¶ Sexta de bello demonum contra humanum genus postq̄ ceciderunt de celo vsq̄ ad christi aduentum. ¶ Septima de perditione dominij eorum per iusticiā in xpi aduentu. ¶ Octaua de operatibus et malitia demonum. ¶ Nona de bello demonū post aduentum xpi. ¶ Decima de diuersitate demonū et si possunt habere spūs familiares. ¶ Undecima de ōlitate et figuris eorum in quib⁹ apparent et si possunt hūana corpa vl animas subintrare. ¶ Duodecima quo fine debent terminari bella demonum.

¶ Prima cōsideratio ē de quatuor punctis.

PRima cōsideratio est an sint demones et de quiditate demonū et de eorum nobilitate ac natura. quatuor ergo puncta in hac cōsideratōe sunt videnda. ¶ Primo an sint demones. ¶ Secō quid est diabolus. ¶ Tercio ālis est eius nobilitas. ¶ Quarto qualis ē eius nā.

¶ An sint demones in mundo et si sunt q̄ sunt eorum nomina.

QUintus punctus est an sint demones et que noīa eorum. Quo ad primū nō discrepāt iudei et saraceni a xpianis q: apud iudeos scriptū est esse diabolos et de principib⁹ eorum busa et azael esse appellatos. Dicebant etiā iudei in euāgelio insultātes xpm demoniū habere insanit. Iob. x. Et iterum in beelzebub principe demoniorum eiicit demonia. Matth. xij. qō nō affirmarent nisi diabolos crederēt cē. Non eñ possunt negare q̄n scriptum sit in. j. Reg. xvj. q spūs mal⁹ agitabat saul. Saraceni etiā concedunt demones esse illos principes demonū quos vocant iudei busar azael. Ipi vocāt in lingua arabica arothe maroth: nos vero xpiani de hoc certā fidē habem⁹ cū euangelica doctrina hoc expresse in pluribus locis exprimat. Et iō de h nulli dubium esse debet: sed cum certitudie affirmare demones esse in mūdo. Demones vero non nominamus nos christiani nisi eo mō quo in sacra scriptu

ra nos repimus scom modū suarum temptationū. Unde cū temptat de superbia vocatur diabolus. i. detrusus fluens Apoc. xx. quando de invidia dr satban id est adversarius. Matth. xvj. q̄ndo de ira dicitur exterminator. j. Corinth. x. q: ira ponit animam extra terminos suos. q̄ de accidia dicitur demonium. id est sufficiens iniquitas. Matth. viij. quia sufficit ad puniendū homines. quando de auaricia dicitur leuiathan. id est additamentū Job. xlj quando de luxuria dicitur asmodeus id est facture iudicium Thob. iij. quia propter luxuriam iam dīs mundum iudicauit diluuio Gen. vj. quando de gula dicitur behemoth id est animal. Job. xl quia gula reddit homines bestialem. Item vocatur belial quod interpretatur absq; iugo vel absq; dño. Judi. xix. q: posse pugnat contra eus cui debet esse subiectus. Item vocat beelzebub Lu. xj. quod interpretatur vir muscarum p immundicia t sordibus idolatrie et sanguis eis immolati ad quē multitudo muscarum cōueniebat ps ergo demones esse t que nomina coīa scom xpianos iudeos et saracenos.

De quiditate demonuz.

Secund⁹ punctus est scire q̄d est diabol⁹. Pro cui⁹ declaratōne notandū q̄ fuit opinio platonicoz peipue apulei fm q̄ refert beatus aug⁹. octauo de ciui. dei. capi. xvj. alle legans varronē q̄ fuit plonic⁹ q̄ demones sunt genere animalia. animo passiuamente rationalia. corpore aerea. t̄ pore eterna. Si āt obijciatur q̄ demones non possunt dici animalia cū sint sine incorpore. Dicendū est q̄ non loquitur hic augustin⁹ scom mentē xpi am vt dictum est. h fm opinionē platonicoram. Et ideo irrationabilit loquuntur sic diffinientes demones eus hoc attribuūt augustino. Unde isdē augustin⁹ scom mentem xpiam t rectam fidem diffiniens demones libro eodem capitulo. xvij. dicit sic. demōes spūs nocēdi cupidissimi. a iusticia penitus alieni superbia tumidi. invidia liuidi fallacia calidi. Quidem ali⁹ dic q̄ demones sunt substantie rationales inc̄orpoream integre deo damnationis hominum cupidissimi.

De nobilitate demonum.

Tertius punctus est qualis est nobilitas demonū. Pro cui⁹ notitia sciendū q̄ loqui possumus de demonibus dupl̄r vel quo ad bonitatem moralem vel quo ad bonitatem nature. Si loquamur de bonitate morali boni homines meliores et nobiliores sunt demonibus. Unde augustinus de ciuitate dei ca. xv. loquens de demonibus scom opinionē plonicoz q̄ vtuntur corpibus naturalib⁹ t phisicis sicut aēre t q̄ illa corpa demonū sunt incorruptibilia dicit nō tō demones meliores sunt hōib⁹ q: habēt corpora meliora. s. incorruptibilia. Alioquin multas bestias hōibus pferem⁹ Quis em̄ inār hominū. videndo eōbitur aquilis et vulturibus. Aut ḡs odorando canibus. quis velocitate leopardis cerui et omnibus auibus. q̄ multum valendo leonibus et elephantib⁹. quis diu viuendo serpentibus qui etiā deposita tunica. senectutem deponere et in iuuentutem redire perhibentur. Sed sicut dis omnibus meliores rationando sumus. Ita etiam demonibus honeste viuendo meliores esse debem⁹. Hec aug⁹. patet ergo q̄ in moribus nobiliores sunt boni homines demonibus. Si vero loquamur de nobilitate nature. nobiliores sunt demones hominibus quamuis sanctis sicut deducit ex dictis augustini. ix. de ciui. dei. ca. xv. vbi dicit q̄ animal ex aia t corpe constat. quorum duū aia quā

ũ cunq; viciosa est melior corpe: ẽ tũ tũcunq; bene dispsito: sic dicit q; aurũ licet sordidũ argento q̃uis purissimo cartus estimat. Ex q̃ dicto eligit frã ciscus de maronis in floribus suis duo cõclusiones. Prima est q; demões sunt meliores hoibus q̃ntũcunq; sctis q: sicut alia vitiosa excellit corpus qõcunq; ꝓpter excellentiorẽ naturaz. Ita substantia spũalis omnẽ substantiam corpalem. Secũda conclusio q; meliores sunt angeli q̃buscũq; aiabus separatis q̃ntũcunq; beatis: qz maior est excellẽcia nature ẽm quã angeli superãt ipos cũ maior sit excellentia de genere substantie q̃ excellentia gre q̃ est quedam forma accidentalis. Et isto mõ ponũt etiã meliores aia xpi. Hec ille.

¶ De natura demonum.

Quartus pũctus est q̃lis est natura demonũ. Ad qõ breuit respondet dupl'r. Primo q; cõi natura nõ est mala ꝫ bona. Dixit enim deus cũcta q̃ fecerat & erant valde bona Gen̄.j.q; aũt diabol⁹ sit malus nõ habet ex natura ꝫ ex vicio. Secõ dr q; eox natura cũ mortalis & dissolubilis ꝫ ex dei gra eox natura est imortalis & indissolubilis sicut & bonox angelox. Vñ plato in libro thimei. oẽs in pma dei ad angelos dicit: vij deox q̃x o ifex et magister ego sum vos vestra natura corruptibiles estis mea aũt vo luntate incorruptibiles manetis. Istud verus allegat augusti. xiij. de ciuita te dei capi. xvj. dicens. Sententia fuit plonis deos & angelos eẽ mortales ẽm suã naturam & dissolubiles: quia sunt facti a deo tamẽ diuina volũtate indissolubiles. Et qz diuinũ cõsiliũ & voluntas sunt validiora q̃ sit eox natura: iõ dicit plo q; non dissoluentur. Et hec videtur fuisse intentio purphirij qui fuit platonicus in capitulo de dña vbi dic Primus cũ rationales nos & vij. angeli. ꝫ mortale additũ nobis sepat nos ab illis quasi dicat mortales erant angeli sicut & nos ex natura: ꝫ diuina voluntate immortales facti sunt & sic differunt a nobis.

De scientia demonum.

Secunda cõsideratio est videẽ q̃lis est scia demonũ. Hic sunt tria puncta declaranda. Primus est de scia demonũ. Secõ est cuius scia artes magice exercentur & si possunt sine pctõ exerceri. Tercius est de arte notoria si est a deo vel a demonibus.

De scientia demonũ ante casum & post casum.

Primus punctus est de scia demonũ. Circa qõ norandus ẽ q; dupliciter possum⁹ loqui de scientia demonum. Uno mõ de illa scia quã habuerũt ãũ casuz suũ de celo & sic dicit magister sniarũ in.ij. distinctione ij. q; triplicem cognitõem naturalem habebant scz q; facti erant a quo facti erant & cũ quo facti erant scz cum celo empirreo materia prima & tpe noticiaz etiã habuerũt boni & mali & qõ appetẽdũ & respuendũ illis eẽt. dic etiã beat⁹ Aug⁹. loquẽs de noticia angelox ante casum. xj. de ci. dei capitulo. vij. & viij. q; cũ sit alia noticia angelox matutina & alia vespertina quax prima est rerux in verbo & scõa rex in genere ꝓpoquãdo fuit dictũ factũ est vespere & mane dies vnus Gen̄.j. Ibi accipit mane ꝓ noticia matutina & vespere ꝓ vesptina Et ẽm hoc ponunt dies scz ẽm q; angeli illa scz genera creaturax q̃ ibi numerant cognouerũt noticia matutina & vesptina in prmo instãti q̃ oia fuerũt sit creata ẽm illud Eccl. xviij. q; vivit i eternũ creauit oia sil. Et vo loq̃mur de noticia demonũ post casuz dic magister i scõo sniax distinc. vij. q; demo-

neos licet sint obstinati in malo triplici
ēm scie acumine vigentes. Subtilitate natu
re rerum experientia et reuelatōe spūs
supnor. Primo intelligūt naturalia
futura. Secō mō naturalia futura sic
tpa pluuiosa vel siccat eclipses solis et
lunet hmōi. Tercio mō intelligūt vo
lūtaria sed de cognitione futuror con
tingentiū dicit dns bonauentura in se
cundo sniar q licet demones nō possit
per se scire futura contingētia certitu
dinaliter tñ frequenter vera p̄dicūt quia
euētū futuror alīq mō plenitūt. Quin
ot modis fm augu. sup gen. ad lītz q
aut presentiunt talia ingenij a sensus
acrimonia vt qñ vidēt aut p̄siderāt dili
genter ad qđ inclinet affectio mea. vel
q̄ sint inducētia vel retrahentia aut p̄
sciunt talia tempor experientia. s. q ex
talibus viderūt accidere sīlia. Aut ter
cio talia p̄sciūt demones cautela do
losa vt qñ p̄ponūt aliquid faceret pri
mo p̄dicūt qsi sit aliq futur. Aut q̄rto
talia p̄dicit demones alicui doctri
na vt qñ. s. diuino iudicio p̄mittūt alī
qđ a bonis angelis addiscere. Nō pos
q demones futura p̄tingentia et si pos
sint p̄babiliter opinari nequunt tñ certi
tudinaliter enūcire. De cognitōe vo tem
porālīūr mutabiliū dicit dns augu.
viij. de ciui. dei. c. xxj. q angeli bōi cer
ci⁹ ista talia et mutabilia nouerūt q̄a
eor p̄incipales causas in vbo dei p̄spi
ciunt quib⁹ cūcta ordinātur. demones
aūt nō eternas et cardinales causas in
dei sapia contemplāt̄r. q̄ quorundaz
signor nobis occultor maior experi
entia multoplura q̄ homines futura p̄spici
unt. Deniq aūt ipi sepe nūq illi oio
fallūtur q ibidem declarans dicit. Ali
ud em est talibus tpalia mutabilib⁹
mutabilia scire et q̄ tempalem et muta
bilē motū siue volūtatis et facultatis in
ferere q⁹ demonib⁹ certa rō p̄missus
est. Aliud aūt in eternis atq in cōmu
tabilib⁹ dei legib⁹ q̄ in eis sapia viuunt
mutationes rerum p̄uidere dei q volūta
tem que tā certissima q̄ potentissima
est spūs eius ptic̄patōe cognoscere q
scitis angelis recta discretione donatus
est. Ex quib⁹ sequūtur duo documēta
Primū est q scti in dei legibus eius
p̄explātur futura q h hoc dicit expsse
Secundū documentū est q scti in di
uina volūtate cognoscunt ista futura
contingentia q dicit q dei voluntates
q̄ certissima est et oipotens ista nouerit
Sed remanent due difficultates. Pri
ma est si demones hūerunt noticiam
xp̄hiar aduētus xp̄i dicendum q sic
Cognouerūt etiā q xp̄s in lege xp̄hi
p̄missus deberet esse ver⁹ de⁹ et ver⁹ hō
et q debebat p humano genere de vir
gine nasci et pati in genere. nunq tamē
in specie cognouerūt q in hoc homie
xp̄o ista cōplerentur. Sciebat em dia
bolus p scripturas xp̄has q xp̄s ven
turus erat verus de⁹ et ver⁹ hō. Etiā sci
ebat tpo natiuitatis xp̄i ee impletum
p ebdomadas dānelis tñ nesciebat cer
titudinalīt q ibo nazarenus esset ipe cri
stus. Verūtñ p̄ter eminentiā sciatis
bēbat quādam coniecturā q ipe esset
ver⁹ xp̄s et hoc voluit expiri p tēptatiōz
et p illam illum inducere ad peccm si in
ueniret pur⁹ homo sed neutrū obtinu
it licet temptauit eū de concupiscētia
supbiae auaricia Vnde licz ille demō
q xp̄m in deserto temptauit fuerit int
demones acutioris ingenij nunq tam
scire potuit p certitudinē. vtrū ibo eet
q erat p̄missus in lege ad salutē mūdi
et deiectionē diaboli nisi per quandaz
coniecturam. et ideo procurauit cristi
captionem per iudeos intelligens p
aliqua signa q ipe esset ver⁹ xp̄s et p eō
sequens q per eius mortem expoliare
tur infernus hoc perpendit per ei⁹ pa
tientiā et per scripturar implementum
et forte p scōr patrū in limbo existen

tium exultationem. Ideo mortem ei⁹ impedire volnit pervtorem pilati cui⁹ preces efficaces credebat in cōspectu viri sui vt notat Nicolaus de lyra sup matth. Secunda difficultas ē si demones cognoscant cogitationes nostras Respondetur q soli deo cognite sunt sc̄m cōem opinionē doctor⁹ t ḥ videtur p illud quod dicitur. j. Reg. de⁹ ät intuetur cor t. j. pal. vj. tu sol⁹ nosti cor da filior hoim dicit tñ hic Nicolaus de lyra sup illud ad heb. iiij. viu⁹ est sermo dei tē. Et discretor cogitationum t intentionū cordium q licet aliqui doctores dicant ipam cogitatōnē nostrā eē cognoscibilē pure sbe spūali tamen de intentione cogitatōis ipi. p̄cedunt q est cognoscibilis soli deo verbi gr̄a si cogitem de muliere dicūt q hoc pōt cognoscere angel⁹ bon⁹ sine mal⁹. Etiam ex naturalib⁹ ḥ si cogitē de muliere intentione decipiendi ipam vel ad bonū informandū cognoscit sol⁹ de⁹. Et p̄ter hoc subdit ap̄s intentiones cordis q⁹ cognitio xp̄i nō solū se extendit ad ipas cogitatōnes. ḥ etiā ad cogitationū intentiones quod vtz demonibus non cōuenit. Ad istud etiā p̄posituꝫ loquit augu. de diffinitionib⁹ sic dicens. Intimas animi cogitatōnes diabolū nō videre. Certi sum⁹ sed motus eas concipi ab illor affectionū indicijs colligi experimento didicim⁹. secreta ät cordis solus ille nouit ad quem dicimus tu solus nosti corda filior hoim

Q artes magice demonū scia exercentur.

Secundus punctus est cui⁹ scia artes magice exercent t si p̄t sine peccō exerceri. Ad primuꝫ respondetur q artes magice exercentur scientia demonum sicut traditur in secundo sniarum distinctione septima. Unde ibidem dicitur q eor scia vtute artes magice exercent quā sciam et virtutem hmōi opando a deo demōes acceperūt vel ad fallendū fallaces vel ad monendum fideles vel ad exercitā dam t p̄bandam iustor⁹ pacientiā. Ad sc̄m dicitur q artes magice vel divinationes nō possunt exerceri vel a demonibus consiliū vel auxilium requisitis pctō nisi forte in hoc casu vbi deus diabolū subijceret homini iusto sic de aliquibus viris sctis narratur. Voluntario aūt cōmertio non potest sine peccato. Nam aut est ibi pctm infidelitatis vtpote si hō demoni credēdo attribuit et aliquid diuinū aut ē ibi peccatū ydolatrie vtpote in oblationibus t sacrificijs. Aut est ibi pctm inobedientie saltem q⁹ facit ꝰ p̄hibitionem dei t ecclesie. ratio hui⁹ p̄hibitōnis est quia talis peccat in deum dum recurrit ad diabolū quasi nō sit oīpotens de⁹ xp̄ianor t oīno sufficiens et benign⁹. Item peccat in seipm dum se cōmittit discrimini corpis et anime. Item peccat i ecclesiam dum habet cōmertium cū illo qui est omnino p̄scisus et ecclesie aduersarius. et ideo in caracteribus magnum peccatum est. quia est ad ministerium demenū inuocandū q⁹ hmōi ex se non habent virtutē ḥ solū ex pactione diaboli. Sic em̄ pandit diabolus illis qui sunt ei familiares q⁹ illa signa recognoscant t ad ea se p̄sentes offerant. Ostendunt em̄ demones se p illa cogi vt aliquid virtutis ostēdant se habere in hmōi artibus in quibus sūt multa nephanda per que abducitur homo a fide et cultura dei. Et ideo hec facit diabolus non q⁹ in illis delectet sed potius in infidelitate facientiū sūt aūt hec magice artis nigromantia piromantia aeromantia ydromantia geomantia t ciromātia que sunt divinationes in mortuis quo ad primam in igne. quo ad scōam in aere. quo ad tertiā in aqua. quo ad quartā in tra. quo ad quintam t in manibus. quo ad se-

ptam tales magici maleficī vulgo nūcupantur ob facinoꝝ magnitudinem nigromātici dicunt quibus pcantatōi busvidenꝫ resuscitari mortuꝰ ad inꝛrogata respondere. Alij dicuntur icantatores qui artem verbis pagunt. Alij dicunt aruoli qui circa aras ydolorum nepharias preces emittunt ꝛ funesta sacrificiis offerunt hisꝫ ebrietatib⁹ demonū responsa accipiunt. Alij dicunt aruspices quasi hostaꝝ inspectores dicēt hostas in agēdis negocijs opꝫ custodiunt et quid per singula ꝛpa obseruari debeat homo intendūt extra etiam pecudū inspiciunt ꝛ ex eis futura predicunt. Alij dicunt augures qui volatus auium et voces intendūt. Aliaꝫ singula rez vel obseruationes inprouisos hominib⁹. Alij dicuntur astrologi eo q in astris augurientur. Alij dicunt geneatici ꝛpter natalicijs considerationes qꝛ p cursum si decim nascentiū motes actus euentusꝫ predicere tonant quevulgo mathematici dicunt. ydromātici ab aquis dicti sunt Est eñ ydromātia in aquaꝝ inspectōe vmbras demoniū euocare ibi que ab eis aliena audire pronunciant. Etiam demones interdū p aliquas figuras vl signa que in rebus inanimatis apparent que si fiant in aere vocāt aeromātia. si in igne pirogancia. si in viscerib⁹ animaliū immolatoꝝ in aris demonū vocāt aruspicia si p sternutationes hominū vel membroꝝ saltus vel motus quoꝝūcūꝫ animaliū dicit augurium. Siuero fiat ex aliquib⁹ signis in spatula alicui⁹ animalis apparentis vocatur spatulantia qui sub nomie ficte religionis p quasdam quas vocant scōrum sortes diuinatōis sciam ꝛpetrāt Aut quarūcūꝫ scripturaꝝ inspectiōe futura ꝛpetrāt. Siuero tales figure vel signa fiant in terra dī geomācia a geos quod est terra. Siuero in plantis manuū dicitur chiromancia a chiros qꝫ est manus talibus portentis p demonum fallacias illuditur curiositas humana quō id imprudenter scire appetit qꝛ nulla rōne inuestigare et cōuenit. Undevitāda sunt a xpiano ꝛ oīno penitus execratione repudiandaqꝛ in illis oībus vel expresse de modo iploratur aut propter petitionem homis se occulte demon ingeritbanc maledictā artem primus. Zoroastes inuenit qui solus natus est ridendoihunc Ninus rex assiriorum bello interfecit. Et si queras quid tales magi facere pūt. Respondetur q ipē permissione dei elementa concutiunt mentes turbant hominū minus in deo cōfidentiū seu sua illudunt ac sine vllo veneno hausto violentia tñ carnificis leduntꝛ interdum perimunt. Magi ergo fm prima tos contractus quos habent cū demonibus agere artem eoꝝ que ars magica non est supra ordinem naturalium causaꝝ immo fit virtute actionū naturaliū; tamen est supra cōprehensiones hominum ꝛ facultatem ꝛpter tria primo quia demones magis cognoscūt actiuorum naturaliū virtutum qꝫ homines. Secundo quia celerius possūt ea congregare. Tercio quia actiua naturalia que assumunt vt instrumenta se possunt extendere ad maiores effectus ex virtute aut demonum artisꝫ ex virtute seu arte hominum. Unde hominibus videntur miracula ꝛ stupenda que per aliquos artifices fiunt. Sic patet qꝛ magi veritatem spernentes et mendacia credentes seducti a demonibus eis coaptantur cū quib⁹ sine fine pibūt Et pl̄a alia de magicis artib⁹ ex li. .v. cap. di. māsuprue i decret. .xxvj. questio. v. ca. nec mirum.

Ars notoria est illicita a demonib⁹ inuenta.

Tercius punct⁹ est de arte notorie si est a deo vel a demonibus

et si possint demones infundere sciā
tiam aliq̄. Ad primū videtur scōz fra
trē iobem astaxeū. i summa sua q̄ ars
notoria ē illicita ⁊ inefficax. Pī argui
tur a demonib⁹ inuenta. Illicita em̄ ē
q̄ vtiq̄ q̄busdā ad sciam hūdam q̄ non
habent scōm se vtuntē causandi scia. si
cut inspectōe quarūdā figuraꝝ ⁊ pla
tione quorundā vbox ignotox ⁊ alijs
hmōi. ⁊ tō hmōi ars ñ vtiq̄ his vt causis
fiat significū ät vt signis diuinit⁹ ispi
ratis sicut sunt sacralia signa. Pī re
stat q̄ sint signa vana ⁊ superstitiosa ⁊ p
pīis cōuentia q̄dā pacta significatōnū
cū demonib⁹ phabita ⁊ federata. Ars
igitur notoria q̄si a diabolo inuenta ē
a xpiano penitus repudiāda ⁊ fugien
da sicut alie artes nugatorie ⁊ norie
superstitiosi vt augustin⁹ dicit scōo de do
ctrina xpiana. Est etiā hmōi ars ineffi
cax ad sciam acquirendam cuz em̄ q̄
hmōi artem nō attendat acquisitio scie
scōm modū boi connaturalē. s. in ad i
uentiendo vl addiscendo conseqūns est
q̄ iste effectus expectat a deo vel a de
monibus. Certū est aūt aliquos a deo
sapiam ⁊ sciam p̄ infusionē hūisse sic̄
de salomone legit. iij. reg. iij. ⁊ ij. par. j.
xp̄s em̄ dic̄ discipul⁹ suis. Jo. xxvij. ego
dabo vob oo ⁊ sapiaz ⁊ sciaz cui nō po
terūt resistere ⁊ cōtradicere oēs aduer
sarij vestri. sed hoc donū nō dat q̄busq̄
cū certa observatione ⁊ scōm ar
bitriū spūsancti Pm illud. j. Corinth. xij.
Alij dat p̄ spīm Pmo sapie ⁊c. ⁊ postea
subditur hec oia operat⁹ atq̄ idez spi
ritus diuidens singulis prout vult. Ad
demones aūt nō pīnet illuminare intel
lectum. Acquisitio aūt sapie ⁊ scientie
fit p̄ intellectus illuminatōz ⁊ nulli⁹ vi
q̄ sciam p̄ demones acquisiuit ⁊ sic p̄z
solutio ad scōm. possunt tñ demones
hōibus colloq̄ndo aliquax sciax exp̄
mere documenta ⁊ hoc nō querit p̄ ar
tem notoriā. Et si dicas q̄ dilectis p̄ris
pueris abstinentibus dedit deus scia
tiā in omni libro ⁊ sapiam. Sed obser
uantia arīs notorie est Pm quedaz ie
iunia ⁊ Pm quasdā abstinētiā. ergo per
artem illā potest haberi talis sapietia
⁊ scientia. Respondet q̄ illi non abstine
bāt Pm vanam observātiam arīs no
torie ⁊ Pm auctoritatē legis diuine no
lentes cibis gentilium inquinari. Jō
merito obedientie a deo sciam consecu
ti sunt Pm illud psalmi sup̄ senes in
telleri q̄ mādata tua exquisiui.

De bello demonū in celo.

Tercia cōsideratio est de bello demonū in ce
lo. Cuz em̄ angeli fuerūt creati in celo empireo. vt dicit Beda. ⁊ alle
gat magr̄ i. ij. sniaꝝ distin. seda oēs an
geli fuerunt boni creati sine vicio. vt
innocentes sunt creati non tamen vir
tutibus predicti q̄ stantib⁹ apposite fu
erunt vt ibidem non tamen fuerūt ap
posite cadentibus. boni em̄ fuerūt ad
deum conuersi quod est deo adherere
mali aūt fuerunt auersi a deo quod ē
odio habere vel inuidere. Inuidie em̄
mater est superbia qua voluerūt se pari
care deo vtz eodem libro distinctōe. v.
Et cum esset inter omnes angelos lu
cifer excellior. nec inter stantes aliquis
fuit eo dignior eminentiaz sue nature
⁊ pfunditatē sue scie perpendens i su
um creatorem superbiuit intñ q̄ deo vo
luit se equare. vtz libro eodem distin
ctione. vi. dixit enim in corde suo illud
Isa. xiv. Ascendam in celum vbi dicit
magister distinctione secunda li. scōo
q̄ celum vocat equalitatez diuinā deo
em̄ se parificare volebat. q̄ breuissima
mozula fuit. vt dicit magister sniarum
mor ergo vt creati fuerunt angeli q̄dā
deo adheserunt p̄ caritatem. quidā ve
ro cum lucifero deo restiterunt per su
perbie p̄sumptionem sic inter vtrosq̄ fa

etum est p̄lium magnum in celo michael ⁊ angeli eius ⁊c. ⁊ non p̄ualuerunt draco ⁊ angeli eius. neq; loc⁹ inuentus est amplius eor in celo Apocalipsis. xij. hoc ät p̄lium in celo nō est intelligendum materiale sed spirituale quod factum fuit quando boni ⁊ mali diuersos effectus et consensus habuerunt quando dixit lucifer. Ascēdam in celum ⁊ ero similis altissimo. vbi mgr̄ dicit non per imitationez sed p̄ equalitatem potēcie vbi supra. Ecce affectus ⁊ cōsensus superbie Et ecōuerso boni angeli humilem habuerūt affectum. Vnde michael dicit p̄liasse cum dracone quia michael interp̄tatur quis vt deus. Ecce humilitas et reuerentia. Vñ pō. lxxxij. Dñe quis similis erit tibi quasi dicat non lucifer superbus nec quicunq; alius sit ergo michael cum angelis suis facto p̄lio magno habuerunt victoriam ō superbo lucifero ⁊ ei adherentibus qui p̄cipitati sunt de celo Et vt dicit Franciscus de maronis in tractatu angelorum duplex fuit ibi pugna. quar̄ p̄ia sumpsit inicium a lucifero sicut enim nunc impellit homines ad peccandū sic ⁊ tunc impulit sanctos angelos ad consentiendum sibi. Ex virtiliter restiterunt. Secūa pugna sumpsit inicium ab archangelo michael videns autem q̄ alter deliquerat ⁊ q̄ merito dign⁹ erat ⁊ q̄ in celo cum sctis angelis habitare non debebat expulit eum virtiliter ⁊ in istum aereum caliginosum Vñ Petrū apostolum dereliquit. ij. Petri. ij. licet lucifer resistere ēntum potuit sed non p̄ualuit vt dictum est. Et si querat quanta fuit mora inter creationez angelorum ⁊ casum eor de celo. Doctores cōiter dicunt q̄ fuit morula pua. s. a principio aurore vsq; ad creationem lucis vbi dr̄ deus diuisit lucē a tenebris Sed tū geraldus odonis in suo scō sententiar̄ distinctione quarta. questione quarta. dicit q̄ fuit mora septē dierum ad minus inter instans creationis ⁊ auersionis bonor̄ inter instās creationis ⁊ auersionis malor̄ q̄ sine p̄iudicio suie melioris ꝓbat duplicatione ꝓ cuius ꝓbatione supponat ad pñs q̄ angeli fuerūt creati p̄ia die ꝺ dicit mgr̄. Tunc arguit sic Mali angeli post lapsum nō fuerūt valde boni id est optimi q̄ post lapsum nunq; fuerūt boni. Ex septimo die a primo instāti creationis suę fuerunt valde bonis ad minus inter primū instās creatōis ⁊ lapsum malor̄ fuerūt septē dies minor ꝓbat ꝓ textū q̄ vidit deus cuncta q̄ fecerat ⁊ erant valde bona ⁊ factum ē vespe ⁊ mane sext⁹ dies. septimo. so dixit benedixit deus Gen. ij. Ex quo sic ꝓ scō arguit. Angeli mali post lapsum nunq; receperūt benedictionē dei sed die septimo receperūt benedictionem dei g̃ añ diē septimum nō fuerūt lapsi ꝓbatur incontrariū ꝓ textū Gen. ij. c. Et benedixit deus diei septimo. glo. id ē omnibus creaturis g̃ oēs creature receperunt benedictionē dei die septimo. Et si dicat q̄ natura spiritualis opat in instanti a fortiori q̄ sol q̄ radiū in instanti ꝓduxit. Cū ergo p̄ia opatio angeli fuerit auersio vel auersio ⁊ in istāti fuerūt cōuersi vel auersi. Ex hiis dictus doctor q̄ prima opatio nō fuit cōuersio vel auersio ⁊ fuit admiratio: q̄ in illis septem dieb⁹ steterunt in admirationib⁹ stupozosis opez sex dierū ⁊ istud vi ꝓbabile nisi aliqs sanct⁹ expresse dicet oppositū Ex die. vij. cū deus bñdicēt illi diei bñdixit cūctis opib⁹ ⁊ bñdictōe accepta q̄ licētia ⁊ mādato accepto q̄ oia facerēt debitū suū angeli diuisi sunt in tres ꝓcessiones eis firmauerūt se i amore q̄dā i amore bonitatis q̄dam in amore diuine iustitie q̄dam in amore ꝓxīe p̄ximi ⁊ excellētior hec

J.

tercia ps vltima corruit. de qua dicit Iohes in Apocal.xij.q draco de celo cadens secū traxit terciā ptem stellarū puto vo nihil faciebat nisi q stabat i admiratōe stupozis. Videbāt em subito celū extendi t de nihilo ꝓduci et sic de alijs opibus de qbus oēs homes pñt mirari oibus diebus vite sue. Et si vlterius querat qō fuit illō pcm tāte grauitatis q illud nō potuit sustinere celū. Ñdeo q q̄q fuerunt peccata q̄ ꝓm⁹ cōmisit angelus in celo primū fuit pcm luxurie nō carnalis ꝫ spiritualis fm scōs in.ij.sniar. distinctiōe vj. questione.ij. hec at spiritualis luxuris nihil aliud est q̄ amor inordinatus sui ipius t sic lucifer se suūq; pauratus bonū excecatus inordinate dilexit in tm q ꝓcessit vsq; ad ꝓtemptū dei. Vñ bēs augꝰ.xij. de ciui. dei ca.j. ponēs dicam inter bonos angelos et malos dixitq; in mundi principio boni angeli a malis fuerūt diuisi: illi in cōi bono q est deꝰ pstiterūt. Alij potꝰ sua potestate delectati velut sūmū bonū sibi ipis cēnt a cōi bono ad ꝓpria defluxerunt. Ex quo dicto accipiunt duo documenta theologica. primū est q principiū oīs boni moralis ē amor boni cois q boni angeli in b ꝓmo meruerūt. Secm est q principiū oīs mali moralis est inordinata dilectio boni ꝓpriq; q in demonibus fuit ꝓma radix pcī. Secm fuit pcm superbie t psumptōis videns em se lucifer nobilissimū in donis naturalibus nō dedit honorē deo ꝫ maniter gliaꝰ est in seipo. Vñ aplis gloriantibus de ptūte eis data sup demones xps dixit Luce.x. Videbā sathanam ꝓpter eius inanā gliam q̄ fulgur de celo cadentē. de qua superbia dī Eccli.x. Initiū oīs peccati superbia est. Tercio peccauit pcō auaricie t ambitionis q: videns se pulcerrimū sup oēm creaturā quā deꝰ ꝓcreauerat deꝰ ꝓcepit fuit ꝓcessos seipm reputās ad b dignus ad qō attigisset si stetisset fm Anselmū sic em in permanendo. xij. excellētias habuisset q: fuisset optima creatura fuisset deo acceptissimꝰ fuisset felicissimꝰ fuisset deo similimꝰ fuisset pulcerrimꝰ fuisset deo familiarissimꝰ fuisset dulcissimus fuisset potentissimꝰ fuisset omnium pōtifex fuisset olim princeps fuisset olim doctor fuisset olim pf. Ex q: sine meritis ꝓpria auctr ꝓcepit p esse deliquit nolēs deo subesse. ysaie.xiij. Supra astra celi exaltabo solū meū. Quarto peccauit pcō inuidie t emulatōis. Vñ inuidia est tristicia de apparēti p̄speritate alteri⁹ ꝫ lucifer ꝓtristatus est q: deus oibus ꝓerat nulli suberat ergo inuidit. de qua inuidia dī Hab.ij. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrar. Quinto peccauit peccatore t indignatōis q: videns se detectū a paradiso delicia⁹ ascendit eiꝰ malicia vsq; ad odiū dei t tūc cadēs de celo bellauit ꝓtra hominē vt dicet.j. cōsideratione.vj. Et factꝰ est homicida. Vñ Iohannis.viij. Ille erat homicida ab initio t in vitate non stetit. Non est ergo mirandū si sic miserabiliter lucifer cū sibi adherentib⁹ victus cecidit de celo cū tam grauissime peccauerit cōtra creatorem suū. Et si queras q̄t demones ceciderūt. Ñdeo q fm q notat in sūma veritatis theologice.li.ij. In quolibet ordine angelox sunt tot legiones quot sunt vnitates in legione t sic in quolibet ordine sunt sex mille sexcente sexaginta sex legiones angelox. Et cū tercia ps angelox ceciderit sicut notat a magro. distinctiōe.vj. libri scōt.c.j. quia cecidit draco t traxit secū terciaz ptem stellax celi Apocal.xij. sequitur q erit summa legionū oīm angelox. lix. milia t nouez cente. xij. legiones t diminuendo plus summa oīm erit trecēta nonagintanouē cōpota t nouē centa

viginti milia t. iij. angeli. Sequit etiam q̄ demones q̄ ceciderē de celo fm comparationē nouē ordinū angelor̄ sūt decē t nouē milia nouē cente nonagita octo legiones demonū q̄or̄ suma fm veram ꝓportionē est centū trigin ta tria ꝓpria t trecēta sex milia ac sex cenia seragita octo demonia: sicut ptz distinctōe. xiij. scōi capīo notandum.

¶ Opinio tñ cōis doctor̄ est q̄ tot ceci derunt quot ꝑtin vnū angelor̄ ordinez ꝑstituere t cōiter nūerus angelor̄ cadentiū est sex mille sexcente seraginta sex legiones. q̄ totidē sunt legiones i quolibet ordine quot sunt vultates in legione vt dictū est. Erit ḡ vera suma demonū cadentiū fm hāc ꝓportionē xiij. cōpta t. iij. cenia trigiita duo milia t quingenta quinquaginta sera gintasex demonia. Ex q̄bus mānifeste patet excessus numeri bonor̄ angelo rum fm vtrāq; viā expellentiū ꝑdcōs demones de celo t subilantiū aīs deus in secula seculor̄ ꝓtz etiā ex ꝑdict̄ nu mero saluandor̄. Ad hoc enī venit filius dei q̄ vt ait Paul⁹ ad Ephesios ꝑmo ꝓposuit in eo in dispensationez plenitudinis tpis instaurari oia in xpo que in terris t in celo sunt. s. supplendum numer̄ angelor̄ cadentiū in celo t re nouando oēs pcōres in terra. Hunc autē de saluandor̄ nūero fuit duplex opinio doctor̄. Augustin⁹ vult q̄ tot saluabunt̄ quot ceciderūt t sic pie sic supra dictū ē. Gregor⁹ vo dicit q̄ tot saluabunt̄ quot reman serūt. t allegat illud. Constituisti terminos populo tuxta numer̄ filior̄ dei tenendo ergo q̄ due partes angelor̄ remanserunt. s. sex chori cum in qualibet legione sint sex milia sexcente seraginta sex legio nes patet diminuendo q̄ co⁹ summa est ducenta seraginta sex computa et sexcenta tredecim mila t trecenti trigi ta sex angeli totidem ergo animc erūt saluande. Quibusdā vo placet q̄ i pa radiso erunt duo parietes sic q̄ nume rus supplebit̄ per virgines t in altero pariete tot erunt anime saluandor̄ q̄ angeli sunt in altero pariete quicquid sit de numero saluandor̄ deus determinate nouit qui solus numerat multitudinem stellar̄ t eis omnibus noīa vocat t hoc videt mihi securius dicen dum cuz ecclesia hoc videat tenere vt patet in collecta. Deus cui soli ꝓpriꝰ est numerus electorum in supna felicitate locandus.

¶ De habitatiōe demonū post casum.

Quarta cōsidera tio est de habitatione demonū Circa q̄ notandum q̄ locus demonū post suum lapsum a celo vsq; ad diem extremi iudicij non est locus subterra neus quem vocamus infernū sed aer caliginosus in quo multitudo demo num inhabitat t hunc locū sequestra tum ꝓuidit diuina clemētia ne nimis acriter nos tentarent. Non tamen nimis longinquum seu remotum vt pos sent nos exercitare. Unde q̄ habitent in aere caliginoso hoc diuine sentētie est. Nec vo ad nos veniant hoc diuine permissionis est. t cum duplex inter sticium sit probabile videtur q̄ ipi sint in medio vbi est turbulentia et varie tas impressionum t hinc est q̄ frequē ter commouent ventos pluuias t tē pestates. Utrum vo aliqui detrusi sint in inferno ego nescio nec a sanctis in uenio determinatum. hoc autem bene credo q̄ aliqui tenduntur illuc ad torqn das animas secm q̄ habent deputa ta inter se maledictionis officia. Verba sunt domini Bonauenture d loco ha bitationis demonum libro secundo.

distinctione. vj. dicit q̄ Lucifer ⁊ illi q̄ peccauerunt de celo empireo ceciderūt in istū aerem caliginosum q̄ est eis vt carcer vsq̄ ad diem iudicij ⁊ hoc p̄pter nr̄am ꝓbationem. ⁊ subsequēter dicit q̄ demones alternatis vicib⁹ tenent in infernū q̄ illuc alios detinent atq̄ cruciāt. Huic etiā sententie cōcordat bt̄ūs Aug⁹. xiij. de ciuitate dei. ca. .xxij. vbi dicit q̄ demones in hoc aere habitant q̄ de celi sublimitate delecti merito irregressibilibus transgressionibus in hoc sibi congruo velut carcere damnati sunt. Ex quo dicto accipit documentū q̄ demones vsq̄ ad diem iudicij sicut dicit mg̃r in inferno non sunt inclusi ꝛ in ℌ aere caliginoso cōtenti. Dubium Sz est dubitatio vtr̄ vbicūq̄ sint demones puniant igne materiali. q̄dam voluerūt dicere q̄ sic licet dicant q̄ minus intense q̄ post vltimam damnationē ⁊ hoc ꝓbant p̄ quandam glosam sup̄ illud Jacobi q̄rto. inflammata a gehenna que dicit sic. Jehenna est diabol⁹ ꝓpter quē facta est: sicut em̄ gehenna sp̄ ardet sic dyabol⁹ vbicunq̄ sit siue in aere siue sub terra secū fert sp̄ tormenta flāmar̄. ꝛ hoc nō videtur intelligibile q̄ ignē cremantē vbicūq̄ sint secum circūferant. Et ideo dicunt alij q̄ demōib⁹ differt pena ignis vsq̄ ad diem iudiciū tum vt eor̄ exercitium nō obmittatur. etiā vt diuina clemētia ostendat q̄ sustinet vasa ire apta in interitū in multa patientia qua retribuet oibus fm̄ fructū adinuentionū suar̄. Et ℌ positio videt ꝓbabilior. et illa glosa si inspiciant sequētia non intelligit de flāma ignis mālio ꝛ de flamma viciorū. s. superbie ire ⁊ invidie q̄bus ꝓnunc torquent. Hec de mēte dñi bonauenture in scō sententiar̄.

¶ De potestate demonum ⁊ supra quā gentē maiorem principatum habeant.

Quinta consideratio est de ptāte demonū cū em̄ habitū sit q̄ demones habitant vt cōtiter in aere caliginoso videndū est de eor̄ potestate q̄nta. scz ē. Ad q̄ rēspōdet beatus Job in capitulo. xij. dicens de dyabolo q̄ nō est ptās sup̄ terram q̄ compar̄ ei. ⁊ dī sup̄ terrā ad differentiam ptātis q̄ in celo est que est dei et sctōr̄ angelor̄. si tñ loquamur q̄tū ad cōditionem nature nō est ptās nec in terra nec in celo equalis sue potentie. Vñ de lucifero scribit Ezechiel. xxxj. Cūe lignū paradisi non est assimilatum ei et pulcritudini eius q̄m̄ speciosum eū feci. Sz orit difficultas q̄ si nō est potestas sup̄ terrā q̄ ei ꝓparet vt expositum est sequit ꝗ q̄ sua ptās ē infinita q̄ finitū finito est ꝓpabile. infinito vō nō. Kidet q̄ ℌ accipit ꝓpatio p̄ equatione. comparet. i. equet nec loquit de ꝓparatōe ꝛ de equalitate. Vñ Grego. .xxxiij. Moral. Ptās eius sup̄ terras cunctis eminentior phibet q̄ ⁊ si actionis sue merito inter hoies cecidit ma turam tñ sue magnitudinis nō amisit cui⁹ adhuc e virib⁹ hūana oia supat licz sctis hoibus meritor̄ suor̄ delectione ſbiacet. Vñ ⁊ eisdem sctis ꝑ hūc decertantibus ⁊ retributōis sue meritū crescit quo ille ab eis vincit qui p̄ nature potentiā q̄i iure se hoibus supesse gloriatur. ℌ greg. Sic ꝗ ls loq̄ndo de fortitudine nāli nō sit ptās sub deo super terras q̄ compar̄ dyabolo si tñ loq̄mur de ptāte q̄ dar̄ gr̄atuita hoies potentiores sunt demone. Et sic intelligitur dictū Aug⁹. q̄ nihil est fort⁹ alio habē te charitatē. ⁊ illud canticor̄. viij. Fortis est vt mors dilectio. Notandum ē fm̄ mgr̄m in scō. distinctōe. vij. q̄ demones multa pñt p̄ nature subtilitatē que tamen non possunt per dei vel bo

norum angelo⁹ ꝓhibitionem ꝙ quedaꝫ etiam nō possunt facere licet a supioꝝ bus angelis ꝓmittant ꝙ a deo id facere nō ꝓmittunt ꝓmissa tñ fuit eis potestas detrudēdi scōs ꝑes in limbo⁹ añ aduentū christi ꝙa licet delerēt in eis culpa originalis peccati et actual ꝯtūm ad macula ⁊ ꝯtum ad debitū offensaꝫ ⁊ ꝯtum ad reatum debemus tñ ꝯtū ad reatū visionis diuine vt notat alex. in tercio sñiaꝝ. Et si queras vtꝝ demones aliq̄d timeant videt ꝙ nō ḍa de diabolo dr Job. xli. ꝙ fact⁹ est vt nullus timeat. glosa nec deū nec q̄s passur⁹ est Ridetur ꝙ glosa illa intelligit de timore filiali vel iniciali q̄ nō est in demonibus non de timore naturali quo naturaliter timent tormenta ḍa isto mō dr Jacobi. ij. demones credūt ⁊ ꝛremiscunt. ⁊ Matth. viij. ⁊ Luce. viij. Timebant ꝑ̄ puniri ab eo licet ergo magna sit demonū ꝑtās nō tñ sic ḍn sit alia superior quā timēt. Vñ Aug⁹. sup ꝑs. Diabolus vult plurimū nocere ⁊ nō p̄t qr ꝑtās sua est sub potestate. Dā si tñ posset nocere diabolus ꝯtū vult. aliquis iustoꝝ non remaneret. Fecerunt iudei Exodi. viij. quare magi pharaonis nō potuerūt facere cinifes: ⁊ respōdent ꝙ causa est qr demones nō habēt potestatē sup aliq̄ corpus minus grano ordeiq̄ appet irrationabiliter dicerum qr q̄ habet ꝑtātem supra maius habet potestatem supra min⁹ licet nō ecōuerso. Sed causa potissima quare non potuerūt facere illud signū est ḍa nihil ꝑ̄t nisi ꝯtū volūtas diuina permittit ⁊ eius bonitas infinita. Ad istō enīa ꝓpositū loquēs Ambrosi⁹ sup Lucam dicit sine ꝓmissione dei diabolus non posse nocere ꝙgnoscas. nec potentiam diaboli magis timeas q̄ dei offensam. Et chrisostomus sup Matheum dicit in ꝑmis grauis ⁊ insustinibilis est impetus diaboli quem si ḍa fortianimo sustinuerit in secundo inueniet eum in fortiorem ꝯto enī plus ꝙcussus fuerit magis refrigescit ⁊ deficit ⁊ sic se ingerūt demones ꝑcōibus vt faciant eos ruere in ꝑtās sic refugiunt qñ vident peccatorē a deo exaudiri ⁊ liberatum ⁊ dicit mgr in. ij. distinctione. vj. ꝙ diabolus ḍ̄ de aliquo vicio aliquē tentauit hoiem cū supat⁹ ab eo fuerit deinceps illū hoiem de illo vicio de quo supatus est temare nō licebit. Sic ergo ꝑz quantitas ⁊ defectus potentie demonū. Dicēt forte de sideranis scire que gens est in mundo supra quā diabolus maiorē ꝑtātez habet. Ridetur ꝙ ḃ est gēs iudeoꝝ. Vñ sciendum sicut notat Nicola⁹ de lyra supra Matheū ꝙ potestas diaboli fuit electa quo ḍāmō a pp̄lo iudaico per legis dationē que excludebat cultū demonum ⁊ inducebat ad colendū vnū deū verū sic electus trāsiit ad possidēdum gentiles sine lege ⁊ ꝓphetaꝝ oculo viuentes. Et ideo eos tenebat in ydolatria subiectos. ꝑ aduenīente xp̄i predicatōe ⁊ apl̄oꝝ: iudei ꝙ maiori ꝑte fuerunt increduli. gentiles ãt deuote fidem xp̄i ad p̄dicationē xp̄i ⁊ apl̄oꝝ acceperunt ⁊ sic diabolus electus⁹ ab eis ꝙ fidem xp̄i reuersus est ad possidendum pp̄lm iudaicū errore excecatum. sic facta sunt nouissima hui⁹ populi peiora prioribus Matthei. xij. quia status populi iudaici peior ē mō q̄ fuit a principio ante legē dabat sic maiorem potestatē sup eum demones habēt q̄ sup alteꝝ qr regressus diabolus ad pp̄lm iudaicū assumit septem spūs nequiores se ⁊ ingressi habitant ibi Marci. xvj. ꝙ quos septem spiritus vnīuersitas vicioꝝ intelligit. Ꝝz remanent due difficultates. Prima est si demones possunt facere miracula. Respondetur ꝙ solus deus p̄t facere miracula. Unde cum aliqua virtus fiat

ta p:opriū effectum operat ad qtiē determinat non est miraculū licet posset esse mir aliqui q illam virtutem non cōprehendit sicut mirū videt ignarus q magnes trahit ferr nel q aliquis parvus piscis sit retinens nauē. Cum ergo dyabolus sit creatura t nomen est q omīs creature potentia est limitata ad aliquē determinatū effectū vel ad aliquos. quicqd ergo virtute dyaboli vel cuiuscunq creature fit non pt dici miraculum ppie. Et si sit mir creature virtutem illius nō ꝓprehendenti. Qz aūt fit virtute diuina cum sit infinita vere miraculum est cū de se incōprehensibilis est. Vñ t Aug⁹. scdo de ciuita. dei ca. xviij. loquens de granitate pcutionis antichristi. s. p quē illā opabitur dicit tunc soluet sathanas q: p illū antixps in omni sua virtute mirabiliter qdem ꝫ mendaciter opabit. Secqr enim deus dyabolū ista pmittet facere iusto suo iudicio ꝗuis faciat ille iniquo malignoq consilio demones ergo nō faciunt miracula ꝫ quedā mira Et si dicant miracula sunt falsa quoniam mortales sensus per fantasmata decipit vt qō non facit facere videat. t talibus signis t falsis miraculis seducentur q seduci merebunt. p eo q dilectionem veritat non receperūt vt salui fierēt. Et iō dicit ap's. ij. ad thessa. ij. mittit eis deus operationem erroris vt credant mendacio. Demones tñ ꝓprie virtuti diuinū posssunt facere ea q causari pñt ex motu locali t ꝓsequent possent ignem de celo aereo inferi⁹ emittere t ventū turbinis ꝓmouere sicut ptz Job primo. Et isto mō antixps faciet ignē de celo descendere pmittēte deo demōis ptāte. vt ptz Apocal. xiij. Sciendum etiā q fm q dicit Hiero. q licet virtute magica possint aliqua miracula fieri. vt illa que pertinent ad curiositatem tñ t vanitatem sicut symon magus faciebat statuas ambulare loqui t ridere t similia. vt habet i itinerario clementis. Sed illa que sunt salubria vt curatio languidoz illuminatio cecorum t hmōi nō possunt magicis artibus siue a demonib⁹ fieri. Et ideo talia cum fiunt debent attribui virtuti diuine qualia xp̄us faciebat. Et si dicas q in vita sancti Bartholomei legim⁹ q quidā demon curabat infirmitates Respondet q hoc faciebat non sanando ꝫ a lesione quaz faciebat cessando. Scōs difficultas est si demones sunt differentes potestate volo dicere si inter demōes sunt ꝓcipatus q̄bus' alij alijs potentiores dicant. Respondet q sic quia de dyabolo dr Job. xlj. q ipse est rex sup filios superbie. t mgr sententiaz scdo. distinctione. vj. ca. iiij. dicit q durante mundo angeli angel' homines hoibus demones demonibus ꝓsunt. t fm gradus scientie hūt gd⁹ ꝓsidentie. Item sup illo Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternū q̄ paratus est dyabolo t angelis eius. dic ei⁹ rōne subiectionis fm glo. Sz obijceret aliquis si principat⁹ t ꝓlatio est inter demones aut erit in eis p naturaz aut p violentiā aut de iure. Non p naturā q tunc in iudicij die inter eos ꝓlatio non cessaret q̄ est ꝫ sacrā scripturam q: tunc evacuabit xp̄s oēm ꝓcipatū t ptātem. Nec p violentiā q: tūc semp essent discordes cū tñ sp concordent ꝫ hoiem impugnandū. Nec etiā de iure q: sp peccaret ꝫ deū in quo nō est obediendum. Ite fuitus ē introducta ꝓpter pcm. vt dicūt theologi ꝗ si est seruitus inter demones tūc lucifer cū sit sūmus pcō: deberet oīb⁹ subici cuius ꝓrarium dixit Job. s. q ipe est rex sup filios supie. Videtur q sicut multi latrones principi latronū voluntarie se submittūt vt in vnū ꝓueniāt. s. in rapina sic oēs demones lucifero se volū

tarie subijciūt vt in vnū conueniāt cōtra hominē impugnando. Ūñ t eadē pelatio est inter demones assumpta voluntarie sicut inter angelos de iure diuino rōne ꝑmanentie naturalis vt dimine institutionis t sicut cuilibet regno t prouincie ꝓfigit vnus angel⁹ bonus tanq̄ princeps vt colligit ex illo Danie. x. Princeps regni persarū restitit mihi. xxi. diebus t nūc reuertar vt ꝓsiler aduersus ꝑsas principem et paulopost. Cū eñ egrederer apparuit princeps grecor. ꝛc. Sic etiā cuilibz regno t prouincie ꝓfigit a demonib⁹ vn⁹ demon tanq̄ princeps. Et quo etiā sequit q̄ sicut cuilibet ciuitati t cuilibet castro ꝓfigit a deo vnus angelus bonus de negocijs cōibus curā hūs quātum sibi possibile est sic etiā cuilibet ciuitati t castro ꝓfigit a demonib⁹ vnus demon ad negocia cōia ꝑturbanda q̄tum sibi possibile est. Sequit etiā tercio q̄ sicut cuilibet archiepo t epo t sacerdoti prochiali ꝓfigit a deo vn⁹ angelus bonus curā hūs de negocijs ad salutē alias ꝑtinentib⁹. Sic cuilibet p̄dictor ꝓfigit a demonibus vn⁹ demō curam habens de ꝑturbatōne salutis aiar t q̄nto sanctior est ꝑsona tāto potentior est dyabolus ei assignat⁹. Et nisi deus gloriosus cuilibet officio ꝓfi geret aliquem angelū oia cōia officia demones impedirēt. Inferk etiā ex p̄dictis q̄ nō solū vn⁹ demō est ꝑncepo aliq̄ demonū q̄ etiā maloꝝ hoīm. vñ in euangelio dyabolus sp vocatur ꝑncepo huius mūdi q: dñat hoībus mūdialiter viuentib⁹ in q̄bus se et subiciūt per ꝑtm.

De bello demonū post casuz de celo.

Exta consideratio ē de bello demonū postq̄ ceciderūt de celo vsq̄ ad aduentū xp̄i

Videns eñ dyabolus se expulsū a celo i mag̃ tñ ꝑte relictū cogitauit quō posset displicere deo in oib⁹ sibi ꝛ̄riari. t q: vidit primū hoiez in terrestri paradiso collocatū innocentia decoratū ac oīm bestiar⁹ piscū t volatiliū dñm nec non possessuꝝ in celo sedes q̄s ipse cū sibi adherentib⁹ p̄ superbiam amiserat. Voluit vehementer t inuidēs ei⁹ felicitati ꝓposuit ipm debellare t totalit inficere cognoscens q̄ ex putrida radice non p̄t nisi poma vermiculosa generari. Bellauit g̃ cū hoie primo p medium mulieris t miser hō licet cēt fortior demone p̄ innocentiā ꝑpiect⁹ nō armis innocentie sue vt mulieri ꝓplacere. t victo deo t tradita paradisi castro sibi ꝑmisso inimico dei. s. dyabolo negata⁹ obedientia regi supno. s. deo libere se tradidit ꝓditor facⁿ⁹ in manib⁹ dyaboli. t sic habita victoria de hoie primo indignatus de⁹ ꝓpter ꝓditionē t q: sic armis innocētie ꝑiectis captiuū dyaboli se fecerat cū posteritate sua eiecit ipm de terrestri paradiso Gen. iij. t misit ipm i exiliū locū bestiar⁹ t lacrimarum vallē. Expulso g̃ hoie p̄mo de paradiso gaudēs nō modicū dyabol⁹ cogitauit quomodo amplius posset displicere deo t videns duos filios adam. s. abel t cain quor⁹ primus erat a deo dilectus. bellauit contra eos p̄ artem diuisionis t inuidie t deuicit. Cain qui fratrē suum abel occidit Gen. iiij. bellauit etiam contra filios. Sed p̄ carnis concupiscentiā t deuicit eos cum scilicet acceperunt filias hoīm. s. descendentium de cain ex quib⁹ ꝑcreati sunt gigantes a seculo viri famosi Gen. vj. t cum viderat multiplicatuꝝ genus humanum bellauit ꝛ̄ eum per luxuriam t tam viriliter pugnauit q̄ deuicit eū sic q̄ i toto genere humano soluꝝ octo persone mundi ab illo vicio reperte sunt immunes. De alijs autez scriptū

est q omnis quippe caro corrupat viam suam ꝓpter qđ indignatus est de⁹ mundū castigauit diluuio generali in tñ q selum octo psone in archa noe libate sunt. vt ptz Gen. vij. t. viij. Per quas iter ꝓpagatū est genus humanum. bellauit ꝫ filios noe t deuicit cham cū ꝫ paternū honorē verēda patris discooperuit. Gen. ix. ꝓpter quod meruit maledicīb ellauit ꝓtra chaldeos p ydolatriam t deuicit eos cū igne adorauerūt. Gen. xj. Bellauit ꝫ gentes filiox noe. t deuicit eos p superbiam volentes turrim edificare que vsq ad celum ꝓtingeret ꝓpter qđ indignatus deus vnū labiū qđ ante erat diuisit t cōfudit. vt patet Gen. xj. bellauit ꝫ sodomas t gomorreanos t deuicit eos per pcm ꝫ naturā ꝓpter qđ indignat⁹ de⁹ igne celesti destruxit illas quinq ciuitates cū habitatoribus eox t cūcta terre virentia exceptis solū loth. xxore et filiabus suis. vt ptz Gen. xx. Bellauit ꝫ filios abrahe. s. ysaac t ysmahel. t deuicit ysmael cū fuerit vir superbus onager pulsatus sagittarī⁹ t ydolatra pessimus. vt ptz Gen. xxij. Bellauit ꝫ filios ysaac. s. iacob t esau et deuicit esau p gulam vendidit em ꝓmogenita propter lenticulā Gen. xxvj. De his in psona dei dicit ꝓphera iacob dilexi. esau aūt odio habui. Bellauit etiaz ꝫ filios iacob. q cum essent. xij. deuicit. xj. eox p crimen pessimū t inuidiā t facti sūt venditores fratris sui innocentis Joseph Gen. xxvij. ꝓpter qđ indignatus est deus tradidit eos i captiuitatē quadringentis ānis t vltra in egyptū. Bellauit etiam contra egyptios p crudelitatem intantū vt affligerent filios isrl in luto et latere ꝓpter quod permisit deus indurari cor pharaonis vt ad nichil pietatis moueretur. t indignat⁹ deus contra egyptios occidit primogenita eox t sbmersit eos in mari rubro filiōs israel liberatis Exo. xliij. Bellauit iterum contra filios israel per ydolatriam t deuicit eos cum sex fecerunt viculuz t adorauerunt ꝓpter quod t alia crimina quibus vulnerauit eos indignatus deus peremit eos in deserto Gen. xxxiij. Sic q de sex centū mille libus qui exierunt de egipto solū duo scilicet caleph t iosue intrauerūt terrā ꝓmissionis. Bellauit etiam contra filios israel in deserto t deuicit aliquos eox p murmurationē. s. dathan t abyron t thore ꝓpter quod indignatus deus aperuit terram t descenderūt viuentes in infernū. sicut patet Numeri. xvj. Bellauit iter ꝫ filios israel p homicidium t deuicit eos cum sex occiderunt prophas amicos dei et impleuerunt hierusalem sanguine eox vsq ad os ꝓpter quod t indignatus deus tradidit eos in captiuitatem babylonie septuaginta annis. Bellauit cōtra saul primum regem israel. t deuicit eum per inobedientiam ꝓpter qđ indignatus deus tradidit eos in captiuitatem t scidit regnū israel ab eo primi Regum. xv. t ipe seipm crudeliter necauit. primi Regum vltimo. Bellauit contra regem dauid per superbiaz luxuriam t homicidium t deuicit eū scilicet numerauit populum: scdi Regum vltimo. Accepit Bersabee vxorē vrie t interfecit vriam: scdi Reguz. xj. ꝓpter qđ indignatus deus licet penituerit percusso populo non edificauit sibi templum siue domum quā cogitauerat. Bellauit contra salomonem p luxuriam t ydolatriam t deuicit eum quia adamauit mulieres alienigenas t fecit multa templa ydoloꝝ. vt patet tercij Regum vndecimo. Bellauit contra Roboam per superbiam t deuicit cū ꝓpter qđ indignat⁹ dñs recessit israel a domo eius vsq in presentem diem. vt patet tercij Regū. xij. Bellauit

contra Jheroboam p ydolatria: t de
uicit eū: q̄ peccare fecit ysrl̄ vitulos au
reos adorando vide.iij. Reg.xij. Bel
lauit cōtra sennacherib p supbiaz t de
uicit eū cum blasphemauit contra de
um ysrl̄. ꝓpter qō indignatus deus per
cussit p angelū suū in castris assyriorū
centū t octuaginta quinq̄ milia t ipm
occiderūt ꝓpriū cū ydola in tēplo suo
adorauret. ptz Esa.xxxvij. Bellauit cō
tra nabuchodonosor p supbiaz t deui
cit eū cuz fuit glificatus in edificio ba
bylonie ꝓpter qō indignatus est deus
t piecit eū a regno: t septē annis cum
feris habitabat sicut bestia Danie.iiij
Bellauit cōtra oloferne principē milī
tie nabuchodonosor p superbiā .gulaz
t luxuriam t deuicit eū: ꝓpter qō indi
gnatus est deus: tradidit eū in manus
sancte mulieris Judith que p̄scidit ca
put eius. Judith. vj. Bellauit contra
aman p supbiam t deuicit eū cuz pre
sumpsit pmere ysrl̄. ꝓpter quod indig
tus est deus: pmisit q̄ suspenderet pa
tibulo: q̄ deleret genus ei⁹ Hester. v.
Bellauit contra regē antiochū p supbi
am t deuicit eū cū dixit se facturum
ysrl̄m congerie sepulchri iudeoꝝ. ꝓpter
quod indignatus est deus percussit euz
plaga insanabili viscerum suoꝝ. j. Ma
chab. vj. Bellauit cōtra vniuersuz po
pulū gentiliū p ydolatriā t deuicit eū
sicut ptz Sab. xuij. Cū p vniuersuz or
bem romani imperantes ydola adora
rent. Vnde t nūc rome templū Pan
theon erat cōstructū sic dictū. q: simu
lachrū erat olim deoꝝ. Contra alios in
numerabiles bellauit t varijs vulneri
bus p̄cussit: inflictis de eis viriliter triū
phauit: t eoꝝ alios captiuos post hanc
vitam ad inferos deducebat: quaz
captiuitatē t miseriam deplorantes pīes
antiqui gemitibus inenarrabilib⁹ cla
mauerunt ad deū: vt mitteret liberato
rem: dicentes. Veni ad liberandū nos
dñe deus virtutū t. pō. lxxix. ostēde fa
ciem tuā. i. filiū tuum humanatū t sal
ui erimus. Et iterū Esa. lxiij. Vtinaz
dirūperes celos t descenderes. a facie
tua mōtes deflucrent: t cū gemit⁹ hu
mani generis audiret altissim⁹ miserē
ste sup eum: t misit in tpe plenitudinis
filiū suum redemptorem t liberatorez
t tunc dyabolus finaliter bellauit con
tra filios ysrl̄ p̄ malitiam t inuidiam t
deuicit eos. cui sez occiderunt redēpto
rem messyam suū. ꝓpter qō indignat⁹
deus: tradidit eos in perpetuam capti
uitatem: sicut supra declaratum fuit li
bro primo t tercio.

De perditione domnij demo nū in aduentu christi.

Septima cōsidera
tio est q̄ demones in aduentu
xp̄i p iusticiam pdiderūt dñium suum
quod sup genus humanū habebant.
Fecerat enī grandem offensaz dyabo
lus deo tam deceptorie t fraudulenter
contra dei voluntatē eius seruū tulit t
fecit seruū suum. quo nō obstāte si vo
luisset reconsiliari deo ꝓ eo sicut p ho
mine satisfecisset noluit tamen: imo ei
placuit semp permanere inimicus dei
peccatū suū non recognoscens q̄ non
erat in hoīe: imo dolebat de peccato vt
deo reconciliaret. Et ideo ne dyabol⁹
posset conqueri de iniusticia si forte de
us de sua potestate absoluta vt violen
ter sine aliqua satisfactione liberasset
hoīem p iusticiā. Debuit pdere dñium
q̄ supra hoīem tenebat. qui hō ex eo
q̄ ab eo victus in paradiso terrestri fue
rat iuste seru⁹ ius⁹ erat. Q: aūt deus i ta
li hoīs liberatione debuit vti iusticia t
nō absoluta potētia. ptz. p tanto q: de⁹
est necessario iustus t taliter iustus q̄
non potest dici deus si nō intelligatur
iustus. Et iterū. q: laudabilior est prin
cepe qui vtit iusticia q̄ potentia solus

Nō aūt primus homo nec omēs homines. nec oēs āngeli boni. nec etiam oīes demones simul nō potuerūt satisfacere p hoīe: ꝙ solū deus t hō vt declaratū est supra lib. iij. cōsideratōe. v m. iij. articulo fidei. Nō em totus mūdus solvere valebat debitū primi hois vt ꝛpoc. v. Nemo poterat in celo nec in terra neq; subtus terrā aperire librū neq; videre illū. i. implere redēptionē humani generis q̄ ab eterno scripta fuit in libro divine dispositōis: vt p christū solū impleret. Librū ergo ipe solus aperuit: qz solus penam crucis nobis mortis debitoribus tulit. Vñ dixit pō Ezvij. Hunc nō rapui scz xps tūc exsoluebat. Mirabant aūt hoies potestatē magnā dyaboli t eius dñium sup hoīnes t dicebant illud Esa. xlix. Nunqd tollet a forti preda. i. humanū genus a dyaboli potestate. aut q̄ captū fuerit a robusto saluū esse poterit. Et rñdet deus ibidē. hec dicit dño equidē t captiuitas a forti tollet: t qđ ablatū fuerit a robusto: saluabit scz p xpm. Vnde seq̄tur ibidē: q̄si musto sanguine suo inebriabunt. t scient oīes caro qz ego dñs saluans te redemptor tuus fortis Jacob. Et cōfirmat p dictū saluatoris Johis xij. Nūc iudiciū scz discretōnis est mūdi: nūc princeps hui⁹ mūdi ejicietur foras scz a dñio t ptāte tyrānica sup hoīnes. Vnde ipe dyabolus dicebat princeps mūdi: qz dñat in hominibus mundo deditis. Et sic dicit Paulus ad colocen. ij. Expolians scz christus principatus t potestates traduxit confidenter id est dyabolum exterminavit longe a potestate quē habebat. Et si queras ō modo quē xpus tenuit vt vinceret dyabolū: t eius dñium auferret. Respondet q̄ fuit modus quo piscis capit hamo sub esca absconso: qz volens capere escam nō videns hamū capit ab hamo. sic christus volens preliari cū dyabolo in sua passione abscondit suā fortitudinē. suam pulchritudinem. suam sanitatem. suā dignitatē in cruce. Cuz em p virtutem fortitudinis deberet cuz dyabolo preliari tota eam abscōdit tenendo manus fixas t clauatas in cornibus crucis. Vñ Abacuc in. iij. ca. loquens de cruce xpi dixit. Cornua scilicet crucis in manibus eius ibi abscondita est fortitudo ei⁹. t patet fortitudo sua ibi in abscōdita. qz p eam vicit fortissimā mortē t fortissimū dyabolum. Nā sequit in illo codē ante faciē eius ibit mors: egredietur dyabolus ante pedes ei⁹ scz victus t nudus a suo dñio t potētia quā primo tenebat. Abscōderant em demones laqueos mortis pedibus nr̄is in ligno scientie boni t mali Et ideo xpo abscondit eis laqueū. vnde capti sunt in ligno crucis. Et hoc dixit pō. Veniat illi scz dyabolo laqueus quē ignorat et cē. Abscōdit etiā in cruce suā pulchritudinē in turpitudinem cū esset preciosus forma p filijs hoim pō, xliij. Ibi nō erat ei species nec decor: abscondit vultus eius t despect⁹ Vñ nec reputavim⁹ eum. Esa. liij. Abscondit tertio suā sanitatē in infirmitate: qz vt dicit Esa. cap. eodē. Nos reputavimus cū q̄si leprosum percussz a dō t humiliatū virū doloz t sciētē infirmitatē. Abscondit quarto suā dignitatem in cōtemptū t vilitatē: qz cū latronibus t homicidis: cuz iniquis t sceleratis deputatus est Esa. cap. eo dē. Cū tamē esset sūme dignitatis t excellentie. qz verus deus t verus hō sicut fuit declaratū supra lib. j. Sic ergo in christi passione egressus est dyabolus victus ante pedes eius p dita potestate t dñio liberato hoīe ab eius captivitate Et ideo in figura hui⁹ legit. j. Reg. xvij q̄ david occidit leonē t predam ei⁹ tulit ab hore hui⁹ leonis. Petebat xpheta liberari dicens. Salua me ex ore le

onis.pñ.xxj. Et in signū victorie habi te liganit xp̃us humani generis inimi cum scz dyabolū. t sic ante faciem init mors.i. dyabolus victus t ligatus sic in triumphis vici solent ire ante victo rem ligati. Vnde ai poc.xx. Apprehē dit draconē serpentē antiquū qui ē dy abolus t sathanas t ligauit eū p ānos mille.i. vsq; ad tp̃s antichristi: t posuit ibi tempus determinatū p indetermi nato. Et q; tunc resumet vie laxas po testatē: t exies p affluentē malignitatē vt mittat pp̃los in errorem. Ideo tūc dicit solui. Signū aūt manifestus pdi tionis dñi demonū fuit cessatio ydola trie in vniuerso mūdo ad predicatōnē christi t apl̃oꝝ p quam ydolatrias fe re vniuersum orbem captiuum tenebat eū ydolis. vt deus coleret.

De ꝓpietatibus t malicia de monum.

Octaua cōsidera tio est d ꝓpietatibus t malicia demonū. Circa primū vr notat Jobis xlj. Christus assignauit tres ꝓpietates precipuas diaboli. Prima q̃ est homi cida ab initio. quia homo in specie hu mana posuit p aiam. Ideo ille magis p prie est homicida q̃ aiam interficit per pcām mortale q̃m iste q̃ interficit corp̃: p quod homo pdit eū brutis. Hoc aūt fecit dyabolus a principio mūdi. quia p suggestionem eius primū pec catū homini contigit: t in hoc officio continue pseuerauit. Secūda propie tas dyaboli ibidez est q̃ in veritate nō stetit. i. in debita obēdientia ad deum. Heo em dicunt vere inditum conformant veritati prime a qua veritate deuiauit dyabolus per peccatū superbie Tercia est q̃ mendacium ex ꝓprijs loquit. id est ex habitu malo in quo ē ob stinatus. t subdit causa. q̃ mendax est t pater eius. i. ipsi⁹ mendacij. Quia enī mendacia ab alijs inuenta solus refert mendacia dicit q̃ qui ea facit mendax dicit t ꝓpter hoc dyabolus dicit pater mendacij. q̃ primū mendaciū adinue nit dicens mulieri Gen. iij. Nequaq̃ morte mini. Sed est difficultas cui sint mendaces si possint demones cōpelli ad dicendū veritatē. Dicit q̃ sic. Cō pellunt eīm fallaces spūs ad dicendum veritatē t salubria nobis: sicut exēplifi cat beat⁹ Aug⁹. viij. de ciuit. dei cap. xxj. de dolore demonū q̃ loquebant p hermen antixpi aduentū de suis futu ris pemo apud memorias sctōꝝ mar tyrū quas iminere cernebant. In mul tis eīm aūt Aug⁹. talibus locis torquen tur t confitent t de possessis hoim co poribus ejiciunt. Hūt t alterigitidue demonū ꝓpietates quarū vigint nu merant in .ij. lib. sūme veritatis theolo gice scz q̃ sūt spūs impurk humani ge neris inimici mente rōnales sed inqui a subtiles, nocēdi cupidi q̃ superbiam tu midi q̃ in fraudem nouissimum ant sen sus mūnant effect⁹ vigilantes turbant do mientes p somnia inquietant mo: bos inferūt tempestates concitant in angelos lucis se transformant q̃ in infernū suū secū portant. In ydolis diuinum cultū sibi vsurpant q̃ bonis dñari ap petūt magice artes p eos fiunt bonis ad exercitiū dant q̃ cum finis homie insti uiant. hec ibi. Decessima prima demo nū ꝓpietas est q̃ ipi ambulant in circulo. Vñ pñ. d demonibus ait. In cir cuitu impij ambulāt. Ité cū dño quere ret a sathan Job. j. Vnde venis. Re spondit. Circuiui terrā t pambulaui eam: qđ quadrupl'r intelligi pōt. primo. Circuiui terrā. i. data est mihi vlo tempādi diligentia: q̃ pauci sunt in q̃ bus nō habeant locum vestigia mea. Secūdo sic exponeret dyabol⁹ si pos set inclinari ad suū pcām cognoscēdus

Circuitui terram. i. in hoc me ostendo remotū a virtute ⁊ obstinatū in malo qz sp sum in circūferentia ⁊ nunq̄ possum venire in lineam p quā veniaz ad medium quod est virtus. ¶ Tercio sic circuitui terram ꝓpter antietatē laborans. Vñ glo. sathan laborans terrā circuit. qz quietus in dei culmine stare cōtempsit. Quarto sic circuitui terrā ꝓpter bona q̄ dyabol⁹ ⁊ serpēs tortuosus. vñ Esa. xxvij. Visitabit dñs sup leuiathan serpentē tortuosū ⁊ sicut motus circularis q̄tū est de se nunq̄ cessat. sic ⁊ dyabolus nunq̄ quiescit. ⁊ qz sp in circulo est ideo nunq̄ rectus: ꝫ magis tortuosus est. Recte ḡ dicit de demonib⁹ recte in circuitu impij ambulant. Et si queras qualiter circuit dyabolus. Respondit glo. sup illo verbo. j. Petri. v. Circuit querēs quem devoret: dicens. Circuit tanq̄ hostis obsidens muros clausos/explorat an sit ꝑ aliqua muror⁹ minus stabilis cui⁹ addim ad interiora penetret/ Offert oculis formas illicitas ⁊ faciles voluntates ⁊ visu destruat castitatē. aures ꝑ canora tēptat ⁊ molleat xp̄ianū iniurijs lacescētibus/ ad cedē instigat. honores terrenos ꝓmittit vt admiret celestes. ⁊ cū latenter nō pōt fallere apertos addit terrores. ⁊ in pace subdolus in ꝓsecutōne violēt⁹ cōtra quē tm̄ animo⁹ debet esse par⁹ ad resistendū q̄nū ille parus est ad repugnandū. Hec ibi. Vicesima sexta ōmonū ꝓprietas est q̄ sunt crudeles imo seuissimi: ⁊ est crudelitas demonis in tribus. Primo in ꝓsidendo. vñ Esa. xix. Tradā egyptū in manu dominorum crudeliū. Secūdo demon est crudelis i puniēdo Prouerb. xvij. Semp iurgia querit malus. angelus aūt crudel⁹ mittet cōtra eum. Tercio est crudelis i nō miserendo. Thre. vj. Crudelis ē ⁊ nō miserebit. ⁊ j. Petri. v. Aduersari⁹ vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens quem devorat. Est eñ figuraliter bestia illa de qua dicit Geñ. xxxvij. Fera pessima devorauit filiū meū Ioseph. Multe alie sūt ꝓprietates demonū quas nō sufficere calamo explicare. ideo hec sufficiāt ꝑ ꝓnti. Videdū est ḡ de scō scz de malicia demonū q̄ q̄druplr explicare pōt. Primo demones aliq̄ modo suadēt bonū: ꝫ nō ꝓpt bonū ꝫ ꝓpter malū finē: vt cū instabilibus boibus in bonū suadēt ingressū religionis. sciētes q̄ nō ꝓmanebūt sed apostatabūt. Non aūt talia suadēt stabilibus boibus in bonū. Secundo demonū malicia ostendit cuz decipiunt. bolam suadendo malū sub specie boni. vt ꝑiurare ⁊ iuramentū falsum facere ꝑ rebus alterius conseruādis. Tercio demonum malicia ostenditur cuz decipiunt hominem dissuadendo bonū tanq̄ nociuū: vt cū dissuadet ꝓbo ⁊ stabili viro ingressuz religionis ne de b penitear ⁊ egredi cōfundat. In cuius ꝓsona Bernardus sic loquens ait. Noli inq̄t precipitanter agere. diu cōsidera diligenter intuere: magnū ē qō ꝓponis ⁊ opus egenis magna deliberatione. expire q̄ possis amicos cōsule ne post facta penitere cōtingat. Cōtra cui⁹ consiliū Bernardus subiūgit. hec est sapiētia mūdi stulta ⁊ dyabolica inimica salutis suffocatrix vite. mater pditionis et⁹que solet deo vomitū ꝑcurare. Cū eñ ꝓbū dei esse non dubitet: dū opus est deliberatōne vocat te magni ꝓsilij angelus. Quid ergo adhuc cōsiliū postolaris. quis eñ sapiētior aut fidelior illo. ab ore putei tenebrose eripior ⁊ cōsiliū petā amicos cōsulat q̄ non legit inimici boies de meridie ei⁹ Mat. xxvij. Supradicto modo dyabol⁹ malicia sua aliq̄n dissuadat aliquibus oratiōnē vel elemosinam: ne p hoc incurrat vanam gloriam. Quarto ōmonū malicia ostenditur cum decipiunt

hominē dissuadendo malū vt ducant ad penas. aliqñ impantiam in victu et in somno: vt inducāt indiscretaz abstinentiā q̄ est pessimus: t sic ei⁹ malicia mille nocēdi modos hz. xxj. q. ij. cap. visis sp. Fugit aduersus bonos q̄ quidē rugitus nihil aliud est q̄ ei⁹ uolūtas t ardentissima cupiditas nocēdi. ¶ Nñ glo. sup hoc verbo tanq̄ leo rugiens dicit. Sicut rugitus leonis impedit aures ne a liū sonum recipiant. sic dyabolus fideliū mentes terrēdo vel illicita ingerendo a via veritatis ne vocē xp̄i audiant auertit. Et si queras nūquid sp crescit malicia dyaboli. Ad qō rñdet doctor seraphicus Bonauētura in. q. lib. sñia rū q̄ in dyabolo crescit malitia voluntatis q̄tū ad vim administratiuā q̄ cōuertit ad bonos: nō q̄tū ad contemptuā q̄ est simplex t auersus a deo. qz q̄tū ab hanc nō est in statu demerēdi. Sed numq̄d malicia demonū aliq̄ via impediri pōt: dicit q̄ sic. Quadrupl'r em impediri pōt. Primo p terminum pcti posiū a deo. Secundo p resistentiam bonoz spiritū. Habet em angelos. vnū bonū ad custodiā t vnū malū ad exercitiū. Tercio p liberū arbitriū bonis nō consentientis. qz dyabolus neminē vincit nisi volentes ab eo vinci. Nñ ambros⁹ de vita bt̄i t pontif. xxj. q. j. ca. Non est. Voluntariū militem elegit sibi xp̄s: voluntariū sibi seruū dyabolus actionaz. nemmez iugo seruitutis astrictum possidet nisi se ei prius peccatoz ere vendiderit. Quarto, pter peccati abhominationē. quia demones nobilioris nature detestant peccata vilia. Hec sufficiant p presenti de ꝓpugnatibus t malicia demonū.

De bello demonū post aduētum christi vsq̄ ad diem iudicij.

Nona consideratio est de bello demonum post christi aduentū vsq̄ ad dīē iudicij. quō licet demones ꝓdiderant pātem quā primo sup humanū genus habebant. t eoz principes victos t ligatos vsq̄ ad prefinituz tp̄us sit in inferno. vt supra declaratū est cōsideratiōe. iiij. Permittunt tamē demones habere cōsilia sua cū suo principe luciferoz temptare homines p eoz exercitio: t vt istud bellū possimus intelligere imaginemur ecclesiam fideliū tantū vnam ciuitatem dei: que dicat fidei fortaliciū: vel ciuitas iustificatōis siue bone cōscientie que duodecim ꝓfectionibus decoratur. Primo est in situ cōgruenti. qz in medio vbi virtus habitat longe ab extremis scz vicijs t pctis. Secundo est pulchra t excellens. qz maior pulchritudo hois est in bona cōscientia. Tercio est in securitate: quia non timet aduersa. Quarto est sana: qz in bona cōscientia nō potest habitare infirmitas peccati. Quinto est situata in loco delectabili qz nunq̄ est vera delectatio vbi non est quies cōscientie. Sexto est in bona dispositione: qm̄ in circulo edificata est p operū ꝓfectionē. Septimo habet cōcordiam ciuiū. qz sp hō in statu iustificatōis diligit ꝓximū suum sicut seipm. Octauo habent priuilegioz abundantiam: qz nō ē sub lege pcti. Nono quia habēt victualiū abundantiaz. qz nihil ibi deficit vbi gr̄a abūdat. Decimo hz bonū regimē cū volūtas rōnis sibi sūjciat. Undecimo est liberaja captiuitate p xp̄m: t eiā qz bona cōscientia nō est sub seruitute diaboli. Duodecimo hz amorē t charitatez q̄ pulchrificat totā ciuitatē. Ista est illa ciuitas ilsm descēdens de celo ornata a xp̄o sic sp̄o sa pulchra t excellens vbi ipe habitat p gr̄am de q̄ Apoc. xxj. Huic ciuitati

pulcerrime vt fortissima esset xp̃ianꝰ posuit murū antemurale: t fossatus murus est charitas que oīa sustinet hūc custodire debent prelati ecclesie: epi t clerici q̄ stare debēt ad portam ciuitat vt si venerit aliquis de pugna dyaboli vulneratus p petrā: dent sibi medicinam penitētie: t si venirēt pauper indigētes tribuant eis de bonis ecclesie q̄ bona clericoꝝ pauperū sunt. Secūdo posuit antemurale q̄ est iusticia et equitas q̄ sunt in defensionē muri. t ꝺ antemurale defendere t custodire debent principes xp̃iani q̄ positi sunt p iusticia ministrāda in mūdo. Vñ sap. j. dicit. Diligite iusticiā q̄ iudicat terram. Hi etiam debent ad portas antemurale: vt si forte inimici venerit etvoluerint impugnare murū cum fuerūt inter murū t antemurale eos capiant t faciant iusticiaz expedientē. Tercio posuit xp̃s predicte ciuitati fossatū p fundū qꝺ est humilitas. Istud custodire debēt religiosi q̄ debēt esse fundati in vera humilitate: t eā oībus venētibus predicare. Quid dicā de hac ciuitate: si tales sūt custodes vere ipa est gl̄iosa t habitans in cōfidentia sopho nie. Secꝺo gl̄iosa dr̄um ad pulchritudinē t habitans in cōfidentia dr̄ū ad sua magna solatia. Merito ꝺ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. pō. reste Talis fuit hec ciuitas in primitiua ecclesia q̄n ipis fidelibus erat cor vnum t aia vna: vt legit in Act. Videꝺ ergo dyabolus felicitatē t gl̄iaz predicte ciuitatis: doluit vehemēter cognoscens q̄ in ea multe aie liberate a manib⁹ ei⁹ ad sedes celestes vnde ipe ceciderat angeloꝝ manibus cū gaudio ferebantur nō curans debellare iudeos. saracenos nec hereticos t alios obstinatos iuxta dictū Gregorij. q̄ illos temptare negligit ꝙs quieto iure se possidere sentit: Cogitauit q̄ predictā ciuitatē debellare posset t primo inter cetera excitauit contra eam psecutionē gentiliz q̄ duravit toto tp̃e apl̄oꝝ t ducentis annis vltra: In qua psecutōe t bello vltra. cc milia hoīm virtusq̄ sexus p veritate fidei t zelo ciuitatis iustificatōis siue bone cōscientie martyrio coronati sunt sic libro. j. cōsidera. iij. articulo. j. inexamine. iij. lanissime declaratū fuit. In quo bello nihil lucratus est diabolus ꝙ potius miserabiliter victus ab illo bello cessauit cū p talē psecutionē plus multiplicarent fideles t fortior efficiebat ciuitas iustificatōis vere fidei t bone cōscientie. Suscitauit etiā bella hereticoꝝ: quoꝝ hereses p diuersa vitia examinate dānate sūt: t plimi eorū igne cremati: sic q̄ eoꝝ in publico nō ēvox nec sonus: licet in occulto nimiū seuiat ista pestis. sicut. ē. lib. ij. declaratum est. quare cū sit malicios̄issim⁹: vt in p̄cedenti cōsideratōne dictū fuit non valens quiescere. Cogitauit cōtra p̄dictā ciuitatē aliam edificare que dicēt babylonie. i. confusionis t dyabolica cuius fundamentū posuit contemptū dei super qō edificauit duodecim abusiones que sunt principes. iniustus. curialis adulatores. miles sine fide. cōsiliarius sine veritate. cōmissarius sine pietate. prelatus sine caritate. aduocatus de rapacitate. clericus ignorās. religiosus superbus. mercator falsus. inuentio sine verecundia. ppōs sine amicicia. Murus predicte ciuitatis dyabolice dicit animositas t diuisio. Antemurale dicit iniusticia t oppressio. Fossatus vo dicit superbia t ambitio: t sic in oībus ista ciuitas cōtraria ē prime ciuitati. De his duabus ciuitatibus dicit Aug⁹. de ciuitate dei. Duo amores fecerūt sibi duas ciuitates: q̄ vna incipit a contēptu sui vsq̄ ad amorē dei. t hec est ciuitas iustificationis. Alia vo incipit a contēptu dei vsq̄ ad amorē sui: t hec est ciui

tas diaboli t destructionis. Cum ergo ex diuina permissione vidit dyabolus se potentē ad expugnandū magna pte p dictam ciuitatē ordinauit exercitū suū in triplici acie. In prima posuit capitaneū Iarbam. in secō Belzebub. i tertio vo mamonā. Iam⁹ capitaneus bellauit t cōtinuo bellat cōtra religiosos q custodiūt fossatū. t pdictus dyabol⁹ portat p armis suis superbiā. simulationē t ambitionem. Cōmittit ergo inter vtrosq; durū bellū t vulnerati sunt ac trucidati specialr plurimi religiosi. q ferūt habitū humilitatis in corpe leonē superbie in corde, exterius apparent boibus humiles capite in terrā inclinato: ḥ corde sūt altiores celo. Vidi tē potibus meis duos religiosos duorum ordinū informatorū q a mūdo segregati: sancti viri mundū cōtemnentes exterius videbant hostes victos a demone q sua claustra relinquētes: mūdanis sanctibus adherētes. sepi facti sūt nō vocati: ḥ vt crūnas fugerent ordinū suorū q fuit in magnā confusionē pdictarū religionū. t causa multarū murmurationū. Isti duo facti sunt inuere cūdi: ac si nihil eor statui indecens fecissent vt sardi in omnibus pertransibant. Ille bellat etiā dyabolus cū alijs religiosis p ambitionē: t intantū vulnerat eos ambitione miserabil q cū non efficiunt plati in ordine inter dei seruos viuere nō possunt imo exeuntes ad alios se trāsferūt vbi possunt suas ambitiones implere non attendentes q cū ppli xpm volnerunt facere regem fugit in montem. Iob. vj. Caritas etiaz nō est ambitiosa. j. Cor. xiij. sup quod dicit Augusti. Scium sanctus querit charitas veritatis negocium suum suscepit. necessitas charitatis quā sarcinā si nulli imponit vacandū est veritati. si aūt imponit suscipienda est pter charitatis necessitatem. Alios aut religiosos inuenit dyabolus desiderantes visiones et reuelationes: t quia raro tale desiderium absq; radice superbie t presumptionis: seu vane curiositatis inuenit iustitia dei permittente veniunt in illusiones t deceptiones dyabolip quez modum semina dyabolus in maiori parte temptatōnes spūales huius temporis ḥ indicat in corde illorum qui sunt ministri antichristi. t sic cadūt plurimi religiosi vulnerati superbia a demonib⁹ Ea propter fugiendū est tale desiderium sicut venenū cum non concedant visiones t reuelationes vere pter tale desiderium: sed solum procedunt ex pura bonitate dei t in anima existente in magna humilitate. timore t reuerentia t feruenti amore dei. Illos aūt religiosos vulnerat t precipitat dyabolus cum in orationibus quas faciunt sustinent aliquam consolationem. que fundat in presumptione siue existimatione superba suipsius: aut inducente ipsos in ambitiones sui pprij honoris et glorie. aut in vita ista aut in paradiso: cum talis consolatio principaliter includat saporitatem t refectionem sue pprie affectionis. Ex quo sequit multitudo maxima pessimorū viciorum et errorū. t ideo talis consolatio fugienda est oino: t solum illa est sustinēda que sequit pprium cognitionē tui t pfectus sensibilitatem tue nihilitatis t tue imperfectionis cum magna subiectōne tue magnitudini t altitudini dei per altā reuerentiam: t cum magno desiderio honoris dei. quia in talibus vel similibus debet fundari talis consolatio Ca nere etiam summe debent deuoti religiosi ab omni sentimento t visione q̄ tumcunq; alta t q̄tumcunq; appareat certa si ducat eorum cor in opinionem. presumptionē aut affectionē pra aliquem articulum fidei aut pra bonos mores t bonas honestates eius

sine dubio ex pte dyaboli sint. Hec est doctrina illius illuiati t sancti viri fris petri de scõyo in qbus suis notabilibus de remedijs contra temptatõnes spũales q fuit vnus de principalib⁹ reformatoribus ordinis nostri in hoc regno castelle. Q̃ debilitatũ est fossatũ ciuitatis dei: t q̃p pauci veri religiosi bumiles inuenisunt in orbe p̃sertim cum multi cadũt ex simulata sanctitate que fm Hieronym duplex est iniqtas. Tales em̃ sepulcra dealbata plena spurticia mortuor nuncupari debent. Hz licet innumeri cadant t peant de fossato victi a dyabolo. Aliqui tamẽ semp manent q viriliter resistũt quos deus cognoscit t reseruat p defensione sue ciuitatis dilecte. Sed accedit secunda acies bellator dyaboli beelzebub t dat scõm p̃liũ antemurale quor arma sunt oppressio, distractio, iniusticia t indignatio. t cõmittit hoc bellũ forte sic q multi principũ t militũ inuenti sunt vulnerati in capitibus: noia vulnerus ab armis dyaboli nuncupant oppressio populor, destructio impetentium. Iniusticia t indignatio de talibus principibus t militibus dicit Ezech. xxij. ca. Principes eius in medio eius q̃si lupi rapientes predam ad effundẽdũ sanguinem t ad pdendas animas t sic antemurale iusticie t equitatis rũpit: q: vigiles scz curiales t cõsiliarij dormiũt non vigilãt p bono ciuitat' sed p bono ꝓpio cõsulendo principibus in iusticias oppressiones adulando eis t laudando eor malũ regimen. De talibus principibus dicit dñs p ꝓphetam Osee. viij. Ipsi regnauerũt t nõ ex me principes extiterũt t nõ cognoui eos. Vere isto tempore magnam victoriaz t grandem predam de principib⁹ t militibus reportat dyabolus. Cum vix inueniatur qui non studeat tyrannice p̃sidere potiusq̃ recte in suo regimie facere. Nec querunt iam principes consiliarios virtuosos t honestos: sed homines vulpinos astutissimos t frandulentos quibus possint suas militias et tyrãnides colorare p adinuẽciones dyabolicas exquisitas cuz quibus captiuari a dyabolo gibunt sine fine. Jaz vicarius xpi nihil fere pt in eccelijs prouidere nisi q̃ principibus placet. t sic sepe quidem de dignitatibus t beneficijs ecclesie viri insipientes viri scelerati: parvuli lactãtes t qui nondũ a materno vtero exierũt. Sic ergo antemurale ciuitatis iustificatõnis quasi totũ videt diruptũ t expugnatũ p demões licz aliquos deus suo occulto iudicio semp reseruet in quibus seruet veritas iustificationis: qui ita pauciss̃imi sunt q̃ in tanta multitudine malorũ nõ apparent. semp tamẽ ad numerũ septem reseruauit. iuxta illud. iij. Reg. xix. Reseruaui mihi in israel septẽ milia virorum qui non curuauerũt genua ante baal. Per hs intelligunt viri fideles septem donis spũssancti: pulchraformit illustrati: qui non curuant genua dyabolo bellatori p consensum. Accedat ergo tercia acies demonũ bellatorum volentes murũ capere violenter h̃ nõ possunt. quia vt dictũ est mur⁹ est charitas que fortissima est. Charitas enim nunq̃ excidit. j. Cor. xiij. Nõ videꝫ capitaneus hui⁹ acici qui mãmona dicit vt possit triumphari de custodib⁹ muri armauit milites suos fortissimis armis auaricie t symonie: t cuz murus nimiũ angustiarek: venerũt prelati nõ pauci ad p lamentũ cum mãmona reseatati sunt. Dic mihi quis est in ecclesia qui nõ sit researatus p mammona vis tu aliquid in ecclesia: oportet q̃ primo roget p te mãmona. vis eparj habeas p te aduocatũ mãmonã. qt a maiorib⁹ usq; ad minorẽ oẽs auaricie studẽt t a ꝓpha usq; ad sacerdotẽ cũcti faciũt

Hieremie. vj. Jam nihil valēt electiones canonice in ecclesijs cathedralib⁹ sed fauor t pecunia. nihil scia t sancta vita ꝫ astuta māmone malicia ꝫ sic ruptus est murus ciuitatis iustificatiōis p magna pte. t multi vigilantes occisi sunt iq; non vigilant illi tales ꝙt custam alarū sed bursaꝝ. Ideo dicit bern. quē mihi dabis ō numero platoꝝ dnō magꝫ studeat bursis euacuandis ꝙ vitijs extirpandis. plus studēt in salmone ꝙ in salomōe. Merito ꝙ de his cōquerit dñs Ezechiel. xxij. Sacerdotes eius cōtempserūt legē mcā polluerūt. sanctuaria mea. inter sanctū t ꝓfanū nō habuerunt di stantiā t inter polutū t mundū nō intellexerūt. t a sabbatis meis auerterūt oculos suos t coinq̄nabar in medio illoꝝ. Rupto ergo muro t peremptis rabbinis custodibus iniquis ex vulneribꝫ anarice t simonie ingrediunt demones ciuitatē sanctificatōis t occidunt filios. s. cogitatōes eoꝝ ꝙ capiunt mulieres affectōes t viros. s. ꝓsensus quos captiuos in damnatōez perpetuā abissi infernalis deducūt. ꝓ magna pte t ciuitatē ignibus exponūt vt remaneat lapis sup lapidē. q; quasi nihil iustitie. nihil humilitatis. nihil charitatis remanet in illa ciuitate. Sic ergo incenderūt electā ciuitatē sanctitatꝫ t desertas fecerūt vias ipius ecclastici. xlix. hanc desolatōem puidens saluatōr noster doleno de ruinis aiaꝝ damnatōe suo sanguine redemptarū flenti super illam. s. ciuitatē iustificatōis ait. si et diceret. o ciuitas mea dilecta. o spualis habitatio mea quis te sic destruxit. quis te in abissum merentio ciuitas melius tibi fuisset nunq̄ fuisse vbi sūt muri charitatis. vbi ē antemurale iustitie vbi est fossatū humilitatis vbi sunt tui ꝓlati charitaui. vbi principes iusti. vbi sunt būles religiosi oia submersa sunt Et quis poterit cōtinere lachrymas si cū deuotōe voluerit cōtemplari ꝙt anie pereunt religiosoꝝ. quot aie principū. quot aie platoꝝ. Quot aie subditoꝝ sub vtroq; brachio ex eoꝝ malo exemplo t regimine ve illis. Sed licet quasi. vij. numeri in hoc demonū bello cadāt religiosi principes t milites. plat ac ecclesiastici subditi etiā sub vtroq; brachio. sp̄ñ manent aliqui in q̄bus saluat veritas fidei t iustificatio bone cōscientie t si nō nisi duo vir fideles remanerēt in mundo in eis saluaret eccia que est vnitas fidei. unitatis. charitatis. vinculo adunata. nō est erit dubitandū quin aliq̄ reales sint in mundo. q; sm ē buisotio. iusti sunt in mūdo sicut medulla in arbore qua deficiente deficit seu perit arbor. ergo si non essent aliqui iusti perret mūdus. fluctuat ergo nauicula petri sed nō mergit bellox turbinib⁹ quibuscunq; q; porte inferi. i. demonū furie nō ꝓualebunt aduersus eam cū sit turris fortitudinis a facie inimici. Et attente intuendū est q; istud bellū diaboli nunq̄ cessat imo cōtinuo crescit t aggranat. Unde dicit ysido. libro. j. de summo bono q; quanto ꝙpinquius finem mundi diabolus videt. tanto crudeliꝰ ꝓsecutōes exercet. vt qui se cōtinuo dānandū cōspicit socios sibi multiplicat cū q̄bus iehenne ignib⁹ abdicat. Expeditis ergo viribus t captis armis xp̄iane militie. de q̄bus supra libro primo cōsideratōe prima dictū fuit vigilādū est t viriliter pugnandū cū demonib⁹ q; vt dicit apl̄us ephe. vj. nō. est nobis colluctatio aduersus carnē t sanguinē. s. aduersus homines q̄ sūt caro t sanguis t ꝓsequentes visibiles. sed aduersus principes t ptātes. i. demōes qui sunt hostes inuisibiles. t dicit principes et ptātes. q; angelox ordines non solum sunt per grām sed etiam ꝓnaturā. t sic de singulis ordinibus ceciderunt aliq̄ in q̄bus naturalia ꝓmāserūt integra vt

M

dicit Dionisius. & inferiores obediunt superioribus vt possint nocere hoibus. & p principes & ptres intelligunt alij ordines demonū. Sequit aduersus mūdi rectores. hic nōie mundi nō intelligit vniuersitas creaturarū que nō regitur a demonibus sed a deo & angelis sibi ministrantibus. sed intelligit vniuersitas malorū hoim. sic dicit Jo. j. mundus eum nō cognouit qui p demones regunt inquantū p eos ad pcā mouētur. ꝓpter qō subdit ad declaratōez huiusmodi intellectus tenebraꝝ harū. dicunt. n. mali hoies tenebre. qz sunt involuti tenebris ignorantie & culpe. cōtra spūalia nequicie. i. cōtra spūs nequā siue malignos. qō dicit ad ostendēdum q p rectores mūdi hic demones intelligunt in celestibus. i. in hoc aere caligi noso qō frequenter in scriptura celum noiat in quo demones habitāt vsq ad iudiciū. vt supradictū fuit. ꝓpter quod etiam aues celi noiant Matb. xiij. vbi dicit q aues celi comederunt semē qō cecidit secus viam. Sic exponit predictum verbū Nicolaus de lira sup epistolaz ad Ephe. ꝓpterea accipite armaturā dei. s. virtutū. vt pdictū est. vt possitis resistere insultibus demonuz in die mala. i. in pūri vita vbi iminet tēratiōnū pugna vsq ad diem iudicij que etiā erit dies mala malis & amara valde. vñ & iobānes papa scribens ysaac siracusano epo. xvj. q. ij. ca. visis. ō astutia diaboli & bello cōtra eccliam catholicaz. ac de municōe nra dicit sic. nec ignoramꝰ astutiam eius conat nanqꝫ a principio rmine suevnitatē eccie rescindere charitatē vulnerare sanctoꝝ operū dulcedinē inuidie felle inficere. & oibus modis humanū genus pvertere ac pturbare. Dolet. n. satā & erubescit charitatē quā in celo nequit hre. hoies constantes ex lutea materia in terra tenere. Vñ optz quantū fragilitati nre cōcedit vt omēs aditus nocendi eius versutie munismus ne mors ingrediatur p portas nostras. Hec ibi.

De diuersitate demonū et si possunt habere spūs familiares

Decima consideratio est de diuersitate demonū. & si pñt habere spūs familiares. Pro declaratōe primi notandū est q sicut boni angeli sunt distincti in nouez ordinibus. & cum eis alie sancte. sic etiā demones. qz a nouē ordinibꝰ ceciderūt. sunt distincti in nouē ordinibus. & cum eis anime damnate. Et illi demōes q erāt altiores hierarchie facti sunt peiores. & inferiores in meridionali pte quoꝝ pñs dentē vocauit dauid demonē meridianū. Est aūt vox cōis multoꝝ q sunt. x. differentie demonū quidā dicunt fata. Alij dicuntur vulgariter dusen de casa. Alij dicūt incubi & succubi. Alij factūt pliā. alij comedūnt & bibunt cū hominibus apparent in somnis. alij vt dicūt fiunt spermate & ex odore viri & mulieris cum coniungunt. vel ex radijs planetarū. Alij sunt masculi & femine. aliqui sunt mundi & aliqui īmundi. alij illudunt viros & femīas qui furgume siue bruxe vulgariter nuncupant. multi asserunt se talia vidisse & quasi tenēt quasi certa. sed quid veritatis cōtineat cōsequenter declarabit.

De fato.

Prima differentia demonū ē de fato. voluerūt quidā simplices dicere q fata sunt quedā femie quas dant spūs sup creaturā nouā natam. Vñ & seneca tragedia prima i choro primo loquit de eis quasi ō dbusdā sorib⁹ siue deis que sic disponūt vitaz humanā q nullus pōt pretransire ordinem ab eis dispositū sic: dicēs dura pagunt pensa sorores. nec sua retro fila re

volunt ad gentes hoim. ferur rapidū obuia fatis icerta sui. Sequit certo, venīt ordine pce.i.fores ille que disponunt vitā humanā nulli tusso cessare licet.nulli scriptū ,pferre dicet. q aūt fata sint tales femine vel dee disponeres vitā humanā error est. Vnde dicit aug. super Iobā.sermone tercio.qui edificant ad credenda fata.i.talia fiūt corda cor fatua.Et fm vitatē si alicui nomen fan tribuak nulli nisi volūtati dei tribuēdū est.fm aug.v.de ciuit. dei ca. viij.qi ille summus deus optime t verissime credit cuncta scire anteq̄ fiant, t nihil inordiatū relinquere. Quia ergo diuina voluntate cuncta disponūt cum sit prima regula in ptingentibus ideo fatū non mulieres nō dee nō vis positōis siderū sed diuina voluntas fatum appellabit. Vū fatū isto mō dicit a for fario.t sic fatū dicit quicqd deus fatur. Si plura vis videre de fato t fortuna ac diuina ,puidentia. vide in dialogo fortune libro.j.ca.ix.vbi latissime de hac materia locutus sum. Sed qd dicendū est ad illos qui dicunt se talia fata vidisse. Rndet q si talia accidant nō femine sed demones sunt qui nolūt imitari t deridere illud q deus dixit q angelū abrae de natiuitate ysaac.t illō qō dixit angelus matri sampson.t illud qō dixit angelus zacharie patri iobānis baptiste.t qō dixit angelus marie virgini de xpō anteq̄ cōciper.

Secunda differentia demonum, qui nolunt ,pcedere.

Secunda differentia demonum ē illoz qui dicunt duen de casa. Experiunt sepe homes de nocte in domib⁹ suis vigilantes in lecto sano q ambulat aliquis p domū mutando frangendo res aliquas tenus imagines dando specialiter in vasis vitreis aut mouendo etiā a captibus hoim birreta sua.t tollendo omnes rupes quas in lectis sup se habent. in quor aliq⁹ bus ego exptus sum. Cum.n.iuuenis essem t iacerē in quadā domo quadrata cuius solūnica erat porta ab intus bene clausa cum alijs tribus socijs in eodem lecto. Ecce subito in tempestate noctis silentio audiuimus extra portā quasi sonū quē apothecarij faciunt in mortariolis ereis in fracturā specierū euigilantes ergo t mirantes quid hoc esse posset tali hora cessauit modicū sonus ille.t post paululū sensibiliter audiuim⁹ intra domū sub mensa quadaz que ibi erat sub qua manserat copbin⁹ quidē quasi plenus nouis nucibus. et tantus ibidē sentiebat a nobis sonitus nucū ,fractarū ac si ibidē plurimi porci grosolanes nuces frangētes ambularent. de quo non modicum stupefacti eramus cum tamen optime ab intus esset clausa t nullus alius esset ingressus. Post paululū ,po cessante sonitu illo in angulo ,dicte quadre nobis opposito.subito apparuit quidam parvus splendor t nunq̄ amplius vidimus nec aliquid sensimus. Quidaz autez exsocijs qui maioris cratie erat t vir satis perite dixit nobis q non timeremus.quia erat quidam spiritus malus nobilis acrarchie qui alia mala non operabatur nisi ludos illos. sed die facto nuces sicut dimisimus inuenimus. Faciunt etiaz luctam cum hominibus t plura alia aliq̄bus penosa.t fm veritatē tales nō sunt homines nec mulieres sed sunt quidā demones qui volunt deridere homines volētes imitari angelū qui luctatus est cū iacob.t angelū qui locutus est cū Moyse.t angelum qui vidit Josue in campo hiericho.t licz multa damna de nocte in domibus videantur esse.nihil tamen damni de die reperitur. Nec

reo aliqua mutata de loco suo. sed que libet in suo ordine sicut primo erat. est ergo illusio quedā taliū demonū derisor que ad nihil aliud extendi pōt nisi ad talem boim derisionē.

Tercia demonū differentia ē.

Tercia differentia est quorundā demonuz qui incubi t succubi nuncupant. qui homines generare dicunt. tales. n. demōes in specie hominū viroz aliquo mō. Aliqñ incūbunt feminis t aliqñ in specie feminarū succumbunt viris. Quō aūt tal' generatio efficiat declarat doctor seraphicus bonauentura sup secūdū sniarum in scripto suo. dicens q in actu generationis sunt duo. s. semininis decisi constitutio fin neruos t virtutes calozis tali speciei cōpetentes. t sic est solitus illi cui dedit deus vim generatiuā vel prōpagatiuā. t hoc nullo modo competit demonibus assumēnibus corpus. Ibi est ibi seminis plecti transfusio t transfusi susceptio. t hoc pōt ꝓpetere demonibus. Primo. n. demones succūbunt viris in specie mulieris t ex eis semen pollutōis suscipiunt t quadā sagacitate nature ipm semen in sua virtute custodiunt. t postmodū deo ꝓmittente fiunt incubi. t in vasa mulieris transfundunt ex qua transfusione homines generari possunt. non tū sic generati sunt filij demonū sed homis. Hec ille. Isto mō ferē generatū fuisse merlinū. Dnō legitur in historijs britanoz q rex boregris qui britanniā regebat totius insule in se odia considerans. Inito cōsilio cuz sapientibus quid agere deberet ad tutamen sui iussit ꝓuenire artifices qui ei castrū fortissimū fabricarent. sed cum opus terra absorberet suasum est ei a magis t cōfectoribus. vt hoiem sine patre natuz quereret. t eius sanguine lapides t cementa aspgi ꝓciper. t sic suū edificiū stare posset. Querit ergo. merlinus qui illis tēpsbus natus erat cuius ortus tradit fuisse mō subscripto Quidā. n. dicunt eum fuisse filiū cuiusdam monialis filie cuiusdaz regis que clementia vocabat. Richardus vo dicē eaz nō fuisse monialē sed dicit q inter moniales nutrita fuit in eccia beati petri de vibe baemadim. Huic autē demon apparebat in specie pulcherrimi iuuenis quā sepius alloquens deosculabat. randē eam cognoscens grauidā dereliquit. Cūq; huius facti noticia ad ꝓdictū regem boregerium ꝓuenisset stupefactus rex a magis ꝓquirit vtrū hoc possibile videret qui responderūt q sic qz ꝓboz historie hec affirmant. Refert eñ apoleyus inter lunam t terram eē demones incubos certa. qō nec beatus aug. discordat. vi i. xv. libro de ciui. dei pater. Hic merlinus a nūcys regis requisitus. cum inuentus fuisset cotā rege cum matre adducit. Qui regē interrogauit cur ipe cuz mre sua vocati fuissent. Cui rex cām vocationis apperuit dixit quoq; q vnum castrū seu turrim edificari mandauerat. sed fundamēta in loco firmari nō poterant. q; quidd i die edificabat in nocte totū absorbebatur. Cunq; magi t cōfectores de causa requisiti fuissent. Respōderūt nullo mō posse in loco fundamenta firmari. nisi inueniat homo sine patre cuiº sanguine lapides t cementa aspgant. Tu aūt diceris eē talis. t ꝓpter hoc te ꝓquiri fecimus. Ad que verba merlinus respōdit dicens magos t cōfectores fuisse mentitos. cāmq; aperuit ꝓpter quaz non poterant firmari fundamenta asseruit quoq; stagnū sub fundamēto eē q totū qō struit absorbet. Querit ergo fodiendo t sic inuenit. Tunc mandat merlinus euacuari stagnū p riuos t incepit tunc aperire mysteriū futuroruz. sicut plenius continet in collectanea historiaz fratris Johannis de podio.

CCC XXVII
CCC XXVII.K

Kolofon

Anno incarnate deitatis millesimo / quadringentesimo nonagesimo quarto / vicesimaquinta die mensis februarij./ hic liber (quem fidei fortalitium editor inti / tulavit) impressoria arte Nurmberge im / pensis Antonij Koberger inibi ciuem / est consummatus

Laus deo.

Монашка!
Ст. 4865 / АСП.
II
Ст 21287